SANCTI BONAVENTVRÆ

EX ORDINE MINORVM,

S. R. E. CARDINALIS,

EPISCOPI ALBANENSIS

EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS,

OPERVM

TOMVS TERTIVS.

SERMONES DE TEMPORE AC DE SANCTIS complectitur: quorum series indicat pag. 3.

NVNC PRIMVM IN GALLIA, POST CORRECTISSIMAS Romanam Vaticanam, & Germanicam editiones impressus.

LVGDVNI,

Sumptib. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, ET PETRI BORDE.

M. DC. LXVIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

F. ANGELVS ROCCA A CAMERINO, AVGVTINIANVS, APOSTOLICI PALATII SACRISTA, LECTORI.

QVAMVIS in Epistola nuncupatoria, de Sermonum selectione satis dictum sit; hoc tamen loco Lectorem admonitum velim, Sermonem de Beata Maria semper Virgine, in ordine secundum, qui inter Sermones de Sanctis in communi extat; vel non esse legitimum partum huius sancti Doctoris, vt in Scholio nostro in hanc rem ad marginem conscripto dictum est; vel in eo (quod ad eiusdem Beatæ Mariæ Conceptionem sine peccato originali attinet) aliquid à quopiam recentiori additum fuisse, sicut multis in Libris frequenter euenire solet. Id quod in Compendio Theologiæ olim impresso, & præsertim in cap. de Sanctificatione lib. 4. factum esse constat, vt ex multis exemplaribus manuscriptis colligitur, à quibus Compendium illud, quod sub nomine Sancti Bonauenturæ circunferebatur, maiori ex parte videtur differre: additamento quodam apposito aduersus eiusdem Doctoris opinionem in eodem Compendij capite, & in Lib. Sententiarum 3. distinct. 3. artic. 1. quæst. 1. & 2. Dictum autem Sermonem, qui in hac tantum re ad Conceptionem Beatæ Mariæ semper Virginis pertinente à doctrina Sancti Bonauenturæ est alienus, ab eo loco amouendum non censuimus, quippe qui Sermonem ipsum cæteris in rebus doctrinam, ac stylum eiusdem Sancti Doctoris redolere inuenimus.

ELOGIVM IOANNIS GERSONIS

In epist. ad Osualdum Monachum p. 2: tit. de lib. Leg.

DE S. BONAVENTVRA.

NEscio, si præcipuus inter omnes numerandus sit Eustachius: ita enim nomen istud suum vulgatum Bonauenturam video posse tradere. Ille enim singulariter inter omnes Doctores catholicos, pace omnium salua, videtur idoneus & securissimus ad illuminandum intellectum, & ad inflammandum affectum.

ELENCHVS EORVM,

Quæ hoc Tomo III. continentur.

INDEX SERMONVM S. BONAVENTVRÆ S. E. R. CARDINALIS, EPISC. ALBANENSIS.

THEMATA SERMONVM DE TEMPORE.

Ductus

INDEX

Dominica

INDEX.

FINIS INDICIS SERM. S. BONAVENTVRÆ De Tempore.

THE

THEMATA SERMONVM
De proprio Sanctorum.

FINIS SERM. S. BONAVENTVRÆ
De proprio Sanctorum.

THEMATA

THEMATA SERMONVM
De communi Sanctorum.

FINIS SERM. S. BONAVENTVRÆ
De communi Sanctorum.

S. BONAVENTVRÆ EX ORDINE MINORVM, S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI ALBANENSIS, EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS,

Sermones de Tempore.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS DOMINI.

SERMO I.

IS autem fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Luc.21.f Quoniam in Euangelio hodierno ponuntur presagia secundi aduentus: ideo totum præsens Euangelium refertur ad spiritum, & caput leuandum ad signa, quæ erunt in sole & luna & stellis & cæteris elementis. Sed quia ex aspectu illorum signorum multi incircumspecti, ex defectu notitiæ seducti errore, & concussi terrore, auertent se à fidei veritate: ideo Dominus ad exhibendam cautelam circumspectionis, & ad remouendam fallaciam deceptionis, atque ad eliminandam inconstantiam timoris: in verbo proposito tria facit.

Nam primo prædicit futuram tribulationem, vt instruamur. Secundo excitat ad prouidam considerationem, ne seducamur. Tertio promittit omnimodam consolationem, ne terreamur. Et sic reddit nos dociles, ex instructione futuræ tribulationis: circumspectos, & attentione prouidæ considerationis: beneuolos, ex promissione omnimodæ consolationis. Primo ergo prædicit futuram tribulationem, vt instruamur cum dicit: *His autem fieri incipientibus.* Secundo excitat ad prouidam considerationem, ne seducamur, cum subdit: *Respicite & leuate capita vestra.* Id est mentem: quoniam sicut caput præeminet cæteris membris corporis: sic mens, secundum quod hic accipitur pro superiori parte rationis, omnibus viribus animæ. Tertio promittit omnimodam consolationem, ne terreamur, cum subinfert: *Quoniam appropinquat redemptio vestra.* Quasi dicat licet hæc signa nuntia sint dolorum: non tamen terreamini, quoniam vobis patienter sustinentibus & finaliter perseuerantibus appropinquat redemptio, non exterminatio.

Quantum ergo ad primum, prædicit futuram tribulationem, vt instruamur, cum dicit: *His fieri incipientibus.* Hic reddit nos dociles ex instructione futurorum signorum, quæ erunt in secundo aduentu iudicis. Multa

A enim signa debent præterire, antequam veniet dies iudicij, & hæc fieri per omnia, est valde consonum rationi. Quoniã si in primo aduentu contigit signa multiplicia fieri: nam stella perduxerat Magos ad monstrandum natum: sol obscuratus est, ad demonstrandum passum: terra mota est: & velum templi cum lapidibus scissum est: ad terrorem incutiẽdum: multo etiam magis huiusmodi signa erunt ad demonstrationem. Vt sic creatura omnis non tantum verbis, sed etiam factis confiteatur, quia Domino Iesu Christo data est omnis potestas in cœlo & in terra, & in nomine eius omne genu flectatur cœlestiũ terrestrium, & infernorum. Cuiusmodi autem signa erunt tunc in secũdo aduẽtu, ex textu sacrę scripturę potest colligi. Nã discipulis interrogantib⁹. Quod

Matt.2.a
Luc.23.f
Matt.27.f
Matt.28.a
Phil.2.d
Matt.24.a,c

B est signũ aduentus tui & consummationis sæculi: Respondit, post tribulationes dierũ illorum, sol obscurabitur: luna non dabit lumen suum: & stellæ cadẽt de cœlo. Ex intellectu illorum verborum & hodierni Euangelij potest colligi, quòd tria erunt signa. Nam primo erunt signa deceptibilium miraculorum, ad subuersionem veritatis fidei. Secundo erunt signa carnalium delectationum, ad refrigerationem charitatis incẽdij. Tertio erunt signa multiplicium tribulationum, ad euulsionem longanimitatis spei. Signa carnalium delectationũ intelliguntur per lunaris luminis priuationem. Signa deceptibilium miraculorum intelligũtur per solaris radij obscurationem. Signa multiplicium tribulationũ intelliguntur per stellarum casum & declinationem. Prima signa deceptibilium miraculorum ad subuersionem veritatis fidei intelligũtur per solaris radij obscurationem. Sicut enim radius solis oppositione nubis dicitur obscurari: sic radius fidei obnubilatur per huiusmodi signa in seducto Christiano, qui non dabit lumen veritatis: quia tunc surget pseudoChristi, pseudoprophetę, & dabunt vocem & prodigia: ita vt in errorem inducantur, etiam si potest fieri, electi, vt dicitur. De hoc similiter dicitur: Reuelabitur ille iniquus, cuius aduẽtus est secundum operationem satanæ in omni virtute: &

Signa triplicia tempore iudicij.

C

Matt.24.b
2.Thes.2.b

D in signis & prodigis mẽdacibus: & in omni seductione iniquitatis. Dicuntur & signa antichristi mẽdacia: non quòd non faciet aliqua signa veracia, sed habendo respectum ad finem & intentionem: quia ad hoc faciet, vt mendaciũ & falsum persuadeat. Et propter hoc huiusmodi signa licet videantur fieri in imperceptibili tẽpore: non tamen dicuntur vera miracula, quia fiũt per transmutationem formarum in natura: sed miracula supra naturam & facultatem naturæ nulla dispositione & transmutatione præcedente fiunt, & ideo solius

diuinę potentiæ sunt attestantia. Falsa vero miracula sunt de vilibus in effectum & inutilibus rebus de facili conuertibilibus operatione naturæ: sicut patet de generatione ranarũ, quas de quibusdam variis in modico nasci contingit. Vnde & dæmones maximè faciũt ranas & serpentes, & huiusmodi vilia & inutilia, quæ de facili producuntur operatione naturæ. Vnde Deus tunc sicut etiam modo condescendet diabolicę potentiæ, & astutiæ, vt patiatur seducere malos iuxta eorũ demerita, & etiam deprehendantur à bonis, vt fides simul cum signis habeat locũ. Secundo signa carnalium delectationum ad refrigerationẽ charitatis incendij intelliguntur per lunaris luminis priuationem, & in sanguinẽ conuersionem: quod fit, quãdo spiritualis & honestus homo conuertitur in sanguinem carnalitatis, & priuatur lucido exemplo honestatis. Et de hoc potest exponi illud: A luna signum diei festi, luna minuitur in consummatione mensis. Per lunam autem intelligitur vir fidelis, qui per lasciuiã carnalitatis minuitur in consummatione vitæ suæ: ab isto ergo, qui sic mutatur & minuitur sicut luna, est signum diei iudicij sc. Tunc enim implebitur illud. Nullũ peccatum sit, quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo sit exsors luxuriæ nostræ: vbiq; relinquamus signa lætitiæ nostræ, quoniam hæc est pars nostra. Tertio erunt signa multiplicium tribulationum ad euulsionem longanimitatis spei: quæ intelliguntur per stellarum casum & declinationem. Tunc enim granum purum, excussa palea inconstantiæ & timiditatis, per examinationem diuersarum afflictionum summi regis intrabit in horrea: & ventosa cauda draconis trahet paleam inconstantiæ & timiditatis in locum damnationis. Et de hoc dicitur: Surget gens contra gentẽ, & regnũ aduersus regnum, & terræmotus erunt magni per loca, & pestilentiæ & fames: terroresq; de cœlo & signa magna erunt. Et in hodierno Euangelio dicitur. Erit pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuũ: arescentibus hominibus prę timore. Erit pressura gentium: quia tunc surget gens contra gentem: & pater filium, & filius patrem trahet in mortem: & odeo habebuntur omnes Christum confitentes. Præ confusione sonitus maris. Tunc enim secundum Hieronymum, doctorem veracissimum, qui dicit se legisse in annalibus Hebræorũ, mare exaltabitur quindecim cubitis super excelsos montes, & postea prosternetur in imum profundi: & omnia, quæ mouẽtur in aquis, leuabuntur super aquas volatilia vero in inuicẽ garrient: & non gustabũt nec bibent. Animalia similiter congregabuntur de syluis ad campos inuicem iungentia: & non gustantia nec bibentia: & sic tanta erit confusio sonitus maris, garritus auium, & mugitus animalium: vt nesciat homo quid faciet præ timore signorum & terræmotuum, arescentibus hominibus præ timore & pestilentia.

Ioeli.43.a — *Sap.2.b* — *Luc.21.c*

Secundo notatur excitatio prouidæ considerationis ne seducamur: cum subdit: *Respicite & leuate capita vestra*. Leuate ergo mentem vestram per prouidam considerationem. Primo ad filij sapiẽtiam: ne per signa deceptibilium miraculorum à fidei veritate auertamini. Secundo ad Spiritus sancti clementiam: ne per lasciuiã carnalium delectationum à Christi charitate separemini. Tertio ad patris potentiam: ne per sæuitiam innumerabilium tribulationum à spei firmitate euellamini. Primo leuate mentem vestram ad filij sapientiam: ne per signa deceptibilium miraculorum à fidei veritate auertamini. Et de hoc dicitur in Psal. Ad te leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam: neque irrideant me inimici mei. Ad te Domine leuaui animam meam: per fidem cordis credendo te Deum & hominem: & ad quod non poteram per rationem attingere. Deus meus in te confido, non erubescam: confitendo ore improperium. Neque irrideant me inimici mei: per sua maleficia. Etenim vniuersi, qui sustinent te, non confundentur: acquiescendo sc. falsis cõ-

Psal.24.a

A tiuis inducentibus ad malitiã falsitatis & mendacij. Sed tu Domine qui es veritas & sapiẽtia, vias tuas demõstra mihi & semitas tuas edoce me in consiliis. Secũdo leuate mentem vestram ad Spiritus sancti clementiã: ne per lasciuiam carnalium delectationũ à Christi charitate separaremini. Et de hoc dicitur: Sedebit solitarius & tacebit, & leuabit se supra, sc. Tunc verus Christianus sedebit solitarius per exclusionem carnalium delectationũ, immundarũ affectionum, & prauarum cogitationũ. Et tacebit, quando per repressionem sonitus in carne, eam voluntariè & sine murmure coget per omnia obedire spiritui. Eleuabit se supra se: quando postposi a omni creatura, mentali intuitu ascendet ad cœlum Trinitatis, ei per conformitatem voluntatis inhærendo vt iam, quæ sursum sunt, sapiat, non quæ super terram. De hoc similiter in figura. Eleuauit faciem B suam ad Ierusalem: benedixit regẽ cœlorum & dixit: Abs te victoria &c. Per faciem notitia fidei intelligitur: sed Ierusalem visio pacis interpretatur. Vnde tũc hoc faciem leuat, quando per notitiam fidei eleuatur ad vidẽdum tranquillitatẽ & concordiã pacis in regno animæ, carnalibus desideriis suppeditatis. ista enim cõcordia est à Deo: nam nullus potest esse continens nisi Deus det: Deo totũ attribuit, ei gratiarũ actiones referendo: cum subdit: Benedixit regẽ cœli, & dixit: Abs te victoria, supple carnaliũ delectationũ. Tertio leuate mentẽ ad patris potentiã: ne per sęuitiã multiplicium tribulationũ à firmitate spei euellamini. Vnde in Psal. Lætifica animã serui tui, quoniã ad te Domine animã leuaui. Eripe me de inimicis meis: & ab his qui oderũt, quoniã confortabor, &c. Lætifica animam serui tui seC cundũ multitudinem dolorum & afflictionũ, infundẽdo dulcedinem consolationum. Quoniam ad te Domine animam meam leuaui, per spei fiduciam. Eripe me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me, inducendo in laqueum mortis æternæ: quoniam confortati sunt super me: multiplicando tribulationes & flagella, damna & opprobria.

Ibid. — *Thren.3.d* — *Colos.3.a* — *3.Esd.4.g* — *Sap.8.d* — *Psal.85.a*

Tertio notatur promissio omnimodæ consolationis, cum dicitur: *Quoniam appropinquat redemptio vestra*. Verè omnimoda consolatio tunc erit perseuerantibus, & mentem ad Deum per prouerbij consolationem leuãtibus. Nam triplex appropinquat consolatio, secundũ triplicem mentis eleuationem: ad quam omnis alia consolatio habet reduci. Primo in eleuantibus mentem ad filij sapientiam: purgabitur omnis error viD sione infallibilis veritatis. Secundo in eleuantibus mentem ad Spiritus sancti clementiam despiet carnalis amor fruitione inæstimabilis suauitatis. Tertio in eleuantibus mentem ad patris potentiam, euacuabitur omnis timor tentione immobilis firmitatis. Et in ista triplici dote, scilicet visionis claræ, fruitionis quietæ, & tentionis securæ consistit imago gloriæ. Cui respondet imago gratiæ, quæ consistit in fide firma, charitate non ficta, & spe certa in statu isto. Primo in eleuãtibus mentem ad filij sapientiam purgabitur omnis error visione infallibilis veritatis. Vnde dicitur: Scio quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Scio E quod redemptor meus viuit, quasi dicat. Licet in passione vita fuerit induta morte: tamen in resurrectione deglutita morte, tota vita resurrexit. Et in nouissimo die surrecturus sum, & rursum circundabor pelle mea, quando corpus humilitatis meæ configuratum fuerit corpori claritatis Christi. Et in carne mea videbo Deũ saluatorem meum: facie ad faciem: in quo modo videndi non potest esse error: sicut in modo vidẽdi per speculum in ænigmate, qui est in vita præsenti: quia tũc sapientia diuina proponet bonis rationes illas æternas ad contemplandum in seipso, tanquam in speculo pulcriformiter: tanquam in libro indelebiliter: tanquam in mensa delectabiliter. Vnde Augustinus: veritatem sine vlla difficultate videbimus eaque clarissimè & cer-

Consolatio triplex appropinquat. — *Gratia in quibus consistat.* — *Iob 19.d* — *S. August. de Trin. lib.15. c.25.n.3.*

tissimè perfruemur:nec aliquid quæremus mēte ratiocinante,sed cernemus contemplante. Secundo in eleuantibus mentē ad Spiritus sancti clementiam,desipiet omnis carnalis amor dulcedine inæstimabilis suauitatis. Et de hoc potest exponi illud:Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis : sed pretioso sanguine agni immaculati & incontaminati Iesu Christi.Vana cōuersatio paternæ traditionis est perseuerare lasciuiendo in fæcibus carnalis voluptatis.Nam merito paternæ præuaricationis facti sumus carnales,vt venūdati sub peccato. Sed de ista vana conuersatione beati redēpti sunt sanguine pretioso Christi:eo quod merito eius sanguinis effusione degustantes dulcedinem sapientalis oblectabilitatis, quæ tanto ardore desiderij rapit totaliter animā in sui concupiscentiam, vt desipiat omnis caro. Vnde licet faciet satietatem, non tamen generat fastidium:immo continuat desiderium.Sed quia tunc bene & perfectè exterminato fomite concupiscentiæ erunt intenti solum dulcedini suauitatis,ideo dicuntur quasi agni immaculati & incontaminati. Similes Angelicis spiritibus,qui nō nubent neq; nubentur.Tertio in eleuantibus mentē ad patris potentiā,euacuabitur omnis timor tentione immobilis firmitatis. Et de illo dicitur; Redemit Dominus,Iacob scil.à seruitute legis peccati: & liberauit eum de manu potentioris,scil.diaboli,multipliciter eum affligendo, & venient cum exultatione & laudabunt , scilicet continuè in monte Sion , id est enuntiante Deo,cœli empiræi Sion specula. Et signat cœlum empirēum:In quo ponuntur beati ad speculandum & contemplandum immobiliter claritatem deitatis. Vnde Augustinus dicit : Quanta erit felicitas,vbi nullum est malum : & nullum latebit bonum. Vacabitur Dei laudibus,qui est omnia in omnibus:tunc adhērebit vinculum indissolubili,summo & incommutabili bono. Rogemus Dominum , vt sic faciat nos eleuare mentem ad filij sapientiam , per fidei splendorem : ad Spiritus clementiam,per charitatis ardorem : ad patris potentiam,per spei certitudinem : vt possimus mereri dotem apertæ visionis , quietæ fruitionis , & securæ tentionis , quod nobis præstare dignetur.

1.Petr.1.d — Matth.22 — Hier.31.b — Aug.3. de Trinit.

DE ADVENTV.

SERMO II.

Agai.2.b

VENIET *desideratus cunctis gentibus*.Quoniam ad misericordem pertinet desolatos & afflictos cōsolari:hinc est, quòd Deus pater misericordiæ & totius consolationis , videns sanctos patres vehementer desolari,& affligi ex suæ promissionis dilatione,& animo sitibundo & affectu piissimo preces importunè multiplicare. Pro cuius acceleratione dignatus est eos multipliciter consolari:cū in verbo proposito certificet eos de promissi beneficij adimpletione dicens : *Veniet desideratus cunctis gentibus*. Sed quia ad petendum benignitas excitat,vtilitas prouocat,& petentis sanctitas aures diuinæ misericordiæ ad audiendum inclinat:ideo hic tria notātur in verbo proposito.Nā primo notatur benignitas ex parte filij Dei venientis:secundo sanctitas ex parte populi appetentis : tertio vtilitas ex parte finis subsequentis.Primo magna benignitas fuit in Dei filio veniente:quia non misit, nec scripsit,immò venit personaliter:& hoc est quod dicit:*Veniet*,&c. Secundo magna sanctitas ex parte populi appetentis : quia non desiderabat aurum,vel aliquod terrenum,sed Dei filiū: & propter hoc subditur: *Desideratus*.Tertio magna vtilitas fuit in fine subsequente,scilicet noui Testamenti: nam per istum aduentum cunctæ gentes vocatæ sunt ad Dei veritatem.Ideo subinfertur:*Gentibus*:Dicit ergo: *Veniet*.Vbi notatur benignitas ex parte personæ veniētis.Si quæratur ratio & causa quare Deus venit in carnem : optimè respondetur,quòd huius ratio præcipua est excellentissima benignitas Dei:à qua & secundum quam,& propter quam facta est verbi incarnatio.Nam ille aduentus à benignitate procedit , prætendit benignitatem,& ad benignitatem producit.Igitur Dei filius propter nimiam benignitatem voluit humanari.Vt veniret primo tanquam mediator gratiosissimus,ad exhibenda remedia pacis & concordiæ : secundo tanquam doctor veracissimus , ad danda documenta pietatis, & iustitiæ:Tertio tanquā rex humillimus,ad demonstranda exempla humilitatis & paupertatis suæ indigentiæ. Vt sic ratione primi,quia mediatur,sit sinceriter diligēdus : ratione secundi, quia doctor, humiliter reuerendus:ratione tertij,quia ad exemplum præcessor,cōformiter imitandus. Primo venit tanquam mediator gratiosissimus, ad exhibenda remedia pacis & concordiæ. Et de hoc dicitur:Ipse est pax nostra,qui fecit vtraque vnum, & medium parietē maceriæ soluens inimicitias in carne sua, legem mandatorum in decretis euacuans. Et sequitur : Veniens euangelizauit nobis pacem Dei filius assumendo humanam naturam in vnitate personæ,fecit vtraq; scilicet diuinitatis & humanitatis vnū, sustinendo voluntariæ tormentum crucis & mortis,ad quam non tenebatur, eò quòd immunis erat ab omni peccato : euacuit decretum diuinæ sententiæ de clausione ianuæ paradisi , soluens medium parietem inimicitiæ,& discordiæ, qui erat inter nos & Deum : & ille Christus tanquam verus mediator veniens euangelizauit pacem & concordiam inter nos & Deum per seipsum,& non per alium:quia non congruebat. Non enim Angelus, quia non debebat : nec etiam per hoc diuinæ iustitiæ esset satisfactū.Non enim Angelus humanatus,qui ad partem hominis tanquam ad propriam potuisset declinasse : & etiam homo non reuelaretur ad pristinum statum,in quo soli Deo subiectus erat,eo quòd ratione tanti beneficij Angelo multum teneretur. Non homo,quia non poterat restituere ablatum : eo quòd primus parens amiserit & eius peccati innocentiā.Non Deus sine carnis assumptione,quia nō debet:& etiam ab homine posset haberi suspectus. Sed Christus Deus & homo, qui inquantū Deus valet, & inquantum homo debet.Ideo ab aliquo non potest haberi suspectus. Et hoc est quod dicit Bernardus:Vnde constat mihi quod liberator meus nequaquam sit in parte declinando.Dicitis enim decreuit misereri Deus, & cogitat vt complacitior sit, adhuc exinaniet se,humiliet & osculetur me osculo oris sui. Sit in signū pacis, faciet de pace securum, ex quo partibus congruis nullius sit suspectus,& certū mediatorem Filium Dei, quem agnosco meum minimum,iam mihi non erit suspectus,quia frater meus & caro mea est.Secundo veniet tanquam doctor verus , ad danda documenta pacis & iustitiæ. Vnde:Seminate vobis in veritate iustitiam & metite in ore misericordiæ & innouate vobis noualia,tempus autem requirendi Dominum est,cum venerit qui docebit nos iustitiam. Dominum requirimus dum eius gratiam postulamus.Sed tempus postulandi illam gratiā, vt à vetustate culpæ innouemur,est, cum tamen venerit vnus doctor Christus , qui docet seminare verbo & facto veritatem iustitiæ,in puniēdo, & pietatem misericordiæ in remittēdo:quia pietas misericordiæ sine veritate iustitiæ culpā non æstimat,sed ignorat.Vnde:Misereatis impio,& non discet facere iustitiam , quia veritas iustitiæ sine pietate misericordiæ Deo nequaquā est placita:quia sine misericordia iudicium fiet ei,qui non fecerit misericordiam:tamen misericordia in remittendo decet doctrinam Christi superexaltare,scil.iudicium in puniendo,vt sic peccator non exacerbetur & desperet propter seueritatem iustitiæ: sed ad pœnitentiā inducatur cū benignitate misericordię,quę faciliter parcit.Tertio,venit tanquā rex humillimus,ad demonstranda exempla humilitatis & inopię. Et de hoc dicitur : Ecce rex tuus venit tibi iustus & saluator,ipse pauper & ascendens super asinā.Rex no-

Aduentus filij Dei in carnem. — Ephes.2.c.d — S. Bernardus. — Cant.1.a — Osea.10.c — Isa.26.b — Zach.9.b

ster Christus vt destrueret superbiam primi hominis, noluit venire fastuosus & superbus in curribus & equis faleratis: sed humilis & mansuetus ascendens in die palmarum super asinam contemptibilitatis, vt hominē terrenum reuocaret ab amore terrenorum, & ad amorem Dei prouocaret. Noluit venire pomposus in diuitiis & lapidibus pretiosis: sed pauper & egenus: vt sic per suam humilitatē destructa omnis superbia & per suam paupertatē mundi malitia cognoscatur: quia ipse est verus saluator. Et hoc est quod ipse Dñs dicit: Filius hominis non venit vt ministraretur ei, sed ministraret, & daret animam suam in redemptionē pro multis. Certè erubescet membrū esse superbum, cum eius caput est humile, alioquin monstruosa res est, si pes non vult imitari & subiici capiti, sed ei præponi. Sequitur: *Desideratus*. Hic exprimitur auiditas & sinceritas populi appetentis. Auidè enim & cum sinceritate cordis desiderabant Sancti Patres filium Dei incarnari, eo quòd tria erant in ipso quæ omne desiderium replent. Nam tria sunt, quæ sufficienter quamlibet rem suo modo reddunt desiderabilem: videlicet, speciositas in aspectu: vtilitas in affectu: deliciositas in gustu. Tūc enim aliquid est sufficiēter desiderabile suo modo, cū primo, delectat visū, in intuendo: secundo decorat subiectum, in possidendo: tertio dulcorat gustū, in vtendo siue perfruendo. Cum ergo ista tria sint in Christo Iesu excellentissimè, merito non tantum à Sanctis Patribus, sed etiam ab omnibus ratione vtentibus debet esse desideratus. Nam primo Christus est speciosus ad intuendum propter nitorem originalis innocentiæ. Secundo vtilis & preciosus ad possidendum, propter decorationem illuminantis gratiæ. Tertio nobilis & deliciosus ad perfruendum, propter oblectationem sapientialis demulcentiæ. Primo est desideratus propter speciositatem originalis innocentiæ. Delectat visum in intuendo. Nullus enim profuit sine peccato actuali, vel originali, nisi solus Christus, qui est speciosus forma præ filiis hominum. desiderium collium æternorum. id est angelorum & sanctorum patrum, speculum sine macula, Deus maiestatis, speciosior sole, in quem desiderant angeli prospicere, & verus ille Salomon, de quo dictum est: Vniuersa terra desiderabat videre vultū Salomonis. Multiplici enim figura figuratus ille Salomon repræsentat verum Salomonem Christum. Vnde Augustin. de Trinitate, quæ de Salomone dicuntur à Deo, soli Christo conueniunt, & in illo fuit figura obumbrata, sed in Christo veritas repræsentata. Secūdo est desideratus Christus: quia propter suā pretiositatem illuminantis gratiæ decorat proprium subiectū in pōssidendo. Vnde: Anima mea desiderauit te in nocte, vt videat lumen in lumine tuo. Anima mea desiderauit te in nocte sc. tenebrositatis & ignorantiæ, vt lumen videat in lumine tuo. Et ratione huius pretiositatis dicitur: Omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari: quia sicut non est comparatio inter vmbram & similitudinem ad veritatem: sic non est comparatio inter creaturam & diuinam sapientiam. Nam omnis creatura est similitudo & vmbra diuinæ veritatis. Tertiò est Christus desiderabilis propter oblectationem sapientialis demulcentiæ: quia delectat siue dulcorat gustum in perfruendo. Vnde: sub vmbra illius, quem desiderabam, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Sub vmbra refrigerantis gratiæ: & illius scil. Christi, quem desiderabam per excessum inflammatæ dilectionis: sedi per mentis quietationem, & fructus eius dulcis gutturi meo propter degustationem sapientiæ. Vnde ad hoc vt anima degustet dulcedinem diuinę sapientiæ requiritur vt purgetur à peccato, & resoluatur in aquā deuotionis, abstrahatur ab amore mundano, vt non sit dispersa ad exteriora: immò recolligat se totaliter ad interiora, ne interponatur aliqua caligo: vt immediatè recipiat stillicidium diuinæ influentiæ. & degustet dulcorem æternæ suauitatis. Hunc dulcorē aliqualiter sentiēs Dauid propheta dicebat: Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū: ita desiderat anima mea ad te Deus. Tertio notatur vtilitas finis subsequētis, cum dicit: *Cunctis gentibus*: Merito erat desideratus à Sanctis Patribus & cunctis gentibus, eo quòd Christus in isto aduētu meruit cunctis gentibus, primo gratificationē adoptionis, benignè tollendo originalem culpā: secundo apertionem cœlestis ianuæ, propter iudicialis vindictæ relaxationē: tertio sublimitatem finalis gloriæ, amouendo miseriam totalem. Primo gentes per aduentum Christi consecutæ sunt gratificationē adoptionis benignæ propter deletionē originalis culpæ. Vnde dicit Petrus: Si ergo eandem gratiam dedit illis Dominus sc. gentibus: sic & nobis, qui credimus in Iesum Christum: sic ergo & gentibus pœnitētiam dedit ad vitā. Ratione huius beneficij, Dauid propheta inuitabat omnes gentes ad gratiarum actiones, dicens: Laudate Dominū omnes gentes, laudate eum omnes populi. Quoniam cōfirmata est super nos misericordia eius: & benignæ adoptionis. Secūdo cunctæ gentes consecutæ sunt per istum aduentum apertionem cœlestis ianuæ, propter relaxationem iudicialis vindictæ: & propter hoc dicitur: Aperite portas, & ingredietur gens iusta custodiens veritatem. Vetus enim error abiit, quia Dominus Iesus Christus habebat clam reserandi aditum æternitatis. Ideo tanquam auctoritatē habens angelicis spiritibus dixit: Aperite portas principes vestras: quoniam per meū sanguinē facta est reparatio concordiæ vniuersalis: relaxatio vindictæ iudicialis. Nunc ergo amoto flammeo gladio de porta paradisi: volo vt fiat reseratio ianuæ cœlestis: vt ingrediatur gēs iusta & custodiēs veritatē: vetus enim error primæ præuaricationis, merito cuius obligabatur ad pœnā, abijt. Tertio gentes per istum aduentum cōsecutæ sunt sublimitatē finalis gloriæ, propter amissionem totalis miseriæ. Vnde: Declinabo super eum quasi flumen pacis, id est quasi gloriam inundantem. In prædicto themate dicitur de hoc: *Veniet desideratus cunctis gentibus*, & implebo domū istā gloria: quod implebitur à Deo generali resurrectione; quando à corpore cuiuslibet beati, cuius corpus fuit domus & habitaculum Spiritus sancti; per gratiam amouebitur omnis corruptio, per dotem impassibilitatis: omnis deformitas & obscuritas. per dotem claritatis: omnis tarditas, per dotem agilitatis: omnis infirmitas & animalitas, per dotē virtutis & subtilitatis. Vnde Augustinus: Abiicietur à corporibus nostris omnis deformitas, omnis tarditas, omnis infirmitas, omnis corruptio siue passibilitas, quod nobis præstare, *&c.*

Mat.21.a — Mat.20.d — Tria redeunt rem desiderabilem. — Psal.44.a — 3.Reg.10.c — Isa.26.b — Prou.3.b — Cant.2.a — Vt anima degustet dulcedinē diuinæ sapientiæ quid requiritur. — Psal.41.a — Act.11.b — Psal.116.a — Isa.26.a — Psal.23.b — Isa.vlt.d — Aug.22.de ciuit. Dei.

SERMO III.

Emitte manum tuam de alto, &c. Ecce charissimi, sicut naufragi in medio fluctuum periculosissimorum, & sicut captiui in manu hostium sæuissimorum desiderāt liberationem: sic patres antiqui feruentissimè desiderārūt aduenire Saluatorem sui. Vnde Dauid exclamans ad Dominum, dicit: *Emitte manum tuam*, &c. Manū Dei dicit filium Dei. Homo enim per manus operatur, & Deus per filium. Omnia per ipsum facta sunt. Ait ergo: *Emitte manum tuam*, id est filium tuum de alto throno: eripe me, & libera me de aquis multis suffocantis miseriæ, & de manu iugulantis potentiæ filiorum alienorum: filiorum, inquam, superbiæ, filiorum luciferi & dæmonum. Considerare autem possumus quatuor causas emissionis, scil. vt diuina offensa placetur, vt natura humana liberetur, vt natura angelica restauretur, vt diabolica violentia refrœnetur. De primo: Emitte agnum Domine dominatorem terræ, *&c.* Agnum vtique cuius sanguinis suauissimo odore tu placeris pater ęterne. Hic enim est agnus absq; macula: cuius sanguis, sicut legitur, fundi iubetur super altare per circuitum & membra diuidi, & super ligna imponi, quibus subiiciēdus est ignis: & sic adoleri in odorē suauissimum Domino. Sanguis Christi super altare crucis per circuitū de latere, de manibus, de pedibus fusus est. Tu autē funde

Psa.143.a — Ioan.1.a — Isa.16.a — Leuit.1.b

de quotidie hunc sanguinem super altare cordis tui. Funde inquam per circuitum cogitando deuotè, pensando attentè. O anima pretiosa redēpta sanguine agni immaculati, attende quantū vales: quid pro te datū sit cogita. Membra agni veri in cruce diuisa sunt, non abscissione: sed quadrifica distensione. Dispersa sunt omnia ossa mea. Sūt quoq; super ligna crucis imposita, & non defuit ignis amoris, ipsum cogētis mortē pati pro nobis reconciliandis patri per suauissimū odorē passionis eius: Dilexit nos & tradidit semetipsū pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. De secūdo dicitur hic: *Emitte manum tuam*, &c. Certe si quis in mare iaceret, vel in medio inimicorū coāgustatus esset, qui sibi manum daret & eriperet, meritò eum diligeret: & certe Deus pater emisit manum, id est filium de alto throno: vt de aquis miseriæ, & de manu potentiæ nos eriperet. Sed quare Domine Deus meus, mundus manum non cognouit, quæ ipsum creauit? & quare Iudaicus populus manum non cognouit, quæ sibi tanta bona fecit? Forte ideo non cognouit, quia chirotheca carnis tecta fuit: sicut significatū est in Isaac sene & cæco, qui manum Iacob sibi ministrantem non nouit, quia pelliculā circundata fuit. Isaac enim mundum vel Israeliticum populum senem tempore, & cæcum mēte significare potest. Cæcitas enim ex parte contigit in Israel. Pellicula autem nostra caro est. Cum ergo hæc manus cœlum & terram cōcludat, mundus vix credere potuit, quòd tam magna manus esset in tam parua chirotheca. Tamen hæc manus non est minorata. Vnde: Nūquid abbreuiata & paruula est facta manus mea vt nōn possim redimere? Certè Domine non est abbreuiata manus tua, quam de summo throno in infernū protexisti: non est paruula facta quæ vno raptu tot animarum millia secum traxit. Vtinam vno digito huius manus nos Deus tangeret: qui vt quinq; digitos nobis exponeret, quinque foramina in chirotheca carnis habuit. De his foraminibus. Ego fidenter quod ex me mihi deest vsurpo de visceribus Domini: misericordia affluit neque desunt foramina per quæ effluat gratia. De tertio: Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, *&c.* Lux & veritas Christus est. Hæc enim lux antequam fieret nascendo in mundum, tenebræ infidelitatis & ignorantiæ culpę erant super faciem abyssi. Sed hæ tenebrę per hanc lucem declinantur. Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, *&c.* Bene autem dicit Dauid, quòd lux adducit in montem Dei & in tabernacula eius. Mons est regnum cœlorum, *&c.* Quis ascendet in montem Domini, *&c.* Tabernacula sunt ordines Angelorum. Nouem sunt ordines Angelorum: nouem sunt tabernacula. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, *&c.* vsque in æterna tabernacula. O quàm beatus est qui in primo seu infimo tabernaculo habitabit: sed certè beatior qui in secundo. Sic dic vsq; ad nonum. Discumbent enim in his tabernaculis animæ iustorum secundum excellentias meritorum. Fient enim æquales Angelis & socij Angelorum. Qui propter nos minor Angelis extitit, æquales nos Angelis suæ minorationis virtute fecit. De quarto: Virgam virtutis tuæ emittet Dominus, *&c.* Quo modo hæc virga dominetur in medio inimicorum, id est dæmonum, significatum est. Vbi dicitur, quòd deuorauit virga Aaron, quæ significat filium Dei, virgas magorum versas in dracones. Virga Aaron significat filium Dei. Virgæ magorum sunt Angeli Apostatici, quæ proiectæ, in dracones efficiūtur. Sed per virgam Aaron deuorantur, quādo per Christum dæmonum malitia suppeditatur.

Psalm. 21. b; Eph. 5. a; Gen. 27. c; Isa. 50. a; Bern. in Cant. ser. 61. ante med.; Psalm. 42. a; Ioan. 8. b; Psalm. 23. a; Luc. 16. c; Psalm. 109. a; Exod. 7. b

SERMO IV.

Mala. 3. a

QVis poterit cogitare diem aduentus eius. Cogitate charissimi aduentus Domini diem: quæ quadruplex est, videlicet in carne, corde, morte, aëre. Primus in die incarnationis. Secūdus in die iustificationis. Tertius in die resolutionis. Quartus in die Resurrectionis. Quis autem poterit cogitare primi aduentūs plenitudinē. Secundi promptitudinē. Tertij incertitudinē. Quarti magnitudinem, vel fortitudinem? De primo: Deus ex semine Dauid secundum promissionem eduxit Israel Saluatorem Iesum, prædicante Ioanne ante faciem aduentus eius. Ecce ad commendationē Dominici aduētus introducit hic Paul⁹ tres sanctissimas personas. Dauid Christi progenitorem, Ioannem præcursorē, & Iesum saluatorem. In quo ostenditur aduentus iste conuenientissimus ad veniam. Vnde ex semine Dauid nasci dignatur, qui de enormibus criminibus adulterij & homicidij veniam consecutus est. Item communissimus ad amicitiam, hoc & in Dauid significatur: qui & pastor & Rex fuit: quia de ipso natus pauperibus & diuitibus communis fuit. Vnde in natiuitate sua pastores & Reges ad se traxit. Item plenissimus ad gratiam hoc in Ioanne significatur. In tempore enim aduentus Domini gratia plenissimè fluxit. Plenum gratiæ & veritatis, *&c.* Item saluberrimus ad gloriam hoc in Iesu significatur, qui interpretatur salus. Consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Anselmus: Quid est Iesus nisi Saluator? Ergo propter temetipsum esto mihi Iesus. Salutare tuū expectabo Domine. O quàm plenissimus fuit aduentus. Qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat: & de plenitudine eius omnes accepimus. De secūdo: Filios tuos neq; draconum, neq; venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adueniens sanabat illos. Draco est diabolus. Venenati sunt caro & mūdus: quorum fel & venenum in vino temporalis delectationis nobis propinatur. Fel draconum venenum eorum, *&c.* Eorum dentes sunt eorum tentationes. Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem, *&c.* Misericordia Christus est. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, *&c.* Qui adueniens eos iustificatione sanabat, id est ægras animas. Miserere mei Deus quoniam infirmus sum, *&c.* Aduentus autem iste non solius est filij, sed patris: Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus. Item Spiritus sanctus. Factus est repente de cælo, *&c.* O quàm promptissimus est aduentus iste? Dominus enim vltrò offert se ad veniendum. Vnde de puero paralytico dicit Iesus. Ego veniam, & curabo eum. Præstò semper est gratia, quæ nunquam deficit, nisi prius expulsa: continuè quod suum est, inspirat, si sit qui recipiat. De tertio: Confirmabit nos vsque in finem sine crimine in die aduentus Domini. Gloss. Cuius aduentus intelligitur dum cuique in morte manifestatur. Felix qui semper ad istum aduentum paratus est. Si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia, *&c.* Prima vigilia est pueritia. Secunda iuuentus. Tertia senectus. Multi in tertia vigilia credunt Dominum venturum: quibus in prima, vel secunda nunc venit. O quàm incertissimus iste aduentus. Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis venturus est. Gregorius: Tanto quisque freuentior fit in operatione quanto intensior est deuotione. De quarto: Sicut fulgur exit ab oriente, *&c.* vsque: Ita erit aduentus filij hominis. Aduentus Domini fulguri comparatur propter subitationem & celeritatem: Eccę festinus velociter veniet. Propter manifestationem & claritatem. Ex Sion species decoris eius: Dominus enim manifeste veniet. Primo quidem veniet non habens speciem neque decorem claritatis gloriosæ. Item propter terrorem & seueritatem: Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, *&c.* O quantæ magnitudinis erit iste aduentus. Cum venerit filius hominis in maiestate sua: & omnes Angeli eius cum eo, *&c.* Propter hoc bene ait Gregorius: Terribilem iudicem venientem considera: & de aduentu illius tunc tua conscientia contremiscet non sine causa, cum iam coram illo posita cœlum & terra trement.

Act. 13. a; Ioan. 1. b; Heb. 5. c; Gen. 49. c; Ioan. 1. d; Sap. 16. b; Deut. 32. e; Psalm. 123. a; Psalm. 84. b; Psalm. 6. a; Ioan. 14. c; Act. 2. a; Matt. 8. a; Aug. de vera & fal. pœnit. c. 16. post. med.; 1. Cor. 1. a; Luc. 12. e; Matt. 24. d; Ibid.; Isa. 5. f; Psalm. 49. a; Isa. 30. f; Matt. 25. e

SERMO V.

Rom.13.d *Hora est iam nos de somno surgere.* Surgite ergo peccatores de somno peccati. Surgite inquam propter vigilem excitantem:propter diem appropinquantem:propter laborem instantem:propter terrorem sollicitantem. De primo : Ecce angelus Domini astitit, & lumen,*&c.*vsque : Surge velociter. Ad surgendum autem hortamur per gratiam,per doctrinam,per pœnam. Excitat Dominus per gratiam : Dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea. Dilectus scilicet Christus loquitur nobis per inspirationem : Audiam quid loquatur , *&c* Item prælatus,vel doctor excitat per doctrinam : Clamabunt custodes surgite & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum. Custodes sunt prælati & doctores,nos tanquam galli excitantes.vt surgamus.Consurgent ad vocem volucris,id est galli. Gallus Petrum ad lacrymas excitauit. Item per pœnam excitat angelus percutiendo latus. Vnde: Percussóque latere Petri excitauit eum. Lateris percussio est temporalis correctio. Æterna enim percussio non in latere tantum, sed in omnibus membris fit:Parata sunt derisoribus iudicia,& mallei percutiẽtes stultorum corporibus,*&c.*Bene dicit : percussóque latere. Lateris autem percussiones libenter pro ipso sustinere debemus:qui pro nobis in latere vulneratus est. Lancea latus eius aperuit Bernardus : Vult benignus dux deuoti militis vultum & oculos in sua sustolli vulnera : vt illius ex hoc animum egerat & reddat ad tolerandum fortiorem. De secundo dicitur hic : *Hora est iam nos de somno surgere.* Causam autem subdens surgendi, ait:*Nox,* id est tempus culpæ,*præcessit:dies,*id est tempus gratiæ *appropinquauit.* Est autem triplex dies propter quem surgere debemus,scilicet gratiæ,iræ, & gloriæ.De die gratiæ dicitur hic:Ecce nunc dies salutis. Hic dies incipit ab ortu veri solis. Ait enim philosophus:Dies est latio solis super terram.Sol autẽ æternus super terrã latus est,quãdo Christus in mundum natus est.Sol gressus est super terrã:& Loth ingref.est Segor. Segor interpretatur,paruula seu meridiana : Per Loth electi designãtur:qui de ęterna dãnatione ignis & sulphuris,sicut Lothde Sodoma,liberati sũt,sole super terrã egresso,id est Christo in mundo nato.Item de die irę siue iudicij dicitur:Vox diei Dñi amara,tribulabitur ibi fortis.Dies illa dies iræ,*&c* Item de die gloriæ. Melior est dies vna,*&c.* Vt ergo securius simus in die iræ , & perueniamus ad diem gloriæ , citò surgamus in diem gratiæ.Augustinus : Surgamus,& ad illum redeamus à quo peccando recesseramus : ibi esse nostrũm non habebit mortem:ibi velle nostrum non habebit errorem: ibi amare nostrũ non habebit offensionem.Surgamus inquam in die:ne sero Dominus conqueratur illud.Vę vobis quia declinauit dies,*&c.*vsque:Surgite & ascendamus in nocte,id est,pœniteamus in morte. Augustinus:Multos solet pœnitentia serotina decipere.De tertio:Surge & comede.grandis enim via tibi restat.Hæc via est pœnitentia.Quicumque per triginta , vel quadraginta annos ad infernum ambulauerit,grandem vtique viam habet ad eundum ad cœlum.Quæ licet grãdis sit , libenter tamen ad ipsam perficiendam surgere debemus. Primo propter bonam societatem : Surge & accipe puerum & matrem eius & vade in terram illã. Puer iste est bonus socius ad eundum cum Ioseph de Ægypto,id est.cum pœnitente de mundo.Item secũdo propter conductus securitatem : sic surgere debemus cum Iacob:Surgens ergo mane,*&c.* Qui securũ habui conductum,dicente sibi Dño in eodem somno à quo surrexit:Ero custos tuus quocumque perrexeris. Item tertio propter victus durabilitatem. Sic surrexit Elias ad viam confortatus efficaci cibo : pane scilicet gratiæ confortantis vel iustitiæ in cuius fortitudine ambulauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Bernard. Panis animæ iustitia est:& soli beati qui esuriunt illum,quoniam illi saturabuntur.Nimirum ad imaginẽ Dei facta est anima rationalis,& cæteris omnibus occupari potest,repleri omnino non potest. Hæc tria petebat Iacob surgens ad viam,dicens : Si fuerit Dominus mecum : hic petit socium. Et custodierit me in via hac : hic petit conductum. Et dederit panem : hic petit victum. In pane autem gratiæ refectio. In veste, bona conuersatio significatur De quarto : Quid tu sopore deprimeris ? Surge & inuoca Deum tuum , *&c.* Quicumque enim cum timore in periculoso dormit loco,citò surgit. O quam magna in somno peccati pericula sunt:sicut significatum est in scripturis : propter quæ surgere debemus. Inuenimus enim Ionam dormientem in mari periclitatum:Tobiam excæcatum,Cisaram, & Hisboseth iugulatos. In quibus significatur quòd dormientes in peccatis tempestate tribulationis periclitantur temporaliter,excæcantur spiritualiter:iugulantur æternaliter. Surge ergo peccator ne incidas in hæc pericula.Surge inquam & inuoca Deum tuum. Surgite & orate ne intretis in tentationem.

Marginalia (left): Rom.13.d; Act.12.b; Cant.2.a; Psal.84.a; Hier.31.a; Eccl.12.b; Matt.26.g; Luc.22.g; Act.12.b; Prou.19.d; Ioan.19.f; Dies triplex.; 2.Cor.6.a; Gen.19.c; Soph.1.c; Psal.83.c; Hier.6.a; 3.Reg.19.a; Matt.2.a; Gen.28.d. Marginalia (right): Ion.1.b; Ibid.; Tob.2.c; Iud.4.d; 2.Reg.4.d; Luc.22.e.

SERMO VI.

Ecce Rex tuus venit tibi, &c. Hodie legitur hoc verbum in Euangelio.Ecce dicit propheta demonstratiuè.Ecce dicit admirabile.Ecce venit. Sed ad quid venit?Ecce venit propinquare per naturam:sanare per gratiam:reconciliare per pœnitentiam:remunerare per gloriam. De primo : Ecce , iste venit saliens in montibus,*&c.*Montes sunt angelorum ordines.In montibus excelsis Israël erunt pascua eius.Nouẽ ordines, nouem sunt mõtes.O quàm felix erit,qui in infimo mõte pascetur.Ibi enim est amœnitas inæstimabilis. Quid ergo si ad secundum montem veneris ? O quanto beatior tunc eris!Quòd si tertium montem bene viuendo promerueris , adhuc beatior eris. Sic procede de singulis montibus vsque ad nonum.In his montibus fundata est ciuitas cœlestis.Fundamenta eius in montibus sanctis. In his filius Dei salit iudicando:quia transiit per incarnationem,angelicam naturam postponens,& humanam assumens:Nusquam angelos apprehendit. De secundo:Ecce Deus noster vltionem adducet retributionis Deus,ipse veniet & saluabit nos.Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt:tunc saliet sicut ceruus claudus:& aperta erit lingua mutorum.Nonne cæci sunt qui in clara luce fidei in foueã inferni cadunt?Si cæcus cæcum ducat,ambo in foueam cadunt. Item nonne surdi sunt, quibus toties in prædicatione clamatur : & ad ostium à Christo pulsatur:& auribus cordis non audiunt ? Furor illis secundum similitudinem serpentis:sicut aspidis surdæ : & obturantis aures suas , *&c.* Serpens ne incantatorem audiat, vnam aurem terra , aliam cauda obturat. Sic peccator venenosus terra, id est terrenorum amore : & cauda,id est spe longioris vitæ,aures cordis obturat.Item nonne muti sunt qui à peccatorum confessione,& à Dei laude per multos annos tacuerunt? Obmutui & humiliatus sum & silui à bonis.Item nonne claudi sunt,qui gressus operum rectos non habent ? Vtroque autem pede claudi sunt, qui soli diabolo seruiunt. In altero autem claudi sunt , qui partim Deo,partim diabolo seruiunt. Sanati autem per gratiam saliunt sicut ceruus.Pulcher saltus est de vitiis ad virtutes:de mundo ad cœlum.Ecce à talibus malis curat Deus animas,quæ volunt sustinere medicinas.Augustinus : Quantum in medico est, sanare venit ægrotum:sed ipse se perimit qui præcepta medici seruare non vult. De tertio:Holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt.tunc dixi:ecce venio. Deus pater sic offensus fuit homini:vt nullum vnquam quantumcumque sanctum admitteret ad regnũ cœlorũ.Vnde patres antiqui offerebãt boues & oues,& sacrificia multa,vt Deũ placarent:sed parum eis profuit. Vnde filius Dei cõpatiens misero homini,ait patri. Ex quo holocausta Iudæorũ tibi,ô pater,non placent.Ecce venio.Glossa.Ad me offerẽdum:Se enim obtulit agnus

Marginalia (right): Mat.21.a; Zach.9.b; Cant.2.b; Ezec.34.d; Psal.86.a; Heb.2.d; Isa.35.b; Mat.15.b; Psal.57.a; Ibid.; Heb.10.b.

Ioan.1.d innocens pro peccatis nostris. Ecce agnus Dei. Agnus Eccl.13.c detestatur lupum:sic Christus peruersos. Sicut communicabit lupus agno:aliquando sic peccator iusto. Dicit ergo. Et ecce venio:quasi dicat. Verbo vel iussu hominem non redimo : sed in carne venio. Quare hoc? Ne violentiam facere videretur & non iustitiam. Angelum quoq; redemptorem non mitto : sed ecce venio. Quare hoc?quia nullus angelus sufficeret ad pretium redemptionis. Pretium enim redemptionis debuit esse æquiualens vel pretiosius omnibus redimendis. Nulla autem creatura tam pretiosa fuit. Solus enim Deus redimere debuit : quia solus omnibus pretiosior fuit : 1.Cor.6.d Empti enim estis pretio magno. Verè magno. Bernardus:Suffecisset ad redemptionem humani generis minima gutta sanguinis Iesu Christi:sed data est copia vt ex inũdatione beneficij virtus innotesceret diligentis. Isa.26.d De quarto:Ecce Saluator tuus venit:ecce merces eius Gen.15.b cum ipso. Merces quã remunerabitur, diuina est natura. Ego protector tuus sum:& merces tua magna nimis. Hæc merces cum Christo erat. Non ergo necesse erat eam à Iudæis mutuare : sed sacculum tantùm in quo mercedem abscondit. Humanam ergo tantùm naturam in qua diuina latuit,à Iudæis accepit: sed hunc sacculum ruperunt dum corpus eius perforauerunt. Agg 1.b Qui mercedes congregauit misit eas in saccum pertusum. Sic ergo venit Christus:vt per naturam quam assumpsit:per gratiam quam exhibuit:per pœnã quam sustinuit:per gloriam quam promisit,nos beatificaret. Zach.9.b Hæc quatuor significata sunt:Ecce rex tuus veniet tibi iustus,& Saluator,ipse pauper. Pauper in assũpta natura. Saluator in gratia. Iustus in pœna. Rex in gloria.

SERMO VII.

Mat.21.a **B**Enedictus qui venit in nomine Domini, Hoc verbum legitur hodie in Euangelio. Si quæris qua auctoritate,quo nomine venit Iesus ad saluandum, audi Luc.1.d quod dicitur:*Benedictus qui venit in nomine Domini*. Verè benedictus. Benedictus fructus ventris tui. Verè benedictus:& ab omnibus nobis meritò benedicẽdus,si attendamus quo modo & quare venit. Attendite ergo inueniẽdo patris auctoritatẽ,filij humilitatem, Spiritus sancti charitatẽ,generis humani vtilitatem. De primo dicitur hic:*Benedictus qui venit*. Magna auctoritate venit:qui in nomine Dei patris venit. Sed heu Dominus adhuc conqueri potest de auaris,de inuidis,de luxuriosis,de aliis peruersis Christianis, quod olim dixit Iu-Ioan.5.g dæis:Ego veni in nomine patris mei:& non accepistis me. Peruersi enim filiũ Dei non accipiũt: quia ipsi filij Ioan.8.e diaboli sunt. Si enim filij Dei essent,filiũ Dei diligerẽt: Si Deus pater vester esset, diligeretis vtiq; me. Ego enim ex Deo processi & veni. Neq; enim à memetipso veni. Non solũ autẽ verbis,sed & signis ostẽdit se Ioan.3. Christus auctoritate patris venisse:Scimus quia à Deo venisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere, *&c.* Sicut autẽ temporalia signa ipsum venisse in mũdũ:ita spiritualia signa in animas nostras venisse ostẽdunt Dei filiũ. Videlicet quãdo leprosas animas mũdat: mortuas suscitat:famelicas satiat septẽ panibus, id est Mat.20.d septẽ donis Spiritus sancti. De secundo:Filius hominis non venit ministrari,sed ministrare. Venit ergo humiliter non sicut Dominus noster : sed sicut seruus noster. Exinaniuit semetipsũ formã serui accipiens, filius erat & factus tanquã seruus. Non solum formã serui accepit,vt subesset:sed etiã mali serui,vt vapularet ; & serui peccati,vt pœnã solueret, cum culpã non haberet. Et certè non seruus seruorũ Dei sicut Papa:sed seruus seruorũ diaboli factus est seruiens in fimo peccatorum expurgando:Seruire me fecisti in peccatis tuis. Isa.43.d Seruiuit autem nobis non vno anno,sed vsq; ad mortem. Vnde nefas est fraudare eum mercede sua,id est anima tua,pro qua seruiuit. Qui effundit sanguinem,& qui facit fraudẽ mercenario,fratres sunt. Ecce tu miser auare:quia mercenario tuo Christo propter iniusta Eccl.34.d

Ber. ser. de pass. Dom. fer.4. hebd. pœnosa longa post med.

A bona animam tuam aufers:frater es crucifigẽtis & fũdentis sanguinem Christi:& tu luxuriose:& tu inuide: & sic de aliis. De tertio : Timebunt qui ab occidente, nomẽ Domini:& qui ab ortu solis,gloriã eius;cum venerit quasi fluuius violentus quẽ Spiritus Domini cogit. In occidẽte sunt,qui in timore seruili sunt. In oriẽte,qui in timore filiali sunt. Venit Christus quasi fluuius,doctrina,& gratia,& sanguine lauans, reficiens, & irrigans mundũ. Ego quasi fluuius Dorix : & sicut aquæ ductus exiui de paradiso scil. virginali vtero, dixi : Rigabo ortum plantationũ mearũ,id est Ecclesiã. O quã medicinalis est iste fluuius generationi humanæ generationi insanæ:Vnde benè vocatur Dorix, quod interpretatur medicamentũ generationis. Fusus est sãguis medici:& factus est medicamẽtũ phrenetici. Quid mirũ si violentus est iste fluuius?Fluuius enim quanto B magis coarctatur,tanto violentior & impetuosior efficitur:ita Dei filius in arcto corpore paruuli Iesu. Paruulus natus est nobis. Benè autẽ dicit:Quem Spiritus Domini cogit : Interlinearis : Amor,bonitas,charitas, Spiritus. Sicut enim aufter nubẽ pluuiarũ dulciũm, ita charitas Spiritus sancti Christũ cum pluuia gratiarũ venire cogit:Deus ab austro veniet. De quarto:Venit filius hominis quærere, *&c.* Non solum autẽ venit saluare hominẽ per sanctam passionẽ,sed etiam illuminare per verã cognitionẽ. Ego lux in mundum veni, vt omnis,qui credit in me,in tenebris non maneat. Item inflammare per puram dilectionem. Ignem veni mittere, *&c.* Item venit viuificare abundanter per beatificationem. Vnde de ouibus suis ait Ioannes:Ego veni vt vitã habeant per gratiã, & abundantius habeant per gloriam. Sed ecce,qui venit in mundũ oues suas viui-C ficare,ipse veniet ad iudicium porcos diaboli mactare. Mactabit autem illa securi,quæ ad radicem arboris posita est. De qua securi ait:Væ mihi si non peccata mea defleuero. Væ mihi si non in media nocte surrexero ad confitendũm nomini tuo. Væ mihi si dolum proximo fecero. Væ mihi si non locutus fuero veritatem. Securis ad radicem posita est : faciat fructum, qui non vult æterno igne perire.

Isa.59.d
Eccl.24.
Aug. tract. de quinque hær. cap.7. post med. tom.6.
Isa.9.b
Abac.3.a
Luc.19.b
Ioan.12.g
Luc.12.f
Ioan.10.
S. Ambros. Luc.3. edit. Rom.to.3.

DOMINICA SECVNDA ADVENTVS DOMINI.

SERMO I.

D **D**EVS autem patientiæ, & solatij det vobis idipsum sapere in alterutrum. In verbis istis Apostolus incitat, excitat, & informat. Incitat rationem,excitat affectum,informat actionẽ. Incitat implicans,excitat supplicãs,& informat explicans. Incitat ergo ad intelligendũ magnificẽtiam:excitat ad degustandum vnctionẽ animi:informat ad perficiendum & prosequendum restitutionem zeli. Incitat incipientes ad postulandum vtilia. Excitat proficientes ad aggrediendum ardua. Informat perfectos ad sustinendum aggressa. Primum ibi:*Deus autem patientiæ*. Secundum ibi:*& solatij*. Tertium ibi:*det* E *idipsum sapere*, &c. Dicit ergo : *Deus autem patientiæ:* Circa primum nota,quod dicitur Deus patientiæ:quia patientiam in se demonstrans, quia patientes probans & quia patientes remunerans. Primum se habet in ratione initij : secundum in ratione medij : & tertium in ratione complementi. Per primum fortificatur anima in tentationum prælio. Per secundum purgatur à vitiorum contagio. Per tertium fœcundatur à meritorum operum exercitio. De primo dicitur : Deus iudex iustus, fortis, & patiens nunquid irascitur per singulos. Et illud:Quoniam patiens Dominus, humiliemus ei animas nostras. De secundo dicitur : Qui custodit veritatem in sæculum facit iudicium iniuriam patientibus

Rom.15.a
Psal.7.b
Iudit.8.b
Psal.145.b

tibus, dat escam esurientibus. De tertio: In patientia vestra possidebitis animas vestras. (Luc. 21. d) Sequitur. *Et solatij*, vbi nos excitat ad degustandum vnctionem animi. Est autem Deus solatij quia consolatur afflictos solatio intimo, iucundo, & perfecto. Intimo, vt lux: iucundo, vt risus: perfecto, vt sal. Per primum cognoscitur creantis potentia: per secundum gubernantis sapientia: per tertium largientis clementia. Consolatur afflictos solatio intimo per remissionis gratiam: iucundo, per virtutis influentiam: perfecto, per deuotionis experientiam. De primo habetur: Fortissimum solatium habemus, quod confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam, ac firmam & incedentem vsque ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus secundum ordinem Melchisedech pontifex factus. (Heb. 6. d) De secundo: Rogo autem vos fratres vt sufferatis verbum solatij: etenim perpaucis scripsi vobis, cognoscite fratrē vestrum Timotheum diuisum cum quo si similius venerit, vos videbo. (Heb. vlt. d) De tertio: Si qua consolatio in Christo: siquidem solatium charitatis: si qua societas spiritus: si qua viscera miserationis implere gaudium meum vt idem sapiatis: eandem charitatem habentes, vnanimes idipsum sentientes, nihil per contentionem, nec per inanem gloriam, sed humilitate superiores: sibi inuicem arbitrantes, non quæ sua sunt singulis considerantes, sed quæ aliorum. (Phil. 2. a) Sequitur: *idipsum sapere*, &c. vbi informat ad prosequendum restitutionem zeli. *det vobis*, sinceriter quod facit religio: medulliter, quod facit deuotio: rationabiliter, quod facit humilis exhortatio. Sincera religio mundat animam à fœditate cogitationis immūdę: medullata deuotio à curiositate inquisitionis vanæ: rationabilis exhortatio à credulitate opinionis falsæ. Per primum reducimur ad locum speciositatis & pulchritudinis: per secūdum ad locum vbertatis, siue pinguedinis: per tertium ad locum securitatis, & fortitudinis. De primo dicitur: Qui sapiens & custodit hęc, & intelliget misericordias Domini. (Psal. 106. d) De secundo: Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur, & in sensu suo cogitauit circumspectionem Dei. (Eccl. 14. d) De tertio: Dico enim per gratiam, quę data est mihi, omnibus, qui sunt inter vos: Non plus sapere, quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem, & vnicuiq; sicut Dominus dimisit mensurā fidei. (Rom. 12. a) Rogemus igitur.

Sermo alius de Euangelio.

(Mat. 11. a) CVm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Verba sunt Ioannis ad discipulos suos & pro eis prolata. Non est enim credēdum Christi præcursorem de aduentu CHRISTI in carnem dubitasse, eo quod in baptismo Spiritum sanctum sicut de cœlo descendentem vidit, & sic per eum manentem didicerat, & vocē patris audierat: Hic est filius meus dilectus: nec non & testimonium ei perhibuerat. Ecce agnus Dei. (Mat. 3. d; Ioan. 1. d) Si enim ipsum venisse ignorasset, quo modo eum præsentem digito demonstrasset, & ei testimonium perhibuisset? Relinquitur ergo quod nec ipse ignorans quæsiuit: nec dubitans discipulos misit, maximè si verba Euangelij, quæ secum portant expositionem, diligentius intelligent. Nam in verbo proposito tria notantur, per quæ veritas omnibus potest esse manifesta. Primo enim notatur multiplicis hominis status signatio, per Ioannis vincula cum dicitur. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi*. Secūdo proposita de aduētu Christi quæstio, cum subdit: Mittēs duos ex discipulis suis, ait illis: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Tertiò aperta Christi responsio cum subinfertur: respondens Iesus ait illis. Euntes renuntiate Ioanni quæ vidistis, & audistis: cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgūt, pauperes euangelizantur. Dicit ergo. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi*, vbi notatur signatio multiplicis status hominis per vincula Ioannis. Sic enim princeps

A Apostolorū Petrus post confirmationē positus in carcerem repræsentat hominis peccatoris statū: sic Ioannes Baptista in vinculis cōstitutus signat animas existentes in multiplici statu miseriæ & calamitatis. Nam primo signat animas circumplexas vinculis originalis culpæ: secundo signat animas circumpeditas vinculis reatus pœnæ: tertio significat animas circūuolutas vinculis corporalis miseriæ. Primo de vinculis originalis culpæ dicitur: Hāc filiā Abrahæ, quā satanas alligauit, nonne oportuit absolui à vinculo in die sabbati? (Luc. 13. d) quasi diceret, sic: Mulier inclinata ad terrā, quæ non poterat sursum respicere, significat animā merito corruptionis originalis culpæ allecta ad terrena propter pronitatem ad malum: nec potest appetere cœlestia propter difficultatem ad bonū. His ergo vinculis originalis culpæ,

B sc. pronitatis ad malū, & difficultatis ad bonum alligauit eum satanas, à quibus non potest absolui perfectè, nisi in sabbato quiescentiū. Quia licet concupiscentia transeat in baptizato, quantū ad reatum pœnæ: remanet tamen quantū ad exercitiū, vt quemlibet nostrum experientia docet. Secundo de vinculis reatus pœnæ. De quo potest exponi illud: Oculos Sedechiæ eruit & vinxit eum in compedibus vt duceretur in Babylonē. (Hier. 52. b) Sedechias in compedibus à rege Babylonis, qui interpretatur iustitia Domini, signat animas à rigore diuinæ iustitiæ merito primæ præuaricationis positas, à diabolo in compedibus reatus pœnæ siue carentiæ visionis diuinæ. Vnde oculos eius eruisse dicitur, quia à visione veræ lucis excluserat. Ducitur etiam in babylonem, id est in limbum. Babylon enim confusio interpretatur, & signat limbum ratione obscuritatis, quam habebāt

C ibi sancti patres. Tertio de vinculis corporalis miseriæ, & potest dici in persona generis humani illud: Incuruatus sum multo vinculo ferri, & nō est respiratio mihi. (In oratione Manas. Reg. par. vlt.) Vere homo in statu præsentis miseriæ incuruatus est multo vinculo ferri: nunc vinculo famis, nunc vinculo sitis, aliquando vinculo nuditatis, quandoque vero infirmitatis: nec est sibi respiratio, eo quod æstas impugnat per nimiam caliditatem, hiems per nimiam siccitatem, ver per excedentem humiditatem: sensualitas autem repugnat rationi. Ipsa quoque voluntas in semetipsa est contraria & diuersa, & sic non est in aliqua parte misero homini respiratio.

Dicto de significatione multiplicis status hominis, & Ioannis in vinculis: restat videre de quæstione dubitātium: de aduentu Christi, quod notatur secundo cum

D dicitur: *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* In ista quæstione, quā ponunt, ostēdunt se dubitare: sed in expectatione, quā supponūt, ostendūt se desiderare. Quęrimus enim quod dubitamus & desideramus: quod propè est, expectamus. Proponunt ergo quæstionē, eo quod Christum venturū desiderant. Primo quærunt. *Tu es, qui venturus es* in mundū, ad soluendum vincula originalis culpæ. Secundo quærunt. *Tu es, qui venturus es* in limbum, ad dissoluendum vincula reatus pœnæ. Tertio quærunt. *Tu es qui venturus es* ad iudicium, ad exterminandū vincula corporalis miseriæ. Primo quærunt. Tu es, qui venturus in mundū, ad soluendū vincula originalis culpę. Non enim Ioannes propter se ista quæstionem fecit, sed propter discipulos suos, qui non

E credebant in Christum, vt patet. Quando inuidia moti eo quod Christus pręferebatur eorum magistro, dicebant: Ecce hic, qui baptizabat & omnes veniunt ad eū. (Ioan. 3. c) Vnde ad certificandum eos dicit idem: Nonne dixi vobis quod ego non sum Christus, sed sum missus ante illum: (Ioan. 1. c) quasi diceret sic. Similiter. Quasi pręferendo seipsos discipulis Christi, dicebāt ad Iesum: Quia nos & pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui nō ieiunant. (Mat. 9. b) Volēs ergo beatus Ioannes eorum saluti prouidere & consulere, positus in carcerem cum esset ab eis in breui discessurus per martyrium: ne in errore eos relinquat, mittit suos discipulos ad Christum, vt auditis eius verbis, & visis eius operibus, credant, quia

prius

prius eius testimonio credere nolebant. Vt ergo eorum dubitationi satisfaciat, responsione Christi quęstionem secundum dubitationem eorum formauit, dicens: *Tu es, qui venturus es*, in mundum, ad soluendum vincula originalis culpæ. Secundo quærunt: *Tu es qui venturus es*, in limbum, ad dissoluendum vincula reatus pœnæ. De isto autem aduentu Ioannes non erat certus: & ideo de isto pro se interrogauit, non de primo. Vnde Gregorius in hoc loco: Non enim Ioannes, quòd esset filius Dei dubitauit: sed hic quærebat, vt qui eum iam venisse prædicando clamauerat, ipsum etiam ad inferos præcurrendo nuntiaret. Quasi diceret: Sicut pro hominibus dignatus es nasci, an pro hominibus mori digneris, insinua: & sicut natiuitatis tuæ præcursor exstiti, ita etiam præcursor mortis fiam. Tertio quærunt. *Tu es, qui venturus es*, ad iudicium, ad exterminandū vincula corporalis miseriæ, quasi dicat: nos ipsi didicimus per legem & prophetas, quòd resurrectio erit in qua amouebitur à corporibus bonorum omnis defectus miseriæ. Si ergo tu es, qui venturus es ad iudiciū, iustis defectus corporales amoueas, & nos dubitantes certifica. Viso de significatione multiplicis status hominum per Ioannis vincula, etiam de quæstione dubitantium de Aduentu Christi: restat tertio videre de aperta responsione per mystica opera Christi, cum subinfert: *Respondens Iesus ait illis: Euntes renuntiate Ioanni quæ audistis & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, pauperes Euangelizantur, mortui resurgunt.* Non enim videtur illa responsio ad interrogationem pertinere: sed certè si vitam repræsentatiuam facti diligenter perpendimus (cū quælibet Christi actio sit nostra instructio) videbimus istam responsionē multum per omnia satisfacere quæstioni. Nam ipse Dominus, qui videbat corda, satisfecit intentioni quærentiū interius potius quàm ad quæstionem exterius. Dubitantibus enim illis an ipse esset Christus, fecit quę nullus alius nisi Christus facere potuisset. Et ideo tollit ambiguitatem: quia melius creditur factis quàm verbis. Et propter hoc per mystica facta respondit Ioanni figuranti animas existentes in multiplici vinculo calamitatis & miseriæ, dicens primo: *Euntes renuntiate Ioanni*, id est animabus circumplexis vinculo originalis culpæ, aduentum mediatoris: quia ego sum, qui veni in mundum, ad dissoluendum vincula originalis culpę, per humanæ carnis assumptionem. Et in signum huius: *Leprosi mundantur, surdi audiunt.* Secundo renuntiate Ioanni, id est animabus circumpeditis vinculis reatus pœnæ aduentum Saluatoris, quia ego sum qui venturus sum in limbum ad præcidendum vincula reatus pœnæ per voluntariæ mortis assumptionem. Et hoc erit vobis signum, quia cæci vident, claudi ambulant. Tertio euntes renuntiate Ioanni, id est animabus circūuolutis vinculis corporalis miserię, aduentum Saluatoris: quia ego sum, qui venturus sum ad iudicium, ad exterminandum vincula corporalis miseriæ, per vtriusq; hominis glorificationem. Signum autem huius est: *Mortui resurgunt, pauperes Euangelizantur.* Primum renuntiate Ioanni, id est animabus existentibus in originali culpa, quia ego sum, qui venturus sum in mundum per humanæ carnis assumptionem, ad dissoluendū vincula originalis culpæ. Signum autē huius est, quia: *Leprosi mundantur, surdi audiūt.* Vnde morbus lepræ signat peccatū primi hominis: eo quòd sicut morbus leprę est cōmunis habitationis separatiuus, totius hominis infectiuus & generati generanti assimilatiuus: sic primus parens de merito primę præuaricationis fuit eiectus de paradiso: corruptus in corpore & in anima, & etiā filios infectos originalis præuaricationis generauit. Comparatur nihilominus eius peccatū surditati: eo quòd ad similitudinem aspidis surdæ & obturantis aures suas, ne audiat vocē venefici incantantis sapienter, quæ secundū Isidorū aurem in terrā ponit, aliā obturat cauda: sic Adā aurē affectus claudit terrena satisfactione, & aliam satisfaciēdi vxori, ne contristaret delicias suas: & aurem intellectus clausit cauda, consequendo veniam de peccato, ne audiret vocem Dei pręcipientis. Hora quacunque, &c. Vnde Augustinus super hunc locum. Adam vtrumque fieri posse credidit & vt mulieri morem gereret, & quòd post per pœnitentiam pœniteret. De isto aduentu dicitur: Qui sedes super Cherubin manifestare coram Beniamin & Manasse. Excita potentiam tuam, & veni, vt saluos facias nos, & salui erimus. Qui sedes super Cherubin manifestare coram Beniamin: quasi dicat: Tu, qui præsides cunctis cælestibus spiritibus, per eminentiam excellentis magnificētiæ manifestare corā cunctis gentibus per euidentiam humanitatis assumptæ. Excita potentiam tuam: scilicet tu qui infinita tua potentia cuncta de nihilo entia produxisti in esse naturæ, tu excita potentiā tandē, vt cuncta perficias in esse gratiæ. Et veni, coniungendo primum diuinitatis vltimo humanitatis in vnitate personæ: vt per hoc saluos facias nos à vinculis originalis culpæ. Domine Deus virtutum conuerte nos in pristinam innocentiā, faciēdo de impio pium, quod est maioris potentiæ quàm creare cœlum & terram. Et ostēde faciem tuam assumptæ humanitatis, & salui erimus à contagione paternę præuaricationis. Propter hoc dicitur: Ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum. Sequitur: Veniens Euangelizauit vobis pacem, qui fuistis longe & pacem his qui prope. Christus noster reconciliator ad Deū fecit, vt esset vna scilicet diuinitatis & humanitatis persona. Veniens tanquam verus mediator concordans cum vtroque extremo. Euangelizauit videlicet pacem factam per suum aduentum his, qui prope, scil. Iudæis, ratione datæ legis & sanctæ promissionis. Et vobis qui fuistis longè, scilicet gentibus, qui legem non habebāt, nec Deum cognoscebant. Secundo renuntiate animabus existentibus in pœnali angustia: quia ego sum, qui venturus sum ad limbū per acerbæ mortis assumptionem: & ad præcidendum vincula reatus pœnæ. In cuius signum cæci vident, claudi ambulant. Cæci dicebantur sancti patres existentes in limbo: quia visione diuinæ lucis erant priuati: sed claudi ex vna parte, quia habebant pœnam damni siue carentiam diuinæ visionis: & hic pes affectuosus fuit eis restitutus peraduentum Christi in limbum; cum lucem diuinitatis apertè viderunt. De primo autem aduentu dicitur in figura: Et venit mihi gaudium à sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro. Emisi vos cum luctu & ploratu: reducet autem vos mihi Deus cum gaudio & iucunditate. Et licet sit verbum prophetæ loquentis super Ierusalem, & gaudentis de liberatione filiorum Ierusalem, qui erant in Babylone in captiuitate sub potestate inimicorum: tamen quia omnia contingebant illis in figura, potest esse verbum matris Ecclesiæ gaudentis de liberatione filiorum suorum, qui erant in limbo in captiuitate aliquo modo sub potestate inimicorum. Mater vero Ecclesia emiserat filios suos cum ploratu & luctu in Babylonem id est limbum obscuritatis ab Abel vsque ad mortem CHRISTI: sed cùm reduxit eos Deus, descendendo in limbum cum gaudio, & iucunditate, conferendo eis perpetuitatem gloriæ: tunc venit rectè sibi gaudium à Sancto Sanctorum super misericordia, eo quòd liberati fuerunt per effusionem proprij sanguinis Christi. Tertio renuntiate animabus existentibus in corporali miseria, quia ego sum, qui venturus sum ad iudicium, ad exterminandum vincula corporalis miseriæ per vtriusque hominis glorificationem. Et hoc erit vobis signum, quia mortui resurgunt pauperes Euangelizantur. In paupertate & morte notatur duplex miseria, qua opprimitur genus humanum vsque ad diem generalis resurrectionis, ad quā omnis alia pœnalis miseria potest reduci. Nam in paupertate intelligitur indigentia actiuorum, sed in morte tolerantia afflictionum doloris. Et de isto aduentu dicitur: Adhuc vnum modicum, & ego mouebo cœlum, & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes. Et veniet desideratus

cunctis

Margin notes: Greg. in Euang. ho. 6 & in Ezech. lib. 1. hom. 1. — Morbus lepræ. — Gen. 3. c — Peccatum Adæ surditati comparatur. — Psalm. 57. a — Gen. 2. c — Psalm. 79. a — Ephes. 2. c — Baruc. 4. d — 1. Cor. 10. c — Agai 2. b

cunctis gentibus & implebo domum istam cum gloria:quod adimplebitur quando corpus humilitatis nostræ,quod est Domus Dei,reformabitur ab omni miseria per configurationem charitatis gloriæ corporis Christi:*&c.*Quod nos,*&c.*

SERMO II.

Psal.77.

E*Xcita potentiam tuam,& veni.*Desiderium antiquorum de aduentu Christi hic exprimitur. Quasi enim obdormisset diuina potentia dissimulando tandiu diabolicam violentiam & humanam miseriam,exclamans Dauid,ait:*Excita potentiam tuam,& veni.*Quasi dicat:Diabolica potentia magna est contra hominẽ, & humana potentia cõtra diabolum minima est. *Excita ergo potentiam tuam,*&c,Non dicit:Excita sapientiā tuam,vel misericordiam,vel iustitiam tuam:sed tamen liberalissimus Deus plus dare solitus quam petatur: venit cum omnibus istis.Venit enim cum potentia, & sapientia,& misericordia,& iustitia.Venit cum potentia vincendi:cum sapientia docendi : cum misericordia ignoscendi : cum iustitia satisfaciendi. De primo dicitur hic : *Excita potentiam tuam.*Potentiam vtique vincendi dæmones, quam & ipsi timebant. Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? venisti huc ante tempus torquere nos.Legio enim fuit(sicut alij Euangelistæ dicunt) quæ istud conquerendo dicit:bene autē dicit : Venisti huc. Venit enim torquere eos in mundo corporaliter & eiiciendo spiritualiter:in inferno captiuos auferendo:in iudicio pleniùs damnando.Si tot millia conuenerant ad vexationē corporis, quot millia credis venire ad vexationem animæ vsurarij,luxuriosi, & inuidi in morte?Item si tot millia canum infernalium, id est dæmonum,Christus fugauit verbo:quid faciet baculo ac saxo?Numquid canis ego sum,quia tu venis ad me cum baculo?Goliam enim,id est diabolum,baculo crucis & quinque lapidibus, id est quinq; plagis strauit. Victus es ergo ô satan baculo crucis. Vnde Cassiodorus : Crux humilium inuicta tuitio, superborum abiectio,victoria Christi,perditio diaboli. De secundo:Scio quòd Messias venit, qui dicitur Christus. Cumque ergo venerit ille annuntiabit vobis omnia. Quid autem annuntiauit pauperibus, quid mitibus, quid lugentibus, quid iustitiā esurientibus, quid misericordibus, quid mundis corde, quid pacificis, quid persecutionē patientibus,require.Quid annuntiauit diuitibus: Mortuus est diues,& sepultus est in inferno.Quid immitibus : Omnis qui irascitur,*&c.* Item quid ridentibus & lasciuientibus : Væ vobis qui nunc ridetis, & sic de aliis. Christus ergo annuntiauit omnia quæ ad diuinā reconciliationem, nostri meliorationē, & æternā saluationē pertinet.Quare pulchri super mõtes pedes annuntiātis & prædicantis pacem : annuntiantis bonum,prædicantis salutem. Pacem contra Dei offensam : bonum contra animæ maculam : salutem contra æternam pœnā.De tertio:Propè est vt veniat tempus eius,incarnationis,vt dicit Glos.Miserabitur enim Dominus Iacob,id est cordis, quod supplantat vitia per pœnitētiā.Misericordiam volo,& non sacrificiū, Non enim veni vocare,*&c.*Glossa.Misericordiæ exemplum dat dicēs:Non veni,*&c.* Ecce peccatores venit.Hieronymus:Notādum in genealogia Saluatoris nullam sāctarum assumi mulierum : sed eas, quas scriptura reprehendit,vt qui propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens omnium peccata deleret. Ibi enim per Raab,& Ruth,& Bersabee, generatus ostenditur Dominus.In his tribus qualibet anima, quæ per mūdum,vel diabolum,vel carnem peccatis constringitur, figuratur.Prima per Raab meretricem Hierico, quod interpretatur luna : significat mundum. Secunda per Ruth Moabitidem, quæ interpretatur de patre genita : Vos ex patre diabolo estis. Tertia per Bersabee adulteram. De quarto. Iuxta est salus mea vt veniat,iustitia mea vt reueletur. Iustitia Dei in filio reuelata est:quia per ipsum pro homine iustissimè satisfactum est:& homo iustissimè redemptus. Cum enim redemptio sit condigna pretio rei recuperatio:ecce nihil fuit in cælo,vel in terra quod ita pretiosum esset sicut totum genus humanum,quod perditum fuit,nisi solus Deus recuperasset. Oportet ergo Deus esse eum quo redimi debuimus. Item qui peccauit, satisfacere debuit.Homo autem peccauit:ergo Deus & homo debet esse redemptor.Bernardus:Homo qui debuit:Deus qui soluit,potuit. Pater meus amisit me : Frater meus redemit me.Item homo mortis debitor fuit.Mori ergo debuit qui pro homine satisfacere voluit:Vt per mortem destrueret,*&c.*Item mors per lignum venit : ergo per lignum mors destrui debuit. Benedictum est lignum per quod fit iustitia:Per quæ quis peccat, *&c.*

[Margin notes, left column: Aduentus Christi. — Matt.8.d — 1.Reg.17.f — Cassiod. in Ps. 4. vers. signatum est super nos. — Ioan.4.d — Mr. 5.a — Luc.16.e — Matt.5.d — Luc.6.d — Isa.52.b — Isa.14.a — Mat.9.b — Hieron. in Matth.c.1. tom.6. — Ioan.8.f — Isa.56.a; right column: Redemptio quid. — Heb.2.d — Sap.14.a — Sap.11.c]

SERMO III.

Q*Væcumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt.* Multum,charissimi,amandæ sunt scripturæ, tanquam lucernæ in tenebris huius vitæ. Sed attende quod quadruplex est scriptura, videlicet præscientiæ increatæ,conscientiæ innatæ,scientiæ inspiratæ, sapiētiæ incarnatę.De prima:Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Felices qui sic viuunt quod nomina sua in libro vitæ scripta esse sperare possunt.Nō enim ibi viles sed reges scripti sunt.Augustin.Omnes regnaturos cum filio suo,sic hos scripsit Deus,hos cõtinet liber vitæ. Væ autem luxuriosis, inuidis, vsurariis,& aliis peruersis, quorum nomina non sunt ibi scripta : Qui non est inuentus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.Licet autem tales nō sint in scriptura prædestinationis : sunt tamen in scriptura reprobationis:Ecce scriptum est coram me, non tacebo,sed reddam & retribuam in sinu eorum iniquitates vestras.De secundo:Cum gentes quæ legem non habent naturaliter,quæ legis sunt faciunt:eiusmodi legē non habentes ipsi sibi sunt lex : qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium illis reddente conscientia ipsorum.Vnde conscientia significatur per tabulas lapideas. Tabulæ enim durabiles in se continent scripturā.Nullus ergo excusari potest,quod scripturas nesciat,cum scripturam in corde habeat secundum quam viuat.Sicut enim decem mandata in tabulis,tabulæ in arca:arca in tabernaculo:sic lex naturalis in conscientia:conscientia in anima:anima autem in corpore est.Sed heu per peccatū obscurata est scriptura conscientiæ : sed illuminatur per susceptionem gratiæ:Dabo leges meas in cordibus eorum,& in visceribus eorum superscribam eas.In libro autem conscientiæ,non solum lex naturalis, sed etiam quidquid contra hanc legem homo fecerit scriptum est.Vnde si librum conscientiæ non habes inscriptum bonis meritis tanquam calamo aureo,habes tamen scriptum malis meritis tanquam stylo ferreo : Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo, *&c.* In vngue adamantino,id est in corde obstinato. Sed heu ista scriptura ab omnibus legetur in nouissimo die. Vnde Origenes ait:Nudabitur cordis conscientia,& aperto corde videbuntur literæ peccatorum, quæ stylo ferreo, & in vngue adamantino scripta sunt, atque vniuersa spectantium multitudo leget in pectore nostro signatas singulas imagines peccatorum. De tertio:Omnis scriptura diuinitus inspirata est.Has scripturas serua bene viuendo in hac vita, si vis bene viuere in æterna:Quid faciendo vitam æternam possidebo ? At Iesus dicit ad eum:In lege quid scriptum est?*&c.*Vsque,& proximū tuum sicut teipsum. Væ autem miseris scripturæ trāsgressoribus:Maledictus homo qui non permanserit in omnibusquę scripta sūt in libro legis,vt faciat ea.Nota quod ait, diuinitꝰ inspirata.Et hoc patet quod scriptura sacra cœlitꝰ nobis est emissa.Propter hęc sicut exules & peregrini de literis charorū suorum de patria sua missis:ita cõsolātur amici Dei de scripturis diuinis.Vnde

[Margin notes: Rom.15.a — Scriptura quadruplex. — Luc.10.d — Apoc.20.d — Isa.65.a — Rom.2.b — Heb.8.b — Hier.17.a — 2.Tim.3.d — Luc.10.c — Galat.3.b]

Vnde hic benè dicitur: *Quæcumq; scripta sunt*, vsq; spem habeamus. Igitur de patria recitantur literæ, dum scripturæ nobis prædicantur. Augustinus, Peregrinamur, suspiramus, gemimus. Veniunt ad nos literæ de patria nostra: ipsas recitamus nobis. Signum ergo est quòd ad cœlestem patriam non pertinent, qui has literas seruare vel audire nolunt. De quarto: lingua mea
Psalm.44.a calamus scribæ velociter scribentis, *&c.* Spiritus sanctus in linguis igneis apparuit super Apostolos. Lin-
Act.2.a guam ergo & calamum intellige Spiritum sanctum. Hac enim lingua verbum patris per incarnationem in mundum prolatum est. Hoc calamo verbum patris pelli humanitatis vnitum est. Hæc pellis in ligno cru-
Psalm.103.a cis est extensa. Extendens cœlũ sicut pellem. Velociter iste calamus scripsit, quia in instanti conceptionis liber
Greg. lib.18. Moral.c.27. longe. post. med. iste consummatus fuit. Gregorius: Nuntiante Angelo, & adueniente spiritu sancto, mox verbũ in vtero: mox intra vterũ verbum caro. Hic est liber quem vidit, scri-
Ezech.2.d ptum intus & foris. Quanta in hoc libro intus sapientia, & quanta foris exempla scripta sint, quis posset scire? Legere tamen semper debemus in hoc libro. Et quid ibi legitur? Lamenta in mundo: carmen in cœlo: væ in iudicio. Ecce qualia scripta, qualia priuilegia possidédæ hæreditatis nobis danda sunt: quibus rubrica & bulla apposita est. Ioan. Chrisostom⁹: Ne aliquid doctrinæ Christi deesset, secuta est forma: quæ ideo ad vltima dilata est: vt quasi piæ hæreditatis testamentum filij superstites eo deuotius amplecterentur, quo Christi sanguine scripta priuilegia manifestius viderunt: & imposita bulla impressam obedientiæ eius imaginem.

SERMO IV.

Luc.21.b *TVnc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate.* Venientem ad iudiciũ tempus præueniendum, personæ intendendum, loco occurrendum, auctoritate tremendum est. De primo:
Matt.25.a Media nocte clamor factus est, exite obuiam sponso, *&c.* Ecce sponsus venit. Hebræi tradunt Christum nocte media venturum, sicut venit omnipotens sermo
Sap.18.c tuus Domine percutiens Ægyptum. Quidam etiã sanctorum hic opinantur, quòd sicut nocte Christus natus est, & nocte venit ab inferis: ita nocte veniet ad iudicium. Alij exponunt. Media nocte, id est nullo sciẽte. Illa autem hora hic per tunc exprimitur cum dicitur. *Tunc videbunt.* O istud tunc quàm timendum malis: quàm desiderandum bonis. Tunc enim erit resurrectio
Matt.25.a mortuorum. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ. Tunc iudicis manifestatio erit, vnde hic: *Tunc videbunt*
Matt.22.b *filiũ hominis.* Tunc sententiæ prolatio: Tunc dicet rex, *&c.* Præuenire ergo debemus hoc tempus cum prudẽtibus virginibus accipiendo oleum in cordium nostro-
Act.1.b rum vasis. De secundo: Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum sic veniet. Interlinearis. In eadem for-
Beda in Matt.c.25. tom.5. ma, id est carnis substantia, Beda: In eadem natura veniet iudicaturus, in qua venit iudicandus. Vnde bene dicitur hic. Videbũt filiũ hominis. Diuinitas enim Christi à malis nõ videbitur (sicut dicit Augustinus) sub illa forma qua Deus est: sed qua filius hominis omnibus
Apoc.1.b apparebit: Ecce venit cũ nubibus & videbit eum omnis oculus, & qui eũ pupugerũt, & plangẽt se super eũ omnes tribus terræ. Videbitur enim vniuersaliter, corporaliter, terribiliter. Videbitur vniuersaliter. Vnde dicit: Videbit eum omnis oculus. Interlinearis, tam bonus quàm malus. Non enim tantũ humiles & continentes, & misericordes, & alij mundi oculi: immo etiã superbi, auari, luxuriosi & alij immundi oculi, & impij videbũt. Augustinus: Formam serui quã hic habuisse eum viderunt, & ipsam videbunt inuidi, pij, & impij. Sed væ ta-
Zach.14.c libus oculis: Oculi tabescent in foraminibus suis. Item corporaliter. Vnde addit: Et qui eum pupugerunt. Ioan. Chrysostomus: Ostendens in iudicio non solũ vulnera & cicatrices sed ipsam mortẽ exprobratissimã ostendẽs. Pungitur autem Christus non solum à crucifixoribus:

A sed quotidie à tortoribus fidelium: Si affliget homo Mal.3.b
Deum: quia vos cruc figitis me. Item terribiliter. Vnde plangent, *&c.* Si non vis tunc plãgere propter sententiam, nunc plange per pœnitentiam. Plangã paululum Iob.10.d
dolorem meum. Plange paululum in mundo, ne plãgas plurimum in inferno. De tertio: Ecce cum nubibus cœ- Dan.8.d
li filius hominis veniebat. Nubes in aëre est, & Chri- 1.Thess.4.d
stus in aëre sedebit ad iudicium: vbi boni ipsi occurrẽt: Simul raqiemur, *&c.* Vnde bene dicitur hîc: *Venientem in nubibus.* Christus ergo, & boni erunt in aëre super vallem Iosaphat, quæ est in latere montis Oliueti: sed mali in valle & in terra manebunt, qui in imo fuerunt vitiorum: quia adhæsit in terra venter eorum: Congre- Ioel.3.a
gabo omnes gentes: & deducam eas in vallẽ Iosaphat. Sicut ergo mali in terra, boni in aëre erunt: ita credi ra-
B tionabiliter potest, quòd super bonos erit Christus, cum eis qui sedebunt super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël. Ascendamus ergo de valle vitiorũ, ne ibi remaneamus in valle cum damnandis. Nunc in terra Christũ sequamur corde: vt tunc in anima Christum sequamur & corpore. Gregorius: Et si adhuc tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen passibus amoris. De quarto: Cum venerit filius hominis in ma- Matt.25.c
iestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Maiestas autẽ venientis apparebit: quia veniet cum turba copiosa. Et Epist. can. Iud. ep.c
ecce veniet Dominus cum omnibus sanctis suis faciẽs Zach.8.b
iudicium, *&c.* Iudas in can. Et hic dicitur omnes Ange- Luc.17.e
li eius cum eo. Item veniet in forma gloriosa: Sicut fulgur coruscans, *&c.* Glossa. Subitus & coruscans sic vt nullus in sua mente manere permittatur quin iudi-
C cis fulgure penetretur. Augustinus: Licet in forma serui glorificata iudicantem videbunt boni & mali, tolletur tamen impius, vt non videat charitatem Dei, qua Deus est: quam soli mundo corde videbunt: quod erit eis vita æterna. Item veniet potestate virtuosa. Vnde sequitur: *Venientem cum magna potestate.* Tunc apparebit virtus diuinæ potestatis quia mortuos suscitabit: & totum mundum pro meritis iudicabit.

SERMO V.

SCitote quia prope est regnum Dei. Quatuor sunt valde Luc.21.f
prope. Gratiæ largitas in mundo: iræ seueritas in iudicio: pœnæ acerbitas in inferno: & gloriæ serenitas in cœlo. De primo. Propè feci iustitiam meam: & non Isa.46.c
D elongabitur, & salus mea non morabitur. Iustitiam dicit gratiam iustificantem: Iustitiã & iudiciũ correctio sedis eius. Iustitia gratiæ iustificantis: & iudiciũ pœnitentiæ Psalm.96.a
satisfaciẽtis corrigens animã quæ est sedes Dei. In hac iustitia est salus animæ. Vnde addit: Salus mea non morabitur. Ex quo ergo propè est sal⁹ gratiæ hominibus, quare miser peccator gratiam non sentis & non accipis? audi quare, vnde est quòd clara luce dormiens non sentit diem? quia sensus somno ligatus sit, sic vtique prope est nobis dies gratiæ: sed somnus voluptatis carnalis sensus animæ ligat: vt huic propinquantem lucis diem non sentiat. O summa & inaccessibilis lux quàm longe es à me, qui tibi sum prope. Adhuc lates Domine animam meam in luce tua: & ideo versatur in tenebris & miseria. Ideo monet Apostolus, dicens: Hora est iam Rom.13.d
E nos de somno surgere, *&c.* vsque dies autem appropinquauit. De secũdo: Ah, Ah, Ah, diei, quia prope est dies Ioel.1.d
Domini. Ter gemendo ah, ostendit gemendum esse timore iudicij eis qui offendunt Trinitatem, patrem & filium, & spiritum sanctum. Vel tripliciter offendũt corde, & ore, & opere. Hoc triplici gemitu pro peccatoribus lamentantur Hieremias, Ezechiel, & Ioel. Lamentatur Hieremias peccantium damnabilem securitatem: Ah, ah, ah Domine Deus, prophetæ dicunt eis non vi- Hier.14.b
debitis gladiũ. Prophetæ isti mali consiliarij & animarum deceptores. Gladius est sententia iræ Dei: e ore Apoc.1.d
eius gladius exibat ex vtraq; parte acutus. Item gemit peccatorum abominabilem voracitatem? Nunquid stercus humanum comedet quis? Propheta dicit: Ah, ah, ah Ezech.4.d

Domine Deus. Ecce anima mea non est polluta, *&c.* Abominabile stercus est peccatum: quòd comedunt, A qui de vsura, furto, rapina, pascuntur. Idem Ioël gemit Ioël.1.d iudicij terribilis propinquitatem, dicens: Ah, ah, ah, diei: quia prope est dies Domini, *&c.* qui terribilis est peccantibus corde & ore & opere simul. De tertio: Hier.48.c Prope est interitus Moab vt veniat: & malum eius accurret velociter nimis. Moab peccatorem significat. Ioan.8.f Interpretare enim ex patre: Vos ex patre diabolo estis, Prou.1.e interitus æternam damnationem significat: Ego in interitu vestro ridebo. Grauiter enim inerit damnandis iste risus: sed tamen iuste. Nam in hoc sæculo vbi Dominus fleuisse legitur, peccator ridet per vana gaudia, Luc.6.d *&c.* Væ vobis qui nunc ridetis: quia lugebitis & fle- Prou.10.c bitis vos: Quasi per risum stultus operatur scelus. Et B Matt.22.b ideo in futuro sæculo peccator flebit: Erit fletus & stridor dentium. Item Dominus eum irridebit: immo Abac.1.c etiam dæmonum ridiculum erit peccator: Tyranni ridiculi eius erunt. Gregorius: Nisi contra malignos spiritus vigilemus sollicite, ipsos irrisores patiemur quos ad malum persuasores habemus. Timendum valde est: quia interitus iste non solum dicitur esse prope, immo accurrit velociter nimis. Peccator enim currit in interitum: & interitus currit ad eum in morte: & multo propior est quàm credant. Nam qui inter nos hic nunc sedet, forte infra mensem, forte infra octo dies, forte adhuc hodie erit in inferno. Eius vtique interitus satis 1.Thes.5.c est prope: Cum enim dixerint pax, & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus, *&c.* De quarto dicitur hic: *Prope est regnum Dei.* Notandum autem quòd C Dominus hic regnum Dei æstati comparat, dicens: Videte ficulneam, *&c.* vsque: Scitis quia prope est æstas. Sicut enim inchoante æstate flores & vermes egrediuntur de terra: Sic in resurrectione boni egredientur Psalm.27.c sicut flores. Psal. Refloruit caro mea. Mali autem sicut vermes de sepulcris. Sed quid mirum si tunc quasi vermes appareant abominabiles, qui nunc serpentes dicuntur? Genimina viperarum, *&c.* Item sicut æstas delectabilis est de cantibus auium, ita regnum Dei de Ma.3.13.d laudibus iubilantium Angelorum & hominum: Voce Apoc.14.a quam audiui sicut citharœdorum, *&c.* Augustinus: Quanta erit illa serenitas, vbi nullum erit malum: nullum latebit bonum: vacabitur Dei laudibus: qui erit omnia in omnibus.

DOMINICA TERTIA ADVENTVS DOMINI.

SERMO I.

MEDIVS *autem vestrum stetit, quem vos nescitis.* Ioan.1.d Licet tantæ sanctitatis esset Ioannes Baptista, vt à pluribus Christus reputaretur, interrogatus à Iudæis vtrū esset Christus, respōdit veritatem, quia non esset Christus, sed tamen vt ad propositam quæstionem Iudæorum de Christo responsio pateat: nuntius fidelitatis & præco veritatis adiunxit propositum verbum, dicens: *Medius autem vestrum stetit*, &c. In E quo quidem verbo primo asserit reconciliatiui officij congruentiam. Secundo recolit verbi incarnati præsentiam. Tertio arguit populi Iudaïci negligentiam. Primo asserit reconciliatiui officij congruentiam, cum dicit: *Medius autem vestrum*, Secundo recolit verbi incarnati præsentiam, cum subdit: *Stetit*, id est præsentialiter inter vos fuit. Tertio arguit Iudaïci populi negligentiam, cum subinfertur: *Quem vos nescitis.*

Dicit ergo. *Medius autem vestrum.* Vbi notatur congruentia reconciliatiui officij. Etiam congruum fuit, vt qui medium tenebat in throno, medium teneret in officio. Et qui medium in via fuerat creationis, medium existeret in via recreationis: vt per verbum mundus reficeretur, per quod fuerat factus. Est autem Christus congruum medium. Christus medium congruum. Primo mirabilis colligantiæ, in incarnatione. Secundo regularis disciplinæ in conuersatione. Tertio vitalis influentiæ, in passione. Primo Christus est medium congruum mirabilis colligantiæ in incarnatione: quia in ipso mirabiliter duo coniunguntur extrema, videlicet primum diuinitatis & vltimum humanitatis. Ipse enim est pax nostra, qui vtraq; Ephes.2.c fecit vnum, & propter hoc multo melius quam Moyses potest dicere Christus per quem gratia reconciliationis & veritas incarnationis facta est, illud: Ego medius fui & sequester inter vos & Deum. Deut.5.a Ipse enim est quasi stella matutina in medio nebulæ, id est, assumptæ humanitatis. Secundum quod dicitur: Sicut enim stella Eccl.50.a matutina est media inter tempora diurna & nocturna, & influit ad purgationem tenebrarum: sic Christus fuit medius inter diem diuinitatis & noctem humanitatis, peccatorum tenebras amouendo. Secundo Christus fuit congruum medium regularis disciplinæ in conuersatione, nunquam recedens à medio virtutis in locutione: à medio honestatis in operatione: quia semper medium tenuit in omni genere virtutum perfectionis. Ideo dicitur in Psalmo de ipso: Sanctificauit Psalm.45.a tabernaculum suum altissimus Dei in medio eius non commouebitur. Et ratio est: quia ita virtute humilitatis se firmauit quòd licet perflarent venti altissimæ superbiæ; defossam tamen eius humilitatem nunquam potuerunt attingere. Nam cum esset rex altissimus, pauperibus, & piscatoribus se sociauit, immò ministrauit. Doctor sapientissimus ad modum pueri simplicissimi, doctores audiuit. Luc.2.f Princeps fortissimus ad crucis patibulum se duci permisit. Vnde ipse dicit de seipso: Ego autem in medio vestrum sicut qui ministrat. Luc.22.c In medio stat damnans angulos ambitionis, in beneficiorum exhibitione latibula personarum acceptionis, in præbendarum dispensatione: delusoria verba priuatæ consolationis, & conuenticula sordidæ delectationis; sicut qui ministrat, non sicut qui dominatur. Psalm.73.c Tertio Christus fuit medium vitalis influentiæ in passione: vbi operatus est salutem in medio terræ. Sicut enim cor quod est medium viuifici caloris mediantibus spiritibus influit vitam in cætera membra animalis: sic Luc.22.f Christus crucifixus in medio latronum, qui est lignum vitæ plantatum in medio paradisi: id est, Ecclesiæ me- Gen.2.b D diantibus sacramentis influit vitam in alia membra corporis mystici. Et hoc est quod dicitur: Ostendit mihi Apoc.22.a fluuium aquæ viuæ splendidæ tanquam crystallum procedentem de sede Dei & agni in medio plateæ eius. Fluuius dicitur dispensatio sacramentorum: Sed splendidus tanquam crystallus, propter claritatem & nitorem, quem relinquit in animabus quæ in hoc flumine baptizantur. Dicitur autem fluuius aquæ viuæ, propter efficaciam gratiæ, quæ viuificat animam. Et dicitur procedere à sede Dei & agni: quia sacramentalis gratia est quæ procedit à Deo tanquam ab actore & efficiente, sed à Christo tanquam à mediatore & promerente: propter quod dicuntur omnia sacramenta habere efficaciam à passione Christi. Vnde secundum Augustinum: de latere Christi dormientis fluxerunt August. in senten. post med. serm.3. sacramenta, dum inde fluxit sanguis & aqua in medio plateæ eius, id est Ecclesiæ: quæ est corpus mysticum, vt per eum viuificatur.

Secundo notatur verbi incarnati præsentia: cum subdit: *Stetit.* Id est præsentialiter inter vos fuit. Stetit autem Christus inter homines. Primo vt Pontifex clementissimus, ad purgandum delinquentes à malo culpæ: Secundo vt doctor sapientissimus, ad illuminandum verbo doctrinæ: Tertio vt rex potentissimus, ad liberandum impotentes à malo pœnæ, & inducendum ad bonum gloriæ. Sic Christus tanquam mediator sufficiens & verus Angelus noui testamenti habuit tres actus hierarchicos in Ecclesiastica hierarchia, scilicet. Purgare per expiationem culpæ: illuminare per eruditionem doctrinæ: & reficere per remotionem

pœnæ

pœnæ & collationem gloriæ. Primo ſtetit vt Pontifex clementiſſimus ad purgandum delinquentes à malo culpæ. Vnde: Ego ſto ad oſtium & pulſo, ſi quis audierit vocem meam,& aperuerit mihi,intrabo ad illum, & cœnabo cum eo.Ego ſcilicet Chriſtus ſto ad oſtium cordis clauſi per peccati delectationem, & pulſo per internam vocationis inſpirationem: quam loquor ad vniuſcuiuſque peccatoris cor: ſi quis audierit vocem meam,ſcilicet per auditus inclinationem,& operis executionem,& aperuerit mihi per peccati confeſſionem & deſertionem, intrabo ad illum per iuſtificantis gratiæ inhabitationem:& cœnabo ſecum per ſpiritua ium ciborum ſuauium refectionem. Vnde Auguſtinus:ſuper Geneſim ad literam.Principium rationalis creaturæ ab æterno eſt æterna ſapientia, quæ nullo modo ceſſat occulta inſpirationis locutione loqui creaturæ,quæ ab ipſa formata eſt: vt ad ipſam conuertatur, quia aliter perfecta eſſe non poteſt. Secundo ſtetit vt doctor ſapientiſſimus ad illuminandum ignorantes verbo doctrinæ.Vnde Ioannes:In nouiſſimo autem die magnæ feſtiuitatis ſtabat IESVS vt verus doctor: & clamabat quaſi tuba exaltans vocem ſuam, dicens: Si quis ſitit hauſtum ſcientiæ ſalutaris, veniat ad me humiliter petendo ſine pertinacia contemptionis,& bibat dulce vitæ poculum,quod ei de pelago ſcíētiæ propinabo.Tertio ſtetit vt rex potentiſſimus ad liberandum impotentes de malo pœnæ. Vnde dicitur:Video cœlos apertos & Ieſum ſtantē à dextris virtutis Dei.Dum Ieſus Chriſtus exiſtens à dextris,id eſt ad æqualitatem patris inquantum Deus,& in bonis potioribus eius inquantum homo Deus:non ſolum dignatus eſt Protomartyri ſuſtinenti ictus lapidum pro eius nomine, facere abundantem prouentum gratiæ,per quam ſuperabat immamanitatem Iudæorum per benignitatem orationis, ſed dignatus eſt aperire cœlos, & ſeipſum ei oſtendere quaſi in ſignum, quòd eum introducturus erat in bonum ſimilis gloriæ. Sequitur tertium.

Apoc.3.d

Ioan.6.c

Act.8.g

Quem vos neſcitis. Vbi arguit Iudæorum ignorantiam,quæ conſurgebat triplici de cauſa.Primo propter defectum illuminationis ſupernæ: Secundo propter impedimentum argumentationis ſophiſticæ: Tertio propter odium æmulationis fraternæ. Primo neſcitur Chriſtus propter defectum illuminationis ſupernæ. Vnde in Pſalmo: Neſcierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant:quia non intelligunt verbum veritatis quod erat eis præſens per eſſentiam. Propter cæcitatem malitiæ abſens fuit per notitiam: ſicut ſol eſt præſens cæco & nequaquam apprehenditur ab ipſo, ideo neſcierunt fugere malum culpæ nec facere iuſtitię bonum. Nam nullus poteſt dirigi ſine luce fidei: immo in tenebris ambulant ſectando falſitatem infidelitatis. Et propter hoc dicitur:Via impiorum tenebroſa, neſciunt vbi currunt. Secundo neſcitur Chriſtus propter impedimentum argumentationis ſophiſticæ. Vnde: Filij Agar, qui exquiſierunt prudentiam, quæ de terra eſt, negotiatores terræ, & Theman confabulatores, & exquiſitores prudentiæ & ſcientiæ, viam autem ſapientiæ neſcierunt.Licet omnis ſcientia ſit bona quis à Deo eſt, tamen quia ſcientia humana peruersè vtentibus occaſionem cupiditatis præbet,ideo dicuntur filij Agar exquirere prudentiam, quæ de terra eſt. Agar enim peruerſio interpretatur,& deſignat peruerſe vtentes mundana ſcientia:qui ſtatuerunt oculos declinare in terram.Dicuntur etiā negotiatores Theman, ſcilicet voluptatis.Theman autem ficus interpretatur, & ſignat voluptatem ratione dulcedinis,ad hoc dicuntur confabulatores ſcientiæ ratione vanitatis & inflationis,& ſic dicitur ſcientia mundana:quia occaſionem multiplicis erroris præbet debilibus & infirmis,id eſt, peruerſe vtentibus, quæ nomine filiorum Agar deſignatur. Dicitur terrena,ratione cupiditatis deprimentis, animalis ratione voluptatis ſubuertentis. Dicitur etiam diabolica, ratione inflationis ſuperbientis: & quia tales nolunt credere nec acquieſcere primæ veritati tanquam matri bonæ, merito credent malæ nouercæ,id eſt,philoſophicæ rationi: propter hoc ſequitur. Viam autem ſapientiæ neſcierunt non attendentes ſuum defectum eſſe,ſed diuinæ ſapientiæ. Tertio neſcitur Chriſtus propter odium fraternæ æmulationis: Qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris ambulat & neſcit quo vadit,quia tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Quia populus Iudaïcus dum loqueretur ei Chriſtus veritatem vitæ gratis, impugnabat & bonum ſupernæ gratiæ:ideo dicuntur odire fratrem ſuum Chriſtum, & in tenebris eſſe: immo quod peius eſt, dicebant bonum malum & ponebant lucem tenebras, dicendo miraculoſa opera Chriſti, facta in digito Dei, fieri in Beelzebub principe dæmoniorum: immo in tenebris ambulant & neſciunt quo vadunt & hoc quia tenebræ inuidiæ & falſitatis obcæcauerunt oculos eorum, vt non videant videntes & intelligentes non intelligant.

Baruc.3.c

Pſalm.16.e

1.Ioan.2.c

Luc.11.e

SERMO II.

DEus ab auſtro veniet:auſter eſt Spiritus ſanctus: Veni auſter,perfla hortum meum. Ab auſtro ergo Chriſtus venit: quia per Spiritum ſanctum conceptus fuit:qui hortum virginis perflauit.Conſideremus ergo quando,& vnde,& quo,& quare venit. De primo: Cum quietum ſilentium, *&c.* Alia litera. Cum medium ſilentium continerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus, Domine, exiliens de cœlo,à regalibus ſedibus, durus debellator, in mediam exterminij terram proſiliuit. Primum quietum ſilentium factum eſt Noë poſt diluuium à tumultu peccatorum, peccatoribus ſubmerſis.Secundum ab Auguſto Cæſare à tumultu bellorum nationibus ſubactis. Tertium erit interfecto Antichriſto,à tumultu perſecutionum conuerſis Iudæis. Quando ergo medium ſilentium,id eſt pacem tenerent omnia ſub Auguſto (ſiluit enim totus mundus in conſpectu eius)tunc venit princeps pacis,& pax ab Angelis nuntiatur. Sequitur. Et nox in ſuo curſu,*&c.* Ad literam nocte diei dominicæ anno regni Auguſti Cæſaris quadrageſimo ſecundo:Herodis vero tertio:ab Adam autem quinque millia centum nonaginta fluxere anni, ea die qua dixit Deus: Fiat lux: lux orta eſt nobis. Quis vnquam vidit ſolem media nocte oriri? Et ecce medio noctis curſu,id eſt in profundo ignorantiæ peccatorum mundo obtenebrato, lux venit in mundum: & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Ideo etiam media nocte ad iudicium veniet: Media nocte clamor factus eſt,*&c.*De ſecundo:Scio vnde veni & quo vado,*&c.* O Domine Deus mirabile eſt cogitare vnde caro verbi venit:A regalibus ſedibus venit, id eſt per virginem de regali ſtirpe deſcendentem, vt patet in libro generationis: Item mirabilibus vnde Chriſti anima venerit:quia non ſolum de nihilo creata, ſicut aliæ animæ, ſed ab ipſa creatione repleta Spiritu ſancto ſine meſura: *Deus ab auſtro veniet.* Id eſt ſpiritus, quo conceptus replebitur.Quis verò miretur de anima Chriſti:cum mirabilior ſit quàm creatio cuiuſlibet alterius animæ? Vnde Richardus: Nunquam tantum in omni opere Dei quàm in animæ Chriſti creatione apparet Dei potentia ſublimior, aut ſapientia mirabilior, aut miſericordia iucundior.Item mirabiliſſimum vnde veniat ipſum verbum:Qui de cœlo venit ſuper omnes eſt,*&c.* De cœlo Trinitatis:de cœlo æternæ altitudinis, de quo:In cœlum aſcendam,*&c.* De primo ergo cœlo contra Luciferum deſcendit,ad quod Lucifer aſcendere voluit. Quia ſuper omnes Angelos & homines & dæmones merito ipſi omne genu curuatur: In nomine Ieſu,*&c.* De tertio:Exiui à patre & veni in mundum. Benignus in malignū venit:In maligno poſitus eſt totus mundus:Omne quod in mundo eſt:concupiſcentia carnis eſt,& cōcupiſcentia oculorū:& cōcupiſcentia vitæ:propter hęc vere abominabilis eſt mundus.Ambro-

Abac.3.a
Cant.4.d

Sap.18.e

Luc.2.b

Gen.1.a

Ioan.3.c
Matt.25.a
Ioan.8.b
Sap.18.c
Matt.1.a

Ioan.3.d

Iſai.14.e

Philip.2.b
Ioan.16.d
1.Ioan.5.d
1.Ioan.2.d

fius : Mundum quasi fœtidum vito,& quasi iniquum caueo, & nociuum relinquo. Venit ergo Saluator propter nos,quasi in clibanum ignitum,scilicet in mũdum, non tamen ipse igne vritur: sed per eum extinguitur. Ipse est Angelus qui venit in igne tres pueros liberare. *Dan.3.e* Primus ergo ille qui per ventum roris flantem, id est per Spiritum sanctum de igne concupiscentiæ. Et secundus ille qui de igne auaritiæ. Et tertius ille qui de igne superbæ vitæ liberatur. *Luc.11.c* De quarto: Si autẽ fortior illo superueniens vicerit eum,&c. Et bene dicit superueniens. Super omnes enim est,& super diabolum venit, & ipsum morte vicit:& in mundi conuersione arma eius, id est peccata, quibus nos impugnat, agnus qui tollit peccata mundi, *Ioan.1.c* abstulit & spolia,id est animas in limbo detentas per multas in domo cælesti mansiones distribuit. Vnde & merito dæmones aduentum Christi timuerunt,sicut significatum est: *1.Reg.4.b* Vbi cum arca venisset in castra Israël, dixerunt Phylistiim: Venit Deus in castra, & ingemuerunt dicentes: Væ nobis. In castra militiæ vitæ præsentis venit Deus nascendo. Arca est corpus Christi: vrna aurea in arca est anima Christi: Mannà diuinitas: Phylistiim dæmones, interpretantur enim potione cadentes. Et ipsi ceciderunt potione, quâ Christus bibit in cruce. Vide ergo cum quanta gratia Deus venit & subuenit. Bernardus: Quis cogitare sufficiat qualiter Dominus præuenit nos, venerit ad nos,subuenerit nobis. De his quatuor prædictis,scilicet quando, vnde,& quo,& quare venit Christus: *Sap.18.c* Cum quietum silentum tenerent omnia & nox, &c. Ecce quando venit. Omnipotens sermo tuus de cœlo à regalibus sedibus. Ecce quare venit.

SERMO III.

Matt.11.a *Ioannes cum audisset in vinculis opera Christi*,&c. Exponamus hoc verbum de bonis vinculis, quia de malis sæpè expositum est. Ioannes interpretatur in quo est gratia, & significat quemlibet iustum: qui ad conseruationem gratiæ quadruplici vinculo debet esse ligatus: videlicet pœnitentiæ,amicitiæ,obedientiæ,sapientiæ. Primum est satisfactionis. Secundum est dilectionis. Tertium,subiectionis. Quartum,eruditionis. *Ezech.4.b* De primo: Ecce circundedi te vinculis, & non te conuertes à latere in latus aliud, antequam compleantur dies obsidionis. Latus dextrum,in quo est quiescẽdũ, *Psalm.15.d* est affectus spiritualis. A dextris est mihi ne commouear. Latus sinistrum est affectus carnalis, super quod *Isa.14.c* non debemus conuerti: quia ibi diaboli sedes est: Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. His vinculis ligari debemus, antequam compleantur dies obsidionis: quia quandiu exercitibus, scilicet mundi, diaboli, carnis,obsessi sumus; vinculum pœnitentiæ deserere non debemus: hoc est vsque ad mortem. *Aug. lib. de ver. & fal. pœn. cap.13. tom.4.* Augustinus: Pœnitens enim fructus suæ pœnitentiæ paratos habeat: nunquam sufficiat: semper doleat, semper coram Domino ante quem peccauit erubescat, & dolorem cum vita finiat. *Coloss.3.c* De secundo vinculo quod est amoris: Induite vos sicut electi Dei viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. Et sequitur: Super omnia hæc charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis. Nota quòd Apostolus hic enumerat multas virtutes sub assimulatione vestium cum dicit: Induite vos armaturam Dei. Postea dicit de charitate quasi addens cingulum nobile quo vestes colliguntur & continentur: cum subiungit: Super omnia hæc charitatem habete,quod est vinculum perfectionis, &c. Sed istud cingulum nullus pauper soluere potest. *Aug. tract. de laude char. tom.9. cir. med.* Augustinus: Frater sectamini charitatem, dulce & salubre vinculum mentium: sine qua diues pauper est:& cum qua pauper diues est. Hoc enim vinculo homines quo ad pacem vinciuntur. *Gen.42.g* De tertio: Simeon tenetur in vinculis. Simeon, auditio interpretatur, siue audiens mœrorem. Infirmi enim præcepta obedientiæ in aduersis: Perfecti

A autem quandoque in prosperis audiunt cum mœrore: sed attendant quod ait beatus Gregorius: *Greg lib.35. Mor. cap.10. ante med.* Si obedientiæ culmen apprehendere nitimur, prosperis huius sæculi ex sola iussione, aduersis autem ex sola deuotione dominemur. Auditio quoque obedientiæ mœrorem sensui: sed gaudium spiritui adducit. Psalm. *Psalm 50.c* Auditui meo dabis gaudium & lætitiam,&c. *Eccl.6.c* De quarto: Decor vitæ est in illa: & vincula illa alligatura salutaris. Et ibidem præmittitur: Mitte pedem tuum in compedes illius. Vincula hominem impediunt:& maxime pedem, ne homo eat quo vult vel faciat quod vult. Ita vincula doctrinæ quæ sunt vincula sapientiæ, prohibendo & comminando & aliis modis ligant spiritum, ne libere secundum desideria carnis vel mundi moueatur. Ne enim eat ad luxuriam vel auaritiam, constrictus erit quasi quodam vinculo ex sententia illa Apostoli: *Ephes.5.b* B Omnis fornicator aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, &c. Similiter introduc alias sententias scripturæ, quibus constringitur homo ne inuidiam vel gulam vel alia vitia incurrat. Ferrea & dura sunt ista vincula potentibus & nobilibus. Psalm. *Psalm.149.c* Ad alligandos reges eorum, &c. Vsque ferreis. August. Ferrea sunt vincula quandiu timentur: amentur, & aurea erunt. Sed heu peruersi toties rumpunt ista vincula: *Hier.5.a* Confregerunt iugum, ruperunt vincula: idcirco percussit eos leo de silua,id est diabolus. Secundum hoc quadruplex vinculum,quatuor in nouo testamento in vinculis inuenimus: Ioannem,Christum,Petrum & Paulum. Vincula ergo pœnitentiæ significantur per vincula Ioannis: de quo legitur quòd pœnitentiam & C verbo prædicabat:& exemplis vitæ ostendebat: *Matt.3.b* Facite ait fructus pœnitentiæ: In vinculis decollatus fuit, per quod datur intelligi, quòd vsque ad mortem pœnitentiam deserere non debemus. Vincula charitatis sunt vincula Christi, de quibus: *Matt.27.a* Vincientes Iesum adduxerunt & tradiderunt Pilato. *Mar.15.a* Hoc fuit vinculum maximę charitatis. His vinculis per amorem trahit Dominus electos suos: *Osea.11.a* In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Vincula obedientiæ per vincula Simonis Petri signantur, de quibus: *Act.12.a* Vinctus catenis duabus. Simon obediens interpretatur. Et etiam dicitur: *Ioan.21.c* Alius te cinget & ducet quo tu non vis, voluntate sensuali. Vinculum sapientiæ per vinculum Pauli significatur, de quo: *2.Tim.2.a* In quo laboro vsque ad vinculum quasi malè operans: sed verbum Dei non est alligatum. D Istis vinculis ruptis diabolus agitat hominem per deuia peccatorum: *Luc.8.d* Ruptis vinculis agebatur à dæmonibus in deserta.

SERMO IV.

Matt.11.a *Aduentus Christi quadruplex.*

Tu es qui venturus es,&c. Aduentus Christi ad hominem quadruplex est: exterior, interior, inferior, superior. Primus in mundum. Secundus in animam. Tertius ad infernum. Quartus ad iudicium. Venit in mundum sicut minister humilis. In animam sicut dilectus amabilis. In infernum sicut bellator inuincibilis. Ad iudicium veniet sicut iudex inflexibilis. De primo: *Matt.20.d* Quia filius hominis nõ venit ministrari, sed ministrare, &c. O quàm fideliter & laboriosè nobis seruiuit, qui E etiam in ministerio nostro animam suam dedit. Tamen seruitij sui immemores paruipendimus pretiũ pro quo seruiuit triginta tribus annis: immò denarium animæ nostræ ipse negamus. Vnde conqueritur in Psalm. *Psalm.61.b* Pretium meum cogitauerunt repellere, cucurri in siti. O quàm iustè conqueritur. O quàm iniustè ipsi iste denarius denegatur, quem non solùm tanquam pretium seruitij soluere tenemur redemptori: sed etiam tanquam censum Domino creatori, sicut in imaginis impressione probatur: *Matt.22.c* Cuius est imago hæc,&c. vsque: Reddite igitur quæ sunt Cæsaris Cæsari. Vnde bene ait Augustinus: O verè plus tibi debeo quàm meipsum totum: sed nec plus habeo, nec hoc ipsum pro me totum possum reddere: trahe Domine in amorem tuum vel hoc

ipsum

Cant.4.d ipsum quod ipse sum. De secundo: Veniat dilectus meus in hortum suum. Hortus dilecti, id est Iesu Christi, est cor fidele, cor deuotum, in quo herbæ, flores, & fructus diuersarum virtutum & meritorum. Venit ergo sponsus in hortum cordis deuoti: non in sentinam cordis sordidi: Computruerunt iumenta in stercore suo: De hac sentina eripi cupiebat qui dixit: Eripe me de luto vt non infigar. Sed multi de hoc stercore extrahi differunt, quibus continget sicut Iudæo: de quo dicitur quòd in cloacam cadens die sabbati, extrahi noluit: die aut sequenti, hoc est die dominico rex ipsum extrahi non permisit, sic dicens: Heri seruauit suum sabbatum: hodiè seruet meum. Ita faciet peccatori rex cœlestis: si in die vitæ præsentis sentinam vitiorum exire peccator noluerit, in die futuræ vitæ de lacu miseriæ exire non poterit. Extrahatur ergo peccator in die præsentis vitæ, vt non cogatur subiici æternæ miseriæ. Vnde: Cuius vestrum bos aut asinus in puteum cadet, & non continuo extrahet illum, etiam in die sabbati? De tertio, sicut exponit Gregorius in homilia, dicitur hic: *Tu es qui venturus es, an alium exspectamus*, &c. Ad infernum ergo venit & superuenit. Venit iustis liberator: superuenit dæmonibus triumphator: Si autem fortior illo superueniens vicerit illum, vniuersa arma eius aufert & spolia eius distribuet. Arma diaboli, sunt vires impugnandi: quibus armatus est contra hominem. Vnde de peccatore ad gehennam in morte rapiendo dicitur: Ipsum rapiet armatus, id est diabolus. Gregorius. Quos viuentes blanditiis decipit, hos morientes sæuiens rapit. Spolia autem sunt animæ non solum in mundo, sed etiam in limbo eius captiuitate detentæ, quæ distribuuntur per choros Angelorum secundum differentias meritorum. Christus ergo diabolo fortior superuenit, quando potenter ad infernum descendit. Fortem vicit, quando diabolus potestati eius tremebũdus succubuit. Dominus arma abstulit: quando vires tentandi minuit: spolia distribuit quando animas per Angelorũ ordines diuisit. De quarto: Ecce nomen Dñi venit de longinquo: ardẽs furor eius, & labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius ignis deuorans, per igneam sententiam. De qua: Discedite à me maledicti, *&c.* Horribile est quod dicitur: Furor eius ardens. Furens enim Christus dicitur in iudicio per similitudinem: quia sicut homo furens magnos & paruos indifferenter percutit, neque personas, neque preces, neque munera accipit ad parcendum: ita Christus in iudicio, neque Papæ, neque Imperatoris, neq; cuiuscumque alterius personam accipiet. Item preces non admittet, quia nullis precibus poterit tunc peccator à mortis sententia liberari. Item munera non suscipiet, quia nulla tunc poterit fieri oblatio pro peccato. Vnde de his tribus conditionibus furoris seueri iudicis Christi dicitur: Zelus & furor viri no parcet in die vindictæ. Ecce primum. Nec acquiescet cuiusquam precibus. Ecce secundum. Non accipiet pro redemptione dona plurima. Ecce tertium. Propter hoc ait Bernardus: Veniet dies iudicij vbi plus valebunt pura corda, quàm astuta verba: conscientia bona, quàm marsupia plena, quando iudex non fallet neque falletur verbis, neque flectetur donis.

(Margin: Ioël.1.d; Psalm.68.a; Luc.14.a; Gregorius homil.6. in Euang. & hom.1. in Ezech. prope princ.; Luc.11.c; Iob.5.a; Isa.30.f; Matt.25.d; Prou.6.d; Bern. epist. 1. ad Robertum circ.med.)

DOMINICA QVARTA ADVENTVS DOMINI.

SERMO I.

Luc.3.a ARATE *viam Domini*. Ioannes Baptista tanquam bonus discipulus & verus præco missus ad præparandam viam veri magistri, magni regis, qui iudicis, Iesu Christi, volens officium à Deo sibi iniunctum obsequi diligenter: in verbo proposito tria facit. Primo præmittit admonitionem excitatiuam, vt à somno peccati resurgamus: secundò verò addit informationem directiuam, vt regulas benè viuendi sumamus: tertio subiungit explicationem motiuam, vt Deo obsequio humili occurramus. Primo præmittit admonitionem excitatiuam, vt à somno peccati resurgamus; cum dicit: *Parate.* Secundo addit informationem directiuam, vt regulam bene viuendi sumamus: cum subdit: *viam.* Sicut enim via materialis est quædam regula rectificans hominem, ne erret per deuia, sed ducens ad habitaculum ciuitatis: sic spiritualis via pœnitentiæ est quædam regula rectificans hominem à deuiis errorum: quousque perducat eum ad habitaculum patriæ cœlestis. Tertio subiungit explicationem motiuam, vt Christo obsequio humili occurramus, ibi: *Domino*, id est Christo. Sed quia tertium tangit ipsum ratione finis:

Ideo primo videamus hic Domini proprietates. Secundo multiformem eius proprietatum excellentiam; vt iuxta modulum nostræ possibilitatis præparemus viam ei habitaculi mentalis. Habet propterea Dominus noster in se triplicem proprietatem, ratione cuius est sufficiens motor præparationis. Prima autem proprietas est profunditas sapientiæ, ratione cuius est magister sapientissimus. Secunda proprietas est sublimitas potentiæ: ratione cuius est rex potentissimus. Tertia proprietas est æquitas iustitiæ: ratione cuius est iudex æquissimus & rectissimus. Et sic ratione bonorum habet certitudinem cognitionis, respectu malorum regalem gubernationem, & respectu mortuorum & viuorum sententialem iurisdictionem. Primo Christus est magister sapientissimus ratione profunditatis sapientiæ. Vnde in Psalm. Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Verè magnus Dominus noster, quia intimus cuiuslibet rei scrutator in essendo: & ideo non putemus eum abesse cum locum eius fœdamus. Et magna virtus eius, quia potentissimus in agendo. Ideo cum mala committimus non putemus pœnam euadere cuius imperium deturpauimus. Et sapientiæ eius non est numerus, quia præsentissimus in cognoscendo: & ideo cum committimus turpia non putemus eum ignorare: quia oculis eius infallibilis sapientiæ omnia nuda & aperta sunt. Vnde Gregorius, oculos clausos in sole tenens nec te ipsi, sed ipsum tibi abscondis. Ratione huius profunditatis sapientiæ dicitur in Psalm. Recedant vetera de ore vestro, quia Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparentur cogitationes: quasi dicat cogitationes humanæ philosophiæ subiiciendæ sunt secundum dictamen rationis, quemadmodum veterum nullius valoris est, quia Dominus Iesus Christus est Dominus scientiarum, in quo sunt omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei absconditi. Tertio est rex potentissimus ratione sublimitatis potentiæ. Vnde: Quis similis tui in fortitudine Domine, qui similis tui magnificus in sanctitate laudabilis atque terribilis & faciens mirabilia. Quia omnia contigerunt illis in figura nostræ liberationis de manu diabolicæ potestatis. Ideo secundum exhibitam veritatem dicamus: Quis similis tui in fortitudine Domine (potestates diabolicas in profundum abyssi demergendo) quis similis tui magnificus in sanctitate (fidelem populum à percussione mortis æternæ per effusionem proprij sanguinis liberando) laudabilis, in passione, propter amorem beneuolentiæ & claritatis. Atque terribilis (in resurrectione: propter splendorem gloriæ & claritatis) & faciens mirabilia (in ascensione, propter eleuationem corporis terrestris ad dexteram patris.) Tertio est iudex rectissimus ratione æquitatis & iustitiæ. Vnde: Quærite Deum omnes mansueti terræ, qui iudicium eius facitis: quærite iustum, quærite mansuetum. Mansueti terræ dicuntur humiles corde, qui quærunt Dominum cum subiectione filialis reuerentiæ. Qui iudicium eius faciunt præterita peccata emendando & postmodum

(Margin: Domini nostri triplex proprietas.; Psalm.146.a; Heb.4.d; Coloss.2.a; Exod.15.b; Soph.2.a)

non committendo. Quærite iustum, in puniendo superbientes. Quærite mansuetum in recipiendo pœnitentes. Vnde Bernardus: Qualem te sibi tribuis, talem aduentum experieris, quia cum sancto sanctus eris, & [Psalm.27.c] cum peruerso peruerteris. Sequitur.

Parate. Vbi notatur monitio excitatiua. Admonemur autem iuxta triplicem eius excellentiæ proprietatem nos præparare. Nam primo, quia magister sapientissimus, præparemus nos vt discipuli anhelantes ad credendum magistro docenti per captiuitatem intellectus. Secundo, quia rex potentissimus, præparemus nos vt serui obsequentes ab obediendum præcipienti per executionem effectus. Tertio, quia iudex rectissimus, præparemus nos vt veri pœnitentes ad respondendum iudici per emendationem defectus. Primo dico præparemus nos vt discipuli anhelantes ad credendum magistro docenti per captiuitatem intellectus. [1.Esdr.7.a] Et de hoc potest exponi illud: Esdras parauit cor suum vt inuestigaret legem Domini. Quilibet bonus Christianus exemplo Esdræ deberet parare cor suum, per soliditatem fidei in cognitiua: per sinceritatem spei, in affectiua: per sedulitatem studij in operatiua, ad inuestigandam legem Euangelicam, non secundum dictamen rationis Philosophicæ: sed secundum dictamen veritatis æternæ. Quæ quidem lex illustrat rationalem, ad cognoscendum verum: inflammat concupiscibilem, ad desiderandum bonum: eleuat irascibilem, ad sperandum arduum. Secundo præparemus nos vt serui subsequentes ad obediendum præcipienti per executionem effe- [Psalm.118.h] ctus. Et de hoc dicitur in Psal. Paratus sum & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. Paratus sum inquit, vbi notatur promptitudo obediendi. Et non sum turbatus, quia voluntariè & cum amore tibi sacrificabo. Vt custodiam mandata tua, opere diligenter adimplendo. Et de hoc similiter: Parate corda vestra Domino, & seruite illi soli nulla admittentes communia: nulla æquiparantes paria: sed eum extollentes sublimiter super omnia, eum amando, corde obsequendo, ore prædicando, & si necesse fuerit, corpore patiendo siue moriendo. Tertio præparemus nos vt veri pœnitentes ad respondendum iudici per emendationem de- [Eccl.2.d] fectus. Et de hoc dicitur: Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas, quasi dicat: Qui timent Dominum, scilicet timore filialis reuerentiæ, præparabunt corda sua per amotionem mortalis culpæ. Vnde Gregorius: Tergat sordes praui operis qui Deo præparat domum mentis. Et in conspectu illius scilicet Dei sanctificabunt animas suas, id est affectus amoris & beneuolentiæ.

Tertio notatur in verbo proposito informatio directiua, vt regulam bene viuendi sumamus: cum dicit: *Viam.* Summo enim studio viam mentalis habitaculi ad exemplar viæ materialis præparemus. Nisi enim via mentalis habitaculi sibi bene præparata fuerit, nunquam Christus veniet ad nos: nec nos poterimus occurrere Christo. Sicut enim via materialis bene præparatur, primo per sordium amotionem, secundò per vestium prostrationem, tertio per florum superpositionem; sic via spiritualis bene præparatur, primo per immunditiæ & fœditatis expulsionē, in completa confessione: secundo per lasciuiæ carnalis prostrationem, in discreta & debita castigatione: tertio per floridæ castitatis supererogationem, in pura mentis & corporis conseruatione. Primo autem via mentalis habitaculi præparatur per immunditiæ & fœditatis expul- [Hier.31.d] sionem, in completa confessione. Vnde: Statue tibi specula, pone tibi amaritudines compunctionis ad commissa deplorandum. Dirige cor tuum in viam rectam, ad bene comparandam. Secundo via mentalis habitaculi bene præparatur per vestium prostrationem in lasciuię carnalis discreta & debita castigatione. Vnde [Deut.5.d] dicitur: Non declinabitis nec ad dexteram, nec ad sinistram sed per viam quam præcepit nobis Deus noster: Ambulabitis, vt viuatis in ea. Tunc enim in via austeritatis & pœnitentiæ non declinatur nec ad dexteram, nec ad sinistram, quando caro obedit spiritui imperanti, ne prouocat ad peccandum, & spiritus condescendat necessitatibus carnis, ne succumbat ad moriendum. Per talem enim viam discretæ castigationis carnis præcipit nobis Deus ambulare vt viuamus in ea. Nam via vitæ increpatio est disciplinæ, quando per dictamen discretæ disciplinæ lasciua caro reprimitur & spiritui seruire cogitur. Qui enim concupiscentiam castigat, culpā deuitat, ex qua malo omnia oriuntur. Vnde Gregorius: Mens nostra si carnalibus desideriis fuerit de- [Greg. lib. in Ezech. hom. 12.] pressa, nequaquam sui naturam sufficit considerare: quia per tot cogitationes ducitur, quot obstaculis obcæcatur. Vnde quia diabolus multum præsumit de sua potestate, carnis fragilitate, & mundi vanitate: ideo diaboli machinamenta debemus confringere, carnem propriam vincere, & mundi vanitates despicere: & tunc in via, quam præcepit nobis Deus, ambulantes, non declinabimus ad dexteram, nec ad sinistram. Tertio via mentalis habitaculi bene præparatur per floridæ castitatis supererogationem, in pura mentis & corporis conseruatione. Vnde in Psal. Ambulans in via immacu- [Psalm.100.b] lata hic mihi ministrabit. Ille ambulat in via immaculata castitatis, qui Christo flores virginitatis ministrat, qui non solum habet munditiam carnis exterius, sed etiam perfectam cordis ordinationem interius, per affectiones bonas. Nam sicut in humano corpore cum in eo abundant multi mali humores, generant quandam scabiem & impruriginem & frequenter lepram, & tollunt munditiam corporis: sic malæ & immundæ cogitationes quando abundant, generant quosdam motus corruptos & desideria in carne, quæ generant scabiem incontinentiæ, & lepram luxuriæ, & tollunt munditiam castitatis & sanctimoniæ. Vnde peruersæ cogitationes separant hominem à Deo. Rogemus ergo, *&c.*

SERMO II.

[Abac.2.a] VEniens veniet & non tardabit: Quia antiqui vehementer desiderabant Saluatoris aduentum, vt per ipsum à culpa & miseria saluarentur, ideo Propheta consolatur desiderantes, dicens: *Veniens veniet, &c.* Geminat verbum veniendi. Quadruplex enim aduentus Christi geminatur. Primus est in mundo: & hic est geminus. Vnde dicitur: *Veniens veniet.* In mundo venit visibiliter per incarnationē: Sacramentaliter per trāssubstantiationem. Primus in ventre virginali: secundus in manu sacerdotali. De primo. Exiui à patre & veni in [Ioan.16.d] mundum: quare & tu exeas de mundo & venias ad patrem per Christum credendo & bene viuendo: Ego [Ioan.14.a] sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Exi ergo de mundo, mundi vitia, rapinas, luxurias, vsuras, inuidias, *&c.* relinquendo: Recedite, recedite: [Isa.52.c] exite, exite inde: pollutum nolite tangere. Itē de secundo accipi potest quod de arca Dei veniente in exercitū dixerunt Philistiim: Venit Deus in castra, *&c.* Arca [1.Reg 4.b] Dei velo inuolui iubetur: In velo ergo arca: in arca vr- [Num.4.a] na: in vrna manna fuit. Per velum species sacramentalis: per arcam corpus Christi: per vrnam anima: per manna deitas significatur. Hanc arcam timent Philistiim, id est dæmones, immò etiam guttam sanguinis Christi timent. Ioannes Chrysostomus: Vbicunque viderint sanguinem, fugiunt quidem dæmones, occurrunt autem Angeli. Secundus est in cor humanum & hic est geminus. Vnde dicitur: *Veniens veniet.* Dupliciter venit Christus ad cor, scilicet per regenerationem baptismalem, & per conuersionem pœnitentialem. De primo: Hic est qui venit per aquam & sanguinem [1.Ioan.5.b] Iesus Christus. Vnde bene dicit. In mari viæ vitæ tuæ. De secundo: Ego veniam & curabo eum. Sed [Matt.8.a] quia ad cor pœnitentis non venit nisi per ardorem amoris: ideo dicit: Si quis diligit me, *&c.* vsque: Ad [Ioan.14.c] eum veniemus, *&c.* Vnde bene Elias per duas mirabi-

les

les vias venit in paradisum: per aquam & ignem: per Iordanem, scilicet & currum igneum. Paradisus est cor bonum, conscientia bona: alicuius etiam in ipso homine lętitia quidem bonæ conscientię paradisus est. Elias autem Christus. Iordanis baptismum: currus igneus pœnitentiam significat: quæ debet esse ignea per amorem: cuius sunt quatuor rotæ: contritio, confessio, satisfactio, restitutio. Augustinus: Non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, scilicet cum restitui potest. Tertius est ad iudicium. Vnde hic: *Veniens veniet*. Et hic geminus est. Venit enim ad iudicium particulare, in morte: & vniuersale in fine. De primo: Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Verè vigilandum, & vigilanter agendum vsquequo veniet Dominus scilicet in morte, repetens animas nostras. Vigilandum vtique propter incertitudinem horæ & formidinem. De vtraq; dicitur: Veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora, qua ignorat. Ecce horæ incertitudo. Augustinus: Nihil enim morte certius, nihil hora mortis incertius. Et sequitur. Diuidet eum, partemque eius ponet cum hypocritis. Ecce pœnæ magnitudo. Diuiditur enim in morte anima à corpore: Ipse inter fratres diuidet. Vnde gemelli sunt, corpus & spiritus. Simul enim in vtero matris fuerunt. Istorum ergo fratrum diuisio amarissima est. Hypocritæ autem sunt dæmones se in Angelos lucis transfigurantes. Vel hypocritæ sunt falsi vel deceptores hominum. Diuisione ergo facta inter animam & corpus, pars vna, scilicet anima cum peruersis & damnatis ponetur in inferno: pars altera cum vermibus in sepulcro. De secundo, in Psal. Deus noster manifestè veniet. Verè manifestè: quia ab omnibus audietur: Omnes in monumentis sunt, *&c.* Item ab omnibus videbitur: Videbit eum omnis oculus, *&c.* Certè oculus luxuriosus, inuidus, superbus, & omnis alius. Augustinus: Forma sententiæ in iudicio conspicua erit & iustis & iniustis, & piis & impiis, & fidelibus & infidelibus. Tunc omnibus manifestabit se. Tunc omnibus manifestabit te. Manifestabit consilia cordium. Quartus aduentus est in regnum. Et de hoc dicitur: *Veniens veniet*. In duobus enim est regnum Christi, scilicet in animabus & in Angelis. Venit autem regnare in animabus quando eas in inferno liberauit. Venit ergo ad infernum: & de hoc interrogauit eum Ioannes, sicut exponit Gregorius illud. Tu es qui venturus es, *&c.* Item venit in cœlum in ascensione tanquam regnaturus super Angelos: quis est iste qui venit de Edom, *&c.* Sic ergo octo modis venit Dominus.

Aug. epist. 55. ad Macced. vers. fin. tom. 2. — Matt. 24. d — Ibid. — Augustin. de verb. Dom. ser. 21. circa med. tom. 10. — Osea. 13. d — 1. Cor. 11. d — Psalm. 49. a — Ioan. 5. e — Apoc. 1. b — 1. Cor. 4. a — Matt. 11. a — Greg. hom. 6. in Euang. & libro 1. hom. 1. in Ezech. — Isa. 63. a

SERMO III.

Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, &c. Ostenditur Christi venientis humilitas, cum dicitur: *Qui post me venturus est*: Intellige nascendo, prædicando. Ostenditur dignitas cum additur: *Qui ante me factus est*. Intellige, id est mihi præpositus dignitate. Magna humilitas, quia veniendo per carnem prior, posterior: diues, egenus: dominus, seruus: hæres, alienus factus est. De primo dicitur hic: *Ipse est qui post me venturus est*. Verè etenim Christus non solum ante Ioannem, immo ante Abraham fuit. Antequam Abrahã fieret ego sum, *&c.* Immo ante Luciferum genitus est: & tamen Ioannẽ, immo omnes ab initio mundi ante natos se præcedere voluit in mundum, & multos in processione palmarum: Turbæ autem quæ præcedebant, *&c.* Hoc est contra superbiã multorum: qui alios se pręuenire nolunt: nec in eundo nec in sedendo, contra quos dicitur: Recumbe in nouissimo loco. Itẽ neque in dignitatibus vel beneficiis: Contra quos: Hæreditas ad quã festinatur in principio, id est ante annos, in nouissimo, id est in die iudicij, benedictione carebit. De qua: Venite benedicti patris mei, *& cætera*. Item neque in meritis neque in virtutibus sibi aliquem præferri volunt. Contra quos dicitur: Publicani & meretrices præcedent vos, *&c.* Erunt primi nouissimi. Et quia ante alios venire contendunt ambitione: ideò ante alios venient in perditione: sicut lucifer ante alios cadentes. De secundo: Ecce rex tuus venit tibi iustus, & Saluator ipse pauper. De cuius paupertate dicitur: Vulpes foueas habent, *&c.* Vulpes autem diuites sunt: qui foueas, id est, repositoria sua habent: volucres sunt elati qui nidos dignitatis & honorum habent. Christus autem non habuit vbi caput suum reclinaret in mundi ingressu, nisi in præsepio: reclinauit eum in præsepio. Item in progressu sicut hic: Filius autem hominis, *&c.* Item in egressu: Inclinato capite tradidit spiritum. Attendant mali diuites Christi paupertatem. Quare Domine ita pauper esse voluisti? Respondetur: Propter nos egenus factus est, cum esset diues: vt illius inopia diuites essemus, diuites in gratia & in gloria. Nam antequam Christus per carnem veniret, nimia fuit generis humani paupertas. Vnde bene per Labam significatur, cui Iacob, qui Christum significat, dixit: Modicum habuisti antequam venirem ad te: & nunc diues effectus es. Benedixit tibi Deus ad introitum meum. Bene ergo potes dicere: Venerunt mihi omnia bona pariter cum illo. Propter ista bona ait Bernardus: Quàm dulciter bone Iesu cum hominibus conuersatus es? quam abundanter & multa magna largiri bona dignatus es? quam fortiter enim. quam aspera pro hominibus passus es? De tertio: Filius hominis non venit ministrari sed ministrare. Ergo seruus noster factus est Dei filius. Quot ergo dominos habuit, si dici liceat, est stupor: certè vt dicitur: Nemo potest duobus Dominis seruire, *&c.* vsq; alterum contemnet, & ecce Christus innumerabilibus seruiuit: & nullum contempsit: sed heu nunc ipse contemptus est: contemptibilia seruitia faciens nobis. Dicit Dominus ad contemptibilem animam, ad seruum dominorum, id est ad Christum seruum hominum: Contemptibilia sunt ministeria pastorum, portitorum, cloacariorum. Christus fuit pastor noster, *&c.* Item Christus fuit portitor noster: Dolores nostros ipse portauit. Item Christus fuit purgator stabulorum & cloacarum diaboli, id est cordium iniquorum: Purgationem iniquorum faciens, *&c.* Glossa. Crucem sustinuit, vt nos à peccatis purgaret. Propter seruitia Christi bene ait Bernardus: Singularis illa maiestas voluit mori, vt viueremus: seruire, vt regnaremus: exultare, vt repatriaremus & vsque ad seruilissima opera inclinata est, vt nos constitueret super omnia opera sua. De quarto: In propria venit, & sui eum non receperunt. Sicut autem mundus eum non recepit: ita tu auare, tu luxuriose, tu inuide eum non recepisti in propriam domum suam, id est cor tuum: ad quod iam pulsat: Ego sto ad ostium, & pulso, *&c.* Sed ecce qui non recipiunt credendo, vel pœnitendo, Christum: recipient peccando, diabolum: & in fine Antichristum: Ego veni in nomine patris mei, alius veniet in nomine suo, & illum recipietis.

Ioan. 1. b — Ioan 8. g — Psalm. 109. a — Matt. 21. a — Luc. 14. b — Prou. 20. c — Matt. 25. d — Matt. 21. e — Ibid. m 20. b — Zach. 9. b — Matt. 8. c Vulpes, & volucres cœli qui. — Luc. 2. a — Matt. 8. c — Ioan. 19. f — 2. Cor. 8. b — Gen. 30. d — Sap. 7. b — Bern. serm. 1. in die Pent. prope fin. — Matt. 10. d — Matt. 6. c — Isa. 49. b — Idem 53. b — Hebr. 2. a — Ioan. 1. b — Apoc. 3. d — Ioan. 5. g

SERMO IV.

Dirigite viam Domini, &c. Via Domini quadruplex est, videlicet veræ conuersationis, bonæ actionis, meritoriæ passionis, deuotæ contemplationis. Prima est via Domini illuminantis in iustificatione: secunda Domini confortantis in opere: tertia Domini consolantis in tribulatione: quarta Domini inflammantis in dilectione. De prima: Ibimus viam trium dierum in solitudine. Via enim pœnitentiæ habet tres dietas. Ecce enim tres sunt dietæ ad regnũ. Prima, amaræ contritionis. Secunda, integræ ostensionis. Tertia, dignæ satisfactionis. Per hanc viã venit Dominus ad illuminandos cæcos: qui neq; supplicia, quæ meruerũt, neq; gaudia, quæ perdiderunt neque diẽ cognouerunt: Et ecce duo cæci sedentes secus viã. Et: Cæcus sedebat secus

Ioan. 1. c Via Domini quadruplex. — Exod. 3. f Via pœnitentiæ. — Matt. 20. d — Luc. 18. f

secus viam, &c. Cæcus sedens secus, sed extra viam, in viam ad Iesum veniens, illuminatur. Sicut autem iste à turbis increpatus, vt taceret, magis clamabat: sic nos in oratione, turbis phantasmatum & cogitationum nos impedientibus, magis clamare debemus. Quanto enim ignis magis suffocatur, tanto magis sufflandus est. Gregorius: Quod flatus carboni, hoc facit oratio deuotioni. De secundo. Psalm. Viam mandatorum tuorum cucurri. Enumera hic decem mandata. In hac via obseruatione mandatorum curritur implendo & operando. Quot enim bona opera feceris, tot passionibus ad regna cœlestia curris: Sic currite vt comprehendatis. Per hanc viam venit Dominus te conformare per gratiam Spiritus sancti, ne deficias: Si dimisero eos ieiunos deficient in via: vbi septem panibus, scilicet septem donorum Spiritus sancti reficit animam. Quis vidit vnquam comedere dormientem? Panè igitur gratiæ non reficieris, nisi prius de somno corporis & negligentiæ surrexeris: Surge, comede: grandis enim restat tibi via. Verè grandis. Quis enim omnes passus, quibus venitur ad vitam æternam, enumerare potest? De tertio: Delicati mei ambulauerunt vias asperas, &c. Etiam asperæ sunt viæ persecutionum & tribulationum, quas homines sancti in corpore & in anima & in rebus patiuntur, in quibus per patientiam ambulandum est. Sed dicis: quo modo possum patienter ambulare, cum ita aspera verba mihi dederit sine causa? Certè illa verba ponit diabolus pro laqueis. Sustineas verbum asperum proximi tui: vt euadas verbum asperum Christi, de quo in Psalmo. Ipse liberabit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. Quod est: Ite maledicti in ignem æternum. Psalm. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Quare miser homo impatiens es contra eos, qui tibi seruiunt? Bernardus: Quid nisi seruire dicam, qui mihi radit caput: vel calceamentum tergit: vel terram rorat? Caput radit, qui temporalia tollit: calceamenta tergit, qui corpus verberat: terram rorat, qui vsque ad lacrymas tribulat. Per hanc viam venit Dominus de fonte misericordiæ suæ hominem consolando refrigerare contra æstum tribulationis exemplo suo: Iesus fatigatus ex itinere sedebat super fontem. De quarto: Ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius, scilicet legis. In hac via quanto plus est homo in lumine cognitionis: tanto plus accenditur igne dilectionis: Per quam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram. Per hanc igitur viam venit Dominus ad amorem cor inflammare: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, &c. Hæc potest esse illa quadruplex via, de qua: Tria sunt mihi difficilia, &c. Via viri in adolescentia, est via conuersionis: Adolescens tibi dico, surge: Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua, &c. Via nauis in mari, est via actionis: Actiui enim cum virtutibus bonorum operum nauigant per mare mundi periculis multis. Vnde ardenter inuocare debent Deum: Domine salua nos, perimus. Via colubri super petram, est via passionis: propter duritiam petræ, & propter prudentiam colubri. Coluber enim corpus pro capite exponit: sic nos vt caput nostrum Christum teneamus, corporis passiones sustinere debemus: Estote prudentes sicut serpentes, &c. Via aquilæ in cœlo est propter acutum visum aquilæ, & alium volatum: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum, &c.

Psal. 118. d | 1. Cor. 9. d | Mar. 8. a | 3. Reg. 19. a | Bar. 4. a | Psal. 90. a | Mar. 25. d | Psal. 16. b | Ioan. 4. a | Baru. 4. a | Iob 38. e | Luc. 24. f | Prou. 30. c | Luc. 7. b | Thren. 3. d | Mat. 8. c | Mat. 10. b | Iob 39. a

IN VIGILIA NATIVIT. DOMINI.

SERMO I.

Vade ad populum, & sanctifica illos. Hodiè & cras lauent vestimenta sua: & sint parati in diem tertium. In die enim tertio descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. Circa descẽsum Domini ad nos per eius natiuitatem, quam in tertio die, Deo dante, celebrabimus, dicentur hæc tria. Temporis assignatio, ibi: In die tertio. Suscipientium præparatio, ibi: Sanctifica illos, &c. Veniendi certificatio, ibi: Descendet Dominus, &c. Circa primum, nota quod per tres dies triplex bonorum status intelligitur: incipientium, proficientium, & perfectorum. De primo die: Dies etiam primitiuorum, quando offeretis nouas fruges Domino expletis hebdomadibus, venerabilis & sancta erit Dies primitiuorum status pœnitentium est: qui primitias bonæ vitæ offerunt. Nouæ enim fruges nouæ virtutes sunt: Augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ. Bonum est congregare has fruges exemplo Ioseph, vt habeantur in posterum tempore caritatis seu caristiæ. De die proficientium: Portauimus pondus diei & æstus. Proficientes enim portant pondus laboris operationum, iuxta illud Apostoli: Alter alterius onera portate. Item æstus reparationum. Diabolus enim proficientes multum impugnat: quia profectui nostro inuidet. Vnde de hoc æstu semina virtutum arescunt: Sole autem orto, æstuauerunt: & quia non habebant radices, aruerunt. De die perfectorum: Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit vsque ad perfectum diem. Hæc est dies, qua ingreditur anima ad Assuerum, scilicet Christum: Die autem tertio induta est Esther regalibus indumentis, &c. id est virtutibus. Psalm. Astitit regina à dextris tuis. Ambr. Multo melius est animam ornare virtutibus, quàm corpus pretiosis induere vestibus. Circa præparationem suscipientium, nota quòd incipientes debent præparari per puram contritionem: perficientes per bonam conuersationem: perfecti per puram satisfactionem. Et hoc significari potest triplici præparatione, quæ hic tangitur: videlicet in ablutione corporum de qua dicitur hic: Sanctifica illos. Hæc ad incipientium contritionem pertinet, qua abluuntur. Psalm. Lauabis me à peccatis, & super niuem dealbabor. Et: Descendebat filia Pharaonis in flumine, &c. vbi inuenit in fiscella paruulum vagientem. Filia Pharaonis anima peccatrix, quæ est filia diaboli: descendit per humilitatem de domo patris sui diaboli. Psalm. Obliuiscere populum tuum, &c. Lauantur autem in flumine lacrymarum per contritionem. Ambrosius: Ablue te lacrymis: laua fletibus. Si tu te ipse fleueris: non flebit te alius. Si se Saül fleuisset, Samuel eum non fleuisset. Et tunc inuenit paruulum, de quo: Paruulus natus est nobis. Inuenitur autem in fiscella, videlicet vase iunceo, id est, in corde virtutibus contexto. Item in lucida conuersione proximorum: Omni tempore sint vestimenta tua candida. O quàm pauci sunt, qui hæc vestimenta sine macula obseruant: Habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinauerunt vestimenta sua, ambulauerunt mecum in albis. Contra quod dicitur de Miphiboseth: Quod non lauerat vestes suas, quando occurrit regi Dauid. Item amotione vxorum sicut ibidem dicitur: Estote parati in diem tertium: ne appropinquetis vxoribus vestris. Hæc præparatio ad puram perfectorum affectionem pertinet, qua carnalitate vel sensualitate, tanquam ab vxore separantur.

Exod. 19. b | Num. 28. d | 2. Cor. 9. c | Mat. 20. b | Gala. 6. a | Mat. 13. a | Prou. 4. c | Esth. 5. a | Psal. 44. c | S. Ambr. ser. 2. Dom. 1. Aduent. to... edit. Rom. | Psal. 50. c | Exod. 2. a | Psal. 44. c | 1. Reg. 15. g & 16. a | Isa. 9. b | Eccl. 9. b | Apoc. 3. a | 2. Reg. 19. d | Exod. 19. d

Gen.3.d De qua vxore dicitur: Quia audisti vocem vxoris tuæ, A &c. Nota ordinem deceptionis. Serpens est diabolus suggerens: Eua sensualitas delectans: Adam verò consentiens. Huic vxori non appropinquare debet spiritus, ne seducatur: ne affectum purum in non purum, spiritualem in carnalem conuertat. Circa tertium, scilicet veniendi promissionem, nota qualiter Dominus hic descendit: descendit enim in fumo, in igne, in nube. Sic spiritualiter ad incipientes descendit in fumo contritionis: ad proficientes in nube deuotionis: ad perfectos in igne dilectionis. De primo dicitur: Totus mons Sinaï fumigabat. Fumus iste contritionem significat: Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus dæmoniorum. De secundo dicitur: Quod nubes densissima cœpit operire montem. Nubes deuotionem significat: quæ hominem dulci lacrymarum nube perfundit: Cribrans aquas de nubibus cælorum. De tertio dicitur ibidem, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, scilicet in igne amoris ad perfectos descendit: Ignis in altari meo semper ardebit. Augustinus: O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris charitas: Deus meus accende me.

Tob.6.b

Exod.19.c

2.Reg.22.b

Leuit.6.b

Aug. lib. 10. cont. to. 1. c. 20.

SERMO II.

1.Par.20.d

CRas egrediemini: & Dominus erit vobiscum. Verbum istud hodie cantat Ecclesia: & congruit instanti solemnitati natiuitatis Christi: in qua Dominus cum hominibus fuit corporaliter: & erit nobiscum spiritualiter, si dignè parati fuerimus. Innuuntur ergo in his verbis duo, scilicet humana præparatio, & diuina associatio. Primum ibi: *Cras egrediemini*: Secundum ibi: *Et Dominus erit vobiscum.* Circa primum considerandum est quod electi egrediuntur ad miseriam in procreatione: ad iustitiam in conuersatione: ad pugnam in tentatione: ad gloriam in euolatione: De primo: Quasi flos egreditur & conteritur, &c. Flos est homo in mundo: stercus in sepulchro. Psalm. Facti sunt vt stercus terræ, &c. Licet quandoque flos in cacumine arboris: tamen in stercore tandem cadit, sic est de excellentibus in mundo: Si ascenderit vsque in cœlum superbia eius & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur. Hoc est quod dicitur: Omnis caro fœnum, &c. vsque. Et cecidit flos. Cadit ergo flos gloriæ carnis in morte, & fit stercus in putrefactionem: sed de stercore iterum flos in resurrectione. Psalm. Refloruit caro mea. Sed hoc fit per florem ortum de Virgine, de quo: Egredietur virga de radice Iesse: & flos de radice eius ascendet, &c. Primus ergo flos est gloriæ carnalis: Secundus immortalis: tertius est gloriæ virginalis. De secundo: Mementote diei huius, in qua egressi estis de Ægypto de domo seruitutis. Domus seruitutis Pharaonis, id est diaboli, est mundus: in quo peccatores triplici seruitute opprimuntur: scilicet luti luxuriæ, lateris auaritiæ, paleæ superbiæ. Egrediendum ergo est de hac domo per pœnitentiam ei, qui in luxuria est carnis, auaritia mundi, superbia diaboli. Ideo bene dicitur: Egredere de terra, & de cognatione tua, Caro est cognatio & vitia carnalia, domus mundus, pater diabolus. Psalm. Obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Contra hanc triplicem seruitutem Dominus noster Christus de virgine nascitur, contra luxuriam: pannis inuoluitur, contra auaritiam: in stabulo ponitur, contra superbiam. Vt homo egrediatur seruitutem diaboli, venit Christus in seruitutem hominis. Bernardus: Singularis illa maiestas seruire voluit: vt nos regnaremus. De tertio dicitur hic: *Cras egrediemini*: Contra eos, scilicet filios Moab & Amon: & montem Seïr. Moab interpretatur ex patre, & significat diabolum, qui est ex patre Lucifero. Lucifer enim pater & dæmonum. Dæmones autem sunt patres eorum, quos decipiunt: patres dico

Iob 14.a

Psal 82.c

Iob 20.a

Isa.40.b

Psal.27.c

Isa.11.a

Exod.13.a

Gen.12.a

Psal.44.e

non generatione, sed imitatione: Vox ex patre diabolo estis. Lucifer ergo est auus hominum peruersorum. Amon filius generis nostri interpretatur, & significat carnem: quæ de nostro genere de nostris parentibus est: Sum quidem & ego mortalis, homo similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus est. Anima siue spiritus, quia de parentibus non traducitur, filius nostri generis non est, sed potius Dei: quia immediate à Deo creatur: genus ergo cum simus Dei, &c. Factus est ergo Deus ex genere nostro: vt redimeret quod fuit de genere suo. Augustinus: Quare hoc nostri generis corpus tantum propter nos Deus assumere atque agere dignatus est: quanto videtur vilius, tanto est clementia plenius. Mons Seïr mundus est, qui temporalium superfluitatibus, versutiis. & fraudibus pilosus est. Hos pilos Seïr B significat: interpretatur enim pilosus. Mundum ergo à nobis ad festum illud radamus. Hos enim pilos Ezechiel propheta præcipit radere & amouere: Sume tibi gladium acutum radentem pilos, &c. Si enim ob reuerentiam festi pilos corporis superfluos radimus, quanto magis pilos superfluos vitiorum, &c. De quarto: Egredimini filiæ Sion, id est animæ puræ quæ estis Dei speculum. Sion speculum interpretatur. Et videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Bernard. Hic distinguit quadruplicem coronam dicens: Coronauit eum mater sua corona paupertatis nostræ: nunc coronatus est à nouerca sua corona spinea, corona miseriæ coronandus est à familia sua, corona iustitiæ, quando exibunt C angeli, & colligent de regno eius omnia scandala. Coronauit eum pater eius corona gloriæ, sicut ait Psalm. Gloria & honore coronasti eum Domine. Nunc ergo egredimini ad pugnam: vt in morte egrediamini ad coronam. In pugna enim huius vitæ fortes esse debemus vsque ad egressum animæ nostræ: vt coronemur in æterna iucunditate. Media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu auroræ donec egrediantur astra. Lancea est zelus contra vitia, aurora est initium bonæ vitæ. Astra sunt bonæ animæ: quæ egrediuntur in morte.

Ioan.8.f

Sap.7.a

Act.17.f

Ezec.5.a

Can.3.d

Psal.8.b

Nehem.4.d

SERMO III.

CRas erit vobis salus, cum incaluerit sol: Quia Iesus interpretatur salus, potest dici: Cras erit nobis D salus. Nunc enim ad hoc ingressus est nascendo, vt esset nobis salus: Egressus est in salutem, &c. Sol Christus est: Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. Solis calor est Christi amor, quo coactus est incarnari. In quatuor autem beneficiis præcipuè calor charitatis ostenditur: videlicet in incarnatione, in corporis sui traditione, in passione, & Spiritus sancti effusione. De primo dicitur hic: *Cras erit vobis salus.* Nota historiam quando Naas noluit habere pacem cum viris Iabes Galaad: nisi erueret omnium oculos dexteros: propter hoc missum est eis verbum consolatorium illud. *Cras erit vobis salus.* Naas interpretatur serpens, & significat diabolum; de quo E Eua dicit: Serpens decepit me. Diabolus serpens est lubricus: cuius si capiti, id est primæ suggestioni, non resistitur, totus cordi illabitur. Oculus est fides. Sinister autem est fides de humanitate Christi. Dexter vero fides de diuinitate. Isti sunt oculi cæcinatati: qui per lutum humanitatis, & sputum sapientiæ diuinitatis aperiuntur. Sed dexter oculus Iudæis eruitur, qui Iesum hominem & non Deum putant. Item est oculus intentio. Dexter autem oculus ad gloriam: sinister ad gehennam respicit. Dextrum amor: sinistrum timor aperit. Qui ergo non amore beatitudinis, sed timore damnationis malum fugit & bonum agit, dextrum oculum eruit. Hinc: Oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. Contra hanc diaboli oppressionem venit nobis salus, quando venit nobis Iesus.

1.Reg.11.c

Abac.3.c

Mal 4.a

Gen.3.c

Zac.11.d

Ioan.3.d Venit autem in calore: quia datus est in amore: Sic
Exod.16.6 Deus dilexit mundum, &c. De secundo: Cumque in- A
caluisset sol liquefiebat. Hoc dicitur de manna: signi-
cat autem Eucharistiam, quæ animæ mirabiliter sapida
Sap.16.c est. Paratum panem de cœlo præstitisti illis sine labo-
re omne delectamentum in se habentem, &c. Iste pa-
nis de cœlo venit, & de terra colligitur sine agricul-
tura. Sic Christus Iesus de terra virginali sine cultura
Exod.36.g maritali exhibitus est: Terra illa inculta facta est vt
hortus voluptatis. Calor solis est amor CHRISTI,
quo nobis hoc sacramentum liquefit per suauitatem,
& resoluitur in gratiam. Licet autem manna à sole li-
quefieret, ab igne tamen indurabatur. Ita hoc sacra-
mentum per calorem amoris diuini liquefit homini ad
1.Cor.11.f salutem. Per calorem autem amoris mundani & car- B
nalis induratur homini ad damnationem: Qui enim
manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat,
Ioan.7.a &c. Ioannes Chrysostomus. Spiritualis cibus si ali-
quem reperit malignitate pollutum, magis eum per-
dit non sua natura, sed accipientis vitio. De tertio.
Non aperientur portæ Hierusalem vsque ad calorem
Gala.4.d solis. Hierusalem est illa cœlestis ciuitas, in qua om-
nes liberi erimus: Illa, quæ sursum est, Hierusalem li-
bera est. Huius portas nullus sine pretiosa veste intra-
Psal.117.c re potest. Psalm. Aperite mihi portas iustitiæ: ingres-
sus in eas confitebor Domino, &c. Portæ plenæ satis-
Esthe.5.a factionis & reconciliationis: Non erat licitum indu-
tum sacco aulam regis intrare. Sacco, id est vili con-
uersatione. Portæ istæ clausæ erant per peccatum pri-
mi hominis, & non aperiebantur vsque ad calorem C
solis, id est vsque ad feruorem amoris Christi nobis in
passione exhibiti. Ante enim nullus intrare poterat.
Isa.22.c Per clauem enim crucis ianua aperienda erat: Dabo
clauem domus Dauid super humerum eius, &c. Valde
durus est, cuius cor ad tantum calorem solis non li-
quefit. Bernardus. O duri & obdurati filij Adam, quos
non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam in-
gens ardor amoris, tam vehemens amator, qui pro
vilibus sarcinulis pretiosas merces expendit. De quar-
Eccl.43.a to: Tripliciter sol exurens montes, radios igneos ex-
sufflans: Radij ignei sunt illuminationes & operatio-
nes Spiritus sancti à sole æterno IESV CHRISTO pro-
cedentes. Vtinam isti radij tangerent sensus nostros.
AVGVSTINVS: Mitte Domine radium sapientiæ tuæ
vt expellat tenebras nostras, & fulgeat imago tua in D
nobis. Nota quod dicit sufflans: Insufflauit & dixit.
Ioan.20.c Accipite Spiritum sanctum. Solis ergo calor montes
exurit, dum Christi amor Apostolos accendit: immò
quotidiè vir electos per Spiritus sancti radios, qui be-
ne dicuntur montes propter meritorum altitudines.
Tripliciter autem exurit: quia ter Apostolis Spiritum
sanctum dedit, vel montes sunt veri pœnitentes: qui
tripliciter in contritione, confessione, satisfactione,
Psal.18.b exuruntur. Psalmus: Non est qui se abscondat à
calore eius, &c.

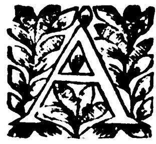
SERMO IV.

2.Pa.20.d CRas egrediemini: *& Dominus erit vobiscum*: Viso
qualiter egrediendum sit, modo videamus quali-
ter Dominus nobiscum sit. Est autem nobiscum visi-
Isa.7.c biliter, sacramentaliter, æternaliter. Nobiscum est in E
natura, in Eucharistia, in gratia, in gloria. De primo:
Ecce virgo concipiet & pariet, &c. vsque Emanuel,
quod interpretatur nobiscum Deus. Nobiscum tan-
Baru.3.d quam socius noster, scil. sensibiliter: Post hæc in terris
visus est, & cum hominibus conuersatus est. Verè bo-
nus socius, qui & onera socij sui in via portat, & di-
uitias suas socio suo communicat. Ita Christus nobis-
cum fuit, vt onera peccatorum nostrorum portaret:
1.Pet.2.d Peccata nostra ipse tulit, &c. Aug. Nihil sic probat
S. Aug. de amicum quemadmodum oneris amici portatio. Item
verb. Apo. diuitias gratiarum nobis communicat: Mecum com-
ser.23.to.3 municauit de bonis: Propter nos egenus factus est, &c.

Econtrariò dicitur de malo socio: Qui tetigerit pi- Sap.8.b
cem inquinabitur ab ea, &c. Vbi ostenditur quàm pe- 2.Cor.8.b
riculosa sit mala societas. Psalm. Cum peruerso per- Eccl.13.a
uerteris. De secundo: Vobiscum sum omnibus diebus Psal.17.c
vsq; ad consummationem sæculi. Hoc figuratum est: Mat.vlt.d
Hydria farinæ non deficit, neque lecythus olei minue- 3.Reg.17.c
tur vsque in diem, qua daturus est Dominus pluuiam
super faciem terræ. In farina sacramentum hoc signi-
ficatur. Farina enim granum est contritum. Granum
est CHRISTVS: Nisi granum frumenti, &c. Hoc Ioan.12.d
granum nobis produxit vterus virginalis. Psalm. Ve- Psal.84.d
ritas de terra orta est, &c. Attritus autem est in mon-
la crucis: Attritus est propter scelera nostra. In oleo, Isa.53.b
gratia huius sacramenti significatur. Vnde bene man-
na habuit saporem quasi panis oleati. Hæc autem fa-
rina non deficiet: quia hoc sacramentum nobiscum
est vsque in diem pluuiæ, & vsque ad consummatio-
nem sæculi. Pluuia terram germinare facit. Pluuia er-
go est influentia cœlestis virtutis faciens semina cor-
porum mortuorum pullulare per resurrectionem de
terra. Vel stillæ pluuiæ sunt animæ innumerabiles ad
modum pluuiæ de cœlo ad corpora sua per originem
descendentes: Dabitur pluuia semini tuo. De quo se- Isa.30.e
mine dicitur: Seminatur corpus animale, &c. Igitur 1.Cor.15.f
si Dominus tecum sit sacramentaliter: tamen valde
miserabilis es, si non fuerit tecum & tu cum eo spiri-
tualiter. Aug. Magna hominis miseria est cum illo non
esse sine quo non potest. De tertio: Dominus vobis- 2.Par.15.a
cum: quia fuistis cum eo, si quæsieritis eum, inuenie-
tis. Si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Si
quæsieritis eum bene viuendo, inuenietis spiritualiter,
sicut pastores corporaliter: Inuenietis infantem, &c. Luc.2.b
Est ergo Dominus cum bene viuentibus in conuersa-
tione: sic vt hic. Et: Si fuerit mecum Dominus, &c. Gen.28.d
Vbi in pane gratia: in vestimento bona gratia signifi-
catur. Item cum patientibus in tribulatione. Psalm.
Cum ipso sum in tribulatione. Bernardus: Bonum mi- Psal.90.d
hi Domine in tribulatione magis amplecti te: habere
te mecum in camino: quàm esse sine te in cœlo. Quid
enim mihi est in cœlo? & à te volui super terram? Item
cum mærentibus in debellatione: Dominus mecum est Hier.20.c
quasi bellator fortis. Idcirco qui persequitur me ca-
det, &c. Item cum regentibus in prælatione: Domi- Iosu.1.d
nus Deus tuus tecum sit, sicut fuit cum Moyse: qui
contradixerit ori tuo, &c. vsque moriatur. Merito mo-
rietur, Ait enim Gregorius: Qui se contra suos præpo- Greg. in
sitos erigunt, profectò ostendunt, quia serui Dei esse Reg. lib.2.
contemnunt. De quarto: Ipse Deus cum ipsis erit eo- cap.23.
rum Deus & absterget, &c. Ibi enim erit Deus cum Apoc.21.a
iustis sicut lux cum vidente: dulcedo cum gustante:
vita cum viuente. Ibi erit Deus cum eis in ratione:
cum eis in voluntate: cum eis in memoria. BERNAR-
DVS: Ipse rationi futurus plenitudo lucis: ipse vo- Iud.6.b
luntati plenitudo pacis: ipse memoriæ continuatio
æternitatis. De prædictis significatum est: Vbi An-
gelus dicit ad Gedeon. Dominus tecum virorum for-
tissime, &c. Vbi quatuor signis ostenditur Domi-
nus cum eo scilicet in rore, in pane, in igne, in lampa-
de. Nobiscum ergo Dominus est in assumpta natura:
hoc significatur in rore diuinitatis. Nobiscum in Eu-
charistia: hoc significatur in pane hordeaceo subuer-
tente castra Madiam, id est vires diaboli. Hordeaceus Iud.6.g
dicitur propter aculeos passionum Christi. Nobiscum Ibid.d
in gratia: hoc significatur in igne ascendente de
petra, id est gratia Spiritus sancti de Christo effusa,
Nobiscum in gloria: hoc significatur in lampade, lage- Iud.7.e
na fracta, hostem fugante. Lagena enim frangitur
dum corpus moritur. Tunc splendore lampadis, id est
claritate sanctæ animæ euolantis diabolus confundi-
tur.

IN NATIVITATE DOMINI.

SERMO I.

Psal.18.b *Summo cælo egressio eius.* Filius Dei in incarnatione sua non tantum à cœlo sidereo vel empireo: immò à summo Trinitatis cœlo egressus, quo etiam Lucifer ascendere voluit: In cœlum ascen- Isa.14.e dam, *&c.* venit in mundum. Egressus est autem ad clarificandum diuinam maiestatem: ad irrigandam humanam ariditatem: ad expugnandam diabolicam potestatem: ad reparandam angelicam satietatem. De primo: Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur, vt splendor Isa.61.a iustus eius, *&c.* Splendor patris Christus est. Sicut enim Splendor solis vel ignis ostendit claritatem: sic filius paternam in mundo maiestatem. Vnde Beatus Augustinus patrem igni, filium splendori, Spiritum sanctum calori comparat: Qui cum sit splendor glo- Heb.1.a riæ, *&c.* sicut autem splendor per vitrum integrum transit, ita Christus per Mariam integram & incorruptam est egressus. De hoc vitro: ipsa verò ciuitas Apoc.21.f id est Maria aurum mundum, per charitatem, simile vitro mundo, per castitatem. Splendor autem non solum per integrum vitrum transit: sed etiam colorem inter per transeundum induit: sic Dei filius purissimam carnem & pulcherrimum colorem de Virgine traxit superantem omnes mundi colores: Non con- Iob 28.e feretur tinctis Indiæ coloribus. De secundo: Quasi Osea.6.b diluculum præparatus est egressus eius, & veniet quasi imber temporaneus nobis & serotinus terræ. Per imbrem multiplex Christi gratia significatur: qua veniens mundum irrigauit. Per temporaneum, gratia præueniens. Per serotinum, gratia subsequens. Vel quasi temporaneus imber est Christus illis, qui citò: quasi serotinus, illis qui tardè conuertuntur, sicut latro Luc.23.f in cruce. Ante ingressum filij Dei per carnem mundus aridus fuit ab humore gratiæ, neque germen neque fructum boni operis faciens, & erant homines ligna arida igni tantum apta. Anselmus in Soliloq. O Ansel. in lib. Medit. lignum aridum & inutile, æternis ignibus dignum. Quid respondebis in illa die, dum exigetur à te vsque ad ictum oculi omne tempus viuendi tibi impensum, qualiter fuit expensum? Omnis arbor, *&c.* Stillici- Mat.7.c diis gratiarum per egressum Christi perfusus est mundus aridus. Psal. Descendet sicut stillicidia, *&c.* Ex- Psal.71.b pone historiam de vellere Gedeonis. De tertio: Tu Iud.6.g Bethleem terra Iuda, *&c.* Ex te enim egredietur, qui Mich.5.a sit dominator Israël: & egressus eius, & sequitur. Reliquiæ fratrum eius conuertentur ad filios Israël. Reliquiæ quandoque dicuntur, quæ superfluunt comedentibus. Quicumque ergo à diabolo non deuorati, reliquuntur, reliquiæ sunt: De pauperibus terræ re- 4.Reg.25.c liquit Nabuzardan princeps militiæ (id est diabolus) vinitores & agricolas. Filij Israël angeli sunt: Con- Deut.32.b stituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israël. Alia littera habet, angelorum Dei. Israël enim visio Dei interpretatur: quod conuenit angelis: An- Mat.18.b geli eorum semper vident faciem patris: *&c.* Gregorius ex verbo prædicto Deuter. infert quod tot homines ad angelorum ordines assumentur quot corruerunt. Deus tamen nouit numerum saluandorum. Reliquæ ergo fratrum ad filios Israël conuertuntur: dum bonorum animæ in cœlis coniunguntur: & per eos angelicæ ruinæ reparantur. Benedicta sit terra, quæ angelis & hominibus talem vtique reparatorem peperit. Anselmus: O fœmina mirabiliter singularis, & singulariter mirabilis, per quam elementa renouantur, inferna remediantur, homines saluantur, angeli

A reintegrantur. De quarto: Egressus est, *&c.* vsque: Abac.3.c Percussisti caput de domo impij. Gregorius: Ecce Greg lib.4. caput iniquorum omnium diabolus est. O quam de- Mor.c.14. formis esset homo, qui caput lupi haberet, & certè deformior est anima: cuius caput est diabolus. Contra hoc caput egressus est filius Dei in prælium: Dominus sicut vir fortis egredietur: sicut vir præliator Isa.42.b suscitabit zelum. Hoc caput Christus ligno percussit vt ipsum Christum pro capite habeamus: Omnis vi- 1.Cor.11.a ri caput Christus est. Sed multi monstruosi volunt habere ambo capita: qui partim Deo, partim diabolo seruiunt: sed non possunt, vtrumque simul habe- 2.Cor.6.d re: Quæ conuentio Christi ad Belial.

SERMO II.

B *Abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam:* In his verbis natiuitas Christi Dan.2.e pulcherrimè figuratur: qui de monte virginalis sublimitatis abscissus sine manibus amplexus virilis percussit statuam humanæ vanitatis. Ostenditur qui, à quo, quomodo, ad quid abscissus sit. Qui? est lapis: de quo? monte: & quo modo? sine manibus: ad quid? quia percussit statuam. In primo, nascentis perpetuitas. In secundo, parientis dignitas. In tertio, natiuitatis singularitas. In quarto, in Christo credentis vtilitas significatur. De primo, considera quod lapis est Christus: qui nobis datus est: vt ipso Ecclesia firmetur, & fundetur tanquam supra primarium lapidem: Educet lapidem primarium, scil. in ædificio positum. Zach.4.b Quanto maior persona fuerit, tanto maiora dona su- C per ipsum offert ad sumptus fabricæ, sic Deus pater magna dona gratiarum cum filio nobis misit: Vene- Sap.7.b runt mihi omnia bona pariter cum illo, de quibus bonis Aug. Teneamus nos ad humanam natiuitatem: per quam nobis Deus donauit gratiam suam: per ipsam lauat mentem: per ipsam curat ægrotantem: per ipsam coronat laborantem. Hic autem lapis est sine manibus abscissus in Incarnatione, bis virga per- Num.20.b cussus in Passione: Caput anguli factus in Ascensione. Psalm. Lapidem, quem reprobauerunt, *&c.* Angu- Psal.117.c lus est vbi duo parietes conueniunt. In capite ergo duorum parietum id est angelorum & hominum factus est Christus. De secundo nota quod triplex est mons, de quo lapis iste potest dici abscissus. Mons enim est synagoga: Montes Gelboë, *&c.* Pluraliter dicit montes propter plures Iudæorum: sed isti montes propter superbiam humiliantur: sicut viles, id est humi- 2.Reg.1.d D les exaltantur: Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis, *&c.* Ros est gratia, pluuia doctrina, Luc.3.b fontes Israël sunt prophetæ & Apostoli ab eis interfecti: immò & ipse Christus. O quot hodie in monte superbiæ priuantur rore gratiæ? Lapis ergo de mõte abscissus, quia Christus de populo Iudaico natus est. Item mons est scriptura. Psalm. Inter medium Psal.103.c montium, id est duorum testamentorum, pertransibunt aquæ, doctrinarum & consiliorum. Hieronymus: Si quid dixero quod non aliquo duorum testamentorum probauero, non mihi credatur. De hoc monte lapis abscinditur, quando Christus de scripturis osten- E ditur: Item mons est Maria propter excellentiam meritorum: Apparuit de monte Pharam, quod interpre- Deut.33.a tatur frugifer. Verè enim frugifera fuit Maria, quæ granum frumenti tam pretiosum tulit. Verè frugifera, de qua vniuersi quasi frugem colligunt. Bernardus: De plenitudine Mariæ accipiunt vniuersi: pec- Bernar. ser.2. de B. Virg. ex ver. Apoc.12. cator veniam, iustus gratiam, angelus lætitiam, tota trinitas gloriam, filij persona carnis humanæ substantiam. De tertio. Nota quod est triplex manus, qua non abscinditur Christus. Est enim manus amplexus maritalis. Væ ei, qui hanc extendit malè sentiendo ad Mariam. Nam Oza percussus fuit, quia ex- 2.Reg.6.a tendit manum ad arcam. Item est manus reatus originalis: De manu mortis liberabo eos. Item manus Osea.13.b

operationis

operationis naturalis, qua habitaculum animæ corpus humanum in vtero materno successiuè formatur. Sicut vidimus quod materiale habitaculum quandoque per plures dies ędificatur. Sancta vero Christus membra, in quibus Deus per innocentiam habitat, in ipsa conceptionis hora, animam scilicet & corpus perfecta habuit: quod certè manus naturæ subito facere non potuit. Gregorius: Angelo nuntiante, & Spiritu sancto adueniente, mox verbum in vtero, mox intrat vterum verbum caro. De quarto. Nota quod est vtilitas natiuitatis Christi in credentibus, quod statuam, id est amorem mundi & vanitatem destruxit. Hæc statua ex materia pretiosissima, scilicet auro & argento: item ex fortissima, scilicet ęre & ferro: item ex materia vilissima, scilicet luto constat. In primo, auaritia. In secundo, pompa vel superbia. In tertio luxuria figurantur. In his consistit vanitas mundi: Omne quod est in mundo, &c. Hanc ergo statuam lapis abscissus, puer natus, percussit & destruxit. Non solum percussit per gratiam & meritum, & per pœnam: sed etiam per exemplum & doctrinam. Nam paruulus natus percutit & damnat superbiam: egenus natus percutit auaritiam: de virgine natus percutit luxuriam.

Greg. lib. 12 Mor. 4. 27. vers fin.

1. Ioan. 2. c

SERMO III.

A *Summo cœlo egressio eius:* Sicut supra dictum est, filius Dei per incarnationem egressus est ad clarificandum, ad irrigandum, ad reparandum, ad repugnandum. Secundum ista quatuor egressus est sicut sol de oriente: sicut fluuius de fonte: sicut lapis de monte: sicut leo de antro. Quo ad primam causam egressus est vt sol: Sol egressus est super terram: & Lot ingressus est Segor. Legitur ibi quod Dominus subuertit igne & sulphure quatuor ciuitates. In quinta vero, quæ est Segor egresso sole, saluatus est Loth. Quatuor ciuitates quatuor sunt damnatorum diuersitates, videlicet Paganorum, Iudæorum, Hæreticorum, malorum Christianorum. Hi igne & sulphure æternaliter puniuntur. Psalm. Ignis & sulphur, &c. Quinta ciuitas Segor Ecclesia iustorum. Segor enim interpretatur paruulus vel calens. Qui enim in Ecclesia saluari vult, debet esse paruulus per humilitatem, & calens per charitatem, quia Christus amabilis. Bernardus: Non hoc loco prædicatur Dominus magnus & laudabilis nimis: sed paruulus Dominus & amabilis. Sol autem est Christus: Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. Sole ergo egresso, id est Christo nato in mundum, illuminante per clarificationem diuinitatis, quicumque Segor, id est, Ecclesiam per fidem & amorem ingreditur cum ipsa, à damnatione saluatur. Quo ad secundam causam egressus est vt fluuius: Egrediebatur fluuius de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, id est Ecclesiam. Augustinus: Ecclesia in sanctis temporaliter & iustè & piè viuentibus: & paradisus rectè dicitur pollens affluentia gratiarum castisque deliciis. Fluuius est Christus: Timebunt qui ab occidente nomen Domini: & qui ab ortu solis gloriam eius quasi fluuius violentus, &c. O quam necessarius fuit iste fluuius mundo ariditate deficienti. Quatuor flumina, in qua diuiditur, sunt quatuor humores, qui ad mundi irrigationem vt fructificare posset in salutem, de Christi corpore profluxerunt. Primum ergo est flumen lacrymarum: quas Dominus sæpius flens, fudit pro hominibus: Videns ciuitatem fleuit, &c. Istud flumen etiam in infantia fluere cœpit. Ambrosius: Me illius infantia fletus abluerunt, illæ lacrymæ mea delicta lauerunt. Secundum & sudoris: Factus est sudor eius, &c. Tertium est sanguinis per vulnera effusio: Tu vero in sanguine testamenti, &c. Psalm. Apud Dominum misericordia & copiosa apud eum redemptio. Prorsus copiosa: quia non gutta sed

Psal. 18. b

Gen. 19. e

Psal. 10. b

Mat. 4. a

Gen. 2. b

Isa. 59. d

Luc. 19. f

Luc. 22. e Zach. 9. e Psal. 129. a

A vnda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanauit. Quartum est flumen aquę quod de latere fluxit: Continuo exiuit sanguis & aqua. Quo ad tertium: Egressus est vt lapis de monte. Inde egressus est pastor lapis Israel. Hic est lapis qui de monte, id est Maria abscissus est sine manibus, id est sine virili contactu, sicut dicitur: Hic etiam est lapis, de quo Psalm. Lapidem quem, reprobauerunt ędificantes, &c. In angulo iunguntur duo parietes. Duo autem parietes in structura cœlesti sunt homines & angeli. Hos lapis angularis, id est Christus iungit: caput anguli factus, id est super homines & angelos exaltatus. Vnde BERNARDVS: Pastor CHRISTVS. Hic est enim pastor, qui habet centum oues: ouem perditam, id est hominem ad nonaginta nouem, id est ad nouem ordines angelorum reduxit, æqualem angelis faciens

Ioan. 19. g Gen. 49. c Cant. 2. Psal. 117. c

B AVGVSTINVS: Resurrectionis & promissionis filij æquales erunt angelis Dei si non corpore, neque ætate, certè felicitate. Quo ad quartum. Egressus est vt leo de antro vteri virginalis contra diabolum. Ascendet leo de cubili suo: prædo gentium se leuabit. Egressus de loco suo, vt ponat terram in solitudine. Leo Christus est. Ecce nunc leo, &c. qui quasi leo diabolum inuasit, & gentes per vocationem ad fidem de manibus diaboli quasi prædam rapuit. Terram in solitudine posuit, quando limbum inferni, eductis animabus sanctorum, euacuit. Hic est ille leo, in cuius ore mel fuit: sicut legitur: Mel est dulcedo doctrinæ, Psal. Quam dulcia faucibus meis, &c. Mel est dulcedo gratiæ: Spiritus meus super mel dulcis. Mel est dulcedo gloriæ: Hæreditas mea super

Hier. 4. b Apoc. 5. b Iud. 14. b Psal. 118. a Eccl. 24. c ibid.

C mel & fauum. Christus in ore habuit, primum mel, prædicando Euangelium: secundum sufflando spiritum tertium latroni dando paradisum. Mortuus autem leo fuit, qui mel ministrauit: quia mortuus fuit Christus, per ipsum hanc triplicem dulcedinem haberemus.

Luc. 23. f

SERMO IV.

E *Vangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo*, &c. Hoc gaudium sensit Elizabeth in vtero: Exultauit in gaudio infans in vtero meo. Hoc nunc euangelizat angelus, dicens: *Euangelizo vobis gaudium.* Verè magnum gaudium est, quod nobis saluator natus est. Sicut gaudium est redemptio captiuo, lumen cæco, thesaurus mendico, via mortuo, sic

Luc. 2. b Luc. 1. e

D gaudium est omni populo, &c. Genus humanum erat populus captiuus culpa, cæcus ignorantia, pauper gratia, moriturus, id est separandus à vita æterna. Erat genus humanum captiuum per diabolum: Propterea ductus est populus meus captiuus: quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam. Ecce carcer, in quo captiui tenebantur. Tanta enim erat ante Christi natiuitatem dilatatio inferni: vt & bonos & malos caperet. Captiuus autem dicitur homo, ideò quod non habuit scientiam. Sicut ideo capiuntur pisces quia nesciunt hamum sub esca: Facies hominis quasi pisces maris: & quasi reptile non habens principem: totum in hamum suble-

Isa. 5. c

Abac. 1. d

E uauit, scilicet diabolus. Miser enim homo sub esca terrenæ delectationis latere nescit hamum æternæ mortis. Sed ne simus reptile sine principe, Deus principem nobis misit: de quo: Paruulus natus est nobis. &c. Vsque Princeps pacis. Et contra hamum diaboli fecit Deus hamum suum. Hamo diaboli captus est homo: hamo Dei diabolus: An extrahere poteris Leuiathan hamo: Hamus est Christus, in quo virtus diuinitatis latuit in esca humanitatis. Erat etiam genus humanum populus cæcus ignorantia: Dedi te in fœdus populi: in lucem gentium: vt aperires oculos cœcorum. Magna cæcitas, quando populus neque Deum cognouit, neque aliam vitam quam præ-

Isa. 9. b Iob 40. c Isa. 42. a

sentem, neque præmium bonorum, neque pœnam A
malorum sciuit: neque viam, qua ad præmium ve-
niretur, vel pœna vitaretur: sed tanquam cæci om-
nes in foueam inferni ciciderunt. O miser peccator:
miser cæce: vtinam adhuc velles animæ oculos aperi-
re. Bernardus: O vtinam saperes & intelligeres, &
& nouissima prouideres. Saperes quæ Dei sunt: In-
telligeres quæ mundi: Prouideres quæ inferni. Pro-
fectò inferna horresceres, superna appeteres, quæ ad
manum sunt, contemneres. Sicut autem cæcus in do-
mo vndique ardente exire nescit, ostium ignorans:
sic humanum genus fuit in mundo vndique per mali-
tiam inflammato: Adhuc ignis in domo impij: the-
Mich.6.e sauri iniquitatis: & mensura minor, &c. Venit au-
tem Christus in lucem gentium ostium ostendens: cæ-
Isa.42.a cum educens: sicut pater eius præcepit ei: Educ fo-
ras populum cæcum & oculos habentem. Erat quo-
que populus humani generis vnicus & pauper in gra-
2.Reg.22.c tia: Populum pauperem saluum facies. Verè pauper
est qui non habet diuitias spirituales, gratiam scilicet
Apoc.4.d virtutum & bonorum operum: Dicis quod diues sum,
&c. O quanta mala sustinent pauperes à malis domi-
nis. Sic pauperes virtutibus & bonis operibus, à
Prou.28.c diabolo: Leo rugiens, & vrsus esuriens princeps im-
pius super pauperem. Sed ecce diues Deus factus est
2.Cor.4.b pauper: vt homo fieret diues: Propter nos egenus fa-
ctus est, cum esset diues, &c. Augustinus: Quales
nos facturus est de diuitiis suis, quos diuites fecit de
paupertate sua? Homo erat mortuus vel moriturus
Isa.34.a propter præuaricationem æternæ vitæ: Inebriatus est
in cœlo gladius meus. Ecce super Idumæam descen-
det: & super populum interfectionis meæ. Gladius
iræ vel sententiæ diuinæ, qua homo priuatus fuit vi-
ta æterna, fuit in cœlo de calice iræ Dei: quando luci-
ferum cum Angelis suis percussit. Super Idumæam
descendit: & super populum interfectionis: dum hu-
manum genus terrenæ & sanguineæ conditionis cor-
porali, spirituali, & æternali morte percussit. Idu-
mea enim terrena vel sanguinea interpretatur. Sangui-
nei autem à gladio sanguinis per sanguinem Christi
liberantur. Vt ergo ostendat se Deus tantæ seuerita-
tis gladio nolle vti, factus est paruulus. Sicut enim
paruuli gladio non vtuntur, sed faciliter placantur:
sic pro paruo reconciliari possumus paruo illi: & si
Apoc.1.d nolumus, resumet hunc gladium ad iudicium: De ore
eius gladius vtraque parte acutus exibat.

SERMO V.

Luc.2.b *Ecce euangelizo gaudium magnum.* Verè magnum
gaudium est captiuo de redemptione: cæco de il-
luminatione: mendico de locupletatione: mortuo de
viuificatione: mendico de locupletatione: mortuo
de viuificatione. Ipse enim, qui natus est redemptio
est captiuo: illuminatio cæco: thesaurus mendico: vi-
ta mortuo. De primo gaudio: & ambulabunt qui li-
Isa35.d berati fuerint & redempti à Domino, conuertentur,
& venient in Sion cum laude: & lętitia sempiterna
super caput eorum. Gaudium & lætitiam obtinebunt
& fugiet dolor, & gemitus. De redemptione homi-
Psal.110.b num habetur in Psal. Misit Dominus redemptionem
populo suo. O quam stultus esset, qui mille marchis
auri vix redemptus esset de mortali inimico, si se ite-
rum captiuum traderet pro pomo. Sed omni auro
quod est in mundo, gutta sanguinis Christi pretio-
1.Pet.1.d sior est, quo redempti sumus: Non corruptibilibus
auro vel argento redempti estis de vana vestra conuer-
satione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine agni
incontaminati & immaculati Iesu Christi. Hic est
Isa.6.a agnus, de quo: Emitte agnum Domine dominato-
rem terræ, &c. Et tu auare, luxuriose, peruerse,
Mat.13.f iterum tradis te diabolo pro modico. De secundo: Si-
mile est regnum cœlorum thesauro abscondito in
agro, quem qui inuenit homo abscondit, & præ

gaudio illius vadit & vendit vniuersa, quæ habet, &
emit agrum illum, &c. Ager est humana natura: Ec- Gen.27.d
ce odor filij mei sicut odor agri pleni: De plenitudi- Ioan.1.b
ne eius omnes accepimus. Quicumque semina medi-
tationum desideriorum & orationum & operum in
hunc agrum mittimus, melius centies millies recipie-
mus. Thesaurus est diuina natura: Infinitus the- Sap.7.b
saurus est hominibus. O auare hunc thesaurum quę-
re, qui finiri non potest: qui erogatus non minuitur.
Vnde Augustinus: Christus quod attulit, erogauit:
neque sibiipsi minuitur: sed mirabiliter suorum fide-
lium pauperiem ditauit: & in deficientibus thesauris
ipse plenus remansit. Vendamus ergo transitoria pro
hoc gaudio: relinquamus caduca pro hoc agro. De
tertio: Vbi Raphaël Tobiæ dicit: Gaudium tibi sit Tob.5.b
B semper, & Tobias ait: Quale gaudium mihi erit:
quia in tenebris sedeo, & lumen cœli non video?
Cui iuuenis, scilicet Angelus ait: In proximo est,
vt à Deo cureris. Ecce hoc est gaudium quod sibi
Raphaël prædixit, Lumen cœli Christus est: Vide- Luc.2.e
runt oculi, &c. vsque Lumen ad reuelationem gen-
tium. O quantum gaudium est videre hoc lumen:
Dulce lumen & delectabile est oculis videre solem. Eccl.11.b
O suauissima lux purgatę mentis sapientia. Non enim
cessas innuere nobis quæ & quanta sit virtus tua su-
per omne creaturarum decus: Quod si animæ sanctę
vix sustinent nunc per fidem videndo: quid ergo,
cum per speciem videbunt? Si gaudium inæstimabile
est de lumine stellæ: quid ergo erit de sole? Videntes Matt.2.b
autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valdè. Stel-
C la est fides ducens ad Christum. Si de stella gaude-
bant, quid erat quando Dominum stellæ videbant?
Sed ad hoc gaudium non pertingunt manentes in te-
nebris vitiorum: Qui odit fratrem suum, in tenebris 1.Ioan.2.b
est. De quarto gaudio: Annuntiamus vobis vitam 1.Ioan.1.b
ęternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis,
vt gaudeatis, & gaudium vestrum sit plenum. Per
hanc vitam spiritualiter: per hanc æternaliter viue-
mus, cuius euidentissimum hodie signum datum est. Eccl.48.d
De quo: Retro rediit sol, & addidit regi vitam. At-
tende quod sententia mortis data fuit contra Eze-
chiam & sicut ipse oratione & lacrymis impetrauit
vitam corporalem, sic & tu spiritualem. Psalmus: Psal.20.a
Vitam petiit à te & tribuisti. Augustinus: Pœnitens Aug. de
paratus sit facere pro obtinenda vita animæ, quæcum- ver. & fal.
que faceret pro vitanda corporis morte. Retrocessit pœnit. c.15.
D autem sol in decimam lineam. Sol est Dei filius: Orie- tom 4.
tur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. No- Mal.4.a
uem lineæ, nouem sunt ordines angelorum. Quasi
nouem lineas pertransiens, in decimam venit: quan-
do humanam naturam assumpsit: Nusquam angelos
apprehendit: sed semen Abrahæ. Huius gaudij causæ Hebr.2.d
quatuor prædictæ significatæ sunt: Vbi dicitur quod
per septem dies epulantes cum gaudio magno gauisi Tob.11.d
sunt, Gaudium istud erat de beneficiis exhibitis per
Raphaëlem à Deo missum. Raphaël autem significat
Christum medicum animarum nostrarum. Interpreta-
tur enim medicina Dei. Beneficia autem principali-
ter sunt quatuor. Nam Sara per eum à dęmone libe-
ratur, Tobias cæcus illuminatur, bonis temporali-
E bus filius ditatur: Filio vita obtinetur vel custoditur,
ne à pisce deuoretur. Redde singula singulis causis
gaudij in prædictis.

SERMO VI.

Inuenietis infantem: Considerandum autem quod Luc.2.d
Christus quatuor modis inuenitur, scilicet corpo-
raliter, sacramentaliter, spiritualiter, intellectualiter.
Primo modo inuenitur, in terra: secundo modo in
altari: tertio, in anima: quarto, in scriptura. Primo,
per incarnationem: secundo, per communicationem:
tertio, per deuotionem; quarto, per lectionem. Vn-
de in pueritia quater legitur nobiliter inuentus. In

vtero,

vtero, in templo, in præsepio, in domo. Inuentus in vtero: Inuenta in vtero habens, &c. (Matt. 1. c) In quo bene designatur inuentio corporalis. De vtero enim virginis sumpsit naturam, qua corporaliter inuenitur in terris. Habitu inuentus est vt homo. (Phil. 2. a) Est autem à tribus inuentus in vtero, à Ioseph, sicut dicit Glossa super prædictum locum Matth. ab Elisabeth, à Ioanne Baptista adhuc existente in vtero: Vnde hoc mihi, &cætera (Luc. 1. d) In hoc quod Elisabeth recognouit Mariam esse matrem Domini, patet quod Elisabeth eum inuenit. In hoc quod exultauit infans, patet quòd Ioannes eundem inuenit. Cum ergo omnes homines vel sint viri vel mulieres, vel pueri: & ab his tribus inuentus est: patet quod omnibus communis est. Annuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, &c. (Luc. 2. b) scilicet viris & mulieribus & paruulis. B Leo Papa: (Leo ser. de nat. Dom.) Sicut nullum à peccato liberum reperit, ita liberandis omnibus venit. Si tamen viri, Ioseph: mulieres, Elisabeth: pueri vero, Ioannis sanctitatem imitentur, inuentus erit. Inuentus est à pastoribus in præsepio. De hoc est thema *Inuenietis infantem*, &c. Vbi tria consideranda sunt circa pastores. Primo quòd supra gregem vigilauerunt. Secundo quòd in via festinauerunt. Tertio, quòd in reditu Deum glorificauerunt. Hæc inuentio significat illam in altari. Sicut enim in præsepio inuenitur pabulum iumentorum: sic Christus in altari pabulum nostrum. Item hæc inuentio fuit in Bethleem, quod interpretatur domus panis. Ecclesia enim est domus, in qua inuenitur panis angelorum in præsepio altaris. Augustinus: Dominus angelorum hodie factus est homo. C Tria autem exiguntur ab illis, qui sic ipsum inueniunt. Digna præparatio in accedendo: feruens deuotio in percipiendo: gratiarum actio in recedendo. Primum significatur in vigilia super gregem. Per gregem enim sensus, & desideria, & motus, & cogitationes nostræ significari possunt. Hic est grex, qui dum ad interiora minatur, dominus in rubo ardenti, (Exod. 3. a) in corde ferrenti cognoscitur. Bernardus. Ab exterioribus ad interiora redeam: ab inferioribus ad superiora ascendam, vt possim cognoscere vnde venio, aut quo vado, quid sim, vel vnde sim: vt per cognitionem mei possim peruenire ad cognitionem Dei. Secundum significatur in festinantia. Vnde dicitur: Venerunt festinantes. Bern. Qui amat ardentius, currit velocius. Tertium autem in laude pastorum. D Vnde dicitur: Reuersi sunt pastores laudantes & glorificantes Deum. Vbi ostenditur quòd nullus sine gratiarum actione debet recedere de præsepio altaris. Inuentus est tertio à Magis in domo: Intrantes domum inuenerunt puerum, &c. (Matt. 2. b) Per hoc significatur inuentio spiritualis in domo conscientiæ: Intrans in domum meam, conquiescam cum illa. (Sap. 8. c) Hic non inuenitur nisi duce stella, id est fide vel gratia. Hic tria notanda sunt: nam illi ipsum in domo inuenerunt, qui aurum, thus, & myrrham obtulerunt. In auro, dilectio: in thure deuotio: in myrrha, contritio significatur. Nam sine his tribus Iesus spiritualiter non inuenitur in domo mentis. Inuenitur autem si ei dilectio, deuotio, contritio intus offeratur. Inuentus est quarto in medio doctorum in templo: (Luc. 2. g) quod accidit cum Christus in scriptura vel doctrina sacerdotum in Ecclesia inuenitur. Sed & hæc tria consideranda sunt, quia post triduum est inuentus. E Primus dies est doctina Mosaica: secundus Prophetica: tertius Euangelica. Vel primus dies in scripturæ lectione: secundus in auditione: tertius in meditatione consistit. Primus dies in audiendo: secundus in intelligendo: tertius in faciendo. Psalmus. Intellectus bonus omnibus facientibus eum. (Psal. 110. b) Tunc enim procul dubio Christus inuenitur, quando ex operatione mens magis illuminatur. Vnde patet. Duo discipuli scripturarum expositionem in via audierunt. (Luc. 24. e) Sed sicut dicit Greg. (Gregor. homil. 23. in Euang.) Non audiendo sed faciendo illuminati sunt, quando dominum secum ad hospitium ire coegerunt. Nota hic qualiter eum in vtero magis indicarat de Spiritu sancto, quàm de viro: quo modo A Ioseph poterat moueri ad credulitatem, quòd eum Maria habebat de spiritu sancto Ioan. Chrysost. Ioseph conceptionem manifeste videbat, & fornicationem suspicari non poterat. Possibilius enim credebat mulierem posse sine viro concipere, quàm Mariam posse peccare. Antequam conuenirent. Non dicit priusquam acciperet eam, sed priusquam conuenirent: quoniam iam erat accepta in domum. Vnde glossa. Desponsata viro. Rabanus. Antiquitus mos erat, quòd sponsus & sponsa non conueniebant absque nuptiarum celebratione. Quæro cum concipi de spiritu sancto sit supra naturam & rationem, quo modo potest esse quòd Maria inuenta est à Ioseph habens in vtero de Spiritu sancto? Respondeo secundum Ioan. Chrysost. Omnibus documentis, quibus fornicatio mulieris intelligi, vel argui solet, deficientibus, sola apud eum mansit suspicio gratiæ Dei, per quam existimauit eam habere in vtero, antequam conuenirent. Inuenta est ergo à Ioseph, qui zelo & amore semper se admonente, vitam circumspiciebat Mariæ. Dicit etiam inuentam Mariam à Ioseph grauidam manifestè, postquam rediit à peregrinatione. Putatur enim absens esse, cum Maria post collocutionem cum angelo, ad Elizabeth cum festinatione perrexit.

SERMO VII.

INuenietis infantem pannis inuolutum. (Luc. 2. b) Considerandum, quòd secundum quadruplicem Christi inuentionem, quadrupliciter est inuolutus. Inuolutus est enim natura corporea, specie sacramentali, ænigmate spirituali, & sensu literali. De primo: Ezechias scidit vestimenta sua, & obuolutus est sacco. (Isa. 37. a) Ezechias Christum significat. Interpretatur enim auxilium domini. Vestimentum eius fuit sinagoga, quæ scissa est. Saccus est humana natura: Sol factus est niger sicut saccus cilicinus. (Apoc. 6. d) Sol est Christus secundum diuinitatem: Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ, &c. (Mal. 4. a) Bern. Saccum misit Deus pater in terram. Saccum vtique licet paruum, tamen plenum. Saccum, inquam, in passione concidendum, vt effundatur quod latet in eo pretium redemptionis & gratiæ. Quare autem Ezechiel obuolutus fuit sacco, triplex fuit causa. Mouit enim ipsum blasphemia: hostium suorum angustia: nuntiorum molestia, qui scissis vestibus ad eum venerunt. Potest autem significari triplex ratio, quare Dei filius sacco humanitatis sit inuolutus: videlicet diaboli violentia, hominis miseria, patrum desideria. Patres enim quasi nuntij fuerunt, qui pro aduentu Christi desideriis, & suspiriis corda sciderunt. De secundo. Cumque immolauerit Aaron & filij eius sanctuarium, (Num. 4. b) tunc intrabunt filij *Caath*, (Caath.) vt portent inuoluta. Per Aaron summum sacerdotem Christus significatur. Psalm. (Psal. 109. a) Tu es sacerdos in æternum. Per filios eius sacerdotes noui testamenti significantur. Per sanctuarium, corpus Christi. Hic primo à Christo inuoluitur, dum in cœna hoc sacramentum instituitur. Nunc autem ab aliis sacerdotibus quotidie inuoluitur, dum virtute prolatorum ab eis verborum, panis in corpus Christi conuertitur, & sub accidentibus sensibilibus velatur. Notandum, quod sanctuarium ab Aaron, &c. primo inuoluitur: postea aliis datur. Sic corpus Christi primo à sacerdotibus consecratur, postea aliis datur. Tria autem per Corpus Christi consequimur: propitiationem, refectionem, illuminationem: & significantur in tribus, quæ inter alia in sanctuariis fuerunt inuoluta, (Num. 4. b) sicut dicitur scilicet altare, mensa propositionis, & candelabrum. In altari propitiatio: in mensa, refectio: in candelabro, illuminatio significatur. De tertio: Ecce ventus turbinis & nubes magna & ignis inuoluens: (Ezech. 1. d) & de medio eius quasi species electri. Per electrum, quod est ex auro & argento, Christus in duabus naturis significatur: auro diuinitatis, & argento humanitatis.

S. Gregor. lib. 1. hom. 1. in Ezech. 1. Cor. 13. d

Ignis hic electrum inuoluens, est fides nos illuminans per cognitionē. Est tamen inuoluens propter ænigmatis obscuritatem. Videmus enim nunc per speculum in ænigmate: & sub obscuris similitudinibus: sicut exponit glossa. Possunt autem hic tria attendi, propter quæ dominus nunc quasi inuolutus est oculis mētis nostræ. Turbatio extra nos: naturalium obscuratio intra nos: immensitas luminis supra nos. Primum in vento turbinis: secundum in nube: tertiū in igne. Vnde bene ibi dicitur: Et splendor in circuitu eius. Tantus enim est splendor diuinæ naturæ, quòd ad ipsam in hac mortali vita oculus mentis accedere non valet: Lucem habitat inaccessibilem. August. O summa & inaccessibilis lux, quàm longè es à me, qui tibi sum prope: adhuc lates domine animam meā in luce, & ideo illa adhuc versatur in tenebris & miseria. De quarto: Ecce manus missa est ad me, in qua erat liber inuolutus, & scripta erant in eo lamentationes, & carmen, & væ. Libri enim scriptura, sub cuius literali sensu & allegoria Christus inuoluitur; tripliciter ostendit Christum nobis, videlicet tanquam redemptorem: tanquam iudicem, & vltorem: tanquam remuneratorem. Lamentatio ergo ad redemptionē passionis: Væ ad vltionem damnationis: Carmen ad remunerationem beatificationis pertinet. Primum in mūdo: secundum in inferno: tertiū in cœlo. Vt sic in nomine Iesu omne genu flectatur: cœlestium, tanquam glorificatori: terrestrium, tanquam redemptori: infernorum, tanquam vltori. Lamentemur ergo pro peccatis nostris coram redemptore pro peccatis nostris passo. Gregor. Mala, quæ nos egisse meminerimus, fletibus puniamus: vt per lamenta pœnitentiæ perueniamus ad carmen vitæ: ne si affligi modo pœnitendo noluerimus, væ postmodum sine fine sentiamus.

(1. Tim. 6. d — Ezech. 2. b — Phil. 2. b — Gregor. in Ezech. hom. 9. propè fin.)

SERMO VIII.

Ioan. 1. b

V*Erbum caro factum est, & habitabit in nobis.* Caro enim carni amicabilis est, passibilis, esibilis, sensibilis. Filius ergo Dei, qui est verbum, caro factus est, vt esset amicabilis pro desiderio: passibilis pro triumpho: esibilis pro sacramento: sensibilis pro exemplo: vt sic in carne Christi esset dilectionis fomētum, redemptionis tormentum: refectionis sacramentum: imitationis documentum. De primo: Omni vita tua dilige Deum, & inuoca illum in salute. Omne animal diligit simile sibi: sic & omnis homo proximum sibi: Omnis caro ad similem sui coniungetur. In hoc verbo ostēditur Deus esse diligendus, non solum quia Deus, sed quia caro nobis similis. Diligitur autem quandoq; caro multum aliena, magis autem diligitur propinqua, maximè autē proxima. Diligitur caro aliena propter speciē: & quisnam speciosus sicut Christus? Psal. Speciosus forma, *&c.* Itē propter nobilitatē. Caro autē Christi, ex sanguine fuit regali: Qui factus est ei ex semine Dauid secundū carnem, & nobilissimo sanguine virginali. Aug. Nobilitas fuit nascentis in virginitate patientis: & nobilitas parientis fuit in diuinitate nascentis. Itē magis diligenda est caro Christi tanquā propinqua nobis in primo gradu: frater enim noster est. Ipse enim est verus Ioseph. de quo: Frater noster & caro nostra est. Bern. an trepidas ad Christum accedere, frater tuus est & caro tua, per omnia tentatus absq; peccato, vt misericors fieret. Item magis diligenda est caro Christi quasi propria. Nemo enim vnquā carnem suam odio habuit. Quis enim carnem capitis sui non diligeret, cum carnem membrorū suorum diligat homo plusquā aurum? Christus autem caput nostrum est, nosq; eius membra. Membra sumus corporis eius, de ossibus eius, & de carne eius. De secundo: Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem, vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, *&c.* Gloss. Eisdem, id est carni & sanguini. Vel eisdem, id est pueris factus est puer: constans ex anima & carne. Benè autem dicit similiter, iuxta idem: Deus filium suum misit in similitudine carnis peccati, *&c.* Magnæ enim dignationis esset, si in similitudinem carnis gloriæ: item maioris si in similitudinem carnis innocentiæ misisset, quo modo fuit caro ante lapsum: maximæ autem dignationis, quòd in similitudine carnis culpæ, id est in carne passibili & mortali misit filium, vt per mortem talis carnis distrueret mortis imperatorem. Si ergo volumus ab isto imperatore liberari, simus cū puero pueri, id est puri à peccatis, quam puritatem per passionem purissimę carnis consequimur: Nunc reconciliauit in corpore carnis eius per mortem exhibere nos sanctos, & immaculatos & irreprehēsibiles coram ipso. De tertio: Qui manducat carnem meam. Qualiter autem hæc caro manducanda sit significatum est. Edēt carnes nocte illa assas igni. Quidam comedent carnes Christi crudas per præparationis negligentiam: crudo corpore sine debita consideratione & deuotione accedentes ad altare. Quidam coctas aqua, dum per mundanam sapientiam carnali spiritu, & ratione discutere volunt hoc sacramentum. Item quidam assas igni per Spiritus sancti præsentiam, dum diuina virtute accenduntur, & ignito amore. De his omnibus: Non comedetis ex eo crudum quid, neque coctum aqua, sed assum tantum igni. O amor Dei, ô quantum obsessos amaret, qui seipsum in hostili obsidio aliquibus manducandum daret, ne fame deficerent. Hoc facit verus amicus Christus in hac vita: qua à dæmonibus obsidemur. Vnusquisq; carnes amici sui comedet in obsidione. De quarto: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Si filius Dei neque sentiri per carnem neque sentire potuisset: quo modo eius conuersatio vel operatio exemplum imitandi fuisset? Vnde Leo Papa: Non esset Deus verus, nisi afferret remedium & non esset verus homo, nisi præberet exemplum per carnem. Ergo Christi sensibilem habemus formam in conuersatione: *Verbum caro factum est*, vsque plenum gratiæ & veritatis. Iterum exemplum in passione. Christo igitur in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini. Item spem in resurrectione: Initiauit nobis viam nouam & viuentem per velamen, id est, per carnem suam. Gregor. Ad hoc Dominus apparuit in carne, vt humanam vitam admonendo, exempla præbendo accenderet, moriendo redimeret, & resurgendo repararet.

(Eccl. 13. c — Psal. 44. a — Rom. 1. a — Gen. 37. f — Ber. ser. de natiuitate B. Mariæ. — Ephes. 5. g — Ibid. f — Hebr. 2. d — Gloss. in hūc locum. — Rom. 8. a — Col. 1. e — Ioan. 6. g — Exo. 12. b — Exod. 12. b — Hier. 19. c — Luc. 24. f — 1. Pet. 4. a — Heb. 10. d — Greg cap. 21. Mor. cap. 5.)

SERMO IX.

Ioan. 1. b

V*Erbum caro factum est.* Filius Dei factus est caro, vt esset sicut dictum est, amicabilis, ad dilectionē: passibilis, ad redemptionem: esibilis, ad refectionem: sensibilis, ad imitationem. Caro vtique factus est, vt per carnem caro alliceretur: per carnem caro redimeretur: per carnem caro reficeretur: per carnem caro reformaretur. Reficeretur itaque non carnaliter, sed spiritualiter. Vt enim ait August. Non est cibus ventris, sed mentis. Vnde benedicta caro Christi, in his quatuor effectibus propositis præfigurata est in veteri testamento. Hæc caro est, qua Eua producitur: Golias vincitur: Elias pascitur: Naaman restituitur. Amicabilis igitur est caro Christi ad dilectionē fidelibus omnibus, quia hac carne per passionis eius effectū, & regenerationis sacramentum sunt producti, sicut Eua de latere Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Adā Christum, Eua Ecclesiam significat. De latere Adæ dormientis formatur Eua: de latere Christi patiētis, Ecclesia producitur, cum de latere Christi sanguis in pretium redemptionis, & aqua in sacramentū ablutionis profluxerunt. Sicut autem Eua multum diligere debuit Adam, quia non solum eius sponsa, sed etiam eius caro fuit: sic vtiq; Ecclesia, & quælibet fidelis anima Christum. Filius enim Dei de tua carne, & de eius carne es producta. Quare non solū eius sponsa, sed etiam de carne eius es producta. Si verò vis diligere eum, de cuius carne es, vel eum, qui de tua carne est, dilige Christum. Filius enim Dei, de tua carne factus est filius hominis corporaliter, vt tu de carne eius fieres spiritualiter. Ioan. Chrysost. Homo appellatus est, vt te Deum vocaret: filius hominis dictus, vt te in filiū adoptaret.

(Gen 2. d — 1. Reg. 18. d — Gen. 2. d — Chrysost. homil. de cruce dominica in med. tom. 3.)

ptaret.Passibilis etiam est caro Christi ad redemptionē, vt carnis passione de diabolo triumpharet,cum diabo- A
lus infirmitatem carnis eius contemneret. Sicut signi-
1.Reg.17.f ficatum est.Vbi ait Golias ad Dauid:Veni ad me,& da-
bo carnes tuas volatilibus cœli & bestiis terræ,& ecce caro,quam contempsit,vicit ipsum.Golias diabolū.Dauid Christum. Volatilia Iudæos persequentes. Bestiæ Gentiles crucifigentes significare possunt. Ad literam autem libenter vidisset diabolus quòd caro Christi ab auibus in cruce,vel à bestiis deposita in terra deuorata fuisset:sed caro à diabolo contempta diabolum strauit, inuadens eum baculo crucis. item quinq; lapidibus in peram collectis,id est,duris, quinq; vulneribus,in corpore suo susceptis. Esibilis est caro ad refectionem,& præfigurata est in carne,qua partus est Elias in torrēte B
3.Reg.17.a Carith de quo:Corui deferebant ei carnes & panē mane,&c.Sacramētum corporis Christi dicitur panis propter spec.em:caro propter rem.Mane & vespere ministratur hæc caro,quoniam à principio Ecclesiæ vsq; ad
Matth. vlt.d finem non deerit hoc sacramētum:Vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem sæculi.Per tor-
Tren.2.f rentem Carith contritio significatur:Deduc quasi torrentem lachrymas. Carith enim diuisio interpretatur. In contritione enim homo separatur à peccatis & à dia-
Iob.28.a bolo. Vnde : Lapidem caliginis & vmbram mortis,id est , eccatum diuidit torrens , id est, contritio à populo peregrinante,id est à iustis. Carnem ergo Christi in torrente comedit,qui hoc sacramentum in contritione comedit. Sensibilis quoq; fuit ad imitationem, vt exemplo eius in via per sanctificationem:in patria per C
glorificationē reformemur. Vnde bene figurata est,vbi
4.Reg.5.c de Naamā septies loto in Iordane dicitur:Restituta est caro eius sicut caro paruuli pueri. Puer paruulus est
Isai.9.b Christus : Paruulus natus est nobis. Huius pueri caro mundissima fuit.Fœtidior est anima peccatrix corpore leproso.Bene Naamā leprosus peccatorē significat.Leprosus ergo ad modum paruuli restituitur,quādo peccator in munditia & sanctitate,carnem Christi mūdissimam imitatur, & sic exemplo puritatis paruuli sanatur:non solum autem exemplo puritatis,sed etiam hu-
Mar.10.b militatis:Arctum est enim ostium ad vitam & non potest intrare nisi paruulus. Quisquis nō recipit regnum Dei velut paruulus,non intrabit in illud. Ecce quanta beneficia nobis exhibuit Deus in carne sua.Bernardus. Videns Deus homines omnino carnales effectos , tantam eis dulcedinem in carne exhibuit , vt durissimi D
cordis sit , quisquis eum ex toto affectu non diligit.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS DOMINI.

SERMO I.

Luc.2.e **P**OSITVS *est hic in ruinam,& resurrectionem multorum in Hierusalem,& in signum cui contradicetur.* Quoniam in aspectu solis materialis secundum varias dispositiones intuentium oportet alios contristari , alios verò delectari : hinc est quod sanctus Si- E
meon dono prophetiæ illustratus, videns exterius sermonibus honestis,exemplis & operibus lucidis procedētibus à sole iustitiæ Christo,propter cęcitatē malitię multos perturbandos:ac per hoc in præcipitium culpę ruere:alios vero rectificandos & ad lumen gratiæ resurgere propositum verbū de Christo protulit dicens. *Positus est hic in ruinā.*In quo quidem verbo primo notatur peruersitas acceptæ occasionis ex boni operis exhibitione,cum dicit:*Positus est hic in ruinam.*Secundo benignitas piæ subuentionis in prostrati hominis subleuatione , cum addit : *Et in resurrectionem multorum.* Tertio notatur exemplaritas imitandæ directionis in bonæ actionis regulatione,cum dicit : *In signum.* Quarto notatur malignitas prauæ impugnationis in benigni conditoris contradictione , cum subinfert : *Cui contradicetur.*

Dicit ergo:*Positus est hic in ruinā,*vbi notatur peruersitas acceptæ occasionis ex bonis operis exhibitione. Verè magna peruersitas,de bono alieno facere malum, nihil malignius,nihil stolidius sub cœlo. Sed ratio quare isti peruersi ex bonis operibus accipiebant occasionem ruinę & mortis,est ista.Naturaliter enim quidquid proiicitur in modulum,induit formā & figuram moduli:eo quòd est ibi per modum recipientis & nō recepti:quia ergo corda illorum erant peruersa & iniqua:ideo quicquid boni de Christo in cordibus eorum capiebatur solita peruersitate iudicij peruersum fiebat. Et ob hanc rationē suæ peruersæ malignitatis ipsi fuerūt sibi causa ruinæ & mortis : licet enim occasionem acceperint ex bonis operibus Christi.Nā Christus primo in quātum virtus,propter benignā humilitatem assumptæ infirmitatis,positus est hic in ruinā superborum. Secundo inquantum veritas,propter instam argutionem humanæ iniquitatis,positus est hic in ruinā malignorum.Tertio inquantum salus,propter voluntariam susceptionē illatæ mortis,positus est hic in ruinam impiorum. Primo Christus inquantum virtus,propter assumptæ infirmitatis humiliationem,fuit medicinalis potio ad expellēdum vitiū superbiæ. Hac autē superbiæ medicina abutentes solo vitio quod erat causa salutis commutant in ruinā mortis. Vnde superbus Herodes nolens cum hu- Matt.2.a
milibus Magis subdi omnipotenti,sub infirmitate nostræ carnis iacenti humiliter:immò accepta occasione à benigna humilitate assūptæ infirmitatis,sola malignitate voluntatis fuit sibi causa maximæ ruinæ,quærens interficere Christū:& quod fuit superbo Herodi(ratione humilitatis abutenti) occasio ruinæ & mortis, hoc fuit humilibus Magis bene vtentibus causa salutis.De hoc dicitur : Erit vobis Dominus in sanctificationē:in Isai.8.a
lapidem autem offensionis & petram scandali duabus domibus Israël,in laqueum & ruinā habitantibus Hierusalem. Fuit Dominus in sanctificationem humilibus Magis:eo quòd abstulit ab eis errorē insipientiæ,tumorem superbię,& fœtorem immunditię:tribuendo splēdorem veritatis in corde , vt cognoscerent mysterium incarnationis:firmitatē sermonis in ore,vt confiterētur corā Herode Rege superiorem:&timorem filialis reuerentiæ, vt adorarent Dominum creatorē.Et sic quāvis in humanitate viderent humilem,adorabant tamen, & crediderunt Dei virtutem,& Dei sapientiam cognouerunt.Et erit Deus in lapidē offensionis & petram scandali duabus domibus Israël. Israël interpretatur directio Domini,siue vir videns Deū,& significat hominē, qui aptus natus est dirigi in diuinā visionē,siue in creatura,siue in propria essentia.Duæ domus Israël scil.cor & os. Nā cor est habitaculum Dei in credēdo,os vero Rom.10.b
est expressiuum sermonis in confitendo,eo quòd corde creditur ad iustitiam,ore fit confessio ad salutē.Sed domui cordis est Deus in lapidem offensionis,propter cęcitatē infidelitatis:& domui oris est petra scandali,propter negationem diuinitatis.Tertio est Dominus in laqueum & in ruinam habitantibus Hierusalem, id est, Herodi & cōplicibus suis propter mortis eius malignā conspirationem:qui quidem Herodes & sui collaterales tunc ad literā habitabant siue morabantur in Hierusalē. Et de hoc dicitur in Prouerbiis:Qui exaltat cor suū, Prouerb.17.c
quærit ruinam. Secundo Christus inquantum veritas propter argutionē iustam humanæ iniquitatis, positus est hic in ruinam malignorum.Et hoc est quod dicitur: Ros lucis ros tuus & terrā gigantium detrahes in rui- Isai.26.d
nā.Efficacissima doctrina Christi nomine lucis & roris Doctrina Christi.
appellatur , eo quòd erat manifestatiua & denudatiua turpium,ad modū lucis, & moderatiua sceleris,ad modum roris.Nam secundum Isidorum:Ros arcet venena de nocte,ne noceant.Sed iniqui dilexerūt videri magis tenebras, vt liberius possent vacare sceleribus, vt iam nō sustinerent increpationes & puncturas iustæ argutionis,machinati sunt in maleficium arguentis,vt dicit Dominus:Quid me quæritis interficere hominem,qui Ioan.8.c

vera

vera locutus sum vobis. Verè miserabilis insania, irascimur sananti: & non irascimur vulneranti. Et certè incurabilis est iste morbus non ex defectu medici, sed ex vitio ægroti: & certam gigantium alios in malitiam extendentes per rigorem diuinæ iustitiæ detrahens in ruinam damnationis æternæ. Tertio Christus inquantū salus propter voluntariam susceptionem illatæ mortis est positus in ruinā impiorum. Christus enim in cruce tanquam botrus in torculari compressus per vulnera sui floridi corporis odoriferum liquorem expressit omnium morborum sanatiuum & saluti sufficiētissimum. Hoc autē medicinali liquore impij Iudæi offensi sunt, adeò vt ruinam mortis incurrerint & ruinam multiplicarent spernendo medicamētum saluberrimum & antidotum, quo genus humanum saluabatur: similes buffonibus, qui adeò offenduntur de bono odore fragrāte de arbore vinearum, quòd in rugam conuertantur. Et de hoc dicitur: In multiplicatione impiorū multiplicabuntur scelera, & ruinas eorum iusti videbunt. Verè in multiplicatione impiorum pharisæorum multiplicata sunt scelera, cum collegere pontifices & pharisæi consilium, vt Iesum dolo tenerent & occiderent. Sed iusti, id est, Apostoli viderunt eorum ruinas, quando filij regni, scilicet Herodes & Iudæi fuerunt eiecti foras per diuinam reprobationem, & gentes in sinu Abrahæ recubuerunt per benignam adoptionem. Sequitur.

Prouerb.29.c

In resurrectionem multorum. Vbi notatur benignitas piæ subuētionis in prostrati hominis subleuatione. Ista benignitas piæ subuentionis apparet in subleuatione trium generum hominum veritati obtemperantium: quibus Christus est causa vitæ & salutis secundū triplicem proprietatem, per quam fuit occasio passiua & accepta ruinæ & mortis obstinatis & veritati contradicentibus. Nam primo propter benignitatem piæ subuentionis inquantum virtus, impotentes resurgunt à crudelitate potestatis diabolicæ irascibilem deprimentis. Secundò propter benignitatē piæ subuentionis inquantum veritas, insipientes resurgunt à tenebrositate ignorantiæ rationalem obcæcantis. Tertiò propter benignitatem piæ subuētionis Christi inquantū salus, lasciuientes resurgunt à fœditate carnis lasciuiæ cōcupiscibilem deformantis. Primò propter benignitatem piæ subuentionis inquantū virtus, resurgunt impotentes à crudelitate diabolicæ potestatis. Vnde dicitur: Surge velociter, quia ceciderunt catenæ de manibus tuis. Petrus positus in vinculis ferreis diabolica suggestione & sub custodia militum vt interficiatur, signat peccatorem ligatum vinculis diabolicæ fraudis, & positū sub custodia dæmonum ad perdendum morte damnationis ęternæ. Hic autem excitatur ad surgendum Angelica admonitione: quia per auxilium Christi confringentis æreas portas diabolicæ custodię, ceciderunt catenę diabolicæ fraudis de manibus malorum operum eius. De hoc similiter dicitur de Dauid: Surrexit Dauid in die illa, & fugit à facie Saül. Saül interpretatur abutens, & significat diabolū, qui abutitur creaturis Dei, de cuius potestate bonus Dauid surgit per auxiliū virtutis Christi, fugiens ab eius notitia. Secundò propter benignitatē piæ subuentionis Christi inquantū veritas, insipientes resurgent à tenebrositate ignorantiæ rationalē obcæcantis. Et de hoc dicitur: Surge illuminare Hierusalē, quia venit lumen tuum & gloria Domini super te orta est: Surge illuminare Hierusalē. Ecce tenebrositas cæcitatis: non enim illuminatur nisi carens luce. Quia venit lumen tuū. Ecce benignitas venientis, eo quòd lumen Angelorum factum est terrenorum. Et gloria Domini super te orta est. Ecce iucunditas cordis. Si enim magna est gloria carenti visu in videndo iterum lucē: multo magis debet esse generi humano obcæcato per peccatū, quod per aduentum veri luminis de tenebris ad lucē reuocatur. Tertiò propter benignitatē piæ subuentionis Christi inquantum salus, lasciuientes resurgunt à fœditate carnis lasciuiæ, concupiscibilem deformantis. Et de hoc dicitur Iosuē: Surge & transi Iordanem tu & omnis populus tecum in terram, quam ego dabo filiis Israël, qui interpretatur videns Deum. Sic boni Christiani reprehensione carnis Deum vident in propria conscientia: istis pro obtinenda cælestis patriæ inhabitatione, præcipitur transire per fluxum carnalis concupiscentiæ, quæ nomine fluuij defluentis designatur. Sequitur.

Matt.8.b

Act.12.b

1.Reg.21.c

Isai.60.d

Iosu.1.a

Tertiò exemplaritas imitandæ directionis in bonæ actionis regulatione, cū dicit: *In signum*: licet fuerit Dominus Iesus Christus exemplare signum in omni sua actione: tamē quantū ad præsens tripliciter fuit signū. Primò virtuosissimæ reconciliationis in incarnatione: secundò fuit signum veracissimæ reuocationis in prædicatione: tertiò fuit signum saluberrimæ curationis in passione. Primò positus est in signum virtuosissimę reconciliationis in incarnatione. Vnde dicitur: Arcū meum ponam in nubibus & erit signum fœderis. Arcus iste, qui generatur ex radio solis in nube concaua & rorida, est Christus: qui cōstat ex radio solari diuinitatis, & nube humanitatis ratione humilitatis. Et dicitur cōcaua & rorida ratione plenitudinis gratiæ. Dicitur poni in nubibus, id est, defectibus carnalibus tenebrosæ humanitatis impedientibus ab hominibus salutē. Non vt obscuraret, sed vt contemperet: cuius extrema contingunt cœlum diuinitatis & terrā humanitatis: & iste arcus est signū fœderis inter Deum & creaturā. Secundo fuit signum veracissimæ reuocationis in prædicatione. Vnde: Leuabit signū Dominus in nationibus & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ. Leuabit Dominus signum reuocationis in prædicatione ad vocationē. Congregabit profugos Israël, id est, aptos dirigi in via bona. Nam Israël directio Domini interpretatur. Et colliget dispersos Iuda ad cōfidendum nomini Domini: Iuda enim cōfessio interpretatur. Istos etiā cōgregabit & colliget à quatuor plagis terræ, id est, à quatuor inordinatis affectionibus, scil. à tumore vanitatis & superbiæ, ad timorem humilitatis & reuerentiæ: & à fœtore carnalitatis & immunditiæ, ad nitorem castitatis & sanctimoniæ: ab ardore terrenitatis & auaritiæ ad amorem paupertatis & inopiæ: à furore impietatis & inuidiæ ad dulcorē charitatis benignæ. Tertio fuit signum salutiferæ curationis in passione. Vnde dicitur: Fecit Moyses serpentem æneum pro signo, quem percussit intuentes, sanabantur. Serpēs ille qui habet similitudinem & effigiem serpentis, tamen carens veneno, signat Dominum nostrum Iesum Christum, qui habet naturam & effigiem hominis, tamē carēs veneno peccati: vt quemcunq; momorderit astutia satanæ, intueatur Christum in ligno pendentē, per passionem & imitationem, & plenam inueniet curationē. Nam si tentetur de honoribus, inuenit mortem vilissimam: si de deliciis, mortem inuenit dolorosissimam: si de diuitiis nuditatem pauperrimam. Et sic virtute passionis Christi à morsibus antiqui serpentis medebitur.

Christus tripliciter signum.

Gen.9.b

Isai.11.e

Quatuor affectiones inordinatæ.

Num.21.b

Quarto & vltimo notatur malignitas vel peruersitas prauæ impugnationis in benigni conditoris contradictione ibi: *Cui contradicetur.* Verè magna malignitas contradicere tanto ac tali doctori. Nam primo eius insuperabili virtuti contradixerunt superbi, per temerariam attributionem infirmitatis & impotentiæ. Secundo infallibilitati veritati contradixerunt falsiloqui, per falsam impositionem falsitatis & blasphemiæ. Tertio indeclinabili bonitati contradixerunt maligni, per calumniationem malignam seductionis & malitiæ. Primo ergo fuit contradictum eius infallibili veritati per temerariā attributionem infirmitatis & impotentiæ. Superbi enim Iudæi, qui videbant Christum secundū humanitatem pati & infirmari, habentes obscuratum intellectum propter tumorem superbię, non crediderunt ipsum esse Dei virtutem secundum diuinitatem: per temerariam attributionem infirmitatis & impotentiæ contradixerunt eius virtuti diuinitatis, quam antea mōstrauerat in factis miraculosis cum exprobrando dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.

Matt.27.e

facere. O superbi Iudæi cæciores ipsa cæcitate, ruinam non attendentes: quoniam maioris virtutis est patienter in tormentis vsq; in finem perseuerare, & de infirmitate corporis multipliciter triũphare, quàm de cruce descendere & ab infirmitate carnis miserabiliter superari. Si enim nullus saluabitur, nisi qui perseuerauerit vsq; in finem: quo modo Christus Iesus nomine & re salus diceretur, si in cruce patienter vsq; in finẽ non perseuerasset? Vnde in Psalmo: Eripies me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentiũ; inquit filius Dei ad patrẽ. Eripies me de cõtradictionibus populi Iudaici exprobrantis & temerarie attribuentis virtuti diuinitatis infirmitatem & improperium: cõstitues me in caput gentium, id est, credentium me non tantũ esse hominem, sed etiam Deum omnipotentem. Tertio infallibili eius veritati fuit contradictum à falsiloquis per impositionem falsitatis & blasphemiæ. Falsiloqui pharisæi eius infallibili veritati imponebant falsitatem & blasphemiam cum dicebant: Tu de teipso testimonium perhibes, & testimonium tuum non est verũ, & alibi: Hic blasphemat. Et hoc est, quod dicitur: Suscitatur aduersus faciem meam falsiloquus contradicẽs mihi. Contra quem similiter dicitur: Hæc est consolatio mea vt affligens me dolore non parcas, nec contradicã sermonibus sancti. Iob interpretatur dolor, siue vlulans, & signat pœnitentem dolentem, & plorantem de peccatis suis. Hic notatur non solum non contradicere sermonibus sancti sanctorum Christi, sed & magna cõsolatio est sibi, vt Christi bonus medicus non parcat, patefaciendo vulnera scelerum cum gladio prædicationis: vt affligatur multiplici dolore contritionis propter recuperationem sanitatis. Tertio eius indeclinabili bonitati fuit contradictum per calumniationem malignã seductionis & malitiæ. Maligni Iudæi qui calumniabantur ipsam bonitatẽ Christi, dicentes Christum esse malitiosum, siue seductorem in sermone: & deuoratorem atque peccatorem in opere. Immò quòd peius est, ponebant bonum malum & lucem tenebras, dicentes miraculosa opera Christi filij Dei fieri in Beelzebub principe dæmoniorum. Et quia malos malè perdet: ideò dicitur de eis: Confundantur & erubescant omnes qui pugnant aduersus te, erunt quasi non sint: & peribunt qui contradicunt tibi, &c.

Matt. 10. c — Psalm. 16. d — Ioan. 8. b — Matt. 9. a — Iob 16. b — Iob 6. b — Matt. 17. g — Ioan. 7. — Isa. 5. g — Matt. 12. b — Luca 11. b — Isa 41. c

SERMO II.

Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israël, & in signum cui contradicetur. In ruinam non credentium, & in resurrectionem credentiũ. Vel in ruinam per offensam, & in resurrectionem per gratiam. Vel in ruinam per pœnam, & in resurrectionem per gloriam. Vel in ruinam per ignorantiam, in resurrectionem per victoriam. Item in signum cui contradicetur. Considerandum autem quod Dominus positus est in signum castitatis in conceptione: humilitatis in conuersatione: charitatis in passione: immortalitatis in resurrectione. Cõtradicitur autẽ in his signis per signa diaboli, scil. luxuriæ, superbiæ, inuidiæ, vanæ lætitiæ. De primo: Dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet, &c. Sicut Iesus corporaliter non concipitur, neque clauditur nisi virginali vtero: ita neque spiritualiter nisi in casta mente. Et sicut virginitas Mariæ non fuisset signum, sine fructu prolis, sic neque castitas, sine fructu boni operis. Vnde & signum virgę Aarõ fuit in flore & fructu, in castitate & opere. Verè flos decorus, flos Angelicus est castitas. Quid castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine, domesticum de hoste, Angelum de homine facit? Vnde Dominus præcepit non solum præcingere lumbos, sed etiam lucernas habere. Sed heu signo continentiæ contradicitur signo luxuriæ: Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ, & abominabilem fecisti decorem tuum. Signum prostitutionis, luxuria vocatur principaliter. Infelix enim luxuria, principium est malarum viarum, sicut patet in pueris colludentibus. Bene autem dicit, ædificasti: sicut enim ædificantes lapidem lapidi apponunt, ita luxuriosi nunc verbis, nunc tactu, nunc factis, nunc habitu, nunc nutu, signa prostitutionis multiplicant. De secundo, quia signum humilitatis ab ipsa natiuitate sua ostendit, dicitur: Hoc vobis signum. Inuenietis infantem, &c. Hoc autem signũ non solum in natiuitate, sed etiam in omni conuersatione eius inuenitur: Discite à me, &c. Beatus qui hoc signo filij Dei signatus est. Sed heu, huic signo contradicitur per signum superbiæ, quod tamen boni detestantur: Tu scis infirmitatem & necessitatem meam, quia abominer signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum, &c. Habent hic mulieres exemplum, qualiter se habeant ad ornatum. Signum superbiæ est sicut in ornatu. Item in actu. Psalm. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam. Item in verbo: Os eorum locutum est superbiam. Item in loco. Psalm. Superbia eorum, qui te oderunt, &c. Superbi enim semper ad digniorem locũ tendunt, sicut Lucifer. Contra illud: Recumbe in nouissimo loco. Attende ergo cõtra signa superbiæ, signa humilitatis Christi, cum dicitur: Hoc vobis signũ: Inuenietis infantem, &c. Infans fuit contra superbiam in verbo: pannosus contra superbiam in ornatu: inuolutus contra superbiam in actu manuum vel incessu pedum: positus in præsepio contra superbiam in loco. De tertio: Posuit me quasi signum, ad sagittam. Maximum enim charitatis signum fuit quod Christus sagittas opprobriorum, irrisionum, sputorum, colaphorum, clauorum & lanceæ sustinere voluit. Sic & nos per charitatem esse debemus, tanquam immobile signũ contra sagittas castigationum diuinarum: de quibus: Sagittæ Domini in me non sunt. Item contra sagittas irritationum humanarum: de quibus Psalm. Filij hominum dentes, &c. Item contra sagittas tentationum diabolicarum: In omnibus sumentes scutum fidei contra tela nequissimi. Item contra tam multiplices sagittas aduersitatum stat charitas quasi lignum immobile. August. Charitas inter opprobria, secura est: inter odia, benefica: inter rixas, placida: inter insidias, innocens: iniquitatẽ gemens, in veritate respirans. Sed heu, huic signo contradicitur per signum odij & fraudulentiæ: sicut Iudas qui tradidit eis signum, &c. De quarto. Psalm. Fac mecum signum in bono, &c. Gloss. Resurrectionis signum, scilicet signum Ionæ Prophetæ. Sicut enim Ionas tertia die in aridam euomitur: ita Christus tertia die in soliditatem immortalitatis suscitatur, relicto mari mortalis vitæ & fluctuantis sæculi de vẽtre inferi exiens. Vt ergo in resurrectione generali in aridam euomaris, dic domino: Fac mecum signum in bono. O signum! O gaudium! quando naufragus venit ad aridam salutis. Huic autem signo contradicitur per signum transitoriæ lætitiæ, propter quam lætitiam immortalis vita sæpè destruitur. Venite ergo & fruamur bonis, &c. vsque. Vbique relinquamus signa lætitiæ nostræ: vbi stultorum lætitia specificatur in iuuentute, in vino, in vnguentis, in coronis rosarum, in luxuria, in societate mala.

Luca 2. e — Isa. 7. c — Num. 17. b — Castitas. — Iob. 14. a — Luc. 12. e — Ezech. 16. c — Luxuria. — Luc. 2. b — Matt. 11. d — Esth. 14. d — Psalm. 110. b — Psalm. 16. c — Psalm. 73. d — Luc. 14. b — Signa humilitatis Christi. — Thren. 3. b — Matt. 26. g — 27. d — Iob 6. a — Psalm. 56. a — Ephes. 6. c — Aug. tract. de laude char. tom. 9. — Matth. 26. e — Psalm. 85. d — Glossa interl. — Iona 2. d — Matt. 12. d — Sap 2. b — Lætitia stultorum.

SERMO III.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Glossa dolor dominicæ passionis: quia non poterat videre crucifixum sine affectu materni doloris, tametsi speraret resurrecturum & mortem deuicturum. Gladius autem pertransiens animam quadruplex est, scil. diabolicæ tentationis: Euangelicæ prædicationis: tyrannicæ persecutionis: extremæ animaduersionis. Primus transit animam in consentiendo: secundus in compungendo: tertius in compatiendo: quartus in condemnando. De primo Iob: Qui fecit eum, applicabit in eum gladium. Contra gladium tentationis armari debemus virtutibus: Induite vos armatura Dei,

Luc. 2. e — Gladius pertransiens animam quadruplex. — Iob 40. b — Ephes. 6. c

Dei,&cæt.Sicut autem latro transfigitur, vt cor gladio vulneretur:ita diabolus facit. Vnde Holofernes ad Achior ait: Gladius militiæ meæ transeat per latera tua & confixus cades inter vulneratos Israël: & non respirabis vltra, donec exterminaberis cum illis. Holofernes diabolum significat: interpretatur enim infirmans vitulum saginatum, id est Christum: de quo in Luc. Adducite vitulum saginatum & occidite. Vel significat quemlibet iustum. Psalm. Imponet super altare tuum vitulos & cætera. Latera sunt vxor, quæ de latere viri facta est:vel consiliarij, aut familiares. Bernardus ad Eugenium Papam: Non te sanum putaueris dolentem, neque te bonum credideris malos inuocantem. Istos diabolus per malitiam vulnerat,vt per eos latus tuum vulneretur:sicut fraudulentus amicitiam simulat,vt interim feriat.Ita diabolus per temporalem felicitatem & voluptatem homini arridet & occidit. Hoc significatum est. Vbi Ioab tenuit mentum Amasæ quasi deosculans eum,& percussit eum in latere, & mortuus est. Gregorius: Quos viuentes blandiens decipit, hos morientes sæuiens rapit.Contra hoc Christus per latus crucifixus est.De secundo:Viuus est sermo Christi, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti,& pertingens vsque ad diuisionem animæ & corporis. Gladio isto homo accingitur, dum per verbum Dei, animus luxuriæ coarctatur.Psalm. Accingere gladio tuo super femur. Item manu tenetur, dum per verbum Dei opere bono impletur. Psalm. Gladij ancipites in manibus eorum.Item cor penetratur,dum per verbum Dei compungitur, & carnalis vita trucidatur.Vnde hic penetrabilior omni gladio ancipiti. Et: Accipe gladium sanctum munus à Deo, in quo eiicies hostes populi mei Israël, id est, mala opera & voluntates Sed heu contra istum gladium astutus obstinatione, deceptione, falsa societate armatur homo designatus per armatum illum de quo:Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet; vnde neque ictum gladij sentit. O si vni homini caput suum,id est,diabolum hoc gladio amputare possem: Percussisti caput de domo impij, denudasti fundamentum vsq; ad collum.O si vnam aurem obedientiæ cum Petro amputaré. De tertio:Exiuit alius equus rufus, & qui sedebat super illum, datum est illi vt sumeret pacem de terra,vt inuicem se interficerent:& datus est ei gladius magnus. Iste gladius datus est Neroni, Diocletiano, Decio, & aliis persecutoribus fidelium,sicut datus est Regi Tartarorum, & datus est sæpe multis tyrannis affligentibus Christianos. Quando ex corde afflictis compateris, quasi vulnus doloris in anima recipis & gladio isto transuerberaris. Vnde bene de Maria dicitur. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*. Sed contra gladium tribulationis, scutum duplex opponere debemus. Primo exemplum passionis & laborum Christi, vt ex hoc pretium habeamus.Dabis ei scutum cordis laborem tuum. Gregorius. Quis laborem supernacuum vel onerosum reputabit, qui filium Dei pro se Christum crucifixum recolit? Item scutum orationis quo ictum gladij repellamus. Non diu permansit ira tua:properans enim homo sine querela deprecari pro populis proferens seruitutis suæ scutum,orationé. De quarto:Si acuero vt fulgur gladium meum & arripuerit iudicium manus mea, reddam vltionem hostibus meis.Iste gladius est sententia iudicis, qua dicet:Discedite à me maledicti, &c. Ex ore eius gladius acutus ex vtraque parte exibat. Iste gladius non solum sicut gladius acutus erit, sed omni fulgure acutior.Nonne mallent gladio. siue fulmine feriri,quibus dicetur in fine:Ite maledicti in ignem æternum? De hoc gladio require in sermone primo doctorum.

Iudith.6.a · Luca 15.e · Psal.50.d · 1.Reg.20.e · Heb.4.c · Psal.44.a · Psal.149.b · Hebr.4.c · 2.Mach.15.e · Luc.11.c · Abac.3.e · Mat.26.e · Apoc.6.a · Thren.3.g · Sap.18.d · Deut.32.f · Matth.25.d · Apoc.1.d · Matth.25.d

SERMO IV.

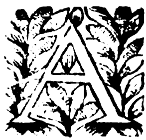
PVer autem crescebat,&c.Bene puer dicitur Christus. Sicut enim pueri cum matre,puer cum pueris,puer cum floribus,puer cum brachiis libenter esse solent.Sic vtiq; puer Iesus Christus delectatur in matris Ecclesiæ felicitate, in puerorum per innocentiam societate, in florum virtutum venustate:in brachiorum operum charitate. Primum patet, quoniam Angelus semper cum puero tolli iubet matrem, quasi sine matre puer esse nollet.Item:Inuenerunt puerum cum Maria matre eius.Si ergo hunc puerum vis inuenire,ad Mariam accede.Tamen spiritualiter mater pueri est Ecclesia,sine qua Christus non inuenitur viuus. Vnde bene de duabus matribus meretricibus pro puero vno coram Salomone litigantibus, quem Salomon gladio diuidi iussit,dicitur:Quod falsa mater ipsum diuidi voluit, sed vera mater doluit, Duæ meretrices istæ synagogam significant & Ecclesiam, quæ meretrices esse dicuntur. Ecclesia quidem propter statum pristinum gentilitatis: Synagoga propter statum præsentis infidelitatis. Puer vero est Christus:Hunc synagoga vult diuidi,dum corporis eius partem Ioseph & partem Mariæ attribuit, dum ex Mariæ & Ioseph semine Christum natum dicit.Sed mater Ecclesia puerum integrum vult manere, quia totam eius naturam corporalem integraliter ex sola Virgine credit esse. Hoc autem factum est, gladio inscrutabilis iudicij Dei. De secundo: Futurum est,vt Herodes quærat puerum,&c.& infra. Mittens occidit omnes pueros,&c.Ecce Herodes quæsiuit puerum inter pueros:puer enim cum pueris libenter est.Pueri autem sunt,qui puri sunt à peccatis, pueri enim neq; rapinas,neque vsuras.neq; adulteria,neq; homicidia, neque alia scelera committunt. Qui ergo à talibus puri sunt,vere pueri Christi sunt: Deponentes igitur omnem malitiam & omnem dolum,& simulationes,& inuidias, & omnes detrectationes sicut modo geniti infantes,&c.Nihil Deo dignius,nihil charius esse potest, quam vt innocentia tota obseruatione teneatur. Cum talibus pueris libenter Christus,non solum in mundo, sed etiam in cœlo:Sinite paruulos, &c. Vnde legitur, quod socialis sit Christus pueris & innocentibus in monte Sion,id est,in cœlo:Hi sequuntur agnum,quocunq; ierit. De tertio:Qui consurgens accepit puerum, &c.& infra.Veniens habitauit in ciuitate suaNazareth, quæ interpretatur flos. Quælibet autem virtus,flos est animæ:flos est humilitas, flos est patientia, flos lilij castitas:sic numera alias virtutes. Sicut auté in cunis vel in lecto pueris nutrix facit,dum eas floribus spargit:sic nos cunas,vel lectum cordis floribus virtutum respergamus,vt puer Christus requiescere velit ibi. Vnde anima sancta puerum alludere cupiens ait: Lectulus noster floridus.Sed certè in hyeme flores non inueniuntur:Ita neq; virtutes in hyeme,id est, corporis torpore,cùm Christus à corde recesserit. Vnde postquam imber transiit,dicitur:Flores apparuerunt in terra nostra.Hanc hyemem in corpore generat ventus aquilonis diabolicæ tentationis: Frigidus ventus aquilonis &c.Signum transitus hyemis est, quando guttæ glacierum distillant,id est, lachrymæ compunctionis per oculos exeunt:Flabit spiritus eius & fluent aquæ. Flat spiritus,& soluit cordis glaciem. Aug. Gratiæ tuæ deputo & misericordiæ tuæ Domine, quod peccata mea tanquam glaciem soluisti,gratiæ tuæ deputo etiã quæcunq; non feci mala. De quarto:Cum inducerent puerum Iesum,&c.& ipse accepit eum in vlnas suas.Húc puerum in vlnas accipit,qui operibus charitatis Christum amplectitur.Quasi enim duo brachia sunt amor Dei & proximi.Sed nota,quod primo in téplum cordis inducitur:vt postea brachiis operum amplectatur: Pone me vt signaculum super cor tuum,vt signaculum super brahiũ tuum:quia fortis est vt mors dilectio. Signaculum dicit se Christus:sculptus enim fuit in passione manus & pedes clauis,latus lanceâ, caput spinis. Hoc ergo sigillum cordi imprimere debes per amorem. Sed attéde,quod nõ bene imprimitur sigillum nisi cerâ affectus liquefiat per igné Spiritus sancti: Factum est cor meum sicut liquescens. Quia vero non tantum in affectu,sed etiã in effectu imprimi debet nobis Christus ideo:

Luc.2.f Christus puer. · Matth.2.c,d · Matt.2.b · 3.Reg 3.d · Matt.2.c · 1.Pet.2.a · Mar.10.b · Apoc.14.a · Matt.2.c · Cant.1.d · Cant.2.c · Eccl.43.e · Psal 147.a · Aug.lib.2. confes.c.7. tom.1. · Luc.2.d · Cant.8.b · Psal.21.b

ideò adiungit: Vt signaculum super brachium tuum. A Sigillum imprimitur vt imago eius præsentetur. Ita inconuersatione nostra imago Christi præsentari de-
1. Cor. 15. f bet. Sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus & imaginem cœlestis.

IN CIRCVNCISIONE DOMINI.

SERMO I.

Tit. 2. c Apparitio quadruplex PPARVIT *gratia Dei Saluatoris nostri.* Considera quadruplicem apparitionem. Apparet in mundo gratia Saluatoris: in anima misericordia iustificatoris: in iudicio iustitia vltoris: in cœlo gloria remuneratoris. De primo dicitur hic: *Apparuit gratia Dei Saluatoris.* Et ad eundem:
Tit. 3. b Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei, nō ex operibus iustitiæ nostræ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit. Hæc apparitio significata
Exod. 3. a est. Vbi legitur, quòd Dominus apparuit Moysi in deserto in flamma ignis in medio rubi: & videbat quod rubus ardebat, & non cōburebatur: cui cùm appropinquare vellet: dicit Dominus: Solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est. Per desertum significatur mundus.
Rubus ardens. Rubus autē ardens est beata Virgo, in qua Dominus per carnem apparuit: C Sicut enim rubus arsit sine combustione, ita Virgo peperit sine corruptione. Vel rubus est Christi humanitas, in qua apparuit diuinitas. Sicut enim rubus ardebat
Psalm. 15. c sine combustione: Nō dabis sanctum tuum videre corruptionē. Quod enim comburitur incineratur, Christus ergo non comburebatur, quia non incinerabatur. Si ergo ad hunc appropinquare volueris per fidem & amorem, solue calceamentum mundani & carnalis amoris, solue amorem visibilium de pedibus animæ, id est, affectionibus tuis. Greg. Mens subtracta à visibilibus visibilia perfectè contemnit. Nunquam enim Dominus pedes tuos lauabit, nisi priùs calceamenta ista deposueris.
Sap. 1. a Apparet autem eis, qui fidem habent in illum, fidē
Matt. 17. c vtiq; illam de qua: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc, & transibit. Mōs est cōgeries peccatorum, qui tot lapidibus cōstat, quot homo peccata habet. Vnus autem lapis quandoq; mer- D git hominem, cui alligatur in profundum. Quanto magis totus mons deprimit hominem in profundum inferni? Granum sinapis paruum est, sed virtute & herba & fructu immensum. Sic fides Christiana humilis videtur & contemptibilis Paganis & Iudæis: miræ tamen est virtutis & fructum affert plurimū. Quot autē sunt articuli fidei, tot possūt dici grana sinapis. Hęc grana cum in ore cōteruntur oculos faciunt lacrymari. Sic articuli fidei, si diligenti consideratione & deuota affectione teruntur, lacrymas producunt contritionis. Exēplifica de quibusdam articulis. Per talem fidem montē peccatorū à te transferre potes. Hæc est fides, per quā Dominus tanquam per ostium apparet etiam in Trinitate personarum.
Gen. 18. a Vnde Abrahæ sedenti in ostio apparuerunt tres viri stantes prope eum, vt dicitur. De ter- E
Deut. 33. a tio: Apparuit de monte Pharan, & cum eo sanctorum millia. Pharan enim ferus interpretatur. In magna enim feritate apparebit contra reprobos, & contra eosdem sanctorum millia Prophetarum, & Apostolorum, Martyrum, &c. Item Angelorum millia millium. Millia mil-
Dan. 7. c lium ministrabant ei, & decies centena millia assistebāt
Greg. Reg. lib. 2. ind. 11. cap. 100. circa fin. ei. Gregor. Ecce mora non erit, & ardente cœlo, ardēte terra, coruscantibus electis cum Angelis, Archangelis, cum thronis & dominationibus, cum principibus & potestatibus, tremebundus iudex apparebit. Item dæmonum millia erunt à sinistris.
Greg. lib. 7. Mor. cap. 14 O quam angustæ erunt tunc viæ reproborum. Superius erit iudex iratus: inferius horrendum chaos inferni. A dextris peccata accusantia: à sinistris erunt infinita dæmonia ad supplicia trahentia. Si enim ad obsessionem vnius hominis conuenit legio id est, sex millia sex centum sexaginta sex: quanta millia putas ventura, vbi non vnum hominem tantum, sed innumerabilem exercitum impiorum in perpetuam accipient possessionem? Quanta autem sit celeritas apparitionis dicitur: Sicut enim fulgur exit ab oriente vsque in occidentem, ita erit aduē- Matth. 24. b
tus filij hominis. De quarto: Cùm Christus apparuerit vita nostra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Col. 3. a
Item: Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est: Satiabor, cum Ioan. 3. a Psalm. 16. d
apparuerit gloria tua. In his tribus auctoritatibus promittitur nobis in illa æterna apparitione, similitudo, vita, & satietas. Promittit nobis Ioannes similitudinem, B Paulus vitam, Dauid satietatem. Ibi erit enim similitudo in cognitione, vita in dilectione, satietas in fruitione. August. O quando videbo gaudium meum magnum, quod desidero! O si satiabor, cum apparuerit gloria eius, quam esurio! O si inebriabor ab vbertate Psalm. 35. b
domus tuæ ad quam suspiro!

SERMO II.

POstquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur *puer, &c.* Luc. 2. c
Cùm omnis Christi actio nostra sit instructio, eius corporalis circumcisio nostram spiritualem significat. Considerandum autem à quo, & quo, quando, pro quo fit circumcisio spiritualis. Fit autem à præputio nequitiæ: instrumento pœnitentiæ: tempore pueritiæ: pacto amicitiæ. De primo: Circumcidite præputium Deut. 10. d
cordis vestri, & aurem vestram, ne induretis amplius. Nota quòd circumcidi debemus ab iniqua cogitatione & voluntate, hoc enim est præputium cordis: Auferte Isai. 1. d
malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Oculi enim Dei vident omnes cogitationes nostras malas & bonas. Item ab incauta locutione, contra quod Moyses conqueritur: En incircumcisus labiis sum. Hanc circūci- Exod. 6. d
sionē docet Apostolus: Omnis sermo malus de ore ve- Ephes. 4. f
stro non procedat. Item à surda obduratione, quando quidam nolunt audire neque obedire, de quibus: Dura Actor. 7. f
ceruice & incircumcisis cordibus & auribus: vos semper Spiritui sancto resistitis. Auris ergo talis si nō circumciditur, tunc iuste gladio Petri percutitur. Itē à sordida pollutione. Masculus cuius præputij caro nō fue- Gen. 17. b
rit circumcisa, &c. August. Circumcisio Christi quid est, nisi castitas nostra, qua Deus delectatur in nouissimis temporibus? Prima ergo circumcisio in corde, secunda in ore, tertia in aure, quarta in opere fit. De secundo: Occurrit ei Dominus & voluit occidere eum, Exod. 4. f
scilicet Moysen, vel filium eius, vt dicit Glossa interl. tulit ergo Sephora acutissimam petram, & circumcidit præputium filij sui. Sephora fidem significat. Interpretatur enim placens adhæsit. Per fidem autem adhærentes Deo placent: Sine fide impossibile est Deo placere. Hebr. 11. b
Filius incircumcisus est malus Christianus. Petra grauem & duram pœnitentiam significat, hæc acuta est per cōtritionem. Verè acutum debet esse ferrum compunctionis: quo non octo tantum dierum, sed multorum annorum abscindi debet animæ præputium. Bernardus: Abiicite ferro dominicæ compunctionis vulnus inueteratæ consuetudinis. Acutior autem est si addas confessionem: Circumcidimini Domino, & Hier. 4. a
auferte præputium cordium vestrorum viri Iuda, quod nomen confitens interpretatur. Acutissima est si adiungas satisfactionem. Si pœnitentia acuta non circumcideris, sententiā acuta circumcideris: De ore Apoc. 1. d
eius gladius acutus, &c. quod hic in Angelo occidere volenti significatum est. De tertio: Infans octo dierum circumcidetur in vobis: Ecce miser senex talis Gen. 17. b
infans, qui adhuc peccare non potest, tam grauissimam pœnam sustinet pro peccato per alium contracto, & tu pœnam sustinere non vis pro innumerabili-

bus

bus peccatis propriis. Bernardus:Immò inspice ipsum Christum tam tenera ætate pro te vulneratum: verè pro te. Bernardus :Quid mirum si pro nobis dignatus est circuncidi,qui pro nobis dignatus est mori. Totus si quidem datus est mihi & totus in meos vsus expensus.Ostenditur ergo tibi illo facto illud:Bonum est viro,cum portauerit iugum ab adolescentia sua,&c. Circuncisio tamen vel ab originali vel ab actuali fieri potest & in puerili & in iuuenili ætate,& in virili. Hoc significatum est in circuncisione domus Abrahæ,Isaac octauo die circūcisus fuit in ætate infantili,Ismael tredecim annorū in iuuenili;Serui adulti,in virili. Abrahā nonaginta nouem annorum:De quarto: Circuncidetis carnem præputij vestri,vt sit signum fœderis inter me & vos. Gloss. In testamentū,quod ego vester Deus & vos populus meus.Pro fœdere ergo tantæ amicitiæ libenter debemus circuncidi. Sicut autem ex circuncisione amicitiam Dei, ita inimicitiam diaboli habemus, sicut signatum est.Duę enim mulieres delatæ sunt pueros suos circuncidisse,quas ad vbera infantibus suspēsis cum publicè per ciuitatem circunduxissent, per muros præcipitauerunt.Duæ mulieres sunt anima pœnitens & innocens, quarū nati circuncisi sunt affectus castitatis. Duo vbera sunt spes veniæ & gloriæ. Ad vbera infantes suspenduntur, quando affectus de spe diuinæ misericordiæ liberiùs peccatis illaqueantur:& vnde deberent lactari, inde incipiunt iugulari. Isidor. Qui male agere non desistunt, vana spe indulgentiam de Dei pietate sibi promittunt:quam rectè acquirerent si ab actione mala cessarent.Itē publicè circunducūtur, dum publicè pro peccatis arguuntur.Item per murum, in quibus congeries est lapidum præcipitantur, dum de congerie & multitudine peccatorum damnantur.

Thre.3.b
Gen.17.b
1.Mach.6.d

SERMO III.

Postquam consummati sunt dies octo,vt circunciderctur puer,vocatum est nomen eius Iesus. August. Sicut mortem pro nobis suscepit, ita circūcisionem non respuit, vt nos spiritu circunciderèmur. Debemus autem circuncidi pro quatuor causis,pro mortis æternæ euasione,pro Christi,& animæ coniunctione, pro digna Eucharistiæ perceptione,pro vitæ æternæ adeptione. Dē primo : Masculus cuius præputij caro circuncisa non fuerit,delebitur anima illa de populo suo,id est de cętu fidelium : quia in morte & in iudicio Deus diligenter visitabit tales. Visitabo super omnem, qui incircuncisum habet pręputium super Ægyptum, quod interpretatur tenebræ,id est,super traditores & impudicos:& super alios in enormibus vitiis & tenebris latentes,& super Iudam quod interpretatur glorificans, id est,superbos & glorificantes seipsos : & super filios Edom,quod interpretatur sanguineus & significat occisores sanguinem indebite effundentes:& super filios Amon,quod interpretatur populus murmurationis,& significat seminatores discordiæ & detractores, & super Moab, quod interpretatur ex patre, & significat qui patrizant,& malas patrum vias,neque paterna bona iniustè acquisita relinquunt,id est,super omnes,qui attonsi sunt in coma, id est, super omnes,clericos & claustrales habitantes in deserto religionis, &c. Inuisitatione incircuncisorum istorum iniunget pœnitentiam non panis neque aquæ, sed ignis æterni:Circuncidimini Domino & auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda & habitatores Hierusalē, ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea, & succendatur quod non sit,qui extinguat propter malitiam cogitationum vestrarum.De secundo dicitur, quod si mulierem pulchram post bellum victis inimicis captam voluerit,qui eam cœperit,habere vxorē, introducet in domum suā, quæ radet Cæsariē & circuncidet vngues, & deponet vestem,in qua capta est,& flebit patrem & matrē vno mense.Mulier ista anima est,pulchra quidem per imaginem pulcherrimæ Trinitatis, quam, victis dæmonibus in bello passionis,cœpit Christus. Si ergo sponsa

Luc.2.b
Gen.17.b
Hier.9.g
Hier.4.a
Deu.21.b

A Christi vult esse,debet in domum Ecclesiæ per fidem introduci.Pauperes,ac debiles,cæcos,& claudos introduc huc.Item radet crines superfluarum cogitationū de capite mentis,ne ibi increscant vermes,scil. remorsiones conscientiæ. Sume tibi gladium acutum radentem pilos.Item circunciditur, vbi sordes colliguntur. Vel vngues præscinduntur de manibus,cum cupiditates colligentes sordes iniustorum operum,vel temporalium iniustorum bonorum amputantur:quæ verè sordidæ sunt.Omnia arbitror vt stercora,&c. Sicut enim vngues non semel sæpius circuncidimus, sic & spiritualis circuncisio sæpius fiat. Bernardus: Medium vitiorum virtus tenet,ac proinde sedula eget non putatione modo,sed etiam circuncisione. Item vestem deponit,dum vetustam consuetudinem relinquit:Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterē

Luc.14.c
Ezech.5.a
Phil.3.b
Bernard. ser. 58. in Cant. versfin.
Ephes.4.e

B hominem,&c.Item matrem & patrē flebit, id est,diabolum & concupiscentiam, quibus decepta est. Pater tuus Amorrhæus,&c.De tertio:Hæc est religio phase: Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem seruus circuncidetur,& sic comedet:aduena & mercenarius non comedet ex eo.De corpore Christi non comedet alienigena,Glossa gentilis,Iudęus,id est,excommunicatus non debet communicare sacramentum dominici corporis.Item neque aduena,Glossa, qui nuper venit ad fidem neque adhuc firmus est:quod est contra illos,qui de enormibus peccatis tarde venientes ad confessionem & pœnitentiam,statim volūnt communicare.Item neque mercenarius qui pro lucris temporalibus Domino seruit,seruus autem emptitius,Glossa:

Ezech.16.a
Exod.12.g

C qui redemptus est sanguine Christi: Empti estis,&c. hic circuncisus ab omni vitio comedet non tamē impius:Illicitum est Ægyptiis comedere carnes immaculati agni.Qui enim manducat & bibit, &c. Aug. Non malum est quod datur, sed bonum malis in iudicium datur. De quarto:Circuncidet Dominus Deus cor tuū & cor seminis tui, vt diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo,& tota anima tua, vt possis viuere, vtique spiritualiter & æternaliter. Viuere enim in terra viuentium consequeris per circuncisionis beneficium. Quibus ante Dominus iurauerat vt ostenderet eis terram lacte & melle manantem:horum filij in lo-

1.Cor.6.d
Gen.43.g
1.Cor.11.f
Deut.30.b

D cum successerunt patrum & circuncisi sunt à Iosuē. Terra manans lacte humanitatis & melle diuinitatis patria est.Suscepit de manu Domini duplicia.Et in terra sua duplicia possidebunt.

Iof.5.b
Isai 40.a 16.c

SERMO IV.

Vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab Angelo,priusquam in vtero conciperetur. In hoc verbo ostenditur huius nominis vtilitas & auctoritas.Primum nota ibi:*Vocatum est nomen eius Iesus.* Secundum ibi: *Vocatum est ab Angelo.* Vere vtilissimum est hoc nomen ad salutem nostram. Iesus enim Saluator interpretatur,vel salutare.In hoc nomine consequimur veniam,gratiam,victoriam, & gloriam. Veniam in conuersione:gratiam in conuersatione:victoriam in tenta-

Luc.2.c

E tione:gloriam in remuneratione.De primo : Huic omnes prophetæ testimonium perhibēt remissionem accipere per nomē eius. Omnibus ergo prophetis crede, neque de omnibus peccatis despera, licet tam multa sint,vt numerum capillorum capitis,vel etiam arenam maris excedant. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei.In oratione Manassæ:Peccaui super numerum arenæ maris & multiplicatæ sunt iniquitates meæ. Si ergo multum peccasti, dic cum propheta:Domine fac propter nomen tuum,quoniam multæ sunt auersiones nostræ.Et illud: Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo,multum est enim. Aug. Quid est Iesus nisi Saluator ? Ergo propter temetipsum sis mihi Iesus.Noli Domine sic attendere malum nostrum: vt obliuiscaris bonum tuum.Sed attende quod hoc nomē Iesus in circuncisione imponitur in quo tibi ostendi-

Act.10.g
Psal.39.c
2.Paral.vlt.
Hierem.14.a
Psal.24.c
Aug. lib. Med.c.39. tom.9.

tur quod per hoc nomen saluaberis, si tamen per pœnitentiã circũcidaris, & alias non. *Gen.17.b* Masculus, cuius præputij caro circuncisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo. De secundo: *Ioan.14.b* Paraclitus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. O quam deuotè mendici in nomine S. Nicolai, & S. Petri petunt dũ frusta panis perhoc cõsequi sperant. Quare nos miseri in nomine dulcissimi Iesu non petimus, non frustum panis, sed vt Spiritum sanctum obtineamus, quo bene viuamus. De gratia huius nominis. *Cant.1.a* Oleum effusũ nomen tuum. Et certè mel effusum nomen tuum. *Bernard. in Cant. serm. 15. post med.* Bernardus: Iesus mel in ore, melos in aure: iubilus in corde. De tertio: *Luca 10.c* Domine in nomine tuo dæmonia subiiciuntur nobis. In nomine tuo: sed quia dæmones non subiiciuntur nisi vincantur: non vincuntur nisi in nomine Iesu: *1.Reg.17.f* Ideò Dauid ad Goliam ait: Tu venis ad me cũ gladio & hasta & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum Israel. Golias diabolum significat. Huius gladius est tentatio carnalis. Hasta tẽtatio spiritualis. Clypeus vero, sub quo se abscondit est simulatio boni, sub cuius specie decipit. Dauid autem quemlibet fidelem significat, qui in vocatione nominis Domini in oratione & in baculo crucis & quinque lapidibus, id est, quinque vulnerum Christi & cõtinua recordatione & deuota Christi imitatione diabolum vincit. *Psal.43.a* Psalmista: In nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. De quarto: *Apoc.2.e* Vincenti dabo manna absconditum & dabo illi calculum candidum & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. In manna diuina, in calculo humana Christi natura significatur, candida per innouationem. Vtraque enim natura merces est vincentium diabolum, carnem & mundum. Quia verò per nomen Iesu hanc mercedẽ cõsequimur, ideo in calculo qui erit merces nostra scriptum dicitur. *Psal.19.a* Psalmista: In nomine Domini nostri magnificabimur: ibi nomen Domini in calculo ibi nomen tuum Iesu habetur. Sed attende quod ait: *Apoc.3.a* Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis: & non delebo nomen eius de libro vitæ. Si autem tu negligis nomen eius, & ipse delebit nomen tuum. Secundum has quatuor virtutes huius nominis, inuenimus hoc nomen Iesus, quod vocatum est ab Angelo, per quatuor ab Angelis in Euangelio pronuntiatum: scilicet Mariæ, Ioseph, mulieribus, & Apostolis. Consequimur autem in hoc nomine veniam peccatorum & secundum hoc nominatum est hoc nomen ipsi Ioseph. *Matt.1.d* Vocabis nomẽ eius Iesum: Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Psalm. Pauperem & humilem saluum faciet. Consequimur in hoc nomine gratiam donorum. *Luc.1.c* Secundum hoc vocatum est ab Angelo Mariæ: Inuenisti gratiam apud Deum. Ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum, &c. Qui hunc in vtero non portat Iesum, vermem conscientiæ in vtero portabit in æternum. *Isai.vlt.a* Vermis eorum non extinguetur, scilicet in æternum: Item consequimur in hoc nomine victoriam inimicorum. Secundum hoc nunciatũ est ab Angelo mulieribus in resurrectione: *Matth.vlt.a* Iesum quęritis Nazarenum crucifixum, non est hic. Victor ergo mortis existit, quia surrexit. Victor diaboli, quia crucifixus est. Victor autem mundi, quia Nazarenus, quod interpretatur separans à mũdo. Qui ergo carnem mortalem, diabolum, mundum vincere vult, inuocet hoc nomen Iesus. Item consequimur gloriam præmiorum in hoc nomine. Secũdum hoc nuntiatũ est ab Angelo Apostolis in Ascensione: *Actor.1.b* Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum, &c. Qui enim in cœlum ascẽdere desiderat, hoc nomen Iesus inuocet. *Actor.7.g* Domine Iesu suscipe spiritum meum.

A

IN EPIPHANIA DOMINI.

SERMO I.

VM *natus esset Iesus, &c.* In hoc Euangelio Saluator noster diuersis nominibus describitur. *Matt.2.a* *Saluator noster diuersis nominibus describitur.* Dicitur enim Iesus, Puer, Dux, Christus, Rex. Exhibet enim se nobis puerũ in remissione peccatorũ: & se nobis fortem præstat Ducem in tentatione inimicorũ: B Christum in vnctione dominorum: Regem in coronatione præmiorum: Iesum in salute omnium horum. De primo dicitur ibi: Et intrantes inuenerunt puerum. *Matt.2.b* Si offendisti puerum, cito, & modico, & pomo, vel ouo ei reconciliaris, sic & pœnitens Christo. Bernardus: Paruulus est & leuiter placari potest. Quis enim nesciat quia puer facile donat: Si dixero impio, morte morieris *Ezech.33.b* & egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritque iustitiam & iudicium & pignus restituerit, rapinãque reddiderit, & in mandatis vitæ ambulauerit, neque quidquam fecerit iniustum, vita viuet & non morietur. Omnia peccata eius non imputabuntur ei: Exemplum de latrone, &c. Hodie mecum eris in paradiso. *Luc.23.f* De secũdo ibi. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum. *Matt.2.a* Iesus enim est dux animarum nostrarum in pugna cõtra hostes animæ. Ergo in exercitu nostro dux Deus est *2.Paralip.13.c* C & sacerdotes eius qui clangunt tubis. Dux vniuersalis & misericors est Christus: *Exod.15.b* Dux fuisti in misericordia tua populo, quem redemisti. Qualiter autẽ dux iste ducat populum suum per desertum huius mundi, dicitur: *Exod.13.d* In columna nubis dux enim fuisti per diem, in columna ignis per noctem: vt nubes ab æstu protegeret, & ignis in tenebris luceret. Sic dux noster Christus quos ducit protegit ab æstu vitiorum, illuminat contra tenebras errorum. Expandit nubem in protectionem eorum. *Psal.104.d* Vnde etiam sicut lumen columnæ Iudæos, sic lumen veritatis duxit Magos. *Matt.2.a.b* Noli deserere ducem iustum. Aug. Væ qui derelinquunt ducem te, & oberrant in vestigiis tuis, qui nutus tuos pro te amant, & obliuiscuntur, &c. Duces autem particulares sunt sacerdotes & Ecclesię rectores. D Sed iam dici potest de eis illud: Cæci sunt & duces cæcorum. *Mat 15.b* Hi tubis clangunt dum apertè prædicant. De tertio, ibi: Sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. *Matt.2.a* Christus interpretatur vnctus: *Isai.61.a* Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me Dominus. Sicut enim Christus habuit spiritum non ad mẽsuram, sed sine mẽsura vnctus fuit vnctione Spiritus sancti: ita sine mensura effusus est Christus: vt eius vnctio infusa sit per totam Ecclesiam: Sicut vnguentum *Psal.132.a* in capite quod descendit, &c. Caput Christus est: *1.Cor.11.a* Omnis viri caput est Christus. Barba ori vicina Apostolos significat, qui ex ore Christi susceperunt quod aliis ministrauerunt. Vestimentum est Ecclesia: *Isai.49.e* His omnibus velut ornamento vestieris. In hoc vestimento tot sunt fila quot fideles in Ecclesia. Væ eis, qui hanc vestem per discordiam scindunt, per hoc enim peiores gentilibus sunt qui dixerũt: *Ioan.19.d* Non scindamus eam, &c. E Graues aduersarij Christi sunt qui vestẽ Christi scindunt. Aug. *August. de verb. Dom. ser.56. prope fin. tom.10.* Non poterit habere concordiam cũ Christo, qui discors voluerit esse Christiano. De capite ergo in barbã & vestimentũ, id est, de Christo in Apostolos & totã Ecclesiã vnctio Spiritus sancti descẽdit: *Ioan.1.b* De plenitudine eius accepim' omnes, &c. de quarto ibi: Vbi est qui natus est Rex Iudæorũ. *Matt.2.a* Rex autẽ Iesus in gloria coronatus: *Isa.33.c* Regẽ in decore suo videbunt. O verè beata anima, cui datũ est vel dabitur videre Christũ in decore regali æternæ claritatis. Ipsa vtique potest dicere quod Esther, cum videret regem Assuerum ornatu regio fulgentem, dixit: *Esth.15.d* Valde enim mirabilis es Domine, & facies tua plena gratiarum. Aug. Facies Dei tam dulcis

est

est fratres, mihi & tam pulchra vt illa visa nihil aliud valeat delectari. Satietas erit insatiabilis, nullum fastidium: semper esuriemus, semper saturati erimus. Ille rex omnes seruos suos reges facit & coronat: Accipient *Sap.5.d* regnum decoris, &c. Aurum autem est dilectio de quo diadema tuum in cœlo fiet: quod nunc cum tribus regibus offerre debes in mundo, & quanto plus auri obtuleris tanto gloriosius diadema habebis. O anima Christiana sequaris dulcem Christum per stellam cognitionis: Puero offeras myrrham contritionis: Christo thus orationis: Regi aurum dilectionis, & per hęc quatuor Iesu salutem consequeris.

SERMO II.

Matt.2.a VBi est qui natus est Rex Iudæorũ. In hoc verbo tria proponuntur animæ fideli maximè viri religiosi: scilicet exemplũ quærendi ibi: *Vbi est?* Materia gaudendi ibi: *Qui natus est.* Causa reuerendi ibi: *Rex Iudæorum.* Et ideò hoc verbum, respicit tres animæ vires, quia docetur rationalis quærere Dominum exemplo regũ dicentium. *Vbi est?* Psalmista: Dominus de cœlo prospexit super filios hominum, &c. *Psal.13.a* Item docetur concupiscibilis gaudere cui proponitur natiuitas Christi dicẽdo: *Qui natus est:* Euangelizo vobis gaudium magnum *Luce 2.b* quia natus est, &c. Item docetur irascibilis reuereri regem, cum dicitur: *Rex Iudæorum*: Deum timete, regem *1.Pet.2.c* honorificate, &c. Dicamus ergo exemplo regum: *Vbi est qui natus Rex Iudæorum?* Ecce reges homines sæculares regni negotia intermittunt, & Deum quærunt: quem tamen multi literati, & aliquando religiosi negligunt. *Hier.2.b* Sacerdotes non dixerunt vbi est Dominus, & tenentes legem nescierunt me. Vnde Greg. *Gregor. in mor. præf. in Iob. cap.2.* Plerunque actione sæcularium confunditur vita continentium, dum illi extra habitum assumunt opera: & isti iuxta ordinem proprium non excitant corda. Verecundum igitur est quod sęcularis possit claustralem reprehendere: Erubesce Sidon, ait, mare. *Isai.23.a* Sidon claustralis: mare sęcularis. Cogit tamen homines multipliciter necessitas, vt quærãt Deum. Est enim homo impotens in agendo digna, insipiens in noscendo mirabilia, miser in patiendo diuersa pericula, indigens in habendo cibaria necessaria, vel nutrimenta. Aduerte hoc ô homo, require Deum, & dic hoc: Vbi est inquit potens adiutor, contra primum. Hoc dicitur exemplo Elisæi, qui cum non posset aquas diuidere percutiens pallio, dicit: Vbi est Deus Eliæ? *4.Reg.2.c* & iterum percussit & diuisæ sunt aquæ: Sine me nihil *Ioan.15.a* potestis facere. Item vbi est sapiens doctor? cõtra secũdum. *Ioan.1.f* *Iob 28.b* Sic quæsiuit Andreas Iesum: Dixit Andreas ad Iesum: Rabi, quod dicitur magister, vbi habitas? Sapiẽtia vbi inuenitur, & quis est locus intelligentiæ? Item vbi est misericors liberator? contra tertium, hic quæsiuit Dauid: Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ, Domine, *Psal.88.g* sicut iurasti Dauid in vtero tuo. Illud pluraliter quęrit: Vbi misericordiæ tuæ, quoniam multas sustinet homo miserias. Item vbi est liberalis pastor? Contra quartum: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, *Cant.1.b* vbi cubes in meridie, &c. De his omnibus: Disce vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi longiturnitas vitæ & victus, vbi sit lumen oculorum & pax. *Bar.3.b* Adapta. Disce vbi sit prudentia contra insipientiam, vt possis opera digna virtutis ostẽdere. Vbi sit intellectus, vt possis imitabilia in sapientia intelligere. Vbi sit longiturnitas vitæ & victus, vt possis pati pericula & miseriam euadere. Vbi lumẽ oculorum & pax, vt possis cœlestia contemplari & acquirere. Nunc igitur, ô homo, quære diligenter vbi sit, quoniam non vbique inuenitur: Si ad orientem iero non apparet: si ad occidentem non intelligam eum: si ad sinistram quid agam? non apprehendam eum. *Iob 23.b* Si me vertam ad dextram: non videbo illum, &c. Quæretis me & non inuenietis, & vbi sum ego, vos non poteritis venire. *Ioan.7.c* Orat ergo Aug. in libro de videndo Deo. Domine Deus ecce cor quomodo est, vt te requirat vbi & quando te inueniat.

A Nota ergo quo modo Dominus secundum diuersos status diuersa habet vbi. Vnde nota quatuor vbi: vbi natus, vbi passus, vbi resurgens, vbi ascendens. *Quatuor vbi notanda.* Vbi natus fuit? in stabulo: Stella quam viderant magi, &c. vsque dum staret supra, vbi puer erat. *Matt.2.b* Vbi passus? in patibulo: de quo Psalm. Inuenimus eum in campis siluę: *Psal.131.b* quia vt dicitur ad Hebræos: Iesus vt sanctificaret per suum sanguinem proprium extra portam passus est. *Hebr.13.b* Inuenimus eum in campis, & sequitur. Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius, scil. in cruce. Psalm. Adorate scabellum pedum eius, quoniã sanctum est. *Psal.98.a* Vbi ipse passus fuit: in patibulo. Sed vbi positus fuit? in sepulchro, de quo: Videte locum, vbi positus erat Dominus. *Matt.vlt.b* Item vbi resurgens? in domo: Cũ serò factum esset die illa vna sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipli congregati, &c. *Ioan.20.c* Vbi ascẽdens? in cœlo: Si videritis filium hominis ascendentẽ, B vbi prius erat. *Ioan.6.g* Nunc ergo vide & quære diligenter vbi natus est, vt ames paupertatem, ibi enim, in diuersorio Dominus pauper fuit: omnino pauper in omnibus, vt patet in Euangelio. Vnde Hieron. O homo qui sollicitus es de regali ædificio? Ecce Saluator tuus non habet locum in diuersorio: quid sollicitaris de clientum collegio? ecce Rex tuus dormit cum boue & asino. Item vbi passus, vt studeas ad quietẽ: in sepulchro, vbi Dominus requieuit & quietem mentis docuit. Istud vbi non inuenitur de facili. Vnde legitur: De columba quę non inueniebat, vbi requiesceret pes eius, & sequitur: *Gen.8.b* Et rediit ad arcam. Sic debet anima non inueniens requiem mentis foris, redire ad conscientiam interius. Augustinus. Quærite quod quæritis: sed quæritis requiem, vbi non est requies, scilicet in temporalibus. C Item vide vt refugias ad eum, & custodias vnitatem: hanc enim Rex Christus habuit. Vnde & Thomas cũ ab aliis diuisus esset, Dominum tunc non vidit. *Ioan.20.f* Vnde Dominus in Euangelio: Vbi duo vel tres congregati *Mat.18.c* fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. De hoc Augustinus: Antiquus hostis continentiam in nobis non timet, quia neque premitur carne, neque etiã lasciuiã dissoluitur: abstinentiam non timet, quia neque cibo vtitur: concordiæ autem nostræ nimis insidiatur, quia quod ipse amisit in cœlo, facit, vt non seruemus in deserto. Augustinus de Trinitate. Sic familiaris est Domino charitas, quod ipse mansionem habere noluit, vbi charitas non fuerit. Isidorus ex Sallustio: Concordia paruæ res crescunt: discordia maximæ res dilabuntur. *Salust. de bello Iugur.* Item vide ascendẽtis beatitudinem, vt assequaris: Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi ego D sum, illic & minister meus erit. *Ioan.12.d* Nota, quando orauit pro se, orauit sub conditione: Pater si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamẽ non sicut ego volo, &c. *Matt.26.d* Sed orans pro nobis, dicit absolutè: Volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum, &c. *Ioan.17.d* hoc argumẽtum est magni amoris. Sequitur magna materia gaudendi. *Qui natus est.* Nota quod natiuitas Christi multiplex fuit: & est gaudium magnum. *Natiuitas Christi magnum gaudium.* Est enim materia desiderandi expectantibus, materia gaudendi cernentibus, materia loquendi prædicantibus, materia admirandi cogitantibus. Fuit inquam materia desiderandi patribus expectãtibus, vt patet in orationibus eorum. Alius enim dicit: Salutare tuum expectabo. *Psal.118 x* Alius orabat: Domine inclina cœlos tuos & descende. *Psal.143.b* E Alius: Vtinam disrumperes cœlos & descenderes. *Isai.64.a* Bernard. Confundor & cõpungor in memetipso, & vix cõtineo lacrymas, quia tædet me miserabilium temporũ. Cui enim nostrum tantum generat gaudium huius gratiæ exhibitio, quantum antiquis patribus generabat desiderium, sola repromissio? Item materia gaudendi cernentibus, quia vt dicit Ioan. Chrysost. Expectatio boni concupiscentiam parit: pręsentia vero lætitiam: Euangelizo vobis gaudium magnum. *Luc.2.b* Et hic. Videntes stellam Magi, &c. vsque puerum. Item materia admirandi cogitantibus. Multa enim miranda occurrunt. Vnde de hoc Bernardus in Homil. Missus est. Quia longitudo breuis, latitudo angusta,

gusta,altitudo plana,verbum infans factus,sitiens, pa-
Luc.2.e nis esuriens,&c.Omnes,qui audierunt, mirati sunt de A
Isai 9.b iis,quæ dicta sunt à pastoribus:Paruulus natus est no-
Luc.2.e bis,&c.Et vocabitur nomen eius admirabilis.Vnde erãt
Ioseph & Maria admirantes super iis,quæ dicebantur
de illo,&c.Item materia loquendi prædicantibus. Psal.
Psal.86.a Dicet homo & homo natus est in ea.Aug. Multa dixi-
mus de eius natiuitate:sed de eaquę de matre eius.Pri-
ma enim natiuitas Christi,scil.patre , non fuit materia
Isai.53.c loquendi:sed potius tacendi. Generationem eius quis
Ioan.1.b enarrabit ? Christus in hac , id est , terrena natiuitate
Verbum caro factum est : de ipsa carnea lingua loqui
potest & prædicare.Vnde audita hac natiuitate, statim
Luca 2.b pastores loquebantur ad inuicem:Transeamus,&c.Se-
quitur causa reuerendi:*Rex Iudæorum*. Si aduertamus
Psal.46.a quantus sit iste Rex,reuerebimur eum. Psal. Quoniam
excelsus Dominus,&c.Nota quod quatuor hodie sunt B
ostensa,magnitudinem huius regis declarantia:excellẽ-
tia dignitatis:mirificentia potestatis:præeminentia no-
bilitatis:affluentia liberalitatis. Excellentia dignitatis
hodie patuit, cum à regibus quæsitus , adoratus fuit.
Psal 88.d Quia enim reges adorant & muneribus reuerentur,ip-
sum in dignitate excellentem protestantur. Psal. Ego
Psal.71.c primogẽtium ponã illum excelsum præ regibus terrę.
Psal.Adorabunt eum omnes reges terræ,&c. Habebat
Apoc.19.c in vestimento & femore suo scriptum:Rex regum &
Dominus dominãtium. Quid mirum si reges præcellit,
qui non solum corporibus corruptibilibus hominum,
sed etiam perpetuis corporibus dominatur stellarũ:qui
non solum rationalibus,sed etiam irrationalibus impe-
Bar.3.d rare potest:Stellæ vocatæ sunt, & dixerunt : Adsumus.
Matt.2.b Vnde stella,quam viderant Magi in oriente, antecedẽ- C
bat eos,&c.Item mirificentia maiestatis hodie claruit:
Ioan.2.b quia hodie Dominus aquam in vinũ conuertit, osten-
dens se habere eandẽ potestatem,quam cum aquam in
Exod.7.d sanguinẽ conuerterat in Ægypto:Et aquam amaram in
Exod 15.d dulcedinẽ in deserto,vt dicitur:Domine in ditione tua
Esth.13.c cuncta sunt posita,&c. Item præeminentia nobilitatis
patuit , cum hodie in Iordane baptizato Domino, vox
Matt.3.d patris intonuit,Hic est filius meus dilectus.Quasi dice-
ceret,non vt putatur filius fabri, sed filius meus dile-
Eccl.10.c ctus.Beata terra(id est Ecclesia)cuius rex est nobilis.Itẽ
affluentia liberalitatis , quia hodie secundum Bedam,
Psal.144.c Dominus de quinque panibus,quinque millia hominũ D
Psal.22.a satiauit:vt ipsi congruè dici possit : Aperis tu manum
tuã,&c. Psal. Dominus regit me, & nihil mihi deerit.

SERMO III.

Matt.2.b APertis thesauris suis,&c.Reges isti Domino offe-
Perfectus. rentes, perfectos significant : qui seipsos regere
nouerunt.Perfectus est autem homo tripliciter:videli-
cet,professione, conuersatione,contemplatione. Tales
igitur perfecti per tres reges hic significantur:de qui-
Eccl.49.b bus etiam accipi potest,quod dicitur:Præter Dauid &
Ezechiam & Iosiam omnes reges commiserunt pec-
catum.Dauid perfectam contemplationem significat :
interpretatur enim vultu desiderabilis. Ezechias,perfe-
ctam cõuersationem per diuinum auxilium significat: E
interpretatur auxilium Domini. Iosias perfectam pro-
fessionem seipsam sacrificãtem in religione significat:
interpretatur enim in quo est sacrificium. Primus ergo
perfectus de thesauro religionis debet offerre tria. Au-
rum continentiæ, immò continentiam quæ pretiosior
Eccl.26.c est auro:Omnis ponderatio non est digna continentis
Dan.10.a animæ. De hoc auro : Ecce vir vestitus lineis & renes
eius accincti auro obrizo : Vestis linea conuersatio est
munda. Renes auro accinguntur : dum carnis luxuria
Luc.12.e per continentiam coarctatur.Sint lumbi vestri præciu-
cti , &c. Sed quia non sufficit continentia in corpore,
Apoc.1.c nisi sit & in corde siue in pectore. Ideò bene Aposto-
lus Ioannes vidit præcinctum ad mamillas zona aurea.
Iob 41.d Sed heu aurum pretiosissimum sæpè mutatur in stercus
Eccl.9.b vilissimum.Sternet sibi aurum quasi lutum:Omnis mu-
lier,quę est fornicaria,quasi stercus abominabilis in via
ab omnibus prætereuntibus conculcabitur. Item thus
obedientiæ. Vnde dicitur:Obtulit Abidan mortariolũ *Num.7.c*
plenum incenso.Abidan interpretatur patris mei iudi-
cium. Non ergo habeas scrupulosam pœnitentiam de
præcepto, nec dicas esse contra animam tuam. Patris
enim prælati est iudicare,non tuum. Hieronymus:Prę- *Hier.epist.*
positum monasterij timeas vt Dominum:diligas vt pa- *ad Rusticum*
rentem , credas tibi salutare quidquid ille præceperit: *monach. post*
neque de maiorum sententia iudices , cuius officium *med.*
est obedire.Mortariolum est cor obediens,in quo pro-
pria voluntas contunditur. In mortariolo ergo thus
offertur,dum ex corde obeditur , & propria voluntas
frangitur. Mortariolum autem aureum offertur , dum
obedientia ex charitate impletur. Gregor. Obedientia *Gregor.lib.*
non seruili metu,sed charitatis affectu seruanda est,nõ *35.mor.cap.*
timore pœnæ, sed amore iustitiæ.Item myrrham pau- *10. ante*
pertatis : Vadam ad montem myrrhæ?Mons altus est, *med.* *Cant.4.b*
sic & paupertas:Altissima eorum paupertas,&c. Hanc *2.Cor.8.a*
myrrham Nicodemus portat ad sepulturam Domini. *Ioan.19.g*
Secundus rex & perfectus de thesauro conuersationis
suæ debet offerre aurum dilectionis:de quo require su
pra in proximo sermone. Item thus , de quo require
supra. Item myrrham bonæ opinionis : Quasi myrrha *Eccl.24.b*
electa dedi suauitatem odoris. Bonus odor , bona fama *2.Cor.2.b*
est. Christi bonus odor sumus , &c. E contrario qui-
dem fœtent per infamiam malę consuetudinis , &c. *Ioan.11.e*
Domine iam fœtet, &c. Gregor. Sicut odor bonus ex *Greg.lib.14.*
virtute est,sic fœtor ex vitio. Tertius rex siue perfe- *Mor.c.26.*
ctus de thesauro contemplationis offert tria secundum *Contempla-*
illa tria circa quæ versatur cõtemplatio.Versatur enim *tio circa tria* *versatur.*
circa diuinæ potentiæ magnitudinem , in cuius reue- *Apoc.4.d*
rentiam offertur aurum. Vnde dicitur , quod viginti-
quatuor seniores mittentes coronas aureas thronum
Dei,adorabant viuentem in sæcula sæculorum. Coro-
nas aureas Domino mittunt , qui omnem dignitatem
& honorem quem habet in cœlo & in terra,Deo sub-
iiciunt & attribuunt.Item circa diuinæ clemẽtiæ mul-
titudinem quam cum multis beneficiis nobis ostendit, *Eccl.50.a*
in quorum gratitudinem offertur thus:Quasi thus re-
dolens in diebus æstatis. Sicut per hyemem rigor &
tempestas diuinæ iustitiæ : Iam enim hyems transiit, *Cant.2.c*
&c.Ita per æstatem serenitas misericordię significatur:
dies ergo ęstatis sunt beneficia diuinæ pietatis. Item
circa miseriæ amaritudinem, quam sustinuit Christus
in passione, offertur myrrha Fasciculus myrrhæ dile- *Cant.1.c*
ctus meus mihi. Bernardus:Fasciculum hunc colliga- *Bernard. in*
re,& inter vbera nostra collocare , est sertum collectũ *Cant.serm.*
ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini *43. ante* *med.*
nostri.Aurum ergo in adoratione : thus , in gratiarum *Perfectus*
actione:myrrham,in passione offert perfectus. *quæ offert.*

SERMO IV.

APertis thesauris,&c. Triplex est thesaurus:videli- *Matt.2.b*
cet,cordis,oris,& operis. De primo:Bonus homo *Thesaurus*
de bono thesauro cordis sui profert bona De isto *triplex.*
proferre debemus tria : Aurum dilectionis, hoc est au *Luc.2.b*
rum, de quo : Vestiuitque eam , scilicet arcam auro *Exod.37.a*
purissimo intus & foris. Arca est cor vel anima , quæ
intus in affectu,foris in effectu auro charitatis vesti-
tur.Psal. Astitit regina à dextris,&c.Purum est aurum, *Psalm.44.c*
si in operatione, purius si in locutione , purissimum si
in intentione non sit falsificata dilectio:Filioli non di- *1.Ioan.3.c*
ligamus verbo neque lingua,sed opere & veritate. Itẽ
deuotionis.Vnde in laude iusti dicitur : Quasi ignis ef- *Eccl.50.a*
fulgens & quasi thus ardens in igne.Thus in igne est
deuotio in feruore. Ignis effulgẽs est exemplum lucẽs: *Matt.5.b*
Luceat lux vestra.Item myrrham contritionis Myrrha
enim amara est,sic & cor pœnitens contra peccatum.
Vnde sancta anima non solum sicut fumus thuris per
deuotionem,sed etiam sicut fumus myrrhæ per con-
tritionem ascendit per desertum mundi vel religionis:
Quæ est ista quæ ascẽdit,&c.vsque myrrhæ & thuris: *Cant.3.b*

myrrhæ per contritionem, thuris per deuotionem. Sed heu quidam simul Domino myrrham offerunt, & A crucifigunt, qui timore gehennæ etiam quandoq; vsque ad lacrymam compunguntur, sed tamen Deũ offendere non desistunt: Mar.15.b Dederunt ei myrrhatum vinum bibere. Vinum myrrhatum sunt lacrymæ attritorum: Greg. Past. cur. par.3. c.2. admonit. 31. Gregor. Qui fletibus suis vitæ munditiam subtrahit, ante Dei oculos sordidas etiam lacrymas ipsas facit. De secundo etiam dicitur secundum aliam translationem. Prouerb.21.c Thesaurus desiderabilis requiescet in ore sapientis. De isto offerre debemus tria. Aurum laudationis: Iob 37.d Ab aquilone aurum veniet & à Deo formidolosa laudatio. In aquilone tentatio diaboli significatur, qui Cant.4.d quandoq; flatu Spiritus sancti fugatur: Surge aquilo & veni auster, &c. Ab aquilone ergo aurum laudis diuinę, quia Deum laudare multum debemus, quod in tentationibus, & periculis non perimus. Item thus orationis Psal.140.a Psal: Dirigatur oratio mea. Sed quia thus orationis per Angelos offertur Christo: Apoc.8.a ideò dicitur de Angelo, quod stetit ante altare habens thuribulum aureum in manu sua, & data illi sunt incensa multa, vt daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum, id est, super Christum. Ioan. Chrys. oper. imp. hom.13. post medium tom.2. Ioan. Chrys. Sicut thymiamata bene cõfecta delectant hominem odorantem, sic oratio iusti suauis est ante Deum. Vis autem scire dignitatem eius: mox vt de ore eius processerit, suscipiunt eam Angeli in manibus suis, & offerunt ante Deum. Caue ne Angelus tuus inter Angelos alios vacuo thuribulo appareat. Itẽ myrrham confessionis. Vnde de ipsa Iudith Iudith.10.a dicitur: Vnxit se myrto optimo. Iudith confitens interpretatur. Hæc Holofernẽ, id est, diabolum confundit. Acriores enim dolores diabolo non infligimus, quã cum plagas peccatorum nostrorũ confitendo & pœnitendo sanamus. De tertio: Matt.6.c Thesaurizate vobis, &c. De isto offerre debemus tria, aurũ misericordiæ: Eccl.29.b Pone thesaurum tuum in præceptis altissimi, & proderit tibi magis, quam aurum; & additur: Cõclude ergo eleemosynam in sinu pauperis. Præceptũ altissimi, in quo thesaurum temporalem ponere debemus est illud, de quo: Luc.11.f Date eleemosynam, &c. Hoc figuratum est. 3.Reg.10.c Vbi dicitur quod fecit Salomon ducenta scuta de auro purissimo. Sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti vnius, & trecentas peltas ex auro probato. Per scuta aurea, misericordiæ opera figurantur: Eccl.29.b Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso & gratiã hominis quasi puellã conseruabit, &c. vsque, super scutũ potentis & super lanceã aduersus inimicum tuũ pugnabit. Ducenta erant scuta, Perfectio pœnitentiæ. pœnitẽtiæ perfectio debet esse in corde, ore, & in opere. Per sexcentos siclos, sex misericordiæ opera significantur, de quibus: Matt.25.d Esuriui, &c. Item thus bonæ famæ: Cant.4.c Odor vestimentorum tuorũ odor thuris: vestimentum est bona conuersatio, per cuius odorem, id est, bonam famam, benedictionem à Deo consequimur: Gen.2.d Statim vt sentit vestimentorum suorum fragrantiam. Item myrrham abstinentiæ & mortificationis carnis: Cant.5.b Manus meę stillauerunt myrrham. Martyres simul myrrham totam effuderunt. Nos vero myrrham stillamus paulatim carnem mortificando. Per digitos, discretio quinque sensuum accipitur, quos similiter castigare debemus, vt sic myrrham in eis habeamus.

E

DOMINICA INFRA OCTAVAM EPIPHANIÆ.

SERMO I.

Luc.2.g FILI. *quid fecisti nobis sic, ego & pater tuus dolentes quærebamus te.* Quoniam nõ sine magno dolore amittitur quod cum magno amore possidetur. Hinc est, quod beata Virgo de amissione corporalis pręsentiæ dilecti ac vnici filij sui, quem tenerrimè ac super omnia diligebat, multiplicis doloris in animo colafizabatur. Vix autem dabat somnum oculis, & requiem pedibus, donec inueniret eum in medio doctorum in Ierusalem. Vt autem vidit eius faciem gratiosissimam, gaudens gaudio magno, & lætitia ineffabili: licet breuiter locuta fuerit sicut & virgo: Verecundum tamen verbum protulit magnæ prouidentiæ & magnæ sapiẽtię, dicens: *Fili, quid fecisti nobis, &c.* In quo quidem verbo tanquam virgo prudentissima primo præmittit dulcedinem benignæ allocutionis in ore, cum dicit: *Fili, quid fecisti nobis.* Secundo exprimit amaritudinę magnę tribulationis in corde, cum subdit: *Ego & pater tuus dolentes.* Tertio adiungit sollicitudinem discretæ inquisitionis in opere, cum subinfertur: *Quærebamus te.* Sic in ipso verbo beata Virgo tanquam prudentissima insinuatur dedisse Deo cogitationem cordis, locutionem B oris, & operationẽ totius corporis. Primo ergo in verbo proposito notatur dulcedo benignæ locutionis in ore, cũ dicit: *Fili mi.* Merito Iesus bonus filius erat dulciter alloquendus. Nam sicut quilibet bonus filius est gaudium & lætitia matris suæ: sic Iesus fuit gaudiũ, & lætitia matris suæ virginis: quia in ipso erant tria: quæ omnem animam in eius concupiscentiam, & ad amorem alliciunt. Tria in Christo quę ad ipsius amorem alliciunt. Primo pulchritudo venustatis & pudicitiæ in mente & corpore: Secundo dulcedo pietatis & sapientiæ in ore: Tertio mansuetudo tractabilitatis & patientiæ in opere. Cum enim hæc tria sint in Christo, sequitur quod talis puer est gaudiũ & lætitia matris suæ. Primo in filio virginis gloriosæ erat pulchritudo venustatis & pudicitiæ in mẽte & corpore. Vnde Psal. Speciosus forma prę filiis hominũ: nec immeritò: Psal.44.a C quia nullus fuit sine peccato actuali vel originali, nisi solus puer Iesus, qui est candor lucis æternæ, & speculũ sine macula, Deus maiestatis. Sap.7.d Hic est ille puer gloriosus Salomon, de quo: Ego filius fui patris mei tenellus & vnigenitus corã me matre mea. Prou.4.a Verè puer Iesus erat tenellus Dei patris, eo quod delicatè nutritus in veris deliciis diuinitatis, & vnigenitus coram virgine matre sua per assumptionem humanitatis, vt sic oculis depuratis ab omni lippiditate peccati sit iucũdũ, & delectabile intueri ipsũ, secundũ duplicẽ visũ hominis, sc. interiorẽ, quantũ ad diuinitatẽ, & exteriorẽ, quantũ ad humanitatẽ. Secũdo in filio virginis gloriosæ erat dulcedo pietatis & sapiẽtiæ in ore. Vnde: Filius sapiẽs lætificat patrẽ: filius autẽ stultus, mœstitia est matris suæ. Prou.10.a Licet sapiẽs puer Iesus sit lętitia patris & gloria secundũ æternã generationẽ, eo quod est splẽdor glorię, & figura substãtiæ eius, tamẽ est non tãtum lętitia patris, D sed etiã matris, in natura assumpta per gloriosã in mũdo conuersationẽ: eo quod sapiẽter docuit, sapiẽtius vixit, & sapiẽtissimè mala pœnæ tolerauit. Et sic veritate doctrinæ rationalẽ illuminat: sanctitate vitæ, concupiscibilẽ informauit: exemplaritate patiẽtiæ irascibilẽ quietauit, & perfectibilitate concordantiæ. Quidquid enim verbo docebat, facto concordabat: non enim habebat multiloquas concordantias, sed reales. Nam quidquid verbo dicebat concordantiis realibus, actualibus, & manualibus, concordabat. Nam primo cœpit facere, & & postea docere. Tertio in filio virginis gloriosæ erat mansuetudo tractabilitatis & patiẽtiæ in opere. Vnde: Isai.9.b Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerũ eius: Paruulus (inquit propheta) natus est nobis. Ecce humilitas Dei in resiliẽdo: Nam cũ esset magnus Dñs rex excelsus, resiliuit in figurã pueri paruuli, formã serui accipiẽs. Phil.2.a Et ob hoc quod in descendẽdo fuit cæteris humilior, ideò secundũ regulã infallibilẽ diuinæ iustitiæ quæ est: Qui se humiliat, exaltabitur, fuit in ascẽdendo omnibus aliis sublimior. Et filius datꝰ est nobis: ecce tractabilitas obedientiæ: etiã non resistẽdo. Cũ enim Deus pater sic diligeret mundũ, vt filiũ suũ vnigenitũ daret, Ioan.3.b non fuit in resistẽdo pertinax, sed tractabilis in acquiescendo volũtati patris. Et factus est principatus super humerũ eius. Ecce mansuetudo patiẽtiæ in sustinendo, non est sibi

gratis

gratis datus cœlestis principatus: immo multo labore & dolore eum acquisiuit supponẽdo humerum suum omnibus laboribus & doloribus mortis, & quãtò eius apparuit caro deformis & pallida in moriendo, tantò summa pulchritudine & decentia fuit circundata in resurgendo. Vnde qui videbatur proiici velut semen in terrã cum verecundia: resurrexit & creuit in summam gloriam. Nullus ergo metuat atteri doloribus in corde, ieiuniis affligi in corpore, quia tanto eius caro resurget gloriosior, quanto pro Christo fuit humilior, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ. *Phil.3.d* Sequitur secundo: *Ego & pater tuus dolẽtes.* Vbi notatur amaritudo profundæ tribulationis in corde. Certè non miror (virgo gloriosa) si tribularis in corde, si habes dolorẽ: mirarer autem si nõ doleres: eo quòd amisisti dilecti tui filij præsentiã corporalẽ, quæ multis consolationibus replebat animã tuã. Et licet virgo gloriosa multos dolores, multas tribulationes & amaritudines habuit in hoc mũdo de filio: possumus tamen dicere ad præsens quòd triplicem habuit dolorem. Doluit enim primo in amissione filialis præsentiæ. secundo in visione passionis Dominicæ: tertio in compassione obcæcationis Iudaicæ. Primo habuit dolorem in amissione filialis præsentię. Vnde in Psal. *Psalm.93.d* Secundum multitudinem dolorum meorũ in corde meo consolationes tuę lętificauerunt animã meam. Potest esse verbum matris virginis alloquentis dilectum filiũ suum, postquam eum inuenit, quasi dicat. Secundũ multitudinem dolorũ meorũ quos habui de amissione tuæ corporalis præsentiæ: consolationes tuæ lætificauerunt animã in visione tuę faciei diuinis splẽdoribus irradiatæ. Quid iucundius quàm videre hominem hominis conditorem: delectabilis ad videndũ, suauis ad habendũ, dulcis ad perfruendum, ipse per se placet, per se sufficit ad præmiũ. Secundo doluit in visione passionis Dominicæ. Vnde dicitur: *Thren.1.d* Attẽdite & videte si est dolor sicut dolor meus. Audiamus virginis matris Mariæ lamentabilẽ vocem, & attendamus eius vehementẽ dolorem, & videbimus, quia nõ est dolor sicut dolor suus, excepto dolore filij, ad cuius exemplar dolor suus assimilatur. Mira enim & incredibili compassione tenebatur, atq; inexplicabili sermone. Dolores namq; plagas & opprobria filij in se retorquens, in suam propriã personã recipiebat; sentiens hoc, quod & in Christo Iesu. In animo enim illi martyri commartyr astabat, vulnerato cõuulnerata, crucifixo cõcrucifixa, gladiato cõgladiata. Nã suam ipsius animam pertransiuit gladius passionis Christi. *Luc.2.c* Pallebat enim decor munditiæ & naturali pulchritudine tabescebat, & ipsa tabescebat, quia talis in ipsa relucebat effigies, qualis ab obiecto corpore, sc. filij resultabat. Sordebat sputis facies gloriosa, sordebat & ipsa luctu mœstitię. Non enim aliũ habitũ prętendebat amans, nisi qualis virtus amoris expresserat ab amato. O gens ingrata nigrescimus à gloria solari: nunquam pallescimus cum Christo, nunquã deponimus ornatus, memores Christi nudi. Quis mihi dabit nigrescere cum Christo, & pallescere cum Maria matre eius, & erubescere & deficere à memetipso: vt partem habeã in passione Dñi mei? Nõ erubescat spõsa aggredi quæ nouit præcessisse & in Christo spõso: quia perfecto nihil gloriosius sibi putet, quã Christi portare opprobriũ. Vnde vox illa exultationis & salutis: *Gal.6.d* Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Tertio doluit in cõpassione obcæcationis Iudaicæ. Vnde in Psal. *Psalm.68.f* Super dolorẽ vulnerũ meorũ addiderunt. Tãtum enim cõpassione regina misericordię dolebat de obcæcationis malitia Iudæorũ: eo quòd apponebant iniquitatẽ super iniquitatem, spernendo illud magnũ sacramentũ, & vilipendendo illud saluberrimũ medicamentum, passionis Christi antidotũ quo saluabatur infirmus populus humanus, vt videretur ei addere dolorẽ super dolorẽ vulnerũ mentaliũ, quem gladius passionis Christi filij sui in sua anima expresserat. Nõ enim iræ stimulo furens, nec odij fastibus exardẽs, sed mansuetũ animũ per compassionẽ exasperantibus præbebat, nõ vicem rependere cogitans, sed tantas iniurias vltrò indulget. A Singulari enim cõpositione Maria omnem malignitatẽ eorũ superans, iniuriã obliuiscens, potius eorũ compatiebatur insaniæ: totaliter cohærens supernæ dulcedini, quæ se totã illo tempore diffundebat super peccatores. Tertio introducit sollicitudinẽ discretæ inquisitionis in opere cum dicit: *quærebamus te.* Valde enim fuit sollicita beata virgo in inquirendo, licet non fuerit negligẽs in amittendo. *Iudæorum consuetudo.* Nã consuetudo apud Iudæos secundũ expositores hæc erat: quòd in processionibus & itineribus, dum ascendebant in tẽplum, & etiã dum morarentur in tẽplo: quòd & viri & mulieres non simul, sed pergebant seorsum. Pueri autẽ nõ tenebãtur hac lege; sed quãdoque cum patribus pergebant, quandoq; cum mulieribus. B Vnde Maria & mater putauit ipsum esse cum Ioseph in comitatu virorum, & Ioseph putauit puerum Iesum esse cũ Maria in comitatu fœminarum. Et hæc cõsuetudo introducta erat causa honestatis ad custodiã castitatis. Et sic patet quòd non fuit negligẽs in amittendo sed valdè fuit sollicita diligens in inquirendo, eò quòd quæsiuit eum. Primo cũ rectitudine cõscientiæ, in credendo. Secundo cum latitudine beneuolentiæ, in diligendo. Tertio cum certitudine confidentiæ, in expectando. Vt sic tanquã forma & speculum Christianorũ daret exemplũ rectè acquirendi Christum. Primo quæsiuit eũ rectitudine cõscientiæ in credendo. Vnde dicitur: *Gen.10.b* In simplicitate cordis quęrite illum: quoniã inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autẽ eis qui fidem habent in illum. *Sap.1.a* Quærite illum per continuationem deuotæ orationis. C In simplicitate cordis per puritatem intentionis & innocentiam operis: vt nulla sit duplicitas interius, nulla falsitas exterius, sed totaliter cõuertatur in Deum, nec reflectatur in suũ cõmodum, nec eleuetur per fauorẽ humanum: quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum per præsumptionẽ temerariæ inquisitionis. Vnde Aug. *Aug. lib.1. cont. Faust.* Præsumptio arrogantiæ oculum cordis claudit, vt omnino non videat: vel distorquet, vt peruersè videat, & aliud pro alio probet: apparet autẽ eis qui fidẽ habent in illum per mentalis intuitus eleuationem. Secundo quæsiuit eum cũ latitudine beneuolentiæ, in diligendo. Vnde dicitur: *Mar.16.b* Iesum quæritis Nazarenũ. Istę sanctæ mulieres, quos alloquitur Angelus, cũ tanto desiderio amoris quærebãt Christum, vt etiã in nocte non quiescerent. D Nonne cũ magno feruore amoris quærebat Christum Maria Magdalena, quæ sola in sepulchro moras contrahere non timebat, cum sexus muliebris sit timidus ex natura. Non enim erat contenta visione Angelorum, nec consortio Apostolorũ. Immò erat tædium sibi videre omnẽ creaturam, nec destitit quęrere, donec inueniret Iesum Nazarenum crucifixum, quia eo habito, habetur omne bonum. Nam Christus inquantum Crucifixus, cõfert beneficium veniæ in absolutione culpæ. Inquantum Nazarenus, id est, floridus, confert stillicidium gratiæ, in promotione iustitiæ. Sed inquantũ Iesus (qui interpretatur salus) confert complementũ gloriæ in glorificatione corporis & animæ. Et de hoc dicitur: *Hier.29.c* Cũ quæsieritis me in toto corde vestro, inueniar à vobis, dicit Dominus. Vnde beata virgo quæsiuit in toto corde nõ dimidiando eũ ad terrena. Tertio quæsiuit eum cũ certitudine cõfidentię, in expectãdo. E Vnde: *Col.3.a* Quę sursum sunt quærite, non quæ super terrã, vbi Christus est in dextera Dei sedẽs. Virgo Maria per appetitum cœlestium quærebat quæ sursum sunt, expectãdo cũ certitudine spei potiora bona Dei patris: vbi Christus inquantum homo perpetuè fruitur. Nõ quæ super terram: per depressionẽ affectus ad terrena, quia istæ terrenę consolationes, quas carnales experiũtur, cõparatę delectationibus quę sursũ sunt in dextera Dei patris, potius dicendę sunt desolationes. Vbi enim homo credit inuenire delectamentũ, inuenit cruciamentũ: quia omnis delectatio in præsenti aspersa est amaritudine: *Delectatio.* Sed delectationes, quæ sunt in dextera Dei, delectãt, eo quòd delectatio

tio est coniunctio conuenientis cum conuenienti: sed anima nulli melius conuenit quàm illi, ad cuius imaginem vel similitudinem formata est. Rogemus.

SERMO II.

Luc. 2. g *Psal. 23. g* *Mat. 14. f* *Ioan. 2. c*

POst triduum inuenerunt eum in templo. Quoniam diuersi sunt status & generationes quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Quærunt enim incipientes, proficientes, perfecti. Hic istud triduum distinguendum est. Est igitur triduum incipientium, proficientium, perfectorum. De primo: Soluite templum hoc manu factum, & post triduum aliud non manu factum ædificabo. Templum Dei est anima virtutibus quàm maximè ornata. Hoc templum per peccatum destruitur, & manu fit templum diaboli: per manus enim opera designant. Sed hoc templum à nobis manu factum per triduum pœnitentiæ reædificatur, & fit téplum diuinæ gratiæ quod bene dicitur non manu factum, quia dicit Apost. Non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, &c. Tridui autem incipientium: primus dies est contritionis, secundus confessionis, tertius satisfactionis. Primus ergo dies contritionis: Dies expiationis erit celeberrimus, & vocabitur sanctus Dies côtritionis, bene vocatur sanctus & benedictus: sanctificat enim hominem: Contritio enim est flumen tabernaculum animæ sanctificans & mundans. Psal. Fluminis impetus lætificat, &c. Ibidem in Leuit. ex textu colligitur: quòd dies iste dicitur expiationis, propitiationis, dies afflictionis, quod conuenit contritioni. Contritio enim expellit peccatum de anima. In peccato autem tria sunt mala: macula, offensa, reatus. Per peccatū enim anima sordidatur: Deus irritatur, debitum æternæ mortis meretur. In contritione autem contra maculam est expiatio: contra offensam, propitiatio: contra reatū, afflictio. Isid. Ille pœnitentiam dignè agit, qui reatū suum satisfactione legitima plāgit. Hæc est ergo dies, de qua dicitur: Impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Exéplum de Magdalena pedes Domini lacrymis rigante: De Petro, amare flente: & de latrone in cruce pœnitente. Secundus dies est confessionis. Psal. Tota die verecundia mea contra me est. Confessio enim dies verecundiæ est medicinalissima: debet in confessione esse verecundia summa, nō occultando peccata, sed detestādo & plangendo. Vnde August. Qui per vos peccatis, per vos erubescatis. Erubescentia enim (vt ait quidam) magnam partem habet remissionis. Debet autem confessio esse integra, nuda, propria. Integra, & hoc notatur ibi, tota: non enim tota die confessionis, sed in parte diei verecundiā habet, qui non totaliter, sed particulariter côfitetur. Item nuda, & hoc notatur ibi, verecundia. Palliata enim côfessio minus verecunda est. Item propria: & hoc notatur, contra me: & non dicitur contra alium, quod dicitur contra multos, qui aliorum verecundias in confessione recitant, & peccata sua aliis imponunt: sicut Adam Euæ, & Eua serpenti. Hæc est ergo dies saluans confitentem: In diebus illis saluabitur Iuda, qui confitens interpretatur. Verè saluabitur. Vnde Ambros. Confessio à morte liberat, confessio aperit paradisum, confessio spem salutis tribuit: quoniam non meretur iustificari, qui in vita sua non vult confiteri. Tertius est dies satisfactionis: Portauimus pondus diei & æstus. Et dicitur, quòd in die tertio suspensus est magister pistorum in cruce. Per crucem, mortificatio carnis accipitur: Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt, &c. Notantur autem tria in ista historia: Magister pistorum in cruce suspenditur: magister pincernarum in gradū pristinum restituitur: videlicet, de carcere extrahitur. In quibus tria circa satisfactionē significantur: Qui enim vult satisfacere, debet vitā malam relinquere, & veterem hominem cum actibus suis exuere, & sic de carcere extrahi. Debet corpus suum mortificare, & sicut magister pistorū in cruce suspendi. August. Qui autem crucifixi passionem celebramus, reprimendarum carnalium voluptatum, crucem nobis faciamus. Tunc quoque spiritus per Christi reuertitur gratiam: & sic magister pincernarum, qui spiritum significat, in gratiam Domini pristinam restituitur.

Marginalia (left): Tit. 3. b · Leui. 23. e · Psal. 45. a · Tria mala in peccato. · Isid. de sum. bon. lib. 2. c. 13. sent. 6. · Ezech. 33. c · Luc. 7. f · Mat. 26. g · Luc. 23. f · Psal. 43. c · Confessio qualis debet esse. · Gen. 3. c · Heb. 33. e · Ambr. serm. 3. post 1. Domini. Quadr. tom. 5. edit. Rom. · Mat. 20. b · Gen. 40. d · Gal. 5. d

SERMO III.

Luc. 2. g *Mat. 15. d*

POst triduum inuenerunt, &c. Hic dicendum est de triduo proficientium siue religiosorum, post quod Iesus etiam inuenitur. De hoc ergo triduo dicitur: Misereor turbæ, quia triduo iam perseuerant mecum: hoc est triduum regularis obseruantiæ, per quod in deserto religionis septem panibus septiformis gratiæ Spiritus sancti reficiūtur. Primus ergo dies huius tridui est paupertas voluntaria: Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum parui & mali. Dies peregrinationis est votū voluntariæ paupertatis. Paupertas enim facit homines esse peregrinos. Significantur autem hic tres conditiones paupertatis viri religiosi. Debet enim esse pauper libenter, perseueranter, humiliter. Libenter & voluntariè, & ideo dicit peregrinationis, non dicit, proscriptionis vel exilij, quæ homo inuitè patitur. Tales enim non sponte dimittunt propria libera voluntate, sed qui dimittit propria mera voluntate, vt pauper peregrinus Christus est. Vnde potest dicere illud. Quoniā aduena, &c. Item perseueranter, & hoc significatur in numerositate annorū centum triginta côtra quosdam, qui in peregrinatione paupertatis nō veri sunt peregrini, quia peregrinorū defectus habere nolunt. Bern. Sūt qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto, vt nihil eis desit: & sunt diligentes paupertatē, vt nullam tamen inopiam patiantur. Itē humiliter, ne extollātur. Pauperem enim superbū odit sapiens: Et ideo hic dicit paruuli & mali. Ecce mira humilitas: postquā centenarius tricenarius fuit, & dies suos paruos reputauit: iuxta illud: Cū feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis: dicite, serui inutiles sumus, &c. Nullus ergo Christi pauper, relictis his diuitiis vel diuitibus parentibus superbiat. August. Vtilius terrena opulētia humiliter tenetur, quàm superbè relinquatur. Secundus dies continentiæ. Psal. Obumbrasti super caput meum in die belli. Continētibus enim maximum imminet bellum. Est autē triplex continentia: corporalis, mentalis, sensualis. In corporali obumbratur homo, sed non super caput: dum ab æstu concupiscentiæ continet corporaliter, sed non mentaliter. In mentali obumbratur homo & super caput, qui non solum corpore, sed mēte & voluntate côtinet. Caput enim animæ mens est. In sensu vero obumbratur homo non solū super caput, sed etiam in die belli, qui non solum in actu, neq; in affectu: sed etiam in visu, & auditu, & aliis sensibus castus est. Maximè enim côtra sensum imminet bellū. Vnde pauci sunt qui sensus suos caste custodiant & vincant. Hoc potest esse bellum, de quo: Non côcupiscatis spolia, quia bellū contra nos est. Mirabile est quod Iudas, qui toties victor extitit, adhuc bellum contra se esse dicit: quia reuera quantumcumq; continentes sumus, securi esse non possumus, quandiu sensus nostros non vicerimus: Oculus meus deprædatus est animam meam. Certè non solum visus, immò etiā auditus animam deprędatur. Isidorus: Vanus sermo cito polluit mentē: & facilè agitur, quod libenter auditur. Tertius dies est obedientiæ: Siluit terra Iuda in diebus Simonis, & quæsiuit bona gentis suæ, & placuit illis potestas eius. Hic ostenditur lux obedientiæ. Simon enim obediens interpretatur. Tres autē sunt conditiones obediētiæ. Debet esse grata, pura, sollicita. Grata sine murmure in auditione, & hoc notatur ibi: Siluit terra. Itē pura proprij, vel carnalis commodi intētione: & hoc notatur ibi: Quæsiuit bona gentis suæ, nō sibi, sed aliis quæsiuit bonum. Sunt autem quidam, qui bene obediunt sine murmuratione, sed vbi commodum suum considerant, non aliorum. Itē sollicita vel deuota adimpletur, & hoc notatur ibi: Placuit illis potestas eius.

Marginalia (right): Gen. 47. b · Paupertas viri religiosi. · Psal. 38. a · Eccl. 25. a · Luc. 17. e · Psal. 139. b · Continentia triplex. · 1. Mach. 4. b · Tren. 3. f · 1. Mach. 14. a · Obedientiæ côditiones.

A Quidam enim ita negligenter & inordinatè, & confusè, & indeuotè implent obedientiam, quòd nulli placet. Potestas eorum, id est, obedientia per quam verus obediens super seipsum potestatem habet: Vir obediens loquetur victoriam. Vincit enim verus obediens omnia propria membra exterius, vt voluntatem interius. Bernard. Verus obediens mandatum non procrastinat, sed præparat aures auditui, linguam voci, manus operi, pedes itineri: & se totum intra se colligit, vt mandatum peragat imperantis. Verus ergo obediens debet esse silens à murmuratione, purus intentione, placens executione: silens ore, purus corde, placens opere.

Prou.21.d

Bernard. epist.7. ad Adam monach. post med.

Verus obediens.

SERMO IV.

Luc.2.g

Iudit.12.b

POst triduum inuenerunt, &c. Nunc dicendum est de tertio triduo quod est perfectorum. De hoc dicitur, B quod ipsa exiuit ad deprecandum, ad adorandum Dominum suum per triduum. Exibat noctibus in vallem Bethuliæ & baptizabat se in fonte. Iudith animam contemplatiuam Deum glorificantem significat. Interpretatur enim glorificans, quod perfectionis est: in nocte huius sæculi ad orationem exiens, baptizatur in fonte lacrymarum. Greg. Quia post baptismum inquinamus vitam, baptizemus lacrymis conscientiam. Primus ergo dies huius tridui est dies quietationis, quo anima quietatur & placatur ab incursu eorum, quæ turbare possunt salutem mentis. Quietati autem per diligentem custodiam: Custodite animas vestras & nolite pódera portare in die sabbati, nec inferatis per portas Hierusalem. Dies enim sabbati est dies quietis internæ, qui tantum est bonarum conscientiarum. Aug. Omnis malus sabbatum habere non potest. Nunquam C enim illi quiescit conscientia. Cui autē bona est, tranquillus est: & tranquillitas sabbatum est cordis. Tres autem conditiones sunt huius quietis. Debet enim anima contemplatiua quietari à praua cogitatione Et hoc notatur ibi: Custodite animas vestras. Item à curarum oppressione. Vnde ait: Nolite portare pondera. Isidorus. Semper in interna quiete eris, si te à strepitu terrenarum actionum subtraxeris. Itē à phantastica imaginatione hoc notatur ibi: Ne inferatis per portas. Portæ enim sunt sensus nostri per quos imagines corporales se ingerūt. Prauis cogitationibus non inquinari, mundę innocentiæ est: rerum cupiditatibus non teneri, humanæ virtutis est: corporum imaginibus non inuolui, Angelicæ puritatis est: sed non nisi diuini muneris est etiā D vtrumq; transcendere. Debet ergo sancta anima quiescere à cogitatione carnali, à sollicitudine temporali, ab imagine corporali. Secundus est dies contemplationis, quæ lucida est. Dicitur ideo: Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsq; ad perfectum diem. Triplex lumen hic tangitur. Lux, splendor, perfectus dies. Per tres partes contemplationis, videlicet: cogitationem, meditationem, cōtemplationem. Quando enim anima versatur circa plura & vagatur, neque est fixa in vno, tunc est cogitatio. Item quando fixa est in vno, & vni tantum intendit, tunc est meditatio. Item quando vni tantum intendit, & hoc supra se, tunc est contemplatio. August. Vbi te inueni veritas Deus, nisi in te supra me. Deus ergo lux est in cogitatione, splendor in meditatione, perfectus dies in contemplatione. Tertius E dies est perfectæ dilectionis, de quo: Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis, & in die lætitiæ cordis illius. Filiæ Sion, id est animæ cōtemplatiuæ, egredimini per quietationem: & videte per cōtemplationem regem Salomonem, cui debetis dilectionem Tria autem sunt quæ ad dilectionem accendunt, si bene recogitantur: scilicet, sponsi humiliatio, quod significatur cum dicitur: In diademate, quo coronauit eum mater sua. Bernardus. Diademate carneo coronauit eum mater sua Maria: diademate spineo mater Synagoga, quæ potius dicitur nouerca. Humilitas ergo incarnationis & passionis animum accendant. Item beneficiorum multiplicatio, maximè spiritualium, sicut est fides, dilectio, iustitia, quibus desponsatur Christus: & hoc significatur in die desponsationis illius. Item gloriæ æternæ præparatio: & hoc significatur in die lætitiæ cordis eius. Corde enim lætatur Christus de præparata prædestinationis gloria. Aug. Gaudium iam ipse perfectum de nobis habebat, quando nos præsciendo, & prædestinando, gaudebat. Lætetur ergo cor quærentium Dominum, ex quo cor Domini lætatur de gloria quærentium. Accenditur ergo mirabiliter sancta anima, quando recolligit illata sponso suo supplicia: quando recogitat sibi collata beneficia: quando rememoratur de præparata sibi æterna lætitia. Dies ergo desponsationis est virtus dilectionis. Veraciter enim desponsata est anima, quæ veraciter diligit.

Prou.4.e

Partes contemplationis.

Cant.4.d

Hier.17.e

SERMO V.

PAter tuus & ego dolentes quærebamus te Quærendus est Christus per fidem, per amorem, per iustitiam, per bonā operationem. Vide autem in præsenti Euangelio, quando, vbi, & quibus, ad quid quæritur Christus. Quærendo enim quatuor consideranda sunt: videlicet temporis opportunitas, loci congruitas, quęrentis humilitas quæsiti vtilitas. De primo: Quærite Dominum, dum inueniri potest: & quasi ostendens quo modo quærendus sit adiungit: Derelinquat impius viam suam, &c. Bene autem dicit: Dum inueniri potest. Si tu quæreres in hieme calorem, vel in nocte solem, non inuenires. Tempus autem quærendi hic determinatur per triduum. Inuenitur autem post triduum contritionis, confessionis, & satisfactionis. De hoc triduo: Misereor turbæ quæ iam triduo, &c. vbi septem panibus, id est septem donorum Spiritus sancti homo reficitur. De secundo: Quæretis me, & inuenietis me, cum quæsieritis me in toto corde vestro. Ecce locus vbi quærendus est Dominus, quia in corde, & non in vno angulo cordis: sicut illi, qui in vna parte cordis diabolū, in alia Dominū quærunt, sed in toto corde quærendus est Dominus. Psal. In toto corde meo exquisiui te. Locus ergo quærēdi hic determinatur per templum, quod significat cor fidele. Sed nota quod in Hierusalem: id est, in tēplo & inter doctores quæsitus inuenitur, id est in contēplatione, in oratione, in prædicatione. Hierusalem visio pacis interpretatur, quòd conuenit animæ contēplatiuæ: quæ nescit habere pacem nisi Deum videat: Nunc dimittis seruum, &c. vsq;: Quia viderunt oculi. Templū locus orationis. Templum ergo Dei est cor nostrū, in quo orando quærere debemus Dominum. Quis enim crucē in ara porcorū, quis sacerdotem in spelunca latronum quæreret, & nō potius in templo? Qui autem sunt latrones, qui de cordis spelunca exeunt, nisi de quibus dicitur: De corde enim exeunt cogitationes malę, homicidia, &c. de his latronibus dicitur: Scriptum est quia domus, &c. vsq; latronum. Inter doctores, quoque Christus quærendus est, quia in doctrinis & scripturis inuenitur nō inter cognatos. Bernard. Quo modo te bone Iesu inter cognatos meos inueniam, qui inter tuos minimè es inuentus? quo modo inuenero in gaudio, cum mater tua dolens vix te inuenerit? De tertio: Psal. Quis ascendet, &c. vsq; hæc est generatio quęrentium Dominū. De tali generatione fuit Maria Magdalena, cui Dominus ait: Mulier quid ploras? quē quęris? De tali quoq; generatione fuit Ioseph & Maria de quibus hic dicitur. Pater tuus & ego dolentes, &c. In Magdalena pœnitentes: in Maria, innocētes: in Ioseph, regentes seu prælati significantur. Fuit enim nutritius & procurator Domini & matris eius. Vel in Magdalena incipientes, in Ioseph proficientes; interpretatur enim augmentum, in Maria perfecti, vel in Magdalena conuersi, in Ioseph actiui, in Maria contemplatiui. Ioseph nutritius Domini bene significat actiuos: qui sicut Dominum in membris suis nutriunt: ita in membris eum quærunt, in membris eum inueniunt. Vnde,

Luc.2.g Christus quomodo quærendus.

Isa.55.b

Matt.15.d

Hier.29.c

Psalm.118

Luc.2.d

Matt.15.b

Matt.21.b

Psalm.23.b

Ioan.20.d

Esuriui,

Mat.25.d Esuriui, &c. Ecce qualis debeat esse generatio quærentium Dominum non carnalis sed spiritualis. Ber. Non curant carnales quærere quem tamen desiderant inuenire: cupientes consequi, sed non insequi: De quarto: 2.Par.15.a Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo: si quæsieritis eum, inuenietis. Si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Ecce vtilitas quærendi Dominũ: ad hoc enim quærere debemus vt inuentus nobiscum sit per gratiam, & non derelinquamus, sed ne nos derelinquat, fortiter teneamus. Gregor. Priùs non inuentus quæritur, vt post inuentus strictiùs teneatur: hoc etiam in præsenti Euãgelio significatur, vbi dicitur: Descendit cum illis & venit Nazareth, & erat subditus illis. Spiritualiter descendit Christus in iustificatione peccatorum: Mat.8.a Cùm descendisset Iesus de monte, &c. in quo descensu leprosum, id est peccatorem sanat. Item venit Nazareth in multiplicatione virtutum: interpretatur enim flos: Cant.2.c Flores autem sunt virtutes: Flores apparuerunt in terra nostra. Item est subditus in promptitudine faciendi voluntatem suorum. Psal.144.d Psalm. Voluntatem timentium se faciet, quibus ita promptus & obediens est, quasi subditus eorum. Vnde Ios.10.a ad præceptum Iosuè sol stetit: Obediente Domino voci hominis.

SERMO VI.

Luc.2.g PAter tuus, & ego dolentes quærebamus te. Si esset nobis dolor de Christi absentia tunc quæreremus eũ cum Ioan.20.d diligentia sicut & Magdalena. Mulier quid ploras? quem quæris? Dolẽdo ergo & flendo quærere debemus Christum, sicut quæreret fontem vel aquam, cuius domus arderet: panem, quem fames vrgeret: dilectum, qui amore langueret: vitam, qui suspendi deberet. Sic nos Christum dolentes quæramus tanquam fontem extinguentem ardorem vitiorum: tanquam panem confortãtem in via mandatorum: tanquam dilectum amplexantem in oblectatione meritorum: tanquam vitam conseruantem à Amos.5.a morte damnatorum. De primo: Quærite dominum, dum tempus habetis, ne forte comburatur vt ignis domus Ioseph, id est cor vel conscientia cuiuslibet fidelis. In hac domo cum auro dilectionis, thure orationis, myrrha contritionis quærendus est Dominus. Sed heu hæc domus ab incendiario diabolo quandoque igne vitiorum Mich.6.e incenditur. Adhuc ignis in domo impij, &c. Horribilis Iob.41.b incendiarius est diabolus per flatum tentationis: Halitus eius prunas ardere facit: & flamma de ore eius egreditur. Qui hũc ignem extinguere vult quærat fontem miseri- Psal.41.a cordiæ Christum: de quo. Sitiuit anima, &c. Aug. Desideremus Christum vitæ fontem, vbi sobria ebrietate mundemur & irrigemur. Qui modo ad extinguendum ignẽ culpæ non vult iustum fontem quærere, in inferno vnã Luc.16.b guttam non poterit exhaurire. Exemplũ de diuite dam- Thren.1.d nato. De secundo: Omnis populus gemens & quærens Ioan.6.d.e panem. Panis est Christus: Ego sum panis vitæ, &c. Iste in via mandatorum multorum confortat, in cuius forti- 3.Reg.19.a tudine ambulauit Helias quadraginta diebus & quadraginta noctibus, sicut dicitur. Sicut autem mendici & famelici in ciuitate per plateas ac vicos, de domo ac domum quærunt panem: Ita & nos ciuitatem cœlestem nunc per plateam Apostolorum, nunc per plateas martyrum, nunc virginum, nunc confessorum, nunc per domos singulorum, nunc Mariæ, nunc Petri, nunc Francisci. Item per vicos ordinum angelorum, nunc ad domum Michaëlis, nunc Gabrielis circuire, meditando quærere, & meditando mendicare & orare de- Cant.3.a bemus: Circuibo ciuitatem, &c. ad palatium regis Ioan.6.d quæritis panem ab ipso Domino: Domine semper da nobis panem hunc. Augustinus. Famelici Dei esse debemus, quando ante ianuam conspectus illius in orationibus mendicamus. Si etiam mendici pro honore sãctæ Mariæ, vel alterius sancti quærunt, panem, ita & Cant.3.a nos. De tertio. In lectulo meo, &c. Lectus est conscientia, in qua libenter quiescit Dominus, si lectus mundus Psal.6.b est. Psal. Lauabo per singulas noctes, &c. Dilectus iste Ie-

A sus ab anima diligenter quæritur propter osculum reconciliationis: Osculetur me, &c. Sed quo modo te os- Cant.1.a culabitur, si os porcinum vel serpentinum habes? quod lingua tua bene ostendit. Psal. Acuerunt linguas suas, Psal.139.a &c. Item quæritur propter amplexum confirmationis, qui brachiis virtutis suæ constringens animam non finit à se separari: Dextera illius amplexabitur me, &c. Cant.2.b Sed quo modo amplexabitur, si porcus es per luxuriam, lupus per auaritiã, leo per superbiã? Item quæritur propter aspectum contemplationis. Psalm. Quæsiui vultum Psal.104.a tuum, &c. De his tribus dicitur. Psal. Lętetur cor quęren- Ibidem. tium Dominum: propter osculum lætificationis quo lætificantur pœnitentes. Quærite dominum & confirmamini: propter amplexum confirmationis quo constringuntur proficientes. Quærite faciẽ eius semper: propter B amplexum contemplationis, quo satiantur peruenientes. Facies autem ista nõ sine causa osculatur. Bernar. Occultat se Dominus vt ardentius quæratur: quæsitus cũ gaudio inueniatur: inuẽtus cum sollicitudine teneatur: tentus non dimittatur, donec in amoris cubiculum mansurus introducatur. De quarto: Si quis non quæsierit Do- 2.Par.15.a minum Deum Israël, moriatur à minimo vsque ad maximum, à viro vsque ad mulierem. Maximus & minimus secundum potestatem, vel sanctitatem, vel sapientiam accipi possunt. Etenim potentes vel impotentes, boni vel mali, literati vel illiterati, nisi quærant Dominum, æternaliter morientur. Sicut ergo incarceratus occidendus eras: vitam quæras, quæras Iesum Christum. Psalm. Quærite dominũ, &c. Quæras certè vt vincula peccatorũ Psal.68.b rumpere: vt per fenestrã peccatorũ pœnitentiæ arctissimam exire possis, sicut exploratores: Et Dauid per fene- Ios.2.c C stram euasit: Certè arcta fenestra est vsurario & rapto- 1.Reg.19.c ri, & cuilibet iniusto iniustorum bonorum restitutionem odienti: qui tamen per illam debet euadere. Quid nobis.

DOMINICA PRIMA POST OCT. EPIPHANIÆ.

SERMO I.

NVPTIÆ factæ sunt, &c. Sunt nuptiæ offi- Ioan.2.a ciosæ, perniciosę gratiosę, gloriosę. Primę Nuptiæ sunt viri & mulieris contrahentis: secun- multiplices. D dæ diaboli & animę peccãtis: tertiæ Christi & Ecclesiæ militantis: quartę Christi & Ecclesię triumphantis. De primis: Cum timore domi- Tob 9.d ni nuptias exercebant. Expone eandem historiam, quo Tob.6.c modo septem viros Saræ dæmoniũ occidit: & quo modo tribus noctibus orationi vacabant Has nuptias honora- Nuptiæ à uit Dominus quadrupliciter, videlicet institutione. Insti- quo, vbi. & tutæ enim sunt non à vili persona, immò non ab homi- quando instituta sũt ne, non ab angelo, sed à Deo. Institutæ enim sunt non in vili loco, non in stabulo, non in angulis, sicut modo fiunt clandestina matrimonia, sed in paradiso institutæ sunt: in statu non culpæ, sed innocentiæ: non post lapsum hominis, sed ante lapsum. Sed heu modo post lapsus multos, & fornicationes multas multi contrahunt. Item associatione, quia Iesus, & mater, & discipuli in nuptiis erant, non histriones, non chorizantes, E sicut modo. Item operatione, quia in nuptiis aquam in vinum conuertit. Sed heu modo magicæ artes diabolicę in nuptiis exercentur. Item significatione: Sacramen- Ephes.5.g tum hoc magnum est, &c. Quia ergo matrimonium de septem sacramentis est: sacra vita tenenda est. Augustinus: Bonæ sunt nuptiæ, in quibusdam verò meliores sunt: coniugati quanto castiores ac fideliores Deum timent, maximè si filios, quos carnaliter desiderant, spiritualiter nutriant. De secundis: Conuersæ sunt 1.Mach.9.d nuptiæ in luctum, & vox miserorum in lacrymas. Nota historiam quo modò Iambri filij cum tympanis & musicis instrumentis adduxerunt sponsam

filiam vnius de magnis principibus Chanaā, super quos irruit Ionathas, & interfecit eos. Iamber luciferū significat. Interpretatur enim dies amaricans. Lucifer autē ante lapsum dies fuit, post lapsum amaricans totum mundū: [Sap. 2. b] Inuidia diaboli, *&c.* huius filij sunt alij dæmones, non natura, sed imitatione. [Psal. 142. e] Psalm. Erue me de manu, *&c.* Chanaam mundum significat: interpretatur enim commutatus. [Mundi mutatio.] Mutatio autem mundi est primo per aquam diluuij: in fine per ignem iudicij. Medio autem tempore per aquam baptismi & ignem Spiritus sancti: [Psal. 76. b] hæc mutatio dextræ excelsi. Principes Chanaam dæmones sunt. [Ephes. 6. d] Non est nobis colluctatio, *&c.* Anima ergo peccatrix & filia, & sponsa diaboli est, quæ nunc à diabolo cum mundanis gaudiis adducitur. Sed Ionatha, id est Christo in morte vel in iudicio superueniente, mala societas damnatione percutitur: [Iob 21. b] Tenent tympanum, *&c.* vsque ad infernum descendent. In his nuptiis non aqua in vinum, sed vinum temporalis lasciuiæ in aquam æterni fletus conuertitur. Vnde bene dicitur suprà quòd cōuersæ sunt nuptiæ in luctum. [1. Machabeor. 9. d] Bernar. [Bernard. epist. 2. ad Fulconem prope finem.] Eia lætare, lætare iuuenis in adolescentia tua, vt deserente te pariter cum ætate temporali lætitia, succedant quæ te absorbeant æterna supplicia. De tertiis: [Mat. 22. a] Simile factum est regnum cœlorum homini regi qui, *&c.* id est Iesu Christo: cuius est sponsa Ecclesia vita æterna, & fidelis anima: [Ioan. 3. d] Qui habet sponsam sponsus est. Sicut autem conuiuium in nuptiis instruitur, vestes & dona largiuntur: sic & Christus fecit sicut significatum est, [Esther. 2. d] vbi dicitur quòd iussit Assuerus conuiuium præparari permagnificum pro coniunctione & nuptiis Esther: ac dona largitus est. Assuerus Christum, Esther Ecclesiam significat, quam pro Vasti, id est synagoga sumpsit. Conuiuium permagnificum est, in quo corpus suum ad comedendum, & sanguinem ad bibendum dat. Largitus etiam est dona in cruce vbi sponsam duxit. [Ioan. 19. e] [Luc. 23. f] Dedit enim corpus tortori, spiritum patri, matrem Ioanni, paradisum latroni: sed postmodum dedit dona Spiritus sancti. [Psal. 67. d] Psalm. Dedit dona hominibus. Vestes etiam dedit & nudus in cruce permansit. In his nuptiis aqua in vinum conuertitur, cum lacrymas doloris consolatio Spiritus sancti sequitur. [Psal. 103. b] Psalm. Vinum lætificat cor hominis. Ioan. Chrysostomus Dominus ipse est, qui consolatur flentes, dolentes curat, pœnitentes informat. De quartis nuptiis: [Mat. 25. a] Quæ paratæ erant intrauerunt cum eo, *&c.* Omnem iucunditatem & delectationem, quam visus, & auditus, & gustus, & omnes sensus omnium hominum habuerunt, vel habent, vel habebunt in omnibus nuptiis mundi, quæ fuerunt, & sunt, & erunt, incomparabiliter excedit gaudium nuptiale in cœlo. [Apoc. 19. b] Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ agni. Item in his nuptiis aqua in vinum vertitur, dum miseria iucunditate in æternas lætitias commutatur. Hieronymus. [Hieron. ad Pamm. epist. 50. in fin. tom. 2.] Miseriæ quidem deliciis, & deliciæ miseriis commutantur. In nostro arbitrio est vel diuitem sequi, vel Lazarum.

SERMO II.

[Ioan. 2. a] D*Eficiente vino*, &c. Secundum quadruplices nuptias prædictas, quadruplex est vinum quod ibi bibitur. [Vinum quadruplex.] Est enim vinum naturale, mortale, spiritiuale, & æternale. Primum deficiens, secundum inficiens, tertium sitiēs, quartum reficiens. De primo: [Ioël. 1. a] Expergiscimini ebrij, & flete, & vlulate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine, *&c.* De pœnis autem vinolentorum dicitur: [Prou. 23.] Cui væ? cuius patris væ? cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffossio oculorum? Nonne iis, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Hæc omnia de temporalibus & spiritualibus & æternalibus malis ebriosorum exponi possunt sic [Glossa in hunc locum. tom. 3.] Cuius patri? terrenali ipsum allicienti: vel secundum glossam patri mortali, cuius exemplo ebriosus factus est, vel patri gehennali, cuius suggestione hoc facit. Item cui rixæ? cum hominibus corporales, cum angelis & sanctis spirituales, cum damnatis & dæmonibus æternales. Item cui foueæ? quia cadunt quandoque in puteum: [Glossa ibid.] foueæ
A vtique corporales secundum glossam, foueæ vitiorum spirituales, vel foueæ, id est fossuræ gehēnales. Item cui sine causa vulnera? corporalia, vel peccatorum spiritualia, vel pœnarum æternalia. Item cui suffossio oculorum, id est caligo vel cæcitas corporalis, vel spiritualis, vel æternalis Glossa. [Glossa in hunc locum.] Vini immoderatus haustus & exterioris & interioris visus ingerit cæcitatem. De secundo: [Deut. 32. e] Fel draconum vinum eorum. hoc vinum est voluptas & gaudium, quod est contra Deum: Venenosum enim est vinum non quidem sensualiter, sed spiritualiter: vel vinum temporaliter, sed fel æternaliter. Greg. Momentaneum est quod delectat, æternale erit quod cruciat. Idem vinum fellitum accepit Iesus felle mixtum, [Mat. 27. f] sicut dicitur: Vinum autem gaudij mundani quasi in summo bibitur: [Isa. 29. b] Sicut somniat sitiens & bibit:
B postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit. Vnde contingit amatoribus mundi sicut cuidam dormienti in turri, cui in somniis apparuit mulier ornata exhibēs scyphum aureum cum vino, ait ille surgens in somno sitiēs sequebatur potum donec de turri cecidit & est confractus. Mulierem istam dico vanitatem huius mundi, quæ [Apoc. 17. a] cum populo voluptatis transitoriæ illud nobis propinat: Mulier erat circumdata purpura, *&c.* habens poculum aureum in manu sua, *&c.* In purpura significatur excellentia, in auro opulentia, in poculo concupiscentia. Hoc poculum est carni mellitum, sed spiritui venenatum. Gregor. Qui veneni poculum porrigit, ora poculi mellis dulcedine tangit: hæc sequitur stultus donec de turre falsæ securitatis cadat in præcipitium damnationis: [1. Thes. 5. a] Cū
C dixerint pax & securitas, tunc repentinus superueniet interitus. De tertio: [Prou. 9. b] Bibete vinum quod miscui vobis. Hoc est vinum consolationis & gratiæ Spiritus sancti: [Act. 2. b] Musto pleni sunt isti, Mixtum enim est pœnitentibus aqua cōtritionis. [Psal. 59. a] Psalm. Potasti nos vino compunctionis. Sed priùs hæc aqua mittitur in hydriam quàm vinum. Item proficientibus mixtum late deuotionis: [Can. 5. a] Bibi vinum cum lacte meo. Item præfectis mixtum est puluere & speciebus virtutum: [Can. 8. a] Dabo tibi poculum ex vino condito. Quis vnquam clauso ore vidit aliquem bibentem illud? si ergo vinum. Spiritus sancti vis bibere, debes os aperite in oratione. Bernardus. Orando bibitur vinum Spiritus sancti lætificans cor hominis: vinum quod inebriat spiritū, & carnalium voluptatum infundit obliuionem. Hoc vinum nuptiale est, ideo non datur non habentibus vestem nuptialem nouæ conuersationis: qui adhuc vete-
D ri malæ vitæ sacco induuntur. [Mat. 9. b] Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres. De quarto: [Esther. 1. b] Vinum vt magnificentia regia dignum erat, abundans & præcipuum ponebatur: & dicitur ibi quod poculis aureis bibebant. Vasa sunt sancti aurea claritate, de quibus iucunditatis æternæ vina bibemus cum gratiarum actione. [Eccl. 32. a] Gemmula carbunculi in ornamento auri & comparatio musicorum in conuiuio vini. Carbunculus in auro est deitas in humanitate, vel anima cuiuslibet sancti in corpore glorificato. Musica in vino laus est & gratiarum actio in gaudio æterno. Tunc poterimus dicere: [Ioan. 2. b] Seruasti vinum bonum vsque adhuc. Aqua enim lacrymarum pœnitentiæ vel baptismalis innocentiæ in sex hydriis, sex ætatum humanæ vitæ fiet nobis vinum gloriæ. Quid
E mirum si aqua lacrymarum contritionum fiet nobis vinum in præmio, cum iam sit angelis vinum in cœlo. Bernard. Lacryma pœnitentum vinum est angelorum. Quot autem ætatibus vixeris sine gratia baptismali, tot hydrias vacuas habes & sine aqua, vnde neque vinum ibi recipies.

SERMO III.

[Ioan. 2. b] V*T autem gustauit architriclinus aquam vinum factum*, &c. Mirabilis est ista conuersio aquæ in vinum, [Quatuor conuersiones mirabiles.] Considerandæ autem sunt hæ quatuor conuersiones mirabiles ad se inuicem ordinatæ. Conuersa enim sunt, homo in lapidem, lapis in aquam, aqua in vinū, vinum

Gen. 19.e Psal. 113.a Mat. 26.c
in sanguinem. De primo: De vxore Loth. De secundo: Psal. Qui conuertit petram in stagna. De tertio, hic. De quarto: Hic est sanguis meus. Ista spiritualiter quotidie fiunt. Homo in lapidem vertitur dum in peccatis induratur, vel enormi peccato grauatur. Lapis enim durus est & grauis: Vtinam Deus duros lapides hodiè mollificet: Auferam cor lapideum de carne vestra. Sicut autem lapis missus in mare: ita peccator profundum inferni petit in morte: Descenderunt in profundum quasi lapis. O quanto impetu mergitur in infernum anima peccatrix: Sustulit vnus angelus lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare dicens: Hoc impetu mittetur Babylon, id est, congregatio impiorum vel anima peccatrix confusa coram Deo & Angelis: Babylon enim cõfusio interpretatur. Periculum autem submersionis cauetur, si lapis in aquam vertitur. Lapis autem in aquam vertitur, dum cor induratum in aquam lacrymarum per contritionem resoluitur: Exitus aquarum, &c. Sed nota historiam qualiter aqua de petra eiiciebatur binâ percussione virgæ: Dominus enim cor lapideum bis percutit, primo corporaliter, secundo spiritualiter: primo exterius infirmitate vel damno rerum, vel morte charorum: secundo interiùs timore gehennæ. Cuius enim cor non percuteretur, si cogitaret pœnas inferni non solùm intolerabiles acerbitate, sed interminabiles æternitate? Discedite à me maledicti, &c. O quàm sanatiuæ sunt istæ percussiones: Percutiam & ego sanabo. Ecce bis percussa est ab homine petra durissima, & egressa est aqua largissima. Heu Domine Deus quàm durum est cor, non ab homine, sed à Deo non tantum bis, sed centies percussum est, & non emisit vnam guttam, vnam scilicet compunctionis lacrimam Aug. Satis durum est, cuius mentis dolorem oculi carnalis nequeunt declarare. Sed sciat se culpabiliter durum, qui flet damna temporis, vel amici mortem, & dolorem peccati non ostendit lacrymis. Aqua in vinum vertitur, dum contritio in dilectionem, lacrymæ timoris in lacrymas amoris mutantur. Seruiuisti quandoque Deo timore, seruis nunc amore: seruiuisti in mœrore, seruis nunc in iucunditate. Ecce aqua in vinum multum versum est: Psalm. Vinum lætificat cor hominis: Bene autem charitas significatur per vinum, quia vini modo mentes inebriat amantium. Bernard. Quicunque gustu charitatis semel perfecte inebriatus fuerit, ad omnem laborem hilarescit: dolet, & non sentit: laborat, & non lassescit: deridetur, & non aduertit. Hoc est vinum, quod in tribus propaginibus crescens, in calicem exprimitur: Videbam coram me vitem, in qua erant propagines, &c. Vitis Christus: Ego vitis vera. Tres propagines, tres sunt substantiæ in Christo, corpus, anima, deitas. Collige ergo beneficia, quæ in suo corpore Christus nobis exhibuit, scilicet in incarnatione, in passione, & in communione: & miræ dilectionis vinum exprimere potes. Item collige beneficia, quæ in anima exhibuit, qui pro nobis hospitium sanctissimum corpus reliquit in mundo, animas eduxit de inferno, pro nobis interpellat in cœlo. Qui est ad dexteram Dei, qui interpellat pro nobis. Et hoc vinum feruentis amoris exprimere potest. Item collige beneficia diuinitatis videlicet corporalia, spiritualia, æternalia: & vinum dulcissimæ dilectionis quasi de tertia propagine exprimere potes in calicem corporis. Bernardus. Vide quo modo, immò quàm summè à nobis Deus amari meruit: qui prior ipse dilexit nos, tantus & talis gratis, tantillos & tales. Vinum autem in sanguinem Christi vertitur, dum dilectio Dei veram animæ vitam in Christo operatur. Vitam enim corporalis in sanguine Christi est: & sic vita spiritualis & æternalis in sanguine Iesu Christi: Qui bibit meum sanguinem in me manet. Quid mirum si vita nostra in sanguine est Christi cum simus membra Christi? Membra sumus eius de carne eius, &c. Sed ecce quando vnum membrorum abscinditur, sanguis effunditur. Sãguinem ergo Christi miserabiliter effundit, qui de corpore Christi mystico se, vel alium per mortale peccatum abscindit. Bernardus: Non tibi videtur Dominus grauiorem ab eo sustinere persecutionem, qui auertit ab eo animas, quas proprio sanguine redemit, quam ab illo, qui sanguinem suum fudit.

(Marginal references: Eze. 36.f; Exo. 15.a; Apoc. 18.; Psal. 118.r; Nu. 20.b; Matth. 25.d; Deu. 32.f; August. de ver. & fal. pœnit. cap. 9. tom. 4.; Psalm. 103.b; Gen. 40.b; Ioan. 15.a Christus vitis.; Rom. 8.g; Bernard. de dilig. Deo ante med.; Ioan. 6.f; Ephes. 5.g)

DOMINICA SECVNDA POST EPIPHANIAM.

SERMO I.

HOc *fecit initium signorum Iesus in Chana Galileæ, & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.* (Ioan. 2.a) Quoniam per cognitionem effectus deuenitur in cognitionem causæ: ideò Ioannes Euangelista in verbo proposito (quod est quasi conclusio & epilogatio totius Euangelij hodierni) insinuat quòd Iesus Christus manifestauit eminentem potentiam suam per effectum miraculosum & super facultatem naturæ, in subita transmutatione aquæ in vinũ, nulla dispositione præcedente cum dicit: *Hoc fecit initium signorum, &c.* Vnde in verbo proposito primo notatur miraculorum Christi apparens inceptio, cum dicit: *Hoc initium signorum fecit Iesus.* Secundo suæ potentiæ per signum euidens manifestatio, cùm subdit: *Et manifestauit gloriam suam.* Tertio discipulorum eius manuducens illuminatio, cum subiungit: *Et crediderunt in eum discipuli eius*: scilicet propter infusionẽ supernæ gratiæ interiùs, & manuductionem miraculi exteriùs. Primo ergo notatur miraculorum Christi apparens inceptio, cùm dicit: *Hoc initium signorum fecit Iesus.* Non enim illud signum subitæ trãsmutationis aquæ in vinum fuit initium signorum Christi, quantum ad existentiam, sed solum quantum ad apparentiam: & præterea si volumus bene & artificiosè procedere, possumus dicere secundùm veritatem, quòd eâdem die, licet diuersis temporibus triplex fecit signum, per quod excellentiam suæ triplicis proprietatis manifestauit; fecit, inquam, eâdem die Epiphaniæ. Primo, signum spectabile in insolita apparitione stellæ fulgentis. Secundo, signum mirabile in subita transmutatione naturæ obedientis. Tertio, signum admirabile in gratuita sanctificatione aquæ regenerantis, & hoc est quod cantat sancta mater Ecclesia. Tribus miraculis sanctum diem colimus ornatum, &c. propter quod erat institutum (videlicet ad manifestationem veri luminis) festum Epiphaniæ non incongruè dicitur illo die factum, & eius memoria celebrata est, cum vnumquodque à suo fine digne & laudabiliter commendatur. Primo ergo notatur signum spectabile insolita apparitione stellæ fulgentis. Vnde dicitur: Leuabit Dominus signum in nationes & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ. (Isa. 11.c) Dominus leuabit signum stellæ fulgentis in nationes, id est gentes, vt per hoc manifestaret eis, quod ipse est vera lux omnium mentium illuminatrix. Vnde stella nouæ claritatis, quæ Magis apparuit, declarauit verum lumen natum in mundum. (Matt. 2.a) Et congregabit profugos Israël, id est, dispersos diriget in viam bonam. Nam Israël directio Domini interpretatur. Et dispersos Iuda colliget ad confitendum nomini Domini. (Isai. 11.c) Iuda enim confessio interpretatur. A quatuor plagis terræ, id est, à quatuor inordinatis & terrenis affectionibus secundũ quas gentes ambulabant in vanitate sensuum, videlicet à timore vanitatis & superbiæ, ad timorem humilitatis reuerentiæ. A fœtore carnalitatis & immunditiæ, ad nitorem sanctitatis & pudicitiæ. Ab ardore terrenitatis & auaritiæ, ad amorem paupertatis & inopię. A furore impietatis & inuidiæ, ad dulcorem charitatis & beneuolentiæ. Fecit secundò signum admirabile in subita transmutatione naturæ obedientis. Et de hoc potest dici illud: Innoua signa, immuta mirabilia tua: glorifica manum tuam & brachium dexterum, Innoua signa, scilicet (Eccl. 36.a)

tu qui Iordanem fluentem retrorsum conuertisti mirabiliter. Immuta mirabilia tua, scilicet aquæ literalis intelligentiæ mandata Dei parum, vel nihil exequentis in vsum spiritualis intelligentiæ, vt Creatori obediatur secundum intentionem præcipientis. Glorifica manum & brachium dextrum per ostensionem præeminentis potentiæ in subita transmutatione naturæ obedientis, vt timeant qui habitant terminos, terræ à signis tuis: vt cognoscant quoniam tu solus altissimus super omnem terram, cuius voluntati nihil potest resistere. Fecit tertiò signum amabile in gratuita sanctificatione aquæ regenerantis. Vnde in Psalm. dicitur: Fac mecum signum in bonum, vt videant qui te oderunt, & cõfundantur: quoniam tu Domine adiuuisti me & consolatus es me. Fac mecum signum, id est, baptismi sacramentum in bonum salutis meæ, vt videant qui te oderunt, scilicet dæmones, propter rectitudinem & seueritatem iustitiæ. Et confundantur per eiectionẽ de mundo tabernaculo paradisi Quoniam tu Domine adiuuisti me: scilicet liberando à percussione mortis æternæ sanguinea consignificatione crucis in baptismo. Et consolatus es me: scilicet per infusionem dulcorantis gratiæ, & hoc est quod expresse & secundum literam dicitur: Signa thau super frontes virorum gementium & dolentium de morte Christi per compassionem: & sequitur quòd transierunt percussores per medium ciuitatis, & percusserunt omnes, qui non habebant signum thau, id est, crucis in frontibus suis. Quod thau amabile signum in baptismo imprimit Deus animæ spiritualiter in bonum salutis. Sequitur. *Manifestauit gloriam suam*: vbi notatur suæ potentiæ per signum euidens manifestatio. Per illud enim signum, aut per alia quæ fecit Iesus, manifestauit suæ proprietatis triplicem excellentiam. Nam primo per signum aquæ originem immutantis, manifestauit sublimitatem potentiæ creantis. Secundò per signum stellæ fulgentis, manifestauit claritatem sapientiæ gubernantis. Tertio per signum vndæ regenerantis manifestauit benignitatem clementiæ redimentis. Vt sic ratione primi sit humiliter timendus, siue admirandus. Ratione secundi reuerenter honorandus. Sed ratione tertij ardenter diligendus. Primo per signum aquæ originem immutantis, manifestauit sublimitatem potentiæ creantis. Et de hoc dicitur in prædicto themate: *Hoc initium fecit Iesus signorum, & manifestauit gloriam suam.* Deus enim miraculosa opera sua manifestauit simplicibus & idiotis: vt qui non possunt considerare per lumen creaturæ claritatem diuinæ lucis, considerarent per aspectum miraculorum immensitatem suæ potentiæ. Et hoc est quod dicit Dominus de cæco: Neque hic, neque parentes eius, peccauit, sed vt manifestentur opera Dei in illo. Opera Dei dicuntur, quæ seruat sibi Deus, & talia sunt opera miraculosa, quæ sunt supra naturam: hæc autem opera manifestantur in cæco, id est, idiotis & simplicibus, vt qui non possunt eleuari per contemplationem, eleuentur per admirationem. Secundo per signum stellæ fulgentis manifestauit claritatem sapientiæ gubernantis. Et de hoc dicitur: Inuestiga sapientiam & manifestabitur tibi, & continens factus, non derelinques eam. Ista sapientia Christus est, quam magi primitiæ fidei gentilis populi inuestigauerunt per signum stellæ fulgentis, quousque manifestaretur eis. Etiam sic per infusionem supernæ gratiæ & manuductionem creaturæ manifestatur Christus qui est lux sapientiæ. Et hoc est quod dicitur: Quod notum est Deo manifestum est in illis: Deus autem manifestauit illis: inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Tertio per signum vndæ regenerantis menifestauit benignitatem clementiæ redimentis. Et de hoc dicitur: Hoc autem iam tertiò manifestauit se Iesus discipulis suis. Et bene verbum illud contigit in proposito. Nam primo Christus manifestauit claritatem sapientiæ in apparitione stellæ. Secundo virtuositatem potentiæ in transmutatione aquæ. Et tertio iam manifestauit se Christus manifestatione suæ dignitatis triplicis in benigna sanctificatione aquæ regenerantis, & hoc propter perfectionem testimonij. Nam primo manifestauit se per testimonium baptizantis: secundo per testimonium Spiritus sancti descendentis in specie columbæ: tertiò per testimonium patris in voce, & sic tertiò se manifestauit, id est perfectè: quia in numero perfecto, tum propter manifestationem suæ triplicis proprietatatis, tum propter perfectionem testimonij, tum propter commendationem mysterij Trinitatis. De hoc potest dici illud: In mortem traduntur per Iesum, vt & vita manifestetur Iesu in carne mortali. In baptismo Christi consecrato merito passionis Christi ita tradimur in morte originalis peccati & actualis iniquitatis, vt nouitatis vitæ Iesu per gratiam baptismalem & aliquando pœnitentialem manifestetur in carne nostra mortali. Tertio subinfert: *& crediderunt in eum discipuli eius*: vbi notatur discipulorum Christi manuducentis illuminatio. Apostoli namque & alij Christiani, pro quibus patribus nati sunt filij per infusionem supernæ gratiæ & manuductionem illius signi & aliorum signorum Christi: & maximè per manuductionẽ trium signorum superiùs dictorum ita perfectè fuerunt illuminati, vt crederent. Primo per eius potentiam durissimum Pharaonis imperium exterminari. Secundo per eius sapientiam obcæcatum rationis oculum illustrari. Tertio per eius clementiam antiquum Dei & hominis bellum reconciliari. Primo ergo crediderunt discipuli per eius potentiam durissimi Pharaonis imperium exterminari. Et de hoc dicit: Iesus populum saluauit de terra Ægypti, eos, qui non crediderunt, perdidit. Ægyptus enim interpretatur coangustatio & tenebræ siue tribulatio. Vnde hic Iesus saluauit populum suum credentem sibi de terra Ægypti: quando eos saluauit à coangustatione propriæ iniquitatis: ab obcæcatione ignorantiæ damnantis: ab oppressione siue tribulatione aduersæ potestatis, per impetrationem generalis veniæ, per infusionem illuminantis gratiæ, & per euasionem opprimentis potentiæ. Et eos, qui non crediderunt, perdidit per damnationem mortis æternæ. Secundo crediderunt discipuli per eius sapientiam obcæcatum oculum rationis illustrari. Vnde Ioannes: Ego lux in mundum veni, vt omnis, qui credit in me, in tenebris non maneat: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quoniam Iesus Christus candor lucis æternæ lumen Angelorum, venit in mundum nube humanitatis contemperatum, non obscuratum: vt fieret lumen terrenorum, vt omnis, qui credit in eum humiliter, & cum reuerentia, non maneat in tenebris damnosæ ignorantiæ: sed habeat lumen vitæ. Et hoc fuit figuratum in illuminatione cæci in Iesum Christum humiliter credentis cum reuerentia humiliter adorantis: Tu credis in filium Dei? Sequitur, Credo Domine: & procidens adorauit eum. Tertiò crediderunt discipuli: per eius clementiam antiquum Dei & hominis bellum reconciliari: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius. O donum ineffabile! ô virtus amabilis! quâ cęterę virtutes euanescunt. Nam etsi omnium virtutum gratuitarum incrementum procedat ex dilectione: tamen à fide habet primum fundamentum, quoniam sine fide impossibile est Deo placere. Hæc est illa virtus scilicet fides de crucifixo, quæ discordes fœderat, antiqua bella Dei & hominis pacificando reconciliat, & de inimico non tantùm facit amicum, sed verum atque dilectum filium adoptiuum. Hæc est quæ nostra placat, rigorem iustitiæ mitigando & etiam euacuando. Hæc est quæ vincit inuincibilem, omnia prospera pro voto impetrando. Vnde Ioannes: Quidquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Et ego rogabo patrem meum pro vobis: ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia à Deo exiui, &c.

Psal. 85. d; Ezech. 9. b; Ioan. 9. a; Eccl. 6. c; Mat. 2. a; Rom. 2. c; Ioan. vlt. c; 2. Cor. 4. c; Psalm. 44. a; Epist. Iudæ. a; Ioan. 12. g; 1. Tim. 1. c; Ioan. 9. g; Ioan. 1. b; Hebr. 11. b; Ioan. 16. f

SERMO II.

A

Matt. 8. a DOmine si vis, potes me mundare: Leprosus iste peccatorem significat, qui coram Deo & Angelis & omnibus sanctis fœtidior & abominabilior est omni leproso, & ideo tanquam leprosus de consortio sanctorum Num. 5. a eiicietur in die nouissimo: Præcipe filiis Israël vt eiiciant de castris omnem leprosum, &c. Filii Israël Angeli Matt. 13. e sunt, qui sicut dicitur: Separabunt malos de medio iustorum. Quicumque hanc eiectionem euadere vult, nunc petat mundari à lepra peccatorum. Mundatur au- Mundatio quadruplex. tem homo quadrupliciter: videlicet regeneratione baptismi, contritione pœnitentiali, oratione virtuali tribulatione temporali. De primo: Effundam super vos Ezech. 36. d aquam mundam. O gratia Saluatoris: puella quædam leprosa pauper erat, quæ curari non poterat, nisi balnearetur in sanguine regali, quam Rex quidam tantum dilexit, quod sanguinem suum vsque ad mortem effudit, vt illa mundaretur. Rex iste Christus est, qui Ecclesiam, immo animam tuam leprosam dilexit, & balneum baptismi tibi de sanguine suo fecit. Per sanguinem Christi baptismus habet virtutem animas mundandi: Chri- Ephes. 5. f stus dilexit Ecclesiam & semetipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans lauacro aquæ & verbo vi- Psal. 50. a tæ. De secundo: Psalm. Amplius laua me, &c. Attenden- 1. Ioan. 1. d da autem hic est confessio vt mundēris: Si confiteamur peccata nostra, fidelis & iustus est, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos omni iniquitate. Iniquitas autem est lepra animæ, à qua pœnitentia mundat. Aug. de ver. & fal. pœnit. c. 1. tom. 4. Augustinus: Pœnitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitat, sanitatem auget, eamque conseruat. O gratia pœnitentiæ quæ serpentem mundat sicut anguillam, lupum sicut ouem! Vnde de immundis ani- Act. 11. b malibus in linteo ostensis dictum est Petro: Quæ Deus mundauit, tu ne communia dixeris. In linteo, quod de lino multo labore paratur, pœnitentia significatur digna, quæ multis aflictionibus & laboribus agitur: & sicut animalia mundata in linteo recipiuntur in cælum, ita animę per pœnitentiam mundatæ assumuntur ad reg- Leuit. 12. d num. De tertia: Orabit pro eo sacerdos, & sic mundabitur: hoc dicitur de muliere purificanda, quæ etiam offerre debeat agnum, aut columbam, siue turturem. In agno significatur innocentia, in columba pœnitentia: columba enim habet gemitum pro cantu. Augustinus sic dicit: Geme vt columba, & tunde pectus, & tunden- Turtur. do esto correctus. In turture significatur continentia, Auis enim est solitaria, & dum comparem amittit, alium non quærit. Ecce cum talibus obliuionibus oratio vir- Malach. 3. a tuosa fit ad mundandum. De quarto: Sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, &c. non solum in purgatorio, sed etiam in mundo mundan- Tob. 3. e tur animæ per pœnas & tribulationes: In tempore tribulationis peccata dimittis, &c. Gregorius: Flagella bonorum aut vita perpetrata, aut quæ poterant perpe- Lepra quatuor modis mundata. trari futura tentant. Secundum istas quatuor emundationes legimus quatuor modis lepram mundatam, videlicet per fluuium, per sinum, per interuentum, per ta- 4. Reg. 5. c ctum. Mundatur enim anima per fluuium regenerationis sicut significatum est in Naaman leproso, qui septies lotus in Iordane, mundatur. Genus humanum septies lauatur, quia spiritu septiformis gratiæ, vel quia à septem vitiis in baptismo mundatur. Item per signum Exod. 4. a pœnitentiæ & reconciliationis. Vnde de manu Moysi leprosa. Retrahe ait manum tuam in sinum tuum, retra- Iob. 19. d xit & protulit iterum & erat similis carni reliquæ, id est munda. Sinus est pœnitentia: Quoniam visurus, & cætera, vsque reposita hæc spes mea in sinu meo, & cætera. Væ eis, qui in sinu pœnitentiæ non fiunt, vel Luca 16. e Nu. 12. c de sinu ceciderunt: quoniam in sinum Abrahæ non venient de quo: Factum est autem vt moreretur, & cætera. Item per interuentum orationis. Vnde Maria soror Aaron murmurans contra Moysen, lepra percutitur: sed orante Moyse pro ipsa, mundatur per tactum cor- rectionis suæ siue castigationis Vnde in præsenti Euangelio dicitur: Extendens manum tetigit eum, & cætera. Homo enim à Deo tangitur, dum ab eo corripitur. Vnde Diabolus dicit de Iob: Mitte manum tuam & tange Iob 2. b os eius & carnem: & tunc videbis quod in faciem benedicat tibi.

B

C

D

E

SERMO III.

Matt. 8. a TAntū dic verbo, & sanabitur puer: Puer tuus est spiritus tuus, quem à languoribus peccatorum sanari petis, dicens: Tantum dic verbo, &c. Sana me Domine Hierem. 17. b & sanabor. Sanat autem Dominus totaliter, velociter, faciliter, multipliciter. De primo: Totum hominem sa- Ioan. 7. d num fecit in sabbato. Totalis huius saluatio in septenario significatur. Sabbatū enim septima dies: Lauare sep- 4. Reg. 5. e ties in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. Septies, id est, ab omnibus quæ septem diebus commisisti. Omne enim peccatum tuum commisisti in aliquo septem dierum. Septem enim diebus omne tempus voluitur. Iordanis autem significat baptismum, quia in eo baptizatus est Dominus per pœnitentiam, quod interpretatur riuus iudicij. Si enim homo iudicium diuinum futurum attenderet riuus contritionis & lacrymarum in eo proflueret: Leuabit manum suam super fluuium in Isa. 11. d fortitudine spiritus sui & percutiet eum. In septem riuis flumen contritionis in septem riuos lacrymarum diuiditur, dum pro septem vitiis lacrymæ funduntur: & sic septem riuis & septem lotionibus & septimo die, id est, in sabbato totus homo sanatur. Non est autem totus homo sanatus, si adhuc habet oculos leprosos, per concupiscentiam oculorum, vel linguam per mendacia & detractiones: & manus per mala opera. Simul enim sanat Dominus omnia. Psalm. Qui sanat om- Psal. 102. a nes infirmitates tuas. Aug. Nūquid Dominus aliquid sa- Aug. de ver. & fal. pœnit. c. 9. tom. 4. nauit, quod omnino non liberauit? Totum enim hominē sanauit in sabbato: quia corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione: iudicans pœnitentem oportere simul dolere ab omni crimine. De secundo: Frange Isai. 58. e esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum: & carnem tuam, ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumē tuum, & sanitas tua citius orietur. Ecce per opera misericordiæ citius obtinetur sanitas animæ. Vere citius. Ambrosius: Nescit tarda molimina Spiritus sancti gra- Ambr. lib. 2. commen. in Luc. c. 1. tom. 3. edit. Rom. tia. Mystice autem esuriens, & egenus, & vagus & nudus est Christus. Esuriens vtique est, qui ait: Esuriui, & Matth. 25. d dedisti mihi manducare. Item egeni fuerunt Apostoli, & sanctus Franciscus & alij sancti: Egentes angustati, &c. Heb. 11. g quos in domum mentis nostræ inducimus, dum eorum vitam intra nos consideramus & imitamur. Super omnes autem iudicamus egenum & vagum illum, qui con- Matth. 8. e queritur: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Item nudus fuit Christus in cruce, qui veste charitatis operiendus est. Sed quo modo cum veste operies, si vestem non habes? Non habens vestem nuptialem. Si hoc Matth. 22. b feceris erumpet tibi lumen gratiæ, & celeriter orietur sanitas animæ. Hoc vtique dicitur: Orietur vobis ti- Mal. 4. a mentibus nomen meum, sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. In sole lumen veritatis: in pennis celeritas sanitatis inuenitur. Quid mirum si sanat celeriter, qui sanat tam libenter? Augustinus: Tardius vide- Aug. de spir. & ani. c. 6. tom. 3. tur ei veniam dare, quam peccatori accipere. Sic enim festinat à tormento conscientiæ reum absoluere, quasi ipsum plus cruciet compassio miseri, quam ipsum miserum compassio sui. De tertio dicitur hic. Tantum dic verbo & sanabitur, Non oportet Ioan. 4. g te Domine ad Montem Pessulanum mittere pro medicina: Neque herba, neq; malagma sanauit eos, sed tuus Sap. 16. b Domine sermo, qui sanat omnia. Et ideo dic verbo, &c. Psalm. Misit verbum suum, & cætera. Verbum ergo Psal. 106. b Dei medicina est animæ; quam stulti infirmi abhorrent, hominum sustinentes linguam, qui potius

Luc.16.e cum Lazaro deberent sustinere linguam canum , id
Psal.67.a est, doctorum. Psal.Lingua canum tuorum , &c.Ideò
Prou.29.a sanari non potest: Viro , qui corripientem dura ceruice
contemnit,repentinus ei superueniet interitus , & eum
sanitas non sequetur. Sicut Deus faciliter sanat per lin-
guam canum , id est doctorum : ita diabolus vulnerat
per linguam serpentinam siue peruersorum. Psalm.
Psal.139.a Acuerunt linguas , &c. Vt sagitta lingua eorum. De
Hier.9.c quarto. Nota quòd multis medicinis vtitur Dominus
Psal.146.a ad sanandum. Sanat enim per contritionem. Psal. Qui
Psal.29.a sanat contritos , &c. Item per confessionem. Psal. Do-
mine clamaui ad te , &c. De confessione quoque &
Isa.57.d oratione intelligi potest quod dicitur : Creaui fructum
labiorum pacem , pacem ei qui longè est,& qui propè
dixit Dominus, & sanaui eum. Item per operationem:
Mat.12.b Extende manum tuam , scilicet ad opus bonum & ex-
tendit , & restituta est sanitati. Item per castigationem:
Iob 5.d Ipse vulnerat & medetur, &c. Ecce quàm multiplicia
sunt ad sanandum Dei remedia , quia multiplicia sunt
animarũ vulnera. August. Magni sunt Domine languo-
res nostri,multi & magni,sed amplior est medicina tua.

SERMO IV.

Mat.18.b *Filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores:* Eiici-
entur miseri in iudicio extra consortium saluando-
rum,propter septem vitia capitalia : quod significatum
est in septem eiectionibus hominum de quibus legi-
mus.Eiicientur ergo damnãdi propter superbiam.Quod
Dan.4.e significatum est in Nabuchodonosor:Hæc est interpre-
tatio sententiæ altissimi. Eiicient te ab hominibus , &
cum bestiis ferisque erit habitatio tua.Cum bestiis , id
Psal.73.a est,dæmonibus.Psalm.Ne tradas bestiis animam meam.
Hæc eiectio facta est propter superbiam Nabuchodo-
Ezech.28.d nosor,sicut & Luciferi:Eieci te de mente Dei & per-
didi te ô Cherub. De monte, id est, de cœlo empyreo,
Psal.23.a de quo:Quis ascendet in montem Domini,&c.Itẽ pro-
Gen.4.b pter inuidiam:Ecce eiicies me hodie à facie tua,& à fa-
cie tua abscondar. Bene dicit, abscondar : quia tolletur
impius ne videat gloriam Dei. Caim autem adhuc ho
1.Ioan.3.c die est,quicunq; fratris sui persecutor est : Omnis qui
odit fratrem suum, homicida est,&c. Immo & incen-
diarius diaboli est. Ioannes Chrysost. O inuidia omni
malitia cumulata , inuidia ignis inextinguibilis : Item
Gen.21.b propter iracundiam: Eiice ancillam & filium eius , sci-
licet Ismaëlem,qui bene iracundiam significat De ipso
Gen.16.c enim dicitur:Hic erit ferus homo , manus eius contra
omnes , & manus omnium , &c. Item persequebatur
Gal.4.d fratrem suum:Quo modo tunc qui secundum carnem
natus est qui persequebatur,&c. & ideo eiectus est de
possessione hæreditatis suæ. Sic iracundi propter ferita-
tem & fraternam persecutionem exercentes,eiiciuntur
de hæreditate æterna. Contra quod de mansuetis dici-
Psal.36.b tur: Mansueti autem hæreditabunt terram:Beati mites,
Matt.5.a &c. Mites ergo cum gaudio persecutores suos tolera-
re debent, sicut Isaac,quem Ismaël persequebatur,qui
hæreditatem obtinere voluit.Vnde Isaac interpretatur
Iacob 1.a risus vel gaudium : Omne gaudium existimate fratres,
Mat.21.a &c.Item propter auaritiam:Eiiciebat omnes vendẽtes,
& ementes de templo,& mensas nummulariorum,&c.
Difficile est inter ementis & vendentis consortium non
interuenire peccatum. Fugite ergo venditiones & em-
Mat.19.c ptiones iniquas,sed non illam de qua dicitur:Si vis es-
se perfectus,vade & vende omnia,&c. & habebis the-
Ibid.d saurum in cœlo,&c.Vnde Petrus:Ecce nos reliquimus
omnia & secuti sumus te,quid ergo erit nobis?Cui ergo
in iudicio sedere,& centuplum accipere,& vitam æter-
Centuplum. nam possidere promittitur?Centuplum enim est Spiri-
tus sancti consolatio vel gratia.Quicunq; ergo hoc cen-
tuplum non recipit,argumentum est , quod adhuc hæc
Matt.9.c omnia non reliquit. Item per accidiam:Cum eiecta es-
set turba,&c.Turba hæc plangens mortuum accidio-
sos significat , qui lugubres & tristes incedunt , qui
demisso capite & manibus vadunt, quasi semper plan-
gant mortuum, quibus omne bonum in tædium ver-
A titur. Isti sunt de quibus:Ecce ibi mulieres plangentes Ezech.8.f
Adonidem. Item propter gulam : Eiecitque Adam & Gen.3.d
collocauit ante paradisum Cherubin & flammeum
gladium.Sed istum gladium cum in passione sua Domi-
nus tollere vellet,præmonuit discipulos, dicens: Atten- Luc.21.g
dite vobis ne forte grauentur corpora vestra in crapula
& ebrietate,&c. Isidorus : Cui abstinentia non est epu- Isidor.de
larum,ardentis diuitis attendat supplicium : cuius tanta sum. bon.
in inferno inter ignes erat inopia,quanta hic epularum lib.2.c.41.
fuerat copia. Item propter luxuriam : Præcipe filijs sent.8.
Israël , vt eiiciant de castris omnem leprosum, & qui Num.5.a
de semine sunt , vt luxuriosi & incontinentes qui eij-
ciuntur de castris, id est , de consortio Angelorum : de
quibus castris dicitur : Castra Dei sunt. Quæ bene di- Gen.32.a
cuntur castra à castitate. Vnde : Neque nubent neque Mat.22.c
B nubentur,sed sunt sicut Angeli Dei in cœlo.Vnde casti
viri sunt quasi Angeli Dei non solùm in cœlo , sed
etiam in mundo. Ioan. Chrysostomus : Castitas res est Chrys.in
Angelica. Per hanc enim solum singulariter homines Matth.
Angelis similantur , & vincitur natura virtutibus. Sic
ergo eiicientur mali de societate bonorum : Tu ergo si
eiici non vis , veni ad Christum : Eum , qui venit ad Ioan.6.d
me , non eiiciam foras. Superbus veniat per humili-
tatem : iracundus per mititatem : inuidus per charita-
tem:per pietatem auarus:luxuriosus per castitatem.

DOMINICA TERTIA
POST EPIPHANIAM.

C

SERMO I.

Ecce *leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine , si vis potes me mundare.* Quia Mat.8.a
quælibet Christi actio nostra est instru-
ctio : ideò hodierna die curatio exterio-
ris lepræ corporalem pulchritudinem
deformantis,est instructio,& significatio lepræ interio-
ris spiritualem pulchritudinem deturpantis. Vnde ad
nostram instructionem in verbo proposito sub leprosi
metaphora à Deo curati describitur conditio peccato-
ris , quantum ad statum propriæ transgressionis , ani-
mam deformantis : quantum ad actum subiectionis,
animam disponentis : & quantum ad effectum oratio-
D nis , animam eleuantis. Primò ergo in verbo proposito
notatur propriè transgressionis deformatio : cùm subdit:
ecce leprosus veniens. Secundò debitæ subiectionis exhi-
bitio cum subdit *:adorabat eum,dicens :* Tertiò discretæ
supplicationis petitio , cum subinfert. *Domine , si vis,
potes me mundare.* Valdè enim fuit discretus in peten-
do : non enim dixit descende,vel veni , quasi sua præ-
sentia abesset ab aliquo loco : nec verbo : quasi in pro-
latione verbi esset alligata sua potentia : sed dixit , *Si
vis* : sciens illud Psalm. Omnia quæcunque Dominus Psal.114.c
voluit fecit. Primò ergo in verbo proposito notatur
conditio peccatoris,quantum ad statum propriæ trans-
gressionis animam deformantis , cum dicit : *ecce lepro-
sus,* & nomine leprosi bene peccator intelligitur. Nam Comparatio lepræ
sicut morbus lepræ est generanti assimilatiuus , cor- cum peccato.
E poralis pulchritudinis deformatiuus , & communis ha-
bitationis separatiuus : sic peccatum maximè multipli-
catum habet tria mala in anima facere. Nam primo
peccatum superbiæ & ambitionis animam assimilat
paternæ malignitati. Secundò peccatum luxuriæ &
fornicationis animam deformat in pulchritudine natu-
rali. Tertiò peccatum auaritiæ & cumulationis animã
separat à communi habitatione paradisi. Vnde pecca-
tum superbiæ ratione malignitatis,quia assimilat , est
odiendum. Peccatum luxuriæ ratione fœditatis,quoniã
inquinat , est abhorrendum. Peccatum auaritiæ ratione
separationis à Deo, quam facit , est fugiendum. Primò
peccatum superbiæ & ambitionis ad modum lepræ ani-
mam assimilat paternæ malignitati. Vnde dicitur:Cùm 2.Par.26.c
eleuatum

elevatum est cor eius in interitu suo, & neglexit Dominum Deum suum: & sequitur statim: quasi orta est lepra in fronte coram sacerdotibus in domo Domini. Osias ille superbus & elatus in corde, datus est in interitu mortis æternæ, quia neglexit Deum omnipotentem: & imitatur per opera diabolicam prauitatem: & ideò sicut in spirituali fronte diaboli apparuerunt signa superbiæ coram Angelis bonis sibi resistentibus in cœlo empireo: sic in fronte Osiæ paternam malignitatem imitantis, orta est lepra in signum superbiæ: quia eleuatus & factus leprosus in facie, id est, in anima coram residentibus in domo Domini. Secundò peccatum luxuriæ & fornicationis ad modum lepræ animam deformat in pulchritudine naturali. Vnde dicitur: Contaminatum ac sordidum se clamabit omni tempore, quo leprosus est. Et bene infectus vitio luxuriæ debet se proclamare contaminatum ac sordidum: eo quod ex immundis affectionibus, & inordinatis motibus, & illicitis operibus adeo sordet & contaminatur: vt multo abominabilior sit Angelicis spiritibus eum intueri, quàm sanis hominibus leprosum aspicere. Nec vnquam Spiritus sāctus habitabit in corpore subdito peccato luxuriæ. Certè super omnia debemus niti ad acquirendam istam munditię & castitatis pulchritudinem: qua per istam prouocaremus Spiritum sanctum in amorem & cōcupiscentiam nostri. Vnde deberemus toto conatu amouere à nobis inordinata desideria, immundas cogitationes: quia sicut quando abundant multi humores corrupti in corpore, generant quādam scabiem & impetiginem, & aliquando lepram, tollentes munditiam corporis. Sic inordinatæ affectiones, immundæ cogitationes, & corrupti motus carnales generant scabiem incontinentiæ, lepram luxuriæ, & tollunt munditiā castitatis & pudicitiæ: ac per hoc corpus fit fœtidum habitaculum diaboli non Spiritus sancti. Tertio peccatum auaritiæ & cumulationis ad modū lepræ animam separat à communi habitatione paradisi. Vnde: Lepra Naaman adhærebit tibi & semini tuo in sempiternum: & egressus est ab eo. Quia istum Giezei & quemlibet auarum auaritiæ commouet & incitatur accipere bona temporalia: ideò dicitur lepra Naaman, qui incontinens vel commotio interpretatur: & adhærebit tibi: & etiam cuilibet imitanti eum: & quemadmodum leprosus expellitur à communi habitatione sanorum hominum: ita auarus eligens terrenam habitationem cum talpa, & statuens oculos declinare in terram, priuat se communi habitatione sanctorum. Vnde leprosus ab Elisæo egressus dicitur, id est, à consortio cuiuslibet viri sancti, cuius habitatio & conuersatio in cœlis cum Angelis per appetitum semper est. Sequitur. *Orabat eum, dicens.* Vbi notatur debitæ subiectionis exhibitio, eo quòd sic adorando exhibet sibi diuinæ latriæ cultum. Exhibebat enim Christo diuinæ latriæ cultum, cum adorabat eum. Primo cum humiliatione timoris & reuerentiæ in corde, ratione creantis potentiæ. Secundo cum expressione honoris & magnificentiæ in ore, ratione gubernantis sapientiæ. Tertio cum ostensione amoris & beneuolentiæ in opere, ratione redimentis & glorificantis clementiæ. Et sic ratione istarum trium proprietatum, soli Deo & non alij debetur cultus latriæ. Primo ergo adorabat eum cum humiliatione timoris & reuerentiæ in corde, ratione creantis potentiæ. Vnde in Psalm. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Nullus, inquam, perfectè potest Deum adorare, nisi habeat maximam reuerentiam ad maiestatem diuinam. Quis enim potest mentali intuitu intueri summum bonum in maiestate cum seueritate iudicij, quando resiliat in propriam paruitatem. Discamus ergo Christi admirari & formidare virtuositatem potentiæ. Nam principium sapientiæ timor Domini, quod disponit & purificat os cordis & oris ad cultum diuinæ sapientiæ. Secundo, adorabat eum expressione honoris & magnificentiæ in ore, ratione gubernantis sapientiæ. Vnde in Psalm. In conspectu Angelorum psallam tibi: adorabo ad templum

Ibidem. d

Leuit. 13. f

4. Reg. 5. d

Cultus latriæ.

Psal. 5. b

Psalm. 114. d

Psalm. 137. a

A sanctum tuum. Tunc homo psallit Deo in conspectu Angelorum & in conspectu hominum terrenorum, qui non psallit ad vanam gloriam, nec propter temporalia lucra: sed solum ad laudem & gloriam Creatoris cum puritate & rectitudine intētionis. Adorabo ad templum sanctum tuum. Templum Dei sanctum est corpus mundum & immaculatum, in quo anima Deum adorat & eius nomine confitetur. Portę enim sunt quinque sensus, qui sunt omni diligentia conseruandi, ne mors fœditatis peccati intret per eos: quia sicut nō placet regi vinum quod hauritur de vase immūdo mediante foramine superficialiter pulchrificato, sic non placet Christo laudatio, quæ egreditur de corde immundo ore superficialiter deuoto. Tertio adorabat eum cum ostensione amoris & beneuolentiæ opere ratione redimentis & glorificantis clementiæ. Vnde dicitur, de Magis:

B Videntes stellam gauisi sunt gaudio magno valdè, & intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus: & myrrham. Ecce quod Magi in exhibitione cultus latriæ habebant feruorem amoris & beneuolentiæ: quia non vendiderunt ex cupiditate, sed obtulerunt spontanea voluntate puero paruulo in signum amoris & beneuolentiæ, non timoris & pœnæ. Hoc est enim scil. charitatis siue amoris donum, sine quo nullum bonū acceptatur. Ipsa enim charitas reddit voluntatem hilarem respectu sui, vnde dicitur: Gauisi sunt gaudio magno. Concordat denique respectu Christi. Vnde sequitur. Intrantes domum: liberalem, respectu dati. Vnde subditur: apertis thesauris

C suis, obtulerunt ei munera: aurum, thus, & myrrham: in signum expressionis petitio: cum dicit: *Domine, si vis, potes me mundare.* Ita enim fuit discretus ille leprosus in petendo medicinam sui corporis, vt quemlibet alium infectum lepra spirituali informet ad petendum suo exemplo sanctificationem animæ suæ. Vnde quicunque est infectus vitio alicuius lepræ, debet discretè secundum morbum petere discretum medicamentum. Nam primo superbus debet petere mundari à tumore superbiæ, per amorem filialis reuerentiæ. Secundo luxuriosus à fœtore luxuriæ per decorem, siue odorem castitatis & munditiæ. Tertio auarus ab ardore auaritiæ, per dulcorem spiritualis lætitiæ: vt sic anima deordinata & auersa à patre per tumorem superbiæ, à filio per fœtorem luxuriæ, à Spiritu sancto per ardorem auaritiæ, or-

D dinetur ad patrem per timorem filialis reuerentiæ, ad filium per candorem siue odorem castitatis & innocentiæ, ad Spiritum sanctum per dulcorem spiritualis lætitiæ. Primo ergo emundamur à tumore superbiæ per timorem filialis reuerentiæ. Vnde: Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & Spiritus perficientes sanctificationem in timore Domini. Sicut fœtor luxuriæ est inquinamentum corporis, sic tumor superbię est inquinamentum spiritus. Vnde primum dicitur peccatum corporale, secundum peccatum spirituale, & quia non placet Deo qui emundet corpus ab inquinamento luxuriæ per amorem castitatis & munditiæ: nisi mundet spiritum ab inquinamento superbiæ per timorem filialis reuerentiæ. Ideò dicit Apostolus: Emundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus. Sed quia nisi

E timor Domini præcedat, comitetur, & subsequatur nostram emendationem: nequaquam possumus sanctificationem perficere: quoniam qui sine timore est, non iustificabitur. Ideò sequitur perficientes sanctificationem in timore Domini. Secundo à fœtore luxuriæ emundamur per decorem castitatis & pudicitiæ. Si quis ergo emundauerit se ab his, erit vas in honore sanctificatum & vtile Domino & ad omne opus bonum paratum: Iuuenilia desideria fuge, Si quis ergo emundauerit se ab his inquinamētis luxuriæ per amaritudinem contritionis & pœnitentiæ: erit vas in honore, sanctificatum per pulchritudinem cœlestis gratiæ, siue castitatis & munditiæ, & vtile Domino ad omne opus per complacentiam diuinæ voluntatis. Non enim placet no-

Matt. 2. b

Cor. 7.

2. Tim. 2. d

bilissimo

bilissimo Regi Christo, neque acceptatur in opere ministerij sui vas sordidum & immundum. Iuuenilia desideria fuge. Non enim dixit resiste sed fuge: quia melius superatur vitium luxuriæ per fugam, quàm per resistentiam. Tertiò ab ardore auaritiæ mundamur per dulcorem spiritualis lætitiæ. Ezech. 36. e Vnde: Effundam super vos aquam mundam & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab vniuersis idolis vestris mundabo vos. Quia vero mens auari æstuat variis deliciis, ardet terrenis affectionibus: non enim cessat per diem inutilibus distractionibus, nec per noctem variis cogitationibus: Ezech. 36. e ideo dicit Dominus: Effundam super vos depressos ad terrena aquam mundam, id est, gratiam Spiritus sancti ad refugationem ardoris auaritiæ, cuius gustatio tanto dulcore refrigeret ardentem animam terrenis affectionibus, vt dissipet omnes appetitus ardoris & terrenitatis, B & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris & ab vniuersis idolis vestris. Dicitur peccatum auaritiæ omne inquinamentum. Eo quod cupiditas est radix omnium malorum: appellatur nihilominus nomine idolorum. Col. 3. a Quia secundum Apostolum. Auaritia est idolorum seruitus: & propter hoc valde bonum consilium Luc. 11. f dabat Dominus: Veruntamen quod superest date eleemosynam & ecce omnia munda sunt vobis, &c.

SERMO II.

Matt. 8. e *Ascendente Iesu in naviculam, &c.* Nauicula est Ecclesia quæ tempestatibus & fluctibus tribulationum frequenter quassatur. Considerandum, quod quatuor genera hominum nauibus vtuntur: videlicet, piscatores, bellatores, negotiatores, viatores. Sic est Ecclesia nauis piscatorum in prædicatione; nauis bellatorum in tentatione, negotiatorum in operatione, viatorum in peregrinatione. Ideò Christus merito ascendit in nauiculam. Luc. 5. a De primo: Sedens in nauicula docebat turbas, & vt cessauit loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia vestra in captionem. In hac nauicula tot sunt piscatores, quot sunt in Ecclesia doctores. Matt. 4. c Pisces sunt homines: Faciam vos fieri piscatores hominum. Mare autem in quo capiuntur pisces, est mundus. Psal. 103. e Psalm. Hoc mare magnum, &c. Flumina, in quibus capiuntur, sunt concupiscentiæ mundi. Psal. 136. a Psalm. Super flumina Babylonis, &c. 1. Ioan. 2. b Tria autem sunt flumina: Omne quod est in mundo, &c. De his fluminibus extrahi debent per pœnitentiam, qui vasa mansionum, cœlestium Mat. 13. f D eligi vellent. Elegerunt bonos in vasis suis. O quantæ gratiæ est quod ait Dominus: Duc in altum, id est, in profundum: vt etiam de profundo peccatorum homines eruantur. Psal. 67. e Psal. Conuertam in profundum maris. O si ego rudis piscator vnicum piscem Domino meo Iesu 1 Mach. 15. a Christo capere possem. De secundo: Feci naues bellicas: volo autem procedere per regionem, vt vlciscar in eos, qui corruperunt regionem nostram, &c. Verba ista potest Christus dicere. Quot autem sunt status bonorum in Ecclesia militantium, tot sunt naues bellicæ Christi. Status ergo coniugalis, vidualis, virginalis, naues sunt. Item ordo Francisci, Benedicti, Dominici, & alij: in quibus contra diabolum, mundum, Isai. 3. g & carnem, & vitia bellandum est. In citharis, & in E tympanis, & bellis præcipuis, expugnabit eos. In sono citharæ, suauis oratio: in percussione tympani, carnis maceratio: in bellis præcipuis, spiritualis colluctatio significatur. Regio igitur mens est nostra, vel Ecclesia, vel fides: corrumpitur autem iniquitatibus. Psal. 13. a 52. a Psal. Corrupti sunt, &c. 2. Cor. 11. a Corruptor est diabolus: Timeo ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua. ita corrumpantur 2. Pet. 1. a sensus vestri. Item mundus: Fugientes eius quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem. Gen. 6. e Item caro: Omnis quippe caro. Cor. 6. e In istos corruptores Christus vlciscetur, dum per fideles Christi eiiciuntur. Licet autem bona sit manus tua, bona vita, tamen non es securus de victoria: ideo contra corruptores istos perseuerandum est A in pugna. Aug. Ecce baptizati sunt omnes, iustificati sunt omnes à peccatis, restat tamen luctari cum carne & diabolo. Prouerb. 31. b De tertio: Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suum. Ioan. 6. d. e Panis est corpus Christi, quod de longe venit, quia de cœlo: Ego sum panis verus &c. Institor est Christus. Institor est quilibet iustus, Ezec. 27. d cuius merces sunt virtutes & bona opera: Iuda & terra Israel ipsi institores tui in frumento primo balsamum, mel, & oleum & resinam, proposuerunt in nundinis tuis. Per Tyrum, cui præponuntur hæc mundus significatur: cui de naui Ecclesiæ proponitur frumentum doctrinæ. Prouerb. 11. d Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis, &c. Eccl. 24. b Item balsamum bonæ famæ: Quasi balsamum non mixtum odor meus. Non mixtum dicit contra hypocrisim. Hypocrita enim miscet malum & bonum. Ibid. e Item mel gratiæ: Spiritus meus super mel dulcis. Isa. 10. g Item oleum misericordiæ: Computrescet iugum à facie olei. Per opera enim misericordiæ, iugum diaboli, destruitur, & tanquam putridum abiicitur. Hier. 51. a Item resinam pœnitentiæ: Tollite resinam ad curandum dolorem eius, si forte sanetur. Matt. 9. a De quarto: Ascendens Iesus in nauiculam transfretauit & venit in ciuitatem suam. Ciuitas ista est cœlestis, in quam transfretare debemus, vt de peregrinatione exeamus: Hebr. 13. c Non habemus hic manentem ciuitatem, &c. August. Erit illius ciuitas & vna in omnibus & separabilis in singulis, voluntas libera, ab omni malo liberata: cum bono fruens indeficiente æternorum iucunditate gaudiorum. Quia ergo viatores sumus, ideo congrua virtutum hospitia quæramus, in quibus lassi quiescamus. Viatores enim valde solliciti sunt de bonis C hospitiis. Bona hospitia ad quiescendum sunt, charitas, misericordia, patientia, castitas, & cæteræ virtutes. Hæc hospitia tibi Deus non negat si quæris, si petis, si pulsas. Iob. 31. d Foris non mansit peregrinus, & hospitium meum viatori patuit.

SERMO III.

Matt. 8. c Idem. ser. 1. *Ecce motus factus est magnus in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus:* Prou. 31. b Nauicula est Ecclesia: Facta est quasi nauicula, &c. Psal. 103. e Mare est sæculum. Psalm. Hoc mare magnum, &c. Idem. ser. 1. Iona. 2. b Motus & fluctus sunt tribulationes & persecutiones: Fluctus tui super me transierunt. Inuenimus autem in scriptura septem vicibus periclitari naues: iuxta quod accipere possumus septem causas, propter quas nauicula Ecclesiæ tribulationibus quassatur: videlicet, propter temporalium auaritiam & opulentiam: propter malæ societatis adhærentiam: propter subditorum inobedientiam: propter prælatorum negligentiam: propter spiritualem Christi absentiam: propter curæ pastoralis, seu subditorum excrescentiam: propter iniquam innocentum oppressionem & violentiam. De primo dicitur: 3. Reg. 22. g Quod Iosaphat fecit naues quæ nauigauerunt in Ophir propter aurum, quæ confractæ sunt in Asyongaber. Iosaphat iudicem significat. Interpretatur enim ipse iudicans: Sap. 1. a Diligite iustitiam, &c. Ophir mundum infirmum significat. Interpretatur enim infirmans. Per aurum amor temporalium significatur, scil. auaritia. Isid. etym. lib. 10. ver. Auidus. Isidorus: Auarus dictus ab eo, quod sit auidus auri. Nauis Iosaphat in Ophir propter aurum vadit, quando iudex temporalia in Ecclesia quærit. Periculosum est hoc autem. Legimus enim, quod propter aurum idololatria committitur. 1. Reg. 12. f Vnde dicitur: Quod Hieroboam fecit vitulos aureos, vt adoraret eos populus Vitulus aureus adoratur, quando amor auri amori Dei præponitur. Ephes. 5. b Vnde auaritia seruitus idolorum dicitur, &c. Hoc autem scitote intelligentes, &c. Item propter aurum nauis frangitur, quando per amorem temporalium Ecclesia vel congregatio per discordiam scinditur. Ioan. Chrysostomus: Non amabit proximum, qui aurum amat. Item propter aurum Achan lapidatur. Ios. 7. d Furatus enim fuit regulam auream, sicut dicitur: Per duritiam lapidum duritia pœnarum æternarum significatur

ficatur. Achan ergo propter aurum lapidatur, quando auarus pœnarum cumulo æternarum obruitur. Bernardus: Vtinam saperes miser, & intelligeres, quod cum thesauro pecuniæ thesaurum iræ pariter cumulas. Sic ergo auaritia auaro nociua est: ad Dominum, propter idololatriam: ad proximum, propter discordiã: ad seipsum, propter pœnam æternalem. De secundo dicitur: Quod Ioppitæ rogauerunt Iudæos ascendere secum scaphas siue naues, & sic submerserunt eos. Ioppe mundum significat propter deceptiuam eius pulchritudinem. Interpretatur enim pulchritudo. In Ioppe ergo sunt mundi amatores. Iudæi confitentes interpretantur, & significant iustos, & religiosos, Dominũ laudando, & seipsos accusando confitentes. Qui ergo magis mundi amatoribus, quam Dei adhærent, citò in nauibus submerguntur & pereunt: Proiecisti populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt vt olim, & augures habuerunt vt Philistiim, & pueris alienis adhæserunt. Vnde bene ait Isidorus: Melius est habere malorũ odiũ, quam consortiũ. Vere periculosa est malorũ societas vbique. Periculosa est in cælo. Vnde socij luciferi cum eo corruerunt: Cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cœli. Item in mũdo, sicut hic, dicitur, quia spiritualiter submerguntur. Psal. Cum peruerso peruersus, &c. Item in inferno. Vnusquisque ad proximum suum stupebit: facies combustæ vultus eorũ. Mala ergo societas in cœlo perdit gloriam: in mundo addit culpam: in inferno cumulat pœnam. Vt ergo hæc periculosa euadas, bonos socios semper habeas. Bernardus. Bonos in concilio, bonos in obsequio, & bonos habeas contubernales, qui vitæ & honestatis tuæ custodes sint & testes. De tertio dicitur: Quod præcepit Dominus Ionæ prædicare in Niniue. Ionas à facie Domini fugit in nauim quæ tantum periclitata est, quod Ionas eiectus est. Vere periculosa est inobedientia. Legimus enim inobedientia eiectũ Adam de paradiso. Paradisus est autem. Spiritus sancti gratia, vel sancta vita: Gratia quasi paradisus in benedictionibus. Item Ionam de naui, sicut hic dicitur. Item Saül de regno sicut legitur: Per regnum autem gloria æterna significatur: Ideo accipient regnum decoris, &c. Propter inobedientiam ergo eiicitur homo de paradiso gratię, de naui Ecclesiæ, de regno glorię Dei. Ad idem regnum non finit hominem peruenire. Prima eiectio est à fidelium merito: secunda à fidelium numero: tertia à fidelium præmio. August. O quam detestabile est vitium obedientiæ contrarium, per quam Angelus de cœlo, homo de paradiso cecidit: Saül regnum amisit: populus Israël populum & gentem amisit.

Bernardus in declam. sup. ecce nos, ante medium. — 1. Mach. 12. c — Isai. 2. b — Isid. in synon. cap. 9. post med. — Apoc 12. a — Psal. 17. e — Isai. 13. b — Iona 1. a — Gen. 3. d — Eccl. 40. e — 1. Reg. 15. f — Sap. 5. c

SERMO IV.

Ecce motus factus est in mari, ita vt nauis, &c. Post prædictas tres causas, quatuor adhuc causæ restant, per quas nauicula Ecclesiæ tribulationũ fluctibus premitur. Quarum prima est, prę'atorum negligentia. Vnde hic dicitur quod Iesu dormiente in nauicula, motus magnus factus est. Iesus in naui dormit, vbi iudex & rector torpent, & negligenter agunt. Vere periculosus est somnus negligentiæ rectorum & principum. Legimus enim quod Noë dormiens denudatur: hoc autem spiritualiter fit, quod negligens & tepidus est quis, quãdo bona vita vel fama priuatur. Item quod Tobias dormiens excæcatur, per calida stercora hirundinum: per quæ feruens cupiditas temporalium significatur: Omnia arbitror vt stercora. Sed heu hodie plus diligitur illud stercus, quam Christus. Item Isboseth iugulatur dormiens à duobus principibus latronum: Latrones sunt peccata: Vos autem fecistis illam speluncã latronum, &c. Duo principes sunt præsumptio, & desperatio. Dormiens ergo per negligentiam denudatur à bona conuersatione, excęcatur à bona cognitione, iugulatur æterna damnatione. Et verè multa iugulatione dignus est malus rector: Prælati tot mortibus mori digni sunt, quot in subditos suos perditionis exẽpla trãsmittunt. Secunda est spiritualis Christi absentia. Vnde dicitur: Quod Iesus erat solus in monte, & nauicula in mari iactabatur fluctibus. Ibi autem Christus absens est, vbi Christi amor non non est. Sicut econtrario Christus est, vbi castitas est. Aug. Tanto Deum habebimus pręsentiorem, quanto amorem quo in Deum tendimus poterimus habere puriorem. Verè periculosa est Christi absentia. Legimus enim quod, Christo absente Lazarus moritur: Domine si fuisses hic, frater meus nõ fuisset mortuus. Mors Lazari spiritualem mortem significat. Item Christo absente, nauis agitatur: sicut hic dicitur, perturbatur periclitatione. Psal. Auertenter turbabuntur, &c. Item Christo absente Thomas dubitat, &c. propter hoc bene dicit Dominus: Ego sum via, veritas, & vita. Christus est vita & ideò ipso absente, anima moritur. Ipse est via: ideò ipso absente, viator periclitatur. Ipse est veritas, & ideò ipso absente, dubitatur in fide. Tertia est curæ pastoralis excrescentia. Vnde: Impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerẽtur. Per multitudinẽ pisciũ significatur multitudo subditorũ. Quãdo enim tantũ excrescit cura pastoralis per talem multitudinem, quod periculosum est. Notandum autem, quod triplex est multitudo, per quam homines incipiunt mergi. Prima est temporalium: Qui volunt diuites fieri, &c. incidunt in tentationem, & in laqueũ diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quę mergunt homines in interitum, & perditionem. Secunda tribulationum: Videns ventum validum, id est persecutiones, timuit, & cum cœpisset mergi, &c. Semper enim in tribulatione clamandum est ad Dominum. Tertia subditorum, de qua hic dicitur, quod concluserunt multitudinem piscium, & innuerunt sociis, &c. Si penè merguntur qui alios in adiutorium vocãt, quid fiet de illis, qui adiuuantes repellunt? De alia naui, scilicet religionis nullum admittunt: sed certè in iudicio videbunt quot per eos animæ perierunt. Bernard. Venient ante tribunal Christi, audietur peccatorum querela grauis, accusatio dura, quorum maximè stipendiis neq; diluere peccata, quibus facti sunt duces cæci, mediatores fraudulenti. Quarta cum propter oppressionis innocentum violentiam. Vnde legitur, quod nauis, in qua captiuus ducebatur Paulus, valdè periclitata est: sed iã non solum Paulus, immò iam periclitati sunt multi alij innocentes, violentias & iniurias sustinentes: non solum à sæcularibus iudicibus, sed etiam ab Ecclesiasticis. Bernard. O Prælati, iugum vestrum aggrauatis super vos, quorum onera potius portare debetis. Verè periculosa est huiusmodi oppressio. Omnis enim creatura insanit contra violentum, specialiter autem terra in passione innocentis Christi terræ motus factus est vt dicitur. Item aqua, vnde oppressores filiorum Israël sicut dicitur: Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Et hic dicitur quod Paulo violentiam patiente, mare concitatur. Item ignis. Vnde dicitur, quod viros illos, qui innocentes miserunt in ignem, incendit flamma ignis. Potest autem in his triplex violentorum pœna significat, scilicet temporalis in aqua. Vnde: Inundauerunt aquæ, &c. Iudicialis in terræ motu. Terra enim mouetur, dum in corde iudicium timetur. Psalm. Terra mota est, &c. Æternalis in igne: Ignis eius non extinguetur, &c.

Matt. 8. c — Gen. 9. c — Tob. 2. b — Phil. 3. b — 4. Reg. 4. c — Matt. 21. b — Gregor. lib. post. cur. — par. 3 c. 1. admon. 5. — Matt. 14. e — Aug. epist. 52. ad Macedon. post med. tom. 2. — Ioan. 11. c — Psal. 103. d — Ioan. 20. f — Ioan. 14. a — Luc. 5. b — Multitudo triplex. — 1. Tim. 6. b — Mat. 14. d. — Bernard. in declamat. sup. ecce nos rel. ante med. — Act. 27. e — Mat. 27. f — Exod. 15. b — Dan. 3. e — Psal. 67. b — Isai 66. g

DOMINICA QVARTA POST EPIPHANIAM.

SERMO I.

DOMINE salua nos perimus. Quia securum est discipulis audire veros magistros: commendabile filiis imitari bonos patres: atque gloriosum subditis sequi strenuos dominos. Ideò in verbo proposito

Mat. 8. c

posito exemplo Apostolorum, verorum magistrorum, bonorum patrum, atque strenuorum dominorum principum fidei Christianæ: propter imminens periculum corporale diuinum auxilium reuerenter postulantium, & etiam efficaciter optantium, admonemur nos eius discipuli, filij subditi: in omni necessitate recurrere ad auxilium diuinæ misericordiæ omnibus subuenientis. Vnde ad hoc melius faciendum eorum exemplo informamur nos in verbo proposito ordinate procedere: eo quod in verbo præmisso, primo præmittitur affectuosa inuocatio excellentis magnificentiæ: Secundo additur discreta insinuatio imminentis indigentiæ: Tertio subiungitur deuota petitio auxiliantis misericordiæ. Primo ergo confitentur potentiã, cũ dicitur: *Domine.* Secũdo demõstrant indigentiã cũ dicitur: *perimus.* Tertio implorant clementiam, cum subiungitur: *salua nos.*

Primo ergo in verbo proposito commendant virtutis excellentiam, cum dicitur: *Domine*, Ista autem excellens virtus, & magnificentia quæ in hoc vocabulo: *Domine*, intelligitur: potest tamen tripliciter accipi. Primo ratione inseparabilis potentiæ in præualendo. Secundo ratione infallibilis sapientiæ: in cognoscendo. Tertio ratione inenarrabilis misericordiæ: in parcendo. Sic propter potentię magnificentiã redditur terribilis inimicis: propter sapiẽtiæ luculentiã, honorabilis in domesticis: sed propter misericordiæ affluentiã amabilis, & desiderabilis miseris, & egenis. Primo habet Dominus *Psal.45.a* virtuositatem potentiæ in præualendo. Vnde in Psalmo. Quoniam excelsus Dominus, terribilis, Rex magnus super omnem terram: subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Iesus Christus est excelsus Dominus propter maiestatẽ dominij: terribilis, propter seueritatem iudicij: & rex magnus super omnem terram, propter dignitatem imperialis præsidentiæ. Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris: propter virtuositatem inexpugnabilis præualentię *Hest.13.c* propter hoc dicitur: Domine rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tuæ resistere voluntati. Secundo habet Dominus infallibilem *1.Reg.2.a* sapientię notitiam in cognoscendo. Vnde dicitur: Recedant vetera de ore vestro, quia Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes. Vetera sophisticæ rationis, & philosophicæ argumentationis, quasi nullius valoris recedant de ore vestro, non quod *Colos.2.a* non debeatis ei inniti, quia Dominus Iesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, est Deus scientiarum cognoscens omnia nouissima, & antiqua. Et ipsi præparentur cogitationes vt dirigantur in via veritatis, & iustitiæ secundum dictamen rectæ rationis, nõ sophisticæ. Tertio habet Dominus pietatem miseri- *Isa.55.b* cordiæ in parcendo. Vnde: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, quoniam multus est ad agnoscendum. Derelinquat impius viam suam, id est, peccatum operis, & vir iniquus cogitationes suas, id est, peccatum cordis, & reuertatur ad Deũ cum amore, & miserebitur eius: per condonationem omnium delictorum. Quia multus est ad ignoscendum: quia tanta est offensa quantus est ille, qui offenditur. Certè exemplo grosso experimento approbato possumus videre, quod multus est ad cognoscendum. Nam vulgò dicitur quod mulier adultera & repudiata, & à consortio viri eiecta nequaquam à viro suscipitur, vt ei recõcilietur, propter horrorem fœditatum præteritarum. Anima tamen, si per auersionem à Deo fuerit fornicata in peccatis multis, si conuerti voluerit, clementer suscipitur à Christo: non propter horrorem præteritarũ fœditatum deuitat eius consortium. Et propter hoc di- *Hier.3.a* cit Hieronymus doctor fidelissimus super illud Hierē. Dixit: Reuertere, reuertere, & non reuersa. O clementia de nostra duritia, dum post tanta scelera nos prouocat ad salutem, nec siquidem volumus ad meliora conuerti. Sequitur: *Perimus*, vbi ostendunt necessitatis indigentiam. Exemplo enim istorum Apostolorum quilibet alius debet ostendere Christo suam indigentiam A & necessitatem, cum videt se perire. Primo propter debilitatem impotentiæ succumbentis. Secundo propter cæcitatem ignorantiæ deuiantis. Tertio propter pœnalitatem miseriæ opprimentis. Primo perit aliquis propter debilitatẽ impotentiæ succumbentis. Vnde dicitur: Nonne videtis, quod perierit Ægyptus. Ægyptus *Exod.10.a* contradicens diuinæ voluntati, cognoscens experimẽtaliter se perisse ratione debilitatis impotentiæ in resistendo pœnis: latis sibi, signat quemlibet imbecillem positum in tribulatione & angustia, qui diffidens de diuino auxilio & rebellis effectus: intuitu fragilitatis suæ perit periculo interioris indignationis. Secundo perit aliquis propter cæcitatem ignorantiæ deuiantis Vnde Baruch: Quoniam non sapientiam habuerunt, *Bar.3.c* perierunt propter suam insipientiam. Nullus potest B deuenire ad statum salutis nisi habeat Iesum Dei sapientiam. Quoniam ipsa est ad creatorem omnium deductiua, virtutis potentiæ ostensiua, & diuini cultus exhibitiua. Vnde Philosophi immò aliqui superbi volentes potius inniti stoliditati, siue vanitati fantasticæ rationis, quam soliditati potentiæ veritatis, perierunt propter suam insipientiam. Et nota quod dicit suam: eo quod defectus fuerit ex parte ipsorum, non ex parte diuinæ sapientiæ. O superbia intellectus, quæ dum inflaris ventositate vanę elationis: euacuaris soliditate sapientiæ salutaris: & inflammaris stoliditate auersionis. Tertio perit aliquis propter pœnalitatem miseriæ opprimentis. Vnde in Psal. Quomodo facti sunt in de- *Psal.72.c* solationẽ: subito defecerunt & perierunt propter iniquitates suas. C Peccatores homines cũ implentur, multis miseriis, opprimuntur magnis pœnalitatibus, & affliguntur diuersis doloribus: nolunt patienter conuerti ad lacrymas & ploratus, & clamare ad Deum cũ humilitate, donec confringantur spinæ tribulationis & pœnalitatis: scilicet tanto furore impatientiæ permittunt se superari, immò absorberi, vt subito deficiant in sustinendo: & hoc est quod dicit. Quomodo facti sunt in desolationem: subitò defecerunt, &c. Et quia quod erat eis materia exercendæ virtutis, & occasio salutis & gratiæ, scil. pœnalitates conuertunt in augmentũ culpæ. Ideò sequitur: Perierunt propter iniquitatem suam. D Certè summa sapientia est de necessitate facere virtutẽ: & summa stultitia est de virtute facere peccatum & vitium. Tertio subditur: *Salua nos.* Vbi notatur deuota imploratio auxiliantis misericordiæ. Debemus autem exemplo Apostolorum implorare diuinam misericordiam: vt primo Deus insuperabilis potentiæ in præualendo saluet nos à debilitate impotentiæ succumbentis per influentiam virtutis: fortificantis operatiuam. Secũdo Dominus infallibilis sapientię in cognoscendo saluet nos à cæcitate ignorantiæ deuiantis: per supersplẽdentiam lucis illuminãtis intellectiuam Tertio Dominus inenarrabilis clementiæ in parcendo: saluet nos à pœnalitate miseriæ opprimentis per concomitantiam salutis dulcorantis affectiuam. Primo Dominus insuperabilis potentiæ in præualendo saluat nos à debilitate impotentiæ succumbentis: per influẽtiam virtutis fortificantis operatiuam. E Vnde in Psal. Nonne in arcu meo *Psal.43.b* sperabo, & gladius meus non saluabit. Saluasti enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. In Deo laudabimur tota die, & in nomine eius confitebimur in sæcula. Illi sperant saluari in gladio, & arcu suo qui præsumentes de sua fortitudine elatis cogitationibus se extollunt, quibus diuinum auxilium meritò denegatur, scilicet recognoscentes suam impotentiam recurrentes ad diuinum auxilium saluat Dominus: influendo interius virtutem, ne turbentur, & amouendo exterius omne nociuum impedimentum, ne lædantur propter hoc exemplo Dauid: de omni beneficio de- *Psal.113.b & alibi.* bemus non in nobis: sed in Deo laudari, & solum nomini eius confiteri, omne bonum sibi attribuendo. Secundo Dominus infallibilis sapientiæ in cognoscẽdo saluat nos à cæcitate ignorantiæ deuiantis: per su-

per

Isa.49.b Isa.9.a

persplendentiam lucis illuminantis intellectiuam. Vnde: Dedi te in lucem Gentium vt sis salus mea vsque ad extremum terrę. Filius Dei lux vera & purissima carens omni tenebra ignorantiæ omnique macula culpæ datus est gratis à Deo patre populo Gentium, qui ambulabat in tenebris ad demonstrandum deuia erroris, ne in via erremus præcipitio falsitatis aut deceptionis. Vt sis salus mea diuina scilicet non humana non omnium fidelium ab extremis terræ, videlicet ab oriente fideliter incipientium: & ab occidente finaliter morientium: à meridie feruenter amantium: ab aquilone mala pœnæ viriliter sustinentium: vt sic nulli existenti in aliqua extremitate terræ illa vera salus ratione suæ sufficientiæ deficiat. Tertio Dominus inenarrabilis clementiæ in parcendo saluat nos à pœnalitate miseriæ opprimentis per concomitantiã salutis dulcorantis affectiuam. Vnde ad Phil. (Phil.3.d) Saluatorem expectamus Dominũ Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Si configurari volumus corpus nostrum in aduentu iudicij corpori claritatis Christi, debemus ad exempla corporis eius, quod fuit attritum ieiuniis & abstinentiis in tormentis & proiectum in terra cum verecundia ad modum frumẽti: sic corpus nostrum debet deprimi ieiuniis & humiliari afflictionibus: quia tanto corpus cuiuslibet erit corpori claritatis Christi configuratius, quanto pro eius nomine fuerit humilius. Rogamus, &c.

SERMO II.

Mat.13.e

Simile factum est regnum cælorum homini, qui seminat bonum semen. In præsenti Euangelio declaratur nobis diuinum beneficium: diabolicum maleficiũ: humanum exercitium: angelicum officium. Primum ostenditur nõ solum in seminando semen bonum, sc. filios regni: sed in tollendo semen malum, id est filios nequam, inter bonos. Vnde noluit Deus euelli zizaniam propter maximam bonitatem suam. (Malos cur Dominus toleret in hoc mundo.) Malos enim Dominus in hoc mundo tolerat propter quatuor causas, videlicet propter eorum correctionem (Luc.13.b) Domine dimitte illam, & hoc anno, &c. Et hic zizaniã non tolluntur, quia, vt ait Glos. forsitan triticum futurum sunt. O quot mali iam hic sunt qui si modo tollerentur, damnarentur, qui forsitan citò boni erunt & saluabuntur. Item propter bonorum exercitationem: (Iud.2.d) Non delego gentes quas dimisit Iosuẽ, vt in ipsis experiar Israël. Greg. Abel esse renuit, quem Caïn malitia non exercet. (August. in Psal.54.) Aug. Omnis malus aut ideò viuit, vt corrigatur: aut vt per eum bonus exerceatur. Item propter bonorum associationem. Vnde Sodomitis pepercisset Dominus propter paucos bonos eis associatos. (Gen.18.d) Non delebo propter decem. Item propter malorum punitionem, vt mali per malos affligantur: (Iosu.23.e) Si volueritis harũ gentiũ erroribus adhærere, iam tunc scitote quod Dominus Deus non eas deleat ante faciem vestram, sed vobis erũt in foueam ac laqueum, & offendiculum. Secundum ostenditur ibi: (Mat.13.d) Cum dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizaniam in medio tritici. Inimicus Dei, est diabolus. Sed attende quid, quãdo, vbi seminat. Quid certè nisi zizaniã? quod Dominus exponens ait: Zizania hi sunt filij nequam, hi sunt adulteri, raptores, vsurarij, & alij peruersi, semen diaboli: (Isa.1.b) Væ gẽti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis, &c. Item quando? certè cum dormirent homines, id est, prælati vel alij homines qui dormiunt per torporem, & negligentiam, & otium. Vnde ei cuius agrum vrticæ, & spinæ repleuerant dicitur: (Pro.6.&24.d) Vsquequo piger dormis? &c. Et quid tibi posset facere diabolus, si non dormires? Item vbi? certè in medio tritici. Diabolus enim semper quærit malos intermiscere bonis vt scandalo sint eis, vt suffocetur triticum, id est, boni, sicut hic ostenditur. Vnde: (3.Esd.8.f) Mixtum erat semen sanctum alienigenis gentibus terræ. Vel vt triticum destruatur, creuerunt. Vnde dicitur, (Iud.15.a) quòd per vulpes cremantur Philistinorum segetes. Vulpes significant fraudulentos, & peruersos homines. Verè segetes beati homines, qui licet

A in igne malitiæ peruersorum tanguntur, tamen non læduntur. Bernard. Bonum esse inter malos, tantæ virtutis est, quantæ & difficultatis: quale enim est illud tangere picem, & non inquinari: in igne sine læsione versari. Tertium ostenditur ibi: Sinite vtraque crescere, &c. Hoc enim exercitium humanum, vt mali in malo, boni in bono crescant: (Apoc.22.b) Qui in sordibus est, sordescat adhuc & qui iustus est, iustificetur adhuc. Vtraque ergo crescunt luxuriosi, superbi, casti, humiles, & sic de aliis iustis & iniustis: vtraque in vna domo, in mensa, in via, in Ecclesia simul sunt vsque ad messem consummationis: sicut bonis ad gloriam, sic malis ad pœnam proficit. (Greg. lib. 1. Mor. cap. 1.) Greg. Sicut grauioris est culpæ inter bonos bonum nõ esse: ita immensi est præconij, & inter malos bonũ extitisse. Vtraque ergo sinuntur simul esse tripliciter, B videlicet, sicut semina bona, & mala in agro: sicut vasa munda, & immunda in domo: (2.Tim.2.d) In magna autẽ domo non solum sunt vasa aurea, & argentea: sed & lignea, & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autẽ in contumeliam, &c. Boni enim sunt pro vino gratiæ Dei: mali autẽ vasa pro sterquilinio diaboli. Item sicut pisces boni, & mali in sagena: (Mat.13.f) Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti, quam, cùm impleta esset, educentes, & secus littus sedentes, elegerũt bonos, &c. (Ibidem d) Boni pisces reficiũt: mali verò inficiunt. Quartum ostenditur ibi, Colligite primum zizaniam, &c. Angelicum officium ostenditur in tribus, in colligendo, in alligando, in congregando. Colliguntur enim peruersi per separationem à bonis, alligãtur per cõiunctionẽ in pœnis, congregantur au- C tem boni per vnionẽ in gaudiis. O quàm lætanter totã messem congregabunt, qui tam lætanter vnum granum, vnam animam colligũt! Vnde de Lazaro Ioannes Chrysost. Suffecerat ad portandum paupere munus angelus, sed propterea plures venerunt, vt chorum lætitię faciant.

SERMO III.

Mat.13.d — Cõgregatio quadruplex.

Triticum autem congregate in horreum meum. Cõsiderare debemus quadruplicem cõgregationem: videlicet credentium in mundo, gementium in inferno, frementium in cœlo, resurgentium in iudicio. De primo: (Isa.11.c) Leuabit Dominus signum, & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ. D Signum illud vexillum est, sub quo dux noster Iesus Christus milites suos congregat contra hostes malignos, qui nos armis vitiorum impugnant, præcipuè sagittis igneis malarum cogitationum: In omnibus sumentibus scutum fidei, &c. (Ephes.6.e) Profugi sunt peccatores, dum auertuntur à Deo, dum fugiunt bonum, dispersi, dum conuertũtur à malis. Per tot autem loca sunt dispersi, per quod vitia sũt distracti: (Exod.5.c) Dispersus est populus per omnem terram Ægypti ad colligẽdas paleas, id est, vanitates. Aug. Dulcedo felix & secura colligere me à dispersione, in qua frustratim discerptus sum: ab vno enim diuisus, in multa euanui. Quatuor plagæ, sũt quatuor ætates terrenorum. De plaga orientali veniũt, qui in pueritia conuertuntur: de australi seu meridionali quæ feruida est, qui in feruore iuuentutis Domino ser- E uire incipiunt, & ad Dominum se conuertunt, de occidentali verò, qui in senectute per quã ad occasum tẽdunt. De aquilonari verò, qui semper frigidi in extrema tamen hora conuertuntur, sicut latro in cruce: Propter hoc bene dicitur: Cõgregabo vos de vniuersis terris. (Eze.36.e) De secundo: Congregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudẽtur ibi in carcere. (Isa.24.d) Væ eis, qui in carcerem inferni veniunt. Vnius autem fascis erit malorũ congregatio, quia vnius damnationis vinculo, à quo impossibile est fugere, omnes ligabuntur. In inferno enim per speciales fasciculos ligabũtur pariter in pœnis qui pares fuerunt in culpis. Vnde in Euãgelio dicitur: (Mat.13.d) Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburẽdum. (Greg. lib. 9) Greg. Sicut in domo patris mei

[Mor. cap. 39. ante med.] mansiones multæ sunt pro diuersitate meriti: sic damnatos pro diuerso supplicio gehennæ ignibus subiicit disparilitas criminis De tertio: [Mat.24.c] Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Sancti sunt in cœlo, quia sicut aquila irreuerberatis oculis solem videt in rota: ita sancti faciem Dei in cœlo, quæ eis abscondita est in hoc exilio: [Eze.39.g] Scient quia ergo Dominus Deus eorum, quia congregaui eos ad terram suam, & non abscondā vltra faciem meam ab eis. Alæ autem istarum aquilarū, sine quibus ad cœlum volare non possunt, sunt amor Dei & proximi: has alas qui habuerit, neque Deum, neque proximum indebitè offendit. In vno diabolum euadit. [Apoc.12.d] Datæ sūt mulieri duæ alæ, *&c.* In secundo in Deum volabit pēnis pulchritudinis, & integritudinis, quibus ad Dei amplexus amor castus innitatur. De quarto: [Ioël.3.a] Cōgregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Iosaphat, *&c.* Cuncti describuntur hic iudicandi, cum dicitur: Omnes gentes Si omnes, ergo vsurarius, & raptor, & fornicator, *&c.* Item locus, dum dicitur: In valle Iosaphat. Ibi enim in valle erunt qui vallem vitiorum amauerunt. Item iudex, cum Dominus dicit: disceptabo, non populus, non angelus, sed ego disceptabo. Item causa, cum dicitur quod hæreditatem Domini disperserunt, id est animas: horrendum est, quod in tanta congregatione turpitudo peccatorum tuorum omnibus denudabitur: [Eze.16.d] Congregabo eos super te vndique. & nudabo turpitudinem tuam in iudiciis. Adulteri primi congregabuntur sicut pisces à piscatore: [Mat.13.f] Ex omni genere piscium congreganti, *&c.* Secundi, sicut metallum à conflatore. [Eze.23.d] Ecce congregabo vos congregatione argenti, & æris, & ferri, & stanni, & plumbi in fornace, *&c.* Tertii, sicut triticum ab agricultore. Vnde hoc dicitur: *Triticum autem congregate in horreum meum.* Quando enim Dominus flagellat tunc triticum suum triturat. Quarti, sicut pecora à pastore: [Mat.25.e] Congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem sicut pastor, *&c.* Cum mane pastor inflat cornu, pecora de domibus congregantur. Sic & in turba nouissima mortui de quolibet cœmeterio, vel de quolibet hominum statu congregabuntur.

SERMO IV.

[Mat.13.d] *Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo?* Bonum semen boni homines sunt: hi sunt filij regis. Seminat autem Dominus hic semen quadrupliciter: videlicet in natura, in gratia, in gloria, in miseria. Seminat inquā, in generatione, in iustificatione, in resurrectione duplici: altera ad gloriam altera ad miseriam. De primo: [Genes.9.c] Tres isti sunt filij Noë, & ab eis disseminatum est omne genus hominum super vniuersam terram, hoc semen est mane florens in iuuentute: [Isa.17.e] Mane semen tuū florebit: sed vespere perit in morte. [Psal.89.b] Psalm. Mane floreat & transeat: vespere decidat, induret, & arescat, &c. Sicut autem à tribus disseminata sunt corpora: sic etiam à tribus scilicet à Patre & filio & Spiritu sancto disseminatæ sunt singulæ animæ in singulis corporibus. Sicut autem seminator non vno iactu totum semen effudit, sed sæpè de mane vsque ad vesperam spargit: sic Creator non omnes animas simul creauit, sed à principio mundi vsque ad finem creando, seminat in corporibus. [E] Sed heu frequenter hoc semen vitiis suffocatur. [4.Reg.11.a] Vnde dicitur, quod Athalia interfecit omne semen regium, id est animas à summo rege creatas, & regali imagine nobilitatas. Athalia propter fastū dominādi significat superbiam: propter interfectionem prolis regalis, superbiam: propter lasciuiam suam, gulam. De secundo: [Isa 61.e] Isti sunt semen, cui benedixit Deus: de hoc semine expone præsens Euangelium, sicut exponit Dominus. Qui seminat bonum semen filius Dei est. Ager mundus est, bonum semen filij regni. zizania filij nequam, qui seminant zizaniam diabolus messis, consummatio sæculi, messores angeli. multum premit diabolus bonum semē semine suo pessimo. [Genes.3.c] Vnde illud: Inimicitias ponam [A] inter te & mulierem: & inter semen tuum & semen illius. [Ibidem.d] Moraliter ista mulier est Ecclesia de latere Adæ dormientis, id est Christi morientis formata. Huius semen sunt omnes iusti: semen autem diaboli sunt peruersi, qui iustis inimicantur, dum eis ad culpam siue pœnam insidiantur: sed ex his inimicitiis iustorum præmia augmentantur, dum culpam odiunt: & pœnam inferentem diligunt, Ioannes Chrysostomus: Hic est pugna periculosa, & hic est victoria gloriosa: qui poterit odire quod amat, & amare quod odit. De tertio: [Hier.31.e] Seminabo domum Israël & domum Iuda semine hominum & semine iumentorum. Domus Israël est domus cælestis in qua Deus videtur. Israël enim interpretatur videns Deum: [Mat.5.a] Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ista domus seminatur semine animarum euolantium: [B] [Psal.24.c] Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hæreditabit terram, scilicet viuentium. Domus Iuda est Ecclesia militans propter confessionem Iudas enim confessio interpretatur: [1.Ioan.1.d] Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra: & emūdet nos ab omni iniquitate. Homines autem sunt contemplatiui, viri perfecti, vel illuminati seu literati. Iumenta vero sunt actiui vel imperfecti, vel subditi, vel laici. Talium enim semine vtraque domus seminatur, quia vtraque ad Ecclesiam pertinet. Psalm. [Psal.35.a] Homines & iumenta saluabis Domine. Vel fortè semē hominum ad domum Israel: semen iumentorum ad domum Iuda pertinet: quia in cœlo omnes homines, in terra autem & mundo sumus quasi iumenta, [Psal.72.e] Vt iumentum factus sum apud te. Seminamur hic in valle [C] miseriæ: seminabimur ibi in monte gloriæ: [Isaia 65.b] Educam de Iacob semen & de Iuda possidentem montes meos. Montes sunt ordines angelorum. De quarto: [1.Cor.15.f] Seminatur in corruptione, surget in corruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria, &c. Illustratum enim quatuor dotibus surget triticum in gloria: Zizania in ignominia manebit æterna: [Gen.22.d] Multiplicabo semen tuum sicut stellas cœli, quoad beatos: & sicut arenam maris, quoad damnatos, vel malos qui in mari inferni mergentur. Tunc ergo florebunt semina corporum æternaliter eorum, qui nunc florere nolunt temporaliter: qui autē nunc quærunt florere in mundo, non florebunt æternaliter in cœlo. Beda: Ne indignemini, si mali in mundo florent, si vos patimini: quia non est Christianæ dignitatis in temporalibus exaltari, sed potius deprimi. [D] Mali nihil habent in cælo: vos nihil in mundo: sed spe illius boni, ad quod tenditis, quidquid in via contingat, gaudere debetis.

DOMINICA QVINTA POST EPIPHANIAM.

SERMO I.

[Mat.13.c] *Simile est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo.* Quoniam secundum beatum Dionysium: impossibile est nobis aliter lucere diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumuelatum. Hinc est quod Dominus noster Iesus Christus sciens, quòd magis esset expediens cæcutienti generi humano morificum opus creationis: explicat illud in verbo proposito sub conuenientissima metaphora hominis seminantis bonum semen in agro suo, dicens: *Simile est regnum cœlorum, & cætera.* Tunc enim Dominus bonum semen seminauit in agro suo, [Genes.1.d] quando in agro machinæ mundialis fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Sub hac metaphora nobilissima exprimitur creatio hominis, quantum ad principium effectiuum, in metaphora hominis: quantū ad subiectum receptiuum, in agri nominis significatione: & quantum ad actum intermedium in boni seminis iactatione.

iactatione. Primo ergo exprimitur creatio hominis, quantum ad principium effectiuum: cum dicit: *Simile est regnum cælorum*: homo ille metaphoricè loquendo, Deus est. Secundo exprimitur creatio hominis, quantum ad subiectum receptiuum, cum subdit: *in agro suo.* Ager enim est machina mundialis. Tertio exprimitur creatio hominis quantum ad actum intermedium: cum subinfertur: *Seminauit bonum semen.*, quoniam hominem creauit ad imaginem & similitudinem suam. Dicit ergo: *Simile est regnum cælorum.* Vbi exprimitur creatio hominis, quantum ad principium effectiuum, in metaphora hominis & similitudine: sed quia tunc benè & perfectè cognoscitur, quando cognoscitur quantum ad eius principium, medium, & vltimum: Ideo si volumus perfectam cognitionem habere de creatione hominis iuxta possibilitatem intelligentiæ nostræ: necesse est vt eam agnoscamus, quantum ad eius principiũ, medium, & vltimum, in quibus perfecta cognitio rei consistit: Principium namq; creationis non solùm hominis, sed totius vniuersi est productio potentiæ supernaturaliter operantis. Medium autem est gubernatio sapientiæ suauiter disponentis. Sed vltimum est consummatio misericordiæ, & iustitiæ iuxta merita omnibus retribuentis. Primo ergo in creatione hominis, productio potentiæ tenentis rationem principij effectiui, assimilatur homini bonum semen in agro suo seminanti. Secundo gubernatio sapientiæ inducẽtis rationem medij directiui, assimilatur patrifamilias operarios in vineam conducenti. Tertio consummatio misericordiæ & iustitiæ habentis rationem vltimi cõplementi, assimilatur homini regi cum seruis suis rationẽ ponenti. Primo creatio hominis producentis potentiæ, tenentis rationem principij effectiui, assimilatur homini seminanti bonum semẽ in agro suo. Vnde dicitur: *Simile est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo*, cum autem dormirent homines venit inimicus homo, & superseminauit zizaniã. Dominus seminauit semen bonum, sc. machinæ mundialis, quando hominem fecit ad imaginem, & similitudinem suam: sed inimicus homo, id est, diabolus cum dormirent homines, sc. Adam, & Eua negligenter agerent in custodia mandatorum Dei: superseminauit zizaniam, id est, vitia, & peccata ex quibus nascuntur filij iræ, & ista expositio est ex verbis domini. Vnde ibidem sequitur ad eum accesserunt discipuli eius dicentes: edissere nobis parabolam zizaniorum agri, qui respondens ait: Qui seminauit bonum semen filius hominis est. Ager ille est mundus, bonum verò semen sunt filij regni. Zizania sunt filij nequam: inimicus, & qui seminat, est diabolus. Secundò gubernatio regentis sapientiæ inducentis rationem medij directiui: assimilatur patrifamilias operarios in vineam cõducenti. Vnde dicitur: Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Hæc parabola comprehendit regnum Dei à principio vsque ad finem. Vnde dicitur quinque vicibus operarios in vineam suam conduxisse, scil. mane, hora tertia, sexta, nona, & vndecima. Primo ergo misit operarios quando dedit legem naturæ. Hora tertia, quando dedit legem scriptam. Hora sexta, quando misit prophetas ad docendum populum. Hora nona, quando dedit legem nouam mittens Apostolos prædicare omni creaturæ. Hora vndecima, quando post Apostolos misit prædicatores, & doctores, & non cessabit mittere vsque in finem. Tertio consummatio misericordiæ, & iustitiæ habentis rationem vltimi complementi: assimilatur homini regi cum seruis suis rationem ponenti. Vnde dicitur: Assimilatum est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. In illa enim parabola commendatur diuinæ misericordiæ in dimissione debiti, & opus diuinæ iustitiæ in damnatione serui nequam. Vnde licet vniuersæ viæ Domini misericordia, & veritas: potissimè tamen in consummatione relucebit misericordia in retributione bonorum, & iustitia in punitione malorum. Et propter hoc propheta Dauid dicit. Duo hæc audiui, sc. misericordiam, & iustitiam, quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera sua. Nam bonis habentibus meritum gratiæ diuina misericordia reddit præmium gloriæ, & malis habentibus demeritum culpæ, diuina iustitia reddet supplicium gehennæ. Sequitur: *in agro suo.* Hic exprimitur creatio hominis quantum ad subiectum receptiuum in agri designatione. Vnde secundum verbum Domini per agrum in hoc loco intelligitur mundus, in quo fuit formatus quantum ad corpus de limo, & creatus quantum ad animam de nihilo. Inuenimus in sacra Scriptura quod tria agri nomina censentur: videlicet machina mundialis, cõscientia mentalis, & patria cælestis. Vnde est. Primo ager mundialis machinæ. Secundo mẽtalis conscientiæ. Et tertio cælestis patriæ. Ager mundialis machinæ est contemnendus propter occasionem erroris, & deuij. Ager mentalis conscientiæ est excolẽdus propter susceptionẽ seminis Dei. Sed ager cælestis patriæ est desiderandus propter odorẽ siue pulchritudinẽ floris diuini. Primo ager mundialis machinæ est cõtemnendus propter occasionem erroris, & deuij. Vnde dicitur: huic (sc. Vehemoth) mõtes herbas ferunt: Omnes bestię ludent ei. Quia peccatores propter nimium amorem ad illum agrum mundialem, contemnunt Deum: ideo ex cordibus eorum gignuntur spinosæ herbæ vitiorum, quibus pascitur, & delectatur Vehemoth, sc. diabolus. Omnes bestiæ agri, id est, dæmones latitãtes in hoc mundo, ludunt ei, & applaudunt: mentes humanas ad Dei imaginem factas deuio erroris ad terrenas affectiones pertrahendo: vanis cogitationibus errore principij ab amore pœnitẽtiæ retrahendo, & ad dulcedinem mundani gaudij alliciẽdo. Vnde de Ioseph dicitur: Inuenit eum vir errantem in agro. Ioseph errans in agro, qui interpretatur appositio, potest signare in hoc loco hominẽ apponẽtẽ cor suũ ad defluendas delicias mundialis agri, quarum amore alienatur, vt erret à via inquirendi regnum Dei, cum sit gratuitũ, liberum, & cõmunissimum Cor auari adeo errat, quod id, quod est gratuitũ velit facere seruile, & quod est liberum, venale: & quod est cõmunissimũ sibi appropiare, & ratione istius erroris, & deuij iste ager mundialis machinæ est contẽnendus: licet propter sustentationem nostræ necessitatis sit eo vtendum. Secundo ager mentalis cõscientiæ est excolendus propter susceptionem seminis diuini. Vnde dicitur: Diligẽter exerce agrum tuũ, ne sc. sterilescat spinis vitiorum. Vnde sapiẽs dicit ibidẽ. Per agrum pigri hominis transiui & per vineam stulti hominis, & ecce totum repleuerãt vrticæ: superficiem eius cooperuerant spinæ, maceria lapidum destructa erat, quod cum vidissem exemplo didici disciplinam. Per agrum corpus, per vineam anima designatur: quæ nisi excolatur per sanctam disciplinam, & bonum exercitium, impletur spinis vitiorum, & vrticis prurientium desideriorum. Sed maceria lapidum destruitur, quando munimenta virtutum deseruntur, quod cum videat sapiens exemplo didicit, vt expurget ab agro mentalis conscientiæ, & totius corporis vitiorum spinas per exercitium virtuosæ operationis, & vrticas prurientiũ desideriorum per disciplinã continuæ cõmonitionis. Et impleatur illud: Dabit Deus singulis annis herbas in agro. Tertio ager cœlestis patriæ est desiderandus propter odorem siue pulchritudinẽ floris diuini. Vnde in Ps. Cognoui omnia volatilia cæli, & pulchritudo agri mecũ est. Ista enim pulchritudo cœlestis patriæ, quæ est in Deo patre, nihil aliud est quàm sensibilium & insensibilium: rationaliũ, & irrationalium, humanitatis Christi Dei vnius, triniq; pulchritudo, quoniam exponit glorificantibus spiritibus contẽplanda, quę nomine volatilium cæli designãtur: eo quod pennis contemplationis eleuantur vsq; ad cõtinuam Trinitatis existentiam: ex illa agri pulchritudine tantus odor fragrat penetrans vsque ad interiora medullarum, vt totam cælestem curiam inebriet. Hunc odorem sentiens sanctus Iacob spiritu prophetico dixit:

Marginalia: 1. Phys. textu 1. — Gen. 1. d — Mat. 13. d — Mat. 20. a — Mat. vlt. d — Mat. 18. c — Agri significatio. — Iob 40. b — Gen. 37. a — Prou. 24. d — Zach. 9. a — Psal. 49. b

Gen.27.d dixit : Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. Verè Christus fuit ager plenus floribus virtutum, scil. rosis donorum:&liliis charismatum Spiritus sancti suauium consolationum. Cant.7.d Cuius odorem sentiens aliqualiter anima contemplatiua. Dicit:Veni dilecte mi egrediamur in agrum.Tertiò exprimitur creatio hominis quantum ad actum intermedium in boni seminis iactatione:cum dicit : *Seminauit bonum semen.* Appropriatiuè loquendo. Primo potentia creans in agro mundialis machinæ seminauit spirituales actus,corporales substantias:dando subtratum esse naturæ. Secundo sapientia gubernans in agro mentalis conscientiæ; seminauit cælestes influentias:dando perfectum esse gratiæ. Tertio bonitas consummans in agro cælestis patriæ seminauit sempiternas refulgentias:dando completum esse gloriæ. Primò ergo potentia creans in agro mundialis machinæ seminauit spirituales actus corporales substantias:dando esse subtratum naturæ. Hier.2.b Vnde dicitur:Ego te plantaui vinea mea electa & omne verum semen,&c.Vinea ista plantata à Deo omnipotenti est mundus:& semen eius verum,est homo,qui ratione imaginis & similitudinis dispositus est ad modum seminis mediāte stillicidio cælestis influentiæ in vigorem gratiæ pullulare,& crescere in messem gloriæ,scilic. inimicus homo,id est, diabolus aliquādo subplantat falsum semē,id est, vitia & peccata ad suffocandū verum semē,ne prorumpat in germen gratiæ. Et hoc est quod dicitur infrà in Euangelio. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo:vnde ergo habet zizaniam,& ait illis:Inimicus homo hoc fecit. Secundò sapientia gubernans in agro mentalis conscientiæ seminauit cælestes influentias, Osee.2.d dando perfectum esse gratiæ. Vnde dicitur:Seminabo eam in terrā & miserebor eius:qui fuit sine misericordia Tunc Deus miseretur animæ peccāti,quādo exstirpat ex ea omnes spinas vitiorum:vt seminet in ea velut in terra electa : semen verbum Dei pullulantis in germen gratię:atq; crescentis in messem gloriæ.Et propter Matt.13.b hoc dicit Dominus:Quòd scilicet semen seminatum in terram bonā,hic qui audit verbum Dei,& intelligit,& fructum auffert. Verbum Dei seminatur in terram bonam,quod auditur cum reuerentia,& intelligitur cum executione effectus:quia tūc deuota anima ad modum terræ bonæ seminatæ affert fructum gratiæ, quando quod intelligit,opere implet. Tertiò bonitas consummās in agro cælestis patriæ seminauit sempiternas re- Isa.56.d fulgētias dando completū esse gloriæ.Vnde dicitur:Isti sunt semen,cui benedixit Dominus,gaudens gaudebo in Domino & exultauit anima mea in Deo meo : quia induit me Dominus vestimento salutis.Isti sunt semen sempiternalis refulgentiæ exultantes à facie claritatis Dei,cui benedixit Dominus benedictione gloriæ. Ex illa enim immediata visione faciei Dei,tanto desiderio amoris rapitur anima glorificata:vt dum gaudens gaudeat gaudio magno , exterius quantum ad aspectum humanitatis Christi : exultet in Deo interius quantum ad aspectum diuinitatis,& ex qua quidem visione induitur vestimento salutis. Quod nobis , &c.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

SERMO I.

Matt.20.a OCA *operarios : & redde illis mercedem suam.* Quia de beneplacito diuinæ voluntatis Dominus IESVS immunis ab omni peccato : voluit tanquam reus à peccatoribus iudicari, ideò constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. Ad cuius officium exequendum dicitur sibi à Deo patre bene propositum verbum,scilicet. *Voca operarios*:& quoniam nullus co- A ronabitur nisi qui legitimè certauerit, & nullus potest meritoriè certare : nisi diuina misericordia vocetur ad bellum spirituale. Ideò in verbo proposito valde eleganter & ordinatè proceditur. Nam in verbo proposito. Primo notatur diuina dignatio : sollicitæ vocationis. Secundo humana fatigatio : meritoriæ operationis. Tertio perfecta remuneratio:diuinæ visionis. Primò notatur diuina dignatio sollicitæ vocationis : cum dicit : *Voca.* Secundo humana fatigatio meritoriæ operationis : cum subdit:*Operarios.* Tertio perfecta remuneratio diuinæ visionis:cum subinfert : *Redde illis mercedem suam.* Ista merces nihil aliud est quàm visio diuina,quæ operariis redditur non donatur : quia secundum Apostolum:Eius,qui operatur,merces non impu- Rom.4.a tatur secundum gratiam, sed secundum debitum, licet B ista remuneratio sit citra condignum:scilicet in sero & non in mane redditur ista merces : quia in fine operis non in principio operarios consequitur remuneratio. Primo ergo in verbo proposito notatur diuina dignatio in sollicita vocatione,cum dicit : *Voca.* Vocat enim Dominus tria genera hominum ad quæ omnia alia habent reduci. Nam primo vocat auersos ad amaritudinem pœnitentiæ:in necessaria detestatione vitiorum. Secundo vocat conuersos ad rectitudinem iustitiæ : in obligatoria impletione mandatorum.Tertiò vocat perfectos ad perfectionem vitæ : in voluntaria supererogatione consiliorum.Primo enim vocat auersos ad amaritudinem pœnitentiæ : in necessaria detestatione vitiorum. Vnde Isaias : Vocabit Dominus in die illa ad Isa.22.d fletum & planctum ad caluicium & ad cingulum sacci. Vocat enim Dominus peccatores ad fletum & planctū C lacrymosæ contritionis : & caluicium mundantis confessionis,& cingulum luxuriæ arctationis.Vt sic ruinā peccatorum deploremus per contritionem, sorditatem vitiorum lauemus per confessionem : & carnalem luxuriā per cingulum continentiæ coarctemus. Sed quia de interioribus ad exteriora egressi sumus : de superioribus ad inferiora descēdimus:& pro creatore creaturā dileximus , ideò noluit nos tantùm vocare per sanctos prophetas:immò venit personaliter ad nos vocandum de interioribus ad exteriora,vt nos ad interiora reuocaret:descēdit de superioribus ad inferiora,vt nos ad superiora traheret,siue eleuaret. Vlterius ipse creator assumpsit creaturā vt nos ab amore creaturæ retraheret: & ad amorem Dei prouocaret.Vnde ipse Dominus di- D cit:Nō veni vocare iustos, sed peccatores ad pœniten- Luc.5.e tiā. Vnde,charissimi,nos sumus incuriales & ingrati si non volumus eius iustitiā formidare,saltem eius charitati vicē rependamus,& eum vsq; ad palatium cęlestis patriæ,à quo pro nobis descendit,associemus.Secundo vocat conuersos ad rectitudinē iustitiæ in obligatoria impletione præceptorum. Vnde dicitur:Ego Dominus Isa.42.a vocaui te in iustitia & apprehendi manum tuam & seruaui te.Deus enim vocat homines in iustitia:quādo imponit præcepta obseruanda:sed quia tanta est humana miseria,quod non omnia opera humanę iustitiæ diuina misericordia aspirando præueniat & adiuuando prosequatur,tunc velut pānus mulieris menstruatæ.Ideo sequitur:apprehendi manum tuā & seruaui te, quasi dicat:Ego Dominus vocaui te imponēdo pręcepta ad ser- E uandū:& apprehendi manū tuā, idest tua incepta opera iustitiæ, quæ nomine manus intelliguntur, præueni aspirādo:& seruaui te implendo mea præcepta:& propter hoc bene dicebat beatus Iob : Vocabis me & ego Iob 14.c respondebo tibi.Operi manuū tuarum porriges dexterā.Quasi dicat:Vocabis me,præceptum obedientiæ mihi imponendo. Et ego respondebo tibi:ea opere adimplendo.Operi manuum tuarum porriges dexteram:me adiuuando in perseuerando. Vnde Aug.Da quod præcipis : iube quod vis. Tertio vocat perfectos ad perfectionem vitæ in voluntaria supererogatione conciliorum. Vnde dicitur : Vidit duos fratres Iacobum Zebe- Matt.4.c dæi & Ioannem fratrem in naui cum Zebedæo patre eorum reficientes retia sua , & vocauit eos : ait illi

continuo,

continuo,relictis retibus& patre,secuti sunt eum.Dominus noster Iesus Christus vocauit eos vt terrena contemnerent, & etiam affectum carnalem postponerent,quia volenti sequi Christum,id est,apicem perfectionis Euangelicæ necesse est deponere exitialem cõcupiscentiam terrenorum, & deponere carnalem demulcentiam consanguineorum:& hoc est quod dicitur in prædicto verbo,relictis retibus & patre,secuti sunt eum:quo modo autẽ totaliter debemus ire post Christũ dicit Chrys.super illud Matth.Tria sunt quæ generaliter relinquere debet qui vult ire ad Christũ,scil.actus corporales,qui per retia:substantiam mundialẽ,quę per nauem:parentes & consanguineos, qui per patrem intelliguntur. Sequitur:*Operarios*. Vbi notatur humana fatigatio in meritoria operatione.Illa operatio humana est meritoria, quæ est. Primo in acquisitione cœlestis gratiæ decorantis propriũ subiectum:Secundo in multiplicatione diuinitatis iustitiæ,&acquirentis summum bonum. Tertio in promulgatione legis diuinæ docẽtis ignarum proximum. Primo illa est meritoria operatio quæ est in acquisitione cælestis gratiæ,decorantis proprium subiectum. Qui operatur terram suam,satiabitur panibus,qui autem sectatur otium,stultissimus est.
Prou.12.b Qui operatur terram suam, id est, propriæconscientiæ euellendo ex ea spinas peccatorum per exterminium confessionis,satiabitur panibus septiformis gratiæ Dei habentis omne delectamentum & omnis saporis suauitatem.Qui autem sectatur otium dimittendo terram conscientiæ sterilescere malis radicibus vitiorum, stultissimus est. Multum enim deberet quisq; excolere & operari terram propriæ conscientiæ,vt saltem gustaret quàm dulces fructus sunt isti panes septiformis gratiæ Dei. Secundo illa est meritoria operatio, quæ est in multiplicatione diuinitatis iustitiæ acquirentis summum bonum.Vnde dicitur:Potens autem est Deus omnem gratiam abundare facere in nobis:vt in omnibus super omnem sufficientiam habẽtes,abundetis in omne opus bonum. Quia incrementa iustitiæ, & eius inchoatio spectat ad diuinam misericordiam:sed eius cooperatio iustitiæ humanæ ex parte diuinæ gratiæ habet inchoari & augeri:sed ex parte liberi arbitrij industriæ habet coadiuuari:eo quòd coadiutores Dei sumus.Ideo Apostolus hortans omnem Christianum ad perficiendum in via iustitiæ dicit:potens est autem Deus grãtiã abundare facere in nobis,vt notificet quòd incrementũ gratiæ & iustitiæ est ex parte Dei.In omnibus enim sufficientiam,quæ ad salutem pertinet:habentes,abundetis in opus bonum cooperante diuina gratia.Et propter hoc dicitur:Omne opus electum iustificabitur,&
2.Cor.9.b

Eccl.14.c qui operatur illud honorabitur in illo : eligitur opus quantum ad liberi arbitrij industriam,sed iustificabitur per acceptionem diuinæ familiaritatis. Tertio est illa operatio meritoria promulgatione legis diuinæ, docentis ignarum proximum. Vnde dicitur : Tu vero
2.Tim.4.a vigila, in omnibus labora, opus fac Euangelistæ : quia melius persuadet vita quàm lingua,exemplo,quàm dicto. Ideò cuilibet volenti alium docere,opus refellere diaboli, astutiam suppeditare, carnis concupiscentiam
2.Tim.4.a & mundi auaritiam,sed quòd dicit Apostolus.Tu verò vigila contra fraudulentiam diaboli.In omnibus labora contra carnis lasciuiam, opus fac Euangelistæ contra mundi auaritiam,vt quod ore prædicas,opere cõpleas. Euangelium enim prædicat omnia relinquenda esse:insistamus ergo isti labori promulgandæ legis, exemplo beati Pauli: Annuntiabam,vt pœnitentiam agerent & conuerterentur ad Deum,digna opera facientes : non solùm debemus insistere labori promulgandæ legis veritatis, sed etiam cognoscendæ : eo quod pluris meriti est exercitatio spiritualis quã corporalis : maximè si ad hoc studet vt alios illuminet.Vnde Ambrosius : Otiosus non est qui verbo Dei studet:nec pluris meriti est qui laborem extra,quàm qui laborem diuinæ veritatis cognoscendæ exercet intra. Tertio notatur in verbo proposito perfecta remuneratio in diuina visione, cum

A dicit : *Redde illis*. Et hoc nihil aliud est,quàm visio diuina, quæ reddetur vnicuique iuxta bona opera sua. Nam primo vocatis ad amaritudinem pœnitentiæ,cùm operatio fuerit in acquisitione cœlestis gratiæ, reddetur merces deliciosa,ad fruendum propter affluentiam dulcedinis. Secundo vocatis ad rectitudinem iustitiæ, cum operatio fuerit in multiplicatione feruentis iustitiæ,reddetur merces copiosa,ad ditandum & honorandum propter excellentiam magnitudinis. Tertio vocatis ad perfectionem vitæ, cum operatio fuerit in promulgatione legis diuinæ, reddetur merces speciosa, ad intuendum propter refulgentiam pulchritudinis.Et sic ista merces est perfecta & nulla alia : eo quod perfectè dulcorat gustum, perfectè ditat & honorat proprium subiectũ,& perfectè delectat visum.Primò illa merces erit deliciosa ad perfruendũ propter affluentiam dulcedinis. Vnde dicitur in Psal. Cum dederit dilectis suis Psal.126.a
B somnum, ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris. Christus est fructus vteri virginalis datus in perpetuã hæreditatem & mercedem deliciosam dilectis filiis Dei post istam vitam.Ista merces satiat appetitum animæ,quia intime,& per existentiam ei illabitur : delectat etiam ratione conuenientiæ : quia delectatio est conuenientis cum conuenienti coniunctio : & anima nulli melius conuenit quàm illi ad cuius imaginem, & similitudinem formata est.Secundo ista merces erit co- Genes.1.d piosa ad ditandum propter excellentiam magnitudinis.
Vnde dicitur : Gaudete & exultate,quia merces vestra Matt.5.b copiosa est in cœlis. Gaudete,inquit,interiùs in anima & exultate exterius in verbo & facto:nullus sit locus
C ingratitudinis,vel timoris : quia merces vestra copiosa est in cælis. Dicitur ista merces copiosa,quia replet totam animam ratione suæ sufficientiæ : & quia excedit suam capacitatem ratione infinitatis & abundantiæ:& adeptio ipsius mercedis euacuat omnem timorem.Ideò dicitur Abrahæ:Noli timere Abrahã, quia ego merces Gen.15.a tua magna nimis.Tertio ista merces speciosa est ad intuendum,propter refulgentiam pulchritudinis. Vnde dicitur:Iusti autem in perpetuum viuent,& apud Do- Sap 5.a minum est merces eorum, & cogitatio eorum apud altissimum, ideò accipient regnum doceris & diadema de manu Domini.Sapientia enim æterna iustitiã in perpetuum regnantibus proponet illas rationes æternas omnium ad contemplandum in regno suo tanquam in speculo pulchriformiter. In hac contemplatione siue
D visione est tota merces, quæ tanto desiderio sui rapit animas bonas: vt cogitatio eorum semper sit apud altissimum,quia etiam incontinuæ laudes sunt, & glorificatione resoluendo, in primum principium quæcunque bona habent.Vnde omne illud quod continuè accipiunt,in eum resoluunt, qui solus potest glorificare, quia tanto anima iusti mercedi est propinquior,quanto illa quæ accipit, suo principio tribuit, &c.

SERMO II.

ITe & vos in vineam meam. Charissimi laboremus in Mat.20.b vinea, & mereamur denarium gloriæ. Quadruplex autem est vinea in qua laborandum est, videlicet Ecclesiæ, conscientiæ, sapientiæ, pœnitentiæ. De primo : Vinea enim Domini exercituum domus Israël est. Isa.5.b
Et dicitur, quòd Noë plantauit vineam,id est, CHRI- Gen.9.d
E STVS Ecclesiam. De cuius vinea,id est,feruenti amore inebriatus, nudatus est in cruce. Ad hanc vineam si non venisti hora prima,venias saltem tertia. Si non venisti tertia, venias sexta, si non sexta, venias nona, venias miser senex vndecima. Gregor. Ad bonam vitã alius in pueritia,alius in adolescentia,alius in iuuentute,alius in senectute, alius in decrepita ætate perducitur,quia diuersis horis operarij ad vineam vocantur. De hac vinea fructum fidei,& amoris,& iustitiæ reddere debet homo, alioqui per damnationẽ eiicietur,& alius assumetur.Malos malè perdet,&vineam suã loca- Mat.21.d bit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis.

suis. Sed alius habebit fructum, alius habebit denarium, immo coronam: Tene quod habes, &c. De secundo: Vinea mea coram me est, id est, conscientia quæ intra me est. In hac, multi pro vino compunctionis, & amoris Dei & proximi habent vrticam ardentium & carnalium desideriorum, & spinas pungentium amaritudinum & odiorum. Per agrum pigri hominis transiui, & per vineam stulti viri, & ecce totum repleuerant vrticæ, & spinæ. Ager est cor nostrum, dum profert fructum bonæ operationis exterioris: vinea vero, dum profert vinum deuotionis, & compunctionis. Psal. Potasti nos vino compunctionis. Quicumque ergo vult habere denarium vitæ æternæ videat diligenter, an sit operarius Dominicæ vineæ. Greg. Penset vnusquisque quid agat, & consideret an in Dei vinea laboret. De tertia: vinea penitentiæ vel religionis. Psal. Vineam de Ægypto transtulisti, id est, religionem de sæculo. Eiecisti gentes, id est spiritualiter incircuncisos. Nam qui à vitiis circuncidi non vult, in vinea religionis esse non debet: Si quis peregrinorũ in vestram transire voluerit coloniam id est, religionem, & facere phase Domini, circuncidetur prius. Sed heu Achab, id est diabolus dicit tibi: Da mihi vineã tuam, vt faciam mihi hortum olerum. Olera pro vitibus carnales pro spiritualibus quærit diabolus. Sed breuis est eorum voluptas & vita. Psal. Quemadmodum olera herbarum cito decident. Greg. Vnde ad tempus caro suauiter viuit, inde spiritus in æternum dolebit. De quarta: Vinea scil. sapientiæ quæ est S. scriptura: Erunt vbera tua sicut botrus vineæ. Christus commendat suam sponsam Ecclesiam, cuius sunt duo vbera: duo botri duo sunt testamenta: in vberibus lac simplicis doctrinæ quoad imperfectos continetur: Tanquam paruulis in Christo lac potum dedi vobis &c. In botris vinum sublimioris doctrinæ quoad perfectos: Sapientiam autem loquimur inter perfectos, &c. Vel vbera dicuntur duo Testamenta propter lac doctrinæ de Christi humanitate: botrus vero quia cõtinet vinum doctrinæ de Christi diuinitate. Dum floret vinea fugiunt serpentes, & venenosa. Floret autem vinea, dum veraciter exponit scriptura: Vineæ florentes odorem dederunt &c. & tunc fugiunt, & audire nolunt peruersi, qui vtiq; sunt serpentes genimina viperarum. In his vineis quatuor genera animalium timenda sunt. In vinea Ecclesiæ, timendus est leo persecutionis, vel ambitionis: Cum ... venisset ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis seuus, &c. Expone historiam. In vinea conscientiæ vermis remorsionis, qui rodit conscientiam: Vineam plãtabis, & vinum non bibes, quoniam vastabitur vermibus: Vermis eorum non morietur. In vinea pœnitentię & religionis aper discolæ conuersationis. Psalm. Exterminauit eam aper de silua & singularis ferus, &c. In apro manifesta peruersitas: in singulari fera superstitiosa singularitas significatur, quæ duo vineam religionis maxime destruunt. In vineæ scripturæ, timenda est vulpes hæreticæ deceptionis corrumpentis scripturas: Capite nobis vulpes, quæ demoliuntur vineas. Vulpes in ore fætidum anhelitum habent: ita hæretici fætidam doctrinam.

[Marg.: Apoc.3.c; Cant.8.d; Pro.24.d; Psal.59.a; Psal.79.b; Exo.12.g; 3.Reg.21.a; Psal.36.a; Cant.7.c; 1.Cor.3.a; 1.Cor.2.b; Cant.2.c; Mat.23.d; Iud.14.a; Deut.28.d; Isa.vlt.g; Psal.79.c; Cant.2.d; Hæretici vulpes.]

SERMO III.

Voca operarios, & redde illis mercedem suam, &c. Non otiosis, sed operãtibus redditur merces ęterna. Reddet Deus mercedem laborum suorum iustis: sed merces ista recipitur celeriter, soluitur liberaliter, deseruitur, hoc est ipsam meretur quis faciliter, possidetur perenniter. De primo: Ecce venio cito, & merces mea mecum est: Citò venit in morte: Qua hora non putatis filius hominis veniet. Quare cito venis Domine Iesu? Certè vt citò remuneret bonos. Sed quando potest hoc cito fieri? quando hodie mendicus, cras rex fieri posset, quando hodie non habens denarium, cras haberet mille marchas. Certe attẽde latronẽ quia nõ crastina, sed eadẽ die in patibulo, & in paradiso fuit. Vnde de ista subitatione tantæ mercedis diffidas, audi quod dicitur: Facilè est in oculis Dei subitò honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat. Illa inquam benedictio, de qua: Venite benedicti patris mei, &c. Sicut autem festinatur merces iustorum in cælo, ita & peruersorum in inferno: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad infernum descendunt. De secũdo: Merces vestra, &c. Liberaliter enim soluitur, quod copiose datur: Ego protector tuus sum, & merces, &c. Protector est in præsenti: protegit enim nos Deus sicut gallina pulliculos suos sub alis. Psal. Protegar in velamento alarum suarum. Vna ala est innocentia, altera pœnitentia. Quicumque extra has alas venerit per culpã, à miluo sæuissimo, scil. diabolo, rapietur ad pœnam. August. Sic sunt diabolus, & angeli eius: quasi milui sub gallinæ alis simus, & non poterit nos contingere. Merces autem nostra Christus est in futuro, magna per humanitatem, & magna nimis per diuinitatem. Verè magna nimis. August. Quod Deus parauit diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non comprehẽditur, desideria, & vota transgreditur, acquiri potest, æstimari non potest. De tertio: Quicumque potum dederit, &c. non perdet mercedem suam. Non ait calicẽ vini, nõ aquæ calidæ, sed frigidæ, quam omnes possunt habere præter eos qui sunt in inferno. Nam diues ille guttam aquæ frigidæ habere non poterat, qui calicem aquæ frigidæ Lazaro denegauerat. Si quis crederet aliquam esse terram vel regnum, vbi calix aquæ frigidæ valeret sibi mille marchas, libenter portaret illuc: sed certè in regno cælorum quãtitas mercedis multò plus excedit paruitatem meriti nostri. Noli ergo flere pro aduersis: nihil est quod pateris, nihil est quod operaris, si mercedem operis attendis. Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia est merces operi tuo. Bernardus. Si labor terret, merces inuitet: vnusquisque secundum suum laborem mercedem accipiet. Ne autem de tanta mercede propter paruitatem nimium diffidas, ecce fideiussores habemus Apostolos, & prophetas: Da mercedem Domine sustinentibus te, vt prophetæ tui fideles inueniantur, quasi diceret: Vt fideiussores tui nõ perdant fidem. De quarto: Non verearis vsque ad mortem iustificari, quia merces Domini manet in æternum. Iustificari debent non solum mali pœnitendo, sed etiam iusti in iustitia proficiendo: Qui iustus est, iustificetur adhuc. Bene dicit quòd merces Domini manet in æternum. Non enim deficit quantumcunq; ipsa diuidatur. O quantùm diligeretis pyxidem plenam thesauro, quę nunquam euacuari posset, quantumcunq; inde acciperetur. Talis pyxis est Christus tenens mercedem nostram inẽuacuabilem: Qui timetis Dominum, credite illi, & non euacuabitur merces vestra. Vides ergo quòd merces illa non est transitoria, sed æterna. Aug. O regnum, ò gloriam semper veracem, & veraciter sempiternam: cuius lux, veritas: cuius lux, charitas, cuius modus, æternitas. Hæ quatuor æternæ mercedis conditiones significatæ sunt in præsenti Euangelio. Considera, quando, à quo, cui, quid detur. Quando? quia serò: à quo? quia à procuratore: cui? quia nouissimo: quid? quia denarius. Recipitur merces æterna celeriter, vnde statim serò, id est, morte datur, finito diurno huius vitæ labore. Secundùm enim legem eodem die merces laboris reddenda est: sicut dicitur: Persoluitur etiam largiter. Vnde non ab Angelo, non ab aliquo sancto: sed à procuratore, id est, à Christo, qui liberalissimus est dator, deseruitur faciliter. Vnde nouissimis tantùm vna hora laborantibus datur, sicut latroni in cruce. Possidetur perenniter. Vnde denarius datur, qui sua rotunditate æternitatem significat.

[Marg.: Mat.20.b; Sap.10.c; Apoc.22.c; Luc.2.c; Luc.23.f; Eccl.11.c; Mat.25.d; Iob.21.b; Matt.5.b; Gen.15.a; Psal.60.a; Mat.10.d; Luc.16.f; Hier.31.c; Eccl.36.c; Eccli.18.c; Apoc.22.c; Eccli.2.b; Deut.24.c; Luc.23.f]

SERMO IV.

Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi: Verbum istud plenum est consolatione, & trepidatione. Videre autem possumus in Deo, in Angelis, in ho-

[Marg.: Mat.20.b]

minibus, & dæmonibus, quod primi nouissimi facti sunt. Consideramus primatũ diuinum, angelicum, humanum, diabolicum. Primus enim Deus est æternitate: Primus dicet ad Sion: Ecce adsum. Sion Ecclesiam, vel animam sanctam, quæ speculum Dei est, significat. Interpretatur enim speculum. Speculum aut hominum, & Dei homo sanctus. Speculum Dei est interius per munditiam conscientiæ: speculum aut hominum exterius per disciplinam vitæ. Bernardus. Quos præ oculis habes, infra ordinati sunt. Ita informati sunt, quod totius honestatis, & ordinis, ipsi sunt speculum, ipsi sunt forma. Sed primus factus est nouissimus in passione, quia ad eum humanam naturam, quæ nouissimo creata est assumendo: Ego Dominus primus & nouissimus. Sed notandum quod etiam secundum humanitatem Christus in aliquo tamen est primus, & non nouissimus: in aliquo nouissimus, & non primus, in aliquo primus, & nouissimus: in aliquo neque primus, neque nouissimus. Primus, & non nouissimus est in resurrectione ad vitam immortalẽ; nullus enim ante eum resurrexit immortaliter: Primogenitus mortuorum, &c. Item nouissimus, & non primus in iudicio extremo. Ipse enim non est primus, qui fecit iudicium, sed erit vltimus. Item primus, & nouissimus in nascendo ex virgine, quia neque ante eum factum est, neq; post eũ fiet. Item neque primus, neque nouissimus in passione, quia ante eum, & post eum multi passi. Primus quoque est angelus dignitate. Angelus enim angelo dignior est. Vnde angelus Danieli dixit: Michael vnus de principibus primus venit ad adiutorium mihi. De his primus fuit Lucifer, & quidam alij de corruentibus, superbiendo factus est nouissimus, & profundissimus in inferno: Ibi Assur, & omnis multitudo eius, quorũ data sunt sepulchra in nouissimis lacis inferni. Sepulchra sunt profunditates pœnarum, in quibus sunt speciales amici Luciferi: Mortuus est diues, & sepultus est in inferno. Vnde inuidet homini nouissimo ascendenti ad primatum suum in cælo. Greg. immundi spiritus tanto magis ascendere corda hominum inuident, quanto à cælestibus se per elationis suę immunditiam proiectos vident. Primus etiam est homo vocatione, vel conuersationis opere, de quo hic dicitur: Sic erunt nouissimi, &c. Sæpè enim primus conuersione erit nouissimus in retributione. Vnde Gregor. A nouissimis incepit, dũ priùs latronem quam Petrum in paradisum introduxit. Item primus est homo quandoq; alia ęstimatione, quia ipsum meliorem, vel digniorem reputat, & tamen nouissimus est diuino iudicio quam appareat in primo. Glos. Qui maiores videntur, multò sunt minores in iudicio. Item primus est homo propria præsumptione, meliorem, & digniorẽ se aliis reputans, & hic erit nouissimus in meritorum manifestatione: Non discumbas in primo loco; ne fortè honorantior te sit inuitatus ab illo, & veniens qui te, & illum vocauit, dicat tibi: Da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. In initio cæteris excellentior exhibetur: Vnde clarior cæteris ad tempus ostenditur. Item primus est homo transgressione: Manus principum, & magistratuum fuit in trangressione hac prima, & talis erit nouissimus in pœna: non nouissimus intrando, sed nouissimus in reddendo: Non exiet inde, donec reddiderit nouissimum quadrantem. Primus est diabolus iniquitate. Vnde dicitur, quod omnes habitantes in terra, id est, terreni peccatores adorabunt bestiam primam. Primus autem est diabolus, & nouissimus iniquitate, quia ante eum, & post eum nullus peccabit. Primus est hominum comestor, & nouissimus exossator: Primus comedit eum rex Assur, iste nouissimus exossauit eum Nabuchodonosor rex Babylonis. Assur & Nabuchodonosor diabolum significant, qui comedet hominem in culpa æterna, quando omnes vires animæ eneruabuntur, quia facit diabolus hominũ angustias æternas non timere in culpa, in quibus ipse cũ suis membris iã sedet in gehenna. Ideo in comedẽdo dicitur Assur, quod interpretatur tollẽs angustias, in exossando Nabuchodonosor, quod interpretatur sedens in angustia ignita.

Isa.41.g — Homo sanctus speculum Dei, & hominum. — Isa.41.b — Notandum. — Apoc.1.b — Dan.10.e — Eze.32.e — Luc.16.e — Luc.14.e — 1.Esd.9.e — Matt.5.d — Apoc.13.e — Hier.50.e

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

SERMO I.

Q V O D *autem in terram bonam: hi sunt, qui in corde bono, & optimo verbum retinent. & fructum afferunt in patientia*: Quoniam secundum B. Gregorium: Lumen intelligentiæ humilitas aperuit, superbiam verò abscondit. Hinc est quod Dominus noster Iesus Christus sciens sic esse placitum ante Deum patrem: superbis, & electis hominibus (ad reprimendum superbiam intellectus in audiendo, & intelligendo) regnum Dei nunciat in parabolis, sed humilibus eius discipulis quibus datum est nosse ministerium regni Dei: sensum Dei in parabola hodierni euangelij aperuit, cum dicit in verbo proposito, quod est finis expositionis prædictæ parabolæ. *Quod autem in terram bonam. Hi sunt qui corde, &c.* In quo quidem verbo valde ordinatè proceditur: nam sicut videmus, quod terra ad hoc, quod fructificet: Primo debet præparari, deinde seminari, postea fructus ex ea tolli, sic in verbo proposito. Primo notatur nostri cordis debita præparatio. Secundo diuini seminis firma susceptio. Tertio recepti seminis temporanea fructificatio. Primo ergo notatur nostri cordis debita præparatio cum dicit: *Quod autem in terram bonam.* Ista bonitas terræ, nihil aliud est quam bona præparatio nostri cordis. Secundo notatur diuini seminis firma susceptio: cum dicit: *Hi sunt, qui corde bono & optimo.* Sed tertio notatur recepta seminis temporanea fructificatio: cum subinfert. *Et fructum afferunt in patientia.* Eo quod persecutiones patienter sustinent propter verbũ Dei & omnia mala pœnæ siue illata, siue innata. Primo ergò in verbo proposito notatur nostri cordis debita præparatio, cum dicit: *Quod autem in terram bonam.* Debemus autem nostrum cor, quod sub metaphora bonæ terræ Christus describit, ad modum terræ materialis præparare. Est autem terra materialis bene præparata & ad fructum disposita, quando est primo à malis radicibus extirpata. Secundo aquis pluuialibus irrigata. Tertio caloribus solis opposita. Vt sic calore solis viuifico incalescat: vt possit iactata semina vegetare. Per hunc modum si volumus quod cor nostrum sit bene præparatum, & ad fructum bonæ operationis dispositum: primo debet extirpari à spinis peccatorum omniũ secundo irrigari aquis pluuialibus lacrymabilium cõpunctionũ: sed tertio debet inflammari incendiis diuinorum desideriorum. Quorum calorum viuifico possit vegetare receptum verbum Dei & retentum, vt possit pullulare in germen bonæ operationis. Primo debet terra nostri cordis extirpari malis radicibus peccatorũ. Vnde dicitur: Qui operatur terram suam, satiabitur panibus, qui autem sectatur otium, stultissimus est. Qui operatur terram propriæ conscientiæ euellendo ex ea vepres vitiorum: gladio acutæ compunctionis extirpãdo spinas peccatorum, exercitio confessionis: & amouendo vrticas malorum desideriorum, exercitio disciplinæ & mortificationis: satiabitur panibus bonorum operum. Qui autem sectatur otium & dimittit ea sterilescere spinis vitiorum vepribus peccatorum, & vrticis malorum desideriorum, stultissimus est. Ergo bonũ est operari terram tuam, vt educas panem de terra: & vinum lætificet cor hominis secundum quod dicitur in Psal. Vt educas panem bonæ operationis ad reficiẽdum, de terra propriæ conscientiæ: & vinum in terra deuotionis ad lætificandum. Secundo debet terra nostri cordis irrigari aquis pluuialibus lacrymabilium cõpunctionum. Vnde Iudicum: Da mihi benedictionem, quia

Luc.8.e — Prou.12.b & 28.e — Psal.103.b — Iudic.1.e

terram arentem dedisti mihi, da & irriguam aquis. Fidelis anima cognoſcens experimentaliter lacrymarum abundantem effuſionem, & cordis affluentem compū-ctionem: non eſſe à ſeipſa, ſed à Deo: ideò ab ipſo petit benedictionem ſuæ curationis: Da mihi benedictioné, quia terram arentem dediſti mihi, ſcil. terram conſcié-tiæ: da & irriguam lacrymabilium compunctionū. Huic conuenit, quod dicitur in Pſal. Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi: Velociter exaudi me domine, defecit ſpiritus meus. Cognoſcens Dauid fidelis animam ſuā ad modum terræ aridæ non poſſe producere germen bonæ operationis ſine aqua lacrymabilis compunctionis, & irrigua mentalis deuotionis, petit hoc à Domino cum inſtantia deuotæ orationis dicens: Velociter exaudi me: dando irriguum interioris deuotionis, & exterioris lacrymationis: quia defecit ſpiritus meus præ ariditate internę deuotionis & ardore terrenæ affectionis. Tertio debet terra noſtri cordis inflammari incendiis diuinorum deſideriorum. Vnde dicitur: Sol in aſpectu annuntians in exitu vas admirabile, opus excelſi in meridiano exurit terrā. Sol iuſtitiæ Chriſtus DEVS noſter habens ſpecioſitatem in aſpectu interiori quā-tū ad diuinitaté: & in aſpectu exteriori quantū ad humanitatem eſt vas admirabile: quia contentiuum incō-prehenſibilis diuinitatis: in ipſo enim habitat totaliter plenitudo diuinitatis: dicitur opus excelſi. Nam etſi excelſus formet omnes adiuuando naturam, tamen ſpecialiter Chriſtum formauit operando ſuper naturā: hic in meridiano exurit terram, ſcil. terrenum cor, quando eſt in ardentiſſimo deſiderio ſui. Sequitur, *Hi ſunt, qui corde bono & optimo verbum retinent.* Vbi notatur ſecū-do diuini ſeminis firma ſuſceptio. Ad hoc vt verbum Dei in audiente afferat fructum: debet ſecundū inſtructionem hodierni Euangelij. Primo recipi, ſiue audiri reuerenter cum mentis quietatione. Secundo debet retineri firmiter ſiue credi: cum vnionis adhæſione. Sed tertio debet intelligi diligenter cum operis executione. Primo verbum Dei debet reuerenter recipi ſiue audiri cum mentis quietatione: eo quod in hodierno Euā-gelio dicit Dominus: Quod autem in ſpinis cecidit, hi ſunt qui verbum audiunt & à ſollicitudinibus & diuitiis & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. Vnde Greg. Perturbatæ mentes ſæcularium eo ipſo clamant quod in quiete ſunt: quia à vera ſapientia diuerſæ ſunt, ſcil fide & moribus. Dei ſecreta non cognoſcimus niſi virtutum deſideriis iungamur, quia viuacius verba Dei mens penetrat, cum admittere curarum ſæcularium tumultum recuſat. Siquidem verba ſapientis audiuntur cum ſilentio. Hoc attendens Maria Magdalena ſecundum quod dicitur: Sedens ſecus pedes Domini audiens verbum illius: ſedens per mentis tranquillitatem: non diſcurrens per cordis diſtractionem. Quia ſicut dicit Gregor. Oportet deſiderantem ſapientiam diſſolui à curis & diſtractionibus: ſiquidem qui minoratur actu percipiet ſapientiam: ſecus pedes Domini: per cordis humiliationem: quia obſtaculum veritatis eſt tumor ſuperbiæ: qui dum flat, obnubilat, audiebat verbum illius per auditus inclinationem & obliuiſcens populum Iudaïcum, & domum patris ſui diaboli per imitationem. Secundo debet retineri ſiue credi firmiter, cū vnionis adhæſione. Vnde de illis, qui non bene tinent, dicit Dominus. Nā quod ſupra petram: hi ſunt, qui cum audierint & cum gaudio ſuſcipiunt verbum: & hi radicē non habét, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedūt. Sed de his, qui firmiter credunt, ſiue retinuerunt adiū-git dicens: Quod autem in terram bonam: hi ſunt qui corde bono & optimo audiunt verbū & fructum afferunt in patientia, eo quod perſecutiones & quælibet mala pœnæ patienter ſuſtinent propter verbum Dei. Tertio debet intelligi patienter cum operis executione, quia de illis, qui audierunt & operi mancipare neglexerunt, dicit Matth. Omnes qui audiunt verbum regni & non intelligunt, venit diabolus & tollit verbū de corde eorum, ne credentes ſalui fiant. Sed de his qui intellexerunt cum operis executione addit dicens: Quod autem in terram bonam ſeminatum eſt, hic eſt, qui audit verbum & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem centeſimum, aliud autem ſexageſimū, aliud vero triceſimum. In terram bonam verbū ſeminatur, quod intelligitur & opere completur: & tunc verbum facit fructum triceſimum in coniugatis, ſexageſimum in continentibus, ſed centeſimum in virginibus. Meritum ergo coniugatorum per triceſimum, qui conſurgit ex ternario & denario intelligitur: quia coniugati habent fidem Trinitatis & adhærent decem præceptis legis, per numerum autem ſexageſimum, qui conſurgit ex ſenario & denario, intelligitur meritum continentium: quia continentes debent adhærere decé præceptis legis, & inſuper ſex operibus miſericordiæ, quæ in hoc verſu continentur.

Viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Debet enim continens viſitare infirmos, cibare & potare, ieiunos, redimere captiuos, tegere nudos, colligere peregrinos, & condere ſiue ſepelire mortuos. Meritum namq; virginum ratione ſuæ perfectionis per cé-teſimum numerum deſignatur. Vnde à centeſimo & deinceps ratione ſuę perfectionis & nobilitatis in dexteram computatur. Tamen addilucidandū melius verbum propoſitum, quare in iſto numero & non in alio voluit Deus exprimere merita illorum trium ſtatuum: non eſt prætermittendum quod dicunt in arte computationis periti: eo quod per hoc velut artificialis & propria videbitur appropriatio meritorum ad merita. Numerus enim digitorum habet fieri per quinq; digitos manus, quos periti in arte ſic appellant, videlicet pollicem, indicem, medium, medicum, auricularé. Rationem verò quare ſic per ordinem nominantur, ratione breuitatis omitto. Auricularis ſiue digitus paruus, in palma poſitus ſiue reflexus ſignat vnitatem. Sed medicus, qui iuxta digitum paruum, in palma poſitus ſignat dualitatem cum auriculari. Medius verò, qui eſt in medio digitorum, eodem modo poſitus cū prædictis duobus, ſignat trinitatem. Deinde ſecundū iſtum modum non eſt vltrà procedere: ſed auricularis erectus, medio & medico iacente ſignat quaternitatem. Iacente vero medio in palma, & auricularis & medius erectus ſignat quinque. Medico auté iacente cū auriculari & medius erectus ſignat ſex. Item auricularis ſignat extenſus octo, ſed medius ſimiliter extéſus ſignat nouem, index vero poſitus in medio pollice decem, ſed per coniunctionem rectam indicis ad pollicem, numerus centeſimus ſignatur. Per amplexum vero mollem & coniunctionem pollicis & indicis tricenarius numerus ſignatur: per quem numerum ſanè congruè Dominus meritum coniugatorum expreſſit, propter illorum mollem amplexum & vnionem carnalem. Index ſiquidem firmiter conſtrictus ſuper pollicem in modū crucis, numerum ſexageſimum ſignat. Per quem numerum conuenienter intelligitur meritum continentium, quorum vita eſt reſtrictā à voluptuoſa delectatione carnis per ſuperpoſitionem rationis ad ſenſualitatem, propter voluntariam aſſumptionem crucis. Sed per centeſimum, cuius computatio ratione ſuę perfectionis fit per rectā indicis coniunctionem ad pollicé, valde eleganter exprimitur meritum virginitatis ratione ſuæ perfectionis quia virgines vitam angelicam & cæleſtem, inquā tum poſſunt, ducunt. Tertio in verbo propoſito notatur recepti ſeminis temporanea fructificatio cum dicit: *Fructum afferunt in patientia.* Nam illi, qui primo purgauerunt cor à ſpinis omnium peccatorum, & receperūt, verbum reuerenter cum mentis quietatione, efferunt ſpectabilem fructum puritatis munditiæ pulchrificantis Secundo qui cor compleuerunt aquis lacrymabiliū compunctionum, & retinuerunt ſiue crediderunt verbum firmiter, afferunt fructum vtilem claritatis intelligentiæ gratię illuminantis. Tertio illi, qui inflammauerunt cor incendiis diuinorū deſideriorum, & intellexerunt

runt verbum diligenter cum operis executione, afferunt fructum oblectabilem familialitatis diuinæ dulcorantis. Et sic talis fructus est optimus: eo quod habet speciositatem in aspectu, vtilitatem in affectu & deliciositatem in gustu. Primo ergo qui expurgauerunt cor à spinis omnium peccatorum & vitiorum, & receperunt verbum reuerenter cum mentis quietatione, afferunt spectabilem fructum puritatis munditiæ pulcrificantis. Vnde dicitur: Melior est acquisitio eius acquisitione auri & argenti primi & purissimi fructus eius. In auida enim acquisitione auri & argenti cupidi & auari homines fiunt deteriores, Deo & angelis abominabiles, & etiam dæmonibus in fœditate culpæ similes: sed in acquisitione pulchritudinis munditiæ, quæ consistit in vnitate gratiæ & trinitate virtutum theologicarum, scil. fidei, spei, & charitatis anima redditur Deo amabilis, angelis desiderabilis, & etiam dæmonibus terribilis; propter hoc melior est acquisitio puritatis & munditię acquisitione auri & argenti. Sed quoniam per cordis munditiam anima incipit producere mundos fructus, & Deo acceptabiles. Ideò dicitur primi & purissimi fructus eius. In tantum enim diuina sapientia diligit animas habentes istam puritatem munditiæ, vt omnia opera eius sibi approprie, & diuinos fructus eos vocet, secundum quod dicitur: Obaudite me diuini fructus, & quasi rosa plantata secus decursus aquarum fructificate. Vnde qui habent istam puritatem munditiæ in cogitatione, affectione & locutione, adeò in Dei formam & pulchritudinem gratię trāsformantur totaliter; vt deificentur, sperando, cogitando, sapiendo, & loquendo, & ita diuini fructus appellātur. Et quemadmodum rosarum decorem natura producit inter spinas: ita anima decorem pulchritudinis munditiæ non producit, neque seruat odoriferum fructum castitatis interioris in corde, & exterioris in corpore, nisi inter spinas acutarum disciplinarum pœnitētiæ: ideò dicuntur rosæ plantatæ secus decursus aquarum, id est, diuinarum influentiarum, fructificare fructus lucis & honestatis in omni iustitia & veritate. Secundo qui cor compleuerunt aquis lacrymabilium compunctionum, & retinuerunt fine crediderunt firmiter, afferent fructum claritatis & intelligentiæ illuminantis. Vnde dicitur in Psal. In lege Domini fuit voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tēpore suo. Primo enim prædicator debet applicare volūtatem ad legem diuinam, vt quod intelligit, opere compleat, & deinde meditari in lege eius die ac nocte, qualiter debeat alios instruere: quia tunc erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, id est, diuinarum influentiarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Sed multi dant fructū non suum; eo quod volunt humeris aliorum onera grauia & importabilia imponere, ipsi autem nolunt digito ea mouere. Alij autem proferunt fructum non in tempore suo, sed ante tempus suum; eo quod sua auctoritate volūt prius docere quam discere, & ideò verbum eorum sæpè ratione scandali & ignorantię, & malæ vitæ defluit in vanum per contemptum audientium. Quia cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. Tertio qui inflammauerunt cor incendiis diuinorum desideriorum & intelligunt verbum diligenter cum operis executione, afferunt oblectabilem fructum familiaritatis dulcorantis. Vnde dicitur: Sub vmbra illius, quem desiderabam sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Sub vmbra refrigerantis gratiæ, ab actu carnalis concupiscentiæ, & ab ardore exitiali auaritiæ: illius, scilicet Christi cum vehementi affectione sedi per mentis quietationem, non discurri per mentis distractionem, quia qui minoratur actu percipiet sapientiam, & tunc fructus eius dulcis gutturi meo propter sapientialem oblectationem. Rogemus ergo, &c.

Prou. 3. b

Eccl. 39. b

Psal. 1. a

Matt. 23. a

Cant. 2. a

SERMO II.

Exiit qui seminat, &c. Seminat doctor verba Dei, seminat iustus bona opera. Cōsiderandum autē quid, quantum, vbi, quando sit seminandum. Sicut enim in materiali, ita etiam in spirituali seminatione requiritur seminis bonitas, seminantis liberalitas, telluris fœcunditas, temporis congruitas. De primo: Seminate vobis in iustitia & metite in ore misericordiæ, innouate vobis nouale, &c. Seminate, inquam, docendo vel operando. Si enim bonum seminas, bonum & metes. Quid ergo est quod peruersi sæpè dicunt, ad regnum cælorum vtique veniemus: Si vrticam vel zizaniam seminares stulte, triticum expectares? Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. Si bonum, bonum: si malum, malum. Fili non semines mala in sulcis iniustitię, & non metes eam in septuplum, videlicet in gehenna: vbi septē pœnæ sunt, ignis, vermis, fœtor, fumus, tenebra, vincula, frigus. Auctoritas patet. De secundo: Qui parcè seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnusquisque prout destinauit in corde suo non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Si ergo vis multum fructum colligere in futuro, multa debes bonorum operum semina spargere in præsenti. Bernard. Modica seminis detractio non modicum est messis detrimentum. Licet multa opera sint grauia & sensualitati lacrymosa, tamen tempore messis tristitia seminantis vertetur in gaudium metentis. Psal. Qui semināt in lacrymis, in exultatione metent: Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe. Greg. Nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic prius præuia tribulatione seminatur. Certè libenter multos denarios dares ei, qui tibi sine peccato pro vnoquoq; post annum, centum redderet. Et certè Deus centuplum redderet tibi pro singulis bonis. Ortum fecit fructum centuplum. De tertio: Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno centuplum. Terra ista bona, est cor bonū, vel bona voluntas: Quod autem in terram bonam cecidit, ortum fecit fructum centuplū. Secundū autem Matthæum: Aliud centesimum, aliud sexagesimū, aliud trigesimum. Secundū Glossam: Centesimum in virginibus, sexagesimum in viduis, trigesimum in coniugatis. Semina ergò huius fructus faciēda non solum sunt Dei verba, sed bona opera. Semina enim sunt orationes eleemosynæ, ieiunia, peregrinationes, & his similia. Sed hæc seminantur iuxta viā quando fiunt pro apparentia: vt videantur à transeuntibus, facientes contra illud: Absconde eleemosynā in sinum pauperis: & ideò pereunt. Greg. O miseri, qui affectantes laudes hominum, in semetipsis dissipant fructus laborū: dum, quia se alienis oculis ostēdere appetunt, dānatur, quod agunt. Seminatur supra petram, quando fiunt corde duro, quod nolunt indulgere in se peccantibus: & ideò ista semina pereunt. Ioannes Chrys. Frustra offert munus ad altare, qui conscius est sibi, quod frater suus habet aliquid aduersū se. Seminatur in spinis, quando nō vis restitutiones facere de iniustis possessionibus: & ideò pereunt Aug. Si res aliena, propter quam peccatū est, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Quia ergo in terrā bonā semina bonorū operum non veniunt, nullū ęternæ vitæ fructū afferunt. De talibus potest dici illud: Seminastis multū & intulistis parum. De quartò: Manè semina semen tuū, & vespere non cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur hoc aut illud, id est, quid accepti sit Deo. Manè & vespere, id est, in pueritia & senectute: secundū Glossam: Bonū est viro cum portauerit iugū ab adolescentia sua. Vtroq; autē tempore instanter est seminandū, quia vtroq; tēpore quamdiu seminare possimus, est incertū. Bernard. Mors non parcit ætati, vbiq; senibus est in ianuis, iuuenibus autē in insidiis: Certè si aliquis rex haberet bonam terram & cōcederet tibi quid

Luc. 8. A

Osea 10. d

Gal. 6. b

Eccl. 7. a

Pœnæ gehennæ septem.

2. Cor. 9. b

Psal. 125. a

Isa. 9. a

Luc. 8. a

Gen. 26. c

Luc. 8. b

Mat. 13. a

Eccl. 29. c

Aggæi 1. b

Eccl. 11. b

Glos. in hūc locum.

Thre. 3. d

quidquid velles, & quantum velles: & vbi velles & quando velles, seminares infrà septé annos, puto quod non libenter pro tritico zizaniam, pro coro, id est, magna quantitate solum granum, pro bona terra in petrolis, pro septem annis septem diebus, vel septem horis seminares. Quare ergo stultus & miser homo mala opera pro bonis, parcissima bona pro multis, in malo corde pro bono, breui tempore pro longo seminat: cũ tamen modo seminare deberet, vnde in perpetuũ quiescendo viueret: *Exod.23.b* Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges eius: Anno autem septimo dimittes eam, &c. Per sex annos significatur vita præsens, quæ sex ætatibus constat. Vnus autem annus quo quiescendum erat, vitam æternæ quietis significat. Si ergo aliquos annos seminando neglexisti, semina plus in aliis.

SERMO III.

Luc.8.a *Luc.8.b* EXiit *qui seminat, &c.* Est semen scientiæ, pœnitentiæ, misericordiæ, iustitiæ. De primo: Semen est verbum Dei. Hoc semen Dei doctos requirit seminatores: *Prou.15.b* Labia sapientum disseminabunt scientiam. Sed heu hoc semen, sicut seminator Christus ostendit, quandoque spinis opprimitur. Aues autem sunt dæmones. Æstus persecutores. Spinæ temporalium sollicitudines. Econtrariò peruersi seminant semen erroris & falsitatis: *Mat.13.e* Venit inimicus eius & superseminauit zizaniam, idest, erroneas & falsas doctrinas. Sicut quidam modò seminant simplicem fornicationem non esse mortale peccatum, & huiusmodi. Cum tamen dicat Apostolus: *1 Cor.6.b* Fornicatores & adulteri regnum Dei non possidebũt. *Psal.125.a* De secundo. *C* Qui seminant in lacrymis in exultatione metent. Quot modo tribulationes habueris, quot lacrymas pro peccatis effuderis, quot peccatorum confessiones feceris, quot cibis abstinueris, quot mortificationes assumpseris, tot pœnitentię semina iacis. Semina ergo lachrymando in contritione, & metes exultando, in retributione: immo certè Angeli metunt exultando, quod nos seminamus suspirando. Bernard. Quoniam spectaculum facti sumus, & angelis, & hominibus, si seminemus exemplũ bonum per bona opera, seminamus angelis gauida per occulta suspiria. Ecõtrario carnales seminant semen carnalitatis omni loco & tempore, quo possunt. Sed vę eis: *Gal.6.b* Qui seminant in carne, de carne & metent corruptionem. De tertio: *2.Cor.9.b* Qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Vnusquisq; prout destinauit in corde suo non *D* ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus, &c. Aug. Opera misericordiæ semina nostra sunt. Si ergo seminas in agro pauperum Domini pecuniam, panem, vestem, hospitium, non solum centuplum, immo fructũ millesimum recipies: *1.Tit.4.c* Pietas ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Ioannes Chrysost. O quanta beatitudo pro paruis magna recipere, æterna pro breuibus, pro morituris semper viuentia, & habere Dominum debitorem! Econtrario: *Osea 8.b* Auari seminant semen cupiditatis: In aranearum telis erit vitulus Samarię: quia ventum seminabũt & turbinem metent. Vitulus aureus amorem pecuniæ significat, quod est idolum auarorum: *Ephe.5.b* Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, nõ *E* habet hæreditatem in regno Dei. Tela araneæ instabilitatem temporalium significat. Multo enim labore texitur, facilè destruitur, sicut temporalia. Vnde auari sunt araneæ diaboli. Ad modum enim aranearum, quãdo telam temporalium componunt exterius, se euiscerant interius. Sic auari quando telas temporalium cõponunt, ventum quidem cupiditatis per vsuras, per rapinas, per illicita lucra seminant: sed turbinem damnationis metent. *Prou.11.c* De quarto: Seminanti iustitiam merces fidelis, docendo, operando, iudicando. Seminanda est iustitia, vt iusta sit doctrina, iusta vita, bona temporalia iusta sunt pro iustitia. Quomodo autem seminares nisi

A prius arares? *Osea 10.c* Arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob, seminate vobis in veritate iustitiam, & metite in ore misericordiæ, innouate vobis nouale. Tempus autem requirendi Dominum, qui cum venerit docebit vos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacij. Iudas confitens interpretatur. Confitens ergo arat, dum vomere confessionis aperit terram cordis. Vnde Augustinus quibusdã ait: Semen sertis deuotis cordibus tanquam sulcata inuenientes pectora nostra aratro confessionis. Confringere autem contritionis est, frangit enim contritio duritiam cordis. Deinde seminanda est iustitia. Legitur enim in præsenti Euangelio semen aruisse, quod humorem non habuit: ideò humore gratiæ lacrymarum riganda sunt semina bonorũ operum: *Isa.44.a* Effundam aquã super sitientem, & fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum. *B* Econtrario iniusti seminant semẽ iniquitatis & iniuriæ. *Prou.6.b* Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem, & eum, qui seminat inter fratres discordias, hoc est pessimum semẽ detractorum. Ecce in prædictis verbis Salomon describit vitia oculorum, manuum, pedum, cordis, linguæ, cuiuslibet vnum vitium, solius vero linguæ infelicissimæ tria vitia describens, videlicet, mendacium, falsum testimonium, discordiæ seminatorem.

SERMO IV.

Luc.8.a *Terra bona quadruplex.* ALiud *cecidit in terram bonam.* Quadruplex est terra bona. Materialis, virginalis, spiritualis, æternalis. *Genes.3.d* De materiali: In sudore vultus tui, &c. Hoc est contra otiositatem. Gregor. Nunquam est amor Dei otiosus, &c. Libenter sudorem laborum pro illo sustineamus, qui pro nobis sudauit sanguinẽ: *Luc.22.e* Factus est sudor eius, &c. Sequitur donec reuertaris ad terram, de qua sumptus es. Hic reprehendit superbiam: *Eccl.10.b* Quid superbis terra & cinis? Meritò enim debet esse subiectus, qui de terra, quę omnium pedibus conculcatur, est assumptus. De virginali quæ est beata Virgo Maria dicitur: *Gene.2.a* Fons ascendebat de terra. Fons Christus est. *Psal.41.a* Psalmus: Sitiuit anima ad Deum fontem viuum. Greg. Bone Iesu fons indeficiens & humana corda reficiens: ad te curro, te solum sitiens, tu solus mihi es sufficiens. Fons ascendebat de terra, quando Christus nascebatur de Maria. De qua terra. *Eze.36.g* Terra illa inculta facta est velut hortus voluptatis. Terra inculta est Maria Virgo intacta: & tamen fœcunda. In hoc horto herbas virtutum, floresque exemplorum colligamus: *Eccl.24.b* Flores mei fructus honoris. De spirituali, quæ est cor humanum, vel anima, dicitur in hoc Euangelio: Quod autem in terrã bonam, hi sunt qui in corde bono, &c. Hęc terra arida est, quando humore gratiæ caret. *Psal.142.b* Psal. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Ioannes Chrysostomus: Neque gratia sine voluntate aliquid operatur, neque voluntas sine gratia: nam terra non germinat, nisi pluuiam susceperit, neque pluuia fructificat sine terra. Et ideò à patre nostro, scilicet Deo debemus petere irriguum significatum: *Iud.1.c* Vbi Axa sedens & suspirans dixit patri suo: Terram arentem dedisti mihi, &c. expone historiam diligenter. De æternali: *Matt.5.a* Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram: hanc terram vtique de qua psal. *Psal 141.b* Portio mea Domine in terra viuentium:. *Num.14.b* Terra, quam circuimus, est valde bona & si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, & tradet humum lacte & melle manantem. Lacte humanitatis & melle diuinitatis. Secundum hanc quadruplicem terram quadruplex est semen, videlicet generationis, redemptionis, eruditionis, boni operis. Primum est corpus nostrum, quod seminatur in terra materiali: *1.Cor.15.c* Seminatur in corruptione,

corruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in gloria, seminatur in infirmitate, surget in virtute, seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. In hoc loco tangit Apostolus quatuor dotes corporis glorificati: in incorruptione, impassibilitatis: In gloria, claritatis: in virtute, agilitatis: in spirituali, subtilitatis notatur. Secundum semen est Christus
Gen.22.d seminatus in terra virginali: Benedicentur in semine
Gal.3.e tuo omnes gentes: In semine tuo, qui est Christus. Tanta in terris caritas, seu caristia erat, quod nisi Dominus hoc semen seminasset, totus mundus perisset:
Isa.1.a Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, &c. Væ in Sodoma hoc est in sæculo remanentibus, sed non Væ, sæculum tanquã Sodomam relinquentibus. Tertium semen est verbum Dei & seminatur in terra spirituali: hoc autẽ facit fructum tricesimum in incipientibus. Triginta enim sunt ter decem: incipientes ergo quasi denarium multiplicant, dum decem mandata misericordię seruata per ternarium contritionis, confessionis, satisfactionis recuperant. Sexaginta autem facit in proficientibus per sex opera misericordiæ, qui denarium per senarium ducũt, dum decem mandata cum sex operibus misericordię offerunt. Cẽtesimum autẽ facit in perfectis omnia relin-
Mat.19.d quentibus: Cẽtuplum accipient. Nunc in tempore isto
Mar.10.d addidit Marcus: quod etiam significatũ est, vbi dicitur:
Gen.26.e Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno, id est, in hac vita, centuplum Quartum semen est opus
Galat.6.b meritorium, quod seminatur in terra æternali: Qui seminat in spiritu de spiritu metet vitam æternam. Bonum autẽ facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus. In cælo vtique seminamus, ex quo in cælo metemus. O si aliquis potens, quandoque nobis vellet dare de bona terra, quam vna die seminare possemus: vnam horam vnius diei nollemus negligere: & ecce de regno cælorum tantum nunc habemus, tantũ me-
2.Cor.9.b temus quantũ nunc seminamus: Qui seminat in benedictione de benedictionibus & metet. Quare ergo stulti tẽpus perdimus, & seminare bona opera negligimus?

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

SERMO I.

Luc.18.f TRADETVR *enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint, occident eum.* Quoniam solent oues gregis percusso pastore dispergi: hinc est quod Dominus noster Iesus Christus præsciens suos discipulos in corporalis suæ mortis percussione in modum ouium dispergi per deuia erroris, ad fortificandum eos in via fidei & in eis cæteros alios, ne possent credere hoc sibi accidere ab euentu, siue ignorantia, dignatus est prædicere in verbo proposito illud infinitum beneficium suæ passionis & cæleste mysterium nostræ redemptionis, & quod ipse Deus æternus se inclinans humiliter mortis crucẽ pro salute generis humani cum desiderio suscepisset. Exprimitur autem in his verbis Christi passio quantũ ad eius principiũ, mediũ, & vltimũ, in quibus Dei perfecta cognitio consistit. Principium namque passionis fuit malignitas proprij discipuli, proueniens ex diaboli suggestione. Medium verò fuit contemptibilitas vltimi opprobrij in flagellatione, & faciei consputione. Sed vltimum fuit acerbitas dolorosi supplicij in corporis & animæ separatione. Primo ergo malignitas proprij discipuli notatur cum dicitur: *Tradetur enim gentibus,* id est Filius Dei à Iuda, diabolo suggerente. Vnde
Ioan.13.a dicitur: Cũ iã diabolus in cor misisset Iudę, vt traderet eũ, &c. Secundo contẽptibilitas vltimi opprobrij, cum subdit: *et illudetur, & flagellabitur, & conspuetur.* Illusiones & sputa atque flagellationes sunt signa extremæ

A vilificationis. Tertio notatur acerbitas dolorosi supplicij cum subinfert: *Postquam flagellauerint, occident eum* Valde enim fuit acerbũ illud tormẽtum Christi, quod tam celeriter eum occidit: ante enim obiit, quam alij qui cum eo erant crucifixi.

Dicit ergo: *tradetur.* Vbi notatur malignitas Iudæ proditoris proprij discipuli. Ista enim malignitas plenius apparebit, si diligenter consideremus triplicẽ conditionem istam malignitatẽ proditoris aggrauantem, videlicet. Primo confidentiam securitatis, & amicitiæ. Secundo excellentiam dignitatis Apostolicæ. Tertio concupiscentiam cupiditatis auaritiæ. Ex hic tribus conditionibus potest apparere, quia nulla sub cælo maior fuit malignitas, quam illa Iudæ: qui tanquã falsus amicus in datione osculi tradidit verũ amicũ: & tanquã ingratus discipulus, immo Apostolus, tradidit benignũ
B Magistrum, tanquam cupidus & auarus, vili pretio vẽdidit iustum & pium, immò summũ bonum. Primo magna fuit malignitas Iudæ in tradendo Dominũ propter confidentiã securitatis & amicitiæ. Iudas enim nõ fuit tractatus tanquã extraneus amicus, vel suspectus amicus: immò tanquã amicus securus, dũ non solũ factus est à Christo de familia sua comedendo & bibendo panẽ in mensa Christi cum cæteris Apostolis: sed etiã factus est dispensator temporaliũ totius familiæ: & ob hoc cõqueritur in psalmis Dñs de ipso dicens: Homo pacis meæ, in quo sperabã qui edebat panes meos, supplantauit me supplantatione pacis meæ. Ecce falsa datio simulatæ pacis. Vnde dicit ei Iesus: Iudas osculo fi-
C liũ hominis tradis? Chrys. cum dicitur: Pax cæli in osculo temere traditur: alligatur omni nexu à falso; veritas accusatur. In quo sperabã: ecce confidentia animæ & securitatis: magnificauit super me: ecce immensitas malignitatis Iudæ. Vnde Dominus dicit de Iuda: Amen dico vobis quoniã vnus ex vobis me traditurus est, qui manducat mecũ. Secundo magna malignitas fuit Iudę in tradẽdo Dominũ propter excellentiã dignitatis Apostolicæ. Iudas enim non solũ ad gratiã; & ad doctrinam fidei est vocatus: sed etiã ad dignitates apostolatus est assumptus, dum eũ Christus inter duodecim dignatus est adnumerare. Vnde de ipso dicit Dominus: Vnus ex vobis, scil. duodecim me tradet. Similiter: Vnus ex duodecim qui dicitur Iudas, &c. Tertio magna fuit malignitas Iudæ: propter concupiscentiã cupiditatis, & auaritiæ. Vnde dicit Iudas principibus sacerdotũ: Quid vul-
D tis mihi dare, & ego eum vobis tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Magna siquidẽ fuit istius iniquitas proditoris, si cõsideremus pro quanto vendidit Dominũ: quia non magno sed vili pretio, scil. triginta argenteis. Maior verò, si consideremus quibus tradidit & vendidit, quia nõ amicis, sed inimicis & extraneis quærentibus animã eius. Maxima, si consideremus ad quid eũ tradidit & vendidit: quia non ad seruiendũ, sed illudendũ, flagellandũ, conspuendum, & crucifigendũ Sed certè si consideremus quis vẽditur & traditur, infinita est enim eius iniquitas: quia Rex regũ, & Dominus dominantium. Et propter hoc Dominus dicitur Pilato. Maius peccatum habet qui me tibi tradidit: & quia malignitas proditoris ratione suæ iniquitatis est in Domini verbis explicata: ideò nolo amplius in hoc morari, sed finẽ dare sermoni. Secũdo notatur contẽpti-
E bilitas vltimi opprobrij in flagellatione: & faciei consputione, cũ dicit: *illudetur & flagellabitur, & conspuetur.* Nõ enim sine magna causa immo diuina dispẽsatione factũ est: vt Filius Dei illuderetur, flagellaretur, & conspueretur. Non enim sine causa: quoniam per ista tria miro modo ipse Dei Filius reparator humani generis destruit corpus peccati. Nã in peccato est frontis inuerecundia, excludens pudorẽ: delectationis cõplacentia, excludẽs dolorẽ: & elationis superbia excludẽs timorẽ: & quoniã contraria contrariis curantur: Primo destruxit frontis inuerecundiã, in sustinendo pudorẽ in illusione: Secundo elationis complacentiam, sustinẽdo dolorem in flagellatione: Tertio elationis superbiam, sustinendo

Margin notes (right column): Iudæ malignitas. — Psal 40.c — Luc.22.e — Matt.26.b — Ioan.14.c — Mat.26.b — Matt.26.b — Ioan.19.b — Tria in peccato.

ſtinendo vilificationem in conſpuitione:Primo deſtruxit frontis inuerecundiam ſuſtinendo pudorem in illu-
Mat.27.d ſione,& de iſta illuſione dicitur:Chlamidẽ coccineam circumdederunt ei,& plectentes coronã de ſpinis, poſuerunt ſuper caput eius,& genuflexo ante eum, illudebant eum.Fletum deducant oculi mei,&liqueſcat in me anima mea dolore cõpaſſionis ſuper contritionẽ viri huius. Quia Filius Dei chlamide coccinea induitur, non vt honoretur,ſed vt vituperetur:corona de ſpinis ſuper caput eius ponitur, vt pudore cõfuſionis repleatur:arũdo in dextera eius ponitur, & ante eũ genuflectitur,vt regius honor parum ante ei exhibitus plenius derideretur. Vnde frontis meretricis inuerecundiam in peccato,cũ Chriſto ad eam deſtruendã in illuſione ſui, peccati pudorẽ non aſſumere eſt magnę iniquitatis.Secundo deſtruxit delectationis cõplacentiam,ſuſtinẽdo
Mat.27.c dolorẽ in flagellatione.Vnde:Tradidit Pilatus eis Ieſum flagellis cæſum:Chriſtus ad hoc voluit amaritudinem doloris ſuſtinere in flagellatione,vt deſtrueret dulcedinẽ carnalis delectationis.Nõ ergo chariſſimi euacuemus in nobis effectus diuinę flagellationis,quã ſuſtinuit pro nobiſmetipſis:non Filiũ Dei rurſus flagellemus per delectationẽ peccati:quia mitigandus eſt eius dolor,non amplius innouandus.Vnde Bern.Heu me miſerũ,Deus meus adaptatur ad verbera:ecce iam cæditur,rumpitur ſancta caro violẽtia flagellorũ,& crudelia vulnera ſcapularum totam carnẽ cõfundunt. Tertio deſtruxit elationis ſuperbiam,ſuſtinendo deiectionẽ,ſiue vilificatio-
Mat.27.d nem in conſpuitione : Expuentes in eum , acceperunt arundinẽ,& percutiebant caput eius.Miro enim modo excelſus Filius Dei confundit noſtrã ſuperbiã in ſuſtinendo ſputorũ abominationes,quę ſunt ſigna extremę deiectionis:vt nullus quantumcumq; nobilis,& excelſus videatur verecundari propter honorẽ Dei,humiliari,& deiici in conſpectu hominũ. Non erubeſcat ergo mẽbrũ deiectionẽ humilitatis, quã nouit pręceſſiſſe in capite.Nihil enim glorioſius putet quàm opprobriũ ſui capitis portare. Vltimo ſubinfert doloroſi ſupplicij acerbitatẽ, cum dicit: *Et poſtquam flagellauerint,occident eũ*.Huius doloroſi ſupplicij acerbitatem oſtendit.Primo nobilitas teneri ſiue delicati ſubiecti veraciter patiẽtis. Secundo malignitas Iudaïci populi crudeliter ſæuiẽtis. Tertio atrocitas amari ſupplicij celeriter perimẽtis.Primo vehementem amaritudinẽ huius doloroſi ſupplicij oſtendit nobilitas teneri ſubiecti veraciter patientis. Ex parte enim carnis erat teneritudo naturæ optimè cõplexionatæ:& quãto natura tenerior,tanto eius pœna doloroſior.Rationẽ autem huius teneritudinis tantã
Luc.22.c pœnam inflixit ſola imaginatio mortis,quòd factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terrã: ergo ſi tantũ fecit ſola imaginatio,quantum ſuperaddit deguſtatio acerbiſſimæ paſſionis.Ex parte enim mentis erat in eo omnimoda peccati immunitas:quę autẽ pœna venit indignè , dolenda venit ſecundum quod dicit Aug.Ex parte etiam amicabilis vnionis animæ & carnis fuit in eo vehementia doloroſę afflictionis:quia caro eius nulla erat corruptioni obnoxia:ideo anima fortiori amicitia ei coniungebatur.Vbi autem maior amor in coniunctione, ibi maior dolor in ſeparatione:& ratione huius non fuit ſub cælo dolor ſimilis,ſicut dolor
Luc.23.f Chriſti.Ad cuius expreſſionem clamans,& lacrymans mortuus eſt:qui horribilis clamor etiã ipſis inſenſibilibus videbatur incutere horrorẽ:quoniam non tantùm
Mat.27.f velũ templi,ſed etiã petræ ſciſſæ ſunt:& ſol obſcuratus eſt.Sed tunc lacrymabilem vocem non audiunt homines,qui duriores ſunt ipſis lapidibus.De iſta verò occi-
Iſa.53.c ſione ad literã dicitur in Iſaïa:Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus corã tondente ſe obmuteſcet.Ouis eſt Chriſtus ratione tractabilitatis,& patiẽtię: ſed agnus ratione puritatis & innocentiæ,cuius ratione peccata mũdi tulit.Vnde ſequitur pro eo,quòd tradidit in mortem animam ſuam,&cum ſceleratis depu-
Luc.23.c tatus eſt:& ipſe peccata multorũ tulit,&pro transgreſſoribus orauit.Secundo vehementẽ acerbitatem huius

A doloroſi ſupplicij oſtendit malignitas populi Iudaïci crudeliter ſæuientis. Multum enim ſæuierunt crudeles Iudæi:nam eius aures clamoribus opprobriũ impleuerunt : eius faciem abominationibus ſputorum ſordidauerunt:eius caput compunctionibus ſpinarũ fregerũt, propriis humeris ſuam ignominiam crucis portare fecerunt:eius maxillas ſacrilegis manibus percuſſerũt:in ſiti ſua felle & aceto eum potauerunt:& quod plus eſt, ſolo zelo inuidiæ eum occiderunt,ſecundũ quod figuratum erat in occiſione Abel de quo dicitur:Caïn,qui ex maligno erat,occidit fratrẽ ſuum:propter quid autẽ occidit eum,quoniam opera eius maligna erant,fratris eius iuſta. Peruerſus Caïn,qui occidit iuſtum fratrem ſuum ſolo zelo inuidiæ ratione ſuæ malignitatis,ſignat populũ Iudaïcum, qui occidit Chriſtum natum de populo,& gente Iudaïca inuidẽs bonis operibus. Et hoc B eſt quod dicebat eis Dominus:Multa bona opera operatus ſum vobis,propter quod vultis me occidere?Hic enim eſt Chriſtus,qui quæcunq; myſtica veteris teſtamenti adimpleuit. Nam à latere Adæ ſequeſtratus eſt, vt inde fieret Eccleſia. In Abel occiſus eſt,in Noë nudatus. in Abraham multiplicatus , in Iſaac immolatus. Hoc enim ſingulare ſacrificiũ ad figurandũ omnia veteris teſtamenti ſacrificia hactenus inſudauerant.In Iacob peregrinatus,in Ioſeph venditus, in Moyſe occultatus,in Dauid perſecutus, in Prophetis exhonoratus. Si ergo quilibet iſtorũ,excepto Adam,habuit ſatis portare de ſua tribulatione:quãtum ergo habuit Chriſtus portare,ſuper quem,& in quo omnes iſtorum fructus fuerunt inducti & adimpleti. Vnde ratione illius cru- C delitatis,& ſæuitiæ,quã exercuerunt in eum Iudæi,poteſt dici de eis:Caput aſpidum ſuget,&occidet eũ lingua viperæ. Tertio vehementem acerbitatẽ huius doloroſi ſupplicij oſtendit atrocitas amari ſupplicij celeriter perimentis. Valde enim crudele & amarum fuit ſupplicium , eo quod in eo habuit membrorũ denudationes , & extenſiones , dolens in omni parte ſui ſine vlla miſeratione. Clauorũ perforationes in pedibus,& manibus,patiens in omni hora ſine requietione:tanquã enim carnifex ſui ipſius ſi parcebat pedibus,cruciabat manus:& ſi parcebat manibus,cruciabat pedes. Vnde quia maxima erat ibi collectio neruorum,ideò maxima D erat afflictio pœnarum:& quia maxima in collectione neruorũ vigebat viuacitas,maxima ſentiebatur pœnalitas:cuius immenſitate acerbitatis,& pœnalitatis celeriter anima fuit diuiſa à carne.Ante enim obiit,quã alij, qui cũ eo erant. Et cũ percuſſus eſſet in latere rationa accelerationis,exiuit ſanguis & aqua. Ex quo apparet quòd adhuc ſanguine exiſtẽte in corde,vbi eſt fons vitę,facta eſt ſeparatio animæ à corpore.Si enim naturaliter anima appetat habitare in corpore,quãdiu ſanguis abundat in domicilio vitæ:ergo abſq; maximo dolore de tã aperto domicilio vitæ auelli non potuit.Ad cuius pœnalitatis expreſſionẽ cum clamoribus validis emiſit Luc.23.f
ſpiritũ.Et de hoc dicitur:Nos teſtes ſumus omniũ,quæ Act.10.f
fecit Ieſus in regione Iudæorum, & quem occiderunt Iudæi in Ieruſalem ſuſpendentes in ligno Crucis. In quo non habuit, ratione arctitudinis, vbi caput ſuum E inclinaret : nec vbi membra corporis appodiaret : ideò aliquando appodiabat ſe ad clauos pedum : aliquandò ad clauos manuum : & ideò omni hora ſine interpolatione vehementiſſimè patiebatur. Rogemus ergo,&c.

SERMO II.

Tradetur gentibus & illudetur,& flagellabitur,& conſpuetur.Talia paſſus eſt Dominus antequã occideretur corporaliter:quia talia patitur anima vt poſt occidatur ſpiritualiter. Traditur enim à diabolo ſuggeſtionibus,illuditur proſperitatibus, flagellatur aduerſitatibus,cõſpuitur delectationibus.De primo:Pſalm.Traditus ſum,& non egrediebar.Sicut enim qui traditionem timet,non audet egredi caſtrũ & domũ:ſic anima timorata non libenter egreditur de prima cuſtodia : peri-

culoſus

Margin references (right column): Mat.27.d; 1.Ioan.3.c; Ioan.10.f; Iob.20.b; Luc.18.f; Pſalm.87.b

Gen.34.a culosus enim est iste egressus: Egressus est autem Dina, &c. Traditur enim anima suggestionibus malis quandoq; per amorem, quandoque per rationem, quandoq; per fauorem. Quando diabolus suggerit homini temporalium concupiscentiam, proximorum displicentiam, propriam complacentiam. Ideò Christus vt hoc amoueret, vt pro his satisfaceret, ipse traditur à Iuda, à Sacerdotibus, à Pilato. A Iuda propter auaritiam: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam? Traditus est pro denariis inimico, ne tu tradaris pro denariis diabolo. Item à sacerdotibus propter inuidiam: Sciebat enim Pilatus quòd per inuidiam tradidissent eum. Item à Pilato propter complacentiam. Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit illis Barabbam, & tradidit eis Iesum. O quot hodie tradunt ipsum, & ipsi à diabolo traduntur, propter iam dictas causas. De secundo ait Psalmista: Facti sumus opprobrium vicinis nostris & subsannatio iis, qui in circuitu nostro sunt, id est, dæmonibus circueuntibus: Circuit quærens quem deuoret. Illudit autem diabolus homini per prosperitatem, sicut illuditur muri, vel aui, vel pisci per escam, in qua hamus latet. Illudit autem in tribus. In cognoscendis, in agendis, in appetendis. Ideò Christus tribus vicibus illusus est. Illudit diabolus errantibus in cognoscendis, ligans oculos intellectus per velamen ignorantiæ. Contra quod Dominus Christus in prima illusione oculis velabatur. Illuditque diabolus in agendis per hypocrisim, sicut illusio esset si sordidum pulchrum, & si nigrum album appareret. Matthæus: Similes estis sepulchris dealbatis. Contra quod Christus in secunda illusione coram Herode veste alba induitur & conspuitur. Item illudit diabolus in appetendis, dum appetunt homines temporalia pro æternis. Temporales vtiq; excellentias, delicias, diuitias. Contra quæ Christus in tertia illusione corona spinea, veste purpurea, arundine illuditur. Corona est excellentium, purpura delicatorũ est. Arundo diuitias significat. Et sic illusori diabolo Christus suis illusionibus illusit: Illusores ipse deludet. De tertio: En famuli tui flagellis cædimur. Pharao diabolum significat, quia flagellis tribulationis multos sibi seruire cogit, dum propter inopiam alij furantur, vel peius faciunt: alij propter angustias blasphemant: alij propter iniurias odiunt & occidunt. Vnde quibusdam peruersis tanquam flagellis vtitur diabolus, & lingua mala vtiq; flagellum diaboli est: A flagello linguæ absconderis. Contra hæc flagella Christus flagellatus est, vt te à flagellis dæmonum erueret. Nota quòd diabolus flagellis suis inducit pronitatem, multiplicitatem, diuturnitatem in peccatis. Ideò Christus ad satisfaciendum cõtra pronitatem promptus fuit ad flagella. Psalmus. Ego in flagella paratus sum. Item contra multiplicitatem peccatorum. Multiplicata sunt super eum verba flagellorum. Multiplicata sunt super me flagella. Item contra diuturnitatem diu flagellatus est verberibus & verbis: Fui flagellatus tota die. Flagellis enim linguæ flagellatus est ab hora captiuitatis suæ, vsque ad horam mortis. Sed heu à malis Christianis flagellis prioribus cæditur, quàm à Iudæis flagellatus est. Christus flagellis Iudæorum: flagellatur nunc flagellis falsorum Christianorum. De quarto: Si pater eius spuisset in faciem eius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Pater leprosæ animæ diabolus est: qui sputum malę delectationis proiicit in animam per visum, per verbum, per tactum. Per visum, quando homo faciem non auertit, ne videat vanitatem: pro quo Christus satisfecit sicut dicitur: Faciem meam non auerti ab increpantibus, & conspuentibus in me. Item per contritionem innocentium, contra quod Christus in secunda illusione conspuitur coram Caipha, qui interpretatur vomitus oris. Item per tactum in violentia, contra quod Christus in tertia illusione, dum conspuitur arundine, durè tangitur. Post hæc autem omnia, anima per consensum occiditur: & ideò post prædicta Christus occiditur.

(Marginal references, left column: Matt.26.b; Matt.17.b; Mar.15.b; Psalm.78.a; 1.Petr.5.c; Christus ter illusus. Mar.14.g; Matt.23.c; Matt.27.d; Prou.3.d; Exod.5.c; Iob 5.d; Psalm.37.d; Psalm.34.c; Psalm.72.b; Num.12.d; Isa.50.a; Mar.14.g)

SERMO III.

Cæcus quidam qui sedebat. Quatuor ex causis contingit cæcitas culpæ in anima, videlicet carnis voluptate, superbiæ vanitate, rerum cupiditate, mentis infidelitate. De primo: Eos, qui erant foris, percusserunt cæcitate. Nota historiam. Illa Sodomitarum cæcitas exterior interiorem significat. Excæcantur enim in animabus suis omnes luxuriosi. Gregor. Carnis delectatio mentem, quam inficit, obscurat, ne videre inde luminis claritatem valeat: sed vnde inferius delectatur, inde caliginem ad superna patiatur. Bene autem dicitur, qui erant foris, & non intus cum Loth & Angelis: quia luxuriosi extra consortium Angelorum, & sanctorum perpetuo erunt. Vbi propter ardorem & fœtorem luxuriæ, igne & sulphure punientur æternaliter, sicut isti temporaliter. Psalmista: Ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Foris, inquam, erunt, &c. Foris canes, &c. Quid enim canes facerent inter Angelos? De secundo: Dicis quia diues sum & locuples, & nullius egeo. Ecce magna superbia quòd homo ita magnum de se sentit, quod nullius egeat, propter hoc sequitur: Et nescis quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus. Cæcitas autem superbiæ euenit de inflatione. August. Tumore meo separabar abs te, & nimis inflata facies claudebat oculos meos. Cæcitas inflationis maximè in potentibus & rectoribus, sed væ ouibus habentibus cæcum pastorem: quia corã bestiis, id est, dæmonibus sine defensione sunt: Omnes bestiæ agri venite ad deuorandum, vniuersæ bestię saltus, speculatores eius cæci omnes: bestiæ dæmones sunt. Psalmista: Ne tradas bestiis, &c. Bestiæ agri sunt, qui impugnant actiones: bestiæ saltus, qui contemplationes, & solitarios. Vel bestiæ agri sunt, qui sæculares: bestiæ saltus, qui religiosos impugnant saltus, qui saltum de mundo fecerunt, &c. De tertio: Non accipias munera, quæ etiã excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum. Caueant sibi maximè iudices de ista cæcitate: En xenia & dona excæcant oculos iudicum, & ideo fiũt cæci: culpas pauperum districtè examinant, diuitum autem dissimulant, parcentes camelo, & non culici: Duces cæci excolantes culicem, camelum autem glutientes. Vel aliter: Camelum glutiunt, dissimulando maiora: culicem colant, ponderando minora. Pensa quàm damnabilis sit auaritia in iudicio iniusto, cùm detestabilis sit in iudicio iusto, Isidorus: Qui rectè iudicat & pretium remunerationis expectat: fraudem ideo procurat, quia iustitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. In primis duabus auctoritatibus, Exodi, & Ecclesiastici ostenditur, quod iudices etiam prudentes, & iusti etiã auaritia excæcantur. Timenda ergo auaritia, per quam corrumpitur potestas, quæ in iudicibus: veritas, quæ in prudentibus: bonitas, quæ in iustis intelligitur. De quarto: Cæcitas ex parte contingit in Israël. Ecce quantum regratiari debemus Deo, quod amicis, id est, Israeli, erui permisit oculos, vt inimici, id est, gentes illuminarentur. Bene dico quod permisit: Non enim oculos infideliũ eruit Deus, sed diabolus: Deus huius sæculi excæcauit mentes infideliũ, oculum autem dextrũ libentissimè excæcat diabolus, id est, fidem diuinitatis Christi. Nam fides humanitatis est sinister oculus. Vnde dicit Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium vestrum oculos dexteros. Naas diabolum significat: Interpretatur enim serpens: Serpẽs decepit. Et hanc quadruplicem cæcitatem quatuor personę, quas excęcatas legimus, figurat, videlicet Samson, Sedechias, Tobias, Elimas magus. Cęcitas ergo concupiscentiæ significatur in Samsone, qui per meretricem traditus excæcatur, sicut dicitur: Cæcitas superbiæ in Sedechia rege excæcato sicut dicitur: Excæcatus est, quia regia dignitate elatus, alij subesse noluit. Cæcitas auaritiæ in Tobia stercore hirundinum excæcato. Stercus enim sunt temporalia bona & mundana: Omnia detrimentum feci, & arbitror vt ster-

(Marginal references, right column: Luc.18.g; Gen.19.c; Psalm.10.b; Apoc.22.c; Apoc.3.d; Isa.56.e; Psalm.73.d; Exod.23.b; Eccl.20.d; Matt.23.c; Rom.11.c; 2.Cor.4.a; 1.Reg.11.a; Genes.3.b; Iud.16.f; 4.Reg.25.b; Tob.2.b; Phil.3.b)

Act.13.b cora. Cæcitas infidelitatis est in Elima: qui resistebat
Paulo prædicanti Fidem,de quo:Ecce manus Domini
super me & eris cæcus, &c. hæc quatuor exponendo,
morare vt vis.

SERMO IV.

Luca 18 g CONfestim vidit, &c. Quatuor sunt, quæ animam
peccantis excæcatam videre faciunt, videlicet tri-
bulationis purgatio, CHRISTI incarnatio, veritatis
Apoc.3.d prædicatio,gratiæ inspiratio.De primo:Collirio inunge
oculos tuos,vt videas. Vt autem videas, & scias quod
cum liquido collirio purgatio diuinæ correctionis est
Isai.28.e necessaria:ideo subiungitur immediate:Ego quos amo,
arguo & castigo. Acutissima colliria sustinentur pro
oculis corporis, quanto magis pro oculis intellectus
animæ purgandis? Vexatio intellectum dabit auditui.
Actor.7 g Vnde & Stephano virtute collirij passionis in tantum
purgati sunt oculi, vt videret gloriam Dei, & Iesum
Ioan.9.g stantem,&c.sicut dicitur:De secundo:In indicium ego
in mundum veni,vt qui non vident,videant,& qui vi-
dent,cæci fiant.Quid mirū cumetiā in sole materiali vi-
sus infirmus lędatur,visus fortis delectetur?Sic vtique
in sole æternali Christo visus infideliū retūditur,& ex-
Eccl.43.a cæcatur.Vnde de sole dicitur:Radiis suis excæcat ocu-
Eccl.11.b los.Sed visus fideliū in hoc sole delectatur: Dulce lu-
men & delectabile oculis videre solem, idest, Christū.
August.Sensi,expertus sum,non esse mirum quod pa-
lato non sano pœna est panis, qui sano est suauis, &
oculis ęgris odiosa est lux,quæ puris est amabilis. De
Isaia 29 f tertio:Audient surdi verba libri & de tenebris,& cali-
gine oculi cæcorum videbunt. Hic est liber Scripturę
Ezec.2.d sacræ,in quo,vt dicitur:Scripta erant lamentationes,&
carmen,& væ. Lamentationes pœnitentium in mūdo,
carmen psallentium in cœlo. Vę gementium in infer-
no:Gregorius: Mala, quæ nos egisse meminimus,fleti-
bus puniamus,vt per lamenta pœnitētiæ perueniamus
ad carmen vitæ:ne si affligi modo pœnitendo nolimus
post modū sine fine sentiamus. Verba huius libri non
solum faciunt audire surdos ad obediendum ad bonū,
Psal.118.r sed etiam cæcos videre cognoscendo. Psal. Declaratio
Actor 9.c sermonum tuorum illuminat,&c.De quarto:Saule fra-
ter,Dominus Iesus misit me, qui apparuit tibi in via,
qua veniebas vt videas,& implearis Spiritu sancto.Vt
videas,intellige vtroque modo.Item Glossa: Monstra-
tur in facie quod lumen recepit,in mente. Spiritus au-
Ioan.16.b tem sanctus veritatem suam nos videre non facit, nisi
ad hospitium cordis venerit: Cum autem venerit ille
spiritus veritatis,docebit vos omnē veritatem. Et nota
quod Paulus visum recepit,postquam per triduum,ne-
que comedens neque bibens, sed orans fuit:ita cæcus
peccator per triduum pœnitētiæ recipit visum animæ.
August.Pœnitentia cæcis visum restituit, vitia fugat,
virtutes exornat,mentem munit & roborat. Sic ergo
visus in anima reparatur per pœnam, per assumptam
naturam,per doctrinam,per gratiam. Secundum hęc
quatuor inuenimus in Scriptura quatuor cæcos illu-
minantia,videlicet.fel,lutum, verbum,tactum. Visus
enim animæ reparatur felle tribulationis,luto incarna-
tionis,verbo prædicationis,tactu inspirationis.De felle
Tob. 11.c dicitur:Assumens Tobias de felle piscis liniuit oculos
patris sui,&c.statimq; visum recepit. Fel tribulationis
patienter sustineamus pro illo, qui pro nobis in passio-
Matt.27.d ne de felle gustauit:Dederunt ei bibere vinū cum fel-
le mixtum. Bernardus: Quidquid afflictionis terrena
propinat aduersitas,leue erit si inspiciamus quid bibe-
Ioan.9.e rat ad crucis patibulum,qui nos inuitat ad cælum. De
luto dicitur:Lutum posuit mihi super oculos,& laui,&
video.Vnde versus:

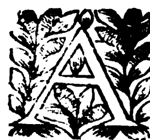
Est caro nostra lutum,patris sapientia sputum.

Iob 4.d In hoc luto habitant spiritus humani:Qui habitant do-
mos luteas, qui terrenum habent fundamentum, con-
sumentur velut à tinea, &c. In domo lutea nobiscum
habitare voluit Filius Dei, vt ideo habitaremus in do-
Ioan 14.a mo cælesti:de quo Ioannes:In domo patris mei,&c.De
verbo dicitur in hoc Euangelio:Respice,&c.Et confe- Luc.18.g
A stim vidit.O quoties prædicator dicit peccatori:Respi-
ce præmium,respice infernum,respice Dei mandatum:
Nihil dulcius quam respicere in mandatis Dei. De ta- Eccl.23.d
ctu dicitur:Misertus autem eorum Iesus,tetigit oculos
eorum & confestim viderūt.Hic est tactus gratiæ,quo Mat.20.d
Deus tangit:de quo tactu Deus tangit cor per contri-
tionē.Psalmista:Tange montes & fumigabūt,fumocō- Psal.143.b
tritionis:qui maximè ex consideratione iræ Dei futuræ
resoluitur in corde pœnitentis. Psalmista: Ascendit fu- Psal.17.a
mus in ira eius,&c.Montes autem superbi sunt pecca-
tores:hi autem fumigabunt in mundo,aut ardebunt in
inferno: Montium fundamenta comburet, id est, Deut.32.b
peccatorum.

B

IN DIE CINERVM.

SERMO I.

EGO pœnitentiam in fauilla, & cinere:
Agere debemus pœnitentiam, non tan- Iob 42.a
tum pati. Patiuntur autem qui coacti
subiacent pœnitentiæ. Agere pœniten-
tiam fructuosum est respectu hominis
agentis, respectu diaboli inuidentis, respectu Angeli
gaudentis, respectu Dei retribuentis. Fructuosa vti-
que,& vtilis est actio pœnitentiæ ad hominis expia-
tionem, diaboli spoliationem, Angeli congratulatio-
nem, Dei remunerationem.De primo: Si impius ege-
C rit pœnitentiam ab omnibus peccatis, quę operatus Ezech.18.e
est, &c. Non dicit à quibusdam tantum. Bernardus:
Pœnitentia est perpetrata mala plangere, & plangen-
da non committere.Nam qui sic alia deplorat,vt tamē
quædam committat, adhuc pœnitentiam agere, aut
ignorat, aut dissimulat. Sequitur: Et custodierit om-
nia præcepta, non vnum tantum. Maxime autem il-
lud:Hoc est præceptum meum,&c. Sequitur:Iudicium Ioan.15.b
& iustitiam fecerit. Iudicium, quo ad seipsum, &
iustitiam quo ad proximum: Psalmista: Iustitia & iu-
dicium præparatio sedis tuæ.O quam periculosè face-
cet,qui regi,dum optimè sederet,sedem detraheret.Vi- Psal.88.b
ta viuet & non morietur, omnium iniquitatum eius
non recordabor quas operatus est.Econtrariò: Nunc Osea 8.d
D recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata
eorum,&c. De secundo dicitur: Si superatus fuerit 2.Paral.6.d
populus tuus ab inimicis: peccabunt enim tibi, &
conuersi egerint pœnitentiam, & obseruauerint no-
men tuum, & fuerint deprecati te in loco isto: tu
exaudies de cœlo & propitiare peccato populi tui Is-
raël, & reduc eos in terram, quam dedisti eis. Inimici
illi sunt dæmones.Psalmista:Eripe me de inimicis meis Psal.58.a
&c. qui animam nostram impugnant, vt nos ruere & 141.b
faciant in gehennam. Sed ruina ista per pœnitentiam
vitatur:Conuertimini, & agite pœnitentiam, & non
erit vobis in ruinam iniquitas. Contra istos inimicos Ezech 18.g
multum valet pœnitentia.Augustinus: Acriores con-
tra inimicos dolores non inferimus, quam cum plagas
peccatorum nostrorum confitendo & pœnitendo sa-
namus. Per pœnitentiam ergo ab his inimicis libera-
mur,& ad terram, scilicet Ecclesiæ reducimur. De
E tertio: Gaudium est Angelis Dei super, &c. Non
Angelis diaboli: Datus est mihi stimulus carnis meæ, Luc.15.b
Angelus satanæ, qui me colaphizet. Gaudent ergo 2.Cor.12.b
de conuerso impio, sicut sitiens de bono vino. Ber-
nardus: Gaudent Angeli in conuersione & pœniten-
tia peccatorum: Salutem hominum sitientes lacrymæ,
prætium vinum eorum. Gaudent Angeli, per pœni-
tentiam liberamur de manu iustitię Dei,quam in sociis
suis deiectis de cœlo grauissimam viderunt, in quam
etiam non agentes pœnitentiam incidunt: Si pœni- Eccl.2.d
tentiā non egerimus,incidimus in manus Domini, &
non in manus hominū,&c. De quarto: Pœnitentiam
agite, appropinquabit regnum. Pœnitentia regnum Matt.3.a

facit

[Luc.3.a] facit appropinquare,quando datorem regni incipit pœnitenti conglutinare. Ioannes Chrysost. Nihil ita Deo conglutinat & vnit, vt lacrymæ pœnitentis. Sed heu cùm tanta bona per pœnitentiam consequamur, pauci tamen pœnitentiam agunt. Ideò conqueritur Dominus: [Ier.8.b] Nemo quod bonum est loquitur. Nullus est,qui agat pœnitentiam super peccato suo,dicens:Quid feci? Dicit ergo Iob: *Ago pœnitētiam in fauilla & cinere*. Gregorius: [Greg.lib.35. Moral.c.5. tom.1.] In fauilla & cinere pœnitentiam agere,est contemplata diuina essentia,nihil aliud, quàm fauillam, cineremque se cognoscere: [Iob 34. b] Deficiet omnis caro simul,& homo in cinerem reuertetur. Prædictas quatuor vtilitates pœnitentiæ in humilitate, in cinere facta inuenimus. [Ionæ 3. b] De culpæ expiatione significatum est,vbi de rege Niniues legitur,quòd abiecit vestimentum & indutus est sacco, & sedit in cinere. Nihil enim prodest,quòd homo per memoriam mortis in cinere humiliatur, nisi vestimentū veteris conuersationis abiiciatur, & saccus pœnitentiæ assumatur. De diaboli spoliatione significatum est: [Esth 4. a] Planctus ingens erat apud Iudæos:ieiunium, vlulatus, & fletus, sacco & cinere multis pro strato vtentibus,& de ipsa dicitur in Hester: [Esth.14.a] Pro vnguentis variis cinere & stercore impleuit caput, & corpus suū humiliauit, & sic liberati sunt de Aman,& aliis inimicis. Sic & nos spiritualiter de diabolo & Angelis eius liberamur. De Angelica congratulatione: [Dan.9.a] Posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare,& deprecari in ieiuniis,sacco & cinere,&c.Et sic completa oratione, Angelus Gabriel consolabatur eum tangens,&docens eum. De Dei remuneratione: [Isa.61.a] Darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu,pallium laudis pro spiritu mœroris. Ecce humiliatis in cinere,id est, contritis in mundo dabitur corona, oleum, pallium in cœlo: dabitur corona dignitatis supernæ, oleum iucunditatis internæ, pallium immortalitatis æternæ.

SERMO II.

[Ier.6.g] *Conspergere cinere:luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum.* Cinere in capite mentis conspergimur, dum incinerationis nostræ futuræ, & mortis recordamur:& ex consideratione nostræ incinerationis humiliamur: [Iob 42. a] Ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Gregor. [Greg.lib.35. Moral.c.5. tom.1.] In fauilla & cinere pœnitentiam agere,est contemplata diuina essentia,nihil aliud quàm fauillam & cinerem se cognoscere. Sicut autem per cineres furum vestigiū proditur, laxiuium conficitur, ignis intus conseruatur, panis assatur vel coquitur:ita per cineres nostræ humiliationis proditur vestigium culpæ,conficitur lixiuium pœnitentiæ,fouetur ignis gratiæ,coquitur torta Eucharistiæ,vel assatur. [Dan.14. c] De primo dicitur quòd produntur per cineres eorum vestigia,qui per occulta ostiola intrantes,furabantur & comedebant cibos Bel.Bel diabolum significat, cuius cibi sunt peccata. Cibis ergo diaboli pascitur,qui in peccatis delectatur. O quàm mortiferi [Iob 6. a] animæ isti cibi:Aut potest aliquis gustare,quod gustatū affert mortem? Occulta ostiola sunt occultæ ad peccandum viæ & astutiæ. Contra quas: [Isa.29. e] Væ qui profundi estis corde,&c.Vestigia sunt exempla vel cogitationes peccatorum: [Thren.4.a] Lubricauerunt vestigia nostra,&c. Cineres ergo in templo cordis spargere,est futuram incinerationem frequentius cogitare. [Psalm.147.a] Psalmus:Nebulam sicut cinerem sparget. Nebula est vita nostra propter instabilitatem & fragilitatem: [Sap.2. a] Vita nostra sicut nebula dissoluetur. Nebula ergo sicut cinis spargitur,quando vita nostra cineranda cogitatur.Per cineres ergo fures produntur, eum timore mortis & futuræ nostræ incinerationis peccatores confitentur. Confessio enim est proditio.Ambrosius:Exi foras,delictum proprium prode, vt iustificeris. [Num.19. e] De secundo: Tollent de cineribus combustionis,&mittent aquas viuas super eos in vias. Hac commixtione, vel lixiuio immundi expiantur. Aqua viua est aqua contritionis,seu lacrymarum.Psalmus: [Psalm.118.r] Exitus aquarum, &c. In vase ergo cordis commisce aquam contritionis cum memoria tuæ incinerationis,iuxta illud: [Ier.6.g] *Accingere cilicio, & conspergere cinere; luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum,&c.* Et sic pœnitentiæ lixiuio mundaberis.Hæc confectio cineris, & lacrymarum nunquam debet tibi deficere. Vnde Isidorus:Cinis es,& in cinere viuere debes:semper lugens, semper mœrens,semper suspiria cordium emittere.Lixiuio autem maximè solent lauari capita & vestes. Sic tu caput laua lixiuio mentis interius: [Ioan.13.a] Non tantùm pedes,&c. Item vestem conuersationis exterius: [Exod.19. b] Lauent & vestimenta sua, & sint parati in diē tertium.De tertio dicitur de Menelao. [2.Mach.13.c] Hic quia multa erga aram Dei delicta commisit,cuius ignis & cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. Ara Dei est conscientia vel cor fidele.August. Oratio pure directa corde fideli tanquam de ara sancta surgit in incensum. Ignis aræ Dei, est feruor gratiæ Spiritus sancti: [Leuit.6.b] Ignis in altari semper ardebit,&c. Ara cum igne Dei cinerem habet, quia mens quoq; iusti cum feruore gratiæ humilitatem tenet:sicut Abraham,quando dicit: [Gen.18. d] Loquar ad Dominū meum,cum sim puluis & cinis. Sicut enim ignis conseruatur cinere, sic gratia humilitate, & sicut multus ignis multum facit cinerem: sic multa gratia multam habet humilitatem.Homo enim quanto plus ad Deum accedit, tanto plus infirmitatem propriam cognoscit. Gregor. Nunquam legitur quòd Abraham cinerē vel puluerem se esse confessus sit, nisi cum habere meruit Domini colloquium. Nota ergo quòd contra aram delinquit,qui contra conscientiam agit.Contra aram ergo delinquens interius, à iusto iudice damnatur, quando contra conscientiam agens,corpore incineratur,in anima damnatur.De quarto dicitur de Helia: [3.Reg.19.a] Ecce ad caput tuum subcineritius panis,& vas aquæ. Panem Eucharistiæ non debemus sumere crudum, incuratè & indeuotè accedendo: [Exod.12.b] Non comedetis ex eo quidquam crudum: subcineritius autem assatur, dum timore mortis, & futuræ incinerationis homo ad communionem per contritionem,& deuotionem dignè præparatur. Aqua ad caput est illa,de qua: [Ier.9.a] Quis dabit capiti meo aquam? &c. Panem cum aqua sumit, qui corpus Christi cum lacrymarum potu recipit. Vel cinis memoriam mortis Christi significat. Hoc sacramentum offertur in memoriam Dominicæ passionis: [Luc.22.b] Hoc facite in meam commemorationem. Panis ergo sub cinere coctus, Christus est sub sacramento in memoriam passionis oblatus. Ad caput quoque hic panis habetur, dum sacramentum cum excellenti reuerentia, & deuotione tractatur. Ad pedes autem locatur,dum ab indignè communicantibus quasi pedibus conculcatur.

SERMO III.

Conuertimini ad me in toto corde vestro,&c. [Ioel.2.c] Quatuor sunt,quæ conuersionem peccatoris impediunt:videlicet,pudor,timor,spes,& desperatio. [Quatuor impedimenta conuersionis peccatoris.] Pudor confessionis, timor satisfactionis, spes futuræ conuersionis, desperatio remissionis. Contra primum dicitur in Psalmo: [Psalm.104.e] Conuertit aquas eorum in sanguinem,&c. Aquæ Ægyptiorū fuit fluctus vitiorum,in quibus peccatores submergūtur: [Exod.15.b] Submersi sunt quasi plumbū in aquis vehementibus.Per sanguinē significari potest rubor erubescentiæ de peccatis,tum propter colorē,tum propter hoc,quòd vti vita animæ in sanguine est,ita vita gratiæ est in rubore,quem homo habet pro peccato,qui cum erubescit pœnitendo mala, quæ fecit,ad vitæ libertatē peruenit. Sanguinis huiusmodi vox clamare debet in cōfessione,postquàm frater,id est,corpus animā occidit in transgressione: [Gen.4.] Vox sanguinis fratris clamat,&c.Cū ergo virga comminationis diuini iudicij extenditur in prædicatione,aquæ vitiorum in sanguinem per erubescentiam conuertuntur in cōfessione: & sic pisces carnalium desideriorū occiduntur, & Pharao,id est diabolus, percutitur in iustificatione. Contra secundum dicitur de Niniuitis: [Ionæ 3. d] Vidit Dominus opera eorum,quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est, & cæt.

Opera pœnitentiæ eorum fuerunt, quia rex indutus est sacco,& sedit in cinere,& pręcepit,dicens:Homines & pecora non gustent quidquam, & aquam non bibant,& operiantur homines saccis,& iumenta,&c.Ecce timor tam grauis pœnitentiæ non retraxit Niniuitas à conuersione:sed heu timor multos sic retrahit, quod quando timent peccata vitare, non possunt iniusta bona restituere,& pœnitentias portare.Nos autem charissimi, cum Niniuitis non timeamus pœnitentias transitoriæ satisfactionis,vt euadamus iram æternę submersionis. Psalm.Conuerte nos Deus salutaris noster,&c. Certè tu potiùs conuerti debes, qui neq; vnius diei inducias habes.Greg. Qui pœnitenti veniam spopondit, peccanti diem crastinum non promisit. Nescis certe si hodie moriaris: Stulte hac nocte repetent animam suã à te,&c.Ecce ô peccator etiam diem hodiernum habes incertum, & certum est, quod morieris,sed incertum quando,aut quo modo aut vbi quoniã te vbique mors expectat:tu quoque si sapiens fueris,vbique eam expectabis. Sed diabolus auertit ab eis sua astutia taliũ considerationem.De tertio,Psal. Auertatur populus meus, & dies pleni inuenięntur in eis,&c.Dies,inquam pœnitentię ad redimenda peccata: Ecce nunc tempus acceptabile,ecce nunc dies salutis.Sed multi de Dei misericordia,de longa vita,futura conuersione,de finali contritione tantùm præsumunt,quòd plenos ad soluẽdam pœnitentiam dies non assumunt. Vnde nec pleni, nec quandoque dimidij, neque quãdoque vnius diei plenitudo inuenitur in eis: & ideò sæpè Dei iudicio relinquuntur impœnitentes in die extremo.Aug.Percutitur hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur sui,qui dum viueret,oblitus est Dei:Super tribus sceleribus Moab,& super quatuor non conuertam eum,eo quòd incenderit ossa regum Idumeæ vsque in cinerẽ: & mittam ignem in Moab. Primum scelus est malus consensus,secundum actus,tertium consuetudo,quartum impœnitentia:super quam peccator non conuertitur.Rex est spiritus,qui regere debet corpus.Ossa sunt virtutes,quibus anima sustẽtatur,sicut corpus ossibus. Ossa ergo regis incẽduntur,dum virtutes animæ flamma vitiorum destruuntur.Psalmista: Incenderunt igni sanctuarium tuum.O stultissime homo, domum tuam ardentem in vna hora extinguere non differres:animã vero ardentem extinguere differs per multos annos. Bernar.Domus ardet, ignis à tergo instat, & fugienti prohibetur egredi,euadendo:suadetur regredi, & hoc ab iis,qui in incendio positi sunt.Væ ergo talibus incẽdiariis & incensis.Dum ergo qui sunt de quarto scelere,quod est impœnitentia, non conuertuntur, æterno igne incenduntur. Vnde bene ait: Mittam ignem in Moab. Contra quartum dicitur: Magna misericordia Domini,& propitiatio illius conuertentibus ad se.Verè magna misericordia & liberalissima, & festina Augustinus: Nullus de Dei misericordia desperet. Maior est enim eius misericordia, quam nostra miseria. Tardius siquidem ei videtur veniam dare,quàm peccatori accipere. Sic enim festinat à tormento conscientiæ reum absoluere,quasi eum plus cruciet compassio miseri,quàm ipsum miserum passio sui.

Psal.84.a — Luc.12.c — Psal.72.b — 2.Cor.6.a — Amos.2.a — Psal.73.b — Eccl.17.d — August.de spir.& ani. cap.6.tom.3.

SERMO IV.

Conuertimini ad me,&c. Adiuna nos Deus ad hanc conuersionem:Conuerte nos ad te, & conuertemur.Sicut in præcedenti sermone dictum est, quatuor sunt quæ impediunt conuersionem peccatoris, videlicet pudor de malitia,timor de pœnitentia, spes de misericordia,desperatio de venia. Contra hæc considerare debemus remedia ad conuersionem vtilia. Primo ne pudor conuersionem impediat,videlicet vt consideres quàm vtilis,quàm tolerabilis,quàm rationabilis sit pudor confessionis.Primo nota quam vtilis. Psalmus:Dixit Dominus, ex Basan conuertam,&c. In profundo maris sunt,qui in imo vitiorum sunt:Conuertimini sicut in profundum recesseratis filij Israël.Et verè periculosius mergitur in vitiis anima,quã corpus in aquis. Basan interpretatur confusio: per confusionem enim, & verecundiam confessionis anima conuersa eruitur de profũdo submersionis.Verè ergo est vtilis,quoniam verecundia magna est pœna pro peccato, quia talis fit dignus misericordia.De secundo nota,quòd tolerabilis est conuersis pudor confessionis, quia velociter trãsit. Psal.Conuertantur,& erubescant valde velociter. Breuis est hora & verecundia confessionis, quã tollitur longa verecundia diutinæ transgressionis, qua iam viginti,vel triginta, vel sexaginta annis coram Deo, & Angelis eius confusus fuisti in peccatis. Vnde cogita quare erubescis vna hora, & vni homini dicere quod per xx.vel xxx.vel lx.annos,& cum multis hominibus non erubuisti facere?August.Peccare non erubuisti,& confiteri erubescis:dicito in hac vita, vt requiem habeas in alia.Tolerabilis est ergo,& leuis est erubescentia confessionis,non solum propter breuitatem,sed etiã ex comparatione intolerabilis erubescentiæ in iudicio. Si enim hic coram vno erubescere nolis,in iudicio coram multis millibus erubesces:Reuelabo pudenda tua, &c.Item irrationabilis est pudor, qui te cogit non reuerti:sicut irrationabile, & stultum esset, si corruisset aliquis in cloacam,quòd potiùs vellet ibi perire,quàm clamare.Et certè quoniam peccasti, in cloacam diaboli corruisti:Conuertere Israël ad Dominum Deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua:tollite vobiscũ verba,& conuertimini,&c.Verba vtique confessionis.Itẽ valdè est irrationabile,quod propter verecundiam potius velles esse leprosus, quàm ostendere te medico. Ostensio autem fit in confessione:Ite,ostendite vos sacerdotibus, &c. Item peccatum tuum proditum citò curatur:crimen autem tacendo ampliatur.Circa secundùm verò,ne timor conuersionem impediat,nota quod valet ad conuersionem,vt attendas auxiliũ gratiæ,premium gloriæ,iudicium gehennæ. Vnde contra malum timorem conuersionem impedientem valet, vt attẽdatur auxilium gratiæ. Deus enim tibi vult infundere spiritum gratiæ,quia omnia erunt tibi leuia ad portandum,si vere conuerteris te ad Dominum. Conuertimini ad correctionem meam,en proferam vobis spiritum meũ.Correctio Dei est pœnitentia,qua corrigitur anima,quæ est sedes Dei.Psal.Iustitia & iudicium præparatio sedis eius. Talibus ergo conuersis profert Dominus spiritum amoris, quo omnia leuia sunt eis. Ideò quod nihil amantibus durum, nullus difficilis labor. Amemus & nos Christum, & facile videbitur omne difficile.Item præmiũ gloriæ:Conuertentur, & veniẽt in Sion cum laude, & lætitia sempiterna super capite eorum,&c.Vndè enim conuersis leuissimum est quidquid hic tolerant, si imaginẽ sempiternæ lætitiæ pensant:Quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis.Gregorius: Quidquid intolerabile,pusillanimitas asserit, hoc leue remunerationis spes ostendit. itẽ iudicium gehennæ.Psalmista:Nisi conuersi fueritis, &c.Per gladium & arcum damnatio corporis,& animæ significatur. Et verè leuis reputanda est omnis pœna, qua euaditur æterna.Leuis est enim parum spina pungi, quàm gladio occidi. Psalmista: Conuersus sum in ærumna mea,dum configitur spina.E contrà Bernardus ait:Miseria fanè,& extremæ plena dementiæ commutatio,humanum declinare laborem,& præparatum diabolo stridorem eligere sempiternum.

Ioël.2.c — Thren.vlt.d — Isa.67.c — Isa.31.c — Psal.6.a — Naum.3.a — Osee.14.a — Luc.17.c — Prouerb.1.c — Psal.88.c — Isai.35. — 2.Cor.4.d — Psal.7.d — Psal.31.b

SERMO V.

Conuertimini,&c. Nunc complendũ est quod hodiè dimissum est. Circa tertium ergo,ne conuersionẽ tuam vana spes impediat,valet ad conuersionẽ & contra spem vanam, vt attendas dierum tuorum incertitudinem,periculorum multitudinem,præmiorum dissimilitudinem.De primo:Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem:subitò enim veniet ira illius,&c. De die in diem differt,qui neque vnum diem

Ioël.2.c — Eccl.5.b

certum

Luc.12.f certum habet: Veniet Dominus serui illius in die, qua non sperat, & hora, quam nescit, & diuidet, &c. August. Ipsa res, quæ multos decipit, cum dicunt: Cras, cras: & subitò clauditur ostium, remāsit cum voce coruina: quia non habuit gemitum columbinum. Cras cras, vox corui est. De secundo: Pater quàm periculosum sit languenti differre medicinam, sanatiua enim valdè medicina est Ier.3.d conuersio, siue pœnitentia: Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Verè sanat animas pœnitentia. August. Pœnitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitat, sanitatem auget, quam cōseruat. Sed caue periculum: Si enim medicina pœnitentiæ differtur, morbus animæ augetur. Insuper inueteratus difficulter sanatur: Eccl.10.b Languor prolixior grauat medicum. Insuper in extrema ægritudine morbus corporis sæpè impedit conualescentiam animæ, quando anima morbo cordis opprimitur, & quando loquela priuatur. August. B Quoniam multa sunt, quæ impediunt, & languentem abstrahunt, periculosum est, interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium. De tertio: Psalmus: Psal.125.a Conuerte Domine captiuitatém nostram: per culpam est homo captiuus diaboli. Bene dicit: sicut torrens in austro. Flante enim calido austro: id est, Spiritu sancto dissoluitur glacies peccatorum, currunt torrentes lacrymarum, & ipsis lacrymis, quasi quibusdam australibus pluuiis semina bonorum operum conualescunt ad Psal. eodem. messem æternæ vitæ. Vnde sequitur: Qui seminant in lacrymis, &c. Glossa fructum æternæ beatitudinis, qui Gloss. in hunc locum. autem parce seminat parce metet. Qui tarde conuertuntur 2.Cor.9.b parum seminant, qui citò conuertuntur multum seminant, & multum metere possunt. Difficilè ergo erit eorum præmium, & non solum præmium, sed etiam purgatorium. Quanto enim minus satisfaciunt in mundo, tanto plus tardè conuersi ardebunt in purgatorio. Augustinus: Purgandus autem est igne purgationis, qui in aliud sæculum distulit fructum conuersionis. Quarto valet contra desperationem, & ad conuersionem, vt attendas potestatem, veritatem, bonitatem Dei. De primo: Ex-Psal.79.a citat potentiam, &c. Deus conuerte. Ecce Dauid populum inuocat, vt se conuertat ei, potestatem enim habet Deus dimittendi peccata, & potentior est ad dimittendum, quàm peccator ad committendum. August. Qui de Deo non præsumit veniam, non aduertit plus peccato suo posse Dei clementiam: & tantam esse Dei potētiam ad dimittendum innumerabilia sicut pauca, potens quoque est cor lapideum conuertere in fontem gratiæ, & Psal.113.b lacrymarum. Psal. Qui conuertit petram in stagna aqua-Ezech.33.c rum. De secundo: Impietas impij non nocebit ei, in quocunque die conuersus fuerit. Ecce magna promissio veritatis. Si ergo Deus conuerso impio veniam negaret, veritatem suam (quod absurdissimum est cogitare) negaret. Gregorius: Nullum pœnitentem reuersum despi-Ioel.2.c cit, qui peccatores redimere venit. De tertio: Conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus, &c. & præstabilis super malitia. Attende peccator benignitatem, & misericordiam Dei in filio, pro te in morte tradito. Bernardus: Si supra modum peccaui, non despero, quia supra modum doluit, in quo respiro. Si exacerbatur pater immanitate sceleris mei, mitigabitur in dolo-Mat.26.g re filij sui. Item multiplici conuersorum exemplo. Ap-Luc 7 f paret enim misericordia Dei in conuersione Petri & Act.9.a Pauli, & Magdalenæ, & latronis in cruce: Niniuita-Isa.60.a rum, & totius mundi ad Christum conuersi: Mirabitur, & dilatabitur cor tuum: quando conuersa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gentium venerit tibi, &c. Gregorius: Quoniam multos à suis iniquitatibus sanatos aspicimus, quid aliud quàm supernæ misericordiæ pignus tenemus?

SERMO VI.

Mat.6.b Cum ieiunatis, &c. Ieiunium perficitur plena conuer-Ieiunium. sione, pura intentione, deuota continuatione, & Ioel.2.c humiliatione vera. De primo: In toto corde vestro conuertimini ad me, dicit Dominus, in ieiunio, & fletu, &c. Qui ergo vult meritoriè ieiunare, primo conuertatur. Parum enim est abstinere à cibis, quando non abstinetur à vitiis: Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas ve-Isa.58.a stra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis. Isidorus: Qui cibis abstinent, & praua agunt, dæmones imitantur: quibus esca non est, & nequitia semper est. Ideo vt dignè ieiunetur, contritio vera, confessio, satisfactio, ieiunio associentur, contritio vera. Vnde dicitur: Conuertimini in ieiunio, & fletu, &c. Item confessio: Iosaphat timore perterritus, to-2.Par.20.a tum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicauit ieiunium in vniuerso Iuda. Iuda confessio interpretatur. Qui ergo dignè vult ieiunare, debet peccata confiteri. Item satisfactio: Licèt enim pars sit satisfactionis, tamen aliæ partes omittendæ non sunt: Bona est oratio Tob.12.d cum ieiunio, & eleemosyna, magis quàm thesauros recondere. De secundo: Audientes plorabant, & ieiuna-Bar.1.a bant, & orabant, in conspectu Domini, non in conspectu hominum: in quo ostenditur, quam pura debeat esse intentio ieiunantis. Nota ergo quòd ieiunandum est non intentione placendi, non retinendi, non nocendi. Ieiunandum vtique non ad placendum, scilicet in conspectu mortalium hominum, sed in conspectu Dei. Vnde superiùs dicitur: Cùm ieiunatis, &c. vsque receperunt mercedem suam. Item non ad retinendum. Multi enim sunt, qui parum comedunt propter parcitatem, vt retineant & res, & pauperes in damnum habēt. De eorum ieiunio Gregorius: Non Deo sed sibi quisque ieiunat, C si ea, quæ ad tempus ventri subtrahit, non pauperibus tribuit, sed ventri post modicum offerenda custodit. Item non ad nocendum, sicut illi, de quibus: Prædicaue-3.Reg.21.c runt ieiunium & sedere fecerunt Nabot. Ieiunauerunt, vt innocentem occiderent, vt per ieiunium malitia eorum palliaretur. Ita homines hæretici, & peruersi Chri-Luc.22.c stiani bonum simulant, vt magis noceant. Sic Iudas osculo Dominum tradidit. De tertio: Quoniam exaudi-Iudith 4.c uit Dominus preces vestras si manentes permanseritis, in ieiuniis & obsecrationibus in conspectu Domini. Bene quidam incipiunt ieiunia, sed citò desistunt. Quidam vno die ieiuni sunt, ebrij altero. Continuatio ieiu-Ieiunij continuatio. nij, præcipuè autem abstinere à superfluis, valet contra pericula trium hostium nostrorum, videlicet diaboli. Vnde Christus satan vicit, cum continuasset ieiunium D quadraginta dierum, & quadraginta noctium. Ambrosius: Ieiuni hominis sputum si serpens gustauerit, moritur. Vides quanta vis ieiunij sit: & vt sputo suo homo serpentem terrenum interficit, sic & merito spiritualem. Item mundi: Vnde in periculo maris Paulus, & socij sui ieiunium continuantes euaserunt: Quarta die expe-Act.27.d ctantes, ieiuni permanentes, nihi accipientes, &c. Mare autem mundum significat. Psalmista: Hoc mare ma-Psal.103.c gnum, &c. Item carnis, quæ peticula incontinentiæ nobis suscitat. Hanc ieiunando vicit continens Anna: Quæ Luca 2.e non discedebat de templo, ieiuniis & obsecreationbus seruiens die ac nocte. De quarto. Psalmista: Humiliabā Psal.34.c in ieiunio animam meam. Hic autem attende qualis debeat esse humiliatio quo ad proximum. Vera est ieiunantis humiliatio si non sit quo ad se infructuosa: Qui Eccl.34.e E ieiunat pro peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Item si non sit quo ad Deum præsumptuosa, sicut illorum qui dicūt: Ieiunauimus, & Isa.58.a non aspexisti, humiliauimus animas nostras & nescisti. Item si non sit quo ad proximum iniuriosa, sicut pharisæi illius: Ieiuno bis in sabbato, &c. Vnde iniurio-Luc.18.c sè contempsit publicanum. Contra quæ: Qui non man-Rom.14.a ducat, manducantem non iudicet.

DOMINICA PRIMA IN QVADRAGESIMA.

SERMO I.

1. Cor. 6. a Quatuor tempora memoria retinenda.

A ECCE *nunc tẽpus acceptabile*. Quatuor sũt tempora, quæ homines frequenter debẽt habere in memoria: videlicet tempus acceptabile nostræ reconciliationis, tempus miserabile humanæ resolutionis, tempus formidabile extremæ examinationis, tempus intolerabile æternæ damnationis. De primo dicitur hic: *Ecce nunc tempus acceptabile*. Acceptabile vtique est tempus gratiæ, in quo pacem cum Deo, & cum Angelis, & medelam animabus nostris possumus, si volumus, inuenire. B Tale tempus antiqui desiderabãt: Expectauimus pacem, & non erat bonum tempus medelæ, & ecce formido. O quanta cæcitas, quanta insania, tempus medelæ corporis negligis vno die, tempus medelæ animæ negligis multis annis. Ioan. Chrysostomus: Si fortè in corpore parui aliquid morbi pulsauerit, statim medicos adhibemus, & pecuniam profundimus: anima vero quotidiè cum vulneretur, cum per singula lanietur, vratur, præcipitetur, & modis omnibus patiatur, ne parua quidem pro ea nos cura sollicitat. Merito ergo tantam temporis negligentiam Deus à te requiret. Gregr. Omne tempus tibi impensum requiret Deus, qualiter sit expensum. O quàm infestus est diabolus homini in hoc tempore, & C tanto certè infestior, quanto tempus infestandi suspicitur breuius: Descendit diabolus ad nos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Ergo sicut dicitur: Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. De secundo: Tempus meæ resolutionis instat. Mirabilis conditio, quod omnes mori debere nos scimus: sed sicut pisces vel aues quando capiantur, ita & nos tempus mortis ignoramus: Nescit homo finẽ suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & aues comprehenduntur laqueo, sic homines capiuntur tempore malo, cum eis extemplo superuenerit. More enim piscis homo sequitur escam voluptatum carnalium, vel rerum temporalium, & decipitur sicut auis dulci sono adulationis, & ludo pennarum vanitatis, & dissolutionis, donec hamo vel laqueo mortis capiatur, & hoc extemplo. D Gregorius: Quanti ad vesperam sani acturos se in crastinum aliquid putabant, & tamen in voce repentina morte defuncti sunt. De tertio: Iustum & impium iudicabit Dominus, & tempus omnis rei tunc erit. Certè ipse non tantum iustum, immò ipsas iustitias iustas iudicabit. Augustinus: Væ etiam laudabili vitæ hominum, si remota misericordia, discutias eam. Modo reliquit nobis tempus ad satisfaciendum: sed tunc accipiet tempus ad puniendum. Bene autem dicit Salomon quod illo tempore iustum, & impium iudicabit. De hoc tempore dicitur: In tempore messis dicam messoribus: Colligite primum Zizaniam, & alligate eam in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum. Vbi per Zizaniam impij, per triticum iusti significantur, Sed Zizania in fasciculos alligatur, dum socij vel pares in culpis in pœnis paribus sociantur. Qui vero electi E sunt, scire debent quod dum flagellis tribulationum triturantur, ad horreum cœli præparantur, hic enim per flagella purgantur. August. Quod lima ferro, quod fornax auro, hoc facit tribulatio iusto. De Quarto ait Psal. Inimici Domini mentiti sunt ei, &c. Inimici Domini sunt impij, qui toties Domino mentiuntur, quoties promissiones in baptismo factas, & vota sua, & iuramenta transgrediuntur. Item orando, Domino mentiuntur, dum dicunt se debitoribus dimittere, & non dimittunt: ergo tempus erit in sæcula, quia ignis eorum erit in sæcula: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Ignis enim iste non erit vnius anni tantum, neque mille millium tantùm annorum, sed æternus: Discedite à me maledicti in ignem æternum, &c. August. Aut continui dolores cruciabunt pœnitentem vitam, aut æterni cruciatus vexabunt puniendam animam. Vnde bene ait Dauid: Erit tempus eorum in sæcula, scilicet iniustorum. Vide ergo tempora qualia tunc eos sequentur, qui nunc tempus acceptabile negligunt.

[Margin: Ier. 8. c; Apoc. 12. c; Gal. 6. c; 2. Tim. 4. b; Eccl. 9. a; Eccl. 3. c; Mat. 13. d; Psal. 80. d; Matt. 6. b; Isai. 66. g; Matt. 25. d; Psal. 80. c]

SERMO II.

DVctus *est Iesus à spiritu in desertum, vt tentaretur à diabolo*. Quoniam efficacius persuadet vita, quàm lingua, & exemplum, quàm verbum: hinc est quòd Dominus noster Iesus Christus, cuius qualibet actio est nostra instructio, vt dicit Gregorius, vt exemplo vitæ suæ ad resistendum diabolo cęteros efficaciter informaret, voluit à spiritu dirigi, deinde in desertũ morari, postea à diabolo tentari. Vnde ad nostrã instructionẽ qualiter debeamus diabolo resistere, tria de Christo proponuntur in verbo proposito. Primo Spiritus sancti interior inspiratio, ad dirigendum. Secundò loci securior inhabitatio, ad resistendum. Tertiò diaboli interior impugnatio, ad subuertendum. Primò notatur Spiritus, scilicet inspiratio ad dirigendum, cum dicit: *Ductus est Iesus à spiritu*. Secundo loci securior inhabitatio ad resistendum, cum subdit: *In desertum*. Tertiò exterior diaboli impugnatio, ad subuertẽdum cum subinfertur: *Vt tentaretur à diabolo*. Et habent se ista tria valdè ordinatè. Nam qui vult de diabolo perfectè triumphare exemplo Christi, oportet vt primo à Spiritu sancto dirigatur, deinde in loco munito moretur, & postea vt impugnatio diaboli constanter sustineatur. Primo ergo in verbo proposito notatur Spiritus sancti inductio, siue inspiratio ad dirigendum, cum dicitur: *Ductus est Iesus à spiritu*. Inuenimus autem in sacra Scriptura Iesum ductum, siue inspiratum multiplici spiritu. Quia quamvis Spiritus sanctus sit vnus in substantia, est tamen multiplex in effectu. Primò ergo ductus est Iesus à spiritu veritatis ad docendum ignarum. Secundo à spiritu æquitatis, ad arguẽdum iniquum. Sed tertio à spiritu fortitudinis, ad superandum diabolum. Vt primum sit contra spiritum erroris. Secundum contra spiritum dissimulationis adulantis. Sed tertium contra pusillanimitatis succumbentis. Primo ergo ductus est Iesus à spiritu veritatis ad docendum ignarum, vnde dicitur: Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me: ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem. Exemplo enim Christi quilibet ad officium prædicationis, secundum quod continetur in hoc verbo, debet primo eligi propter sanctitatem animi, propter quod dicitur: Spiritus Domini super me. Deinde debet institui, propter æquitatem iudicij & obsequij eo: quod vnxit me præ participibus meis: quia dilexi iustitiam, & odiui iniquitatem. Postea tanquam verus legatus missus à Deo, debet exequi actionem officij, quod notatur cum dicit: Ad annuntiandum mansuetis misit me, cuius officij executio debet esse ad medendum, siue ad consolandum tristem à tribulatione, & dolore pœnali, ad sanandum ægrotum à vulnere peccati, ad liberandum captiuum à carcere diaboli. Secundò ductus est Iesus à spiritu æquitatis, ad arguendum iniquum. Vnde dicitur: Arguet in æquitate pro mansuetis terræ, & percutiet terram virga oris sui: & spiritu labiorum suorum interficiet impium. Non enim Dominus Iesus propter metum potestatis terrenæ timore amittendæ, nec propter quæstum mundanæ cupiditatis, amore acquirẽdæ, siue propter ambiguam similitudinem falsitatis, veritate complacendæ, veritatem silebat, immò veritatis iaculis, tam magnos, quàm paruos æque feriebat. Hic spiritu ductus est in templum, quando non parat aures, vt audiat, sed flagella quo feriat ementes, & vẽdentes spiritualia pro temporalibus: nec decet quod domum orationis fecissent domum negotiationis, immò

[Margin: Matt. 4. a; Greg. hom. 16. in Euang.; Isai. 61. a; Psal. 44. b; Isai. 11. a; Mat. 21. a]

nego

negotiatores de templo eiecit. Tertio ductus est à spiritu fortitudinis, ad superandum diabolum. Vnde dicitur
Psal.42.c in Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Ad desertum, ad quod deduxit Spiritus sanctus, Iesum, dicitur terra recta, eo quod est locus idoneus ad faciendam abstinentiam, propter quam sensualitas recto ordine per omnia subiacet rationi, ne perturbetur ratio ad bene operandum. Licet inter carnem, & spiritum Christi nulla esset rebellio, eo quod semper illa beatissima caro sequebatur illum sanctissimum spiritum, propter nomen tuum viuificabis me in æquitate tua, quasi dicat. Domine pater indigeo auxilio tuæ sustentationis: quia tanto ieiunio afflixi meum corpus, quod præ nimia attenuatione, totaliter sentit se mortificatum. Et educes de tribulatione animam meam, scil. de tribulatione famis, & attenuationis. Et in misericordia tua disperdes inimicos meos. scil. specialiter diabolum, qui inique: & superuacue innititur me impugnare ad subuertendum. Vnde antequam fuerit ductus Iesus spiritu fortitudidis in hoc deserto, eo quod non abhorreret adhærere solitudini, vbi asperitatem famis, & malignitatem hostis sustinuit, immo aggressus est locum incultum, & eum deiecit feliciter. Secundo notatur in proposito verbo securior habitatio ad resistendum, cum dicitur: *In desertum*. Desertum enim, propter triplicem proprietatem erat valde aptus locus, & secura habitatio ad resistendum diabolicæ tentationi, quam de propinquo expectabat. Nam desertum, locus est asperitatis, sterilitatis, & despectibilitatis. Cum ergo expectaret ipse de propinquo tentari à diabolo, à gula, ab auaritia, & à vana gloria, ad informandum nos exemplo suæ vitæ, voluit duci in desertum à spiritu. Primo quia est locus asperitatis, ad exercendam abstinentiam corporalis sanctificationis. Secundo, quia est locus despicabilis, ad confundendam iactantiam sæcularis ambitionis. Tertio, quia est locus sterilitatis, ad suppeditandam auaritiam exitialis aggregationis. Primo voluit duci in desertum, quia est locus asperitatis, ad exercendam abstinentiam corporalis sanctificationis. Vnde potest exponi illud: Adduxit te Dominus
Deut.8.a Deus tuus, quadraginta annis per desertum, vt affligeret te atq; tentaret, vt nota fierent quæ in animo tuo versabantur: afflixit te penuria, & dedit tibi cibaria magna. Adduxit te Dominus Deus tuus, quadraginta annis, id est, quadraginta dies, vt annus pro die annumeretur, secundum quod frequenter consuetum est fieri in sacra Scriptura, per desertum asperitatis vt affligerem te fame, atque penuria, atque tentare, id est, permitterem tentari, vt nota fierent, quæ in animo tuo versabantur, id est continebantur, omni populo, vt instruantur exemplo tuæ patientiæ: afflixi te penuria, & dedi tibi cibaria magna. Mira dispensatio diuina: quia non datur consolatio cœlestis cibi, nisi præcedat afflictio cibi ter-
Exo.16.d restris. Vnde filiis Israël pluit manna de cœlo in deserto asperitatis & penuriæ, non in Ægypto sterilitatis, & abundantiæ. Secundo voluit duci in desertum, quia locus despectibilitatis ad confundendam iactantiam sæcu-
1.Mach.5.d laris ambitionis. Vnde Iudas Machabæus, qui decimus fuerat, recessit in desertum locum, ibique interfectus vitam cum feris in montibus gerebat. Iudas, qui interpretatur glorificans ratione suæ humilitatis, & virtuositatis signat Iesum Christum, qui ratione humilitatis, & virtuosæ conuersationis fuit gloria Dei Patris in assumpta humanitate. Dicitur autem decimus ratione suæ humilitatis, & virtuosæ conuersationis & eminentis per-
Phil.2.a fectionis. Hic notatur ad confundendam totaliter iactantiam ambitionis intantum se humiliauit, vt formam serui accipiens inter homines conuersaretur, & etiam intantum se vilificauit, vt vellet fieri opprobrium ho-
Psal.21.a minum, & abiectio plebis: vitam suam in deserto, cum bestiis gerendo. Erubescat ergo membrum, quod se eleuat in altum per ambitionem, cum eius caput voluit deprimi in imum, per humiliationem. Alioquin monstruosa res est, si pes, qui debet subesse, vel aliquod aliud membrum supponatur capiti, quod debet præesse. Tertio voluit duci in desertum: quia locus sterilitatis, ad
A suppeditandam auaritiam exitialis aggregationis. Vnde dicitur: Exclamauit voce magna Mathatias in ciuitate dicens: Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me, & fugit ipse, & filii eius in montes: & reliquerunt quæcunque habebant in ciuitate, & tunc descenderunt multi cum eo in desertum requirentes iudicium, vt sederent ibi. Mathatias, qui interpretatur donatus ratione suæ eminentis sanctitatis signat Christum, qui est humano generi donatus à Deo Patre: hic clamat prædicando, vt omnis qui habet zelum legis Euangelicæ, per quam statuitur testamentum pacis, & amicitiæ cum Deo, exeat post eum, de mundana conuersatione, omnia, saltem affectu, relinquendo. Nam ipse & filij eius, id est, Apostoli omnia, quæ in mundo erant, contempserunt, vt citius post eum currerent, cum
B cordis dilatione ad montana, id est emmentiam perfectionis Euangelicæ. Et tunc descenderunt multi scil. perfecti religiosi relictis omnibus, tam in communi, quam in proprio post eum in desertum verè mendicitatis, & inopiæ, requirentes iudicium per punitionem delictorum, & iustitiam per adimpletionem præceptorum, vt sedeant ibi per mentis quietudinem, & corporis requiem, nullam curam mundanæ sollicitudinis admittendo: sed tantummodo deuotæ orationis, & sacræ lectionis studio insistendo. Sed hodie sunt nonnulli, qui descendunt in desertum religionis, non vt sedeant, sed vt discurrant, per mentis distractionem, & corporis inquietudinem: semper temporalia aggregando, & vix aut nunquam deuotæ orationi vacantes, non attendentes, licèt
C experimentaliter cognoscant, quod dicit Greg. nono Moralium: Perturbatæ mentes sæcularium eo ipso clamant, quod inquietæ sunt, quia à recta sapientia diuisæ sunt. Vnde non est reputandus otiosus, qui insistit labori cognoscendæ veritatis, eo quod pluris meriti est quam excitatio corporalis. Vnde Ambrosius: Otiosus non est, Ambr.lib.7. cō.in 10 cap. Luc. tom.3. edit. Rom.
qui verbo Dei studet, nec pluris meriti est, qui laborem diuinitatis cognoscendæ exercet. Vltimo notatur diaboli exterior impugnatio, ad subuertendum, cum dicit: *Vt tentaretur à diabolo*. Tentauit autem diabolus Christum de tribus, de quibus tentauit primum parentem, quem decepit. Primo enim tentauit Christum de gula in deserto: secundò de vana gloria in templo: sed tertiò de auaritia in monte. Sed certè diabolus non habebat facere cum Adam stulto, & insipiente quod cum Christo
D astuto, & sapiente. Nam tentationem gulæ vicit abstinentia, & tentationem vanæ gloriæ vicit humilitate, & tentationem auaritiæ vicit paupertate. Vnde licet diaboli aggressus fuerit præsumptuosus, processus malitiosus, tamen eius processus fuit opprobriosus, cum nihil certitudinis de sua dubitatione poterit inuestigare, nihilq; gloriationis de sua dolosa tentatione potuit reportare, & nihil excusationis de sua confusione potuit allegare, quoniam superatur à famelico, & debili & despecto, & contemptibili, à mendico & inopi. O stupenda duelli dimicatio! ô imitanda patientiæ perfectio, & admiranda sapientiæ dignatio! cum dux vitæ à principe mortis ten-
E tatur, & ab eius membris crucifigitur, & nihilominus ipse princeps mortis ab ipso duce vitæ per mortis inductionem superat. Primò ergo tentauit Christum de gula, vt inficiat animæ, & corporis puritatem. Secundò de vana gloria, vt inducat mundanæ ostentationis vanitatem. Tertiò de auaritia, vt decipiat per mundanæ pulchritudinis delectabilitatem Primam tentationem, scil. gulam vicit per spiritualis cibi iugem degustationem. Secundam tentationem vanæ gloriæ, per voluntariæ abiectionis humiliationem. Tertiam tentationem auaritiæ, vicit per omnis terrenitatis despectionem. Tentauit primo de gula, vt inficeret animæ, & corporis puritatem, cum dixit: Si Filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant, quasi eum volens capere per gulam, tanquam facilius vitium ad omnia facinora paratum. Vnde nisi prius gula refrænetur, frustra contra alia vitia laboratur, secundum quod dicit Glossa. Hanc tentationem gulæ

docuit Dominus vincere per spiritualis cibi iugem deguſtationem, cum respondit diabolo: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei, quasi dicat: Cum homo sit compositus ex duplici substantia, scil. corporali & spirituali: sicut corpus indiget recreari, & sustentari cibo materiali, sic spiritus cibo spirituali, qui quidem cibus est verbum, quod reficit spiritum, si audiatur reuerenter, siue intelligatur diligenter, siue ad memoriam reducatur delectabiliter. Et propter hoc dicebat Dominus Apostolis: Vigilate, & orate inquit, per fomitis repressionem. Nam vigilia honestatis tabescere facit carnes, sicut dicitur: Et nunc amota carnis petulantia deguſtandam dulcedinem diuini verbi. Orate per mentis eleuationem. Nam hoc genus dæmoniorum, id est, hoc vitium gulæ non eiicietur nisi in ieiunio, & oratione. Secundo tentauit de vana gloria, vt induceret ad mundanæ ostentationis vanitatem, cum dixit: Si Filius Dei es, & mitte te deorsum, quasi volens eum allicere ad ostentationem sæcularis iactantiæ. Vnde Chryſ. Volare per aërem non est proprie opus Dei: quia nec vtile alicui, nec ad animam, nec ad corpus. Hanc tentationem vanæ gloriæ docuit Christus vincere per profundę abiectionis cordialem humiliationem cum dixit: Scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum, quasi dicat: Experientiam non sumes de me per ostentationis signum, qui hoc facit Deum tentat præsumptione elationis. Ecce charissimi exemplo Christi habemus quod qui ex contemptu vanæ gloriæ se humiliat, vitia superat: sed qui se exaltat vincitur & superatur. Et propter hoc bene dicitur. Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum. Si voluerimus quod oratio nostra sit coram Deo accepta & gratuita, debemus præparare animam nostram per profundam humiliationem cordis, & nihil reputemus nos, & velimus esse quasi homo qui tentat Deum, propter aspectum superbiæ reputando se aliquid magnum, cum nihil sit. Sicut ille Pharisæus, qui aspernabatur cęteros & suę temeritate præsumptionis arbitrabatur se esse iustum, & propter hoc publicanus ratione suæ humilitatis descendit iustificatus in domum suam ab illo superbo. Tertio tentauit de auaritia, vt deciperet per mundanę pulchritudinis delectabilitatem, cum dixit: Omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. Ostendendo enim ei omnium rerum pulchritudinem, quasi volens eum capere per illicitam delectationē, vt per auaritiam ducat eum ad peccatum idololatriæ. Hanc tentationem auaritiæ docuit Christus vincere per mundanæ prosperitatis totalem despectionem. Respondit Iesus: Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, illi soli seruies, quasi dicat: Qui propter aurum, vel aliquod aliud, alium quam Deum adorat, idololatra est, sed qui omnia contemnit propter Deum, seruit soli Deo, eo quod nulla admittit contraria, nulla æquiparat disparata, & nihil aliud per affectum alligatur prę- ter ad illum, cui in dilectione totum cor debetur. Et propter hoc Apostolus dicit: Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa & inutilia & vana, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem: Radix enim omnium malorum est cupiditas. Apostoli namque contenti erant alimentis: sed diabolus apponit cupidis, & auaris mundanæ pulchritudinis delectamenta, qui tanto amore cęco cupiditatis ad ea feruntur, vt permittant se in laqueū à diabolo adduci in interiorum perditionis ęternæ. Vnde Bernardus: Auaritia est radix omnium malorum, funesta pestis, virus Ecclesiæ, mater hypocrisis, liuoris parens, criminis fomes, virtutum ęrugo, tinea largitatis.

Luc. 22. d
Eccl. 31. a
Mat. 17. c
Eccl. 18. c
Luc. 18. b
1. Tim. vlt. b
Ibidem.
Matt. 4. a

SERMO III.

DVctus est Iesus in desertū à spiritu, vt tentaretur à diabolo: Sicut propter nos natus propter nos occisus, ita propter nos tentatus est Christus, vt exemplum vincendi nobis daret. Christus, ergo gerit typum cuiuslibet fidelis, qui in deserto huius mundi, vel Ecclesiæ vel religionis ad quam venit ductu Spiritus sancti non potest esse sine tentationibus maligni spiritus. In tentationibus ergo nostris habemus à Domino exemplum, quo instruamur, apparatum quo congrediamur, auxilium quo muniamur, promissum quo alliciamur. De primo dicitur hic: *Vt tentaretur à diabolo.* Tentauit autem diabolus Christum in deserto de carnalitate: in templo de superbiæ vanitate: in monte de cupiditate. His enim tribus tentationibus primum hominem deiecerat cum dicit: In quacunque die comedetis, &c. His tribus tentationibus adhuc impugnat fideles quotidie, &c. Significatæ autem sunt in leone, in vrso, & gigante, quos occidit Dauid, sicut legitur: Per leonem enim, qui animal superbum est, superbia: per vrsum, qui mel sequitur, concupiscentia: per gigantem, qui quasi insuperabilis videbatur, auaritia significatur: quia auaritia quasi insuperabilis est. Inuenitur enim qui leonem, & vrsum carnis vincat, sed si quis vsuras, rapinas & qualibet iniusta bona habeat restituere, tunc quasi gigantem inuadit, tunc vincere non potest. Sed quis vincere potest, nisi ductorem habeat Spiritum sanctum? Ductor tuus fui in solitudine, in qua erat serpens flatu adurens & scorpio ac dipsas. Serpens flatu adurens significat inflantem superbiam. Scorpio, qui in facie blanditur, cauda interficit, signat concupiscentiam. Dipsas, quæ mordendo facit homines sitire vsque ad mortem significat auaritiam, qua vsque ad mortem sititur pecunia. Qui ergo exemplo Christi vincit ita potest dicere illud Psalmistæ: Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, &c. De secundo apparatu armorum, quæ sunt virtutes animam armantes dicitur: Fili accede ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Iustitia enim lorica est animæ. Vnde arma, quibus indigemus, procurator exercitus Domini Paulus ostendit: Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, &c. Glossa, id est, in hac vita, in qua vbique est tentatio. Specificans autem arma subiungit: Induti lorica iustitiæ, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, id est, spem salutis æternæ vitę & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Nota, certe bene armatus debet esse homo contra fortem armatum diabolum, de quo: Cum fortis armatus, &c. De tertio: Ego dilexi te, quoniam seruasti verbum patientiæ meæ. Ego te seruabo ab hora tentationis, &c. Quando curret tibi opportunitas fornicandi, lucrandi iniuste, occidendi inimicum, succumbendi in tribulationibus, hora tentationis est: sed si tu seruas verbum Dei, seruabit te Deus in hora hac, sicut seruauit Deus pueros in hora, de qua dicitur: Si non adoraueris, in eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis. Quicunque adhuc hodie statuam auream mundanę vanitatis, vel cupiditatis non colunt, in ignem tētationis mittuntur à diabolo. Sed per ventum roris Spiritus sancti in tentationibus refrigerantur: Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis. Sed attende quod de his tribus pœnitentiis ait Isidorus: Corpus quod abstinentia frangit, tentatio non exurit. Vnde & tres pueros abstinentes, etsi flamma Babilonici incendij tetigit non combussit. De quarto: Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam. Bonum autem promissum allicit ad pugnandum. O quanta mala libenter sufferres, Et ecce corona vitæ æternæ tibi promittitur, sed cum probatus fueris: Qui certat in agone, non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Gregor. Delectet igitur mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum.

Gen. 3. a
1. Reg. 17. d. f
Deut. 8. c
Psalm. 143. a
Eccli. 2. a
Ephes. 6. c
Luc. 11. c
Apoc. 3. b
Dan. 3. c
1. Cor. 10. c
Dan. 3. c
Iacob. 1. b
2. Tim. 2. a
Greg. hō. 37. in Euang. tom. 3.

SERMO IV.

[Matt.4.a] CVm ieiunasset quadraginta diebus, &c. Qui ieiunium suum desiderat Deo esse acceptum, debet in principio quadragesimæ purè confiteri, & conuerti ad Dominum. Vnde bene in principio quadragesimæ legitur: [Ioël.2.c] Conuertimini ad me, &c. in ieiunio, &c. Et bene Christus immediate post baptismũ incepit quadraginta diebus ieiunare, ostendẽs cũ quanta sanctificatione debemus quadragesimã suscipere. [Quadragesima sancta & vtilis.] Sancta enim est quadragesima, quæ homini fructuosa, & à Deo ordinata est, vtilis ad cõsequendã veniã, ad augendã gratiam, ad obtinendam victoriam, ad promerendã gloriam. [Ionæ 3.b] Primum significatum est: Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur. Et crediderunt viri Niniuitæ Domino, & prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maximo vsque ad minimum. [Glossa hunc locum.] Glossa: Quadragenarius cõuenit peccantibus ad pœnitentiam, & ieiunium, & orationem. Multi dicunt non est vis de vestibus, sed de corde, quod si verum est, quare isti sacco induti sunt ad placandum Deum? Dicitur autem ibidem, quod vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est, &c. Hoc ergo ieiunium acceptum est Deo, & veniam peccatoribus meretur, quando homo [Isa.58.b] nõ solum à cibis, sed à vitiis malis abstinet: Nonne hoc est maius ieiunium quod elegi, dissoluere colligationes impietatis, &c. Isidorus: Qui à cibis abstinent, & peruersè viuere non cauent, dæmones imitantur. Se-[Deut.9.b]cundum in quadragesima Moysi significatum est: Perseueraui in monte quadraginta diebus, & noctibus nõ comedens panem, & aquam non bibens. Dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas vtroque digito Dei. Duæ tabulæ sunt amor Dei, & proximi, quæ lapideæ sunt, vt durare possint perseuerando. Sed heu quorundam tabulę non lapideę, sed vitreæ videntur. In his duabus tabulis mandata omnia ad salutem necessaria scripta sunt. Qualiter enim ad Dominum, vel [Matt.22.d] ad proximum te debeas habere, ibi scriptum est: In his duobus mandatis lex vniuersa pendet, & prophetæ. Et [Luc.11.c] propter hoc digitus Dei Spiritus sanctus dicitur: Si in digito Dei, &c. Re vera diabolus, qui possidet luxuriosum, auarum, vsurarium, raptorẽ, & inuidum, & alium impium, non eiicitur nisi per hunc digitum, scil. per Spiritum sanctum. Qui ergo Scriptura Spiritus sancti in corde, per gratiam habere voluerit, deuotè ieiunet. Bernardus: Ieiunium ergo non solum obtinet veniam, sed & meretur gratiam. Tertium significatum est in quadragesima Christi, de qua hic dicitur: *Cum ieiunasset quadraginta diebus, & noctibus.* Vicit omnes tentationes diaboli in deserto, in monte, in templo. Ieiunium enim [Matt.17.d] maximè efficax est contra tentationes: Hoc genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium. Vnde cum fi-[Iud.4.b]lij Israël tentati essent per Holofernẽ, dixit Heliachim sacerdos: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis, & orationibus. Orationes ergo & ieiunia sunt quasi arma contra hostes vtilia. Ioannes Chrys. Sicut neque miles sine armis est aliquis, neque arma sine milite: sic neque oratio sine ieiunio, neq; ieiunium sine oratione. Quartum significatum est in quadragesima Heliæ, de qua: [4.Reg.19.a] Ambulauit in fortitudine illius cibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, vsque ad montem Dei Oreb, qui interpretatur mensa. Ieiunando enim ad mẽ-[Luc.22.c]sam gloriæ peruenimus, de qua: Ego dispono vobis, [Gen.3.b] &c. Sed hæc mensa perdita est per gulam in paradiso, recuperanda ergo est per abstinẽtiam in mundo. Greg. Quia à paradisi gaudiis per cibum cecidimus, ad hæc quantum possumus per abstinentiam resurgamus. Istã quadruplicem quadragesimę vtilitatem in aliis quadraginta diebus significatam inuenimus. Purgat culpam. [Gen.8.a] Vnde post quadraginta dies coruus de arca emittitur, dum aperta oris fenestra in confessione peccati nigre-

A do ore proditur, & dimittitur. Item confert gratiam. Vnde post quadraginta dies Iesus ad templum cordis [Luc.2.c] venit cum columba pœnitentiæ, & turture continentiæ. Item parat victoriam. Vnde post quadraginta dies Golias à Dauid vincitur, sicut dicitur. Itẽ præparat, vel [1.Reg.17.f] ducit ad gloriam. Vnde post quadraginta dies, Christus [Actor. 1.a] ascendit in cælum.

SERMO V.

TVnc assumpsit eum diabolus, &c. Assumptio hominis [Mat.4.a] Christi vel humanæ naturæ Christi quadruplex est. Prima in incarnatione: secunda in tentatione: tertia in iustificatione: quarta in ascensione. Prima diuina, secunda diabolica, tertia humana, quarta angelica. De prima Psalmus: Beatus quem elegisti, & assumpsisti. [Psal.64.a] Verè B assumpta à Dei filio natura. Inter omnem creaturam elegit rationalem, inter omnem rationalem elegit humanam: Nusquam enim angelos apprehendit, &c. [Hebr.2.d] Inter omnem humanam elegit Israëliticam, cum tamen non solum Israël, sed totũ genus humanũ saluare vellet. Inter omnẽ Israëliticã Dauidicam, cui iurauit, dicẽs: [Psal.131.b] De fructu ventris tui, &c. Inter omnem Dauidicã elegit Mariam. Vnde in Apocryphis Esdræ: Elegisti tibi vnam columbam ex omnibus volucribus cæli id est, ex omnibus sanctis. Inter omnes particulas corporis mei elegit carnem pretiosissimã. Bernardus: O diues in omnes, & super omnes Maria, de cuius substantia modica pars assumpta, totius mundi sufficit reddere debita. De C secundo dicitur hic: *Tunc assumpsit eum Diabolus.* In tribus locis tentauit Christum. In deserto, in monte, super templum. Desertum est mundus, in quo arbores steriles sunt mali homines, latrones autem dæmones animas occidentes: Homo quidam descendit, & abierunt, [Luc.10.] semiuiuo relicto, &c. Hic impugnat omnes fideles. Mõs est altitudo dignitatis & potestatis, siue Ecclesiasticæ, siue sæcularis. Hic impugnat rectores, & potentes. Per templũ vita monastica significatur, hic impugnat regulares. Primos impugnat per carnalitatem. Vnde dicit: Dic vt lapides isti panes fiant: secundos per auaritiam. [Matt.4.a] Vnde dicit: Hæc omnia tibi dabo, &c. tertios per apostasiã. Vnde ait: Mitte te deorsum. Adiuua nos Domine Deus, quia vbiq; impugnat nos diabolus. Neque in deserto, neq; in monte, neque in tẽplo sinit nos quiescere: Super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati [Thren.4.d] D sunt nobis: Bernard. Heu me Domine Deus, quia vndiq; mihi mala, vndiq; tela volant, vndiq; pericula, vndique impedimenta: quocumq; vertã me, nulla vsquam est securitas: sed Christus in his omnibus vincẽs, vincere docet, in deserto actiuos, in tẽplo contẽplatiuos, in monte prælatos. De tertio: Circuibã quærens, vt mihi illã assumã, de sapientia loquitur. Christus autẽ est Dei [Sap.8.d] virtus: & Dei sapientia, quæ in iustificatione in corde assumitur spiritualiter, in cõmunione verò assumitur sacramẽtaliter. Sumite, hoc est corpus meũ. Sed heu di-[Marc.14.c]citur. Viderunt enim assumptiones falsas, & eiectiones. Caue ne Dominũ falsè assumas. Caue ne assumptum [Thren.2.e] turpiter eiicias. Miraris quod se Christus permisit assumi ab vno diabolo, & nõ miraris quod quotidiè, quasi à centũ & millibus hominibus, immo quasi à tot dęmonibus, quot peruersis hominibus sub sacramẽto al-E taris recipitur, immo in hoc peccatores peiores sunt diabolo, qui Christum in sanctã ciuitatem, super templum, & in montẽ assumpsit. Peruersi autem homines ipsum in Babylonẽ, in lutum, & in sentinam assumunt: De quarto: Dominus quidẽ Iesus, postquã locutus est [Marc. vlt.d] eis, assumptus est in cælum. Assumptus autem est nõ ab Angelis cum adiuuãtibus, vel sustinẽtibus, sed à suscipientibus, & mira laude obsequentibus cũ debita veneratione Aug. Sublatus est Christus in manibus angelorũ, quando assumptus est in cælũ, non quia si non portarent cũ angeli ruiturus erat, sed quia, obsequebãtur regi. Assumptus est quoq; non solũ ab angelis, immò super Angelos à Deo Patre ad dexterã eius. Vnde

bene

bene ait Marcus: Assumptus est in cælum, & sedet ad dexteram Dei. Vnde poterit bene dicere Deus Pater de Christo illud: Assumam te Zorobabel serue meus, & ponam te quasi signaculum. *Aggei 2.d* Signa enim vulnerum patri pro nobis in cœlo repræsentat. Bernardus: Mater ostendit filio pectus & vbera, filius patri latus, & vulnera, ibi nulla poterit esse repulsa, vbi tot occurrunt amoris insignia.

DOMINICA SECVNDA IN QVADRAGESIMA.

SERMO I.

1.Thess.4.a HÆc *est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* Olim Dauid orauit dicens: Doce me facere voluntatem tuam. *Psal.142.* Et nunc misericors Deus per Apostolum Paulum, & Apostolum Petrum, & semetipsum nos suam docuit voluntatem. Considerauêre autem quod voluntas Dei est, vt à peccatis sanctificemur, vt in bono exercitemur, vt in vtroque confirmemur, vt tandem in cœlo glorificemur. De primo dicitur hic: *Hæc est voluntas Dei, &c.* Ille enim sanctificatur, qui à peccatis mundatur. Munda enim debet esse dilecta sponsa Christi: *Ephes.5.f* Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, vt illam sanctificaret, mundans lauacro aquæ. Mundat autem Deus animam non solum lauacro baptismi primi, sed etiam secundi, scilicet lacrymarum. Isidorus: Lacrymæ pœnitentis apud Deum pro baptismate reputantur. Sed quid prodest homini si balneetur, & statim sordidis vestimentis induatur? Sic quid prodest animæ, si mundetur, & statim in vitiosam consuetudinem relabatur? Propter hoc præcipitur: *Exod.19.b* Vade ad populum & sanctifica eos, hodie & cras lauent vestimenta sua, id est, mores suos: *Eccl.9.b* Omni tempore sint vestimenta tua candida. Gregorius: Qui fletibus suis vitæ munditiam subtrahit, ante Dei oculos sordidas etiam ipsas lacrymas facit. De secundo: *1.Pet.2.c* Sic est voluntas Dei, vt bene facientes obmutescere faciatis imprudentiũ hominum ignorantiã. Sic ergo benefacitis, voluntatem Dei impletis, immò & ex Deo nati estis: *1.Ioan.3.a* Qui facit bene, ex Deo est. Qui malè facit, non videt Deum, immò neque videbit in æternum. Deus enim benefacit benefacientibus, &c. *Psal.124.a* Psalmista: Benefac Domine bonis, & rectis corde: declinantes autem in obligationem adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. Sed attende quod ait Petrus: Obmutescere faciatis, &c. Magna virtus bonorum factorum, quæ nosipsos ad Deum crescere, & aduersarios obmutescere, & amicos non erubescere faciunt. Augustinus. Qui nos amãt, quærunt quod laudent in nobis: qui autem oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in vtroque medio constituti, vitam nostram & famã sic custodire debemus, vt non erubescant coram detractoribus laudatores. Sed certè quia detractionibus & contentionibus, & conspirationibus, & aliis peruersis locutionibus obmutescere nolunt in mundo, obmutescent in iudicio: *Matt.22.b* At ille obmutuit. De tertio: *Ioan.6.d* Hæc est voluntas eius, qui misit me, &c. Sola perseuerãtia facit, vt non pereamus. *Matt.10.c* Qui enim perseuerauerit vsque in finẽ, saluus erit. Vnde absque perseuerantia, neque qui pugnat, victoriam, neque palmam victor consequitur. Illi autem perduntur, qui non perseuerando à Deo separantur. *Psal.72.d* Psalmus: Perdidisti omnes, qui fornicantur abs te. Fornicantur, qui relicto vero sponso Iesu Christo, cum mundo luxuriantur. Si verò non vis perdi, adhæreas Deo, voluntatem eius semper & perseueranter implendo: *1.Thess.5.d* Semper quod bonũ est, sectamini in inuicem, & in omnes. Sẽper gaudete, sine intermissione orate. In omnibus gratias agite, hæc est enim voluntas Dei. Vnde Isidorus: Tunc placet Deo conuersatio nostra, quando bonum

A quod inchoamus fine perseueranti complemus. Et nota quod de triplici voluntate dicitur: *Rom.12.a* Reformamini in voluntate sensus vestri, vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. Voluntas Dei bona est, vt à malis sanctificemur: beneplacens, vt bonũ operemur: perfecta, vt in vtroque confirmemur. De quarto: *Ioan.6.e* Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me, vt omnis qui credit in eum, &c. Bene dicitur, qui credit in eum. Si autem scire desideras an credas in eũ, attende quid dicitur: *Marc.16.d* Signa eos, qui in me credunt, &c. vsque bene habebunt. Require expositionem in vigilia Pentecostes in sermone: Nolite contristare Spiritum sanctum. Voluntas ergo Dei est, vt qui credit in filium habeat vitam æternam: *Ioan.10.e* Oues propriæ, &c.

SERMO II.

B *Matt.15.c* D*Imitte eam, quia clamat post nos.* Clamor orationis optimus nuntius est ad aures Dei. *Psal.101.a* Psalmus: Clamor meus in cõspectu eius, &c. Greg. Voces validentiores apud sacratissimas aures Dei faciunt nõ multa verba, sed desideria. Sunt autem quatuor, quæ faciunt homines clamare, Aqua, ignis, gladius, bestia. Sic & nos clamare debemus propter aquam, & tempestatem spiritualem, propter ignem æternalem, propter gladium iudicialem, propter bestiam infernalem, scilicet diabolum. De primo: *Iona 1.d* Mare ibat, & intumescebat super eos, & clamauerunt ad Dominum, &c. Quid est fluxus præsentis miseriæ, nisi mare, vel aqua, vbi tempestatibus tentationum anima periclitatur? immo peccando submergetur. Ideò in orationibus sic clamandum est, quasi C homo iam submergi timeret, sicut dicitur de Petro: *Matt.8.d* Domine salua nos, perimus. Vsitatum verbum est. Qui nescit orare, ascendat mare. Sed certè periculosius mare est, in quo anima, quàm in quo corpus submergitur, & ideò magis clamandum est. *Psal.68.a* Psalmus: Veni in altitudinẽ maris, &c. laboraui clamans, &c. Aug. Vt liberemur, clamemus, ne forte in pressuris consentiamus iniquitati, & verè irrecuperabiliter absorbeamur. De secundo: *Ioël.1.d* Ad te Domine clamabo, quia ignis comedit speciosa deserti, id est, huius mundi: sicut nobilitas, potentia, gloria, iuuentus, pulchritudo huius mundi. O quot potentes, nobiles, gloriosos iuuenes, & pulchras mulieres, & viros iam comedit ignis inferni? per duo, vel per tres, vel per quatuor vel per quinq; vel per sex millia annorũ, vel fortè per plura: & non solum tales, immo omnia li- D gna regionis, id est, quoslibet alios peccatores. *Deu.32.d* Ignis succeptus est, &c. Ideò clamãdum est in oratione. Versus:

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Iam enim proximus paries tuus ardet, scil. maritus, vel vxor, vel frater, vel pater, vel alius proximus tuus forte per annum, vel decem, vel viginti annos arsit in inferno. Nonne times? nonne clamas? & forte pro eisdem bonis ardet pater tuus, quæ tu adhuc habes, & tu cũ eo pro eisdem bonis ardebis. Nonne clamas? Flamma verò succendens ligna, est illa, de qua: *Luc.16.f* Crucior in hac flamma. Peccator clama, & aquam lacrymarum fundas, vt ignem non gehennæ, sed culpæ tibi extinguas. Isidorus: Dei seruus quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationẽ se subdat. Frequens oratio vitiorũ impugnationẽ extinguit. De tertio: *Ezech.21.c* Iste exacutus est gla- E dius, & iste limatus est, vt sit in manu interficientis, id est Christi. Clama, & vlula fili hominis, &c. Iste gladius est sententia, qui non solum acutus, sed exacutus est, vt per ipsum non solũ corpus, sed etiam anima feriatur: limatus, & splendẽs est, vt in promptu habeatur: *Deu.32.f* Si acuero vt fulgur gladiũ meum, &c. Promptus est nõ solum in iudicio, sed etiam in morte peccatoris. Vnde omni hora timendus est. Ideò in oratione clamandũ est, ac si iam gladio transfodi deberes. *Ier.25.g* Vlulate & clamate, aspergite vos cinere: quia completi sunt dies, vt interficiamini. Clamate in cinere, id est, futuros vos cineres. considerantes. *Iona 3.c* Hoc etiam dicitur quod Rex sedit in cinere, & homines, & mulieres, & iumẽta nihil gustãtes, saccis operiebantur, vt clamarẽt ad Dominũ in fortitu-

dine

Psal.56.a dine sua. De quarto: Clamabo ad Deum Altissimũ, &c. vsque de medio catulorum leonum. O si te iam leo, vel lupus, vel serpens inuaderet, ô quo modo clamares? O quanto magis clamandum est contra diabolum, leonem
1.Pet.5.e fortissimum: Tanquam leo rugiens, &c. Necessarius autem est clamor orationis contra diabolum. Ioan. Chrysostomus: Oratio iugis, infirmitas est hostis. Ipse contra se tela ministrat, qui hostem precum instantia non fatigat. Vnde etiam Tobias clamauit, cum inuaderet eum piscis, id est, diabolus: Expauescens Tobias clamauit
Tob.6.a voce magna, dicens: Domine, inuadit me piscis. Si clamat quem piscis iste diabolus inuadit tentando, multo magis clamet, qui in ventre huius piscis est malè viuendo: Clamaui ad Dominum de tribulatione mea, &
Ionæ.2.b exaudiuit me de ventre inferi.

SERMO III.

Matth.15.c *Dimitte eam, &c.* Ecce mulier multum clamando, multos mouit ad intercedendum. Nos quoque orando clamabimus, si multitudinem impedimẽtorum, inimicorum, necessariorum, intercessorũ consideramus. Clamare ergo debemus, vt impedimenta transeamus, vt inimicos confundamus, vt intercessores moueamus,
Luc.18.g vt necessaria obtineamus. De primo: Qui præibant, increpabant eum vt taceret. Turbæ increpantes sunt cogitationes, & phantasiæ orationes impedientes, magis autem impedit clamorem orationis elongatio clamantis. Tanto autem est homo à Deo longius, quãto in vitiis profundius. Et ideò in persona profundi peccatoris
Psal.68.a ait Psalmista: Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Aug. Debet vnusquisque nostrum videre in quo profũdius sit, de quo clamet ad Dominum. Clama-
Ionæ.2.b uit enim de profundo, Ionas de ventre ceti. Vnde melius est nunc pœnitendo de profundo peccati clamare
Psalm.129.a salubriter. Psalmista: De profundis clamaui, &c. quam de profundo inferni inutiliter: sicut diues in inferno se-
Luc.16.f pultus: Ipse clamans, dixit: Pater Abraham, &c. De secũ-
1.Mach.4.b do: Ne timueris multitudinem eorum, & impetum eorum ne formides, &c. vsque nunc clamemus in cœlum. O quàm clamandum esset propter tentationis impetũ, & formidinem, & propter multitudinem tentantium. Non enim habes in capite tot capillos, quot anima tua
Psal.68.a habet inimicos. Psalmus: Laboraui clamans, raucæ factę
Luc.8.c sunt fauces meæ: multiplicati sunt super capillos, &c. Si enim legio dæmonum vexauit vnum hominem corpo-
Iud.7.a raliter, sicut dicitur: quid ergo erit de anima, quam plus persequuntur? Clamore ergo orationis fugandi sunt. Legitur enim quod per tubas sonãtes, & per cõfractas legenas hostes fugabantur. In confractione legenarum, mortificatio corporum: in tubis orationes significantur. Tuba enim in fine vno flatum recipit, in alio reddit sonum. Sic & orationis flatus in mundo fit, sed sonus auditur in cœlo. Greg. Magna virtus orationis, quæ effusa in terris, in cœlis operatur. Sic ergo oratio-
Mat.17.c ne, & mortificatione confunditur diabolus: Hoc genus
Esth.4.a non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium. De tertio dicitur hic, quòd Chananæa tamdiu clamauit, vsquequo Apostolos intercessores habuit. Hoc etiam significatum est, vbi dicitur, quod scidit Mardochęus vestimẽta sua, & indutus est sacco, & spargens cinerem capiti, & in platea mediæ ciuitatis voce magna clamauit, & hoc eiulatu ad fores palatij venit. Vestis veteris consuetudinis debet scindi, saccus pœnitentiæ indui, cinis memoriæ mortis menti imprimi, in platea mediæ
Eccl.15.a ciuitatis Ecclesiæ in oratione clamare: In medio Ecclesiæ. Vsque ad fores palatij cœlestis regni tantum clamare debet anima tua, vt Angeli, virgines, martyres, Apostoli audiant, iterum dicant Domino: Dimitte eam, &c. Fortè enim Esther, id est, Maria mouebitur ad intercedendum, si audit clamorem tuum. Bernardus: Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat ab ore tuo, non discedat à corde tuo, vt impetres orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum.

A De quarto. Nota quòd clamare debemus, sicut mendicus pro subuentione. Psal. Iste pauper, &c. Item Psal. Psal.9.f
Non est oblitus clamorem pauperis, &cæt. Item sicut infirmus pro sanatione. Psalm. Domine Deus clamaui, Luc.18.g
&c. Item, sicut cæcus pro illuminatione. Cæcus autem multo magis clamabat, &c. Item sicut dæmoniacus pro liberatione, sicut hæc Chananæa clamauit. Item sicut tribulatus pro consolatione. Psalm. Clamauerunt iusti, Psal.33.d
&c. Item sicut moriturus pro euasione: Clamauit autem voce magna Susanna, & dixit: Domine Deus æter- Dan.13.e
ne, &c. Clama ergo miser peccator, pro tantis necessitatibus ad Deum. Sed certe lingua serpentis sibilare potest, clamare non potest. Ita oratio linguæ venenatæ, non est clamor orantis, sed sibilus serpentis apud Deum. Hieron. Nescio qua conscientia ea lingua, quis
B Deum rogat, quia mentitur, aut maledicit, aut detrahit: labia sancta exaudit Deus.

SERMO IV.

Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum, & transfiguratus est ante eos. Quia mysterium Dominicæ Mat.17.a
resurrectionis, quæ est exemplum nostræ glorificationis inter omnia opera restaurationis plus habet admirationis, & difficultatis ad credendum: ideo Dominus noster Iesus Christus ad manuducendum Apostolos, & in eis ceteros Christianos, vt leuius crederent miraculosum opus suæ resurrectionis, cum iam completum esset: voluit coram tribus idoneis, & præordinatis à Deo testibus, quibus totus mundus crederet diuina
C dispensatione transfigurari, vt eis gloriam, quam habiturus erat in resurrectione, præostenderet. Et quoniam impossibile est aliquem figere aciem sui oculi ad gloriam diuinæ maiestatis, nisi sit purus, & à diuina gratia prælectus, & præuentus: deinde sua diligentia sit paratus, atq; summo desiderio, vel studio amoris eleuatus: ideo in verbo proposito valde ordinatè, & recto ordine proceditur. Nam primò notatur diuina dignatio mysticæ assumptionis. Secundò notatur deuota præparatio affectuosæ eleuationis. Tertiò notatur dispensatiua ostensio futuræ glorificationis. Primò ergo notatur diuina dignatio mysticę assumptionis, cum dicit: *Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem.* Secundò notatur deuota præparatio affectuosæ eleuationis: cum
D subdit: *Et duxit illos in montem excelsum.* Glossa, transfiguratus in montem ascendit, vt innuat, vt qui resurrectionem expectant, in excelsum debent eleuari, & continuis precibus insistere. Tertiò notatur dispensatiua ostensio futuræ glorificationis, cũ subinfert: *Transfiguratus est ante eos.* Dicet ergo: *Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, & Ioannem:* Vbi notatur diuina dignatio mysticæ assumptionis. Dicitur autem mystica illa assumptio eo quod assumptione istorum trium mysticatur, & figuratur assumptio triplicis status militantis Ecclesiæ, sc. prælationis, actionis & contemplationis. Nam status prælationis per Petrum designatur: quia primus futurus erat in regimine Ecclesiæ per officium prelationis. Status actionis per Iacobum signatur, qui primus futurus erat in amaritudine pœnitentiæ, per tormentũ
E passionis: quia primus inter Apostolos passus fuit. Status cõteplationis per Ioannẽ designatur, qui primus futurus erat in plenitudine gratiæ, per augmentum dilectionis. Primò ergo assumpsit Petrum, & in Petro ceteros de statu prælationis, ad præsidentiam virtualis protectionis in regimine Ecclesiæ. Secundò assumpsit Iacobum, & in Iacobo cæteros de statu actionis ad abstinentiam carnalis delectationis, in amaritudine pœnitentiæ. Tertiò assumpsit Ioannem, & in Ioanne omnes de statu contemplationis, ad affluentiam spiritualis cõsolationis, in plenitudine gratiæ. Primò assumpsit Petrum, & in Petro cæteros, de statu prælationis ad præsidentiam virtualis protectionis in regimine Ecclesiæ. Vnde dicitur: Ego assumam te Zerobabel filij Salathiel Agg.2.d

ferue meus dicit Dominus,& ponam te,quasi signaculum,quia te elegi.Zorobabel princeps in Iudæa:qui interpretatur princeps translationis,significat quemlibet prælatum,qui est dux,& princeps militantis Ecclesiæ, quam eripuit Dominus de iugo potestatis diabolicæ ratione originalis peccati,siue actualis,&transtulit in regnum filij dilectionis suæ. Huic autem dicit Dominus: Assumam te per gratiã benignæ adoptionis,serue meus per reuerentiam Dominicæ subiectionis,& ponam te, quasi signaculum certificatiuum doctrinæ,ad faciẽdum fidem,promotiuum in pugna ad præliandum,cõtra hostem, & directiuum in via, ad dirigendum in gloriam cœlestem.Et propter hoc elegit te ad cathedram Apostolicæ prælationis. Secundò assumpsit Iacobum, & in Iacobo cęteros de statu actionis ad abstinentiã carnalis delectationis,in amaritudine pœnitentiæ.Vnde dicitur

Psal.26.d in Psal.Quoniam pater meus &mater mea dereliquerũt me,Dominus autem assumpsit me. Legem pone mihi Domine in via tua,& dirige me in semitam rectã, propter inimicos meos.Quoniam pater meus diabolus,mater mea concupiscentia,dereliquerunt me propter amaritudinẽ dolorosę pœnitentiæ.Ideò Dominus assumpsit me:propter collationem gratuitæ iustificationis. Et ratione huius verè pœnitens petit cum desiderio dicens: Legem pone mihi Domine in via præceptorum, & di-

Ezech.3.e rige me in semita recta consiliorum,ne aliquando incidam in manus inimicorum. Et de hoc dicitur: Spiritus Domini leuauit me,& assumpsit me,& abij amarus in indignatione Spiritus mei.Spiritus Domini leuauit me in cruce per affectũ lacrymosæ compassionis.Et assumpsit me per excessum inflãmatæ dilectionis.Et tũc abij amarus in indignatione spiritus,id est,Dominicę passionis, cum cogito quod iterũ in seipso crucifigo Filium Dei,reiterando peccatum.Tertiò assumpsit Ioãnem, & In Ioanne cæteros de statu contẽplationis,ad affluentiã spiritualis cõsolationis,in plenitudine gratię.Vnde dici-

Psal.64.a tur in Psal.Beatus quem elegisti,& assumpsisti, habitabit in atriis tuis.Beatus quem elegisti ad statũ actionis per exercitium bonæ operationis,& assumpsisti ad statum contemplationis per augmentum dilectionis. Habitabit in atriis tuis,per cõtinuationem deuotæ orationis.Et procedit valdè ordinatè propheta,eo quod otium

Greg.lib.6. Mor cap.17. supra finem. tom.2. vitæ contemplatiuæ,quæ est finis vitæ actiuæ,præsupponit exercitium actiuæ.Vnde Greg.in Moralibus:Qui contemplationis arcem desiderãt, prius per exercitium in campo operationis se probent.Sequitur secundo,sc. deuota præparatio affectuosæ eleuationis,cum dicit: *Et duxit eos in montem excelsum*, vt per hoc innuat: quod qui gloriam maiestatis vult videre,mẽtem in excelsum deuotionis debet eleuare.Per mõtem enim ratione suarum trium proprietatum conuenienter datur intelligi debita præparatio prælatorum actiuorum, & contemplatiuorum.Nam mons est situalis eminentiæ immobilis persistentiæ,& liberalis communicantiæ, siue communicabilis influentiæ.Videmus enim in monte altitudinem situationis,fortitudinem incõmotionis,& diffusionem communicationis. Ducit ergo primo prælatos in montem situalis eminentiæ, propter receptionem primariam diuinæ irradiationis. Secundò ducit actiuos in montem immobilis persistentiæ, per virtuosam tolerantiam omnimodæ tribulationis.Tertio ducit contemplatiuos in montem liberalis communicantiæ, propter charitatiuam diffusionem gratuitæ prædicationis. Primò ducit prælatos in montem situalis eminentiæ,propter primariam receptionã diuinę irradiationis. Sol enim primo irradiat mõtes,deinde illuminat valles, sic prælati tanquam sublimes montes, diuinæ lucis irradiationes debent primo in se recipere, & deinde per bonæ vitæ exempla in subditos tanquã in valles trans-

Exo.25.d mittere. Vnde de bono prælato dicitur: Inspice & fac secundùm exemplar quod tibi monstratum est in mõte hoc. Et hoc est, quia vita prælati imprimitur cordi subditorum,vt fit sicut forma sigilli ceræ,eo quod plus mouẽt corda subditorum operum exempla quàm ver-

A ba.Vnde Greg. in pastorali:Actione rector præcipuus, Greg.past. cur.2.Par. cap.3. vt vitæ viuẽdo subditis viam denũtiet,& grex qui pastoris vocem moremque sequitur per exempla melius, quam per verba gradietur.De quo dicitur:Erit mõs do- Isai.2.a mus Domini præparatus in vertice montium,& eleuabitur super colles,& fluent ad eum omnes gentes.Mõs iste præparatus in vertice montium, & sublimis inter omnes colles,est prelatus perfectus,qui propter excellentem eminentiam Euangelicæ perfectionis, ratione cuius excellit etiam omnes subditos in vita,quantumcunq;perfectos,sicut dicit Ber.Monstruosa res est gra- Bern. de consi.lib.2. circa med. dus sũmus,& animus infimus,sedes prima & vita ima. Et tunc fluent ad eum omnes populi, propter liberalẽ affluentiam,siue beneuolentiam piæ subuentionis. Sed væ hodie quorundam prælatorum auaritiæ,qui sic appropriant sibi thesauros crucifixi,quasi à carnalibus pa-

B rentibus accepissent, & pinguant inde nepotes, ditant consanguineos, & ipsi vacant cibis, & potibus delicatis.Sed certè tales sunt fures, & latrones, & etiam loculos habent,eo quod omnia quæ mittuntur pauperibus,portant consanguineis,& nepotibus,& carnalitati gulæ.Et propter hoc multi prælati, licèt ratione status inducant Iesum vsque in supercilium montis, tamen inde præcipitant eum in cordibus subditorum,propter mala exempla quibus longè melius fuisset toto tempore vitæ suæ stetisse in plano,quia quanto status altior, tanto casus grauior.Secundo duxit actiuos in montem immobilis persistentiæ,propter virtuosam tolerantiam omnimodæ tribulationis.Montes enim ventis, & pulsionibus aëris & grandinum sunt immobiliter exposi-

C ti.Sic actiui debent esse expositi ad tolerandum constãter omnes tribulationes exemplo Christi,qui exposuit corpus suum impulsionibus lanceæ, & clauorum, & tamdiu clypeum patientię portauit,donec vitam mortalem terminaret. Vnde de bonis actiuis dicitur in Psalmo: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non Psal.124.a commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem. Quia pusillanimitas est causa ruinæ,& confidentia causa constantiæ, ideò dicuntur confidentes in Domino firmi sicut mons Sion,propter soliditatem fortitudinis, &patientiæ.Qui habitat in Ierusalem per tranquillitatem pacis, & concordiæ, non turbando seipsum interiùs in animo, & non scandalizando proximum exteriùs in verbo:Non commouebitur propter impetuositatem furoris,& iracundiæ. Tertiò duxit contemplati-

D uos in montem liberali communicantiæ, siue communicabilis influentiæ,propter charitatiuam diffusionem gratuitæ prædicationis. Tantæ enim communicationis,& diffusionis sunt montes, vt omnia quæcunque recipiunt statim diffundunt,& quasi se exonerantes ad plana transmittunt. Nam pluuia, mox vt infunditur statim refunditur,& flumina quæque percurrunt,conuallibus communicant,& etiam lapides,& metalla, & alia quæ producunt ad plana transmittunt. Per istum modum contemplatiui debent esse irradiatores cogitationum pluuiæ,siue irrigationis pluuiarum;& etiã rore charismatum donorum ad modum mõtis Sion,per verbum prædicationis, per exemplar conuersationis, ad alios transmittere,quia tunc implebitur illud:In illa die Ioël.2.b stillabunt montes dulcedinem,& colles fluent lacte,& super omnes riuos Iuda ibunt aquæ.Contemplatiui di-

E cuntur stillare dulcedinem piæ compassionis,ad tractãdum afflictos,& colles fluere lac piæ prædicationis, ad nutriendũ debiles,& tunc super omnes riuos,sc. lacrymarum.Iuda,id est,pœnitentium: Iuda enim confitens interpretatur,ibunt aquæ,sc.gratiarum ad multiplicandum opera iustitiæ,& pietatis. Et illud contemplatiuis maximè,qui tenentur professione alicuius regulę,competit.Concordat quod dicitur:Montes Israël ramos ex- Ezech.36.a pandite,& frondete,& florete,& fructus facite: Israël enim videns Deum interpretatur,& signat contẽplatiuum,qui debet videre Deũ in propria cõscientia.Dum dicitur: montes Israël,id est, contemplatiui ramos vestros expandite, scil. ad vagantis populi congregatio-

nem

nem frondete, per diuini verbi prædicationem. Florete
per odoriferi exempli ostentationem, & fructus facite, A
per vestræ salutis acquisitionem: & proximorũ pro-
motionem, quia tunc eritis mons Dei, mons pinguis,
Psal 67.e mons in quo beneplacitũ est Deo habitare in eo. Ter-
tio & vltimò ostenditur dispensatiua ostensio futuræ
glorificationis, cũ dicitur. *Et transfiguratus est ante eos.*
Voluit Dominus noster Iesus Christus trãsfigurari co-
ram istis tribus, per quos prælati, actiui, & contempla-
tiui intelliguntur, & ostendere eis suam futurã gloriam
vt per hoc (appropriatè loquẽdo) primo illuminaret in
Petro prælatos splendore virtutis & intelligentiæ: se-
cundo confirmaret in Iacobo actiuos in spe expecta-
tionis futuræ gloriæ: tertio inflãmaret in Ioanne con-
templatiuos amore charitatis, & beneuolentiæ. Primò
transfiguratus est ante Petrum, vt in Petro illuminaret
prælatos splendore virtutis, & intelligentiæ, vt per ip- B
sos cęteri in fide illuminarentur. Vnde dicit Glossa: Et
Christus voluit transfigurari corã tribus testibus, qui-
bus totus mũdus crederet. Nec tamen Christus in sua
transfiguratione tantũ habuit testimoniũ hominum de
mundo, immò etiam habuit super hoc testimoniũ Dei
Patris de summo cœlo. Testimoniũ Moysi de profundo
lymbo, & testimoniũ Eliç, quasi de medio, scil. paradisi
terrestris. Vnde in sua transfiguratione voluit testimo-
niũ habere, diuinum, propheticũ, & humanũ, siue Apo-
stolicum. Vt primo per testimoniũ Dei Patris dicentis:
Hic est filius meus dilectus, per quẽ facta sunt omnia,
cognoscat, quod omniũ est stabilitor magnificus, scil.
creando. Vt secundo per testimonium Moysi, qui fuit
dator legis, & Eliç, qui fuit eximius prophetarum co- C
gnoscatur, quod ipse est cunctorum reconciliator piis-
simus, secundum quod fuerat promissum, & propheta-
tũ in lege. Vt tertio per testimoniũ humanũ, siue Apo-
stolicum, scil. Apostolorum, qui erunt indices in die iu-
dicij, cognoscatur, quod ipse est omnium retributor iu-
stissimus in remunerando. De illa transfiguratione po-
Sap.16.d test exponi illud: Omnia transfigurata omnium nutrici
gratiæ tuæ deseruiebant ad voluntatẽ eorum, quç à te
sunt desiderata. Dicuntur autẽ omnia transfigurari in
trãsfiguratione Christi, eo quod aliquid de omni crea-
tura fuit in Christo transfiguratũ. Nam Christus in-
Greg hom. 19. in Euag. item.2. quantũ homo cõmunicat cum omnibus creaturis. Ha-
bet enim esse cũ lapidibus, viuere cũ plantis, sentire cũ
iumentis, & intelligere cum Angelis. Cum ergo Chri-
stus, in quo, inquantũ homo, de omni creatura est ali- D
quid, fit transfiguratus: ideò dicũtur omnia in ipso esse
trãsfigurata. Nutrici gratiæ deseruiebãt: quia illa trãs-
figuratio non fuit vt acciperet dotem claritatis gloriæ,
sed diuina gratia dispensante, vt acciperet actum dotis
claritatis gloriæ ad nutriendũ debiles Apostolos in fi-
de, & maximè in hora mortis Christi. Nam omnia de-
seruiebant nutrici gratiæ ad voluntatem eorum, id est
Apostolorũ, propter complacentiã dilectionis, quã ha-
buit in mundo propter gloriã Christi. Vnde Petrus di-
Mat.17.a xit. Domine bonũ est nos hîc esse, quæ à te desiderata
sunt, propter mutuã cohabitationẽ mutuæ dilectionis.
Nam deliciæ Filij Dei sunt esse cũ Apostolis, & præla-
tis. Secundo voluit transfigurari ante Iacobũ, vt in Ia-
cobo cõfirmaret actiuos, vt in spe expectationis futu-
Beda com. in c.9. Luc. cap.38. ræ gloriæ. Vnde Beda dicit in Glossa: Super prædictum
verbũ sic: In montẽ transfiguratus ascendit, vt innuat E
eos, qui resurrectionẽ expectãt, montẽ in excelsũ debe-
re eleuari, & cõtinuis precibus insistere. De hoc potest
1.Cor.4.a exponi quod dicit Apostolus: Nolite ante tẽpus iudica-
re quoadvsq; veniat Dominus, qui & illuminabit ab-
scõdita tenebrarũ, & manifestabit consilia cordiũ, &
tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Hæc autẽ, fratres, trans-
figuraui in me, & Apollo propter vos, vt discatis in
vobis ne supra, quã scriptũ est, vnus aduersus alium
infletur pro alio, &c. Per Paulũ, & Apollo, quorũ vnus
interpretatur mirabilis, & alter admirandus, potest fi-
gurari Dominus noster Iesus Christus, cuius nomẽ vo-
catur admirabilis. Hæc autẽ voluit transfigurari in Ia-

cobo, vt per hoc discant actiui expectare futurã gloriã
resurrectionis cum modestia sermonis in ore. Vnde di-
citur: Nolite ante tempus iudicare quoadvsq; veniat Do- 1.Cor.4.a
minus cum innocentia cordis & operis, eo quod Do-
minus in die iudicij illuminabit abscondita tenebrarũ
& manifestabit consilia cordiũ. Et cum patientia sup-
portationis in opere, ne supra quod scriptum est: Vnus
aduersus alium infletur. Et tunc laus erit vnicuique à
Deo cum propriã mercedẽ accipiet. Tertio transfigu-
ratus est ante Ioannẽ, vt in Ioanne inflammaret con-
tẽplatiuos amore charitatis, & beneuolentiæ. Et de hoc
dicitur in prædicto themate: *Duxit illos in montem ex-
celsum seorsum, & transfiguratus est ante eos, & resplenduit
facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba
sicut nix.* Dominus noster Iesus Christus ad instruendũ,
quod nullus potest clare videre Deum per mentalem
deuotionem, deinde sequestratus à tumultu temporaliũ
sollicitudinũ, per cordis quietationẽ, voluit ducere Apo-
stolos, id est, contẽplatiuos in montẽ excelsum, quasi
eleuando eos per excessum mentalis deuotionis, seor-
sum, sequestrando eos à tumultu sęcularis inquietatio-
nis, & tunc transfiguratus est ante eos, ad ostendendã
eis excellentiam suæ futuræ gloriæ. Sed quia ex ista vi-
sione diuina contemplata, inflammatur anima ardore
charitatis, & concupiscentiæ, & dulcoratur candore ca-
stitatis, & pudicitiæ, per nimium amorem solis iustitiæ,
& candorem lucis æternæ: ideò dicitur quod: *Resplen-
duit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt
alba sicut nix.* Rogemus, &c.

SERMO V.

Catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa, &c. Ca- Matt.15.c
telli sunt humiles peccatores. Micæ sunt verba
Dei, vel gratiarum prægustationes. Mensa est quadru- Mensa quadruplex.
plex, materialis, doctrinalis, sacramentalis, æternalis. De
prima. Cupiens saturari de micis, &c. In hac mensa vi- Luca 16.e
tanda sunt quatuor. Primum est gula, secundum immi-
sericordia. Vnde iste qui splendidè epulabatur quotidie
& micas Lazaro nõ dedit, sepultus est in inferno. Qui- Ibidem.
dam enim plus dant canibus, quam pauperibus, cum
tamen Dominus dicat eis hic: Non est bonum, &c. Mat.15.c
Tertium est societas mala. Homo non debet turpes Matt.24.d
commensales habere. De malo enim seruo manducan-
te cum ebriosis dicitur, quod Deus diuidet eum, &c.
August. quoque in mensa hos versus habuit: August. ad fratres in eremo ser. 25. med. tom 10.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Abominabilius est ad mensam per detractionem cõ- Isai.28.b
mere aliorum vitia, quam propria cibaria: Omnes men-
sæ repletæ sunt vomitu, & sordibus. Quartum est ciba- Tob.2.d
ria illicita: Non licet nobis, aut edere de furto aliquid,
aut contingere. De secunda mensa, quæ est Scripturæ:
Pone super mensam panes propositionis, &c. Mensa Exod.25.c
hæc panem, & coronam habuit, sicut ibidem dicitur:
quia sacra Scriptura in præsenti nos reficit, & in futu-
ro coronam promittit: Darem eis coronam pro cine- Isai.61.a
re, &c. Corona vero quatuor digitis alta fuit: quia se-
cundum Glossam: Per doctrinam quatuor Euangelista- Glossa interlin. in c.25.
rum ad ipsam peruenitur. Aureola autem, quæ super
corona fundatur, doctori Scripturæ datur. Duodecim
panes propositionis duodecim articulos fidei signifi-
cant, qui in symbolo continentur. Signum mortis ho-
minis est, quando huius mensæ cibos malè viuendo
retinere non potest. Psalmus: Omnem escam abomina- Psal.106.b
ta est anima eorum, & appropinquauerunt vsque ad
portas mortis. In hac mensa tot sunt fercula quot præ-
cepta, consilia, virtutes, & exempla commendãtur in
Scriptura. De tertia. Psalm. Parasti in conspectu meo Psal.22.b
mensa, &c. Tribulationes nostræ sunt dæmones, men-
sa, altare: in qua panis corpus est Christi: Probet au- 1.Cor.11.f
tem seipsum homo, &c. Oleum in capite est, gratia
Sacramenti in mente. Certè nõ est bonum sumere pa-
nem filiorum id est, Angelorum, & dare canibus, id est,

sordidis peccatoribus.O quantum peccatum reputares si corpus Christi cani dares. Et certè tu luxuriose, tu inuide,tu auare sordidior es quolibet cane,& fœtidior August. Quanto tolerabilius canis putridus fœtet hominibus,quam anima peccatrix Deo. Magna patientia quod Dominus permittit se à canibus comedi.Nonne Prou.26.b sicut canis per vomitum,ita per confessionem faciunt, & post Pascha ad ea,quę vomuerunt,redierunt. Sicut Luc.22.c canis,qui reuertitur ad vomitum. De quarto:Ego dispono vobis,&c. hæc est mensa admiratione digna si-3.Reg.10.a cuti significatum est:Videns autem regina Saba omnē sapientiam Salomonis & domum, quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula seruorū,ordinemq; ministrantiū,vestesq; eorum,& pincernas, & holocausta,non habebat vltra spiritū. Regina est anima euolatura coronanda in cœlis,quæ mirabitur in sapiētissima dispositione domus cœlestis.Cibi mensæ cœlestis sunt delectationes in dexteraDei.Habitacula sunt māsiones multæ prodiuersitate meritorū.Ordines ministrantium sunt ordines Angelorū.Pincernę sunt animę sanctorū, vinum æterni amoris,& Deo & sanctis inuicē propinantes.Vestes sunt claritates. Eorum holocausta sunt laudes,quæ sine fine offeruntur. Ecce his omnibus visis,anima beata non habebit vltra spiritum : quia à se deficiens,tota transibit in Dominum. In his omnibus Salomonis sapientiā mirabitur,& in ordinatissima prędictorum multitudine delectabitur. August. Tanta est pulchritudo iustitię, tanta est iucunditas lucis æternæ, hoc est incommutabilis veritatis , atque sapientiæ, vt etiam si non licet amplius videre , quam vnius diei hora,propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ pleni deliciis , & circumfluentia temporalium bonorum merito contemnerentur.

DOMINICA TERTIA IN QVADRAGESIMA.

SERMO I.

Luc.11.b ERAT *Iesus eiiciens demonium.* Oportet vt diabolus eiiciatur per contritionem , vt mutus loquatur per confessionem.Eiectio autem diaboli quadruplex est,videlicet de cæco,de impio, de obsesso,de mundo. Prima, diabolo superbiente, secunda, impio pœnitente,tertia , Christo præcipiente, quarta, Ezech.28.d mundo credente facta est.De prima:Peccasti& eieci te de monte Dei,& perdidi te ô Cherubim. Timendū est ergo superbis.Si enim in monte cœli stare non potuit Angelus superbus,quo modo ascendere potest homo superbus? Item si propter vnam superbiam cecidit Angelus,quid fiet de hominibus , qui omnibus vitiis pleni sunt ? Odibilis est ergo superbia non solum An-Eccl.25.a geli , sed hominis miseri : Tres species odiuit anima mea:Pauperem superbum,diuitem mendacem , senem fatuum.Pauper superbus est homo, pauper enim mū-Iob 1.d dum ingreditur,pauper egreditur:Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc , scil. ad Matt.4.a magnam matrem,quæ est terra.Diues mendax,est diabolus diues in promissione:Hæc omnia tibi dabo, &c. Mendax autem est in solutione. Augustinus : veniet dies iudicij, & inuenies verum, quod comminatus est Deus, & falsum, quod pollicitus est diabolus. Senex fatuus est, mundus qui fatua sequitur , & fatuos facit. Superbia Luciferum de cœlo , Adam de paradi-Mar.16.b so , Nabuchodonosor de regno eiecit. De secundo: Aperuit primo Mariæ Magdalenæ , de qua eiecerat septem dæmonia. Septem autem dæmonibus spiritualiter obsessus est , qui septem capitalium vitiorum principibus subiectus est : videlicet superbiæ, inuidiæ, iræ,acediæ, auaritiæ,gulæ, luxuriæ.Vndein hoc Euangelio:*Tunc assumit alios septem Spiritus,&c.* Eiiciuntur autem per illos,septem spiritus,de quibus:Vidi agnum stantem tanquam occisum habentem cornua septem, Apoc.5.b & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei. His cornibus agni eiiciuntur in contritione septem maligni spiritus.Bernardus:Cordis compunctio est,qua eiiciuntur dæmonia,cum affectu cordis eradicantur peccata. Quod autem dicitur de septem spiritibus nequioribus,quod ingressi habitant ibi,non est intelligendū quod substantialiter illabantur menti, quia solius Trinitatis est,sed suggestione : Post buccellam intrauit in Ioan.13.e eum Satanas. Mirum est quod non timent homines quod post buccellam,quam de rapina,vel de vsura,vel de iniusto acquirunt, intret in eos diabolus.De tertia, Si eiicis nos,mitte nos in gregem porcorum,&c. Por-Mat.8.d ci sunt luxuriosi.Ioannes Chrysostomus:Porci sunt qui vitam suam cœnosæ libidini , & voluptatibus sæculi manciparunt. In his diabolus potestatem accipit : Qui Tob.6.d coniugia ita suscipiunt, vt Deum, à se & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent , sicut equus & mulus quibus non est intellectus, habet super eos po-Psal.31.c testatem dæmonium.Horribile videtur quod tot millia dæmonum, scilicet legio vnum obsederunt hominem. Sed certè horribilius est habere tot peccata mortalia, immò vnum immortale. Sed nota quod quādoq; vnus sicut dicitur hic:*Erat Iesus eiiciens demonium,&c.* quādoque septem,quandoque legio vexat hominem.Vnus quando in vno peccato mortali laborat homo. Septem quando in septem peccatis mortalibus. Legio,quando eadem vitia multimodè multiplicantur. De quarto: Princeps mundi huius eiicietur foras, hoc factum est Ioan.12.e per Christi passionem , & per mundi conuersionem: Hic est princeps, de quo dicitur,quod Finees Israelitā Num.25.d fornicantem cum filia nobilissimi principis Madianitarum simul cum ipso interfecit. Princeps diabolus septem habet filias septem vitia capitalia , quas tradidit hominibus : aliquis habet vnam , alius habet plures, alius habet omnes. Quanto plus autem habes filias diaboli, tanto plus habebis de hæreditate eius.id est,de igne æterno, quando cum filiabus eius veneris ad infernum.Istę filiæ habent suas filias,id est, vitia de ipsis nascentia. Væ tibi si matrem cum filia habueris.Nobilis principis filia est iniquitas operis, nobilioris autem nequitia consuetudinis , nobilissimi vero obduratio impœnitentis.Qui hanc habuerit,gladio Finees,id est, sententia Christi damnabitur.Si acuero, vt fulgur gla-Deu.32.f dium meum,& arripuerit iudicium manus mea : reddam vltionem hostibus meis , &c. August. Nolentes corrigi, si peccauerint nihil aliud elegerunt nisi cum mundo damnari.

SERMO II.

PORRO *si in digito Dei eiicio demonia, profectò venit in vos regnum Dei.* Luc.11.e Quia virtutis est naturaliter in bonum dirigere : ideò Dominus noster Iesus Christus videns oculo suæ sapientiæ temerarias cogitationes Iudæorum dicentiū ipsum in Beelzebub eiicere dæmonia,respectis eorū cogitationibus & refutatis efficaciter indissolubilibus rationibus ad dirigendū eos cōcludit pro veritate propositū verbum dicens : *Porro si in digito Dei,&c.* In quo quidem verbo tria notantur, videlicet:Malignitas diabolicæ nequitiæ. Immensitas diuinæ potentiæ.Vtilitas consecutę misericordiæ. Primo notatur malignitas diabolicæ nequitiæ,cum dicit:*Porro si.* Secundo immensitas diuinæ potentiæ , cum subdit: *In digito Dei eiicio Dæmonia.* Tertio vtilitas consecutæ misericordiæ,cum subinfert : *Venit in vos regnum Dei,* Dicit ergo:*Porro si.* Vbi notatur malignitas diabolicæ nequitiæ.Magna enim malignitas est ex parte diaboli, eo quod tam pulcherrimam creaturam,scil. animam factam ad imaginem , & similitudinem Dei interficit, & secundum omnes suas potentias à Deo auertit, & peruertit.Nam primo rationalem excæcat errore falsitatis & malitię.Secundo concupiscibilem deformat fœtore, carnalitatis , & luxuriæ. Tertio irascibilem deordinat

timore

tumore vanitatis, & superbiæ. Primo ergo malignitas diaboli rationalem excæcat errore falsitatis, & malitiæ. Mat.12.b Vnde dicitur: Oblatus est ei, dæmonium habens, cæcus, & mutus, & curauit eũ ita, vt loqueretur, & videret. Dæmonium quę inhabitat per dęmonium facit eum cæcum per errorem cæcitatis, & mutum per pudorem cõfessionis crucifixi: sed cum offertur Christo credendo in eum per captiuationem intellectus curatur à dæmonio duræ malignitatis per illapsum summæ diuinitatis. Non enim compatiuntur se inuicem diabolus, & Deus in vno habitaculo. Nam diabolus est grossus, & inflatus per elationem superbiæ, & Deus est magnus, & excelsus per immensitatem essentiæ. Restituitur visus per agnitionẽ primæ veritatis in corde, & redditur verbum per expressionem creditæ veritatis in ore. Nam creditur corde ad iustitiam, confessio autem ore fit ad salutem. Secundo malignitas diaboli concupiscibilem deformat fœtore carnalitatis, & luxuriæ. Vnde dicitur: Qui coniugia ita suscipiunt amore, scil. libidinis Deum excludunt à se, propter fœtorem fornicationis, & à sua mente propter immoderationem delectationis. Homo enim luxuriosus, ita absorbetur delectatione carnis, vt totaliter sit deditus libidini, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, propter subuersionem rationis. Et super talem habet dæmonium potestatem præcipitando de peccato in peccatum, quousque faciat eum ruere in profundum inferni, sicut vas quod tantum de loco voluitur in locum, donec labatur in puteum. Tertio malignitas diaboli deordinat irascibilem tumore vanitatis, & superbiæ. Vnde dicitur: Occurrerunt ei duo habentes dæmonia de monumentis exeuntes sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Homines dæmonia habentes elationis, & superbiæ licet sint eleuati, quantum ad apparentiam, per elationem superbiæ in corde, & ostentationem iactantiæ in opere super omnes alios, qui sunt super terram, tamen secundum veritatem in tantum sunt depressi, & humiliati secundum rationem infallibilem diuinæ iustitiæ, quæ est: Qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, vt iam viuentes sint sepulti, & habitent cum dæmonibus in monumentis inferni. Et propter hoc dicitur: Occurrunt ei duo habentes dæmonia de monumentis exeuntes sæui nimis, propter furorẽ iracundiæ: ita vt nullus posset transire per viam illam propter liuorem inuidiæ. Sequitur: ***In digito Dei eiicio dæmonia.*** Vbi notatur immensitas diuinæ potentiæ. Ista immensitas diuinæ potentiæ in hoc apparet. Primo quia dæmonium erroris, & malitiæ eiicit illuminando rationalem, in aspectu primæ veritatis. Secundo quia dæmonium fœtoris, & luxuriæ eiicit decorando concupiscibilem, in amplexu munditiæ, & castitatis. Tertio quia dæmonium elationis, & superbiæ eiicit ordinando irascibilem in despectu subiacentiæ, & humilitatis. Primo ergo immensitas diuinæ potentiæ in hoc apparet, quia dæmonium erroris, & malitiæ eiicit, illuminando rationalem in aspectu primæ veritatis. Vnde dicitur: Obtulerunt hominem vnum dæmonium habentem, & eiecto dæmonio locutus est mutus. Homo habens dæmonium cæcitatis, & malitiæ efficitur mutus propter ruborem confessionis crucifixi, sed cum offertur Christo in eum credendo per captiuitatem intellectus, eiicietur dæmonium cæcitatis, & malitiæ per illapsum illuminantis sapientiæ, & restituitur verbum per expressionem veritatis creditæ. De hoc similiter dicitur: Cum eiecisset dæmonium locutus est mutus. Secundo immensitas diuinæ potentiæ dæmonium fœtoris, & luxuriæ eiicit, decorando concupiscibilem in amplexu munditię, & castitatis. Vnde dicitur: Exiuit ab eo dęmonium & curatus est, & sequitur: Hoc genus non eijcitur nisi per ieiuniũ, & orationem. Exiuit ab eo dæmonium carnalitatis, & luxuriæ & curatus est per amplexũ castitatis, & munditię. Sed modum curandi, & eiiciendi illud dæmonium docet Dominus cum subdit: Hoc autem genus non eiicietur nisi per ieiunium macerationis refrænando voluptatem lasciuiæ carnis exterius, & orationem deuotionis in refrænando ardorem immoderatæ dilectionis interius. Vnde Hieron. Ieiunio sanantur pestes carnis, & oratione pestes mentis, & quando oratio purior, & feruentior, tanto ad expellendum vitium luxuriæ efficacior. Vnde Chrys. Quis non oratione deuicit? Quanto oratio fuerit purior, & feruentior celebrata, tanto celerior erit de inimico victoria. Tertio immensitas diuinę potentiæ dęmonium tumoris & superbiæ eiicit, ordinãdo irascibilem in despectu subiacentiæ, & humilitatis. Vnde dicitur: Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicitur foras, & si ego exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Nunc enim est iudicium mundi, vt vnus moriatur homo pro populo, propter mitigabilem rigorem diuinæ iustitiæ, & non tota gens pereat propter immutabile decretum promissæ misericordiæ. Ergo Christus ad destruendam superbiam primi hominis, qui voluit æquari Domino dignatus est tantum, & plus humiliari, quantum Adam superbiuit, factus homo: quia non emẽdatur damnum, nisi tantum, vel plus restituatur. Sed vt omnia, id est, de omni gente, & natione aliquos, vt intelligatur pars pro toto, ad seipsum traheret per vnicum vinculum amoris, voluit exaltari à terra per opprobriosam mortẽ crucis: quia & diabolus iniecerat manus in alienum seruum, sc. Christum, in quo non habebat quidquã, suggerẽdo suis membris vt crucifigeretur, ideo iustum fuit vt amitteret proprium seruum scil. captiuum hominem. Vnde in lege dicitur: Qui alienam possessionem iniustè possidet, vel occupat, debet propriam amittere. Et sic princeps superbiæ amissa potestate, quam habebat super seruum suum hominem, eo quod iniustè manum in Christum miserat, cum vituperio eiectus est foras. Tertio notatur vtilitas consecutæ misericordiæ ex parte humani generis, cum dicit: ***Peruenit ad vos regnum Dei.*** Primo per gratiã baptismalem, respectu mali amouendi. Secundo per gratiam pœnitentialem, respectu ardui inchoãdi. Tertio per gratiam finalem, respectu boni consummandi. Primò ergo appropinquat regnũ Dei per gratiam baptismalem respectu mali amouendi. Vnde dicitur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnũ Dei, quod natum est ex carne caro est, & quod natum est ex spiritu spiritus est. Quia omnes nascimur filij iræ, & carnales ratione fœditatis originalis culpæ: ideo iustè sumus priuati illa hæreditate regni cælestis, nec possumus ad illam peruenire, nisi per gratiam baptismalem priùs efficiamur mundi, & spirituales, & sic tanquã veri hæredes Dei, & cohæredes Christi fuerimus in regnum filij dilectionis suæ assumpti: quia caro, & sanguis regnum Dei non possidebit, nec corruptio incorruptionem. Secundo appropinquat regnum Dei per gratiam pœnitentialem, respectu ardui inchoandi. Et de hoc dicitur: Agite pœnitẽtiam, appropinquat enim regnorum cælorum. Qui faciunt dignos fructus pœnitẽtiæ in exercitiis virtuosæ operationis, castigando corpus proprium in bonis exemplis, ædificando proximum in continuis laudibus honorando Deum. Vnde qui vult vt appropinquet sibi regnum Dei, debet facere dignos fructus pœnitentiæ eradicãdo à seipso omnia vitiorum genera: quia non est dignus intrare superbus, & altus: quia humili, & basso ostio, quod est Christus, caput conquassabitur. Nõ inuidus: quia eius participatio indipsum. Non iracundus, & iaculosus: quia ibi est summa pax, quæ exuperat omnem sensum. Non auarus, quia foramen acus camelum cum sarcinis non admittit. Non gulosus: quia regnum Dei non est esca, & potus. Non luxoriosus: quia ibi neque nubent, neque nubentur. Similiter caro, & sãguis regnũ Dei nõ possidebunt sicut dicitur. Tertio modo appropinquat regnum Dei per gratiam finalem respectu boni cõsummandi. Vnde dicitur: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Et ratio est, quia Deus nullum recipit in regnum suum nisi amicũ. Nullus est amicus nisi sit finaliter per patiẽtiam in tribulatione probatus. Vnde ad intrandũ illud regnũ, quod est magnum lõgitudine æternitatis, interminabile

Marginalia (left): Mat.12.b; Ioan.10.b; Tob.6.b; Psal.31.c; Matt.8.d; Luc.14.b; Matt.9.d; Luc.11.b; Matt.17.c
Marginalia (right): Hier. com. in cap. 9. Marc. tom. 6.; Ioan.12.e; Ioan.18.b; Ioan.3.a; Rom.8.d.; 1.Cor.15.f; Matt.3.a; Ibidem b; Psal.118.d; Phil.4.b; Matt.19.d; Rom.14.d; Matt.22.c; 1.Cor.15.f; Act.14.d

latitudine capacitatis, incoarctabile in celsitudine sublimitatis, debet semper habere in proposito æternitatem bonæ voluntatis, impermutabilitatem gratuitæ veritatis, & sustinere confidenter pœnalitatem humanæ miseriæ, &c.

SERMO III.

Luc. 11. d

Tunc vadit, & assumit septē alios spiritus nequiores se. Ecce quod hic dicitur sæpe videmus, quam qui post conuersionem peruertuntur, sæpe pluribus vitiis quam ante subiiciuntur. Septem autem spiritus, secundum septem vitia capitalia possumus hic accipere. Primus ergo est spiritus superbiæ. Contritionem procedit superbia, & ante ruinam exaltabitur spiritus, non solum spiritus superbi hominis, immo superbus diabolus, sicut exaltabitur ante ruinam in cœlo, ita exaltatur quotidie ante ruinā nostram. Secundus inuidiæ: Non rectis oculis, &c. vsque inuasit spiritus malus Saül. Adhuc hodie quos spiritus inuidiæ vexat, non rectè aliquos aspiciūt. Tertius iræ: Ira non habet misericordiam: neq; erumpēs furor: & impetum concitati spiritus ferre quis poterit? Incendiarij diaboli sunt iracundi, & ideo eos nulla domus ferre potest timore incendij: Secundum ligna siluę sic ignis exardescet, & secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit, & secundum substantiam suā exaltabit iram suā. Quartus auaritiæ: Egrediar, & ero spiritus mendax omniū prophetarum. Spiritus iste, qui persuasit regi Achab tollere Ramach Galad, est spiritus auaritiæ, qui semper persuadet tēporalia, quæ multis congregantur. Psal. Mendaces filij hominum in stateris, &cæt. Quintus accidiæ: Spiritus tristis exsiccat ossa. Et: Ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, &cæt. Accidia enim infirmum reddit ad opera decem mandatorum, & octo beatitudinum, neq; sursum aspicere sinit hominem ad Deum. Sextus est gulæ: Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis & errare fecit Ægyptū in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens. Caue tibi de vertigine ebrietatis. Septimus est luxuriæ: Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. Caue sagittas cuiuslibet horum septem spirituum nequiorum: In omnibus sumentes scutū fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Nequam sunt isti spiritus in peccantibus ante conuersionem. Nequiores autem sunt in recidiuantibus post cōuersionem. Isidorus: Grauius illos concupiscentia sæculi ferit, quos post renuntiationem ad mundi amorem reducit. Nequissimi vero sunt in perseuerantibus vsque ad damnationem. Isti septem spiritus nequam sunt eiiciendi sex modis. Videlicet verbo sanctæ prædicationis: Verbo eiiciebat spiritus. Primum bonum Verbi Dei est, quòd per timorem humiliat cor, superbiam reprimens: Cùm audisset Achab, &c. vsque non vidisti Achab humiliatum coram me, &c. Item beneficio Dominicæ passionis. Vnde dicitur quod per citharam Dauid spiritus malus recedebat à Saüle. Cithara vero est Christus in cruce. Sicut enim in cithara tendūtur chordæ super lignum, ita membra Christi super lignum crucis tendebantur. Per memoriam autem passionis Christi charitas accenditur, inuidia confunditur. Itē exemplo bonæ cōuersationis. Vnde dicitur quod per sudaria, & semicinctia Pauli fugabantur spiritus nequam. Sudariū, quo laborantiū sudor extinguitur, est exemplū patientiæ in laborātibus. Semicinctium autem, quod est vestis ex vno latere dependens, significat exemplum patientiæ, vel mansuetudinis in tribulationibus. Patientia enim indigemus in latere sinistro aduersitatis, non in latere dextro prosperitatis. Item digito occultæ inspirationis. Vnde in hoc Euangelio: Si in digito Dei, &c. auaros nec prædicatio, neque Christi passio neque exemplum mouere potest ad restitutionē, nisi digitus Dei specialiter tāgat eos. Sunt enim sicut malefici Pharaonis, id est diaboli, qui non reprimuntur Dei digito sicut dicitur: Itē studio continuæ orationis, quæ specialiter maximè valet contra accidiam. Itē inedia deuotæ ieiunationis, quæ specialiter valet contra gulam. De his duobus dicitur: Hoc genus non eiicitur nisi per orationem, & ieiunium. Item fumo amaræ contritionis: Cordis eius particulam si super carbones, scil. infernales per recordationem posueris, fumus eius, id est, contritio, extirpat omne genus dæmoniorum. Contritio valet contra omnia vitia, specialiter tamen fumus iste fugauit dæmonium, quod super luxuriosos habuit potestatem.

Prou. 16. c
1. Reg. 18. c
Pro. 27. a
Eccl. 28. b
3. Reg. 22. d
Psal. 61. d
Pro. 17. d
Luc. 13. c
Isa. 19. c
Osee. 4. b
Ephes. 6. c
Mat. 8. b
3. Reg. 21. g
1. Reg. 16. c
Act. 19. b
Exod. 8. c
Mat. 17. d
Tob. 6. b

SERMO IV.

Luc. 11. d

Beatus venter qui portauit, &c. Sicut Maria in ventre, sic nos in mente Christum portemus. Quatuor autem sunt, quæ portanda nobis sunt. Portare enim debemus Christum in corde per dilectionem, crucem Christi in corpore per castigationē, nomē Christi in ore per prædicationem, coronam Christi in capite per glorificationem. De primo hic: *Beatus venter*, &c. Sicut per matrem, cuius est diligere, portatur in castissimo ventre, ita non nisi per amantem portatur mundo corpore. Certè melius est portare panem in ventre, quàm lapidē vel serpentem. Peccatum autem est lapide grauius, & serpente multò horribilius. Panis eius in vtero eius vertetur in fel aspidum. O quàm horreret homo serpentem habere in ventre! Et certè periculosius est vnum peccatum in corde, quàm mille serpentes in corpore. Dilectio autem non solum debet esse in corde, sed in opere. Ideo non solum Mater in vtero, sed etiam Simeon in brachio Christum portauit. Libenter charissimi in vtero cordis portemus, qui nos in vtero suæ sanctæ misericordiæ semper portat, quousque in lucem vitæ æternæ nos pariat: Qui portamini à meo vtero, &c. id est, misericordia. Debet ergo diligi. De secundo: Ego stigmata Iesu in corpore porto. Crux Iesu non solum per vulnera, & stigmata passionum portatur, sed etiam per pœnitentiam, & carnis mortificationem, & sensuum refrænationem: Glorificate & portate Deum in corpore vestro. Portare autem debemus tempestiuè, ne negligamus temporis breuitatem. Bonum est viro cum portauerit, &c. Item voluntariè, ne cogamur necessitate sicut Simon: Imposuerunt illi portare crucem post Iesum. Item strenuè, ne vincamur tentatoris importunitate: Probus enim miles strenuissimè clypeum portat quandiu inter hostes est: Filij Iuda portantes clypeum, &c. Clypeus pœnitentiam significat, protegit enim nos ab hostibus, & ne vulneremur. Hasta est zelus iustitię. Sed heu multi de pœnitentia faciunt, sicut de quodam dicitur, qui clypeum vsque ad ostium portauit, & tunc in lutum proiecit. Greg. Incassum bonum agitur, si ante terminum vitæ deseratur. Libenter portemus crucem pro Christo qui libenter portauit pro nobis: Baiulans sibi crucem exiuit, &c. De tertio: Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum, &c. Nomen Iesu in ore portare debemus non solū in prædicatione, sicut Paulus, sed etiam in oratione, & in laudatione, in collocutione, in frequenti luminatione. Bernard. Iesus mel in ore, melos in aure, iubilus in corde. Charissimi semper portemus aliquid boni in ore? sicut columba de qua: Portans ramum oliuæ virentibus foliis in ore suo. Oliua Christum, vel virum iustum significat. Ps. Ego autem sicut oliua, &c. Ramus autem est bonum opus, vel exemplum. Folia autem virentia sunt verba ædificatoria, verba veracia, pudica, pacifica, vtilia. Hæc columba, id est, anima innocens debet in ore habere, si ad Noë, id est, ad Christum vult venire. Sed heu quidam non columbæ Dei, sed ciconiæ sunt diaboli, qui sæpius ranam, quam ramum in ore habent, vt detractores, mēdaces, turpiloqui, proditores & huiusmodi: Vidi de ore draconis, & de ore bestię & de ore pseudoprophetæ exire tres immundos spiritus in modum ranarum. Libenter nomen eius nos portare debemus, qui nos verbo oris sui portat: Portāsq; omnia verbo virtutis suę. Porta eum in ore tuo, ne te euomat de ore suo: Incipiā te euomere ex ore meo. De quarto: Insuspicabilis portauit diadema, sicut Paulus persecu-

tor

Quatuor portanda.
Iob 20. b
Luc. 2. d
Isa. 46. a
Gal. 6. c
1. Cor. 6. d
Thren. 3. d
Luc. 23. d
1. Par. 12. d
Ioan. 19. c
Act. 9. c
Bernard. in Cant. serm. 15 post med.
Gen. 8. b
Psal. 51. a
Apoc. 16. c
Heb. 1. b
Apoc. 3. c
Eccl. 11. a

tor,& magnalia,& multa quondam peiores nunc portant coronam: Mat.21.c Publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei. A Et quia multis doloribus, & laboribus animæ,& cordis ad portandam hanc coronam peruenitur,ideo bene dicitur: Eccl.40.a Occupatio magna creata est omnibus hominibus,&c. Nota quod ibidem per præsidentem super sedem gloriosam , & vtentem hyacintho,id est , stola cœlesti , & per portantem coronam significari potest spiritus cuiuslibet iusti in cœlo beatificati. Per humiliatum autem in terram , & cinerem , & per opertum lino crudo , significari potest corpus , quod panno lineo inuolutum est in sepulchro. In his enim occupatio,& graue iugum dum adhuc in mundo viuebat. Vt hanc coronam portemus in cælo, Christus pro nobis coronam portauit in mundo: Ioan.19.a Exiuit ergo Iesus, portans coronam spineam. Bernardus: Deus pro te coronatus est spinis,vt tu coroneris in cælis.

DOMINICA QVARTA IN QVADRAGESIMA.

SERMO I.

Ioan.6.a EQVEBATVR *eum multitudo magna , quia videbant signa,quæ faciebat super his,qui infirmabantur.* Quoniam maioris læsionis est infirmitas mentis, quam corporis: ideo in hodierno Euangelio exemplo multitudinis Christum sequentis per desertum, propter signa sanitatis,quę videbant super infirmos fieri corporaliter,informantur omnes spiritualiter infirmi sequi Christum per desertum asperitatis, & pœnitentiæ, vt ab eorum infirmitatibus liberentur. Sed quia prius est ad medicum recurrere,deinde morbum ostēdere,& posteà curationem recipere:ideo ad hoc,vt ordinatè procedamus,possumus dicere quod in verbis istis primo notatur iustitiæ,& sāctitatis inchoatio. Secundò humanæ calamitatis designatio. Tertiò diuinæ bonitatis ostensio. Primo ergo notatur iustitiæ,& sanctitatis inchoatio,cum dicit: *Sequebatur eum multitudo magna.* Secundo humanæ calamitatis designatio,cū dicit: *Super his,qui infirmabantur.* Tertiò diuinæ bonitatis ostensio,cum subinfert: *Quia videbant signa,quæ faciebat.* Dicit ergo: *Sequebatur eum multitudo magna,* vbi notatur iustitiæ,& sanctitatis inchoatio. Ille enim est verus inchoator iustitiæ,& sāctitatis,qui Christum sequitur. Primo in voluntaria despectione terrenę cupiditatis. Secundo in vera deiectione profundæ humilitatis. Tertiò in continua maceratione propriæ carnis. Primò ille est verus inchoator iustitiæ,& sanctitatis, quia Christum sequitur in voluntaria despectione terrenæ cupiditatis. Vnde dicitur: Luc.9.g Dixit quidam: Sequar te quocunq; ieris,ait illi Iesus vulpes foueas habent,& volucres cœli nidos,filius autē hominis non habet vbi caput suum reclinet. Quia iste volebat sequi Christum ad hoc,vt ditaretur & honoraretur, eum vocauit Dominus vulpem habentem terrenam foueam cupiditatis & volucrem habentem aëreum nidum vanæ gloriæ, & ambitionis,propter hoc non poterat sequi Christum, qui erat pauperrimus , & humillimus. Vnde de beato Matthæo: Mat.9.a Vidit hominem sedentem in telonio Matth. nomine,& ait illi: Sequere me , & surgens secutus est eum. Beatus Matth. pro statu suo signare potest hominem auarum , qui sedet in telonio terrenæ cupiditatis, cui dicitur à Christo sequere me, per despectionem terrenæ cupiditatis, & surgens à puluere cupiditatis secutus est eum, per amplexum sanctissimæ paupertatis in affectu,siue in effectu, secundum illud Psalm. Psal.61.a Diuitiæ si affluant,nolite cor apponere. Secundò ille est verus inchoator iustitiæ,& sanctitatis, qui sequitur Christum in vera deiectione profundæ humilitatis. Et de hoc potest intelligi verbum Iacob: Gen.33.a Præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar vestigia eius. Verbum illud Iacob , qui interpretatur supplantator, potest esse verbum cuiuslibet humilis supplantantis diabolum per humilitatem , dicentis ad Christum: Præcedat Dominus meus per voluntariam abiectionem profundæ humilitatis, & ego seruus tuus sequar cum timore filialis reuerentiæ vestigia tua. Vestigia,inquam non sublimitatis potentiæ , quia præsumptuosum est, eo quod sunt adoranda non imitanda. Non profunditatis sapientiæ, quia curiosum, quoniam non sunt scrutanda, & imitanda , sed admiranda. Sed vestigia profundæ humilitatis:quia gloriosum est, eo quòd in talibus est gloria magistri sequi Deum. Tertiò ille est verus inchoator iustitiæ, & sanctitatis, qui Christum sequitur in continua maceratione propriæ carnis. Vnde dicitur: Mat.10.d Qui non accipit crucem suam,& sequitur me,non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet eam, B & qui perdiderit animam suam propter me , inueniet eam. Ecce quod Christus rex regum statuit decretum, quod nullus possit eum videre,nisi sit secum crucifixus. Et hoc decretum est tantæ generalitatis, vt nullus excipiatur:tantæ autem necessitatis, vt cùm nullo dispensetur. Sed quilibet tenetur accipere crucem mortificationis in suo corpore,vt & vita Domini Iesu in corpore suo per imitationem manifestetur, alioquin non est dignus sequi eum ad coronam, sine vexillo victoriæ. Vnde post exhortationem subiungit retributionem , cum dicit: Qui inuenit animam suam perdet eam: item qui patibulum mortificationis crucis negligit assumere, Psal.6.d expectet suę exterminationis iudicium. Sed qui perdit animam suam propter me,inueniet eam,id est,qui carnem C suam crucifigit cum vitiis,& concupiscentiis,assumendo vexillum victoriæ, expectet suæ coronationis præmium. Sequitur: *Super his qui infirmabantur.* Vbi secundo notatur humanæ calamitatis resignatio,& quia tunc temporis infirmitas exterior erat signum infirmitatis interioris. Nam nullum curauit Dominus corporaliter quem primo non curaret spiritualiter. Ideò nomine infirmitatis corporalis potest designari calamitas , siue infirmitas spiritualis propter aliquam conuenientiam, quam habent ad inuicem. Nam sicut inæqualitas humorum est causa infirmitatis corporalis sic infirmitas spiritualis causatur ex inæqualitate , siue inordinatione quatuor affectionum,quæ sunt hę,spes,timor,gaudium, & amor. Primo propter pusillanimitatem timoris,&diffidentiæ causatur infirmitas inconstantiæ,& desperatio- D nis. Secundò propter gaudium , & exultationem afflictionis alienæ causatur infirmitas inuidiæ , & rancoris. Tertio propter inordinatum amorem prosperitatis mundanæ causatur infirmitas auaritiæ,& cumulationis. Primo propter pusillanimitatem timoris,& diffidentiæ,causatur infirmitas inconstantiæ, & desperationis. Vnde dicitur: Deut.3.d Videbit quod infirmata sit manus,clausi quoq; defecerunt,residuiq; consumpti sunt. Infirmata est manus,virtuosæ operationis. Defecerunt clausi in carcere diffidentiæ, & desperationis: Residuiq; consumpti sunt per ardentissimam diffusionem super quæq; genera peccatorum. Sed de illis,qui liberantur ab illa infirmitate potest exponi illud: 1.Reg.2.a Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore. Arcus fortium,id est,dæmonum: multum enim nituntur dæmones cum isto arcu E diffidentiæ,& desperationis sagittare timidos,& imbecilles homines:sed quando superatus est,arcus ille per considerationem diuinæ benignitatis,quæ parcit faciliter, infirmi resumunt vires,& accinguntur robore confidentiæ. Et de hoc dicitur in Psalm. Psal.26.a Ipsi infirmati sunt, per timorem diffidentiæ,& desperationis,& ceciderunt in profundum æternæ damnationis. Sed si consistant aduersus me confidentem in Domino , castra diabolicæ nequitiæ,incutiendo timorem desperationis,non timebit cor meum, per pusillanimitatem timoris. Secundo propter gaudium & exultationem afflictionis alienæ causatur infirmitas inuidiæ, & rancoris. Vnde dicitur. 2.Par.16.d Ægrotauit Aza dolore pedum vehementissimo,& nec in infirmitate sua requisiuit Dominum. Aza ratione suæ infir

infirmitatis,scil.podagræ potest signare hominem inuidum. Nam sicut prodagricus perdit gressum corporalem, sic inuidus profectum spiritualem, nec in infirmitate sua inuidus requisiuit Dominum propter difformitatem suæ voluntatis ad diuinam. De hoc similiter di-
2 Paral.21.d citur:Tu autem ægrotabis languore pessimo vteri,donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies, & sequitur:Mortuus est in infirmitate pessima.Inuidus tãto languore liuoris tabescit,& torquetur,quando bonus proficit, vt videantur sibi viscera de suo ventre exire,& sic moritur in infirmitate pessima propter putridam putrefactionem totius hominis. Nam putredo ossium est inuidia. Tertio propter inordinatum amorem prosperitatis mundanæ causatur infirmitas auaritiæ, & cumula-
Deu.29.e tionis. Vnde dicitur: Peregrini qui de longe venerint videntes plagas terræ illius, & infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus,sulphure,& salis ardore comburens, ita vt vltra non seratur, nec virens quippiam germinet. Et quia auaritia reddit hominem callidum, & astutum in corde, fœdum in conuersatione, aridum in opere, quia sine compassione:ideo dicitur auarus affligi sulphure fœtoris, ardore solis ad modum terræ aridæ & combustæ,ita vt non seratur:quia nec prius saturatur cor auari auro, quam saturetur vento, & ideo non sistit appetitus, quia nunquam inuenit soliditatem, sed po-
Heb.13.e tius vanitatem in prosperitate mundana. Videntes autem peregrini, qui non habent hic manẽtem ciuitatem, sed futuram inquirunt propter plagas quibus afflictus est auarus, exemplo didicerunt omnia despicere, propter amorem Dei. Vltimo notatur diuinæ bonitatis ostẽsio, cum dicit: *Quia videbant signa,quæ faciebat.* Licet ostendatur diuina bonitas per multa signa,tamen quantum ad præsens, potest dici quod ostenditur diuina bonitas per tria signa,quæ fecit super triplicem prędictam proprietatem. Nam primo fecit signum pietatis,& clementiæ in gratuita condonatione omnimodę iniquitatis; contra infirmitatem diffidentiæ. Secundo fecit signum charitatis, & beneuolentiæ, in charitatiua exhibitione proprię carnis contra infirmitatem rancoris & inuidiæ. Tertio fecit signum paupertatis & inopiæ in voluntaria despectione mundanæ prosperitatis contra infirmitatem auaritiæ. Primo fecit signum pietatis, & clementiæ in gratuita condonatione omnimodę iniquitatis. Vnde di-
Psal.85.e citur in psal. Fac mecum signum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur:quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me. Fac mecum signum pietatis, & misericordiæ in bonum salutis æternæ, vt videant dæmones, qui oderunt me propter rigorem seueritatis iustitiæ,& confundantur propter constantiam seueritatis humanæ.Quoniam tu Domine adiuuisti me, propter collationem corroborantis gratiæ, & consolatus
Ier.50.e es me, per condonationem iniquitatis. De hoc similiter potest dici, & exponi illud: Annuntiate in gentibus, & auditum facite, leuate signum,prædicate, & nolite celare. Prædicatores, & maxime prælati sacerdotes debent prædicare verbo,& leuare facto illud signum diuinę misericordiæ in condonatione delictorum,nec debent illud celare vendendo misericordiam Dei liberalem pretio temporali, vt sic peccatores experti dulcedinem diuinæ misericordiæ annuntient, & auditum faciant timentib⁹ rigorem seueritatis iustitiæ, quoniam pronior est Deus
Aug. de spir. & ani.cap.6. tom.3. ad miserandum, quam ad condemnandum. Vnde.Aug. in libro de anima: Tardius siquidem videtur Deo dare peccatori gratiam quam ipsi peccatori qui accipit.sic festinat absoluere à tormento,quod quasi plus ipsum cruciet compassio miseri, quam ipsum miserum compassio sui.Secundo fecit signum charitatis,& beneuolentiæ in charitatiua exhibitione propriæ carnis contra infirmita-
Cant.8.b tem rancoris, & inuidiæ. Vnde dicitur:Pone me vt signaculum super cor tuum,vt signaculum super brachium tuum, quia fortis est,vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio. Licet magnum signum charitatis,& beneuolentiæ fecerit Filius Dei in incarnatione, dando se in fratrem humani generis, naturam assumendo, in pas-

A sione dando se in pretium nostrę redemptionis,pœnam sustinendo. Maius tamen signum dilectionis fuit cum proprium corpus tradidit homini in cibum refectionis. Nam in aliis duobus modis, est quædam separatio, & diuisio inter dantem, & datum:sed isto modo est mirabilis, & interminabilis vnio inter cibatum, & cibum,& conuersio vnius, & alterius. Et ratione istius vnionis dicit Christus animæ gustanti dulcedinem sacramenti Eucharistiæ amoris:Pone me, vt signaculum charitatis, & beneuolentiæ super cor tuum,quod est in medio homine, propter vnionem internam cibi, & cibantis, & conuersionem cibati ad cibum. Vt signaculum super brachium tuum, propter ostensionem virtuosæ operationis.Nam probatio dilectionis exhibitio est operis: quia fortis est, vt mors dilectio, quæ me duxit ad angustias
B tribulationis temporalis toto tempore vitæ meæ, & ad vltimũ traxit me ad crudele supplicium crucis. Dura sicut infernus æmulatio mei patris æterni, qui postquã filium habuit incarnatum, ad mortem duci permisit, & resuscitatum pro vobis ostendit, cum gloria,& honore coronatum,& sublimatum super cælos, eum constituit vobis adiutorem viatorum, & beatificatorum comprehensorem. Tertio fecit signum paupertatis & inopiæ, in voluntaria despectione mundanæ prosperitatis contra infirmitatem auaritiæ. Vnde dicitur:Et hoc vobis signum Luc.2.b
erit:Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio.Hoc erit vobis signum paupertatis,& penuriæ,quia inuenietis filium Dei, inquantum hominem pannis inuolutum necessitatis, & indigentiæ, non purpura superfluitatis & iactantiæ,& positum in humili,&
C aspero præsepio voluntariæ abiectionis,non in lecto serico pomposæ ostentationis. Vnde Bernardus: Tempus elegit quod molestius est paruulo,& pauperis matris filio, quæ vix habeat pannos ad inuoluendum:sed in pręsepio reclinauit. Et cum tanta esset necessitas nullam audio pellium fieri mentionem, non tale est iudicium mundi, aut mundus fallitur, aut ille errat:sed diuinam falli sapientiam est impossibile:ergo mundus errat. Rogemus, &c.

SERMO II.

Est puer vnus hic, quinque panes hordeaceos habens:Puer Ioan.6.a
est Christus à quo quinque panes habemus,videlicet naturæ, doctrinæ, pœnitentiæ, Eucharistiæ,gratiæ. Primus est corporalis, secundus doctrinalis, tertius pœnitentialis, quartus sacramentalis, quintus spiritualis. De
D primo:In sudore vultus tui,&c. Pro pane isto parum sudant vsurarii, & alii, qui in adulationibus, & detractionibus, & in periuriis, immo & in emptionibus, & venditionibus, & multis mendaciis victum acquirunt:Suauis est homini panis mendacii,& postea implebitur os eius calculo, id est, lapide ignito. Dicit Glossa:De isto pane colliguntur fragmenta eleemosynarum: Frange esurienti panem,&c. Frange esurienti in mundo:Panem tuum cum esurientibus, & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege, &c.Item in purgatorio:Mittite partes eis,qui non præparauerunt sibi.Item in cælo, esuriunt enim sancti eleemosynam, & alia bona opera nostra, & maxime Christus:Esuriui, &c. Gregorius: Ad retribuendum pigri cur estis?quando hoc quod iacenti
E in terra porrigitis, sedenti in cælo datis:Sic ergo habes quasi trium sportarum fragmenta. De secundo:Cibauit illum pane vitæ, & intellectus, &c. Sicut paterfamilias eiicit de familia eum, qui otiose comedit panem suum, sic Christus. Otiose autem comedit, qui doctrinam intelligit, & non facit. Econtrario : Panem otiose non comedit. Vide quo modo hordeaceus est,quoniam non otiose, sed cum labore comedendus est. Istius panis quasi trium cophinorum fragmenta, sunt credendorum, fugiendorum, agendorum documenta, olim dictum : Paruuli eius petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.Modo frangitur, & paruis & magnis plusquam velint. De tertio Psalmista:Cibauit nos pane, &c.

Gen.3.d Pro.20.e Isai.58.b Tob.4.e Neem.8.c Matt.25.d Eccl.15.a Pro.31.d Psal.79.d

Sed quia pœnitentia, & austera vita sæpe corrumpitur per fermentum variæ laudis, vel admixtæ carnalitatis, A vel seruilis timoris, quando solum timore gehennæ fit
Deut.16.a pœnitētia. Ideò dicitur: Septem diebus comedes absque fermento panem. Septem diebus, id est, semper, omne tempus septem diebus soluitur. De isto pane fiunt fragmenta contritionis, confessionis, satisfactionis, quasi trium sportarum: prima autem fragmenta sunt, quæ pœnitentibus, & lugentibus panci frangere sciunt, vel no-
Ier.16.b lunt: Non frangent inter eos lugēti panem. De quarto:
1.Cor.11.f Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis, & sanguinis Domini. Timēdum valdè est hoc verbum. Vide ergo quo modo hordeaceus est, qui non solum in dolore de memoria passionis, Christi sed etiam in dolore de peccatis, quasi agnus cum lactucis agrestibus comedendus est. Qui hūc B nō indignè vult comedere, debet sicut ouicula māsuetè,
1.Reg.12.a & innocenter viuere. Vnde de ouicula pauperis, quam diues illi abstulit, dicitur quòd erat de pane illius comedens, & de calice bibens. Pauper est Christus, qui paucas oues habet. Diues est diabolus, qui habet oues, & boues, & insuper pecora mundi. Istius panis fragmenta sunt
1.Cor.10.d tres partes hostiæ fractæ: Panis, quem frangimus, &c.
In 4.lib. Hunc Deus etiam benedixit, & fregit. Quid autē signifi-
Sent.d.12. cent istæ tres partes, dicitur in Sententiis. Possumus etiā
art.3.q.2. dicere quod tres fiunt, quia hoc sacrificium offertur ad honorem sanctorum in cælo, ad salutem viuorum in mundo. Vnde sacerdos dicit: Vt illis proficiat ad honorē, nobis autem ad salutem, &c. Item ad solutionem purgādorum in purgatorio. Vnde in Canone commemoratio fit nominatim, & sanctorum viuorum, & mortuorum. C
Psal.103.b De quinto Psalmista: Panis cor hominis confirmet. Istū panem timoris sollicitudo facit hordeaceum. Vnde Bernardus: Time cum accesserit gratia, time cum abierit, time cum denuò redierit. Sed quis vidit vnquam dormiētem comedere? Sic tu nisi de somno peccatorum surre-
3.Reg.19.a xeris, pane gratiæ non pasceris. Vnde bene dicitur quòd Angelus Heliam bis excitauit, vt panem comederet, in cuius fortitudine quadraginta dies ambulauit. Excitatur homo bis, primo per timorem gehennæ, secundo per amorem gloriæ. Istius panis fragmenta sunt varia gra-
Luc.24.e tiarum dona: Cognouerunt eum in fractione panis: quæ fragmenta in duodecim cophinos diuiduntur, vt pleni
Apoc.3.a sint. Opera enim nostra sine gratia non sunt plena: Non inuenio opera tua plena. Habet puer iste etiam duos pisces, primus est lætitia de propria cōscientia, quia de do- D lore gaudet, hic piscis natat in aqua amara, quia in ipso dolore. August. Doleat pœnitens, & de dolore gaudeat:
Ioan.21.b Viderunt prunas positas, & piscem superpositum. Secundus piscis est diuina misericordia: Venit Iesus & ac-
Ioan.21.b cepit panem, & dabat eis, & piscem similiter. Hic piscis aquæ dulcis est, quia misericordiæ suauissimæ. Psalmista:
Psal.30.e Quia magna multitudo dulcedinis tuæ Domine.

SERMO III.

Ioan.6.a **E**St puer vnus hic habens quinq; panes hordeaceos. Hordeacei panes significare possūt austeras refectiones, quas habet anima fidelis de doctrina legali, vel de pœnitentia medicinali, vel de disciplina, siue continentia sensuali, vel de pœna dominicali. Ista licèt hordeaceam habent, reficiunt tamen animam, & confortant. De primo:
Deut.8.a Non in solo pane, &c. Legitur quod Abacuch quos pa-
Dan.14.f nes intriuerat in alueolo, portauit Danieli ductu angelico in lacum septem leonum. Intritio est scripturarum impressio in cordis alueolo. Malum est signum, cum infirmus abominatur panem: Abominabilis fit pa-
Iob.33.c nis ei in vita sua. Lacus est mundus. Leones sunt dæ-
1.Pet.5.e mones: Tanquam leo rugiens, &c. Septem leones sunt septem dæmones vitiorum capitalium principes. Quicumqu ergò in mundo est, ipse in lacu leonum est, & panis doctrinæ ipsi necessarius est. Sed nota quod quinque panes, sunt quinque libri legales. Vel panes doctrinæ sunt quinque verba, quibus tota Scriptura com-
Quinque verba, quibus tota scriptura comprehenditur.
prehenditur, quæ sunt hæc: Crede, fuge age, time, appe- 1.Cor.14.d
te. Crede in Deum. Fuge vitium. Age bonum. Time sup- Psal.41.a
plicium. Appete præmium: Volo quinque verba sensu meo loqui. De secundo Psalmista: Fuerunt mihi lacrymę meæ, &c. Augustinus: Da mihi Domine in hoc exilio panem doloris, & lacrymarum, quem esurio super omnia in copiam deliciarum. Hic est panis, qui per coruum 3.Reg.17.a
ministratur Eliæ in torrente Carith. Torrens contritionem significat: Deduc quasi torrentem lacrymas per Tren.2.f
diem, & noctem, &c Per coruum autem nigrum, & clamosum, significatur confessio peccatorum. Hic coruus significatus est: Apperta oris fenestra, mittitur de arca Genes.8.a
conscientię. Hic ministrat tibi panē refectionis pœnitentiæ sedenti in torrente ploratus. Plora ergò peccator. Augustinus: Qui se cognoscunt, sicut semper peccant, ita semper plorant in tota vita sua, quæ est tentatio super terram plorans totam vitam suam. Sed nota quòd hi Pœnitentiæ
quinque panes, sunt quinque pœnitentiæ partes, videli- partes.
cet contritio, confessio, oratio, ieiunium, eleēmosyna. De tertio significatum est, vbi legitur quòd panis subcineritius ex hordeo apparuit, qui castra Madian subuertere Iudic.7.d
videbatur. Castra Madian sunt sensus nostri, qui vtique Madianitæ sunt, quod interpretatur contradicentes. contradicit enim frequenter spiritui. Psalmista: Vidi ini- Psal.54.b
quitatem & contradictionem in ciuitate. Vnde in castris inimicorum habitant animæ nostræ in sensibus constitutæ. Panis autē ex hordeo est rigor disciplinæ, & continentiæ sensus contradicentes, cohibentes: Panis & Eccl.33.e
disciplina, & opus seruo, id est, sensui & corpori. Ab illicitis optime prohibemus, si notemus efficaciter, quòd hi quinque panes, sunt quinque sensuum disciplinæ, siue continentiæ. August. Continendus est animi appetitus à voluptate oculorum, à voluptate olfaciendi, tangendi, gustandi. Tali continentia anima pascitur, & tanquam panibus confortatur. De quarto dicitur mulieri colligenti duo ligna: Fac de ipsa farinula subcineritium panem paruulum. Duo ligna crucem significant: 3.Reg.17.b
Mittamus lignum in panem eius. Farina est granum cō- Ier.11.d
tritum. Granum est Christus: Nisi granum frumenti, &c. Ioan.12.d
qui contritus est per passionem. Attritus est propter sce- Isa.53.b
lera nostra. Mulier ergo, id est Ecclesia, vel anima colligēs per fidem, & deuotionē duo ligna crucis, de farinula panē facit, quando de passionibus Christi se reficit. Panis iste paruulus est, quia Christus per passionem minutus est, & humiliatus est: Humiliauit semetipsum, &c. Subcine- Phil.2.a
ritius quoque est, quia sub cinere amarę passionis Christi memoriæ coctus est. Psal. Cinerem tanquam panem Psal.101.b
manducabā, &c. Sed nota quòd hi quinque panes, quinque vulnera Christi sunt, qui multum reficiunt animam deuotam, qui non solùm sunt hordeacei per compassionem, sed etiam oleati, immò melliti per deuotionē. Bernard. Foderunt manus eius, & pedes, latusq; lancea per- Ber.in Cant.
forauerunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de ser.61. ante
petra, oleumq; de saxo durissimo: de omnibus his qui- medium.
nariis panum intelligi potest, quod Dauid Achimelech dixit: Si quid habes ad manum, vel quinque panes da 1.Reg.21.a
mihi. Item colligite: quæ superauerunt fragmenta.

SERMO IV.

HIc est verè Propheta. Isti quinque panum miracu- Ioan.6.b
lo illuminati veritatem cognoscunt, & verè dicūt: Hic est verè, &c. Attende quod dicunt verè. Et iuxta hoc attende quòd sacra scriptura sub attestatione veritatis nobis insinuat humanam fragilitatem, angelicam charitatem, diuinam auctoritatem, diabolicam importunitatem. De primo: Verè fœnum est populus: exsiccatum Isa.40.b
est fœnum, & cecidit flos, id est, pulchritudo carnis vel gloria mundana. O quàm miserabile fœnum est: hodie homo per transitoriam vitam virescit, cras per mortem, vel adhuc hodie, sicut fœnum arescet: Si fœnū Mat.6.d
agri, quod hodie est, &c. Vbi ergo est flos impiorum, &c. quando fœnum aridum mittetur in clibanum ignis: Augustinus: Florent in sæculo, arescent in iudicio, &

A post ariditatem in ignem mittentur. O Domine Deus si foenum est homo, ergo cibus vermium, & iumentorum est? Certè sic Sicut ergo cibus est vermium corporaliter, [Iob.4.b] ita cibus est dæmonum spiritualiter: Ecce Beemoth, quem feci tecum, foenum quasi bos comedet. Beemoth est diabolus. Interpretatur deinde animal, vel bestia. Psal. [Psal.73.d] Ne tradas bestiis, &c. De secundo: Nunc scio verè, quia [Act.12.b] misit Dominus Angelum suum, &c. Herodes est diabo- [Psal.33.b] lus, de cuius manu nos eripuit angelus. Psalmista: Immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Verè eripuit nos in morte, dum per angelum [Luc.16.e] de carcere huius mundi educimur: Factum est, vt moreretur mendicus, &c. Tunc per angelum primam, & secundam custodiam dæmonum euadimus. Primam, quam habent contra viuentes, secundam, quam habent contra [Psal.141.b] decedentes. Psalmista: Educ de custodia animam meam. B His transitis, porta ferrea, id est, aditus cæli, vltro aperi- [Psal.147.a] tur. Ferrea dicitur propter firmitatem. Psalmus: Quoniam confortauit seras portarum tuarum, &c. Augustinus. Hierusalem secura esto, secura lauda, sine fine lauda. Fortiter clausæ sunt portæ tuæ, non exit amicus, nec intrat inimicus. De tertio dicitur hic: *Hic est verè Propheta.* Mirabantur de potestate, quam ostendit in quinque panibus, & non mirantur homines de potestate, quam ostendit in omnibus panibus mūdi, quos de paucis gra- [Idem in ser. præcedenti.] nis multiplicat. Possunt autem quinq; panes hordeacei, quinque partes poenitentiæ significare, quæ sunt contritio, confessio, ieiunium, eleemosyna, oratio: quibus nostræ animæ optimè confortantur. Vnde dicitur, quòd [3.Reg.19.a] Angelus ostendit Eliæ subcineritium panē, & vas aquę, de quo comedens, & bibens ambulauit in fortitudine C cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vsque ad mortem Dei Oreb. Panis subcineritius poenitentiam significat. Poenitentes enim in cinere humiliari [Matt.11.e] solebant: Olim in cilicio, & cinere, &c. Et quia poenitentia cum lacrymis fieri debet: ideo vas aquæ ad caput [Iere.9.a] ostenditur: Quis dabit capiti meo aquam, &c. Quadraginta sunt quater decem. Quadraginta ergo dies significant totum tempus, quo secundum legem quatuor Euangeliorum, & decē mandatorum benè viuendo ambulare debemus vsque ad montem cælestis patriæ, vt ad mensam gloriæ veniamus. Oreb mensa interpreta- [Luc.22.e] tur: Ego dispono vobis, &c. De quarto: Verè enim Do- [Isa.37.d] mine fecerunt desertas Assyriorum reges terras, & deos eorum dederunt igni. Reges Assyriorum, id est, iniquo- [Iob.41.d] rum dæmones sunt: Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Terræ significant Ecclesias Christi, eo quod D plures sunt particulares, licet vna vniuersalis sit. Sed qui sunt dij. Deus bonus, potens est, & sapiens. Boni ergo [Psal.81.d] potentes, & sapientes per deos significantur. Psalmus: [Exod.7.a] Ego dixi dij estis, &c. Ecce constitui te Deum Pharao- [Gen.3.a] nis. Diabolus quoque ait: Eritis sicut dij, &c. Bernardus: O maleuole, ô maligne, ad quem erit similitudo huius scientiæ. Sunt certè sicut dij, iusti, recti & veraces. Tales deos sæpè dæmones igne iniquitatis incendunt. Legitur quòd Chaldæi pro Deo ignem colentes, per hoc Deum potentissimum probauerunt, quod alios omnes deos consumeret. Vnde alia gens idolum suum aqua impleuit, & foramina parua in ipso faciens cera obstruxit, ipsumque missum in ignem, liquefacta cera, aqua erumpens ignem extinxit. Sic nos aqua gratiæ, & con- E tritionis impleti, extinguere debemus ignem vitiorum per foramina lacrymantium oculorum. Gregorius Extinguamus fletibus, & dignis poenitentiæ fructibus culpas, operum, indulta ne pereant.

DOMINICA IN PASSIONE.

SERMO I.

I *sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulę aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quāto magis sanguis Christi?* &c. [Hebr.9.d] Commendatur in hac epistola pretiosus sāguis Christi, per quem ipse Pontifex noster Christus cælum, tanquàm sancta sanctorum intrauit, & mundum inquinatum sanctificauit. Considerandum est ergò, quòd Pōtifex noster per sanguinem suum operatus est mundi purgationem, inferni spoliationem, cæli reserationem, iudicij euasionem. De primo dicitur hic: *Si enim sanguis hircorum, & taurorum*: & omnia panè in sanguine mundantur, secundum legem miser mundus leprosus fuit: vnde per sanguinem mundari debuit. Sacerdos autem ipsum mundans, est Christus, de quo: Asperget domum septies, purificabitque eam tam in san- [Leui.14.g] guine passeris, quam in aquis viuentibus. Domus leprosa mundum, passer carnem Christi, aquæ viuentes baptismum, septem aspersiones, septē sanguinis Christi effusiones significare possunt. Prima effusio fuit in circunci- [Septem effusiones sanguinis Christi.] sione. Secunda in oratione: Factus est sudor eius, &c. Tertia in flagellatione. Quarta in coronatione. Quinta in manuum perforatione. Sexta in pedum cōfixione. Se- [Luc.2.e] ptima in lateris apertione. Ecce quando Christus in ter- [Luc.22.e] ra, & in aëre commissa immunda mundaret. Vnde Ioan- [Ioan.19.f] nes Chrysost. Non sub tecto, sed sub cælo Christus immolabatur, vt vniuersus aër in excelso immolatæ ouis odore à tetro mundetur. Sed terra simile beneficium sētiebat, decursi de latere sanguinis stillatione mundata. De secūdo: Tu quoque in sanguine testamenti emisisti [Zach.9.c] vinctos de lacu, in quo non erat aqua. Glossa: Nulla refrigerans misericordia, quā diues petiit, cum dicit: Mitte [Luc.16.f] Lazarum, &c. Quære ergo misericordiam Dei non in inferno, sed dum viuis in mundo. Ibi enim aquam negat, hic sanguinem dat, ibi misericordiæ guttam aquæ negauit, hic plurimas guttas, immò fluuios sanguinis ministrat. Bernardus: Apud Dominum misericordia, & co- [Ber. in Cant. ser.22. circa medium.] piosa apud eum, &c. Quia non guttam, sed vndam sanguinis largitur, quę per quinque partes corporis emana- [Psal.129.a] uit. Hoc ergo sanguine liberauit infernum, sicut legitur, quod struthio, cuius pullum Salomon vitro incluserat, tulit vermiculum, cuius sanguine vitrum liniuit, & fractum est: & pullus liberatus est: sic Christus electos suos liberauit fracto inferno per sanguinem vermiculi carnis suæ. Psalmus: Ego vermis, & non homo, &c. In- [Psal.21.a] fernus enim Christo frangenti fuit quasi vitreus, sed dānato est quasi ferreus. De tertio: Beati qui lauant stolas [Apoc.22.c] suas in sanguine agni, vt sit potestas eorum in ligno vitæ, & per portas intrent in ciuitatem, foris autem, &c. Lignum vitæ est Christus, per quem spiritualiter, & æternaliter animæ nostræ viuunt, quæ mortuæ erant in peccatis. Vnde Christus bene ait in Psalmo: Similis fa- [Psal.101.b] ctus sum pelicano. Pelicanus enim, sicut Glossa dicit, est pullos suos triduo lugens, & tunc rostro sanguinem suū fundens, & reuiuiscunt: ita Christus sanguine suo nos reuiuificauit. Sed ecce ad ligna vitæ per portas ciuitatis supernæ nullus potest intrare, nisi lotus Christi sanguine, solus enim sanguis agni aperire portas potuit. Bernardus: Sanguis Christi est clauis paradisi. Vnde clauiger noster primus per proprium sanguinem introiuit semel in sancta. De quarto: Commendat suam cha- [Rom.5.b] ritatem Deus in nobis, &c. vsque iustificati in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum. Sicut electi per sanguinem Christi iram iudicij euadunt, ita reprobi per sanguinem habebunt grauius iudicium, quia sanguis Christi clamat contra eos. Terra ne operias [Iob.16.d] sanguinem meum, ne inueniat in te locus latendi clamor meus. Tunc quidem contra, sed nunc pro peccato-

ribus

Hebr.12.f ribus sanguis Christi clamat: Accessistis ad sanguinem
aspersionis melius loquentem quam Abel Greg. San- A
guis Abel mortem fratricidæ petiit:sanguis Domini vi-
tam persecutoribus impetrauit Quia ergo sanguis Chri-
sti in iudicio saluat electos, & confundit reprobos:ideo
Apoc.19.c dicitur quod Ioannes vidit vestitum veste aspersa sangui-
ne, habentem diademata multa in capite, & gladium
in vtraque parte acutum in ore. Diademata ad coronan-
dum electos, gladium ad refellendum reprobos. Caput
Christi diuinitas est. In capite ergo diademata habuit,
quia in contemplatione, & fruitione deitatis, honor,
coronaque beatorum erit.

SERMO II.

Ioan.8.f SI *veritatem dico vobis, quare non creditis mihi*? Adhuc B
Dominus iam multis,hæc verba dicere potest, quo-
Iac.2.d rum opera ostendunt eos debiliter credere: Fides sine
operibus mortua est. Cum ergo homines soleant cre-
dere iuramento, sigillo,promisso, testimonio:quare vos
non creditis iuramento paternæ veritatis? sigillo mater-
næ virginitatis? promisso meæ felicitatis? testimonio
Hebr.6.d propheticæ auctoritatis? De primo: Omnis controuersiæ
finis ad confirmationem est iuramentum. Glossa: Si ho-
mini, qui mendax est, creditur per iuramentum, multo
magis credendum est Deo, qui mentiri non potest. Iura-
uit autem tria credenda. Credendum est enim Deum es-
Baru.2.g se bonorum remuneratorem: Reuocabo eos ad terram,
quam iuraui patribus eorum. Item impiorum vltorem.
Psal.94.d Psalmus:Ipsi verò non cognouerunt vias meas, quibus C
iuraui in ira mea, &c. Iurauit Dominus in anima sua,
detestor ego superbiam Iacob, &c. Item pœnitentium
Psal.109.a reconciliatorem. Psalmus: Iurauit Dominus,& non pœ-
nitebit eum, &c. Sacerdotis enim est reconciliare pœ-
nitentes Deo. Magnus sacerdos est Christus, & magnas
consueuit dare indulgentias, maximè illis, qui crucem
pœnitentiæ portare accipiunt ad terram sanctam, & ad
Mat.10.d Hierusalem cælestem, alioqui dicitur: Qui non accipit
crucem,&c. Bene ait,secundum ordinem Melchisedech,
qui protulit panem,& vinum,vt dicitur:Ita & Christus
Gen.14.d in sacramento. De secundo: Hunc præsignauit Deus,&c.
Ioan.6.c vsque hoc est opus Dei,vt credatis in eum, quem misit
Apoc.5.a ille. Ecce filius à patre signatus est: signatus est autem
septem sigillis. Si vno sigillo creditur, quanto plus se-
ptem? Sed de primo tantum ad præsens dicendum est.
Primum ergo sigillum virginitatem Mariæ potest signi- D
ficare. Origines: Mater filij facta est,& castitatis sigillum
Apoc.6.a non amisit. De hoc sigillo: Exiuit vincens,vt vinceret in
equo albo, id est, Filius Dei in carne munda. Sub hoc
sigillo per Christum,& per Euangelium suum,tanquam
per literas regales sententia mortis æternæ reuocata est.
Vnde bene de literis, quas misit Assuerus rex ad reuo-
candam sententiam mortis datam contra Iudæos, dici-
Esth.8.b tur: Consuetudo in epistolis,quæ ex regis nomine mit-
tebantur, & illius annulo signatę erant, nemo audebat
contradicere. Digitus Dei, Spiritus sanctus dicitur. An-
nulus ergo huius digiti donum est Spiritus sancti, quo
impressa est virginitas Mariæ. Sicut enim regale sigil-
lum sine rege, ita virginitas haberi non potest sine
Sap.8.d Dei dono: Sciui quod aliter non possem esse continens, E
Isa.65.a nisi Deus det. De tertio: Expandi manus meas tota die
ad populum incredulum,&c. Incredulo expanditur ma-
nus, vt manuali promissione credulus fiat, sicut Chri-
stus in cruce manus. Sed quid promisit,nisi veniam,gra-
tiam,& gloriam? Glossa: Expandi manus meas in cruce
Luc.23.e orans: Pater ignosce illis,vel vt eos reciperem,& collo-
carem in sinu meo, vel beneficia hominum largiendo.
Iacob.1.b De promissione gloriæ dicitur: Beatus vir qui suffert
tentationem. Sed heu timendum est, quod non solùm
piis,& gratis coronam, sed etiam impiis à sua passione
ingratis promiserit gehennam. Vnde bene vtrasque ma-
nus expandit in cruce,quasi dextera gloriam,sinistra ve-
rò pœnam promittens. Vnde etiam ad dexteram pen-
dens saluatur, ad sinistram pendens damnatur. Olim
Deus ista per chirographum Scripturæ promisit, sed
mundus non credidit: ideo per fidelissimum fideiusso-
rem filium suum promissiones suas firmauit, immo
persoluit. Augustinus: Quia incredibile videbatur ho-
minibus quod promittebat, Dominus non solum Scri-
pturam fecit, vt crederent, sed etiam fidei suæ posuit
mediatorem non quemlibet principem, aut quemlibet
Angelum, aut Archangelum sed vnicum Filium. De
quarto: Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi, Ioan.5.f
de me enim ille scripsit: Hic venit in testimonium, &c. Ioan.1.a
vsque crederent per illum. Vere magna magnorum, &
multa multorum testimonia habuit Christus. Crede
ergo ipsis. Ambrosius: Vides pastores Angelo credi-
disse,& tu Patri & Spiritui sancto crede: Angelis, Pro-
phetis, Apostolis & tu crede. Habet certe Dominus te-
stimonium non solum magnarum personarum, sed
etiam magnorum operum: Si mihi non vultis credere,
operibus credite. O Domine Iesu ecce testimonia cre- Ioan.10.g
dibilia facta sunt nimis. Sed heu peccator miser adhu Psal.92.b
vix ei credis. Bernardus: Putasne Filium Dei reputa-
Iesum quisquis ille homo, qui neque ipsius terretur
comminationibus,neque attrahitur promissionibus, ne-
que præceptis obtemperat, neque consiliis acquiescit
nonne est de eis,qui fatentur se nosse Deum, factis au-
tem negant?

SERMO III.

C SI *quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit* Ioan.8.f
in æternum. Quoniam mos boni hortulani est arborē
non producentem fructum radicitus euellere, & extra
hortum proiicere,ne in vanum occupet terram: hinc est,
quod Dominus noster Iesus Christus tanquam bonus
hortulanus desiderans quamlibet arborem sui horti,sc.
militantis Ecclesiæ fructificare, ne securi damnationis
æternæ succidatur,propositum verbum proponit,dicens:
Si sermonem meum,&c. Sed quia prius arbor recipit sola-
ris radij influentiam, deinde producit fructuum abun-
dantiam, & postea hortulanus habet super eum,ne pe-
reat,diligentem custodiam,ideò conuenienti modo pro-
ceditur in verbo proposito. Nam primo notatur emana-
tio diuinæ irradiationis, cum dicit: *Sermonem meum*, Se-
cundo fructificatio bonæ operationis, cum dicit: *Si quis
seruauerit*. Tertio euasio æternæ damnationis, cum sub-
D infertur: *Mortem non gustabit in æternum*. Primo nota-
tur diuini radij emanatio,cum dicit: *Sermonem meum*. Si-
cut arbor materialis per influentiam radij solaris dispo-
nitur ad producendum bonos fructus,sic arbor spiritua-
lis,id est, anima per emanationem boni sermonis di-
uini disponitur secundùm omnes suas potentias ad
multiplicandum opera sanctitatis & iustitiæ. Nam ser-
mo diuinus primò illuminat rationem, per intelligen-
tiam virtutis fidei. Secundo inflammat concupiscibi-
lem; per beneuolentiam charitatis Christi. Tertio ro-
borat irascibilem per perseuerantiam longanimitatis
spei. Habet enim hæc tria, scilicet Fidem, Charitatem,
& Spem, quæ sunt necessaria ad salutem. Tunc enim
anima valdè benè disposita,secundum omnes sui poten-
E tias ad operandum bene. Primo quando sermo diuinus
illustrat rationalem,per intelligentiam virtutis fidei. Vn-
de dicitur in Psalmo: Declaratio sermonum tuorum il- Psal.118.r
luminat,& intellectum de paruulis. Os meum aperui,&
attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam. Qui
enim vult à radio diuini sermonis illustrari, debet seip-
sum præparare,exemplo Dauid dicentis: Os meum ape-
rui per diuini nominis inuocationem, cum desiderio
obseruandi diuina præcepta. Nam nulla est melior
præparatio ad cognitionem veritatis, quàm inuocatio
diuini nominis in oratione cum obseruatione præcepto-
rum. Et attraxi spiritum, per recollectionem, tam sen-
suum quàm actuum exteriorum ad interiora. Quia qui
minoratur actu percipiet sapientiam. Et tunc declaratio
sermonum

sermonum suorum, per verba ad expositionem diuini eloquij sapientia, illuminat quemlibet audientem exterius: sed intellectum exequendi diligenter quod auditur reuerenter, dat paruulis non superbis: quia obstaculum veritatis est tumor mentis, qui dum inflat, obnubilat, sicut dicit Greg. in Moralib. De hoc dicitur: *Ioan. 8. d* Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & vos cognoscetis veritatē, & veritas liberabit vos, sc. à tenebris ignorantiæ & cæcitatis. Vnde dicitur: *Ioan. 17. e* Sanctifica eos in veritate, quia sermo tuus veritas est. Secundo sermo diuinus inflammat concupiscibilem per beneuolentiam charitatis Christi. Vnde: *Prou. 30. a* Sermo Dei ignitus clypeus est omnibus sperantibus in se, supple in diuina misericordia. Est ergò clypeus ignitus: quia inflammat affectum ad modum ignis, ne tepescat interiùs per pusillanimitatem timoris, & protegit totum corpus ad modum clypei, & loricæ, ne lædatur exteriùs, siue impugnetur diabolica tentatione. De hoc similiter dicitur: *Hebr. 4. c* Viuus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus. Tertio diuinus sermo corroborat irascibilem per perseuerantiā longanimitatis spei. Vnde: *Luc. 6. g* Omnis qui venit ad me & audet sermones meos, & facit eos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini ædificāti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat supra petrā. Omnis qui venit ad me per fidem, & audit sermones meos cum deuotione, & facit eos per operis executionem, similis est homini, id est Christo mediatori, ædificanti domum in expositione intellectuali, qui fodit in altum, & ponit fundamentum supra petram, id est, non immutabilitate terrenorum, sed in perpetuitate æternorum. Vnde Glossa: Fodit in altum qui præceptis humilitatis terrena omnia de corde suo funditus eruit, ne propter aliquod fluxibile Deo seruiat, vt incōcussam in eis habeat mansione. Inundatione autem facta, id est, persecutione insurgente, illisum est flumen, id est, carnis lasciuia, mundi oblectamēta, & dæmonum impulsio: domui, id est, illi ædificationi virtutum, non potuit eam mouere, id est, dirimere, & ratio est: quia fundata erat super petram, id est, Christū, quæ autem cadit, non super Christum ædificatur. De his similiter: *2. Mac. vlt. b* Singulos autem eorum armauit non clypei & hastæ munitione, sed sermonibus optimis. Sequitur: si quis seruauerit. Vbi secundo notatur fructificatio bonæ operationis. Quia enim anima ex influentia diuini sermonis est illustrata veritate fidei, inflāmata charitate Christi, corroborata lōganimitate spei, ideo est valdè bene disposita ad obseruandum diuinum sermonem, ex cuius obseruatione producit fructum bonarum operationum, in magna abundantia. Vnde secundum prædictam triplicem dispositionem ex influentia diuini sermois debet tripliciter fructificare, siue obseruare diuinum sermonem, quod idem est quod fructificare per bonas operationes. Nam primo, quia illustrata per veritatem fidei, debet seruare diuinum sermonem cum puritate conscientiæ, in cōtemnendo mundum. Secundo, quia inflammata per beneuolentiam charitatis Christi, debet seruare diuinum sermonem cum latitudine beneuolentiæ, in diligendo Deum. Tertio, quia corroborata per perseuerātiam longanimitatis spei, debet seruare diuinum sermonem cum firmitate patientiæ, in tolerādo malum. Primo, quia illustrata veritate fidei debet seruare diuinum sermonem cum puritate conscientiæ in contemnendo mundum. Vnde dicitur: *Ioan. 17. b* Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo, tui erant, & eos mihi dedisti, & sermonem meum seruauerunt. Verbum est Christi dicentis ad patrem: Manifestaui nomen tuum hominibus humilibus & simplicibus, quod abscondisti à prudentibus & sapientibus, quos dedisti mihi de mundo propter obseruationem puritatis & munditiæ, quæ in hoc mundo conseruari non potest. Nam omne quod est in mundo, *1. Ioan. 2. c* aut est concupiscentia carnis, faciens lubricos & voluptuosos: aut concupiscentia oculorum, faciens cupidos & auaros: aut superbos vitæ faciēs magnificos & ambitiosos; Tui erāt per gratiam benignæ adoptionis, & eos mihi dedisti in discipulos, vt notam facerem eis viam salutis æternæ. Vnde primo Deus Pater adoptat quemlibet in Filium, & postea tradit Christo eum in discipulum, vel eius vicario, vt instruatur cōtemnere terrena, & appetere cœlestia. Vnde Apostoli, quia mūdi & immaculati fuerunt, per contēptum terrenorū, & appetitum diuinorum: ideo sermonē diuinum seruauerunt cum puritate conscientiæ, sine qua diuinus sermo seruari non potest. Secundo, quia inflammata charitate Christi debet seruare diuinum sermonem cum latitudine beneuolentiæ, in diligendo Deū. Vnde dicitur: *Ioan. 14. e* Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quia probatio diuini amoris exhibitio est operis, ideò dicit: Qui diligit me sermonem meū seruabit, quasi dicat: Mea dilectio opere probatur, eo quod amor Dei operatur magna, si est: si autem operari renuit, amor Dei non est, & Pater meus diliget eum, propter obseruationem mei sermonis. Nam dignatio diuini amoris, siue dilectionis, fructus est humanæ obedientiæ, siue bonæ operationis. Et ad eum veniemus per septiformem gratiæ Dei collationem, & māsionem apud eum faciemus per boni operis multiplicationem & consummationem. Et propter hoc dicitur: *Sap. 6. ab* Concupiscite ergo sermones meos, & diligite eos, & habebitis disciplinam paternæ correptionis, non sententiam æternæ damnationis. Tertio, quia corroborata longanimitate spei debet seruare diuinum sermonem cum virtute patientiæ, in tolerādo malum. Vnde dicitur: *Apoc. 3. b* Quia seruasti verbum patientiæ meæ, & seruabo te ab hora tentationis. Ille obseruat verbum patientiæ Christi, qui exemplo patientiæ, nullis suppliciis, nullis damnis, nullis contumeliis illatis, ab obseruatione diuini sermonis cessat, & tali dicit Christus: Seruabo te hora tentationis, & maximè in morte, in qua hora maxime nititur diabolus hominem tentare, vt eum finaliter possit subuertere. Gregorius in Moralibus: Nisi Dominus misericors humanis viribus tentamenta modificet, nullus est qui malorum insidias euitare possit. Tertio sequitur: Mortem non gustabit in æternum. Vbi notatur liberatio siue euasio mortis æternæ. Sed quia nullus potest liberari à morte æternæ calimitatis nisi primo præseruetur, siue liberetur à propriæ iniquitatis morte. Et aliquem liberari à morte propriæ iniquitatis est impossibile, nisi liberetur à morte culpæ originalis: ideo quilibet adultus obseruans diuinum sermonem. Primo liberatur à morte originalis culpæ per gratiam baptismalem. Secundo liberatur, siue obseruatur à morte iniquitatis propriæ, per gratiam pœnitentialem. Tertio liberatur à morte pœnalitatis æternæ, per gratiam deiformem. Primo liberatur homo à morte originalis culpæ per gratiam baptismalem, vnde dicitur: *Rom. 5. c* Si enim vnius delicto mors per vnum regnauit, multo magis abundantiam gratiæ & donationis iustitiæ accipientes in vita, regnabunt per vnum Iesum Christum. Si enim vnius, scilicet primi parentis delicto mors regnauit in omnes alios, qui descendunt ab illo stipite per viam libidinis & concupiscentiæ, multo magis accipientes abundantiam gratiæ in benigna adoptione, & donationis, in charismatū Spiritus sancti repletione, & iustitiæ in bonorum operum promotione, in vita gratiæ, per sacramentum baptismi, regnabunt tanquam hæredes regis regni cœlorum, per vnum Iesum Christum. Et arguit hic Apostolus à minori, eo quod efficacior est gratia Christi in bonum, quàm culpa primi hominis in malū. Ideò dicitur: *1. Cor. 15. c* Sicut in Adam omnes moriuntur, merito suæ primæ præuaricationis, ita & in Christo omnes viuificabuntur, merito suæ passionis, per sacramentum baptismi. Secundo liberatur homo à morte propriæ iniquitatis, per gratiam pœnitentialem. Vnde dicitur: *Ephes. 5. c* Surge qui dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Surge per mali detestationem: Exurge per desertionem peccati, è mor-

tuis

tuis,ideſt,ab operibus mortis in peccato mortali factis, & extra charitatē, ſine qua nihil dignū eſt æterna remuneratione,& illuminabit te Chriſtus,per illuminātis gratiæ infuſionē,per quā cognoſcitur diſtantia boni & mali,cuius adhæſione & delectatione bono incómutabili ſpreto, cognoſcit ſe erraſſe. Et de hoc dicitur in
Pſalm.88.g Pſal.Quis eſt homo qui viuit,& non videbit mortē,& eruet animā ſuam de manu inferi?Ille viuet vita gratię, & non videbit mortē culpæ, qui eruet animā ſuam de manu inferi,exercēdo ſe operibus pœnitētię.Tertio liberatur homo à morte pœnalitatis æternæ per gloriā
1.Cor.15.g deiformē. Vnde dicitur:Oportet autē hoc corruptibile induere incorruptionē,& mortale hoc induere immortalitatē.Cùm autem mortale hoc induerit immortalitatem,tūc fiet ſermo, qui ſcriptus eſt:Abſorpta eſt mors in victoria. Oportet autē hoc corruptibile & mortale induere incorruptionē immortalitatis, per transfigurationē ad claritatem corporis Chriſti, qui eſt caput noſtrum,alioquin inconueniens eſſet, ſi caput eſſet pulchrum & immortale,membra verò corruptibilia & deformia, cùm autem hoc erit, tunc mors abſorbetur victoria reſurrectionis Chriſti, &c. Rogemus ergo.

SERMO IV.

Ioan.8.g *TVlerunt lapides Iudæi,&c.* Adhuc lapides in Ieſum iaciunt,qui in membra eius ſcandala mittunt. Solent autem homines iacere ſagittas,ſemina,onera,lapides.Spiritualiter autem ſagittæ ſunt Dei verba,ſemina, noſtra merita,onera temporalia,lapides,ſcandala.Iaciūtur ergo ſagittæ prædicando, ſemina operando, onera renuntiando,lapides ſcandalizando. De primo. Nota
4 Reg.13.e quòd Eliſæus ad Ioas dixit:Iace ſagittam,& iecit,& iterum dicit:Percute iaculo terram, qui percuſſit terram. Eliſæus iratus ait:Si percuſſiſſes quinquies vel ſepties, percuſſiſſes Syriam vſq; ad conſummationem. Sagitta eſt verbum Dei, quod de arcu Scripturæ iacitur contra
Pſalm.143.b hoſtes Domini,contra peccatores. Pſalm.Emitte ſagittam tuam,&c.Auguſt. Vulnerauit charitas Chriſti cor meum, & geſtabā verba eius in viſceribus meis,quaſi ſagittas acutas.Sed heu clypeum obdurationis multi à
Num.2.a diabolo receperūt,ita quòd ſagitta verbi vulnerare per contritionem nō poteſt.Clypeus fortiū ignitus eſt. Bene videbitur in iudicio, quis clypeū diaboli,quis Chriſti portet.Per terram ſignificantur terreni peccatores, qui iaculo prædicationis percutiuntur ter, dum fides Trinitatis,quinquies,dum quinq; ſenſuum refrænatio: ſexies dum ſex opera miſericordiæ : ſepties,dum ſeptiformis gratia, & ſeptem vitiorum victoria eis per doctrinam inculcatur Sed tātum tres ictus recipiunt,qui
Deut.28.d fidem ſine operibus habent.De ſecundo:Sementē multam iacies in terram,& modicum congregabis.Tot ſemina iacis,quot bona opera facis.Bernardus:Nunc pereunt opera noſtra,vt videtur,ſed æternitatis quidē ſemina iaciuntur.Sed quia multa opera bona facis,vel in ſtatu peccati mortalis,vel cauſa timoris ſeruilis, vel intentione cómodi temporalis,de quibus,heu, nullū fructum æternæ vitæ recipies:ideò de multo ſemine ſæpè parum cōgregas. Iactis autem ſeminibus,neceſſaria eſt gratiæ irrigatio. Vnde dicitur quòd in terra Ægypti
Deut.11.b iacto ſemine in hortorū morē,aquæ irriguæ ducuntur: Terra verò Iſraël de cælo expectat pluuias.Multi,heu, aquam compunctionis,vel lachrymarum habent ex ſolo timore gehennæ : vnde in ipſis quaſi ab inferiori aquæ ducuntur.Quidā autem amore cæleſtis patriæ,& in his terra cordis,quaſi de cælo irrigatur. Hoc quoq;
Iudic.1.e bene ſignificatum eſt,vbi dicitur,quòd cum Axa,id eſt, fidelis anima,ſedens in aſino,id eſt,corpore ſuſpiraſſet, dedit pater eius, ſcilicet pater cæleſtis, irriguum infe-
Act.27.d rius,& irriguū ſuperius.De tertio:valida autem tempeſtate nobis iactatis, ſequenti die iactum fecimus, &c. Quicumq; ergo ſubmergi non vult,iaciat nauis onera, ſcilicet temporalia. Iaciat certè iniuſta bona reſtituendo, alioqui ſubmergetur. Iaciat etiam eleemoſynas erogando. De vtroque dicitur : Ecce dimidium bono- Luc.19.a
rum,&c. Iaciat quoque omnia relinquendo : Ecce nos Matt.19.d
reliquimus omnia,&c.Miſerunt vaſa,quæ erant in na- Ioan.1.b
ui in mare, &c. Auguſtin. Abiice à te diuitiarum vincula voluntaria,abiice anxietates & tædia,quæ te pluribus annis inquietant. De quarto dicitur hic : *Tulerunt lapides,&c.*Lapides ſunt ſcandala,ſcilic. verba vel facta,quibus dum alij,vel ad iram,vel ad luxuriam, vel ad auaritiam,vel ad iudicium prouocantur, quaſi iactibus lapidum læduntur. Et quia fideles ſunt membra Chriſti,lapides in Chriſtum iaciuntur, qui mēbra eius ſcandalis percutiunt. Sed nota , quòd quatuor modis peruerſi tentauerunt occidi Chriſtum.Primum gladio: Futurū eſt,vt Herodes,&c.Item præcipitatione:Duxe- Matt.2.c
runt illum vſque ad ſupercilium montis,ſuper quē ci- Luc.4.e
uitas illorum erat ædificata,vt præcipitarent eum. Ipſe autem tranſiens,per medium illorum ibat.Item lapidatione,vt hic.Item crucifixione. Sed,heu,adhuc hodie Chriſtum in membris perimere tentant iudices gladio, qui gladio mundano , vel Eccleſiaſtico malè vtuntur contra alios. Item hypocritæ , vel traditores præcipitio , qui aliquod bonum ſimulando , quaſi in montem ducunt. Sed quia malè intendunt, præcipitare quærunt. Item ſcandalizatores,vel blaſphemi lapidatione. Quot enim ſcandala, quot blaſphemias faciunt, tot lapides in Deum mittunt. Item impœnitentes in crucifixione, quia fructum crucis in ſe euacuant : Rurſum
crucifigentes,&c.Gloſſa:In ſe Filium Dei crucifigunt, Heb.6.b
qui gratiam eius vilipendentes in peccatis iacent.Bernardus : Nonne ſatis pro te ſum vulneratus ? nonne ſatis afflictus ? noli me plus affligere : me enim plus affligit compaſſio vulneris tui quàm lateris mei.

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

SERMO I.

EGREDIMINI, & videte Regem Salo- Cant.3.d
monē in diademate quo coronauit eum mater ſua. Quoniam ſecundum beatum
Auguſtinum : Quæ de Salomone dicun- Aug. lib.16.
tur à Deo,conueniunt ſoli Chriſto,vt in de Ciuit.
illo ſit figura obumbrata, in Chriſto veritas repræſen- Dei.
tata. Ideo verè & propriè propter completionem vmbræ figuralis , & exhibitionem veritatis verbum propoſitum poteſt aſſumi ad commendationem hodiernæ feſtiuitatis. Hodierna namque die Iudaica ſynagoga mater Chriſti , ſecundùm carnem , egrediens obuiam Chriſto verbis & factis , gloria imperiali & regio honore coronauit , hunc honorem Chriſto exhibendo : ideo mater Eccleſia exiens extra ciuitatem proceſſionaliter hoc repræſentat , vt diſcant eius filij. Primo à peccati deformitate exire. Deinde in propria conſcientia Dei claritatem cognoſcere & videre. Et poſtea debitum honorem maieſtati exhibere. Vnde ad noſtram inſtructionem hæc tria per ordinem in verbo propoſito notantur. Primo deſertio deformitatis propriæ. Secundo contemplatio ſpecioſitatis diuinæ. Tertio exhibitio honoris & magnificentiæ , & hoc quia vnum eſt diſpoſitio alterius. Nam puritas conſcientiæ diſponit ad cognitionem ſiue viſionem ſpecioſitatis diuinæ ſapientiæ, & contemplatio lucis æternæ diſponit ad honorificentiā maieſtatis diuinæ.Primo namq; Spiritus ſanctus in verbo propoſito quamlibet Chriſtianam animam excitat ad deſertionem deformitatis propriæ , vt diſponatur , cùm dicit : *Egredimini filiæ Sion.* Sion enim ſpecula interpretatur & ſignificat animam puram & diſpoſitam per modum ſpeculi ad receptionem reſultantis diuinitatis. Secundo inuitat ad contemplationem ſpecioſitatis regiæ , vt delectetur , cùm ſubdit : *Et videte Regem Salomonem*,id eſt Chriſtū multiplici figura per Salomonem ſignatum. Tertio explicat

cat exhibitionem honoris & magnificentiæ, vt instruatur, cùm subinfertur: *In diademate quo coronauit eũ mater sua.* Primò ergo hortatur ad desertionem peccati, quamlibet animã fidelem, vt disponatur ad Dei visionẽ, cùm dicit: *Egredimini filia Sion.* Illa anima deserit deformitatẽ peccati, & disponit se secundũ omnes sui potentias ad visionẽ Dei, quæ egreditur. Primò à tenebris erroris, & ignorantiæ, rationalem obcæcantis. Secundò ab illecebris carnalis lasciuiæ, concupiscibilẽ deformãtis. Tertiò à præsidentiis crudelitatis diabolicæ, irascibilem deprimentis. Primum habet fieri per veritatis inspectionẽ in summo intelligibili. Secundum per voluntatis adhæsionẽ, in summo diligibili. Tertium per libertatis adeptionẽ in summo honorabili. Primò debemus egredi à tenebris erroris & ignorantiæ, rationabilẽ obcæcantis. Et hoc per veritatis inspectionem in summo intelligibili Et de hoc dicitur: Ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa clamauit, dicens: Miserere mei fili Dauid. Qui enim vult percipere bonum fidei, & egredi à tenebris ignorantiæ, debet imitari exemplum huius mulieris, quæ primò præparauit se per captiuationẽ intellectus ad credendum primæ veritati propter se, & super omnia, & hoc est quod dicitur. Ecce mulier Chananæa. Interpretatur enim Chananæa præparata. Secundò elongauit se à mala societate, eo quòd corrumpunt bonos mores colloquia praua. Vnde sequitur: A finibus illis, scilicet infidelium, egressa, postea clamauit cum animi sanctitate in affectiua. Item cum sedulitate propositi in operatiua: quia tunc Iesus Christus, qui est lux vera animæ, in dispositione infundit veritatem fidei in cognitiua. Vnde tanta luminositate fidei fuit illa mulier illustrata, vt diceretur ei ab ipsa veritate: O mulier magna est fides tua. Secundò debemus egredi ab illecebris carnalis lasciuiæ, concupiscibilem deformãtis, & hoc per erectionem voluntatis in summo diligibili. De isto egressu dicit Loth generis suis: Surgite, & egredimini de isto loco, quia delebit Dominus ciuitatẽ hãc. Et visus est eis, quasi ludens loqui. Ciuitas ista, quasi Sodoma, quę inter cęteras ciuitates erat sceleratissima, signat statum carnalium, qui immunditiis suis perdunt lumen rationis, & totaliter absorpti delectationibus fiunt steriles, nullum fructum vtilitatis habentes, propter consumptionem naturalium, & spoliationem gratuitorum, siue spiritualium. Igitur existentibus in isto statu dicitur à Spiritu sancto per prędicatores, qui sunt diuini nuntij: Surgite per peccati detestationẽ, & de loco isto egredimini carnalis lasciuiæ, per peccati desertionem. Quia delebit Dominus ciuitatẽ hanc, per ęternæ damnationis exterminationem. Sed quia lubrici & carnales, ita sunt absorpti à delectationibus carnis, vt præ nimia mentis alienatione videatur eis prædicator ludens loqui. Sed postea quando in peccatis suis moriũtur, experiuntur factis, quod noluerunt animaduertere verbis prædicatorum. Vnde & isti, qui noluerunt credere verbis Loth, viam salutis annuntiantis, perierunt insimul cum scelere ciuitatis. Tertiò debemus egredi à prędisidentiis diabolicæ crudelitatis, irascibilẽ deprimentis, & hoc per libertatis adeptionem in summo honorabili. Et de hoc egressu dicitur in figura: Memẽtote huius diei, in qua egressi estis de terra Ægypti, & de domo seruitutis, quoniã in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto. Eduxit vos per liberationẽ de domo seruitutis, scilicet diabolicæ. Nam sicut Pharao affligebat filios Israël sibi seruientes in paleis colligendis, in luto cõgregando, in lateribus conficiendis, & in ciuitatibus construendis, sic diabolus suos opprimit, & affligit. In colligendis paleis vanarum cogitationum, in congregãdo luto immundarum delectationum, siue affectionum. In conficiendis lateribus prauarum operationum. Et in construendis ciuitatibus irreuocabilium auersionum. Beneficium ergo istius liberationis, de tam crudeli seruitute, ideò Dominus reducit ad memoriã, vt simus ei grati, cum dicit: Mementote huius diei qua egressi estis de domo diabolicæ seruitutis, sed tantum beneficiũ non est adscribendum humanæ infirmitati, sed diuinæ virtuositati: ideò addit, quoniam eduxerim vos in manu forti diuinitatis, non in manu debili humanitatis. Secũdò inuitat ad contemplationem speciositatis regię cùm subdit: *Et videte Regem Salomonem*, id est, Christum. Ille contemplatur, & videt salubriter in propria conscientia verum Salomonem, id est, Christum. Primò qui eius veritati infallibilis sapientię credit firmiter, cum captiuatione intellectus. Secundo qui eius benignitatem indicibilis clementiæ diligit sinceriter, cum deuotione affectus. Tertiò qui eius humilitatẽ abiectionis profundæ imitatur conformiter cum executione effectus. Hodierna namque die rex regum Christus ostendit profunditatẽ humilitatis ad imitandum, quando Ierusalem intrauit, sedens super asinã, non super equũ phaleratũ. Magnam benignitatem exhibuit, quando ipse, qui erat Imperator, & Dominus omnium spirituum cælestium, siue agminum supernorũ, dignatus est fieri rex, & caput agminum peregrinantium inferorum. Et completã veritatem legalis vmbræ monstrauit, quando quod de eo fuerat prophetatum & figuratum, factis ostendit esse impletum. Primò videte Regem Salomonem, cuius veritas infallibilis sapientię credenda est firmiter cum captiuatione intellectus. Et de hoc dicitur in figura. Magnificatus est rex Salomon super omnes reges terræ, diuitiis, & sapientia, & vniuersa terra desiderabat videre vultum Salomonis, vt audiret sapientiam quã dederat Deus in corde eius. Multiplici figura Salomon verum illum Salomonem Christum exprimit. Nam Christus est ille verus Salomon sapientissimus, immò sapientia Patris, à quo omnis sapientia & intellectus in Angelicis spiritibus, & humanis, & verus ille rex pacificus: Quia pax nostra, qui facit vtraque vnum, & antiquam discordiam fœdere proprij sanguinis concordauit. Atque verus rex ille magnificus, qui inquantum homo magnificatus est super omnes reges cæli & terræ, propter assumptionem humanitatis in vnitate personæ, in donis charismatum diuinorum, & sapientia limpidæ cognitionis. Et vniuersa terra, id est, homines terreni, ponitur hic continens pro contento, desiderabant vultum videre Salomonis, propter nitorem originalis innocentiæ, vt audirent cum inclinatione auditus sapientiam, quam dederat Deus in corde eius per infusionem (quia non didicerat per humanam inuestigationem) & crederent auditam sapientiam sine hæsitatione, cũ captiuatione intellectus. Secundò videte regem Salomonem, cuius benignitas indicibilis clemẽtiæ est diligenda sinceriter cum deuotione affectus. Et hoc dicitur: Misericordia & veritas custodiunt regem, & roborabitur clementia thronus eius. Quia pietas misericordiæ sine veritate iustitiæ est potius vitium quàm virtus. Nam manus mulierum misericordium coxerunt filios suos, & seueritas iustitiæ sine pietate misericordię Deo non est placita, nec ab eo approbata: Quia iudiciũ sine misericordia fiet ei, qui non facit misericordiam: Ideo dicitur misericordia, & veritas custodiunt regem Christum, per quẽ reges regnant, & principes iusta decernunt. Ipse enim est verum exemplar omnis misericordię & iustitię, eo quod vniuersæ viæ Domini Christi regis regum, misericordia & veritas. Sed quia eius pietas misericordiæ in parcendo superexaltat iudicium seueritatis in condẽnando, ideo addit: roborabitur clemẽtia thronus eius, vt per hoc quilibet peccator quantumcunq; magnus non desperet per timorem, considerans seueritatem iustitię proferentis sententiam, immo resumat vires, & confidat propter benignitatẽ misericordiæ, quæ parcet faciliter, & obliuiscetur totaliter, & suscipit clementer. Tertio videte regem Salomonẽ, cuius humilitas abiectionis est imitãda conformiter cum executione effectus. Et de hoc dicitur: Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus, & saluator, ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinæ. Et disperdam quadrigam ex Effraim, & equum de Ierusalem, &

Marginalia: Matt. 15. c — Chananæa quid. — Matt. 15. c — Gen. 19. e — Exod. 13. a — Exod. 13. a — 3. Reg. 10. c — Ephes. 2. c — Prou. 20. d — Iac. 2. c — Prou. 8. b — Psalm. 24. d — Zach. 9. b

&dissipabitur arcus belli. Et loquetur pacem gentib. & potestas eius à mari vsq; ad mare. Quælibet fidelis anima filia Sion, & Ierusalem, id est, matris Ecclesiæ, debet hodierna die exemplo Iudæorum egredi obuiam Christo, non solum passibus corporis, sed etiam affectionibus mentis, cum exultatione cordis, cum iubilo oris, cum prostratione propriæ vestis, per mortificationem lasciuiæ carnis: cum ramis oliuarum, in signum vnctionis internæ deuotionis, cum ramis palmarum, in signũ victoriæ & honoris. Eo quod rex noster Christus per suam humilitatem deuicto superbo diabolo, & eius exercitu in pelago maris inferni submerso, populum suũ liberauit sanguine proprio. Vnde superius parum post prædictam auctoritatem sequitur: Tu vero in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, scil. homines de potestate diaboli liberatos, suppeditata cupiditate, per suam paupertatem hæredes, & reges regni cœlorum constituit. Et propter hoc ipse rex noster Christus non venit hodie fastuosus in currib. & equis phaleratis: sed mansuetus, & ascendens super asinam contemptibilitatis, non pomposus in diuitiis & gemmis pretiosis, & Saluator ipse pauper, vt sic per humilitatem suam disperderet quadrigã fastuositatis, & equum superbæ pompositatis & disperderet arcum diabolicæ fraudis, vt per suam paupertatẽ loqueretur pacem gentibus, eos ab amore mundi reuocando, ad amorẽ & laudem Dei attrahendo. Vltimò notatur exhibitio honoris & magnificentiæ, cum dicit: *In diademate quo coronauit eum mater sua.* Honorauit Christum siue coronauit. Primo mater Virgo Maria carneo diademate originalis innocentiæ, in conceptione. Secundo mater synagoga spineo diademate doloris & ignominiæ, in passione. Tertio mater diuinæ iustitiæ splendido diademate honoris & gloriæ in resurrectione: Primo coronauit eum mater Virgo Maria carneo diademate originalis innocentiæ, in conceptione, secundũ quod dicitur: *Egredimini filiæ Sion, & videte regẽ Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis & lætitiæ cordis sui.* Filiæ Sion egredimini à deformitate peccati, & videte regẽ regum nostrũ Saluatorẽ Christum incarnatũ, in diademate originalis innocẽtiæ, quo coronauit eum mater sua Virgo Maria, virtute Spiritus sancti eum cõcipiendo in die desposationis humanæ naturæ, quæ in vnitate personæ copulata est Deo, & cõiuncta Verbo, vt spõsa sponso, vinculo indissolubili in vtero virginali, & amore pudico & beneuolo cum lætitia inenarrabili, & gaudio magno. Secũdo coronauit eum mater Iudaica synagoga, spineo diademate doloris & ignominiæ, in passione. Et de hoc potest exponi illud: In capite eius diademata multa, habẽs nomẽ scriptum quod nemo nouit nisi ipse, & vestitus erat veste aspersa sanguine. (Apoc. 19. c) Non enim impia synagoga coronauit Christum solo diademate spineo ignominiosæ dolositatis, immò super illud addidit multa alia deformia diademata opprobriosę contemptibilitatis. Sicut hodie magnificauit eũ gloria Imperiali, & honore regio, vt gloriosè intraret sanctã Ierusalẽ, sic in parasceue fecit eum exire de sancta Ierusalẽ cum vituperio & opprobrio. Et quidquid honoris hodie impia synagoga cõtulit, in die veneris in dedecus cõuertit. Nã pro floribus imponit eius capiti coronam de spinis, pro ramis oliuarum adaptauit crucẽ propriis humeris, pro vestimentis in terra prostratis, propria vestiméta sibi exuta in quatuor partes diuisit, pro laudibus, blasphemiis exprobrauit. Et quia post gloriam hodiernæ venerationis quasi in eodem tempore, in eadem ciuitate, & ab eadem plebe subsecuta est ignominia opprobriosę passionis: ideo mater Ecclesia post processionem, legi instituit passionem. Ipse autem rex Christus, in cuius capite erant omnia ista prædicta diademata, habebat nomen scriptũ super caput suum: Iesus Nazarenus Rex iudæorum, quod nemo persequentium eum nouit esse verum nisi Christus, & cui sibi placuit reuelare. Et vestitus erat veste corporali aspersa proprio sanguine. Tertio coronauit eum mater sua, scil. diuina iustitia splendido diademate honoris & gloriæ in resurrectione. Et de hoc potest exponi illud: iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento, & diademate iudicio meo. (Iob 29. c) Quia Dominus Iesus Christus tantum se humiliauit, vt vellet tradi, & traditus à peccatoribus iudicari, & iudicatus tanquam reus condemnari, & condemnatus morte turpissima occidi. Ideo secundum infallibilem regulam diuinæ iustitiæ, quæ est: Qui se humiliat exaltabitur, (Mat. 23. a Luc. 14. b) exaltatus est propter suam profundam humilitatem in solium regale. & coronatus est diademate honoris & gloriæ. Vnde quanto caro eius fuit vilius in terram proiecta, tanto maiori gloria & honore est circundata. Rogemus, &c.

SERMO II.

CVm appropinquasset Dominus Ierosolymam & venisset Betphage, &c. (Mat. 21. a) In hoc Euangelio ostenditur Dominus quadrupliciter honoratus. Honorauerunt enim eum asinum ducentes, vestimenta prosternentes, ramos mittentes. Osanna clamãtes. In his verbis significatur, quod in quatuor causis maximè honoratur Deus, videlicet, in peccatoris conuersione, corporis expositione, operis exhibitione, oris glorificatione. Prima significatur in asini adductione ad Iesum. Quid enim est peccator, nisi asinus, qui sicut asinus stolidus est sensibus, & piger in actibus. Bernardus: Puto si iumenta possent loqui, dicerent: Ecce iste homo factus est, quasi vnus ex nobis. Hic est asinus, qui in timore diuinæ seueritatis correptus, loquitur, sicut significatum est in asina Balaam, quæ videns euaginatum gladium Angeli (Num. 22. c) locuta est. Gladius est diuinæ iustitiæ seueritas, quæ nũc latet in vagina misericordiæ, sed in iudicio euaginabitur. Hunc videt asina quando seueritatem iudicij considerat peccatrix anima, & tunc loquitur in confessione & oratione. Asinũ ergo ad Iesum adducit, quicunq; peccatorem ad Deum conuertit. O si vnum asinũ hodie ad Iesum adducere possem. Iesus tamen non sedet in asino ligato. Vis ergo esse asinus Christi? vis Iesum portare? solu aris prius à vinculis peccatorum: Solue vincula colli tui, &c. (Isa. 52. a) Secundum figuratur in vestimentis prostratis. Quid enim corpora nostra sunt, nisi quędam animarum vestimenta: Quasi putredo consumẽdus sum, & quasi vestimentum, quod comeditur, &c. (Iob 13. d) Hoc vestimentum in via prosternit, qui corpus suum pro Christo exponit. O si pensaremus, quomodo Christus vestimentum corporis sui pro nobis exposuit, & sanguinem profudit, tunc facilius nobis esset pro Christo vestimentum nostri corporis passionibus exponere, afflictionibus scindere. Hoc figuratum est in Iacob, qui (Gen 37. g) videns tunicam Ioseph sanguinolentã, scidit vestimẽta sua. Parum est si pro illo scindas vilissimam tuã tunicam, qui pro te scidit pretiosissimam. Quid est corpus tuum ad corpus illius? Bern. Nonne si conferentur omnes vitæ filiorum Adam, immò & omnes dies sæculi, & labores omnium hominum, qui fuerunt qui sunt, & qui erunt, nihil essent ad comparationem corporis illius, quod spectabile & stupendum est etiam virtutibus supernis. Scindas ergo saccum tuum pro purpurá Christi. Scindas ergo saccum tristitiæ, vt recipias stolam lætitiæ. Psal. Conscidisti saccum meum, &c. (Psal. 29. d) Tertium significatur in ramis. Ramus enim bonum opus significat. Quot enim bona opera propter Christum facis, tot eum ramis honoras. Si enim his ramis anima euolans ad Deum venit, bene suscipietur, sicut significatum est in columba cum ramo virente ad Noë venien te. (Gen. 8. b) Sed nota quod de arca emissus est coruus & columba. Arca fluctuans est Ecclesia militans. Sicut enim extra arcam nullus saluatur, ita neque extra Ecclesiam. Coruus autem & columba animas significant Christianorum in arca Ecclesiæ per fidem existentium. Sed coruus animam cuiuslibet peccatoris significat. Augustinus: Anima peccatoris nigrior est coruo. Columba

autem animam iusti significat. Emittuntur autem de arca, quando in morte de Ecclesia migrant. Væ tunc coruo, sed bene columbæ. Coruus vacuus rediens, animam cuiuslibet paruuli absque meritis operum euolantem significat. Columba verò cum ramis veniens, animam cum bonis operibus euolantem significat. Virens autem fuit ramus, quia in charitate debet fieri bonum opus. Vnde Deum adorant cum ramis aridis, qui bona opera faciunt viuendo in peccatis. Gregorius: Neque habet aliquid viriditatis ramus operis boni, si non manet in radice charitatis. Quartum significatur in clamore dicentium: Benedictus qui venit, &c. Elisabeth exultante Ioanne in vtero eius, ait: Benedictus fructus ventris tui. Si ergo Ioannem in vtero, id est, gratiam in corde: si ramum in manu, meritum in opere habueris, tunc Deum ore optimè benedicis. Vnde bene de Simeone dicitur quod Spiritus Sanctus erat in eo, & quod accepit Iesum in vlnas suas, & benedixit. Si enim fuerit Spiritus sanctus in corde, Iesus in manu, id est, in opere, tunc benedictio laudis & orationis est in ore. Benedic Deum in mundo, vt benedicaris à Deo in iudicio, quando dicet: Venite benedicti. Vnde de Christo accipi potest illud: Qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.

Greg. hom. 17. in Euangel. tom. 3.
Luc. 1. d
Luc. 2. d
Matt. 25. d
Gen. 27. d

SERMO III.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, &c. Vtinam quilibet nostrum mereretur esse asinus Domini. Oportet autem, vt qui voluerit esse asinus Domini, vestimenta ei præceptorum Apostolicorum, & exemplorum imponantur, vt sic Christus in ipso sedeat donec in Ierusalem cælestem veniat. Considerandum autem quod Dominus super tria mystica animalia libenter sedet, libenter equitat: videlicet, super asinum, super camelum, super equum. Asinum autem Domini quemlibet pœnitentem, & incipientem, camelũ quemlibet proficientem, equum quemlibet perfectum, & peruenientem. In his sedet Dominus per gratiam. De primo dicitur: Ecce rex tuus, &c. Asinus Christi est, qui onus pœnitentiæ portat. Cibaria & virga, & onus asino, &c. Malus asinus est, qui & saccum pœnitentię, & Dominum insidentem proiicit. Grauius enim onus peccator assumit. Psalmus: Sicut onus graue, &c. Grauiorem sessorem, scilicet diabolum accipit, sicut significatum est in asina, in qua sedebat Balaam, quam angelus euaginato gladio obstans, nec ad dexteram, nec ad sinistram ire permisit, donec asina loquebatur murmurans contra sessorem, cur tertio percuteretur. Balaã interpretatur deuorans populum, & significat diabolum de quo: Circuit quærens quem deuoret. Gregorius: Ore pestiferæ persuasionis eos quotidie deuorat, quibus à confessione fidei reproba vita discordat. Huius asina est peccatrix anima. Angelus prædicator est vel confessor: Labia sacerdotis, &c. vsque quia Angelus Domini exercituũ est, Gladius extremi iudicij terrens peccatorem, ipsum in via iniquitatis secundum voluntatem Balaam, id est, diaboli procedere non permittit. Dominus ergò sentiens asinam, id est, animam trepidare, & nolle in via iniquitatis procedere, plus eam stimulat, & tertio eam percutit, quando triplici aduersitate, primo in rebus, secundo in amicis, tertio in corpore eam affligit, per malos homines, vel per seipsum, sicut Iob tripliciter percutitur, deinde anima contra sessorem diabolum murmurat in confessione, & oratione. De secundo: Vidit currum duorum equitum assessorem asini & cameli, id est, incipientis & proficientis, qui maximè trahunt currum Ecclesiæ. Pauci enim sunt perfecti. Camelus animal patiens laborum, animal mercatorum est, & merces portare solet, ita proficientes multum laborant, & merces meritorum vsque in cęlestem Ierusalem portant. Vnde dicitur quod regina Sabba, id est, Ecclesia, ingressa Ierusalem cum multo comitatu, scilicet saluandorum, & diuitijs meritorũ, & camelis, id est, proficientibus portantibus aromata bonorum operum, aurum charitatis infinitum, & gemmas pretiosas virtutum ad regem Salomonem, id est, ad Christum venit. Certè bene veneris, si aliquid attuleris. Augustinus: Apud Dominum plus habet loci, qui plus attulerit, non argenti, sed fidei. Caueant sibi à latronibus, qui tales merces ducunt. Gregorius: Deprędari desiderat, qui thesaurum publicè in viam portat. Idem: Auari cameli sunt diaboli onerati iniustis temporalium diuitiis, quas nisi deponant, cęlestem Ierusalem intrare non possunt. Facilius est camelum per foramen acus intrare, &c. Dicitur Ierusarem esse porta arcta, quæ acus dicitur, per quam cameli intrare nõ possunt, nisi depositis oneribus. Abiice ergo omnia, vt in cælestem Ierusalem intres. De tertio: Ecce equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis & verax, &c. Perfectus quilibet equus albus, & qui sedet super eum Christus. Fidelis est propter audaciam in bellis contra diabolum, mundum & carnem: Posuit eos, quasi equũ gloriæ suæ in bello. Item propter fortitudinem in sustinendis? Nunquid præbebis equo fortitudinem. Item propter velocem cursum quo desideriis & actibus festinant ad patriam. Vnde de equis variis dcitur: Quærebant ire & discurrere per omnem terram: Sic currite, vt comprehendatis, &c. Bene curreremus, si bene de patria cogitaremus, ad quam est currendum. August. Cur non properamus & currimus, vt patriam videre, vt parentes salutare possimus? Magnus nos illic charorum numerus expectat. Econtrariò equi diaboli sunt, qui præcipites ad punctum currunt ad infernum: Pedes eorum ad malum currunt, &c. Et certè tales equi cum sessore suo diabolo nunc de vitio in vitium cursitantes in profundum pœnarum mergentur: Equum & ascensorem proiecit in mare, &c.

Matt. 21. a
Isa. 62. d
Zach. 9. b
Zach. 9. b
Eccli. 33. e
Psal. 37. a
Num. 22. a
1. Pet. 5. c
Mala. 2. a
Isa. 21. b
3. Reg. 10. a
Matt. 19. d
Apoc. 19. c
Zac. 10. b
Iob 39. c
Zach. 6. b
1. Cor. 9. d
Prou. 1. b
Exod. 15. a

SERMO IV.

Turba multa, quæ conuenerat ad diem festum, cum audisset, quia Iesus venit Ierosolymam, acceperunt ramos palmarum, & processerunt ei, &c. Per palmam significatur victoria. Palma enim victores coronabantur. Per palmam ergo significatur perseuerantia. Palma enim diutissimè perseuerat, vt tandem fructum habeat: Sicut palma multiplicabo dies. Rami autem opera, vel exempla sunt. Cum palmarum ergo ramis, id est, cum victoriosis, vel perseuerantibus operibus & exemplis honorandus est Iesus. Per has enim palmas fides nostra cõsummatur in mundo, mens nostra securatur in extremo, vita nostra approbatur, in iudicio, gloria nostra augmentatur in cœlo. De primo: Venerunt autem in Helim filij Israel, vbi erant duodecim fontes, & septuaginta palmæ. Helim interpretatur robusti, vel deficientes, & significant Ecclesiam, in qua sunt firmi & infirmi, perfecti & imperfecti. Duodecim fontes, & septuaginta palmæ, duodecim Apostoli, & septuaginta discipuli. Licet enim duo discipuli superabundent, tamen Scriptura, sicut dicit ibi Glossa, non facit vim de inimicis. Vel duodecim fontes, sunt duodecim articuli fidei, qui in Symbolo continentur: Haurietis aquas in gaudio, & cætera. Quia vero fides sine operibus mortua est, ideò septuaginta palmæ iuxta fontes esse debent. Septuaginta sunt septies decem. Septuaginta ergò palmæ, sunt omnes victores, & perseuerantes in bonis operibus, vel omnia victoriosa perseuerantia opera, quæ fiunt per septem dona, contra septem vitia, in decem mandatorum perseuerantia. Vel septuaginta hæ palmæ sunt flores virtutum in mundo pullulantium. Psalmus: Iustus vt palma florebit. Fructus verò præmiorum habent in cęlo: Ascendam in palmam, &c. Fructus palmæ etiam Christus dici potest. Aug. Expalmatur, qui est vera palma victoriæ: spinis coronatur qui spinas peccatorum venit cõstringere. De secundo: Filij Cinei ascenderunt de ciuitate palmarum cum

Ioan. 12. b
Iob 29. c
Exod. 15. d
Isa. 12. a
Psal. 91. d
Cant. 7. c
Aug. tract. de quatuor virtutibus charitatis post med.
Iudi. 1. d

Filiis

Filiis Iuda in desertum sortis eorum. Cineus luctus interpretatur, & significat pœnitentem: Beati qui lugẽt. Iudas interpretatur glorificans, & significat illum qui ait: Quicumque honorificabit me, erunt ignobiles. Verè ignobilis cuius pater diabolus est. Filij ergo Iuda Angeli sunt. Desertum sortis eorum est regnum cælorum, hoc est desertum, in quo nonaginta oues, id est, nouem ordines angelorum dimittuntur, sicut dicitur: Filij ergo Cinei, id est lugentes pro peccatis ascendunt in montem cum filiis Iuda, cum angelis ipsos ducentibus in sortem eorum, id est in ordines angelorum. Hieronymus: Legimus per quam sæpe angelos animas electorum vsque ad cælos cum hymnis atque laudibus detulisse. Fiduciam ergo angelis ascendendi in montẽ habebis, si de palma victoriæ & perseuerantiæ veneris. Vnde bene legitur quod Salomon in ostiis templi scripsit Cherubim, id est similitudines angelorum, & palmas, in quo significatur quod ostium templi cælestis per angelos, & per palmã intrandum est. Gregorius: O felix victoria, per quam talis in morte habetur fiducia. Idem. Initium tribulationis est in habitu securitas mẽtis. De tertio: Iudices quam iustum esse prospexerint, illi iustitiæ palmam dabunt, quem impium condemnabunt impietatis. Iudices sunt, de quibus: Sedebitis vos super sedes duodecim, &c. Isti enim iudicij dabunt approbationem. Sed summus iudex auctoritate dabit quidem iustis palmam iustitiæ, id est, pro iustitia honorem vel coronã iustitiæ: Reposita est mihi corona iustitiæ, &c. Sed quia non coronabitur nisi qui legitime certauerit, ideò si vis habere palmam in iudicio, vince vitia in mundo. Gregorius: Sine laboris certamine non est palma victoriæ. De quarto: Vidi tubam magnam, &c. vsque in conspectum agni amicti stolis albis, & palmę in manibus eorum. Stolæ albæ sunt verę & mundissimæ bonorũ claritates. Palmæ in manibus, sunt retributiones, quas habent ex perseuerantia in bonis & victoriosis operibus. Propter hoc bene legitur quod Salomon omnes parietes templi texit auro, & fecit in eis Cherubim, & palmas, & varias picturas. Homo est tẽplum cæleste, in quo animę auro immortalitatis & charitatis teguntur. Cherubim sunt angeli, palmæ victores sancti, vel perseuerantes iusti. Variæ picturæ, sunt varia pręmiorum ornamenta. Perseueret ergò nunc in bono, qui inter angelos palmam vult habere in cælo. Bernard. Prorsus absq; perseuerentia, neq; qui pugnat, victoriam, neque palmam victor consequitur.

Matt. 5. a — 1. Reg. 2. f — Luc. 15. a — 3. Reg. 6. d — Deut. 25. a — Mat. 19. d — 2. Tim. 4. b — 2. Tim. 2. a — Apoc. 7. c — 3. Reg. 6. d

IN COENA DOMINI.

SERMO I.

CVM *dilexisset suos, qui erant in mundo,* &c. O quanta est dilectio quam charis suis Christus exhibet in cælo, ex quo tantam eis exhibet in mundo. Electis enim suis dilectionem exhiberi mundo quadrupliciter. Videlicet mundano per veniam, reconciliando per hostiam, illuminando per sapientiam, consolando per gratiam. Prima dilectionis exhibitio fit per lacrymas & fletum, secunda per sacrificium, tertia per verbum, quarta per spiritum. De primo: Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, vt eam sanctificaret, mundans aqua, &c. Non solum lauacro baptismi, sed & lacrymarum mundat eam Deus, scilicet animam. Sed certè timendum est quod ait Dominus Petro: Si non lauero te non habebis partem mecum. Magna dilectio, quod Christus sordidam animam semel mundat lauacro fluminis. Maior autem quod toties mundat lauacro fluminis. Maxima vero quod mũdauit lauacro sanguinis: Dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Certè nisi mater diligeret filium, tædium haberet toties eum mundare, & pannos eius abluere, quoties immũdantur. Attende quã materne Christus nos dilexit, qui tot millia animarum sordidarum, totiesm ille vicibus à toties mille sordidissimis peccatis lauat. Vere ipse dicere potest cuilibet nostrum, quod Dauid de Ionatha dicit: Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam: De secundo: Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, &c. pro nobis suo patri reconciliandis. Bene dicit, semetipsum, non ouem, vel bouem, sicut in lege, non aurum vel argentum: Non corruptibilibus auro vel argento, non Ioannem Baptistam, vel alium amicum, vel Michaëlem, vel Angelum aliquem, non matrem suam (quod maximũ fuisset) immò seipsum, stupẽdum quod dicit pro nobis, immensissimus pro vilissimis. Gregorius: Quam stupenda dulcedo, quam inuicta mansuetudo, regẽ gloriæ pro despectissimo vermiculo crucifigi? Tradidit autem semetipsum sicut Ionas in naui ad eiiciendum: Sicut Isaac patri ad offerendum. Nota historiam. Isaac diuinam, aries humanam Christi naturam, vepres coronã spineam, strues lignorum crucem sanctam significat. De tertio: Audisti verba illius de medio ignis, quia dilexit patres, loquitur de rege veteri: quia sicut dicitur, data fuit in igne, quia vere verba Dei ignea sunt. Psalmus: Ignitum eloquium tuum, &c. Vere enim sicut ignis illuminat animã, ne in tenebris huius vitæ cadat in lutum peccati, in foueam inferni. Psalmus: Lucerna pedibus, &c. Hæc lucerna clarior est sole. Hanc qui non sequitur, nequaquã à Deo diligitur: Neminem diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat. Est enim hæc speciosior sole. Certissimum autem dilectionis Dei est signũ per lumen: verbum Dei est in faciendo, non in audiendo: Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Si præcepta patris mei seruaueritis: manebitis in dilectione mea. Est ne aliquis hic, qui velit diligi à Christo? Audiat quod ait: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea. De quarto: Qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam, & spem bonã in gratia. Hæc consolatio fuit per spiritum sanctum. Vnde de Ecclesia dicitur: Spiritus sancti consolatione replebatur. Pensa anima quantũ te diligit, qui tibi arrham pretiosissimam dedit. Arrha eius est Spiritus sanctus. Aug. Ille pretiosus est, dans arrham sponsæ suæ sanguinem suum, & spiritum, quo locupletauit nos in ista peregrinatione. O quam melliflua est animæ amanti ista consolatio, scilicet Spiritus sancti: Spiritus meus super mel dulcis, &c. Sed vbi illud mel inueniemus, Bernardus ostendit dicens: Foderunt manus eius, & pedes, latusque eius lancea perforauerunt. Per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Huius petræ rimas non vultures diaboli, sed columbæ Dei inhabitant: Columba mea in foramine petræ. *Cum ergo dilexit, &c.* Bene dicit. *In finem dilexit eos.* In hac enim finali cœna omnia prædicta dilectionis signa inuenimus: Pedes enim lauit, corpus suum dedit, sermonem fecit, Spiritum sanctum promisit. Adapta singula singulis.

Ioan. 13. a — Christi erga suos dilectio. — Ephes. 5. e — Ioan. 13. a — Apoc. 1. — 2. Reg. 1. d — Ephes. 5. a — 1. Pet. 1. d — Ion. 1. d — Gen. 22. c — Deut. 4. f — Exod. 19. c — Psal. 118. c — Sap. 7. d — Ioan. 15. b — 2. Thes. 2. d — Actor. 9. c — Eccl. 24. c — Ber in Cant. ser. 61. ante med. — Can. 2. c

SERMO II.

SI *non lauero te, non habebit, &c.* Lauat nos Dominus quadrupliciter. Videlicet aqua baptismi, lacryma pœnitentiali, vino sacramentali, sanguine triumphali. De primo: Laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum, id est, peccata. Psalmus: Libera me de sanguinibus Deus. Laui te, inquam, aqua. O si esset aliqua terra, in qua esset fons, cuius aqua omnes infirmitates lauando sanaret, quantum diligeretur & quæreretur? certè hoc facit aqua baptismi, significatũ est, vbi Naaman leproso Eliseus dicit: Lauare septies in Iordane, &c. Sed heu multum abhorrent homines leprã corporis, qui leprosas non abhorrẽt animas, quod

Ioan. 13. a — Ezec. 16. a — Psal. 50. e — 4. Reg. 5. c

tamen multo horribilius est : & ideò nunc in passione sua voluit tanquam leprosus contemni, vt nostrã leprã mundaret: Isa.53.b Nos reputauimus eum tanquam leprosum, Psal.50.b &c. De secundo. Psalmus: Lauabis me, &c. Quo autem Psal.6.b liquore vellet lauari dicit alibi. Lauabo per singulas noctes, &c. Mira virtus huius lotionis, qua anima fit niue Gen.4.b albior, quæ priùs in peccatis fuit carbone nigrior: Denigrata est super carbones facies eius, id est, conscientia. Psal.49.d Psal. Arguam te, & statuam cõtra faciem tuam. Carbo quando igneus est, niger non est, immò candens & lucidus. Sed quando extinguitur, niger efficitur. Sic anima Ezech.1.d amore Dei ignita, & pulchra, & lucida est: Similitudo animaliũ, & aspectus eorum, quasi ignis carbonum ardentium. Sed quando, abundante iniquitate, charitas refrigescit, tunc anima quasi carbo nigrescit, sed per lacrymas iterùm super niuem labescit. Lauate ergo charissimi lacrymis vestris animas vestras, Christus enim ad lauandum addidit nobis lacrymas suas. Amb. Me illi in facie Christi abluunt fletus lacrymæ, illæ delicta Gen.49.b mea lauerunt peccatis. De tertio: Lauabit in vino stolã suam. Vinum enim est, quod quotidie pro peccatis in altari offertur. August. Quia quotidie labimur, quotidie Christus mystice pro nobis immolatur: sed quia vinum est specie, sanguis in re, ideo sequitur. Et in sanguine vuæ pallium suũ. Hæc vua in torculari crucis multum pressa fuit, & expressa. Aug. Primus in torculari Christus cùm ille botrus in passione expressus emanauit. Vnde Psal.22.b Ps. Calix meus inebrians, quam præclarus est? Quid autem est hæc stola, & hoc pallium? vtiq; Ecclesia, quę Mat.17.a multum lauatur, quia multum dicitur esse candida: Vestimenta autem eius candida facta sunt sicut nix. De Apoc.1.b quartò: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris. Nota quod dicit à peccatis. Certè qui aliquem lauaret, qui in sterquilinio cloacæ per diem latuisset, satis eum Ier.25.g diligeret Et certè peccatum est millies sordidius quolibet sterquilinio, in quo iacent peccatores: In sterquilinio super faciem terræ iacebunt. Nota etiam quòd dicit nos, non me. Non enim vnum solum in sterquilinio iacentem, neque vno die tantum iacentem lauat Dominus, immò innumerabiles animas innumerabilibus diebus in peccatis iacentes. Ioannes Chrysost. Hic sanguis effusus est, qui omnem orbem terrarum lauit. Nota ergo illud *in sanguine suo.* Certè nos satis amicus diligeret, qui in balsamo nos lauaret, quantò magis qui in sanguine 1.Pet.1.d nos lauit tam pretioso? Verè pretioso. Bern. Mittitur Virginis filius, Altissimi Dei, & iubetur occidi, vt vulneribus meis pretioso sanguinis illius balsamo medeatur. Hæc quatuor lauacra, hos quatuor liquores Christus de suo corpore exhibuit, aquam latus, lacrymam oculus, vinum manus, sanguinem totum Christi Ioan.19.f corpus ministrauit, de aqua dicitur: Continuò exiuit sanguis, & aqua. Qui hac aqua mundari & refici vult, non ad sinistrum cum impiis, sed ad dextrũ latus Christi Ezech.47.a sit: Ecce aquæ redundantes ex latere dextro, &c. De Ioan.11.c lacryma: Lacrymatus est Iesus, sicut tunc mortuum Lazari corpus, ita mortuas animas quotidiè suscitat. De vino patet, quia illud mundissimis manibus disci- Mat.26.e pulis dedit: Accipiens calicem, &c. Væ ergo immundis Luc.22.c manibus sacerdotis, de quo dici potest illud: Ecce manus tradentis, &c. De sanguine quoque patet, quòd illum de manibus, & pedibus, de latere, immò de toto corde, etiam de minimo digito emisit. Augustinus: Orauit Patrem, & cum oraret, globi sanguinis de toto corde eius instillabant.

SERMO III.

Ioan.13.b *QVi lotus est, non indiget nisi, vt pedes lauet.* Pedes animæ sunt affectus, qui etiam in bonis à puluere venialiũ sunt mundandi. Pedes ergo lauantur, quando affectus animæ mundantur. Istorum pedum lotio, idest, affectuum purgatio, vtilis est nobis ad deuotionem, ad communionem, ad defensionem, ad beatificationem. Vtilis vtiq; est nobis ad augendam gratiam, ad accipiendam Eucharistiam, ad habendam victoriam, ad consequendam gloriam. De primo: Lauabam butyro pedes, Iob 29.a & petra fundebat mihi riuos olei. Butyrum ouium est, in quo lauandi sunt pedes. Ouis autem Christus est: Sicut ouis ad occisionem ductus est. Isa.53.a Butyrum est pinguis Christi doctrina. Butyro ergò lauãtur, qui ad Christi doctrinam compunguntur. Mundatis autem affectibus, gratia deuotionis accedit. Ideo sequitur: Petra fundebat mihi riuos olei. Petra autem erat Christus, in qua columba requiescit per meditationẽ, per desideriũ, per amorem: Columba mea in foraminibus petræ, id est, Cant.2.c vulneribus Christi. Laues ergo pedes animæ, si oleum deuotionis, & gratiæ de foraminibus petræ vis habere. Bern. Per has rimas, licet mihi sugere mel de petra, Ber. in Cant. ser. 61. ante med. oleumq; de saxo durissimo. De secundo dicitur Patriarchis fratribus Ioseph, quod lauerũt pedes suos, deditq; Gen.43.f pabula asinis eorum, illi vero & præparauerunt munera, donec ingrederetur Ioseph meridiè: Audierunt ergo quòd ibi comesturi essent panem: Ioseph Christum significat propter venditionem, & propter tunicæ exutæ sanguinolentiam. Christi enim tunica est caro eius sanguine perfusa, quæ etiam anima in morte fuit exuta. Panis, quem cum Ioseph manducamus, corpus Christi quod sumimus, quem hic suis discipulis dedit. Hic est panis quem Elias petiit à muliere colligente duo li- 3.Reg.17.b gna, quæ crucem Christi figurant. Quia ergo Christus celebrari vult ab Ecclesia hoc sacramentum in memoria suæ immolationis in cruce: ideo à muliere colligente duo ligna quæsiuit. Si panem digne cum Ioseph vis manducare, pedes affectuum lacrymosa compunctione laua, munera orationum, eleemosynarum, & bonorum operum para, sicut de Cassio Episcopo Variensi scribitur in homiliis: Cuncta quæ habebat in eleemosynis tribuens. Cum ad horam offerendi sacrificij venisset, velut totus in lacrymis defluens, semetipsum cum magna cordis contritione mactabat. De tertio: Exiuit, vt lauaret pedes suos, & ecce piscis immanis Tob.6.a exiuit ad deuorandum eum, scil. Tobiam. Hunc piscem per Raphaelem confortantem superauit. Piscis iste diabolus est, hic quia humanum genus deuorarat, Deus pater hamum contra ipsum misit filium suum: An extrahere poteris Leuiathan hamo? Iob 40.d Inuadens ergo diabolus in passione escam humanitatis, captus est hamo deitatis. Piscis Tobiam inuasit, quando pedes lauit, quia diabolus pœnitentem, & conscientiam lauare volentem maximè infestat: Fili accedens ad seruitu- Eccl.2.a tem, &c Raphaël medicina Dei interpretatur, & significat Christum, qui nobis, & medicina, & medicus fuit, à quo confortati, diabolum vincimus. Si ergo vis vincere piscem diabolum, pedes laua. Tunc quasi in mari lacrymarum Pharaonem, id est diabolum, suffocas. O lacryma victoriosa, quid mirum si vincis diabolum, cum etiam vincas Deum. De te enim Bernardus ait: A certantibus inimicis silentium imponis, & quandoque sententiam ab ore iudicis rapis. Et quid plura: vincis inuincibilem, & ligas omnipotentem. De quarto dicitur Ioan.13.d in præsenti Euangelio: *Si non lauero te non habebis partem mecum.* Psalmus: Pars mea Deus in æternum. Psal.73.d Hanc amittere possumus in hoc mundo, sed non in cælo. Primum in Petro significatum dicitur: *Si non lauero te, &c.* Secundum in Maria significatur: Maria optimam Luc.10.g partem elegit, quæ non auferetur ab ea, &c. Quod ista quatuor bona pedum lotione, id est, affectuũ purgatione consequamur, significatum est, vbi tribus angelis Gen.18.a dicit Abraham: Lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore, &c: Postea, quis est ita perfectus, vt ablutione non egeat, cum & pedes angelorum lauentur? Laua igitur pedes animę, vt requiescas sub arbore crucis in deuotione: vnde dicit: Requiescite sub arbore. Laua pedes animæ, vt reficiaris in coronatione. Vnde additur: Ponam buccellam panis. Laua pedes animæ, vt conforteris in tentatione. Vnde subiungitur: Con- Ioan.13.a fortetur cor vestrum. Laua pedes animæ, vt transeas

in

in euolutione ad gloriam. Vnde sequitur: Postea transibitis: Vt transeat de hoc mundo ad patrem.

SERMO IV.

Luc.22.b *Hoc facite in meam commemorationem,&c.* Corporis sui,& sanguinis mysteria Christus in cœna instituit,& in Ecclesia celebrari vult, vt per hoc memores sui simus. Vnde ait: *Hoc facite in meam commemorationem.* Certè in commemorationem meæ passionis, meæ propitiationis, meę dilectionis,meę vnionis.De primo: 1.Cor.11.f *Hoc facite quotiescumque biberitis in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem biberitis, mortem Domini annuntiabitis.* Semper quidem in memoria Christiani Christi passio esse Thren.3.c debet. Recordare paupertatis,& transgressionis meæ, absynthij, & fellis memoria memor ero. Recordare paupertatis contra auaritiam,transgressionis contra superbiam, absynthij & fellis contra concupiscentiam. Præcipuè tamen quotiescumque hunc panem manducamus, memoriam Dominicæ passionis habere debemus. Bene autem memoria eius passionis in sacrificio panis habetur, si ad memoriam reducitur quo modo panis fiat de grano triturato, mola contrito, in clibano Ioan.12.d cocto. Granum ergo Christus est: Nisi granum fru- Ioan.10.a menti,&c. Trituratus autem est in flagellatione.Tunc apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Contritus Iudic.16.f etiam est in mola crucis. Vnde dicitur quòd Philistiim Samsonem molere fecerũt,sicut Iudaicus populus, nisi per dæmones excæcatus fuisset,Christum in mola cru- Isa.53.b cis non attriuisset: Attritus est propter scelera nostra. Leuit.2.b Missus fuit quoque in clibanum sepulchri,quo ad corpus,inferni autem,quo ad animã, de quo dicitur,quòd sacrificium de clibano debuit esse sine fermento, scil. culpæ,& ignorantiæ,& consperssum oleo,scilic. gratiæ. Leuit.2.a De secundo dicitur quòd sacerdos tollet in holocaustũ suauissimum Domino pugillum similæ, & olei ac totum thus,& ponet memoriale super altare,&c.Hoc est memoriale propitiationis. Per oblationem enim super altare propitiatio fit,ergo maximè per sacramentum altaris.Gregorius:Singulariter ad absolutionem nostram oblata cum lacrymis hostia suffragatur.Sed nota quòd in Christo tres sunt substantiæ, scilicet corpus,anima, deitas. Per similam enim caro Christi significatur, quemadmodum simila caruit vitio, furfure scilicet. In simila corporis Christi munditia, in oleo autem animæ eius gratia, in thure vero diuinitatis latria, siue honor significatur. Per similam ergo capimus propitiationem Exod.16.g contra culpam, vt dictum est.Item sustentationem per Num.11.b gratiam, sicut filij Israël manna sustentabantur in deserto, cuius naturalis sapor, vt dicitur, & fuit quasi similæ cum melle, & quasi panis oleati: sapor enim huius sacramenti,quasi similæ ex parte corporis, quasi olei ex parte animæ, quasi mellis ex parte diuinitatis. Item promotione ad gloriam. Vnde animæ Christianæ Ezech.16.b dicitur: Similam & mel, & oleum comedisti, & facta es decora vehementer nimis, & profecisti in regnum. Bernardus: Eucharistiæ planè sacramentum potens est peccata consumere, debellare aëreas potestates, inferre cælis reuertentes de terra. De tertio: Diligam eos Osea 14.b spontaneè, quia auersus est furor meus ab eis. Vbi enumerans beneficia suæ dilectionis,inter alia subiungit: Viuent tritico, memoriale eius sicut vinum Libani. Pro memoriali ergo dilectionis diuinæ habes triticum corporis, & vinum sanguinis Christi. Dilectio autem Dei, qui nobis in hoc sacramento ostenditur, euidenter significatur, vbi de ouicula panperis dicitur, 2.Reg.12.a quòd pauper iste Christus est: Propter nos egenus 2.Cor.8.b factus est.Ouicula est fidelis anima:Inueni ouem quam Luc.15.b perdideram, &c. Magna Dei dilectio, hæc ouis pretio sanguinis emitur: Empti enim estis pretio. Item 1.Cor.6.d sacramento corporis nutritur: Angelorum esca nutri- Sap.16.e uisti populum tuum. Item sinu misericordiæ fouetur, vt in sinum Abrahæ recipiatur. De quarto. Psalmus: Memoriam fecit, & cætera, vsque escam dedit timen- Psalm.110.a tibus se. Sicut enim magna est vnio escarum ad sumentem, quia carni, & sanguini sumentis vnitur, sic nos mirabiliter vnimur esca corporis Christi Augusti- Aug. lib.7. nus: Cibus sum grandium, id est, grandis gratiæ. confess. c.10. tom.1. Non enim ego mutabor in te, sed tu mutaberis in me. Bernardus autem vnionem animæ cum Deo aliis similitudinibus exprimit, dicens eam vniri cum Deo sicut vnitur ignis ferro ignito, aër cum solis radio, aquæ stilla cum vino.

SERMO V.

Paratum panem de cœlo præstitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem. Mirabilis Deus,quia Sap.16.e ita mirabiliter panem suis parat. Psalmista: Memoriam fecit mirabilium, &c. Ostenditur autem in his Psalm.110.a verbis propositis in pane corporis Christi mirabilis substantia cum dicitur: *Panem de cœlo*, mirabilis potentia, cum additur, *omne delectamentum, &c.* Inuenimus autem in veteri testamento octo mirabilia circa panem exhibita, videlicet mirabile productionis,multiplicationis, ministrationis, consumptionis, subuersionis, confortationis, delectationis, transmissionis. Octo mirabilia circa panem exhibita. Horum mirabilium memoriam fecit Dominus in pane corporis sui. Ad cuius substantiam pertinent prima Psalm.eod. quatuor mirabilia. Ad potentiam alia quatuor sequentia. Considera ergo circa substantiam mirabile productionis, in verbis transsubstantialibus: mirabile multiplicationis, in locis continentibus: mirabile ministrationis, in ministris dispensantibus: mirabile consumptionis, in formis transeuntibus. De primo: Ecce Exod.17.a ego pluam vobis panem de cœlo. Mirabilis vtique modus producendi panem, qui pluendo de cœlo descendit. Sic per verba transsubstantialia ostenditur in verbis istis formæ sensibilitas, gratiæ multiplicitas,maturæ sublimitas, primum ibi: Ecce, fit enim demonstratio formæ ad oculum. Et cecidit,sicut Ioannes Baptista: Ecce agnus Dei. Secundum ibi: Pluam. Pluuia Ioan.1.d habet multas stillas, & hoc sacramentum multas gratias. Psal.Pluit illis manna,&c. Tertium ibi: De cælo: Psalm.77.e Qui de cælo venit,super omnes est:Et quia de cęlo ve- Ioan.3.d nit, credenda est cælestis familia adesse cælesti cibo. Gregor. Quis vestrum dubium habere possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cælos aperiri, & in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse?De secundo:Vir quidam venit deferẽs viro Dei 4.Reg.4.g panes primitiarum, & panes hordeaceos,& frumẽtum nouum in pera, qui panes miraculosè multiplicati sunt ad satietatem centum virorum, & similiter in Euangelio quinque,& septem panes. Hic multiplicatio fit etiã corporis Christi,qui in multis locis est simul,& semel, multis sumentibus, sicut illi panes in multis erant edentibus. Vir ferens panes,est Christus. Consideratur autem corpus Christi, secũdum statum incarnationis, & sic per frumentum nouum significatur:Creauit Ierem.31.d Dominus nouum,&c. Item secundum statum passionis, & sic per panem hordeaceum. Hordeaceum enim aculeatum,& asperum est. Vnde etiam quinque panes hordeaceos de quinque vulneribus quidam exponunt. Item secundum statum resurrectionis,& sic per panes primitiarũ:Christus resurrexit à mortuis primitiæ dor- 1.Cor.15.c mientium. De tertio dicitur de Elia:Corui quoq; defe- 3.Reg.17.a rebant ei panem,& carnes mane,similiter panẽ & carnes vespere.Mirabile est quòd panem per coruum ministrabat Dominus, non per hominem, sicut mirabile est quòd corpus suum per Sacerdotem ministret, quod Angeli vix digni sunt ministrare, & mirabilius quòd per peccatores,qui per coruos propter vitiorum nigredinem fortè significantur,hic est coruus, qui ad arcam Genes.8.a Ecclesiæ non reuertitur. Ostenditur ergo mali ministri indignitas in coruo.Augustinus. Anima peccatoris coruo nigrior est. Item sacramenti veritas in panibus, in carnibus. In pane propter speciem, in carnibus

Ioan.1.b propter rem, quæ est vera Christi caro. Vnde: Verbum caro factum est. Non putes ergo malum sacerdotē non conficere, cum videas coruum non solum panem ministrare, sed etiam carnes. Item sacramenti durabilitas in mane, & in vespere, per quæ exordium & finis Ecclesiæ significatur. Manè verò & vespere, & à principio Ecclesiæ vsque ad finem, hoc sacramentum ministratur: *Matt.28.d* Vobiscum sum vsque ad consummationem, &c. *Iudic.6.d* De quarto: Ascendit ignis de petra, & carnes, azymosque panes consumpsit. Ita in hoc sacramento mirabilis consumptio accidentium, quando à dentibus sumentium sumptum fuerit. Sed nota quòd in igne significatur Spiritus sancti potestas: *Exod.12.b* Si quid residuum superfuerit, igni comburetur, idest, secundum Gregorium, quidquid de hoc sacramēto intelligere non possumus Spiritui sancto committendum est. Item in petra fidei firmitas. In hac enim petra fortiter stare debemus. *Psalm.39.a* Psalmista: Statuit supra petram pedes meos. Item in azymis panibus corporis Christi puritas, & à fermento peccati immunitas significatur: *Exod.20.b* Edent carnes nocte illa assas igni, &c. idest, cum amaritudine pœnitentiæ: nam purissimum corpus nisi purgati per pœnitentiam sumere non debemus. August. Talis conuenit cura sinceritatis sacramentalis, qualia sunt sacra ipsa, quibus exhibentur officia seruitutis. Ignis ergo de petra sacrificium consumit, quando fides firma virtuti Spiritus sancti totum committit.

SERMO VI.

Sap.16.c PAratum panē de cœlo præstitisti eis sine labore, &c. Mirabilis huius panis potentia, vel effectus ostenditur cum dicitur: *Omne delectamentum, &c.* Ad hunc autem pertinet effectum, mirabile subuersionis, confortationis, delectationis, transmissionis. Considera in pane corporis Christi mirabile subuersionis in peruersis, mirabile confortationis in attritis, mirabile contemplationis in contemplatiuis, mirabile transmissionis in defunctis. *Iudic.7.d* De primo nota quòd de pane subcineritio dicitur: Vidi somnium & videbatur mihi, quasi subcineritius panis ex ordeo volui, & in castra Madian descendere. Cumque peruenissem ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit, & terræ funditus coæquauit. Considera huius miraculi memoriam in hoc sacramento, quo peruersi & indignè cōmunicantes percutiuntur, subuertuntur, terræ coæquantur, & hoc per triplicem mortem, secundùm quòd innuit Apostolus. *1.Cor.11.g* *Ibidem.f* Percutiuntur ergo per mortem spiritualem. Vnde ait Apostolus: Quicumq; manducat & bibit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. Subuertuntur per mortem æternalem. Vnde dicitur ibidem: Qui manducat & bibit, &c. Quam multos Iudas implet, saucians indignè accipientes buccellas ad iudicium suum? Terræ verò coæquantur per mortem temporalem, quando terra in terram reuertitur. Vnde dicitur ibidem: Ideò inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi, &c. *3.Reg.19.a* De secundo: Ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vsque ad montem Dei Oreb. Hoc dicitur de pane, quem excitante Angelo, comedit Elias. Panis iste est corpus Christi, quo mirabiliter confortamur in laboriosis huius vitæ actionibus, & tentationibus. Tria autem in his verbis ostenduntur. Primo actiuorum confortatio, cum dicitur: Ambulauit in fortitudine, &c. *Psalm.103.b* Panis cor hominis confirmat. Secundo, confortationis continuatio, cum dicitur: Quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Ponit autem in die prosperitatis, in nocte aduersitatis signum: *Genes.32.f* Die noctuque, æstu & gelu vrebar. In æstu malè accendens amor in die prosperitatis: in gelu verò timor malè constringens in nocte aduersitatis significatur, contra quæ confortari multum indigemus. Tertiò innuitur continuationis remuneratio, quæ erit in cælesti refectione. Vnde additur: Vsque ad montem Dei Oreb. Oreb enim interpretatur mensa: *Luc.22.c* Vt edatis & bibatis super mensam meam, &c. De tertio dicitur hic: Omne delectamentum in se habentem, quod ibidem plenius exprimitur, cū subiungit: Et deseruiens vniuscuiusq; voluntati, conuertebatur, ita & panis corporis Christi mirabiliter delectat contemplatiuos, & deuotos. Manna enim propterea hanc mirabilem triplicem naturam habuit. Saporem, sicut Scriptura manifestat, scilicet similæ cum melle, & panis oleati. Sic & hoc sacramentum secundum triplicem substantiam in Christo triplicem spiritualem saporem habet, vt in gustu animæ deuotæ. Habet enim saporem mellis quo ad diuinam naturam: *Eccl.24.e* Spiritus meus super mel dulcis, &c. Quasi saporem olei, quo ad animam speciosissimam gratia vnctam. *Psalm.44.b* Psalmus. Vnxit te Deus oleo, &c. Quasi similæ, quo ad corpus purum à furfure fomitis, & corruptionis originalis: *Ezech.16.b* Similam & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehemēter nimis. Vbi tria verba prędicta animæ ingratæ obiiciuntur. *Dan.14.f* De quarto, legitur quòd panes, quos Abacuc intriuerat in alueolo, ductu Angelico transmittuntur Danieli in lacum leonum. Hic est panis corporis Christi, qui dum pro defunctis offertur, tunc in lacum purgatorij ita immittitur per effectum. Hæc autem tria passionis Christi memoratiua, cuius passione purgantur animæ à culpa, & pœna, significantur per hoc quod dicitur, intriuerat panes. In pœnalitate enim passionum attritus, & intritus est Christus etiam in alueo crucis? *Isa.53.b* Attritus est propter scelera nostra. Innuitur etiam Angelicæ curæ diligentia, quia ductu Angelico panis iste perlatus est. Vnde in Canone. *Iube hoc perferri per manus sancti Angeli tui.* Innuitur tertio purgatoriæ pœnæ sæuitia in leonibus, qui erāt in lacu. In ferocitate enim leonum, ferocitas pœnarum significatur. Septenarius autem ad pœnarum vniuersitatem pertinet. Vnde bene cantat Ecclesia: Libera eas de ore leonis. Ex prædictis collige, quàm periculosum sit mēte indigna, quàm fructuosum sit mente digna communicare. Propter hoc bene ait August. Quotidie Eucharistiæ accipere communionem, nec laudo, nec vitupero, omnibus tamen Dominicis diebus communicandum hortor, si tamen mens in affectu peccandi non sit. Nota istum sermonem: Cùm videris nudum, & duos sequentes: Verè languores, &c. Prædica claustralibus & eis, qui spiritualiter non carnaliter nouerunt se parare.

IN PARASCEVE.

SERMO I.

Isa.53.a ERI *languores nostros ipse tulit.* Quoniam valde incredibile videbatur, quòd tanta maiestas ad tantam veniret humilitatem, ideò quasi iurando ait: *Verè.* *Isa.1.b* Languidum erat genus humanum: Omne caput languidum, &c. *Ier.17.b* Vnde Propheta: Sana me Domine, & sanabor. Fuerunt autem septem languores humani generis spirituales, & significati sunt per septem languores corporales, quos Dominus curasse legitur. Languores humani generis septē. Septem languores, septem capitalium vitiorum, quos Deus tulit, idest, abstulit spiritualiter, vel tulit, idest, portauit per quasdam similitudines corporaliter. *Vere ergo languores, &c.* Leprosum fuit genus humanum per superbiam: *Matt.8.a* Ecce leprosus veniens, &c. Lepra enim tumescere facit carnem, & superbia spiritum. Istum languorem Dominus pro nobis portauit per similitudinem. Leprosi enim cum horrore videntur, sic & Christus: *Sap.2.e* Grauis est nobis ad videndum. Et: *Isa.53.a* Nos putauimus eum quasi leprosum, &c. Item leprosi ab hominibus eiiciuntur, sic & Christus: *Heb.13.b* Extra portam passus est: exeamus igitur ad eū, &c. Itē ab amicis relinquuntur, sic & Christus: *Matt.26.f* Discipuli, relicto eo, omnes

fugerunt:

Prou.19.a fugerunt : Fratres hominis pauperis oderunt eum in superbia,& amici eius procul recesserunt ab eo. Iudæi & Iudas oderunt Christum. Amici autem sunt Apo- Ioan.15.b stoli,& discipuli:Vos amici mei estis. O anima inflata quo modo post tantam medicinam adhuc remanet in te superbiæ lepra? August.Quid tumescis ô homo, ô Pellis morticina?quid tenderis, ô sanies fœtida? quid inflaris? princeps tuus fœtidus est, & tu superbus. Paralyticum item fuit genus humanum per inuidiam Matt.9.a Paralysis. Ecce offerebant ei paralyticum,&c. Paralysis autē aufert motum,& sensum:sic & inuidia motum charitatis ab effectu,& sensum veritatis ab intellectu. Istum lāguorem Dominus pro nobis portauit per similitudinē, sicut patet. Paralysis enim specialiter manifestatur in cruribus,ita quod vix potest homo stare in eis quin la- Matt.26.g batur:Sic & Christus per impulsum alaparum,& colaphorum collabi potuit inter manus persequentium, 1.Reg.21.d sicut significatum est:Collabebatur inter manus eorū. Idem ser. prox.superiore. Item in manibus,quia reddit eas ad operandum inutiles:sic & Christi manus volebant Iudæi inutiles red- Ioan.18.c dere ligando:Comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum, immò & clauis ferreis ligabantur ei manus in Iudit.6.b cruce:Ligauerunt Achior ad arborem manibus,& pedibus.August.Ligatur qui soluit compeditos, ligno suspenditur,qui erigit elisos,aceto potatur fons vitæ.Itē in capite,quia reddit ipsum tremulū, sicut & in Chri- Ioan.19.f sto:Inclinato capite tradidit spiritū.*Vere ergò languores* Ioan.4.g *nostros,&c.*Febricitās fuit genus humanū per iram:Hora septima reliquit eū febris.Iraq; ad modū febris accēdit homines.Ira est accensio sanguinis circa cor. Istum quoq; dolorē Christus pro nobis portauit per similitudinē,sicut patet.Febricitantes enim solent maximè caput dolore : sic & Christus verè caput dolere potuit, Matt.27.d quia præ cęteris mēbris maximè passū fuit. Licet enim dorsum fuerit flagellatum, manus & pedes perforati, ipsum tamen caput sanctissimum, & miserandum alapis cæditur,sputis maculatur,arundine percutitur, spi- 4 Reg.4.c nis coronatur. Vnde bene potuit dicere illud : Caput meum doleo,caput meum doleo. Huius capitis membra non sunt,qui carnaliter viuendo,tantis eius dolotibus non compatiuntur. Bernard. Sub spinato capite non decet corpus viuere delicatè. Item solent per sudorē creticare,sic Christus pro nobis agonizauit,& su- Luc.22.e dauit:Factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudore eius. Ecce quàm grauis fuit infirmitas generis humani,quā non per sudorem simplicē, sed sanguinis oportebat curari. Item per calorem solent vestimenta abiicere,sic & Christus dum nudus in cruce pependit. 1.Reg 6.d Vnde Michol ad Dauidait:Quam gloriosus,&c.vsque quasi videretur vnus de scurris.Dauid Christum, Michol synagogam significat. Sicut enim Michol primo fuit Dauid copulata,secundo altari data, Dauid reddita sic synagoga primo adhæsit Christo, modo autem Christum reliquit, in fine vero mundi ad fidem conuertetur. Synagoga ergo deridet nuditatem Christi in cruce pendentis.

SERMO II.

Isa.53.a *Vere languores nostros ipse tulit.* Restat dicere de quatuor languoribus humani generis, quos tulit Dominus.Languidum quoque fuit genus humanum, Ioan.5.a & imbecille per accidiam : Erat autem quidam homo ibi triginta,& octo annos habens in infirmitate sua. Accidiosi enim imbecilles sunt ad fortia,& languidi ad opera.Istum languorem pro nobis Dominus tulit per similitudinem sicut patet.Languidi enim propter diuturnitatem morbi seruientes sibi tædio afficiunt : sic Christus.Vnde quidam dicunt quod custodes dederūt ei acetum bibere,vt citius moreretur, & à custodia liberarentur. Item de lecto per se non ascendunt, nisi per aliū deponantur:Sic Christus de lecto crucis, quā- Matt.27.c uis satis eum prouocarent,dicētes:Si filius Dei es, &c. Luc.23.g tamen non descendebat, donec à Ioseph deponeretur: Depositum inuoluit in sydone munda. Hic est lectus, de quo : Impij fecerunt virum innoxium in domo sua. 2.Reg.4.d Domus est synagoga.Item tandē arescunt:sic & Christus.Psalmus,Omnia ossa mea, sicut cremium aruerūt, Psal.101.a Quid mirum si corpus aruerat, de quo non solum in cruce, sed etiam in oratione tantus sanguis fluxerat? August. Cum oraret,globi sanguinis de toto corpore eius distillabant:*Vere ergo languores,&c.* Hydropicum etiam fuit genus humanum,per auaritiam:Ecce homo Luc.14.a quidam hydropicus,&c. Sicut enim hydropici quanto plus bibunt, tanto plus sitiunt : ita auari quanto plus temporalia crescunt,tanto plus in auaritiam ardescūt. Istum languorem Dominus portauit pro nobis per similitudinem sicut patet. Hydropici enim multū sitiūt Ioan.19.e sic & Christus:Sitio.Bernardus:Domine,quid sitis?Ergo ne te plus cruciat sitis,quam crux?de cruce siles,& de siti clamas:Sitio.Quid?Vestram fidem, vestram salutē,vestrum gaudium:plus animarū vestrarum quā corporis mei cruciatus me tenet. Item sicut tympanū distenditur,sic Christus in cruce.Legitur,quod transito mari rubro,sumpsit Maria tympanum & præcinebat. Exod.15.e Maria animam deuotam, mare rubrum,passionem vel sanguinem significat,in quo Israel,idest,fideles saluantur,Ægyptij,idest,dæmones,vel impij pereunt.Tympanum autem est Christus in cruce. Sicut enim in tympano pellis super lignum,ita Christus in cruce distensus est.Tympanum ergo fit,& præcinit, qui Christum in cruce consideras,imitatur,& gratias agit.Item quādoque inciduntur, vt aqua emittatur : sic & Christus. Vnus militum lancea, latus eius aperuit, & continuò Ioan.19.f exiuit sanguis,& aqua.*Vere ergo languores,&c.* Lunaticum,& epilepticum fuit genus humanum per gulam, & ebrietatem:Domine miserere filio meo, quia lunati- Mat.17.b cus est.Sicut enim lunatici corruunt & insaniunt, ita & ebrij.Istum languorē pro nobis Dominus tulit per similitudinem sicut patet.Solent enim tales se præcipitare in ignē,& in aquam:sic & Christus se quasi præcipitauit in ignem passionis. Vnde ipse Dominus:Ego Ioan.18.b sum,si me quęritis,&c.Hic est ignis,quo rubus huma- Exod.3.a nitatis ardebat,in quo Dominus apparuit.Præcipitauit etiam se in mare in amaritudine passionū : Mitte me in Iona 1.d mare &c. Item solent spumare : sic & Christus bene significatur in Dauid,de quo:Defluebantq; saliuæ eius 1.Reg.21.d in barbam.Saliuæ scil. conspuentium:Faciem meam nō Isa.50.c auerti. Item solent horrendas voces emittere : sic & Christus:Iesus autem clamans voce magna, emisit spi- Mat.27.f ritum.Hæc vox dæmonibus fuit horrenda,sed hominibus multū attendēda.Bernard.Valide clamauit,vt audiretur ab hominibus: clamoribus lacrymas addidit, vt homo cōpateretur.Sanguifluum etiam fuit genus humanum per luxuriam:Ecce mulier, quæ sanguinis flu- Matt.9.c xum,&c. Sicut enim verecunda est ista infirmitas, sic & peccatum luxuriæ. Istum languorem Dominus pro nobis tulit per similitudinē,sicut patet.Manifestè enim sanguine fluxit.Terra ne operias sanguinē meum.Item Iob 16.d tales decolorantur,sicut & Christus:Non est species ei Isa.53.b neque decor.Item interius torsiones,& dolores habēt, & in Christo super omnes dolores corporis exterius, fuit dolor de humana ingratitudine interiùs. Psal. Su- Psal.68.e per dolorem vulnerum meorum addiderunt,&c. Bernardus:Homo vide quid pro te patior,si est dolor sicut quo crucior:ad te clamo,qui pro te morior, vide pœnas quibus afficior, vide clauos quibus confodior. Cū sit tantus dolor exterior, interior tamen planctus est grauior,dum te ingratum experior.

SERMO III.

Cum videris nudum,operi eum. Vide ergo oculis mētis Saluatorem pro te nudū in cruce pēdentem, & Isa.58.b operi eum Fide,Charitate,deuotione,& operibus misericordiæ. Solent autem quatuor genera hominum esse nuda, videlicet,ebrij,spoliati,mendici,mimi siue scurrę, ita Christus fuit nudatus.De primo:Bibens inebriatus Gen 9.d

est & nudatus iacuit in tabernaculo.Noe,de quo illud dicitur,Christū significat,qui fortissimo charitatis vino inebriatus fuit,quando pro hominis salute mori voluit.Cui bene ebriorum proprietates cōueniunt.Ebrius enim nudatur quandoque, sic Christus nudatus fuit quandoque, & derisus,sicut Noe à Cham.Vnde versus.

Cham ridet,dum membra videt detecta parentis:

Iudei risere Dei pœnam patientis.

Item ebrius fatuè incedit,sic & Christus.Vnde ipse est Dauid,de quo: Collabebatur inter manus eorū,& impingebat in ostia portæ, defluebantque saliuæ eius in barbam.Collabebatur inquam,quando scil. alapis hinc inde replebatur.Defluebantque saliuæ in barbā, quando sputis in facie maculatus fuit.Impingebat quoq; ad ostia inferni. Item ebrius inermis audacter inuadit armatum, sic Christus diabolum, sicut signatum est in Dauid,qui armatum Goliam inuasit baculo crucis, & quinq; lapidibus,quinq; vulneribus. De secundo:Nudauerunt eum tunica talari, & polymita, miseruntque eum in cisternam veterem. Ioseph nudatus Christum significat, quem expoliantes nudauerunt in passione. Spoliatum autem fuit Christi corpus vestibus.Psal.Diuiserunt sibi vestimenta mea, &c. spoliata fuit anima corpore.Vnde per tunicam talarem Ioseph, caro Christi accipitur, quia spoliatus descendit ad cisternam inferni. Item spoliata fuit diuinitas:Spoliauit me gloria mea.Hoc factum est,quando Deū non,vt Deum glorificauerunt,sed sicut maleficum tractauerunt: Tanquā ad latronem existis,&c.De tertio: Nudus fui, & non cooperuistis me.Nudus est Christus in membris, scil. in pauperibus fidelibus quotidie, sed nudus fuit olim membris corporalibus in cruce. Bernardus: Vide pauperem Christum natum sine hospitio, iacentem inter bouem,& asinum in præsepio,inuolutum vili panniculo,fugientem in Ægyptum,sedentem in asino, nudum in patibulo.Adiuuantur pauperes nudi, quando motus exercitio currunt vel laborant,vt calefiant.Sed pauper nudus Christus quo modo pedibus currere, vel manibus laborare potuit,qui in vtrisq; cōfixus fuit?Item adiuuantur qualicumque hospitio,vbi vel apud larem seu focum,vel saltem sub tecto esse possunt: Sed pauper & nudus Christus non solum de domo, sed etiam de ciuitate eiicitur:Iesus,vt sanctificaret populum per suum sanguinem,extra portam passus est Exeamus ergo ad eum extra castra,&c.Item adiuuantur pauperes nudi solis beneficio:Sedent enim sæpè in sole,sed pauperi & nudo Christo sol quoque subtrahitur: A sexta enim hora tenebræ factæ sunt.De quarto: Nota quod Michol subsannans Dauid, ait: Quam gloriosus fuit rex Israel hodie discooperiens se ante ancillas seruorū suorum nudatus est,quasi nudetur vnus de seruis. Michol synagogam, Dauid autem Christum significat. Ancillæ seruorum animas fidelium significant, coram quibus,immò pro quibus nudatus est Christus. Bernard. Pro te nudatus est,vt te à nuditate æternæ damnationis liberaret. Sunt autem tria genera scurrarum. Sunt enim illusores,qui illudunt sensus hominum.Bonus illusor esset,qui hoc faceret, vt cū putaretur occidi homo,occideretur ouis,vel aries. Sic fecit Christus, sicut significatum est, vbi pro Isaac, occisus est aries. Aries humanam,Isaac diuinam Christi naturam significat.Item sunt ioculatores,vtpote citharistæ, viellatores,& huiusmodi. Talis quoque videbatur Christus. Vnde ipse significatur per Dauid,qui per citharam spiritum malum fugauit.Per citharam Christus significatur,de hoc require infra sermone: *Exurge gloria mea, &c* Item sunt histriones,&c.hi sunt viliores, & colaphis cęduntur. Sic vtiq; Christus colaphis, & alapis cæsus fuit.Istis etiam illudi solet in cibo,& in potu, sicut & Christo.Psalmus: Dederunt in escam meam fel, &c.Hoc heu adhuc multi faciunt spiritualiter, sed væ eis:Vę qui potum dat amico suo mittens fel,&c.Pensa homo ex prędictis, quantum propter te vilificatus est Christus.Sed certè,vt Bernard. ait, quanto pro te minorem te fecit Dei filius in humanitate, tanto maiorem exhibuit in bonitate, quanto pro me vilior, tanto mihi charior.

1.Reg.21.d · Mat.26.d · 1 Reg.17.e · Gen.37.c · Psal.21.c · Iob 19.b · Rom.1.e · Mat.26.e · Mat.25.d · Heb.13.b · Mat.27.e · 2.Reg.6.d · Gen.22.c · 1.Reg.16.d · Psal.68.c · Abac.2.c

SERMO IV.

SPiritus oris mei Christus Dominus captus est, in peccatis nostris.Christus Dominus,cuius doctrina, cuius gratia,cuius sanguis est nobis spiritus, & vita, in nostris non in suis peccatis captus est. Considerandū autem quod capiuntur quidam in viis, sicut mercatores & diuites,quidam in bellis,sicut hostes, & milites, quidam in peccatis,sicut fures & latrones.Capiuntur, inquam, alij pro pecuniis, alij pro inimicitiis, alij pro maleficiis:Sic Christus captus est sicut diues pro diuitiis extorquendis, sicut miles pro inimicitiis componendis,sicut latro pro maleficiis puniendis.De primis: Arca Dei capta est.Arca diues,arca thesauros sapientię & gratiarum continens est Christus.Benè autem legitur ibi,quod Heli audiens arcam esse captam, fractis ceruicibus,mortuus.Heli enim peccatorum quemlibet significat, qui merito ceruices superbiæ, & obstinatæ mentis,& aliorum peccatorum mortalium frāgere per contritionem deberet,dum Christum sic captum audiret.Sanguine hircino adamas frangi dicitur. Sed heu sanguine Christi cor tuū non frāgitur.Bernard. O duri,& obdurati Adam filij, quos non mollit tanta benignitas,tanta flamma,tam ingens ardor amoris,tam vehemens amator,qui pro vilibus sarcinulis tam pretiosas merces expendit. Sicut autem diues captus quanto durius tenetur,tanto plus dare cogitur:Sic & Christus dure tenebatur in cibis.Psalm.Dederunt in escam meā fel.Item in tormentis,quia manus, & pedes ferro ligati sunt,maximè ergo tortus,maxima dedit:Dedit enim paradisum malefico: Hodie mecum eris in paradiso. Largissimè dedit regnum mundo: Sicut Moyses exaltauit serpentem, &c. vsque habeant vitam æternam. Dedit spiritum inferno,sed non finaliter. Psalm. Non relinques animā meā in inferno,&c. De secundo:Portæ fluuiorū apertæ sunt, templū vsque ad solum dirutum,& miles captiuus adductus est,& ancillæ eius minabantur gementes.In his verbis quatuor considerāda sunt,videlicet vulnerū Christi gratia, cū dicitur:Portæ fluuiorū apertæ sunt.Vulnera enim Christi,portæ cæli sunt,de quibus non solū fluuius sanguinis & aquæ,sed in sanguine gratiarū profluxit plenitudo.In his animæ deuotæ mentē habere debent, sicut columbæ quæ sicut dicitur,resident iuxta fluenta plenissima. Item pœnarū sæuitia,cum dicitur:Templū vsque ad solum dirutū est.Tēplum enim est Christus: Soluite templū hoc, &c.Templū ergo vsq; ad solum dirutū est,quando corpus Christi à capite vsq; ad pedes laceratū, & attritum est.Bernard. Respice à planta pedis:vsq; ad verticē capitis,vbique mœror,vbique dolor:Item capientiū violentia,quando additur:Et miles captiuus adductus est. O quam strenuus miles fuit Christus, qui gigantem gladio inuasit, id est, crucis baculo. Valdè verecundum est militi, si colaphizatur. Et heu de meo Christo dicitur: Colaphis eum ceciderunt, &c. Istum militem præ omnibus militibus, quos habuit in cælo, & in mundo, dilexit Deus Pater. Vnde per eius captiuitatem pacificata sunt omnia: Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. O maximum beneficium. August. Quid tam magnum beneficium quā mori pro impiis?quam sanguine iusto delere chirographum peccatoris? Item compatientium angustia,cum dicitur:Ancillæ eius minabantur gementes.Aug.Gementes sunt animæ Christo compatiētes. Bona ancilla illa de qua:Respexit humilitatem,&c.De tertio dicitur hic:*Christus Dominus captus est*,& in peccatis nostris nō in suis.Vnde ad patrem dicit Christus in Psalmo:Ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes,& quasi pater dicat.Quid ô fili peccasti?Subiungitur,neq; iniquitas mea,neq; peccatū meum, sine iniquitate cucurri.& direxi,tamē in peccatis nostris capitur

Thre.4.d · 1.Reg.4.d · Psal.68.e · Luc.23.f · Ioan.3.b · Psal.15.c · Nau.2.b · Cant.5.c · Ioan.2.c · Mat.26.g · Rom.5.b · Luc.1.e · Psal.58.a

Matt.26.e pitur sicut latro: Tanquam ad latronem, &c. Nota primo, quòd tanquam latro capitur. Secundo pessimum
Ibidem. f genus latrocinij ipsi imponitur, scilicet fractio Ecclesiæ: Audiuimus eum dicentem: Ego dissoluam tem-
Luc.23.c plum hoc, &c. Tertio latro pro Christo dimittitur: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam. Quarto cum latro-
Matt.27.e nibus crucifigitur: Crucifixi sunt cum eo duo latrones, &c. Verè multum est diligendus, qui tam multa pro nobis passus est. Bernardus: Super omnia reddit te amabilem mihi, bone Iesu, calix, quem bibisti, opus redemptionis nostræ, hoc omnino amorem nostrum facilè vendicat totum sibi, hoc inquam est, quod nostram deuotionem blandiùs allicit, & iustius exigit, & arctius stringit, & afficit vehementius.

SERMO V.

Ioan.6.b Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Panes hordeacei asperi ad comedendum, possunt significare quinq; aspera vulnera Christi, quibus animæ nostræ reficiuntur. Fragmenta enim duodecim cophinorum, sunt circumstantiæ, & conditiones duodecim
Circumstantiæ duodecim Christi passionem aggrauãtes. causarum passionem Christi aggrauantium. Considerandum est enim quæ persona, quam pœnam, qua parte, qua culpa, quibus ministris, quibus sociis, quibus solatiis, quibus instrumentis, quo loco, quo tempore, quo fructu, quo modo sustinuit, & harum causarum fragmenta diligenti consideratione, & feruenti deuotione colligenda sunt. Et licet plurima sint, colligite tamen ad præsens tria grossiora singularum sportarum fragmenta. Vide igitur quæ persona patitur, & hic collige tria fragmenta. Christus enim est quo ad diuinam naturam excellentissimus, & ideo passio grauior. Grauius enim est principi alapa cædi, vel humiliari, quàm
Phil.2.a pauperi: Qui cum in forma Dei esset, &c. vsq; mortem
Cant.8.b crucis. Item quo ad animam deliciosissimus: Deliciis affluens innixa super dilectum, idest, super Verbum Incarnatum. Grauius enim est delicioso affligi, quã alteri.
Matt.26.d Afflicta fuit anima Christi: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Item quo ad corpus fuit tenerrimus. Vnde
Gen.18.a bene dicitur, quòd Abraham tulit vitulum tenerrimũ, & optimum, idest, carnem Christi ad coquendum in passione. Partus enim virginalis tenerrimus est. Quanto autem caro tenerior, & natura melior, tãto dolor maior. Aug. Dolor est testimonium bonæ naturæ. Secundo vide quam pœnam patitur, & hic collige tria fragmenta,
Bern. ser. in die Pentec. prope fin. de quibus Bernard. O bone Iesu, quàm dura & quam aspera pro hominibus passus es, dura verba, duriora verbera, durissima & horrenda crucis supplicia. De his tribus exempla per se patent. Tertio vide in qua parte corporis patitur, & hic collige tria fragmenta, secundũ triplicem corporis dimensionem, scil. longitudinem, latitudinem, profunditatẽ. In longitudine collige omnia, quæ passus est à capite vsq; ad pedes. Bernard. Respice à planta pedis vsq; ad verticem capitis, vbique mœror, vbique dolor. Latitudinem attende à dextra in sinistrã, & hic collige omnia, quæ passus in manibus, in brachiis, & in humeris, confixiones, distensiones, denudationes flagellationes. In profunditate attende quàm in profundo corporis fuerunt claui, & lancea, quã de profundo exiuerunt sanguis, & aqua. Bernard. O quàm vehementi amplexu amplexatus es me bone Iesu in cruce, vbi sanguis de corde, aqua de latere, anima de corpore exiuit! Quarto, qua culpa patitur, & hic collige tria fragmenta, quæ sunt instrumẽtorum partes. Graue enim est pati sine offensione grauius pro falsi criminis impositione, grauissimum pro beneficij exhibitione.
1.Petr.2.d Omnibus his modis passus est Christus. De primo: Qui
Luc.23.f peccatum non fecit, &c. Et latro in cruce ait: Hic vero
Ibidem b nil mali gessit. Et quod plus est, Pilatus ait: Nullam causam inuenio, &c. De secundo patet quòd imposuerunt ei de prohibitione tributi, de vsurpatione regni, de de-
Ier.18.d structione templi. De tertio: Nunquid redditur pro bono malũ? &c. Quinto vide à quibus ministris, vel auctoribus patitur. Et hic colliguntur tria fragmenta. Patitur enim ab illis, qui neq; per læsioné, neq; per indiscretioné, neq; per coactionem excusari possunt. Leuius enim ferunt homines quando patiuntur ab iis, quos læserũt. Sed ecce Dominus Iudæos non solum non læserat, sed eis benefecerat: Multa bona, &c. Item quando patiun- Ioan.10.f
tur ab iis, quorum stultitiæ, vel pueritiæ imputare possunt. Sed certè à Scribis legis doctoribus, non ab imperitis. Item à senioribus, & non à pueris patitur: Conue- Luc.22.g
nerunt seniores plebis, & principes sacerdotũ, & Scribæ, &c. Item leuius ferunt homines, quando patiuntur à coactis, sed Iudæos nullus coëgit, sed ipsi potius iudicem coëgerunt: Si dimittis hunc, &c. Sexto vide cum Ioan.19.b
quibus sociis patitur. Et hic colliguntur tria fragmenta. Graue enim est pati cum viribus, regem suspendi cum latronibus: Cum sceleratis reputatus est. Grauius Isa.53.d
est cum conuiciantibus: Qui cum eo crucifixi erant, Matt.27.e
conuiciabantur ei. Grauissimum autem est pati cum charis, & amantibus, vtpote cum matre, vel cum fratre suspendi. Et ecce mater Christi cum ipso crucifigebatur: Tuam ipsius animam pertransibit gladius, &c. Luc.2.e

SERMO VI.

Colligite quæ superauerunt fragmenta. Vide quibus Ioan.6.b
solatiis, vel consolantibus Christus patitur, certè nullis, & hic tria colliguntur fragmenta. Graue enim est homini, si in tormentis eum nullus consolatur. Psalmus: Sustinui qui simul contristaretur, &c. Grauius autem si à multis exprobratur: Alios saluos fecit, &c. Ber- Psalm.68.c Matt.27.e
nard. In dictis sustinuit contradictores, in tormentis illusores, in factis obseruatores, in morte exprobratores. Item grauissimum est si ab hominibus deseratur: Tunc Matt.26.f
discipuli omnes, relicto eo, fugerunt. Et ad ipsum patrẽ ait Christus: Deus meus, vt quid dereliquisti me? Octa- Psalm.21.a
uo. Vide quibus instrumentis patitur, & hic tria collige fragmenta, videlicet illusoria, vilificatoria, tortoria instrumenta, vt fuerunt purpura, sputum, crux, & similia. Sunt certè tot fragmenta quot instrumẽta, vtpote vincula, purpura, sputa, corona, flagella, velũ faciei, manus colaphizantes, arundo, claui, crux, acetum, lancea: immo tot sunt hic fragmenta, quot sunt instrumẽtorum partes, vtpote singulæ spinæ in corona, singuli digiti, vel articuli in manibus colaphizantibus. Nono vide quo loco patitur Christus, & hic collige tria fragmẽta. Aggrauatur enim passio ex loco propter multitudinem. Quanto enim quis pluribus locis confunditur, tanto grauius est. Et ecce Christus in horto ligatur: in domo Annæ à ministro alapa cæditur: in atrio Caiphæ conspuitur: in hospitio Herodis illuditur: in prætorio Pilati flagellatur, condemnatur, &c. In via crux ab eo baiulatur: in Golgotha crucifigitur. Item propter loci turpitudinem: Exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ locus, Ioan.19.c
qui sic dictus est propter caluarias decaluatorum. Turpis ergo est locus iste, & propter tormenta, & propter cadauera damnatorum. Item propter altitudinem. In alto enim suspenditur, vt manifestius confundatur. Sed quod illi ad confusionem, Christus ad salutem fecit. Bernard. In altum Christus ascendit, vt ab hominibus videretur. Valide clamauit, vt ab omnibus audiretur. Clamori lacrymas addidit, vt homo compateretur. Decimo vide quo tempore patitur, & hic tria collige fragmenta. Tempus enim aggrauat Christi passionem: Vo- Thren.1.c
cauit aduersum me tempus. Aggrauat autem propter festi magnitudinem, propter quod multi conuenerunt in Ierusalem, vt coram pluribus inhonoraretur, in quo tempore grauius est affligi: Tempus flendi, & tempus Eccl.3.a
ridendi. Item propter supplicij longitudinem passus est per totam noctem, & per diem vsque ad horam nonam, qua expirauit. Psalmus: Die ac nocte, &c. Item Psalm.31.a
propter beneficij ingratitudinem. Illo enim tempore à Iudæis patitur, quo eos de Ægypto liberauit. Insuper illo die anima expirauit, quo homini animam inspirauit. Illo die homo latus eius transfigit, quo de latere

matrem omnium transmisit. Vndecimo vide quo fructu patitur, & hic tria collige fragmenta. Passus est, vt passio sua esset pretium redemptionis, signum dilectionis, exemplum imitationis. De primo: Non corruptibilibus, &c. Vnde graue est, quia tantum pretium in multis est perditum. Bernardus: Fleuit Christus in cruce, quia cum passio sua sufficeret redemptioni omnium, profuit in redemptionem paucorum. De secundo: Maiorem hac dilectionem, &c. Bernardus: Suffecisset ad redemptionem humani generis minutissima gutta sanguinis Christi, sed data est copia, vt ex inundatione beneficij, virtus innotesceret diligentis. Vnde graue est, quòd tantum diligens, tantum oditur. Psalmus: Posuerunt aduersum me mala, &c. De tertio: Christus passus est pro nobis, &c. Augustinus: Extremum moriendi genus elegit Christus, vt nullam mortem martyres formidarent. Vnde graue fuit quòd fructus imitationis statim in discipulos euacuatus fuit, quando relicto eo, omnes fugerunt, &c. Petrus eum negauit. Duodecimo: Vide modum passionis. Modus enim fuit contra nostram superbiam turpissimus: Morte turpissima, &c. Item contra auaritiam humanam pauperrimus: Recordare paupertatis. Item contra humanam lasciuiam acerrimus: Recordare paupertatis absynthij & fellis, sicut multipliciter patet, specialiter tamen in durissima distentione membrorum in cruce. Psalmista: Dinumerauerunt omnia ossa mea. Glossa: Non poterat melius describi corporis extensio in ligno. Sed omnia hæc ad salutem nostram protulit.

1. Petr. 1. d
Ioan. 15. b
Psalm. 108. a
1. Petr. 2. d
Matt. 26. f
Sap. 2. d
Thren. 3. c
Ibidem.
Psalm. 21. c
Gloss. interl in hunc locum.

IN SABBATO SANCTO.

SERMO I.

REQVIEVIT *Deus die septimo, &c.* Sicut in creatione mundi Deus hominem sexta die creauit, ita in sexta, sicut heri, hominem recreauit. Creauit hominem inspirando: Inspirauit in faciem eius, &c. Recreauit autem extirpando: Emissa voce magna, expirauit. Heri ergo sexta die opus redemptionis compleuit: sed hodie septima, ab opere in sepulchro quieuit. Considerandum autem quòd est quadruplex requies, videlicet diabolica, humana, diuina, Angelica. De prima qua per peccatum diabolus in peccatore & peccator in diabolo requiescit, dicitur: Requiescent omnes in torrentibus vallium, & in cauernis petrarum, & in omnibus frutetis, & vniuersis foraminibus. Requiescent dæmones in peruersis per delectationes, quæ per torrentes vallium significantur. Torrens cito crescit, cito transit: sic voluptas peccati. Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat. Item per obstinationes, & hoc in cauernis petrarum significatur. Cauernæ petrarum sunt corda obstinatorum. Item per simulationes & hoc in frutetis, idest, in herbis, simulatarum virtutum. Item per occultationes peccatorum, & hoc in foraminibus significatur. Sed nota quòd requies diaboli fit per septenarium vitiorum, sicut requies Dei per septenarium virtutum. Cum immundus spiritus, &c. vsque tunc: vadit, & assumit septem spiritus nequiores se, videlicet superbiæ, inuidiæ, iræ, auaritiæ, accidiæ, gulæ, luxuriæ. De secunda requie, qua anima requiescit in Deo, dicitur: Reuertetur Iacob, & requiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit, quem formidet. Ecce tres conditiones requiei. Prima est pœnitentia in conuersione. Vnde ait: Reuertetur Iacob, & hoc quadruplici culpa, scilicet cordis, oris, operis, consuetudinis: Reuertere, &c. Secunda affluentia in consolatione. Vnde dicit: Cunctis affluet bonis, deliciis affluens. Tertia constantia in tentatione. Vnde ait: Non erit, quem formidet. Ideò bene dicitur in Psalmo: Conuertere anima mea in requiem tuam: quia, &c. In quo: quia eripuisti animam meam de morte, scilicet in conuersione, oculos meos à lacrymis in consolatione, pedes meos à lapsu in tentatione. Hæc requies tantum est bonorum. Augustinus: Omnis homo malus sabbatum habere non potest. Nunquam enim conquiescit illi conscientia, quæ bona conscientia tranquillitas est, & illa tranquillitas sabbatum est cordis. Sed attende quòd hæc requies per septenarium fit. Psalmus: Quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur, &c. Mons sanctus est Christus, in quo qui quiescere vult, debet esse immaculatus in cogitatione, iustus in operatione, sincerus in locutione, innocuus in conuersatione, victoriosus in tentatione, fidelis in promissione, vacuus ab iniusta temporalium collectione. De primo dicitur: Qui ingreditur sine macula, &c. Sic omnia inuenies per ordinem in eodem. De tertia dicitur hic: *Requieuit Deus die septimo.* Psalmus: In pace in idipsum dormiam, & requiescam. In sepulchro autem requieuit in linteo. Item in aromatibus: Ligauerunt eum in linteo cum aromatibus. Item in lapide. Sepulchrum enim lapideum fuit, sic quoque spiritualiter in anima deuota requiescit Dominus in linteo munditiæ, in aromatibus virtutum, & gratiæ, in lapide perseuerantiæ. Psalmus: Elegit Dominus hæc, &c. Sion est anima sancta. Sion speculum interpretatur. Ergo specialiter elegit Dominus Sion propter munditiam. Elegit eam nihilominus propter virtutis gratiam, hæc requies nostra in sæculum sæculi, quo ad perseuerantiam. Sed attende quòd hæc requies, & per septenarium habetur: Requiescet super eum Spiritus Domini, &c. vbi septem dona Spiritus sancti enumerantur, per quæ ad requiem Dei anima præparatur. Ordinatur enim affectiua per spiritum timoris ad Deū, per spiritum pietatis ad proximum, per spiritum fortitudinis contra diabolum, & mundum. Ordinatur autem apprehensiua per spiritum sapientiæ ad superiora, per spiritum scientiæ ad inferiora, per spiritum intellectus ad interiora, per spiritum consilij ad exteriora. De quarta quæ est gloriæ, in qua Angeli cum hominibus, & homines cum Angelis requiescent, dicitur: Ibi requiescent in herbis virentibus, idest, variis Christi, & sanctorum meritis, in pascuis pinguibus pascentur super montes Israël, idest, super ordines Angelorum: Festinemus ingredi in illam requiem: Sed attende quòd hæc requies etiam per septenarium attingitur: Mense septimo requieuit arca, idest, Ecclesia super montes Armeniæ, idest, super excelsa cælorum in ordinibus Angelorum, licet nunc vacillet in aquis miseriæ. Per septem menses, septem ætates significantur, septima autem quiescendum, in hoc corpore in sepulchro, animæ in cælo requiescunt.

Gen. 2. a
Genes. 2. b
Mar. 15. d
Requies quadruplex.
Isa. 7. c
Luc. 11. c
Ier. 46 g
Cant. 6. d
Cant. 8. b
Psalm. 114. a
Psalm. 14. a
Psalm. 4. b
Ioan. 19. g
Psalm. 131.
Isa. 11. a
Ezech. 34. d
Hebr. 4. c
Genes. 8. a

SERMO II.

SEptimus dies erit vobis sanctus, sabbatum, & requies Domini. Hodie charissimi est requies Domini in sepulchro. Sicut autem dictum est in præcedenti collatione, est requies diabolica, humana, diuina, Angelica. De prima: Cum immundus spiritus, &c. vsque quærens requiem, &c. Ibi diabolus plane requiescit, vbi ei non resistitur. Vel quia peccatum occultatur, vel quia defensatur, vel quia bonum simulatur. Requiescit diabolus in peccatorum occultatione: Et requieuit Moab in fæcibus suis. Fæces latent in profundo liquoris. In fæcibus ergo latentia significantur peccata, in quibus diabolus requiescit. Item in peruersorum defensione: Requieuit Syria super Effraim. Quando enim peccator in defensione malæ societatis confidit, tunc Syria super Effraim requiescit. Gregorius: Quos similis reatus sociat concordi pertinacia, etiam defensione peruersa constipat, vt de facinoribus suis alterna se inuicem defensione tueantur.

Exod. 35. a
Matt. 12. d
Luc. 11. c
Ier. 48. b
Isa. 7. a

Item in virtutum simulatione, quando propter spem boni liberius peccatur. De hac dicitur hic: *Quaerens requiem, &c.* Domus autem scopis mundata dicitur, dum vita hypocritæ apparet sancta & austera, &c. De
Prou.14.b secunda: Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Hæc requies
Matt.26.d triplex est, scilicet corporalis: Dormite iam & requiescite, vbi legitur quòd tribus vicibus inuenit eos Dominus dormientes. Prima vice redarguit, secunda dissimulat, tertia concessit: quia requies corporalis quandoque fit ex carnalitate & lasciuia, & tunc reprehenditur, quandoque ex grauitate corporis & pigritia, & tunc dissimulatur. Non de illa pigritia dico, quæ peccatum est, quandoque ex necessitate, & indigen-
Exod.35.a tia, & hæc conceditur. Item legalis: In die septimo
Leuit.23.a sabbatum est requies sancta Domino, omnis, qui fecerit opus in die hac, morietur. Hæc requies seruanda est diebus solemnibus. quod est contra illos, qui à cupiditatibus, & à vanitatibus non requiescunt. De talibus ait Augustinus: Cum Deus præceperit obseruari sabbatum, illi, in iis, quæ Deus prohibet, se exercent. Sabbatum vacatio nostra à malis operibus. Vacatio illorum à bonis operibus est. Melius enim est
Thren.3.d arare, quàm saltare. Item mentalis: Bonum est viro
Matt.11.d cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Et: Tollite iugum meum, &c. vsque inuenietis requiem animabus vestris. Non dicit cordibus quod est contra quosdam. Tria hic commendat Dominus, iugum in præceptis, mitatem in aduersis, humilitatem in pro-
Isa.28.c speris. De tertia requie, quæ est requies Dei in nobis? Hæc requies mea, reficere lassum, scilicet proximum vel Christum in passione lassatum. Requies au-
Eccl.24.a tem Dei triplex, videlicet in ventre virginali: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Taber-
Psalm.45.a naculum est corpus, vel vterus Mariæ Psalmus: Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus. Item in
Psalm.4.b morte triumphali. Psalmus: In pace in idipsum dor-
Gen 49.b miam & requiescam: Requiescens accubuisti vt leo,
Gloss in hunc locum. &c. Glossa, tradunt philosophi quòd catulus leonis cum fuerit natus, tribus diebus, & tribus noctibus dormit. Deinde patris fremitu excitatur, sic & Christus paterna virtute à dormitione mortis. Item in virtute spirituali. Vnde secundum aliam literam
Isa.66.a dicitur: Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem in prosperis, & quietum in aduersis, trementem sermones in præceptis. In talibus enim floribus sicut apes libenter requiescit Spiritus
Isa.11.b sanctus: Flos de radice eius ascendet, &c. Spiritus sancti requies in nobis est nostra requies in ipso. Augustinus. Quantum nos amat Deus fratres, vt quia nos requiescimus in eo, & in nobis se dicat requiescere. Non enim ipse aliquando turbatur. De quarta
Isa.32.d requie: Sedebit populus hic in pulchritudine pacis in tabernaculis fiduciæ & requie opulenta. In hac requiescit Christus, Angelus, homo, requiescit Deus ab omnibus operibus creationis, redemptionis, resurrectionis. Psalmus: Surge Domine in requiem tuam. Item Angelus. Vnde de grano sinapis quod
Matt.13.d Christum significat dicitur: Quod fit arbor, vt volucres & Angeli quiescant in ramis eius. Rami sunt extensiones illuminationum. Item homo ibi requiescit.
Isa.58.c Requiem dabit tibi Dominus Deus tuus, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit. Requies in affectione, splendor in cognitione, liberatio in resurrectione.

A

IN RESVRRECTIONE DOMINI.

SERMO I.

EXVRGE *Domine, saluum me fac, quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa.* Psalm.3.b Hodie illuxit nobis festiuus dies exultationis & lætitiæ, aduenit paschale gaudium iucunditatis immensæ, eo quòd inuitatur ad nuptias agni resurgentis, & eius sponsæ matris suæ Ecclesiæ. Ideò Charissimi gaudea-
B mus, & animo exultemus in signo: Deo gloriam debemus in verbo, vt Christo Redemptori nostro, & eius sponsæ sit iucunda decoraque laudatio. Gaudeamus, inquam propter introitum nostræ lætitiæ, exultemus propter fructum nostræ fiduciæ, Deo gloriam debemus propter incrementum nostræ victoriæ. Et dicamus Christo triumphanti cum lætitia nostri cordis: Tu spes nostri certaminis, tu gloria nostri generis, quia omnes aduersarios nostros superasti. In nascendo namque contulit consortium naturæ. In patiendo beneficium gratiæ. Sed in resurgendo complementum gloriæ. Hoc autem Paschale gaudium, & infinitum gloriæ beneficium desiderans propheta Dauid fieri in diebus suis, exclamabat flagrantissimis desideriis dicens: *Exurge Domine, saluum me fac, &c.* In quo quidem verbo rectissimo ordine tria notantur, scilicet:
C Primo Dominicę resurrectionis affectuosa exclamatio. Secundo captiui hominis perfecta liberatio. Tertio diabolicæ potestatis iusta exterminatio. Hodierna namque die Dominus noster Iesus virtute propria resurrexit, captiuum hominem de diabolica potestate liberauit, & diabolum cum eius exercitu in profundum maris inferni submersit. Primo ergo notatur Dominicæ resurrectionis affectuosa exclamatio, cum dicit: *Exurge Domine,* scilicet à mortuis. Secundo captiui hominis perfecta liberatio, cum subdit: *Saluum me fac.* Tertiò potestatis diabolicæ iusta exterminatio, cum subinfert: *Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa.* Sine autem causa dicitur, eo quod licet homo iuste detineretur, tamen diabolus iniuste detinebat. Ideò iusta
D fuit eius potestatis exterminatio. Dicit ergo: *Exurge Domine,* vbi notatur affectuosa exclamatio Dominicæ resurrectionis. Verè ista resurrectio affectuosè ex totis medullis cordis erat desideranda, & mellifluis vocibus laxis fibris gutturis exclamanda, propter tria specialia priuilegia, quæ habuit Christus in sua resurrectione nobis super omnia expedientia. Primum ergo priuilegium fuit, primitas insolitæ nouitatis. Secundum priuilegium fuit, virtuositas propriæ potestatis. Tertium priuilegium fuit, exemplaritas nostræ necessitatis, siue resurrectionis. Primo Christus habuit primitatem insolitæ nouitatis in sua resurrectione. Nullus enim deposita morte lamentabilis vetustatis, nouæ vitę inæstimabilem lætitiā inchoando resurrexit à mortuis, quia homo Dominus Iesus Christus fuit primogenitus mor-
E tuorum, quia deuicto mortis imperio coronatus est, diademate nouæ incorruptibilitatis. Quis enim debuit prior vincere mœstitiā inueteratæ mortis, & inchoare lætitiam nostrę perpetuitatis, nisi qui habet clauē reserandi aditū æternitatis? Ipse enim tanquam auctoritatē habēs poterat Angelis pręcipere: Attollite portas prin- Psalm.23.b cipes vestras, & eleuamini portæ æternales: Nam per meū sanguinē facta est reparatio cōcordiæ humilis & vtilis, & relaxatio vindictæ iudicialis. Nunc ergo amo- Gen.3.a to gladio flāmeo de porta paradisi, volo vt fiat reseratio ianuæ cælestis, quia ego sum Dominus virtutū, qui per proprium sanguinem deuicto diabolo acquisiui regnum cæleste. Et ideò non inquātum Deus, sed inquātum homo ipse est rex gloriæ. De ista autem nouitate

dicitur:

dicitur: Christus resurgens a mortuis primitiæ dormientium, quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorũ. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabũtur. Ita Apostolus tanquam prudens, & discretus exprimit primitias nouitatum, quas posthabuit in resurgendo. Primo ne consolatio dissoluatur in lętitiam proponit miseriam mortis, quæ est materia desolationis, cum dicit: per hominem mors. Secundo ne desolatio absorbeatur in tristitiam, medicinam resurrectionis subiungit, quæ est materia consolationis, cum subiungit: & per hominẽ Christum resurrectio mortuorum. Vt ergo vnum ex altero mitigetur, & quælibet mors trahat occasionem à fraudulentia hostis (tamen causã, siue originem habet ab arrogantia mentis, & consummationem à concupiscentia carnis) ideò dicitur: Sicut in Adam omnes moriuntur, merito suæ præuaricationis, sed medicina mortis est per diuinã misericordiam merito dictæ passionis. Vnde prima & immediata causa mortis non est Deus, cum sit summè ens, & indeficiens, & mors sit maximum inter omnes defectus pœnalitatis, sed voluntas cadens à rectitudine, & perpetuitate iustitiæ, sicut dicitur: Deus mortẽ non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Iustitia enim perpetua est, & immobilis. Iniustitia enim aquisitio est mortis. Secundo Christus in sua resurrectione habuit virtuositatem propriæ potestatis. Non enim indiguit suffragio orationis deuotæ, nec adminiculo administrationis angelicæ, quamvis vsus sit obsequio cælestis iustitiæ, & de hoc dicitur in Psalmo: Propter miseriã inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Pauperes & inopes erant sancti patres in lymbo positi, quia in carcere teterrimo, non habentes, vnde se redimerent: & ideo valde miseri, & gementes affectuosis desideriis anhelabant accelerari illud beneficium resurrectionis, quorũ vota exaudiens dicit Dominus: Nunc exurgam, loquitur in prima persona, quasi potestatem habens ponendi animã suam in passione, & iterum sumendi eam in resurrectione. Sed dicet forsitan naturalis philosophus: quo modo poterit hoc fieri, vt corpus animale, & ex contrariis compositum sit indissolubile, & perpetuo durabile? Et Theologus, Si vis vt argumẽtum tuum in omni materia teneat, ad multa inconuenientia te adducam. Nam primo vis quod Deus nõ possit plus, quam natura, & opifex plusquam opus, quod inconueniens esse nullus dubitat. Arguit etiam sic: Est impossibile simpliciter. Consequens non sequitur. Secundũ inconueniens est, quod tu vis quod natura habeat virtutes occultas, vt in adamante attrahere ferrũ, & in salamandra, quæ conseruatur in igne, & in multis aliis. Deus autem vis quod non habeat virtutem, nisi quam tuis oculis possis conspicere, quod maximum inconueniens esse constat, cum parua sint, quæ videmus opera Dei, & infra abscondita sunt maiora his, sicut dicitur. Tertium inconueniens est, quod vis quod Deus promiserit obedientiã naturæ, quod si verũ esset non illuminasset cæcum, non mundasset leprosum, non suscitasset mortuũ. Quarto supponis falsa, procedis per inconcessa, dicendo corpus animale esse, & ex contrariis compositum, quia non animale, sed spirituale, & ab omni contrarietate eleuatum per habitum gloriæ, & dispositum ab anima in perpetuum in vita conseruari. Sententia horum verborum potest elici ex verbis Augustini, in epistola ad Colossenses vbi dicit sic: Ex consuetudine operum expertorũ, opera Domini inexperta infirmitas humana garrit acrius, dicens: Si caro est, & sanguis, si sanguis, & cęteri humores, & si cæteri humores: ergo corruptio. Eodem modo dicit: Si flamma est: ardet, si ardet, vrit: ergo tres pueros in camino ignis incendit. Si ergo credis id miraculum, quare de rebus mirabilibus ambigis, quod si non credis, Iudæorum eris cæcior cæcitate. Valet ergo diuina potentia de corporali natura manente, auferre quas voluerit qualitates, ac per hoc valet mortalia membra mortalitate semota

Causa mortis.

Sap. 1. c

Psal. 11. b

Eccl. 43. d

A

B

C

D

E

stabilire vigore, vt vera sit effigies, nulla sit labes, vera sit motio, nulla sit fatigatio, vera comedendi potestas, nulla esuriendi necessitas. Tertio erat desideranda resurrectio ista, propter exemplaritatem nostræ resurrectionis, siue necessitatis. Christus caput, & exemplar nostræ resurrectionis ad hoc resurrexit, vt nos eius membra de nostra resurrectione certificaret, alioquin monstruosa res esset, si caput resurgeret sine membris. Et propter hoc arguebat Apostolus valde bene, & efficaciter contra illos, qui negabant resurrectionem, dicens: Si mortui non resurgunt, nec Christus resurrexit. Si ergo necesse est Christũ resurrexisse, quia ante fuit, hoc impossibile est nõ fuisse: necesse est ergo mortuos resurgere. Vnde statim sequitur: Oportet autem hoc corruptibile induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Vnde ad inferendam cordibus fidelium fidem resurrectionis, & ad amouendam ambiguitatẽ diffidentiæ, & desperationis, dicit: Si enim credimus quod Iesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo. Hanc ergo firmam fiduciam cum beato Iob habentes non debemus propter alicuius boni Christiani mortem contristari, sicut & cæteri, qui spem non habent.

1. Cor. 15. b

1. Thes. 4. c

Iob. 19. d

Secundo sequitur captiui hominis perfecta liberatio, cum subdit: *Saluum me fac*, perfectè namque Christus miserum hominem liberauit, siue saluauit, eo quod, Primo saluauit eum ab offensione totalis culpæ, per infusionẽ iustificantis gratiæ. Secũdo saluauit eum ab obligatione reatus pœnæ, per tolerationem mortis satisfactoriæ. Tertio liberauit eum complete, in generali resurrectione à calamitate corporalis miseriæ, per collationem reformantis gloriæ. Primo saluauit eum ab offensione totalis culpæ, per infusionem iustificãtis gratiæ. Et de hoc dicitur: Deus autem qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem qua dilexit nos, cũ essemus mortui peccato, cõuiuificauit nos in Christo, cuius gratia estis saluati. Verè diues, & superabundans fuit Deus pater in misericordia, quando ad omnimodam charitatẽ, & dilectionem, quam erga nos habuit, voluit mortuos in peccatis viuificare, & saluare à morte quorumlibet peccatorum, infundendo nobis vitam gratiæ merito passionis filij sui vnigeniti. Certè si torrens tantæ dulcedinis attingit Christianas animas, non est locus ingratitudinis, immò præ nimia deuotione dilectionis continuæ redderet gratiarum actiones multifariam. Similiter de hoc dicit Angelus Virgini: Ipse est qui saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Secundo saluauit ab obligatione reatus pœnæ, per tolerationem mortis satisfactorię, sicut dicitur. Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra: ipse formosus in stola sua, gradiens in multitudine virtutis suæ. Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum, quare ergo rubrum est indumentum tuum. & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Torcular calcaui solus, & de gẽtibus non est vir mecum. Angelici namq; spiritus videntes ipsum formosum in sua stola gradientem in multitudine virtutis suæ præ nimia admiratione prorumpunt in hæc verba. Edom enim interpretatur sanguinolentus, tinctis vestibus ex abundanti aspersione proprij sanguinis, qui fluxit de manibus, & pedibus in crucifixione, de capite in coronatione, de toto corpore in flagellatione. Et de corde in lateris apertione. Quis est iste qui venit de Bosra, de loco tribulationis, & angustiæ? Bosra angustia interpretatur. Respondit eis Iesus: Ego qui loquor iustitiam verbo proferendo, & facto adimplendo. Nam mortem suscepi propter inflexibilem rigorem præuenientis iustitiæ ratione primæ præuaricationis, & propugnator sum ad saluandum patres vestros de lymbo inferni, propter immutabile decretum, siue iusiurandnm politicum, quod iurauit Deus Pater ad Abraham, daturum me in pretium liberationis. Vt sine timore populus meus de manu dæmonũ liberatus, liberè seruiat Deo, & ideò rubrum, & sanguinolentum est indumentum

Ephe. 2. a

Matt. 1. d

Isa. 63. a

Ioan. 19. f

Luc. 1. g

mei

mei corporis. Et vestimenta, idest, membra mea compressa sunt, sicut calcantium racemos in torculari, eo quòd torcular est vas aptū ad premendū racemos mortis,& angustię. Calcaui solus, vt de meo sanguine compresso ex toto corpore solueretur debiti reatus pœna pauperrimi hominis. Vnde Psal. Liberauit pauperem à potente,& pauperē cui non erat adiutor: parcet pauperi,& inopi, & animas pauperū saluas faciet rex noster Iesus Christus ante sæcula operās salutē in medio terræ. Tertio saluabit hominē in generali resurrectione à calamitate corporalis miseriæ, per collationē reformantis gratiæ, vel gloriæ. Et de hoc dicitur: Saluatorem expectamus Dominū Iesum Christū, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Qui enim vult, vt configuretur corpus suum claritati corporis Christi in patria, debet primo in via ad exemplum Christi suum corpus conterere ieiuniis, & humiliare afflictionibus, & etiam submittere vilibus seruitutibus: quia tanto in gloria surget claritati corporis Christi conformior, quanto pro eius amore fuit vita ista humilior. Tertio in verbo proposito notatur diabolicę potestatis miseria, vel iusta exterminatio, cum subinfert: *Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi, sine causa.* Dicitur autem diaboli exterminatio iusta triplici de causa. Primo propter dolositatem deceptionis, & fraudulentiæ in vsurpando dominationem hominis primi. Secundo propter malignitatem præsumptionis, & iniustitię, in suggerendo occisionē innocentis Christi. Tertio propter rectitudinem æquitatis iustitiæ, in non patiendo perturbationem ordinis vniuersi. Vnde iustum fuit, vt exterminaretur diaboli potestas, tū quia dolosè,& fraudulenter vsurpauit dominium primi hominis, tum quia iniustè, & nequiter persuasit mortem Christi innocentis, tum quia æquitatis diuinæ iustitiæ non debebat pati deordinationem totius vniuersi. Primo iusta fuit diabolicę potestatis exterminatio, propter dolositatem deceptionis, & fraudulentiæ in vsurpando dominium primi hominis. Et de hoc potest exponi illud: Orietur stella ex Iacob, & consurget virga ex Israël,& percutiet duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth: Et erit Idumæa possessio eius. Stella ista est virgo Maria propter refulgentiam virtutum gratiarum: sed virga habens virilitatem ad expugnandum, vt fiat miseris in adiutorium, est Dominus noster, qui virtute proprij sanguinis percussit infernales duces superbi Moab, & arte suæ multiformis sapientiæ fallens fraudem proditoris diaboli, per mortis inductionem, abstulit sibi captiuum hominem, quem possidebat,& medelam salutis inde tulit, scilicet de ligno, hostem vnde læserat decipiendo. De hoc similiter dicitur in prædicto themate: *Exurge Domine saluum me fac.* Secundo fuit iusta diabolicæ potestatis exterminatio propter malignitatem præsumptionis iustitiæ, in persuadēdo mortē innocentis Christi. Vnde dicit Abacuc: Percussisti caput de domo impij, denudasti fundamentum, vsque ad collum. Maledixisti sceptris eius capiti bellatorum eius, venientibus, vt turbo ad dispergendum me. Quia diabolus persuadendo eius infernalibus membris venientibus, vt turbo ad dispergendum innocentem, vt crucifigerent eum: ideò iustum fuit, vt ipse diabolus caput infernalis domus percuteretur potestate, & dominio proprij serui denudaretur, & priuaretur. Tertio iusta fuit diabolicæ potestatis exterminatio propter æquitatem rectitudinis iustitiæ, in non patiendo perturbationem ordinis vniuersi. Vnde: Dextera tua Domine percussit inimicum, & in multitudine gloriæ tuæ deposuisti aduersarios meos: misisti iram tuam, & deuorauit eos quasi stipulam. Æquitas enim diuinæ iustitiæ ordinem vniuersi conseruari iubet, & perturbari vetat. Vnde ne diabolus de sua malitia, & peccato per quod turbauerat totum vniuersum, reportaret commodum, dignum fuit percuti, priuari, & puniri. Et propter hoc dicitur: Pauebit Assur virga percussus. Assur diabolum signat, qui pauescit cum percutitur virga diuinæ æquitatis. Rogemus, &c.

Psalm. 71. a
Psalm. 37. c
Philip. 3. d
Num. 24. c
Abac. 3. c
Exod. 15. a
Isa. 30. g

SERMO II.

EXurge gloria mea, exurge psalterium, &c. Ecce quàm amabiliter, & dulciter pater alloquitur filium de sua resurrectione. Nam secundum Glossam verba ista pij sunt patris ad filium, vel diuinæ naturæ ad humanam, &c. *Exurge*, ad diuinam gloriam magnificandam, ad Angelicam ruinam reparandam, ad humanam miseriam subleuandam, ad diabolicam malitiam dissipandā. De primo dicitur hic: *Exurge gloria mea, exurge psalterium, &c.* Christus enim est gloria patris in resurrectione. Fuit tunc psalterium,& cithara in passione. Sicut enim in huiusmodi instrumentis chordæ super lignum tenduntur, sic membra, & nerui Christi super lignum crucis. Vnde Ecclesia compatiendo cantat: Tensa laxa viscera. O quam dulces sonos, quos de chorda cordis reddidit hæc cithara, dum Christus in cruce loquebatur octo verba. Duas chordas pro malis, duas pro bonis, duas pro toto mundo, duas pro semetipso. Tangens pro bonis ergo primus sonus est: Mulier ecce filius tuus. Secundus: Ecce mater tua. Ostenditur autem in his, quàm specialem curam bonorum habeat Christus. Item pro malis, primus: Pater dimitte illis, &c. Secūdus: Hodie mecum eris in paradiso. Hoc enim sono omnibus impiis spem dedit. Item pro toto mundo, primus: Sitio, idest, desidero fidem & salutem. Secundus: Consummatum est, quidquid scilicet pro redemptione mundi debui pati. Item pro se primus: Deus meus vt quid me dereliquisti. Secundus: Pater in manus tuas. De secundo. Psalmus: Tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserēdi eius, quia venit tempus: quoniam placuerunt seruis tuis, lapides eius, &c. In hoc misereberis cælestis Sion, vt exurgas,& reædificetur per fidem resurrectionis tuę. De lapidibus eius, qui seruis tuis, idest, Angelis placent, pretiosè enim empti sunt, dicitur quòd de pecunia templi emebantur lapides excisi de lapidicinis ad instaurandum Domini tēplum. Templum est corpus Christi: Soluite templum, &c. Pecunia huius templi, qua empti sunt huius lapides viui, est sanguis Christi: Non corruptibilibus, &c. August. Sanguine suo nos emit, sanguine agni immaculati emit, sanguine vnigeniti Filij Dei emit. Tres dicit esse lapidicinas. Mūdum, infernum, sepulchrum. De prima lapides exciduntur, in conuersione impiorum. De secunda in liberatione in lymbo captiuorū. De tertia, in resurrectione mortuorum. In primam descendit Christus in corpore,& in anima. In secundā in anima. In tertiam in corpore, de qua hodie corpus suū excidit, & multa corpora sanctorum, quæ surrexerunt cum eo. Quicumque ergo lapides sic per bonam vitam aptati fuerunt, vt seruis tuis placeant, in ædificium cælestis Sion ponentur. Noli ergo negligere tempus ædificandi. Augustinus: Nunc est tempus, vt ædificetur Sion, nunc intrant lapides in structuram. Perfecto ædificio, & dedicata domo, quid curris sero quæsiturus, inaniter petiturus, frustra pulsaturus, foris remansurus. Væ lapidibus, qui non placent seruis istis. Descenderunt in profundū quasi lapis. De tertio, Psalmista: Propter miseriā, &c. De gemitu dic,& de miseria beatæ Virginis, & Magdalenæ,& discipulorum pro morte Christi, quo modo Iacobus se iurauerat non comesturum panē, donec Christus resurgeret, immò certè pro subleuanda totius mundi miseria Christus resurrexit. Nisi enim à morte resurrexisset, mundus in eum non credidisset,& sic in triplici miseria permansisset. Prima est grauis in hoc mundo: Si impius fuero, væ mihi est: si iustus, non leuabo caput, saturatus afflictione,& miseria. Secunda est grauior in iudicio: Dies calamitatis & miseriæ. Totus mundus non posset enarrare miserias malorum in die iudicij. Tertia grauissima in inferno: Dimitte me, vt plangam, &c. vsque, terram miseriæ, & tenebra-

Psalm. 56. b
Ioan. 19. e
Luc. 23. e
Ibidem f
Ioan. 19. e
Matt. 27. f
Psalm. 101. b
4. Reg. 12. b
Ioan. 2. c
1. Petr. 1. d
Exod. 15. a
Psalm. 11. b
Iob 10. e
Soph. 1. d

Iob 10. d rum. De quarto, Psalmista: Exurgat Deus,& dissipen-
Psalm.67.a tur,&c. Fugiant dæmones,fugiant æquitatem,qui fu-
gerunt peditem animam Christi. De equo corporis
descendens in morte dæmones fugauit. Cum ergo in
resurrectione ad equum redierit,magis timeant & fu-
giant. Fugiant autem non solum dæmones, sed etiam
eorum armigeri homines impij & infideles. Fugiant
Ier.4.f certè gehennam, & pœnitentiam: A voce equitis, &
mittentis sagittam fugit omnis ciuitas. Eques est
Christus. Ciuitas,mundus. Sagitta, damnationis sen-
tentia de arcu iudicij super impios mittenda. Psalmi-
Psalm.59.b sta: vt fugiant à facie, &c.

SERMO III.

Psalm.85.d *FAc mecum signum in bonum.* Verbum istud est filij
ad patrem pro sua resurrectione monentis. O mi
sancte Pater fac mecum signum Ionæ prophetæ,quod
iam factum est in capite,& adhuc fit in membris. Bo-
num signum est resurrectio Christi. Est enim signum
gloriæ eius in cælo, signum misericordiæ in mundo,
signum victoriæ in inferno,signum iustitiæ in iudicio.
Resurrectio itaque Christi signum est glorificationis
Num.17.c eius,& nostræ per ipsum: Refert virgam Aaron in ta-
bernaculum testimonij, vt seruetur in signum. Nota
quomodo magorum virgis in ariditate permanentibus,
virga Aaron cito floruit.Vnde & ipse,& filij eius exal-
tati fuerunt.Quod exponit Gregor. in Glossa de Chri-
sti resurrectione. Virga enim arida fuit caro Christi in
morte. Arida vtiq; propter sanguinis extractionem,&
spiritus emissionem. In flore autem gloria corporis re-
Psalm.27.c surgentis significatur. Psalm. Refloruit caro mea. Be-
ne potest autem Christus dicere: Ego flos campi. Flos
Cant.2.a horti clausus est. Flos campi communis est. Ita Chri-
stus communis est omnibus. Quidam tamen dicunt
quòd flos campi dicitur quidam paruus flos valdè ru-
bicundus habens quinque folia, sicut Christus quin-
que vulnera rubicunda. Aaron autem Christum signi-
ficat summum sacerdotem. Virga igitur arida floruit,
quando caro Christi mortua resurrexit. Et hoc est si-
gnum exaltationis Aaron,& filiorum eius,idest,Christi
& Christianorum in æterna gloria. Virgæ autem reli-
quæ corda nostra significare possunt,quæ vsq;ad diem
Ezech.37.a nouissimum permanent in ariditate incinerationis:Os-
sa arida, &c. sed in die nouissimo pulcherrimè flore-
Psalm.91.d bunt per gloriam resurrectionis.Psalm.Iustus vt palma
florebit. August. Videte fratres si plantati estis in do-
mo Domini,si vultis florere sicut palma,& multiplica-
ri sicut cedrus libani,& non arescere sicut fœnum, so-
le cadente,sicut ij,qui videtur florere,sole absente.Heu
tunc de istorum virgis, id est, de malorum corporibus
non flores,sed quasi serpentes,&dracones fient,quan-
do mali plus quàm serpentes, & dracones abominabi-
Matt.12.d les, & horribiles resurgent. De secundo: Sicut fuit
Ionas signum Niniuitis, ita erit filius hominis gene-
rationi isti. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus
noctibus, vsque in corde terræ,idest,in inferno. Vnde
Iona 2. b super illud: Proiecisti me in profundum in corde ma-
ris,&c. Glossa interlinearis, idest, in inferno, pro quo
in Euangelio habetur in corde terræ,idest, in inferno,
& ita infernus in medio terræ esse perhibetur. Vnde
terræ amatores, qui per auaritiam in corde glutiunt,
ipsi tandem à corde terræ, idest, in inferno glutientur,
per ventrem ergo ceti abyssus inferni significatur. Et
bene: sicut enim multa millia alosarum sunt in ventre
Isa.5.d ceti,ita multa millia animarum in inferno:Dilatauit in-
fernus animam suam, &c. Custodiat nos Deus ne in
istum ventrem horrendum veniamus. De hoc ventre
post triduum Ionas euomitur in aridam, & tertio die
Christus ab inferis ad immortalitatem resurrexit. Et
certè non solùm de ventre inferi hodie egredietur,sed
omnium iustorum animæ, quæ per multa annorũ mil-
lia deuoratæ in hunc ventrem descenderant, hodie
cum Christo euomuntur, & magna pars vacua relin-
quitur. Vnde de diabolo dici potest illud: Diuitias, Iob 20.e
quas deuorauit, etiam euomet, & de ventre illius ex-
trahet eas Deus, idest, de inferno. Gregor. Descendit Gregor. in
ad inferos, solos illos per gratiam suam liberauit, qui Regul.6.c.
eum & venturum esse crediderunt, & præcepta eius 179.in d.15.
viuendo tenuerunt. Sicut autem post signum in Iona
factum, Niniue per Ionam conuersa est, ita post re-
surrectionem Christi mundus, qui per Niniue signi-
ficatur, per Christum, & eius Apostolos conuersus
fuit. Ex hoc enim mundus in eum credere,& sperare
verè potuit, quia ipsum tam potenter resurrexisse
audierunt. Vnde super dictum versum: *Fac mecum si-
gnum in bonum*, dicit Glossa: Resurrectio Christi si-
gnum est, quo virtus Dei declaratur, spes creden-
tium confirmatur.

SERMO IV.

FAc mecum signum in bonum. Sicut hodie dictum fuit, Psalm.85.d
resurrectio Christi non solum sic est signum glo-
riæ eius in cælo, vel misericordiæ in mundo, sed etiam
victoriæ in inferno. Quo modo enim tam potenter de
inferno ad resurgendum exiuisset, nisi tyrannos infer-
ni primus vicisset? De hoc tertio signo: Ipse est libe- Dan.6.g.
rator atque saluator faciens signum in cælo,&in terra,
qui liberauit Danielem de lacu leonum. Daniel Chri-
stum significat, interpretatur enim iudicans, Christus
enim pro peccatis hominum fecit Deo Patri iudicium
satisfactionis in cruce, & faciet iudiciũ condemnatio-
nis in fine:Omne iudicium dedit Pater Filio.Per lacum Ioan.5.d
infernus significatur:Tu in sanguine testamenti emisi- Zach.9.c
sti vinctos de lacu,in quo non est aqua.Glossa: In quo
non est vlla refrigerans misericordia,quã diues quære-
bat:Intingat extremum digiti sui in aquã,&c. Septem Luc.16.f
leones verò sunt dæmones:Tanquã leo rugiẽs,&c.Se- 1.Petr.5.c
ptem leones dicuntur, qui per septẽ vitia capitalia ho-
minibus dominãtur. Descendente ergo Daniele,idest,
Christo in lacũ inferni sicut agnus corã leone, ita isti
leones corã agno tremuerunt,neq; Danielẽ Christum
inuadere præsumpserunt. Ecce ergo magnũ signũ Da-
niel,de lacu leonũ victor exiuit,& Christus ab inferis
victor dæmonũ resurrexit Nõ solum certe de lacu exi-
uit,sed etiam vinctos secũ duxit.Greg. Illos ex inferni
claustris rapuit, quos suos in fide & actibus recogno-
uit.Sed nota quòd damnũ,quod per Danielẽ leones ha-
buerũt,in persecutorib⁹ Danielis in lacũ missis ferocis-
simè vindicauerũt. Caue ergo persecutor Danielis no-
stri,Caue peccator inimice Iesu Christi.Caue,pœnitẽ-
do in hoc mundo,ne Leones infernales damnũ eis per
Christum illatũ atrocissimè in te vindicent in inferno.
De quarto nota quòd resurrectio Christi signũ est iu-
stitiæ in iudicio. Vnde cũ sub figura futuri iudicij fla-
gello de funiculis facto Christus eiecisset vendentes,&
ementes de tẽplo,dixerunt Iudæi:Quod signum osten-
dis nobis,quia hæc facis?Respondit Iesus, & dixit eis:
Soluite templũ hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Ioan.2.e
Ecce reædificationem templi in triduo, signũ dicit esse
iudicij sui,quod fiet in flagello. Templum ergo corpus
Christi:de quo: Portæ fluuiorũ apertæ sunt,templũ ad Num.2.b
solum dirutum est.Portæ autem fluuiorum sunt vulne-
ra Christi, è quibus fluxit sanguis Christi, & salus
mundi.De illa autem media porta duo fluuij venerabi-
les exierunt,videlicet de porta vulneris in latere:Cõti- Ioan.19.f
nuo exiuit sanguis,& aqua.Templum ergo,ad solũ di-
rutum fuit,quãdo corpus Christi flagellis,&spinis,cla-
uis,& lancea laceratũ extitit,&sic solutum fuit misera-
bili solutione tẽplum corporis Christi in eius passione.
Sed reædificatum est tertio die resurrectionis. Illud er-
go idem tẽplum,& non aliud,illud idem corpus, quod
solutum fuit tam miserabiliter, idem reædificatum fuit
tertio die mirabiliter. Augustinus: Ille qui flagella-
tus est, qui consputus est,ille qui spinis coronatus est,
ille qui colaphis cæsus,ille qui in ligno suspẽsus est,il-
le qui in cruce mortuus est,ille qui in lancea percussus,

ille qui sepultus,ille est qui resurrexit. Et hæc festina, & mirabilis, & potentissima reædificatio signum est potestatis eius in iudicio. Qui quia cum tanta potentia resurrexit de sepulchro, signum est quòd cum magna potestate veniet de cælo, tunc flagello suæ districtionis eiiciet reprobos, præcipuè simoniacos, Funiculi autem, ex quibus hoc flagellum paratur, peccata hominum sunt. Psalm.118.b Psalmus: Funes peccatorum circumplexi sunt me,quasi funiculos ad seipsos flagellandos Domino ministrant, qui in peccatorum testes faciunt, quos non faciunt nisi insani. Nunc ergo charissimi quæramus bene viuendo Dominum tam mitem in sua resurrectione, ne inueniamus ipsum tam seuerum in nostra resurrectione. Bernardus: Vitam vestram fratres componite: qui mitis resurrexit ex morte, quàm districtus iudex veniat, præuidete.

SERMO V.

Marc.16.b *Iesum quæritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic.* Commemoratio hic fit passionis Christi, & resurrectionis. Sed de resurrectione videamus,de qua dicit Angelus:*Surrexit non est hic*. Surrexit autem gloriosissimè,verissimè,potentissimè,vtilissimè. Iudic.16.a De primo:Dormiuit autem Samson vsque ad medium noctis,& inde consurgens apprehendit ambas portæ fores,& portauit ad verticem montis.Samson interpretatur sol eorũ, & significat Christum, qui etiam corpore sole clarior fuit in resurrectione.Quid mirũ?omnes enim iusti claritatẽ solis habebunt: Matt.13.e Tunc iusti fulgebunt sicut sol,&c. Anselm. In illa vita pulchritudo iustorũ solis plenitudini,quæ septẽpliciter quàm modo sit,splendidior erit, adæquabitur. Nota ergo quòd in splendore solis significatur dos claritatis,in perpetuitate solis dos impassibilitatis,in virtute solis actiua(sol enim penetrat integrũ vitrum)dos subtilitatis,in celeritate solis,dos agilitatis, immò sole celeriores erunt sancti.Anselmus:Velocitas agilitatis tanta nos cõcomitabitur,vt ipsis Angelis Dei æquè celeres simus,qui à cœlo ad terras,& econtrario dicto citius dilabuntur. Samson igitur noster Christus dormiuit somno mortis, à quo in resurrectione surrexit,qui non totã ciuitatẽ infernalem,sed tantùm fores, idest eos,qui in lymbo,quasi in foribus erant,secum in montem cœli tulit.Ambas quoq; fores tulit,quia iustos vtriusq; sexus secum duxit.De secundo:Inuenerũt cõgregatos vndecim & qui cum ipsis erant dicẽtes,quòd Luc.24.e surrexit Dominus verè, &c. Dicunt,verè. Sed vnde ibidem f hanc veritatẽ sciebant?Certè Christum audiendo:Ego Ibidem e sum,nolite timere.Item videndo.Tunc aperti sunt ocu- Ioan.20 f li eorum,& cognouerunt eum.Item tangendo:Infer digitum tuum huc. Gregorius:Ille dubitando cicatrices vulnerum tetigit,&à nostro pectore dubietatis vulnus amputauit.Item corde sentiendo: Luc.24. e Nonne cor nostrũ ardens erat,&c. 1.Ioan.1.a Vnde:Quod audiuimus,& vidimus oculis nostris,quod perspeximus,& manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ,& vita manifestata est,scil. cordis.Tu verò fac,vt cum Apostolis Christũ resurgentem audias,verbo eius obediendo:videas per fidem cognoscendo: tangas,operibus attingendo:sentias,corde diligendo.De tertio scribitur,vbi dicitur quòd surrexit Iudas Machabæus,& ostenditur quã potenter surrexerit Iudas, & inter cætera dicitur: 1.Mach.3.a Similis factus leoni in operibus suis,& sicut catulus leonis,&c.Iudas Machabæus Christum significat. Iudas enim glorificans:Machabæus percutiẽs interpretatur.Christus autẽ glorificat bonos,percutit malos: Quicunque honorificauerit me,ego glorificabo eũ,&c.Christus antẽ leo fuit,inferos inuadendo,& catulus leonis in resurgendo. Vnde: Gen 49.b Requiescens accubuisti,vt leo, & vt catulus leonis,secundũ aliam literã Glossæ. Glos. in hunc locum. Dicunt Physici,quod catulus leonis cũ fuerit natus,tribus diebus,&tribus noctibus dormit, deindè patris fremitu tremescens cubilis locus excitat dormientem. Idem supra ser.2.de sabbato sancto. Sic Christus in cubili sepulchri paterna virtute excitatur: Ecce vicit leo de tribu

A Iuda. Vnde etiam de illis sanctis quatuor animalibus, Apoc.5.b quæ vidit Ioannes,Christus significatur,scilicet in homine,vitulo,leone,aquila.Deus est homo,nascendo:est leo,resurgendo: est vitulus,patiendo: est auis,alta petendo. De quarto,Psalmus:Surge Domine in requiem Psalm.131.b tuam,&c.August.Arca eius Ecclesia est,surrexit prior, surgat Ecclesia, non auderet sibi in resurrectione corpus promittere, nisi prius exurgeret caput. Ecce ex verbis August. patet vtilitas resurrectionis Iesu Christi.Et bene per arcam significatur. Sicut enim arca auro tegebatur,& vestiebatur,ita Ecclesia auro immortalitatis, & æternæ claritatis in resurrectione vestietur. Sicut enim arca, quando castra mouenda erant,in quatuor angulis per circulos aureos eleuabatur, quasi ad surgendum: ita Ecclesia secundum fidem quatuor Euangelistarum surget à quatuor plagis mundi: Matt.24.e Mittet B filius hominis Angelos suos cum tuba, & voce magna,& congregabit electos eius à quatuor ventis cęli.

SERMO VI.

Ego sum resurrectio & vita. Ioan.11.e Hoc verbum conuenit festiuitati hodiernæ resurrectionis Dominicæ. Christus enim Iesus virtute diuinitatis, & merito humanitatis,est resurrectio sua,& aliorum effectiuè.Est autem resurrectio sua corporalis,fidelium spiritualis,omnium generalis.De prima:Recordamini qualiter locutus est, Luc.24.a &c. vsq; & tertia die resurget.Verba ista sunt duorum Angelorum. Vnde nota,quòd Angeli resurrectionem C Christi denuntiant,& significant quadrupliciter,videlicet per habitum, per verbum, per factum, per situm. Per habitũ. Vnde ibi duo Angeli apparuerunt in veste fulgenti,ad significandã gloriã humanitatis,qua in resurrectione vestitus est filius Dei. Quod etiam significatur in transfiguratione, de qua dicitur:Vestitus eius Luc.9.d albus refulgens. Gregor. Candor enim vestis splendorem nostræ denuntiat solemnitatis. Item per verbum. Vnde dicunt: Recordamini,&c. Surrexit,non est hic. Mar.16.b Item per factum Vnde Angelus reuoluit lapidem, vt Mat.28.a videndo non solum audiendo certificentur de resurrectióne. Mysticè autem significatur,quòd quando lapis infidelitatis de corde tollitur, resurrectio verius creditur.Item per situm:Viderunt iuuenem sedentem à dextris, Mar.16.a dicitur de duobus Angelis,quòd vnus ad caput,& Ioan.20.e vnus ad pedes sedit,in quo significatur quòd ille,cuius D resurrectionem nuntiabant, iam non sinistra transitoriæ vitæ,sed in dextera vitæ perpetuæ est, & simul ibi est cum capite diuinitatis,& pedibus humanitatis. De secunda:Ecce hic positus est in ruinam, & in resurre- Luc.2.e ctionem multorũ in Israël. Resurrectio ista fit à morte culpæ.Debet autem fieri ad imitationem resurrectionis Christi, cuius resurrectio fuit matutinalis, integralis, socialis,immortalis. Fuit itaq; matutinalis:Surgens Iesus manè,&c. Mar.16.b Sic tu non sero,sed manè resurge à peccatis:Qui manè vigilabunt ad me,&c. Prou.8.b Ne tardes conuerti ad Dominum,&c. Eccl.5.b Item integralis. Vnde neque manum,neque pedem reliquit Christus in sepulchro, immò post resurrectionẽ ostendit manus,& pedes: sic tu à peccatis totus resurgas:Totũ hominem sanum feci in Sabbato. Ioan.7.a Qui ergo adhuc manus operum,vel pe- E des affectuũ mortuos habet, vel qui conuersus iniusta bona, vel odiũ vel aliud vitium non reliquit, nondum resurrexit.Deus enim nullũ resuscitat,nisi integraliter. Aug. Nunquã Dominus aliquem sanauit,quẽ omninò non liberauit,totum enim hominẽ verè sanauit in sabbato.Item socialis: Multa corpora sanctorum,qui dormierant, surrexerunt. Matt.27.f Sic & merita tua per peccatum extincta tecum resurgent in conuersione. August. Pœnitentia non solùm dimittit peccata, sed etiam restituit ablata. Sicut autem cum Christo non omnino corpora, sed multa surrexerunt, ita tecum non omnia, sed in charitate facta bona opera viuificantur. Versus:

Illa reuiuiscunt, quæ à viuis facta fuerunt.

Vel aliter potest dici quòd localis dicitur resurrectio

animæ, quia socios culpæ immò quoslibet familiares secum trahere debet ad vitam, sicut Noë. Loth, Moab suas familias saluauit. Aug. Rape ad Deum quot potes, & dic eis: Tunc amemus, Item immortalis: Resurgens ex mortuis iam non moritur: sic & tu perseueranter resurgas in conuersione, vt de cætero non moriaris transgressione. Psal. Non moriar, sed viuam: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum. De tertia: Per hominem mors, per hominem resurrectio mortuorũ. Qualiter autẽ futura sit resurrectio, dicitur ibidem: Omnes resurgemus. &c. Vbi ostẽditur quod mortui resurgent vniuersaliter, dissimiliter, celeriter, integraliter. Resurgẽt vtiq; vniuersaliter. Vnde ait: Omnes quidem resurgemus: Vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni. Item dissimiliter. Vnde sequitur: Sed nõ omnes immutabimur, sc. per gloriam resurrectionis: Procedẽt qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, &c. Itẽ celeriter. Vnde sequitur: In momẽto, in ictu oculi, &c. Item integraliter. Vnde sequitur quod mortui resurgẽt incorrupti, idest, sine diminutione membrorum integri: Qui multiplicat gentes, & perdit eas: & subuersas integrum restituit. Perdit per mortem, restituit per resurrectionem.

Rom. 6. b
Psal. 117. e
Ioan. 8. g
1. Cor. 15. e
Apoc. 20. d
Ioan. 5. e
Iob 12. d

FERIA SECVNDA POST PASCHA.

SERMO I.

Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Libenter manent homines, vbi habent amicos, item vbi rogantur. item vbi epulentur, & est hospitium, item vbi pax est & securitas: Ita Christus ad manendum nobiscum allicitur per charitatis amicitiam, per orationis instantiam, per mentis opulentiam, per pacis confidentiam. De primo: Si quis diligit me, sermonem meum &c. & patet, &c. vsq; & mansionem apud eum faciemus. Magna promissio. Si Papa, vel Imperator apud te mansionem per diem facturus esset, quantã sollicitudine te, & domum tuam ad hoc præpararas? Ecce si diligis Deum, Deus tecum manet. Si etiam diligis proximum, omne odium relinquendo, neq; factis, neq; verbis proximo nocendo, Deus tecum manet: Si diligamus inuicem, Deus manet in nobis. Hic est Christus, qui cum Maria & Martha libenter mansit, quæ eum tantum dilexerunt. In Maria est charitas, qua Deo inhæretur: in Martha vero charitas, qua proximo ministratur. Vnde bene dicitur: Qui manet in charitate, in Deo manet. & Deus in eo, &c. Igitur sicut nullus ibi manere posset, vbi sedẽti nullus locus daretur, sic nec Christus sine charitate in nobis manet. Charitas enim & sedem, & locum sedendi in anima præparat Deo. August. Charitas Christi cor pacificat, mentem in tentationibus roborat, & vt sedes sapientiæ sit in anima iusti, quietem tribuit, & locum præparat. De secundo dicitur hic: *Coëgerunt illum, dicentes: Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit*, &c. Quando finis vitæ nostræ appropinquat, tunc aduesperascit. Sicut mane principium, meridies, medium, ita vespera finis vitæ. Mane iuuentus, meridies virilitas, vespera est senectus. Omnibus his temporibus si Dominum inuitaremus, ipse libenter exaudiret. Psalm. Vespere & mane, & meridie narrabo, & annuntiabit, & exaudiet vocem meam. Si ergo neglexisti eum inuitare mane, inuita vespere, &c. Certe multi credunt mane, vel meridiem esse, quibus iam vespera est. Vnde non decipiat quenquam flos iuuentutis, qui tam cito arescit vespere, Psalm. Mane floreat, & transeat vespere, &c. August. Decidat in morte. & durescat in cadauere, arescat in puluere. Dicamus ergo orantes mane, & rogemus nos: Mane nobiscum, Christum, vt Christus roget nobiscum manere spiritum suum: Ego rogabo patrem, &c. Sed certè non solum est oratione inuitandus, sed etiam lacrymis cogendus. Dicitur hic enim: *Et coëgerunt illum.* Vnde super hoc dicit quædam Glossa: Oratio Dominum linit, lacryma cogit, hæc vngit, illa pungit. De tertio: Hodie in domo tua oportet me manere. Zachæus, cui hoc dicitur, erat princeps publicanorum, & illud bene sciuit Dominus, quod apud diuites bonum hospitium est. Diues hospitium est mens virtutibus opulenta. Verè enim diuitiæ sunt timor Domini, iustitia, misericordia, humilitas, castitas, patientia, &c. Talibus diuitiis beata Virgo super quamlibet animam puri hominis abundauit: Multæ filiæ congregauerunt diuitias, &c. Et ideo in eius hospitio Dominus libenter mansit. Si duas diuitias habes, multos per ipsas habebis amicos, scil. Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. & Angelos: Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem, & hi, quos habuit, separantur. Signum est diuitis hospitij, vbi multa ad portam pauperibus dantur, & ibi libenter manet Dominus, alioqui non. Vnde: Qui habet substantiam huius mundi, &c. vsq; quo modo charitas Dei manet in eo? De quarto: Quærebãt Iesum Iudæi apprehendere, & exiuit de manib. eorum, & abiit iterum trans Iordanem in eum locum, vbi erat Ioannes baptizans primum, & mansit illic. Ecce fugit persecutores, & inimicos suos, & manet vbi securus videtur in loco baptismi in Bethania, quæ interpretatur domus obedientiæ. In illis enim baptizatis, qui obediunt prælatis, & Dei mandatis, manet Dominus, vnde inimici sui diabolus, & mundus eum non eiiciant, vel vbi domum mentis per ignem luxuriæ vel auaritiæ super caput suum non crement, vel odio seu iracundia pacem pectoris non turbent: Remansit puer Iesus in Ierusalem, quod interpretatur pacifica. In hac pace libenter manet Iesus. Psalmus: In pace factus est locus eius. Sed pacificam & securam non habet mansionem in pectore illo, vbi bona sua in continuo sunt periculo. Bernardus: Periclitatur castitas in delicijs, humilitas in diuitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in hoc nequam sæculo.

Luc. 24. e
Ioan. 14. e
1. Ioan. 4. c
Luc. 10. g
1. Ioan. 4. e
Psal. 54. e
Psal. 89 b
Aug. nar. in Psal 89 tom. 8.
Ioan. 14. b
Luc. 19. a
Prou. 31. d
Prou. 19. a
1. Ioan. 3. c
Ioan. 10. g
Luc. 2. f
Psal. 75. a

SERMO II.

Nonne cor nostrum ardens erat in nobis. Quid mirum si cor ardebat: quod Christum in via socium habebat. Cor enim amantis caminus est Dei inflammantis. Sicut enim cor est speculum Dei, arca Dei, ager Dei ita & caminus Dei. Vnde & cor iustum tanquam speculum, debet esse mundum, vt arca, opulentum tanquã caminus accensum, tanquam ager fructiferum. Cor debet esse mundum innocentia, diues virtutum opulentia, ardens amoris vehementia, fructiferum bonorum operum vehementia. De primo: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Videbunt certè, & tanto melius, quanto speculum cordis fuerit mundius. Psalm. Videbitur Deus deorum in Sion, quod interpretatur speculum. O stultitia mirabilis, mundat homo faciem, manus, pedes, immò etiam calceos mundat, & miserum cor non mundat, cum tamen nisi mundum sit, stare in conspectu Dei perpetuo non possit. Psalm. Quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde. Item quod plus est, purgant se corpora naturaliter, sicut mare mortuos expellendo, vinum fæces eiiciendo, corpus humanũ per os, per nares, per alias vias immunda expellendo, sed miserum cor se non mundat, sed plus sordes congregat, cum tamen per munditiam cõsequeretur diuinam amicitiam: Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem. O quam cor mundum abominatur sordes peccatorum? Ansel. Mallem purus à peccatis, & innocens gehennam intrare, quam sorde pollutus cælorum regna tenere: cum constet solos malos torqueri, & bonos in cœlesti beatitudine foueri. De secũdo Bonus homo de bono thesauro cordis, &c.

Luc. 24. e
Mat. 5. a
Psal. 83. c
Psal. 23. a
Prou. 22. b
Luc. 6 g

Thesauri

Matt.2.b Thesauri cordis sunt virtutes, quas hic enumera. Isti sunt regales thesauri regi Christo offerendi: Apertis A thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum dilectionis, thus orationis, myrrham contritionis. Psalmus:
Psalm.50.d Cor contritum & humiliatum, &c. Quicumque thesauros habet, à latronibus caueat, id est, dæmonibus. Gregorius: Tentari desiderat, qui thesauros publicè in via portat. Caueant ergo sibi de peregrinatione & eleemosynis, & aliis bonis operibus, de quibus solent gloriari. Thesauri enim virtutum in arca cordis claudendi sunt sera humilitatis. Ambrosius: Custos virtutum est humilitas. Hanc seram imitando acquire à filio
Matt.11.d fabri Iesu Christo: Discite à me, quia mitis sum & humilis, &c. Clauos etiam ad confirmandam seram ab ipso accipe, quibus humiliter cruci affixus fuit. De tertio dicitur hic: *Nonne cor nostrum ardens, &c.* Ardor dile-
Matt.22.d ctionis fornacem, siue caminum cordis impleat totali- B
Leuit.6.b ter: Diliges Dominum Deum ex toto corde tuo, &c. Itē perseueranter: Ignis in altari, id est, in corde, semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiiciens ligna manè per singulos dies. Ligna sunt Dei beneficia. O quanta naturalia beneficia corporis & animæ contulit tibi Deus. Nota quòd quidam à principe exoculari iustus, petiuit vnum sibi oculum relinqui, afferens, quòd tunc dicere posset, nunquam principem aliquem tam magnum donum dedisse. Quid ergo nos dicemus, cum non solùm oculos, sed omnia membra, & ipsam animam nobis Deus dederit. Ligna verò sunt Christi naturalia in morte pro nobis tradita, & per ipsa alia scilicet sacramentalia, spiritualia, & redemptionalia, & æterna quæ sacerdos Christus per singulos dies subiicit, dum quotidie beneficia nobis expendit, vel im- C pensa, vel impendenda ad mentem nobis reducit. Hæc ergo sunt ligna, hi sunt carbones viui, quibus cor
Tob.6.b tuum ardere debet per dilectionem, immo & fumare debet per contritionem: Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus
Luc.8.b dæmoniorum. De quarto: Quod autem in terram bonam, hi sunt qui in corde bono & optimo, &c. Fructus
Coloss.1.b boni cordis sunt bona opera: In omni opere bono fructificantes. Sed væ terræ cordis humani, quæ non
Heb.6.b fructus meritorum, sed spinas profert peccatorum: Terra enim sæpè venientem super se bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis, à quibus colligitur, accipit benedictionem à Deo proferens autem spinas & tribulos, reproba, & maledicto proxima. Hæc est benedictio, quæ misericordibus dabitur in iudicio, D
Matt.25.a sicut: Esuriui enim, & dedistis mihi, &c. Quid ergo
Matt.21.b de proferentibus spinas nequitię, cùm maledicatur, qui non habet ficus misericordiæ? Quæ maledictio significata est, vbi ficus maledicitur.

SERMO III.

Luc.24.c *Surrexit Dominus verè.* Notabile est quòd discipuli dicunt verè. Et iuxta hoc notandum, quòd in Scriptura sub attestatione veritatis nobis insinuantur quatuor de Deo. Videlicet potentia, sapientia, clementia,
2.Mac.3.d prouidentia diuina. De primo nota quòd Heliodorus, cū thesaurum ærarij templi Ierosololymitani auferre vellet, per militis cuiusdam aurea arma habentis, priores equi calces illisus fuit. Vnde interrogatus à rege, qui E eum miserat: Quisnam esset aptus adhuc semel Ierosolymam mitti? ait: Siquidem habes hostem, aut regni tui insidiatorem mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit, subiungens eo quòd in loco illo verè sit Dei quædam virtus, &c. Timeant inuasores locorum sacrorum. Mysticè autem rex iste diabolus
Iob 41.d est. Ipse est rex, &c. Homo verò Dei templum: Tem-
1.Cor.3.c plum Dei estis vos, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Ærarium est cor iusti, in quo sunt thesauri virtutum, & meritorum: Bonus homo de bono thesauro
Luc.6.g cordis sui, &c. Nuntij eius diaboli sunt homines peruersi, qui thesaurum istum auferre conantur, dum bonos ad peccatum factis, vel verbis pertrahunt. Alliciendo enim te ad luxuriam, auferunt thesaurum continentiæ, si lædunt te verbis, & factis auferunt thesaurum charitatis, dum eos odis. Gregorius: Non curat antiquus hostis, vt temporalia tollat, sed vt charitatem in nobis finiat. Per equitem autem significatur Christus, cuius equus est caro, de quo descendit in mortem, dum anima separata fuit à carne. Vere autem ad equum suum rediit in resurrectione. *Surrexit enim Dominus verè.* Nam ipse certissimè est Dei virtus. Aurea verò arma sunt immortalitatis donum, & alia dona corporis indumenta. Hic equus illidit malefacientes in præsenti corripiendo, vel in futuro damnando. De secundo: Nota quòd cum Daniel somnium de statua, & de lapide absciso de monte sine manibus, & statuam conterente, exposuit Nabuchodonosori, ipse Nabuchodonosor ait: Verè Deus vester Deus Deo- Dan.2.g rum est, & Dominus regum reuelans mysteria. Verè magna Dei sapientia apparet in huius mysterij reuelatione, & maximè in significatione, videlicet in incarnatione Christi, & mundi conuersione, quæ in eodem mysterio significantur. Statua enim regnum mundi significat, qui ad modum statuæ ædificatur. Fuit autem ex auro & argento, in quibus opulentia. Item ex ære & ferro, in quibus potentia: & ex luto, & re fictili, in quibus concupiscentia significatur. Ex his tribus constat statua mundanæ vanitatis: Omne quod est in 1.Ioan.2.c mundo, &c. Hæc statua per lapidem, idest, Christum, sine manibus amplexus virilis de monte excellentissimæ Virginis abscissum, est contrita in mundi conuersione, & horribiliter conteretur in malorum damnatione: Qui ceciderit super lapidem, &c. vsque conte- Matt.21.d ret. De tertio: Verè languores nostros ipse tulit. In- Isa.53.a ter omnia diuinæ clementiæ indicia maximum est passio Christi, quæ animarum nostrarum languores tulit. Vnde cantat Ecclesia: Quæ te vicit clementia, &c. super omnia reddit te amabilem, &c. Bernardus: Require in sermone: Spiritus oris mei. Sed nota quòd languor vitiorum humanum genus totum infecerat: Omne caput languidum. Glossa interlinearis, id est, Isa.1.b princeps, & omne cor mœrens, id est, sapiens, quia in corde est sapientia, à planta pedis, &c. id est, à minimis vsque ad summos. Hieronymus: Christus dolores nostros portauit in capite spinis coronatus, in corde lancea vulneratus, in pedibus clauis confossus, & breuiter à planta pedis vsque ad verticem capitis non fuit in eo sanitas: O vos omnes, &c. O vos superiores, Thren.1.d qui estis caput aliorum, attendite caput pro vobis spinatum. O vos inferiores, qui estis pedes in corpore Ecclesiæ, attendite pedes pro vobis confossos clauis. O vos sapientes, qui estis cor, attendite cor, & latus pro vobis transfixum. Bernardus: O quàm vehementi amplexu, &c. Require in sermone: Colligite fragmenta ne pereant, in tertio membro. Caput tamen per arundinem, per colaphos, per spinas, plura passum est, quia superiores in plurimis offenduntur. De quarto: Cùm Iacob Angelos in scala vidisset, & Domi- Gen.28.d num, dicit: Verè Dominus est in loco isto. Certè in omni loco est Dominus: Cælum & terram ego impleo, Ier.23.e specialiter tamen præsens est per gratiam, mediante scala fidei. Cuius duo ligna extensa, ac principalia sunt fides diuinitatis & humanitatis Christi, ligna verò gradalia sunt singuli fidei articuli. Per hanc scalam in cælum ascendunt, qui Angeli per sanctitatem sunt. Sed bone Deus, scala est iam plena dæmonibus. Qui enim non peccant, Angeli sunt, qui peccant & pœnitent homines sunt, qui peccant & non pœnitent, diaboli sunt siue dæmones. Sed dicis: Quo modo diabolus sum, cùm fidem habeam? Respondeo: Et dæ- Iac.2.d mones credunt, & contremiscunt.

A

FERIA TERTIA POST PASCHA.

SERMO I.

Luc.24.f TETIT *Iesus in medio*, &c. Dominus est in medio Ecclesiæ, & fidelis animæ ad quatuor, videlicet ad confortandum per gratiam, ad illuminandum per sapientiam, ad vindicandum per iustitiam, ad beatificandum per gloriam. De primo, Psalmus: Fluminis impetus, &c. vsque, Deus in medio eius non commouebitur, &c. Ciuitas hæc est Ecclesia, vel fidelis anima, fluminis impetus est virtus gratiæ Spiritus sancti: Qui credit in me flumina, &c. Per istud flumen est Dominus in medio ciuitatis, id est, Ecclesiæ, vel animæ, & ideò ipsa non cõmouebitur ad malum, quæ per gratiam conseruatur. Sicut enim lignum vitæ in medio paradisi vitam naturæ, sic Christus vitam gratiæ conseruat: Lignum vitæ in medio paradisi. Hoc lignum vitæ nõ gustant quicumq; in paradiso cæli non sunt per mundam vitam, sed potius in stabulo diaboli sunt per putridam vitam: Computruerunt iumenta in stercore suo, &c. De secundo: Vidi septem candelabra aurea, & in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis. Septem candelabra aurea septem status in Ecclesia significare possunt. Primus est paruulorum baptizatorum: secundus cõiugatorum: tertius viduarum: quartus virginum electorum: quintus clericorum minorum: sextus prælatorum: septimus religiosorum. In his statibus boni in Ecclesia illuminantur, & illuminant proximos, vnde & candelabra dicuntur. illuminãtur à Deo, vnde facies eius, qui in medio candelabrorum videbatur, sicut sol fuit. Reuera sol illuminans bonos, Christus est. Sed heu sol iste per tres horas occubuit in passione Christi. Per tres horas tres ætates hominum significari possunt. Iuuenilis, virilis, senilis. Quicumque ergo per tres horas, id est, per tres ætates in tenebris vitiorum sunt, signum est, quòd in eis Christus crucifigatur. Boni ergo sunt, in quorum medio sol iste non occubuit: Stetit vtique sol in medio cæli, non festinauit occumbere, &c. Sol in medio cæli stans omnibus est communis, sic & Christus. Bernardus: Non dissimulemus, non excusemus, in medio est, omnibus se Christus offerens. De tertio. Psalmus: In medio autem Deos diiudicat. Glossa: Discernit vasa alia in honorem, alia in contumeliam, vbi dij diiudicantur. Timendum est Angelis, magis autem timendum est hominibus, maximè autem dæmonibus. Angeli sunt qui boni sunt per gratiam, homines qui peccant per ignorantiam, dæmones qui peccant per malitiam, dij autem non solùm perfecti intelligi possunt. Psalmus: Ego dixi dij estis. Sed etiam perfecti apparentes, & potentes, & sapientes, & diuites, quos in mundo isto homines, vt deos venerantur, quos dæmones igne iniquitatis sæpè succendunt: Dederunt deos eorum igni. Deus ergo & hic, & in futuro in medio deos diuidat, dum bonos à malis discernit. Vnde: Fiat firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis. Per firmamentum Christus. Psalmus: Firmamentum est Dominus timẽtibus se. Per aquas superiores boni, per inferiores mali significãtur. Iudica homo temetipsum ne iudiceris. Gregorius: Iusti viri cùm districtionem futuri iudicis contemplantur, peccata sua ad memoriam reducunt, deflent quæ commiserunt, districtè se iudicant ne iudicentur. De quarto: In gloria ero in medio eius. loquitur Dominus Ierusalem, & significat illum quæ sursum est. Vnde Christus in medio sanctorum & Angelorum est diuinitate & humanitate Vnde: Introduxerunt arcam Dei, & posuerunt eam in locũ suum in medio tabernaculi. Arca corpus Christi, vrna aurea anima Christi, manna diuinitatem significat. Propter prædicta bene inuenitur Christus in medio animalium sicut pabulum ad cõfortandum per gratiam. In medio doctorum, ad illuminandum per sapientiam. Item in medio latronum, ad iudicandum per iustitiam, quod iudicium in eisdem latronibus apparuit. Item in medio discipulorum, ad beatificandum in gloria. In medio enim illorum stetit post euasionem omnis miseriæ. Possunt etiam significari hæc quatuor in filio hominis. quem in medio candelabrorum vidit Ioannes: Posuit enim manum super Ioannem ad confortandum. Item facies eius erat sicut sol ad illuminandum. Item gladius in ore eius ad dimicandum. Item septem stellę in dextera eius ad beatificandum. Stellæ enim in dextera sunt beatorum animæ in gloria: Iustorum animæ in manu Dei sunt.

[Margin references, left: Psalm.45.a; Ioan.7.f; Gen.2.b; Ioël.1.d; Apoc.1.c; Septem status in Ecclesia.; Iosuë 19.c; Psalm.81.a; Psalm.83.b; Isa.37.d; Gen.1.a; Psalm.24.c; Zach.2.b; 2.Reg.6.c. Right: Isa.1.a; Luc.22.a; Luc.2.g; Matt.27.c; Luc.24.f; Apoc.1.c; Sap.3.a]

SERMO II.

PAx vobis. Per peccatum habuit homo inimicitias cum Deo, cum Angelis, cum irrationabilibus: Et cùm inimici essemus, Deo reconciliati sumus per mortem filij eius: ideò nunc per Christum offertur fidelibus pax trium personarum diuinarum, pax potestatum Angelicarum, pax creaturarum humanarum, pax irrationabilium creaturarum. De primo: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, &c. Non solum à filio, sed à tota Trinitate datur hæc pax, scilicet à Patre, & à Filio, & Spiritu sancto: Gratia vobis, & pax à Deo qui est & qui erat, & qui venturus est, & à septem spiritibus, qui in conspectu throni sunt, & à Iesu Christo. Anima secundum Augustinum, est ad imaginem Patris per memoriam, Filij per rationem, Spiritus sancti per voluntatem. Si ergo in memoria nihil mali retineas, in ratione nihil mali sentias, in voluntate nihil mali cupias, per quæ pax violetur, cũ pace gaudebis Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Legitur ter Christum dixisse discipulis suis: Pax vobis. Væ eis, qui pacem Patris, & Filij, & Spiritus sancti non seruant. August. Qui in pace non fuerit inuentus, abdicatur à Patre, exhæreditatur à Filio, nihilominus à Spiritu sancto efficitur alienus, neque poterit ad hæreditatem Domini peruenire, qui testamentum eius noluit obseruare. Sed nota quòd pacem à septem spiritibus non possunt habere, qui pacem cum septem spiritibus diaboli habere volunt, de quibus: Tunc vadit & assumit septem spiritus nequiores se. August. Qui pacem suscipit Saluatoris, & inimicitias contrahit mundi, nihil discordauerit à diabolo, pacem non habebit cum Christo. De secundo: Pacificãs per sanguinem eius, siue quæ in cælis, siue quæ in terris sunt, scilicet Angelos & homines. Angeli enim inimici fuerunt homini propter offensam Creatoris, specialiter autem per luxuriam, sicut patet in duobus Angelis, quos misit Dominus subuertere Sodomam & Gomorrham. Item propter superbiam sicut patet in Angelo percutiente septuaginta millia hominum propter superbiam Dauid populum numerantis. Item propter auaritiam & blasphemiam, vt patet in Angelo, qui percussit de exercitu Senacherib centum octoginta quinque millia: qui huius vitia non sequuntur, sed ab ipsis conuertuntur, pacem habent cum Angelis. Vnde pacẽ Angeli talibus nũtiant: Pax hominibus, sed certè bonæ voluntatis. De tertio: Cùm placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. igitur cum inimicis, immo cum omnibus hominibus est pax habenda: Si fieri potest, quod ex vobis est, cum hominibus pacem habentes: Pacem vtique cum bonis: Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos. Isidorus: Pacem cum bonis, & bellum cum vitiis semper habeamus, mala siquidem hominum impiorum odio habenda sunt. Item cum malis. Psalmus: Cum iis, qui oderunt pacem, eram pacificus. Item à mortuis, de quibus: Illi autem sunt in pace. Pacem autem mortuis non dat, qui adhuc mortuos detrahendo, & odiendo impugnat, & maximè sanctos, quorum

[Margin references, right: Luc.24.f; Rom.5.b; Ioan.14.d; Apoc.1.a; Ioan.20.c; Matt.12.d; Colos.1.e; Gen.19.c; 2.Reg.24.a,b; 4.Reg.19.g; Luc.2.b; Prou.16.b; Rom.12.d; Marc.9.g; Psalm.119.b; Sap.3.b. Section letters: B, C, D, E]

Ecclesias spoliant, similes militi, qui sua lancea Dominum mortuum perforauit. De quarto: Bestiæ terræ erunt pacificæ tibi, vt scias quia tabernaculum tuum pacem habeat. Hæc enim pax cum bestiis irrationabilibus perdita est per peccatum. Sicut enim dicit Isidorus. Si homo non peccasset, nullus eum ignis vreret, nulla aqua submergeret, nulla bestia noceret. Ex dono autem speciali adhuc creaturæ pacem seruant cũ sanctis, sicut ignis cum tribus pueris: Sicut aqua cum filiis Israel in mari rubro: Sicut leones cum Daniele. Sed qualem creaturæ cum hominibus pacem habebunt in nouissimo tempore, ostenderetur: quia sicut dicitur: Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos, nobiscum modo bene ageretur, si bestia auaritiæ, si aqua luxuriæ, & ignis superbiæ animas nostras non læderent. Natura ignis est ascendere, sic & superbis. Psal. Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper. Per bestiam quoq; auaritia significatur: Sicut enim bestiæ deuorantes sunt, sic & auaritia: Facti sunt greges mei in rapinam, & in deuorationem omnium bestiarum agri. Et sicut in aquis porci submerguntur, sic & in aquis luxuriæ homines porcorum more viuentes.

SERMO III.

PAx vobis, &c. Bonis hominibus est pax in mundo, pax in extremo, pax in iudicio, pax in cælo. De primo: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terram. Ecce duæ sunt viæ: diaboli vna, altera Dei. In prima nunquam aliquis pacem habuit: quin spoliaretur vel occideretur. Per hanc descendit homo ab Ierusalem in Iericho, vt dicitur: Ierusalem pacifica interpretatur. Iericho luna. Luna enim instabilitatẽ præsentis vitæ, vel mundi significat. Qui ergo veram cum Deo pacem postponit, & ad mundum se conuertit, ab Ierusalem in Iericho venit, & in latrones, sc. dæmones incidit, à quibus spoliatur gratia, & vulneratur in natura. Psalm. Contritio & infelicitas, &c. In secunda via semper pax interior, licet non semper exterior: Omnes semitæ illius pacificæ, &c. Psalmista: Pax multa diligentibus legem, &c. Insania ergo est ire per viam, in qua nunquam homo euasit, & relinquere viam, in qua homo periit, licet forte ista planior, & illa asperior videatur, Beda: Felicius est duci per asperam viam ad regnum, quam per planam & amœnam ad supplicium, De secundo: Nunc Domine secundum voluntatẽ tuam fac mecum misericordiam, & præcipe in pace recipi spiritum meũ. Vere bona pace indiget homo in exitu de corpore, quia tunc inimici maximè insidiantur. Vnde: In tempore illo non erit pax egredienti, sed terrores vndique in cunctis habitationibus terrarum, sicut viri spirituales dicuntur habitatores cœli: Nostra conuersatio est in cœlis. Carnales & mali terrenis vitiis, voluntate, opere, & consuetudine dicuntur terræ habitatores: Væ, væ, væ habitantibus in terra. Væ pro voluntate. Væ pro opere. Væ pro consuetudine. Talibus in tempore mortis non est pax egrediendi & ingrediendi. Sine pace ingredimur infernum. Vnde: Inimici, scil. dæmones circundabunt te, scil. exitium tuum obseruando, coangustabunt te, animam de corpore rapiendo, prosternent te ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, vbi animam proiicient. De tertio: Quis rex iturus, &c. vsque; rogat ea quæ pacis sunt, &c. Rex est homo regens suos, si bene rexerit, coronam in cœlo portabit, accipiet coronam vitæ. Rex autem contra hunc veniens ad iudicium est Christus. Glossa: Cum decem millibus occurrit Domino, qui offert opera decem mandatorum, quæ exterius gessit, sed Dominus, quasi duplicato numero contra eum venit, cum preparatum in solo opere, discurrit ac discutit simul de opere, & voluntate: & ideo adhuc longè cum dilatione iudicij nos nostram insufficientiam attendentes ad impetrandam seueri iudicis pacem, debemus præmittere legationem lacrymarum, bonorum operum, & purorum affectuum. Verè bona pace indigemus in die iudicij, quando sic dicitur: Accipiet armaturam zelus Domini, & armabit creaturam ad vltionẽ inimicorum, &c. Anselmus: O augustia, hinc erũt accusantia peccata, inde terrens iustitia, subtus patẽs horridum chaos inferni, desuper iratus iudex, intus vrens conscientia, foris ardens mundus. Si iustus vix saluabitur, peccator sic deprehensus, in quam partem se premet cõstrictus, vbi latebit? vbi apparebo? latere erit impossibile, apparere intolerabile. Licet autem mali angustias, boni tamen pacem habebunt: Ignis hostes tuos deuorat Domine, dabis pacem nobis. De quarto: Sedebit Dominus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiduciæ, &c. De hac pace æterna ait August, Cælestis ciuitatis est ordinatissima societas fruendi Deo, & inuicem in Deo. In hac pace sedet populus meus in cælo. In mundo in pace debemus ambulare: Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. In cælo autem sedere debemus in tabernaculis, id est, in ordinibus angelorum, qui dicuntur fiduciæ. Magna enim fiducia pacis est in tabernaculo, quando hostis intrare non potest propter munitionem, hæc vtique in prima est. Psalmista: Confortauit seras portarum, &c. vsque, fines tuos pacem. Augustinus: Quisne desideret illam pacem, vbi amicus non deerit, quo inimicus non intrat, vbi nullus deprædator adest, nullus seditiosus, nullus deridens Ecclesiam.

FERIA QVARTA.

SERMO I.

ERANT *simul Simon Petrus, & Thomas, &c.* Bonum est bonos simul esse in bono, quia mali sæpe simul sunt in malo. Considerandum est ergo quod diuerso modo habẽt homines esse simul. Sunt enim homines simul in mundo, simul in inferno, simul in iudicio, simul in cælo, seu in cæli palatio. Simul in mundo sunt boni & mali, sed Christus tanquam dux belli suis militibus ait. Stemus simul. Quis est aduersarius, &c. quasi dicat: Multi sunt qui impugnant, pauci qui adiuuant. Stemus ergo simul in hoc mũdo. Simul ergo nos dæmones inuadunt, simul reprobi fugiunt, simul sancti resistunt. Simul nos dæmones inuadunt. Vnde: Simul venerunt latrones eius, & fecerunt sibi viam per me. Latrones sæuissimi sunt dæmones, expoliant, vulnerãt, & iugulant. Expoliant nos gratuitis, vulnerant in naturalibus, iugulant in pœnis gehennalibus. Isti sunt latrones, in quos incidit homo descendens de Ierusalem in Iericho. &c. Simul ergo veniunt impugnando. Viam per hominem faciunt impugnantes comminando. Simul etiam reprobi fugiunt: Mercenarij quoq; eius, qui versabantur in medio eius, quasi vituli saginati versi sunt, vt fugerent simul. Mercenariij sunt qui pro bonis operibus gloriam humanam, & temporalia quærunt, de quibus: Amen dico vobis, receperũt mercedem suam. Vel mercenarij sunt, qui in cura animarũ mercedem temporalem non æternalem quærunt. Isti quasi vituli saginati lascìui sunt, & simul fugiunt: Mercenarius autem, &c. Simul reprobi fugiunt, &cæt. Fugiunt autem simul ad iniquitates. Psal. Simul inutiles facti sunt, &c. Simul quoq; sunt electi, sicut hic dicitur: *Erant simul Simon Petrus, &c.* Stemus simul. Standum est in acie, non cadendum: Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Arma nostra virtutes sunt, non solum autem simul standum, sed etiam currendum: Currebant duo simul. Stant qui malo resistunt fortiter. At verò illi bene currunt, qui in bono proficiunt feruenter. Bern. Currite fratres, quia non solum angeli, sed ipse Creator angelorum nos expectat. De secũdo: simul etiã

Psal.48.b mali sunt in inferno, vt æternaliter pereant. Psalmus: Simul insipiens, & stultus peribunt, & relinquent alienis diuitias suas, scil. quoniam per eas nihil boni pro animabus suis de ipsis faciunt. Simul autem sunt damnati tripliciter, scil. cum immundis vermibus, simul cũ damnatis peccatoribus, simul cum crudelibus dæmonibus. Simul cum immundis vermibus in sepulchro: Iste moritur diues, sanus, & robustus, &c. vsq; simul in puluere dormient, & vermes operient eos. Corpus nunc opertum pulchris vestibus in sepulchro operietur vermibus. Caro nunc tam florida, tam lasciua putredine, & vermibus consumetur. Putredini dixi, &c. Bern. Post hominẽ vermis, post vermẽ fœtor & horror, Sic in nõ hominẽ vertitur omnis homo. Simul quoq; sunt damnati cũ damnatis hominibus, quorum simul societatẽ abhorrens propheta clamat ad Dominum: Ne simul tradas me cum peccatoribus, &c. Quia enim hic simul erant in culpa, simul colligati sunt in pœna: Colligite zizaniam, & alligate eam in fasciculos ad comburendũ. Hic socij culparum, ibi socij pœnarum. Vis ergo non simul esse cum damnatis in inferno in pœnis, non sis hic simul cum eis in culpis, simul insuper sunt damnati cum crudelissimis dæmonibus: Abscindentur, excutientur, & relinquentur simul auibus montium, & bestiis terræ. Abscindentur in monte damnati ab amicis, & ab omnibus temporalibus, excutientur eorum animæ de cordibus, relinquentur simul auibus, id est, dæmonibus, propter hoc ait Bernardus: Mors peccatorũ pessima. Mala quidem quando ab his, quæ hic dilexerunt, separantur, peior quando eorum animæ à malignis spiritibus torquentur, pessima, quando corpus & anima simul æternis ignibus adiiciuntur. Aues propter velocitatem. Bestiæ propter crudelitatem. Quia in separatione peccatricis animæ à corde eorum velocitatẽ dæmonum effugere impossibile est, crudelitatem sustinere intolerabile: Deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarum innuit Psalmus: Ne tradas bestiis, &c.

Margin notes: Iob 21.d; Iob 17.d; Psal.27.a; Mat.13.d; Isa.18.e; Deut.32.d; Psal.73.d

SERMO II.

Ioan.21.a ERant simul Simon Petrus, &c. Hodie dictum fuit quod simul sunt homines in mundo, simul in inferno, simul in iudicio, simul in cælo. Prima duo hodie exposita sunt, de aliis duobus videamus. Tertio igitur simul erunt in iudicio, & boni, & mali: Simul ad iudicium propinquemus. Vt autem de bonis taceamus, mali miserabiliter erunt ibi simul tripliciter, simul erunt confusi, simul stupidi, simul absorpti. Simul cõfusi mali vniuersaliter in omnium præsentia, simul stupidi in communi audientia, simul absorpti à ferocissima sententia. In iudicio damnandi simul erunt confusi in omnium præsentia: Conuenient omnes, & stabunt, & pauebunt, & confundentur simul. Conuenient, inquam vniuersaliter, stabunt præsentialiter, pauebunt mentaliter, confundentur simul æternaliter. Sed vnde erit ille pauor nisi de omnibus peccatis? Gregorius: Nunc cuncta peccata simul ante oculos redeunt, ibi omnia, quæ cum delectatione facta sunt, ad memoriam cum pauore reuocantur. Simul etiam erunt reprobi stupidi, & quasi muti in publica audientia: Accedant & tunc loquantur simul ad iudicium propinquemus. Ecce quod audientia non negatur eis, patet cum dicitur: Tunc loquantur, quasi dicat Dominus per Prophetam: Modo reprobi satis se excusant, modo dicunt, non possumus hæc vel illa peccata dimittere, non valemus hæc vel illa bona facere. Modo satis loquuntur, sed certè tunc parum loqui poterunt, tanquam stupentes & obmutescentes: At ille obmutuit. Simul quoque erunt reprobi absorpti à voracissima sententia. Tacui, semper silui; patiẽs fui, sicut parturiens loquar: dissipabo & absorbebo, simul desertos faciam montes: id est, superbos peccatores. Dominus nunc tacet ad tuas fœdas cogitationes, scil. ad tuas malas locutiones; patiens est ad tuas iniquas operationes, sed sicut parturiens loquitur: Ite maledicti in ignem æternum, & tunc dissipabuntur malorũ consilia, absorbebuntur omnes à voracissima sententia. Simul deserti erunt ab omni auxilio & gratia. Propter has reproborum angustias in iudicio ait Anselmus: O angustia, &c. Require in sermone: Pax vobis, vt supra. Quarto modo erunt homines boni simul in cæli palatio. Simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt, cum conuerterit Dominus Sion. Non solum Sion militantem, sed etiam triumphantem Ecclesiam significat. Nam sicut illa in tenebris suis conuertitur de culpa ad gratiam: ita ista de miseria ad gloriam. Ibi oculo ad oculum, facie ad faciem videbimus Deum. Simul autem boni erunt in tribus. In animarum felicitate, in angelorum societate, in corporali immortalitate. Simul erunt boni in animarum felicitate: quæ maximè consistit in Dei visione, propter hoc dicitur, simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt: Beati mundo corde, quoniã ipsi Deum videbunt. Sed quomodo videtur Deus; August. Ita est Deus notus atque conspicuus, vt videatur à nobis singulis, in nobis videatur, ab altero in altero videatur, vel seipso videatur in cælo nouo, & in terra noua. Sed heu istum oculum, quo videre debet Deum deorum in Sion multi turbant, multi excæcant puluere auaritiæ: Neque accipies munera, quæ excæcant etiam prudentes, & subuertunt verba iustorum. Vnde & Tobias excæcatus stercore hirundinum fuit. Simul erunt beati Angelorum societate, quia ordinum ipsorum ruinã instaurabunt. Vnde subiungitur: Gaudete, & laudate simul deserta Ierusalẽ. Deserta cælestis Ierusalem dici possunt ordines vel mãsiones, quas desertores Angeli deseruerunt, propter hoc cælũ dicitur desertum. Quis ex vobis homo habet centum oues in deserto? Qui ergo cælorum deserta habitabunt cum angelis, simul laudabunt. August. Cum transierit gemitus, mox vna in voce, vno in populo, in vna patria erimus millia hominum coniuncta in psallentibus angelorum choris cælestium perpetuo in vna ciuitate viuentium. Simul insuper erunt beati in corporum immortalitate. Simul rapiemur cum illis, &c. & sic semper cum Domino erimus, sed rapti corpore semper cum ipso erimus: ergo immortales erimus.

Margin notes: Isa.41.a; Isa.44.b; Isa.41.a; Mat.22.b; Isa.42.c; Mat.25.d; Isa.52.c; Mat.5.a; Exod.23.a; Tob.2.e; Isa.52.c; Luc.15.a; 1.Thes.4.d

DOMINICA IN OCTAVA PASCHÆ.

SERMO I.

Ioan.20.e PAx vobis. Commendabilis & seruanda est hæc pax, propter principis auctoritatem, propter fœderis firmitatem, propter iudicis seueritatem, propter pacis vtilitatem. De primo, quia principis est dare pacem, ideò de Christo dicit: Pater futuri sæculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium, &c. O quam magna auctoritate nobis indicitur pax: auctoritate vtique Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Gratia vobis & pax à Deo, qui est, & qui erat, &c. & à septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt, ab Iesu Christo, &c. Vnde etiam in Euangelio dicitur ter: *Pax vobis, &c.* Sed nota quod Patri potentia, Filio sapientia, Spiritui sancto bonitas attribuitur. Pacem patris violat, peccans ex ignorantia, sicut Petrus negans timore mortis: Pacem Filij, peccans ex ignorantia, sicut Paulus persequens fideles. De primo: Ignorans feci: Pacem Spiritus sancti: peccans ex malignitate, sicut Iudas. De secũdo: Percutiam illis fœdus pacis, pactum sempiternum erit eis. Sicut enim manu in manum percutitur ad pactum pacis, sic Christus in cruce manus extendit: quia pacẽ promittens, firmauit eam tripliciter. Videlicet manu, facto, pacto, promisso, vt dictũ est. Item oris osculo.

Margin notes: Isa.9.b; Apoc.1.a; Mat.26.g; 1.Tim.1.c; Ezec.37.f

Vnde:

Ioan.19.f Vnde:Inclinato capite tradidit spiritum. Tunc faciem suam quasi ad osculum pacis dandum inclinauit: *Num.6.b* Conuertat Dominus vultum suum ad te,& det tibi pacem. Bernardus:Vide caput inclinatum ad osculandum, brachia extenta ad amplexandum, manus perforatas ad largiendum,latus apertum ad diligendum, totius corporis dispositionem ad se totum impendendum. Hinc est quod etiam osculum Iudæ dedit,vt nullus peccator *Mat.26.e* de pace Dei desperet, ex quo traditori osculū non negauit.Item sanguinis sacramento: Pacificans per sanguinem *Colos.1.c* crucis eius,&c. Nota quod gentiles sanguinē animalis mundi,& aquam in confirmatione pacis ostēdere solebant, significantes quod sic eius sanguis & vita effundi deberent,qui pacem violaret.Sed Christus vt pacem inter Deum & hominem firmaret, vtrumq; effudit: *Ioan.19.f* Continuo exiuit sanguis & aqua.Væ ergo illis, qui per luxuriam, inuidiam, auaritiam, & alia crimina pacem violant tantis fœderibus firmatam. De tertio: *Eccl.28.b* Susurro & bilinguis maledictus, multos turbauit pacē habentes.Maledictis vtique illa maledictione, de qua: *Matt.25.d* Discedite à me maledicti in ignem æternum. Si ergo seueritas iudicij humani cogit homines pacem seruare quanto potius iudicij Dei?Et certè qui hanc seueritatem non timet in mundo, inueniet in iudicio & in inferno: *Isa.27.a* Quis dabit me spinam,& veprem in prœlio:Dominus enim contra animam peccatricem quasi prœliatur,dum spina tribulationis eam pungit, vt conuertatur.Sed infelix anima in hoc prœlio non vincitur,dum castigatione non corrigitur. Item in iudicio. Vnde de anima peccatrice subiungit,dicens: Gradiar super eam scil. cum gladio euaginato sententiæ condemnationis finalis.Item in inferno.Vnde subdit:Succēdam eam, sc. igne gehennali. Ibi dabitur violatoribus pacis quod meruerunt. *Psal.27.b* Loquuntur pacem cum proximo,&c. Vsque: da illis secundum opera eorum. De quarto: *Iob 22.c* Acquiesce ergò ei,& habeto pacem cum eo, & per hoc habebis fructus optimos.Verè optimos.Per pacē enim habemus interius securitatem.Bona enim est securitas vbi bona est custodia: *Phil.4.b* Pax Dei quæ superat omnem sensum.Item exterius vnitatem cum proximo. *Ephe.4.a* Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis:Item superius hæreditatem: *Matt.5.a* Beati pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur.Si autem filij & hæredes. Qui ergo sunt pacifici in hoc mundo tanquam filij hęreditabunt pacem Dei in cælo.Erit pax purgata in filiis Dei se animantibus & se videntibus plenos Deo, cum erit omnia in omnibus: commune speculum habemus, communem possessionem habemus Deum.

SERMO II.

Ioan.20.c G*auisi sunt discipuli,viso Domino.* Quoniam de cuius amissione magna est desolatio, in eius recuperatione magna est consolatio. Hinc est quod Apostoli dolentes de amissione præsentiæ filij Dei, quem super se,& super omnia diligebant: cum iam eum cernunt visu corporeo à mortuis resurrexisse, gauisi sunt gaudio magno.Sed quia homo nisi primo habeat timorem filialis reuerentiæ,deinde splendorem cælestis intelligentiæ,non potest experiri gaudium, & dulcedinē spiritualis lætitiæ: ideò ad hoc vt recto ordine litera construatur, primo in verbo proposito notatur subiectio reuerentiæ & humilitatis. Secundo contemplatio diuinæ maiestatis.Tertio oblectatio internæ iucunditatis. Subiectio reuerentię & humilitatis notatur, cum dicitur: *Discipuli*,non magistri, non domini, non socij. Contemplatio diuinæ maiestatis notatur cum subdit: *Viso Domino*.Oblectatio internæ iucunditatis notatur, cum subinfertur: *Gauisi sunt*.

Primò ergo notatur in proposito verbo, subiectio reuerentiæ & humilitatis,cum dicitur: *Discipuli*. Illi autem sunt reuerentes & discipuli subiecti Christo qui per Christum & eius exemplar, & secundum eius doctrinam viuunt,& vitam salutarem regulant. Vita & doctrina boni magistri Iesu Christi docet quemlibet suum discipulum habere.Primo humilitatem fidelis obediendiæ,respectu mundi contemnendi.Secundo confœderationem charitatis & beneuolentię,respectu proximi diligendi. Tertiò perpetuationem finalis perseuerantiæ,respectu inchoati boni continuandi.Et hęc tria necessaria sunt cuilibet adulto ad salutem. Primo esse in discipulo oportet humiliationem fidelis obedientiæ,respectu mundi contindendi. *Luc.14.e* Omnis ex vobis, qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Magister sapiens Christus dat necessariam salutis cuilibet Christiano doctrinam, cum dicit:Nisi quis renūtiauerit omnibus quæ possidet,non potest meus esse discipulus.Et licet nō teneamur, omnia quæ possidemus relinquere, siue pauperibus erogare,& ad exemplum Christi ostiatim mendicare,siue in monasterio Deo seruire nisi perfecti,qui constricti sunt voto paupertatis: tamen omnes tenemur renuntiare omnibus quæ possidemus affectu, secundum illud Psalmi: *Psal.61.d* Diuitiæ si affluant,nolite cor apponere,vt sic extirpata de corde cupiditate,quæ est *1.Tim.6.b* radix omnium malorum, plantetur paupertas, quæ est primarium fundamentum omnium virtutum.Secundo in discipulo Christi debet esse confœderatio charitatis & beneuolentiæ,respectu proximi diligendi.Et de hoc dicit Dominus: *Ioan.13.d* Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos.In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli,si dilectionem habueritis ad inuicem.Mandatum de dilectione licet sit vetus quantū ad lationis antiquitatem, dicitur tamen nouum quantum ad obligationis firmitatem. Vnde ne crederetur dispensabile propter antiquitatem lationis,addidit Dominus nouitatem obligationis, cum dicit: Mandatum nouum do vobis,vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Quia maius signum dilectionis non potuit nobis dare, quam vt pro nobis animam suam poneret. Sed quia signum veri discipuli imitantis Christum est confœderatio nimiæ dilectionis, ideò addidit: In hoc cognoscent omnes,quia mei discipuli eritis, si dilectionē ad inuicem habueritis. Illud quidem mandatum siue pręceptum adeò Dominus de nouo firmauit, vt ratione suæ firmæ obligationis cum nullo dispensetur. Vnde Bernard.in tertio de consideratione dicit,quod ratio dispensationis *Bern.lib.3. de consid.* in præceptis est euidens necessitas vel cōmunis vtilitas.Vbi autem necessitas vrget,dispensatio est inexcusabilis. Cum ergo habere odium nulli sit vtile,sed nociuum & mortale peccatum: nec vnquam in veritate de diligendis inimicis, propter aliquem necessitatem potest aliquis se excusare, secundum beatū August.qui non generat capiti vertiginem, non dolorem, non stomacho torsionem vel constipationem,siue aliquam passionem, non corporis debilitatem, sicut fortè faceret vigilia vel ieiunium,non inducit egestatē sicut posset facere abrenuntiatio mundanæ prosperitatis:ideò non fuit conueniens vt cum aliquo dispensaretur, sed omnes tenemur inuicem diligere.Tertio in discipulo Christi esse debet perpetuatio finalis perseuerantiæ,respectu inchoati boni continuandi. Et *Ioan.8.d* de hoc dicitur:Si manseritis in meo sermone, verè discipuli mei estis:& vos cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.Ille verus est discipulus Christi, qui semper manet in eius doctrina & sermone,nec vnquā per aliquam tentationem separatur ab eius dilectione: nec vnquam quibuslibet damnis,opprobriis,& suppliciis illatis, cessat ab eius nominis confessione, quia tunc meretur illuminari à prima veritate.Et de hoc est quod dicit: Cognoscetis veritatem adiuuari à diuina virtute siue potestate,& hoc est quod subdit: Veritas liberabit vos ab omni aduersitate,& nihilominus meretur præmiari ab ista dilectione.

Secundò sequitur cōtemplatio diuinæ veritatis,cum subditur: *Viso Domino.* Viderunt siue contemplati sunt Apostoli diuinam maiestatem triplici modo. Nam primo viderunt in mundana creatura Dominum eminen-

tem

tem proprietatibus. Secundo viderunt Dominum in propria assumpta natura resurgētem cum cicatricibus. Tertio viderunt Dominum in propria conscientia regnantem in cælestibus. Per primam visionem (appropriatè loquendo) illuminati fuerunt ænigmatica cognitione, ad intelligendam diuinam potentiam esse omniū creatricem. Per secundam visionem illuminati & informati fuerunt interna reuelatione, ad credendum diuinam sapientiam esse omnium reparatricem. Per tertiam visionem eleuati fuerunt Ecclesiastica dilectione, ad diligendum diuinam clementiam esse omnium remuneratricem. Primo viderunt Dominum Christum Creatorem in mundana creatura, eminentem proprietatibus. Et de hoc dicitur: A magnitudine enim speciei creaturæ cognoscibiliter poterat Creator horum videri. Videmus enim inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt cum eleuamur à cognitione creaturæ ad cognitionem Dei, quasi per scalam mediam, secundum Bernardum: Magnitudo enim & pulchritudo creaturæ clamat magnitudinem & speciem Creatoris. Nam sapientia artificis manifestatur in opere & relucet in effectu. Vnde Dauid: Cæli enarrant gloriam Dei, non voce quæ auribus audiatur sensibilibus: sed ex propria magnitudine conditoribus virtutes ostendūtur, quorū pulchritudinem excogitantes, factorem sicut optimum artificem admiramur & glorificamus. Et propter hoc non est sistendum in pulchritudine creaturæ: sed per eam est tendendum in suum Creatorem, alioquin faceret de via terminum: quod est summa peruersio & abusio. Vnde Hugo de libero arbitrio: Væ illis qui dereliquerunt te ducem, & oberrant in vestigiis tuis: qui nutus tuos propter se amant, & obliuiscuntur quod innuant. Secundo viderunt Dominum Iesum Christum Redēptorem omnium in natura assumpta, resurgentem cum cicatricibus. Et de hoc dicitur: Videte manus meas, quia ego ipse sum. Dominus noster Iesus ad hoc voluit diuina dispensatione cicatrices, quas in passione recepit, retinere post glorificationem in suo corpore, & discipulis demonstrare, vt probaret identitatem sui corporis patientis, & resurgentis. Nam si idem seruatur accidēs siue cicatrices, necesse est idem esse corpus siue subiectum. Impossibile est enim accidens mutare substantiā. Et propter hoc Dominus primo proponebat ad vidēdum manus, in quibus seruatæ erant cicatrices cum dicebat: Videte manus meas. Deinde concludebat vt probaret identitatem corporis patientis & resurgentis, cum addebat: Quia ego ipse sum qui passus fui & non alius. De ista visione similiter dicitur: Infer digitum tuū huc, vide manus meas & affer manum tuam, & mitte in latus meum & noli esse incredulus, sed fidelis. Vnde dicit Gregorius: Minus mihi profuit Maria Magdalene, quæ citius credidit quam Thomas, qui diu dubitauit. Ille enim dubitādo cicatrices tetigit, & de nostro pectore dubietatis vulnus amputauit: quia beati qui non viderūt & crediderunt. Tertiò viderunt Dominū Iesum Christum omnium remuneratorem, in propria conscientia, regnātem in cælestibus. Et de hoc dicitur: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ecce quod ad videndum Deum in propria conscientia requiritur puritas conscientiæ. Vnde August. de Trinitate: In agnitione Dei iustitia est necessaria, quia qui veritatem sanctitatis de die in diem renouat, transfert amorem à temporalibus ad æterna, à carnalibus ad spiritualia, à visibilibus ad inuisibilia, Et non solum ad diuinā visionem requiritur purgatio à peccato, sed etiam abstractio ab amore mundano, secundum illud Psalmi: Vacate & videte, quoniam suauis est Dominus. Vacate ab operibus, & desideriis sæcularibus, per quietationē mentis. Et videte Dominum in propria cōscientia per excessum contemplationis, quoniam suauis est Dominus. propter dulcedinem sapientialis oblectationis, quā quidem dulcedinem experitur anima, quando eius affectus est purgatus à peccatorū fœditatibus, eius intellectus abstractus à sensibilibus speciebus, à phantasticis imaginibus, & philosophicis rationibus. Vnde August. de Trinitate: Hæc visio rapit sui desiderio omnē animā tanto ardentiorem quanto ad spiritualia assurgentem, & carnalibus morientem. Tertiò notatur internæ iucunditatis oblectatio, cum subinfertur: *Gauisi sunt.* Quia illud gaudium sapientiæ oblectationis, nullus potest experiri nisi primo, appropriatè loquendo, à sapientia filij illuminetur, deinde à potētia Patris in Filium adoptetur, & posteà deliciis Spiritus sancti repleatur: ideò Apostoli, & eius imitatores, ad hoc vt haberent perfectum gaudium internæ oblectationis gauisi sunt. Primò de cognatione primæ veritatis. Secundo de acquisitione perpetuæ hæreditatis. Tertiò de gustatione diuinæ suauitatis. Ratione primi, eorum gaudium fuit vērum per amotionem falsi. Ratione secundi, eorū gaudium fuit perpetuum, per exclusionem termini. Ratione tertij, eorum gaudium fuit plenum, propter cōpletionē desiderij. Primo gauisi sunt veraciter sine amixtione falsi in cognitione primæ veritatis. Et de hoc dicitur: Factum est verbum tuum in gaudium, & lætitiā cordis mei. Verbum diuinum postquam perfecta fide creditur, ita miro modo delectat, cū intelligitur, vt fiat in gaudium, & lætitiam cordis intelligentis. Vnde Bernardus: Nihil libentius intelligimus, quam quod credimus fide, cum tamen homo non assentiat primæ veritati propter rationem, sed solum propter eius timorem quia tunc ratio humana nō euacuat meritum, sed euacuat cordis solatium. Secundo gauisi sunt perpetualiter, sine præfixione termini, de acquisitione perpetuæ hęreditatis. Et de hoc dicitur: Gaudete & exultate, quoniam nomina vestra sunt scripta in cælo. Glossa: Siue cælestia, siue terrestria opera quis gesserit, per hæc quasi literis annotatus Apostolus, Dei memoria est affixus. Cum ergo discipuli Christi gerant opera cælestia. Nam eorum conuersatio in cælis est, merito attribuuntur regno perpetuo ad Dei memoriam: tota anima gaudet in præsenti secundum rectitudinem fidei, & expectationem spei, odor enim illius supernæ hęreditatis omnem animam ad gaudendum trahit, eo quod in ea concupiscentias excitat æternales. Tertio gauisi sunt superessentialiter in completione desiderij, in degustatione diuinæ suauitatis. Et de hoc dicitur: Gaudete cum Hierusalem gaudio, qui lugebatis super eam vt sugeatis, & repleamini ab vberibus consolationis eius, vt mulgeatis, & deliciis affluatis. Qui enim volūt deuenire ad excessum contemplatiois, primo debent se per lamenta pœnitētiæ exercere in statu actionis, quia tunc anima repleta tanta dulcedine gratiæ, suget ab vberibus consolationis Spiritus sancti, vt tota repleta, & perfusa super lumina in cælestibus eleuetur, vt suprà seipsam in sublimitatibus suspendatur, & à seipsa alienetur, & tanto interno tripudio delectetur & iucūdetur, vt magis ebria, quam sobria videatur. Vnde & sacra Scriptura quandoque illam dulcedinem gustum appellat, quandoque ebrietatem vocat. Ideo Deus si modica scintilla de illo torrente tantæ dulcedinis, dilapsa & distillata menti humanæ, ita perfectè inebriat, quid erit quando anima totaliter absorbebitur, & inebriabitur in illo pelago infinitæ felicitatis? Cum ergo in vna gutta perfectè anima liquescit, dulcorat incunditati, vt non possit exprimi neque narrari, multò minus tota abyssus poterit cognosci. Vnde Chrysostomus: Gaudeamus nos meriti magnitudine donorum, quæ hic accipimus, & quæ illuc expectamus. Rogemus ergo, &c.

SERMO III.

Accipite Spiritum sanctum. O quàm magna licentia quod dicit, Accipite, O quam magna gratia, quod dedit non aurum, non argentum, sed Spiritū sanctum. Considerandum autē, quod Iesus Christus quatuor accipiēda valdè notabilia proposuit nobis in Euāgelio, videlicet crucē in castigatione corporali, corpus suum

Marginalia: Sap. 13. b; Rom. 1. c; Bern. lib. 5. de consid. ad Eugen.; Psal. 18. a; Luc. vlt. f; Ioan. 20. g; Greg. hom. 26. in Euāg. tom. 3.; Mat. 5. a; Aug. lib. 17. de Trinit.; Psal. 45. c; Ier. 15. e; Luc. 10. d; Phil. 3. d; Isa. 66. d; Ioan. 20. e; Quatuor accipienda nobis à Christo proponuntur.

suum in communione sacramentali, Spiritũ sanctum in vnctione mentali, denarium in remuneratione æternali. De primo: Qui non accipit crucem, & sequitur me. Crux est carnis mortificatio: Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum concupiscentiis. Crucem accipit qui pœnitentiam, vel religionem accipit, qui per mare sæculi in terram sanctam, scil. viuentiũ transire intendit: accipit autem remissionem omnium peccatorum. Ad hanc crucem accipiendam quatuor sunt cogentia. Primum est exemplum irrefutabile Domini nostri Iesu Christi: Si quis vult post me venire, abneget, &c. Gloriosum enim est seruis Domino configurari. Secũdum est adiutorium inuincibile. Dominus enim adiutor est cruce signatorum. Psalmista: Tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me. Adiuuisti me contra malum culpæ, & consolatus es me contra malum pœnæ. Vnde in templo vbi signum crucis apparet, vnctio olei subest, quia in nobis debet esse triumphus exterior. & vnctio interior. Bernardus: Multi vident nostrã crucem, sed non vident vnctionem. Tertium est priuilegium inuiolabile: cruce signati solent ex priuilegio esse in tuitione Papæ. Sed hæc multoties violatur, & non sic in hac cruce: Super quem videritis Thau ne occidatis: De cætero nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Quartum est præmium inamissibile. Multi de sancta terra redeũt & negligendo & malè viuendo præmium amittunt. Secus est in his signatis: Signati ex omni tribu erant stantes ante thronum. In hac cruce pendere ô anima Christiana continuè debes, sicut Christus, qui viuens nunquam descendere voluit sic nec tu de pœnitentia, vel de ordine. Bernardus: Neminem audiamus fratres, non sanguinem, non spiritum quemlibet descensum à cruce, suadentem, persistamus in cruce, moriamur in cruce, deponamur aliorum manibus, non nostris, exemplo illius, qui in cruce dicit: Consummatum est: sic & tu finaliter stes in cruce, & sic in fine vitæ tuæ quando potes dicere: Consummatum est, regulam quam voui obseruaui, obedientiam, pœnitentiam, præcepta Dei totum consummaui iuxta illud: Bonum certamen certaui, cursum consummaui, &c. De secundo: Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quo modo accipiendũ sit corpus Iesu dicitur: Accepto corpore, Ioseph inuoluit illud in sindone munda. Illo ergò feruore, & deuotione corpus Iesu accipere debes de altari, quo illud corpus accepit Ioseph de cruce. Altare quatuor cornibus crucem significat. Sic autem acceptum sindone inuolutus. Glossa: In sindone munda Iesum inuoluit, qui mente pura eum suscipit. Bene autem mũditia per sindonem, quod est genus lini candidissimum, significatur quoniam candidi in animabus esse debemus. Dicitur: Candidiores Nazaræi eius myrrha, nitidiores lacte. Munditia cordis est lac, quo Deus & Angeli delectantur. In lacte citò apparet musca, vel puluis, ita in conscientia munda latere non potest qualiscunque macula, & sicut de lacte cito eiicitur musca à comedente, ita de pura conscientia abiicitur musca volatilis cogitationis prauæ. Multum displicet diabolo, & placet Deo & Angelis, quãdo muscam diaboli cito eiicis de lacte cordis. Bernardus: Dæmonum est cogitationes malas ingerere, nostrum est illis non consentire. Nam quoties resistimus, diabolum superamus, angelos glorificamus, Deum honoramus. Non est dictu possibile, quantum gaudium capiant angeli de nostra ad Deum mentis conuersione: sic contra exprimi non potest quantã tristitiam de eadem dæmones accipiant, qui semper insidiantur saluti nostræ. De tertio dicitur hic: *Accipite Spiritum sanctum.* Datus est Spiritus sanctus, hic discipulis clausis foribus, sic oleum clausis ostiis multiplicatum est in vasis petitis à vicinis: Nota historiam. Oleum est gratia Spiritus sancti. Psalmus: Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, &c. Vasa manu leuata sunt virtutes, & exempla, quæ à sanctis nunc conuersantibus in mũdo attendimus, & in domum mentis nostræ colligimus quasi à vicinis vasa accipimus, sed vasa in nobis vacua sunt, si exempla illa sanctorũ per gratiam Spiritus sancti non imitamur. Contra quod prudentes virgines acceperunt oleum in vasis, &c. sicut dicitur: Ostia sunt sensus nostri: Visus, gustus, auditus, tactus, olfactus, & os tuum est ostium. Hæ fores nisi ab illicitis cogitationibus clausæ fuerint, oleum gratiæ in domũ mẽtis tuæ in vasis non multiplicatur. Anselmus: Intra in cubiculũ mẽtis tuæ, & claude super te ostiũ cõtra omnia, præter Dominũ, & quæ iuuant ad quærendũ illum. De quarta: Acceperunt & ipsi singulos denarios. Denarius est vita æterna, qui non datur nisi operantibus in vinea, id est, pœnitentia vel religione, in qua vinea non solum laborandum est, sed etiam triumphandum de leone diabolo, quod signatum est in Samsone, vbi dicitur: Cunque venisset ad vineas oppidi, apparuit ei catulus leonis, quem vicit, ac postea in ore eius mel inuenit; mel est dulcedo consolationis Spiritus sancti: Spiritus meus super mel dulcis. Vides ergò quod mel gratiæ non datur nisi pugnantibus, neque denarius gloriæ nisi laborantibus in vinea.

SERMO IV.

Affer manum tuam, & mitte in latus meum. O Thoma felicem habes licentiam à Saluatore tuo, vt manum mittas in latus, in quo salus nostra consistit: huius enim lateris beneficio ab ira saluamur, in gratia regeneramur, à culpa sanamur, in gloria sublimamur. De primo: Ostium arcæ pones in latere deorsum, id est, vulnus in latere Christi, dicit interlinearis. Arca enim est Christus. Sicut enim tunc mundo pereunte per diluuium, nullus euadere potuit nisi in arca, ita nũc mortem æternalem nullus euadere potest nisi in Christo per fidem maneat & amorem: & sicut in arcam non solum immunda animalia collecta sunt, ita Christus nõ solum iustos, sed etiam peccatores colligit: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. In arcam autem venire non possemus nisi ostium haberet. Ostiũ ergò nobis Dominus in arca fecit, quando latus suum perforari voluit: Vnus militum lancea latus eius perforauit, &c. August. in Glossa: Ecce ostium in latere arcæ quo intrant animalia non peritura in diluuio. Gratias ergo agamus Christo pro lateris sui ostio: licet enim angustum sit, tamen multi intrare possunt. Aug. Quid angustius illo foramine, quod vnus militum in latere Domini aperuit: & tamen per illas angustas portas fere totus mundus intrauit. De secundo: Filiæ tuæ de latere surgent. Filiæ istæ sunt animæ credentium, quæ de latere Christi generatæ surgunt; dum per vulnus lateris eius ad vitam veniunt. Mirabilis est virtus huius lateris: vnde non solum filiæ, sed etiam sponsa formatur, scilicet Ecclesia. Sicut significatum est, vbi de dormientis Adæ costa formatur Eua. Aug. Dormit Adam, vt fiat Eua: moritur Christus, vt dormiẽte Christo in cruce, fiat Ecclesia. Facta est Ecclesia de latere, percussum est enim latus pendentis à lancea, & fluxerunt sacramenta. Dilige ergo anima Christiana talem spõsum, ex cuius latere inter membra Ecclesiæ processisti. Noli propter vilem carbonarium talis sponsi fidẽ violare, diaboli voluntatem faciẽdo, qui carbones inferni ministrat: Ego creaui fabrũ sufflantem in igne prunas, &c. Gratias agamus Christo pro lateris sui beneficio. De tertio: Ecce aquę redundantes ex latere dextro. Loquitur de templo, quod significat corpus Christi: Soluite templum hoc, &c. Corpus enim Christi solutũ fuit in morte, excitatũ in resurrectione, de cuius latere dextro aqua saluberrima profluxit: Continuò exiuit, &c. Aqua enim valdè sanatiua erat, quę de latere templi exiuit, sicut legitur ibidem: Erunt pisces multi satis, postquam venerunt illuc aquæ istæ & sanabuntur, & viuent omnia, ad quæ venerit torrẽs. Pisces ergò, id est fideles, qui in hoc torrente baptismi capiũtur, valdè sani sunt. Vnde de torrente baptismi in torrentẽ gaudij transponentur, de quo Psal. Torrente voluptatis tuæ

potabis

potabis eos, quia apud te est fons vitæ. Pisces autem diaboli homines peruersi, qui in paludibus vitiorum nutriuntur, sani non sunt. Vnde dicitur ibidem: In littoribus eius, & palustribus non sanabuntur, In littorib. *Ezech. 47.c* sunt impij per cupiditates terrenorum, in paludibus autem per corruptionem carnalium voluptatum. Vnde tanquam pisces diaboli assabũtur perpetuò super prunas inferni. Gratias ergò agant omnes beati Christo, pro lateris sui beneficio. De quarto dicitur hic: *Affer manum tuam, & mitte*, &c. Hic ostenditur eius latus, & manus. Glorificatus ergo Christus ostendit latus, quasi diceret: Ad hanc resurrectionis gloriam huius lateris beneficio peruenitur. Hoc significatum est; vbi dicitur, quod tulit Samuël lenticulam olei, & inunxit Saül *1. Reg. 10.a* in regem. Lenticula, vt dicit Glossa. Est fictile vas quadrangulum habens foramen in latere. Vas fictile Christi corpus est, quod est quadrangulum per quadrifariam distentionem in cruce. Bern. Astat Iesus in medio quadrifida sui parte distensus, vt omnibus ex omni parte ad se venientibus amplissimum suæ misericordiæ signum ostendat. Foramen in latere vulnus est lateris. Ex hoc foramine oleum gratiæ emanauit, per quod populus Dei ad regnum gloriæ cælestis inungitur. Vnde etiam qui ad hoc latus pendebat audiuit: Hodie mecum eris in paradiso. *Luc. 23.f* Gratias ergo agamus Christo pro tam multiplici lateris beneficio.

DOMINICA PRIMA POST OCT. PASCHÆ.

Sermo I.

Ioan. 10.b EGo *sum pastor bonus, bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis.* Dominus noster Iesus Christus pastor triumphantis, & militantis Ecclesiæ, ad modum cuiuslibet boni pastoris amissa oue humana collocans angelicum gregem in deserto diuinę oblectabilitatis, induit vestimentum humanæ carnis, & tamdiu perditam ouem visibiliter quæsiuit, quousq; inter hiatum dæmonum inuenit. Vt eam à morsibus eorum liberaret, proprium corpus morti exponit, vt sic inuentam & liberatam ad ouile cælestis patriæ reduceret, & vnà cum grege angelico in quiete gloriæ collocaret: Sed quia ad bonum pastorẽ pertinet erga suum gregẽ primo habere solicitudinem vigilantiæ in custodiendo. Deinde effectũ beneuolentiæ, in fouẽdo vel nutriẽdo. Postea discretionem prudentiæ in ouibus, propriis sumptibus expendendo: ideo in verbo proposito ostenditur nobis bonus pastor Christus imitabilis & commendabilis à tribus prædictis conditionibus. Primo namq; cõmendatur à solicitudine vigilantię, in executione pastoralis officij. Secundo à latitudine beneuolentiæ in expositione corporis proprij. Tertio à discretione prudentiæ, in liberatione sui gregis, non alieni. Primo commendatur bonus pastor Christus à solicitudine vigilantiæ in executione pastoralis officij, cum dicitur. *Pastor bonus.* Bonitas enim pastoris ostenditur, cum solicitè vigilat, & custodit gregem suum. Secundo commendatur à latitudine beneuolẽtiæ in expositione corporis proprii, cum subdit: *Animam suam ponit.* Maius enim signum dilectionis & beneuolentiæ non potest pastor erga suum gregem ostendere, quàm vt pro eius defensione & liberatione, proprium corpus morti exponatur. Tertio commendatur à discretione prudentiæ in defensione & liberatione sui gregis, non alieni, cum subinfert: *Pro ouibus suis*, per conformitatem imitantis, non alieni, per infidelitatem erroris.

Dicit ergo: *Bonus pastor*, vbi cõmendatur à diligenti executione pastoralis officij. Ille enim pastor diligenter suum officium exercet, secundum quod euidentia facti manifestat, qui sua animalia primo erudit & domesticat exteriori verbo. Secundò pascit & sustentat corporali subsidio. Tertio custodit & defensat, virili præsidio. Per hunc modum bonus pastor Ecclesiæ Christus humanũ gregem primo erudit documento salutaris eruditionis vel prędicationis. Secundò pascit subsidio sacramentalis refectionis. Tertiò defendit præsidio virilis protectionis. Per primum autem illuminatur quãtum ad intellectiuam. Per secundum dulcoratur quantum ad affectiuam. Per tertiũ roboratur quãtum ad effectiuam. Primò pastor Christus erudit vtili documento salutaris prædicationis illuminando intellectiuam. Et de hoc dicitur: Qui misericordiam habet, docet & erudit quasi pastor gregem suum. *Eccl. 18.e* Quia Domini nostri Iesu Christi doctrina debet esse tota ad benignitatem misericordiæ & charitatem beneuolentiæ, ideo est facilis ad intelligendum, breuis & vtilis ad faciendum. Vnde Dominus noster Iesus Christus propter nimiam dulcedinẽ summæ misericordiæ, & charitatem beneuolentiæ, quam habet erga suum gregem, docet eum verbo doctrinæ, & erudit exemplo vitæ. Et hoc quia docere solo verbo est vanũ, erudire solo exemplo est parum: sed vtroque modo est perfectũ. Doctrina enim huius pastoris debet imprimi cordibus prælatorũ, sicut forma sigilli imprimitur ceræ, vt postea verbo & exemplo sit in cordibus subditorũ. Vnde de bonis prælatis dicitur: Dabo vobis pastores iuxta cor meũ, & pascent vos scientia & doctrina. *Ier. 3.d* Tunc prælati præsunt secundum diuinæ voluntatis beneplacitũ, quando pascunt gregẽ suum sciẽtia quantum ad verbum, doctrina quãtum ad exemplum, quia plus mouent operum exempla quam verborum. Vnde Greg. Actione rector præcipuus vt vitæ subditis denuntiet, & grex qui pastoris vocem moresq; sequitur, per exempla melius quàm per verba gradietur. *Greg. past. cura. 2. par. c. 2.* Secundò pastor Christus pascit nos oblectabili subsidio sapientialis refectionis: dulcorando affectiuam. Vnde licet Christus in quantum Verbum increatum supportãs vniuersa, pascat sacramentaliter sublimando ad sapientiã: tamen inquantum Verbum inspiratum sustentans intellectualia, pascit spiritualiter, reformando ad iustitiã & inquantum Verbum incarnatum restaurans humana pascit sacramentaliter, reficiẽdo per gratiã. Et iste triplex pastus est necessarius homini ad hoc vt perfectè pascatur. Nã in homine est spiritus, motus & sensus. Ad hoc enim vt homo perfecte reficiatur spiritualiter, necesse est eum habere spiritũ vitæ in reformatione gratiæ, motum in exercitatione iustitiæ, & sensum in contẽplatione sapiẽtiæ Et de hoc pastu sacramẽtali dicitur Eliæ in figura: Præcepi coruis vt pascant te, sequitur: Corui deferebãt ei panẽ & carnes mane, *Reg. 17.a* similiter panẽ & carnes vesperi. Corui dicuntur sacerdotes qui ad modũ corui debent ignoscere per pœnitentiã, spernere per lotionem momentaneã, & attractare cras cras, annunciãdo futuram gloriã. Istis vero præcepit Deus vt pascant Eliam, id est, quemlibet bonum Christianũ deferendo ei panem & carnes, id est, carnẽ Christi sub specie panis non excoctũ igne materiali: sed sola cruce passionis, & coctum in igne dilectionis: Dicuntur autẽ manè deferre panẽ & carnes corui Eliç, eo quod mane sacerdotes debẽt carnẽ Christi ieiuno populo sub specie panis ministrare, & vesperi reducẽdo ad memoriã quod sub specie panis carnẽ suam post cœnã Christus Apostolis dedit. Tertiò Christus defendit nos insuperabili præsidio virilis protectionis, roborando effectiuã. Vnde dicitur: Sicut pastor visitat gregem suum in die quando fuerit in medio ouiũ dissipatarũ, *Ezech. 34.c* sic visitabo oues meas, & liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersæ fuerãt. Dominus Iesus Christus in modũ pastoris boni voluit visibiliter visitare suas dispersas oues per deuia quæq; vitiorum, à morsibus dæmonũ sanguine testamenti æterni liberatiuo, & eorũ vulnera oleo pietatis & misericordiæ alligata & sanata ad ouile vnitatis fidei cõgregatiuę, & etiã vt eorũ debilitatẽ multiplici virtute corroboratiuo cõsolidaret.

Secundò commendatur Christus à latitudine beneuolen-

neuolentiæ in expositione corporis proprij, cum subdit: *Animam suam ponit.* Propter charitatem nimiam beneuolentiæ, quam habuit Christus erga suum gregem posuit animam suam, id est, vitam corporalem. Primo in pretio humanæ redemptionis, ad liberandum captiuos. Secundo argumentum præcipuæ dilectionis, ad inflammandum tepidos. Tertio in exemplum virtuosæ imitationis, ad animandum timidos. Primo posuit animam suam in pretio humanæ redemptionis ad liberãdum captiuos. Et de hoc dicitur: Si posuerit animam suam pro peccato, videbit semen longæuũ, & voluntas Dei in manus eius dirigetur, sequitur: Pro eo quod tradidit animam suam in mortem & cum sceleratis deputatus est, & ideo ipse peccata multorum tulit. Diuina sapientia Christus habens duplicem thesaurum, id est, supercælestem & subcælestem, quasi facto scrutinio in vtroque subsit quod erat vtrobique nobilius & pretiosius, quod supercælesti excellentia deitatis, de subcælesti in notitiam humanitatis. Hos ergo duos thesauros in vnitate personæ compactos, & statera crucis appẽsos pro redemptione humani generis expendit, cum non ex obligatione, sed ex dignatione mortem pro salute humani generis cum desiderio suscepit & sic debito soluto primæ præuaricationis, quando cum sceleratis deputatus est, peccata multorum tulit, & satisfacto rigore diuinæ iustitiæ, voluntas Dei in manu, id est, opere eius completa est. Et propter hoc Dominus dicebat: Filius hominis non venit vt ministraretur ei: sed vt ministraret, & daret animam suam in redemptionem pro multis. Pro multis dicitur, quantum ad efficaciam, licet pro omnibus fuerit datus quantum ad sufficientiam. Vnde licet passio Christi sit sufficiens omnibus ad salutem, tamen salutem non efficit nisi in illis, quorum fides operatur per dilectionem. Secundo posuit animam in argumentum præcipuæ dilectionis, ad inflammandum tepidos, & per hoc cognouimus charitatem Dei: quoniam ille animam suam pro nobis posuit. Et de hoc dicitur: Maiorem dilectionem nemo habet hac, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Filius Dei in signumvehementissimi amoris: & ad similitudinem quorundam aquatilium. De quibus dicit Ambros. Quod quædam belluæ marinæ sunt quæ quando insidias contra catulos suos præsenserint, viscera sua mox aperiunt, natosque suos integros recipiunt & tandiu eos portant, donec ad securitatem deferant, aut ab ictu proprij corporis defendant. Hoc modo Christus in argumentum vehementissimi amoris voluit aperire pedes, manus fenestrari & latus, vt nos reciperet intra viscera charitatis suæ, & ab hoste maligno tueretur & defenderet. Et propter hoc Charissime cum insurget diaboli fraudulentia, ingredere in petram, id est Christum imponendo meditationes, cogitationes, & affectiones: quia nunquam potest diabolus melius vinci quam in memoria passionis Christi. Vnde Bernardus: Nullus vnquam dæmonum stare poterit videns gladium, in quo deuictus fuit. Sic cum insurgit molestia tentationis, maxime carnis, absconde te in fossa humo, id est, in corpore Christi multiplici vulnere confosso, non per corporis præsentiam sed per meditationem assiduam, & quod deest tibi, vsurpa de visceribus Christi, quia de vulneribus eius corporis ad modum botri in torculari compressit: non desunt fluenta gratiarum, quibus inflammatus, & confortatus, faciliter de diaboli fraudulentia, de mundi molestia, & de carnis illecebris triumphabis. Tertio posuit animam suam in exemplum virtuosæ imitationis ad animandum timidos. Vnde: Ille animam suam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Vnde Dominus dicit: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me non est me dignus, qui inuenit animã suam perdet eam, & qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. Ille accipit crucẽ suam, & sequitur Christum, qui crucis mortificationem ingiter in suo corpore gerit, vt & vita Iesus in ipso per imitationem manifestetur: talis cum perdiderit animam suam cum vitiis & concupiscentiis in præsenti, inueniet eam per deiformis

Isa.53.d | Mat.20.d | Ioan.15.d | 1.Ioan.3.c | Mat.10.d

gloriæ acquisitionem in futuro, quia qui socij sunt tribulationum erunt & consolationum. Tertio commendatur Christus à discretione prudentiæ in liberatione gregis proprij, non alieni, cum subinfertur: *Pro ouibus suis*, imitãtibus eum in vita, & moribus. Vnde Dominus tanquã prudens pastor non posuit animã suam pro ouibus alienis, per dissimilitudinem vitæ, vt eas liberaret: sed pro ouibus suis, quæ Christũ sequuntur secundum triplicem proprietatem ouis. Nam ouis habet simplicitatẽ innocentiæ in non lædendo, tractabilitatem patientiæ in sustinendo, & fœcunditatem multiplicem in fructificando: per istummodum istæ sunt oues suæ, per quarum liberationem prudens pastor Christus posuit animam suam, qui habet triplicem proprietatem prædictam. Primo simplicitatem innocentiæ, per rectitudinem intentionis. Secundo tractabilitatem patientiæ per tolerationem omnimodæ tribulationis. Tertio fœcunditatem multiplicem, per multiplicationem bonæ operationis. Primo ergo Christus liberat oues suas, quæ habent simplicitatem innocentiæ, per rectitudinem puræ intentionis. Illa enim anima est, quasi ouis, quæ ad modum ouis innocentis nulla habet arma ad impugnandum, non cornua superbiæ, non calces violentiæ, non dentes crudelitatis, non vngues rapacitatis, non venenum malignitatis. Propter hoc ratione istius proprietatis innocentiæ dicebat Dauid de populo suo: Isti qui oues sunt qui fecerunt? quasi dicat nihil mali commiserunt? Et hoc est quãdo homo habet puritatem in affectione, veritatem in operatione, vt nulla duplicitas sit interius, nulla falsitas exterius. Secundo Christus liberauit oues suas, quæ habent tractabilitatem patientiæ per tolerantiam omnimodæ tribulationis. Vnde: Sicut ouis ad occisionem ductus est, sicut enim ouis ducitur ad macellum non recalcitrat pede, non mordet dente, non impetit cornu, sic verus patiens ad exemplum Christi positus in tribulatione, non debet murmurare in corde, non obloqui in ore, nec repugnare in opere, vt impleatur in eo illud in Psalmo: Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Tertio liberat Christus oues suas, quæ habent fœcunditatem multiplicem bonę operationis. Vnde bonus Christianus debet esse fœcundus bonis operibus ad modum ouis, dare pastori suo Christo lac mundę affectionis, caseũ bonæ operationis, & lanam honestæ conuersationis, vt possit dici de eis: Oues fętosæ abundãtes in gressibus suis secundum quod dicitur in Psal. Rogemus ergo, &c.

Ouis proprietas. | 2.Reg.24.c | Isa.53.b | Psal.43.d | Psal.43.c

SERMO II.

EGo sum pastor bonus. Bonitas pastoris nostri Iesu Christi in hoc Euangelio quadrupliciter commendatur. Videlicet in pascendo, in defendendo, in cognoscendo, in vniendo. Primo commendatur bonitas in pascendo. Vnde ait: *Ego sum pastor bonus.* Pastores enim à pascendo dicuntur. Pascit autem oues suas Christus, per doctrinam, per gratiam, per Eucharistiam. Pascit vtique suos per doctrinam: In pascuis vberrimis pascam eos, in montibus excelsis. Scripturarum altitudines, quasi montes pascuæ sunt. Pascit autem Christus suos non solum per se, sed etiam per alios docendo: Dabo pastores vobis secundum cor meum, & pascent vos in scientia, & doctrina. Item per gratiam, quod significatum est, vbi dicitur quod Moyses pascebat oues, & minauit ad interiora deserti, vbi Dominus in rubo apparuit. Moyses est Christus, vel prælatus, per quos oues ad interiora deserti in pastum veniunt, quando exteriorem cõsolationem relinquunt, interiorem vero quærunt, vbi Dominus in rubo ardenti, id est, in corde feruenti est: Nonne cor nostrum ardens, &c. Item per Eucharistiam, Hoc significatum est in ouicula pauperis, id est Christi, de qua dicitur quod erat de pane illius comedens, & de calice bibens. Bern. Bonus pastor, qui dat carnem in cibum, sanguinem in potum, animam in pretium. Secundo commendatur bonitas pastoris nostri Iesu Christi in defendendo

Ioan.10.b Christus pastor bonus. | Eze.34.d | Ier.3.d | Exod.3.a | Luc.24.d | 2.Reg.12.a

Ioan.10.b fendendo, cum dicitur: *Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis* defendendo, scil. contra lupum, sicut hic dicitur. & contra leonem, & vrsum. Vnde Dauid, qui Christum 1.Reg.17.e significat, ait: Leonem & vrsum interfeci ego, inuaserant enim oues eius. In leone significatur diabolus: 1.Pet.5.c Tanquam leo rugiens, &c. In vrso autem caro significatur. Sequitur enim mel, sicut caro voluptatem. Debilis etiam est in capite, fortis in brachiis, sic & carnis impetus debilis est, scil. cogitatione. Vnde ibi est resistẽdum. Dan.7.a Fortis autem in brachiis delectationis consensus: Bestia alia similis vrso tres ordines in ore eius, scil. cogitatio, delectatio, consensus. In lupo autem mundus significatur, propter auaritiam & crudelitatem, immo tot sunt Matt.10.c lupi, quot homines peruersi: Mitto vos sicut oues inter lupos, &c. Greg. Sicut agni inter lupos mittimur, vt scutum seruantes innocentiæ, morsum malitiæ non habea-B mus. Talis agnus fuit Apostolus, qui ait: Maledicimur, 1.Cor.4.c & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus. Tertio commendatur bonitas pastoris nostri Iesu in cognoscendo, cum ait: *Ego sum pastor bonus. & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ.* Ecce quales Dominus approbando cognoscit, id est se cognoscentes oculo animæ, fide vera. Sed Dominus conqueritur: Cognouit bos Isa.1.a possessorem suum, &c. Sed væ non cognoscenti pium Dominum in mundo, quia cognoscet seuerum. Dominus iustitiam faciens, qui nũc ignoratur misericordiam quærens. Item cognoscit sibi obedientes: Oues meæ Ioan.10.e vocem meam audiunt, & ego cognosco eas: vocem vtique præceptorum, & doctrinæ meæ vel clamoris in Psal.94.b cruce. Psal. Nos oues pascuæ eius, vel oues manus eius hodie si vocem eius audieritis, &c. Sed heu Dominus Psal.40.e conqueritur in Psalmo: Non audit populus meus vocem C Ioan.10.d &c. Item cognoscit Dominus se sequentes: Cognosco meas, & sequuntur me, scil. per bonam vitam. Dominus enim cognoscit colore, sicut significatum est, vbi Gen.30.f legitur quod Iacob oues suas colore discreuit, variæ enim erant oues eius, nigræ autem & albæ Laban. Iacob Christum significat. Nigræ oues sunt opera peccatorum. Albæ sunt simulatores: Similes estis sepulchris Matt.23.c dealbatis. Variæ autem pœnitentes, qui & albi sunt per iustificationem, & nigri per suam reputationem, dum se peccatores reputant, apud Deum sunt albi, apud se nigri: Nigra sum sed formosa, &c. Quarto commenda- Cant.1.c tur Bonitas pastoris in vniendo, siue in congregando, cum dicit: *Alias oues habeo, &c.* vsque *Fiet vnum ouile, & vnus pastor.* Congregat autem & vnit oues sibi in mundo, & hoc per fidem, & charitatem, dequibus hic dici- D Ioan.10.c tur: Fiet vnum ouile, & vnus pastor. Certe qui in ouile Ecclesiæ non intrant per ostium fidei, sed ascendit aliunde per hæresim, ille fur est & latro. Item congregabit oues in iudicio: Statuet oues quidem à dextris. Mat.25.e Item in cælo. Vnde legitur: quando reduxit ouem vnam Luc.15.b perditam in desertum, id est, ad nouem ordines Angelorum.

SERMO III.

Ioan.10.c ANimam meam pono pro ouibus meis. Bonus pastor Christus pro nobis posuit, & dedit animam suam in pretium redemptionis, in signum dilectionis, in monimentum recordationis, in exemplum imitationis. De E primo: Filius hominis non venit ministrari, sed mini- Mat.20.d strare &c. vsque, pro multis. O quanta dignatio? Ministrat & seruit nobis, cui ministrant angeli. Si igitur fraudando seruum tuum mercede vnius anni peccas, quanto magis subtrahendo Dei filio animam tuam, pro qua triginta tribus annis seruiuit? pro qua animam suam in tuo seruitio dedit? Ne lædas seruum in veritate operan- Eccl.7.b tem, neque mercenarium dantem animam suam, dantem inquam animam in redemptionem pro multis: 1.Pet.1.d Non corruptibilibus auro, vel argento, &c. Qui ergò mercedem sanguinis, hoc est animam propriam tali mercenario subtrahit per luxuriam, vel per auaritiam, vel per odium, vel per alia vitia, similis est eis, qui in

A cruce eius sanguinem effuderunt: Qui effundit sangui- Eccl.34.d nem, & qui fraudẽ facit mercenario fratres sunt. Quid ergò de miseris, qui non tantùm animam propriam, sed tot Christo animas auferunt, quas per peccatum auferunt. Bernardus: Si Dominus proprium sanguinem dedit in pretium redemptionis animarum, non tibi videtur ab eo grauiorem sustinere persecutionem qui suggestione mala, exemplo pernicionis, scandali occasione auertit ab eo animas, quas redemit, quam ab illo qui sanguinem Iesu fudit? De secundo: Maiorem charitatem Ioan.15.b hac &c. Si enim te incipiente submergi iam in mari, amicus tuus scienter se submergeret, vt suo euaderes adiutorio, ô quanta esset illa dilectio? Sic pro nobis fecit Christus, quod optime significatum est in Iona, qui se Iona 1.d pro salute aliorum in mare præcipitari fecit. Nota historiam, & expone, vt per mare significetur mundus, per cetum mors, per Ionam Christus. Ecce quo modo Christus animam suam posuit pro amicis suis, immo quod mirabilius est pro inimicis: Cum inimici essemus recon- Rom.5.b ciliati sumus Deo per mortem filij eius. Nonne Dei inimici sunt, qui domum Domini cum familia, id est, cor cum virtutibus igne vitiorum scienter incẽdunt? Psalm. Psal.73.b Incenderunt igni sanctuarium tuum. Item qui filium Eccl.34.b suum, id est spiritum, vel animam occidunt? Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui, quam maximum dilectionis Dei beneficium est, quod pro huiusmodi pro inimicis moritur Christus. August. Quod tam beneficium, quam sanguinem iusti delere chirographum peccatoris? De tertio, quòd in monimentum recordationis dedit animam suam, vt nunquam sui obliuiscamur. Dicitur: Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris, dedit enim pro Eccl.29.e te animam suam. Fideiussor noster Christus est. Totus mundus per sententiam Dei Patris damnatus fuit, compatiens autem Dei Filius fideiussit pro nobis. Potest autem homo pro tam magna re fideiubere, quòd oporteat eum propter hoc quandoque relinquere domum, quandoque totam hæreditatem suam, quandoque etiam vitam suam, sic & fideiussor noster fecit Christus: Re- Ier.12.c liqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius. Domus est cælum, hæreditas synagoga. Psalmus: Restitues Psal.15.c hæreditatem meam mihi. Hæreditas sua Christo restituetur, quando Iudæi conuertentur: Cæcitas ex parte Rom.11.d contingit in Israël, donec plenitudo gentium subintraret, & sic omnis Israël saluus fieret. Non solùm autem fuit Christus fideiussor hominis ad patrem, sed etiam patris & hominis tanquam fidelissimus mediator. Augustinus: Quàm incredibile videbitur hominibus? Require in sermone suprà: Si veritatem dico. De quarto: 1.Ioan.3.c Ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo? Ecce si pro fratribus debes ponere animã, quanto magis temporalem substantiam? Exemplo autem Christi non solùm pro fratribus, immò pro Christo animam ponere debemus, sicut ipse pro nobis eam posuit: sicut Petrus voluit quando dixit: Animam Ioan.13.d meam pono pro te, qui licèt postea negauerit, tamen gallo cantante fleuit amarè. O quot cum Petro quotidie negant Christum, si non ore, tamen opere. Con- Tit.1.d fitentur se nosse Deum, factis autem negant. Et non tantùm ter Christum sicut Petrus, immò millies aliqui facinoribus suis negauerunt, & tamen cum Petro non flent. Gallus enim prædicator est: Quis dedit gallo in- Iob 38.d telligentiam?

SERMO IV.

ALias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas Ioan.10.c oportet me adducere. Istæ oues fuerunt gentes crediture in Christum, quæ non fuerunt de ouili Ecclesiæ, quas adduxit per fidem, & vnum ouile per

vnam

vnam Ecclesiã de Iudæis & gentibus facit. O felices qui merentur esse oues Christi, non porci diaboli. O felices qui per Christum adducuntur, & non per diabolum seducuntur. Considerandum ergo quod Christus oues suas adducit, deducit, perducit, educit, inducit. Adducit enim pœnitentes, deducit perficientes, perducit consummantes, educit decedentes, inducit peruenientes, scilicet ad patrem. De primo hic dicitur: Illas oportet me adducere, scilicet per conuersionem: Ignoras quod benignitas Dei te ad pœnitentiam adducit? &c. De modo autem adducēdi dicitur: Eleuauit me spiritus inter cælum & terram, & adduxit me in Hierusalem. Qui ergo in cælestem Hierusalem voluerit venire, adduci debet per Spiritum sanctum, & sic quod neque cælum per præsumptionem, neque terram per desperationem tangat: vel sic, neque cælum tangat per superbiam. Si ascenderit in cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur: neque terram per auaritiam, vel concupiscentiam: Væ, væ, væ habitantibus in terra. De secundo, Psalmus: Deduxisti sicut oues populum tuum in manu Moysi, & Aaron. Hæc deductio fit per quotidianum in proficiendo bonorum operum augmentum. Psalmus: Deducis velut ouem Ioseph, quod interpretatur augmentum. Per manum Moysi, & Aaron potestas Ecclesiarum, & sæcularium iudicium significatur. Legitur autem de manibus Moysi, quod licet graues essent, dum tamen eleuabantur vincebat Israël: dum remittebantur, Israël vincebatur, quia quando auctoritas iudicialis leuatur in correctione, subditi contra hostes infernales proficiunt. Si autem per negligentiam remittitur, deficiunt & vincuntur. Sed heu hæc manus sæpè percutit innocentes: Misit Herodes rex manus, &c. De tertio, Psalmista: Perducit eos tanquam gregem in deserto. Glossa de Ægypto. Ægyptus autem mundum significat, desertum verò regionem, vel iustam vitam, qualem Christus & Ioannes habuerunt in deserto. Psalm. Interrupit mare, & perduxit, &c. Perduxit, id est, ad perfectũ duxit. Perducuntur autem electi per angelum, de quo legitur: Mensus est mille cubitos, & traduxit, & perduxit me per aquam vsque ad talos. Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam vsque ad genua, & mensus est mille: & traduxit, id est, perduxit me per aquam, vsque ad renes, & mensus est mille per torrentẽ, quẽ non potui pertransire, quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non potest transuadari, & dixit ad me: Certè vidisti fili hominis. Et eduxit me & conuertit ad ripam torrentis, &c. Aqua hæc est gratia Spiritus sancti, in qua incipientes minus profundè, proficientes profundiùs, perfecti profundissimè sunt. Vel de coniugatis, & viduis, & virginibus intelligi potest. Torrens autem, qui transuadari non potest, est profunditas gratiæ in beatis, quam mortalis homo attingere non potest. Angelus autem mensurans, & traducens est Christus, qui mensurat gratiam in meritis, & gloriam in præmiis gratiæ. De quarto: Proprias oues vocat nominatim, & educit eas. Inter vineas de Ægypto in doctrinam, siue ad regnum, &c. Ecce quotidie Dominus nominatim, & singulariter vocat electos suos in morte ad seipsum, sicut in ordinibus vocantur ordinandi ad Episcopum. Habet enim Dominus nomen eorum in scripto: Nomina vestra scripta sunt in cælis. Vocat illos Dominus nominatim de cælis, qui non vocauerunt nomina sua in terris. Beatus est cuius nomen dignatur noscere Deus. Augustinus: Vt nouerit Deus nomina nostra, hoc optare debemus, hoc agere, hoc satagere quantum possumus. Vocat ergo electos, vt educat de carcere ad regnum, de miseria ad gloriam. Psal. Eduxit me de lacu miseriæ, id est, de mundo, & de luto fæcis, id est, de carcere. De quinto Dominus loquens de ouibus suis, ait: Inducam eas in terram suam, & pascam eas in montibus Israël in riuis, in cunctis sedibus terræ. Montes sunt ordines angelorum. Psalmus: Fundamenta eius in montibus sanctis. Riui sunt delectationes de fonte summi boni effluentes, à quibus quilibet peruersus longe erit: Non videat riuos fluminis torrentis mellis, & butyri. In melle dulcedo diuinitatis, in butyro humanitatis Christi significatur. Sedes autem mãsiones, de quibus: In domo patris mei mansiones, &c. Sic ergò Dominus humiles oues suas multipliciter ducit, & in vno ouili per charitatem proximi, & vni pastori Christo charitatem Dei vnit, vt sic fiat vnum ouile, & vnus pastor. Vnde in libro de spiritu, & anima dicitur: Animam, quam Dei pietas respicit, humilitas subiicit, pœnitentia reducit, iustitia deducit, obedientia conducit, perseuerantia perducit, deuotio introducit, puritas iungit, charitas vnit.

DOMINICA SECVNDA POST OCT. PASCHÆ.

Sermo I.

Iterum *modicum, & videbitis me.* Modicum, & non viderunt Deum discipuli, quando fuit in sepulchro, & iterum modicum, & viderũt eum post resurrectionem, vsque ad Ascensionem aliquoties. Sed nunc considerandum, quo modo Deus videatur in mundo à credentibus, in extremo à decedẽtibus, in cœlo à fruentibus, in iudicio à resurgentibus. De primo mysticè intelligi potest quod dicitur hic? *Modicum & videbitis.* Modicum enim non tam duratione, quàm cognitione; imperfecta est enim visio fidei respectu visionis æternæ. Modicè enim, & imperfectè videtur, quidquid modò tantùm in imagine, & à tergo, à longe videtur. Videmus enim Deum non in se, sed per imaginem repræsentatam in creaturis: Videmus nunc per speculum. Glossa: per imaginem obscuram. Videmus enim aliquas creaturas, in quibus aliqua similitudo Dei relucet. Vel videmus non facie, sed à tergo incarnationis. Videbis posteriora mea, faciem autem meam non videbis. Posteriora sunt humiliora, quæ in carne gessit. Item videmus Deum non in lumine, sed quasi in voce obscuræ cognitionis, & intelligentiæ humanæ: Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli, quasi filius hominis veniebat, &c. Tam obscura enim sunt naturalia quod quidquid de Deo cognoscimus, quasi in nocte videmus. De hac nocte dicitur: Per noctem quæsiui quæ diligit anima mea. Gregorius: Per noctem quærimus, quia etsi iam in illo mens vigilat, tamen oculus adhuc caligat. Item videmus nunc Deum non propè, sed quasi à longe per distantiam dissimilitudinis, vel auersionis. Videbo eum, sed non modo, intuebor illum, sed non prope. De secundo: Ecce video cęlos apertos, & Iesum stantem quasi paratum ad suscipiendam animam meam: sicut de multis sanctis legitur, qui viderunt Deũ in extremis. Quo modo autem mereatur videre Deum significatum est, vbi legitur quod Iacob supponens lapidem capiti, dormiuit, & vidit scalam tangentem cælo; & Dominum innixum scalæ. Attende quid de lapide, & de scala, & de Angelis, & de Domino dicitur: hic Lapis duram & grauem pœnitentiam significat. Hunc lapidem diabolus in panem consolationis carnalis vult verti: Dic vt lapides isti panes fiant. Dormitio mortem significat. Psalmus: In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Super lapidem ergo dormit, qui in pœnitentia dura decedit. Per scalam virtutum gradus significatur. In scala duo ligna principalia sunt, amor Dei, & proximi. Gradus vero omnes aliæ virtutes. Si hanc scalam fabricaueris dum viuis, tunc in somno mortis eam habebis, & Angelos pro tua salute ascendentes, & Dominum tuam animam suscipientem videbis. Sicut autem pij quandoque vident in morte sua Dominum: sic & impij quandoque in morte sua vident Dominum, scilicet diabolum. Vnde de quodam B. Gregorius ait: Ecce iuuenis paruus draconem vidit, cui seruiuit in vita. De tertio: Beati mundo corde, &c. Augustinus: Tota

90. conc. 2. cir. s. tem. 8. merces est visio. Notate charissimi, si tam ardentissime diligitur Deus in præsenti ab electis suis, quod ferrum, & ignem, & omne genus tormentorum parati sunt sustinere pro ipso, quod tamen nunc tam modicum videtur, quid erit in cœlo, vbi non per speculum, sed per seipsum videtur? 1. Ioan. 3. a Videbimus eum sicuti est. Item vbi non à tergo, sed facie videbimus: 1. Cor. 13. d Tunc autem facie ad faciem: Esth. 15. d Vidi te Domine, quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valdè enim mirabilis es Domine, & facies tua plena est gratiarum. Item vbi non in tenebris, sed in luce clarissima videbitur. Psal. 35. c Psalmista: In lumine tuo videbimus lumen, &c. Item vbi non de longinquo, sed de propinquo videbitur: quia electi non in remoto, sed in eodem loco cum ipso erunt: Ioan. 17. d Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi sum ego, illic sint mecum, vt videant claritatem meam. Pensate ex prædictis quàm incomprehensibilis dulcedinis sit ista visio gloriæ. Vnde Fulgentius ait. Dei faciem si omnes damnati in inferno viderent, nullum dolorem, nullam pœnam, nullam tristitiam sentirent. De quarto: Apoc. 1. b Videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Certe oculus adulteri, & superbi, & immundi, inuidi & aliorum peruersorum. Hæc autem visio pleniùs nobis ostenditur in illa visione, de qua: Dan. 7. c Aspiciebamus in visione, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Fluuius igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius. Millia millium ministrabãt ei, & deices centena millia assistebant ei. Iudicium sedit & libri aperti sunt, &c. Significatur enim ibi per positionem thronorum, iudicum assessorum auctoritas. Per fluuium igneum, sententiæ extremæ seueritas. Per millia millium ministrantium, executorum copiositas. Per apertionem librorum, conscientiarum nuditas.

SERMO II.

Ioan. 16. b *ITerum autem videbitis me, &c.* Valde consolatorium est hoc verbum. Considerandum autem quod Dominus videt omnes simplici notitia generali, bonos in gratia spirituali, malos in ira iudiciali, beatos in gloria æternali. Videt omnes communiter, bonos amicabiliter, malos terribiliter, beatos ineffabiliter. De primo, Psal. 32. c Psalmista: De cœlo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum terræ, scilicet bonos & malos, in tenebris, & in luce, in angulo, & in publico, bene vel male agentes: Hebr. 4. d Omnia nuda & aperta sunt oculis eius, &c. O si sol esset oculus, quanta videret in hoc mundo? Et certe oculi Domini sole clariores sunt in infinitum: Eccl. 23. c Oculi Domini multo lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profunditatem abyssi, & hominum corda, intuentes in absconditas partes. Væ ergo illis, qui occultas nequitias suas credunt celari posse Domino, contra quos Psal. 93. b Psalmus: Non videbit Dominus, &c. vsque, qui finxit oculos non considerat? &c. Impij autem non attendunt Dominum videre mala omnia, quia statim non vindicat. Videt vtique omnia Deus sapientissimus, sed non statim vindicat omnia patientissimus. Gregorius: Conditor noster mira dispensatione consilij, & culpas respicit, & viuendi tempora impendit, vt longiora vitæ temporalis spatia, aut conuerso fiant ad adiutorium numeris, aut non conuerso ad augmentum damnationis. De secundo: Matt. 9. a Vidit Iesus sedentem in telonio, &c. Matt. 4. c Vidit duos fratres, &c. & hoc per respectum gratiæ. Vnde secuti sunt eum. Ergo est virtus Domini, quam statim sequuntur discipuli. O si vos videret Dominus hoc misericordiæ suæ oculo, vtique Deus vestris oculis lacrymas educeret pro peccatis. Vnde Luc. 22. g cum gallo cantante, Petrum respexit Dominus: Petrus fleuit amare. Nihil enim cantus galli, nihil clamor prædicatoris prodest, nisi respectus oculi misericordiæ diuinæ cor tangat, nisi paternis oculis benignè filium Luc. 15. e suum reuertentem pater respiciat: Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, &c. Ecce gratia huius visus, quo pater misericordia motus tria facit. Accurrit, per gratiam præuenientem. Super collum cadit, per gratiam subsequentem. Osculatur per fiduciam de peccatorum remissione consolantem. De tertio: Matt. 22. a Vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali, &c. Vestis nuptialis est bona vita: Eccl. 9. b Omni tempore vestimenta tua sint candida. Bona enim vita melius vestit hominem omni purpura, & panno pretioso. Sed quidam habent pretiosas, quidam omnino sordidas, quidam intercisas, qui partim Deo, partim diabolo seruiunt. Hi dominorum suorum vestes accipiunt, cum tamẽ nisi alteri eorum deseruire non possunt: Matt. 6. c Nemo potest duobus dominis seruire, aut enim vnum, &c. Terribili ergo visu carentes pretiosa veste videbit Dominus in iudicio. O quàm ardentibus oculis: Apoc. 1. e Oculi eius tanquam flamma ignis. Hunc visum faciunt crudelem scelera hominum: Gen. 6. a Videns autem Deus quod multa malitia esset in terra, &c. Infra: Delebo, inquit hominem. Sicut autem in diluuio aquam nullus euasit nisi per arcam, ita in iudicio ignem nullus euadet, nisi per arcam, id est, Ecclesiam: qui scilicet in ipsa fuerit non tantum in numero, sed etiam merito. De quarto: Ioan. 16. e Vos quidem nunc tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, &c. Visionis huius gaudium non potest tolli. Visio hæc est tantum in patria. Bernardus: Illud solum est verum gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur, quod cum possederis, nemo tollet à te, cui comparata omnis aliundè iucunditas, mœror est: omnis suauitas dolor, omne dulce amarum, omne decorum fœdum, omne postremò quod delectare posset, molestum. Eccl. 34. b Videbo inquit, vos, &c. O quam dilectores suos iucundè videbit, vbi nil in eis videbit, quod oculis displicebit: Oculi Dei viderunt diligentes se. Quod non solum gratiæ, sed etiam gloriæ potest intelligi. Quanto ergo plus diligimus Deum, tanto plus dilectissimi oculi Dei in nos, & certè oculi nostri erunt in ipsum. Augustinus: Amore Dei nihil dulcius, nihil dignius, quod quanto quis fuerit feruentior, tanto eius visio erit suauior, quanto nunc desideramus ardentius, tanto ipsum intuebimur clarius.

SERMO III.

Ioan. 16. e *MVndus autem gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. Ideò Dominus in verbo proposito aperit statum religiositatis Apostolicæ per oppositum mundanæ lubricitatis, cum dicit: *Mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini.* In quo quidem verbo, primo notatur illicita delectatio humanæ lubricitatis. Secundo temporanea tribulatio Apostolicæ religiositatis. Tertio futura consolatio æternæ iucunditatis. Primò notatur illicita delectatio mundanæ lubricitatis, cum dicit: *Mundus gaudebit.* Secundò temporanea tribulatio Apostolicæ religiositatis, cum subdit: *Vos autem contristabimini.* Tertio futura consolatio æternæ iucunditatis, subinfert: *Sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Mira dispensatio diuinæ bonitatis, quod non datur dulcedo sapientiæ, nisi præuia amaritudine pœnitentiæ, quoniam per luctum tribulationis, & angustiæ (exemplo Christi) oportet intrare in regnum felicitatis æternæ.

Dicit ergo: *Mundus gaudebit,* vbi notatur illicita delectatio mundanæ lubricitatis. Tota verò delectatio, siue gaudium mundanæ lubricitatis potest comprehendi sub triplici differentia hominum, secundum quod innuitur: 1. Ioan. 2. c Omne quod est in mundo, aut est cõcupiscentia carnis, faciens lubricos & luxuriosos: aut concupiscentia oculorum, faciens auaros & pecuniosos: aut superbia vitæ, faciens magnificos, & ambitiosos. Vnde secundum istam triplicem differentiam hominum, ex qua

pullulant omnia genera peccatorum, in qua consistit totum gaudium mundanum, potest dici, quod primo gaudent luxuriosi, in experientia carnalis lasciuiæ. Secundo gaudēt auari in copia insatiabilis pecuniæ. Tertiò gaudent ambitiosi, siue superbi, in excellentia honoris, & iactantiæ. Ratione primi illud gaudium deprauat naturā propriam. Ratione secundi obligat ad pœnā æternam. Ratione tertij prouocat diuinā offensam. Primò gaudent luxuriosi in experientia carnalis lasciuiæ, deprauantis naturam propriā. Et de hoc dicitur: Et ecce gaudium, & lætitiā occidere vitulos, & iugulare arietes & comedere carnes, & bibere vinum. Quia lubrici homines nō intendunt vacare nisi lasciuiæ, gulæ, & luxuriæ, Nā vitium gulæ attrahit luxuriam, ideo dicitur. Ecce gaudium occidere vitulos, mane comedere carnes, quantum ad lasciuiam gulæ, & lætitiam bibere vinum, quantū ad luxuriā. Nam luxuriosa res est vinum: Illa enim duplex lasciuia in anima, quæ à Deo auertitur, vt amisso honore castitatis, & munditiæ, & brutis animalibus quibus non est intellectus comparetur, eo quod in eis peruertitur ordo naturalis, quando cogunt spiritum ancillari, & carnem dominari, & ad similitudinem porci non intendunt nisi curationi cutis. Secundo gaudent auari in copia insatiabilis pecuniæ, & obligantis ad pœnam æternam. Vnde. Tollam ab eis fortitudinem eorum, & gaudium dignitatis eorum, & desiderium oculorum suorum, quibus requiescunt animæ eorum. Quia auari, in quibus est terrenum desiderium, & concupiscentia oculorum, ponunt finē lætitiæ, & spem dilectionis in diuitiis suis, in quarum multitudine gloriantur, & requiescunt, quasi vltimo fine: ideò Dominus minatur eis tollere diuitias in præsenti, & nihilominus punire eos in futuro pœna infernali, eo quod maximam iniuriam sibi intulerunt, cum proposuerunt Creatori ęterno, & bono incommutabili creaturam temporalem, & caducam. Vnde auaritia ab Apostolo appellatur idolorum seruitus. Bernardus super illud: Tu vero cruciaris. Quid ergo dicemus ad hæc, si talis est exitus si tale iudicium, vt extrema gaudij luctus occupet. Tertio gaudent ambitiosi in excellentia honoris, & iactantiæ, prouocantis diuinam offensam. Vnde: Gaudium hypocritæ ad instar puncti, si ascendit vsque ad cœlum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur. Quia gaudium ambitiosi est vanum, eo quod ad modum hypocrisis non habet existentiam, sed tantum apparentiam. Ideo dicitur gaudium hypocritæ, sed additur adinstar puncti, quia tale gaudium est, quasi momentaneum, & eius finis interitus. Sed quia ambitiosus, & superbus per suam reputationem, quasi eleuatur vsque in cœlum, præferendo se omnibus, ideo secundùm rectam diuinæ iustitiæ regulam deprimetur vsq; ad profundum abyssi, secundum veritatem, quoniam in fine mortis suæ, quasi vile sterquilinium perdetur.

Isa. 22.
Prou. 20.
Psal. 31.
Ezech. 24.
Ephes. 5. Col. 3.
Iob 20.

Secundò notatur temporanea tribulatio religiositatis, cum subdit: *Vos autem contristabimini.* Apostoli namque tanquā viri religiosi, secundū Deum triplicem habuerunt tribulationē, siue tristitiam. Primò habuerunt tristitiam lacrymosæ contritionis, in propriæ transgressionis recordatione. Secundò dolorosæ compassionis in Dominicæ passionis meditatione. Tertiò afflictionē desolationis, in Christi præsentiæ corporalis priuatione. Primò habuerunt tristitiam lacrymosæ contritionis, ex propriæ trāsgressionis recordatione. Vnde: Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Ille namq; exemplo Apostolorum contristatur secundum Deum, qui cum cogitat propter suum peccatum Deum offendisse, ita dolet intime, & colaphizatur dure interiùs, vt prorumpat in lacrymas exteriùs, exemplo principis Apostolorum Petri, qui cum negaret Christum, præ nimia tristitia fleuit amare, & talis tristitia operatur pœnitentiam in salute æterna, eo quod meretur veniam omnium peccatorum quibus obligabatur ad pœnam æternam. Vnde in Psalm. Tota die ingrediebar contristatus, amouet ipsum continue terminandum, ne aliquod peccatum in mea conscientia lateret. Vnde Bern. super illud: Tempus putationis aduenit: Parum est semel putasse, sæpè putandum est, immò si fieri potest, semper: quia semper quod putari oporteat (si non dissimulas) inuenis: Quantumlibet, in hoc tempore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa. Velis nolis habitat inter fines tuos, habitat Iebusæus. Vnde Greg. super illud: Parata ad tempus statutum: Tempore igitur misericordiæ deflenda est humiliter culpa, ne in tēpore iustitiæ miserabiliter deploretur acerbitas pœnę. Secundò habuerunt tristitiam dolorosæ compassioni in Dominicæ passionis meditatione. Vnde in Psalmis: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte, dū dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me. Et respondet parū inferiùs: Abyssus abyssū inuocat in voce cataractarū tuarū. Quilibet verus Christianus cū dicitur sibi à prædicatore, quod Deus tuus fuit in cruce crudeliter vulneratus, turpiter exprobratus, & viliter abiectus debet in tantū gemere, vel geminare voces doloris, & latius inundare lacrymarū torrētes, vt possit dicere cū fideli Dauid: Fuerūt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte, dū dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Sed & prę nimia admiratione de exhibitione tātę benignitatis, debet seipsū examinare, & interrogare, dicēs: Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me, Et postea rationē reddere sibi ipsi subiūgendo: Abyssus cōpassionis Christi inuocat abyssū cōpassionis Christiani, quia non aliū habitū debet prætēdere Christianus, nisi qualē veritas professionis exprimit à Christo. In voce cataractarum tuarū, id est plagarū, omnia excelsa tua, & fluctus tui, id est, opprobria, dolores & tormēta indicibili cōpassione, in propriam personā retorquēs, sentiēdo quod & in ipso Iesu, super me transierunt. Istā tristitiā continue habebat Paulus, cum dicebat: Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto, sic & omnes Apostoli. Nam præ nimia tristitia dolorosæ compassionis de Domini passione transformati erant in crucifixi effigie, per conformitatem. Tertio habuerunt tristitiam afflictæ desolationis in pœnitentiæ Christi corporalis amissione, vnde: Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis, sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Dominus noster Iesus Christus tanquā benignus magister, propter nimiā dilectionē, qua dilexit nos discipulos suos, & maximè in finē, non solum sollicitauit eos ad inquirendum beneficium suæ passionis. Nemo ex vobis interrogat me: quò vadis; immò sine inquisitione prædicit eis suam mortē, quam voluntariè in proximo erat recepturus, pro redemptione humani generis, cum addit: Vado ad eum qui misit me, sed quia de morte eius discipuli vehementer desolabantur, ideo sequitur: sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Si ergo sola imaginatio de priuatione Christi societatis tantum dolorem inflixit, vt tristitia impleret cor eorum, propter hoc pro certo multum additur experientia facti. Vnde de eis cantatur:

Tristes erant Apostoli,
De nece sui Domini.

Tertio notatur futura consolatio æternæ iucunditatis, cum subinfertur: *Sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Triplicem consolationem siue gaudium habuerunt Apostoli secundum prędictā triplicem tristitiā. Nam primo, tristitia lacrymosæ contritionis de proprię transgressionis recordatione, vertitur in gaudium internæ dilectionis, propter euasionem mortis æternæ. Secundò, tristitia dolorosę compassionis de Dominicæ passionis meditatione, vertetur in gaudium mutuæ congratulationis propter cohęredationem cœlestis patriæ. Tertio, tristitia afflictæ desolationis de corporalis Christi pœnitentię amissione, vertetur in gaudium lętitię, & consolationis, propter visionem resurgentis

2. Cor. 7. c
Mat. 26. g
Psal. 37. b
Bernard. in Cant. ser. 58. Cant. 2. c
Iob 12. a
Greg. lib. 10. Mor. cap. vlt.
Psal. 41. a
Gal. 6. d
Ioan. 16. a
Ephes. 2. a Ioan. 13. a

sapientiæ. Primo lacrymosę contritionis tristitia de peccati recordatione versa est in gaudium lætitiæ, & exultationis, propter euasioné mortis æternæ. *Isa.51.b* Vnde: Gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus, quia ego ipse consolabor vos. Gaudium & lætitiam dulcorantis gratiæ obtinebunt, qui habuerunt tristitiam contritionis de suæ iniquitatis commissione, insuper fugiet dolor, & gemitus mortis æternæ, quia ipse ego Dominus consolabor vos, remittendo omnia peccata. Et de hoc similiter dicitur in Psal. *Psal.20.d* Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdedisti, &c. Secundo habuerunt tristitiam dolorosæ compassionis de morte Christi, quæ versa est in gaudium mutuæ congratulationis propter cœlestis gloriæ participationem. Conueniens enim est, vt qui condolent Christo per compassionem, congaudeant cum eo per gloriæ participationem, vt qui sunt socij passionum, sint similiter & consolationum. Vnde: *1.Pet.4.c* Communicantes Christi passionibus gaudete, vt in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Tertio, tristitia afflictæ desolationis de amissione Christi, versa est in gaudiũ lætitiæ, & consolationis propter visioné resurgentis sapientiæ, vnde in Psal. *Psal.20.b* Lætificabis me in gaudio cum vultu tuo: quod fuit adimpletum quando Christum resurrexisse Apostoli visu cernũt corporeo. *Isa.66.d* De primo gaudio similiter dicitur: Videbitis & gaudebit cor vestrum, *Et sequitur:* Videbunt gloriam meam, & ponam in eis signum, & mittam ex eis, qui saluati fuerunt ad gentes in mare, in Africam & Lybiam, tenens sagittam in Italiam, & Græciam, & insulas longè ad eos, qui non audierunt de me: & non viderunt gloriam, & annunciabunt gloriam meam. Apostoli namq; postquam viderunt gloriam Christi resurgentis, & postquam fuerunt signati signaculo Trinitatis, tenentes sagittam prædicationis, missi fuerunt tanquam veri testes per vniuersum mundum, vt annunciarent gloriam Dei, quam suis oculis conspexerunt. Rogemus.

SERMO IV.

Ioan.16.e Quadruplex versio.

Tristitia vestra vertetur in gaudium. Magna consolatio est ista. Considerare autem hic possumus quadruplicem versionem. Vertitur enim quandoq; tristitia in lætitiam, lætitia in tristitiam, tristitia in tristitiam, lętitia in lætitiã. De primo dicitur hic. *Tristitia vestra vertetur in gaudium.* Hoc significatum est in aquis amaris, *Exod.15.d* de quibus: Ostendit ei lignum, quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt. Aquæ amaræ tristitiæ sunt, vel lacrymæ tribulationis, vel pœnitentiæ: *Luc.22.g* Egressus foras fleuit amare. Amaritudo ergo præsentis aduersitatis per lignum crucis vertetur nobis in dulcedinẽ æternæ iucunditatis. Hæc est dulcedo, de qua: *Iud.14.b* Ecce examen in ore leonis erat, ac fauus mellis. Leo est quilibet persecutor, vel turbator proximorum. Apes aculeatæ sunt verba pungẽtia, & turbantia proximos. Quanto autẽ plures fuerint apes, tanto plus de melle habebis dulcedinis æternæ. Vult ergo nos sustinere Deus apes in mundo, vt dulcedinẽ habere possimus in cœlo. Aug. Ideo Deus terrenis felicitatib. amaritudinẽ admiscet, ne alia aliqua felicitas quæratur, cuius dulcedo nos fallat. Ecce pulchra versio: *Deut.23.a* Noluit Dñs Deus tuus audire Balaã, sed vertit maledictionẽ suam in benedictionẽ tuam. *Iob 20.b* De secundo: Panis eius in vtero illius vertetur in fel aspidũ. Si panis vertitur gulosis in tantam tristitiã, quid erit de voluptuosissimis cibariis? certè nõ solum in tristitiam gehennæ, vel pœnitentiæ vertitur voluptatis gustus, sed etiam auditus: *Iob 30.b* Versa est in luctũ cithara mea, &c. & organũ meum in vocẽ flentium. Quidã verò detractiones, turpia verba, mala consilia audiũt, ita delectabiliter, sicut citharã, sed in luctũ vertatur hæc cithara. *Gen.19.e* Itẽ voluptas visus: Respiciensq; vxor Loth post se, versa est in statuam salis. Quid erit de iis, qui toties nequissimo visu peccant, ex quo semel respiciens est ita punita? Per panem igitur, qui in fel aspidum conuertitur, potest quælibet malorum cõsolatio, vel voluptas significari. In hunc enim panem lapides, id est, duritias pænitentiæ verti vult diabolus: *Mat.4.a* Dominus autem nõ lapides duræ pœnitentiæ in panes voluptatis, sed voluptatis panes vertit in fel aspidum æternæ amaritudinis. Bern. Via iniquitatis ingredientibus mel sophisticũ, progredientib. fel & acetũ, egredientibus execrabile venenũ aspidũ. Qui hos panes comederit, omnes micæ, id est, cogitationes, & desideria in fel tristitiæ illi vertentur: *Exod.8.d* Omnis puluis terræ versus est in ciniphes. Et quia pungunt, remorsiones cõscientiarum æternas significare possunt. Vides ergo quo modo sicut dicitur: *Prou.14.b* Risus dolore miscetur. De tertio significatum est, vbi virga Moysi versa est in colubrum. *Exod.4.a* Hæc est virga diuinæ correptionis. Psal. *Psal.88.e* Visitabo in virga, &c. Virga sæpe de corde lapideo aquam contritionis, & lacrymarum educit, sicut in virga, quæ petra bis percutitur, sicut significatum est: *Num.20.b* Per colubrum autem horror damnationis significatur. Vnde de vino carnalis delectationis dicitur: *Prou.23.d* In nouissimo mordebit vt coluber. Virga ergo in colubrũ vertitur, quando in obstinatis præsentem tribulationem horror damnationis sequitur, quando hic & in futuro affligimur, sicut de Antiocho legitur, & de Herode. *2.Mach.9.b* *Act.12.d* Nota historias. Greg. Pœna præsens si afflicti animum conuertit, finis est culpæ præcedentis. Si tamen ad timorem minimè conuertit, initium est pœnæ sequentis. Sed econtrario legitur de virga Aaron arida, *Num.17.e* quæ flores & fructus habuit, quia castigatio electorum flores virtutum in præsenti, & fructus præmiorum producit in futuro. De quarto: *Esth.10.b* Paruus fons creuit in fluuium, & in lucem solemq; conuersus est, & in aquas plurimas redundauit. Fons est charitas, vel cõsolatio Spiritus sancti: *Ioan.4.b* Fiet in eo fons, &c. Omne autem gaudium spirituale quod habetur, hic in amore Dei, & proximi, & in consolationibus Spiritus sancti, exiguum est respectu consolationis æternæ: ideo dicitur fons paruus. Per fluuium autem abundantia voluptatum æternarum significatur. Psal. *Psal.35.a* Torrente voluptatis potauit eos. Per lucem verò splendor animarum: *Isa.58.c* Implebit splendoribus animam tuam. Per solem claritas corporum: *Mat.13.f* Tunc iusti fulgebunt sicut sol. Per aquas plurimas, omnium gaudiorum accidentalium copia significatur.

DOMINICA TERTIA POST OCT. PASCHÆ.

SERMO I.

Ioan.16.b CVM *autem venerit ille, arguet mundum de peccato.* Qui nõ vult argui de peccato sequitur illum, qui ait: *Ioan.8.f* Quis ex vobis arguet me de peccato? Considerãdum autem quod arguitur peccatum corde, ore, opere. Arguitur in corde quadrupliciter. Videlicet interiùs, exteriùs, inferiùs, superiùs. Interius per conscientiam. Ps. *Psal.49.d* Arguã te: & statuam contra te faciem tuam. Glossa: Primo ostendam te tibi, & displicebis tibi, sicut serpens, & quęlibet horribilis bestia displicet homini, & fugit, dum eam videt: sic peccator animam propriam abhorreret, si eam videret. Est enim serpente horribilior: *Mat.23.d* Serpentes genimina viperarum, &cæt. Quare ergo seipsum non fugit pœnitendo, nisi quia se non videt, & se ante faciem non habet, sed à tergo. Aug. Omnis, qui non videt peccata sua, post dorsum se ponit. Item exterius per scripturam: *2.Tim.3.d* Scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, & arguendum, &c. O quo modo superbos, auaros, fornicatores, & alios peruersos terribiliter arguit Scriptura. Item inferius per infamiam: *Ier.2.d* Arguet te malitia, &c. Verecundia infamiæ ex malitia proueniens sæpe arguit impios, & hanc sæpe argutionem timent, & fugiunt homines plusquam Deum: *Ioan.3.c* Qui male agit, &c. vsque

que

Luc.7.f
Idem.22.g

que non arguantur opera eius. Item superius pe gratiam, siue per inspirationem diuinam per Spiritum sanctum. Vnde hic dicitur: *Cum venerit ille, arguet mundum de peccato*, quod commiserunt: de iustitia, quam neglexerunt, & de iudicio, quod non timuerunt. Iste spiritus arguit Magdalenam, & Petrum & multos alios pœnitentes ita dure quod fleuerunt. Arguitur etiam peccatum ore quadrupliciter, videlicet ore iumentino, humano, Angelico, & diuino. Iumentino vt de Balaam dicitur: Correptionem habuit vesaniæ suæ subiugale mutum animal hominis voce loquens, & prohibuit prophetæ insipientiam, &c. Verè magna verecundia quod asina arguit peccatorem. Item ore humano: Argue, increpa, obsecra, &c. Sicut arguebat Herodem Ioannes pro incestu. August. Qui errantem non corripuerit, de negligentia iudicabitur. Qui pro eo non orauerit, de perditione iudicabitur. Hæc argutio ad prælatos pertinet ex auctoritate. Vnde Heli, qui non arguit filios fractis ceruicibus expirauit. Ad omnes autem pertinet ex charitate: Si peccauerit in te frater tuus, &c. Item ore Angelico. Vnde Iacob ad Laban ait: Afflictionem meam & laborem meum respexit Dominus & arguit te heri. Nota quod dicit heri. Certè tu peccator nō solum heri, immò quotidie ab Angelo tuo posses argui. Neque mirum de Angelo, cum etiam diabolus arguat impios, quod ad dolendum est. Arguit vtique accusando: Proiectus est autem accusator, &c. Gregorius: Malignitas spiritus cogitationi, locutioni, atque operi nostro insistit frequenter: si fortasse quid inueniat apud examen æterni iudicis, accusator existit. Item in ore diuino, scil. Christi iudicio. In canonica: Ecce veniet Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de operibus iniquitatis eorum, &c. Ecce patet quod in iudicio arguentur impij de impia oratione. Item de impia locutione. Vnde sequitur: Et de omnibus, quæ locuti sunt. Item de impia cogitatione. Quid nequius eo, quod excogitat caro, & sanguis & ex hoc arguetur? Arguitur etiam peccatum opere quadruplici, videlicet opere correctionis in mundo: Fili mi noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo argueris. Certè non debes fatigari, quia signū est diuinæ dilectionis: Ego quos amo arguo & castigo. August. Si exceptus es à passione flagellorum, exceptus es à numero filiorum. Item opere passionis Christi in patibulo: nō est vtique qui vtrūq; valeat arguere, & ponere manus in ambob', sicut olim conquerebatur Iob: sed certè postea Christus in passione sua satisfaciendo arguit vtrunque, scil. pœnam, & culpam, & manum ambobus scil. in Patrem suum, & in hominem misit, ambos reconciliando. Vel vtrunque arguit scil. diabolum & hominem, diabolum tanquam deceptorem, hominem tāquam transgressorem, & manum in ambobus misit, diabolum feriendo, hominem eripiendo. Item opere damnationis, vt in inferno. Item correctionis in purgatorio. De vtroque dicitur in Psalmo: Domine ne in furore tuo arguas me, scilicet in inferno, neque in ira tua corripias me, in purgatorio.

1.Pet.2.d
1.Tim.4.a
Mat.14.a
1.Reg.4.d
Mat.18.b
Gen.31.f
Apoc.12.e
Iuda.3.e
Eccl.17.d
Heb.12.b
Prou.3.b
Apoc.3.d
Iob.9.d
Psal.6.a

SERMO II.

PRinceps mundi huius iam iudicatus est. Princeps amator mundi diabolus est, sub cuius principatu sunt omnes iniqui. Qui quidem iam iudicatus est, & tamen quotidiè operatur, vnde, grauius iudicetur. Cùm autem princeps debeat esse fidelis, pacificus, clemens iustus, princeps tenebrarum totum contrarium habet. Fraudulentissimus est in promissione, inquietissimus in tētatione, crudelissimus in perditione, iniustissimus in retributione. De primo: Omnes isti principes declinant, ambulantes fraudulenter, &c. Principes isti sunt dæmones, qui verè fraudulenti sunt: promittendo enim dignitates, voluptates, diuitias, longam vitam, finalem pœnitentiam, multos decipiunt. Gregorius: Diabolus modo aliorum facta grauiora, modo nihil esse, quod perpetratum est, modo misericordem Deum loquitur modo subsequens tempus ad pœnitentiam pollicetur, vt per hoc decepta mens abducatur ab intentione pœnitentiæ, & suspendatur: Consilia impiorum fraudulenta, &c. O quanta fraudulentia, cum maximè arrident homini in prosperitatibus, vt fallant lasciuiis, & vanitatibus, tunc maximè timendi sunt. Cyprianus: Diabolus blanditur, vt fallat, arridet vt noceat, allicit vt occidat. Hoc significatur in Iob principe qui Amasam osculando interfecit. Osculum diaboli falsa securitas peccatoris. Libentius deberes à Christo castigari, quam à diabolo osculari: Meliora sunt vulnera diligētis, quam fraudulenta odientis oscula. Econtrario Christus princeps fidelissimus est, qui cogitationes fraudis nesciti: Princeps verè ea, quæ digna sunt principe, cogitabit. De secundo: Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quia non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates, &c. Benè indigemus, vt armemur virtutibus, quia principes isti semper nos armati impugnant, sicut significatū est. Dicitur: Omnes principes principum & nominati ascensores equorum instructi veniunt super te, & instructi curru, & tota multitudo populorum lorica, & clypeo, & galea armabuntur contra te vndique. Principes principū sunt princeps dæmonum. Equi autem dæmonum sunt peruersi, quos de vitio ad vitium nūc equitant, donec simul in infernum cadant: Equum & ascensorem proiecit in mare. Currus autem diaboli est mala societas, quæ voluntate & operatione, & consuetudine & obstinatione corrupta, quasi quatuor ratis simul currit. Multitudo populorum est multitudo impiorum, per quos diabolus animas impugnat, qui armati sunt lorica malæ consuetudinis, clypeo obdurationis, galea pręsumptionis, qui præsumunt nimis de Dei misericordia, vel finali pænitentia. Econtrario Christus est princeps pacificus: Factus est principatus, &c. vsque princeps pacis, &c. De tertio: Leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps impius super populum pauperem. Peccatores vero sunt Pauperes virtutibus, & bonis operibus, ideò paucos habent amicos animæ: Fratres hominis pauperis oderunt eum, & insuper amici procul recesserunt ab eo. Etiam proximo suo pauper odiosus est. Nota ergo quid fratres, & amici, & proximus spernentes semper pauperem virtutibus. Fratres sunt sancti, amici sunt Angeli, proximus Christus, talibus pauperibus est diabolus sicut leo rugiens, & vrsus esuriens in morte. Gregorius: Magnis quotidie fletibus cogitandum est, quàm seuerus, quam terribilis in die nostri exitus princeps huius mundi veniat, qui etiam ad Dominum in carne morientem venit. Econtrario Christus princeps clementissimus est: Princeps regum terræ, qui dilexit, &c. De quarto: Est malum quod vidi sub sole per errorem egredīens à facie principis, positum stultum in dignitate sublimi, diuites sedere deorsum. Stulti enim sunt peccatores, qui per principem malum simoniis, vsuris, rapinis, & aliis iniustis modis in honoribus, & rebus exaltantur, & diuites virtutibus humiliantur, sicut Iob sedens in sterquilinio. Item princeps iste maximè seruientes sibi ad maxima tormenta rapit in futuro: quod licet iustum sit ex parte hominis patientis, iniustum tamen est ex parte diaboli agētis. Agit enim hoc non iustitia, sed inuidiæ zelo. Vnde grauissimum est ipsi seruire. Augustinus: Graue est offenso seruire, qui nullo placatur obsequio. Econtrà Christus princeps iustissimus, qui sibi seruientes iustè remunerat in futuro: Cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Nota de apparitione, quod in ea Dauid satietatem, Ioannes similitudinem, Paulus vitam, Petrus coronam immarcessibilem promittunt. Ipse erit nobis corona in æternitate, vita in charitate, similitudo in cognitione, satietas in fruitione.

Ioan.16.b
Princeps qualis debeat esse.
Iere.6.g
Prou.12.a
2.Reg.20.c
Prou.26.a
Isai.32.b
Ephes.6.b
Ezech.23.d
Exod.15.a
Christus princeps pacificus.
Isa.9.b
Prou.28.d
Prou.19.a
Ibid.14.
Apoc.1.b
Eccl.10.b
Iob.2.d
1.Pet.5.b
Psal.16.d
1.Ioan.3.a
Col.3.a

SERMO III.

Ioan. 16. b

CVm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Videns Dominus noster Iesus Christus discipulos suos desolari de sua absentia corporali, in remedium desolationis in verbo proposito promittit eis regale xenium, imperiale donum, scil. Spiritum sanctum, quo habito non est locus desolationis & mœstitiæ, immò consolationis, & lætitiæ. Vt autem eorũ animos in eius concupiscentiam prouocet, describit eum quantum ad triplicem proprietatem, quæ omnem animam desiderio sui in eius amorem trahit. Primò describit eum quantum ad benignitatẽ, propter communicatiuam præsentiã maiestatis altissimę. Secundò quantum ad nobilitatem propter excellentiã dignitatis personæ. Tertiò quantum ad liberalitatem, propter redundantiã copiositatis doctrinæ. Primò describit eum, vt benignissimum propter communicatiuam præsentiam altissimę maiestatis, cum dicit: *Cùm venerit*. Verè magna benignitas, quia talis & tantus doctor non dedignatur venire ad suos discipulos, contra consuetudinẽ aliorum magistrorum. Secundò describit eum, vt nobilissimũ, propter excellentiam dignitatis personæ, cum subdit: *Ille spiritus veritatis*. Nihil enim excellentius, nihil pretiosius, nihil nobilius Spiritu sancto. Tertiò describit eum, vt liberalissimum, propter redundantiam copiositatis doctrinæ, cum subinfert: *Docebit vos omnem veritatem*. De isto tam fortissimo doctore omnes riui sapientiæ, & scientiæ deriuantur.

Dicit ergo: *Cùm venerit*. Vbi describit eum quantum ad benignitatem propter communicatiuam præsentiam altissimæ maiestatis. Si quæratur ratio quare ille benignissimus spiritus dignatur ad suos discipulos venire: Optimè respondetur quòd sua benignitas est ratio præcipua. Nã ratione benignitatis suæ venit iste spiritus. Primò vt medicus totius experientiæ, propter collationem spiritualis, & corporalis vitæ. Secundò vt magister totius sapientiæ, propter instructionem vtilis doctrinæ. Tertiò vt Rex totius opulentię, propter amotionem totalis indigentiæ. Primum est respectu infirmorum. Secundum respectu ignorantium. Tertium respectu pauperum. Primò venit vt medicus totius experientiæ, propter collationẽ spiritualis, & corporalis vitæ. O quàm peritus est ille medicus, qui mortuos spiritualiter, & corporaliter viuificat, & omnem languorem curat sine ferro, & sine igne, sed solo suæ voluntatis beneplacito. Vnde: Veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reuiuiscant, scilicet à morte culpę per collationem gratiæ. Vnde sicut corpus est mortuum sine anima, sic & anima sine Spiritu sancto. Secundò venit, vt magister totius sapientiæ, propter instructionem vtilis doctrinæ. Ipse enim est fontale principium omnis scientiæ, & specialiter Christianæ doctrinæ, siue propheticæ, siue Apostolicæ: docet enim rectam legem. Et propter hoc dicitur: Optaui & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ, & prępolui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in cõparatione illius. Quia Spiritus sanctus, licet sit liberalis, & largus in dando, quia etiam est prudens, & discretus in dispensando, ideò ad hoc, vt aliquis ab ipso magnum beneficium impetret, requiritur conuenientia debitæ dispositionis ex parte sui. Et propter hoc dicitur: optaui vehementi desiderio amoris, & inuocaui cum deuotione in oratione. Et tunc datus est mihi sensus discretionis, & prudentiæ, & venit in me spiritus illuminantis sapientiæ. Et præposui illã omnibus rebus tẽporalibus, eo quòd nihil sunt in comparatione illius. Nam si Scriptura sileret, experientia doceret, quia cunctæ res non satiant appetitum animæ rationalis, eo quòd homines his omnibus adeptis ardentiores sunt in acquirendo: & ideò nihil manifestius quàm horum acquisitio, vel possessio plus habet fatuitatis, & indigentiæ, quã soliditatis & sufficientiæ. Vnde in eis nunquã sistit appetitus, quia non inuenit soliditatem. Sed spiritus sapientiæ est totius animæ completiuus, & moderatiuus; ita enim inebriat animam, vt in omnibus operibus ducatur sobriè. Tertiò venit vt Rex totius opulentiæ, propter amotionem totius indigentiæ. Vnde: Factus est de cœlo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant sedentes. Vnde sequitur: Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Ita enim Spiritus sanctus Apostolos virtutibus & donis & muneribus adimpleuit, & opulentauit, vt in nullo egeret, cum eos constituit hæredes, & reges regni cœlorũ, & principes fidei Christianæ. Est enim qui suscitat de terra auaritiæ auarum & inopẽ, & erigit de stercore immunditiæ peccatorem & pauperem, vt opplentatus veris diuitiis gratiæ, sedeat cum Apostolicis principibus, & solium gloriæ teneat in cœlesti patria. Sequitur.

Ezech. 37. c

Sap. 7. a

Act. 2. a

1 Reg. 2. b

Psalm 112. a

Ille spiritus veritatis. Vbi describit eum secundo principaliter, quantum ad nobilitatem, propter excellentiam dignitatis personæ. Ille enim spiritus ratione suæ dignitatis & excellentiæ est primo admirabilis in incipientibus, propter purgationem spiritualem omnium peccatorum. Secundò venerabilis in proficiẽtibus propter fidelem dispensationem charismatum donorum. Tertiò desiderabilis in peruenientibus, propter mentalem refectionem suauium ciborum. Ratione primi, virtutis summæ. Ratione secundi, æquitatis perfectæ. Ratione tertij, bonitatis supremæ. Primo ille admirabilis spiritus est in incipientibus, propter spiritualem purgationem omnium peccatorum. Vnde sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem: Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinẽ Ierusalem tulerit de medio eius in spiritu iudicij & spiritu ardoris. Dicitur Spiritus sanctus spiritus iudicij, in quantũ imprimit in animã timorẽ diuinæ seueritatis, sed spiritus ardoris, inquantum eleuat ad amorẽ bonitatis. His ductus, scilicet timore & amore, abluit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem, id est, maculas peccatorum spiritualium, & carnalium. Ad illud balneũ debent accedere omnes peccatores sordibus inquinati. Secundò est venerabilis in proficientibus propter dispensationem fidelẽ charismatum donorum. Vnde: Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, & post enumerationẽ donorum & gratiarũ sequitur. Hęc omnia operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Spiritus sanctus distribuit omnia bona secundum nostrum meritum, & suam complacentiam. Vnde licet diuersi, distincti, & multiplices riuuli à fonte egrediantur, tamen vnus est fons, qui sine defectu se multiplicat. Sic ab vno fonte æterno, ab vno paradiso, ab vno Spiritu sancto, sine sui defectibilitate egrediuntur diuersi riuuli gratiarum, donorum, & beatitudinum. Tertio est desiderabilis in peruenientibus, propter mentalem refectionẽ suauium ciborum. Vnde possunt dicere sancti in patria: O quàm bonus, & suauis est spiritus tuus in nobis Domine! Vnde bene cõiungitur bonum suaui. Nam est bonum quod non est suaue, sicut timor pœnæ, & est suaue quod non est bonum, sicut voluptas lasciuiæ, sed totum bonum dixit, qui bonũ suaui coniunxit, dicendo: O quàm bonus est, & suauis. Sed quia vix inuenitur aliqua delectatio terrena, quæ non sit respersa amaritudine, vel præ frequenti assuetudine generet fastidium, ideo diuina sapientia Christi dicit: Spiritus meus super mel dulcis. Spiritus meus qui à me procedit super mel dulcis, id est, super omnem delectationem creaturæ. Nam mel in genere creaturæ habet dulcedinem. Vnde dulcedo Spiritus sancti sic dulciter reficit vt perfectè animam satiet, nec generat fastidium, immo continuat desiderium.

Isa. 4. a

1. Cor. 12. a

Sap. 12. a

Eccl. 24. c

Vltimo describit eum, quantum ad liberalẽ redũdantiam copiositatis doctrinæ, cũ subinfertur: *Docebit vos omnem veritatem*. Ratione enim suę redundantię, & copiositatis doctrinę, docet iste spiritus triplicem veritatẽ, ad quã omnis veritas potest reduci. Primo enim docet fugere deformitatem culpę, propter timorem diuinæ

uinæ seueritatis. Secundo omnia facere sine acceptione personæ, propter amorem iustitiæ & æquitatis. Tertio appetere in habitationem cœlestis patriæ propter visionem diuinæ maiestatis. Primum est respectu sui. Secundum respectu proximi. Tertium respectu Dei. Et sic cum doceat iste spiritus fugienda mala propter diuinæ reuerentiæ timorem, operando bona propter amorem iustitiæ, & appetenda cœlestia, propter fruitionem sapientiæ, & per hæc tria ordinetur homo ad seipsum, ad proximum, & ad Deum: recte potest dici quod docet omnem veritatem. Primo docet fugere mala propter timorem diuinæ reuerentiæ. Psal. 33. c Vnde in Psalmis: Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos. Et sequitur: Declina à malo & fac bonum, inquire pacem & persequere eam. Quia timor Domini est initium, & primarium fundamentum omnis boni, ideo Spiritus sanctus B tanquam verus Magister, primo docet quemlibet suum discipulum timorem Domini, per quem declinat homo à malo, & facit bonum iustitiæ, & inquirit, & sequitur bonum pacis in conuersatione. Secundo docet facere Sap. 8. a bonum propter amorem iustitiæ. Vnde: Sobrietatem enim, & iustitiam docet veritatem & prudentiam. Quia duplex est iustitia, id est, quantum ad seipsum & quantum ad proximum: ideo Spiriritus sanctus primo docet prudentiam, & sobrietatem modestiæ in vtendo, quantum ad seipsum. Secundo docet veritatem iustitiæ in reddendo, quantum ad proximum. His duobus nihil vtilius est hominis ad consummationem vitæ spiritualis. Tertio docet appetere cælestia, propter degustationem diuinæ sapientiæ. Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse & humanum, & bonæ spei fecisti filios tuos. Spiritualiter autem ista C auctoritas intellecta, potest ad præsens sic exponi, vt dirigatur verbum ad Spiritum sanctum: Docuisti populum tuum, id est, Christianũ fidem per talia opera miraculosa quo modo iustum est & humanum, vt per effectum deueniamus in cognitionẽ causæ, per visibilia ad inuisibilia, tanquam animales & sensibiles reducamur, eo quod vera cognitio in via incipit à posteriori, & bonæ spei fecisti filios tuos in expectando cum desiderio futuram gloriam. Spes enim cœlestis patriæ excitat in filiis Dei concupiscentias æternas. Et de hoc similiter 1. Ioan. 2. d dicitur: Sicut docuit vos, manete in eo, vt cum apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius. Rogemus ergo, &c.

SERMO IV.

Ioan. 16. b *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Attende quis, quos, quid doceat. Quis, non homo, non Angelus, sed Spiritus sanctus. Quos, non bestias, non quoslibet indignos, sed vos Apost. vos humiles. Quid non falsum non, vnam tantum, sed omnem veritatem. Circa Ioan. 6. e primum, nota quod Pater nos docet: Erunt omnes docibiles Dei. Omnis, qui audiuit à patre & didicit, venit ad me. Si non vis discere à patre æterno, discas saltem à Prou. 6. a vili vermiculo. Vade ad formicam ô piger, & considera vias eius & disce sapientiam. &c. vsq; congregat in messe cibum sibi. Sic & nos bona opera, & bona merita cõgregare deberemus, vnde æternaliter cibaremur. Item Mat. 26. f E Filius nos docet: Quotidie apud vos eram in templo docens, non docet in stabulo, nec in cloaca diaboli, id est, in corde sordido, sed in tẽplo cordis deuoti, in quo adorationes, ac oblationes votorum, & desideriorum bonorum fiunt. Hieron. Bonum Christi templum est anima credentis, illam exorna, illam vesti, in illa offer donaria, in illam Christum suscipe. Spiritus sanctus docet nos 1. Ioan. 2. d sicut hic dicitur: Vnctio eius vos docet in omnibus. Sed Eccl. 10. a heu, vnctionem istam vanæ cogitationes, praua desideria, sæculares præoccupationes sæpe impediunt: Muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Magna stultitia, pro musca dare columbam Spiritus sancti. Circa secundum nota quod dicitur: *Docebit vos.* Vos, inquam, tam habiles, vos vtique humiles contra prosperitatem, A vos mites contra aduersitatem, vos spirituales contra sensualitatem. De primo: Vbi est doctor paruulorum, Isai. 33. c id est humilium: Reuelasti ea paruulis. Psalmista: Matt 11. d. Intellectum dat paruulis. Psal. 118 r De secundo, Psalmista: Docebit mites vias suas. Psal. 24. b Spiritus sanctus in columba apparuit, quæ est auis mitissima. Discipulos ergo eius etiam columbinos, & mites esse oportet nõ cõtentiosos, non iracundos. Sed certe non sufficit quod sis mitis ad tolerandum nisi etiam sic feruens ad operandum, mitis sis contra iniuriam, feruens ad iustitiam. Greg. Spiritus sanctus in igne demonstrari debuit, & in columba, quia cor quod eius gratia tingitur, & mansuetudinis lenitate tranquillum, & zelus iustitiæ accensum facit. De tertio: Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum? Isai. 28. b ablatos à lacte, auulsos ab vberibus. Lac est carnalis delectatio, duo vbera duplex concupiscentia, scil, exterior in sensu, & interior in affectu. De his lactantur peccatores: Lamiæ nudauerunt mammam, lactauerunt catulos suos. Thren. 4. a Lamia est sensualitas. Et dicitur lamia quasi lania, dicitur enim laniare proprios catulos, sic sensualitas carnalis. Vel catuli qui lactantur ab vbere exteriori, sunt quinque sensus, qui autem de interiori, sunt desideria praua. Circa tertium nota quod docet triplicem veritatem, videlicet doctrinæ. Psalm. Qui corripit gentes, &c. Psal. 93. b Docet te vt à te doceatur proximus: Qui Dan. 12. a autem docti fuerint, &c. Sicut autem qui ad iustitiam erudiunt alios, erunt quasi stellæ lucentes in cœlo, sic qui ad iniustitiam erudiunt alios, quasi faculæ ardentes in inferno: Cecidit de cœlo stella magna ardens tanquã Apoc. 8. c facula, hic est malus hæreticus, vel malus consiliarius. Item docet veritatem vitæ: Sobrietatem enim, id est, prudentiam Sap. 8. a docet, & iustitiam & veritatem, quibus nihil vtilius est in vita hominibus. Sobrietatem pro temperantia, virtutem pro fortitudine ponit. Hæ sunt virtutes Cardinales de quibus Isidorus: Prudentia est bona virtus, qua bona à malis discernuntur. Fortitudo est, qua aduersa æquanimiter tolerantur. Aug. ... 3. Temperantia est, qua libido, concupiscentiaque refrænantur. Iustitia est qua Pag. sect. 41. recto iudicio sua cuique distribuuntur. Item docet veri tom. 4. tatem iustitiæ: Lætamini in Domino, quia dedit nobis Ioel. 2. f doctorem iustitiæ. Spiritus malignus docet calumnias & iniquitates, quæ in iudiciis fiunt non solum factis, sed etiam verbis: Docuit iniquitas os tuum, &c. sed Spiritus Iob. 15. a sanctus docet iustitias: Dabit seruo tuo cor docile, vt 3. Reg. 3. b possit iudicare, & discernere inter bonum & malum. Item de doctrina huius triplicis veritatis in Psalmis: Bo- Psal. 118. i D nitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. Scientiam doctrinæ, bonitatem vitæ, disciplinam iustitiæ.

DOMINICA QVARTA POST OCT. PASCHÆ.

SERMO I.

Petite, & accipietis, vt gaudium vestrum plenum sit. Ioan. 16. d Licet tantæ sit liberalitatis, & diffusionis diuina bonitas, vt etiam alios ad accipiendum quæque sua pretiosa inuitet, tamen quia propter prudentiam discretionis, quæ insimul habet cum affluentia diffusionis, nulli dat sua pretiosa dona gratiæ nisi diligenter se præparet: ideo Dominus noster Iesus Christus ad hoc, vt discipuli sui idonei essent ad recipiendum influentiam diffusinæ bonitatis, in verbo proposito eos, & in eis quemlibet nostrum inuitat. Primo inducit ad conuenientem congruentiam debitæ præparationis, ex parte nostri. Secundo asserit liberalem affluentiam supernæ diffusionis, ex parte Dei. Tertio aperit vtilem efficaciam, ex parte doni. Primo conuenientia debitæ præparationis ex parte nostri notatur, cum dicitur: *Petite:* Nulla enim melior præparatio ad impetrandum diuinam gratiam, quam petitio deuotæ orationis. Secundo

notatur

notatur affluentia supernæ diffusionis ex parte Dei, cum A subditur: *Et accipietis.* Quasi diceret, tantæ liberalitatis, & diffusionis est diuina bonitas, vt in nobis sit accipere. Tertio notatur efficacia completę perfectionis ex parte doni, cum subinfertur: *Vt gaudium vestrum plenum sit.*

Dicit ergo: *Petite.* Vbi nos inducit ad conuenientem congruentiam debitæ dispositionis ex parte nostri. Ille enim debite se disponit ad diuinam gratiam quantum est de se, qui petit. Primo sinceriter, cum rectitudine conscientiæ, in declinando mala. Secundo prudenter, cum discretione prudentiæ, in eligendo bona. Tertio fiducialiter, cum certitudine confidentiæ, in expectando futura. Primo: *Petite*: sinceriter, cum rectitudine conscientiæ, in declinando mala. Vnde: Charissimi si cor nostrum non reprehendit nos, fiduciam habeamus ad Deum, vt quæcumque petierimus, accipiemus ab ipso. B Sicut enim sol cum est aër depuratus per resolutionem nubium, mittit suos radios, & claritatem sui luminis per aëra diffundit circumquaque, sic Deus sol iustitiæ in cor mundum & rectum, in quo non est remorsus conscientiæ, infundit dona suæ gratiæ abundanter. Non est enim conueniens, vt cœleste aroma gratiæ ponatur in fœtido vase cordis. Secundo: *Petite.* prudenter, cum discretione prudentiæ, in eligendo bona. Vnde de Salomone dicitur: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti sapientiam tibi, ad discernendum iudicium, ecce feci secundum sermones tuos, quasi dicat Deus. Quia non petisti diuturnitatem vitæ, vt eleuareris in superbiam: nec cupiditatem pecuniæ, vt deprimereris per auaritiam, nec impietatem vindictæ, vt peruertereris per inuidiā, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum, & eligendum bonum gratiæ à malo cul- C pæ, ideo petitionem tuam effectui mancipaui. De hoc similiter potest exponi illud: Quæ est petitio tua Esther, & quid vis tibi fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris dabo tibi. Et ait: Si inueni gratiam cor à te, da mihi animàm meam, & populum pro quo rogo. Si ergo ista sapiens mulier proposuit salutem corporis sui, & proximorum regnis & sedibus multo fortius nos debemus proponere salutem animæ omnibus bonis terrenis, eo quod plus est anima quam corpus, nec prodest quidquam homini si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum mortis patiatur, quia, nulla commutatio potest dari pro anima. Tertio *Petite*: fiducialiter cum certitudide confidentiæ, in expectando futura. Vnde: Hæc est fiducia quam habemus ad Deum, D quod quæcunque petierimus secūdum voluntatem eius audiret nos, & scimus, quia audiet nos, quæcunque petierimus. Quando est aliquis naturaliter diffidens de sua impotentia, confidenter recurrit ad diuinam clementiā: statim misericors Deus aures suæ pietatis ad exaudiendum eius preces clementes inclinat, dum tamen non petatur, quod sit contrarium saluti suæ, vel proximi: quia talis petitio displiceret oculis diuinæ maiestatis, nec inclinaret dulcedinem pietatis, immo irritaret rectitudinem ęquitatis. Et propter hoc dicitur: Petitis & non accipitis, eo quod male petatis. Quod fit quando petitur aliquid quod sit contrarium saluti suæ, vel proximi, quia adeo displicet Deo sicut qui alicui regi peteret, vt faceret sibi vituperium, vel opprobrium. Sed quia E vitia sub specie virtutum aliquando offeruntur, & sub quadam similitudide, quæ mater est falsitatis, animus concitatur, ideo multi in sui petitione decipiuntur.

Sequitur: *Et accipietis.* Vbi secundo asserit liberalem affluentiam supernæ diffusionis. Iuxta triplicem enim dispositionem prædictam, accipiens triplex donum ab affluentia diuinæ liberalitatis. Nam primo petentes sinceriter cum rectitudine conscientiæ, in declinando malum, accipient claritatem sapientiæ dirigentis animam, quantum ad rationalem. Secundo petentes prudenter, cum discretione prouidentiæ negligendo bonum, accipient pretiositatem gratiæ diuinitatis stabilientis animam, quantum ad concupiscibilē. Tertio petentes cum certitudine confidentiæ, in expectando futura, accipient soliditatem constantiæ roborantis animam, quantum ad irascibilem. Vt sic per ista tria dona configuretur anima secundū omnes sui potentias illi beatæ Trinitati. Primò accipientes claritatem sapientiæ dirigentis animā, quātum ad rationalem. Vnde: Accipite disciplinam meam, & non pecuniam, doctrinam magis quàm thesaurum eligite. Melior est sapientia cunctis opibus, & omne desiderabile ei non potest comparari. Et quia verbum doctrinę, sine exemplo vitæ est vanum, & exemplum vitę sine documento doctrinæ est parum, sed vtrunque perfectum, ideò dicit: Accipite primo disciplinā vitæ, & postea magisteriū doctrinæ, & tunc doctrina intelligentiæ, & vita disciplinæ præponenda est cunctis operibus, quoniam istæ opes terrenę nō illuminant, immò adeo oculos auaræ mentis denigrant, & obcæcant, vt reputet esse in tenebris lucem. Vnde Seneca: Inflāt diuitiæ animi superbiam, pariunt inuidiā, & contrahunt, & vsq; eo mentem alienant, vt nos etiam nocitura delectent. Doctrina autem sapientiæ adeò animā perfectè illuminat & dirigit, vt cognoscat quanta sit distantia inter tenebras culpæ, & lucem gratiæ, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Secundò accipientes pretiositatem gratiæ diuinitatis stabilientis animam, quantum ad concupiscibilem. Vnde: Abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vitam regnabunt. Accipientes abundantiam gratiæ in benigna adoptione, & donationes in charismatum Spiritus sancti repletione, & iustitiæ in bonorum operum promotione locupletati, gratiæ abundantia, virtutibus, & bonis operibus, regnabunt tanquam hęredes, & reges, regni cœlorum in vita gloriæ. Tertiò accipientes soliditatem constantiæ roborantis animam, quantum ad irascibilem. Vnde: Accipite armaturam Dei vt possitis resistere in die mala. Nō enim potest humuna fragilitas, obtenta cognitione fidei in sanctificatione Dei perseueranter resistere, nisi per virtutem constantiæ roboretur. Vnde humana infirmitas intuitu fragilitatis mollesçeret per pusillanimitatē timoris, in expectando futura, & in aggrediēdo ardua, fracta anchora spei, naufragium intraret, ideo Apostolus inuitat ad accipiendam armaturam constantiæ, & fortitudinis, scilicet diuinum adiutorium, quo præminiti, & protecti, possint faciliter resistere in die mala, & perseuerare in omni bono. Insurgant ergo procellæ inuidiæ: quia virtute huius armaturæ effugantur astutiæ dæmonum: quia tegmine huius adiutorij, confundentur violentiæ Ægyptiorum: quia fortitudine huius patroni submerguntur pestilentiæ inimicorum spiritualium.

Vltimo notatur efficacia completæ perfectionis ex parte Dei, cum subinfertur: *Vt gaudium vestrum plenū sit.* Tunc experiemur illam efficaciam completæ perfectionis, quando iuxta prædictum acceptum donum gratiæ, accipiemus triplex gaudium glorię. eo quòd omne aliud gaudium nostrum potest ad hoc reduci, tanquā ad plenum & perfectum. Primò enim accipientes claritatem sapientiæ illuminantis, gaudebunt veraciter de aperta visione primæ veritatis. Secundò accipientes pretiositatem gratiæ diuinitatis, gaudebunt dulciter de quieta fruitione supernæ deliciositatis. Tertio accipientes soliditatem constantiæ, gaudebunt perpetualiter de firma tentione diuinæ immobilitatis. Et in istis tribus dotibus, in quibus imago gloriæ consistit, plenum & perfectum gaudium reperitur. Primò gaudebunt sancti veraciter de aperta visione primæ veritatis. Vnde in Psalmis: Adimplebis me lætitia in gaudio cum vultu tuo. Magna lętitia, & gaudio adimplebitur anima, quando videbit Deum facie ad faciem. In quo modo videndi non potest error interuenire, sicut in modo videndi, qui est per speculum in ænigmate in via. Vnde Augustinus de Trinitate: Veritatem sine vlla difficultate videbimus, eáque clarissima, & certissima perfruemur, nec aliquid quæremus mente concionante, sed tenemus contemplante. De hoc similiter: Videbitis, & gaudebit cor vestrum. Secundò gaudebunt sancti dulciter in quieta fruitione fra-

ternæ

Marginalia (left): Quomodo à Deo suppetendum. — 1. Ioan. 3. d — 3. Reg. 3. b — Esther. 7. b — Matt. 16. d — 1. Ioan. 5. e — Iac. 4. c

Marginalia (right): Prou. 8. b — Isai. 7. c — Rom. 5. e — Ephes. 6. c — Psal. 15. e — Aug. lib. 15. de Trinit. tom. 3. — Isa. 66. d

Ibidem. ternæ strauitatis. Vnde: Gaudete cum Ierusalem gaudio, qui lugebatis super eam, vt sugatis, & replcamini ab vberibus consolationis eius, vt mulceatis ac deliciis affluatis. Quanto homo magis luget præ nimio desiderio, ex dilatione supernæ Ierusalem tanto maiorem dulcedinem gloriæ suget ab vberibus diuinæ mulcebritatis, ex qua quidem dulcedine gloriæ anima repleta, & perfusa nō tantum sociatur, immò inebriatur, & totaliter absorbetur. Vnde Anselmus: In gaudium Dei introibit, quòd si tantum saperet, & nō mergeretur, & absorberetur, adhuc posset insurgere appetitus ad amplius capiendum. Tertiò gaudebunt sancti perpetualiter in firma tentione diuinæ immobilitatis. Vnde: Lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & exultationem obtinebunt. (Isai. 51. d) Vnde erit sempiterna illa lætitia, & perpetuū illud gaudium, quia tunc sancti adhærebunt vinculo indissolubiliter per amorem summo & incommutabili bono. Et propter hoc dicebat Christus: Gaudium vestrum nemo (Ioan. 16. e) tollet à vobis. Rogemus ergo, &c.

SERMO II.

Petite & accipietis, vt gaudium vestrum plenum sit. (Ioan. 16. d) Si plenitudinem gaudij cœlestis sentiremus, studiosissimè eam peteremus. Nam si per petitionem plenum gaudium in cœlo quis non obtinebit, sine petitione plenum supplicium in inferno sustinebit. Considera ergo quadruplicem plenitudinem. (Plenitudo quadruplex.) Plena enim misericordia in mundo, plena iustitia in iudicio, plena lætitia in cœlo, plena miseria in inferno. De primo, Psal. Misericordia Domini plena est terra. (Psal. 32. a) Misericordiā maxima nobis miseris in mundo remissio est peccatorum, de qua Psalmista: Miserere mei Deus, &c. (Psal. 50. a) Hac misericordia tam plena est terra, vt etiam nulli quantumcunque pleno peccatis denegetur, sicut patet in illo debitore decē millium talentorum: Misertus Dominus serui illius dimisit eum, & debitum dimisit ei. (Mat. 18. c) August. Nullus de misericordia Dei desperet. (August. de spir. & ani. cap. 6. tom. 3.) Maior est eius misericordia, quàm nostra miseria. Tardius siquidem videtur ei veniam dare, quàm peccatori accipere. Hic dic quo modo in beneficiis naturabilibus, & temporalibus, & sacramentalibus, & spiritualibus, & quo modo non solum iustificando, conuersos, sed etiam in tolerando peruersos misericordia Domini plena est terra: plurimos enim tolerauit, & adhuc tolerat in mundo, qui potius iam deberent ardere in inferno, si non misericordia Domini plena esset terra, nonne & maligni spiritus passim homines iugularent? sicut olim septem viros Saræ: si non misericordia Domini plena esset terra: (Tob. 3. b) Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti. (Thren. 3. e) De secundo, Psalmista: Iustitia plena est dextera tua. Iustitia vtique non solum impios damnare habet, sed etiam pios coronare: Reposita est mihi corona iustitiæ, &c. vsque, iustus iudex. (2. Tim. 4. b) Quis coronabit iustos: Nunquid Abraham, vel Petrus, aut Ioannes? Non certè. Nunquid ergo Gabriēl, aut Michaēl? Non certe. Nunquid regina cœli? Non vtique, immò iustus iudex manu sua: Accipient regnū decoris, & diadema speciei de manu Domini, &c. (Sap. 5. c) Vnde bene dicitur de illo, qui vocabatur fidelis, & verax, & cum iustitia iudicat & pugnat, quod habebat diademata multa in capite, & gladium ex vtraque parte acutum in ore, &c. (Apoc. 19. c) Require feria tertia post Pentecosten in expositione infra in sermone: Oues illum. De tertio dicitur hic: *Vt gaudium vestrum sit plenum.* Hanc plenitudinem neque oculus vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascendit. (1. Cor. 2. b) Quam plenitudinem propheta cognoscens, ait: Replebimur in bonis domus tuæ. (Psal. 64. a) O quàm gaudium esset mēdico, si daretur ei domus plena omnibus bonis, quę optare vellet? Et verè sic in cœlo. Vnde intrātibus terrā promissionis dicitur: Possederūt domos plenas omnibus bonis. (2. Esdra. 9. e) Domos intellige illas, de quibus: In domo patris mei mansiones multæ sunt. (Ioan. 14. a) Nota quòd dicitur cunctis bonis, id est, bonis totius Trinitatis, maximè bonis Angelorū, bonis prophetarum & Apostolorum b[illegible] M[illegible]rtyrum, Confessorum, bonis Virginum, pleni erimus: Super omnia bona cōstituet eum, tunc ergo erit plenum gaudium. (Mat. 24. e) Anselmus: Pleno corde, plena mente, plena anima, pleno toto homine illo gaudio? adhuc superest gaudiū. De quarto? Tollent omnes labores tuos, & dimittent te nudam, & ignominia plenam, &c. & infra: Dolore repleberis, calice mœroris & tristitiæ, calice sororis tuæ Samariæ. (Ezech. 23. e) Vnde dicitur: Tollent omnes labores tuos, id est, bona tuo labore congregata. Res enim tollent hæredes, corpus vermes, animam dæmones: Sola enim peccata animæ remanebunt. Nudus quoque dimittetur homo, peccatorum tegumento tegetur, quod est ignominia & confusio, bene ergo erit ignominia & confusione plena. Væ væ animæ damnandæ de calice ignominiæ de quo bibet in inferno. Psalmista: Ignis, sulphur, &c. (Psal. 10. b) Duæ autem sorores sunt anima & caro, quæ simul in vtero vnius matris fuerūt, vnde vna soror, scilicet anima damnata, bibet de calice mœroris, vsque in diem iudicij, alia soror, scilicet caro post resurrectionem incipiet bibere de horribili calice cum sorore. Tunc infelices sorores, anima & caro bibent generaliter in pœna quod simul perpetrarunt, seu commiserunt in culpa.

SERMO III.

Ipse enim pater amat vos, &c. (Ioan. 16. d) Si hoc dixisset nobis propheta, vel Angelus, vel mater Christi, magna consolatio esset: sed ecce filius exiens de corde patris. Psalmista: Eructauit cor meum verbum bonum, (Psal. 44. a) filius inquam totum cor Patris sciens, ait: *Ipse pater amat vos.* Hunc patrem sicut ipse filius testatus est, habemus propitiatorem in mundo, susceptorem in extremo, glorificatorem in cœlo, amatorem ab æterno. De primo: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis, &c. (Matt. 6. b) Vt autem pater iste dimittat nobis, filius patrem pro nobis interpellat: Aduocatum in cœlo habemus apud patrem. (1 Ioan. 2. a) Gregorius: Non in fletibus, non in actibus nostris confidamus, sed in aduocati nostri allegatione. Quid mirum si patrem exoret pro nobis in cœlo, qui pro crucifixoribus orauit in patibulo? Pater dimitte illis, quia nesciūt quid faciunt. (Luc. 23. d) De hoc verbo ait Augustinus: Quem petit? pro quibus? quis? vbi? Petit patrem filius, pro impiis crucifixus, inter ipsas iniurias mortis illatæ, pendens in cruce. In his tibi datur exemplum quam integrè, quam magna voluntate, quam cito debeas indulgere peccantibus in te. Integre, quia amicos tuos volentes te vindicare, oportet te rogare, vt dimittant, sicut Christus rogauit patrem. Magna voluntate, quia in mortis illatione. Cito, quia in eodem loco, vbi mortem patris, vel aliam iniuriam accipis. De secundo: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. (Luc. 23. f) Hoc non solùm in morte, sed omni die orare debes. Securissimæ sunt animæ, quæ hac manu suscipiuntur in morte: Nemo potest rapere de manu patris mei. (Ioan. 10. f) Sed attende quod debent esse lucidi per gratiam, qui manu Dei suscipiendi sunt ad gloriam. Vnde bene septem stellas in manu habuit, quem B. Ioannes in medio candelabrorum aureorum vidit. (Apoc. 1. a) Quicunque enim sunt, tanquam candelabra lucentia, per iustitiam in mundo, eorum animæ erunt, tanquam stellæ charissimæ in manu Dei in cœlo. Iustorum animæ in manu Dei sunt. (Sap. 3. a) Quare autem septem stellæ dicuntur, require supra in sermone: Stetit Iesus. Econtrario septem alia per septem vitia capitalia peruersorum: Tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium. (Isai. 19. a) De tertio: Sedere autem ad dexteram, vel ad sinistram non est meum, &c. (Mat. 20. c) Sedent ad dexteram in contemplatione diuinitatis, ad sinistram vero in contemplatione humanitatis Christi. Et quia vna sine alia nō est, ideò bene dicitur: Nescitis quid petatis, cum per potum calicis, id est, tolerantiam passionum, & aduersitatum ad hanc sessionē veniatur: & ideò dicit: Potestis bibere calicem, &c. Illud enim quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis, &c. (2. Cor. 4. d) Leue ergo erit fratres quidquid in aduersis, & pœnitentiis sustinemus,

mus, si gloriam istius sessionis attendimus. Bernardus: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, ad præsentem gratiam, quę immittitur, ad futuram gloriam, quæ promittitur. De quarto: Dicitur hic: *Ipse enim pater amat vos.* Quare? quia vos me amastis. Vnde: Ego diligentes me diligo. *Pro.8.b* Hæc dilectio Dei patris optima perpendi potest per hanc parabolam: Quidam pater habuit duos filios, vnum innocentem, alium insolentem. Iste insolens pro furto ducebatur ad patibulum. Pater illius tradidit bonum filium suspendio pro malo, qui stans sub patibulo, in quo frater suus pro ipso suspendebatur, iterum furabatur. Nota ad patibulum. Nota, iste Pater, Deus Pater, quo filij sunt Christus & homo. Sed homo pro scelere suo ducebatur ad patibulum inferni. Vnde Deus Pater amans ineffabiliter hominem misertus, Christum pro homine tradidit in patibulo crucis: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum daret, &c. *Ioan.3.b* Augustinus: Suspendendus erat debitum est solutum pro eo, liberatus dicitur de suspendio. Et quia alte pendebat in cruce, altè leuatur corpus eius in missa, vbi quasi patibulum repræsentant brachia sacerdotis ipsum leuantia. Et tu peccator ibi stans cum odio, & vsura & aliis vitiis, quæ non relinquis, iterum furaris animam tuam, & fidem & amorem quibus teneris Deo: & ideo in patibulo gehennæ suspenderis, talis frater merito diligendus est nobis, vt nos pater diligat: Qui autem diligit me, diligetur à patre meo. *Ioan.14.e*

SERMO IV.

Nunc scimus, quia scis omnia. *Ioan.16.d* Discipuli Domino loquuntur hic de duplici scientia. Videlicet, humana, dum dicunt: *Nunc scimus.* Et diuina, cum addunt: *Quia scis omnia.* Considera ergo quinque, quæ homo de Deo, & quinque, quæ Deus de homine scit. Scit homo, vel scire debet Dei potestatem, Dei veritatem, Dei bonitatem, Dei voluntatem, Dei seueritatem. De primo: Certamen forte dedit illi, vt vinceret, & sciret quoniam potentior est sapientia, *Sap.10.b* scilicet Christus omnium vtique cœlestium, terrestrium, & infernorum. Verè potentior. Omnes enim potentes non possent creare vnum vermiculum, vel oculum. Scitote ergo, quod maxima est illa potestas, qua omnia bona condidit. Psalm. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus, *Psal.99.a* & quia infinita mala destruuntur: Vt autem sciatis quod filius hominis habet *Mat.9.a* potestatem, &c. De secundo: Magister scimus quia verax, &c. immò veritas est, &c. Ego sum via, veritas & vita. *Ioan.14.a* *1 dem.22.f* Hæc veritas omnia nouit. Vnde hic dicitur: *Nunc scimus, quia scis omnia.* Nulla ergo bona, nulla mala, veritatem vel scieriam Dei latere vel fallere possunt: Omnia videt oculus illius, &c. *Eccl.23.e* De tertio: Scio quia tu Deus clemens, & misericors, patiens & multæ misericordiæ, & ignoscens super malitiam. *Iona.4.a* Scire autem possumus bonitatem non solùm ex propitiatione peccatorum, sed etiam ex redemptione cunctorum vitiorum: Scitis gratiam Domini nostri Iesu Christi, *1.Cor.8.b* quoniam propter nos egenus factus est, &c. Item ex remuneratione electorum: Scio cui credidi, &c. *2.Tim.1.e* De quarto: Mitte illam de cœlis sanctis tuis, *Sap.9.e* & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit coram te. Sciam credenda, sciam decem mandata, sciam tuam in aliis voluntatem: Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea. *Ioan.13.b* Sed væ scienti, & non facienti. Ait enim Ioannes Chrysostomus: Non potest esse iis excusatio damnationis, si ignorantia virtutis, quibus fuit inueniendi facultas, si fuisset quærendi voluntas. Væ etiam scienti & non facienti: Seruus sciens voluntatem Domini. &c. *Luc.12.f* De quinto: Sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi *Ezech.21.a* gladium meum de vagina sua irreuocabilem. Gladius est sententia damnationis, qui de vagina misericordiæ educitur, *Iob.9.d* cum vlterius peccatori non parcitur: Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Vides ergo nunc homo, quæ scienda sunt tibi. Sed Bernardus ait. Multa scienda non sciuntur, aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verecundia inquirendi. Et quidem huiusmodi ignorantia non habet excusationē. Circa secundū attende, quod Deus scit aduersa quæ sustinemus, necessaria, quibus indigemus, merita, quę habemus, tempora, quæ timemus, stipēdia, quę recipiemus. De primo: Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam: sed diues, &c. *Apoc.2.b* In omnibus quæ pateris manifestè, & occultè scit Dominus quanta, quare, quo modo patiaris. Scit enim an dura, an suauia, an iustè, an iniustè, an impatienter, an patienter pateris. Vnde Eleazarus ait: Domine, qui sanctam habes scientiam, &c. *2.Mach.6.g* De secundo: Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. *Matt.6.b* Scit vtique non solùm quæ corpori, sed etiam quæ animæ sunt necessaria. Scit quis fide, quis pœnitentia, quis patientia, quis charitate, & huiusmodi indigeat: Scit enim omnia illa, & intelligit. *Sap.9.e* De tertio: Tu scis quia amo te. *Ioan.21.a* Non solùm si amas, verum omnia merita cordis & operis scit Deus. Scit quoque mala merita. Psalmus: Tu scis insipientiam. *Psal.68.a* Scio opera tua, quia neque frigidus, neque calidus, &c. *Apoc.3.e* Scit certè non solum operationes, sed etiam cogitationes malas. Psalmus: Dominus scit cogitationes hominum. *Psal.93.b* Vnde bene ait Bernardus: Noli falli, nouit te Dominus tuus, & sic te nouit, vt capillos tuos habeat numeratos. *Mat.24.e* De quarto: De die autem illa, & hora nemo scit, neque Angeli cœlorum, sed solus Pater. Cùm non solum diem & horam iudicij, sed etiam mortis nesciatis, ac si in illa die morituros vos sciatis: Hoc autem scitote, quoniam si sciret, &c. *Luc.12.e* De quinto: Signa & monstra scit antequam fiant. *Sap.8.b* Scit Deus omnia signa gloriæ, quæ iusti in cœlo, & omnia monstruosa tormenta, quæ impij habebunt in inferno.

IN DIEBVS ROGATIONVM.

SERMO I.

ESTHER *Regina confugit ad Dominum, pauens periculum.* *Esth.14.a* Secundum scripturas fuerunt aliqui philosophi ita excellentis ingenij, habentes intellectum ita clarum, quòd deuenerunt in cognitionem Dei, ponentes vnum primum principium causam omnium rerum: veruntamen propter defectum luminis fidei errauerunt in hoc, quod omnium prouidentiam Deo negauerunt, dicentes eum nullam de rebus habere prouidentiam, licet enim omnia concederent esse à Deo, tamen negabant eum omnia prouidere, regere & gubernare, sed dicebant omnia à casu, & fortuna euenire. Sed isti errauerunt, quia si sic esset non oporteret negotiari, vel de aliquo consiliari, nec Deum orando rogare, quia omnia æque bene necessario euenirent. Sed mentita est iniquitas sibi, *Psal.26.d* quia sicut in principio creauit Deus cœlum & terram, *Gen.1.a* sic omnia regit, & ad proprios fines perducit: & ideò quidquid nobis accidit, siue pestilentiæ, siue fames, siue tempestates, siue quodcunque aliud malum, totum est ex prouidentia diuina, vt suam iustitiam ostendat, malos corrigendo & puniendo, & bonos per easdem tribulationes probando, & purgando, vt tādem æternaliter coronet. Et ideo cum iam simus in periculo, confugiamus ad ipsum, iuxta illud Apostoli: Omnem sollicitudinem vestram proiiciētes in eum, quoniā ipsi cura est de vobis, *1.Pet.5.b* sicut fecit illa sancta mulier, quæ videns periculum populi sui, confugit ad Dominum per orationem. Per quem etiam modum nos videntes periculum temporis imminere, debemus ad Deum confugere deuotissime orando sicut & iam de facto incepimus, ducti exemplo huius mulieris, de qua dicitur verbum assumptum: *Esther Regina confugit ad Dominū, pauens periculum:* Vbi tanguntur tria ad impetrandum aliquid à Domino requisita. *Requisita ad impetrandum aliquid à Domino.* Primo enim requiritur conscientia bene ordinata, quia Esther regina. Secundo requiritur quod illa conscientia sit per fidem eleuata, quia confugit ad Dominum. Tertiò causa & ratio ma-

nifesta,

nifesta, quia pauens periculum. Non enim Deus debet pro inutilibus, & vanis inuocari, sed pro vtilibus & necessariis. Et sic possum dicere, quod tria tanguntur in verbis assumptis, causa nostræ congregationis apparens & manifesta, quia pauens periculum.

Quantum ad primum. Nota quod Esther interpretatur abscondita, vel abscondens, per quod intelligimus conscientiam bene ordinatam, & in domo clausam, nō deordinatam, non discurrentem, non fronte eleuatam per vicos & plateas transuadentem, quia talis non potest aliquid impetrare à Deo, quia talis conscientia, seu talis homo est sicut imagines in foribus Ecclesiarum, quæ non possunt in sua pulchritudine permanere, eo quod exponuntur ventis, & pluuiis: sic talis homo discurrens exponit se per suos discursus ventis tētationū, & pluuiis voluptatū; se per peccatū deturpat, & hoc ex eo quod se, & alios ad peccatū trahit, sed imagines intra Ecclesiā bene absconsæ in sua pulchritudine bene custodiūtur, & diu in ea permanēt, sic persona, seu cōscientia bene ordinata conclusa, non discurrens, pulchritudinem suæ innocentiæ potest custodire, & sic à Deo quidquid voluerit impetrare. Istum autem discursum non solum intelligo per pedes corporis, sed potius per pedes mentis & affectionis: licet enim aliqui corpore non discurrant, mente tamen non modicū vagantur. Sed quo modo veniet anima ad Dominum pro petitione faciēda. Certè veniat præparata. Vnde Esther interpretatur præparata. Ipsa enim sicut legitur primo disposuit vestimenta planctui, & luctui apta. Et per hunc modum, qui sumus hic congregati ad petitionē nostram impetrādam, debemus deponere vestes regias, id est, superfluitatem omnem & curiositatem: Depone omnem magnitudinem. Sicut enim limax quādo exaltatur extendit cornua, sed quando percutitur restringit ea: sic pauo videns turpitudinem pedum gloriam caudæ deponit. Sic multi quando eis adulatur dicendo eis: Vos estis talis & talis, extendunt cornua sua se dilatando in pretiositate vestium, & in multis aliis superfluitatibus, vt sic dicatur: Quam magnus potens est talis? Quando ergo sic erectis cornulis procedimus, tunc citius à Domino percutimur, aut tempestate, aut infirmitate, tunc certè exemplo limacis citissimè humiliemus animas nostras. Exemplo etiam pauonis debemus respicere pedes, id est, finem nostrum, quando, velimus nolimus, oportet omnia hęc deponere & dimittere. Vnde bene tūc in morte assimilabimur simiæ quę duos fœtos habens fugiendo venatores, minus charum ponit versus dorsum, chariorē brachiis circumfouet, sed appropinquante venatore cum canibus, chariorem primo cogitur proiicere, alium vero dorso hærentem, & ipsam fortissime, ne effugere valeat stringentem, libenter proiiceret, sed non potest & sic miserabiliter cum eo capitur. Sic de nobis, nam in peccato duo sunt, scil. delectatio præsens, & pœna sequens, peccatores verò modo amplectuntur delectationem, quam diligunt, volentes dimittere pœnam quam odiunt, sed nō sic impij non sic, immò econtra, quia in morte oportebit dimittere delectationē, pœnam verò æternam, velint nolint, secū portare super humeros oportebit. Psal. Domine Domine exitus mortis. Nota bis dicit Dominus malos puniens, & bonos præmians. Dicit ergo figura nostra quod Esther accepit vestimenta luctui apta, & humiliauit se coram Domino: sic & nos faciamus, quia sicut videmus quod montes impediunt cursum aquarū pluuialiū, & descendunt semper in vallibus: sic spiritualiter loquendo elati, qui montes intelligūtur impediūt aquam gratiæ. Vnde & per Dauid maledicti sunt mōtes Gelboë, nec ros nec pluuia, sc. sicut currunt ad vallem, &c. Vnde & Axa patri, qui sedebat super asinam, per quam intelligimus animā habentem dominiū corporis, dicebat flens patri, vt daret irriguum inferius & superius, id est, pluuiā gratiæ & glorię, vel irriguum mentis, & corporis, vel irriguum temporale in hoc tēpore siccitatis, & spirituale. Sic Elias humilians se coram Domino: & ecce nubecula parua quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Sequitur: Et facta est pluuia grandis.

Secundò requiritur quod sit eleuata ad Dominum, quia *confugit ad Dominum*. In omni congregatione bene ordinata est vnus princeps, qui habet dominiū super alios, & principatum, sicut videmus in congregatione apum quod vna est, quæ alias regit non habens aculeum. Ecclesia est congregatio fidelium, Christus est caput, qui omnes gubernat non habens aculeum peccati, ideò non restat nisi confugere ad ipsum, sicut fecit Esther. Vnde Apostolus: Fortissimum solatiū habemus qui confugimus ad tenendā nobis propositam spem, quam sicut anchorā habemus tutā & firmā. Nota aliud est de solatio diuino, & humano, quia solatium humanū est momentaneum, vnde comparatur musto, quod incestat hominem, sed quando depuratum est, tunc est paruum: sic solatium mundi in feruore suo incestat hominem, id est, absorbet rationē hominis, & visum eius, sed tale solatium defœdatū reputabitur. Illo solatio potatus est primus homo, Loth, Noë, & diuites huius mundi. Sed solatium diuinū fortissimum est, quia semper durat, & est maximum. Vnde sic est de solatio quod accipit homo à Deo, sicut est solatium quod accipit homo nobilis in aüe prædiali, & auis in præda. Nam aliter solatiatur homo in præda, aliter auis, quia quando auis accipit prædam, vbicunq; eam insequitur, sed quando accipit tenendo eam, solatiū suum cessat: sed homo habet solatium in prosecutione eius, sic est de Deo, quando Deus ostendit se alicui cōscientiæ, tunc insequitur eam toto affectu cum desiderio, sed quando tenet eam tunc habet, suum solatiū: sed Deus delectatur, in prosecutione, scil. quando homo insequitur eum toto desiderio & affectu. Fortissimum ergo solatiū habemus, quando confugimus ad Dominum, ponendo quasi anchorā, & tunc existimus tuti, & firmi quando nauis est in mari, firmata anchora: quia tunc est timendū tempestates ventos, & turbines. Ille mundus est, quasi quoddam mare magnū, in quo pisces magni, id est, potentes & nobiles comedunt minores, vt de hoc conqueratur: Quare non respicis super inique agentes, & tacentes deuorante impio iustiorem se? & facies homines quasi pisces maris. O quantum iam iniqui sua potentia, & malitia deuorant iustos, vnde & tot tentationes, & venti, & persecutiones iam insurrexerunt, quod valde necesse est spem nostram in Deo anchorare, & sic non conturbabit iustum quidquid acciderit.

Tertiò tangitur nostræ congregationis causa manifesta, *pauēs periculum*, cum simus in periculo siccitatis tēpestatis, &c. propter cuius periculi euasionē sumus cōgregati, vt Deus liberet nos, pericula autē magna sunt in mari, iuxta illud: Facientes operationes in mari enarrant pericula eius. Et licet sint ibi multa pericula; tamē quando ventus est propitius, & nullæ insurgunt tempestates, transeunt mare multum suauiter, & modico tempore multum spatium, sed quando est eis ventus contrarius trāseunt cum timore. Sic in isto mundo, qui dicitur mare, aliqua transeunt quiete, & suauiter sicut diuites quibus vētus fortunæ est propitius, nec aliquas sentiunt tribulationes, & in modico tēpore transeunt multū, nescientes Deo reddere rationem in die iudicij. Aliis verò scil. pauperibus ventus fortunæ sēper contrarius est, & isti transeunt mundū in magna amaritudine. Vnde bene cōqueritur Paulus in persona eorū. Periculis fluminū, periculis in mari, &c. Sed in his omnibus hoc nobis remanet solatium, vt cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum residuum habemus, vt oculos nostros dirigamus ad te Domine, qui in cœlis es, &c.

SERMO II.

Onfitemini alterutrum peccata vestra. Confessio debet esse propria, vera, pura, integra, munda, pia. Propria

Propria, vt tua, non alterius peccata confitearis. Psal. Dixi confitebor aduersum me, non aduersus alium iniustitiam meam, nó altérius. Non ergo viro vel fœminæ imponas peccata tua, sed tibi ipsi. Noli confiteri sicut Adam, & Eua in paradiso. Adam enim peccatum Euæ, Eua vero serpentis culpam confessa. Ita adhuc sæpè fit quòd homo in hominem, vel diabolum serpentem antiquum refundit culpam suam, quando dicit confessori: Diabolus induxit me ad hoc malum. Augus. Dimitte satanam accusare, vt accusatione tua Dei misericordiã merearis: Parcas illum accusare, qui non habet veniam, te accusa, & accipis indulgentiam. Item vera: in confessione non métiaris nec de peccatis, nec de peccatorum circumstanstiis requisitus à confessore, deneges veritatem. Valdè enim ineruditus est qui in confessione mentitur: De mendacio ineruditionis tuæ confundere. Non confundaris confiteri peccata tua. Eruditus vtique homo magis de mendacio, quàm de veritate deberet confundi. Siue ergo propter verecundiam peccatum negãdo vel attenuando, siue propter humilitatem culpam fingendo, vel falsè aggrauando mentiaris, inerudita & inutilis est tua confessio. Noli ergo confiteri sicut Caïn, qui dum fratricidium humiliter debuit cõfiteri requirenti Domino: Vbi est Abel frater tuus? respondit: Nescio, nunquid custos fratris mei sum ego? Item pura: vt in confessione tua intẽdas dimittere & emẽdare peccata tua, & facere de cętero quod Deo placet. Vnde: Vos transgressi estis, &c. Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum eius. Si ergo ante Pascha confiteris quod tamen post intendis facere sicut ante, vel si infirmitate flagellatus à Domino non intendis, si euaseris, Dei placitum facere, sed tuum, tunc tua confessio impura est. Noli ergo confiteri sicut Pharao, qui flagellatus dicit: Peccaui, & nunc Dominus iustus: ego autem & populus meus impij. Hæc tamen pietas obedire non intendebat. Item integra: vt effundas in confessione quidquid culparum habes in corde. Psalmus: Confitebor tibi Domine in toto corde meo; quod non solùm de confessione laudis, sed eti m peccatorum accipi potest. Si ergo nullam quantumcunque verecundam culpam in corde retinueris, tunc in toto corde confiteris: Effunde sicut aquam cor tuum. Non dicit effunde sicut oleum, vel sicut sanguinem, vel sicut lac, vel sicut vinũ. In his enim aliquid remanet de substantia, vel de colore, vel de sapore, vel de odore dum effunduntur. Effunde integraliter sicut aquam. Integritas etiam confessionis in hoc attenditur, quòd non diuidatur. Vnde Augustinus: Quidam vni celant, quod alij manifestandum conseruant, quod est se laudare, & ad hypocrisim tendere. Noli ergo confiteri sicut Achor. Verè ego peccaui Domino Deo Israël, &c. Confessus quidem fuit furtum, sed quod propter hoc occisi erãt triginta sex homines tacuit. Item nuda: Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea misericordiam consequetur. Non debet ergo abscondere peccata, neque excusare, sed nudè cõfiteri & factum, & circumstantias aggrauantes, tamen absque turpibus verbis, & indecentibus. Vnde Aug. Os tuum ostium aperiatur, & claudatur. Aperiatur ad peccati accusationem nudam, claudatur ad peccati excusationem. Noli ergo facere pallium peccatis tuis. Noli cõfiteri sicut Saül: Incusatus enim à Samuële de trãsgressione mundati Domini, quod præceptum fuit non parcere Amalechitis & peccatoribus, quando debuit auaritiam, vel inobedientiam suam confiteri, culpam palliauit dicens: Pepercit populus melioribus ouibus & armentis, vt immolarent Domino Deo tuo. Item pia, vt cum spe veniæ confitearis. Confessio enim multis remissionem obtinuit peccatorum. Vnde: Si confiteamur peccata nostra, fidelis & iustus est, vt remittat nobis peccata nostra. Noli miser confiteri sicut Iudas, qui sicut dicitur: Pœnitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum dicens: Peccaui tradens sanguinem iustum. Vera fuit hæc confessio, sed impia propter desperationem, propter quam & laqueo se suspendit.

[Psalm.31 b] [Gen 3.c] [Eccl.4.d] [Gen.4.b] [1.Esdr.10.b] [Exod.9 f] [Psalm.110.a] [Thren.2.f] [Iosu.7.c] [Prou.28. b] [1.Reg.15.d] [1.Ioan.1.d] [Matt.27.a]

SERMO III.

Petite & dabitur vobis. O quã magna promissio, magna hic fiducia orãdi. Sed circa petitiones orationũ nostrarum attendere debemus nostram necessitatem, petionis dignitatem, diuinam largitatem. Circa primum notandum est quod homines orare nesciunt, quia proprias necessitates ignorãt. Considerãda est triplex necessitas. Prima est hostis seuerissima impugnatio. Hæc figurata est in Holoferne obsidente filios Israel, sicut dicitur: Per totam noctem intrans Ecclesiam orauit, petens auxilium à Domino Israel. Sicut obsessi ergo à Tartaris, vel à ferocissimis inimicis, sic instantissimè oremus, quia obsessi sumus à dæmonibus in vili castello corporis. Secunda est hominis vilissima defectio, & paupertas, quia neque hospitium habet homo nisi petãt. Psal. Vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini. Item neque panem vitæ, & gratiæ habet homo, nisi petat. Psal. Vitam petiit à te. Quis ex vobis patrem petiit panem, &c. neque alias necessitates animæ habet, nisi petat non solùm à Deo, sed etiã ab hominibus ingredientibus templum gloriæ cœlestis, id est, à sanctis: sicut significatum est in claudo illo, de quo: Quem ponebãt quotidie ad portam templi, quæ dicitur speciosa, vt peteret eleemosynam ab introeuntibus templum, &c. Sicut ergo qui mendicant ante fores Ecclesiarum omnem dolorem, & deformitatem, quam habent in corpore, ostendunt, sic & tu Domino, & Angelis eius infirmitatem animæ tuæ ostendas in oratione, ostendas in confessione. Tertia est iudicis grauissima offensio. Vnde sicut aliquis suspendendus stans coram iudice instantissimè peteret vitã corporis, ita tu cum maxima instantia vitam animo petere debes. Psalmus: Vitam petiit à te. Vitam vtiq, spirituale, & æternalem. Sed attende quod Gregor. Æternam vitam si ore petimus, nec corde desideramus, clamantes taceamus. Circa secundum nota quod petitionis congruitas est in tribus, videlicet, vt cõgruus congrua cõgruè: dignus digna dignè petat. Primo ergo dignus debet esse petens: Charissimi si cor nostrũ, non reprehendit nos, fiduciam habemus ad Deum, vt quæcunq; petimus, accipiamus à Deo. Vnde quem reprehendit cor de omissis bonis, vel cõmissis vitiis, quę non vult relinquere, non est dignus exaudiri. Psal. Iniquitatẽ si aspexi, &c. Greg. Cùm is, cui displicet ad intercedendum, mittitur petere, animus irati ad duriora prouocatur, & maximè qui est in odio: Ipse cũ caro sit, seruat irã, & à Deo petit propitiationẽ. Secũdo digna, & congrua debet petere: Quæcunq; petierimus secundum voluntatẽ eius, audiet nos. Salutem animæ tuæ, & ea, quæ ad salutem fiunt, petere debes, talia enim secundum voluntatem Dei sunt. Qui autem petit alij malum, & huiusmodi, incongrua petit. Aug. Qui de diuitiis, aut honoribus sæculi, aut certè de inimici morte sollicitus obsecrat, ipse in infimis iacens viles ad cœlum preces mittit. Vnde Dominus ait Salomoni: Quia postulasti verbũ hoc, & non petisti tibi dies multos, aut diuitias, aut animas inimicorum tuorum, &c. Tertio congruè, & dignè petendum est, id est, attentè. Psalmus. Dabit tibi petitiones cordis tui. Benè dicit petitiones cordis tui, non tantùm oris. Isidorus: Verba deprecantis Deus non intendit, sed orantis cor despicit. De tertio: Omnia quæcunq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Magna largitas. Omnia dicit. Spiritualia, temporalia, æternalia. Reuera temporalia. Psal. Petierunt & venit coturnix, & pane cœli saturauit eos. Panis cœli victus, qui iustè: panis inferni, qui iniustè acquiritur: Panis illius in vtero illius vertetur in fel aspidis intrinsecus. Itẽ spiritualia: Si ergo vos cum sitis mali, &c. vsq; dabit spiritum bonũ petentibus se. Miserabile est, si siccitas vnius anni fieret in terris, ardentissimè plu-

[Luc.11.b] [Iudith 7.a] [Psalm 26.b] [Psalm.20.a] [Luc.11.b] [Act.3.a] [Psalm.20.d] [Greg. lib.22. Mor.cap.13. ante med.] [1.Ioan.3.d] [Psalm.65.a] [Eccl.28.a] [1.Ioan.5.c] [3.Reg.3.b] [Psalm.36.a] [Matt.21.b] [Psalm.104.d] [Iob 20.b] [Luc.11.b]

niam peteres, modo ſiccitas gratiæ fuit tibi viginti, vel triginta annis,& pluuiam gratiarum Spiritus ſancti,vel lacrymarum non petis:Petite pluuiam à Domino.Item æternalia,ſicut ſignificatum eſt, vbi Aſſuerus poſtquam incaluerat vino,dixit ad Eſther:Si dimidiam partem mei regni petieris,impetrabis.Sic anima deuota poſtquam Chriſtum vino compunctionis, dilectionis, deuotionis, & lacrymarum inebriauit, regnum gloriæ de facili impetrabit. Alioqui dicetur regnum petentibus:Neſcitis quid petatis.

Zach.10.a
Eſth.5.a.7.a

SERMO IV.

Petite,& dabitur vobis. Quid dabitur?Reſpondet Propheta:Gratiam & gloriam dabit Dominus. Dabit, inquam,certiſſimè,copioſiſſimè,prudentiſſimè,frequẽtiſſimè.Dabit indubitanter,prudenter,inceſſanter. De primo dicitur: Si quid petieritis patrem in nomine meo,dabit vobis,& hic dicitur:*Petite,& dabitur vobis.* Ecce quis poteſt dubitare, quin detur quòd veritas dandum promiſit. Quis ergo non peteret? Ioannes Chryſoſtomus:Petentis negligentia reprehenditur, ſi de dantis miſericordia non dubitatur: maximè cum non ſolùm promiſit dare,ſed etiam iurauit: Iurauit ad Abraham patrem noſtrum daturum ſe nobis.Si tamen hoc non datur quod petis,non tepeſcas.Bernard. ait: Nemo paruipendat orationem ſuam. Dico enim vobis,antequam exeat de ore veſtro, ille conſcribi facit in libro ſuo,& vnum ex duobus indubitanter ſperare debemus,quia aut dabit quod petimus, aut quod nobis ſcit eſſe vtilius.De ſecundo:Si quis indiget ſapientia,poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter,& non improperat, & dabitur ei. Econtrario verò diabolus modica dat,& multa imperat.Exigua dabit, & multa imperabit in actione pœnæ. Greg. Momentaneum eſt quod delectat,æternum quod cruciat. Bene autem dicit affluenter,plus enim ſæpe dat,quam petere præſumamus:Potens eſt enim omnia facere ſuperabundanter quam petimus,aut intelligimus.Hoc patet in petitione filij prodigi.Maiora enim & plura accepit quam petiuit. Et certè quòd ſuperabundans, & affluens dator ſit Deus,patet his verſibus:

Plus dare quàm tollat,rogitetur,polliceatur:
Salomone,Deus virga florente probatur.

De Iob patet: Dominus conuerſus eſt ad pœnitentiam Iob,cum oraret ille pro amicis ſuis,& addidit Dominus omnia quæcunq; fuerant Iob, duplicia.Require in præcedenti ſermone,de Salomone,de Aaron virga: Legitur quod tantum promiſit Dominus germinare, ſed poſtea & germinaſſe,& floruiſſe, fructificaſſe inuenta eſt.Ecce quàm liberaliſſimus dator eſt Dominus Vide ergo apertius,ſi Dominus daret tibi omnia creata, quæ in cœlo & in terra ſunt, tunc videretur vtiq; liberaliſſimus tibi,& certè plus dedit, cum ſeipſum dedit. Auguſt.Nolumus omnia, quæ dedit,ſi non dat ſeipſum,qui omnia dedit. De tertio:Vni dedit quinque talenta,alij duo,alij vnum,Vnicuiq; ſecundum propriã virtutem.Quàm ſapienter dat Dominus, apparet ex hoc,quia ad lucra meritorum augenda, dat bona ſua. Vnde & ille ſeruus,qui talentum Domini ſibi à Deo collatum ſine lucro tenuit,damnatus fuit. Vel ex hoc, quia dat vnicuique ſecundum propriam virtutem. Scit enim cui dandum,cui non dandum,cui plus,cui minus dandum. Si enim illi daret quinq; cui dat vnum,& ſic negligeret quinq; ſicut vnum,maior eſſet eius damnatio.Nota ergo hic quinq; data Dei,quibus homo,quaſi quinq; talentis lucra ſpiritualia cumulare debet.Primum eſt naturæ:Hęc dicit Dominus Deus creans cœlos,& extendẽs eos,firmans terram, & quæ germinat ex ea,dans flatum populo,qui eſt ſuper eam, & ſpiritũ calcantibus eam.Dat vtiq; Dominus flatum,& omnia bona naturalia corporis & animæ. Secundum eſt datũ fortunæ, ſc. temporalia:Dominus dedit, Dominus abſtulit.Tertium eſt datum potentiæ mundanæ, & Eccleſiaſticæ:Data eſt poteſtas à Domino nobis, & cæt. Quartum eſt datum ſcientiæ. Pſalm. Intellectum tibi dabo,&c.Quintum eſt datum gratiæ:Humilibus autem dat gratiam.De quarto:Numerum dierum, & tempus dedit illi.Quis tibi dat diem,quo hodie viuis, vel omnes dies,quibus adhuc viues,vel vixiſti,niſi ſolus Deus. Quot ergo dies,aut horas vixeris,tot data Dei recipis. Quid ergo dicam de bonis, quæ per omnes dies,& horas vitę tuę tibi dantur?De bonis,inquam,naturalibus, quæ & in anima & in corpore, & in omnibus membris tibi dantur,& de temporalibus,& ſpiritualibus,& de ſacramentalibus. Quotidiè enim corpus ſuum dat pro te offerendo:Domine ſemper da nobis panẽ hunc. O dator ęterne Deus?quanta putatis dabit in cœlo,qui tanta dat in mundo? Auguſt. Qui peccatori mortem donauit filij ſui,quid ſeruat ſaluato per mortem filij ſui?Dominus ergo non ceſſat dare,ſi tu non ceſſes petere,ſicut dicitur hic: *Petite & dabitur vobis.* Item ſi non ceſſas habere,ſcilicet bona merita:Omni habenti dabitur, &c.

Luc.11.b
Pſal.83.d
Ioan.16.c
Luc.1.g
Iac.1.a
Eccl.10.b
Epheſ.3.d
Luc.15.c
Iob 42.c
3.Reg.3.b
Ser.præced. poſt med.
Num.17.c
Matt.25.b
Quinque data Dei.
Iſa.42.a
Iob 1.d
Sap.6.a
Pſal.31.b
Iac 4.b
Eccl.17.a
Ioan 6.d
Mat.13.a

SERMO V.

Confitemini alterutrum peccata veſtra. Chariſſime,vt eo libentius confitearis tuas iniquitates, penſare debes confeſſionis vtilitates. Attende ergo, quod per confeſſionem à malo liberamur,in bonum adiuuamur, in cœlo glorificamur.Per cõfeſſionem liberamur à malo ſpirituali,à malo temporali,à malo æternali. Liberamur inquam à malo culpæ,miſeriæ,gehennæ. De primo:Si confiteamur peccata noſtra,fidelis & iuſtus eſt, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate.Oquã ſtultus eſſet leproſus,qui ſe propriis verbis curare poſſet,& non faceret:Et certè peccator leproſus eſt coram Deo, & Angelis,qui propria confeſſione curatur,& quandoq; deſiderio confitendi: Ite,oſtendite vos ſacerdotibus,& factum eſt, dum irẽt mundati ſunt.De ſecundo:Propter peccata patrum ſuorum,& ſua affligentur,donec confiteantur iniquitetes ſuas,&c.Vnde afflictis per infirmitates, & alias quaſcunq; aduerſitates ſemper conſulendum eſt in principio, vt confiteantur ſincere peccata ſua. Sæpe enim propter peccata affliguntur. Confeſſio autẽ nõ ſolum contra infirmitates corporis,ſed etiã animæ valet. Videlicet,contra tentationes,deſperationes,varias animæ triſtitias.Pſ.Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me,&c.vſq; confitebor illi.De tertio.Pſ.Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi. Debent ergo cõfiteri ſalubriter,qui nolunt tradi beſtiis infernalibus, ſc. dęmonibus æternaliter. Confiteantur ſincere,qui pœnam æternam,&quandoq; temporalem volunt euadere.Aug.Peccata tua,ſiue magna,ſiue parua ſint, impunita eſſe non poſſunt,quia vel homine pœnitente, vel Deo vindicante plectuntur. Ceſſat autem diuina vindicta,ſi confeſſio præcurrat humana. Circa ſecundum nota.Per confeſſionem adiuuamur in bono,adiuuamur vtiq; in tentatione ad triumphandum, in oratione ad impetrandum,in operatione ad fructificandum.De primo. Pſalm.Ex voluntate mea confitebor illi,& in medio ſequitur:Dominus fortitudo plebis ſuę.Ac ſi apertè dicat:Ex voluntaria confeſſione recipitur.Vnde bene legitur quod Iudas Machabæus,&Iudith victorioſi,Iudas confitẽs interpretatur.Cõfeſſione enim vincimus diabolum. Auguſt.Neque facilius ab inimico deuincimur,quàm cum ſuperbiẽdo ipſum imitamur. Neque vehemẽtius eum proſternimus,quàm cum humilitate Deum conſequimur.Neq; ei dolores acriores infligimus,quã cum plagas peccatorum noſtrorum cõfitendo,& pœnitendo ſanamus.De ſecundo:Cumq; adhuc loquerer,& orarem,& confiterer peccata mea:ecce vir Gabriël,&c.Vbi oſtenditur quod per Angelum in oratione conſolatur,qui peccata confitetur.Gregor. Qui promereri vult bonum,quod expetit, debet malum confiteri,quod fecit.De tertio:Arabit Iudas, con-

Iac.5.d
Confeſſionis vtilitas.
1.Ioan.1.d
Luc.17.c
Leuit.26.f
Pſal.46.b
Pſal.73.d
Pſal.27.c
Dan.9.c
Oſea.10.c

fringet sibi sulcos Iacob. Seminate vobis in iustitia, & metite in ore misericordiæ. Iudas interpretatur confitens. Arare ergo est confessionis, confringere cõtritionis, seminare satisfactionis, & metere operationis. Si ergò fructum vitæ æternæ multiplicare vis semine boni operis, oportet quod terra cordis in principio aperiatur vomere confessionis. August. Initium operum bonorum, est confessio malorum operum. Circa tertiũ considera quo modo per confessionem glorificamur. Per confessionem enim inuenimus faciem Christi placatam, portam cæli reseratam, coronam regni magnificatam. De primo, Psalmus: Præoccupemus faciem eius in confessione, id est, in conspectu futuri iudicis. Bene dicit, præoccupemus faciem eius. Glossa: Ne inimicus accusando præueniat nos, & ne id tunc fit discutiendũ. Ioannes Chrysost. Habes accusatorem acerbissimum, propera sponte confitendo delicta. De secundo, Psal. Introite portas eius in confessione. Portam cœli apertã inuenies ad introeundum in euolatione, si porta cordis tui os tuum nunc plenè apertum fuerit in cõfessione. August. Ostium aperiatur, & claudatur. Aperiatur ad confessionem peccati, claudatur ad excusationem peccati. Per confessionem ergo peccati introibimus ad portam cœli. De tertio, Psalmus: Confessio & pulchritudo, &c. Glossa: In confitendo fit homo pulcher: Bernardus: Vbi confessio, ibi & pulchritudo, ibi decor. Peccata in confessione lauantur, bona opera in confessione mundantur. Notentur tria, quæ hic in confessione innuuntur, videlicet, pulchritudo, sanctimonia, & magnificentia. Per confessionem enim consequimur pulchritudinem animæ, sanctimoniam vitæ, magnificentiam gloriæ.

Psal. 94. a

Psal. 99. a

Psal. 95. a

SERMO VI.

Luc. 11. b
Psal. 104. a
Mat. 6. d

QVærite & inuenietis. Quid quæremus? Respondet Propheta: Quærite Dominum, & confirmamini: Et Primum quærite regnum Dei: Deum ergo & regnũ suum quærere bene viuendo debemus. Alliciunt autẽ nos ad quærendum temporis opportunitas, loci amœnitas, quærendæ rei pretiositas, inueniendi securitas. De primo: Quærite Dominum dum inueniri potest. Quis enim in hyeme florem, in nocte solem, in tenebris faciem in speculo quæreret? Hyems autem & nox tenebræ erunt peccatoribus in morte, post hanc vitam etiam hyems, & nox sunt in corde gelido, & tenebroso peccatoris. In die ergo & æstate huius vitæ, vel bonæ vitæ quæramus solem iustitiæ, flores virtutum: Iam hyems, id est, refrigeratio, transiit, id est, congelatio infidelitatis: Imber abiit & recessit, id est, persecutio: Flores apparuerunt in terra nostra, flores, inquam, virtutũ & bonorum operum. Surge igitur amica mea, & veni, quod pro te fluctus sedaui, scil. in cruce pro te moriendo. Item ad quærendam faciem in speculo, temporis opportunitas: Flentes properabunt, & Dominum suum quærent in Sion: quod interpretatur speculum, & significat cor mundum, in quo facies Dei quærenda est, Psalmus: Quęrite faciem eius semper. Opportunitas temporis ex ordine consideranda est: Primum quærite regnũ Dei. Noli ergo tẽpus opportunum quærendi negligere, ne forte cõtingat te frustra quærere. Bernardus: Quærentes frustrari solẽt, aut cum nõ in tẽpore debito quærũt, aut vbi non oportet. De secũdo: Quo abiit dilectus meus, &c. vsq; dilectus meus ascẽdit in hortum, scil. pulchra multum est Ecclesia plena fide, pulchrior spe, pulcherrima charitate. Vel aliter: Pulchra in coniugatis, pulchrior in viduis, pulcherrima in virginibus. Vel aliter: Pulchra in incipientibus, pulchrior in proficientibus, pulcherrima in perfectis. Hortus autem est cor virtutibus floridum, & operibus luciferum. Delectabilibus est quęrere in horto, quàm in cloaca, in corde sordido. In horto ergo virtuosi cordis quęrendus est Christus. Vbi enim quærendus est hortulanus, nisi in horto? Mulier quid ploras? quem

Isai. 55. b

Cant. 2. c

Ier. 50. a

Psal. 104. a
Mat. 6. d

Cant. 5. d

Ioan. 20. c

quæris. Illa existimans quod hortulanus esset &c. Gregorius: An non ei spiritualiter hortulanus erat, qui in eius pectore per amoris sui semina virtutum virentia plantauit? Item vbi quærendus est sponsus nisi in thalamo? In lectulo meo per noctem, &c. Item vbi quærendus est sacerdos, nisi in templo? Dolentes quęrebamus te. In templo autem inuenerunt. Cor autem nostrum hortus est bonorum operum in fructificatione, thalamus in dilectione, templum in oratione. In tẽplo enim orãdum est. De tertio: Simile est regnum cœlorũ homini quærenti, &c. Pretiosa Margarita est Christus, qui tanto pretiosior esse cognoscitur, quanto veracius quæratur. Gregorius: Sancti viri omnis præsentis vitæ copiam reputant inopiam, quia nihil extra Deũ menti sufficit, qui veraciter Deum quærit. Libenter & diligenter quæreret homo gemmam valentem mille marchas, quanto magis quærere decet hanc margaritã, quæ melior est toto mundo? Bene dicit hic: sua dedit omnia, & comparauit eam. Pro dilectione enim Dei totus mundus cõtemnitur: Si dederit homo omnem substãtiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Sicut autem in mobilibus nihil pretiosius vita, ita nihil pretiosius quærere possumus gemmis virtutum, de quibus hic dicitur: Quærenti bonas margaritas. Itẽ regnum glorię: Primum quærite regnum Dei. Item vitam animæ, quæ est Christus. Psalmus: Quærite Dominum & viuet anima vestra, id est, quærite panem, vt viuat anima vestra. De quarto dicitur hic: *Quærite & inuenietis*. Aurum quæritur libenter, vbi citius inuenitur. Et ecce gratia Dei, immò Deus omni auro pretiosior, certissimè inuenitur, si pure, si integre, si congrue quæritur. Pure sine fictione: In simplicitate cordis quęrite illum, quoniam inuenietur. Item integre sine dimidiatione, vt non partim Deo, partim mundo, vel carni, vel diabolo seruiatur, sed totaliter Deo: Quæritis me & inuenietis, cum quæsieritis me in toto corde vestro. Item continue sine derelictione: Inuenitur ab his, qui quærunt illum. Et: Si quæsieritis eum inuenietis, sin autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

Cant. 3. a
Luc. 2. g

Mat. 13 f

Cant. 8. c

Mat. 6. d.
Psal. 68. d

Sap. 1. a

Ier. 29. c

Sap. 6 b
2. Par. 15. a

SERMO VII.

Luc. 11. b

QVærite & inuenietis. Si quæritis meditando, seu desiderando, orando, bene agendo, inuenietis in mũdo gratiam, in iudicio iustitiam, in cœlo gloriam. Vnde: Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitã, iustitiam, & gloriam. De primo: Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Triplex autem est inuentio gratiæ. Inueniunt enim boni quærentes peccatorum indulgentiam: Ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem. Interrogat seipsum homo in conscientię discussione, arguens seipsum quare istas, vel alias iniquitates fecerit. Facit enim sic iudicium in corde suo. Gregorius: Conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor cruciat. Interrogat quoque vicarius Dei in confessione. Interrogabit & Deus in extrema examinatione: Interrogabit opera nostra, &c. Inueniũt virtutũ opulentiam: Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, &c. Thesaurus in agro, est opulentia virtutum in corde. Iste thesaurus etiam in sepulchro religionis inuenitur, & pœnitentiæ: Quasi effodientes thesaurũ, gaudent vehementer cum inueniũt sepulchrum. Item inueniunt cognoscendorum sapientiam, quod etiam de sapiẽtia increata, quæ est Christus intelligi potest, qui per stellam veræ cognitionis inueniri potest: Inuenerũt puerum cum Maria matre eius. Sicut autẽ nec sol in nocte, nec rosa in stabulo, sic nec Christus in carnali anima inuenitur: Non inuenitur in terra suauiter viuentium. Bernardus: Circuire possem cœlum, terram, mare, & aridam, & nusquam te inueniã nisi in cruce, ibi dormis, ibi pascis, ibi cubas in meridie. De secundo: Qui timent Deum, inuenient iustum iudicium

Prou. 21. c
Hebr. 4. d

Eccl. 18. c

Sap. 6. a
Mat. 13. f

Iob 3. d

Matt. 2. b

Iob 28. b

Eccl. 32. c

cium. Hic viduæ & pauperes, & Deum timentes raro inueniunt iustitiam, ibi autem inuenitur. Aug. Ferto iniurias, securus esto, faciet enim Dominus misericordias & iudicium omnibus iniuriam patientibus. Sed attende in die nouissimo triplicem inuentionem timentibus Deum. Inuenient enim membra sua in resurrectione, siue lupi, siue canes, siue vermes comederent ea: Alij distenti sunt non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionem, inuenient opera bona in manifestatione: Mitte panem tuum super transeuntes aquas, & post multa tempora inuenies illum: inuenies certe panem eleemosynarum tuarum, quando dicetur tibi illud: Esuriui & dedistis mihi ad manducandum, &c. Sic & alia bona ibi inuenies. Econtrario de quibusdam dicitur. Psal. Dormierunt somnum suũ, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. In resurrectione enim de somno mortis surgent, & nihil inuenient in manibus suis. Aug. Vis aliud inuenire in manibus tuis postea, noli contemnere modo manum pauperis, & respicere manus inanes, si vis habere manus plenas. Item inuenitur iustitia in retributione. Bene fac iusto, & inuenies retributionem magnam, & si non ab ipso certè à Domino. Econtario impij inuenient malam retributionem. Psalm. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis. De tertio: Mulier gratiosa, id est, anima sancta, inueniet gloriam. In hac gloria inuenient iusti super se opulentiam, & diuinitatem: Qui manè vigilauerint ad me, inuenient me. Mecũ sunt diuitiæ, & gloria, & opes supernæ, & iustitiæ. Bernard. Additur iustitia, quia in mundo diuitiæ, & gloria, & opes sæpe cum iniustitia habentur. Vnde iniusti diuites iustos æternos attingere non possunt: Faciliùs est camelum, &c. Item inuenient intra in se gratissimã iucunditatem: Gaudium & lætitia inuenientur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Vnde dicit vtrumq; scilicet gaudium, & lætitiam, propter vtramque stolam, siue gloriam corporis, & animæ, qui ecõtrario hic gaudent contra Deum, ibi gaudere in Deo non possunt: Extrema gaudij luctus occupat. Item inuenient extra se iucunditatem, sc. angelorum, & hominum: Ingredietur & pascua inueniet. Sicut in pascuis multæ sunt herbæ, quibus oues reficiuntur, sic intra nos tot erunt herbæ, quot merita nostra, extra nos tot herbæ, quot sancti, vel potius, quot sanctorum merita & præmia, quibus æternaliter reficiemur: In montibus excelsis Israël erunt pascua eorum, ibi requiescent in herbis virentibus. Montes excelsi, sunt ordines angelorum.

Hebr. 11. g — Eccl. 11. a — Mat. 25. d — Psal. 75. a — Eccl. 12. a — Psal. 20. b — Prou. 11. b — Prou. 8. b — Mat. 19. d — Isa. 51. b — Pro. 14. b — Ioan. 10. d — Ezech. 34. d

SERMO III.

CONfitemini alterutrum peccata vestra Beatus Isidor. Confessio sanat, confessio iustificat, confessio peccati veniam dat, omnis spes in confessione consistit in misericordia. Quia ergo tam necessaria est confessio, considerandum est, cui, quid, quando, quomodo, tu debeas confiteri. Attende ergo confessoris auctoritatem, sceleris fœditatem, temporis congruitatem, confessionis qualitatem. De primo: Ite, ostendite vos sacerdotibus. August. Præueniat homo iudicium Dei per confessionem: præcepit enim Dominus mundatis, vt ostenderent se sacerdotibus. Sacerdos ergo debet esse cui confitendum est, & talis sacerdos, qui tibi sciat dare consilium. Quidam autem si in eadem parochia sciant sedentes decem sacerdotes libentius accedunt ad simpliciorem, contra quos ait August. Qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiam quærat sacerdotem scientem soluere & ligare, ne vt si negligens circa se extiterit, negligatur ab eo, qui misericorditer monet & petit, ne ambo in foueam cadant. Confitendum ergo est habenti auctoritatem, & scientiam. *In necessitate tamen laico confitendum, si sacerdos haberi non possit.* Aug. Fit dignus venia ex sacerdotis desiderio, qui crimen confitetur socio. Si autem nec laicum habere possis, confitearis Domino confessori summo. Psal. Dixi confitebor

Iacob. 5. d — Luc. 17. c — Psal. 31. b

Domino. De secundo: Qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autẽ confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Ecce scelera debet confiteri homo, & sua non alterius scelera. Psalm. Confitebor aduersum me, &c. Non solum autem scelera mortalia, sed etiam venialia peccata sunt confitenda. August. Ista assidua peccata, & quodam modo necessaria assiduè lauentur in confessione, assidua restaurentur iubilatione. Item super illum locum: Confitemini alterutrum peccata vestra, ait Beda: Coæqualibus quotidiana & leuia, & grauiora sacerdotibus pandimus. Melius tamen est, & leuia, & grauiora sacerdotibus confiteri: potest autem homo confiteri scelera sua secundum transgressiones decem mandatorum, vel secundum ordinem septem mortalium vitiorum, & filiarum eorum. Confiteri quoque debet circumstantias peccatorum de quibus versus:

Aggrauat ordo, locus, perfecta scientia tempus:
Ætas, conditio, numerus, mora, copia, causa.
Et modus in culpa, status altus, lucta pusilla.

De tertio: Viuus & sanus confiteberis. Ecce tempus confessionis, dicitur viuus in mundo, quia non potest confiteri in inferno. Psal. In inferno autem quis confitebitur tibi? Maximè autem tempus confessionis est, dum sanus es, dum pœnitentiam facere potes. Confitendum est ergo huius vitæ tempore, non tempore vno, sed multis temporibus: Confitebantur peccata sua &c. vsq; quater in die, & quater in nocte confitebantur. O si modo quater in anno confiteri velles. Semel quilibet tenetur, postquam ad annos discretionis venerit, & recipere corpus Domini, alioquin sicut dicit canon, ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens ecclesiastica careat sepultura. Quanto ergo sæpius, & etiam pluribus homo confiteaur, tanto melius est. Aug. Quãto pluribus cõfitetur in spe venię turpitudinem criminis, tanto facilius consequitur gratiam remissionis. De quarto: Require primum in primo sermone: *Confitemini alteruitrum peccata vestra*, per totum, vbi satis inuenies qualiter homo debeat confiteri. De quo etiam nota versus:

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis.
Vera sit, accusans fortis, parere parata.

O peccator si confitearis, ad confessionem quoq; te alliciat quod ait Augustinus: Credendum quod omnes eleemosynæ, opera iustitiæ, & operationes misericordiæ succurrant recognoscenti mortem suam ad conuersionem.

Pro. 28. b — Psal. 31. b — Circumstantiæ peccatorum. — Eccl. 17. d — Psal. 6. a — Num. 9. a — De pœn. & remiss. c. omnis. — Supra ser. 1. in Rogationibus. — Idem Centil. sec. 51. to. 6.

SERMO IV.

PVlsate & aperietur vobis. Magna gratia ille hoc dicit, qui, sicut dicitur in Apocalypsi, habet clauem Dauid, qui aperit, & nemo claudit, &c. Considerandum autem quod est pulsatio diuina, humana, diabolica. Pulsat Deus, pulsat homo, pulsat diabolus. De primo: Ego sto ad ostium, & pulso, &c. *vsque* cœnabo cum illo. Ostium cordis est liberum arbitrium, ad quod pulsat Deus bàculo crucis, tintinabulo prædicationis, malleo timoris damnationis. O infelix obstinatio peccatoris, statim aperis ostium amico, & non vis aperire Deo tuo stanti ad ostium. Intromittis adulterum turpissimum, scil. diabolum, & non pulsantem sponsum speciosissimum. Audiuit autem hunc sponsum illa sancta anima, quæ ait: Vox dilecti mei pulsantis, aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, & immaculata mea. Quæcunq; anima sic pulsantem Dominum non audit, mortua est. Bern. Pulsat Dominus voluntatem, & inuenit eam mortuam, vtpotè veneno sæcularis delectationis suffocatam. Pulsat sensualitatem, & inuenit insanam. Sed quia non auditur pulsans suauiter, pulsat tãdem & grauiter per infirmitates, & aduersitates: Vos similes hominibus, &c. *vsq;* cum venerit, & pulsauerit: Glos. Per ægritudines mortem propinquam demonstrando. De secundo dicitur hic. *pulsate*, & aperietur

Luc. 11. b — Apoc. 3. b — Apoc. 3. b — Cant. 5. a — Luc. 12. e

vobis. Pulsandum est desideriis, & suspiriis, lacrymis, orationibus, castigationibus ad ostium diuinæ misericordiæ. Diu autem & altè pulsandum est propter distantiam ostiarij, scilicet Christi de quo: Huic ostiarius aperit. A quo homo tanto plus distat, quanto plus peccat. Psalmus: Longè à peccatoribus salus. Aug. Non regionibus longè est quisque à Deo, sed affectibus. Amas Deum, propè est, odisti Deum, longè est: Sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatę sunt vię meę à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Itē propter periculum pulsantis, quoniam hostes ad occidendum sequuntur: Omnis Israel pari mente, & obsecratione clamauit ad Dominū, eo quod eis certa mors impenderet. Esther quoq; regina confugit ad Dominum pauēs ad periculum, quod imminebat. Nota historiam. Esther est anima: Aman est diabolus, quo persequente fugiendum est, pulsandum est in oratione ad Dominū: Clamabunt à facie tribulantis. Pulsate nunc charissimi quàm diu dies est misericordiæ, ostium nō est clausum, alioquin pulsabitis post mortem, vel in iudicio inutiliter: Cùm autem intrauerit paterfamilias, & clauserit ostiū, incipietis foris stare, & pulsare ad ostiū, &c. Glossa: Claudet ostium, cum reprobis locum pœnitentiæ tollet, qui foris stantes pulsabunt, id est, à iustis segregati misericordiā, quam contempserunt, frustra implorant. De tertio: Nullus audebat cubiculum, id est, tabernaculum virtutis Assyriorum pulsando, vel intrando aperire. Ex hoc patet quod alia tabernacula bene pulsabant Assyrij. Ex quo accipitur quòd Assyrij sunt dæmones, qui in negotiationibus frequēter nos circumueniūt. In tempore enim negotiationis pro vili pretio emunt animas. Quidam enim vendunt eis animas suas pro temporalibus quidam pro luxuriis, quidam pro aliis vitiis: Puellam, id est animā, vendiderunt pro vino, vt biberent, pro vino carnalis scil. voluptatis. O quàm infelix mercator, ô quàm gloriosum est quod amittitur! quàm graue quod mercatur! quàm vile quod appetitur! quàm infelix commercium, fœda voluptate ardorem mercari sempiternum! Tabernacula dæmonū sunt peccatores: Abundāt tabernacula prædonum, id est dæmonum, qui prædantur animā ab omni bono, vt crucietur in æterno supplicio. Tabernaculum virtutis eorum est magnus exercitus peccatorum & obstinatus, & multos ad decipiendum trahens peccatores. Pulsatio Assyriorum est impugnatio dæmonum, qui nō solùm delectationibus pulsant, sed quandoq; aduersitatibus, sed quia capitalem quemlibet peccatorē inquietare per aduersitatem dæmones quandoq; non audēt, ne fortè ad flagellū conuertatur: ideò ad tabernaculum virtutis non pulsatur, vel quia non adeo securi sunt propter illud: Ducūnt in bonis dies suos, &c. Vnde de nullis, quantumcunq; magni peccatores fuerint, nisi desperent, prosperantur, de iis autem, qui ob successus securi sunt, dici potest illud Gregorij: Continuus successus rerum temporalium certissimum æternæ damnationis est indicium.

Ioan. 10. a
Psalm. 118. u
Isa. 55. c
Esth. 13. d
Isa. 19. d
Luc. 13. e
Iudi. 14. e
Ioël. 3. a
Iob 12. a
Iob 21. c

SERMO X.

Pulsate, & aperietur vobis. O quanta consolatio esset, si carcer captiuo, thesaurus mendico, palatium expulso, sepulchrum mortuo, aperiretur, ô quàm libenter tales pulsarent pro apertione. Et ecce hic dicitur: *Et aperietur vobis.* Aperietur vtique carcer culpæ ad euadendum, thesaurus gratię ad accipiendum, palatium gloriæ ad ingrediendum, sepulchrum miseriæ ad resurgendum. De primo: Spiritus Domini super me, &c. vsque eo quod vnxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarē captiuis indulgentiā, & clausis apertionem. Mederi ad cōtritionem, apertio ad confessionem, indulgentia ad satisfactionem referri potest. Nota quod dicit vt mederer. Medetur enim Deus animabus per contritionem, & pœnitentiam. O insania ægroti, anima tua languet in peccatis vsque ad mortem æternam, & non quæris medelam. Primo die quæris corporis medelam, & non animæ, è triginta vel quadraginta annis languentis. Ioannes Chrysost. Si forte in corpore paruum aliquid morbi pulsauerit, statim medicos adhibemus, & pecuniā profundimus: anima verò quotidie cum vulneretur, cum per singula lanietur, vratur, præcipitetur, & modis omnibus patiatur, ne parua quidem pro ea nos cura sollicitat. Item nota quod ait, prædicarem captiuis indulgentiam, solet maxime indulgentia dedicationi tēpli, vel altaris, vel accipientibus crucem prædicari. Sic certè, si templum animæ tuæ, & altare cordis Deo dedicatur, & si crucem pœnitentiæ acceperis, indulgentiam magnā habebis: Indulgentiā eius cum lacrymis pōstulemus. Item nota quod ait: Clausis apertionem. Diabolus tenet peccatorē clausum, sed ecce Christus clauem ad aperiendum de cælo portauit & amico tuo reliquit: Tibi claues, &c. Sed heu diabolus cauet, ne aperiatur: Vinctis eius non aperuit carcerē. De secundo: Domine Deus audi clamorē populi huius, & aperi eis thesaurū tuum fontē aquæ viuæ. Certè thesaurum dicit, nō aurum, non argentum, sed fontem aquæ viuæ. Aquę sunt irrigationes gratiarum Spiritus sancti: Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Aperit ergo Christus thesaurū suum, vt tu aperias ei thesaurū tuum: Apertis thesauris suis, &c. Solent reges aperire thesaurū tempore belli, sic & Christus militibus suis thesaurū gratiarum ad danda stipendia aperit, quos fideles in bellis contra hostes animę noscit. Psal. Aperis tu manum tuā, &c. Aug. Mirabiliter suorum fidelium pauperiem ditauit, & indeficientibus bonis thesaurus plenus ipse permansit. Sed heu econtrario diabolus suis militibus, scil. superbis, auaris, luxuriosis, aperit thesauros illos, de quibus: Nil profuerunt thesauri impietatis. Vnde de Antiocho, qui diabolum significat: Aperuit ærarium suum, & dedit stipendia exercitui, &c. De tertio, Psalm. Aperite mihi portas iustitiæ, &c. *vsque*, iusti intrabunt in eam. Hæc autem apertio facta est per clauem crucis Christi, de qua: Domus Dauid dabo clauem super humerum eius, & aperiet, & non erit qui claudat, scilicet ante diē indicij. O gratia magna, anima de proprio domicilio corporis expellitur, vt palatium cæli ei aperiatur, sicut patet de Stephano: Video cælos apertos, &c. Sequitur: Et claudet & non erit, qui aperiat scil. post diem iudicij. Nulli enim postea aperietur. Vnde: Domine, Domine aperi nobis, &c. *vsque* nescio vos. Gregor. Tunc regni ianua lugentibus claudetur, quæ modo quotidie aperitur, sed heu sicut cęlum apertum est prudentibus, & infernus fatuis & charitatem non habentibus est apertum: Dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absq; vllo termino. De quarto: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos in terram Israël, id est, in patriam cælestem. Quidam sunt, quorum sunt corpora in sepulchro, sed animæ in inferno. Clauem autem ad aperiendum quod mors clauserat in sepulchro, & diabolus in inferno, sibi retinuit Christus: Habeo claues mortis, & inferni. Tunc certè aperietur terra ad iudicium resurgentibus, quæ aperta est quandoque ad infernum descendentibus. Psalmus: Aperta est terra, & deglutiuit Datan.

Luc. 11. b
Isa. 61. a
Iudith. 8. b
Matt. 16. c
Isa. 14. b
Num. 20. b
Ioan. 4. b
Matt. 2. b
Psalm. 144. c
Prou. 10. a
1. Mac. 3. d
Psalm. 117. c
Isa. 22. f
Act. 7. g
Matt. 25. a
Gregor. hom. 12. in Euangel. tom. 3.
Isa. 5. d
Ezech. 37. g
Apoc. 1. d
Psalm. 105. c

IN ASCENSIONE DOMINI.

Sermo I.

NVNQVID *ad preceptū tuū eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?* Aquila Christū significat, qui hodie eleuatus ad cœlos ascendendo, in arduis nidum suum posuit ad dexteram patris sedendo. Bene autem Christus aquilæ comparatur propter sanctissimam communionem, propter gloriosissimam resurrectionem,

Iob 39. d
Christus aquilę comparatur.

rectionẽ,propter ſubtiliſſimã aſcenſionẽ , propter limpidiſſimã cognitionẽ.De primo:Pulli aquilæ lãbunt ſan- Iſa.39.d
guinẽ,lãbunt fideles ſanguinẽ de calice:Bibite ex hoc Mat.26.e
omnes:hic eſt,&c.Lãbũt etiã in deuota paſſionis Chriſtus recordatione.Certè nũquam fuit aquila ita liberalis,ſicut aquila noſtra Chriſtus? Aquila enim licet ſit tantæ liberalitatis,quod eſcam ſuam communicet aliis auibus , non tamen propriam carnem , vel ſanguinem corporis ſui communicat , quod vtique Chriſtus facit : hic enim ſanguis non ſolum pullos paſcit, ſed etiam pullos liberat , ſicut ſtruthio liberauit pullum ſuum.Require ſupra in ſermone : *Sanguis hircorum*, hic ſanguis hircorum non ſolum pullos paſcit non ſolum pullos liberat, ſed etiam pullos viuificat,ſicut de ſanguine pelicani dicitur quod pullos ſuos mortuos tertia die viuificat. Pelicanus noſter eſt Chriſtus.

Aquila liberalis ſed liberalior Chriſtus.

Pſal.101.b Pſalmus:Similis factus ſum pelicano,&c.De ſecundo,
Pſal.102.a Pſalmus:Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Aquila
Phil.3.d noſtra,ſcil. Chriſtus renouatus eſt:Reformabit corpus humilitatis noſtrę configuratum corpori claritatis ſuæ , tunc plumas antiquas miſeriarum præſentiũ proiiciemus,tunc per dotem agilitatis celeriores omni
Iſa.40.g aquila erimus:Aſſument pennas,vt aquilę current, & non laborabunt,&c.Reuera enim corpus glorificatum citius tranſiret mille milliaria,quam aquila vnum paſſum. Anſelmus : Velocitas agilitaſq; tanta nos concomitabitur,vt ipſi angelis Dei æque celeres ſimus , qui de cælo ad terras,& econuerſo dicto citius delabuntur. Nota quod aquila , quia ſenectute præ nimia curuato roſtro cibum ſumere non valet,langueſcit. Vnde cogẽte inedia tandem vncum roſtri ad petram decutit , & tunc ſumẽs cibum renouatur. Sed certè ſi renouari vis per glorioſam reſurrectionem,oportet te ad duram, & grauem pœnitentiæ petram curuitatẽ roſtri , id eſt de-
1.Pet.2.a tractiones,periuria,mendacia,& alia peccata labiorum deponere,immò omnium peccatorum curuitatem. Deponentes omnem malitiam:ſic enim cibum doctrinæ, & Euchariſtiæ ſpiritualiter ſumere poteris. De tertio dicitur hic:*Nunquid ad præceptum tuum,&c.* Eleuatus vtique fuit Chriſtus ſuper nouem choros angelorum: aſcendit ſuper Cherubin,&c.Nidum ſiue ſedem habet ad dexteram maieſtatis in excelſis. Pulli huius debent addiſcere altè volare pennis virtutũ:ad hoc enim aqui-
Deu.32.b la noſtra Chriſtus nos inuitãs ſuper nos volauit : Sicut aquila prouocans, &c. Alæ autem , quibus volandum eſt,ſunt charitas Dei,& proximi. Aug. Quiſquis dilexerit Deum & proximum,animam ſuam habet pennatam liberis alis,ſancto ſcil. amore volante ad Dominũ, quicunq; alarũ iſtarum carueris ad cęlum non volabis, his autem alis non ſolum volamus ad Dominum , ſed
Apoc.12.b etiam effugimus diabolum:Datæ ſunt mulieri duæ alæ aquilæ magnæ,&c.His alis draconem ſeptẽ capita habentem,id eſt diabolum,cum ſeptem capitalibus vitiis
Iob.39.d euadis.De quarto nota quod aquila acute videt:De lõge oculi eius proſpiciunt,ita Chriſtus acutiſſime videt:
Hebr.4.d Omnia nuda & aperta ſunt oculis eius.Vnde neque in tenebris,neq; in angulis occultiſſimis aliquid fit,quod non videat, immò & cogitationes cordis noſtri. Item ſicut ille,qui malum non videt,& deteſtatur, quandoque dicit facienti:Væ tibi,quid facis, ſic Chriſtus acutiſſimè videns mala hominum in terra,clamat peccato-
Apoc.8.d ribus væ,væ, væ:Audiui vocẽ aquilæ volantis per medium cæli dicentis magna voce:Væ. Aquila eſt Chriſtus , habitantes in terra, terreni peccatores ſunt,quibus dicit:Væ pro peccato cordis, væ pro peccato oris, væ pro peccato operis. Vel væ in mortis extremo , væ in iudicio,væ in inferno.

SERMO II.

Act.1.b HIc Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, &c. Cõſiderandum eſt quando ierit in cælum Ieſus & ſic videbimus quo modo in die nouiſſimo veniet

A quemadmodum iuit in cælum. Iuit ergo in cælum hodie Ieſus in voce tubę,& ſuſcipiente nube,& comitatu turbæ,& data benedictione. Sic vtique veniet cum tuba iudicandos excitante,cum nube iudicium approbante,cum benedictione electos lætificante.De primo:
Aſcendit Ieſus in iubilo:vocem tubæ vocem angelorũ Pſal.46.a
credimus Deum laudantium,ſic vtique veniet in tuba.
Ipſe Dominus in iuſſu,& in voce, &c. Gloſſa: Tuba 1.Theſ.4.d
magna Dei erit vox angelorum.Item ſecundum Gloſſam:Ideò ait : in tuba, quia ſicut tuba vtimur in bellis & in feſtis,ita in iudicio inimicis Domini, ſcil. peccato-
ribus graue bellum inſtabit: Acuet iram diram in lan- Sap.5.d
cea,& pugnabit cum eo orbis terrarum contra inſenſatos,&c. Verè inſenſati ſunt peccatores.Item in iudicio amicis Domini,ſcil.bonis inſtat æterna ſolemnitas
B in cæleſti Sion:Reſpice Sion ſolemnitatis noſtræ ciui- Iſa.33.e
tatem.&c. O felices qui ad hanc perueniunt ſolemnitatem. Bernardus: Æterna omnium bonorum erit ſolemnitas facie ad faciem intueri,eius dulcedine ſine faſtidio ſatiari,eius viſione ſine defectu perfrui.De ſecũdo:Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum,ita ad iudiciũ Act.1.b
reuertetur in nube:Videbunt filium hominis venientẽ Mat.24.e
in nubibus cæli cum virtute magna & maieſtate. Nubes protegit ab æſtu ſolis. In nube ergò Dominus veniet quoniam bonos ab ardore iudicij obumbrabit. Vnde & boni vmbram nubium intrabunt : Simul rapie-
mur cum illis in nubibus,&c. Væ tunc impiis, qui non 1.Theſ.4.d
in obumbratione:ſed in ardore erunt , ſicut ſignificatũ Exod.13.d
eſt , vbi legitur quod Dominus præcedet Iſraël in die 14.d
in columna nubis,in nocte in columna ignis,&c. Dies
C eſt vita iuſti,nox verò vita peccatoris:Eratis aliquãdo Epheſ.5.b
tenebræ , nunc autem lux in Domino. In die ergò in nube,in nocte vero in igne apparuit Dominus , quia
ipſe in iudicio proteget bonos,& vret malos. Vnde & Dan.7.d
legitur quod vidit ipſe Daniel thronum igneũ, & nubem,in qua venit Dominus,id eſt,filius hominis. De
tertio,Pſalmiſta:Currus Dei decem millibus multiplex Pſal.67.d
millia lætantium,Dominus in eis in Synai in ſancto, aſcendiſti in altum,cœpiſti captiuitatem. Currus Dei aſcendẽtis dici poteſt exercitus angelorum,currus vtique non neceſſitatis,ſed dignitatis. Auguſt. Sublatus
eſt Chriſtus , &c .Require ſupra in ſermone:*Tunc aſ-* Pag.73.
ſumpſit. Quod autem dicit:decem millibus, hoc ad angelos:Quod dicit:millia lætantium,hoc ad animas cum Chriſto aſcendentes referri poteſt. An autem ad literã
D decem millia cum Chriſto aſcenderint angelorum , an numerus certus pro incerto ponatur , Deo committamus, cum multis, cum millibus lætantium angelorũ, & animarũ Chriſtus aſcendit. Ita vtiq; ad iudicium
cum multis millibus veniet. Vnde in Canonica Iudæ: Epiſt. Iud. d.e
Ecce veniet Dominus in ſanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes , & redarguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorũ,&c.Multa erunt millia,quæ adducet Dominus,vt ipſis præſentibus , & approbantibus faciat iudicium.Multa certè millia,quę adducet Dominus non ſolum ſanctorum , ſed & angelorum cuſtodum animarum noſtrarum, qui tranſgreſ-
ſionum teſtes eſſe poſſunt,& vitiorum:Millia millium, Dan.7.
&c.Notabile eſt quod in aſcenſione decem millia deſcribũtur.Gregorius: Ardente cęlo,ardente terra,coru
E ſcãtibus electis cum Angelis,& Archangelis,cũ thronis & dominationibus, cum principibus & poteſtatibus , tremendus iudex apparebit. De quarto : Eleuatis
manibus benedixit eis:Et factum eſt dum benediceret Luc.24.g
illis,receſſit ab eis,& ferebatur in cælum. Ita vtique
veniet ad iudiciũ cum benedictione : Venite benedicti Mat.25.d
patris mei,&c. Benedixit illis , ſuper quos leuauit manum dexteram ad benedicendum. Vę illis, ſuper quos eleuabit ſiniſtram manum ad percutiendum,quam iam
leuauit ad percutiendum paratus : Ego leuabo manum Eze.36.b
meam , vt gentes , quę in circuitu veſtro ſunt,& ipſæ confuſionem ſuam portent.Scitis autem quanto altius manus leuatur,tanto fortius percutit. Quam horribiliter ergò putas in iudicio Dominum percuſſurum , qui

Deut.32.f tam altissime leuauit manum:Leuabo ad cælum manus meas.

A

SERMO III.

Luc.19.c *Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum,& reuerti.*Pulcherrimè in verbis Christi ad cælum ascensio, & Christi ad iudicium reuersio ostenditur.Primum in verbo abeundi, secundū in verbo redeundi.De primo,nota quod abiit Christus ad regnum accipiendum , abiit ad hospitium disponendum , abiit ad Spiritum sanctum emittendum, abiit ad desiderium accendendum. De primo dicitur hic: *Homo quidam nobilis,&c.*Nobilis est Christus,&c. August. Nobilitas fuit nascentis in virginitate parientis. B Nobilitas autem parientis in diuinitate nascentis.Nobilis est Christus secundum carnem, nobilior secundū animam,nobilissimus secundum diuinitatem. Iste nobilis abiit in ascensione,in regionem longinquam patriæ cælestis,accipere super Angelos & Archangelos, & omnes sanctos & sanctas regnum gloriæ,& ita accepit regnum. Quod omnes de manu eius accipiant: Sap.5.e Accipient regnum decoris,& diadema speciei de manu Domini.Meritò super omnes est exaltatus, qui fuit super omnes vilificatus: Phil.2.a Humiliauit semetipsum factus obediens,vsque ad mortem, &c. O verè felices huius regni hæredes,cuius pulchritudo tam incomprehensibilis. August. In pulchritudine huius sæculi propè iā ineffabili viuūt tecum mures, serpentes,& vermiculi, quale ergo decus est illius regni,vbi tecum non viuēt C nisi Angeli?Nobilis autem iste accepto tam nobili, & glorioso regno,reuertetur cum senatoribus suis Apostolis in die nouissimo: Prou.31.c Nobilis in portis vir eius,quando sederit cum senatoribus terræ. O verè bona sponsa Ecclesia,bona anima, quæ tam nobilem habet virum. Ciues qui oderunt istum nobilem, non solum Iudæi, sed etiā Christiani sunt,qui bene ciues eius sunt, quia in ciuitate eius,id est,in Ecclesia morantur. Hi perfidā legationem peccatorum mittunt, quibus Dominum suum Christum abiiciunt, & super se regnare nolunt. Quot enim mala faciunt opera, tot nuntiis Christo contradicunt. Sed Christus ad iudicium reuertens ipsos interfici faciet. De secundo : Ioan.14.a Si abiero & præparauero vobis locum: iterum veniam & accipiam vos ad D meipsum, vt vbi sum ego & vos sitis. Quamvis enim locus gloriæ ab æterno sit electis præparatus: Mat.25.d Venite benedicti, &c. tamen Christus specialiter locum præparauit,quantum ad effectum, quia obstaculum remouit, quia placauit patris offensam , mundauit nostram conscientiam,& aperuit cæli ianuam. In hoc loco non omnes cum ipso erunt, quia non nisi electi. Vnde de reprobis dicitur : Baruc.3.b Vbi sunt,qui in auibus cæli ludunt? &c. Quære in sermone:*Volo pater.*Si omnis amœnitas, & oblectatio,quam in locis omnibus habent pisces in mari,& in aquis,volucres in aëre,& ramis,animalia in siluis & pascuis,homines in hortis, & in cellariis , & in choreis , & in omni loco , quibus homo in mundo vnquam fuit,libentius simul & semel esset in vno loco:O quam delectatio ingens esset. O quāto ingentior erit cuilibet oblectatio ex colle cæli deliciosissimo , in quo iucundius est manere vno die,quam omnibus die- E bus sæculi in loco prædicto. Psalmista : Psal.83.c Melior est dies in atriis tuis super millia. August.Tanta est pulchritudo iustitiæ,&c.Require supra in sermone:*Catelli edunt de micis.* Nec certe actus erit habitatoribus locus iste: Baruc.3.e O Israël quam magna est domus Dei,& ingens locus possessionis eius.Magnus est,& non habens finem,excelsus & immensus. Nec solum paratus locus, immò parata omnia: Mat.22.a Væ vobis miseris.Quære in sermone:*Venite ad me.* Ibi paratus est locus spatiosus,cibus deliciosus,cœtus copiosus.Væ autem illis, quibus paratus est locus in inferno , de quo : Luc.16.f Rogo igitur te Pater,vt mittas Lazarum in domū patris mei,habeo enim quinque fratres , vt testetur illis, ne ipsi veniant in locum hunc tormentorum.Diues ille in inferno nuntium habere non potuit ad quinque fratres suos. Quilibet ergo in hac vita amicum suum præmoneat,quem in periculo videt , qui in inferno non potest succurrentem aliquem inuenire.De tertio: Ioan.16.a Si enim non abiero , paraclitus non veniet ad vos. Ac si diceret : Nisi dederitis quod amatis,non habebitis quod desideratis. Luc.6.c Date,& dabitur vobis. Bernardus:Gratum quoddā commerciū inter cælum,& terram existit celebratum,vt illis daretur caro Christi , istis consolatio paracliti , essetque in terra spiritus , caro in cælis, ac deinceps omnia essent communia in æternum.Nota quod dixit:Nisi ego abiero.Non enim ante Ascensionem suam misit eis paraclitum,non propter suam impotentiam , sed quia ipsi corporali præsentia Christi contenti erant. Bernardus: Delicata est diuina cōsolatio,non datur omninò admittendus alienam.Item non decuit ipsum miserum dotare seruos suos secundum Glossam in Ioannem : Spiritus nondum,&c Si quis diceret:Si non abiero in cellarium,non habebitis vinum.Gratia enim Spiritus sancti vinum est: Act.2.a Musto pleni sunt isti.Item ac si diceretur:Si nubes non ascenderit,pluuia non descendet,scil. gratia Spiritus sancti: 3.Reg.18.g Ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis ascendebat de mari,id est,humilis caro Christi de mundo.Item ac si diceretur:Si sol non abierit in altum,non senties calorem. Calor autē est virtus Spiritus sancti.Psalmus: Psal.18.a Occursus eius vsque ad summum &c. Dicit non est qui se abscondat , quod est signum præsentiæ eius. Bernardus : Nullum signum certius præsentiæ Spiritus sancti, quam desiderium amplioris boni.Item ex motu cordis eius intellexi præsentiā eius. Cœpi enim euellere,& destruere,plantare &ædificare, rigare arida,tenebrosa illuminare, clausa reserare , frigida inflammare.Hoc mihi signum videlicet ascēdentis tristis,inquam,fit anima mea, donec reuertatur in terram suam , & solito incalescat cor meum. De quarto: Cant.5.d Quo abiit dilectus tuus,ô pulcherrima mulierum, quo declinauit dilectus tuus, & quæremus eum tecū? Pulchra fuit Ecclesia illa ante legem,pulchrior illa sub lege,pulcherrima ista sub Euangelio,post legem & tempore gratiæ.Huius sponsus dilectus,dulcis,nobilis,pretiosus abiit in Ascensione: Prou.7.c Non est vir in domo, id est, Christus per præsentiam visibilem,abiit via longissima in Ascensione,longa super primam Hierarchiam, longior super secundam,longissima super tertiam.Saccum pœnitentiæ,scil. corpus in quo est;diuinitas secum tulit,in die plenæ Lunæ reuersurus,hoc est,in die iudicij, quando Luna, id est, Ecclesia erit plena completo numero saluandorum. De tali dilecto dicitur : Et quæremus eum tecum.Talis dilectus,ex quo abiit,est,maiori desiderio quærendus. Bernardus:Occultat se Deus, vt ardentius quæratur. Require supra in sermone : *Pater tuus,* & ego,&c.

SERMO IV.

Psal.46.a *Ascendit Deus in iubilatione,*&c.Inuenimus in scripturis,quod ascendit Deus , Angelus,homo, diabolus.Ascendit Deus gloriose,Angelus officiosè , homo deliciosè,diabolus præsumptuosè. Ascendit Deus in iubilatione , Angelus in ministratione, homo in euolatione,diabolus in ambitione.De primo, Psalmus: Psal.46.a Psallite Deo nostro, psallite, &c. Charissimi ascendēte Deo psallite , psallendo cum ipso corde ascendite. Psalmus : Psal.83.b Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum. Sed nota , quod ascendit Deus in passione : Cant.7.c Ascendam in palmam , &c. Item in resurrectione. Psal.67.a Psalmus:Iter facite ei,qui ascendit super occasum,id est,super mortem. Item in ascensione.Psalmus: Psal.17.a Ascendit super Cherubim, &c. Primo modo ascendit Deus Iudæis insultantibus, secundo dæmonibus trepidantibus,tertio Angelis iubilantibus , Apostolis admirantibus,liberatis in communicantibus. Psal. Psal.67.c Ascendit in altum captiuam duxit. De secundo figuratum est,

est, vbi legitur, quòd Iacob vidit Angelos Dei ascendentes per scalam. Nota historiam. Angeli ascendunt, ea, quæ nostra sunt, ad Deum offerentes, descendunt autem ad ea, quę Dei sunt, ad nos deferentes. Patet hoc Tob.12.c in Raphaële, qui cum ascendit dixit: Quando orabas cũ lacrymis, &c. Nota ibi quæ dicuntur. Propter hoc bene Ioan.1.g dicitur: Videbitis cælum apertum, & Angelos Dei ascẽdentes super filium hominis, scil. qui est caput Ecclesię cuius membra sunt omnes fideles. Ascendunt ergo Angeli quotidie de membris ad caput, & descendunt de capite super mẽbra, præcipuè in morte cuiuslibet iusti, apud quem scalam virtutum inueniunt. Huius scalæ duo ligna sunt principalia. Amor Dei, & proximi. Gradus verò sunt timor, castitas, patientia, veritas, & cęteræ virtutes, per quas hic de misericordia in hac scala Dominum innixum videbis, quando cum Iacob super lapidem duræ pœnitentiæ obdormieris, sicut etiã Stephanus, Act.7.g quando inter lapides obdormiuit in Domino, vidit cælum apertum, & Iesum stantem, ad sustinendũ. Si sic ergo moriendo obdormieris, si talem scalam pręparaueris, Angelos pro anima tua descendentes habebis. Bernardus: Non ambigo quin Angeli gratanter in palatio colligant, quem dignanter in sterquilinio visitant. Ier.17.d De tertio: Ingredientur per portas ciuitatis huius reges, & principes ascendentes in curribus, & in equis. Reges coronã portantes & principes, sunt omnes iusti in ciuitate cælesti regnantes, per cuius portas delitiosę ascendunt animæ volantes, sicut de illa sancta anima Cant.8.b dicitur: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis, &c. Currus sunt boni fructus, & status bonorũ hominum. Ascendunt ergo quidam in curru coniugali, quidam in viduali, quidam in virginali. Sed quatuor rotæ sunt necessariæ in curru ad ascendendum, de quibus Psalm.23.a Psalm. Quis ascendet in montem Domini? Certe innocens manibus, ecce vna rota. Et mundo corde, ecce alia rota. Qui nõ accepit in vano animam suam, ecce tertia. Nec iurauit in dolo proximo suo, ecce quarta. Oportet ergo currum bonæ vitæ igneum esse per dilectionem, 4.Reg.2.b vt legitur, quòd Elias in curru igneo ascendit. Ascendunt ergo in curribus euolantes, in equis autẽ resumptis corporibus surgentes. Omnes enim de equis, idest, corporibus eiiciemur in morte. Sed ad equos omnes Apoc.19.c rediemus in resurrectione, boni quidẽ ad albos: Sequebamur eũ in equis albis. De quarto: In cælum conscenIsa.14.c dã, super astra cæli exaltabo, &c. Adhuc autẽ diabolus, & membra eius omnes superbi, ascendere quærunt Psalm.73.d per ambitionem. Psalm. Superbia enim qui te oderunt Iob 20.a ascendit semper. Contra quod dicitur: Si ascenderit in cælũ superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in finem perdetur: Quantum enim ascenderunt mali per ambitionem in mũdo, tantùm descendent per damnationem in inferno. Psalm.106.c Psal. Ascendunt vsq; ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos, &c. Et quantum nunc per triginta vel quadraginta annos ascendunt, tantùm in momento descendent. Bernardus: Luc.10.c Paulatim ascendes, sed non paulatim descendes: Videbam enim satanam sicut fulgur cadentem de cælo.

DOMINICA INFRA OCT. ASCENSIONIS.

SERMO I.

Ioan.15.d Os *testimonium perhibebitis, &c.* Perhibet homo testimonium de Christo, de seipso, de proximo. Primum est testimonium sapientiæ, secundum conscientiæ, tertium iustitiæ. De primo dicitur modo in Euangelio: *Cùm autem venerit paraclitus, &c. vsque: Et vos testimonium perhibebitis.* Quærit Dominus testimonium non propter se, sed propter mundum. Legimus autem Domino perhiberi testimonium suæ credibilis veritatis, honorabilis potestatis, amabilis pietatis, terribilis seueritatis. A De primo: Hic venit in testimonium, vt testimonium, &c. Ioan.1.a Luminis diuinæ veritatis non solùm doctores, sed etiam omnes fideles debent testes esse per fidem. Vnde fides Catholica est illud altare mirificę magnitudinis, quod vocabatur testimonium nostrum, quòd Dominus ipse sit Deus, sicut dicitur: Hoc altare tot habet lapides quot credentes. Ios.22.e,f Et verè mirificæ magnitudinis est hoc altare, tam in longitudine, quàm in latitudine, & profunditate, quia fides attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit nouissima, ipsamdenique æternitatem, suo illo latissimo sinu quoquo modo circumducit. Si ergo charissimi testimonium perhibetis de lumine non in tenebris, sed in lumine ambulate. Sed multi non luminis, sed tenebrarum, non veritatis, sed B falsitatis testimonium Deo dant, qui inconuenientia de Deo affirmant, sicut hæretici, sortilegi, blasphemi, periuri, quæstuarij, & huiusmodi, qui non vera, sed falsa contra Deum testantur. Vnde adhuc hodie dici potest Domino illud: Non audis quanta aduersum te Matt.27.b dicunt testimonia? Talibus testimoniis se lædunt, non Deum, si pugno columnam ferias, te, non columnam lædes. Sic quando blasphemia Deum percutis, teipsum disrumpis. Sed certè licet nunc Deus taceat sicut in passione, ipse tamen verum testimonium feret contra impios in indicio, qui falsum contra ipsum dicunt testimonium in mundo: Accedam ad vos in iudicio, & ero Malac.3.b testis velox maleficis, & adulteris, periuris, &c. De secundo: Testimonium perhibebat ei turba, quæ erat Ioan.12.c cum eo, quando Lazarum vocauit de monumento, & suscitauit eum à morte: propterea & obuiam venit ei C turba, scilicet cum ramis. Magna certè potentia animam de inferis, corpus de mortuis educere. Multa certè maiestatis diuinę habuit Christus testimonia, non solùm adultus, sed adhuc infans, vtpote à Ioanne in vtero, à Magis in stabulo, à Simeone in templo. Augustinus: Hæc sunt testimonia tua Domine Iesu Chri- Luc.1.d ste, antequam tibi substerneretur fluctus maris, cam- Matt.2.b pi cederent imperanti, antequam ventus, te iubente, Luc.2.d siluisset, vel mortui, te vocante, resurrexissent, sol te moriente palluisset, te resurgente terra tremuisset, cælum transcendente patuisset. Nota, si ramis honoratur, qui à morte corporis suscitauit Lazarum, quanto magis ramis bonorum operum honorare debes eum qui à morte animæ suscitat teipsum? Item si sic pro vno D suscitato cum ramis obuiam itur Christo, quantis ergo ramis bonorum operum necesse est ei obuiam eatur, qui totum mundum in die nouissimo suscitabit? Sed Gen.8.b certè ramus boni operis acceptus Christo non est, nisi per Spiritum sanctum, sicut figuratur, vbi ramus per columbam, idest, per Spiritum sanctum, offertur Noë, id est Christo. De tertio: Vnus militum lancea latus eius Ioan.19.f aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua, & qui vidit, testimonium perhibuit, &c. Ecce testimonium diuinæ pietatis. Quæ enim maior est pietas, quàm mori pro impiis, & pia morte impios facere pios? Huius autem pietatis, quæ est in iustificatione impiorum testimonium magnum est: Huic omnes prophetæ testimo- Act.10.g nium perhibent remissionem peccatorum recipere per nomen eius, qui credunt in illum. Qui credunt certè fi- E de viua, non mortua: Fides sine operibus mortua est. Iacob.2.d Nota magna pietas esset, si vni ignosceres, qui domum tuam cremasset, filium tuum occidisset, sponsam tuam violasset. Hoc totum peccator spiritualiter fecit contra Deum. Ipse enim est filius Dei, cor eius domus Dei, anima eius sponsa Dei, & tamen non vnus de huiusmodi accipit remissionem, sed omnes, qui credunt in illum. De quarto: Deus Israel, cui tu testimonium Iudic.13.d dedisti quod vlciscatur de inimicis suis, &c. Hanc vltionem, & temporaliter, & æternaliter exercet Deus, non solùm in testimonium suæ iustitiæ, sed etiam in testimonium humanæ malitiæ. Sicut in Sodomitis apparet: Quibus in testimonium nequitiæ fumiga- Sap.10.b bunda constat deserta terra, &c.

SERMO II.

[Ioan. 15. d] *Vos testimonium perhibetis*, &c. Dicto hodie quo modo homo testimonium perhibeat Deo, nunc dicendum, quo modo sibi & proximo. Perhibet ergo homo sibi testimonium per propriam conscientiam, & hoc tripliciter. Apud Deum in cognitione, apud sacerdotem in confessione, apud omnes in extrema examinatione. [2. Cor. 1. c] De primo: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Sicut facies pulchra, & ornata est gloriæ sponsæ apud sposum, sic facies rugata est ignominia: [Iob 16. b] Rugæ meæ testimonium contra me. Rugæ animæ Christianæ sunt duplices. Ruga prima est bonum ostendere, & malum intendere, bonum exterius ostendere, & malum hypocrisim interius habere. Omnis, qui sic rugatur, turpis est, quia mendax est. Ambrosius: Mendacium est Christianum se dicere, & opera Christi non facere. Secunda ruga est se confiteri quod non est, & maxime in illis, qui dati sunt in exemplum. Vnde Ambrosius: Mendacium est se sacerdotem, vel clericum confiteri, & contraria huic ordini operari. Sed huiusmodi rugas si in facie conscientiæ habueris, Christi sponsa non eris. De secundo: [Matt. 8. a] Ostende te sacerdoti, & offer munus tuum quod præcepit Moyses in testimonium illis. Hoc munus est confessio, quæ est testimonium mundationis tuæ à lepra peccatorum. Hoc autem præceptum diuinum, vt ostendat se sacerdoti, nihil aliud significat, nisi quod in confessione sua omnia, quæ commisit, plenariè pandat, habendo interius contritionem, pandendo exterius per oris apertionem, satisfaciendo posterius per debitam operationem, & tunc poterit dicere cum Psalmo: [Psal. 118. r] Mirabilia testimonia tua Domine, quæ hodie fecisti in me, ideò scrutata est ea anima mea. De tertio: [Rom. 2. c] Ostendunt opus legis scriptũ in cordibus suis, testimonium reddente illis cõsciẽtia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantiũ, aut etiam defendentiũ in die, cum iudicabit Deus occulta hominum. O quam grauissimum testimonium, quando Scriptura propriæ conscientiæ conuincet hominem coram omnibus: [Dan. 7. c] Iudicium sedit & libri aperti sunt, id est, conscientiæ manifestæ erunt. Quid ergo de illis, qui non solum Scripturam conscientiæ, sed etiam sapientię in corde contra seipsos tenent, sicut literati, & alij, qui multa bona sciunt, & mala faciunt? Tales quanto meliorem habent sapientiã, tanto magis habẽt suæ damnationis testimoniũ. [Deut. 31. f] Vnde: Tollite librum istũ, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei nostri, vt sit tibi contra te testimoniũ. Liber in arca, est sapientia in corde. Perhibet homo quoque testimoniũ proximo triplex, videlicet, causale, morale, finale. Primũ perhibetur in causis quotidianis, secundum bonæ opinionis, tertium iudicij finalis. Primum in causis quotidianis: sed heu sæpe falsum: [Pro. 25. e] Iaculum & gladius, & sagitta acuta homo, qui loquitur contra hominem falsũ testimonium. Iaculum contra proximũ, gladius contra seipsum, sagitta contra Deum. In hoc testimonio exigitur, non solum testimonij veritas, sed etiam testimonij pluralitas: [Deut. 19. d] Non stabit testis vnus contra aliquem. Sed valde timendum est, quod Isidorus ait: Ille apud Deum condemnatur, qui aduersus innocentem falsum testimoniũ vel dicit, vel dicentibus credit. Nam non solum reus est, qui falsum de aliquo profert, sed is, qui cito aurem dat. Secundum est testimoniũ bonæ opinionis: [Act. 6. a] Considerate ergò ex vobis viros boni testimonij, &c. Ecce quale testimoniũ habere debent, qui ad officia sumendi sunt. Si ergò prælatum, vel iudicem, si consulẽ si vxorem, si maritum, si Dominum tuum, si ancillam, si socium assumis, si boni testimonij sint attendas. Quidam enim valdè turpe habent testimonium, sicut sunt mendaces, latrones, raptores, &c. de quibus: [Tit. 1. d] Cretenses mendaces, malę bestiæ, ventres pigri, testimonium hoc verum est. Attendenda autem est non solum testimonij veritas, sed etiam testium honestas. A Honestus testis fuit, qui dixit: [Gal. 4. b] testimonium perhibeo vobis, quod si fieri posset oculos eruissetis & dedissetis mihi, nam histrionũ, & infamium & persecutorum iustitiæ & veritatis parum curandum est testimonium. Sæpè enim laudant vituperandos & vituperant laudãdos: [Pro. 28. a] Qui relinquunt legem, laudant impium, &c. Tertiũ testimonium perhibetur in iudicio finali ab Angelis, & sanctis: [Iob 10. c] Instauras testes tuos contra me, &c. Vnde: [Mat. 25. c] Et omnes Angeli eius. Glossa: Testes humanorum actuũ, sub quorum custodia bene, vel malè egerunt. Non solum autem Angelorum, sed & totius orbis terrarum testimonio confundentur reprobi: [Sap. 5. d] Pugnabit enim cum eo orbis terrarum contra insensatos: In illo die nihil est, quod respondeamus, vbi cælum & terra, aqua, & sol, & luna, & dies & noctes, & totus mundus stabit aduersum nos in testimonium peccatorum nostrorum B & si omnia taceant, tamen ipsæ cogitationes, & opera ipsa stabunt specialiter ante oculos nostros accusantes nos ante Deum. Non solum autem totius orbis, sed orbem iudicantis testimonio conuincentur: [Mala. 3. b] Ego testis velox maleficis, & adulteris, & periuris.

SERMO III.

[Ioan. 15. d] *Ab initio mecum estis*, &c. Christus olim dixit Apostolis, qui secum erant corporaliter. Sed certe bene quibus adhuc quotidie dicere potest: *Mecum estis.* Mecum vtique cohabitando spiritualiter, perseuerãdo finaliter, congregando æternaliter. Circa primum dic, quod beati sunt conuersantes cum Domino, quibus potest dicere: *Mecum estis.* Mecum estis, inquam, conuiuando interius per deuotionem, fructificando exterius C per operationem, expectando superius per retributionem. De primo: [Apoc. 3. d] Ecce sto ad ostium. & pulso, &c. *vsque*, cœnabo cum ipso & ipse mecũ. Hæc est spiritualis cœna refectionis, in qua sicut dicitur: [Ioan. 12. a] Maria vnxit Iesum vnguento deuotionis. Cœnatur cum Deo non solum spiritualiter, sed etiam sacramentaliter. Sed etiam mali quandoque sunt in cœna, & tales similes sunt Iudæ: [Luc. 22. c] Ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Augustinus: Quam multos Iudas implet satanas indignè sumentes buccellam ad iudicium suum. De secundo, Psalmus: [Psal. 49. b] Pulchritudo agri mecum, &c. Pulcher ager est iustus quilibet, qui fructum bonorum operũ affert. O Domine Deus, quanto labore colitur ager pro fructu temporali vnius anni: quanto plus ager cor- D dis pro fructu in æternum manente: [Ioan. 15. c] Fructus vester manebit, &c. E contrario ager diaboli, qui spinas & tribulos vitiorum profert, pulcher non est: [Pro. 24. d] Per agrum hominis pigri transiui, &c. Talis ergò non est tecum Domine, sed tecum diabole. De tertio: [Mat. 20. b] Nonne ex denario conuenisti mecum? Qui denarium æternæ mercedis affectat, in vinea Ecclesiæ vel conscientiæ laborare & botros meritorum colligere non negligat: [Luc. 11. c] Qui non colligit mecum, dispergit, &c. Circa secundum quod Dominus fateatur electos perseuerare secum in conuersione pœnitentiali, in tribulatione temporali, in dilectione finali. De primo: [Mat. 15. d] Misereor turbæ, quia iam triduo perseuerant mecum. Triduo, scilicet contritionis, confessionis, satisfactionis. Hoc triduo perseuerare debet cum Domino, qui recedere vult à diabolo. E Vnde cum filij Israël recedere vellent à Pharaone, qui diabolum significat, dixerunt: [Exod. 3. f] Ibimus viam trium dierum in solitudine. Per hoc triduum Christus in corde pœnitentis, tanquam in sepulchro quiescit. De secundo [Luc. 22. c] Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus, &c. Nota quod dicit: Meis. Omnes enim tribulationes, quas fideles Christi sustinent, Christi sunt, Christo inferuntur. Vnde qui viduas, vel pupillos, vel pauperes hic opprimunt, Christum persequuntur Vnde & Paulo non dicitur: [Act. 9. a] Quid fideles meos, sed quid me persequeris? Certè si in tribulatione, &c. Require supra in sermone: [Psal. 90. d] Cras egrediemini, &c. Sed certè si vis cum Christo perseuerare in tentatione,

debes

debes valdè vigilans esse in circumspectione, ne improperet tibi: Non potestis vna hora vigilare mecum? *Mat.26.d* De tertio: Fili tu semper mecum es, &c. Glossa: In æterna beatitudine, & omnium singula, & singulorum omnia nostra sunt: superiora ad videndum nostra: æqualia ad conueniendum, nostra: inferiora ad dominandũ nostra, &c. Omnia vestra, &c. Si ergo omnia: ergo & Angeli, & mater Christi: ergò ciuitas beata, certè sic: Qui etiam proprio filio non pepercit, &c. vsque omnia vobis donauit. Ecce enim Deus donauit homini omnia, & homo pro Deo non dat de omnibus modica, sicut patet in diuite illo. Qui ergo omnia bona paterna habere voluerit, semper per amorem cum patre sit. Circa tertium nota quod fatetur Dominus electos fore secum in gloria celeriter, familiariter, honorabiliter. Dicat ergo Dominus: Mecum erunt electi celeriter: Hodie mecum eris in paradiso. Ecce latro iste tarde ad conuersionem, celeriter venit ad requiem. August. De facinore ad iudicium, de iudicio in ligno, de ligno in paradisum venit. Item familiariter: Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam. Item honorabiliter: Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, &c. sed certè tunc cum Domino in omnibus prædictis non erit, qui modo à sordibus vitiorum lotus non fuerit: Si non lauero te: non habebis partem mecum.

Luc.15.g *1.Cor.3.d* *Rom.8.f* *Luc.16.e* *Luc.23.f* *Ioan.17.d* *Apoc.3.d* *Ioan.13.a*

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

SERMO I.

Ephes.4.g

NOlite *contristare Spiritum sanctum in quo signati estis.* Verè nobilibus signis nobilis ille Spiritus sanctus nobiliter nos signauit. Et ideò nostrorum signatorem nolimus contristare, id est, à nobis per mala opera fugare: sicut dicit Glossa: Signat autem Spiritus sanctus electos signo veritatis credendorum, signo honestatis morum, signo paupertatis terrenorum, signo charitatis Dei & proximorum. De primo signo quod est fidei, dicitur: Credentes signati estis Spiritu promissionis sancto. *Ephes.1.c* Hoc signo discernuntur fideles ab infidelibus post baptismum, sicut significatum est: D vbi transgressis filiis Israël Iordanem, præcepit duodecim viris quos elegerat de filiis Israël, singulos de singulis tribubus portare de Iordane sicco duodecim lapides in humeris suis, vt sint, inquit, signum inter vos. *Ios.4.a* Duodecim lapides, duodecim articulos fidei significant, qui in Symbolo continentur, qui duodecim dicuntur secundum traditionem duodecim Apostolorum. Vnde duodecim viri, duodecim Apostolos significant, qui articulos fidei per mundum prædicando portabant. Iordanis autem in quo ipse Saluator baptizatus est, baptismũ significat. In cuius transitu huiusmodi signum, & discretionem fideles accipiunt. Super hos duodecim Ecclesia fundatur, qui bene in humeris portari iubentur. E In humeris enim onera grauia quæque portamus. Quicumque ergo onera laborũ vel grauamina aduersorum per fidem, seu per fidei articulos tolerant, ipsi quasi in humeris lapides Dei portant. Et sicut in humeris leuius feruntur grauia, sic vtique omnia grauamina feremus leuiter, si fidem viuam habemus. Bernard. Quid est quod non operamur etiam per medios enses, si oporteat declinare tantam miseriam & ad tantam accelerare gloriam? Aaron summus sacerdos duodecim lapides, scil. gemmas in pectore portabat, sicut legitur: *Exod. 39.b c* Apparet ergo quod duodecim lapides, hoc est duodecim fidei articulos in pectore, & in humeris, id est, in corde, & opere portare debemus. In pectore quidem, vt corde rectè sentiamus,

A In humeris autem, vt in laboribus, & grauaminibus fidem ostendamus. Vnde: Subiice humerum tuum, & porta illam, scilicet sapientiam, quæ est per fidem verã. *Eccl.6.e* Sed heu humeros proprios multi subtrahunt, & humeris alienis multa imponunt: Alligant onera grauia, &c. *Mat.23.a* Signantur etiam electi signo religiositatis, vel honestatis morum. Hoc signo mali à bonis designantur per opera: In manu omnium hominum signat, vt nouerint singuli opera sua. *Iob.37.a* In manu vtique, id est, in opere bono apparet hoc signum, vt singuli operantes, & opera videntes cognoscant opera sua, vtrũ scil. à Deo, an à diabolo, vtrum carnalia, an spiritualia sint. Glossa: Fidei nostræ veritatem in vitæ nostræ consideratione oportet cognoscere. Et quia fides sine operibus mortua est, ideò hoc signum semper debet esse annexum B signo fidei: *Iac.2.d* Signa eos qui credunt, hæc sequentur: In nomine meo, &c. *Mat.vlt.d* Dæmonia sunt peccata, quæ de corde eiicere debemus. Vnde de Magdalena deiecta sunt septem dæmonia, id est, secundum Gregorium vniuersa vitia, atque peccata. Linguis nouis loquentur. Linguæ nouæ sunt verba ædificatoria & sancta. Linguæ enim antiquæ fuerunt verba nociua & praua, sed recedant vetera de ore vestro, &c. Serpentes sunt motus, siue concupiscentiæ sensualitatis. Væ ei, qui serpenti consentit, quia paradisum perdit, sicut Eua & Adam. *Gen.3.d* Serpentes ergo ferimus, quando concupiscentias restringimus. Et si mortiferum quid biberint, &c. Mortiferũ est quodlibet scandalum, quælibet iniuria, quæ non solum in facto, sed etiam dicto nobis infertur. Vnde de lingua dicitur: Est enim inquietum malum plena morC tifero veneno. *Iac.3.b* Si ergo accepta iniuria non inflãmamur per superbiam, non suffocamur per inuidiam, non disrumpimur per iracundiam, tunc mortiferum bibimus, & non nocet nobis. Bibe pro proximo quod pro te bibit Christus. Potestis bibere, &c. *Mat.20.c* Gregorius: Quidquid afflictionis terrena propinat aduersitas, leue erit si inspicimus quid bibit in crucis patibulo, qui non inuitat ad cælum. Manus impositiones sunt adiutoria charitatis, & remedia impietatis, ex quibus sæpè conualescũt, qui vel spiritualiter, vel corporaliter ægri sunt. Vides ergo quod dæmonia sunt vitia voluntatis, linguæ nouæ sunt verba vtilitatis, serpentes sunt concupiscentiæ sensualitatis, mortifera sunt iniuria aduersitatis, manuum impositiones sunt adiuuatio charitatis.

SERMO II.

NOlite *contristare Spiritum sanctum, &c.* *Ephes.4.g* Nunc de tertio & quarto Spiritus sancti signo videamus. De tertio: Ambulauit seruus meus Isaïas nudus & discalceatus, trium annorum signum & portentum erit. *Isa.20.a* Considerandum autem, quod quidam nudi sunt & discalceati. Quidam neque nudi, neque discalceati. Quidã nudi & non discalceati. Quidam verò discalceati, sed non nudi. Nudus & discalceatus est, qui caret temporaliũ tegumento & affectione. Nudus quidem est, qui caret rerum possessione. Discalceatus autem qui caret cupiditatis affectione. Pedes enim sunt animæ affectus. Neq; nudi, neque discalceati sunt diuites mundi, qui neq; possessione rerũ, neque cupiditatis affectu exuti sunt, & rebus abũdant, & adhuc cupiditatibus inhiãt. Nudi autem & non discalceati sunt pauperes mundi, qui etiã si res non habent, cupiditate tamen habendi non carent. Discalceati verò sunt, & non nudi diuites boni, qui secundũ Psal. cum eis diuitiæ affluũt, ipsi tamen per auaritiã cor non apponunt. *Psal.61.d* Amicti quidã sunt temporalibus, sed discalceati sunt, cupiditatibus. Nudi, inquã, & discalceati sunt, qui & rebus, & cupiditatibus exuti sunt, qui nec proprietatẽ in aliqua re, nec cupiditatem in corde habent. Ecce signum trium annorum. Prima perfectio renuntiationis temporalium relinquere superflua, sed non necessaria, secundum Euangelium habentes duas tunicas, scil. necessariam & superfluam, dent superfluam non habenti, qui ad hanc perfectionem

Perfectio paupertatis triplex. *Mat.10.a*

Paupertatis perfectio 2. nem perueniunt, quasi vnius anni signum habent. Secunda verò perfectio paupertatis est relinquere non solùm superflua, sed etiam necessaria. Relinquere, inquam, in speciali, sed non in communi, sicut multi religiosi, qui licet mansiones, & prædia, & multa bona habeant communiter, tamen non habent singulariter, & isti duorum annorum signum habent.

Paupertatis perfectio 3. Tertia perfectio, vel consummatio paupertatis est relinquere omnia superflua, & necessaria, relinquere etiam in communi, & in speciali. Ista perfectio fratres charissimi ad nos pertinet secundùm regulam. Vnde nobis est datum signum trium annorũ. Et certè vsque ad tempora beati Fräcisci ferè omnes in tertio signo defecerunt. Sed ecce seruus Domini Franciscus ambulauit nudus & discalceatus, vt nobis trium annorum, hoc est, extremæ perfectionis paupertatis signũ esset. Hoc vtiq; paupertatis signum ipse Saluator in sua nobis natiuitate ostendit: Hoc vobis signum: Inuenietis infantẽ, &c. De quarto signo accipi potest illud Psal. Fac mecum signum in bono, vt videant qui me oderunt, & confundantur. Qui nos oderunt, dæmones sunt, peruersi homines. Quod autem est signum quo maximè odientes alios cõfundantur: Vtique charitas est. Nam si tu benedicis ei, qui tibi maledicit, vtiq; confunditur: si pro signis sui rancoris accipit signa tui amoris, vtique confunditur. Hoc est signum salutis Raab, quod in funiculo coccineo in fenestra ligato accepit, sicut dicitur. Quid in funiculo coccineo, qui lignei coloris est, nisi charitas significatur? Nam charitas ignea & ardẽs debet esse, & sicut funiculo naues ad portum trahuntur, ita charitatis vinculo trahũtur ad portum salutis æternæ: In funiculis Adã traham eos in vinculis charitatis. Pertrahemur vtique ad portum, si funiculus amoris fortis fuerit: Funiculus triplex difficile rumpitur. Triplex debet esse amoris funiculus, quia & Deum, & amicum, & inimicum debemus diligere. Greg. Ima & summa est præparatio charitatis, si & ipse diligitur, qui aduersatur: hinc est quòd Veritas & crucis patibulum sustinet, & tamen ipsis suis persecutoribus affectionem dilectionis impendit, dicens: Pater ignosce illis, &c. Si non diligis, inimicum, non habes hunc triplicem funiculum. Si ergo Iericho, id est, mundo damnatione æterna pereunte, in fenestra cordis funiculum charitatis non habueris, tu similiter cum mundo peribis. Ecce charissimi quibus virtutum signis nos signauit Spiritus sanctus: si autem signa virtutum signa Spiritus sancti habetis, tunc nequaquam signo humilitatis caretis. Gregorius: Mens, quæ diuino spiritu impletur, habet euidentissimè signa sua, virtutes scilicet, humilitatem & charitatem, quæ si vtraque vna mente perfectè conuenerint, liquet quòd de præsentia Spiritus sancti testimonium ferunt.

Luc. 2. a
Psal. 85. a
Ios. 2. a
Osea 11. a
Eccli. 4. c
Luc. 23. c

SERMO III.

Ephes. 4. g

Nolite contristare Spiritum sanctum, &c. Contra prędicta quatuor signa Spiritus sancti significantur peruersi quatuor signis spiritus maligni. Signis vtique infidelitatis, carnalitatis, cupiditatis, dolositatis. *Nolite ergo contristare Spiritum Dei, in quo signati estis*, vt pro signo Spiritus sancti accipiatis signum spiritus maligni, pro signo fidelitatis signum infidelitatis, de quo: Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ. Anima prostituitur, quando dolis vel erroribus corrumpitur: hoc autẽ signum ad omne caput viæ ponitur, quando error talis publicatur. Item noli contristare Spiritum sanctum Dei, accipiendo pro signo religiositatis signum carnalitatis, vel leuitatis, de quo: Nemo vestrum exors sit luxuriæ nostræ, vbiq; relinquamus signa lætitiæ nostræ, heu quã miserabile verbum carnalitatis, vbiq; dicũt, relinquamus signa, quasi signa relinquunt quocumq; venerint tantũ, hoc vtinam ab amicis, & non etiam inimicis perciperetur, vbique in mundo, sed nũquam in cælo. Hieronymus: Difficile est immò impossibile, vt præsentibus quis & futuris fruatur bonis, vt hic ventrẽ, ibi mentem impleat, vt de deliciis trãseat ad delicias, vt in vtroque sæculo primus sit, vt & in cælo & in terra appareat gloriosus. Item noli contristare Spiritum sanctum Dei accipiendo pro signo paupertatis signum cupiditatis, de quo: Posuit signum Dominus in Caïn, hoc est signum auaritiæ, quod in cupida possessione vel acquisitione temporalium consistit. Caïn possessio, vel acquisitio interpretatur. Væ habentibus hoc signum: Væ eis, qui in viam Caïn abierũt. *Item nolite contrauenire Spiritui sancto Dei*, accipiendo pro signo charitatis signum dolositatis, de quo: Qui tradidit eum dedit eis signum dicens, &c. Heu heu quot adhuc sunt Iudæ imitatores, qui in facie vngunt, à tergo pungunt, ore simulant amorem, corde tenent rancorem. Cõtra quos dicitur: Dilectio sine simulatione. Hoc signo cõtristatur maximè Spiritus sanctus. Contra hæc signa quatuor spiritus maligni signari debemus supradictis quatuor signis Spiritus sancti, quæ bene sunt significata, vbi dicitur: Signum apparuit in cælo, mulier amicta sole & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim, & in vtero habens, & clamauit, vt pariat. Bene magnum dicitur hoc signũ, quod quatuor signa comprehendit. Mulier ergo ista sic signata Ecclesiam, vel perfectam animam significat. Signum autẽ credulitatis in corona stellarum duodecim significatur. Corona enim stellarum est Catholicæ Ecclesiæ fides, quam sinagoga perdidit: Cecidit corona capitis nostri. Duodecim stellæ, duodecim articuli fidei sũt, qui supra per duodecim lapides signati sunt, qui tanquam stellæ lucidæ Ecclesiam illuminant. Signum autem claritatis morum in amictu solari significatur. Quid enim est sancta conuersatio, nisi luminosus amictus? Vidi vnum angelum stantem in sole. Angelus in sole est spiritualis homo in lucida conuersatione: Sic luceat lux vestra, &c. Signum vero paupertatis in luna sub pedib⁹ significatur. Luna enim quę crescit, & decrescit eodem sistere nescit, temporalium instabilitatem significat: & sicut à luna intemperies, & turbatio aëris, tonitrui & grandinis generatio ducitur, ita & turbationis totius mundi causa sunt temporalia. Multi enim iustitiam & pacem bene seruant, donec temporalium eorum parcatur, vel temporalia non auferantur. Psalmus: Orietur in diebus Domini, &c. Hæc luna est sub pedibus per contemptum ómnium temporalium, quando conculcando tanquam vilia reputantur. Psal. Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c. Signum quoque charitatis cordis per hoc, quod dicitur habens in vtero significatur. Quid enim est quod in vtero cordis habendum est, quod ad pariendum cruciat, nisi amor? Nihil enim ad partum boni operis sic hominem vrget, sicut amor Dei in cordis vtero conceptus. Quia fœtus ergo amoris non potest esse nisi in vtero cordis, tanquam in vtero virginali, ideo bene de hoc signo dicitur: Dabit Dominus ipse vobis signum, &c. Sic ergo charissimi per Spiritum sanctum significantur electi. Leo Papa: Consignauit animas nostras proprio spiritu, & membra corporis nostri suo sanguine pretioso: *Nolite contristare Spiritum sanctum*, &c.

Ezec. 16. c
Sap. 2. b
Gen. 4. c
Epist. Iudæ c
Mat. 26. e
Rom. 12. b
Apoc. 12. a
Thre. 5. c
Apoc. 19. d
Matt. 5. b
Psal. 71. b
Psal. 8. a
Isa. 7. c

SERMO IV.

Ascendit ignis de petra. Petra autem erat Christus. Ignis ergo de petra ascendit, quando Spiritus sãctus in igne à Christo missus fuit discipulis: & bene dicitur ascendere, quia nos facit ascendere. Considerandum autem quod de petra aquam, oleum, ignem, mel legimus ministrata, quibus Spiritus sanctus figuratur, qui per effectũ gratiæ suę, aqua est incipientibus, oleum proficientibus, ignis consummantibus, mel regnantibus. Aqua vtique est gratia Spiritus sancti in iustificatione, oleũ in deuotione, ignis in dilectione, mel in fruitione. De primo Psalmus: Percussit petram, & fluxerunt aquæ. Aquæ vtique gratiæ Spiritus sancti: Qui credit in me (sicut dicit Scriptura) flumina de vẽtre eius

Iudic. 7. d
1. Cor. 10. a
Act. 2. a
Psal. 77. c
Ioan. 7 f

eius fluent aquæ viuæ, hoc autem dixit de Spiritu sancto, &c. Aqua ista abluit incipientes à peccatis. Vnde de Magdalena Gregorius ait: Quia turpitudinis suæ maculas aspexit, lauanda ad fontem misericordiæ cucurrit. Huius enim fontis aqua per intrinsecus baptismum mũdatur homo in anima: Effundam super vos aquam mundam, &c. Noli ergo in stercus carnis proiicere animam tuam pretiosa aqua mundatam, &c. Sicut autem in deserto petra bis virga percussa aquam dedit, sic petra nostra dilecta, scil. virga crucis, quæ bis percutitur, dum ligno crucis, affligitur, vt sufficienter nobis aquæ Spiritus sanctus afflueret: in cuius figura aqua de Christi latere exiuit. De secundo: Petra fundebat mihi riuos olei: hoc est oleum Spiritus sancti, oleum gratiæ, quo in deuotione vnguntur proficientium animæ. Psalmus: Vnxit te Deus, &c. Riui huius olei sunt illi, de quibus: Diuisiones gratiarum sunt, &c. Nota quod ex quo mollia semina ad dandum oleum tam fortiter comprimuntur, quanto magis petra ergo nostra fortissimè compressa est in cruce, vt ex eo liquaretur oleum in nostram mentem? hoc oleum non solum crucis tormento exprimitur, sed etiam crucis beneficio conseruatur. Vnde mulieri colligenti duo ligna dicit Elias: Hydria farinæ non deficiet, & lecitus olei non minuetur, &c. Mulier Ecclesiam, duo ligna crucem Christi, farina Eucharistiam, oleum gratiam significat. Ecclesiæ ergo colligenti fidem, & deuotionem, ligna crucis Christi, nec corpus Domini, neque oleum gratiæ Spiritus sancti vnquam deficiet. De tertio dicitur hic: *Ascendit ignis de petra*, hic est ignis Spiritus sancti, qui hoc die super Apostolos venit in linguis igneis, sicut legitur: hic ignis de petra Christo datur hominibus, quando non solum incipientes per aquam spiritus lauantur à contagione peccatorum, non solum proficientes vnguntur oleo Spiritus sancti in deuotione operum piorum, sed & perfecti inflammantur in amore æternorum; longe est ab isto igne, qui adhuc durus est in corde. August. Nihil enim tam durum est atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. Quid mirum si hæc petra Christus dat ignem cum sæpe videmus ferro, vel calibe ignem de petra excuti: sic nimirum petra nostra Christus ferro lanceæ in latere, ferro clauorum in pedibus: ac manibus percussus est, vt nobis ignem ministret. Sicut autem ignis appositione lignorum augetur & conseruatur, ne deficiat, sic nos ardorem ignis Spiritus sancti lignis crucis Christi per deuotam, & iugem recordationem conseruare debemus, & nutrire: Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiiciens ligna manè per singulos dies. Altare cor, sacerdos spiritum, ligna crucem significat. De quarto, Psalmus: De petra melle saturauit eos, hoc est mel dulcedinis Spiritus sancti, quem hæreditabunt electi in cœlo: Spiritus meus super mel dulcis, & hæreditas. Bene dicit: super mel. Si enim totius mellis quod in toto mundo fuit, est, & erit, dulcedo in ore, siue in gutture, in gustu tuo esset, ô quanta esset! Et tamen super hanc dulcedinem inæstimabiliter est dulcedo æterna: Sed ad ipsam non poterimus venire, nisi per virgam crucis, per quam etiam nunc viri perfecti paululum huius mellis dulcedinem prægustant, sicut significatum est, vbi legitur quòd Ionathas, intincta virga, gustauit de melle, & illuminati sunt oculi eius.

Greg. hom. 33. in Euangel. tom. 3. | Ezec. 36. e | Num. 20. b | Iob. 29. a | Psal. 44. b | 1. Cor. 12. a | 3. Reg. 17. c | Act. 2. a | Leuit. 6. b | Psal. 80. d | Eccl. 24. e | 1. Reg. 14. d

SERMO V.

FActus est repente de cœlo sonus, &c. vsque, *seditque supra singulos eorum*, &c. In his verbis Spiritus sanctus ostenditur repentinus, sonorus, validus, repletiuus, linguosus, igneus, quietus. Est autem repentinus in festina conuersione, sonorus in laude, & oratione, validus in temporalium renuntiatione, repletiuus in bona opinione, linguosus in facunda prædicatione, igneus in ardenti dilectione, quietus in sancta contemplatione: Repentinus vtique in conuersione. Vnde dicitur: *Factus est repente*, &c. Ambrosius: Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia: Ne tardes conuerti ad Dominum. Suscipiamus ergo nunc repentinum spiritum ad conuersionem, nec accipiamus repentinum interitum ad damnationem: Cùm enim dixerint pax, & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus. Secundò sonorus in laude & oratione. Vnde dicitur: *De cœlo solus.* Sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Facies animæ conscientia est. Psalmus: Arguam te, &c. Tua ergò vox in orando, & laudando dulcis est in auribus Dei, si facies decora est. Bene autem vox tua non vox vicarij. Bene etiam ait: in auribus meis, non in auribus hominum ad vanam gloriam. Debet quoque non solùm in auribus Dei, sed etiam angelorum vox tua sonare: Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam. Amici sunt Angeli. Tertio validus est Spiritus sanctus, & vehemens in temporalium renuntiatione. Vnde sequitur: *Tanquã aduenientis spiritus vehementis.* Psalmus: In spiritu vehementi conteres naues Tharsis, id est, vehicula temporalium, quibus sæculares in maribus mundi tanquam nauibus innituntur: Transierunt omnia tanquam vmbra, & tanquam nuntius præcurrens, & tanquam nauis, quæ pertransit fluctuantem aquam. Nota quòd dicit transierunt. Augustinus: Nónne omnia fumus, & ventus, nónne omnia transeunt, & currunt? Væ his qui adhæserunt transeuntibus, quoniam simul transeunt. Tharsis exploratio gaudij interpretatur. Stulti enim gaudium in temporalibus quærunt: Venite fruamur bonis, quæ sunt, &c. Naues ergò Tharsis in spiritu vehementi conteruntur, quando temporalia instinctu Spiritus sancti contemnuntur. Quartò repletiuus est Spiritus sanctus in bona opinione, Vnde additur: *Repleuit totam domum.* Cùm enim posteà dicatur: Repleti sunt omnes Spiritu sancto, illa repletio ad virtutes, & dona: istius verò domus repletio ad bonam famam pertinet: Domus repleta est ex odore vnguenti. In odore bona opinio significatur: Christi bonus odor sumus Domini. Domus ergò impletur, quando claustrum, vel Ecclesia bona opinione respergitur. Econtrariò alij replent domum fœtore infamiæ: Ecce iam fœtet, &c. Quinto linguosus est Spiritus sanctus in prædicatione. Vnde sequitur: *Apparuerunt illis dispertitæ linguæ*: Si linguis hominum loquar, & angelorum, &c. Ibi ostenditur quòd neque prædicatio, neque aliquod bonum opus sine charitate sufficit. Bene autem dicitur: dispertitæ linguæ: quia non vno modo ad omnes habendus est sermo. Nunc enim de pœna, nunc autem de vitiis, & virtutibus: & aliter infirmis, aliter perfectis loquendum est: Rogamus vos fratres: corripite inquietos. Sextò igneus est Spiritus sanctus in dilectione. Vnde sequitur: *Tanquam ignis.* De quo igne dicitur: Ignis in altari meo semper ardebit, id est, in corde: Nónne cor nostrum ardens, &c. Iste ardor est amor. Augustinus: Bonum est hominibus, vt ardeant sancto igne, Deus, vt fœno consumpto, splendeat pretiũ quod redemit Christus. Bene autem dicitur: Semper: Omni tempore diligit, qui amicus est: ligna sunt exempla sanctorum, vel ligna crucis: En colligo duo ligna. Talibus lignis inuitatur amoris ignis. Septimo quietus est Spiritus sanctus in contemplatione. Vnde, *Seditque supra singulos eorum.* Sedet enim, id est, sedentes nos facit per quietem contemplationis: Sedebit solitarius & tacebit, &c. potest tamen & melius in sessione Spiritus sanctus significari, quod ipse sit mansionarius in perseuerantibus. Psalmus: Deus sedet super sedem sanctam suam.

Act. 2. a | S. Amb. in 1. cap. edit. | Rom. Luc. 10. 3. | Eccl. 5. b | 2. The. 5. a | Cant. 2. d | Psal. 49. d | Cant. 8. d | Psal. 47. b | Sap. 5. b | Sap. 2. b | Ioan. 12. a | 2. Co. 2. d | Ioan. 11. e | 1. Co. 13. a | 1. The. 5. c | Leuit. 6. b | Luc. 24. e | Prou. 17. c | 3. Reg. 17. b | Thre. 3. d | Psal. 46. d

SERMO VI.

FActus est repente de cælo sonus, &c. Supra dictæ septem Spiritus sancti operationes significari possunt in septenario sanctorum, in Euangelio, in quibus euidéter, & notabiliter Spiritum sanctum inueniemus, videlicet in Elisabeth, in Zacharia, in Ioanne, in Simeone, in

Act. 2. a

in Discipulis, in Maria, in Christo. Repentinus est Spiritus sanctus in conuersione, hoc in Elisabeth signatum est: *Luc.1.d* Factum est vt audiuit salutationem Mariæ Elisabeth, exultauit infans in vtero eius. Elisabeth repleta est Spiritu sancto salutante Maria. Spiritu sancto repletur quicumque præueniente gratia conuertitur. Tria autem hic consideranda sunt. Salutat Maria, exultat Ioannes, repletur Elisabeth. Maria præuenientem gratiam, qua primo illuminamur, significat. Interpretatur enim illuminatrix. Ioannes autem voluntatem significat. Interpretatur enim in quo est gratia. Cùm ergò Maria, id est, gratia præueniens salutat, & tunc in vtero, anima, Ioannes, id est, voluntas consentiendo exultat. Elisabeth verò repletur, quando gratia subsequens ad efficaciter operandum habetur. Augustinus: Nostrum est velle. Sed voluntas ipsa admonetur vt surgat, & sanatur vt valeat, & dilatatur vt capiat, & impletur vt habeat. Sonorus est Spiritus sanctus in laude, & oratione, & confessione. Hoc in Zacharia signatur: *Luc.1.g* Zacharias pater eius impletus est de Spiritu sancto, & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israël, &c. Attende in his verbis, videlicet quis esse, quid habere, quid agere debeat, qui per Spiritum sanctum sonorus esse desiderat. Debet enim esse Zacharias opere, debet habere Spiritum sanctum in corde, debet gratias agere, & benedicere ore. Vt ergo per gratiam sonorus fias, sis per iustitiam in opere Zacharias: *Luc.1.a* Erant autem ambo iusti, &c. Item validus est Spiritus sanctus in temporalium renuntiatione, hoc in Ioanne significatur: *Luc 1.b* Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ: *Thre.3.d* Bonum est viro, cum portauerit, &c. Ioannes, forma est sæculum & temporalia relinquentium, in tribus: In ciborum & potus parcitate: *Luc.1.b* Vinum & siceram non bibet, comedebat etiam locustas, & mel siluestre. In vestimentorum vilitate & asperitate: *Matt.3.a* Erat Ioannes vestitus pilis camelorum, &c. In solitudinis raritate: *Luc.1.g* Erat in deserto vsque ad diem ostensionis suæ ad Israël. Item repletus est Spiritu sancto in bona opinione, hoc in Simeone signatur: *Luc.2.d* Homo iste iustus & timoratus expectans consolationem Israël, &c. & erat in eo. Ecce quàm sanctæ opinionis fuit iste senex. Sed heu hodie de senibus dici potest illud: *Dan.13.a* Iniquitas egressa est de Babylone à senioribus, &c. Talium ergò opinio fœtida. Simeonis autem, & similium odorifera est. Gregorius: Virtutes proficientium in notitia cæterorum, quasi suauitates fragrant odorum. In tribus autem debet esse bonæ famæ, in eo quòd sit iustus, timoratus, pius. Pietas enim ostenditur in hoc, quòd expectabat redemptionem aliorum. Iustus sit, hoc ad seipsum, timoratus ad Dominum, pius ad proximum. Item linguosus est Spiritus sanctus in prædicatione, hoc innuitur, cùm dicitur, quòd apparuerunt illis dispertitæ linguæ, hoc significatur in discipulis, quibus euidenter in Euangelio inuenimus Spiritum sanctum promissum, immò datum Datus est enim antè passionem: *Mat.10.a* Conuocatis verò duodecim discipulis suis dedit potestatem immundorum spirituũ. Item post resurrectionem: *Ioan.30.f* Insufflauit & dixit: Accipite Spiritum sanctum. Item post Ascensionem: *Act.2.a* Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui. Primò ergo datus est eis ad miraculorum operationem. Secundò ad peccatorum remissionem. Tertiò ad veritatis instructionem. Item igneus est Spiritus sanctus in dilectione, hoc significatur in Maria: *Luc.1.a* Spiritus sanctus superueniet in te, &c. vsque *Filius Dei*. Quis vnquam ardentius dilexit quàm Maria? Quæ etiam virtus Iesum, id est, salutem parit vbi charitas. In prædictis nota de Spiritus sancti superuentione, de Mariæ obumbratione, de Filij Dei generatione. In his enim significatur, quod anima, cui Spiritus sancti charitas superueniens datur, ipsa contra æstum vitiorum obumbratur, à partu salutis æternæ fœcundatur. Item mansionarius est Spiritus sanctus in perseuerantiæ duratione, hoc significatur in Christo, de quo: *Ioan.1.d* Vidi Spiritum descendentem, quasi columbam de cœlo, & manentem super eum. In quibus verbis tria ostenduntur, quæ maximè ad perseuerantiam in bonis operibus necessaria sunt, humilitas, mititas, stabilitas, humilitas in prosperitate. Vnde dicit: Spiritum descendentem non ascendentem. Mititas in aduersitate, vnde dicit: Quasi columbam, in qua mansuetudo significatur. Stabilitas in voluntate. Vnde ait: Et manentem super eum.

SERMO VII.

Ioan.14.d **P***Araclitus autem Spiritus sanctus, quem mittit pater in nomine meo, &c.* O quàm maxima missio! Magnus est qui mittitur, magnus à quo mittitur, magnus cuius nomine mittitur. Ecce amicum tuum reputas, qui tibi scutellam, seu vas escarium, vel vinum suum in quadam magna curia mittit. Quantus ergo amicus ille, qui olim filium suum, & nunc Spiritum sanctum mittit. Mittitur ergo Spiritus sanctus ad ostendendam veritatem, ad arguendam iniquitatem, ad attendendam voluntatem, ad faciendam securitatem. De primo, nota quod de agno tanquam occiso dicitur, quod habebat oculos septem, qui sunt septem Spiritus Dei missi in omnem terram. *Apoc.5.b* O quàm magnum esset, qui nobis in signum dilectionis vnum oculum mitteret. Et ecce noster agnus nobis septem oculos, id est, septem dona Spiritus sancti mittit, quibus videre possumus veritatem, & omnia ad salutem necessaria. Vnde dicitur hic: *Paraclitus autem Spiritus sanctus, &c.* Dona Spiritus sancti oculi nobis sunt ad cognoscendum, cornua verò ad defendendum animam. O Domine mitte nobis septem oculos istos agni contra septem oculos diaboli, de quibus dicitur: *Eccli.20.b* Datus insipientis non erit vtilis tibi, oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit, & multa improperabit, diabolus insipiens est ad bonum, & sagacissimus ad malum. Iste insipiens quidquid tibi dat, per rapinam, per vsuram, & quamcunque iniustam acquisitionem, ideò tibi dat, vt ipsum adores: *Matt.4.b* Hæc omnia tibi dabo; si cadens adoraueris me, huius datus non erit tibi vtilis. Exigua enim dat in mundo, & multa improperat in inferno. Exigua in delectatione, multa in punitione. Gregorius: Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat. Oculi diaboli sunt subtilitates & astutiæ, quibus animabus insidiatur per septem vitia capitalia, & ideò septemplices dicuntur. De secundo: *Ioan.16.a* Si non abiero, paraclitus non veniet ad vos, &c. Cùm autem venerit ille, arguet mundum de peccato, &c. Misit Dominus Spiritum sanctum contra mundum ad arguendum, sicut sagitta mittitur contra hostem ad feriendum. Vnde: *Ier.4.f* A voce equitis, & mittentis sagittam fugit omnis ciuitas. Mundus est quædam ciuitas, de qua: *Matt.22.a* Missis exercitibus suis, id est, angelis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. hoc fiet in die iudicij, quando cremabitur mundus: hæc autem ciuitas fugere debet ad cauernam pœnitentiæ, vel ad vrbes refugij, scilicet ad religionem, vel ad aliquem statum salutis. Vnde Bernardus: Conuolate ad vrbes refugij, vbi possitis & de præteritis agere pœnitentiam, & de præsentibus obtinere gratiam, & futuram gloriam feliciter præstolari: fugere autem debet homo propter duo, propter vocem & sagittam. Eques Christus est, cuius equus est Ecclesia, vel quilibet fidelis, qui tribulatione & carnis castigatione, quasi calcaribus stimulantur, vt equus ad currendum, & prouocandum in pugnam: *1.Cor.9.d* Ego autem sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, &c. O quot equos diabolus aufert Deo sæpè! Vox est prædicatio, quam Christus per se, vel per prædicatores emittit. Psalmus: *Psal.103.a* A voce tonitrui tui formidabunt. Sagitta autem est instinctus Spiritus sancti Frustra enim vox doctrinæ extra terreret, nisi Spiritus sanctus intus cor in contritione ad modum sagittæ vulneraret. Vtinam hæc sagitta nunquam exeat de cordibus nostris. Tres sunt autem spirituales sagittæ, quas mittere solet Christus videlicet timoris, doloris,

amoris:

amoris: timor pœnam, dolor culpam, amor gloriam respicit. De his potest accipi quod ait Ionathas, qui Christũ significat: Tres ergo sagittas igneas mittam. Sed heu contra igneas sagittas Spiritus sancti sunt igneæ sagittæ spiritus maligni: In omnibus sumentes scutum fidei. Sagitta enim diaboli mala lingua est: Sagittas vulnerans lingua eorum.

1.Reg.20.d
Ephes.6.e
Ier.9.e

SERMO VIII.

Ioan.14.d
Luc.12.f
Exemplum.
Apoc.15.a

Paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo. Quod hodie de tertio & quarto membro dimisimus, compleamus. De tertio: Ignem veni mittere in terram, &c. Ignis iste Spiritus sanctus est, qui nos ad bonum attendit. Vidi quandoque ignem de sole capi in vitro lucido aqua impleto. Ita fit in baptismo. Vnde bene dicitur: Vidi tãquam mare vitreum mixtum igne, &c. Intelligi potest mare vitreum, vitreum vas continens aquas sicut mare æneum: dicebatur vas æneum. Mare ergo vitreum significat baptismum. Sicut enim per vitrum radius solis, ita per baptismum lumen gratię diffunditur in domum Ecclesiæ, vel credentis animæ. Item sicut vitrum cito frangitur, sed non cito reparatur, ita medicina baptismalis. Ignis autem commixtus mari vitreo significat virtutem Spiritus sancti, qua purgatur in baptismo anima. Sol autẽ à quo ignis iste concipitur Christus est: de quo: Tempus affuit quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo, & accensus est ignis magnus, hoc autem factum est quando sacrificium secundum iussum Nehemiæ aspergebatur, aqua crassa: hoc modo fit sacrificium Deo in baptismo, vbi aqua baptismi crassa per gratiam Spiritus sancti purgans animam in Christo accenditur. Cuiuscumque vitrum fractum est, illi ignis Spiritus sancti extinctus est: oportet ergo istum ignem ferro duræ pœnitentiæ, quasi excutere de lapideo corde: De lapidibus ignitis igne concepto obtulerunt sacrificia. Sed dicis: Heu non possum istum ignem excutere, verum est molli caseo, ex collisione autem duri ad durum, scilicet duræ pœnitentiæ ad durum cor ignis concipi potest. Ergo cor durum est, quo nulla castigatio, nulla comminationum, & terrorum collisio vnam scintillam Spiritus sanctus potest generare. De quarto: Cum venerit paraclitus, quem ego mittam, &c. *vsque* ille testimonium perhibebit de me. Testimonio suo nobis Spiritus sanctus facit fidem, & securitatem, quod Christus verus Deus est, quod fides nostra de Christo vera est, & labores nostri pro Christo assumpti non fraudabuntur, promissa hæreditate cælesti, sicut testimonium sigilli, vel pignoris fidem, & securitatem solet facere, sic Spiritus sanctus. Spiritus enim sanctus, quasi sigillum & pignus est nobis: Signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, si Spiritu sancto significamur. Spiritus sanctus ergo sigillum est. De hæreditate ergo æterna non timeamus, qui pignus & sigillũ Spiritus sancti pro ipsa tenemus. Literæ ergo huiusmodi sigillo munitæ sunt bonæ conscientiæ, in quibus omnia bona opera, & verba, & desideria nostra scripta sunt. Sed sicut litera sine sigillo, sic sunt omnia bona opera sine charitate, qua corda nostra sigillat Spiritus sanctus. De hoc significatum est, vbi legitur quando per literas signata annulo regis vita data est Iudæis, qui per literas veteres Aman interfici debebant. Literæ Aman, id est, literæ diaboli, sunt malæ conscientiæ, in quibus omnia opera, & verba, & desideria mala scripta sunt. Sigillum autem diaboli obstinatio est, literæ autem Assueri literæ sunt Christi conscientiæ bonæ. Cum autem Spiritus sanctus digitus Dei dicatur, annulus huius digiti, donum est Spiritus sancti, quo mens nostra sigillatur. Hæ literæ & Dei, & diaboli in morte cuiuslibet aperientur, & maximè in iudicio: Iudiciũ sedit libri, & aperti sunt. O quo modo sigillum tunc iudex examinabit cuius sit? Cuius est imago hæc, & superscriptio. Item testimonium pignoris est nobis Spiritus sanctus. Quidquid enim facimus super hoc pignus, Domino mutuamus:

2.Mac.1.e
1.Mac.10.a
Ioan.15.d
Ephes.1.e
Esther.8.b
Luc.11.c
Dan.7.c
Mat.22.d

A Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. Mutuemus ei, pro minimo enim merito recipiemus plus in cælo, quàm si pro vno denario mille marchas reciperemus in mundo. Stulti autem Iudæi hoc pignus recipere noluerunt. Tu autem Christiane, quandiu hoc pignus habes in arca cordis, ne timeas de bonis tuis Domino accommodatis, pro hæreditate æterna. Ait Augustinus: Non dimittit pignus suum: si enim nos non amaret, talia pignora non daret. Prou.19.c

SERMO IX.

Spiritus Domini ornauit cælos. Summus artifex Spiritus sanctus volens in Apostolicis vasis cæleste manna, & diuinum aroma nominis Christi recondere. Prius B eos in Pentecostes cælestibus refulgentiis pulchriformiter adornauit, hoc autem beneficium sibi præditum Ecclesia recolit hodierna die refulgentiis inter cætera in verbo proposito, cum dicit: *Spiritus Domini ornauit cælos.* In quo quidem verbo describitur hodiernum beneficiũ, quantum ad triplicem ordinatam comparationem. Primò quantum ad principium effectiuum in personali nominatione. Secundo quantum ad subiectum receptiuum in conuenienti repræsentatione. Tertio quantum ad actum intermedium in singulari comparatione. Primo ergo describitur hodiernum beneficium, quantum ad principium effectiuum, in personali nominatione, cum dicit: *Spiritus Domini.* Secundo quantum ad subiectum receptiuum, in conuenienti repræsentatione, C cum subdit: *Cælos.* Per cælos namque conuenienter designantur, siue repræsentantur Apostoli, ratione aliquarum proprietatum nobilium. Tertiò quantum ad actum intermedium, in singulari comparatione, cum subinfert: *Ornauit.* Singulariter enim & excellenter fuerunt Apostoli virtutibus & donis cælestibus adornati. Iob.26.c

Dicit ergo: *Spiritus Domini*, vbi describitur hodiernum beneficium, quantum ad principium effectiuum. Habet autem Spiritus sanctus in se tres proprietates, secundum quas est principium, & causa triplicis doni. In quo totũ hodiernum beneficium radicaliter cõsistit. Nam primo est in Spiritu sancto infallibilis veritas. Secũdo liberalis charitas. Tertio inseparabilis potestas. Primo quia in ipso est summa veritas, ideo ab ipso procedit splendor fidelis intelligentiæ illuminantis cogni- D tiuam. Secundo quia Spiritus sanctus est charitas summa, ideo ab ipso procedit amor vtilis beneuolentiæ, rectificantis affectiuam. Tertio quia in Spiritu Sancto est summa potestas, ideo ab ipso procedit vigor virilis constantiæ, roborantis effectiuam, & hæc tria sunt necessaria ad salutem omni conditioni, sexui, & ætati. Nam nullus adultus est in statu salutis, nisi habeat fidelem intelligentiam in intellectu, charitatiuam beneuolentiam in affectu, & finalem constantiam in effectu. Et hæc tria per quæ assimilatur homo beatæ Trinitati ab ipso fontalissimo principio in Apostolica vasa hodierna die primitus defluxerunt, quæ quidem opponuntur tribus malis, quæ incurrimus ratione primi peccati, videlicet: Tenebrositatem ignorantiæ. Malignitatem inuidiæ. Et debilitatem impotentiæ. Primò quia in Spiritu sancto est infallibilis veritas, ideo operatur claritatem E veritatis intelligentiæ in intellectu contra tenebrositatem ignorantiæ. Vnde: Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Hodierna namque die summus & fontalissimus doctor Spiritus sanctus veniens in Apostolos iuxta promissionem Christi, ita perfecte & excellenter primitiuo radio veritatis illustrauit, vt eorum intellectus omni imagine & similitudine deiformitatis, & luce intelligibili superna gratia adiutus, purissimo aspectu sicut possibile est ad notitiam, & speculationem diuinitatis eleuaretur. Nonne altissima erat hodierna die intelligentia prædicantium Christum, & verbis planis esse filium Dei, & à mortuis resurrexisse, quod Prophetæ

Tres Spiritus sancti proprietates.
Ioan.16.b

prædixerunt, aut verbis obſcuris, & metaphoricis parabolis, atque ænigmaticis figuris. Quis enim quæſo veſtrum docuit eos talia dicere ita plane, & euidenter. Nunquid ars piſcatoria, aut caro, aut ſanguis? Non certe. Sed Spiritus Patris cæleſtis, qui loquebatur in eis. Iſti ergo certitudini veritatis Spiritus ſancti eſt indubitanter credendum, non fabulis vetularum, non ſophiſmatibus philoſophorum, nec illuſionibus magorum, eo quod ille doctor eſt adeo peritus, & omni facultate antiquiſſima experientia approbatiuus, vt nullus poſſit contradicere ſibi in aliqua doctrina, nec repulſam pati ab aliquo, ſiue reduci ad metam redargutionis, quia non poteſt fallere, nec falli. Secundo quia in Spiritu ſancto eſt liberalis, ſiue inuincibilis charitas: ideo operatur latitudinẽ vtilis beneuolentiæ in affectu, contra malignitatem inuidiæ. Vnde dicitur: Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. Diffunditur autem charitas in cor noſtrum, quando amor non ſolum ex ſuperiori ſuperficie, ſed ex intimis medullis cordis procedens dilatat affectum mundum: diffuſa fuit charitas Apoſtolorum, qui pro ſalute omnium electorum animas ſuas morti cum deſiderio tradiderunt. Sed quoniam abundauit iniquitas refriguit ſiue tepuit charitas multorum: ideo Apoſtolus hortatur nos ad feruorem mutuæ dilectionis cum dicit: Charitate infirmitatis inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes, ſollicitudine non pigri, ſpiritu feruentes, Domino ſeruientes. Tertio quia in Spiritu ſancto eſt inſuperabilis poteſtas, ideo operatur facultatem vigoris, & conſtantiæ in effectu, contra debilitatem impotentiæ. Vnde: Accipietis virtutem ſuperuenientis Spiritus ſancti in vos, vt eritis mihi teſtes. Dominus noſter Ieſus Chriſtus mittens Apoſtolos pugnaturos contra violentiam tyrannorum, & aſtutiam dæmonum, voluit eos primo donis, ſiue armis ſpiritualibus munire, & virtute Spiritus ſancti corroborare. Et propter hoc dicitur in Pſal. Spiritus oris eius omnis virtus eorum. Vnde Greg. Cælorum virtus de ſpiritu ſumpta eſt, quia mũdi huius poteſtatibus contraire non præſumerent, niſi eos Spiritus ſancti fortitudo ſolidaſſet.

Rom. 5. a — *Rom. 12. c* — *Pſal. 32. b* — *Greg. hõ. 30. in Euang.*

Secundo deſcribitur illud beneficium, quantum ad ſubiectum receptiuum, cum ſubdit: *Cælos.* Per cælos namque (metaphorice loquendo) ratione conuenientię, & ſimilitudinis in effectu Apoſtoli deſignantur. Nam primo cęli habent ſpectabilem refulgentiam luminum. Secundo habent efficacem influẽtiarum redundantiam. Tertio terribilem ſignorum, & prodigiorum reſonantiam. Apoſtoli namque primo habent efficacem redundantiam bonorum documentorum in prædicatione, & hoc in ſignum perſpicacitatis intelligentiæ. Vnde in Pſal. Terra mota eſt etenim cæli diſtillauerunt à facie Dei Sinai. Hodierna namque die terra, id eſt, terreni & peccatores, mota eſt ad pœnitentiam, quia cæli, id eſt, Apoſtoli diſtillauerunt rorem diuinorum eloquiorum, & hoc à facie Dei, quia non à ſeipſis, ſed à Deo habuerunt à quo omne bonum, & iſta expoſitio elicitur ex Gloſſa. Similiter alibi dicitur in Pſalm. Cæli enarrant gloriam Dei, æternam ſine inceptione & terminatione, in incarnatione. Magnam ſine diminutione in paſſione. Et ſuauiſſimam ſine faſtiditione in Spiritus ſancti miſſione. Secundo habuerunt ſpectabilem refulgentiam morum, & exemplorum in conuerſatione, & hoc in ſignum charitatis & beneuolentiæ. Vnde: Ego feci in cælis, vt oriretur lumen indeficiens. Honeſta conuerſatio Apoſtolorum nomine cæleſtis boni refulgentis appellatur, eo quod ſicut lumen cæleſte eſt ab omni ſæculantia impermixtum, & terreſtreitate ſeparatum, vt per hoc clarius illuminet vniuerſum: ſic cæleſtis conuerſatio Apoſtolorum erat ardore libidinis, & fœtore carnalitatis ſequeſtrata. Et propter hoc faciliter peccatores, & tenebroſos, ad amorem Dei, & lumen fidei attrahebant, eo quod plus mouet exemplum quam verbum. Nam ex aſſuetudine viſionis viri ſancti vſu locutionis, & exemplo operis, accipit homo vt accendatur ad amorem bonitatis, & illuminetur lumine veritatis. Et propter hoc poteſt dici de eis illud: Conſpice cælum, id eſt, Apoſtolicum cœtum, & numera ſtellas eius, id eſt, gratias ſeptiformes, dona & beatitudines, quibus lucebant tanquam luminaria in mundo, exemplum vitæ continentes, & videbis rationabiliter quod inſufficiens ſit quilibet mortalis homo ad enarrandum. Tertio habuerunt terribilem reſonantiam miraculorum & prodigiorum in operatione, & hoc in ſignum virtuoſitatis & conſtantiæ. Vnde in Pſalmis: Inclina cælos tuos, deſcende: tange montes, & fumigabunt. Fulgura, & coruſcationes, & diſſipabis eos Inclina cælos tuos, id eſt, contemplatiuos, & cæleſtes viros ad homines terrenos, per prædicationem. Et deſcende per illuminantis gratiæ cohabitationem. Tange montes, id eſt, ſuperbos, incutiendo eis timorem filialis reuerentiæ. Et fumigabunt per lacrymoſam contritionem, vt excæcationes, & omnes vapores vitioſi auferantur, & tunc fulgura, & coruſcationes ſignorum, & prodigiorum ad prædicationis Euangelicæ confirmationem, vt quos efficacia verbi non monet, miracula confirment, & quos prædicatio ad fidem non mouet, ſaltem ipſa prodigia excitent, quia per hoc diſſipabis eos ſpirituali, & felici diſſipatione, quantum ad vitia, & peccata, non vt pereant, ſed vt vitam gratiæ recuperent.

Pſal. 67. b. — *Pſal. 18. a* — *Eccl. 24. a* — *Gen. 15. a* — *Pſal. 143. b*

Tertio deſcribitur præſens beneficium, quantum ad actum intermedium, in ſingulari operatione, cum ſubinfert: *Ornauit.* Excellenter enim, & ſignanter ornauit Apoſtolos triplici ornamento. Primo ornamento copioſitatis gratiæ, quantum ad indeficientiam ſuffragiorum. Secundo ornamento dignitatis prælaturæ, quantum ad prouidentiam ſubditorum. Tertio ornamento deformitatis gloriæ, quantum ad excellentiam præmiorum. Primo ornauit eos ornamento copioſitatis gratiæ, quantum ad indeficientiam ſuffragiorum. Vnde: Ornauit in æternum opera illorum, nec eſurierunt, nec laborauerunt, & non deſtiterunt à ſuis laboribus. Dicitur pro tanto quod Deus ornauit in æternum opera illorum virtuoſa Apoſtolorum, eo quod indeficientiam, & continuam influentiam, quam habent in Eccleſia militanti, propter ſuffragia meritorum magnus honor, & reuerentia eis à populo Chriſtiano exhibetur: nec eſurient, eo quod tanta copioſitate gratiæ fuerunt impleti, vt non ſolum eos ſacrarent, ſed etiam in alios redundarent. Et propter hoc mater Eccleſia, quod deeſt filiis ſuis, ſupplebit de paterno theſauro meritorum, quia non deſtiterunt patres eorum Apoſtoli à virtuoſis operibus ſuis, quantum ad efficaciam ſuffragiorum. Secundo ornauit eos ornamento dignitatis prælaturæ, quantum ad præſidentiam ſubditorum. Vnde impletum eſt in quolibet iſtorum illud: Rectorem te poſuerunt, noli extolli, & ſequitur: Ornamentum gratiæ accipies, coronam & dignitatem congregationis conſequeris. Quia Apoſtoli non extollebantur in ſuperbiam, licet eſſent poſiti rectores totius orbis à Spiritu ſancto, immo quilibet eorum erat quaſi vnus ex ſubditis: ideo acceperunt ornamentum gratiæ gratum facientis, & ad eorum promotionem, & ſalutem conſecuti ſunt coronam principatus, & dignitatem congregationis. Quorum dignitas, & principatus prætenderunt ab altitudine cæli, vſque ad profunditatem inferni: habet enim poteſtatem claudendi cælum, & ligandi atque ſoluendi animas hominum, calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & reprimendi ſpiritus immundos: quia eorum linguæ (quaſi claues cæleſtes) ianuas cæli claudunt, reſerant, & eorum præcepto ſubditur ſalus, & languor omnium: & etiam ipſi ſpiritus immundi, quod eſt indicium maximæ poteſtatis & dignitatis. Tertio ornauit eos ornamento fortitudinis gloriæ quantum ad excellentiam præmiorum, & propter hoc conuenit cuilibet eorum illud: Corona aurea ſuper caput eius, expreſſa ſigno ſanctitatis, gloriæ, & honoris, & deſiderio oculorum ornata. Per coronam auream poſitam ſuper caput cuiuslibet Apoſtoli, inquantum eſt expreſſa ſigno ſanctitatis gloria, & honore præ-

Apoſtoli triplici ornaměto ornati — *Eccl. 16. d* — *Eccl. 32. a* — *Ioan. 20. b* — *Eccl. 45. c*

mij, intelligitur ornamentum, siue prima stola animæ. Sed in quantum desiderio oculorum ornata, intelligitur secunda stola corporis. Stola prima, siue ornamentum animæ consistit in triplici dote. Scilicet visionis claræ, tentionis securæ, & firmitatis quietæ. Secunda vero stola, siue ornamentum corporis consistit in quadruplici dote. Scilicet agilitatis, claritatis, subtilitatis & impassibilitatis. Vnde Augustinus de Ciuitate Dei: A corporibus electorum amouebitur omnis deformitas, omnis tarditas, omnis infirmitas, omnis corruptio. Quod adimplebitur quando corona humilitatis nostræ erit gloria circundata, & desiderio oculorum ornata, eo quod oculos intuentium delectabunt. Et omnes dotes excellenter, & singulariter habebunt Apostoli. Rogemus ergo, &c.

Triplex animæ dos. Quadruplex corporis dos. Aug. lib. 22. de ciuit. Dei. cap. 10. in fin. cap. 5.

A

SERMO X.

O *Quam bonus & suauis est Domine spiritus tuus in omnibus!* Vt videamus bonitatem, & suauitatem huius spiritus in nobis, scire debemus quod per hunc spiritum habemus veniam peccatorum, victoriam de inimico, gratiam donorum, gratiam præmiorum. De primo: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab vniuersis idolis: & dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, id est, venia peccatorum in hac mundatione consistit. Hæc autem mundatio per aquam & spiritum non solum fit in baptismo, sed etiam in contritione, per aquam lacrymarum, & spiritum cor compungentem. Psalmus: Cor mundum crea, &c. Specialiter autem duo tangit, à quibus mundari debemus. Videlicet ab inquinamentis luxuriæ: Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Domini. Item ab idolis auaritiæ: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, &c. O auare, quare non es auarus hæreditatis æternæ potius, quàm terrenæ? Augustinus: Ecce accenditur auaritia nostra, argentum incertum cum fine vitam æternam desiderans sine fine. De secundo: Irruit in Samson Spiritus Domini, & dilacerat leonem. Nota historiam quo modo Samsoni, cum ad vineam venisset, leo occurrit. Hæc vinea vel pœnitentiam, vel religionem signat, vel quamlibet bonam vitam, cuius flores virtutum odorem bonæ oppositionis reddunt: Vineæ florentes odorem suum dederunt. In hac vinea carnales, & deliciosi, & anhelitus detractionis, fœtidæ sunt vulpes: Capite nobis vulpes. Leo sæuus & rugiens diabolus est: Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens, &c. Hic occurrit ad vineam accendenti bonæ vitæ. Iuxta illud: Fili accendens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Sed Spiritu sancto irruente in nos, hortamur & confirmamur. Psalmista: Spiritu principali confirma me. Et sic leonem vincimus. Hic est Spiritus sanctus, quo duce Dominus in desertum ducitur, nec ab accedente tentatore vin citur, ficut dicitur. Nota ergo quod hæc vinea, ad quam venit Samson, desertum significat, in quo fuit Dominus, sed leo inuentus iuxta vineam tentatorem, id est diabolum, qui Christum tentauit, sed in vanum, quia non potuit præualere. De tertio: Egredietur virga, *&c. vsque* & requiescet super eum spiritus Domini, &c. vbi huius spiritus dona enumerantur. In virga rectitudo fidei, in flore bona voluntas significatur. Ioannes Chrys. Voluntates bonæ sic suaues sunt apud Deum, quemadmodum odoriferi flores. Vnde virga Aaron florem & fructũ simul habuit, quia in rectitudine fidei flos bonę volũtatis nõ est sine fructu boni operis. Sicut autem sine solis operatione flos fructũ non potest producere, sic nec voluntas sine Spiritu sancto fructũ vllum, de quo: Fructus autem Spiritus sancti est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, spes, modestia, conuenientia, castitas. Vnde bene de flore isto dicitur: Requiescet super

Sap. 12. a
Ezec. 36. e
B
Psal. 50. b
2. Cor. 7. a
C
1. Cor. 5. d
Ephes. 5. b
Iudic. 14. b
Cant. 2. b
Ibidem. d
1. Pet. 5. c
Eccl. 2. a
D
Psal. 50. b
Mat. 4. a
Isa. 11. a
E
Num. 17. c
Gal. 5. d

eum Spiritus Domini. De quarto effectu Spiritus sancti in nobis: Non est regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax & gaudium in Spiritu sancto. Ecce qualis est Spiritus sanctus in animabus bonorum. Quid enim in corpore operetur ad glorificationem nostram, idem Spiritus dicitur: A quatuor ventis veni spiritus & insuffla super interfectos, & reuiuiscant. A quatuor ventis veniet corpora suscitare, id est, quatuor dotibus veniet corpora glorificare. In isto effectu spiritus gloria præmiorum maxime bonus est in nobis Spiritus sanctus: Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, scil. viuentium. Secundum hos quatuor effectus in quibus bonitas & suauitas Spiritus sancti manifestatur, inuenimus Spiritum sanctum in Euangelio significari per aquam, per digitum, per ignem, per vnguentum. Per aquam: Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de spiritu, &c. Item per digitum: Si in digito Dei, &c. Item per ignem: Ignem veni mittere. &c. Item per vnguentum: Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me. Adapta singula singulis. Spiritus enim sanctus est aqua mundans, per veniam peccatorum; digitus eiiciens, per victoriam inimicorum: ignis accendens, per gratiam donorum: vnguentum consecrans, ad regna cælorum, siue ad gloriam præmiorum. Vnguntur enim reges ad regnandum. Vnctio ergo Spiritus sancti signum est futuri regni.

Rom. 14. c
Ezec. 37. c
Psal. 142. c
Ioan. 7. f
Luc. 11. b
Idem. 12. f
Isa. 61. a
Luc. 4. c

SERMO XI.

O *Quam bonus, & suauis est Domine Spiritus tuus in nobis!* Vere bonus est Spiritus sanctus in bonis. Bonus vtique in peccatorum remissione, in virtutum collatione, in sensuum illuminatione, in animarum eleuatione. Primo modo bonus est incipientibus, secundo proficientibus, tertio consummantibus, quarto in peruenientibus. De primo dicitur hic: *O quã bonus, &c.* Quòd autem istud de bonitate remissionis accipiatur, patet ex textu, sic enim dicitur ibidem: Parcis autẽ omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas, & immediatè additur. *O quam bonus & suauis, &c.* Suauitas Dei triplex est, scilicet naturalis, spiritualis, æternalis. Naturalis patet in inanimatis, patet in vegetabilibus, patet magis in sensibilibus, patet maximè in rationabilibus, si quis diligenter in singulis contempletur. Sed multi ista suauitate non vtuntur, sed abutuntur, & ideò vera sapientia carent, de qua: Non inuenietur in terra suauiter viuentium. Item spiritualiter non solum est in remissione peccatorum, sed etiam in vnctione donorum: Muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti, id est, gratiæ Spiritus sancti, de qua August. Suauis es Domine, confessio suauis est tibi gratia tua. Muscæ volantes, pungentes, mel sequentes, sunt superfluæ & curiosæ cogitationes, rancosæ affectiones, carnales delectationes. O miseri, ecce muscas corpori importunas abigimus diligenter, muscas animæ sustinemus nociuas negligenter. Item æternaliter est in beatis abundanter: Psalmus: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ, &c. Bene dicit abundantia. Tanta enim æternæ suauitatis abundans est copia, quod etiam ad capiendum eam non sufficiunt cordium nostrorum vasa. Anselmus: Sic gaudebunt toto corde, tota mente, tota anima, vt sufficiat plenitudine gaudiorum. Huius abundantiæ vix scintillam capiunt etiam sancti in hoc mundo, & tamen de eius memoria eructant nobis mirabilia. De secundo: Si vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? Præmissa enim similitudine de patre dante piscem, ouum, panem, in quibus secundum Bedam fides, spes, charitas figurantur, concludit, dicens: Si ergo vos, cum sitis mali, &c. quanto magis pater vester dabit spiritum bonum petentibus se? Manifesta hac similitudine innuit per spiritum bonum dari hoc datum in corde, in ore, in opere. Perpenditur in corde per dilectionem, in ore per confessionem, in opere per conuersationem.

Sap. 12. a
Sap. 11. d
Iob. 28. b
Eccl. 10. a
Psal. 144. b
Luc. 11. b

Rom. 5.a

Perpenditur in corde per dilectionem: Charitas Dei diffusa est in cordibus vestris per Spiritum sanctum, qui datus est in nobis. In quorundam cordibus non est charitas diffusa, sed confusa est ibi carnalitas. Perpenditur etiam hoc datum in ore per confessionem fidei & laudis non tantum peccatorum:

Mat. 10.c

Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquamini, sed spiritus patris vestri, &c. Quoties ergo vtilia & ædificatoria loquimur, spiritus patris cœlestis est in nobis. In eis autem qui detractoria & increpatoria, contentiosa & scurrilia, carnalia verba loquuntur, patris infernalis spiritus loquitur. Ioannes Chrysostomus: Omnis sermo vanus qui dicitur, immundo spiritu dictante profertur. Ille ergo in eis loquitur, qui olim in serpente loquebatur. Spiritus sanctus enim per linguam serpentis, vel viperæ quo modo loqueretur? Lingua enim praua: vtiq; lingua viperina est.

Bern. de triplici custodia serm. 1. to. 1.

Bernardus: Nunquid non vipera est lingua detractoris, quæ tres interficit modico afflatu oris? Perpenditur hoc quoque datum in opere, & sancta conuersatione:

1. Ioan. 3.d

Qui seruat mandata eius, in illo manet, & ipse in eo: & in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu, quem dedit nobis. Dat ergo Deus nobis spiritum, vt mandata eius seruando in ipso maneamus, & ipse in nobis, vt sic per bonum spiritum boni simus. Augustinus: Tanto magis quisq; filius bonus, quanto magis ei datur à patre spiritus bonus: sed quibus dat hunc spiritum? vtique petentibus se. Ecce fratres, orationis nostræ vtilitas.

Act. 2.a

Vnde etiam Apostolis, qui erant perseuerantes in oratione cum Maria matre Iesu, datur Spiritus sanctus in igne.

SERMO XII.

Sap. 12.a
Num. 9.d.

O *Quam bonus & suauis*, &c. Nunc de tertio effectu bonitatis Spiritus sancti videamus. De tertio: Spiritum tuum dedisti eis, qui doceret eos. Suum docere, est sensus illuminare. Tria autem nos docet Spiritus sanctus, intelligere, vincere, facere. Docet intelligere

Ioan. 16.c

omnem veritatem: Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem saluti necessariam,

Act. 1.b

non illam de qua: Non est vestrum nosse tempora, &c. quod est contra quosdam de Antichristo, & temporibus eius superstitiosè garrientes. Item docet vincere

Psal. 143.a

mundi vanitatem. Psal. Qui docet manus meas ad prœlium, &c. In manibus operationes. In quinq; digitis sensuum discretiones significatur. Dum ergo bene operando, & sensus refrænando contra vanitates reluctamur, tunc manibus & digitis præliamur. Præliemur ergo viriliter, vt ab ipso coronemur perenniter. Gregorius: Certamen cordis nostri aspicit, & qui post vincentes remunerat, nunc decertantes iuuat. Item docet facere Dei voluntatem.

Psal. 142.b

Psalm. Doce me facere voluntatem tuam, &c. Bene dicit tuam. Quidam enim tantum quærunt

1. Thes. 4.a

facere suam, quia Dei voluntatem non attendunt: Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, &c. Hæc tria de-

Psal. 118.i

siderabat doceri qui dicit: Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. Bonitatem faciendi tuam voluntatem, disciplinam fugiendi vanitatem, scientiam intelli-

Psal. 142.c

gendi veritatem. De quarto, Psalmus: Spiritus tuus bo-

Psal. 14.b

nus deducet me in terram, &c. Terram vsq; de qua Ps. Portio mea Domine in terra viuentium. Non ergo solum angelico, sed etiam diuino spiritu euolantium animæ deducuntur. Gregorius: In æternum spiritus manet cum sanctis, quos in hac vita semper inuisibiliter intus illustrat, & in futuro ad contemplandam perpetuo speciem suæ maiestatis introducit. Bene autem dicit deducet, ducuntur enim euolantium animæ, deducuntur & diriguntur. Ducuntur ne timeant, deducun-

Psal. 72.d

tur & diriguntur ne circumeant. Psalm. Tenuisti manum dexteram, &c. Tunc per manum nos fortiter te-

Cant. 3.a

net in morte, si nunc eum per amorem fortiter tenemus in mente: Inueni quem diligit anima mea, tenui illum, neque dimittam. Bene autem dicitur Dominus animam tenere per manum dexteram. In dextera enim vita bona, in sinistra peruersa vita significatur. Per manum ergo dexteram anima euolans deducitur, quando per bonæ vitæ opera subuehitur. Per manum autem sinistram anima illa à diabolo tenetur, quæ per prauæ vitæ opera ad infernum deducitur. Deducuntur etiam animæ euolantes, vt dirigantur, ne circumeant per purgationem. Boni enim per duplicem viam vadunt ad regnum per latam & semitam. Per viam latam transeunt qui per purgationem transeunt. Per semitam deducuntur, qui ad regnum sine purgatorio transeunt. Psal-

Psal. 22.a

mus: Deduxit me per semitas iustitiæ. Si ergo volumus fratres ad cœlum cito venire, per semitam itineremus perfectè viuendo, & patrum nostrorum antiquas

Iere. 6.d

perfectiones sequendo: Interrogate de semitis antiquis, & quæ sit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis refrigerium animabus vestris. Refrigerium illæ animæ inueniunt, quæ per æstum purgatorij non transeunt. Quid autem mirum, si perfecti per purgatorium non transeant, qui purganda omnia vitant & fugiunt. Isidorus: Sicut falsitatis crimen à proficientibus pertimescitur, ita otiosa verba à perfectis viris vitantur. Deducuntur quoque euolantium animæ, vt conducantur, ne timeant diabolum, qui licet non possit perfectorum animas in exitu detinere, nihilominus tamen libenter eas deter-

Isa. 55.d

reret, si non in pace Spiritus sancti deducerentur: In lætitia ingrediemini, & in pace deducemini. Hæc pax, quam sanctæ animæ habent in egressu de corpore, &

2. Par. 15.a

de mundo, longe est à reprobis in ipsorum egressu: In tempore illo non erit pax egredienti & ingredienti, sed terrores vndique, &c. Egredienti mundum, ingredienti infernum non erit pax.

FERIA SECVNDA PENTECOSTES.

SERMO I.

Ioan. 3.b

SIc *Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*. Consideremus charissimi dilectionis diuinæ immensitatem, stabilitatem, communitatem, generalitatem. Dilectio enim Dei est immensissima, stabilissima, communissima. De primo dicitur hic: *Sic Deus dilexit*, &c. Super omnia enim maxima fuit hæc dilectio. Potest enim immensitas dilectionis Dei perpendi ex beneficiis corporalibus, spiritualibus, æternalibus. Immensa enim est dilectio, quam Dominus exhibet corpo-

Dan. 7.b

raliter: Si postquam audieris hæc iudicia, custodieris ea, & feceris: custodiet Dominus Deus tuus pactum tibi, & misericordiam, quam iurauit patribus tuis, & diliget te, & multiplicabit. Benedicet fructui ventris tui & fructui terræ tuæ, &c. Quis omnia temporalia, & naturalia diuinæ dilectionis beneficia enumerare valet, quæ nobis de cælo, de aëre, de aquis de terra exhibentur? Item immensior est dilectio, quam nobis exhibet spiritualiter:

Ioan. 14.c

Si quis diligit, &c, *vsque* mansionem apud eum faciemus. Quis omnia beneficia dilectionis diuinæ enumerare possit, quæ in sacramentorum perceptione, in peccatorum remissione, in virtutum & donorum collatione, in Patris, & Filij, & Spiritus sancti missione exhibetur seruantibus sermonem Domini? Verè ergo beati

Luc. 11.d

sunt: Beati qui audiunt verbum Dei, &c, quasi dicat: Si beatus venter, in quo mansit filius corporaliter, verè certè beata est valde nunc mens custodientis sermonem meum, in qua manet Pater, & Filius, & Spiritus sanctus spiritualiter. Nec mirum etiam cum de beata

Aug. de sancta Virgin. cap. 3. to. 6.

Virgine dicat August. Beatior fuit Maria fidem Christi percipiendo quam concipiendo carnem Christi. Item immensissima est dilectio, quam exhibet æternaliter.

Psal. 86.a

Psal. Diligit Dominus portas Sion, &c. Sion Ecclesiam cœlestem plus diligit in effectu, quàm tabernacula Ecclesiæ militantis. Augustinus: Minus diligit miserum,

Apoc.21.d quàm beatum. Portæ Sion Apostoli dici possunt: Habētem portas duodecim,&c. Si tantum diligit portas, quātum putas, ergo diligit totam ciuitatem? Circa stabilitatem dilectionis Dei attende principium, finem, medium. Attende quod antè omne tempus, per omne tempus, ad omne tempus vitæ præsentis diligit Dominus electos. De primo: In charitate perpetua dilexi te,&c. Bene dicit, perpetua. Dilexit enim te, antequam tu vel aliquis, vel homo, vel angelus, vel cœlum, vel terra esset. Et certè antequam esses, tibi regnum præparauerat, filium mori fecerat: Ipse prior dilexit nos,& misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Augustinus Nimis durus est animus, qui dilectionem si nolebat impendere, noluit rependere. Bene dicit, prior. Qui Prior sub isto Priore vult esse, debet ordinem charitatis initiare, de quo ordine: Ordinauit in me charitatem. De secundo: Omni tempore diligit, qui amicus est. Considera à natiuitatis tempore vsque ad tempus mortis, si vnquam aliqua hora sine diuinæ dilectionis beneficiis vixeris. Ipsum viuere enim Dei beneficium est,& certè si tempus dilectionis negligis in mundo, tempus odij senties in inferno: Tempus dilectionis, & tempus odij. De tertio. Nota quod regina Saba Salomon dixit: Quia diligit Deus Israël, & vult seruare eum in æternum, idcircò posui te regem super eum. Salomon Christum, Israël autem electos Christi significat. Hos Deus Pater ex dilectione vult seruare in æternum, in vita æterna. Vnde ex dilectione eis constituit regem in pacificum Iesum Christum. De quo: Egredimini filiæ Sion, &c. Regina Saba est anima sancta, quæ veniens in cælestem Ierusalem, ad cælestem Salomonem, laudat hanc æternam dilectionem. Circa qualitatem dilectionis Dei attende, quod dilectio Dei communis est, communior, communissima. Communis vtique omnibus amicis suis: Ego diligentes me diligo. Dilige ergo, vt diligaris, ne anathemate æterno feriaris: Si quis nō amat Dominum Iesum Christum, sit anathema. Item communior est Dei dilectio amicis & inimicis. Vnde: Diligite inimicos vestros, &c. *vsque*,& pluit super iustos & iniustos, quasi Dominus dicat: Diligite inimicos vestros, quia & ego diligo inimicos, solem & lunam,& alia bona eis communicando, immò etiam solem æternum filium suum inimico communicauit. Vnde dicitur: *Sic Deus dilexit mundum*, &c. Cùm inimici essemus,&c. Bernardus: Quid gloriosius nobis, quàm quòd tanti æstimauit nos Deus? quæ illa maior gloria quam tanta dignatio, eo vtique dulcissima, nam pro impiis mortuus est. Item communissima est dilectio cum omnibus creaturis. Vnde dicitur hic: Diligis omnia, quæ sunt,& nihil odisti eorum, quæ fecisti. Non odit Dominus quę fecit, sed odit quæ non fecit. Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam detrahentem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem eum, qui seminat inter fratres discordias.

Iere.31.a — 1.Ioan.4.d — Cant.2.a — Prou.17.c — Eccl.3.b — 2.Par.9.b — Cant.3.d — Dilectio Dei. — Prou.8.b — 1.Cor.16.d — Matt.5.g — Rom.5.b — Sap.11.d — Prou.6.b — Sex Deo odiosa.

SERMO II.

SIc *Deus dilexit mundū, vt filiū suum vnigenitum daret*. O dilectio, ô liberalitas Dei Patris sic nos diligentis, vt vnigenitū daret pro nobis. Daret, inquā, corporaliter in incarnatione, daret sacramentaliter in communione, spiritualiter in iustificatione, æternaliter in fruitione. De primo: Filius datus est nobis. Filius vtique non angelus, non homo purus: Qui etiam proprio filio suo non pepercit, &c. Præterea non dicit manus, vel pes filij, sed filius. Et verè magnum fuisset, si digitum filij nobis dedisset, sed ecce filius datus est, totus datus est. Bernardus: Totus mihi datus est, in vsus meos expensus est, filius datus est nobis. Nobis vtique non amicis, sed inimicis: Cum inimici essemus,&c. Ecce Deus dedit tibi filium suum, & tu meritò debes dare Deo filium tuum: Ipsum semper ad bonum inducendo, sicut Tobias filium suum, vel ad Dei seruitium ipsum offerendo Christo, exemplo Abrahæ. Vnde & Anna de Samuële filio suo dixit: Dabo eum cunctis diebus vitæ eius. Sed heu quàm miserabile est, Deus dedit tibi filios & tu dedisti diabolo filios tuos, quando eis iniustam hæreditatem reliquisti, vel in vitiis eos educasti. Psalmista: Immolauerunt filios & filias suas dæmoniis,&c. De secūdo: Pater meus dat panem verum vobis de cælo,&c. Verum dicit, non illum figuralem, scilicet manna, quæ figura fuit huius panis. Sicut enim manna mirabilem habuit saporem, secundum desiderium vnuscuiusque, sic corpus Christi: Item sicut manna ad solem liquefiebat, ab igne verò indurabatur: sic corpus Christi ad solem gratiæ liquescit tibi ad salutem, ad ignem verò concupiscentiæ induratur tibi ad damnationem. Sic ergo mirabilia, quæ erant in manna, nunc in esca corporis Christi habemus. Psalmista: Memoriam fecit mirabiliū suorum, &c. *vsque* timētibus se. Sic datur diabolus esca in peccato permanentibus. Psalmista: Tu confregisti capita draconum, dedisti eum escam populis Æthiopum. Absit à nobis fratres venenum draconis vorare. De tertio: Da mihi Domine sedium tuarum assistricem sapientiam,&c. Sapientia est Filius Dei, qui ad illuminandum ignorantias,& omnes animarum nostrarum tenebras datus est nobis: Dedi te in lucem gentium. Sedes autem sunt animæ iustorum. Anima enim iusti sedes est sapientiæ: Heu multi hanc sedem cœlo subtrahunt, & diabolo per diuersa vitia supponunt: Scio vbi habitas, vbi sedes est satanæ. Sequitur: & noli me reprobare à pueris tuis. A pueris reprobantur, quibus hæreditas negatur, de quibus: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. De quarto: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei. Hoc lignum est Christus. Qui de hoc ligno in cælesti paradiso gustauerit, semper immortalis erit. Huius ligni fructus quanto in fruitione plus editur, tanto plus desideratur: Qui edunt me, adhuc esurient. Augustinus: Satietas erit insatiabilis, nullum fastidium grauans: semper esuriemus, semper saturati erimus. Rami huius ligni extentiones illuminationum & gratiarum à Christo procedentium, in quibus volucres, id est, angeli vel animæ bonæ quiescunt: Volucres cæli requieuerunt in ramis eius. Pensa homo ex prædictis, quàm totaliter & multipliciter, quàm vtiliter, quàm æternaliter datur iste vnigenitus Dei Filius. Pensa diligenter,& videbis quàm nihil sis, quidquam impendare potes. Cum enim meminero, ac cogitauero, quidquid ei rependere possim, nōne sunt sicut stella ad cælum? lapis ad montem? gutta ad fontem? riuus ad flumen? granum ad aceruum? Sic ergo Christus quatuor modis datur nobis,& ex dilectione datur: *Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium*, &c. Vnde sicut dilectio solet ostendi in dando, in cibando, in visitando, in manifestando scilicet secreta, sic dilectio diuina nobis in quatuor prædictis est exhibita, videlicet in dando nobis filium corporaliter: Vnde hic dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum*,&c. In cibando nos per filium sacramentaliter: Diligam eos spontaneè,&c. vbi quibusdam interpositis sequitur: Viuent tritico, id est corpore Christi. Item visitando nos per filium spiritualiter: Pater meus diliget eum,& ad eum veniemus,&c. Item manifestando filium æternaliter. Qui diligit me, diligetur à patre meo,& ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.

Ioan.3.b — Isa.9.b — Rom.8.f — Rom.5.b — Gen.22.b — 1.Reg.1.b — Psal.105.e — Ioan.6.d — Psal.110.a — Psal.73.c — Sap.9.a — Isa.49.b — Apoc.2.d — Ephe.5.a — Apoc.2.b — Eccl.24.b — Luc.13.d — Dilectio quo modo ostendatur. — Osea.14.b — Ioan.14.c — Ibidem.

SERMO III.

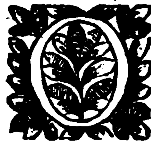
REpleti sunt omnes Spiritu sancto,&c. Sicut replentur nubes humido, camini foco, arcæ thesauro, vasa vino, ita Apostoli repleti sunt Spiritu sancto, tanquā aqua irrigante in prædicatione, tanquam igne inflammante in dilectione, tanquam thesauro locupletante in virtutum aggeratione, tanquam vino lætificante in consolatione. De primo: Si repletæ fuerint nubes, imbres super terram effundent

Act.2.a — Eccl.11.a

Isa.60.b effundent.Nubes sunt doctores:Qui sunt isti,qui vt nu- A
bes volant,quia postquam aquis salutaris sapientiæ re-
pleti sunt, quasi tot stillas super terram cordis humani
Eccl.39.a pluunt,quot Dei verba cordibus infundunt:Si Dominus
magnus voluerit,spiritu sapientiæ replebit eum, & ipse
tanquam nubes mittet eloquia sapientiæ suæ. Væ illi
terræ, væ homini, qui post tot doctrinarum nubes non
Heb.6.b profert fructus bonorum operum:Terra sæpè venientē
super se bibens imbrem, & germinans herbam oppor-
tunā illis à quibus colitur accipit benedictionem, &c.
Abac.2.c De secundo: Laborauerunt populi in multo igne, &
gentes in vacuum,& deficiunt,quia replebitur terra, vt
cognoscat gloriam Domini.Ignis iste sicut exponit Glos.
Luc.12.f ille est,de quo:Ignē veni mittere,&c. Hic est ignis Spi-
ritus sancti,qui terram cordis vel Ecclesiæ ita replet, vt
per eius splendorem gloria Domini cognoscatur in mū- B
do. Nolebat enim mundus cognoscere Dominum, scil.
Deum verum. Vnde tantæ inter Dominum & mundum
sunt inimicitiæ, vt nullus amicus mundi possit Dei esse
Iac.4.a amicus: Quicumque voluerit esse amicus huius sæculi,
inimicus Dei cōstituitur:ideò Dominus Apostolos igne
sancti Spiritus tanquam incendiarius contra mundum
misit,vt hoc igne mundi vitia tanquam diaboli ædificia
cremarentur per fidem & pœnitentiam: Ponam duces
Zac.12.b Iuda sicut caminum ignis in lignis, &c. August. Igne
Spiritus sancti inflammati Apostoli, cœperunt ire per
mundum inflammare & incendere in circuitu inimicos.
O si ego hodie diabolum in vna ara porcorum, id est,
vnam luxuriam cremare possem?Cum ergo mundus ita
incenderetur per incendiarios principes,& populi ignē
extinguere laborauerunt,sed etiam in vacuum. De ter- C
Prou.8.c tio:In viis iustitiæ ambulo,vt ditem diligentes me,the-
sauros eorum repleam.Thesauri isti sunt bona voluntas,
virtutes & merita, quibus per Spiritum sanctum reple-
Greg.hō.5.in tur arca cordis. Gregorius: Ante Dei oculos nunquam
Euāg.tom.3. est vacua manus à munere,si arca cordis repleta est bona
voluntate.O cæcitas,tristatur homo,si perdit thesaurum
mundi,& non curat,si perdit fidem,charitatem,iustitiā,
& patientiam pretiosum thesaurum Spiritus sancti? O
si cogitaremus cum quanta districtione thesaurus iste
ponderetur in die redditionis,id est, mortis vel iudicij,
antequam in domum thesaurorum cæli recipiatur,quam
Esdræ 8.f diligenter eum custodiremus:Vigilate & custodite,do-
nec appendatis coram principibus sacerdotum & duci-
bus familiarum Israël in thesaurum domus Domini.
Statera,in qua appendetur thesaurus iste,est Dei iustitia
Prou.16.b vel iudicium:Pondus & statera,& iudicia Domini sunt. D
In hac ex vna parte exponentur omnia merita tua, ex
altera parte corona, propter hoc semper time. Dicitur
Dan.5.g enim: Appensus es in statera, &c. Pincipes autem &
duces!; coram quibus merita in iudicio ponderabuntur,
sunt Apostoli,qui cum Domino in iudicio præsidebunt.
Prou.24.a De quarto: In doctrina replebuntur cellaria. Duo sunt
cellaria, vnum Ecclesiæ militantis, alterum Ecclesiæ
triumphantis.Vtrumque replet in doctrina illius docto-
Ioan.14.e ris Spiritus sancti,de quo:Ille vos docebit,&c.Vasa pri-
mi cellarij sunt fideles Ecclesiæ. Hæc Dominus in do-
ctrina veritatis repet gratia bonitatis.Augustinus:Vasa,
quæ creatrix sapientia format, vt sicut adiutrix gratia
replet,ne vacua sint,si strenuum operarium inuenerint.
Magna autem huius cellarij vasa sunt doctores,& præ- E
Act.2.b cipuè Apostoli vino Spiritus sancti repleti: Musto ple-
ni sunt.De his vasis propinatum est toti mundo.In cel-
lario autem primo quot sunt spiritus,tot sunt vasa vino
Spiritus sancti plena. Si autem de vno vase, id est, de
vnius sancti gloria inebriaris gaudio Spiritus sancti,
quid ergo erit,quādo de mille,immò de mille millibus,
immò de omnibus vasis plenis, id est, de omnibus
sanctis simul in te vinum influet? Item quid ergo
Luc.1.c quando de illo pleno hauseris vase, de quo: Aue Ma-
ria gratia plena? &c. Item quid ergo quando de illo
immensissimo vase beatæ Trinitatis erit continua ine-
Psal.35.b briatio? Psalmista: Inebriabuntur ab vbertate domus
tuæ,&c.

FERIA TERTIA PENTECOSTES.

SERMO I.

OVes illum sequentur,&c.Oues Christi sunt Ioan.10.b
fideles: qui quadrupliciter sequuntur Do-
minum. Videlicet, in sancta conuersatio-
ne, in secura euolatione,in beata resurre-
ctione, in æterna commansione. Primo
modo in mundo, secundo in extremo, tertio in iudicio,
quarto in cælo.De primo: Nunc sequimur in toto cor- Dan.3.d
de:& timemus te,& quærimus faciem tuam. Toto cor-
de sequi debemus Dominum, non dimidio, sicut qui-
dam, qui Dominum & diabolum sequuntur. Quidam
enim bona opera facientes,se de illis laudari volunt, ita
diabolum sequuntur:Nemo potest duobus dominis ser- Matt.6.c
uire. De istis: Vsque quo claudicatis in duas partes?si 3.Reg.18.d
Dominus Deus est, sequimini eum: si autem Baal.&c.
Baal interpretatur deuorator,& significat diabolum,qui
multas quotidie deuorat animas:Circuit quærens quem 1.Pet.5.a
deuoret. Populus ille claudicans in duas partes cœpit
sequi Dominum in toto corde, quando ignis de cælo
dabatur,sicut ibidem legitur. Ignis iste Spiritum sanctū
significat: Ignem veni mittere in terram, &c. O si Luc.12.
ignis iste ad nos descenderet,toto corde nos sequi Do-
minum faceret. De secundo intelligi potest quod tran-
siturus per crucem de hoc sæculo Dominus Petro dicit:
Quò ego vado, non potes me modo sequi:sequeris au- Ioan.13.d
tem postea. Secutus autem erat Petrus,quando per cru-
cem transiuit ad eam vitam, ad quam Christus ad cru-
cem præcessit. Primus autem qui Christum sequebatur
fuit latro,cui dixit:Hodie mecum eris in paradiso. Qui- Luc.23.f
cunque ergo euolando de morte ad vitam Christum
vult sequi,debet de cruce eum sequi. Crux autem pœ-
nitentia est: Qui autem sunt Christi,carnem suam cru- Gala.5.d
cifixerunt. Item de cruce sequuntur, qui cruce signati
contra paganos in certamine moriuntur. Sed valdè me-
tuendum est, quia non omnis, qui in cruce moritur,
Christum ad requiem sequitur, sicut patet in malo la-
trone cum Domino crucifixo. Qui enim vel iniustas
possessiones, vel quamcunque voluntatem malam re-
linquere nolens moritur sub cruce, ibit cum malo la-
trone. Non enim sequitur Christum de cruce, qui
non sequitur CHRISTVM in crucem.Ber. Væ semel.&
iterum portantibus crucem Christi,& non sequentibus
Christum. De tertio,de illo, qui habebat in capite dia-
demata multa, & in ore gladium ex vtraq; parte acutū,
dicitur sic:Vocabatur nomen eius verbum Dei:Exerci- Apoc.19.c
tus,qui sunt in cælo sequebantur eum in equis albis.
Verbum Dei Christus est, qui in iudicio habebit dia-
demata gloriæ ad coronandum beatos, gladium autem
sententiæ, ad feriendos malos. Tunc homo,vel ad co-
ronam, vel ad gladium ibit. Augustinus: Nunquid
iudicium Dei tantummodo formidandum malis pro-
pter pœnam? & non amandum bonis propter coro-
nam? Exercitus autem sanctorum tunc de cælo, vel
etiam de sepulchris sequentur ad locum iudicij, &
iterum de loco iudicij ad cælum. Equi albi sunt cor-
pora quæ sancti resument in resurrectione. In his
equis significatur militia vitæ præsentis: Militia est Iob 7.a
vita hominis super terram, &c. Quicunque in hoc
equo bonus miles Christi fuerit, diadema prædictum
accipiet.Multi autem fortiter agunt in debilibus equis,
id est, cordibus, & multi viles sunt in fortibus equis.
Psalmista: Non in fortitudine equi,&c.Non præsumat Psal.146.a
ergo qui habet hunc fortem equum,corpus scilicet ro-
bustum: multi enim credunt se fortiter in sella sedere,
qui fortè intra paucos dies per mortem eiicientur.Om-
nes enim nos de his equis eiiciemur in morte,cum lā-

ceam,

lanceam, scil. mors, in cor nostrum fixerit. Lancea enim tam audacter transfigit equum Imperatoris sicut pastoris. Bernar. Quid in rebus humanis certius morte? quid hora mortis incertius? non miseratur inopiam, non diuitias reueretur. Non gratiæ cuiuslibet, non moribus, non ipsi denique parcit ætati, sed in resurrectionem omnes ad equos redibimus, boni ad albos, mali ad nigros: Facies omnium sicut nigredo ollæ. De quarto: Hi sunt, qui sequuntur agnum quocunque ierit. Et post pauca dicitur: In ore ipsorum non est inuentum mendacium, sine macula enim sunt antè thronum Dei. Ecce quales esse debent: qui Christum volunt sequi in cælum. Si ergo agnũ sine macula sequi volueris, oportet te cælum intrare sine macula. Psalmista: Qui ingreditur sine macula.

Num.1.c — Apo.14.a — Psal.15.a

SERMO II.

FVr non venit, nisi furetur, & mactet & perdat? Sicut peruersus pastor dicitur diabolus, ita etiam fur dicitur, qui furatur nostra merita, mactat in culpa, perdit in gehenna. Perduntur autem peccatores à Deo, ab Angelo, à proximo, à diabolo. Perduntur à Deo iudicante, ab Angelo exequente, à proximo scandalizante, à diabolo tentante. De primo: Vnus est legislator & iudex qui potest perdere & liberare, hic autem est Christus: Dominus iudex noster, Deus legifer noster, Dominus rex noster. Legifer noster in mundo, iudex in iudicio, rex in cęlo. Bene autē dicit: Perdere & liberare. Perdet enim non reddētes per bona opera fructũ legis suæ. Liberat autem reddentes: Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Sicut enim in diluuio aliqui iusti per arcam liberati, iniusti extra arcam perditi sunt: Venit diluuium & perdidit omnes: ita in iudicio ignis pij à dextris liberabuntur, impij verò à sinistris perdentur cum occisoribus Christi & aliis homicidis, contra quos orat Psalmista: Ne perdas cum impiis, &c. *vsque* vitam meam. De secundo dicitur: Rex verò cum audisset, iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit, hic dicitur de illis, qui ad nuptias Christi & Ecclesiæ per fidem & amorem non venerunt. Homicidæ autem sunt non solum qui facto vel verbo, sed etiam animo proximum occidunt: Qui odit fratrem suum, homicida est. Item vel gladio malitiæ seipsos: Homo autem occidit per malitiam animam suam. Sed heu non sufficit peruersis occidere se vel proximum, quin etiam quantum in se est, occidere tentant agnum illum: de quo: Qui occisus est ab origine mundi. Et: Rursum crucifigentes, &c. Tales ergo perdūtur in iudicio missis exercitibus angelorum: Mittet filius hominis angelos, &c. Perduntur, &c. Perduntur per angelos peruersi non solùm in iudicio, sed etiam in mundo: vnde de Sodomitis dixerunt angeli. Delebimus locum istum, eo quod increuerit clamor illorũ Domino, qui misit nos, vt perdamus illos. De tertio: Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Quocunque modo alius alium, exemplo, verbo, blanditiis, terroribus, negligentiis ad peccandum inducit, animam suam perdit. Quam periculosum sit per scandalum perdere proximum, ostendit Eleazarus: Legitur enim quod perdidit se corporaliter, ne proximos perderet spiritualiter. Augustinus: Eleazarus maluit vitam suam tormentis obiicere, quam cuiquam magister perditionis existere. Sed heu de prælatis conqueritur Dominus: Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos. Perdis ergo proximum scandalizando, sed quod est miserabilius, perdis teipsum mortaliter peccando: Quid proficit homini si vniuersum mundum lucretur, se autem ipsum perdat? Insanus autem esset, qui seipsum laqueo perderet corporaliter, magis autem insanus, qui se vitio perdit æternaliter. Gregorius: Nulla maior intelligitur insania, quam pro delectatione momentanea obligare se ad æterna supplicia. Audi ergo consilium Sapientis: Ne des fornicariis animam tuam in vllo ne perdas te & animam tuam & hęreditatem tuam: te æternaliter, hæreditatem temporaliter, &c. De quarto, Psalmus: Me expectauerunt peccatores, vt perderent me. Peccatores sunt dæmones, quorum omne studium est peccatum. Benè autem dicit: Expectauerunt. Sicut enim aucupes, sicut venatores, sicut latrones, sic illi ad perdendum hominem expectabant in insidiis. Psalmista: Sedet in insidiis cum diuitibus, &c. Sicut enim diuites denariis, sic dæmones animabus insidiantur. Sed quare crudeles isti venatores & fures non expectant? certe vt macerentur in culpa, & perdant comedendo in pœna. Ambrosius: Amat gluto porcellum, vt comedat, sed nunquam crudos comedit. Illos certe comedit & perdit in inferno, quos igne auaritiæ assauit, vel aqua feruente luxuriæ coxit in mundo: Frequenter eum in ignem & in aquam misit vt perderet. Qui ergo cum tribus pueris de isto igne, & cum Petro de aqua non fuerit liberatus, manebit æternaliter in ignis ardore, & aquæ frigore: Ad calorem nimium transiet ab aquis niuium.

Ioan.10.b — Peccatores à quibus perdantur — Iac.4.c — Mat.21.d — Genes.8.e — Luc.17.f — Mat.25.d — Psal 25.e — Mat.22.a — 1.Ioan.3.e — Sap.16.b — Apoc.13.b — Heb.6.b — Mat.13.e — Gen.19.e — Rom.14.c — 2.Mac.6.e — Ier.50.a — Luc.9.c — Eccl.9.a — Psal.118.m — Psal.10.b — Mat.9.d — Dan.3.d,g — Matt.14.d — Iob.24.d

SERMO III.

REpleti sunt omnes Spiritu sancto. Repletio Spiritus sancti est purgatiua, illuminatiua, perfectiua & consummatiua. Purgat defectum, illuminat intellectum, perficit affectum, confirmat perfectum. De primo: Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ. In hac repletione purgatus fuit Ioannes à culpa originali in vtero. Mystice autem mater ista est Ecclesia vel religio, quæ nos in visceribus charitatis quasi in vtero portat. De hoc vtero: Mulier amicta sole, &c. *vsque* in vtero habens, &c. Amicta sole in lucida conuersatione: Sic luceat lux vestra, &c. Tunc perfecte contemnimus, quando in prosperitate non extollimur, in aduersitate non deiicimur, sicut stulti mundi amatores mutantur, secundum mutabilitatem temporalium: Stultus vt luna mutatur. Vnde talis non super lunam, sed sub luna est. Item corona duodecim stellarum in capite eius in æternorum contemplatione, quæ in duodecim articulis fidei fundatur. Sed heu multi coronam sub pedibus, lunam in capite habent, quando æternis temporalia præponunt. Filius de vtero huius mulieris nascitur quando in luce vitæ æternæ spiritus boni hominis transfunditur. Vnde bene dicitur ibidem: Raptus est filius eius ad Deum, & ad thronum eius. Draco diabolus est, qui perfidia in exitu de mundo maxime insidiatur. Gregor. scribens de peruerso, in homilia ait: Ecce iuuenis prauus draconem vidit in morte, cui seruierat in vita. Non autem solum malis, sed & bonis insidiatur in morte. Patet hoc, quia etiam illi insidiatur, qui ad thronum rapiebatur. De secundo: Spiritus Domini repleuit orbem, &c. Qui continet omnia est homo secundum Gregorium in homilia Ascensionis, qui ait: Commune habet cum omni creatura. Sed quidam habent scientiam sine voce, qui multa sciunt, & parum docent: quidam vocem sine scientia, qui multum clamant & parum sciunt: quidam scientiam & vocem, & hos repleuit Spiritus sanctus, dans aquam sapientiæ cum imbre eloquentiæ, quot verba tot stellas pluunt. De tertio: Deus autem spei replcat vos omni gaudio & pace in credendo, vt abundetis in spe & virtute Spiritus sancti. Ecce talibus vnctionibus replet animam Spiritus sanctus. Psalmista: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Quare repletio optime figurata est in vasis oleo miraculose repletis. Quære expositionem in octaua Paschæ, in sermone: *Accipite Spiritum sanctum.* Debes enim clausuram seruare in teipso, quærere vasa exemplorum in proximo, repleri oleo donorum à Deo. Sed si non vis sequi exempla sanctorum, sit tibi turpe non sequi exempla paganorum, à quibus de contemptu mundi, & de sobrietate, & de aliis virtutibus multa mutuari

Act.2.a — Repletio Spiritus sancti. — Luc.1.b — Apoc.12.a — Mat.5.b — Eccl.27.b — Sap.1.b — Greg.hō.19. in Euāg.tō.3. — Rom.15.c — Psal.62.b — 4.Re.4.a

Exod.12.f mutuari posses sicut filij Israel vasa Ægyptiorum. Sed diligenter attende, quod licet vasa multiplicentur, non tamen replentur, nisi ostia sensuum claudantur. Sed præcipue claude ostium oris. Ambrosius: Ingreditur mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter & procaciter. Clausæ sint ergo fores labiorum tuorum, & obseratum maneat vocis vestibulum. De quarto: Repletus ego sum fortitudine Spiritus Domini iudicio & (Mich.3.c) virtute. Fortitudine scil. resistendi in tentatione: Aduersarius vester diabolus, &c. vsque fortes in fide. (1.Pet.5.e; Psal.95.b) Item iudicio corrigendi in prælatione. Honor enim regis, id est, prælati iudicium diligit. Talis fuit repletio, de qua Paulus repletus Spiritu sancto intuens in eum dicit: O pleni omni dolo, &c. (Act.13.b) Certe prælatus, qui modo pestilenti corripiendo diceret eum filium diaboli, & tanta animaduersione puniret, vix putaretur hoc facere ex Spiritu sancto, sed maligno. Et ecce Paulus repletus Spiritu sancto tam dure corripuit, & cæcitate puniuit. Bene ergo fuit pœnitentia in opere, & correptio in ore. Sed Spiritus sancti repletio fuit in corde. Item virtute persistendi in bona conuersatione. Gregorius. Virtus boni operis perseuerantia est: hanc virtutem Spiritus sanctus cælestibus & spiritualibus, qui per cælos significantur, confert. Psalmista: Verbo Domini, &c. (Psal.32.b) vsque Dominus.

FERIA QVARTA PENTECOSTES.

SERMO I.

(Ioan.6.e) NEMO *potest venire ad me*, &c. Venire ad Dominum debet homo, qui inuitatur verbi exhortatione, allicitur præmij promissione, iubetur præcepti obligatione, trahitur beneficij exhibitione. De primo: (Ioan.7.f) Si quis sitit veniat ad me, & bibat. Ecce si sitis salutem, inuitatus es venire ad salutem. Quo modo ad salutem veniret, quem Saluator non inuitaret. August. Nullus ad salutem credimus nisi Deo inuitante venire, nullum inuitatum salutem suam, nisi Deo auxiliante, operari, nullum nisi orantem auxilium promereri. Ait ergo: Si quis sitit, &c. Sitire est vehementer desiderare. Psalm. (Psal.41.a) Quemadmodum desiderat ceruus, &c. *vsque* sitiuit anima mea. Vbi dicit Glossa, quod ceruus senio grauatus excrescentibus pilis atque cornibus, serpentem naribus haurit, quo hausto veneno, æstuat. Vnde fontem ad bibendum ardentissimè desiderat, vt sic cornua & pilos deponat: ita volens reuerti ad Dominum, veneno vitiorum contractorum à serpente diabolo, vel cane se æstuare cognoscens fontem gratiæ desiderat, vbi vitiorum pilos & cornua superbiæ deponat: & sic reuiuiscit factus nouus homo: (Ephes.4.e) Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem, &c. (Mar.14.b) De secundo: Sinite paruulos venire ad me, &c. Paruuli sunt humiles. Humilitate enim ad Christũ venitur: Aug. Humiliter ad humilẽ venite, venite, si amatis ne discedatis ab illo, &c. Si allicit te venire ad amicũ tuum refectio corporalis, quãto magis spiritualis? (Mat.11.d) Venite ad me omnes qui lassati estis, &c. Et si allicit te promissio regni, estote humiles, talium est enim regnum cælorum. Libenter possumus esse paruuli, id est, humiles in oculis nostris, vt regnum consequamur: (Mat.18.a) Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, &c. quod etiam significatur in Saül, cui ait Samuel: (1.Reg.15.d) Nonne cum esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es? Vnxit quoque te Deus in regem. Bene dicit in oculis tuis, non in oculis aliorum, multi enim parui & contemptibiles sunt in oculis aliorum, qui magni sunt in oculis propriis. Item in oculis tuis dicit, in oculis Dei. Aug. Esto paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis Dei. Tanto enim apud Deum eris pretiosior, quanto fueris ante oculos tuos despectior. De

A tertio: Domine si tu es, iube me venire ad te super aquas. (Matt.14.d) Quidam inter aquas veniunt sicut filij Israël per mare rubrum. (Exod.14.f) Quidam super aquas sicut Petrus. Primi imperfectos & sæculares significant, qui terrenis inhiantes mare huius sæculi licet transeant, tamen pedibus affectuum terram tangunt. Sed secundi perfectos & gloriosos significant, qui mare sæculi contemnentes, sub pedibus calcant. Tertij autem in mare sæculi intrantes submerguntur, scil. Ægyptij, id est, peccatores per vitia tenebrosi. Ægyptus enim tenebrosa interpretatur infernus. O quam miserabilis est submersio, vanitas cor rapit, (Submersio miserabilis.) curiositas seducit, cupiditas allicit, voluptas deducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat iracundia, cruciat tristitia, & sic miser talibus submergitur in vitiis omnibus. De quarto: *Nemo potest venire ad me nisi Pater meus, qui misit me, traxerit eum.* Ne dicas quod solus filius sollicitus est pro nobis. B Ecce nos filius & pater trahit. Quoties enim beneficia Dei recipimus, totiens tracti sumus, inter quæ tamen nos maxime trahere debet passionis Christi beneficium, quod tam magnum ipse Christus iudicauit, quod merito totum mundum trahere deberet. Vnde ait: Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham (Ioan.12.e) ad me ipsum. Sed potest dicere aliquis: Ecce nemo potest venire ad Christum nisi tractus. Si ergo per gratiam non trahor, quo modo venire possum? Attende (Exemplum pulchrum.) homo: Ecce si modo igne vel aqua, vel hostibus repleta esset hæc ciuitas, & nullo modo euadere posses, nisi per turrim altissimam trahereris, & amicus tuus stans super turrim fune dimisso inferius, paratus esset, & quemlibet volentem trahere sursum: Si ergo tu manum ad funem non mitteres, vel si non traxeris, vel in media via funem relinquens caderes, C tunc certe tua culpa esset, quod non euaderes. Sic enim de fune gratiæ & charitatis, per quam Deus amicus verus paratus est omnes trahere ad alta, qui per manum boni operis funem gratiæ fortiter tenent. Vnde bene dicit: Si exaltatus fuero, &c. Et certe non nouus amor, quo nos trahit, sed (Ier.31.a) antiquus. In charitate perpetua dilexi te, ideo, &c.

SERMO II.

NEmo *potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit illum.* (Ioan.6.c) Trahit hominem Deus, trahit homines diabolus, trahit proximus. Trahit Deus ad bonũ, diabolus ad malum, trahit homo ad vtrumque. D Trahit Deus (Deus quo modo trahat.) hominem à malo ad bonum, à bono ad bonum, à mundo ad cœlum. Primò trahit incipientes, secundò proficientes, tertio peruenientes. De primo: Ego si exaltatus fuero, omnia, &c. (Ioan.12.e) Glossa: Omnia genera hominum, de quibus diabolus eiicitur. Trahit autem quãdoque per flagella, quandoque per beneficia. Vnde: In funiculis (Osee.11.a) Adam traham eos in vinculis charitatis. Funiculi Adã sunt flagella, quia & ipse primus, & per eum nos flagellati sumus. Vincula verò charitatis Dei sunt beneficia. De secundo: Trahe me post te. Curremus in (Cant.1.a) odorem vnguentorum tuorum. Currere est in virtutibus & bonis operibus proficere: Sic currite vt com- (1.Cor.9.a) prehendatis. Vel currere est feruenter diligere. Bernardus: Qui amat ardentius, currit velocius, & peruenit citiùs. E Vnguenta sunt gratiarum charismata, quibus Deus fideles vnxit. Odor est bona fama. In odorem ergo vnguentorum Dei currimus, quando per famam virtutum & exempla sanctorum proficimus. Vt verò sic currere possimus, nos per gratiam trahi petimus. Augustinus: Trahe Domine in amorem tuum hoc ipsum quod sum. De tertio: Si direxerit ad (Iob.34.b) eum cor suum, Spiritũ illius & flatum ad se trahet, deficiet omnis caro simul & homo in cinerem reuertetur. Ecce quando caro in morte deficit, tunc spiritum Dominus ad se trahit, & certè qui nunc cor suum ad Dominum dirigit, Spiritum sanctum ad se trahit. Tunc certe Dominus spiritum tuum ad se trahet, si nunc per orationem & per confessionem spiritum suum ad te trahis. Psalmus. Os meum aperiam, & attraxi spiri- (Psal.118.d)

tum

Diabolus quo pacto trahat. Apoc.12.d

A tum. Trahit quoque diabolus hominem de bono ad malum, de malo ad malum, de mundo ad infernum. De primo: Misit serpẽtes ex ore suo post mulierem aquam magnam tanquam fluuium, vt eam faceret trahi à flumine. Præmittitur etiam ibidem quod cauda eius trahebat tertiam partem stellarum. Os serpentis diaboli suggestionem, cauda verò humanam imitationem significat. Vel os diaboli est os hæretici, os mali consiliarij, os seminatoris discordiæ, os allicientis ad fornicationem, & similium. Flumen est abundãtia iniquitatis. Cauda verò, quę tegit turpitudinem, est quælibet sententia vel appetentia alterius iniquitatem iniustè occultans, vel defendens, vel pallians. De secundo: Totum in hamo subleuauit, traxit illud in sagena sua. Hamus diaboli est reatus æternæ mortis, quem abscondit sub esca momentaneæ voluptatis. Sagena verò est consuetudo peccandi. Sicut

Os diaboli quid. Abac.1.d

B enim sagena multis nexibus, sic consuetudo ex multis malis actibus conficitur, quando homo de vtero ad vitium trahitur. Sed heu diabolus piscem, quem sagena de mundo extraxit, super carbones inferni mittit. De tertio: Erue eos qui ducuntur ad mortẽ, qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses. Quod non solum de interitu temporali, sed etiam æternali potest accipi, ad quod diabolus trahit. Gregorius: Maligni spiritus, egrediente anima, opera sua requirunt, mala replicant quæ suaserunt, vt sociam ad tormenta trahant. Ab hoc tractu quilibet amicum suum consilio & auxilio liberare debet. Trahit etiam homo hominem ad culpam, ad gratiam, ad pœnam. De primo dicitur de iuuene, qui sequitur mulierem vagam: Ignorans quod ad vincula stultus trahitur: Væ ei, qui ad fornicationem, ad rapinam, ad quodcumque vitium, vel de vtero ad vitium trahitur: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, &c. Tales similes sunt diabolo. Ambrosius: Tales, qui alios trahunt ad iniquitatem, in semetipsis dæmonum mysterium sunt, quamvis per naturam dæmones non sint. De secundo: Ascendit Simon Petrus, & traxit rete, &c. Homines, id est, pisces per rete trahuntur ad terram viuentium. Trahendi sunt homines non solùm verbis, vel consiliis, sed etiam exemplis & adiutoriis: Ad manus autem trahentes illum, &c. Nota quod Dominus eum specialiter diligit, qui ad bonum alios trahit. Gregorius: Ille apud Deũ magis in amore Dei est, qui magis ad amorem Dei plurimos trahit. De tertio: Iniicient vobis manus, & persequentur trahentes in synagogas ad reges & præsides, propter nomen meum. Væ eis, qui alios iniustè ad iudicia & ad pœnas trahunt.

Prou.24.a — Homo quo modo trahat. Prou.7.d — Isa.5.d — Ioan.21.b — Act.9.b — Luc.21.c

DOMINICA IN OCT. PENTECOSTES de Sanctissima Trinitate.

SERMO I.

Isa.6.b

SANCTVS, *Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum*, &c. In veteri quoque testamento gloria Trinitatis prædicatur. Attẽdite Charissimi, quod Dominus Deus ter sãctus ab Angelis proclamatur. Sãctus enim est in seipso, sanctus in homine Christo, sanctus in opere sancto. Sanctus, in quam, est in tribus personis, in tribus substantiis vnius personæ, in tribus operibus vnius essentiæ, scil. bonitatis diuinæ. De primo: Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester. De hac sanctitate bene hic dicitur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum.* Interlinearis: Sanctus Pater, sanctus Filius, sanctus Spiritus. Sanctus vtique est Pater: Pater sancte serua eos in nomine tuo, in vita bona, ne pereant in nomine diaboli in vita mala, dicitur enim quod qui habuerit characterem bestię. Interlinearis, id est, signum nominis eius, cruciabitur igne & sulphure. Item sanctus est filius: Vnde Psalm. Semel iuraui

Leuit.19.a — Ioan.17.b — Apoc.14.c — Psal.88.a

in sancto meo. Glossa: in homine Christo. Quid iurasti Domine? Iuraui, inquit, quod semen filij mei, id est, Christiani manet in regnum in æternum, & iuraui quod thronus eius. Glossa, id est illi, in quibus insidet & dominatur, fulgebunt sicut sol in regno patris. Ecce vides quo modo Dominus iurauit in sancto suo quod omnes pios gloriosissimè glorificabit in regno. Et certè etiam iurauit in sancto suo quod omnes impios sæuissimè damnabit in inferno: Iurauit Dominus in sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestra in ollis feruentibus. Item sanctus est Spiritus sanctus: Erit lumen Israël in igne, & sanctus eius in flamma. Spiritus sanctus est lumen illuminans, & sanctus est sanctificans, flammáque inflammans animas nostras, & in linguis igneis inflãmauit Apostolos. Per hanc certè flammam vitatur illa de qua: Crucior in hac flamma. Sanctus est ergò Deus in tribus personis. Quis similis tibi magnificus in sanctitate, &c. Terribilis est pater in potestate, laudabilis filius in veritate, mirabilia faciens. Spiritus sanctus in bonitate. De secundo, ex te nascetur: &c. De hac Christi sanctitate etiam bene dicitur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus.* Sanctus in corde, sanctus in anima, sanctus in diuinitate. Sanctus est Christus in corpore, Psalmus: Sanctum est templum tuum, templum vtique corporis, de quo: Soluite templum hoc, &c. Solutum fuit hoc templum vulneratione, & separatione ab anima, non corruptione. Psalmus: Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Glossa, id est, putrefactionem. Item est sanctus Christus in anima. Psalmus: Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Glossa, propriè hoc conuenit Christo: Custodit Dominus animas sanctorum

C suorum, &c. Et quia anima Christi præ omnibus est sancta, ideò præ omnibus detestatur quidquid sanctitati contrarium est: Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius. Item sanctus maximè est Christus in diuina natura. Psalmus: Domini est assumptio nostra. Glossa, id est, carnis nostræ, & sancti Israël regis nostri. Ecce quia carnem nostram assumpsit sanctus, & rex dicitur. Sanctificat enim, & regit nos assumptio in vtero Virginis, per quam sanctus sanctorum ad nos venit ille vtique sanctus, de quo: Talis decebat vt esset nobis Pontifex sanctus, & innocens. Sanctus in bono, & innocens est in corpore, in anima, in diuinitate: ideò bene additur, impollutus. Glossa: Corde. Item segregatus à peccatoribus. Glossa. Immunis ab omni vitio, hoc quoque ad animam. Item etiam excellentior cœlis

D factus. Glossa: Quia eum Angeli adorant, hoc diuinitatis est. De tertio, Psalmus: Sanctus in omnibus operibus suis. De hac sanctitate etiam bene dicitur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus*, &c. Sanctus in opere glorificationis. De primo: Ego Dominus sanctus vester, creans Israël rex vester. Sanctus in creatione est Dominus, quia nullam iniquitatem, nullum ad iniquitatem creauit Dominus, nec dæmonem nec hominem: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, &c. Augustinus: Bona valdè quæ fecit quanto melior ille fuit qui fecit. De secundo hæc dicit Dominus Redemptor vester sanctus Israël. Propter vos emisi Babylonem, & detraxi vectes vniuersos, & Chaldæos in manibus suis gloriantes. Redemptor noster per passionem est: Filius hominis non venit ministrari, sed

E ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Ambrosius: Plus debeo Domine Iesu tuis iniuriis quod redemptus sum, quàm tuis viribus quod creatus sum: redemptor iste emisit Spiritum sanctum, Apostolos & Doctores in Babylonem. Interlinearis. In mundum peccato confusum, & detraxit vectes vitiorum, & Chaldæos in ira sua gloriantes, id est, dæmones per fluctus huius sæculi miseras animas circunducẽtes, & inde gloriantes. De tertio: Adducam filios tuos de longè, argentum & aurum eorum cum eis nomini Domini & sancto Israël, quia glorificabit te. Hierusalem, cui glorificatio hic promittitur, significat Ecclesiam, quæ à sancto Israël in cœlo glorificabitur. Ille autem

Amos 4.a — Isa.10.d — Act.2.a — Luc.16.f — Exo.15.b — Luc.1.d — Psal.64.a — Ioan.2.d — Psal.15.c — Psal.96.b — Prou.6.b — Psal.88.d — Hebr.7.d — Psal.144.c — Isa.43.a — Genes.1.d — Isa.43.c — Matt.20.d — Isa.60.b

amplius

amplius cum Ecclesia ædificabitur in cælo, qui argento fidei & auro charitatis amplius in Ecclesia abundauerit in mundo. Augustinus: Ille apud Deum plus habet loci, qui plus attrahit non argenti, sed fidei. Sanctus ergò est Deus in tribus operationibus: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Qui erat in principio mundi Creator, qui est in medio Redemptor, qui venturus est in extremo remunerator.

Apoc. 4. c

SERMO II.

Isa. 40. c

Qvis appendit tribus digitis molem terræ? Tribus digitis. Interlinearis, id est, potestate Trinitatis. Terra sicut ait beatus Greg. significat Ecclesiã, quæ fide Trinitatis, quasi tribus digitis appenditur. Considerãdum autem quod fide Trinitatis, quasi triplici funiculo trahimur, quasi tribus digitis appendimur, quasi tribus palmitibus reficimur, & inebriamur. Trahimur in conuersione, appendimur in conuersatione, reficimur in fruitione. Trahimur de profundo culpæ, appendimur in solido gratię, inebriamur mero gloriæ. De primo: Funiculus triplex difficile rumpitur. Funiculus triplex est fides Trinitatis. Glos. Si fides Patris, & Filij, & Spiritus sancti aduenerit, non facile rumpitur ista soliditas, hoc funiculo trahimur de cloaca diaboli, de lacu peccati: Extraxerunt Ieremiam funibus, & adduxerunt eum de lacu. Sed certe per funem fidei extrahi non poteris, nisi manus per bona opera ad funem miseris: Fides sine operibus mortua est. Funiculus fidei difficilè rumpitur, qui nec gladio, nec igne, nec vetustate consumitur, primum patet in beato Paulo, & in multis aliis, qui in occisione gladij pro fide mortui sunt, quorum fides ferro scindi non potuit. Secundum patet in beato Laurentio, & beata Agnete, & Lucia & quinquaginta oratoribus, qui pro fide ignem sustinuerunt. Tertiũ patet in tota Ecclesia Abrahæ fides vetustissima, ad hæc recens est, & erit in credentibus, vsque ad finem mundi. Funiculus enim fidei Trinitatis nunquam consumitur, cum tamẽ nõ sit nouus, sed ipsa antiquissima, sicut patet in antiquissimis iustis, Aug. Fides Patriarcharum, Prophetarum, atque Apostolorum, vnde Deus, prædicat esse Trinitatem. Antiquissimus enim, Patriarcha Abraham tres vidit, & vnum adorauit. Antiquissimus propheta Dauid ait: Benedicat nos Deus Deus noster, &c. Antiquissimus etiam apostolorum: Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, &c. De secundo dicitur hic: *Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Terra significat Ecclesiam. Terra enim super aquas est: sic & Ecclesia super aquas Babylonis. Psal. ipse super maria fundauit eam, &c. Fundata est enim tribus digitis in potestate, & fide Trinitatis: Baptizantes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Item terra est stabilis: sic & Ecclesia: Terra verò in æternum stat. Item terra diuisa est in tres partes, scilicet Asiam, Africam, & Europam. Vnde digitis bene tribus appensa est: sic & Ecclesia tres habet status, scilicet coniugatorum, viduarum, & virginum. Item terra fructificat: sic & Ecclesia meritis. Psalmus: Terra dedit fructum suum. Non tamen hæ tres insulæ æqualiter fructificant. Insula enim coniugatorum trigesimum, viduarum sexagesimum, virginum centesimum fructum dat. Vnde tertia insula optima est. Augustinus: Bonum Susannæ in coniugali castitate laudamus, sed tamen ei bonum Annæ viduæ, ac multo magis Mariæ Virginis anteponimus. Hæ tres terræ Ecclesiæ fide Trinitatis, quasi tribus digitis appenduntur. O fortissimus, & sapientissimus Deus, qui totam fidem Ecclesiæ sic appendit. Appendit inquam continendo in gratia, sine qua nihil possumus. Appendit terram super nihil, appendit & ponderando merita: Appendat me in statera iusta. Augustinus: Interior inspector est Dominus, illi appendit, illi examinat. De tertio: Videbam coram me vitem, in qua erant tres propagines. Vitis hæc est fides Trinitatis, de qua bene crescit vinum æternæ iucunditatis. Psal. Vinum lætificat cor hominis. Hoc mero lætificamur in fruitione beatæ Trinitatis. Augustinus: Res, quibus fruendum est, sunt Pater & Filius, & Spiritus sanctus. Hoc vinum pretiosum in vasis pretiosis, & speciosis appone. In regia vinum erat abundans, & præcipuum ponebatur, & præmittitur ibi: Bibebant autem qui inuitati erant aureis poculis. Require expositionem in sermone: *Deficiente vino.*

Eccl. 4. c — Ier. 38. d — Iac. 2. d — Gen. 18. a — Psal. 66. b — 1. Ioan. 5. b — Psal. 23. a — Mat. vl. d — Eccl. 1. a — Psal. 66. a — Iob. 26 b — Idem. 31. a — Gen. 40. b — Psal. 103. a — Aug. lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 3. tom. 3. — Esth. 1. a

SERMO III.

1. Ioan. 5. b

Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, &c. Glossa Per hoc apparet, quod Iesus est veritas; verus Deus, & verus homo. De vtroque certum habemus testimonium. O verè magnum id testimonium. *Tres inquit sunt, qui testimonium dant*, &c. Tres vtique credendi certissimè, tres metuendi iustissimè, tres diligendi veracissime, tres colendi dignissime. De primo: Ibimus viam trium dierum in solitudine. Via nostra est fides nostra trium personarum, quam vt rectius teneamus, ipsam nobis per variam scripturam, ipsam per apertam figuram, ipsam per rationalem naturam, ipsam per omnem creaturam ostendit. Dico quod Trinitas ostenditur per Scripturam, tam veteris, quàm noui testamenti. Vnde Psalmus: Verbo Domini, &c. hic dicitur: *Tres sunt*, &c. Item ostenditur per figuram vbi legitur, quod Abraham tres vidit, & vnum adorauit. Item per naturam ostenditur animæ rationali, propter quam dicitur: Faciamus hominem ad imaginem, &c. Secundum Augustinum anima per memoriam, per rationem, per voluntatem est imago Patris, & Filij per rationem, Spiritus sancti per voluntatẽ. Vę ergo eis, qui imaginem istam summæ Trinitatis vitiant. Item ostenditur per omnem creaturam, quod in omnibus creaturis vestigium est Trinitatis: Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Glossa: In his tribus Dominus instituit, & gubernat, & iudicaturus est. De tertio: Ego tres sagittas mittam. Ionathas, qui hoc verbum dicit, significat Christum. Sagitta vero animam penetrans, est timor Domini. Tres sagittæ timorem significant, de quo: Benedicat nos Deus, Deus noster, &c. & metuant eum omnes fines terræ. Nota quod dicit Ambrosius: Trina Dei confessio Trinitatem indicat personarum, timorem autem sanctæ Trinitatis iuste habere debemus, propter eius potentiam insuperabilem, propter eius sapientiam inscrutabilem, propter eius iustitiam indeclinabilem. Potentia vtique sanctæ Trinitatis insuperabilis est: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, &c. Et quis posset superare Dominum exercituum, cum etiam vnum de exercitu totus mundus superare non posset? Est & Dominus iste tam insuperabilis Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, propter quod ter Deus sanctus dicitur. Item sapientia sanctę Trinitatis inscrutabilis est, quę nos & extra, & intra agnoscit, & ab æterno cognouit: O altitudo diuitiarum, &c. *vsque* quoniam ex ipso sunt omnia. Augustinus: Ex ipso ait, propter patrem, per ipsum dicit, propter filium suum, & in ipso propter Spiritum sanctum. Item iustitia beatæ Trinitatis indeclinabilis est, licet quidam falsi consolatores falsam spem ingerant impiis: A, a, a, Domine Deus, prophetæ dicunt eis, non videbitis gladium. Quid est seueritas diuinæ iustitiæ, nisi gladius timoris? Propheta gemens ter clamabat, a, quasi dicat: A iustissime Pater Deus, a iustissime Fili Deus, a iustissime Spiritus sancte Deus, &c. Item iniustitia nostra inexcusabilis est & pœna, quia ipsa timenda ineuitabilis est: Væ, væ, væ habitantibus in terra, id est, in terrenis vitiis. Væ qui offendunt patrem, væ qui offendunt filium, væ qui offendunt Spiritum sanctum: væ eis, quia dicit Augustinus: Qui in pace non fuerit inuentus, abdicatur à patre, exhæreditatur à filio, nihilominus à Spiritu sancto efficitur alienus. De tertio: Amice cõmoda mihi tres panes, &c. Amicus iste secundum Glos. est Deus, panis cõfortans est amor Dei. Tres autem panes sunt, quia tres personæ amandæ sunt. Amanda est beata Trinitas propter beneficium creationis, incarnationis, glorificationis, iustificationis.

Exod. 3. f — Trinitas veteris, & noui testamenti Scriptura ostenditur. — Gen. 18. a — Genes. 1. d — Sap. 11. c — 1. Reg. 20. d — Psal. 66. b — Isa. 6. b — Rom. 11. d — Ier. 14. b — Apoc. 8. d — Luc. 11. a

Ista enim sunt quatuor beneficia, scilicet Trinitatis. Patet in primo opere creationis, vbi dicitur. In principio creauit Deus, &c. Gen.1.a Patrē intellige, cum dicitur Deus: Filium, cum dicitur in principio: Spiritum sanctū, cum dicitur: Et spiritus Domini ferebatur, &c. Item patet in opere incarnationis, vbi dicitur: Luc.1.d Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrauit tibi, ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ecce hic apertissime exprimuntur tres personæ. Item patet in opere iustificationis, vbi dicitur: Mat.vlt.d Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Matt.3.d Vnde etiam in baptismo Christi apparuit Trinitas personarum. Item patet in opere glorificationis, Mat.17.a vbi in transfiguratione apparuit Spiritus sanctus in nube candida. Sed quare in baptismo in columba, & hic in nube? Ad hoc respondet hic Glossa: Spiritus sanctus in baptismo apparuit in columba, hic in nube lucida, quia qui modo simplici corde fidem seruauerint, aperta visione cōtemplabuntur. Pensa ergo charissime quam beatissima Trinitas amanda sit, quæ sic tota nobis intendit, immo quæ se totam nobis impendit. Aug. Pater filium dedit in pretium redemptionis, Spiritum sanctum in priuilegium adoptionis, se denique totum seruat hæreditatē adoptatis. De quarto ab oriente portæ tres, &c. Apoc.21.d Portæ cælestis ciuitatis sunt virtutes, quibus Deo deseruitur. Porta ergo orientalis est prudentia in eligendis. Per hanc portam non caro, sed spiritus inducere nos debet, vt non carnalē, sed spiritualē prudentiam sequamur: Ezech.11.a Eleuauit me spiritus, & introduxit me ad portam orientalem, &c. Hic autem sunt tres portæ, quia per prudentiam colendæ sunt tres personę. Act.12.b Item porta aquilonis est fortitudo in aduersis: Venerūt ad portam ferream, &c. Hic quoque tres sunt portæ, quia fortitudine tres personæ colendæ sunt. Item porta australis est temperantia in prosperis: quæ heu sæpe Num.2.c succenditur igne voluptatis, & cupiditatis: Portæ combustæ sunt igni. Hic etiam tres sunt portæ, quia per tēperantiam tres colēdæ sunt portæ. Item porta oculi est iustitiæ porta, &c. Hic similiter sunt tres portæ, quia per iustitiam colendæ sunt tres personæ.

SERMO IV.

Psal.66.b Consuetudo fidelium.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus: Consuetudo est apud fideles quod transitū faciente Pontifice, petit populus benedictionem. Sed ecce Pontifex matris Ecclesiæ paradisi, præbendarum cælestium dispensator Deus Trinitas, qui æternam habet in cælo mansionem, hodie quasi transitum facit per terrā nostram, dum ante oculos mentis nostræ transitoriæ reducitur, per temporalem recordationem, quam beati spiritus in cælo iugiter contemplantur per beatam visionem. Hieronymus: Conuenienter petit Ecclesia benedictionem, dicens: Benedicat nos, &c. Et hoc prudenter petit, quia est tale, quod decet Deum dare, & nobis prodest accipere. Tangit etiam à quo petat, quoniam à Deo Trinitate; non enim est alius, qui hoc possit dare. Et hoc tangitur cum dicitur: Deus Deus noster, & iterum Deus. Vnitas enim nominis quod est Deus, significat vnitatem diuinæ essentiæ. Eiusdem autem nominis trina repetitio notat sacramentum trium personarum in vnitate essentiæ, vt sit sensus: Benedicat nos Deus Pater benedicat nos Deus Filius (hic enim propriè noster est, nobis datus: Isa.9.b Filius datus est nobis,) benedicat nos Deus, scil. Deus Spiritus sanctus. Hic enim est sacratissimus personarum ternarius, quæ tres personæ sunt vnus Deus, cuius etsi non sit exemplum cōueniens in creatura, propter eius nimiam inferioritatem respectu beatæ Trinitatis, sicut nec est exemplum conueniens de milite picto carbone, & milite armato in acie: videmus tamen tria in vno sole, scilicet lucem, splendorem, & calorem, & vnus est sol, qui lucet, & splendet, & calet, quoniam non dicitur lux, splendor, nec vterque calor. sed à luce splendor, manat coæternus luci. Ita Pater non est Filius, sed à Patre Filius coæternus patri & luce, & splendore. Nec calor est à luce tantum, nec à radio tantum, sed à luce & radio. Pariformiter Spiritus sanctus, nec à patre tantum, nec à radio tantum, sed à patre & filio. Hinc dicitur filius oriens splendor lucis æternæ. Spiritus sanctus vero ignis, siue amor procedens ab vtroque: & isti tres quāuis tres sint personarum distinctiones, tamen non sunt nisi vnum in deitate: Quia tres sunt, qui testimonium 1.Ioan.5.b dant in cælo Pater, verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt: Quod notat Ecclesia cum dicit: *Benedicat nos Deus, &c.* Cùm autem Ecclesia ter Deum repetat, non tamen dicit nisi bis benedicat, vt innuat quod à trino Deo duplicem benedictionem exoptet, videlicet benedictionem gratię & gloriæ. Nam est alia duplex benedictio, quam nō curat, videlicet, benedictio adulationis, & benedictio fortunæ. Nota ergo per totū quadruplex genus benedictionum. Est namq; benedictio, adulatio deceptionis, de qua Psalmus: Quoniā laudatur peccator in desideriis, &c. Psal.10.a Hæc est benedictio, quæ peccatores consecrat diabolo. Hæc est vnctio extrema peccatorum, qua præparantur igni æterno, vt melius ardeant, de qua Psalmista: Corripiet me iustus Psal.140.b in misericordia, &c. Nota quod amplius diligit, qui hominem de igne extrahit per crines, quam qui oleum infundens ignē accendit. Hæc est benedictio mala qua qui sibi benedicunt, à Deo maledicuntur: Maledicam Mala.2.d benedictionibus vestris, quod erit in iudicio, cum dicetur: Ite maledicti, &c. Mat.25.d Est benedictio fortunæ, & hæc est benedictio vana, quia est secundum vulgi opinionē tantum. Psalmus: Promptuaria eorum plena, &c Sequitur: Psal.143.d Benedixerunt populum, &c. Veruntamen, *vsque*: Beatus populus, cuius Dominus Deus eius. Beatum, inquit, dixerunt. Hæc est benedictio, secundum dici, non secundum esse, quia plus nocet, quam prosit, quia hominem à vera beatitudine auertit. Exemplum de vitro, & speculo. Cum enim speculū frangitur, abiit pulchritudo hæc in nihilum Psalmus. Anima eius in vita benedicetur ipsius, Psal.48.d sequitur: Introibit in progenies patrum, &c. Ideò: Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, &c. Isa.3.c Est benedictio gratiæ, de qua: Gratia Dei sicut paradisus in benedictionibus, Eccl.40.c & benè, quia conformat animam cum paradiso: quia ibi serenitas aëris, tranquillitas loci, fertilitas conscientiæ, decor terræ, vbertas vitę, ipsius temporis congruitas, ibi splēdor cognitionis Dei, ardor dilectionis, ros deuotionis: Ego quiescam & considerabo in loco meo. Isa.18.b Sicut meridiana lux clara est, & sicut nubes roris in die messis. Hanc petit Ecclesia, cum dicit: Saluum fac populum Psal.27.b tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ, &c. Est benedictio gloriæ. Psalmista: Quoniam illic mandauit Dominus Psal.132.a benedictionem & vitam, &c. De qua: Benedictio dexteræ, Prou.10.c quam accipient. quibus dicetur: Venite benedicti Patris mei, &c. Mat.25.d Nota quod solemne sit festū, vbi tantus est qui cantat Inuitatorium. Ad illam est suspirandum: In hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis. 1.Pet.3.b Notandum autem, quod pluribus generibus hominum solet dari benedictio. Primo confitentibus, quando absoluuntur, & hi sunt pœnitentes: Benedictio Domini super caput iusti Prou.10.a Illius iusti de quo: Iustus in principio accusator est sui, qui Prou.18.c facit iustitiam, de qua: Ante iudicium para iustitiam, Eccli.18.c quæ consistit in pondere contritionis, & in numero confessionis, & in mensura satisfactionis. Sequitur in eadem auctoritate: Os autem impiorum operit iniquitatem, scilicet, mali timoris, vel amoris, vel pudoris. Itaque peccatum vel celant, vel negant, vel excusant Pro.28.b sed tamen qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Secundo benedicetur offerentibus, cum eorum munera recipiuntur. Offerentes sunt deuotione Domino seruientes, Rom.12.a quia exhibent Deo hostiam sanctam viuentem: Isti benedicuntur exemplo Abrahæ, qui volens filium offerre benedictionem assecutus est: Per semet-

Gen.22.d ipsum &c. Et nota quod Deus voluit filium in benedictionem sibi offerri, sed non occidi, sed arietem occidi. A voluit. Exemplum etiam in Iacob, qui cibos offerens Gen.27.b patri ab eo benedictus est. Et nota, quod consilio matris inuenit Iacob domi, quæ placita sunt patri: Esau verò proprio consilio venatur, & non prodest ei. Item Eccli.7.d offerentes sunt eleemosynam largientes: Pauperi porrige manum tuam, vt perficiatur propitiatio, & benedictio tua. Tertio militantibus, cum bellum fidei ingrediuntur, vt à legato, vel Papa. Hi milites sunt tentatio1.Pet.3.c nibus resistentes, vel in tribulationibus patientes: Si 1.Pet.4.e quid patimini propter iustitiã: Si exprobramini in nomine eius, beati eritis, &c. Exemplum de Iacob, qui Gen.32.f fortiter luctando benedictionem meruit. Vnde dixit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et benedixit ei in Tob.7. d eodem loco. Quarto datur benedictio nubentibus, secundum quod dicit Raguel filię suæ cum daret eam B Tobiæ: Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob sit vbique, &c. & impleat benedictionem suam in nobis. Per nubentes intellige etiam virgines consecratas, & animas religiosas, quæ propter amorem Christi regnũ mundi contempserunt, & ea, quæ mundi sunt. Quibus Ruth.3.c dicitur illud: Benedicta es à Domino filia, quæ non es secuta iuuenes pauperes, siue diuites. Noli ergò metuere, sed quidquid dixeris mihi faciam tibi. Nota totam auctoritatem.

DOMINICA PRIMA POST OCT. PENTEC.

SERMO I.

C

Luc.6.f ESTOTE *misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Videns Dominus noster Iesus Christus misericordiam, & charitatem refrigescere, malitiã & carnalitatẽ inualescere, voluit nos in proposito verbo, secundum regulam diuinæ pietatis dirigere ad opera misericordiæ, & charitatis, cum dicit: *Estote misericordes*, &c. Sed quia nulla nostra operatio potest esse recta, nisi secundum regulam diuinæ exemplaritatis dirigatur, ideò in verbo proposito primo hortatur ad subuentionem alienæ necessitatis, excitando affectum, cum dicit: *Estote misericordes.* Secundo proponit informationem diuinæ exemplaritatis, dirigendo intellectũ, D cum subdit: *Sicut & pater vester misericors est.* Primo ergo mouet nos ad subuẽtionem alienæ necessitatis, excitando affectum, cum dicit: *Estote misericordes.* Tria enim sunt per quæ hortatur nos Dominus Iesus Christus ad opera pietatis, & misericordiæ. Primum est benigna informatio diuinæ exemplaritatis, rationalem dirigentis. Secundum est magna promissio multiplicis vtilitatis, concupiscibilẽ allicientis. Tertium est acerba punitio diuinæ seueritatis, irascibilem concutientis, & sic quos non mouet ad misericordiam diuinum exemplum, moueat vtile promissum, vel saltem terribile supplicium.

Primo mouet nos ad misericordiam benigna informatio diuinæ exemplaritatis, dirigentis rationalem, quę in tribus aliquo modo apparet. Primò in gratuitæ vo- E cationis instantia. Secundo in diuturnæ expectationis patientia. Tertio in benignæ susceptionis clementia. Vnde misericors Deus Peccatores instanter vocat, patienter expectat, & clementer suscipit. Primo misericordia Dei apparet in gratuitæ vocationis instantia. Matt.9.b Vnde: Misericordiam volo, & non sacrificiũ: non enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam Misericors Deus licet à peccatoribus turpiter contemnatur, tamen non dedignatur mittere filiũ, & ab eis priùs petere pacem per instantiam gratuitæ vocationis, eo quod auidius optat nostram salutem quam aliquod aliud sacrificium. Greg. Debemus saltem misericordiã vocationis erubescere, si eius iustitiam nolumus formidare: quanto ampliori improbitate contemnitur, tanto contemptus non dedignatur. Charissimi accipiamus exemplum tantæ benignitatis in mente, & petamus prius pacem ab his, qui nos persequuntur, & offendũt, quamvis culpa non sit ex parte nostra, quia secundum Gregoriũ: Bonarum mentiũ est, ibi culpam agnoscere, vbi culpa nõ est. Et tunc induemur viscera misericordiæ, sicut veri electi Filij Dei Patris misericordię, qui Luc.1.f per viscera suæ misericordiæ veniens ex alto priùs petiit in hoc pacem, vocando ad pœnitentiam. Secundo apparet diuina misericordia in diuturnæ expectationis patientia. Vnde: Misericordia Domini quia non sumus Thre.3.c consumpti, quia non defecerunt miserationes. Cum enim homo peccat, iniuriatur creatori suo, & etiam filiũ Dei in semetipso crucifigit: & ideò statim dignus est totali consumptione, nisi esset diuina misericordia, quæ patenter, & longanimiter expectat eum, quasi dissimulans peccata eius: quia si statim peccatorem puniret, posteà cui parcere non haberet. Ergo dilectissimi, exemplo diuinæ misericordiæ peccatorem supportantis patienter, & expectantis longanimiter, supportemus defectus, dira facta & verba aliorum, quæ nobis displicent, nec statim prorumpamus in iram, & assumamus vindictam, sed longanimiter eius correctionem voluntariè expectemus, alioquin displicere Deo, & timendũ esset ne Deus faceret similiter. Tertio apparet diuina misericordia in benignæ susceptionis clementia. Et de hoc exemplum habemus de filiò prodigo. Vidit illum Luc.15.e pater suus, & misericordia motus est: & occurrens cecidit super collũ eius, & osculatus est eum. Ecce quod pater misericordiæ Deus propter horrorem prçteritarum fœditatum, non deuitat peccatoris consortium, scil. sic perditi filij, immò clementer suscipit eum ad osculum pacis & concordiæ. In cuius signum iubet ei tradi annulum in manu eius, id est, confœderationem suæ beneuolentiæ, & calceamenta in pedibus, id est, gratiam in effectibus, & vestiri stola prima, id est, restitui in puritatem pristinam. Vnde notabile est, quod iste videtur prius pœnituisse quadam coacta necessitate, & tamen eius pœnitentia est Deo accepta, propter hoc ibi, dicit August. Quæcunq; necessitas cogat, peccati quantitas, nec vitæ enormitas, nec hominis extremitas excludit à venia, si perfecta fuerit voluntatis terminatio, sed in amplissimos sinus mater charitatis filios prodigos suscipit reuertentes Ergò ad illud exemplum misericordiæ, clementer suscipientis inimicos, & totaliter condonantis debita hortatur Apostolus: Estote in- Ephe.4.g uicem misericordes & benigni, condonantes inuicem sicut Deus in Christo nobis condonauit. Vbi Ambro- S. Ambr. in c.4. Epist. ad Ephes. to.3. sius: Si alter in alterum peccet, condonate commissa, sin autem Deus repetet & remissa: quia si in his contemptus fuerit, sententiam, quam per misericordiam dederat, per iustitiam reuocabit.

Secundo mouet nos ad misericordiam magna promissio omnimodę vtilitatis, allicientis concupiscibilem. Triplicem vtilitatem homini facit misericordia, ad Triplex vtilitas ex misericordia. quam omnis alia bona vtilitas potest reduci, & propter hoc totaliter deberet ad opera misericordiæ allici affectus. Nam misericordia primo liberat à peccato, resoluendo vincula culpæ. Secundo locupletat in merito, augmentando dona gratiæ. Tertio beatificat in præmio, producendo ad gaudia vitæ. Primo misericordia liberat à peccato, resoluendo vincula vitæ. Vnde: Mise- Prou.16.a ricordia & veritate redimitur iniquitas, in timore Dei declinat omnis à malo Homo enim qui vendiderat animam suam diabolo per iniquitatem, post animam redimere per misericordiam, & veritatem. Optima coniunctio est veritas iustitiæ, & pietatis, & misericordiæ. Nam per veritatem iustitiæ in punitione, & detestatione vitiorum per pœnitentiam purgatur culpa, sed per pietatem misericordiæ in subuẽtione pauperũ per eleemosynas dimittitur pœna; tamen hoc dicitur fieri in timore Dei tanquam in principio omnis boni, per quem

declinat

declinat omnis à malo. Nam qui sine timore est non
Dan.4.c iustificabitur.Similiter de hoc dicitur:Peccata tua eleemosynis redime,& iniquitates tuas misericordiis pauperum.Dignum est enim,qui misericordiam ab aliquo A
postulat, vt misericordiam cum alio faciat,& ex seipso
cognoscat, quæ sunt proximi. Secundo misericordia
locupletat in merito, augmentando dona gratiæ. Vnde:
Prou.19.c Feneratur Domino,qui miseretur pauperis. Sicut
enim cito per vsuram locupletatur homo diuitiis temporalibus, sic per misericordiam diuitiis spiritualibus.
Nam hæc est vna virtus, quæ multiplicat per spiritualia, & temporalia, & etiam leuat in sublimem locum
Eccli.16.b gloriæ. Vnde: Omnis misericordia præparat locum
secundum opera sua. Omnis misericordia in sex suis
operibus continetur, quæ cuilibet secundum quòd in B
eis fuerit exercitatus, præparat locum plenum diuitiis
diuinitatis in gloria, quæ quidem sex opera misericordiæ in hoc versu continentur:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Perfectus enim misericors dicitur visitare infirmos,
cibare, & potare ieiunos, redimere captiuos, tegere
nudos,colligere peregrinos,condere siue sepelire mortuos. Quinque verò istorum operum extrahuntur de
Matt.25.d textu Euangelij: Esuriui & dedistis mihi manducare,
sitiui & dedistis mihi bibere, hospes eram, & collegistis me, nudus & cooperuistis me,infirmus & visitastis
me,in carcere & venistis ad me. Sextum vero opus misericordiæ,quod est sepelire mortuos, potest haberi libro
Tob.2.b Tobiæ: Tertio beatificat in præmio, perducendo
Prou.22.b ad gaudium vitæ. Vnde: Qui pronus est ad misericordiam,benedicetur,de panibus suis dedit pauperi,acquiret victoriam & honorem. Homo pronus ad miseri- C
cordiam dedit de panibus suis pauperi esurienti: ideo
acquiret honorem gloriæ, quoniam benedicetur illa
Matt.25.d benedictione de qua dicitur: Venite benedicti Patris
mei percipite regnum quod vobis paratum est ab initio mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare.
Matt.5.a Nam beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam
consequentur, secundum quod dicitur.

Tertio mouet nos ad misericordiam acerba punitio
diuinæ seueritatis,quæ in tribus manifestatur.Nã non
facientes misericordiam primo spoliantur beneficio
gratuitæ donationis. Secundo vituperantur opprobrio
diuinæ redargutionis.Tertio cruciantur supplicio æternæ damnationis. Primo non facientes misericordiam
Matt.18.d spoliantur beneficio gratuitæ donationis. Vnde:Serue D
nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti
me,nõne ergo oportuit &te misereri conserui tui,sicut
& ego tui misertus sum.Et iratus Dominus eius tradidit eum tortoribus quousq; redderet vniuersum debitum.Ecce quod Dominus ab isto,qui noluit facere misericordiã cum proximo suo,suum beneficium gratuitę
donationis, quod per misericordiam ei fecerat,per iustitiam repetit.Secundo non facientes misericordiã vi-
Prou.14.d tuperantur opprobrio duræ increpationis. Vnde:Qui
calumniatur egentem, exprobrat factori suo, honorat
autẽ eum,qui miseretur pauperis.In malitia sua expelletur impius.Sicut enim qui miseretur pauperis honorat Deum in paupere,sic qui claudit viscera misericordiæ pauperi exprobrat,& facit vituperiũ factori suo in E
paupere: & ideo talis dignus est, tanquam impius expelli in malitia suæ impietatis à consortio sanctorum,
& etiã exprobrari vituperio duræ increpationis,secun-
Matt.25.d dũ quod dicitur:Discedite à me maledicti,in ignẽ æternum: esuriui enim, & non dedistis mihi manducare:
sitiui,& non dedistis mihi bibere:hospes eram, & non
collegistis me: nudus fui,& non cooperuistis me: infirmus & non visitastis me: in carcere & non venistis
ad me. Tertio non facientes misericordiam crucia-
Iacob.2.c buntur supplicio æternæ damnationis. Vnde: Iudicium sine misericordia fiet illi,qui non facit misericordiam. Tota iudicialis sententia,& discussio iudicis erit,
secundum exhibita, & non exhibita opera. Nam qui
misericordiam fecerunt, habebunt vitam æternam,
qui misericordiam negauerunt, cruciabuntur supplicio æterno. Vnde diues qui micam panis negauit Luc.16.e
Lazaro pauperi, visus est cruciari flamma infernali.
Rogemus ergo, &c.

SERMO II.

Estote ergo misericordes,sicut & pater vester misericors est. Misericordia vtilissima,qua homo in mũdo gra- Luc.6.e
tiam, in extremo fiduciam,in iudicio misericordiam,in
cælo gloriã meretur.De primo:Misericordia, & veritas
non deserant te:& inuenies gratiam corã hominibus. Prou.3.a
Exemplum de Cornelio. Misereri autẽ debes tui ipsius Act.10.a
pereuntis.Miserere animæ tuæ,placens Deo.Certè im- Eccl.30.d
misericordior es animæ tuæ,ipsam per peccatum occidendo,quàm Iudas corpori suo,ipsum iugulando. Item
misereri debes Christi patientis, in cuius persona dicitur: Miseremini mei,&c. Item proximi tui indigentis. Iob 19.e
Vnde hic:*Estote*(inquit)*misericordes,&c.* non tãtum benefaciendo,sed etiam ignoscendo. Et: Estote benigni Ephes.4.g
inuicem misericordes, sicut & Deus in Christo donauit nobis. Alioquin time illud: Nonne oportuit & te Matt.18.d
misereri. Aug. Duo sunt opera misericordiæ,quæ nos
nunc habere debemus: Dimitte,& dimittetur:date,&
dabitur vobis. Qui has misericordiæ regulas non sequuntur, non sunt imitatores patris misericordiæ,sed
patris diaboli, qui nullam habet misericordiam. Cru- Ier.6.f
delis est, & non miseretur. De secundo: Quo modo Iob 4.b
potueris, sic esto misericos, &c. vsque fiducia magna
erit coram summo Deo eleemosyna in die necessitatis,
quæ erit dies mortis, in qua eleemosyna erit fiducia
magna ad euolandum: sicut fiducia aquilæ sunt alæ
duæ. Datæ sunt mulieri duæ alæ aquilæ magnæ, &c. Apoc.12.b
Aquila liberalissima est. Sic igitur anima misericors
communicet substantiam suam indigentibus: sicut
aquila escam suam auibus. Per duas alas duplex misericordia significatur. Vna ex septem operibus spiritualibus, quæ sex pennis constat, de quibus versus:

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Alia ex sex operibus misericordiæ corporalibus, quæ
sex pennis constat, de quibus: Esuriui, &c. septima Matt.25.d
tamen additur in Tobia, scilicet sepelire mortuos. Tob.1.d
Vnde versus:

Colligo, poto, cibo, redimo, tego, visito, condo.

His alis anima misericors draconem diabolũ euadit in
morte.Ambros. Sola misericordia comes est defunctorum. De tertio: Iudicium sine misericordia fiet ei,qui Iacob.2.c
non fecerit misericordiam. Misericordia superexaltat
iudicium. Tunc certè beati misericordes,quoniam ipsi Matt.5.a
misericordiam,&c. O verè optima aduocatrix misericordia. Nota,quod quandoq; reus euadit iudicium humanum,vel per bonum aduocatum,vel munus abscõditum, vel preces amicorum: sicut etiam in iudicio diuino misericordia est optima aduocata. Misericordiæ
enim opera sunt quasi pro nobis allegantes.Psalm. Iu- Psalm.111.a
cũdus homo,qui miseretur,Glos.Hæc facta,sunt quasi
sermones, quibus defendetur in iudicio. Ecce misericordia non solũ est in dando,sed etiã in cõmodando,sed
sine vsura. Psalm. Tota die miseretur & cõmodat:quæ Psalm.36.c
benedictio pro operibus misericordiæ dabitur. Venite Matt.25.d
benedicti patris,&c. Item misericordia est munus pretiosum.Munus absconditum extinguit iras.Hoc munere redimimur de manu iudicis. Aug. Redime te,dum Prou.21.A
viuis:redime teipsum,dum potes:redime te,dum pretiũ
habes in manibus: redime te ne dum mors amara te
præuenit,& vitam simul & pretium perdas.Item misericordia est optima interuentrix. Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te orabit ad Domi- Eccl.29.b
num. Tunc certè plus valent preces misericordiæ,
quàm omnium sanctorum. Nec acquiescet cuiusquam precibus. De quarto: Dauid in sua misericordia Prou.6.d
consecutus est sedem regni in sæcula. Ecce misericor- 1.Mach.2.f
dia facit nos reges cęlestes.O ambitiose,ô auare,quàm
libenter emeres denario, vel coronam Imperij, vel

Franciæ. Certè melius forum habes de corona æterna quam acquiris sola bona volútate, si aliud non habes: quam etiam si mille marchas auri pro ipsa expenderes in opera misericordiæ. Incomparabiliter enim plus valet corona gloriæ, quam tot coronæ mundanæ, quot denarij sunt in mille millibus marchis. Hæc autem per misericordiam comparatur. Psalmus: Qui coronat te in misericordia, &c. Bernardus: O quanta beatitudo, pro paruis magna recipere: æterna pro breuibus: pro perituris semper viuentia, & habere Deum debitorem?

Psal. 102. a

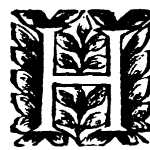
SERMO III.

Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Sicut pro bona bonam, sic pro mala mensura malam recipietis. Eadem mensura, qua mensi fueritis proximis vestris bonum, vel malum in mundo, remetietur vobis bonum, vel malum in iudicio. Ponam in pondere iudicium, & iustitiam in mensura. Considerandum autem quod est mensura naturalis, vsualis, criminalis, virtualis, doctrinalis, æternalis. De prima: Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Vnde anima est mensura capacissima, numero vnica, & simplicissima, pondere leuissima: peccando autem fit arctissima quæ capacior fuit cælo, & mundo: quoniam capax fuit Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Qui potest capere capiat. In peccatis vix capit misericordiam Spiritus sācti. Item peccādo fit diuersissima Fit enim leo per auaritiam, lupus per superbiā, porcus per luxuriā, sic adapta de singulis. Psalmus: Comparatus est iumentis insipientibus, &c. Ioannes Chrysost. super Ioannem: Excogita quantum est malum Christo volēte nos ex hominibus pares angelis facere, nos ipsos ex hominibus ad feras transponere. Ventri enim seruire, & pecuniarum concupiscentia detineri, & irasci, & mordere, & calcitrare, non hominis, sed ferarum est. Item peccando fit grauissima, vt subitò mergatur in infernum. Submersi sunt quasi plumbum in aquis, &c. In puncto ad infernum descendunt. De secundo: Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Sic dic de multis fraudibus: quæ sunt in ponderibus, & in mensuris. Has fraudes licet nunc non videat qui decipitur: tamen videt, qui decipi non potest. Aug. Non videt furtum, cui appendit: sed videt qui te, & ipsum appendit. Et heu quia per iniustas mensuras, & alios dolos, sæpè domus impiorum repletur iniustis bonis: ideò per iustum ignem flagellātur in inferno ęternaliter, & quandoque in mundo temporaliter. Adhuc ignis in domo impij, & thesauri iniquitatis, & mēsura minor, iræ plena, &c. Bernardus: Vtinam saperes miser, & intelligeres, cum thesauro pecuniæ, thesaurum iræ pariter cumulari. De tertio: Implete mensuram patrum vestrorū. O quot sunt, quorū patres crudeles, vel auari, vel luxuriosi fuerunt, quorum filij scelera sequentes mensuram patrum non implent in culpa, & in futuro in pœna. Mensuram culpę Deus attendit in damnando hominem æternaliter, vel temporaliter corripiendo, & iudex quilibet ipsam attendere debet in puniendo, & peccator in satisfaciendo. Secundum mensuram peccati erit plagarum modus. Hanc mensuram non negligit diabolus. Stetit, & mensus est terram. De quarto: Vnicuique data est gratia secundū donationis Christi mensuram. Mensuris Christi mensurantur virtutes, volūtates, & operationes humanæ, ne excedant. Ostende hoc in castitate, & patientia, & in aliis virtutibus, & specialiter in sobrietate, quæ mensurat cibum, & potum. Aquam in mensura bibes, & ibidem videtur Propheta vilissimū panem in pondere comedere. Heu ergo quid erit de potibus & cibis delicatis? De quinto: Quis putas est fidelis seruus, &c. Triticum est verbū Dei, quod mensuram charitatis, vel veritatis excedere non debet, & scripturæ, sed secundum capacitatem auditorum, & temporum mensurandū est. Legitur autem: Quod tanta erat abundantia tritici, vt copia mensuram excederet: ita nunc verbum Dei sine mensura datur, sed timendum est, quod fames Ægyptiaca sequatur, maximè in tempore Antichristi. De sexto in præsenti Euangelio: *Mensuram bonam*, &c Bonam vtique in fruitione, & confertam in corporis glorificatione, & coagitatam in sanctorum societate, & supereffluētem in gaudiorum æternitate. Nota quod dicit in sinum vestrum: si enim bonum nunc mensuras in sinum proximi, mensurabitur in sinum tuum in cælo. Si autem mensuras in sinum proximi tui malum in mundo, mensurabitur malum in sinum tuum in inferno. In mensura contra mensuram, cum abiecta fuerit, iudicabit eam.

Luc. 6. f
Isa. 28. d
Sap. 11. c
Mat. 19. b
Psal. 48. c
Exod. 15. b
Iob 21. b
Leui. 19. d
Mich. 6. c
Mat. 23. d
Deu. 25. a
Abac. 3. a
Ephe. 4. b
Ezec. 4. a
Luc. 12. f
Gen. 41. f
Isa. 27. b

DOMINICA SECVNDA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

HOMO *quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos.* Sub velamine istorū verborum mixticatur, & inuoluitur cęlestis gloria, quam Dominus electis suis in mūdi fine exhibebit: Vnde cœnæ refectio quæ est in fine diei, appellatur: commendatur autem Dominus noster à tribus in proposito verbo, quæ quamlibet cœnam reddunt completam & perfectam. Et primo ab excellentia singularis dignitatis. Secundo ab affluentia abundantis copiositatis. Tertio à beneuolentia inuitantis curialitatis. Primo ergò commendatur à singularitate excellentiæ, & dignitatis, cum dicit: *Homo quidam.* In singulari dicitur homo quidam Christus: propter incomparabilem, & excellentem dignitatem. Tertio commendatur à liberalitate affluentiæ, & copiositatis, cum subdit: *Cœnam magnam:* Tertio commendatur à curialitate beneuolentiæ, & charitatis, cū subinfert: *Et vocauit multos.* Benignus, & misericors Deus noluit esse solus in cœna gloriæ: immo ratione suæ curialitatis multos inuitauit.

Luc. 14. d

Dicit enim: *Homo quidam*, vbi commendatur Christus ab excellentia singularis dignitatis, quæ potest manifestari triplici ratione. Primo ratione suæ puritatis & innocentiæ, in euitatione omnium peccatorum. Secundo ratione profunditatis sapientiæ, in reuelatione diuinorum occultorum. Tertio ratione virtuositatis potentiæ, in operatione multorum miraculorum. Primo Christus singulariter, & excellenter dicitur homo, propter puritatem originalis innocentię, in euitatione omnium peccatorū. Vnde: Nullam causam inuenio in isto homine, in quibus eum accusatis. Ad literam nulla causa peccati inueniebatur in Christo in quibus accusabant eum Iudæi. Nam ipse in peccatis non erat: quia non de virili semine, sed de Spiritu sancto conceptus fuit, & ideò peccatū originale nō contraxit: nec etiam peccatum actuale, & quia ex parte mentis omnimoda fuit puritas, & ex parte carnis nulla rebellio, semper enim illa sanctissima caro sequebatur illūm beatū spiritū, nec vnquā ad peccatū pertrahebat, & spiritus carnis necessitatibus, ne succumberet condescendebat: & hoc mira armonia, & concordia carnis ad spiritū resultabat, & propter hoc verū fuit illud: Verè iustus erat homo iste. Secundo excellenter, & singulariter dicitur homo Christus, propter perspicacitatē veracis intelligentiæ, in reuelatione diuinorum occultorum. Vnde reddunt causam ministri pōtificibus, & pharisæis, quare non ceperunt Iesum, quia nunquā sic locutus est homo, sicut hic loquitur homo. Non enim loquebatur sicut cæteri homines verba curiosa, quæ excedunt rationalem, nec verba superflua, & onerosa, quæ suffocāt concupiscibilē, nec verba contentiosa, quæ conturbant irascibilem, nec perniciosa verba, quæ peruertunt totū hominem, sed verba humilia ad destructionē superbię, verba vtilia ad augmentum gloriæ. Sic enim loquebatur, vt moderaret superbos humilitatis profunditate,

Luc. 23. a
Luc. 1. d
Luc. 23. f
Ioan. 7. g

magnos

magnos pasceret veritate, & paruulos nutriret affabilitate, foris admonet, intus docet, audientes in melius A commutat, & ideò non fuimus ausi eum comprehendere. Nec mirum si sic loquebatur, quia ipse est secundum aduentum in mentem, lux illuminatiua omnium prophetalium visionum, & secundum aduentũ in carnem, verbum approbatiuum omnium prophetalium, & instructiuum omnium apostolicarum locutionum. Vnde ipse est qui reuelat abscondita diuinorum occultorum, quia lux diuinæ sapientiæ cum ipso est, sine qua nullus potest deuenire ad certam fidei reuelationem, nisi per aduentum in mentem, & in carnem. Tertio Christus excellenter dicitur homo, propter virtuositatem mirabilis potentiæ in operatione multorum miraculorum. Vnde dicebant Pharisæi: Quid facimus, B quia hic homo multa signa facit: Nam mortuos suscitauit, lepros mundauit, cæcos illuminauit, claudos, & contractos extendit, oppressos à dæmoniis liberauit, & omnem morbum curauit, & tamen propter illa bona vos nequissimi Iudæi, quæ operatus est in vobis, quæritis eum interficere. O insania, & peruersitas maxima, irascimini sananti, & non irascimini vulneranti.

Ioan. 11. c

Secundo commendatur Dominus noster ab affluentia redundantis copiositatis, cum subdit: *Fecit cœnam magnam.* Vere magna, & immensa est cœna ista. Nam si mica vna istius cœnæ, non præualet enumerari, multò minus abyssus, & tota cœna poterit ab aliquo explicari. Vt igitur aliquid de affluentis redundantia copiositatis istius cœnæ, balbutiens dicam, potest dici quod tria erunt in ista cœna, quę diligentius considerata cuiuslibet animum in eius concupiscentiam prouocant. C Primum est iucunditas exultationis lætificantis, propter refulgentiam diuinæ claritatis. Secundum est copiositas refectionis satiantis propter redundantiam immensæ bonitatis. Tertium est sempiternalitas durationis continuantis, propter carentiã omnimodæ defectibilitatis. Vt sic anima secundũ omnẽ sui potentiam in cœna ista terno interiori tripudio iucundetur. Primo iucundetur de claritate splendoris, quantũ ad rationalẽ. Secundo satietur de copiositate refectionis, quantũ ad concupiscibilem. Tertio assecuretur de sempiternali duratione quantũ ad irascibilem. Et hoc secundũ triplicẽ dotem gloriæ, scil. apertæ visionis, quietæ fruitionis & firmæ tentionis, Primo in ista cœna erit iucunditas exultationis lætificãtis, propter refulgentiã diuinæ cla- D ritatis. Et de hoc dicitur: Sub nomine auiũ volantiũ per mediũ cæli de beatis: Venite congregamini ad cœnam Domini. Nomine enim auiũ volantium per mediũ cæli designantur beati existentes in cælo empireo, qui volatu contemplationis eleuantur ad cõtuitum diuinitatis. Istis ergo sic contemplantibus dicitur: Venite & congregamini per affectionum concordiã, ad cœnã magnã Dei, non materialem lactis, & mellis, sicut expectant Saraceni, quia nulla erit ibi congregatio muscarum, sed sapientialem, in qua tot erunt fercula, quot omniũ rerum rationes relucent in diuina sapientia. Apponent enim spiritibus glorificatis rationes sensibilium, & insensibiliũ, rationalium & irrationalium, tanquã in mensa delectabili humanitatis Christi Dei vnici & trini, pulchritudo tanquam in speculo pulchriformiter. Et propter hoc ista cœna non est requirenda in exterio- E ribus, sed in interioribus, quia spiritualis, nec in creatis rebus, sed in causalibus rationibus, quia perpetua, & incorruptibilis. Secundo in ista cœna erit copiositas refectionis satiãtis, propter redundantiã immensæ bonitatis: Vnde Rex Darius fecit cœnã magnã omnibus purpuratis, qui erãt sub ipso. Darius interpretatur fertilis, & potest signare regem regum Christum, qui ratione suæ dignitatis, & humanitatis est cibus perfectè satians animã, quantum ad duplicẽ eius gustum interiorem & exteriorem Nam cibus humanitatis animam satiat, quantum ad gustum exteriorem, sed cibus diuinitatis, quantum ad gustum interiorẽ. Hic autem cibus licet satiet non tamen generat fastidium, immò conti-

Idem sup. ser. 1. in Pentecost.

Apoc. 19. b

3. Esd. 3. a

nuat desiderium, quia ratione suæ simplicitatis, & cõuenientiæ medullis animæ intimæ illapsus perfectè delectat, cum delectatio sit coniunctio conuenientis cum conuenienti, & anima cum nullo habet maiorem conuenientiam, quam cum illo, ad cuius imaginem, & similitudinem facta est. Ratione suæ perfectionis, & sufficientiæ vndique satiat, & replet, sed ratione suæ infinitatis, & abundantiæ capacitatem animæ excedit, & quietat. Nam in nullo bono finito appetitus animæ quietatur, eo quod qualis habitus est affectio, & cognitio siue æstimatio. Cum igitur æstimatio, & cognitio apta nata sint extendi ad infinita, pariter & eius affectio ad infinita se extendit, ergò quolibet bono obtento adhuc vltra posset insurgere appetitus, & sic quantumcunq; bonum creatum multiplicaretur, nunquã in illo quietaretur, nec beatificaretur. Vnde Anselmus: In gaudiũ Domini introibit, quod si tantũ caperet, & non vinceretur, & absorberetur, adhuc posset insurgere appetitus ad amplius appetendum, vel capiendum. Tertio in ista cœna erit sempiternalitas durationis continuãtis, propter carentiam omnimodę defectibilitatis. In ista enim cœna nunquã deficiet fercula, nunquã amouebitur tabula, eo quod beati erunt semper in continua laude & glorificatione. Nam quidquid boni accipient, in eum solũ resoluent, qui plene potest eos glorificare, & satiare. Vnde sic impossibile est aliquem ibi mori, sicut impossibile est aliquem famescere. Et propter hoc dicitur: Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Beatus enim ille, qui omnia optata, sine timore amittendi, perpetuo possidet. Nam cum beatitudo sit habitus in actu, impossibile est animam beatã esse, & actualem considerationem eorum quæ sunt de essentia gloriæ non habere, quia in beatitudine nulla est variabilitas, nulla temporalis successio, & propter hoc ista cœna ratione suæ sempiternalitatis non est requirenda in istis inferioribus, sed in superioribus, quia non mensurabitur tempore, quod est principium corruptionis, sed æternitate, quæ est quædam mensura omnino perpetua, & inuariabilis.

Delectatio quid. Genes. 1. d

Apoc. 19. b

Tertio & vltimo commendatur Christus à beneuolentia inuitantis charitatis, vel curialitatis, cum subinfert: *Et vocauit multos.* Dominus noster ratione suæ curialitatis, & beneuolentiæ noluit esse solus in cœna, sed vocauit multos de diuersis nationibus. Nam primo vocat instanter sine desitione, instruendo per documenta, & exempla: secundo gratis, sine recompensatione, alliciendo per beneficia, & promissa: tertio generaliter sine acceptionẽ, comminãdo per æterna supplicia. Primo vocat Christus ad istam cœnã instãter sine desitione, instruendo per documenta & exempla. Vnde: Vocaui, & renuistis, extendi manum meã & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consiliũ meum. Inquit Deus Pater: Vocaui vos ad istã cœnã continuè istruendo, per seruos meos sanctos & prophetas: & renuistis venire: Insuper extendi manũ meam, idest, filiũ meũ ad vos de alto, misi per carnis assumptionẽ, in quo doctrina omnis veritatis, & exẽpla omnis honestatis, & sanctitatis relucent, quibus ad cœnã primã vocamini, & non fuit qui aspiceret ad doctrinã, per inclinationẽ auditus, ad vitã, per imitationẽ affectus, immò omne consilium meũ despexistis inueniendo vobis occasionem. Nã primus de vocatis dixit: Villã emi, & necesse habeo exire, & videre illã. Alius dixit: Iuga boũ emi quinq; & eo probare ea. Tertius respõdit: Vxorẽ duxi, & ideo nõ possum venire. Hoc est dictu, vnus propter superbiam principandi, alius propter auaritiã cumulandi. Nam per quinq; iuga boum intelligitur superflua quinq; sensuũ occupatio circa terrena. Tertius propter lasciuiã luxuriãdi, ad istã cœnã venire cõtẽpsit. Ecce fatuitas maxima, quia quod peius est eligitur, & quod melius recusatur. Eligitur enim villa, recusatur regnũ, eligitur dominiũ villanorũ, recusatur regnũ cœlorũ, eligitur vxor cõcubina, recusatur copula diuina, & ideo iusto iudicio nemo istorũ, qui vocati sũt, cœnã istã gustabũt, eo quod

Prou. 1. c

ista cœna transferetur à superbis,& potentibus,in debiles & humiles,à diuitibus in pauperes,à luxuriosis in A cæcos & claudos,idest,in illos,qui oculos suos eruunt, & refrenauerunt, ne vnitatem mundi videndo concupiscerēt, & pedem inordinatæ affectionis totaliter abscinderent.Etiam propter hoc dicitur in hodierno Euāgelio: Pauperes,ac debiles, cæcos & claudos introduc huc,loco sc. istorū,qui noluerunt venire. Secundo eos vocat ad istam cœnā gratis sine recompensatione, alli-

1.Petr.1.a ciēdo per beneficia & promissa.Vnde:Vocauit nos propria gloria & virtute,per quā maxima,& pretiosa munera nobis donauit,scil. gratiam in præsenti,&gloriam in futuro,vt sic qui nolūt venire ad istam cœnam pre-

Iob 19.c Gre. l. 4. Mor. cap.21. prope fin. cibus,facilius trahuntur muneribus.Vnde Greg. super illud Iob:Seruum meum vocaui,& non respōdit mihi. Vocat nos Deus, cum muneribus præuenit, respondemus verò eius voci vocationis, cū digne iuxta præcepta B munera deseruimus.Seruū ergo vocauit Dominus, quia collatis muneribus,quasi emissis vocibus ad se,dicere audiuit,sed non respondit,quia digna opera donationis eius reddere contēpsit.Tertio vocauit Dominus

Psalm.49.a ad istam cœnam generaliter sine acceptione, cōminando per æterna supplicia. Vnde in Psalm.Deus Deorum Dominus locutus est,& vocauit terram à solis ortu & occasu. Deus Deorum Dominus Christus locutus est cōminando per æterna supplicia, vt per hoc compellat eos intrare ad cœnam istam flagellis & comminationibus,qui nolūt induci precibus & promissionibus,alioquin diuina misericordia transiuit in iustitiā,& qui nolunt gaudere in diuino palatio cū Angelis, cruciabuntur perpetuo in inferno,& flāmescent cum dæmonibus. C Istis ergo comminationibus Dominus vocauit terram, idest,terrenos & peccatores,à solis ortu & occasu,quia apud eum nulla est acceptio personarum,immo in om-

Iob 5.a Greg.lib.6. Mor. cap.7. ni gente,& in omni populo,& in omni conditione, & in omni ætate beneplacitū est ei.Vnde Gregor.super illud:Qui irrigat aquis vniuersa,hoc est ex omni genere ad suam cognitionem vocat Spiritus sancti gratia. Nam cum diuites sibi subiicit, pauperes non repellit, cum fortes humiliat, ad se venire debiles non recusat, cum nobiles colligit, simul ignobiles apprehendit, cum sapientes suscipit, imperitorum stultitiam non contemnit. Rogemus ergo, &c.

SERMO II.

Luc.14.d Apoc.19.b HOmo quidam fecit cœnam magnam,*&c.* Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Duplex est cœna videlicet gratiæ & gloriæ.Prima est Ecclesiæ mi-

Ioan.12.a litantis: secunda triumphantis. De prima:Cum venisset Iesus in Bethaniā,dicitur:Fecerunt autem ei cœnam ibi.Bethania Ecclesiam significat militantem,interpretatur enim Domus obedientiæ. Cœna enim in Bethania est spiritualis refectio gratiæ in Ecclesia. Quatuor autem personas in dicta Ecclesia singulariter describit Euangelium,Martham,Mariam,Lazarum,Iudam.Martham ministrantem,Mariam contemplantem & vngentem, Lazarum infirmantem & discumbentem, Iudam murmurantem. Hæc enim quatuor genera hominum spiritualiter in cœna Ecclesiæ inuenies. Martha actiuos,Maria contemplatiuos, Lazarus tepidos,Iudas ma-

Luc.10.g leficos significat. De Martha dicitur hic:Martha ministrabat.Actiui ministrare debent per bona opera,& hoc sollicite,& frequenter.Martha satagebat circa frequēs ministerium.Libenter ministrare debet quisq; Domino in mundo, quia excellenter honorat suos ministros in

Ioan.12.d cœlo:Si quis mihi ministrauerit,me sequatur.Ministret ergo libenter vnusquisq; vt honorificetur à Deo, & ho-

1.Petr.4.c norificet Deum: Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus. De Maria dicitur ibidem quòd accepit librā vnguenti, & vnxit pedes Iesu. Vnguentum est deuotio

Eccl.10.a contemplatiuorum. Sed heu dicitur:Muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Muscæ volant & ideò volatiles,& malas cogitationes significant.Item lædūt & ideò rancorosas affectiones.Item vilia sequuntur,& ideo carnales delectationes significant.Hę sunt muscę, quæ non fuerunt in terra Iessem,cum muscis grauiter Exod.8.f plagaretur Ægyptus. Iesse insula holocausti interpretatur,& significat religionem,quæ in mari huius mundi est tanquam insula,in qua naufragi recipiunt se, & holocaustum Deo offerunt,hic non erunt muscæ prædictæ,sed in Ægypto,idest,in sæculo.De Lazaro dicitur ibidem:Lazarus verò erat vnus ex discumbētibus non ex administrantibus, sicut & Martha,non ex vnguentibus,sed contemplantibus,sicut Maria. Vnde tepidos, & pigros significat,qui neque ministrant actione, nec vngunt contēplatione,sed sunt in numero discumbentium,scil. carnaliter viuentium.Isti sunt discumbentes in cœna,in qua Ioannes capite priuari iubetur.Propter Mar.6.d simul discumbentes noluit eam contristare,&c. Gratia enim Dei in tepidis virtutem amittit. Lazarus tamen suscitatus fuit à Deo lacrymante,sic & multi inutiliter viuendo ingrati sunt,qui per Dominum ad vitam gratiæ reuocati sunt. De Iuda ibidem legitur quòd dicit: Quare vnguentū non venditur trecentis denariis,&c. Mar.14.a Hi sunt malitiosi, qui vnguentum deuotionis in cupiditatem vertere volunt,& ad murmurationem conuertuntur. Malum est consilium Iudæ, & simile consilio Sathanæ.Iudas vnguentum in denarios:Sathanas lapides in panes vult conuerti,idest,pœnitentiæ austeritatem,& carnalitatem:Dic vt lapides isti panes fiant. De Matt.4.a secunda cœna dicitur hic:*Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.* Dominus in hoc Euangelio ostendit,quòd conuiuæ huius mundi vocandi sunt,compellendi sunt, introducēdi sunt,implendi sunt. Vocantur in prædicatione:compelluntur in tribulatione: introducuntur in euolatione:implentur in ruinarum cælestium impletione.De primo dicitur ibi:*Vocauit multos.* Sed heu multi Matt.22.b sunt vocati, pauci vero electi. Vocantur autem electi verbo doctrinæ ad lumen gratiæ, & ad lumen gloriæ. De tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. 1.Petr.2.b Illi ergo tanquam electos se vocatos semper putare possunt, qui tanquam stellæ cæli per bonam vitam lucidi sunt. Stellæ dederunt lumen suum in custodiis suis, vocatæ sunt, & dixerunt: Adsumus. Nota quod non solum multi sunt, qui vocantur, sed etiam multi sunt,per quos vocantur. Ecce Deus vocat per se,vocat per Angelos,vocat per patres,vocat per prophetas, D vocat per pastores, vocat per miracula, vocat per flagella,vocat per prospera,vocat per aduersa.De secundo dicitur ibi:*compelle intrare.* Gregorius:Mala,quæ nos Luc.18.e hic premunt,ad cœlum ire compellunt.Compellebantur fluctibus,& periclitabantur,accedentes autem suscitauerunt eum,&c.Ecce ad Dominum accedunt,quos tribulationum fluctus compellunt. Psalmista:Imple fa- Psalm.82.d cies eorum ignominia,&c. De tertio dicitur hic:*Cæcos & claudos introduc huc.* Sed ô quomodo templum gloriæ intrabit,qui est cæcus in intellectu, vel claudus in affectu? vel qui cæcus in fide, vel claudus in moribus est?cū dicitur. Cæcus,& claudus nō intrabunt in tem- 2.Reg.5.e plum. Oportet ergo cæcam, & claudam animam ante sanari,quàm ad spiritualem,siue ad æternalem refectionem debeat introduci. August. Anima prius sanatur, sanata introducitur,introducta reficitur. Habemus au- E tem ad introducendum nos non solùm ministerium humanum,sed etiam Angelicum.Ecce ego mittam An- Exod.23.e gelum,qui præcedat te,& custodiat in via, & introducat ad locum,quem præparaui tibi. De quarto dicitur ibi: *Vt impleatur domus nostra.* Domus ei Domini implebitur,quando ruinæ Angelorum implebuntur.Psalmus: Impleuit ruinas.Domus implebitur etiam quan- Psalm.109.a do numerus saluandorum implebitur. Dictum est illis,vt requiescerent adhuc modicum donec compleantur conserui eorum. Bernardus: Currite fratres, cur- Apoc.6.e rite: nam non solum Angeli, sed ipse Creator Angelorum vos expectat. Nondum plena est domus,adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur.

SERMO III.

Luc.14.d *Iam parata sunt omnia.* Parauit Dominus tormentum poenæ in inferno, oppidum Ecclesiæ in mundo, thronum iustitiæ in iudicio, conuiuium, gloriæ in cælo De primo: Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei *Pro.19.d* percutientes stultorum corporibus. Verè stulti sunt peccatores. Stultus enim esset, qui pro denario se faceret cremari in cruce. Stultior esset, qui pro aliquo sæculari faceret se cremari æternaliter. Sed tales multi sunt. Stultorrm infinitus est numerus. Mallei percuti- *Eccl.1.d* entes sunt dura infernalium tormentorum genera. Sed vide quando ferrum ignitum est, tunc à fabro malleo percutitur. Ita peccatores igne inferni infusi, & perigniti tormentis variis malleantur à diabolo, qui est fa- B ber horribilis. Ecce ego creaui fabrum, &c. De secun- *Isa.54.f* do: Vidi ciuitatem nouam Hierusalem à Deo paratam, *Apoc.21.a* &c. Ciuitas est Ecclesia, in qua dominum diaboli vincimus, vel euadimus. Vnde: Nunc igitur notum sit Regi, quoniam si ciuitas illa ædificata fuerit, & muri eius *1.Esd.4.e* instaurati, possessionem trans fluuium non habebit. *Iob 41.d* Rex iste diabolus est. Ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Fluuius est baptismus. Psalm. Fluminis impe- *Psal.45.a* tus, &c. Meritò enim ita debet esse, quod trans fluuium baptismi nullam haberet diabolus potestatem. Sed heu post baptismum in hac ciuitate multos possidet, quia ipsam per multos annos obsidet. Ciuitas parua, & pau- *Eccl.9.c* ci viri in ea. Venit contra eam Rex magnus, & vallauit eam, extruxitq; munitiones per gyrum, & perfecta est C obsidione, inuentusque est in ea vir pauper & sapiens, & liberauit vrbem per sapientiam suam. Et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Nota quæ ibi de hac ciuitate dicuntur, vsque ibi nullus deinceps recordatus, &c. Sed quia sine victualibus teneri non posset, ideo non solum parata est nobis ciuitas, sed etiam esca in ciuitate indeficiens, scil. corpus Christi: *Sap.16.e* Paratum panem de cœlo præstitisti nobis, &c. Vnus- *Hier.19.e* quisq; carnem amici sui comedet in obsidione. Amicus est Christus. Nullus ergo extra hanc ciuitatem saluari *Gen.19.e* potest, sicut signatum est. Vbi legitur quòd Loth in ciuitate Segor saluatur, quatuor aliis ciuitatibus igne & sulphure subuersis. Require in expositione in se- *Psal.9.b* cundo sermone. *A summo cælo.* De tertio. Psal. Parauit in iudicio thronum suum, & ipse iudicabit orbem terræ D in æquitate. Verè in æquitate. Nam æquè iudicabit populum & clericum, æquè Imperatorem, & Pastorem. Nam potentes, & impotentes, magni & parui æquè ante thronum istum stabunt: Vidi mortuos magnos & *Apoc.20.d* pusillos stantes ante thronum Dei, & libri aperti sunt id est, conscientiæ, quarum occulta in die iudicij manifesta erunt, ibi leget vir in libro vxoris, ibi & econuerso quam fidem sibi inuicem seruauerunt, ibi quis alium tradiderit, quis in tenebris enormia fecerit detegetur. Aug. Cum venerit Dominus & illuminauerit abscondita tenebrarum, & manifestauerit cogitationes cordis, tunc nihil latebit proximo in proximum, neque erit quod suis quilibet aperiat, abscondatque alienis. Vnde *Luc.14.d* dicitur ibidem quod iudicati sunt mortui ex his, quæ *Idem.22.c* per scripta erant in libris. De quarto, dicitur hic, homo quidam fecit cœnam magnam, &c. vsque. *Iam parata* E *sunt omnia.* Parata vtique iam enim supra mensam posita sunt fercula, de qua mensa: Vt edatis, & bibatis. Nota, quod deliciosos cibos, & potum Dominus dat hominibus in mensa materiali, & quod deliciosiores cibos, & potum gratiarum dat in mensa cordis spirituali, & quod deliciosissimum cibum corporis, & potum sanguinis sui dat in mensa sacramentali. Pensa nunc homo, si tanta bona à Deo habes in mensa tua, in carcere, in exilio: quanta bona habebis in mensa Dei in regno? August. In patria ipsa quo modo saturabit qui in peregrinatione sic pauit? Quia vero in nouem ordinibus angelorum omnes inuitati distribuentur: secun- A dum has nouem mensas in hac cœna distinguere possumus. Ima mensa plena est deliciis, de qua infimus ordo, & qui in ipso sunt, reficiuntur: secunda mensa ditior est, & abundantior, de qua secundus ordo cum iustis amplioris meriti in ipsa locati reficientur. Sic progressum facias vsque ad mensam noui ordinis, plus *Ioan.14.a* semper mensam superiorem commendando. Sed quid valeret multa conuiuis esse parata, si locus sedendi paratus non esset quando venirent? Ideo ait Dominus: *1.Cor.15.e* Vado parare vobis locum, In eadem enim mensa alius habebit locum digniorem secundum quod stella differt à stella in claritate, sicut dicitur.

SERMO IV.

Compelle intrare, vt impleatur domus mea. Domus *Luc.14.d* quandoque dicitur impleri hominibus, quandoq; sonis, & clamoribus, quandoque possessionibus, quandoque odoribus. Sic domus Ecclesiæ debet impleri familiæ abundantia, doctrinæ resonantia, gratiæ opulentia, famæ fragrantia. De primo dicitur hic: *Compelle intrare, vt impleatur domus mea.* Si intraueris hanc do- *Mat.2.b* mum, porta munera. Et intrantes domum &c. Sed nunquid soli Reges aut diuites intrabunt? immo pauperes & debiles, cæcos & claudos introduc huc. Pauperes sunt, qui non habent diuitias virtutum & donorum: Debiles, qui non habent vires portandi onus tribulationum. Cæci, qui non habent oculos cogitationum. Claudi, qui non habent rectum gressum operum, significantur. Vbi dicitur quod Assuerus, qui Christum *Esthe.1.a* significat, inuitauit populum à maximo vsque ad mi- *Luc.1.d* nimum, id est, à Ioanne Baptista, quem inuitauit in ven- *Luc.23.f* tre, vsque ad illum latronem in cruce. Congregauerunt *Mat.22.a* omnes quotquot inuenerunt bonos & malos, & impletæ sunt nuptiæ. De secundo: Factus est repente de *Act.2.a* cœlo sonus, &c. Hic est sonus prædicationis. Psalm. In *Psal.17.a* omnem terram, &c Sonus prædicationis fit de cœlo in terram ad aures hominum. Sonus autem orationis fit de terra ad cœlum ad aures Domini: Sonet vox tua in *Cant.2.d* auribus meis. Vterque autem sonus fit, adueniente Spiritu vehementi, sicut sonus in tuba fit, adueniente Spiritu de ore. Sonus in organis fit, adueniente Spiritu de folle. Sonus vero tubæ, sonus est prædicationis Sonus autem organorum sonus orationis. Primus de ore procedit, dum verba Dei de ore prædicamus. Secundus de follibus. Tres autem folles sunt claues, sufflatoria, & habent organa orationis scil. timoris, doloris, & amoris, tot quoque habent claues, quot sunt in oratione Dominica petitiones. Sed nota, quod in organis, & claues & folles manu premuntur, vt sonus reddatur, sic necesse est vt manus bonæ operationis adiuuet sonum orationis. Gregor. Vt ad aurem Dei viam precibus faciatis, vigilantius studendum est, vt voces ab actibus adiuuentur. Nam inanis fit oratio, vbi praua est exactio, quanto autem vehementior est Spiritus, tanto validior est sonus. De his sonis dicitur. De tubis & or- *2.Par.5.d* ganis sonitus longe audiebatur. Primus longe in mundo, secundus longius in cœlo. Si ergo tu à sono Dei aures cordis auertis, tunc Deus à sono tuo aures suas *Pro.28.b* auertet. Qui declinat aures ne audiat legem, oratio eius *Iob 21.e* erit execrabilis. De tertio. Quasi nihil possit facere omnipotens, æstimabant eum, cum ille impleuet domus eorum bonis. Domum synagogæ, & domum Ecclesiæ Deus bonis temporalibus sacramentaliter, & spiritualiter impleuit, & tamen Iudæi crucifigendo, & mali Christiani actualiter peccando sic facient, quod existiment Dominum nihil posse facere. Si enim ipsum posse impios damnare existimarent, plus timerent. Ti- *Mat.10.e* mete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam. Si Dominum existimarent aliquid posse in iudicio, ipsum non tantum offenderent in mundo. Gregor. Si Dominum præsentem, & omnia videntem iudicaturum de omnibus crederemus, vix aut nun-

quam peccaremus. O quantis bonis gratiarum Deus
Psalm.64.a Ecclesiam suam repleuit. Psalm. Replebimur in bonis
Ioan.12.a domus tuæ. De quarto: Domus impleta est ex odore
vnguenti, idest, extractione Spiritus sancti. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Fama enim
virtutum, & exéplorum sanctorum implet, & ædificat
Cant.4.d totam Ecclesiam. O quàm suauis est iste odor sanctorum. Gregor. Virtutes proficientium innocentia cæterorum hominum quasi suauitates fragrantium odorum. Econtrario mala fama hominum in peccatis mortuorum fœtor est inficiens. Domine iam fœtet, quatri-
Ioan.11.e duanus enim est, scilicet in corde, ore, opere, consuetudine peccando. Sed nota quòd vnguentum, quo Maria Christum vnxit, cuius odor domum impleuit, libra
fuit. Legitur autem quòd myrrha, & aloës, qua Nico-
Ioan.19.g demus Dominum condiuit, centum libræ fuerunt. Libra igitur vnguenti pretiosi ad deuotionem, libra vero
myrrhæ, & aloës ad contritionem pertinet. Vnde hic
vna, ibi centum libræ fuerunt, quia plurima contritione indigemus in corde, cum Christus crucifixus &
mortuus sit pro magnitudine peccatorum.

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Luc.15.b NVENI *ouem, quam perdideram.* Bonus inuétor
est Dominns. Bene enim scit inuenire electos ad iustificandum, seruientes ad remunerandum, odientes ad perdendum, mortuos ad resuscitandum. De primo dicitur hic: *Inueni ouem, quam perdideram.* Quod Dominus perdit, diabolus inuenit
3.Reg.13.e per culpam: Inuenit eum leo in via, & occidit. Deus
Psalm.88.e autem inuenit per gratiam. Psalmista: Inueni Dauid,
&c. Sed vbi inuenit? Certè quosdam in cloaca diaboli, & fœtidorum peccatorum, quosdam in ore leonis,
Psalm.21.e idest, diaboli per obstinationem. Psalm. Salua me ex ore
leonis, quosdam in profundo maris per peccatorum
Psalm.86.b multitudinem. Psalmus: Eripe me de luto vt non infigar; quoad primum. Libera me ab iis, qui oderunt, quoad secundum. Et de profundo aquarum, quoad tertiũ.
Inueniuntur autem boni non tantum ad suam, sed
etiam ad malorum vtilitatem. Si inuenero in Sodomis
Gen.19.d quinquaginta iustos, dimittam omni loco propter eos.
Luc.12.e Sed heu neque decem inuenti sunt. De secundo: Beati
serui illi quos cum venerit, &c. Gregorius: Vigilat qui
ad aspectum veri luminis oculos aperte tenet. Vigilat,
qui à se torporis, & negligentiæ tenebras expellit. Et
si in secunda, & tertia vigilia venerit, & ita inuenit,
beati sunt serui illi. Glossa: Prima vigilia, custodia pueritiæ est, & secunda iuuentutis, tertia senectutis. Si quis
verò in pueritia vigilare neglexerit, non tamen desperet, sed in iuuentute, vel saltem in senectute resipiscat.
In quacumque vigilia Dominus venerit, & per ægritudines pulsauerit, si te dormientem inuenerit, væ tibi:
si vigilantem ad Dominum, beatus es. Non solum
autem nosipsos, sed & omnium meritorum, & demeritorum nostrorum pondus per iudicij sui stateram Do-
Dan.5.g minus inueniet. Appensum in statera, & inuentum est
Psalm.20.b minus habens. De tertio, Psalmista: Dextera tua inueniat omnes, qui te oderunt, pones eos vt clibanum
ignis. Qui sunt infelices, qui odio habent Dominum?
Ioan.15.d certe peccatores. Oderunt me, & Patrem meum. Qui
enim diligit mendacium, odit veritatem: qui diligit mortem, odit vitam: qui diligit tenebras, odit lucem. Qui
Idem 3.e male agit, odit lucem. Qui diligit adulterum, odit
sponsum. August. Quo modo non potest adultera coniux esse, nisi inimica viro suo: sic anima adultera esse
amore rerum sæcularium, vel temporalium non potest,
nisi inimica esset Deo, non solum autem Deum, sed
Psalm.10.b & seipsum odit peccator. Psalmus: Qui diligit iniqui-

A tatem, odit animam suam. Nonne seipsum odit, qui sei- Sap.16.b
psum iugulat? Hoc peccator facit peccando. Homo per
malitiam occidit quidam animam suam, sed vltrix dextera Dei bene inueniet tales ad damnandum, & non
ad coronandum. Psalmista: Dextera tua inueniet om- Psalm.20.b
nes, qui te oderunt, pones eos vt clibanum ignis, &c.
Qui non est inuentus in libro vitæ scriptus, missus est Apoc.20.d
in stagnum ignis. Bene dicit in clibanum. Sic timendum
est tibi peccator. Sicut enim in clibano pleno igne
vbicumque scissura, vel foramen fuerit, flamma erumpit, quia flamma gehennæ erumpet in inferno, per os,
per oculos, per nares, quibus nunc peccas in mundo.
De quarto: Inuenit eum quarta dies in monuméto ha- Ioan.11.b
bentem. Lazarus iste, de quo hic dicitur, humanum genus significat: quod Deus, quarto die suscitabit in ge-
B nerali resurrectione. Primus dies tempus ante legem,
secundus, tempus sub lege, tertius post legem, hoc est
tempus gratiæ, quartus est supra legem dies futuri sæculi, qui incipit in resurrectione mundi, quarto die fecit cælum & lunam, & stellas significans, quod in hac
quarta die resurrectionis cælum ornabitur luminosis
sanctorum corporibus: Alia claritas solis, alia lunæ, & 1 Cor.15.e
alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum. O quanta claritas
sibi tot millia sanctorum solaribus lucebunt corporibus? Hac vero die ille sapientissimus Inuentor inueniet omnes mortuos, immo omnes crines: Capillus de Luc.21.d
capite vestro non peribit. Augustinus. Times ne animam perdas, qui capillum non perdes? Deo omnia numerata sunt, omnia reintegrabit, qui omnia creauit.

C

SERMO II.

INueni drachmam, quam perdideram. Drachma, sicut di- Luc.15.b
cit Glossa, est nummus certę quãtitatis habens imaginem regis. Nouem ergo drachmas refert ad nouem
ordines Angelorum, decima vero est homo ad imagi- Gen.1.d
nem vtique Dei factus, sed decima est perdita, cum humanum genus in Adam lapsum est. Considerare autem Perditio
possumus quadruplicem perditionem hominis. Prima hominis
est per corruptionem originale, secunda per transgres- quadruplex.
sionem actualem, tertia per exercitationem corporalẽ,
quarta per damnationem gehennalem. De prima: Su- Tob.4.e
perbiam nunquã in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initiũ sumpsit omnis per-
D ditio. Superbia enim in paradiso commissa omnes perditi sumus: nec mirũ cum superbia perditi fuerint Angeli in cælo: Perdidi te ô Cherubim. Signatur autẽ ho- Ezech 28.d
minis perditio in duobus perditis, sc. oue, & drachma.
Per ouem significatur homo propter innocentiam
originalem, per drachmam vero propter imaginem naturalem: Faciamus hominem ad imaginem, &c. Sed ho- Gen.1.d
mo perditus per lucernam Euangelij inuenitur, de qua
Psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Adhuc cer- Psalm.118.e
tè indiget lumine sapientiæ, qui in tenebris culpę perdidit drachmam animæ suæ. August. Fecisti nos Domine ad imaginem, & similitudinem tuam, mitte radium
sapientiæ tuæ, vt expellat tenebras nostras, & fulgeat
in nobis imago tua. De secundo: Grex perditus factus Ier.50.a
est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, fece-
E runtque vagari in montibus. Perditus est populus Dei
mortaliter peccando. A Deo quidem peccator perditur, sed à diabolo inuenitur. Pastores sunt curam animarum habentes, seducentes alios verbis, & exemplis
ad perditionem. Sed valde timendum est quod homo
non solum malis, sed & bonis suis perdit animas aliorum. Ioannes Chrysostomus: Da indigenti, & non sal- Apoc.17.e
tanti, vt non pecuniis tuis perdas animam illius, tu
enim causa es perditionis illius. Montes sunt excellétia
vitia, in quibus vagamur: Septem capita septem montes sunt, super quos sedit mulier. Super septem capitalia vitia sedet mulier, idest, vanitas mũdana. Habuit autẽ
hæc mulier poculum aureum in manu plenum abominatione, & immunditia fornicationis. Quicumq; enim

per

per pulchritudinem,& delectationem creaturum afficitur ad peccatum, quasi de auro bibit venenum.Bene autem dicitur potus malæ delectationis immunditia fornicationis,quia dum anima in peccatis delectatur,à vero sponso,sc. Christo fornicatur,amando plus creaturam,quàm Creatorem. Aug.Creatura non ob aliud perniciosa est amatori,nisi quia præponiturCreatori,& ideo ab ipso perditur. Psal.72.d Psalmista:Perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.Perduntur certè non solum spiritualiter,sed etiam corporaliter fornicantes Prou.6.d Qui autem adulter est propter cordis inopiam, perdet animam suam De tertio: Iob 12.d Qui multiplicat gentes, & perdit eas & subuersas in integrum restituit. Perditio ista fit in morte: Idem 20. Si ascenderit vsq; ad cælum superbia eius,& caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur.Beatus qui propter Deum perditur temporaliter, quia æternaliter inuenitur : Mat.10.d Qui perdiderit animam suam,&c. Perditi enim per mortem, restituentur in integrum per resurrectionem. 2. Mach.7.d Vnde:Tu quidem scelestissime in præsenti vita nos perdis, sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione resuscitabit.Bene autem dicitur in integrum, quia neq; pes,quem lupus comedit,nec oculus, quem coruus effodit,neque aliquid membrorum negligetur. August. Times ne perdas animam, qui capillum non perdes?Deo omnia numerata sunt,omnia reintegrabit, qui omnia creauit.De quarto: Mat.10.c Timete eum, qui potest & corpus & animam perdere. Animæ peccatorum quotidie perduntur in morte, sed corpus & anima simul perdentur in iudicio. Nunc quidem particulariter sed tunc omnes reprobi perdentur vniuersaliter.Quam perditionem diabolus exhorret, cum tamen iam sit perditus : Mar.1.c Quid nobis & tibi Iesu Nazareno? Venisti ante tempus perdere nos. Perditur autem homo non solum pro malis factis,immo pro verbis. Psal.5.b Psalm. Perdes omnes qui loquuntur mendacium.

SERMO III.

Luc.15.b *Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.* Ecce si vis curiam cælestem lætificare,pœnitentiam age. Ad pœnitentiam autem mouere te potest periculi immensitas,loci opportunitas,Dei benignitas,pœnitendi vtilitas.De primo nota quod de sacrificantibus,quos Pilatus occiderat, & de quibusdam,super quos turris ceciderat, dicitur : Luc.13.a Putatis quia ipsi peccatores fuerint præ omnibus?non dico vobis, sed si pœnitentiam non habueritis,omnes simul peribitis.Certè adhuc frequenter audis,quod alius suspenditur,alius submergitur,alius lepra,alius cæcitate percutitur,putas quòd ipsi plus te peccauerunt? tu fortè centies plus peccasti.Quid autem dicam de sanctis,sc. Ioanne Baptista,de Petro,de Laurentio,de aliis sanctis, qui tanta passi sunt,putas quod plus te peccauerint? non certè,sed nisi pœnitentiam egeris, tu æternaliter patieris.Sed nota quod secundumGlossam,Pilatus diabolum,turris vero Christum significat. Psal.60.a Psalmista : Factus est spes mea turris fortitudinis à facie inimici.Qui ergo pœnitentiam non agit,iugulabitur à diabolo spiritualiter. Opprimentur autem à Christo damnante æternaliter.Item flagellat sæpe temporaliter,à quo flagello liberati fuerunt Niniuitæ propter pœnitentiam. Ion.3.d Et quia Niniuitæ per prædicationem vnius hominis, conuersi sunt, gratiam habuerunt.Sed moderni peccatores per centum,vel mille prædicatores non conuertuntur.Ideo potest dici de eis illud: Luc.11.a Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam,quia in prędicatione Ionę pœnitentiam egerunt. De secundo: Iob 24.d Dedit ei Dominus locum pœnitentiæ,& ille abutitur eo in superbia. Locus pœnitentiæ non est in cælo:ait enim Gregorius? Greg. lib. 9. ep. 30. prope finem. to. 4. Pœnitentia est ante acta flere mala,& flenda non committere, in cælo autem non potest esse fletus: Apoc.22.a Absterget Deus omnem lacrymam,&c. Item locus pœnitentiæ non est in inferno nisi illiusmodi de quo dictum: Sap.5.a Intra se pœnitentiam agentes,& præ angustia spiritus gementes. Sed illa pœnitentia est gaudium angelis satanæ,quia infructuosa est.Vnde Gregorius:Nequaquam tunc veniam inuenit,qui modo tempus veniæ perdit. Est locus pœnitentiæ in mundo non omni tempore, sed tempore præsentis vitæ : Apoc.2.f Dedit illi tempus, vt pœnitentiam ageret,& non vult pœnitere, &cæt. O miser peccator age pœnitentiam modo, quia nescis quamdiu locum, vel pœnitentiæ tempus habeas,an cras, an hodie veniat,qui de pœnitentia neglecta te iudicet: Ibid.b Pœnitentiam age,si quo minus,veniam tibi cito, & pugnabo cum illis gladio oris mei.Verè cito, quia forte hodiè, vel cras. Gregorius:Qui pœnitendi veniam spopondit peccanti diem crastinum non promisit. De tertio : Rom.2.a An ignoras quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit.Secundum autem duritiam tuam,& impœnitens cor thesaurizas tibi iram, &c. De hac benignitate ait Aug.Quæcunque necessitas cogit peccatorem ad pœnitentiam, neque criminis immensitas, neque vitæ enormitas,neque horæ extremitas excludit veniam, si pura fuerit voluntatis permutatio. De criminis immensitate patet in Petro negante: Luc.22.f De vitæ enormitate patet in Magdalena: Luc.7.f 23.f De horæ extremitate patet in latrone:Magna benignitas,quod peccata ex toto corde pœnitentis non solum non vindicat opere,neque improperat ore,immo nec recordatur corde ad odium: Ezech.18.e Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, &c.vsque non recordabor. Hanc benignitatem malè pœnitens Iudas ignorauit:de quo: Mat.27.a Pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos,&c.*vsque* laqueo se suspendit.De quarto: 2. Cor 7.b Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentia in salutem stabilem operatur. O magna pœnitentiæ vtilitas.Per pœnitentiam enim nonsolum malum culpæ,sed etiam miseriæ,& gehennæ declinatur: Ier.18.a Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam à malo,quod cogitaueram, vt facerem eis.Item bonum gratiæ præstatur: Act.11.e Ergo & gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam, scil. gratiæ. Item regnum gloriæ acceleratur : Mat.4.c Pœnitentiam agite, appropinquabit vobis regnum cœlorum. Vnde tota illius regni curia lætificatur,sicut hic dicitur: *Gaudium est Angelis Dei,&c.* Væ eis,qui modo gaudium Angelis non faciunt pœnitendo. Væ ergo qui suo gaudio Angelos suos priuant,pœnitentiam relinquendo.Bern. Exclamauerunt Angeli, cum ad pœnitentiam venimus tanquam super iis,quos ab ipsa inferni porta cernebant reuocari. Quid verò erit,si ab ipsa porta paradisi reuerti viderint, & abire retrorsum eos, qui iam vnum pedem habebunt in paradiso?

SERMO IV.

Luc.15.a *Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.* Quoniam charitas est de bono alieno gaudere, hinc est quod Dominus noster in verbo proposito ostendit in supernis spiritibus (qui omni charitate sunt repleti) gaudium angelorum de conuersione peccatorum,cum dicit : *Gaudium est Angelis Dei,&c.* In quibus verbis,Primo præmittitur miseria humanæ infirmitatis.Secundo adiungitur efficacia medicinæ sacramentalis. Tertio subiungitur lætitia supernæ ciuitatis.Et hæc tria debent ordinari. Nam spiritualis infirmitas hominis est prior,& præcedit efficaciam medicinæ pœnitentialis,& pœnitentia,siue conuersio peccatorum tanquam causa motiua præcedit gaudium angelorum.Primo ergo in verbo proposito præmittitur miseria humanæ infirmitatis, cum dicit: *Super vno peccatore.* Peccator enim idem est quod infirmus spiritualiter. Secundo additur efficacia medicinæ pœnitentialis,cum subdit: *Pœnitentiam agente.* Pœnitentia enim,quæ dicitur sacramentum, est quædam medicina spiritualis,quæ multo melius curat spiritum à qualibet infirmitate,quam medicina materialis corpus.

Tertio adiungitur tanquam consequens ex his lætitia supernæ ciuitatis, cum subinfert: *Est Angelis Dei.*

Miseria humanæ infirmitatis.

Dicit ergo: *Super vno peccatore.* Vbi notatur miseria humanæ infirmitatis. Incurrit autem homo istam spiritualem infirmitatem, per quam miser efficitur spiritualiter, tripliciter, secundum quod in tria bona habet peccatum committi. Nam omne peccatum (obscurè loquendo) aut est in Deum, aut in proximum, aut in subiectum proprium. Incurritur ergo ista spiritualis infirmitas. Primo propter fastum mentalis superbię, prouocantis Deum. Secundo propter defluxum carnalis lasciuiæ deprimentis subiectum proprium. Tertio propter odium cordialis maleuolentiæ offendentis proximum. Primo homo efficitur spiritualiter infirmus, vel peccator propter fastum mentalis superbiæ, prouocantis Deum. Vnde: Qui facit peccatum ex diabolo est, (1. Ioan. 3. a) B quoniam ab initio diabolus peccauit. In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli ad hominem, quia qui facit peccatum ex diabolo est, non per creationem, sed per imitationem. Ipse enim regnat super omnes filios superbię (Iob. 41. d) quoniam ab initio diabolus peccauit peccato superbiæ. Nam initium omnis peccati superbia. (Eccl. 10. b) Vnde Filius Dei in hoc apparuit visibiliter assumendo limum nostræ mortalitatis in vnitate diuinæ personæ, vt superba opera diaboli dissoluat per suam humilitatem. Certè verecundum est, ex quo rex regum Christus humilis factus est, vt homo cinis, & vermis superbiat. Vnde Aug. Habemus humilitatis exemplum, superbiæ medicamentum, quid intumescis ô homo, ô pellis morticina: quid extenderis, ô sanies fœtida: quid inflaris, princeps tuus humilis est, & tu superbis, caput humile & membrum superbum, quasi dicat valdè reprehensibile est. C Secundo homo efficitur peccator, siue infirmus spiritualiter, propter defluxum carnalis lasciuiæ, deprimentis subiectum proprium: Fugite fornicationem: (1. Cor. 6. d) omne peccatum quodcunq; fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Bene dicit autem fugite, & non dicit fornicationi resistite. Quia vitium luxuriæ melius vincitur fugiendo, quam resistendo. (Luxuria quomodo vincatur.) Omne peccatum quodcunq; fecerit homo extra corpus est, Glossa, id est, sine contaminatione, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Glossa: Cętera peccata solum animam contaminant, fornicatio verò non solum animam, sed etiam corpus contaminat. Peccatum enim luxuriæ adeo fœdat hominem, quantum ad corpus, & deordinat, quantum ad D animam, vt iam non animal rationale, sed potius animal brutum debeat appellari, eo quod admodum bestiæ quod est inferius, sc. sensualitas facit, vt dominetur superiori, scil. rationi. Vnde Bernardus: (Bernard. in Cant. ser. 35.) Bestialius nihil homine rationem habente, & ratione non vtente, & ideo quasi bestia reputatur, & ad pascendum immunda animalia mancipatur secundum quod dicitur: de filio prodigo, (Luc. 15. d) qui postquam dissipauit omnem substantiam suam viuēdo luxuriosè, positus fuit cum porcis ad pascendum eos. Vnde, inquit, ipse: Surgam, & & ibo ad patrem meum, & dicam: Pater peccaui in cælum, & coram te. Et ecce quod iste positus erat à diabolo cum porcis, id est, cum immundis spiritibus, qui fœdis voluptatibus delectatur, quos continuè pascebat, dum carnis voluptatibus non deserebat. E Tertio efficitur homo infirmus, siue peccator, propter odium cordialis maleuolentię damnificantis proximum. Vnde: Peccauimus in fratrem nostrum, (Gen. 42. d) videntes angustiam animæ eius, dum deprecaretur nos, & non audiuimus. Hæc est illa fera pessima, scilicet inuidia, quæ omni bellua crudelior, (Gen. 4. b) quæ iustum Abel occidit, sanctum Ioseph multis doloribus adimpletū vendidit, filium Dei in crucis patibulo crudeliter quantum ad humanitatem absorbuit, & etiam totum genus humanum spiritualiter interfecit. Nam inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. (Sap. 2. d) O secretum virus, & pestis occulta. O liuoris parens, & criminis fomes, & virtutum ęrugo, & tinea sanctitatis, quæ non cessas continuè damna spiritualia filiis Adam inferre, & bella concitare, inimicitias & homicidia procreare, vt de cruore occisorum reficiaris. Tollite charissimi, tollite istam feram pessimam de medio vestri: quia statim erit securitas mentis, tranquillitas animi, & simplicitas cordis, statim quiescent bella, & contentiones, & fœderabuntur discordes, quia nisi per illam nesciremus odire, immò quilibet fratrem suum sicut seipsum diligeret.

Secundo notatur efficacia medicinæ pœnitentialis, cum subdit: *Pœnitentiam agente*, tunc enim pœnitentia, quæ est medicina sacramentalis efficaciter sanat omnes infirmitates animæ, quando habet in se tres conditiones contra tria prædicta peccata, per quas conditiones Deus prouocatus placatur, subiectum proprium deordinatum reformatur, proximus damnificatus, vel offensus reconciliatur, & propter hoc pœnitentia debet esse. Primo vt Deus placetur, profunda ex subiectionis reuerentia, contra mentalem superbiam Deum prouocantem. Secundo vt subiectum proprium reformetur, lacrymosa, ex doloris vehementia, contra carnalem demulcentiam, proprium subiectum deordinantem. Tertio vt proximus reconcilietur, satisfactoria, ex recompensationis festinantia, contra cordialem maleuolentiam, proximum damnificantem.

Primo pœnitentia debet esse profunda ex subiectionis reuerentia contra mentalem superbiam Deum prouocantem, & propter hoc peccatori nomine angeli à iustitia cadentis dicitur. Memor esto vnde excideris, (Apoc. 2. b) & age pœnitentiam, & prima opera fac. In hoc verbo Dominus contra peccatum quasi ægroto primo offert medicinam saluti spiritualiter necessariam per modum disponentis, & præparantis scil. rememorationem culpæ, & ruinæ, cum dicit: Memento vnde excideris: vt per hoc inducat eum faciliter ad humiliationem, & pœnitentiæ afflictionem. Vnde sequitur & age pœnitentiam, & prima fac opera. Prima namq; opera pœnitentiæ dicuntur, & nobilia fundamenta humilitatis profundæ eò, quod sine fundamento humilitatis diuinę reuerentiæ totum, quod ædificauit confessionis, & pœnitentiæ ædificium crescit ruinæ. Vnde August. ad Dioscorū: (Epist. 56. circa med. to. 2.) Nisi humilitas omnia, quæ bene facimus texuerit, & posita fuerit, quod intueatur opposita, siue concomitata, cui adhæreamus, & imposita, qua reprimamur, iam nobis de aliquo beneficio gaudentibus totum extorquetur de manu nostra superbia. (Exemplum) Hoc attendens quidem S. Papa cum confitebatur, nolebat sedere ad latus sui Capellani, qui eum audiebat, sed pedibus eius prouolutus quousq; confessione completa morabatur: dicebat enim modo non teneo locum Papæ, sed peccatoris, & ideo cum recogito omnes defectus meos, necesse habeo humiliari. Vnde Bernardus super Cantica: (Ber. in Cant. ser. 36.) Quomodo mens mea non humiliatur in hac vana cognitione sui: cum se percipit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatam, terrenis curis intricatam, carnalium desideriorum fœce infectam: cæcam, curuam, & infirmam: sed certè quicunque propter quamcunque excellentiam, siue nobilitatem, dum confitetur, non vult humiliari, & subiici sacerdoti, caueat sibi ne fortè imitetur diabolum: qui cū semel veniret ad sacerdotem, & diceret ei quod vellet confiteri, non tantum fuerit contentus sedere ad latus sacerdotis, immo posuit se supra caput eius: cognoscens vero sacerdos, Spiritu sancto reuelante, quia diabolus esset, ait ei: totum ædificium tuæ confessionis ruinæ crescit: quia sine fundamento humilitatis incipitur. (Exemplum.) Videns enim diabolus esse se comprehensum à sacerdote in astutia suæ fallacis deceptionis, inquit ad sacerdotem. Et si nunquam consecuturus sum indulgentiam, tamen à me nunquam nec verbo, nec facto doctrinam humilitatis addisces: quia elatus, & superbus sum corde. Nec recolo me legisse propria ista verba, sed horum verborum sententiam. Secundo debet pœnitentia esse lacrymosa ex doloris vehementia: contra carnalem lasciuiam proprium subiectum deordinantem.

1.Cor.7.c dinantem. Vnde: Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Quilibet cum cogitat propter Deum offendisse adeo debet intimè dolore, & durè interius colaphizare in corde, vt prorũpat in lacrymas exterius? quia talis tristitia operatur pœnitentiam in salutem stabilem: eò quod inde meremur veniã omniũ peccatorũ, quibus obligabamur ad æternam pœnam, Vnde August. Ascendat quilibet aduersum se tribunal mentis suæ: constituat se ante faciem suam: accuset constituto iudicio in corde suo: adsit accusatrix cogitatio testis conscientia: carnifex timor: inde quidem sanguis cum confessione proflat: quia si nosmetipsos iudicamus, non iudicabimur. Tertio pœnitentia debet esse satisfactoria ex recompensationis festinantia contra cordialẽ maleuolentiã proximũ damnificantẽ. Vnde: Facite ergo dignos fructus pęnitentię. Luc.3.b Ille enim dignos fructus pœnitentiæ facit, qui quanto grauiora dãna, siue corporalia, siue spiritualia intulit proximo: tanto maiorẽ recõpensationẽ quàm citius potest restituere festinat: vt vbi abundauit delictum inuidiæ, & maleuolẽtiæ inferendo dãnum, ibi superabũdet gratia beneuolentiæ, & cõcordiæ restituẽdo ablatum: quia nunquã remittuntur peccata nisi restituantur ablata quæq; & maximè famæ: eo quod melius est nomen bonũ quàm vnguenta pretiosa terræ. Eccl.7.a Si hoc ponderaret quilibet detractor, quia omnia iudicat & à nemine vult iudicari: quia nunquã dimittitur peccatũ culpæ, nisi restituatur ablatũ famæ, forsitan fratrẽ suum nõ crucifigeret falso iudicio malignæ cogitationis in corde, & peruerso iudicio venenoso detractionis in ore. Aliquando frater suus, quem damnat detractor est valde charus Deo interius per gratiam: multum conformis Christo per bonam voluntatem, & satis propinquus cælestibus per meritorum abundantiam.

Angeli cur gaudeant de salute peccatoris. Tertio notatur lætitia supernæ ciuitatis: cum subinfertur: *Gaudium est Angelis*. Gaudent, & lætantur superni ciues de salute peccatoris hominis, propter rationẽ triplicem. Primo propter beneuolentiæ charitatis latitudinem. Secũdo propter angelici casus restaurationẽ. Tertio propter præmij actualis augmentationẽm. Primo gaudent angeli de salute pecccatoris propter beneuolentiæ charitatis latitudinem. Latitudo enim charitatis facit, quod tantum gaudet angelus de bono proximi quantũ de proprio: quia superna ciuitas non coangustatur multitudine desiderantium: quia nulli diminuitur de suo proprio præmio, propter multitudinem præsentium, & existentiũ, immò inde cuilibet sua gloria crescit. Luc.15.b Et propter hoc dicitur in hodierno Euangelio: *Quæ mulier habens drachmas decem: si perdiderit drachmã vnam, nonne accendit lucernã, & euertit domum, & quærit diligẽter donec inueniat.* Sequitur: *Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiã agente.* Mulier est diuina sapiẽtia. Drachmæ verò nouem sunt nouẽ chori angelici, sed drachma vna est humanum genus, quæ fuit perdita merito primæ præuaricationis. Igitur diuina sapientia ad quærendam istam drachmam, accendit lucernam luce humanitatis: vniendo eam, vel intuendo lumine diuinitatis, & euertit domũ assumptæ mortalitatis per corporis, & animæ resolutionẽ in passione, vt per propriũ sanguinẽ inueniat amissum hominẽ Ex hoc enim magnum gaudiũ generatur angelis Dei, propter latitudinẽ perfectæ charitatis, quæ extenditur ad omnes electos. Secũdo gaudent angeli de salute peccatoris propter angelici casus restaurationẽ. Quamvis angeli sint superiores per naturam, tamen ex diuina largitate, & benignitate, quæ sibi hominẽ ministrauit, cõtingit aliquos homines in gratia angelis ęquiparari, & propter eorũ meritorum excellentiã ad ordines angelorũ assumi, vt eorũ exaltatio, sanctificatio fit angelicæ ruinæ per quandã æquipollentiã reparatio. Isa.51.b De isto autẽ gaudio potest exponi illud: Consolabitur Dominus Syon, & cõsolabitur omnes ruinas eius: & gaudiũ & lætitia inuenietur in ea. Syon specula interpretatur, & signat cælum empyreum in quo positi sunt angeli ad speculandam pulchritudinem diuinitatis, cuius ruinas Deus consolatur, quando terrenos homines loco illorum qui ceciderunt, exaltat ad ordines angelorum, Vnde super illud Psal. Constitues eos principes, Glossa: Psal.44.d Pauperes elegit vt exaltaret ad ordines cęli, qui fiunt ex hominibus, & angelis. Tertio gaudent angeli de salute peccatoris propter præmij actualis augmẽtationẽ: licet non accrescat angelis gaudiũ, in quo consistit pręmiũ actuale: quia ministrãdo aliis bona opera merentur præmiũ actuale: super quo gaudẽt ratione proprij doni & cũ cõciues suos ad beatitudinẽ producunt super eis absq; dubio gaudẽt, & congratulãtur ratione sui coniuncti. Vndè licet gaudeãt de hominis salute, tamen nõ tristãtur de eius dãnatione: eo quod beati susceptibiles sunt gaudij, & lætitiæ, sed nõ tristitiæ: Et de isto gaudio dicitur: Reuertẽtur omnes timentes Dñm, & relinquẽt Tob.14.b gentes idola sua, & venient viri in Ierusalẽ, & habitabunt in ea, & gaudebũt in ea omnes Reges terræ. Reuertentur per contritionẽ omnes timentes Dñm filiali reuerentia: qui auersi fuerãt à Deo per peccatum, & relinquet gentes idola vanitatum, & venient in Ierusalẽ cõcorditer per pacis tranquillitatem, & habitabunt in ea per boni operis continuationem. Et quia hæc fiunt adiutorio angelorum, qui sunt deputati ad nostram custodiam: ideo Reges terræ, id est angeli, qui regunt per dispensationem à Deo eis datam: gaudebunt propter accidentialis præmij augmentationem. Rogemus.

DOMINICA QVARTA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Luc.5.a Nauis quadruplex. ASCENDENS *autem in vnam nauim, quæ erat Simonis, &c.* Nauis Simonis est Ecclesia Simoni commissa Considerandum autem, quod quadruplex est nauis, videlicet, crux triumphalis, mens rationalis, pœnitentia salutaris, Ecclesia vniuersalis. De prima: Ascendente eo in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius. Mat.8.c Et ecce motus magnus, &c. Glossa: Nauicula est crux Christi, cuius beneficio ad littus patriæ cælestis venimus. Vnde: Exiguo ligno credunt homines animas suas transeuntes mare, & per ratem liberati sunt. Sap.14.a Isidorus: Quocunq; metu procellis mundi inuolueris, lignum ascende crucis, vt à mari, id est, tẽpestate sæculi libereris. In hac naui Christus obdormiuit moriendo. De tempestate circa hanc nauim orta, dicitur, quod tenebræ factæ sunt, petræ scissæ sunt, & velum templi, &c. Mat.27.f Nota quod in tempestate solent homines iniuriantibus ignoscere, sicut & Christus: Pater dimitte illis, &c. Luc.23.e In quo exemplum dedit nobis ignoscendi aliis. Item solent Christum inuocare, sic & Christus: Deus Deus meus, &c. Mat.27.f Item solent homines se exonerare, sic & Christus vestem & sanguinem, & animam. Sicut enim Ionas de naui ad salutem aliorum proiectus, in ventrem ceti venit, sic anima Christi de naui crucis in ventrem inferni descendit. Ion.2.a De secundo: Dies mei transierunt, sicut naues poma portantes. Iob 9.c Dies & naues sunt mentes, vel animæ fideles, poma sunt virtutes, & opera redolescentia. Nota quod exoneranda est hæc nauis ab omni peccato, & iniusta possessione, ne mergatur in dãnationem: Sequenti die iactũ fecerunt, & tertia die de suis manibus armamenta nauis proiecerũt. Act.27.e Aug. Naufragium fugis, & plumbum amplecteris. Itẽ effundẽda est aqua cõcupiscentiæ in cõfessione, quæ per rimas sensuũ intrat: Effunde sicut aquã cor tuũ. Thren.2.f Item regenda est cum sollicitudine propter diuersa pericula. Ps. Hoc mare magnum, &c. *vsque,* illic naues pertransibunt. Psal.113. Amb. Valde nobis pertimescendum est, ne nauem nostrã, aut procella tempestatis abripiat, aut fluctibus absorbeat, aut in æternam prædam pirata crudelis abducat. De tertio: Me expectant Isa.60.b

insulæ

insulæ,& naues maris in principio, vt abducam filios tuos de longè. Peccatores sunt longè elongatione culpæ, morantur in insulis falsæ securitatis, adducuntur
Isa.60.a per naues pœnitentiæ, vt fiant filij Ecclesiæ: Filij tui de longè venient. Nota quòd sicut homo,qui relinquit nauem: sic qui relinquit pœnitentiam submergitur,
Ion.2.a immò cum Iona à pisce diabolo deglutitur. Teneat ergo se in pœnitentia, qui non vult submergi in culpâ. Hieronym. Pœnitentia est secunda tabula post naufra-
Hier. in 3. cap. Isa. 10.4. gium. Item sicut motus nauis, sic motus pœnitentiæ
Eccl.31.e vomitum prouocat in confessione. Vome & refrigerabit te. Item sicut in vltimo periculo nauis,quando iam aqua intrat in nauem,ita constanter pœnitentes clama-
Psalm 68.a re debent in oratione. Psalm. Saluum me fac,&c. De
Prou.31.b quarto: Facta est quasi nauis institoris, &c. In hac
Matt.14.d Christus adoratur, &c. Qui autem in nauicula erant, venerunt & adorauerunt,&c. De hac in præsenti Euā-
Luc.5.a gelio dicitur: Vidit duas naues, &c. quæ significant Ecclesiam & synagogam. Nota quòd nauis Ecclesiæ
Iac.3.a habet gubernaculum fidei dirigentis: Naues cum magnæ sint, modico gubernaculo circumferuntur, vbi impetus dirigentis voluerit. Magnæ naues sunt omnes Ecclesiæ. Mirabile gubernaculum est fides, quæ nauem Ecclesiæ per mare,& per terram,id est, per ad-
Hebr.11.f uersa, & prospera dirigit: Fide transierunt mare rubrum,tanquam per aridam terram. Item habet ancho-
Ibid.6.d ram spei stabilientis: Firmissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem,quam sicut anchoram habemus animæ tutam, & firmam. Gregorius: Quamvis adhuc rerum perturbationibus animus fluctuetur, tamen spei vestræ anchoram in æternam patriam figite, intentionem æterna luce solidate. Item habet velum charitatis trahentis: Byssus
Ezech.27.a varia de Ægypto texta est in velum, vt poneretur in malo, idest, in Christo. Ad modum enim velaminis, quando charitas malo,idest, Christo fortiter adhæret, quanto magis ventis tribulationum impellitur, tanto citius ad portum salutis æternæ peruenitur.

SERMO II.

Luc.5.b *Concluserunt multitudinem piscium copiosam*, scilicet Petrus & socij eius: Multitudo piscium,est multitudo hominum conclusa per rete fidei. Considerandum autem,quòd est quadruplex multitudo hominum: Quędam in culpa,quę iam in gratia,quædam in gloria,quędam in gehenna. Prima est multitudo impiorum,secunda iustorum,tertia beatorum,quarta damnatorum. De
Ioan.5.a prima: In his iacebat multitudo languentium. Nota historiam. Piscina est pœnitentia,qua lauamur à sordibus peccatorum,quæ aqua gratiæ, & lacrymarum per aquæductum timoris,vel amoris respicit. Vnde & ibi diabolus maximè insidiatur. Vnde bene de Rapsace,id
Isa.36.a est,de raptore animæ dicitur: Stetit in aquæductu piscinæ superioris. Piscina inferior est pœnitentia, quæ est timore gehennæ. Piscina verò superior est, quæ amore patriæ est. Quinq; porticus sunt quinq; sensus, in quibus iacet per carnalia desideria multitudo languentium in mala consuetudine, & cæcorum, qui lumen veritatis non habent in cognitione,& claudorum, qui gressum æquitatis non habent in operatione, & aridorum, qui humorem pietatis non habent in affectione. Angelus autem est doctor, qui mouet aquam, dum mouet ad compunctiones,vel ad lacrymarum gra-
Ier.9.a tiam: Quis dabit capiti meo aquam,&c. Hieronym. Et ille doctor Ecclesiasticus est, qui lacrymas non risum mouet. Flendum certè est,quod tanta multitudo iaceat in porticibus, & tam pauci descendant in piscinam. Multi enim heu sunt peccantes, & pauci pœnitentes.
Actor.4.f Dè secundo: Multitudinis credentium erat cor vnum, &c. O quàm dissimilis est nunc multitudo credentium, quorum non est cor vnum. Alius enim superbum, alius auarum,alius luxuriosum habet cor. Tales tamen Christiani nominantur. Bene ergo sunt nomine non

corde, sicut vulpes Samsonis coniunctæ caudis fauci-
A bus diuisæ erant. Multitudo credentium hic per rete fidei concluditur, & duas nauiculas implet, scilicet Ecclesiam de Gentibus, & de Iudæis: Donec plenitu- Rom.11.e
do gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret. Vel prima nauis est innocentia, secunda pœnitentia. Hieronym. Pœnitentia est secunda tabula post naufra- Hier. in c.1. Isa. sim.4.
gium. His nauibus fideles tanquam nobilia poma de Iob 9.c
arbore crucis collecta ad patriam ducuntur: Dies mei transierunt, quasi naues poma portantes. O quanta etiam rubra martyrum poma ad patriam sunt portata? Aug. In cælestem mensam spiritus martyrum tanquam de horto Dominico multa, & suauissima poma transierunt. Hortum Dominicum dicit Ecclesia. De tertio Psalmista: Qui numerat multitudinem stellarum, &c. Psalm.146.a
Stellæ sunt sancti in cælo. Quid mirum si numerat
B illos, quorum numerat capillos. Capilli capitis,&c. O Luc.12.a
felix multitudo, in qua est tanta vnio. Anselmus: In illa perfecta charitate innumerabilium Angelorum, & hominum,vbi nullus diligit alium aliter quam seipsum: nec aliter gaudebit quisque pro singulis quàm pro seipso. Omnibus autem stellis Dominus nomina vocat,quia nominatim omnium sanctorum notitiam habet. Gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in Luc.10.d
cælis,&c. Econtrario Dominus non vocat nomina impiorum approbando. Psalmista: Nec memor ero nomi- Psalm.15.b
num eorum &c. Patet hoc in Lazaro, quem nomina- Luc.16.e
uit,& in diuite,cuius nomen tacuit. Multi ergo per tyrannidem,& malitiam,& vanitatem vocauerunt nomina sua in terris, quorum nomina deleta sunt in cœlis.
C Psalmus: Nomina eorum delesti in æternum. De quar- Psalm.9.a
to ibi: Assur,& omnis multitudo eius: vbi enumerauit Ezech.32.e
propheta descendentes ad terram vltimam, idest,ad locum inferni, dicens quòd ibi Pharao,Assur,Elam,Mossot, Tubal, Idumæa, & omnes Principes aquilonis, & omnes multitudines eorum. Pharao denegans,& dissipans interpretatur,& significat hæreticum,qui veritatem negat, & fideles dissipat. Assur interpretatur nemus,& significat cumulatorem peccatorum,qui abundant peccatis, sicut nemus lignis. Sicut nemus horribiliter ardet,sic talis peccator in inferno. Elam interpretatur superliminare. Ostium autem diaboli in infernum luxuria est, cuius limen est simplex fornicatio: postes autem adulterium: superliminare peccatum contra naturam. Mossot interpretatur capiens, & signifi-
D cat deceptorem animarum, sicut malum consiliarium, vel meretricem, & huiusmodi, qui capiunt animas. Tubal interpretatur deserens, & significat apostatam, vel quemlibet desertorem fidei,vel professionis,& huiusmodi. Idumæa interpretatur sanguinea,& significat quemlibet homicidam, & quemlibet consilio, vel facto fundentem sanguinem humanum. Principes aquilonis sunt, qui in omnibus generibus vitiorum sunt excellentes.

SERMO III.

EX hoc iam eris homines capiens. Vtinam ego miser Luc.5.b
peccator hodie vnum pisciculum, vnum hominē Domino meo Iesu Christo capere possem. Considerādum autem,quòd capiuntur homines à diabolo, à pro-
E ximo,à Deo. De primo,Psalmus: Cœperunt animam Psalm.58.a
meam. Nota quod capturæ fiunt retibus, dentibus, manibus. Sic diabolus capit homines retibus, vel laqueis malarum cogitationum. Irretientur, & capien- Isa.8.c
tur; irretitur homo cogitationibus, capitur consensu. Iniquitates suæ capiunt impium,&c. Vnde sicut pis- Prou.5.d
ces, & aues, & mures esca decipiuntur, vt capiantur: sic anima esca voluptatum, vel rerum temporalium. Aug. Res cum vis capere,peris in muscipula, cùm enim tenes alienum, teneris à diabolo. O quàm hostiles venatores sunt dæmones. Venatione cœperūt Thren.3.f
me quasi auem inimici mei gratis. Item dentibus ma- Ezech.19.a
lorum locutionum sicut Lupus, vel Leo prædam. Leo

factus

factus est,& didicit capere prædam, hominesque deuorare: A Quid enim sunt detractiones,contentiones, perditiones,blasphemię,periuria,mendacia,& verba luxuriosa,nisi dentes diaboli? *Psal.123.a* Psalmus: Benedictus Dominus,qui non dedit nos in captionē,&c. Magis deflendi sunt,qui à diabolo,quàm qui à Lupo rapiuntur. *Ier.13.c* Deducet oculus in lacrymam,quia captus est grex Domini. Item capiũtur manibus malarum operationum. *Eze.21.f* Manu capiemini. Qui autem viuentes capiuntur manu diaboli ad culpam, ipsi morientes capientur manu diaboli ad gehennam. Sedechiæ,id est,peccatori,dicitur: *Iere.34.f* Comprehensione capieris, & in manu eius traderis, & oculi tui oculos Regis Babylonis videbunt, id est, diaboli in egressu animæ de corpore. *Ier.5.b* Omnis,qui egressus fuerit ex eis,capietur,&c. De secundo: Nota quod capit homo hominem tripliciter,videlicet calumniando. *Mat.22.b* Consilium inierunt,vt caperent Iesum in sermone:B immo ceperunt eum etiam corpore: *Tren.4.d* Christus Dominus caput est in peccatis nostris. Sed certè multi socij Christi capiuntur ab iniquis, vel calumnia, vel temporali violentia innocenter, sicut de quibusdam iniquis conqueritur Dominus: Sicut leo rugiens,& rapiens prædam animas deuorauerunt.opes & pretium acceperunt,viduas multiplicauerunt,&c. Item scandalizando: *Prou.6.e* Mulier autem viri pretiosam animam capit. Non solum lasciuæ mulieres,immò hæretici, mali consiliarij,iniqui socij,prædicatores quæstuarij,adulatores.& ad peccatum trahentes capiũt animas hominum. Vel tales sunt venatores,vel laquei diaboli: *Ier.5.f* Iniquitates vestræ prohibuerunt bonum à vobis, quia inuenti sunt in populo meo impij insidiantes, & aucupes laqueos ponentes,& pedicas ad capiẽdos viros. De talibus autem Isidorus: C Deteriores sunt, qui suis doctrinis, siue exemplis mores bonorum corrumpunt, iis, qui substantiam prædamque diripiunt. Item prædicando, vt hic dicitur: ***Ex hoc iam eris homines capiens***,& quia conuersi ad Dominum,socios,qui se traxerunt ad culpam, sæpè retrahunt verbo,vel exemplo ad pœnitentiam, ideo dicitur: *Isa.14.a* Erunt capientes eos, qui se separant. Re vera enim qui hic alios capiunt,vel corrumpunt per culpam,Dominus vult capi per pœnitentiam: *Cant.2.d* Capite nobis vulpes,&c. De tertio. Nota quod Dominus capit homines tripliciter, videlicet in inferno per animam suam descendentem. *Psal.67.d* Psal. Cepisti captiuitatem. Item in mundo per gratiam attrahentem: *Iob.10.c* Propter superbiam, quasi leænam capies me. Nota quod ouis ad lignum super foueam profundam ligatur,vt leæna currens ad prædam, cadat in foueam. *Isa.53.c* Ouis innocens Christus est: Sicut ouis ad occisionem D ducitur. Propter superbiam ergo commissam in paradiso,vel quotidiè in transgressione mãdatorum Dei committitur in mundo,hæc ouis ligatur ad lignum crucis,vt superbus transgressor ad gratiam crucifixi currens,cadat in foueam pœnitentiæ: *Isa.2.c* Abscondere in fossa humo à facie timoris Domini. O quàm miserabile est,quod peccator non potest capi hamo mortis,quem diabolus euadere non potuit: *Iob.40.a* Quasi hamo capiet eum. Item in iudicio per sententiam constringentem, vel in extremo per mortis laqueum: *Eccli.9.c* Sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues capiuntur laqueo,sic capiuntur homines in tempore malo. Interlinearis, iudicij vel mortis. Potest autem hoc verbum non solum de Deo, sed etiam de diabolo E capiente intelligi.

SERMO IV.

Luc.5.b **R**Elictis omnibus secuti sunt eum. Quoniam Christi doctrina ab altitudine paupertatis sumpsit exordium,& Euangelicæ perfectionis primarium fundamẽtum securitate paupertatis firmiter collocatur: Hinc est quod Christi Apostoli sancti Euangelij professores, in quibus Dominus fundaturus erat Ecclesiam, ostenduntur omnia reliquisse in verbo proposito, cum dicit: *Relictis omnibus secuti sunt eum.* In quo quidẽ verbo duo notantur cuilibet necessaria ad salutem. Primum est desertio impedimenti retrahentis. Secundum est adeptio complementi expedientis. Primo in verbo proposito notatur contẽptus terrenorum, cum dicit: ***Relictis omnibus.*** Licet non omnes teneantur relinquere omnia quantum ad affectum, nisi perfecti, qui voto paupertatis sunt adstricti,tamen omnes tenentur relinquere omnia,quã tum ad affectum, ne eorum amore superati cor suum circa defluentes diuitias apponant, & peruerso ordine creaturam supra Deum diligant. Secundo notatur appetitus æternorum,cum subdit: ***Secuti sunt eum.***

Dicit ergo: ***Relictis omnibus***: vbi notatur desertio impedimenti retrahentis. Apostoli namque tanquam veri legati,vt esset eorum similitudo ad legantem Christum, ad amouendũ quodlibet retrahens impedimentum, reliquerunt omnia. Primo tanquam pondera prægrauantia, essent expeditiores ad currendum post Christum. Secundum tanquam vincula detinentia, vt essent securiores ad arguendum malum. Tertio tanquam obstacula præpedientia, vt essent efficaciores ad persuadendum bonum. Primo reliquerunt omnia tanquam pondera grauantia, vt expeditiores essent ad currendum post Christum, qui exultauit, vt gigas ad currendum viam *Psal.18.a* Euangelicæ perfectionis,eo quod fuit sine omni pondere terreneitatis. Nam à principio suæ natiuitatis paupertatem in suo corpore consecrauit in mundo cum pauperrimis hominibus pauperrimè cõuersatus,& associatus,in fine vero nudus in cruce positus fuit, & post resurrectionem in specie peregrini apparuit. Qui ergo debet esse Christi legatus debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare,alioquin qui ambulant in curribus, & in equis phaleratis, in pompis & diuitiis,nõ est successor, nec legatus Christi,qui non habet in sua vita paupertatis signum Christi, qui est legationis approbatum sigillum. Hoc attendens Petrus dixit ad Dominum: *Mat.19.d* Ecce nos reliquimus omnia,& secuti sumus te,quid ergo erit nobis: Iesus autem dixit: Amen dico vobis quod vos, qui reliquistis omnia, & secuti estis me,in regeneratione cũ sederit filius hominis in sede maiestatis suæ,sedebitis & vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël. Petrus enim erat piscator & pauper,arte & manu cibum quærebat, & cum confidentia allegat multum, cũ dicit: Ecce nos reliquimus omnia,& secuti sumus te,& explanat præmium,cum dicit: Quid ergo erit nobis præmij?& hoc est,quia sicut dicit Greg. Tanta à sequentib' dimissa sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt. Bene ergo fecisti Petre,& cæteri Apostoli omnia relinquendo,quia per hoc maximum consecuti estis præmium. Non enim pro certo aliter obstinuisti principatũ fidei Christianæ.quia nunquam in vobis Dominus fundaturus erat Ecclesiam,nisi vos primo ad illud fundamentum reduxisset,& in eo firmasset,nec ad sedes iudiciariæ potestatis sublimasset. Nam hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos Apostolos hæredes, & reges regni cælorum constituit pauperes, rebus facit, virtutibus sublimauit. Certe nec est mirum si ita sublimiter inthronizauit,magnificauit eos altitudo paupertatis. Nam sicut videmus in istis materialibus quod tanto ille ascensus altior, quanto id quod ascendit fuerit leuius & purius: sic & in spiritualibus tanto ascensus altior,quanto quod ascendit à terrena cupiditate est purius, & virtute gratiæ plenius. Secundo reliquerunt omnia tanquam vincula detinentia,vt essent securiores ad arguendum malum. Apostoli namque nemini, amore acquirendi, vel timore amittendi quasi quibusdam vinculis detenti, parcebant, neque veritatem tacebant,immo veritatis iaculis tam magnos, quàm pueros æquè feriebant. Metus enim terrenæ potestatis,& quæstus mundanæ cupiditatis,generant in hominibus, qui nolunt relinquere ista terrena, ambiguum similitudinariæ falsitatis. Malunt studere adulationi & cupiditati, quam assistere veritati. Et propter hoc Mathatias & eius filij ne forte mendaciis regis Antiochi, qui inducebat Iudæos ad idololatriam, consentirent, postquam eius nuntium constanter redarguerunt, & in zelo legis & veritatis interfecerunt, relinquentes

omnia in ciuitate ad securitatem paupertatis confugerūt. 1.Mac.2.c Vnde de his dicitur: Exclamauit Mathatias voce magna dicens in ciuitate: Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me: & fugit ipse & filij eius in montem, & reliquerunt quæcunque habebant in ciuitate. Gloriosius reputabant isti beati viri cum veritate deiici quàm magnificari cum falsitate. O quā gloriosum est mori pro veritate, quę & si non conuertat audientem, coronat tamen prædicantem. O Deus vtinam essēt hodie multi Mathatię, multi Ioan. Baptistę, & multi Pauli Apostoli, qui non tacerent veritatē Principibus, & præcipuè Prælatis. Nullorum enim vita magis nocet quàm Principum, & maximè Prælatorum. Vnde Greg. Nemo in Ecclesia magis nocet quàm qui peruersè agēs nomen, vel ordinē dignitatis siue sanctitatis tenet. Delinquentem namque habens redarguere, vel præsumit, B & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Tertio reliquerunt omnia tanquam obstacula præpedientia, vt essent efficaciores ad persuadendum bonum. Matt.4.c Vnde: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum: at illi continuo relictis omnibus secuti sunt eum. Ecce quod Apostoli ad hoc, quod efficaciter piscarentur homines, reliquerunt omnia terrena, ne obstaculum, siue impedimentum illis quos piscaturi erant, præberent. Nam sicut melius persuadet vita quàm signa, & exempla quā verba, sic efficacius persuadet contemptus mundi, & mortificatio carnis. Gal.5.d Et qui pauper est, & carnem suam crucifigit cum vitiis, & concupiscentiis quàm qui diues est, & carnē suam nutrit, & fouet in deliciis. Quis enim Apostolis de contemptu mundi credidisset, si eos amatores C mundanorum vidisset? Si enim Apostoli quæstores, & congregatores diuitiarum fuissent, totus mundus ab eis fugisset, vel saltem per eorum conuersationem ab amore Dei elongatus fuisset. Nunc autem rete paupertatis 1.Tim.6.b attraxit ad amorem, & laudem Dei quando eorum exēplo destructa mundi cupiditate, quæ est radix omnium malorum, inferebatur cordibus fidelium Christi paupertas, quæ est primarium fundamentum omnis boni. Non enim aliter fundauerunt Apostoli Ecclesiam, nisi per spiritum paupertatis, quia non exercitu equorum, & robore diuitiarum mundum conuerterunt, immo pro auaro, & redditibus salus viluit. Sed ne forte cōmendatio paupertatis videatur resultare per cōdemnationem temporalium Ecclesiæ: ideo bonū est dicere quod temporalia Ecclesiæ bene sunt pro tempore toleranda, & etiam D quoquomodo affectanda propter multiplicem causam. Videlicet propter sponsi honorem, sponsæ decorem, viatorum sustentationem, pauperum prouisionem, infirmorum consolationem, & fidelium deuotionem, & etiam propter vsum communitatis. Et cum propter istas causas tolerantur non diminuunt in prælatis perfectionem, sed si bene dispensentur meritum augent, & si male, occasionem damnationis præstant.

Secundo notatur in verbo proposito adeptio complementi expedientis, cum dicit: *Secuti sunt eum.* Secuti sunt Apostoli Christum tanquam finem, & complementum omnis boni tripliciter. Primo humiliter sine superbia, propter splendorem internæ cognitionis. Secundo concorditer sine inuidia, propter amorem supernæ conuersationis. Tertiò perseueranter cum constantia, propter E tolerantiam continuæ afflictionis. Et sic Apostoli sequētes Christum per hæc tria perfectè reducebantur ad beatam Trinitatem. Nam per splendorem claritatis æternæ dirigentis rationalem reducebantur ad sapientiam Filij. Per amorem charitatis supernæ rectificantis concupiscibilem, ad beneuolentiam Spiritus S. Per vigorem virilis constantiæ stabilientis irascibilem, reducebantur ad potentiam Patris æterni, & hæc tria scilicet intelligentia diuinorum, concordia proximorum, & tolerantia aduersorum, sunt necessaria ad salutem. Primo secuti sunt Christum humiliter, sine superbia propter splendorem internæ cognitionis. Nam splendorem intelligentiæ humilitas aperit, superbia claudit, quæ dum inflat obnubilat & priuat à lumine veritatis. Et de hoc dicitur: A Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Ioan.8.b Ego sum vera lux mundi, quia non aliunde accipio, immo de fonte meæ sapientiæ quolibet aliud lumen creatum scaturit. Et ideo qui sequitur me per humilem subiectionem, non ambulat in tenebris erroris & ignorantiæ, sed habebit lumen gratiæ viuificantis affectiuam, & illustrantis intellectiuam. Secundo secuti sunt Christum concorditer sine inuidia, propter amorem supernæ conuersationis. Vnde: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens 1.Pet.2.d exemplum, vt sequamini vestigia eius. O verbum dilectissimum! O verbum verissimum, & omni memoria, & laude dignum, quoniam Christus passus est pro nobis purgandis ab omni iniquitate. Vobis relinquens exemplum charitatis, & beneuolentiæ, vt sequamini vestigia eius ad summam perfectionem deducendo. Si enim quæratur. Quid filium Dei mouit ad patiendum pro nobis, non inuenitur alia causa, quàm eius beneuolentia, & charitas misericordissima. Vnde dicitur: In hoc cognoscimus charitatem Dei, quoniam ipse pro nobis animam 1.Ioan.3.c suam posuit. Sed quia istud exemplum tantæ beneuolentiæ est imitatione dignum, ideò adiunxit: & nos debemus pro fratribus animam ponere, quod bene adim- Ibid.c pleuerunt Apostoli, quando præposita sibi maleuolentia inuidiæ, animas suas libenter pro salute omnium electorum posuerunt. Et propter hoc quilibet eorum potest dicere illud: Vestigia eius secutus est pes meus. Iob.23.c Vestigia inquam eius charitatis, & beneuolentiæ secutus est pes meus affectuosæ dilectionis, eo quod gloria magna est sequi Dominum in charitate perfecta. Tertio secuti sunt Christum perseueranter cum constantia, propter tolerantiam continuæ macerationis. Vnde: Qui vult Luc.9.c venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me. Qui vult venire post me humilem, & mortificatum, abneget semetipsum per humilem subiectionem, & tollat crucem suam continuæ macerationis, & sequatur me, perseueranter vsque ad æterni palatij ingressionem. Et bene præmittitur in illa cruce humilitatis subiectio, quia intelligitur per abnegationem propriæ voluntatis amaritudo pœnitentiæ, & mortificationis, aliquando perditur per superbiam, aliquando per gulam. Et propter hoc si volumus perfectè tollere crucem mortificationis, debemus esse humiles in corde, & abstinentes in ore. Rogemus.

DOMINICA QVINTA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

OMNIS *qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Mat.5.c Volens Dominus noster Iesus Christus retrahere genus humanum à furore iracundię animum deordinātis, ne prorumpat in damnum proximi, tāquam iudex rectissimus in verbo proposito cuilibet irascenti fratri suo prænuntiat pœnam æterni iudicij, cum dicit: *Omnis qui irascitur fratri suo, &c.* In quo quidem verbo valdè ordinatè proceditur. Nam Primo describitur peccatum iracundiæ, quantum ad interiorem originem quā habet ex malo animo. Secundo quantum ad exteriorem diffusionem, siue operationem, quam habet in suo proximo, siue obiecto. Tertio quantum ad finalem ordinationem quam habet in æterno supplicio. Primo describitur peccatum iræ, quantum ad interiorem originem quam habet ex malo animo, cum dicit: *Omnis qui irascitur.* Glos. Ira est malus motus ad nocendum, qui si subitus est, cui non consentitur, propassio dicitur: passio vero accedente consensu. Sed omnis motus, siue bonus, siue malus bonitate morali habet originem ab anima. Secūdo describitur peccatum iracundiæ, quantum ad exteriorem

riorem diffusionem, siue operationem, quam habet in A suo proximo: cum subdit: *fratri suo.* Irascitur homo cum inordinate mouetur in seipso interius: sed fratri suo cum ille malus motus verbo, vel facto ad nocendum proximo prorumpit exterius. Tertio describitur peccatum iracundiæ quantum ad finalem ordinationem, quam habet in æterno supplicio, cum subinfertur: *reus erit iudicio.*

Primo ergo describitur peccatum iracundiæ quantum ad interiorem originem, quam habet ex peruerso animo, cum dicitur: *Omnis qui irascitur fratri.* Tria namque sunt quæ perturbant animam secundum omnem sui potentiam vt causa, & origo iræ, & furoris. Primum est error cæcitatis ignorantiæ ex defectu veritatis discernendæ. Secundum est liuor malignitatis, & inuidiæ, ex defectu charitatis fraternæ, Tertium est furor crudelitatis, & vindictæ, ex defectu pacis, & concordiæ. Primum est B in rationali. Secundum in concupiscibili. Tertium in irascibili. Primo in homine, qui irascitur, est error cæcitatis, & ignorantiæ quantum ad rationalem ex defectu veritatis discernendæ. Vnde: Ira animositatis illius, peruersio illius. Ita enim peruertitur, & conturbatur in ira oculus rationis, vt animo non videat: vel distorquetur, vt peruerse aliud pro alio probet, & improbet, & falsa pro veris approbet. Vnde auctor:

Tria quæ animã perturbant.

Eccl. 1. c

Impedit ira animum ne possit cernere verum.

Cato. Par. 2.

Nec cognoscere, quam charus sit frater suus Deo, speciositate virtutum: quam diues interius, fœcunditate bonorum operum: & quam propinquus angelis per appetitum cælestium, eo quod in multis probaretur, in diuersis confunditur, & in contrariis irritatur. Secundo in homine, qui irascitur, est liuor malignitatis inuidiæ, C quantum ad concupiscibilem ex defectu charitatis fraternæ, Vnde: Qui facilis est ad indignationem & iram, erit ad peccata procliuior. Sicut enim omnium virtutum incrementum pendet à charitate: sic omnia vitia sumunt incitamentum ex furore iræ. Vnde qui facilis est ad iram propter liuorem inuidiæ, erit ad omnia facinora, & nocentia proximi procliuior. Vnde glossa super illud: Vir iracundus suscitat rixas. Dicit sic: Ianua omnium vitiorum est iracundia, qua clausa virtutibus intrinsecus datur requies, & aperta ad omne facinus armabitur. Tertio in homine, qui irascitur est furor iracundiæ, quantum ad concupiscibilem, ex defectu pacis, & concordiæ. Vnde: Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor. Iracundi enim ratione furoris non sunt dicendi homines, sed potius feræ furibundæ: eo quod ad modum ferarum D sunt, sine misericordia sugentes sanguinem aliorum: & propter hoc dabit bonum consilium Sapientia: Cum iracundo non facias rixas, & cum audace non eas in desertum: quoniam nihil est ante eum sanguinis.

Prou. 29 d

Prou. 15. c Idem infra fer. 1. Dom. 7. post. Pent. Prou. 27. a

Prou. 8. d

Sequitur: *fratri suo*, vbi secundo describitur peccatum iræ quantum ad exteriorem diffusionem, quam habet in suo proximo. Vnde primo est irasci, & hunc motum in animo retinere, deinde fratri: cum ille motus ad nocendum exterius prorumpit. Irascitur enim aliquis fratri suo tripliciter, secundum tria instrumenta corporis, scil. cordis, oris, & manus. Nam Primo irascitur aliquis fratri suo peruerso iudicio malignæ cogitationis in corde. Secundo duro verbo iniuriosæ conuiciationis in ore. Tertio prauo maleficio fraternæ læsionis in opere. Pri- E mo irascitur aliquis fratri suo peruerso iudicio malignæ cogitationis in corde. Hanc interiorem cogitationem illicitam & commotionem remouet Dominus, cum dicit in hodierno Euangelio: Ego autem dico vobis: *Omnis qui irascitur fratri suo.* Intelligitur expositio sic: id est, plus addo, quam non occidere, scil. non irasci. Nam qui non irascitur non soluit, sed perfectius implet. Vnde glossa dicit: Mandatum Christi non est contrarium legi, sed latius in eo continetur. Nam qui non irascitur non occidit, sed æqua licentia irascendi causa est homicidij. Et propter hoc Dñs aperit omnem motum animi ad nocendum in homicidium computari. Certe si hoc attenderet quilibet, nunquam in animo contra fratrẽ suum iracundiam retineret: nunquã maligna cogitatione ei patibulum in domo cordis pararet: sicut Amã parauit Mardocheo, in domo sua, & tamen iracundus Aman tanquã homicida suspensus est, non Mardochæus. Tamen cum ira, quæ est ex causa non est commotio illicita, sed iudicium, eo quod non irascitur fratri suo, sed vitio secundum quod dicit glossa. Vnde in Psalmis: Irascimini, & nolite peccare. Secundo irascitur aliquis fratri suo duro verbo iniuriosæ conuiciationis in ore. Et hunc motum exteriorem remouet Dominus cum dicit: Omnis qui dixerit fratri suo racha, vel fatue, quod fit quando motus interior prorumpit in vocem exteriorem. Vnde glossa dicit quod racha est interiectio indignantis, exprimẽs nomẽ Hebræum, quod interpretatur cænos, vel vanum, sed fatue idem est quod infatuatum. Vnde glossa. Non enim modicus furor est quem Deus sale sapientiæ condiuit infatuatum, vocare, & salienti Deo derogare. Tum glossa assignat differentiam inter irasci, & dicere racha, & dicere fatue, sic gradus est in istis peccatis. Primo est irasci, & hunc motum in animo retinere: plus est si vocem commotio ipsa extorsit, quàm si feriatur ille cui irascitur, plus est si certa vituperatio increpuit: Hunc autem motum iræ, qui est in verbo, remouebat Sanctus Ioseph à fratribus suis, secundum quod dicitur: Dimisit ergo fratres suos, & ait illis, Ne irascimini in via dicendo vnus alteri verbum iniuriosum. Nam qui conuiciatur fratri suo vinculum fraternitatis dissoluit, rixas suscitatas & lites incendit. Tertio irascitur aliquis fratri suo prauo maleficio fraternæ læsionis in opere. Et hoc peccatum iræ remouet Dominus, approbando quod dictum fuerat ab antiquis, scil. non occides. Vnde prohibendo motum iræ, mandatum de non occidendo non euacuauit: sed perfectius voluit obseruari. Nam tolle iram, & homicidium non fit. Et de hoc dicitur: Iratus est Caïn vehementer, & sequitur: cõsurrexit aduersus fratrem Abel, & interfecit eum, & hoc est quod damnificat fratrem aliquando in persona, aliquando in rebus: Nam ex ipsa procedunt homicidia, furta, incendia, & quæque damna.

Esthe. 7. d

Psal. 4. a

Gen. 45 g

Gen. 4. a

Tertio describitur in verbo proposito peccatum iræ quantum ad finalem ordinationem, quam habet in æterno supplicio, cum subinfert: *Reus erit iudicio*: quolibet enim prædictum peccatum in proprio iudicio pœnæ ordinabitur. Nam primum peccatum iræ ordinabitur iudicio strictæ examinationis scrutantis, & reuelantis temeraria iudicia cordis. Secundum peccatum iræ ordinabitur in iudicio opprobriosæ vituperationis increpantis iniuriosa verba oris. Tertium peccatum iræ ordinabitur in iudicio gehennę infernalis punientis praua maleficia operis. Primo omnis qui irascitur propter errorem ignorantiæ fratri suo maligna cogitatione, reus erit iudicio districtæ examinationis scrutantis temeraria iudicia cordis. Vnde: Aperti sunt libri, & iudicati sunt mortui ex his, quæ inuenta sunt in libris. Tunc ergo in die iudicij aperiẽtur libri conscientiarum in conspectu Dei, cuius oculum sapiẽtiæ nihil latet. Et iudicabuntur peccatores ex his, quæ inuenientur in libris conscientiarum. Nam homo cum peccat macula peccati in libro conscientiæ indelebiliter resultat, nisi per gratiam deleatur, & iudicat peccatorem dignum esse morte æter na. Vnde glossa super illud: Cogitationũm accusantium, dicit sic: Est sciendum, quod cogitationes tunc accusabunt animam, vel defendent. Non illæ vtique quæ tunc erunt, sed quæ nunc sunt: quorum voces velut quædam signacula in cera relinquuntur, quæ in illa die manifestari dicuntur. Et hoc est quod dicitur in verbo proposito: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio*, id est, accusatione secundum intellectum. Vnde ad euadendum illud iudicium dabat bonum consilium Apostolus: Nolite ante tẽpus iudicare quousque veniat Dñs, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Si hic attenderet iracundus nunquam fratri suo irasceretur in corde maligna cogitatione. Vnde Bernard. Viri mali non attendunt iudicium: qui autem requirunt Deum, aduertunt

Apoc. 20. c

Rom. 2. c

1. Cor. 4. a

Quot modis aliquis irascatur fratri suo.

Habetur in vlt. resp. in off. def. aduertunt omnia discernenda. Et propter hæc cantat Ecclesia in morte cuiuslibet fidelis: Tremens factus sum ego, & timeo, dum discussio venerit atque ventura ira. Secundo omnis, qui irascitur propter liuorem inuidiæ fratri suo dura locutione opprobriosæ vituperationis, redarguetur iudicio opprobriosæ vituperationis, redarguentis opprobriosa verba oris. Vnde: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines reddent rationem in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Si enim de omni verbo otioso reddemus rationem in die iudicij, multo fortius de verbis iniuriosis, vel criminosis. Sed quia mors, & vita in manibus linguæ, secundum glossam, ideo dicit ex verbis tuis scil. bonis iustificaberis, & ex verbis tuis scil. malis iniuriosis condemnaberis: quando coram tota curia cælesti propter ea vituperaberis, & culpaberis. Et quoniam sicut maius peccatum est, quando non solum irascitur fratri suo in corde interius: sed etiam prorumpit in vocem exterius, ita maior ei pœna debetur. Ideo dicit Dominus: Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. Vnde glossa: Maius est iudicium, quando adhuc cum reo agitur, & est defensioni locus, plus concilium, quando iudices inter se conferunt quo supplicio damnent quem constat esse damnandum. Vnde concilium non consueuit fieri nisi de maioribus, & grauioribus delictis. De isto autẽ iudicio dicitur in epistola Iudith: Ecce venit Dominus in sanctis iustis facere iudicium contra omnes impios de omnibus duris, quæ locuti sunt. Certe si hoc iudicium attenderent iracundi, nunquam fratrem suum crucifigerent veneno conuiciationis: sicut Iudæi dicuntur crucifixisse Dominum sermone venenato. Tertio, omnis qui irascitur propter furorem vindictæ fratri suo praua læsione reus erit iudicio gehennæ infernalis punientis in ipsa maleficia operis. Vnde: Iudicatum est de singulis secundum opera eorum in inferno. Et infernus, & mors missi sunt in stagnum: hæc est secunda mors. Sic apparet: quod his tribus iudicio, concilio, gehenna diuersæ mansiones in æterna damnatione pro modo peccati singulariter exprimuntur, secundum quod dicit glossa super illud verbum hodierni Euangelij, scilicet: *Reus erit gehennæ ignis.* Rogemus ergo &c.

Matt. 12. e

Apoc. 20. d

SERMO II.

Matt. 5. d

Conditiones in oblatione requisitæ.

SI *ergo offers munus tuum, &c.* Considerandum est quid, cui, quantum, quo modo, vbi, quando, offerre debemus. Quid, quia tuum non alienum. Vnde hic: *Si offers munus tuum.* Alioquin time tunc quod dicitur: Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui mactat filium in conspectu patris sui. Gregorius: Quidquid in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis non placat iracundiam, sed irritat. Non autem tua deteriora, sed optima offerre debes, sicut Abel, alioquin Caïn imitaris. Vnde secundum aliam translationem dicitur: Nonne si recte non offeras, si recte non diuidas, peccasti? recte non obtulit Deo sua, quia recte non diuisit, quia seipsum diabolo, vel quia viliores spicas Deo obtulit. Sed heu id hodie faciunt multi, vilissimum denarium sacerdoti, vilissimum, quod est in scutella, pauperi, vilissimam prolem religioni offerunt. Contra quod dicitur: Si offeras claudum vel languidum nonne malum est? Item Cui, Deo. Erunt Domino offerentes sacrificium in iustitia. Quidquid enim boni amore Dei facis, offers Deo. Bene fac tecum, & Domino offer dignas oblationes. Sed heu multi plus ventri, quam Deo: plus simoniacis, meretricibus, histrionibus, cauponibus, & similibus offerunt quam Deo: imo certe diabolo offerunt per manus talium eorum oblationes recipientium. Vnde offerenti diis alienis, id est, dæmonibus dicitur: Effudisti libamen, obtulisti sacrificia. Nunquid super his non indignabor? Sed heu, non solum res, sed filios etiam diabolo offerunt, ipsos in vitiis educando, vel iniustam eis hæreditatem relinquendo, per quam

Eccl. 34. d

Gen. 4. d

Matt. 1. b

Mala. 3. a

Eccl. 14. b

Isa. 57. b

A semper diaboli erunt. Psal. Immolauerunt filios suos, &c. Item quantum. Quilibet enim secundum suam facultatem. Offeret vnusquisque secundum quod habuit iuxta benedictionem Domini Dei sui. Cui enim Dominus plus benedixit in naturalibus, vel spiritualibus, vel temporalibus donis, plus merito ipsi seruire debet. Si multum tibi fuerit, &c. quod est contra auaros diuites, qui sæpè in eleëmosynis minus offerunt, quæ alij valde pauperes in rebus. Et tamen quadrans quandoque pauperis est ac prior, quàm marcha diuitis. Verè dico vobis, quia vidua hæc pauper plus quàm omnes, &c. Greg. Cor namque, & non substantiam pensat Deus. Nec perpendit quantum in eius sacrificio, sed ex quanto offerantur. Item Quando: quia frequenter. Offerre debetis agnos anniculos immaculatos, quotidie duos in holocaustum sempiternum. Per duos agnos duplex innocentiā significatur, scil. animæ & corporis, quam cum aliis bonis operibus quotidiè offerre debes. Omnes opus seruile non facietis in eo, & offeretis holocaustum, &c. Sed heu festiuis diebus multipliciter multi peccando plus offerunt diabolo, quàm Deo. Ideo ait Dominus: Odi & proiecisti festiuitates vestras. Non solum autem frequẽter, sed etiam primum offerendum est Deo: Non comedetis ex segete vsque in diem, quo offeretis ex eo Deo vestro. De hoc cogita in mensa. Item Vbi, quia altare. Vnde hic: *Si offers munus tuum ad altare.* Sed heu multi hodie plus ad aleam, & ad similia offerunt, quàm ad altare. Altare tuum Christus est, quod in paupere, vel in tua mente vbique inuenies. Ideo: In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Econtrario peruersi vbique offerunt diabolo in mundo. Vbique relinquemus signa, &c. Item Quo modo, quia sincere, id est, sine rancore etiam mala affectione. Vnde hic: *Vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc, &c.* Si non est acceptabilis oblatio tua, si habes odium in corde: quanto minus si exercens crudelitatem in opere. Vnde Ne offeratis vltra sacrificium frustra, & causam subiungens, ait: Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Quidam autẽ vitam suam non corrigentes in oblationibus, & eleëmosynis nimis præsumunt. Contra quos dicitur: Ne dicat, in multitudinem munerum meorum respicit Deus, & offerẽte me Altissimo munera mea accipiet. Certè omnes oblatioues & eleëmosynæ, quas totus mundus facit, non sufficerent, vnam animam saluare, vel vnicum animæ peccatum mortale purgare, quandiu eadem peccatum nollet vitare. Vitet ergo peccata, qui Dominum vult suscipere sua pro peccatis munera. Isidorus: Verum est, quod peccata diuinæ misericordiæ operibus expurgantur, sed si iam caueat peccare, cui misericordia impertitur.

Psal. 105. e

Deut. 16. d

Tob. 4. b

Luc. 21. a

Nu. 28. b

B

Leui. 23. b

Amos. 5. f

Leui. 37. b

Matt. 1. c

C

Sap. 1. b

Isa. 1. d

Eccl. 7. d

D

SERMO III.

SI *offers munus tuum ante altare, &c.* Quatuor sunt, quæ vtiliter in recordatione sunt offerenda. Videlicet multiplicitas peccatorum, largitas Dei beneficiorum, necessitas proximorum, diuersitas æternorum stipendiorum. Recordatio ergo peccatorum allicit ad confitendum, proximorum necessitas ad subueniendum, beneficiorum largitas ad gratias agendum, stipendiorum diuersitas ad bene viuendum. De primo: Affligentur, donec confiteantur iniquitates suas, & recordentur malorum, quibus præuaricati sunt in me. Ecce causa, quare Deo flagello infirmitatis, vel cuiuslibet aduersitatis, quandoque affligit homines, scilicet, vt recordentur peccatorum, & confiteantur. Vnde semper primo medicus debet infirmo consulere, vt confiteatur, vt cessante caussa peccati, cesset flagelli effectus, non solum autem recordare præuaricationis tuæ in Deum, sed etiam in proximum. Deo autem reconciliari dignè non quandiu offenso proximo reconciliari contemnis. Vnde bene dicitur hic: *Si offers munus tuum, &c.* Isidorus: Qui sibi fratrem tardius reconciliat: Deum placari sibi tardius sciat, frustra enim propitiari

Matt. 5. d

E

Leui. 26. f

sibi

Mat.16.g sibi Deum quærit, qui cito placari in proximo negligit. Recordari debes saltem peccatorum, quando audis gallum, id est, prædicatorem: Continuo gallus cantauit, & recordatus Petrus, &c. De secundo: Gratias ago Deo meo, cui seruio à progenitoribus meis in conscientia pura, quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus, &c. vsque recordationem eius accipiens fidei, quæ est in te non fictæ. Proximorum autem recordari debet, non solum in oratione spiritualiter, sed etiam in eleemosynis: Si enim non vis recordari pauperum in terra morientium, tunc peribit recordatio tui in terra viuentium. Psalmus: Dispereat de terra memoria pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Si non vis recordari pauperum salubriter in mundo, recordaberis eorum inutiliter in inferno: Fili recordare, quia bona, &c. De tertio: Recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, &c. vbi ad memoriam reuocantur filij Israel, per quædam beneficia in desertis eis præstita. O si recordari velles, quanta in deserto huius mundi quadraginta, vel sexaginta annis, quibus vixisti, tibi Deus bona fecit. Bona vtique temporalia, quæ in terra, in mari, in aëre tibi ordinauit. Bona etiam naturalia, quæ in corpore contulit: quia neque leprosus, neque cæcus, neque insensatus, neque huiusmodi es. Bona quoque spiritualia, quæ tibi in peccatorum remissione, in sacramentorum communione, in virtutum collatione præstitit: cum tot pagani, hæretici, Iudæi, mali Christiani, & forte frater tuus sit in via inferni, & tu in via illa cæli. Bona quoque illa inenarrabilia, quæ tibi fecit Dominus in seipso, scil. in sua incarnatione. Recordare paupertatis, &c. Paupertatis, hoc contra auaritiam, transgressionis contra superbiam, absynthij & fellis contra concupiscentiam. Bernardus: Recordatio succendit cor, adurit pectus, interiora depascit, talis memoria elicit lacrymas, infundit oculos, vultum humectat. Pudeat nos non recordari tantorum beneficiorum, & pudeat eum nos offendere, quem recordamur nobis tanta bona fecisse. Gregorius: Eo erubescamus praua committere, quo nos à Deo meminimus multa gratuita bona percepisse. De quarto: Super flumina Babylonis illic, &c. Flumina Babylonis sunt miseriæ, & concupiscentiæ, super quas sedentes debemus flere. Sion speculatio, vel speculum interpretatur, & significat patriam æternam, in qua speculamur beneficia in speculo æternitatis, de quo: Candor lucis æternæ, & speculum sine macula, &c. O quando nos miseri naufragi ad illam cælestem Sion transibimus? quando flumina Babylonis euademus? Augustinus: O sancta Sion vbi totum stat, & nihil fluit, quis non inde in istam præcipitauit? Ecce influentia & labentia constitui, quisque raptus à flumine, si tenere lignum potuerit, euadet. Recordari autem debes non solum æternæ speculationis, quæ est stipendium bonorum, sed etiam æternæ damnationis, quæ est stipendium malorum: Ego quando recordatus fuero pertimesco, &c. Quid pertimescit Iob: Certe ibi enumerat, scilicet prosperitates multas malorum, & posteà infert, sic dicunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

Marginal references (left column): 2.Tit.1.b; Psal.108.b; Luc.16.f; Deut.8.a; Thre.3.c; Psal.136.; Sap.7.c; Iob.21.a

SERMO IV.

Vade prius reconciliari fratri tuo, &c. Quadruplicem fratrem habemus, videlicet Christum, angelum, hominem, diabolum: Christum, cui reconciliamur pœnitendo: angelum, cui reconciliamur acquiescendo: hominem, cui reconciliamur indulgendo: diabolum, cui nunquam reconciliari debemus. Frater noster Christus est: Non confunditur fratres vocare eos, &c. Bernardus: Tu trepidas ad Christum accedere, frater tuus est, & caro tua per omnia tentatus absque peccato, vt misericors fieret. Hic ergo est frater noster Ioseph, de quo legitur, quod plurimum misertus flendo osculatus est omnes fratres suos, qui tamen nudauerant, & venderant eum. Primo autem maxime super collum minimi fratris, id est, Beniamin fleuit. Ioseph Christum significat, cui fratres sunt Christiani, qui tanquã fratres eius sunt cohæredes. Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Hi toties Christum vendunt, quoties ipsum pro aliquo temporali relinquunt. Ioseph autem suos venditores osculatur flendo, quando Christus suis peccatoribus reconciliatur plurimum miserando. Sicut autem secundum consuetudinem regnorum minimus inter filios regis maxime distat ab hæreditate regni, ita maximus peccator maxime distat ab hæreditate regni æterni, minimus ergo Christi frater est maximus peccator: Ioseph ergo super minimum fratrem fleuit principaliter: quia sæpè Christus maximi peccatoris maxime miseretur: Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Item frater noster angelus est: Obsecro te frater Azaria, vt dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quæ de pisce seruari iussisti. Respondens Angelus dicit: Cordis eius particulam si super carbones, &c. omne genus dæmoniorum. Ecce audisti quod homo angelum, Tobia Raphaëlem fratrem appellat. Vnde illa vox secundum Glossam potest angelorum esse, quæ dicitur: Proiectus est accusator fratrum nostrorum, &c. Glossa: Laborant adinuicem qui de victoria sua angelos, vel sanctas animas audiunt exultare. Audi ergo miser peccator homo fratris tui angeli consilium, & cor super carbones inferni ponas per considerationem, & recordationem pœnarum infernalium. Tunc certe contritionis fumus à charitatis igne procedens dæmones fugat. Item frater noster homo est: Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum non est in eo. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est & in tenebris ambulat, & nescit quo vadat, &c. Vere nescit quo vadat, &c. Nescit se ire de tenebris interioribus ad exteriores, de tenebris culpæ ad tenebras gehennæ. Vnde de seruo nequam tortoribus tradito, quia noluit indulgere fratri suo, dicitur: Sic & pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. O Christiani quare non inuicem diligitis, qui de eodem patre, & de eodem sanguine estis? Gregorius: Omnes fratres sumus, vnius patris potestate conditi, & sanguine redempti. Et idcirco fratres quantumlibet pauperes, & abiectos in nullo despicere debemus. Item frater noster est diabolus, quia Creatorem vnum patrem habemus: Frater fui draconum, & socius struthionum. Dracones sunt dæmones, qui per aquas baptismi, & lacrymarum vadantur. Psalmista: Contribulasti caput draconum in aquis. Dæmonum capita sunt vitia capitalia. Diabolus est ergo ille iniquissimus frater Abimelech, de quo legitur: qui occidit septuaginta fratres super vnum lapidem, ne aliquis eorum regnaret. Abimelech patris nostri regnum interpretatur, & bene significat diabolum, cuius est hæc præsumptio, quod regnum in cœlo deberet esse patris sui Luciferi, sicut adhuc diligunt Luciferum hæretici. Septuaginta sunt septies decem septuaginta. Ergo fratres diaboli, sunt omnes peccatores, qui per septem vitia in decem mandatorum transgressione à diabolo iugulantur. Lapis autem significat cordis obdurationem, sub quo peccator nisi tollatur, resurgere non potest ad gratiam: Tollite lapidem, &c. Primo fratri reconciliemur pœnitendo: In indignatione mea percussi te, & in reconciliatione mea misertus sum tui. Secundo fratri reconciliemur acquiescendo: In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & reconciliari omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis Christi, siue quæ in terris siue quæ in cælis, id est, homines & angelos. Illis certè prodest reconciliatio per sanguinem Christi, qui angelicis consiliis acquiescit. Tertio fratri reconciliemur indulgendo vel satisfaciendo de iniuriis, sicut hic dicitur. *Vade prius reconciliari fratri tuo.* Quarto fratri nunquam reconciliari debemus, quia infidelis: Rogabat Iudas, ne hostibus reconciliarentur, id est, dæmonibus. Misereor super turbam, &c. Psalmus:

Marginal references: Matt.5.d; Heb.2.c; Gen.45.d; Rom.8.c; Rom.5.d; Tob.6.c; Apoc.12.c; 1.Ioan.2.b; Mat.19.d; Iob.30.d; Psal.73.c; Iudit.9.a; Ioan.11.e; Isa.60.b; Colos.1.c; 2.Mac.8.d; Marc.8.a

Psal.101.c Psalmus: Quo modo miseretur Pater Filio,&c. Gregorius: Tunc nobis misericordiæ Dei sancti cum nobis ad memoriam miseriæ nostræ reuocantur, quia vt scribitur:
Thre.3.e Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti. De hoc habes alibi.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Marc.8.a VM *turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis suis, ait illis: misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me.* Dominus noster, cuius viscera plena sunt misericordiæ, & pietatis, videns hodierna die turbam præ eius amore longanimiter pati penuriam, dignatus est eam gratis tam cibo corporali, quam spirituali satiare. Sed quia nulli condescendit diuina misericordia, nisi prius pro eius amore patiatur amaritudinem penuriæ, & pœnitentiæ, & in ea habeat longanimitatem perseuerantiæ. Ideo in verbo proposito, Primo notatur necessitas indigentiæ prouocantis. Secundo benignitas patientiæ subuenientis. Tertio longanimitas perseuerantiæ impetrantis. Vnde benignum Deum humana indigentia prouocat ad compatiendum, perseuerantia ad subueniendum impetrat, & diuina compatientia defectum reuelat. Primo ergo necessitas indigentiæ prouocantis notatur, cum dicit: *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent.* Secundo notatur benignitas compatientiæ subuenientis, cum dicit: *Conuocatis discipulis suis, ait illis: Misereor super turbam.* Tertio notatur longanimitas perseuerantiæ impetrantis, cum subinfertur. *Quia ecce iam triduo sustinent me.*

Primo notatur in verbo proposito, turbæ maxima indigentia, cum dicit: *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent.* Habebat namque ista turba indigentiam triplicem manducationis, ratione cuius exterior, & interior homo opprimebatur. Nam primo indigebat manducatione corporalis sustentationis, defectu cuius habebat debilitatem impotentiæ. Secundò indigebat mãducatione salutaris eruditionis, defectu cuius habebat cæcitatem ignorantiæ. Tertio indigebat manducatione sacramentalis refectionis, defectu cuius habebat tepiditatem ignauiæ. Primo indigebat ista turba manducatione corporalis sustentationis, cuius defectu habebat debilitatem impotentiæ. Vnde dicitur: Vtinam
Exod.16.a mortui essemus per manum Domini in terra Ægypti, cũ sedebamus super ollas carniũ, & comedebamus panẽ in saturitate, cur induxisti nos in desertum istud, vt occideres omnem multitudinem fame? Quia nullus quantum est de solito cursu naturę, potest diu in hac vita subsistere nisi sustentetur cibo corporali, ideo filij Israël non attendentes Dei potestatem, & benignitatem, sed potius eorum fragilitatem alimoniis carentes, de vita corporali desperabant, quorum vota misericors Deus exaudiens, licet non essent digni, ratione eorum diffidentiæ, misit eis cibaria in abundantia, quibus eorum corpora sustentarentur. Eodem modo benignus Deus hodie satiauit turbam illam debilem & famelicam, ne in via deficerent. Vnde dicitur in hodierno Euangelio: *Manducauerunt & saturati sunt* Secundo indigebat illa turba manducatione salutaris eruditionis, cuius defectu habebat cæcitatem ignorantiæ. Et de hoc dicit Christus discipulis suis: Vos date illis manducare: ad doctores siue prædicatores dicit Christus, vt ignorantes, & esurientes cibum cœlestem reficiant pane vitæ, & intellectus, & potent aquam sapientiæ salutaris, deducendo eorum appetitum ad suauitatem cibi spiritualis quia peccatores, & homines idiotæ conuersi in præsenti vita deficiunt, si in sua conscientia, sine doctrinæ pabulo dimittantur. Vnde non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Mat.4.a Tertio indigebat ista turba manducatione sacramentalis refectionis, cuius defectu habebat tepiditatem ignauiæ, & acediæ. Vnde:
Ioan.6. Amen dico vobis nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitã in vobis. Qui manducat meã carnem, & bibit meũ sanguinem habet vitam æternam. Ecce quod tantæ necessitatis est ista manducatio quod nisi per eam quilibet tanquam membrum compaginetur corpori mystico Christi, id est, Ecclesiæ, nequaquam potest recipere influentiam vitæ à capite, scilicet Christo. Vnde sequitur: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.

Secundo in verbo proposito notatur benignitas compatientiæ subuenientis cum subdit: *Misereor super turbam.* Dominus noster propter nimiam benignitatem beneuolentiæ, quam habebat erga humanum genus, Primo miseretur super turbam habentem debilitatem impotentiæ, eam sustentando cibo corporali. Secundo miseretur super turbam habentem cæcitatem ignorantiæ, eam illuminando documento salutari. Tertio miseretur super turbam habentem tepiditatem ignauiæ, eam inflammando oblectamento sacramentali. Primo miseretur Dominus super turbam habentem debilitatem impotentiæ, eam sustentando cibo corporali. Vnde in Psalmis: Quo modo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Psal.101.c Sicut pater miseretur filiorum suorum ipsos reficiendo cibo corporali, ne succumbant ad moriendum, ita Dominus noster hodierna die misertus est illius turbæ famelicæ eam pascendo, & satiando corporaliter de quinque panibus, & paucis pisciculis, ne in via deficeret: quod est attribuendum diuinæ potentiæ non debilitati humanæ. Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum corporis non posse naturaliter diu subsistere nisi continuis alimoniis sustentetur. Secundo miseretur Dominus super turbam habentem cæcitatem ignorantiæ, eam illuminando documento salutari. Vnde: Qui habet misericordiam docet, & erudit quasi pastor gregem suum. Eccl.18.b Dominus noster habens misericordiam: ipse enim est pater misericordiæ, & ideo propter benignitatem misericordiæ, & compatientię, quam habet ad hominem, docet, & erudit sicut pastor gregem suum verbo doctrinæ. Multum enim per omnia sollicitus erat, & studiosus pascere gregem humanum pane vitæ, & intellectus. Vnde quotidiè, non cessabat circuire (sicut dicit beatus Matthæus) civitates, vicos, & castella, annuntians regnum Dei: Mat.9.d eo quod maior est refectio mentis, quàm ventris. Tertio miseretur super turbam habentem tepiditatem ignauiæ, eam inflammando oblectamento sacramentali. Vnde in Psalmis: Misericors, & miserator Dominus escam dedit timentibus se. Psal.110.b Miserator, & misericors Dominus escam proprij corporis sub specie panis dedit fidelibus timentibus se timore filialis reuerentiæ: habentem omne delectamentum, & omnem saporis suauitatem, Sap.16.e cuius gustu anima tanto ardore accenditur, vt destructa omni tepiditate, & omni carnalitate, soli cibo isti per amorem vniatur, & in eum conuertatur, & tunc gustus: quoniam suauis est Dominus, experitur, quo Psal.33.b modo spiritus eius super mel dulcis, & comprehendit Eccl.24.e sensibiliter, quàm magna multitudo dulcedinis quæ Psal.30.c absconditur in isto sacramento amoris.

Tertio in verbo proposito notatur longanimitas perseuerantiæ impetrantis, cum subinfertur: *quia ecce iam triduo sustineut me.* Illi impetrant beneficium à Deo, qui longanimiter, & perseueranter sustinent eum: isto triduo, scilicet. Dolore amaræ contritionis in corde. Mœrore apertæ confessionis, in ore. Et labore condignæ satisfactionis, in opere. Et ista distinctio potest haberi ex glossa, quæ dicit: Sic turba Dominum triduo sustinent, dum multitudo fidelium peccata sua pœnitentiam

tiam declinans ad Dominum se in locutione & opere,& cogitatione conuertit. Primo peccatores sustinent Dominum,dolore amaræ contritionis in corde. Vnde:In dolore sustine,& in humilitate patientiā habe. Cum enim cogitat homo,quod propter suum peccatum rursum filium Dei in seipso crucifigit,tanto dolore & amaritudine debet compungi interius,& tanta abiectione humilitatis debet se despicere & vilipendere, vt mulier prostrata super terram, vel humum nudam prorumpat, & lacrymat exteriùs ad similitudinem mulieris deplorantis mortem vnigeniti:quia cor contritum sustinens in dolore contritionis, & humiliatum voluntariæ abiectionis, sine murmure impatientiæ Deus non despiciet. Vnde Bernardus super Cantica:Quo modo vero non humiliabitur anima mea peccatrix in hac vera cognitione sui: cum se percipit oneratam peccatis,procliuem ad vitia, inualidam ad virtutes:nonne magis conuertetur in aquā ad lacrymas,conuertetur ad planctum & gemittus,conuertetur ad Dominum & humilitate clamabit:Sana animam meam, quia peccaui tibi. Secundo debemus sustinere Dominum mœrore apertæ confessionis in ore. Vnde in Psalmis:Dirige me in veritate tua & doce me:quia tu es Deus saluator meus & te sustinui tota die. Reminiscere miserationum & misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt : delicta inuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine:Dirige me in veritate tua, & non declinem cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis:& doce me purè & perfectè confiteri mea peccata : quia tu es Deus saluator meus, tribuendo veniam omnium delictorum, quia te sustinui tota die, id est, sæpè cum mœrore & planctu confitēdo mea peccata:ideò reminiscere miserationum & misericordiarum tuarum, & & ignorantias meas, ne memineris. Vnde multū debet attendere quilibet, quod confiteatur perfectè omnia peccata sua:quia si vnum retineatur nunquam consequetur veniam aliorum. Non enim potest idem homo esse iustus & peccator, bonus & malus,seruus Dei,& seruus diaboli:quia nemo potest duobus dominis seruire contraria iubentibus. Vnde sicut nauis existens in aquis plena foraminibus : si eius omnia foramina obturentur præter vnum, nihilominus per illud vnum submergeretur in profundum maris. Sic peccator si omnia peccata confiteatur & vnum remaneat,per illud solum damnatur. Tertio debemus sustinere Dominum labore condignæ satisfactionis. Vnde:Fili accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem, deprime cor tuum & sustine. Fili accedens ad seruitutem Dei per aggressionem pœnitentiæ,sta in iustitia,vt quanto grauiora damna tibi culpæ intulisti per culpam:tanto lamenta maiora pœnitentiæ tibi inferas per pœnitentiam,vt vbi abundauit delictum per excessum culpæ:ibi superabundet donum gratiæ per dignos fructus pœnitentiæ, & in timore filialis reuerentiæ:quia qui sine timore est, non iustificabitur. Et præpara animam tuam ad tentationem diaboli,ne ei acquiescat per consensum : libenter enim diabolus immittit tentationem in eos, qui exierunt de Ægypto peccatorum, reducendo ad memoriam mundana delectamenta, vt eos faciat descendere de monte pœnitentiæ. Deprime cor tuum à tumore inanis gloriæ, vel excellentiæ, ne superbia tua seducaris & existimes te aliquid esse, cum nihil sis. Et sustine Dominum labore condignæ satisfactionis: quia talis pœnitentia est res optima, quæ defectus omnes reducit ad perfectum, secundum quod dicit Augustinus, Rogemus ergo Dominum,&c.

Eccl.2.a — Psal.50.c — Bernar. super Cant. ser. 36. — Psal.40.b — Psal.24.a — Psal.140.a — Matt.6.c — Eccl.2.a — Rom.5.d — Eccl.4.c — Gal.6.a — Aug. lib. 3. hyp. paulo post med. tom. 7.

SERMO II.

Marc.8.a — Solitudo quadruplex.

VNde illos poterit quis saturare panibus in solitudine? Considerare debemus solitudinem quadruplicem. Infra nos,extra nos,intra nos,supra nos. Prima est mundus,in qua panibus vitiorum : secūda est Ecclesia,in qua panibus sacramentorum, vel sanctorum exemplorum: A tertia est cor,vel conscientia sancta,in qua panibus meritorum:quarta est cœlum, in qua panibus præmiorum homo reficitur. De primo:Ductor tuus fui in solitudine magna atque terribili,in qua fuit serpens flatu adurens & scorpio ac dipsas. Require in sermone: *Ductus est Iesus in desertum*. In hac solitudine pascitur homo panibus diaboli vitiorum, de quibus : Dic vt lapides isti panes fiant. Septem autem panes diaboli,septem vitia capitalia sunt,scilicet superbia,ira,acedia, &c. horum panum ne micas quidem cognitionum sumere debes, quibus impius tanquam serpens diaboli delectatur. Serpenti puluis panis est De secundo:Exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, &c. In solitudine Ecclesiæ sunt tot flores, quot fideles : spiritualiter autem lilio comparat Ecclesiam,quia pulcherrima est per continentiā:Sicut lilium inter spinas,&c. Hæc est solitudo,extra quam pelicanus, B id est,Christus non inuenitur. Psalm. Similis factus sum pelicano solitudinis : sicut nycticorax in tecto. Sicut enim pelicanus pullos suos:ita Christus proprio sanguine viuificat electos. In hac solitudine panibus gratiarum sacramentalium saturamur:Qui habitatis terram austri, cum panibus occurrite fugienti. Terra austri est Ecclesia. Auster est Spiritus sanctus:Veni auster,&c. Hieronymus:Cum panibus sacramentorum occurre fugienti diabolo. Septem autem panes sunt septem sacramenta. Videlicet,baptismus,confirmatio,Eucharistia,pœnitentia,ordo,matrimonium,extrema vnctio. Turpis esset,qui cum fidelis esset, illum impugnaret,de cuius pane viuit. Et hoc facit,qui baptizatus, confirmatus, communicatus,ordinatus, Deum impugnat. Psalmus:Qui edebat pa- C nes meos. Contra quod ait Bernardus : Eò erubescamus praua committere,quo nos à Deo meminimus gratuita dona percepisse. De tertio : Ducam eam in solitudinem. Eius solitudo est secretum mentis : Sedebit solitarius & tacebit,&c. Quando enim homo à tumultu peccatorum, à strepitu mundi separatur, tunc libenter Dominus cum eo loquitur : sic patet in Zachæo turbam præcurrente: tunc etiam gratia irrigatur. Scissæ sunt in deserto aquæ & torrentes in solitudine. Aquæ scilicet lacrymarum & torrentes gratiarum. In hac solitudine pascimur septem panibus donorum Spiritus sancti, de quibus : Quanti mercenarij,&c. Sed heu per siliquas diaboli multi obliuiscuntur comedere panem patris sui. Contra quod dicit Augustinus:Recordemur panem patris nostri, recolamus beatitudinē domus patris nostri,non nos delectēt D siliqua porcorum,doctrinę dęmoniorum. Septem autem panes sunt septem dona Spiritus sancti,patientiæ,intellectus, consilij, fortitudinis, scientiæ, pietatis, timoris Domini. Si hos panes vis habere,oportet te terram cordis colere & multum laborare. Qui operatur terram suam,saturabitur pane. De quarto, Psalmus:Quis dabit mihi pēnas,&c. vsque mansi in solitudine. Pennæ colūbæ sunt virtutes & opera rectè facta,quæ in duabus alis sunt. Omnia enim præcepta in duobus præceptis sunt. Non optat pennas corui. Ille enim ad Noë non reuertitur, sic homo carnalis ad exteriora veniens vltra ad Christum non reuertitur. Columba, id est, homo spiritualis,cum ramo boni operis redit. Talis columba volat virtutibus,elongatur à sæculo, manet in contemplatione & desiderio, in conuersatione, in solitudine patriæ E cœlestis. Nostra conuersatio in cœlis est. Item pascuntur sancti panibus præmiorum. Quare appenditis argentum non in panibus,& laborem vestrum non in saturitate?&c. Argentum spirituale est scientia. Vel argentum materiale, quod est eleemosyna, optimè appenditur, quando pro cœlestibus affectionibus expenditur. Septē autem panes sunt septem dotes. Claritas, subtilitas, agilitas, impassibilitas, cognitio, dilectio, fruitio : quibus æternaliter fruuntur beati, Beatus qui manducabit panem in regno Dei.

Deut.8.c — Matt.4.a — Isai.40.a — Idem 35.a — Cant.2.a — Psal.101.a — Isai.21.d — Cant.4.d — Psal.40.a — Osea.2. — Thren.3.d — Isai.35.b — Luc.15.d — Prou.28.c — Psal.54.a — Gen.8.a — Phil.3.d — Isai.55.a — Luc.14.c

SERMO III.

Marc.8.a Misereor super turbam, &c. Quo modo miseretur? Misericors & miserator Dominus: dicitur in Psalm. Psal.102.c Quo modo miseretur pater filiorum. Considerare autem possumus hic quadruplicem misericordiam Dei. Misericordia quadruplex. Miseretur enim super turbam viuentium in terris: Super turbam quiescentium in sepulchris: super turbam gementium in pœnis: super turbam fruentium in cœlis. De primo, Psal. Misericordia Domini plena est terra. Psal.32.a Longum est narrare misericordias, quas corporaliter & spiritualiter nobis exhibet in terris. Quod enim à diabolo non omnes suffocantur, quod mundus non subuertitur, quod peccator in infernum viuus non detruditur, quod in corpore à terra cum Chore & Dathan non absorbetur, Dei maxima est misericordia. Misericordię Domini, quia non Thren.3.c sumus consumpti. Si ergo cognosceret homo, quàm multiplicia sunt eius pericula, tũc cognosceretur, quàm multiplex misericordia sit super eum. Greg. Tunc nobis misericordiæ Dei innotescunt, cum nobis ad memoriam miseriæ nostræ reuocantur, &c. Maximè autem ostendit nobis misericordiam suam, expectans nos in peccatis & dans nobis tempus ad pœnitentiam. Expectat Dominus, vt misereatur vestri. Isai.30.d Quandiu vero expectat dicit idem: Vsque ad canos ego portabo. Idem.46.a Non solum mali perirent, sed etiam boni deficerent, nisi esset misericordia Dei. Vnde hic: *Misereor super turbam*, vbi septem panibus, septem donorum Spiritus sancti, ne deficiant, confortãtur, qui triduo contritionis & confessionis, & satisfactionis Dominum sequuntur. Per hoc triduum inueniLuc.2.g tur per gratiam: Post triduum inuenerunt eum. De secundo, Psalmista: Tu autem Domine miserere mei, & rePsal.40.c suscita me. Resuscitatio igitur mortuorum magnæ misericordiæ est, mors eorum magnæ est miseriæ. Vnde quãdo Iesus resuscitaturus erat filium viduæ sicut dicitur: Luc.7.b Misericordia motus super eum, dixit: Noli flere. Si misericordia est resuscitare vnum & vnius diei mortuum & iterum moriturum: quanta ergo misericordia est resuscitare tam innumerabiles per tot annorum millia defunctos, & æternaliter victuros, & in corporibus gloriosis, Phil.3.d & ab omni miseria liberatis? Reformabit corpus humilitatis nostræ, &c. Hanc misericordiam laudare possunt de sepulchris surgentes, non in sepulchris putrescentes. Psal.87.c Psalmus: Narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam? Sed certè malis non videtur fieri misericordia, Isai.54.d quia cum corporibus punientur grauius. De tertio: In momento indignationis abscondi parumper faciem meã à te, & misericordia sempiterna misertus sum tui. Qui in limbo inferni erant, sicut olim indignationem, sic in Psal.85.c liberatione sui misericordiam senserant. Psalmus: Misericordia Domini magna est super me. Item in purgatorio indignationem ostendit, & faciem abscondit in monumento: quia illa parumper, & momentanea est pœna respectu pœnæ æternæ, & respectu miseriæ æternæ, quæ sequetur. Multa enim millia annorum respectu æternitatis momentaneum, & momentum sunt. Vnde beato Benedicto quærenti à diabolo, quando cecidisset, heri respondit. Et cum diceret Benedictus: Mentiris. Dixit dæmon: Si scires, nõ ita diceres. Misericordia autem, quam exhibet saluando de pœnis, significatur in misericordia exhibita tribus pueris liberatis de igne. Ad hanc misericordiam per Ecclesiam non per seipsos iuuari posDan.3.g sunt, vnde in camino dixerunt: Non est oblatio neque Ibidem. d incensum, neque locus primitiarum coram te, vt possimus inuenire misericordiam. In purgatorio enim non est oblatio Dominici corporis, neque incensum meritoriæ operationis: neque primitiæ eleẽmosynæ satisfacienProu.3.b tis. De primitiis frugum da pauperi. De quarto, Psalmus: Psal.88.a In æternum misercordia ædificabitur in cœlis. Ruinæ factæ in ordinibus Angelorum per superbiam, reædificantur per Dei misericordiam. Sed patres ante Christi incarnationem dicere potuerunt illud Aggæi: Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ & muros po-

A nendi. Ita ante Christum quasi hyems fuit, quando nullus lapis in ædificio & muro fuit positus: immo vita præsens quasi hyems. Vnde lapides, id est fideles, hic per pœnitentias & correctiones, & aduersitates secantur, &c. Augustinus: Hic vre, hic seca, sed in ætate futuræ vitæ in ædificio cœlesti ponuntur. Et tunc huius misericordiæ erit tempus. Psalmus: Tunc exurgens misereberis Sion. Psal.101.b De hoc plenius inuenies in sermone: *Exurge gloria mea.* Qui tanquam lapis viuus intrare vult in cœleste ædificium, debet esse abscisus de montibus mundanarum cupiditatum, & quadratus quadratura quatuor principalium virtutum. Augustinus: Præciduntur de montibus per manus prædicantium veritatem: conquadrantur vt intrent in structura sempiterna.

B

SERMO IV.

Manducauerunt, & saturati sunt. Marc.8.a Quadruplex est saturitas. Saturitas quadruplex. Prima bonorum temporalium: secunda donorum spiritualium: tertia præmiorum ęternalium: quarta tormentorum infernalium. Prou.3.b De prima: Honora Dominum de tua substantia. Sed miseri auari sunt sicut canes bolismum patientes, qui nunquam saturari possunt: Canes impudentissimi nesciêre saturitatem. Isai.56.d Inexplebilis est auaritia diuitum, Auaritia. semper rapit, nunquam satiatur, neque Dominum timet, neque hominem reueretur, neque patri parcit, neque matrem agnoscit, neque fratri obtemperat, neque amico fidem seruat. Canes ergo sunt auari, & ideo contingit ipsis sicut cani, qui fame attenuatus C per foramen arctum cellariæ intrauerat, & postea saturatus & repletus, percussore cum fuste superueniẽte, per foramen propter repletionem exire non poterat per quod intrauerat. Ad fenestras autem veniens per alia foramina exire conabatur, sed non permittebatur. Fustigatus autem, deuorata euomuit, & sic per proprium foramen exiuit. Sic est de auaro, qui saturatur & impletur iniustis possessionibus: hunc Dominus, vel prædicator, vel confessor cum fuste comminationis æternæ pœnæ quandoque agitare incipit. Cum autem ieiunia & peregrinationes, & similia auarus promittit, ipsum per foramen, quo venit, exire cogit: Cùm satiatus fuerit, arcta- Iob.20.b bitur, &c. Canis ergo deuorata euomit, dum auarus in- Ibidem. d iusta restituit: Diuitias, quas deuorauit, euomet, &c. sic autem fustem damnationis euadet. De secundo dicitur D hic: *Manducauerunt, & saturati sunt, &c.* Saturati autem septem panibus fuerunt, qui Dominum triduo sustinuêre. Septem panes secundum Glos. sunt septem dona Spiritus sancti, quibus saturamur in solitudine Ecclesiæ post triduum confessionis, contritionis, satisfactionis, de quo triduo: Deus Hebræorum vocauit, vt eamus viam trium Exod.5.a dierum in solitudine. Sed heu quidam pecuniis, & laboribus suis emunt sibi famem animæ non saturitatem. De quibus: Quare appenditis argentum non in panibus, Isai.55.a & laborem vestrum non in saturitate? Qui ergo est in saturitate animæ laborans, ad Deum, qui hos panes habet, veniat: Venite ad me omnes. &c. Mat.11.d Bernardus: Caro clamat, ego decipiam, mundus clamat, ego deficiam, diabolus clamat, ego interficiam: Christus, ego reficiam. Ad quem ibis? quem sequeris? De tertio: Beati qui esu- Mat.5.a E riunt, &c. Vere saturabuntur melle dulcissimæ gratitu- Psal.80.d dinis. Psalmus: De petra mellis saturauit eos. O petra 1.Cor.10.a pretiosa: Petra autem erat Christus. De qua etiam dicitur: Suxit mel de petra, oleumque de saxo, &c. Deut.32.b Gaudium enim, quod habetur in cœlo de Christi diuinitate, significatur in melle. De humanitate vero in oleo: Saturabuntur ergo in cœlo, qui esuriunt iustitiam in mundo. Qui autem temporalium voluptatum siliquis sicut porci saturantur, mellis æterni saturitate priuantur: Anima saturata calcabit fauum, Prou.27.a sicut certè econtrario anima, quæ hic paululum mellis æterni dulcedinẽ prægustat, siliquas porcorum calcat. Gregorius: Si quis vero cordis ore gustauerit, quæ sit illa dulcedo cœlestium præmiorum, quæ habent illi benedicti chori Angelorum,

gelorum, quæ incomprehensibilis visio Trinitatis, huic A quam dulce sit, quod intus videt, tanta in amaritudine videtur esse quod foris sustinet. De quarto: Ego quoque (Prou.1.d) in interitu vestro ridebo, &c. vsque comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur. Hic dicitur de damnandis. Qui ergo malis consiliis contra proximos saturari non possunt in mundo, malorum consiliorum pœna saturabuntur in inferno. Saturabuntur vtique non melle beatitudinis, sed felle æternæ amaritudinis. Panis (Iob.20.b) eius in vtero eius vertetur in fel aspidū. Intrinsecus autem saturabuntur tormentorum multitudine, quæ non solùm damnati homines, sed etiam Angeli, & sancti tormenta videntes saturantur. Vnde de occisis gladio de ore Christi procedente, dicitur: Omnes aues cœli (Apoc.19.d) saturatæ sunt carnibus eorum. Interlinearis, id est, omnes sancti delectati sunt de pœnis eorum. Benè autem dicit, de carnibus, quia non solum anima, sed etiam B caro punietur post resurrectionem: Dabit ignem & (Iudith.16.e) vermes in carnes eorum, vt vrantur, & sentiant vsque in sempiternum.

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

(Matt.7.c) OMnis *arbor quæ non facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur.* Volens Dominus noster populum Iudaïcum rudem, & animalē retrahere à malo sub similitudine arboris nō producentis fructum, quæ ratione suæ sterilitatis excidetur, & in ignem mittitur, cuilibet malo non natura, sed effectu voluntatis prænunciat decisionem, & combustionem æternæ damnationis, cum dicit in verbo proposito: *Omnis arbor, quæ non facit fructum, excidetur, &c.* In quo quidem verbo ordinatè proceditur. Nam primo describitur peccatum ad interiorem originem, quam habet ex arrogantia mentis. Secundo quantum ad exteriorem cōsummationem, quam habet in complacentia operis. Tertiò quantum ad finalem ordinationem, quam habet in gehenna ignis. Et sic peccatum licèt occasionem habuerit à fraudulentia hostis, originem tamen habuit ab arrogantia mentis, consummationem in complacentia operis, siue in concupiscentia carnis, & ordinationem in gehennam ignis. Primò ergo describitur peccatum, quantum ad interiorem originem, quam habet ex arrogantia mentis, cum dicit: *Omnis arbor*, scilicet mala non natura, sed mentis arrogantia. Vnde Glos. Voluntas vniuscuiusque est arbor mala, vel bona & sicut arbor radicatur in terra, sic voluntas in anima manente integra natura affectu voluntatis corrumpitur, vel in melius mutatur. Secundo describitur peccatum, quantum ad exteriorem consummationem, quam habet in complacentia operis, siue concupiscentia carnis, cum subdit: *Quæ non facit fructum*, Glos. fructus arboris malæ sunt opera carnis, scilicet fornicatio, luxuria, auaritia, &c. quos fructus non nisi mala voluntas facit. Tertio describitur peccatum, quantum ad finalem ordinationem, quam habet in gehenna ignis E cum subinfert: *Excidetur & in ignem mittetur.*

Dicit ergo: *Omnis arbor.* Vbi describitur peccatum quantum ad interiorem originem, quam habet ex arrogantia mentis. Illa enim arbor affectu voluntatis corrupta, est causa & origo malorum operum. Primo quæ est adulterina, quia non inserta diuino nutu in horto Ecclesiæ. Secundo quæ est arida, quia non perfusa superno fluxu, siue stillicidio gratiæ. Tertio quæ est infœcunda, qui non humano promota cultu, vel exercitio iustitiæ. Primo illa arbor est causa fructus non boni, quæ est adulterina, quia non inserta diuino nutu in horto Ecclesiæ. Vnde & est de hodierno Euangelio: (Matt.7.c) *Numquid colligent de spinis vuas, aut de tribulis ficus?* Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructum malum facit. Nunquid colligent de spinis infidelitatis vuas veritatis fidei, quas Christus in nobis sitiuit? Certè non. Quia sicut vuæ non sunt de spinis, sed de vite, sic veritas fidei non est de spinositate infidelium, sed de vera vite, quæ est Christus. Aut de tribulis paternæ traditionis colligunt ficus, id est, dulcedinem sanctæ conuersationis, quasi dicat non, & expositio extrahitur de Glossa, quæ dicit, spinæ tribuli sunt hæretici à quibus nullus sapientium veritatem, vel sanctitatem poterit inuenire, sed contendunt & cruentant approximantes. Sic omnis arbor bona, quæ est inserta à Deo per fidem corpori Ecclesiæ fructum bonorum operum facit. Mala autem arbor, propter vitiositatem degenerationis quam accipit à primo parente nisi inseratur corpori mystico Christi, malos fructus facit, quia inutiles, nec digni remuneratione. Nam sine fide impossibile est placere Deo. (Heb.11.b) Et de hoc similiter potest exponi illud quod dicitur: Destruxit me vndique & quasi arboris euulsæ abstulit spē (Iob.19.b) meam. Secundo illa arbor est origo malorum, quæ est arida, quia non perfusa cœlesti influxu, siue stillicidio gratiæ: Vidēs Christus fici arborem vnam, venit ad eam (Mat.21.b) & nihil inuenit in ea, nisi folia tantum. Et ait: Nunquam ex te nascatur fructus in sempiternum, & arefacta est continuo ficulnea. Per fici arborem potest intelligi homo deditus dulcedini mundanæ, qui dicitur esse secus viam in via carnis, & non in via spiritus, ad quam veniens Iesus pedibus Euangelij, & nihil boni operis inuenit in ea, nisi folia tantum, id est, vanas traditiones philosophorum, siue fructu iustitiæ & ait ad illam: Nunquam ex te obstinata in malitia nascatur fructus boni C operis in sempiternum, immò propter duritiam & impœnitens cor tuum, te damno æternæ sterilitati, subtrahendo aquam cœlestis gratiæ, & arefacta est continuo ficulnea. Tertio illa arbor est origo mali operis, quæ est infœcunda: quia non mota humano cultu exercitio iustitiæ. Vnde: Arborem fici habebat quidam plātatam in (Luc.13.b) vinea sua. Et sequitur: Qui dixit ad cultorem vineæ, succide ergo illam, vt qui terram occupat. At ille respondens, dixit: Dimitte illam & hoc anno vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora & si fecerit fructum, sin autem succidam eam in futuro. Per arborem illam potest intelligi, qui in operibus virtutis non se exercet, cui minatur Dominus succisionem, succide ergo illam, vt quid terram occupat, vbi Glossa: Terram occupat, qui locum, quem tenet, bonis operibus non exercet, & exemplo prauitatis præstat impedimentum cęteris, ne calore D solis calescant. At ille respondēs, dixit illi: Dimitte illam & hoc anno, patienter eam expectando, vsque dum fodiam Apostolicis ligonibus circa illam exterius excitando & mittam stercora, id est, mala & abominationes, quas facit, reducam ad memoriam, vt de superbia in humilitatem reuocetur. Et si fecerit fructus bonę operationis, gratia compunctionis, quasi de putredine stercoris excitatum bene. Sin autem succidam eam in futuro per æternam damnationem. Vnde Glossa: Peccata carnis, stercora sunt, quæ mittuntur ad radicem arboris, quādo prauitatis conscientia tangitur cogitationis memoria, & dum inde pœnitet, quasi per tactum stercoris redit ad fœcunditatem operis.

Secundò in verbo proposito describitur peccatum quantum ad exteriorem consummationem, quam habet in complacentia operis, cum subditur: *Quæ non facit fructum bonum.* Vt autem melius deueniamus in notitiam fructus mali, præuideamus conditiones fructus boni, quia postea per oppositas cognitiones faciliter cognoscemus fructus mali operis. Eo quod opposita iuxta se posita magis elucescunt. Ille autem humanus fructus est bonus. Primo qui habet pulchritudinem speciositatis, puritatis, & munditiæ delectantis visum. Secundo qui habet suauitatem mansuetudinis & placentiæ, dulcorantis gustum. Tertio qui habet vtilitatem charitatis & beneuolentiæ, informantis effectum. Ita per oppositum omne peccatum habet consummationem exte- (Conditiones boni fructus.)

rius.

riùs in complacẽtia operis.quando humanus fructus suũ opus similitudinẽ mali fruct⁹ arboris maturatur. Primo habet putredinem,siue fœditatẽ carnalis lasciuiæ,cõtristantis visum.Secundò habet acerbitatem furoris & iracũdię,amaricantis gustum.Tertio habet venenositatem cordialis inuidiæ, deformantis affectum. Primo ille est malus humanus fructus,qui habet putredinem,siue fœditatem carnalis lasciuiæ,contristantis visum.Vnde:Ventus vrens siccauit,fructus eius emarcuerunt,& arefactæ sunt virgæ roboris eius, ignis comedit eam, & nunc transplantata est in deserto in terra inuia.Ventus vrens carnalis lasciuiæ siccauit fructus eius venustatis, & emarcuerunt & arefactæ sunt virgæ, & pullulationes, roboris & virtutis eius.Nihil enim inter omnia peccata tantum reddit hominem eneruatum & putridum, sicut peccatum luxuriæ. Vnde luxuriosi immundis animalibus(sicut sunt porci, & iumenta putrefacti in stercore suo, & huiusmodi)assimilantur: & talis planta merito transplantata est in deserto spinositatis vitiorum, & in terra inuia carnis,in qua non potest producere, nisi fructus putridos & carnales,quorũ aspectu ita abominatur Deus,& purissimi eius Angeli,& sancti homines, sicut aliqui homines naturaliter generosi, & nobiles abhorrent aspectum pomi, siue fructus putridi & verminosi. Secũdò ille fructus humanus est malus,qui habet acerbitatem furoris, & iracundiæ amaricantis gustum. Vnde: Fructus eorum inutiles,& ad manducandum acerbi & nihil apti. Fructus eorum, scilicet qui sunt iracundi, sunt inutiles: ipsis propter subuersionem rationis, & acerbi aliis ad manducandum propter furorem, ad nihil apti, nisi ad subuersionem animorum ipsorum,vel aliorum. Vnde Glossa super illud:Vir iracundus suscitat rixas,dicit sic: Ianua omnium vitiorum est iracundia,quæ clausa virtutibus intrinsecus datur requies, aperta ad omne facinus armabitur. Tertio fructus humani operis est malus,qui habet venenositatem cordialis inuidiæ deformantis effectum. Vnde: Conuertistis amaritudine iudicium,& fructum iustitiæ in absinthium. Conuertistis in amaritudinem dolositatis, & malitiæ iudicium discretionis rectæ & fructum iustitiæ,& pietatis in absinthium in venenum malignitatis & inuidiæ.Ad occidendum humanum genus, nullum absinthium,nullum fel amarius, & nullum venenum peius malignitate inuidiæ. Nam ex venenosæ fructu inuidiæ Iudæorum,occisus est Filius Dei,multi sancti & homines iusti.

Ezec.19.d
Sap.4.b
Prou.15.e Idem sup. ser.1.Dom.1. post Pent.
Amos.6.d

Tertiò in verbo proposito describitur peccatum, quantum ad finalem ordinationem, quam habet in gehenna ignis, cum subinfert: ***Excidetur & in ignem mittetur.*** Iste ignis ad hoc,vt perfectè ordinetur peccatum per punitionem primo est inextinguibilis, propter continuationis perpetuitatem. Secundo intolerabilis propter vehementissimi doloris acerbitatem. Tertio ineuitabilis,propter diuini rigoris seueritatem.Et sic ista pœna in qua deformitas peccati ordinabitur,est summa,& perfecta & nulla alia, eo quod perpetuò dolorosa, nec poterit declinari ad modicam morulam. Primo ignis in quo deformitas ordinabitur, est inexguibilis, propter continuationis perpetuitatem. Vnde: Tunc dicet Rex his, qui à sinistris sunt: Discedite à maledicti in ignem æternum.Dignum & iustum est,vt peccatores,qui à sinistris sunt,id est, præsentia quandiu vixerunt ardenter amauerunt,secundum quòd exponit Glossa,pœna æterna puniantur. Nam tanta est offensa quantus est ille, qui offenditur, sicut patet quod maiorem offensam committit,qui iniuriatur regi, quam qui iniuriam facit alteri homini. Deus ergo offensus cum sit infinitus & æternus,ergo & pœna,& punitio respondens tali offensioni debet esse æterna.Secundo ille ignis in quo deformitas culpæ ordinabit est intolerabilis, propter vehementissimi doloris acerbitatem. Vnde in Psalmis:Ignis, grando,nix,glacies,spiritus procellarum,pars calicis eorum:quoniam iustus Dominus & iustitias dilexit,æquitatem vidit vultus eius. Iusto enim iudicio secundum quòd colligitur ex Scriptura quatuor elementa non distincta, sed confusa creduntur in inferno esse ad perfectam punitionem damnatorum,vt omnis creatura exardescat in tormentum contro iniustos, & armetur in vltionem Creatoris, & per eadem puniantur, ex quibus constituuntur,Nec talis confusio pœnam minuit,sed auget. pro eo quod actio elementorum mutua post resurrectionem cessabit, cum cesset generatio & corruptio, & numerus electorum sit completus: manebit tamen eorum actio contra corpora damnatorum, quia ad hoc omnis virtus eorum dirigetur, non vt intendat multiplicare speciem, sed vt secundum imperium Creatoris vindicet diuinam iniuriam, quæ quidem fiet affligendo humanam naturam. Tertio ille ignis in quo deformitas culpæ ordinabitur,est ineuitabilis propter diuini rigoris seueritatem. Vnde ignis succensus est in furore meo,& ardebit vsque ad inferni nouissima. Rigor diuinæ iustitiæ, ad quem pertinet malefactorem punire, accendetur in die iudicij ad vltionem peccatorum: quia ignis indissolubiliter alligabitur animæ peccatrici, & in eo anima tanquam in carcere includetur,& propter hoc ad quemcunque locum inferni anima declinauerit,pœnam ignis sentiet, quia iste ignis ardebit vsque ad inferni nouissima. Rogemus.

Ignis gehennæ.
Mat.25.
Psal.10 b
Deut.32.d

SERMO II.

OMnis arbor quæ non facit fructum bonum,&c. Plenũ formidine est hoc verbum. Considerandum autem,quod Dominus in Euangelio sub metaphora arboris infructuosæ, quatuor mala ostendit circa damnationem impij. Ostendit enim quod culpa est inexcusabilis, sententia ineuitabilis, pœna interminabilis, gratia irrecuperabilis. De primo: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua,&c.Nota parabolam. Ficus sterilis, est malus Christianus, fructus, quem Dominus eius quærit & non inuenit, est, de quo dicitur: Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia & veritate. Tres autem anni sunt tres ætates,puerilis, iuuenilis,virilis,quartus est senectus, qui sæpè additur homini, vt plenè probetur. Sed ecce miser senex, non pluit super terram cordis tui annos tres, & menses sex. Vtinam salutem in vltima parte anni pluuiam gratiarum, vel lacrymarum reciperes, vt sic fructus facere posses. Circa ficum oditur, dum Christus propter hominem perforatur.Psalmus:Foderunt manus,&c. Stercus quoque mittitur, dum putrefactio futura homini ad mentem reducitur: Si ascenderit in cœlum superbia eius,& caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine erit. Quicunque post tantas inducias,& curas non fecit fructum, inexcusabilis est. Ambrosius: Quò indulgentior liberalitas,eo inexcusabilior pertinacia.De secundo: Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Securis sententiam significat.Securi porci mactantur.Peccatores autem sunt porci diaboli: Mitte nos in gregem porcorum. Malæ radices,mali parentes. Mali rami sunt mali filij & nepotes. Item malæ radices sunt primi vitiorum inuentores. Rami sunt eorundem vitiorum sequaces. Et iam securis diuini iudicij ad radicem venit, dum inuentorem superbiæ Luciferum, inuentorem inuidiæ Cain percussit. Et sic ostende de inuentotibus aliorum vitiorum.Patet ergo quod impossibile est ramos euadere, ex quo securis sic cœpit radices ferire: Confringentur enim rami in consummatione, &c. Si ergo fructum bonum non facis,timendo est tibi hæc securis. Ambrosius:Væ mihi,si non peccata mea deleuero, &c. Require in sermone:***Benedictus qui venit.*** De tertio dicitur hic:***Omnis arbor,quæ non,&c.*** O quantus ignis erit, quando omnes steriles arbores,omnes simul impij ardebunt in inferno, sicut patet, quando nemus incenditur, & tot milia arborum simul ardebunt, & quanto plures tanto horribiliùs: Secundum enim ligna siluæ, sic ignis ardescit. Et vbi est silua in mundo, quæ habeat tot arbores,quot sunt peccatores in inferno, scilicet hæretici, raptores, vsurarij, &c. Vnde de gehenna

Mat.7.c
Luc.13.d
Ephes.5.c
Psal.21.c
Iob.20.a
Luc.3.b
Mat.8.d
Sap.4.a
Eccl.28.b

Isa.30.g dicitur: Præparata, profunda & dilatata, nutrimenta eius ignis, & ligna multa. Præparata, vt citò recipiat; profunda, vt nullus exeat; dilatata, vt omnia capiat. Ibi cum arbore cortex, & rami simul ardebũt, id est, anima & corpus, prius aridi per peccata fuerunt Bernardus: Singulis membris, quæ arma fuerunt iniquitatis, singula debetur pœna, pro qualitate, vel quantitate commissi. In quo autem membro Creator plus offenditur, peccator grauius torquebitur. De quarto: Videns fici arborem
Mat.21.b vnam secus viam venit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te nascatur fructus in sempiternum. Ficus hæc significat malum Christianum, ad quem iudex Dominus venit in morte: Qua hora
Luc.12.e ra non putatis, &c. Væ si tunc Dominus non inuenerit fructum bonæ vitæ, sed folia tantum verborum: tunc certe maledicitur, vt nunquam ex ea nascatur fructus pœnitentiæ in æternum. Et nunc ergo nunquam gratiã Dei poterit recuperare, quando vltra non poterit pœnitere. Ioannes Chrysostomus: Nec resistendi virtus, neque fugiendi facultas, neque pœnitentiæ locus, neque satisfactionis tempus erit, ex angustia omnium rerum nihil remanet nisi luctus. Fac ergo fructum in mundo,
Eccl.9.c quia non poteris in inferno: Quæcunque potest manus tua, instanter operare, quia neque opus, neque ratio, neque scientia, neque sapientia erit apud inferos, quò tu properas.

SERMO III.

Mat.7.c OMnis arbor mala fructus bonos facit. Bona arbor est bonus homo: bonus fructus bona vita. Fructus autẽ bonitas probatur vtilitate, multiplicitate, delectabilitate, durabilitate. Vtilitas in retributione, multiplicitas in operatione, delectabilitas in deuotione, durabilitas in consummatione & perseuerantia additur. De pri-
Ioan.4.e mo: Qui metit, mercedem accipit, & qui congregat fructum in vitam æternam. Ecce vtilitas fructuum spiritualium in vita æterna. Congregat autem quidam fru-
Ier.21.d ctum in mortem æternam: Visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum dicit Dominus, & succendam ignẽ in saltu, &c. Quo modo ignis in saltu inferni ardeat, require supra in proximo sermone. Item congregant quidam in vitam transitoriam, qui hic recipiunt mercedem, qui tantum causa timoris seruilis, vel amore laudis, vel rei temporalis, vel in statu peccati mortalis, bona opera faciunt. De quibus: Sapientiam & disci-
Sap.1.b plinam, qui abiiciunt, infelix est & vacua spes illorum, & labores illorum sine fructu & inutilia opera illorum, scilicet ad vitam æternam. Item alij congregant fructus in mortem, in vitam non transitoriam, sed æternam, qui secundum opera meritoria faciunt sicut animæ sanctæ:
Ibidem.c Felix sterilis, &c. vsque habebit fructum, id est, ani-
Ioan.15.b marum sanctorum. De secundo: In hoc clarificatus est Pater meus, vt fructum plurimum afferatis. Parum curares de arbore, quæ non afferret nisi duo vel tria poma, similiter de agro non ferente nisi duo, vel tria grana. Sic & tu, si non vis contemni à Deo, non paucos, sed multos bonorum operum fructus ferre debes: In omni bono opere fructificantes. In omni vtique bono opere, & etiam omni membro fructificandum est. Arbor enim multum fructum habere non potest, nisi in multis ramis: multi fructus sunt multa bona opera, multi vero
Luc.7.f rami sunt multa corporis membra. Certè Maria Magdalena multos fructus in multis ramis habuit, quando multa opera bona in multis membris exhibuit. Pedibus enim accessit, oculis fleuit, crinibus tersit, ore osculum dedit, manu vnxit, corde dilexit. Augustinus: Lacrymis irrigat, tergit crinibus, vngit vnguento, quid mi-
Psal.66.a raris, terra dedit fructum suum. Fructus autem non multiplicatur, nisi terra cordis, vel voluntaris fuerit,
Mat.13.a valde bona: Aliud vero cecidit in terram bonam. De ter-
Iud.9.b tio dicebat arbor fici: Nunquid possum dulcedinem meam deserere, fructusque suauissimos, vt inter cætera ligna promouear? Ita spiritualis homo dulces fructus bonæ vitæ non libenter deserit inter ligna siluarum, id est, inter malos & infructuosos, qui in operibus promoueatur bonis, Bernardus: Gustato spiritu, decipit omnis caro, affectanti cælestia, terrena non sapiunt, æternis inhianti, fastidio sunt transitoria. Considerandum autem est, quod fructus delectabilitas est ex colore, ex odore, ex sapore. Sed & fructus bonæ vitæ delectabilitas est ex colore pulchræ conuersationis: Quasi rosæ plan- *Eccl.39.b*
tatæ super riuos aquarum fructificate. Aquarum, id est, lacrymarum, vel aduersitatum. Rosæ sunt martyres, quorum pulchritudinem in amore, & sanctitate imitari debemus. Item ex odore bonæ opinionis: Flores marty- *Eccl.24.?*
rum, id est, virtutes fructus odoris, & honestatis per effectum. Item ex sapore mellifluæ deuotionis: Breuis *Idem.11.a*
in volatilibus apis, &c. Sicut apis colligit fructum de floribus diuersarum arborum: sic & nos considerando & imitando virtutes diuersorum sanctorum. Sed quidam non quærunt flores, sed stercora hîc hominum infirmorum ad trahendum. De quarto: Posui vos, &c. *Ioan.15.e*
vsque & fructus vester manet. Manere est durabile esse, vt non citò putrescat per vitium, vel pereat sicut fructus Ægypti. Psalmus: Dedit ærugini fructus eorum, *Psal.77.e*
& labores eorum locustis, & occidit in grandine vineas eorum. In ærugine luxuria: in locusta superbia: in grandine auaritia intelligitur. Si ergo vis fructum tuum manere, debes Ægyptum, id est, mundum fugere. Ioannes Chrysostomus: Sicut difficile est arborem *Exemplum.*
iuxta viam positam, fructum suum vsque ad maturitatem seruare: sic difficile est virum fidelem iuxta mundum viuentem, in actibus suis iustitiam immaculatam vsque ad finem tenere.

DOMINICA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

VOCAVIT *illum & ait illi. Quid hoc audio de te, Redde rationem villicationis tuæ.* Dominus noster iustus iudex viuorum, & mortuorum in punitione cuiuslibet peccatoris, qui nomine illius villici potest *Luc.16.a*
designari, eo quod peccator est dissipator bonorum Dei, more cuiuslibet iusti iudicis tria proponit in proposito. Primo præmittit citationem. Deinde insinuat incusationem. Postremo exigit satisfactionem. Primo notatur citationis præmissio cum dicit: *Vocauit illum, & ait illi.* Secundo incusationis insinuatio, cum subdit: *Quid hoc audio de te.* Tertio satisfactionis postulatio, cum subinfert: *Redde rationem villicationis tuæ.*

Citat siue vocat nos Deus, vt ad suam curiam cęlestis patriæ ire debeamus, tripliciter. Primo, verbo sanctæ prædicationis rationalem informantis. Secundo, beneficio continuæ administrationis concupiscibilem allicientis. Tertio, flagellis correptionis pœnitentiæ irascibilem deterrentis, vt qui insensibiles sunt & nolunt erudiri per documenta, nec allici per beneficia, sensibiles deterreantur per flagella. Primo vocat siue citat nos Deus verbo Euangelicæ prædicationis, vt illuminet. Vnde: Ite ad exitus viarum & quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias. Per istas nuptias, secundum Glossam, signatur sacramentum incarnationis, per quod Deus Pater filio suo Ecclesiam tanquam sponsam copulauit, ad quas nos vocat dum suos prædicatores mittit, dicens: Ite tanquam Euangelici prædicatores, ad exitus viarum, vbi sunt errores gentium, & defectus actionum, secundum quod dicit Glossa: Et quoscunque inueneritis, id est, cuiuscunque conditionis, quia nulla est acceptio personarum apud Deum: sed in omni gente & in omni populo, & in omni conditione beneplacitum est illi. Vocate tuba Euangelicæ prædicationis, ad nuptias, id est, ad mysterium fidei. Se-

cundo vocat nos Deus beneficio continuæ administrationis, vt alliciat. Vnde: Vocabis me, & ego respondebo tibi, operi manuum tuarum porriges dexteram. Vocat Deus, cum muneribus præuenit, vt collatis beneficiis, quasi emissis vocibus ad se ducere studet. Respondet enim homo, quando digna opera iuxta percepta munera reddere festinat, eo quod misericors Deus operi manuum suarum, id est, homini formato manu suæ potentiæ porrigit dexteram suorũ beneficiorum. Nam cælum fecit ad dandam ei lucem in die, vt ibi operaretur, tenebras in nocte, vt quiesceret, & vtilem vicissitudinem temporum. Aërem fecit vt præberet ei vtilem calorem, & omne genus auium ad suum seruitium ministraret. Aquam fecit, vt potum sibi tribueret, & sordes sibi purgaret, arentia irrigaret, & diuersitatem piscium ad suum esum nutriret. Terram fecit, vt eum portaret pane confortaret & vino lætificaret. Totus mundus seruit homini: quia factus est pro homine, vt ipse seruiat ei, qui fecit mundum & hominem. Ergo sentis beneficium continuę administrationis: redde debitum bonę operationis, alioquin de ingratitudine iuste poteris argui. Tertio vocat flagello correptionis, vt deterreat. Vnde: Exi in vicos & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. Dico enim vobis: quia nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabunt cœnam meam. Exi in vicos, vbi sunt diaboli tentamanta, secundum Glossam, & sepes, vbi sunt inutilia incitamenta vitiorum, & compelle intrare infirmitatibus, & calamitatibus præsentis vitæ. Et hoc est, quod dicit Glossa: Qui enim huius mundi aduersitatibus confracti ad amorem Dei redeunt, à præsentis vitæ desideriis corriguntur, quia non nisi compulsi intrãt, vt impleatur domus mea cœlestis patrię. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. Glossa: Quidam vocantur & contemnunt: quia donum intellectus accipiunt, sed opere non implent, & talibus qui insensibiles sunt ad documenta, & beneficia, bonum est vt frangatur infirmitatibus, aduersitatibus, & huiusmodi: vt quos præsens vita, siue Ægyptus, secundum Gregorium, oppressit blanditiis adiuuet prement: & dum Deus vocat, cruciatus impellat, quia dum affligit, expedit. Nam dum violentiam ingerit, festinare ad superna compellit. Vnde dum populus Israëliticus à Moyse vocabatur, à Pharaone affligebatur, vt videlicet alter vocando traheret, alius sæuiendo impelleret. Felix, inquam, talis necessitas, quæ ad meliora cumpellit secundum beatum Augustinum. Secundo in verbo proposito notatur incusationis insinuatio, cum subdit: *Quid hoc audio de te*, quasi dicat valde grauiter incusatus es mihi. Nam audio de primo arrogantium detestabilis inobedientiæ contemnentis celsitudinem immensæ potentiæ: vnde in Psalmis: Auerterunt se, & non seruauerunt pactum quemadmodum patres eorum conuersi sunt in arcum prauum. In ira concitauerunt eum in collibus suis, ad ęmulationem prouocauerunt. Audiuit Dominus & spreuit, & ad nihilum redegit valde Israël. Ecce quod isti maligni, & inobedientes ad nihilum redacti sunt in conspectu Dei: timentes autem Dominum, & obedientes eius præceptis tanquam amicos glorificat, & exaltat ad magnificentiam amicitiæ, & amoris in præsenti quantum ad dona gratiæ; & in futuro, quantum ad donum gloriæ. Vnde homo nisi obediat Deo humiliter, nunquam dignus est ab eo honorari: immo pro nihilo tanquam stercus reputari. O amabilis virtus, mansuetudo obedientiæ quæ humiles ad tantam nominis excellentiam sustollit, vt potius Dei amici, quam famuli denominentur. Et ô detestabile vitium, arrogantia inobedientiæ, quæ de Angelo fecit diabolum: de innocente peccatorem. Secundo audio de te maleuolentiam impietatis, & inuidiæ effundentis sanguinem humanæ naturæ. Vnde: Reliqui vero tenuerunt seruos eius, & contumeliis affectos, occiderunt. Rex cum audisset iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos. Reliqui non tantum contempserunt venire ad fidem, immo tenuerunt seruos Dei Apostolos & contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cum audisset vocem sanguinis ad se clamantis de terra, iratus est, id est, secundum Glossam, cum tranquillitate iudicans in vltione exarsit, & missis exercitibus suis Romanis sub Tito & Vespasiano, sicut dicit glossa, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum, scilicet Ierusalem succendit: cum Ierusalem inde sit constructa extra portam, vbi Deus crucifixus fuit; apparet illam Ierusalem ex toto fuisse incensam & destructam: secundum quod dici glossa, super illud: Non relinquent in te lapidem super lapidem, vel missis exercitibus suis, id est Angelis: secundum glossam, per quos iudicium exercebit: perdidit homicidas, id est, sanctos persequentes, & ciuitatem succendit, id est, carnem, in qua habitauit, in gehenna cremabit. Tertio, audio de te demulcentiam carnalis lasciuiæ subuertentis imaginem diuinæ essentiæ. Vnde in Psalmo. Tentauerunt Deum, vt peterent escam animabus suis & sequitur: Ideo audiuit Dominus & distulit, & ira succendit in Iacob, & ira Dei in Israël. Iudæi carnales & gulosi statim, vt passi sunt famem, appetierunt esse in terra Ægypti super ollas carnium, nec adhuc sufficit eis peccare peccato gulæ, concupientis carnalia delectamenta Ægypti: immo apposuerunt adhuc peccare ei peccato diffidentiæ & blasphemiæ: male loquentes de Deo, quod nõ posset eis parare mensam in deserto. Ideo audiuit Dominus hanc vocem, & displicuit: sed tãquam misericors distulit, disponens omnia suauiter quousque escæ essent in ore eorum, vt experirentur nihil esse impossibile apud Deum: & postea tanquam iustus puniuit eos, cum ira Dei descendit super eos. Vere gulosi quorum Deus venter est, tanto impetu ad cibum bestialiter feruntur, vt nihil cogitent de Deo, sed tantummodo quo modo possent suum ventrem colere & adimplere, quorum gloria in confusione est, propter rancoris subuersionem.

Tertio in verbo proposito notatur satisfactionis postulatio, cũ subinfert: *Redde rationem villicationis tuæ*: postulat Dominus satisfactionẽ, vt quilibet reddat rationẽ principaliter de tribus. Primo de immundis cogitationibus cordis. Secundo de vanis, & duris sermonibus oris. Tertio de malis, & prauis maleficiis operis. Primo homo tenetur reddere rationem de immundis & peruersis cogitationibus cordis. Vnde: Omnes astabimus ante tribunal Christi & sequitur: Vnusquisque nostrum reddet rationem pro se Deo. Quis enim non timebit stare ante tribunal istius iudicis, qui scrutatur cogitationes, ponderat affectiones, examinat intentiones, & quærit de peruersis cogitationibus, immundis affectionibus, & malis intensionibus rationem, eo quod nulla ipsum latet cogitatio. Certe tunc latere erit impossibile, apparere intolerabile. Charissimi, si nolumus timere stare ante tribunal tanti iudicis, habeamus cor nostrum mundum & purum, vt sit absque tumore superbiæ, absque liuore inuidiæ, absque ardore auaritiæ, absque torpore acediæ, & vt breuius dicam, absque omni voluntate peccandi. Secundo reddere debet homo rationem de otiosis; & criminosis verbis oris. Vnde: De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines reddent rationem Deo in die iudicij: ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbi tuis condemnaberis. Illud est verbum otiosum secundum glossam, quod sine vtilitate loquentis dicitur, aut audientis: vt de friuolis & fabulis. Vnde si de verbo otioso reddet rationem, quanto magis de verbis criminosis, certe ex verbis bonis homo iustificabitur, & ex verbis malis homo condemnabitur: quia mors, & vita in manu linguæ, secundum Salomonem: Si nolumus condemnari ex verbis nostris in die iudicij, habeamus in ore nostro verba dulcia, non dura: humilia, non superba: ædificatoria, non criminosa & detractoria. Tertio debet homo reddere rationem de prauis maleficiis operis. Vnde in symbolo Athanasius: Omnes resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Et in verbo proposito:

Vocauit

Vocauit illum,& ait illi: Quid hoc audio de te: Redde rationẽ villicationis tuæ: Vocauit illum, quando timorem incutit æternæ damnationis secundum Glos.& *ait illi*, dictante conscientia: *Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ*: id est, secundum Glos. cogita dum viuis qualiter debeas operari: vt euadas pœnas æternas. Ideo enim tempore mortis non poteris villicare, id est, operari ad satisfaciendum. Rogemus, &c.

SERMO II.

Luc. 16.a *Redde rationem villicationis tuæ*. Villicus Domini est omnis homo, cui bona sua naturalia, vel temporalia commisit dispensare, de quibus oportet Deo rationem reddere. Reddenda est autem de tribus, videlicet, de malorum commissione, bonorum omissione, de subditorum commissione. De primo: Mat. 12.c De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. O Domine Deus, si reddemus rationem de leuibus verbis, quid erit de grauibus factis? si de quadraginta, quid erit de mille marchis, vel decem millibus. Mat. 18.c Cum cœpisset rationem ponere, oblatus est ei vnus, qui debebat decem millia talenta. Talentum enim est pœnitentia, vel satisfactio, quam soluere tenentur pro peccato. Vnde decem millia talenta, sunt condignæ satisfactiones pro decem mandatorum multiplicibus transgressionibus. De his decem millibus dicitur: Esth 3.c Aman promisit decem millia talenta, vt populus Dei interficeretur. O miser homo, tu proximos interficis corporaliter, non solũ faciendo, vel cõsentiendo, sed etiam subtrahendo. August. Pasce fame morientem: si non pauisti, occidisti. Item interficis spiritualiter, ad peccatum mortale quomodolibet inducendo. Psal. 61.a Psal. Interficitis vniuersi vos, &c. August. Qui in conspectu alterius male viuit, quantum in illo est, illum à quo attenditur, occidit. Aman diabolum significat. Interpretatur enim iniquus in culpa, vel comprimens in pœna. Vt ergo securè occidas, securè male facias. Aman, id est, diabolus pecuniam promittit, quando te sub spe futuræ satisfactionis peccare facit, & promittit decem millia, quando de omnibus Decalogi transgressionibus te, vt securè pecces, de futura pœnitentia, & misericordia præsumere facit. Gregor. Diabolus malorum aliorum facit grauiora, require in sermone suprà. *Princeps mundi, &c.* De secundo dicitur hic: *Redde rationem villicationis tuæ*. Bona in corpore, vel in anima, vel in rebus tibi commissis, quorum non es hæres, vel Dominus, sed villicus, debes ad voluntatem Domini dispensare. Qui enim vires corporis, vel sensus animæ, vel res, vel tempus, vel huiusmodi malè expendit, bona Domini dissipat. Bene dixi, vel tempus. Sicut enim de omni verbo otioso, ita de omni tempore, homo rationem reddet Deo. Anselm. Exigetur à te vsque ad momentum omne tempus viuendi tibi impensum, qualiter fuerit expensum. Sed heu Domine Deus, timendum est: non solum rationem reddemus de bonis dissipatis, sed etiam de lucris bonorum neglectis. Mat. 25.b Venit Dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis, &c. vbi subiungitur, quod ille damnatus est, qui cum talento sibi tradito nihil lucratus est. Quinq; ergo talenta ad lucrãdum data sunt nobis: videlicet, naturæ, fortunæ, potentiæ, scientiæ & gratiæ. Donum fortunæ dico diuitias. De his talẽtis superbire, tam stultum est ac si homo de hoc superbiret, quod esset multis debitis obligatus, cum potius de hoc deberet humiliari. Greg. hom. 9. in Euang. Gregor. Cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tãto ergo esse humilior, &c. De tertio: Heb. 13.e Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. O quàm grauissimam rationem pro animabus reddent prælati: quia pro anima neglecta: 1. Reg. 20.g Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius. Non solum autem Ecclesiastici, sed etiam mũdani iudices rationem reddent pro omnibus animabus iniustè perditis, immò de omnibus iudiciis & factis suis. Vnde bene dicitur Dan. 6.a quod tres Principes erant in regno, quibus Satrapę debebant reddere rationem. Principi sacerdotali ratio redditur in confessione: Principi vniuersali in extrema examinatione: Principi infernali in extrema quadrantis exactione: Et certè non solum iudices, immò & quilibet homo reddet rationem de omnibus animabus per eum seductis & perditis, & præcipuè pro anima propria. Vnusquisque pro se reddet rationem. Rom. 14.c

SERMO III.

Qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Mat. 7.c Considerandum autem est, quod facientes patris voluntatem, à patre exaudiũtur in necessitate: filio coniunguntur in familiaritate: à Spiritu sancto deducuntur in bonitate: à Trinitate admittuntur in immortalitate. De primo: Si quis Dei cultor est & voluntatẽ eius facit, hunc exaudit. Ioan. 9.f Ecce quãdo cæcus illuminatus credit Iesum à Deo patre pro sua illuminatione exaudiri: sic nos pro illuminatione animarum nostrarum exaudimur, si Dei voluntatem facimus in fide: immò & in aliis necessitatibus nos exaudit. 2. Mach. 1.a Dat vobis omnibus cor vnum, vt colatis eum, & faciatis eius voluntatem. Sequitur: Et faciat pacem quo ad peccata. Baruch. 3. Si in via Domini ambulasset, habitasset vtique in pace super terram. Sequitur. Et reconcilietur vobis quo ad seipsum, sicut pater reconciliatus fuit filio prodigo. Vnde: 2. Cor. 5.d Obsecramus vos pro Christo, reconciliamini Deo. Sequitur: Neque vos deserat in tempore malo, quoad diabolum, Psal. 36.d Psalm. Dominus non derelinquet eum in manibus eius. De secundo: Mat. 12.d Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse meus frater, & mater, & soror est. Voluntas Dei est, vt Deũ timeas, Deum ac proximum diligas, caste & munde viuas, & sic de aliis virtutibus. 1. Thes. 4.a Hæc est volũtas Dei, sanctificatio vestra. Masculus faciens voluntatẽ Dei patris, frater Christi est. Heb. 2.c Non confunditur fratres vocare eos, &c. Fęmina faciens volũtatẽ Christi, soror est. Cant. 5.a Aperi soror mea: Frater Dei faciens voluntatẽ Dei, mater Christi est. Ipsum enim à Spiritu sancto cõcipit per fidem & amorẽ, & gestat in vtero castitatis spiritualiter, sicut Maria mater corporaliter. Nihil tibi prodest, quod Maria Christũ pro te gestauit in ventre, nisi tu Christum gestes in mente. Quid mirum cum etiã de ipsa Maria dicat Aug. Materna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi prius Christum corde, quam carne gestasset. De tertio, Psal. 142.c Psal. Doce me facere voluntatẽ tuã, quia Deus meus es tu: spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam, &c. Deducet in conuersatione bona & virtutibus. Psal. 30.a Psal. Propter nomen tuũ deduces me. Glos. de virtute in virtutem. Dei autẽ voluntatem facere non solum est hominis, sed etiã Angelorũ. Psal. 102.d Psal. Benedicite Domino omnes Angeli, &c. Immò etiã Christi est facere voluntatem eius. Ioan. 4.5.e. 6.d Vt faciam eius voluntatem, qui misit me. Hanc maximè fecit pro peccatis moriendo. Isa. 53.d Si posuerit animam suam pro peccato, videbit semen longæuum, & voluntas Domini in manibus eius dirigetur. Si ergo Christus voluntatem patris fecit propter homines, quare miser homo non facit pro seipso: Ecce Angeli Dei, & filij Dei faciunt voluntatem Dei, & tu peccator facis voluntatẽ diaboli. Ora miser, & dic illud: Mat. 6.b Fiat voluntas tua, sicut in cœlo. Glos. Sicut in Angelis, ita & in hominibus, vel sicut in Christo, ita & in Ecclesia, vel sicut in iustis, ita in peccatoribus, vel sicut in mente, ita in carne. De quarto dicitur hic: Qui fecerit voluntatem Dei, &c. vsque intrabit in regnũ Dei. Magna promissio. Sed heu quanta detrimenta facit homo sibi, faciendo voluntatem Domini sui temporalis pro quinque solidis, & nunquam facit voluntatem Domini Dei sui pro regno cęlorum, quod vtiq; recipiet seruus voluntatem Dei faciens. Ephes. 6.a Vt serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate seruientes sicut Domino, & non hominibus: scientes quod vnusquisq; quodcunq; fecerit

fecerit bonum hoc recipiet à Deo. Debet homo primo voluntatem Dei cognoscere. Secundò cognitam facere: Seruus cognoscens voluntatem Domini sui. Tertiò pro facienda Dei voluntate, mala sustinere. Melius est enim vt benefacientes, si velit voluntas Dei, pati, quàm malefacientes. In tribulatione ergo consolatur hominem diuinæ voluntatis consideratio exemplo Christi: Pater mi, si non potest transire calix iste nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Ecce quale speculum patienti est Christus. Bernard. Vtrumq; mihi Domine es, & speculum patiendi, & præmium patientis: vtrumque fortiter prouocat, & vehementer accendit.

Luc. 12. f
1. Pet. 3. c
Mat. 26. d

SERMO IV.

Facite vobis amicos, &c. Quadruplicem amicum habet homo, scil. Deum, Angelum, hominem, diabolum. Habet homo amicum Deum creantem, Angelum dirigentem, hominem, id est, pauperem exorantem, dæmonem persequentem. De primo: Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum regem. O quanta dignatio, quod Rex vult esse amicus pauperis serui. Vere fidelis amicus Rex, qui haberet seruum leprosum, vel phreneticum, qui curari non posset, nisi in sanguine regali balnearetur, & tunc Rex pro ipso sanguinem suum vsque ad mortem effunderet, maximus amicus esset hic. Ita pro peccatoribus lepra vitiorum infectis, & coram Deo phreneticis; fecit Rex æternus fidelis amicus, vt medicamentum eis esset, non vitæ temporalis, sed spiritualis & æternalis. Vnde: Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis. Aug. Fusus est sanguis medici, & factum est medicamentum phrenetici: De secundo Dominus ad sponsam, sc. fidelem animam, ait: Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam. Hortus iste Ecclesia est: Vnde de grano sinapis dicitur. Quod acceptum homo misit in hortum suum, & factum in arborem magnam, & volucres cœli requiescebant sub ramis eius. In horto iam heu infructuosæ herbæ, & plantæ nimis accrescunt: quæ vtiq; extirpatæ in ignem mittuntur. Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. Granum sinapis est Christus, paruum quidem humilitate, sed efficax virtute: quia iam in fide credentium arbor magna facta est: cuius rami sunt exempla & opera, quæ exhibuit pro salute nostra. In quibus volucres cœli, id est, animæ fidelium per contemplationem, & amorē requiescunt. O quàm dulciter in hoc horto istæ volucres prædicando, orando, suspirando, laudando cantāt. Amici sunt auscultantes Angeli, qui in tam dulci cantu psallentium delectantur. Bernard. Intersunt Angeli cantantibus, adsunt orantibus, insunt medentibus, supersunt quiescentibus, ordinantibus, & procurantibus prosunt. Hi amici quanto magis dulcem cantum, & dulciora orationum verba à nobis audiunt, tanto magis amici nostri fiunt: Verbum dulce multiplicat amicos. Vnde ipsi tanquam amici in morte nostra conueniunt ad exequias. Amici enim corporales corpus ad sepulchrum, infernales animam iniustam ad infernum: cœlestes vero iustam ad regnum cœleste deportant: Factum est, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. De tertio amico multa dici possent, quia infidelis & fidelis amicus homo inuenitur. Sed de illis amici, ad præsens videamus, de quibus hic Dominus ait: *Facite vobis amicos, &c.* Isti sunt pauperes, quos de mammona iniquitatis, id est, de diuitiis temporalibus nobis amicos facimus, cum eis in temporalibus subuenimus: Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem & ij, quos habet, separantur. Videte autem vos diuites, quare pauperes amicos debetis facere. Ideo vtiq; vt cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. Honorādi ergo sunt tales receptores. Bernard. Si patrimonium eleemosynis emitur, pauperes non sunt solum audiendi, vt egeni, sed vt patroni exorandi. Sed certè quilibet secundum suas vires dando

Luc. 16. c
Prou. 22. b
Eccl. 6. b
Cant. 8. d
Luc. 13. d
Mat. 13. d
Eccl. 6. a
Luc. 16. c
Prou. 19. a

lucratur hos amicos: Ante mortē benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens, da pauperi. Hoc patet in dimidio bonorum Zachæi, & in calice aquæ frigidæ. De quarto: Omnis amicus fraudulenter incedet. Amicus peccatoris est diabolus. Ambr. Sicut amat gulosus porcellum vt comedat, sic diabolus animam peccatorum vt perdat. Vere fraudulentus esset amicus qui amico propinaret venenum pro vino. Hoc vtique facit diabolus peccatori: Væ qui potum dat amico suo miscens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius. Miseri peccatores in vino momentaneæ voluptatis bibunt fel: Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Inebriat autem diabolus animam, vt aspiciat nuditatem eius. Cum enim vestibus virtutum in vita, & in morte vestimento corporis exuitur, tunc omnino anima nuda aspicitur. Istum nobis de mammona iniquitatis facimus amicum, pauperibus subtrahendo, Angelos verò & ipsos pauperes nobis facimus amicos, pauperibus erogando.

Eccl. 14. b
Luc. 19. b
Mat. 10. d
Ier. 9. b
Abac. 2. c
Deut. 32. b

SERMO V.

Facite vobis amicos, &c. vsque recipiant vos in æterna tabernacula. Tabernacula autem sunt mansiones, de quibus: In domo patris mei māsiones multæ sunt. Recipiuntur autem homines ad mansiones cœlestes per verā afflictionem, per inflictam tribulationem, per piā erogationem, per sincerā dilectionem. De primo: Et statim receptum est vas in cœlum. Vas istud, sicut ibidē dicitur, erat quasi linteum magnum, in quo erant quadrupedia & serpentia, & volatilia, quod ostensum est Petro, & receptum est in cœlum. Linteum, quod de lino tonsionibus & laboribus multis fit, significat pœnitentiam multo labore corporis, & tonsione agendā. Bern. Si vis agere pœnitentiam, punire debes membra, corpus affligere; iudicare teipsum, vt non incidas in manus Dei viuentis. Sed quidam faciunt pœnitentias laboriosas, qui non omnino relinquunt consuetudines prauas. Ideo bene dicitur: Multo sudatum est labore & non exiuit de ea, id est, de anima eius minima rubigo. Ter autē linteū ostensum dicitur, quia in contritione, cōfessione, satisfactione pœnitentia agitur. Quadrupedia verò auaros: serpentia, luxuriosos: volatilia superbos significant. Hi omnes in cælū recipiuntur, quotquot in linteo pœnitentiæ continentur. Aug. Animæ sanctæ, quæ in hoc sæculo, aut per vitæ innocentiā puræ sunt, aut per pœnitentię satisfactionem purgantur, & à Saluatore nostro recipiūtur. De secūdo nota quod cum Tobias flagellatus esset captiuitate, & cæcitate & specialiter vxoris importunitate, dicit: Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiā & præcipe. Reuera enim per tribulationem recipitur homo ad æternā consolationem: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Hi sunt, qui venerunt de tribulatione. Sed quis in vitam æternā recipitur, nisi qui in vita transitoria cum Lazaro mala recipit? Ecce Angeli: Factum est autem, vt moreretur mendicus & portaretur, &c. immò certe à Deo recipitur, qui cum Stephano lapidatur: Domine Iesu Christe suscipe sppiritum meū. Recipiuntur autem in pace, qui cum hostibus animæ, & vitiis pacem non habent viuētes, qui autē cum hostib. animæ, & vitiis pacem habent viuentes, pace carebūt morientes: Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autē abscōdita sunt ab oculis tuis. Quia veniēt dies in te, & circundabūt te inimici tui vallo & circundabūt te, & coāgustabūt te vndiq; & ad terrā prosternēt te, &c. Nota quod, post malā pacē inimici nostri dæmones in morte circūdabūt, exitū obseruādo, coangustabūt, spiritum rapiendo, prosternēt, in inferno detrudendo: De tertio dicitur hic: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*, de diuitiis, quæ iniquè acquirūtur. Vel iniquè, id est, non æquè dispensantur. Cum indignus plus, vel minus, abundet: vel quilibet, vt dicit Glossa: Mammon perdet,

Luc. 16. a
Act. 10. c
Ezech. 24. c
Tob. 3. a
Act. 14. d
Apoc. 7. d
Luc. 16. c
Actor. 7. g
Luc. 19. g

vt per eas deperdantur homines. Sequitur: *Cum defece-* A *ritis, recipiant vos in aeterna tabernacula*, Ecce non gratis pauperi eleemosynam dedisti, sed hospitium aeternum tibi conduxisti. August. Praebe tectum & accipe coelũ, praebe calicem aquae frigidae, & accipe torrentem voluptatis aeternae. Recipe ergo pauperes, vt recipiaris ab eis. Quando enim pauperem recipis, forsitan recepisti eum, qui te recipiet in aeterna tabernacula: Hospitalitatem nolite obliuisci, &c. Vel forsitan recepisti Deum: Hospes eram, & collegistis me. Exemplum de quodam patrefamilias, de quo scribit Gregorius: In homil. 2. feria post Pascha. De quarto: Qui receptus es in turbine igneo, in curru equorum. Currus ignens in quo receptus est Elias in paradisum, est charitas, sine qua nemo in coelum recipitur. August: Inuidere fas non est eis, quę ita perfecta sunt, vt à sponso recipiantur. Currus autem charitatis quatuor rotas habet. Prima est amor B Dei. Diliges Dominũ Deum tuum, &c. Secunda amor tui. Si quis non amat seipsum, &c. Certè qui diligit iniquitatem, odit animam suam, &c. Tertio amor amici: Diliges amicum tuum sicut teipsum. Quarta amor inimici: Diligite inimicos vestros. Quicunque aliqua harum rotarum carueris, in coelum pergere non poteris.

Heb. 13. d
Matt. 25. d
Eccli. 48. b
4. Reg. 1. b
Deut. 6. a
Leuit. 19. d
Matt. 5. g
Luc. 19. f

DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

CVM appropinquaret Iesus Ierusalem, videns ciuitatem, fleuit super illam, &c. Dominus Iesus C exemplo & verbo ad fletum nos prouocat. Exemplo: quia ipse fleuit in praesepio. Hinc de Christo Saluatore nostro cantat Ecclesia.

Vagit infans inter arcta
Conditus praesepia.

Et hic super ciuitatem, & super Lazarum mortuum & in cruce: Cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Verbo, quia dicit: *Quia si cognouisses & tu*. Subauditur, fleres. Vnde interlinearis quasi fleuisses, quae modo exultas. Flente ergo Domino pro nobis, omnes cum ipso flere debemus. Flendum autem est pro culpa, vt ignoscatur: pro gratia, vt obtineatur: pro miseria, vt euadetur: pro patria, vt ad eam D veniatur. De primo: Egressus foras, fleuit amare. Si Petrus pro trina negatione tam amare fleuit, quanto plus tu pro mille negationibus flere debes! Quoties enim mortaliter peccasti, toties opere Deum negasti: Confitétur se nosse Deum, factis auté negant. Sed quia parũ valet fletus oculorum sine conuersione morum, ideò dicitur: Nunc ergò in toto corde vestro conuertimini ad me, dicit Dominus, in ieiunio & fletu, &c. Certè qui esset in domo vndique ardenti, instantissime laboraret eam aquis extinguere: quanto magis ô stulte homo, cum cor tuum, anima tua ardeat flammis vitiorum, extinguere debes aquis fletuum: Super montem assumã fletum: & super speciosa deserti planctum quia igne succensa sunt. Montes sunt praelati & potentes. Desertum est religio vel Ecclesia, cuius speciosa sunt bona opera, boni mores, quibus illi assimilãtur, de quo Psal- E mista dicit: Speciosus forma, &c. Sed stultus homo mortem carnis alienae deflet, non mortem animae propriae. August. sic ait: Culpabiliter se durum ostendit, qui dãna temporalium vel mortem amici deflet, & non dolorem peccati ostẽdit per lacrymas. De secundo: In fortitudine sua directus est cum Angelo, & inualuit ad Angelum & confortatus est, & fleuit & rogauit illũ. Verbũ illud dicitur de lucta, per quam Iacob obtinuit benedictioné ab Angelo sicut legitur Iacob, id est, quilibet fidelis cũ Angelo magni consilij id est Christo luctatur, quãdo insistit desideriis & exercitiis spiritualibus ad virtutes, & deuotionem se disponit. Si autem in luctando, vel rogando fleuerit, benedictionem gratiae obtinere poterit, quam non solum boni, qui per Iacob: sed & mali, qui per Esau significantur deflendo obtinent: Cũque eiulatu magno fleret, motus Isaac dicit ad eum: In pinguedine terrae & rore coeli desuper erit benedictio tua. Isaac significat Christum. Pinguis terra bonam voluntatem. Ros coeli gratiam Spiritus sancti. Vides ergo quomodo fletu vincatur Deus, vnde de lacryma ait Bernardus: Accusantibus inimicis, &c. Require in sermone. *Qui lotus est, &c.* De tertio: Enumeratis multis miseriis dicitur: Facies mea intumuit fletu, &c. Est autem miseria triplex deflenda, videlicet corporalis, propria, & aliena. Vnde cum flente Susanna flebant omnes, qui nouerant eam: Flebam quondã super eo, qui afflictus erat, &c. Si autem flens cum flente proximo, quanto magis flere debes cum flente Christo qui etiam pro te fleuit in patibulo? Bernardus: Fleuit Christus in cruce, &c. Require in sermone. *Colligite, &c.* Item deflẽda est miseria spiritualis, quod hic significatur in fletu Domini, cum dicitur: *Videns ciuitatem, &c.* Ciuitas enim Dei, vel diaboli est homo qui patitur omnia spiritualiter, quae hic dicuntur de Ierusalẽ corporaliter. Item aeternalis: Recedite à me, amare flebo dies occisionis, & conculcationis. & fletuum Occisorũ scil. per mortem aeternam. Conculcantur corpora in sepulchro à transeuntibus, animae in inferno à daemonibus, in iudicio autem simul vtraque à sanctis triumphantibus: Cõculcabitis impios, &c. Et maximè a Christo. Psalmus: Ponam inimicos scabellum pedum tuorũ. Huius triplicis miseriae pericula miser homo nascendo incurrit. Vnde bene flendo nascitur. August. Quid est quod anima non à risu, sed fletu orditur hanc lucem? quod malorum vallẽ ingressa sit prophetat quodam modo. De quarto, Psalmus: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus: Flumina Babylonis sunt mũdi concupiscentiae, vel miseriae. Syon interpretatur speculum, vel speculatio & significat patriam, in qua aeterna speculatio est Trinitatis, pro qua merito flent exules. Psalmus: Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est. Bernardus: Futura non sapis, neque gaudia concupiscis, si non quotidie postulas ea cum lacrymis. Et nota, quod sicut per aquas quilibet in naui faciliter ducitur ad terram: sic in naui poenitentiae per aquam fletuum per torrentem lacrymarum adducitur, quis ad patriam coelestem: In fletu venient, & in misericordia reducam eos per torrentem aquarum in via recta, & non impingent.

Gen. 27. f
Iob 16. e
Ser. 3. in cana Dom.
Iob 30. d
Ser. 5. & 6. Parasc.
Isai. 22. a
Malach. 4. a
Psal. 109. a
Homo cur flendo nascatur.
Psal. 136. a
Psal. 119. b
Ier. 31. b

Luc. 19. f
Hym. in Dom. pass. ad Noct.
Ioan. 11. d
Hebr. 5. e
Mat. 26 g
Tit. 1. d
Ioel. 2. c
Ier. 9. c
Psal. 44. a
Osea 12. b

SERMO II.

SI cognouisses, & tu. Et tu, subaudit, fleres. Quadruplex cognitio te miser homo ad fletum debet prouocare. Si enim cognosceres in transgressione, peccati foeditatem, retributionis aequitatem, redemptionis charitatem, resolutionis siue mortis calamitatem, bene flere deberes. De primo, Psalmus: Iniquitatem meam ego cognosco. O peccator cognosce, sicut Dauid, iniquitatis tuae grauitatem. Psalmus: Sicut onus graue, &c. Item multiplicitatem. Psalmus: Multiplicatę sunt super capillos capitis mei: Peccaui super numerum arenae maris. Item foeditatẽ, quia putredo est omnis iniquitas. Psal. Putruerunt & corruptae sunt cicatrices, &c. Cicatrices sunt vulnera. Glossa: Vulnera sanata sunt per baptismũ, vel per poenitentiam quae putrescũt cum peccato iterum consentitur. O quam foeda, & foetida est corã Deo peccatorum putrefactio. Augustinus: Tam tolerabilius canis putridus foetet hominibus, quam anima peccatrix Deo. Necesse certè est quod homo cognoscat peccata sua. Quo modo enim inimicitiae pacificarentur, quo modo morbi sanarentur, si non esse cognoscerentur? hic certè pacẽ cum Deo, cum Angelis, & quandoq; cum hominibus & curationẽ animae, & quandoque corporis cõsequi non potes, nisi cognoscas per cõtritionem, per confessionẽ peccata tua: Expectauimus pacem & non erat bonũ tempus medelae, & ecce formido: peccauimus enim Domino. O si peccata tua cognosceres, quantum cum Petro flere posses: Egressus foras,

Luc. 19. f
Psal. 50. a
Psal. 37. a
Psal. 39. e
Psal. 37. a
Ier. 8. e
Luc. 22. g

foras,fleuit amare. August.Qui se cognoscunt,&c. Require supra in sermone. *Est puer vnus hic,&c.* De secúdo, Psalmus: Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua. Illa vtique iudicia,de quibus ille habebat diademata multa,& gladium ex vtraque parte acutum,cómendantur cum dicitur:Cùm iustitia pugnat & iudicat iustum iudicium cum diademate coronare bonos, gladio ferire & pugnare contra malos. Cognosce miser homo iudicia Dei nunc in mundo salubriter,ne in iudicio cognoscas tūc inutiliter. Bernard. Cognoscetur certè Dominus iudicia faciens,qui nunc ignoratur misericordiā quærens. O si peccator Dei cognosceret iudiciū,quo fletu flere posset? Vnde de mūdo,aut de anima peccatrice sub figura Babylonis sic dicitur: Quam flebunt & plāgent super illam reges terræ dicentes: Væ,væ,vę ciuitas illa magna Babylon, quoniam in vna hora venit iudicium tuum. Væ pro peccato cordis: Væ pro peccato oris: Væ pro peccato operis. Melius esset hic flere, quam æternaliter. Ibi erit fletus & stridor dentium. De tertio: In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniā ipse pro nobis animam suam posuit. Sicut enim Ionas animā suam posuit vt alij saluarentur in naui: sic Christus,vt in naui Ecclesiæ saluaremur. Quod si homo rectè passionis charitatē Christi agnosceret,quāta Christus amore nostri in capite,in manibus, in pedibus, in dorso,in collo,in facie,in ore, in morte sustinuit, bene flere posset. Ipse enim iudex noster,de cuius morte dicitur per figuram de morte Iudæ: Fleuerunt eum omnis populus Israel planctu magno. Quo modo cecidit potens, qui saluum faciebat populum Israel, &c. Et quis posset transire siccis oculis, quod, lancea militis latus transfixit Saluatoris? Potius tamen flere debet peccator vulnera animæ suæ,pro quibus patitur,quam vulnera,quæ corpus Christi patitur. Filiæ Ierusalē nolite flere super me,sed super vosipsas flete. De quarto, specialiter: *Si cognouisses & tu.* Hæc enim angustia fit homini in morte,vbi inimici dæmones hominem circundant,exitum obseruando, sicut canes circūdant cadauer. Item coangustant, animā rapiendo: Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Item prosternunt in infernum,dicendo: O si homo tātas mortis angustias cognosceret, quo modo fleret. Vnde cum Ezechias audisset se moriturum, conuertit faciem suam ad parietem,& fleuit fletu magno, vt dicitur. Paries significat pœnitentiam peccati,quod diuidit inter nos & Deum. Qui istum parietem manu tetigerit,ipsum propria conscientia, tanquam serpens in morte non mordebit. Quo modo si fugiat vir à facie leonis & occurrat ei vrsus,& ingred atur domum eius & innitatur manu super parietem,& mordeat eum coluber. Leo est iudex: Vrsus est diabolus. Coluber,vt dicit Glossa,est propria conscientia. Per istam enim arctatur homo in morte.

Psal.118.k Ser.3. Dom.4. Quadrag. Apoc.19.c Apoc.18.c Mat.13.c 1 Ioan.3.c Iona 1.d 1.Mach.9.c Ioan.19.f Luc.23.d Thren.1.b Isa.38.a Amos 5.b

SERMO III.

CIrcundabunt te,& coangustabunt te vndique. Inimici, qui animabus hominum ista mala facient, dæmones sunt: qui animas circundant in mundo: coangustāt in extremo: prosternunt in inferno. Circundant in tentatione: coangustant in expiratione: prosternunt in damnatione. Circa primum, nota quam periculosum sit,quando homo circundatur hostibus, & fluctibus, vel ignibus. Et certè misera anima quotidie circundatur inimica malignitate: mundi fluctuosa tempestate: carnis ignea voluptate. De primo, Psalmi. Circundederunt me canes multi,concilium malignantium obsedit me. Canes malignantes, sunt dæmones qui plus animam tuam, quam canes feram persequuntur. Bene autem dicitur: Concilium malignantiū obsedit. Sicut enim castrum ab hostibus ferocissimis, sic anima humana obsidetur à dæmonibus. *Perfecta est obsidio.* Bernardus: Heu me Domine Deus, quia vndique mihi mala,vndique tela volant, vndique pericula,vndique impedimenta: quoquo vertam me,nulla vndique securitas. Require in sermone, *Tum assumpsit.* De secundo: Circundederunt me aquæ vsque ad animā meā, &c. Mare est mundus in quo Ionas,id est,quilibet iustus aquis miseriæ, & fluctibus circundatur, quandiu dies huius vitæ durat. Psalmus: Circundederunt me sicut aqua tota die, &c. Tu ergo ne submergaris, maneas in naui pœnitentiæ quotidie. De tertio, Psalmus: Circundederunt sicut apes & exarserunt, sicut ignis in spinis. Sensus carnis sunt quasi apes,mel delectationes carnales colligentes, & aculeum remorsionis in conscientia relinquunt. Sicut enim apes in floribus, sic sensus in delectationibus vagantur. Spinæ autem sunt peccatores rācoribus & iniuriis,& scandalis alios lacerantes. Inter quos anima innocens est sicut lilium inter spinas,dum non vulneratur per eorum malitias. Gregorius: Flores inter spinas producuntur, rosa,quę redolet,crescit cum spina,quæ pungit. Sicut ergo ignis in spinis,sic sensuum concupiscentiæ in peccatoribus ardescunt. Sequitur: *Et coangustabunt te vndique*, scil. in morte: tunc enim coangustabitur anima corporis infirmitate,iudicis seueritate,dæmonis crudelitate. De primo: Nota quantum angustatur homo, quando in morte oculi franguntur,cor suffocatur: omnia membra torquentur,anima ab omnibus membris soluitur. Vnde de Manasse vinculis arctato dicitur: Postquam coāgustatus esset, orauit Dominum & egit pœnitentiam valde. Sicut enim captiui coangustantur vinculis ad extorquendum pecuniam: sic infirmitatibus, & aduersitatibus coangustat nos Deus ad soluendam pecuniā & iustitiam. Psalmus: Implebit facies eorum ignominia. Sed heu quidam postquam vincula Dei euadunt, Deo emendationem nullam persoluunt. Væ eis, quia dum iterū comprehenduntur,grauioribus vinculis coāgustabuntur. Ligatis manibus,&c. De secundo: Nota quod sicut sponsa cum adultero iacens in strato coangustatur superueniente sponso cum gladio, sic anima adultera diaboli coangustabitur in morte,quando spōsus Christus superueniet cum gladio dānationis æternæ. Coangustatū est enim stratum, ita vt alter decidat, & palliū breue vtrunq; operire non potest. Interlinearis: Non capiet me & adulterum,scil. diabolum: Nemo potest duobus Dominis,&c. Stratum est cor, pallium amor. De tertio dicitur hoc: *Coangustabunt te vndique*: quia subtus & supra,intus & exterius. Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Gregorius: Maligni spiritus vndique animam angustant: quando ei non solum operis, verū & locutionis, etiam insuper cogitationis iniquitates replicant. Sequitur: Et ad terram prosternent te. Ad terram vtiq; de qua: Terram miseriæ,&c. Prosternitur autem homo corporaliter,spiritualiter,vniuersaliter. Corporaliter sepulchro: Spiritualiter in inferno: Vniuersaliter in iudicio. De primo: Quorum cadauera prostrata in deserto. Gregor. Anima pro reatu cogitationis suæ ad terram consternitur,dum caro,quam vitam suam credidit,redire ad puluerem vrgetur. De secundo dicitur hic: *Ad terram prosternent te.* Ecce homo elige quod vis. Vel dæmones prosternent te inferno, vel tu eos prosternes in mundo: maximè autem prosternes eos per orationē, & bonam manus operationem. Manu quidem pugnant, sed Deum cordibus orantes prostrauerunt triginta quinq; millia. De tertio: Prostratione Philistæa omnis,id est, omnes Philistæi,id est,malignantiū Ecclesia, vel quilibet peccator,qui ante iudicium damnationis prosternitur tantum in anima, sed in iudicio prosternitur omnis,id est,vniuersaliter corpus & anima,sensus & omnia membra: tunc prosternetur in gehenna, qui nunc prostratus est in culpa. Vide nunc vbi prostrata sis.

Luc.19.g Psal.17.c Eccl.9.d Iona 2.a Psal.87.d Psal.117.b 2.Par.33.b Psal.82.d Matt.22.b Isai.28.e Matt.6.a Thren.1.b Iob 10.d Hebr.3.d 2.Mach.15.e Isai.14.g Hier.3.a

SERMO IV.

DOmus mea,domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum. Dominus noster sūmus Pontifex vniuersalis Ecclesiæ, videns hodierna die domū orationis fieri forum negotiationis, quodam debili flagello,eiectis miraculosè negotiatoribus de tēplo: dure arguit eos de maleficio,cum subdit in verbo

Luc.19.g

proposito

proposito: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* In quo quidem verbo. Primò notatur appropriatio dominij. Secundò intentio sacrificij. Tertiò increpatio maleficij. Primum est honoris, & magnificentiæ. Secundum est amoris & beneuolentiæ. Tertium est pudoris & displicentiæ. Appropriatio dominij, quod est honoris & magnificentiæ notatur: cum dicit, *domus mea.* Intentio sacrificij, quod est amoris & beneuolentiæ notatur, cum subdit: *domus orationis vocabitur.* Ista intentione fit Ecclesia, vt sacrificiis Deus honoretur in ea. Increpatio maleficij & displicentiæ notatur, cum subinfert: *vos autem fecistis illam speluncam latronum.*

Primo ergo in verbo proposito notatur appropriatio dominij, cum dicit: *domus mea.* Vendicat & appropriat sibi dominium Deus in Ecclesia, eo quòd in ea habet exercere tres actus hierarchicos, sibi soli tanquam efficienti conuenientes & nulli alij. Vnde sicut Deus pater habet in superiori Hierarchia Angelorum purgare, illuminare & perficere: sic eius filius licet indiuisa sint opera Trinitatis: in inferiori Hierarchia fidelium habet hæc tria facere: licet aliter accipiatur, purgare hic, & ibi. Vnde propter hæc tria, quæ habet fieri in Ecclesia, appropriat sibi dominiũ: & dicit de ea quòd est domus mea. Primò quia est locus desiderabilis propitiationis, purgantis affectũ à sordibus peccati. Secundo est locus salutaris eruditionis, illuminantis, & dirigentis ab errore in Deũ. Tertio quia est locus sacramentalis refectionis perficientis, & quietantis appetitum dulcedine incomprehensibili. Et sic in Ecclesia debet purgari a malo culpæ, & illuminari verbo doctrinæ, & refici siue perfici cibo Eucharistiæ. Primo Dominus appropriat sibi dominiũ in Ecclesia, quæ est locus desiderabilis propitiationis purgantis fœditaté affectus. Vnde dicitur: Si populus Israel, quia præuaricatus est tibi, gemens & cõfitens nomini tuo, veniet, & adorabũt, & deprecati fuerint in domo hac, tu exaudi de cœlo & dimitte peccata populi; Qui enim vult obtinere veniam peccatorũ, debet habere ordinem, qui in prædicta auctoritate docetur seruari per vere pœnitentes. Primo debent gemere per dolorosam contritionem in corde. Deinde confiteri peccata sua per recognitioné in ore ad laudé nominis Dei. Postea venire per defectuũ emendationé in opere, & tunc eum adorabũt cum timore, si deprecati fuerint cum deuotione: in domo Ecclesiæ: meruerunt obtinere veniam peccatorũ, dummodo proponant peccata postmodum non admittere. Quia propter hoc dicitur: Custodi pedé tuum ingrediens domum Dei. Ille nouit custodire pedé suum, qui ingrediens domum Dei affectũ ab omni immunditia per confessionem purgat, & eam postmodũ non proponit admittere. Secundo Dominus appropriat sibi in Ecclesia dominium: quia est locus salutaris eruditionis illuminantis tenebrositatem intellectus. Vnde: Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domũ disciplinæ. Verbum est diuinæ sapientiæ ad laïcos, qui indocti dicuntur: quia in diuinis eloquiis non sunt instructi. Isti auté appropiant ad sapientiam increatã, quando præbent tam aurium audientiã, quàm cordium intelligentiam ad prædicatoris eloquentiam, vt diligenter intenti his, quæ dicuntur, ea totis visceribus anhelantes, festinent quod intelligunt opere adimplere. Et congregate vos in domum disciplinæ: quod fit quando fideles adunantur intra parietes Ecclesiæ materialis. Vnde in diebus solemnibus tractãda sunt verba Dominicæ doctrinæ. Et propter hoc dicit Psalmus in persona prædicatoris: Benediximus vobis de domo Domini, Deus Dominus, & illuxit nobis. Benediximus vobis, scil. populis nostra arida corda rore cœlestis doctrinæ cõpluendo, & hoc quia Dominus Deus præbés officij saluté illuxit nobis, conferens veritaté Euangelicã. Vnde in prædicatoribus debet esse officij auctoritas, veritas Euangelij & vnitas populi. Tertio Dominus appropriat sibi dominium in Ecclesia, quia locus sacramentalis refectionis perficientis, & terminantis fluxibilitatem appetitus. Vnde: Sapientia ædificat sibi domum, excidit columnas septem: immolauit victimas suas: miscuit vinum, & proposuit mensam & sequitur, insipientibus locuta est: Venite & comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Christus ædificauit sibi domum Ecclesiæ: excidit, id est, profundè & firmiter in ea collocauit columnas septem sacramentorum, immolauit victimas suas proprij corporis, & miscuit vinum proprij sanguinis, qui exiuit de eius latere, & proposuit mensam suam in altari crucis, & insipientibus huius sæculi, qui nolunt humana ratione in cognitioné huius sacramenti deuenire, locuta est tam interiori inspiratione, quã exteriori prædicatione. Venite, & comedite panem meum cælestem habentem omne delectamentum, & omnis saporis suauitaté, & bibite vinum sapientialis sapientiæ. Vnde qui vult comedere pané vitæ & potare vinum sapiẽtiæ, necesse habet venire ad sacramentum corporis, & sanguinis Christi. Ibi enim sentiet quo modo sapiẽtia secundum suum nomen sit, & gustabit sensibiliter, quomodo eius gustus est super mel dulcis cuius immensa magnitudo dulcedinis, qui in eo abscondit appetitum animæ, quæ est ad infinita, absorbet & quietat. In nullo enim alio fluxibilitas appetitus, & instabilitas mentis potest terminari, & quietari. Nam cor humanum sic lubricum, & instabile propter diuersitatem appetitus ad multa, & varia fluxibilia: ne eius appetitus in aliquo satietur continuè, dissoluitur ad carnalia delectamenta plura, vt stabilietur in bono: Deus dedit homini panem in quo inueniet plenitudinem saturitatis, & ebrietatem sapientialis voluptatis. Vnde in Psalmo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuę potabis eos. Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.

Secundo in verbo proposito notatur intentio sacrificij in conspectu Dei, ad quod necesse sunt tres conditiones. Nam primo debet præire orationem humilitas animi, in reputatione. Secundo comitari debet sanctitas desiderij, in affectione. Tertio subsequi sedulitas studij in continuatione. Primo orationem debet præire humilitas animi in reputatione. Et de hoc habemus exẽplum de Pharisæo & Publicano, qui ascenderunt in templũ: vt orarent, sed oratio: Publicani adeo reputatis se esse malunt, vt non auderet accedere: immo à longè stãs cum timore, & reuerentia nolebat nec oculos ad cœlum leuare præ verecundia: penetrauit & ascendit velut fumus aromatũ in conspectu Dei: secundũ quod dicitur: Oratio humiliantis se nubes penetrat. Vnde descendit iustificatus in domum conscientiæ à Pharisæo, cuius oratio erat cum timore superbiæ, & præsumptione iustitiæ de propriis meritis: quia Deum non orabat: immo se laudabat & oranti insultabat. Et propter hoc dicit Augustinus ad Dioscorum: Nisi bene humilitas omnia, quæ bene agimus, præcesserit, vel comitetur, vel subsecuta fuerit proposita, qua moueamur, apposita, cui adhæreamus, imposita, qua reprimamur, iam de aliquo beneficio nobis gaudentibus, totum extorquet de manu vestra superbia. Secundo orationem debet comitari puritas desiderij in affectione. Vnde: Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus sine ira & disceptatione. Hoc est, vt in tempore orationis nulla occurrat irę passio: nulla fantasmatum illusio: quales ergo volumus inueniri in oratione, & allegantes orationem debemus præparare cor secundum August. Quidquid ante tempus orationis per sensus hausimus, totum in tẽpore orationis occurrit. Et propterea bene dicebat Dominus: Tu autem cum oraueris: intra in cubiculum tuum & clauso ostio, ora patrem tuum. Hoc est vt præparetur secretum cordis, & claudantur sensus corporis, vt mens transcessis sensibus humanis & similitudinibus imaginariis, non sono vocis & linguæ motu, nulla syllabarum disiunctione, sed conglobatis desideriorum affectibus in Dei amorem & laudem resoluatur: quia tunc adimpletur quod dicitur: Ascendit fumus incensorũ de orationibus sanctorum,

Marginalia: Sap. 1. b; Ioan. 19. f; 3. Reg. 8. e; Psalm. 35. b; Luc. 18. e; Eccl. 51. a; Tim. 2. c; Psalm. 118. a; Matt. 6. a; Prou. 9. a; Apoc. 8. a

rum de manu Angeli coram Deo. Tertiò oratione debet subsequi sedulitas studij in continuatione. **A** Vnde: *Luc.18.a* Oportet semper orare & non deficere, dicens eis exemplum cuiusdam viduæ, quæ ratione suæ importunitatis exaudita est apud iudicem. Ad literam. Illi exemplo illius viduæ merentur exaudiri in oratione, qui non impediuntur aliqua superflua occupatione, semper sine intermissione, & cum importunitate orare quousque obtineant quod desiderant. Et propter hoc dicitur: *Eccl.6.b* Melior est finis orationis quàm principium, tamen illud verbum quod dicitur: Oportet orare semper, debet sic intelligi secundum Glossam. Semper orat qui canonicis horis secundum morem Ecclesiæ insistit. Vel semper orat iustus, dum secundum Deum omnia agit, nec desinit orare nisi cum desinit iustus esse.

B Tertiò in verbo proposito notatur increpatio maleficij quod est pudoris & displicentiæ, cum subinfert. *Vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Triplici de causa committitur illud maleficium. Primò quando in ea est contentio superborum. Vnde in Psalmis: *Psalm.10.c* Cuius maledictione os plenum est, & amaritudine & dolo. Sequitur: Insidiatur, quasi leo in spelunca su. Vnde dum homo sanctus in Ecclesia læsionem innocentis proximi cogitat, quasi leo insidiatur in speluncca, cuius os ad modum furiosi canis, propter conceptionem superbiæ, plenum est amaritudine subuersionis & dolo deceptionis: tales non sunt sustinẽdi, quin flagello correptionis puniantur: & etiam si incorrigibiles fuerint expellantur, ne fortè alios per conceptionem subuertãt & fiat domus orationis, domus contentionis. Secundo Ecclesia fit spelunca latronum quando in ea est infectio lubricorum. Vnde: *Ier.7.b* Dixistis, liberati sumus, eo quod feceritis abominationes istas. **C** Speluca ergo latronum facta est ista domus, in qua inuocatum est nomen meum: bene etiam domus, in qua inuocatur nomen Dei, fit spelunca latronũ, quando in ea fiunt homicidia & adulteria, quæ sunt abominationes apud Deum, & propter hoc amouenda est illa fœtosa abominatio lubricorũ ab Ecclesia, alioquin non est domus propitiationis: immo abominationis & prouocationis. Tertio Ecclesia fit spelunca latronum, quando in ea est negotiatio cupidorũ. *Matt.21.b* Vnde: *Intrauit Iesus in templum, & eiiciebat omnes ementes, & vendentes in templo: & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euertit & dixit eis: Scriptũ est domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Dominus noster intrans templum **D** ardore spiritus concitatus quodam vili flagello miraculosè eiecit omnes negotiantes de templo. Vnde Glossa: Mirabilia in flagello vendentes de templo eiicere & nummulariorum mensas subuertere, quo nihil egit mirabilius, igneum & sidereum aliquod irradiabat ex eius oculis & lucebat in facie maiestas: *Et mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euertit.* Nummularij secundũ Glossam erant aliqui positi à sacerdotibus, vt mutuarẽt nihil habentibus, vt possent emere colũbas & alia vendita postea reciperent oblata. Verbis & zelo debet agitari prælatus quando videt in Ecclesia vendi sacramenta, per quæ hauritur Spiritus sancti gratia, vel emi Ecclesiastica officia: omnes tales, qui lucra sectantur, eiiciat de Ecclesia, ne fortè domus orationis fiat domus negotiationis. Rogemus, &c.

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Luc.18.s PVBLICANVS *à longè stans, &c.* Quicunque in mundo stat in pœnitentia, & in iustitia in iudicio stabit in magna constantia. In hac ergo vita stare debet homo ad seruiendum Deo retribuenti, ad acquiescendum Angelo custodienti, ad subueniendum proximo indigenti, ad resistendum diabolo inuadenti. De primo: *Eccli.2.a* Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & in timore. Per iustitiã bonum facis, per timorem malum fugis. Et certè à iustitia bene viuendi, vel rectè iudicandi neque timorem mortis cedere debes. *Eccli.3.d* Pro iustitia agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. Et certè sic in timore semper esse debes sicut illi, qui in periculis sunt maris: *Iob 31.e* Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui. Dei ergo timor & iustitia non solùm sunt, quasi duo crura, quibus fortiter stamus, sed etiã quasi duo brachia, in quibus Christum portamus. Vnde de Simone Christum in vlnis portante dicitur: *Luca 2.d* Homo iste iustus, &c. Libenter stare possumus ad seruiendum Deo, quia ipse stat ad remunerandum nos. Vnde Stephanus iam remunerandus, dicit: *Act.7.g* Ecce video cœlos apertos, &c. De secundo dicitur: *Zach.3.a* Ostendit mihi Deus Iesum sacerdotem magnum, stantẽ coram Angelo. Ecce charissimi corã Angelis ad omne bonũ nos incitantibus stare debemus, vt eis acquiescamus, neque retro recedamus, ne gaudium, quod de nostra conuersione habuerit, minuamus. Væ tibi, quicunq; es, qui deliberas redire ad lutum, cõuerti ad vomitum, putas quod placatos habebis in iudicio quos modo tãto & sperato priuare vis gaudio? Et quia corã Angelis stamus mirum est quod eis præsentibus audemus facere, quod coram homines facere non audemus: immo ita semper esse deuoti deberemus, ac singulos videremus. Psalmus: *Psalm.137.a* In conspectu Angelorũ, &c. Libenter stare possumus ad obtemperandum eis, quia ipsi stant ad promouendũ nos: *Apoc.8.a* Stetit Angelus ante altare habens thuribulum aureum, &c. Vide ergo vt incensum orationis sæpe ponas in thuribulum Angeli tui, ne ad tuam verecundiã vacuo thuribulo stes coram Deo. Fumus autem de incenso orationis ascendens, deuotionem significat. De tertio: *Luc.19.b* Stans autem Zachæus, dicit ad Dominum: Ecce dimipium bonorum, &c. Vide ad quid stare debes: quia ad subueniendum egenis. Vnde dicit: Do pauperibus. Item ad satisfaciendum læsis. Vnde: Si quem defraudaui reddo quadruplum. Vnde non est satis quod pauperibus erogaueris: *Eccl.34.d* Qui offert sacrificiũ de substantia pauperis, quasi qui mactat filium in conspectu patris sui. Ioannes Chrysost. De sanguine miserorum tollere, & Deo offerre: illud non est Deo offerre: sed violentiæ suæ socium facere Deum, vbi sibi oblatam pecuniam de peccato libenter accipiat, & sibi consentiat in peccato. Libenter stare possumus ad subueniendum, & ad satisfaciendum proximis, vt & ipsi stent ad indulgendum, & orandum pro nobis. Dimittite si quid habetis aduersus aliquem. Sed certè multi stant ad orandum pro aliis, qui potius stare deberent ad orandum pro seipsis: sicut iste publicanus à longè stetit, &c. August. Si non sum dignus orando oculos leuare, certè non sum dignus eos vel cæcare plorando. De quarto: *Ephes.6.a* Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ. Armatura nostra virtutes sunt, quibus contra vitia armamur, sicut mãsuetudine, contra irã: continentia, contra luxuriam: humilitate, contra superbiam, & **E** sic de aliis virtutibus: *Rom.13.d* Induamur arma lucis. Certè nullus ita stultus est, qui libenter pugnet nudus contra inimicum mortalem bene armatum. Et ecce diabolus fortissimus inimicus noster armatus est, contra nos astutiis, & nequitiis multis: *Luc.11.c* Cùm fortis armatus, &c. Certè si viriliter in armis stas contra diabolum in mundo, coronam victoriæ habebis per Christum in cælo. Augustinus: Non debet frangi cum præliatur, qui vult post prælium coronari. Vires ille subministrat certantibus, qui præparat ineffabilia bona victoribus. Libenter stare possumus ad resistendum diabolo: quia ipse stat ad impugnandum nos: *Zach.3.a* Satan stabat à dextris eius, vt aduersaretur ei.

SERMO II.

Lu c.18.c *Deus propitius esto mihi peccatori.* Propitiationem Dei meretur homo per quatuor, scil. per veram confessionem: per fraternam condonationem: per deuotam orationem: per piam erogationem. De primo: Quia
Eccl.17.d magna misericordia Dei, & propitiatio illius conuertentibus ad se. Si ergo vis quod propitietur tibi Deus conuertaris ad Deum, reuertaris à diabolo, conuertaris ad virtutes, reuertaris à vitiis: Reuertatur vnusquisque
Ier.36.c à via sua pessima, & propitius ero iniquitati, & peccato eorum, &c. Via peccatoris mala est, committendo culpam: peior, extinguendo gratiam: pessima, perdendo gloriam. Ideo bene dicitur supra, quod magna est propitiatio Dei conuertentibus ad se. Magna namq; tripliciter, videlicet, in remissione culpæ. Psalmus: Qui pro-
Psal.102.a pitiatur omnibus iniquitatibus tuis. De hac propitiatione noli stulte præsumere, neque propter Dei magnam misericordiam, tuam pœnitentiam negligas: De
Eccl.5.b propitiatu peccatorum noli esse sine metu, &c. Nescis enim si vera sit tua conuersio, si accepta Deo satisfactio tua. Isidorus: Quamvis per pœnitentiam propitiatio peccatorum fit, sine metu homo tamen esse non debet: quia pœnitentiæ satisfactio diuino tantum pensatur iudicio, non humano. In conseruatione gratiæ, quod enim quotidie non labimur, quòd à diabolo non iugulamur, quod à Deo non derelinquimur, ex Dei
Num.9.d propitiatione est: Tu autē Deus propitius, & clemens, longanimis & multę misericordiæ, non dereliquisti nos.
Num.14.b Item in collatione gloriæ: Si Dominus propitius fuerit, inducet in eam, & tradet nobis humum lacte, & melle manantem. De secundo: Propitius sit mihi Dominus, vt
1.Reg.24.b non mittam manum meam in Christum Domini. Certe cui Dominus tam propitius est, quod ei gratiam parcendi proximis retribuit, multo eidem propitior erit dum pepercerit. Augus t. Vnusquisque talem indulgentiam accepturus est à Deo, qualem impendit proximo. Propitius ergo erit tibi Deus, si tu propitius fueris proximo, ipsum non grauando, sicut iam ostensum est in Dauid, Item grauamen non affectando, quidam alios lædere nolunt, si tamen læduntur, diligunt: placet, quod non placet, si rancorem non seruarent. Contra quod
Eccl.28.a dicitur: Ipse dum caro sit seruat iram, & propitiationē petit à Deo, qualem impendit proximo. Item grauamē eius alleuiando, & secum portando. Psal. Apud te pro-
Psal.129.a pitiatio est, & propter legem tuam, &c. Glossa: Sine lege misericordiæ, & veritatis, quia alter alterius onera portate, legem nullus sustinet, vel frustra sustinet. Qui ergo hanc legem seruando, Dominum sustinent, apud
3.Reg.8.d Dominum propitiationem inuenient. De tertio: Exaudies in cælo orationem eorum, & facies iudicium eorum, & propitiaberis populo tuo, &c. Propitiatur homini Dominus propter orationem factam à seipso, à proximo, à Christo. A seipso: Vnde hic dicitur: Percutiebat pectus suum, &c. Licet percutiendum esset os, & manus, & omnia membra iniquitatibus subiecta, præcipuè tamē cor, & pectus, vnde omnia peccata exeunt, &c. Item propter orationem factam à proximo:
Amos 7.a *Deus propitius esto.* Et sequitur: *Misertus est Dominus*
Iacob 5.d *super hoc.* Et: Orate pro inuicem, vt saluemini. Itē pro-
1.Ioan.2.a pter orationem factam à Christo: Aduocatum habemus apud Dominum Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Quis autem dubitet omnes sanctos cum Christo orare, qui vident eum pro nobis aduocando orare. August. Dominus noster Iesus Christus adhuc interpellat pro nobis, & omnes martyres non transeunt interpellationes eorum, nisi cum
Exod.30.b transierit gemitus noster. De quarto: Susceptam pecuniam, quæ collata est à filiis Israel, trades in vsus tabernaculi, vt sit in monimentum eorum coram Domino, & propitietur animabus eorum. Quicunq; ergo ad cultum Dei, vel etiam ad necessitatem pauperum tribuis, ad propitiationem tibi proderit: Peccata tua elemosynis redime, &c. August. Redime te homo de viuis. Re- Dan.4.f
quire supra in sermone: *Estote misericordes* O homo vilia omnia tēporalia sunt: Da ergo pro tua propitiatione illius amore vilissima, qui ad propitiationem tibi dedit speciosissima. Dedit enim pater filium: Misit filium 1.Ioan.4.b
suum propitiationem pro peccatis nostris. Item filius Rom.3.d
dedit sanguinem: proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius. Item beata Trinitas dedit nomen suum. Psalm. Propitius esto peccatis nostris pro- Psal.78.c
pter nomen tuum, de quo nomine: Baptizantes eos in Mat.vlt.d
nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vide ergo miser quod tempus propitiationis nunc negligas: Ante Eccl.18.c
iudicium, interroga te ipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem.

SERMO III.

Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Domus est Ecclesia, vel conscientia. Considerandum Luc.18.c
autem est, quod quadruplex est descensus. Descendunt enim homines, per transitionem mortalem, per humiliationem pœnitentialem, per resolutionem corporalē. per demersionem infernalem. De primo: Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium in equis sperantes. Isa.31.a
Ægyptus interpretatur tenebræ. Væ ergo qui descendunt in tenebras peccatorum: quoniam propter tenebras nesciunt quando cadant in foueam inferni: Via Prou.4.c
impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruant. Equi corpora nostra sunt. Vnde ibidem: Equi eorum caro, & Isa.31.b
non spiritus. Hos equos spiritus rationales, siue animæ regere debent tanquam milites eis insidentes: Militia Iob 7.a
est vita hominis super terram. Si in hoc equo bonus miles fueris, & hostes superaueris, tunc coronaberis, & quanto equo fuerit pugna diuturnior, tanto erit corona gloriosior. Gregorius: Labor protrahitur pugnæ, vt crescat corona victoriæ. In equis autem malè sperant, qui de fortitudine, & sanitate corporis pręsumentes, differunt pœnitere, & sæpe fallimus, Psalmus: Fal- Psal.32.b
lax equus ad salutem, quoniam ante quàm sciant, mortis lancea equo transfixo, eiicientur. De secundo: Descende, sede in puluere, virgo filia Babylon. Babylon Isa.47.a
confusio interpretatur. Filia Babylonis est anima peccatrix confusa coram Deo, & coram angelis æternaliter confundēda: Cōfunderis, & erubesces ab omni ma- Ier.22.f
litia tua. Neq; obstat quod talis anima virgo dicatur. Est enim quandoq; virgo per apparentem integritatē coram hominibus, sed est meretrix pessima per occultam iniquitatem corā Deo & angelis. Quandoq; homo apparet fidelis, & comes, vel amicus, & est traditor, vel adulter, vel inimicus. Bernar. Si iudicantium super faciē, verbo & vultu hominum simulator illudat opinionem, sed non eius, qui iudicat renes, & corda, fallit vel euadit iudicium. Talis ergo anima, etsi videtur virgo, ta- Mat.25.a
men fatua, non habens oleum charitatis. Ad quid autem homo descendere debeat, docet, cum dicit: Sede in Isa.47.a
puluere, mole farinam, denuda turpitudinem tuam, transi flumina. Sedere enim debes in puluere per mortis iugem recordationem. Qui enim, quod puluis futura est caro non recogitat, non sedit in puluere, sed transit. Molere autem debes, per pœnitentiam, per veram contritionem. Mola enim inferior est timor gehennæ: superior verò spes gloriæ, inter quas voluntatem malam & carnalia desideria conterere debes, sed aqua lacrymarum necessaria est ad molendum. Denudate quoq; debes turpitudinem tuam per confessionem, & transire flumina concupiscentiarū per bonam vitam, & per satisfactionē: De tertio Ps. Quæ vtilitas in sāguine meo Psal.29.c
dum descendo in corruptionem. Quod quilibet homo potest dicere. Quæ vtilitas in sanguine meo, tam nobili tam superbo, tam luxurioso, tam furibundo, & multa mala faciendo, dum descendo in corruptionē, sed oportet eum corrumpi putredine. Quasi putredo consu- Iob.13.d
mendus sum, &c. Horribiles tineæ sunt serpentes, & vermes vestimentum animæ, id est, corpus in sepul-

chro comedentes, neq; imperiali, neq; papali vestimento parcentes. Vnde Greg. Papa de seipso ait quod ego nimirum non longè post futurus, post hominem vermis atq; post vermem puluis. De quarto: Dilatauit infernus animam suam, & os suum aperuit absque vllo termino, descendent fortes eius, & sublimes gloriosiq; eius ad eum. Possunt ergo peccatorum animæ in multitudine magna in inferno habitare post eius dilatationem: Possunt etiã sine obstaculo intrare per oris eius apertionem. Descendunt autem fortes per potentiam: sublimes per excellentiam: gloriosi per opulentiam, qui talibus abutuntur. Fortes vtiq; in proximorum oppressione: sublimes in honorum ambitione: generosi in rerum possessione. Quid mirum, si peccatores descendunt, cum sint lapides? Lapides enim cito descendunt ad fundum. Descenderunt in profundum quasi lapis, de quo profundo dicitur Lucifero: Ad infernum traheris in profundum laci.

Isa. 5. d

Exod. 15. a

Isa. 14. d

SERMO IV.

QVi se exaltat humiliabitur. In hoc verbo, quod est infallibile diuinæ iustitiæ, continetur summa totius salutis humanæ, quæ consistit in humilitate meriti, & sublimitate præmij. Vnde in eo primo præmittitur humilitas, siue opportunitas meriti per modũ antecedentis. Secundo adiungitur sublimitas præmij per modum consequentis. Primum autem quantum ad statum viæ sub ratione cognoscentis. Secundum quantum ad statum patriæ, sub ratione allicientis. Et primo præmittitur humilitas meriti per modum antecedentis cum dicitur: *Qui se exaltat*, scil. in statu viæ. Secundo adiungitur sublimitas præmij per modum consequentis, cum subditur: *Exaltabitur*, scil. in statu patriæ. Dicit ergo: *Qui se humiliat*, vbi notatur humilitas meriti. Vt autem verbis Euangelij nos conformemus, possumus dicere quod ille est vere pœnitens: & habet meritoriam humilitatem, qui exemplo istius publicani habet humilitatẽ operis, oris, & cordis. Vnde ille qui ratione suæ perfectæ humilitatis descẽdit iustificatus in domo cõscientiæ. Primo habuit humilitatẽ reuerentiæ in opere ex cõsideratione altissimæ maiestatis, & ideo dicitur: *Publicanus à longè stans nolebat nec oculos ad cælũ leuare.* Glos. A longè sicut humilis non audet appropinquare, vt ad eum appropinquetur, non aspicit, vt aspiciatur. Secundo habuit humilitatẽ contritionis, & pœnitentiæ in corde ex recordatione commissę iniquitatis. Vnde percutiebat pectus suum. Glos. Premit conscientia, sed specie subleuat, percussit pectus, de se pœnas exigit. Tertio habuit humilitatẽ recognitionis culpæ, in ore ex timore æternæ calamitatis, siue seueritatis. Vnde dicebat: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Cui ratione culpæ debetur pœna sempiterna, vbi Glos. Cõfitere, vt Deus ignoscat: & sic mouebat eum ad humilitatem diuinæ maiestatis. Fastigium quod est venerandum commissæ iniquitatis, opprobrium quod est erubescendum extremæ seueritatis, iudiciũ quod est metuendum: & sic perfectum habuit motiuum ad humilitatem, sc. quod erat supra ipsum Deus, qui præsidebat: quod erat infra ipsum dedecus, quod displicebat: quod erat cõtra ipsum iudiciũ, quod imminebat. Sed vt recto ordine procedamus, possumus dicere quod ille publicanus gerens formã veri pœnitẽtis. Primo habuit humilitatẽ cõtritionis, & pœnitentię in corde ex recordatione cõmissæ iniquitatis. Vnde conuenit ei quod dicitur: Mœror in corde viri humiliabit illũ. Męror est dolor de peccatis præteritis, quod est optimũ motiuum ad humilitatẽ cordis: quia pœnitens dolens de peccatis & se libenter subdens Domino, quem offendit & salubriter veniã impetrat, secundum quod dicitur in Psal. Cor cõtritum, & humiliatum Deus non despicies. Vnde pœnitenti dicitur: In dolore sustine, & humilitate tua patientiã habe: quoniam in igne probatur aurum: homines vero receptibiles in camino humiliationis. Secundo ille publicanus gerens formam pœnitentis habuit humilitatẽ recognitionis culpæ in ore ex timore æternæ calamitatis. Vnde: Humilia valde spiritum tuũ, quia vindicta carnis impij ignis, & vermis. Cõsiderans peccator quod vindicta, & punitio siue carnis erit ignis gehennæ, qui non extinguetur, & vermis conscientiæ, qui non morietur, valde debet humiliare spiritum suũ, per timorem coram vicario Dei, & eius pedibus prouolutus cum dolore, & lacrymis sua peccata confiteri, vt dolore, & amaritudine cõpunctionis vermem interficiat, & flumine lacrymarum ignem extinguat. Vnde de ista humiliatione dicitur. Presbytero humilia animã tuam, quod fit quando peccator cõsiderans quod presbyter tenet locum Dei, non vult tanquã superbus sedere ad latus eius: immo tanquã humilis se prosternit eius pedibus, quo vsq; confiteatur: quia tunc impletur in eo: quod dicitur: Quia humiliatus est causa mei, non inducã malum in diebus illius. Tertio iste publicanus habuit humilitatem subiectionis, & reuerentiæ in opere, ex consideratione altissimæ maiestatis. Vnde nõ accessit impudenter, sed stans à longe reuerenter nolebat supercilium oculorũ in altum elationis eleuare, sed imum deiectionis deprimere: vt per hoc posset Deum honorare secundũ quod dicitur: Magna potẽtia Dei solius, & ab hominib. honoratur. Magna res, quod excelsus Deus humilia subiacentiæ in publicano approbat, & alta superbiæ in pharisæo reprobat; quia nõ Deum orabat: immò de propriis meritis se laudabat, & alij insultabat. Nam iustificatus descendit publicanus à pharisæo in domo conscientiæ propriæ. Et hoc est quod secundum regulã diuinæ iustitiæ, quæ est: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* Certè nunquam ille pharisæus publicano insultasset, si attẽdisset quod dicit Glossa August. super illud: Superiores inuicẽ arbitrantes: nõ ita debemus arbitrari, vel ęstimare hoc, vt æstimare fingamus: sed verè æstimemus posse esse aliquod occultũ in aliquo, quo nobis superior est: etiã si bonum nostrũ esset, quo illo iudicemur superiores, occultũ non sit. Sed dicit forsitan aliquis: Timeo me humiliari plus quã veritas habeat: ne fortè ratione humiliationis incurram mendacium simulationis, &c. Respondit beatus Bern. super Cantica: Iustius, tutiusq; est perfectio iuxta ipsius veritatis consiliũ, nouissimũ locum eligere, de quo postmodũ cum honore superius educamur, quàm præsumere altiorẽ: vnde mox recedere oporteat cum rubore: Non est periculũ, quanquã te humilies: quanquã te repütes viliorẽ quàm sis. Est autem grande malũ horrendumq; periculum, si vel modicum plus te extollas, vel si aliis in tua cogitatione te præferas, quàm fortè veritas est, vt parẽ sibi, vel superiorem iudices: quemadmodum si ostium transeas, cum superliminare sit minus bassum, non nocet quantumcunque te inclinaueris, sed nocet, si te erexeris.

Pro. 12. d

Psal. 50. e

Eccl. 2. a

Eccl. 7. a

3. Reg. 21. g

Eccl. 3. e

Phil. 2. a

Bern. ser. 37. in Cant. tom. 2.

Secundò in verbo proposito notatur sublimitas præmij sub ratione allicientis, cum subdit: *Exaltabitur.* Triplici exaltatione sublimabitur verus pœnitens respondente triplici humiliatione. Nam primo, quia habuit humilitatem contritionis, & pœnitentiæ in corde, ex recordatione commissæ iniquitatis exaltabitur decore cælestis gratiæ delentis maculam peccatoris. Secundò, quia habuit humilitatem subiectionis, & reuerentiæ in opere, ex consideratione altissimæ maiestatis: exaltabitur virtute abundantioris iustitiæ, accumulantis bona meritorum. Tertiò: quia habuit humilitatem recognitionis culpæ in ore, ex timore futuræ calamitatis: exaltabitur honore deiformis gloriæ sublimantis ad gaudia angelorum, siue æternorum. Duæ exaltationes sunt in statu viæ, & disponunt ad tertiam, quæ est in statu patriæ. Primò propter humilitatem contritionis, & pœnitentiæ in corde ex recordatione commissæ iniquitatis: exaltabitur decore cœlestis gratiæ delentis maculam peccatorum. Vnde: Dominus exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem. Deus exaltat animam cum eius affectum

Verus pœnitens triplici exaltatione sublimabitur.

Exaltationes duæ.

Eccl. 34. e

expoliat

expoliat ab ignobilitate vetustatis culpæ,& induit nouitatem decorantis gratiæ. Et illuminans oculos intellectus à tenebrositate cæcitatis, & ignorantiæ splendore veritatis, & intelligentiæ. Dans sanitatem eius carni per repressionem carnalis concupiscentiæ, & vitam æternæ immortalitatis, & benedictionem supernæ hæreditatis, vt possit dicere illud Psalmi: Qui exaltas me de portis mortis, vt annuntiem opera laudationis tuæ, in portis filiæ Syon. Secundò propter humilitatem subiectionis, & reuerentiæ in opere ex consideratione maiestatis altissimæ: exaltabitur virtute abundantis iustitiæ accumulantis opera meritorum. Vnde in Psalmis: Custodi viam eius,& exaltabit te, vt hæreditatem capias terram. Custodi viam eius per executionem præceptorum,& exaltabit te per accumulationem meritorum,vt hæreditatem capias terram,per retributionem præmiorum. Et propter hoc dicitur: Qui operatur iustitiam multiplicando merita, exaltabitur ad magna præmia: Et quia hoc habet fieri mediante timore Domini, ideò dicitur: Facultates, & virtutes exaltant cor, & super hoc timor Domini. Tertio propter humilitatē recognitionis culpæ in ore ex timore æternæ calamitatis: exaltabitur honore deiformis gloriæ sublimantis ad gaudia præmiorum. Vnde: Humiliamini sub potenti manu Dei,vt vos exaltet in tempore visitationis. Non enim possumus aliter sublimiter exaltari in patria, nisi humiliemus nos totaliter sub potenti manu Dei in via. Nam si aliter nitimur ascendere, non fit nobis spes de exaltatione cælestis gloriæ, sed de eiectione infernalis ignominiæ. Vnde: Ego Dominus humiliaui lignum sublime,& exaltaui lignum humile. Causa autem iustitiæ huius,& æquitatis est: quia quanto quis magis se exaltat,& supra se erigitur, tanto minus honorat Deum & à superioribus se elongat, & inferioribus se subiicit: ac per hoc magis deiicitur. Sed econuerso, quanto quis magis se humiliat, tanto magis honorat Deum, & ad superiora appropinquat, & inferioribus superponitur, ac per hoc iusto Dei iudicio magis exaltatur. Rogemus ergo, &c.

Psalm.9.c — Psalm.36.g — Eccl.10.d — Eccl.40.d — 1.Petr.5.b — Ezech.17.g

DOMINICA VNDECIMA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

STATIM *apertæ sunt aures eius.* Aperire debemus oculos, aures, os, manus. Oculos, ad credendum fideliter: aures,ad obediendum humiliter: os,ad loquendum vtiliter: manus, ad subueniendum misericorditer. De primo: A sæculo non est auditum, quod quis aperuit oculos cæci nati. De his oculis: Pater gloriæ dat nobis oculos sapientiæ, & reuelationis in agnitionem eius, illuminatos oculos cordis nostri. Aperiuntur autem per sputum, & lutum. Vnde versus:

Est caro nostra lutum, patris sapientia sputum.

Bene autem sapientia, quæ est filius Dei, significatur per sputum de ore procedens. Ego ex ore Altissimi prodij, &c. Lutum ergo est caro nostra: Memento quæso, quod sicut lutum feceris me,&c. Regratiemur ergo Dei filio,quod in lutum se posuit propter nos, vt nos de luto vitiorum extraheret. Psalmista: Eripe me de luto, vt non infigar, &c. Lutum ergo cum sputo super oculos ponitur,quando verbum caro creditur,& sic post lotionem baptismi illuminantur oculi animarū: quia dum diuinitas defectum carnis suscepit, humanū genus lumen, quod amiserat,recepit. Hoc vtique collirium gratis recipere possumus, & gratis illuminari per Christum. Iustificati gratis per gratiam ipsius,&c. De secundo dicitur hic: *Statim apertæ sunt aures eius.* O quàm apertas aures habent scholastici coram magistro, vt capiant,& teneant lectionem,ne verberentur virga

Marc.7.d — Ioan.9.f — Ephes.1.d — Eccl.24.a — Iob 10.b — Psalm.86.b — Rom.3.c

A correctionis! Sed & nos debemus habere eas apertas, ne verberemur virga damnationis. Vt audiam tanquàm magistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. Quo modo autem aperiantur, ostenditur hic, quia misit digitum in auriculam eius. Digiti Christi sunt dona Spiritus sancti. In digito Dei eiicio dæmonia,&c. Ecce apparet, quod clausas habuit aures,id est, inobedientes: digito Dei,id est,Spiritu sancto non tanguntur. Vnde adhuc à diabolo non sunt liberati,qui solum hoc digito eiicitur. Tales ergo contumaces aures ad obediendum, quando non aperiuntur Dei digito, necesse est,vt quādoque feriantur Petri gladio,id est,sententia excommunicationis. Amputauit auriculam eius dextram. Non

B percussit aliud membrum, quàm auriculam: quia sola inobedientia contumax excommunicationis gladio ferienda est. Quidam autem non attendentes, manum, pedem,& quodcunque membrum amputant, quando propter quamlibet causam excommunicationis sententiam fulminant. Nihilominus tamen gladius ille semper timendus est. Gregorius: Vtrum iustè an iniustè obliget pastor, pastoris tamen sententia timenda est. Væ ei,qui subest iniustè,si forsitam ligatur,ipsam suæ obligationis sententiam ex alia culpa meretur. De tertio: Apertum est illico os eius, &c. Hoc dicitur de Zacharia: Debemus autem os aperire ad orandum. Aperiet os suum in oratione,&c. Item ad docendum. Os suum aperuit sapientiæ. Item ad confitendum,& ad alia quæcunque iusta sunt loquendum. Ibid. Aperi os

C tuum muto, & causis omnium filiorum, qui pertranseunt. Aperi os tuum,hoc est decerne quod iustum est, & iudica inopem,& pauperem. Mutus debet esse confessor,vt nihil reuelet. Os aperire debet ad vtilia,non ad turpiloquia,vel scurrilia,vel inutilia. Vnde: Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus est, ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Timendum enim est, ne sicut ad beneloquendum aperit os tuum Dominus,ita ad male loquēdum aperit os tuum diabolus. Ioannes Chrysost. Omnis sermo malus, qui dicitur, immundo spiritu dictante,profertur. De quarto: Manum suam aperuit inopi: Ego præcipio tibi, vt aperias manum tuam fratri egeno, & pauperi, qui tecum versatur in terra. Frustra aperient manum ad præmium accipiendum, qui eas nunc claudunt ad benefaciendum. Vnde vulgariter di-

D citur: Væ manui libenter accipienti, & nihil danti: Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Sicut ergo mendicus somnians se habere magnum thesaurum in manu, dum vigilat nihil inuenit: sic anima peruersi diuitis euigilantis in morte. Psalmus: Dormierunt somnum suum, &c. Augustinus: Transit somnus iste, transit vita ista, & nihil inueniunt in manibus suis, qui nihil posuerunt in manu Christi.

Isa.50.b — Luc.11.c — Luc.22.e — Luc.1.f — Eccl.39.a — Prou.vlt.d — Ephes.4.f — Prou.vlt.e — Deut.15.b — Eccli.4.d — Psalm.75.a

SERMO II.

SOlutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè. Quoniam secundum sanctos quod semel fiebat à Domino nostro, tunc corporaliter,modo etiā fit ex ipso cōtinuè spiritualiter. Ideo possumus dicere quod in

E verbis istis spiritualiter intellectus pro quolibet peccatore tria notātur ad nostram instructionem. Primum est lubrica sceleris circumuolutio. Secundum est dolorosa cordis contritio. Tertium est perfecta oris confessio. Et hæc tria habent semper ordinem. Nam non habet efficaciam oris cōfessio,nisi primo procedat perfecta cordis contritio, nec cor conteri, & pœnitere decet, nisi primo peccati perpetratio viam contritioni præstet, & per hoc recto ordine proceditur in verbo proposito, eo quod primo notatur lubrica sceleris circumuolutio, cum dicit: *Vinculum linguæ eius.* Sicut enim lingua materialis nimia nerui constrictione, siue alio impedimento ligatur, ne posset vocem formare:

Matt.7.d

sic lingua intellectualis stricta in peccati delectatione, circumuoluitur,& eneruatur, vt non sufficiat sua peccata recogitare, vel recognoscere. Secundo notatur dolorosa cordis contritio, cum subdit: *Solutum* est. Optime dolor contritionis soluit peccati delectationem, eo quod contraria delectationis culpæ contrariis doloris, & amaritudinis pœnitentiæ curantur. Tertio notatur perfecta oris confessio, cum subinfertur. *Et loquebatur rectè*, quod fit quando homo non declinat cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, sed confitetur humiliter, & apertè omnia peccata sua.

Psalm.140.a

Dicit ergo: *vinculum linguæ eius*, vbi notatur primo lubrica sceleris circumuolutio. Sicut enim lingua materialis inuoluitur & ligatur, vt non possit exire in actum debitum. Primo morbi inflammatione. Secundo huius vocis infrigidatione. Tertio nerui eneruatione: Sic lingua spiritualis, id est, Psalmus superior animæ isto triplici modo ligatur, & inuoluitur, ne possit debitè moueri in vim propriam,&in subiectum proprium. Nam primo superbus ligatur vinculo mentalis superbiæ, ne possit moueri ad honorandum Deum. Secundo ligatur infrigidatione cordialis inuidiæ, ne possit moueri ad ordinandum seipsum. Primo ligatur superbus vinculo mentalis superbiæ, ne possit moueri ad honorandum Deum. Vnde persuasum habent iniqui nationi sanctæ posse dominari vinculis tenebrarum, & longæ noctis compediti. Iniqui id est elati,& superbi effigientes patrem suum diabolum, qui regnat super omnes filios superbiæ, persuasum habent ab eo posse dominari, & preesse omnibus,& nationi sanctę vinculis tenebrarum, & longæ noctis compediti superbiæ excæcantis, Compediti,& circumuoluti, ne possint se ad humilitatem inclinare, per quam celsitudo diuinæ maiestatis honoratur. Nam magna potentia Dei solius à solis humilibus honoratur, vt talibus, qui gigantea magnitudine elati nolunt humiliari,& aliis propter Deum subiecti esse: futurum enim est, vt tales de limo finalis iudicij suffocentur, paruulos Christus custodit arca humilitatis. Vnde tales figurantur per Sedechiam: qui noluit tanquam elatus, & arrogans submittere collum iugo diuini præcepti, de quo dicitur quòd rex Babylonis, id est, diabolus oculos Sedechiæ eruit,& vinxit eũ in compedibus, vt duceretur in Babylonem. Secundo ligantur inuidi vinculis cordialis inuidiæ, vt non possint moueri ad diligendum proximum. Vnde in Psalm. Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, dirumpamus vincula eorũ, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, principes sacerdotum cum venerint in vnum aduersum Dominum, & aduersum Christum eius: quando colligati vinculis cordialis inuidiæ consilium inierunt aduersus Christũ, vt eum morti traderent,& vinctum adducerent,& tradiderunt Pontio Pilato, secundum quod dicitur. Vnde ne istis vinculis cordialis inuidiæ circumuolamur odiẽdo proximos, qui sunt membra Christo, ideo addidit dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis infernale & diabolicum iugum, sub quo se subiugauerũt cum dixerint. sanguis huius super nos, & super filios nostros. Charissimi non odiamus proximum Christi membrum, qui odit proximum homicida est,& sanguis proximi super eum est, clamans ad Deum pro sui vindicta. Tertio ligantur lubrici vinculo corporalis lasciuiæ, ne possint moueri ad ordinandum, & diligendum seipsos. Vnde: Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor eius, vincula manus illius. Vnde dicit: Inueni amariorem morte mulierem. Nam mors occidit corpus corporaliter, sed nequam mulier corpus & animam æternaliter, quæ laqueus est venatorum, id est, dæmonum. Isto enim muliebri laqueo dæmones venati sunt genus humanum in primo parente. Nam mulier est initium peccati, sagena infernalis est lubricum cor eius ad capiendum lubricos in aquis carnalitatis. Et manus illius, id est, opera

Sap.17.a
Iob 41.d
Eccli.3.c
Ier.39.b
Psalm.2.a
Ioan.11.g
Mar.27.a
Matt.27.e
Eccl.7.d

A vincula sunt ad trahendum ad lubricitatem peccati. Vnde qui non vult illaqueari à dęmonibus laqueo carnalis lasciuiæ, sed vult seipsum mundum conseruare per puritatem pudicitiæ, debet quantum potest declinare spectacula vanitatum, fugere cõsortia mulierum: quia sicut rosa, vel lilium cum frequenter tangitur incipit marcescere, & amittere colorem: sic castus homo, quando se exponit huiuscemodi spectaculis vanitatum, & mulierum, ita aliquando tangitur, & percutitur cor eius, vt statim incipiat marcescere per immundam cogitationem, amittere colorem, & odorem interioris munditiæ per consensum ad illam cogitationem.

Secundò in verbo proposito notatur dolorosa cordis contritio, cum subdit: *Solutum est.* Soluitur enim, per B contritionem veram, vinculum triplicis prædicti peccati, scilicet superbiæ, inuidiæ,& luxuriæ triplici dono, quod Deus infundit animæ contritæ, scilicet dono humilitatis, charitatis,& castitatis, vt sic contraria culpæ contrariis gratię curentur. Nam primo vinculum mentalis superbiæ soluitur per timoris filialis reuerentiæ honorantis Deum. Secundo vinculum cordialis inuidię soluitur per amorem vniuersalis, vel vtilis beneuolentiæ diligentis proximum. Tertio vinculum carnalis lasciuiæ soluitur per decorem cælestis pudicitiæ ordinantis, & decorantis subiectum proprium. Primo vinculum mentalis superbiæ soluitur per timorẽ filialis reuerentiæ honorantis Deum. Vnde: Solue vincula colli tui captiua filio Sion. Sion quæ interpretatur specula, est anima Christiana, quæ apta nata est in seipsa videre Deum, eo quod est speculum, & imago diuinæ C essentiæ. Solue per mansuetudinem timoris, & humilitatis vincula colli tui, id est, ceruicosæ arrogantiæ, & rebellantis superbiæ, quibus ad ea captiuata, & subiugata eras durissimo imperio diaboli, vt non posses militare sub principe Christo, eo quod nemo potest duobus Dominis seruire, scilicet Deo,& diabolo contraria iubentibus. Secundo vinculo cordialis inuidiæ soluitur, per amorem vniuersalis beneuolentiæ diligentis proximum. Vnde: Dissolue colligationes impietatis, id est, motus iræ, & rancoris, quibus intellectus impeditur, ne possit cernere verum: & affectus prouocatur ad nocendum proximo, solue per vinculum pacis, & concordiæ, similiter fasciculos, id est, praua opera alios deprimentes, solue per condignam satisfactionẽ. D Nam primo debet homo reconciliari,& remittere proximo ex corde: deinde si eum læserit per opera satisfacere: quia reconciliatio cordis parum valet, sine satisfactione operis si possibilitas adest. Tertio vinculum carnalis lasciuiæ soluitur per decorem cælestis munditiæ pulchrificantis corpus proprium. Et de hoc potest exponi illud: Hanc filiam Abrahæ, quam alligauit satanas, nonne oportuit solui à vinculo in die sabbati? Quasi dicat sic: Ista mulier habens spiritum immundum, quæ erat inclinata ad terram,& non poterat sursum respicere, significat quemlibet lubricum habentẽ immundum spiritum luxuriæ, ratione cuius tantam habuit pronitatem ad malum, vt semper sit inclinata ad terram sapiendo carnalia,& etiam tantam difficultatem ad bonum, vt sic non possit sursum respicere, appre E hendendo spiritualia. Isto enim duplici vinculo, scilicet pronitatis ad malum,& difficultatis ad bonũ, quę nobis insunt carnis corruptione,& spiritus aggrauatione, alligauit eam satanas à quo soluitur per Christum, in die pulchritudinis gratiæ, tẽpore Euangelij. In quo plus cõmendatur castitas mentis, quam carnis. Nã castitas non est in carne, sed in mente,& ex corde redundat in corpus. Vnde melior est castitas mentis, quàm corporis. Nam si cor fuerit castum,& corpus, non autem si corpus,& cor, quamvis Iudæi tẽpore legis crederent illud esse dictum ab antiquis, non mœchaberis, tantum de castitate carnis, sed Deus ad legis impletionem addidit non solùm castitatem esse seruandã in carne,& corpore, sed etiã cogitatione,& visione, cum subiunxit: Ego autem

Isa.52.a
Isa.58.b
Luc.13.d
Matt.5.e

autem dico vobis, omnis qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.
A
Tertio in verbo proposito notatur perfecta oris confessio, cum subinfert: *Loquebatur rectè.* Ille loquitur perfectam confessionem, qui loquitur, Primò humiliter cum opprobrio accusandi seipsum. Secundo loquitur vtiliter cum proposito emendandi defectum: Tertiò lacrymabiliter, cũ desiderio placandi Deũ. Nihil valet confiteri, & explanare peccatum, sine proposito emẽdandi defectum, vel delictũ: quia aliter non potest placare Deũ. Primo loquitur ille rectè in confessione, qui loquitur humiliter, cũ opprobrio accusandi seipsũ.
Iob 10.a
Et de hoc potest exponi illud: Tædet animam meam vitæ meæ, dimittam aduersum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meę, dicam Deo, noli me condemnare. Verbum potest esse perfecte pœnitẽtis, cui ita displicet peccatum quod perpetrauit, vt potius
B
præeligat velle se incurrisse mortem sui corporis, quã peccasse mortaliter, & amisisse Deum, qui est vita animæ, & dicat: Tædet animam meam vitæ meę, & quasi dimisso eloquio corporali præ nimio dolore contritionis, loquitur in amaritudine animæ suæ, reducendo ad memoriam omnes abominationes, & scelera perpetrata, quibus ad iram Deum prouocauit: vt sic iustus possit dicere Deo per veram confessionem: noli me condemnare, quia peccata mea pauesco, & ante te erubesco. Secundo ille loquitur rectè in confessione, qui loquitur vtiliter, cum proposito corrigendi peccatum.
Psal. 38.a
Vnde in Psalmis: Locutus sum in lingua mea, notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, vt sciam quid desit mihi? Locutus sum in lingua mea, propalando peccata mea, in con-
C
fessione non signo, vel scripto, sed lingua mea, & ore proprio: sed vt valeam meos defectus emendare, notũ fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorũ. Quasi diceret: Quia breuis velut vmbra, vt sciã quid desit mihi ad corrigendum, & satisfaciendum de peccatis. Nihil enim tantum mouet peccatorẽ ad emẽdandum suos defectus, & corrigendum peccata sua, quantũ notitia, & memoria mortis. Nam facilè emẽdat
Hier. epist. 139. ad Cypr. tom. 3.
peccata sua, qui cognoscit se semper moriturũ. Tertiò ille loquitur rectè in cõfessione, qui loquitur lacrymabiliter cũ proposito placandi Deũ. Et de hoc potest intelligi quod dicitur in hodierno Euãgelio: *Apprehẽdens illum de turba seorsum, misit digitum in auriculam eius, & suspiciens in cælum ingemuit, & ait illi: Effeta, quod est aperire, & statim apertæ sunt aures eius, & solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè.* Glossa exponit sic:
D
Educit Dominus infirmum de turba, cum mẽtem languidam peccatoris illustrat, à consuetæ conuersationis morbo reuocat, & ad sequenda præcepta sua prouocat: *digitos in auriculam mittit*, cum per dona Spiritus sancti ad intelligenda, & suscipienda verba salutis aperit: *sputum* quod de Domini capite descendit diuinam sapientiam signat, cuius virtute à lapsa humana ignorantia soluitur: *suscipiens in cælum ingemuit*, vt per hoc doceret thesaurum nostri cordis in cælum erigere, quod per compunctionem, & lacrymationem cordis à friuola carnis lætitia purgatur: quia tunc statim aperiũtur aures ad audiendam vocem diuinæ comminationis, cum timore soluitur vinculum peccati per contritionem: *& loquebatur rectè* per perfectam confessionem, cuius lo-
E
quela miro modo Deus misericors placatur. Et ista expositio, quasi tota extrahitur de Glossis, &c.

SERMO III.

Marc. 7.d
Solutum est vinculum linguæ eius. Vinculum, de quo diabolus animam ligat, est peccatum, quo peccator ligatur pedibus per prauum affectum: manibus, per iniquum tactum: collo per nociuum verbum: lingua, per
Ier. 39.b
indebitum silentium. De primo: Oculos Sedechiæ eruit & vinxit eum compedibus, & duxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit in domum carceris, vsque ad diem mortis suæ. Oculus dexter interior hominis est respectus ad gloriam æternam. Sinister verò respectus ad gehennam: Oculi sapientis in capite eius, stultus in tenebris ambulat. Osculum sinistrum multi habent: dexterum verò soli sapiẽtes. Ille verò sapiens, cuius animus in Christo, cuius interior oculus erigitur ad summa. Hunc diabolus eruit, quando homo neque pœnam, neque gloriam respicit, vel timet pedes affectuum. Tunc vincit eum vinculo, quando sensus ad peccandum trahit, posteà in Babylonem adducit', dum in multitudine, vel enormitate peccatorum hominem confundit. Babylon enim confusio interpretatur. Postea in inferni carcerem mittit. Qui hæc vincula vult euadere, debet virtutes Ioseph habere, de quo: In vinculis non derelinquit eũ. In illis vtiq; vinculis de quibus Psalmus: Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius, &c. De secundo: Post te vinctis manibus pergent, & te adorabunt, & deprecabuntur. Vincula manuum sunt peccata operum. Certè ad patibulum itur, quando manus furis ad tergum vincitur. O quanta instantia, & gemitu tunc fur liberari petit! O quanta promittit! Sic miser homo, qui vinctis per peccatum manibus ad patibulum inferni trahitur, instare debet orationibus, vt liberetur. Ideò bene dicitur quod vinctis manibus deprecabuntur. Vinctis enim miseretur Dominus, & eos libenter exaudit. Psalmus: Exaudiuit pauperes Dominus, & vinctos suos non despexit. Immò, quod plus est Dominus, vt manus nostras à vinculis liberaret, manus suas vinciri fecit in cruce, immò ante crucem vinctus fuit. Vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato, &c. Bernardus: Vide homo, quo amore te dilexit Deus, vt vestigia eius imiteris: pro te ligatus est, vt à vinculis peccatorum solueteris: Ecce quam potens fuit manus Christi, qui vinctu manuum suarum nostra vincula soluit: Dissoluta sunt vincula manuum & brachiorum eius, per manus potẽtis Iacob. His vinculis diabolus manus peccatorum tenet, ne ad bonum opus, vel pauperes extendantur, & ideò vinculis exterius ligabuntur: Ligatis manibus, & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores. De tertio: Solue vincula colli tui filia Syon, id est, quælibet Christiana anima, quæ per peccatum es captiua diaboli. Quodcumq; autem peccatum, siue peierando, siue detrahendo, & huiusmodi per locutionem, per collum transit. Homo bestiam per vinculum colli domat, sic diabolus hominem: sed soluto per Dei gratiam colli vinculo, liberatur à diabolo Domino suo. Vnde: Conteram iugũ eius de collo tuo, & vincula eius disrumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni. Aliqui dęmones, dum iumenta sua, id est, peccatores amittere timent, ipsos vanis timoribus, & spe in vinculis retinent. Gregorius: Multos sæpè vidimus vitam quidem sanctæ conuersationis appetere, sed ne hanc consequi valeant, modo irruentes in se casus, modo aduersa futura formidant, qui incerta mala dum quasi cauti aspiciunt, in peccatorum suorum vinculis incauti retinentur. Sed heu nõ sufficit diabolo, quod collum peccatoris, seu peccatricis animæ vinculo peccati constringat, quin etiam collum eius grauissimo obstinationis, vel scandali lapide deprimat. Væ illi: per quem scandalum venerit: vt illius illi esset, si lapis molaris imponatur circa collum eius, &c. De quarto dicitur hic: *Solutum est vinculum linguæ eius, &c.* Quando enim diabolus vinculo peccatores vinculauerit pedibus per malum consensum, manibus per malum actum, collo per malum verbum, tũc etiam linguam ligat per periculosum silentium, ne miser homo per confessionem vincula sua rumpat. Et breuiter omnis difficultas confitendi, orandi, laudandi, & vtilia loquendi, vinculum est diaboli. Sed miser homo peccator nescit, quam periculosum sit hoc vinculum, quo diabolus linguam suam tenet, neque morbum lethalem animæ suæ videt silendo: videt tamen accipiendo. Videt Effraim languorem suum, & Iudas vinculum suum. Iudas confitens interpretatur.

Eccl. 2.c
Sap. 10.e
Psal. 104.b
Isa. 54.c
Psal. 68.d
Mat. 27.a
Gen. 49.c
Mat. 22.b
Isa. 52.a
Heb. 30.b
Luc. 17.a
Osea. 5.d

SERMO IV.

Mar.7.d Bene omnia fecit. Bonus est Dominus, & ideo bene fecit omnipotens est, & ideo omnia facere, omnia trahere omnia prospicere, omnia innouare potest. Omnia facit per potentiam, omnia trahit per gratiam, omnia prospicit per notitiam, omnia innouat per gloriam. Psalm.145.b De primo Psalmus: Qui fecit cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt: Hic intrare potest per potentiam Dei, qui considerat singulas creaturas in cælo, & in terra, & in mari. Nam sicut summam creaturam fecit in cælo: sic extremam fecit in terra. Qui fecit Angelos, fecit vermiculos. Vnde quando vos serpentes, & alia venenata lædunt, muscæ, & ciniphes pungunt, non dicatis, quòd diabolus illa creauit, Deus enim Ioan.1.a fecit omnia: Omnia per ipsum facta sunt, &c. August. B Per quem factus est Angelus, & per ipsum factus est vermiculus. Vnde omnes Reges, & Pontifices, & Imperatores de tota potētia sua non possent creare vnam muscam. Creaturæ autem, quæ lædunt homines, lædere cœperunt propter peccatum. Qui ergo omnia fecit, ille animam, & corpus, & sensus, totum facit. Quidquid ergo isti surdo, & muto per miraculum restituit. hoc tibi per naturam contulit. Sed heu sicut dicitur: Deut.32.c Deum, qui te genuit, dereliquisti, &c. De secundo: Ego Ioan.12.e si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Traxit Christus animas iustorum de inferno. Trahit quotidie homines per doctrinam, & gratiam in mūdo. Trahit quoque omnes, & Angelos, & homines, & dæmones ad locum iudicij in die nouissimo. Merito ergo C traxit homines Christus ad se, qui etiam traxit de mū- Luc.23.f do latronem in cruce, cui dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Traxit vtique homines mortis suæ merito, traxit multiplici beneficio, traxit doctrinæ verbo. Tra- Ioan.21.b hunt quoque cum ipso doctores. Traxit rete in terram, &c. Sed heu diabolus plures trahit, quàm Christus. Abac.1.d Totum in hamo subleuabit. Traxit illud in sagenam suam, & congregabit in rete suum. Diabolus hamum æternæ mortis abscondit sub esca voluptatum carnalium, vel rerum temporalium, & ideo trahit quidquid hamū Christi euadit. Trahuntur autem ad pœnam morientes, qui in esca diaboli exultant viuentes. August. Noli gaudere ad morem piscis, qui in esca sua exultat. Nondum hamum suum traxit piscator, quem in faucibus habet peccator. Sicut autem captos pisces pisca- D tor assat super carbones, sic diabolus animas assat su- Hebr.4.d per carbones inferni. De tertio: Omnia nuda, & aper- Ioan.16.d ta sunt oculis eius, &c. Verè omnia: Nunc scimus, quia scis omnia. Sicut ergo peccata sua per hypocrisim palliare quispiam non potest: quia nuda sunt, sic nec per dissimulationem claudere potest: quia omnia aper- Eccl.23.e ta sunt oculis Domini. Vnde: Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super Solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda, intuentes in absconditas partes. Solus videt modo corda, quæ omnes videbimus in iudicio: 1.Cor.4.a Illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Glossa: Gesta, vel cogitata mala, vel bona tunc erunt aperta. Et quia tunc omnia erunt E aperta omnibus, poterit quisque de se & de aliis iudicare. Ibi ergo corda vxorum maritis, ibi corda maritorum erunt vxoribus manifesta. Plus confundi, & plus timere debet homo solum Deum videntem, quàm totum mundum peccata sua videntem. Vbi enim ille Deus quo modo sit oculus, manus, & pes. non videt quod agit, qui vbique est? Augustinus: Deus totus oculus, & tota manus, totus pes. Totus oculus, quia videt omnia: tota manus, quia operatur Apoc.21.b omnia: totus pes, quia vbique est. De quarto: Ecce noua facio omnia. Innouabitur enim terra, & cælum, Isa.65.c & sancti in resurrectione. Ego creo cœlos nouos, & nouam terram, & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor, & exultabitis, & gaudebitis vsque in sempiternum. Certè cœlum, & terram mira A pulchritudine innouabit propter homines: multo magis ipsos homines iustos per ineffabilem corporis glorificationem innouabit. Quomodo enim tam fragibilia vasa sicut nunc sumus, tam fortissimum æternæ iucunditatis vinum sustinere possent, nisi noua per gloriam, & fortia fierent? Vinum nouum in vtres nouos Matt.9.b mittunt. Per vtrem corium nostri corporis significatur, quod resurrectione innouabitur. Qui ergo hoc vino impleri desiderat, aqua compunctionis hydriam cordis impleat.

DOMINICA DVODECIMA POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Luc.10.d Beati, qui corporaliter, beatiores, qui spiritualiter, beatissimi, qui æternaliter vident Christum. Non solùm autem Christus, sed & alia nobis videnda sunt vt beati simus. Videre autem debemus, quid dolendum, quid agendum, quid spernendum, quid recipiendum. Vide ergo peccata dolenda, bona agenda, terrena Iere.2.d spernenda, æterna recipienda. De primo: Scito, & vide quia malū, & amarum est reliquisse te Deum tuum. Si enim amarū malum est reliquisse Episcopū, vel amicū, vel oculum, in infinitum amarius, & confusibilius est relinquere Deum. Domine Deus, qui te derelinquunt, Idem 17.b confundentur. O si ista bene videremus, quantum flere deberemus? Gregorius: Debemus pensare malum, quod consequuntur: pensantes gemere, gementes vitare. Ea quæ commisimus peccata indesinenter aspicere: aspicientes flere: flentes abstergere tu: ergo peccata propria, sed iudex videre debet aliena. Vnde Petrus Ecclesiæ prælatus dixit Simoni Mago: In felle Act.8.d amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse. Vt autem videas veritatem, descendas in te ad inquisitionem exemplo Domini. Descendam, & videbo Gen.18.c vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerunt. De secundo: Videte fratres quo modo caute ambuletis. August. Ambulare operibus & virtutibus, per- Ephes.5.d ficere est. Indicabo tibi ô homo, quid sit bonum, & Mich.6.b quid Dominus requirat à te. Vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. Facere iudicium scilicet de teipso: diligere misericordiam in proximo: & sollicitum ambulare cum Deo tuo. Nonne iudicium facit, qui furem, vel latronem suspendit: Sic peccator seipsum tanquam furem, & animæ suæ iugulatorem suspendere debet in cruce pœnitentiæ. Elegit suspendium anima mea: Videte Iob 7.e ergo, quo modo cautè ambuletis proficiendo in bono. Videte quo modo cautè, scilicet cauendo à malo. Qui 1.Cor.10.c se existimat stare, videat, ne cadat. Vtique in foueam inferni: Si cæcus cæco ducatum, &c. Propter hoc sancta quatuor animalia plena sunt oculis, & ante, & retro: quoniam sancti plenam debent habere circumspectionem: ante ad proficiendum in bono, retro ad præcauendum in malo. Gregorius: Sanctorum actio ab omni parte circumspecta est, bona desiderabiliter prouidens, mala solerter cauens. De tertio: Vidi in omni- Eccl.1.b bus vanitatem, & attritionem animi, & nihil permanere sub Sole. Verè in omnibus, in honoribus, in diuitiis, in voluptatibus vanitas est: sicut vanitas est somnium, vana est vmbra. Vmbram enim equi pro equo tenere vanitas est, sic transitoria respectu æternorum: ideo si omnia quasi fumum, vel vmbram quasi fœnum, & fœni florem nominemus, sicut somnium dixerimus, minus profectò, quàm se habet ipsa veritas, dicimus. Hanc vmbralitatem, & vanitatem cognoscent in inferno, qui nolunt salubriter recognoscere in hoc mundo. Quid nobis profuit su- Sap.5.b

perbia & diuitiarum iactantia,quid cōtulit nobis?transierunt omnia velut vmbra.O si bene ista videres,quã miseram temporalium auaritiam iudicares. Bernardus Si sapis,si habes cor,si tecum est lumen oculorum: tu desines iam ea sequi,quæ consequi miserum est. Vidisti nunc vanitatem transitoriorum,vide nunc vanitatẽ
Psal.36.d amatoris eorum. Psalmista:Vidi impium superexaltatũ &c.Vnde non est inuentus locus eius,scil.non in mũdo,neq; in cælo:habent tamẽ impij locũ in inferno. Ne ipsi veniant in locum hunc tormentorum. De quarto:
Luc.16.f Circumspice Hierusalem ad orientem,& vide iucunditatem à Deo tibi venientem.Iucunditatem vtiq; æter-
Greg.hom. 37.in Euãg. nam. Gregorius:Quis intellectus capere sufficit illius supernæ ciuitatis sint gaudia,&c. O si visum in illam iucunditatem intenderes, quam parum pœnitentiarũ, & aduersitatum dura timeres. Vnde neque Stephanus lapides timuit,quando, sicut dicitur: Intendens in cæ-
Act.7.g lum vidit gloriam Dei,&c. Vides ergo quid recipiendum sit bonis,&c. Vide quoque quid recipiendum sit malis:Quid tu vides?Ollam succensam ego video.Hæc
Ier.1.c olla infernum significare potest, in quo diabolus tanquam cocus horribilis carnes suas, id est carnales, vel
Deut.32.d luxuriosos coquit:quæ succensa est igne æterno. Ignis succensus est in furore meo.

SERMO II.

Luc.10.e Diliges Dominum Deum tuum. Sicut diligit filius patrem,amicus amicum, sponsus sponsam, viuens vitam:sic Dominus diligendus est. Ipse enim est nobis pater creatione:amicus redemptione:sponsus amore:vita glorificatione. De primo:Omnis qui diligit eum,qui
1.Ioan.5.a Gen.1.d genuit,diligit eum,qui natus est ex eo:hoc est:Qui diligit Deum, diligit proximum ex Deo natum. Deus enim genuit nos creando ad similitudinem & imaginẽ suam:quia sæpè solet similis filius esse patri,& ideò, sicut patrem,immo millies plusquam carnalem patrem diligere debemus.Bernardus: Si naturaliter amat filius patrem,à quo habet partem corporis sui, quanto plus amare debet Deum,qui corpus eius, & animam ex nihilo fecit?Si oculo,vel pede,vel manu careres, multum eum diligeres,qui ista tibi daret.Quantũ ergo diligendus est pater cœlestis,qui tibi omnia membra, & vitam,& animã donauit nobilissimam?Bernardus:Homo cogita qualem te fecit:nempe secundum corpus,egregiam formã:sed secundũ animam imaginem Creatoris insignẽ,rationis participem,beatitudinis capacem. Sed heu tu superbe,tu auare,tu luxuriose,tu peccator, si-
Deu.32.c cut dicitur:Deum,qui te genuit,dereliquisti.De secun-
Leui.19.d do:Diliges amicum,id est,Christum.Omni tempore di-
Prou.17.c ligit,qui amicus est.Huius amici fidem cõsiderare possumus in quadam parabola duorum amicorum, quorũ vnus pro furto amici sui, se fecit suspendi, & amicus pro quo suspẽdebatur,stabat sub patibulo, & iterũ furabatur.Amici isti sunt Christus & homo. Homo autẽ fuit furatus Deo patri animã suam,qui cum ad mortẽ fuisset condemnatus fidelissimus amicus eius Iesvs pro ipso in crucis patibulo se fecit suspendi.Gregorius Qui pro nobis mortem carnis indebitam reddit, nos à
Ioan.15.b debita morte animæ liberauit.O quanta dilectio:Maiorem hac dilectionem, &c. Et ecce verè huius amici mors,quotidie in altari tanquam in cruce, repræsentatur.Et quia altè pro te pendebat in cruce, altè leuatur à sacerdote quasi patibulum de suis brachiis faciente: vbi tu stas peruersè voluptatibus inuidiæ,luxuriæ,auaritiæ,adhuc animam tuam furans. Talis ergo amicus est amandus.Bernard: Super omnia reddidit te. Require in sermone:Spiritus oris mei,&c. in Parasceue. De tertio: Adiuro vos filiæ Hierusalem si inueneritis di-
Cant.65.c lectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo. Filiæ Ierusalem sunt intelligentiæ angelicæ, vel animæ beatæ, vel animæ in mundo deuotæ, quarum mater superna est Ierusalem: Illa autem, quæ sursum est
Gala.4.d Ierusalem,libera est quæ est mater nostra.His filiabus supplicare debet sponsa, fidelis anima, vt dilecto suo Christo amoris sui desideria annuntientur, & pro ipsa interpellent. O felix,quare sic langues propter dilectũ: certè propter vocis eius dulcedinẽ: Vox enim tua dul- Cant.2.d cis. Item propter aspectus pulchritudinem: Dilectus meus candidus,&c.Item propter amplexus suauitatẽ: Leua eius,&c.Nota quod vox ad prædicationem, aspectus ad contemplationem,amplexus ad delectationẽ pertinet.Felix anima,quę nunc amore languet sponso absente. Augustinus:Desideremus & amemus, & flagitemus,si sponsæ sumus.Sponsus absens est,sustineamus, veniet quando desideramus.De quarto: Diligas Deut.30.b,d Dominum Deum, & obedies voci eius, & illi adhæreas. Ipse enim est vita tua. Vita vtique spiritualis & Ioan.17.a æternalis.Hæc est vita æterna,&c. Hæc enim est ratio quare Christus potuerit pro nobis satisfacere: quia enim debitores mortis fuimus, cum vita nostra Christus moriebatur,tunc debitum soluimus. Si diligis vitam temporalem,plus debes diligere Christum vitam æternalem.Stultus est, qui dat vitam suam pro obolo, meritò stultior est,qui dat vitam æternam pro aliquo transitorio.Vere ergo diligendus est Deus. Anselmus: Ecce Domine, quia me fecisti, debeo meipsum amori tuo totum,imò totum plus quam meipsum, quoniam tu maior me es,pro quo dedisti teipsum.

SERMO III.

Appropians alligauit vulnera eius infundens oleum, & vinum. Samaritanus hic fecit illud,de quo con- Luc.10.f querebatur Propheta Isaias, factum non esse, dicens: Vulnus,& liuor,& plaga tumens, non est circumliga- Isa.1.b ta,nec curata medicamine,neq; fota oleo,scilicet misericordiæ. Vulnus concupiscentiæ,liuor inuidiæ, plaga superbiæ non est circumligata præceptis iustitiæ, neq; curata medicamine pœnitentię, neque fota oleo misericordiæ. Cesset iam querela, quia,Ecce Samaritanus noster Christus vulnera non tantum concupiscentiæ, sed omnium generaliter peccatorum sanat ligatura obseruantiæ mandatorum, oleo misericordiæ egenorum, vino pœnitentiæ peccatorum. Circa primũ nota quod Dominus ligaturis,scil.decem præceptis hominẽ ligat, sicut vulneratum,ne de vulneribus moriatur:sicut vas ne liquor gratiæ effundatur.De primo dicitur hic: Alligauit vulnera eius,&c. Psalmus:Qui alligat contritio- Psal.146.a nes eorũ.Quicunq; alligauerit vulnus mortalis culpæ, mortẽ æternam euadet.Insuper & alligaturam habebit immortalitatis contra vulnus miseriæ: Lux solis erit Isa.30.f septempliciter,sicut lux septem dierũ in die, qua alligauerit Dominus vulnus populi sui. De secundo Psal. Ad alligandos reges,&c.Quo modo vinculis pręcepto- Psal.149.a rũ alligantur fideles,require in sermone. Ioannes autem, in tertio membro. Et nota, quod iusti dicuntur reges & nobiles.Verè nobiles, quorum Deus Pater est, qui ligantur compedibus mandatorum. Compedes enim sunt vincula, quæ impediunt hominẽ, & maxime pedem,ne eat quo vult,vel faciat quod vult.Si mandata, ne secundum desideria carnis vel mundi moueatur. Et verè ignobiles sunt,quorũ pater diabolus est: Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Et tales non à 1.Reg.2.f Deo,sed à diabolo alligantur:Hanc autem filiam Abra- Luc.13.d hæ,quam alligauit satanas. De tertio:Vincula illius al- Eccli.6.e ligatura salutis.Verè salutis:quia salutaris gratiæ obseruantia diuinorum præceptorum conseruatur in cordis vase.Alioqui sicut dicitur: Cor fatui quasi vas confra- Eccli.21.b ctum,&c.Vas ergo ligatum est ad fontem gratiæ applicandum. Augustinus: Vas ad fontem attuli, imple me,quoniam ad te leuaui animã meam. Quicunq; non alligatus fuerit in gratia,alligabitur in pœna: Alligate Mat.13.d ea in fasciculos,&c.Circa secundũ nota quod per oleũ misericordiæ & pietatis subuenitur:quia ægram sanat animam, multiplicat gratiam,consecrat ad gloriam.De primo dicitur hic: quia vulnerato oleum infunditur, hoc est, peccatori misericordia, & pietas inspira- Leui.14.b tur,

tur,vt sanetur,vt bene mundetur.Leprosus pro emundatione sua offerre debet olei sextarium, id est,misericordiam sex operum,de quibus:Esuriui,&c. De secundo legitur quod mulier,quæ congregauit in domo sua vasa non pauca,parum olei,quod habuit,in omnia vasa vacua dimisit,& sic creuit oleum , per quod sic mulier à creditore liberatur. Vasa vacua sunt pauperes, quos in domum debes congregare:Egenos vagosque in domum tuam.Ambrosius : Si peregrinum sub tectũ tuum inducas,suscipiasque egentem , ille tibi acquiret sanctorum amicitiam , & æterna tabernacula. Parum autem olei per omnia vasa distribuitur, iuxta illud : Si exiguum tibi fuerit,&c. Inde ergò cum oleum misericordiæ crescit per meritum & gratiam,anima creditori Deo satisfacit.De tertio dicitur:Tulit Samuel cornu olei,& vnxit Dauid in regem. Si ergo coronam regni vis habere in cęlo , oleo misericordiæ vngi debes in mundo:Et Dauid in sua misericordia consecutus est sedem regni in sæcula. Circa tertium nota quod vinum pœnitentiæ & compunctionis sanat , lauat , inebriat. Habetur autem per hoc vinũ animę sanitas,vitæ puritas,gratiæ ebrietas. De primo dicitur hic quod vulnerato vinum infudit : hoc autem fit quando peccatori compunctionis gratia cõfertur. De hoc vino Psalmus: Potasti nos vino compunctionis. De secundo:Lauabit in vino stolam suam,id est,vestem conuersationis.Qui enim vitam suam, tanquã vestem non lauerit, dicetur ei illud:Quo modo huc intrasti non habens vestẽ nuptialem?De tertio : Bibens vinum inebriatus est, & iacuit in tabernaculis. Ebrietas enim spiritus in compũctione facit denudari turpitudinem in confessione. Et sicut ebrius mortis periculo,ita compunctus periculo pœnitentiæ voluntariæ se exponit. Vinum ergo lacrymarum quod,vt innuitur,de tribus propaginibus contritionis,confessionis,satisfactionis, in calicem exprimi debet,charitas est. Hoc vino angeli delectantur. Bernardus:Gaudent angeli in conuersione, & pœnitentia peccatorum,salutem hominis sitientes:lacrymæ pœnitentium vinum eorum.

Mat.25.d — 4.Reg.4.a — Isa.58.b — Tob.4.b — 1.Reg.16.c — 1.Mat.2.f — Psal.59.a — Gen.49.b — Mat.22.b — Gen.9.d — Gen.40.b

SERMO IV.

Luc.10.c

HOmo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho,& incidit in latrones,qui etiã despoliauerunt eum. Quia faciliter rudes & sensibiles homines ducuntur in cognitionem alicuius rei spiritualis , cum circumuelatur exemplorum veritate. Ideò Dominus noster volens istum Iudæum,& etiam populum Iudaïcum rudem & insensibilem per inuisibilia ad visibilia manuducere. Describit in verbo proposito iuxta vocabulorum proprietates primum parentem , sub metaphora hominis ab Ierusalem in Iericho descendentis in latrones incidentis,cum dicit: *Homo quidam descendebat ab Ierusalẽ, &c.* In quo quidem verbo si diligenter attendantur Ierusalem,& Iericho interpretationes & conditiones , & etiam expoliatio facta per latrones valdè elegãter describitur primus parens,quantum ad tres conditiones, videlicet : quantum ad primum statum suæ creationis, qui fuit status originalis innocentiæ. Medium præuaricationis lapsus detestabilis culpæ Vltimum præuaricationis damnum,siue defectus pœnalis miseriæ. Hęc tria se habent per ordinem. Nam Deus primo creauit hominem rectum,quantũ ad statum innocentiæ, deinde voluntas cadens à rectitudine iustitiæ acquisiuit pœnalitatis defectus & miseriæ. Primò ergo in verbo proposito describitur primus parens,quantum ad statũ originalis innocentiæ, cum dicit: *Ab Ierusalem.* Per Ierusalem interpretatur visio pacis,intelligitur status innocentiæ, in quo erat summa concordia & harmonia inter carnem & spiritum primi parentis , licet meritò sui peccati aduersentur ad inuicem.Secundò quantum ad lapsum detestabilis culpæ,cum subdit, *Descendebat in Iericho.* Per Iericho,quæ interpretatur luna siue defectus signatur lapsus peccati.Nam peccare idẽ est quod A deficere.Tertio quantum ad damnum pœnalis miserię cum subinfertur: *In latrones*,id est,dæmones,qui despoliauerunt eum indumento innocentiæ , & ista diuisio habetur ex Glossa,quæ dicit sic:Homo ille Adam intelligitur,qui ab altitudine cælestis Ierusalem præuaricationis lapsu ad miserias & defectus huius vitæ mutabilis & erroneæ descendit.

Primò in verbo proposito per Ierusalem intelligitur status originalis innocentiæ,& bene si attendatur eius conditiones & interpretationes. Nam Ierusalem locus erat. Primò dignitatis & honorificentiæ : quia regalis præsidẽtiæ.Secũdò deliciositatis & affluẽtiæ:quia emanatiuus,lacte & melle.Tertiò securitatis perfectæ,quia custoditus ab angelis die ac nocte. Et hæc tria erant perfectiori modo in statu innocentiæ. Nam Adam in B statu illo habebat dignitatem originalis innocentiæ. Secundò deliciositatem oblectabilis gratiæ. Tertiò securitatem protectionis diuinæ Et per hæc tria perfectè ordinabatur ad illam beatam Trinitatem. Nam ratione primi ordinabatur ad speciositatem filij , ratione secundi ad benignitatẽ Spiritus sancti, ratione tertij ad potestatem Patris æterni. Primò per Ierusalem intelligitur status innocentiæ.Et de hoc potest exponi quod dicitur:Eleuauit me spiritus inter cælum & terram,& adduxit me in Ierusalẽ in visione Dei. Ad literã Dñs eleuauit hominẽ primum,quasi inter cęlum & terram, quando eum posuit in paradiso.Nam secundum Magistrum,Homo extra paradisum creatus est, & postmodũ in paradiso positus,vt melius cognosceret Dei beneficium,dum videret se aliunde adductum. Vnde secundũ C sanctos paradisus terrestris est locus valdè eminens,& altus,quasi medium tenens inter hanc vallem miseriæ, & patrias cælestes iuxta æquinoctialem,vbi est magna temperies temporis in oriente vergens in meridiem,& ratione suæ altitudinis non ascendunt illuc vapores in aëre eleuati,quibus luna dominatur,sed est ibi puritas aëris ad contemperãtiam caloris,& ideò locus idoneus statu perpetuitatis:Et sicut locus est medius , quia inter cælum & terram,ita cognitio illius status innocentiæ,quasi medium tenebat inter statum gloriæ, & statu miseriæ.Nam in statu gloriæ videtur Deus in maiestate in sui substantia,ita quod nulla est ibi obscuritas. In statu vero miseriæ mediãte speculo obscuro in ænigmate. Ænigma enim secundum beatum Aug. est si- D militudo obscura:sed in statu innocẽtiæ videbatur mediante speculo claro, sine aliqua obscuritate , eo quod nulla erat in anima peccati nebula,sed omnimoda puritas , & nulla rebellio carnis , & virium inferiorum ad spiritum , sed omnimoda subiectio , & propter tantam harmoniã & concordiam pacis inter carnem & animã,subditur in prædicta auctoritate, & duxit me in Ierusalem,quæ interpretatur visio pacis, sed propter omnimodam puritatem , ratione cuius modo oculo rationis videbat Deum , sine obscuritate subinfert,quasi anthonomasticè quod fuerat ductus in visionẽ Dei.Huius amissæ innocẽtiæ recuperationẽ credens fidelis Tobias dicebat : Beatus ero,si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndũ claritatẽ Ierusalem,id est, originalis innocentiæ,quæ fuit in Christo.Secundo per Ierusalem intelligitur status innocentiæ:quia in eo habebat primus homo deliciositatem oblectabilis gratiæ. E Et de hoc potest intelligi illud:Oculi tui videbunt ciuitatẽ Ierusalem opulentã.Verè Adam in statu innocẽtię erat velut ciuitas Ierusalẽ opulenta,pulchra & decora, propter abundantiã gratiarũ, & terribilis vt castrorum acies ordinata,propter refulgentiã virtutũ. Hanc Ierusalem,quæ ædificatur,vt ciuitas,cuius participatio eius in idipsum,vidẽs diabolus statim inuidit, vnde Bernardus:Cum videret patrem nostrum omnium hominum æmulus charitate circumdatũ,& omni virtute vestitũ, & accepisse terrenum hominẽ gratiam,quam ipse amiserat per superbiam:inuidit insatiabilis homicida,& cũ didicit quod fecit hominem innocentem, rectum, vir

tuosum,

Ezec.8.b — Mag.sent. lib.2.d.17. — Aug.lib.14. de Trin. — Tob.8.d — Isa.33.d — Cant.6.a — Psal.121.a

tuorum, sine sollicitudine, sine tristitia, omni virtute decoratum, omnibus donis ornatum, nec est intelligendum quod statim quando Deus hominem cõdidit, virtute vestierit & ornauerit: sed quia tunc disposuerit, & non longo tempore post ornauerit, quemadmodũ maior mundus ille sensibilis prius tempore fuit creatus, & post ornatus. Vnde sicut esse gratuitum, est alterius generis quàm esse naturale, sic in diuersis temporibus fuit animæ creatio, & gratiæ superinfusio. Nunquam enim Deus, quantũ est de lege cõmuni, alicui adulto infundit gratiam, nisi sit præparatio ex parte hominis, & propter hoc non fuit cõcreata gratia homini, sed dilata quousque homo quodammodo paratũ ad vsum rationis se disponeret ad suscipiendam gratiã. Tertiò per Ierusalem intelligitur status innocentiæ; quia in eo habebat primus homo securitatem protectionis Dei. Et de hoc potest intelligi illud Psal. Non commouebitur qui habitat in Ierusalẽ. Montes in circuitu eius, & Dominus in circuitu populi sui. Verè Adam existens in statu innocentiæ nunquam commotionẽ siue dissolutionem sui corporis passus fuisset, nisi ab intrinseco: quia licet compositus ex contrariis, & contrarietas sit causa pugnæ, & pugna in composito sit causa dissolutionis, & non aliter se habent contraria in compositione corporis secundũ statum naturæ lapsæ, & secundum statum naturæ institutæ. Secundum enim statum naturæ lapsę non solum agunt in aliquod extrinsecum, sed etiam ad inuicem mutuo agunt, & patiuntur, tam in ipsa constitutione, quàm post constitutum esse. In statu verò innocentiæ taliter omnia ista fuerunt comproportionata in prima compositione, vel ad tantam concordiam educta, vt mutuo illo statu manente non pugnarent. Et ideò illud corpus cõmoueri siue dissolui sub intrinseco necesse non erat. Vnde etsi erat mortale & corruptibile, & habuit causam corruptionis in se: tamen voluntati subiacebat ex ordine diuinę iustitię, & ideò nisi voluntas eorum dominaretur, corpus nunquam corrumperetur, quamvis nunc verum sit quod dicit Philosophus, quòd omne corruptibile de necessitate corrumpitur, corruptibile non subiacet voluntati, sicut corruptibile corpus Adæ, sed solum virtute naturali. Non enim similiter poterat commoueri, siue lædi ab extrinseco, eo quòd montes, id est, Angeli, & Dominus in circuitu eius ad custodiã. Non enim ordo diuinæ iustitiæ talem deordinationẽ & punitionem in illo statu debebat admittere: quia nulla culpa præcesserat, quamvis modo permittat innocentem occidi ab impio, eo quòd omnis homo meritò peccati originalis est mortis debitor. Et propter hoc meritò poterat sibi dici à Deo illud: Veni mecum, vt requiescas securus in Ierusalem.

Adam an fuerit in gratia statim creatus.

Psalm. 124. a

Ibidem.

1. Reg. 19 f

Secundò in verbo proposito describitur status culpę sub nomine Iericho: quod interpretatur defectus, eo quod peccare nihil aliud est quã deficere. Vnde primus homo cùm peccauit, bene descendit in Iericho: quia ratione sui peccati incurrit triplicem defectum. Primo defectum obscuritatis & ignorantiæ ad cognoscendum verum. Secundo defectum tepiditatis & ignauiæ ad operandum bonum. Tertio defectum timiditatis & inconstantiæ ad fugiendum & [s]perandum malum.

Et hæc tria mala sunt contra tria bona, quæ erant in statu innocentiæ. Et sicut per illa ordinabatur & assimilabatur sacratissimæ Trinitati: sic per ista tria mala deordinatur & efficitur dissimilis. Nam cæcitas siue obscuritas deordinat, siue dissimilat eum à claritate sapiẽtiæ filij. Tepiditas à benignitate clemẽtiæ Spiritus sancti. Timiditas ab immobilitate & stabilitate potentiæ patris æterni. Primo dicitur homo descẽdisse in Iericho cùm peccauit: quia incurrit defectus cæcitatis & ignorantiæ ad cognoscẽdum verum. Vnde: Cùm appropinquasset Iericho cæcus sedebat secus viã, mendicans. Glossa: Cæcus signat humanum genus quod à fraterna claritate exclusum, damnationis suæ patitur tenebras, sed a Domino appropinquante Iericho sanatur, dum infirmitatem & defectum nostræ carnis & mortalitatis

Triplex hominis defectus ex peccato originali.

Luc. 18. f

A suscepit: cæcus ad cognoscendum diuina redit: sed iuxta viam, dum incipit credere in Christum, qui dicit: Ego sum via, veritas & vita: mendicat dum rogat: & clamat, dum lumen meretur accipere. Secundo dicitur homo descendisse in Iericho, cum peccauit: quia incurrit defectum tepiditatis & ignauiæ ad operandum bonũ. Vnde in figura dicitur: At ille scil. Elisæus habitabat in Iericho: dixerunt ergo viri ciuitatis ad Elisæum: Habitatio ciuitatis optima est: sicut tu ipse Dominus prospicis, sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis: sic isti habitatores Iericho licet carerent aqua dulci ad bibendum: & terra bona ad panẽ producendum, quæ maximè sunt necessaria habitationi hominum: tamen æstimabant habitationem tam defectuosam, optimam: sic peccatores existentes in Iericho, id est, in defectu peccati, licet habeãt B penuriam aquæ sapientiæ salutaris, & in tantã sterilitatem terræ corporalis, vt non valeat ratione tepiditatis & ignauiæ educere de ea panẽ vitæ & intellectus: quibus nutritur anima, tamen reputant tam defectuosum statũ culpæ optimũ. Tertio dicitur homo descendisse in Iericho, cum peccauit: quia incurrit defectũ timiditatis & inconstantiæ ad fugiendũ malum. Vnde in figura dicitur: Ceperuntq; ciuitatẽ Iericho, & interfecerũt omnia, quæ erãt in ea, & sequitur: deprecatus est Iosuẽ dicẽs: Maledicetur vir corã Dño, qui suscitauerit & ædificauerit Iericho, quia omnia cõtingebant illis in figura: ideo sicut isti existẽtes in Iericho nõ valuerunt resistere præ nimia cupiditate & timiditate, nec fugere, vt nõ interficerẽtur: sic peccatores finaliter existẽtes in statu peccati, ratione cuius tantã timiditatem & incõstanC tiam incurrũt, vt non valeant fugere malum culpæ, & ideo iusto Dei iudicio puniũtur malo infernalis pœnæ.

Ioan. 14. a

4. Reg. 2. e

Iosue. 6. d

1. Cor. 10. e

Tertio in verbo proposito describitur primus parens quantũ ad damnum pœnalis miseriæ cum subinfert: *Incidit in latrones*, id est, dæmones: quia intulerunt ei tria damna. Nam, primo despoliauerunt eum gratuitis virtutibus. Secũdo vulnerauerunt eum in potentiis naturalibus. Tertio debilitauerunt eum in potentiarũ viribus. Cum semiuiuũ reliquerunt. Sed cõtra ista tria dãna, tria bona adhibuit verus Samaritanus & custos Dominus noster Iesus Christus. Nam primo contra spoliationem tribuit ornamentũ gratiæ in incarnatione, ad decorandã animam nudam & deformem. Secundo contra vulneratiõnẽ adhibuit medicamentum misericordiæ in passione, ad sanandã animam sauciatam & languentem. D Tertio contra debilitationem contulit vehiculum siue adiutoriũ potentiæ in resurrectione ad roborandã animam caducã & debilã. Et hæc omnia eliciuntur ex ipso textu, qui secum portat expositionem. Nã persona indigens ex miseria est genus humanum, quod in Adam per peccatũ *descendit ab Ierusalem in Iericho*, id est, paradiso in mundum, & incidit in latrones, idest, potestatem dæmonũ: *qui spoliauerunt*, eum virtutibus gratuitis: *vulnerauerunt*, in potentiis, semiuiuũ relinquendo: sed persona transiens eum durissima fuit legalis iustitia, quæ nec misericordiã, nec medicinã præstabat. Vnde glossa Bedæ: Sacerdos Dei legem nuntiat. Descendit quidẽ lex in mundum per Moysen, & nullam sanitatem cõtulit homini. Descẽdit Leuita, qui typum ostẽdit prophetarum: sed hoc nullum sanat: quia lex peccata arguit, sed E pertransit, cum indulgentiã non largitur. Persona vero subueniens ex misericordia, est Dominus noster Iesus Christus: quia Samaritanus custos interpretatur. Hic subuenit humano generi, cũ tria remedia contulit cõtra tria prædicta dãna. Primo animam nudam & deformem vestiuit ornamento gratiæ incarnationis contra despoliationem. Et hoc est quod dicitur: Samaritanus quidam iter faciens venit secus viã, & misericordia motus est. Glossa: Samaritanus qui custos interpretatur, Dominus est, qui propter nos homo factus, vitę pręsentis iter arripuit, & venit secus viam in similitudine hominũ factus, & habitu inuentus vt homo, ex cuius aduẽtu homo in gratiã Dei restituitur. Secundo animã sauciatã & languentem sanauit medicamento misericordię, in pas-

Phil. 2. e

Luc.10.f sione contra vulnerationem. Vnde subditur, & appropinquans alligauit vulnera eius: alligamenta adhibuit secundum magistrum: Quia contra originalis & actualis peccati vulnera sacramentorum remedia instituit, quæ efficaciam habent à passione Christi. Vnde sequitur: *Infundens oleum*, id est, charisma sancti Spiritus, & vinum, id est, calicem suæ passionis: secundum quod dicit Glossa, & *ponens illum in iumentum* corporis sui cū peccata nostra portauit in corpore suo super lignū, cuius liuore sanati sumus: *duxit illum in stabulum* Ecclesiæ. Tertio animam caducam & debilem roborauit in resurrectione aperiendo sensum sacræ scripturæ contra debilitatem. Vnde subinfert: *altera die protulit duos denarios*. Glossa: Altera die, id est, post suam resurrectionem, quando amplior æternæ lucis splendor, quam ante passionem effulsit in mundo, protulit duos denarios, id est, duo testamenta Apostolis: quia ipsis aperuit sensum, vt intelligerent scripturas ad regendum & adiuuandum populum. Vnde per doctrinam duorum testamentorum, quæ intelligitur in prolatione duorum denariorum, quos dedit stabulario, id est, prælato, cuius est doctrinam ministrare, & explanando supererogare: adiuuantur viatores in æternam patriam redeuntes, &c.

(Marginal notes: Magist. in Prolo.4. in sent.; Isa.53.b; Luc.10.f)

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

CVM ingrederetur Iesus quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi. Castellum est mundus. Decem leprosi sunt peccatores decem mandatorum transgressionibus vitiosi. Considerandum autem vnde lepra vitiorum contrahatur, & vnde sanetur. Contrahitur autem lepra animę corde, ore, opere, consuetudine. Corde: Si fuerit plaga lepræ in ædibus, ibit cuius est domus, nuncians sacerdoti. Domus leprosa est cor in affectu, delectatione & consensu, & voluntate mala. Heu miseria, non potest homo sustinere domum leprosorum in ciuitate sua, & sustinet cor leprosum in anima sua. Item ore. Vnde Maria: quia Moysi fratri suo detraxerat, percussa est lepra, sicut significatur. Sic etiam doctrinis hæreticis, periuriis, detractionibus, mēdaciis, & malis cōsiliis, & huiusmodi lepra contrahitur animarū. Vnde de fœtido malorum colloquiorum anhelitu alios corrumpunt. Vnde præcipitur leprosis quod debent habere os veste contectum, id est, cōsuetudine clausum. Omnis sermo malus ex ore vestro nō procedat. Item opere, & spiritualiter opere cupiditatis. Vnde de Giezi accipienti pecuniam, & vestes à Naaman sanato dicitur: Lepra Naamā adhærebit tibi. Timeant hoc, qui vendunt spiritualia. Item opere præsumptionis vel vsurpationis officij sacerdotalis. Vnde dicit de Ozia rege quod percussus est lepra: quia præsumpsit adolere incēsum. Timeant hoc qui inuadunt iura sacerdotalia & Ecclesiastica. Item de opere crudelitatis, vnde de Ioab, qui occidit Abner, dicitur: Ne deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens, & leprosus, & tenens fusum. Timeant hoc qui crudelia exercent. Item consuetudine. Vnde præcipitur vestem leprosam igne comburi. Sicut vestis munda est consuetudo bona: ita vestis leprosa est consuetudo vitiosa, quæ debet igne comburi. Vnde: Væ ei qui munda veste caret, & sordidam habet. Quo modo huc intrasti non habens vestē nuptialem? Talis vestis comburetur igne gehennæ. Vestimentum mixtum sanguine, id est, combustione. Circa secundum: Nota quod leprosa anima sanatur per baptismalem regenerationem, per pœnitentialem compunctionem, per veram confessionem, per integram satisfactionem. De primo & secundo signatum est: In mundatione Naaman leprosi septies in Iordane loti. Per Iordanem enim non solum baptismus, sed etiam compunctionis, & lacrymarum torrens significari potest. Deduc quasi torrentem lacrymas, &c. Vnde bene Iordanis interpretatur riuus iudicij. Riuus enim lacrymosæ compunctionis oritur ex timore iudicij. Isidorus: Compunctio est humilitas mentis cum lacrymis exoriens de recordatione peccati & timore iudicij. Septies autem lauatur, non septiformis gratię, qui fluctibus mundatur, sed qui pro singulis septem vitiis imbribus lacrymarū irrigatur, qui scilicet flet pro inuidia: flet pro ira, &c. Psalmus: Lauabo per singulas noctes, id est, per singula peccata lectum meum, id est, conscientiam meam. De tertio dicitur hic: Qui cum irent ad sacerdotem, sanati sunt. O quanta putas animam leprosam inuenire peccata, quæ ostendere debet omnia sacerdoti per confessionem, ex quo mundatur, quæ contrita ad sacerdotem vadit. De hoc Isidorus ait: Confessio sanat, &c. Require supra in sermone tertio. Confitemini: Qui vult carere lepra vitiorum, debet sacerdotē quærere. Hic ritus leprosi, qui mundandus est, ducetur ad sacerdotem. De quarto significatum est. Vbi Moyses manum è sinu suo protulit leprosam: secundo protulit mundam. Auarus manū in sinu habet ad conseruandam pecuniam congregatā, manus autē quę profertur ad accipiendā per rapinam, per vsuram, per furtum, per quamcumq; iniustam acquisitionem, est leprosa. Si verò profertur secundo modo, scilicet ad restitutionem, ad largiēdum in vsus pios, tunc efficitur munda. Date eleemosynā, & omnia mūda sunt vobis: Vnde bene pręcipitur, vt leprosus mūdandus offerat sextarium olei, id est sex opera misericordiæ, de quibus: Esuriui, &c. Oleum enim misericordiam significat, satisfactio autē non solum est in eleemosynis, sed etiam in orationibus. Ideò etiam oratio ad mundandam leprosam animam valet. Vnde & isti decem leuauerunt vocem, &c. Cooperatur quoque non solum propria, sed etiam aliena oratio. Vnde vt legitur: Per orationem Moysis Maria mundata est.

(Marginal notes: Luc.17.c; Leui.14.e; Num.12.c; Leuit.13.f; Ephes.4.f; 4.Reg.5.g; 2.Paral.26; 2.Reg.3.f; Leui.13.g; Mat.22.b; Isa.9.a; 4.Reg.5.d; Thre.2.f; Psal.6.b; Leui.14.a; Exod.4.b; Leu.11.f; Leui.14.b; Mat.25.d; Num.12.c)

SERMO II.

LEuauerunt vocem dicentes: *Iesu præceptor miserere nostri*. Verbum istud est de decē leprosis, qui significant peccatores & transgressores decem mandatorum Dei, qui leuare debent vocem orationis vt sanentur. Vnde quia anima gerit typum leprosi cum peccatrix est; ideò Euangelista excitat torporem eius negligentię detinentis. *Leuauerunt*, &c. Inuocat vigorem diuinæ potentiæ præsidentis. *Iesu præceptor*. Obsecrat dulcorem summæ clementiæ remittentis: *Miserere*. Insinuat languorem miseriæ affligentis: *Nostri*. Considerandum est autem, quod quatuor sunt, quæ nos fideliter leuare debemus, videlicet oculos ad lucem contemplationis: linguam ad vocem orationis: manus ad virtutem operationis: mentem seu caput ad spem æternæ retributionis. De primo Psalmus: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Non lupinos, non vulturinos, sed columbinos. Oculi tui columbarum. Hos enim leuare debemus ad Dominum. Leuantes autem oculos, neminem viderunt nisi solum Iesum. Qui enim Iesum vult videre, non debet pulchras mulieres, vel viros, non mundi concupiscibilia videre vel aspicere. Vnde Apostolus: Cum tribus diebus haberet oculos clausos exterius, habebat apertos interius. Augustinus: Eo tempore quo cætera non videbat, Deum videbat. Si non leuas oculos ex amore, leues saltem ex timore. Sicut sponsa quando est cum adultero sæpe leuat oculos pro cauendo periculo, ne superueniens sponsus vtramque feriat vel comburat. Leua oculos tuos in directum, & vbi nunc prostrata sis. Adulter enim iste est diabolus. Spōsus verò Dominus, qui peccatorem non continentem paratus est percutere. De secundo dicitur hic, de leprosis quod steterunt à longè, & leuauerunt vocem. Si leprosi non audebant appropinquare ad Iesum, scilicet à longè clamabant,

(Marginal notes: Luc.17.c; Psal.122.a; Cant.1.d; Mat.17.d; Act.9.b; Ier.3.a)

mabant,quo modo leprosi hodie in animabus audent appropinquare, & non solū appropinquare:immo etiā tangere corpus Christi: cum lepra animæ multo abominabilior sit lepra corporis? Leuanda est ergo vox in oratione: 1.Reg.30.a Leuauit omnis populus,qui erat cum eo, vocem & planxerunt, donec deficerent in eis lacrymæ: hoc enim fecerunt viri,qui erant cum Dauid, quando Achis fecit eum reuerti,quia non placebat Satrapis,& quia inuenerunt Sicelech ciuitatem suam captam & destructam ab inimicis,& fleuerunt,& voluerunt Dauid lapidare:quia vxores & filios duxerant inimici captiuos. Sicelech interpretatur defæcatio vocis. Ciuitas verò Sicelech animam tuam vel corpus tuum significare potest, quæ vocem orationis defæcatam & puram ab affectibus vitiorum edere debet contra illud: Mat.15.a Populus hic labiis meis honorat: cor autem eorū longè est à me. Hæc autem succenditur igne. Vxor autem est conuersatio tua:bona vita,vxor bona: mala vita,vxor mala:filij tui opera tua. Mat.18.d Iussit eum Dominus venundari,& vxorem eius,& filios. Hi etenim venundantur, quando diabolo relinquuntur: venundantur quando pro culpa æterna tormenta redduntur.Pro his ergo,dum per diabolica tormenta accenduntur, leuanda est vox orationis cum lacrymis contritionis.Leuanda est autem vox cordis plusquam oris. Vnde Gregorius:Preces valentiores apud sanctissimas aures Dei faciunt non nostra verba,sed desideria. De tertio Psalmus: Psal.62.c In nomine tuo leuabo manus meas. Sed ad quid? Et certè ad subueniēdum proximis:ad implendū mandatum charitatis. Psal.118.f Psalmus:Leuaui manus meas ad mādata tua, quæ dilexi. Leuandæ autem sunt manus in nomine Domini,non in nomine diaboli, sicut persecutores,raptores,luxuriosi & auari, & alij peruersi sæpè illicitè leuant manus.Noli miser leuare manus ad mala,vt in conspectu angelorum leuare possis manus ad cælum.Vnde Bernard. Credimus angelos sanctos astare orantibus:offerre Deo preces hominum, si sine ira & deceptione leuare manus prospexerunt. Leuare ergo vocem parum prodest, nisi manus ad bonum operandum leuentur. Vnde: Exo.17.c Cumque leuaret Moyses manus,vincebat Israel.Si autem paululum remisisset, superabat Amalech: in quo significatur, quod victoria contra hostes animæ obtinetur, si cum voce orationis manus bonæ operationis leuentur. De quarto: Luc.21.f Leuate capita vestra, quoniam appropinquat redēptio vestra. Caput mentis leuatur pro spe æternæ retributionis. Quicunq; enim sunt bonæ vitæ & conscientiæ, bene possunt leuare caput ad Deum maxime propter tria:de quibus Bernardus sic ait:Tria considero,in quibus tota spes nostra consistit:Charitatem adorationis, veritatē promissionis,& potestatem redditionis. Sed quidam ita turpes sunt in capite: Isa.1.b Omne caput languidum, & omne cor mœrens, quod præ confusione cōscientiæ non possunt capita leuare per sanctam fiduciam: leuant tamen per superbiam: Iob 20.a Si ascenderit in cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquiliniū in fine perdetur: Vt autem boni caput leuent per spem inclinant primo per humilitatem, sicut Christus qui Ioan.19.e pro nobis inclinato capite tradidit spiritum.

SERMO III.

Luc.17.d NOnne decem mundati sunt,&c. Sicut decem leprosi significant decem mandatorum transgressores: ita decem mundati significant eos, qui per Christum ad obseruantiam decem mandatorum sunt conuersi. Considerandum ergo, quod decem mandatorū obseruatores à lepra culpę mundantur,à pœna gehennæ liberantur,pecunia gratiæ ditantur,vita gloriæ non priuantur.De primo dicitur hic: ***Nonne decem mundati sunt*** lepra vitiorum, qui scil. verè conuersi fuerunt ad obseruantiam decem mandatorum.Multum abhorret homo lepram corporis. O quanto magis abhorrenda est lepra animæ:propter illam enim ab hominibus temporaliter,propter istam autem ab angelis & sanctis omnibus A æternaliter eiicietur: Eiicient de castris omnem Num.5.a leprosum,&c. Bernardus: Quis putas quantus luctus erit,quis mœror, quæ tristitia, quando separabuntur mali à consortio bonorum ad damnationem? quando traditi in potestatē dæmonum ibunt cum ipsis in ignē æternum,ibi nunquam miseri lucem,nunquam requiē adepturi.Sed per millia millium annorum igne cruciādi,nec vnquam inde liberandi. Sed Christus, vt leprosas animas mundaret,ipse tanquam leprosus passus est se contemni: Isa.53.a Nos reputauimus eum quasi leprosum. Mundatur autem anima leprosa,vel in aqua baptismi, sicut significatur in Naaman: 4.Reg.5.g Vel in via pœnitentiæ. Vnde de decem leprosis hic dicitur:qui dum irent,mūdati sunt.Quo modo eundum sit in via pœnitentiæ dicitur. Psal.125.a Psalmus:Euntes ibant & flebant,&c. De secūdo: B Gen.18.d Non delebo propter decem. Nota ista quo modo Dominus propter quinquaginta,vel quadraginta, vel viginti, vel propter decē pepercisset Sodomis,quos igne & sulphure deleuit,in quo dānatio æterna significatur. Psal.10.b Psalmus:Ignis,sulphur,& spiritus procellarū,&c Hanc non solum obseruatores decem mādatorum euadunt, sed etiam eorum meritis damnatio reproborum differtur,sicut patet ex promissis: Ier.5.a Considerate,& quærite in plateis Ierusalem,an inuenietis virum facientem iudicium,& quærentem fidem,& propitius ero eis.Sed ad quid differtur? Aug.Omnis malus,aut ideo viuit,vt corrigatur,aut vt per eū bonus exerceatur.Sed nota quod infra decem non descendit,quia sine decem mandatis nullus iustus esse potest, nullus damnationem euadit. Licet autem per iustos damnatio impiorum possit differri,non tamen per iustos potest auferri, si non corri- C gantur: Eze.14.f Si fuerint Noë & Daniel,& Iob in medio eius filium,& filiam non liberabunt: sed ipsi in iustitia sua liberabuntur.De tertio: Luc.19.b Vocatis decem seruis suis dedit eis decem mnas,&c. Homo nobilis est Christus, qui decem seruis suis,id est,decem mandatorum obseruatoribus pecuniam,id est,bona sua tradidit. Committit ergo ad augenda lucra meritorum: Prou.8.c In viis iustitiæ ambulo,vt ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam.Sed valdè timēdum est, quod seruus damnatur, qui pecuniam,siue materialem, siue spiritualem scientiæ,vel cuiuslibet gratiæ non legitur turpiter, sicut filius prodigus Luc.15.d expendisse:sed tantū lucra bona,& operum augmentum neglexisse. Propter hoc ait August. Nulla nos à spirituali opere cura terrena impediat, ne si in terra talentum abscondatur, Dominus ad iracundiā D prouocetur.Vnde & Dominus bene dicitur maledixisse ficum, Mar.11.c quia non habuit fructum. Quod ergo erit de facientibus pessimos fructus? De quarto: Ier.41.b Decem viri dixerunt ad Ismaelem: Noli occidere nos, quia habemus thesaurum in agro,frumenti,vini,& olei, & hordei,& mellis,& non interfecit eos.Thesaurus iste virtutes significat,quæ in agro cordis esse debent: Mat.13.f Simile est regnum cælorum thesauro abscondito,&c.Frumētum,quod est granum omnium nobilissimum, significat charitatē,quæ nobilior est cæteris virtutibus. Hordeum autem vitę austeritatem: Oleum misericordiæ pietatem.Mel deuotionis dulcedinem significat.Ismael vir auditus interpretatur, & significat diabolum, qui libenter audit periuria,traditiones, mundana, & omne E malum: Thren.1.g Omnes inimici mei audierunt malum meum: læti sunt,quoniam tu fecisti,&c.Vel etiam significat Christum,cuius auditum nihil fugere potest: Sap.1.e Auris zeli audit omnia. Interlinearis: Auris Dei zelantis per amorem, quem habet ad animam. Diabolus ergo,vel Christus vita æterna illos non priuant, qui spirituales thesauros in agro cordis habent.

SERMO IV.

Luc.17.a STeterunt à longè, & leuauerunt vocem dicentes: Iesu præceptor miserere nostri. Quia solēt reges & iudices petitiones

petitiones indiscretè formatas refellere, nec affectum mancipare: hinc est quod isti leprosi gerentes typum pœnitentium, ne reprehensibiles inuenirentur coram maiestate magni regis Iesu Christi: ostendũtur in verbo proposito discretè & prudẽter suas petitiones porrexisse. Nam primo in verbo proposito ostenduntur religiosissimi, quantum ad gestum circũspectionis: quia perfusum timore humilitatis. Secundo ostenduntur deuotissimi, quantum ad præconium laudationis: quia inuocabant principium humanæ saluationis. Tertiò ostenduntur prudentissimi, quantum ad intentum petitionis: quia versabantur contra defectum propriæ infectionis. Primò namque habuerunt religiosum gestum circumspectionis: quia perfusum timore humiliationis per distantiam positionis. Non enim accesserũt tanquam superbi præsumptuosè, sed tanquam humiles reuerenter: *Steterunt à longè*. Secundò habuerunt deuotum præconium laudationis quia inuocabant principium humanæ saluationis cum vehementia clamoris. Vnde *eleuauerunt vocem*, cum desiderio proferentes, dicentes: *Iesu*, quod interpretatur salus. Tertio habuerunt discretũ intentũ petitionis: quia versabantur contra defectũ propriæ infectionis, sine verecundia propalationis. Et ob hoc subiunxerunt: *miserere nostri*, scilicet quia sumus infecti morbo lepræ. Non enim verecundati sunt suum defectum propalare.

Dicit ergo: *Steterunt à longè*: vbi commendantur, quantum ad religiosum gestum circumspectionis, qui primo stat humiliter ad deplorandum commissa peccata. Secundo stat viriliter ad superandum diabolica tentamenta. Tertio stat perseueranter ad obtinenda æterna præmia.

Primò illa anima pœnitens habet religiosum gestũ circumspectionis, quæ stat humiliter ad deplorandum sua peccata. Vnde: Publicanus à longè stans nolebat nec oculos ad cælum leuare: sed percutiebat pectus suum dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Vnde Glossa: A longe stat sicut humilis non audet appropinquare, vt Deus ad ipsum appropinquet: non aspicit, vt aspiciatur: premit conscientiam, sed spem eleuat: percutit pectus de seipso: pœnitentias exigit, vt Deus parcat: confitetur Deus ignoscat: ignorat Deus quod ille agnoscit. Intellexerat enim ille publicanus illud quod dicitur: Fili accedens ad seruitutẽ Dei sta in iustitia & in timore. Hoc modo stabat Maria Magdalena, secundum quod dicitur: Stans retro secus pedes eius lacrymis cœpit rigare pedes, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguẽto vngebat. Moraliter autem ista sex, quæ dicuntur de ista peccatrice, debent esse in quolibet peccante, scilicet pudor erubescentiæ: quod notatur, cum dicit: Stans retro. Timor reuerentiæ ibi, secus pedes. Dolor pœnitentiæ, ibi: & lacrymis cœpit rigare: Amor pudicitiæ ibi: capillis capitis sui tergebat. Ardor beneuolentiæ ibi: & osculabatur. Et dulcor deuotionis internæ ibi: & vnguento vngebat. Secundo illa anima habet religiosum gestum, quæ stat viriliter ad superanda diabolica tentamenta. Vnde: Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Et sequitur: State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induite loricam iustitiæ. Ista armatura, qua debemus indui ad hoc, vt possimus superare diabolica tentamenta, est memoria passionis Christi, quę si ad memoriam affectuosè reducatur, omnes dæmones cum tremore effugãtur, secundum quod experientia me docuit pluries. Nam semel cum diabolus fortiter me stringens in gutture vellet strangulare, iam non valens præ nimia strictione gutturis clamare, vt fratrum adiutoriũ imprecarer, incipiebam cum ingenti dolore spiritum exhalare, statimque habita Dominicæ passionis memoria, incepi ex compassione Dominicæ passionis singultum geminare: & magna suspiria loco vocis submittens cordis medullis emittere: quo finito virtute Dominicæ passionis, ego seruus crucis, qui præsens sermonum opusculum ad laudem nominis Christi, & sanctæ crucis honorem compegi: tam crudeli nece profiteor me esse liberatũ, scio quod postea ex reuelatione didici, quod exigentibus meis peccatis: quanquam de peccato mortali mihi conscius non essem, hoc mihi euenire, diuina iustitia permittebat: sed quia nullus potest istam armaturam induere, nisi carnis luxuriam, per carnis continentiam coarctet: ideò sequitur in prædicta auctoritate præcincti lumbos in charitate per refrænationem carnalium desideriorum. Et quia minus est mala non agere, nisi quisque studeat bonis operibus insudare. Ideò adiungit: Induite loricam iustitiæ per impletionem diuinorũ preceptorum. Vnde talis, qui est præcinctus lumbis suis per castitatem, indutus lorica iustitiæ per bonam operationem, & armatus memoria Dominicæ passionis per continuam meditationem: redditur diabolo, & eius satellitibus terribilis, vt castrorum acies ordinata. Tertio illa anima habet religiosum gestum, quæ stat perseueranter ad obtinendum æterna præmia. Vnde: Abierunt iterum discipuli ad semetipsos: Maria autem stabat ad monumentum foris plorans: Ecce quod discipulis recedentibus, Maria Christi amoris igne succensa ad monumentum perseuerabat: quia desideria dilatione non deficiebant, sed potius Maria sui cordis desideriis acquiescebat: & ideò ratione suæ perseuerantiæ meruit primo videre gloriam Christi resurgentis, vt posteris per hoc daretur intelligi, quod nullus potest esse particeps gloriæ, nisi perseueret ad monumentum pœnitentiæ, vsque ad vltimum finem vitæ suæ.

Secundò in verbo proposito commendantur leprosi, quantum ad deuotum præconium laudationis, inuocãdo principium humanæ saluationis, quod est Christus Iesus. Vnde *leuauerunt vocem suam, dicẽtes: Iesu præceptor*. Et bene ille, qui salus interpretatur, dignus laudis præconio. Nam per ipsum tria nobis donantur, in quibus perfecta salus humani generis consistit. Et primum est remissio omnium peccatorum, quãtum ad dona veniȩ. Secundum est infusio charismatũ diuinorum, quantũ ad dona gratiæ. Tertium est consummatio mentalium desideriorum, quantum ad dona gloriæ. Primo Iesus dignus est laudatoriæ inuocationis præconio: quia per ipsum tribuitur pœnitentibus remissio omnium peccatorum. Vnde: Pœnitentiam agite, baptizetur vnusquisque in nomine Iesu in remissionem peccatorum. De hoc similiter dicit Apostolus Paulus: Fidelis sermo & omni acceptione dignus: quia Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Vnde talis sermo est dignus omni laude & acceptione, cum Filius Dei mira sua benignitate dignatus est venire in hunc mundum per carnis assumptionem, vt ouem perditam morte propria de ore dæmonum liberaret, & eius vulnera pigmento proprij corporis & sanguinis liniret vel sanaret. Secundo Iesus dignus est laude & prȩconio: quia per ipsum tribuitur proficientibus infusio charismatũ diuinorum. Vnde: De plenitudine eius omnes nos accepimus gratiam pro gratia: quia lux per Moysen data est, gratia autem, & veritas per Iesum Christum facta est: quia diuinitas fuit in Christo homine, ex quo conceptus est, impleuit illum nullis præcedentibus meritis omni plenitudine gratiæ secundum glossam. Ideò de cuius plenitudine redundantiam, ab ipso capite nos eius membra accepimus. Nam omnis dulcedo gratiæ est per Iesum. Et propter hoc Ecclesia omnes orationes terminat: Per Dominum nostrum Iesum Christum. Et pro gratia, quæ gratis, & sine merito datur gratia meriti cũ in illa proficimus. Vnde Glossa: gratia simpliciter, quæ non est ex meritis in inceptione boni datur: sed postea cum per illam operamur, & in bonum crescimus, tuncque datur gratia pro gratia priori: quia lex, id est, salutis prænuntiatio & prefiguratio, siue promissio: per Moysen seruum data est gratia & veritas, id est, salutis adimpletio, per Iesum Christum facta est. Tertio Iesus est dignus præconio laudationis, quia per ipsum tribuitur perseuerantibus con-

Luc. 18. e; Ibidem. e; Eccl. 2. a; Luc. 7. f; Ephes. 6. b; Cant. 6. b; Ioan. 20. b; Act. 2. f; 1. Tim. 1. a; Ioan. 1. b

Memoria passionis Christi armatura ad omnia diabolica tentamenta superanda. Nota quod S. Bon. recenset sibi accidisse.

summatio mentalium desideriorum. Vnde: Saluatorem expectamus Dominum Iesum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, & hoc erit per manifestationem gloriæ Christi, in cuius assimilatione & beatificatione omnia desideria nostra complebuntur. In nullo enim alio possunt quietari, & quiescere humilia desideria nisi in Christo Iesu. Nam si ab ipso declinauerunt: non plena imò vacua erunt. O Deus quanta auiditate appetendus est Iesus, vnica salus humana, totum bonum Christianorum, plenum gaudium bonorum: in quo corporaliter habitat plenitudo deificæ voluptatis: in quo anima absorpta proficit, omnia eius desideria consummantur.

Tertio in verbo proposito commendantur illi leprosi; quantum ad discretum meritum petitionis: quia versabatur contra subiectum propriæ infectionis, cum subinfert: *Miserere nostri.* Habebant enim triplicem defectum, ratione cuius interior & exterior homo granabatur. Nam primo habebant calamitatem corporalis miseriæ. Secundo habebant cæcitatem intellectualis ignorantiæ. Tertio habebant iniquitatem affectualis malitiæ. Ab isto enim triplici defectu discretè petebant liberari, cùm dicebant: *Miserere nostri.* Primo inquam: *Miserere nostri*: releuando defectum corporalis miseriæ per collationem exterioris sanctitatis. Secundo: *Miserere nostri*: releuando defectum intellectualis ignorantiæ per illustrationem, infallibilis veritatis. Tertio: *Miserere nostri*: releuando infectum affectualis miseriæ per donationem interioris sanitatis. Primo: *Miserere nostri*: releuando defectum corporalis miseriæ, collatione exterioris sanitatis. Hunc effectum in se petebat Iob releuari ab amicis, cum dolore eis calamitatem inflictam exponendo, secundùm quod dicitur: Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei: quia manus Domini tetigit me. Dicit enim bis: Miseremini, vt ostendat quod misericordia debet esse in affectu interius, & in effectu exterius. Sed vbi deficiunt omnes amici mei humani, non deficit verus amicus Christus, secundùm quod patet in parabola vlcerati: Samaritanus autem iter faciens misericordia motus, & appropians alligauit vulnera eius, qui custos interpretatur, qui tanquam verus medicus conseruat & custodit animas & corpora in perfecta sanitate: iter faciens visitando post condescensionem maiestatis misericordia motus est: miserando per affectum pietatis, & vulnera eius sanando, per virtutem diuinitatis. Ipse enim est medicus totius experientiæ, qui sanat omnem languorem, sine vnguento, sine ferro, sine quocumque terreno medicamento: sed tantùm solo verbo, & suæ voluntatis nutu & beneplacito. Secundo, *Miserere nostri*, releuando defectum intellectualis ignorantiæ illustratione infallibilis veritatis. Vnde: Cæcus multo magis clamabat: miserere mei: stans autem Iesus iussit eum adduci ad se. Sicut enim iste cæcus non dimittebat propter turbæ tumultum & increpationes, quin multo magis clamaret, vt lumen corporale mereretur accipere: sic qui vult à Iesu illuminari spiritualiter, cùm tumultus carnalium vitiorum dissipet cogitationes hominum, & perturbet voces orationis, ne instet, atque ita illuminari non possit, iam sentiens grauari phantasmate priorum vitiorum, & vocem suæ orationi impediri, ardentius clamet: quia dum vehementius insistit orationi, ducitur ad Iesum stantem, & recipit lumen, eo quod Deus in corde firmo figitur, & sic lux amissa recuperatur, secundùm quod dicit Glossa. Ad hoc similiter pertinet quod dicitur: Miserere nostri Deus: & respice nos, & ostende nobis lucem miserationum tuarum, vt ipsa nos dirigat, ne in via morum præcipitio ruamur: adducat per cognitionem & amorem ad montem sanctum tuum Iesum Christum. Tertiò: *Miserere nostri*, releuando defectum affectualis malitiæ decoratione interioris sanctitatis. Vnde: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum: quia nullus potest sperare veniam peccatorum, nisi prius dimittat retrahens peccatum, vt possit toto corde redire ad Dominum. Ideò primo hortatur ad desertionem impedimenti retrahentis, cùm dicit: Derelinquat impius viam suam, id est, peccatum operationis, & vir iniquus cogitationes suas, id est, peccatum cordis. Vnde homo non tantùm debet relinquere peccatum in opere: sed in corde euitare immundas cogitationes, & inordinatas affectiones, ne eis sentiat, eo quod peruersæ cogitationes separant à Deo. Post desertionem impedimenti retrahentis, inducit ad reprehensionem complementi expedientis, cùm subdit: & reuertatur ad Dominum cum timore, & ad Deum nostrum cum amore. Postremo exprimit dulcedinem bonitatis omnem iniquitatem relaxantis, cùm subinfert, & miserebitur eius per condonationem omnium delictorum: quoniam multus est ad ignoscendum, eo quod tanta est offensa, quæ relaxatur, quantus est ipse qui offenditur. Rogemus.

Iob.19.c — Luc.10.e — Luc.18.f — Eccli.36.a — Isa.55.b

DOMINICA XIV. POST PENTECOSTEN.

Sermo I.

NEMO *potest duobus Dominis seruire.* Matt.6.b Quatuor sunt necessaria ad salutem, quę tamen nemo potest habere nisi eo modo, quo scriptum est: Nemo potest Deum cognoscere credendo, nisi per reuelationem. Ioan.1.a Nemo potest ad Deum venire pœnitendo, nisi per attractionem. Nemo potest Deo seruire bene viuendo, nisi per temporalium repudiationem. Nemo potest ad Deum ascendere euolando, nisi per vnionem, vt videbitur. De primo: Nemo nouit filium, nisi pater, neque patrem quis nouit, nisi filius, & cui voluerit reuelare: sicut nemo vidit solem, nisi per lumen, & ipsum lumen nemo vidit, nisi per ipsum lumen, sicut nemo noscit patrem, nisi per filium, qui est lumen reuelans: Lumen ad reuelationem gentium. Hoc lumen ille Simeon non solùm vidit, sed etiam in manibus accepit. Radius enim luminis huius per ventum tentationis cito in nobis extinguitur, nisi manibus bonorum operum circumfoueatur: In manibus abscondit lucem, & præcipit ei, vt rursus adueniat. Sicut autem sol per lumen suum omnibus æqualiter adest, non tamen æqualiter reuelat clausis & apertis, lippis & claris oculis: sic se habet reuelatio luminis æterni ad visum fidei. August. Deus omnibus æqualiter adest, ille autē plus habet loci, qui plus attulerit non argenti, sed fidei. De secundo: Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. Nemo potest venire, &c. Sæpè nemo permittitur à dæmoniacis & peruersis hominibus alios à bono retrahentibus: Occurrerunt ei duo habentes dæmonia, id est, crudeles nimis, ita vt nemo possit transire per illam viam, scilicet pœnitentiæ, in qua venit filius prodigus, filius famelicus ad patrem gratiarum abundantem. Augustinus: Pauper veni ad diuitem, miser ad misericordem, ne redeam vacuus & contemptus, & nunc antequam comedam suspiro, da vel suspiria, vt comedam. Vt autem homo veniat ad eum, oportet ipsum trahi per funem gratiæ. De hoc require supra in sermone. Nemo potest venire ad me, & etiam feria IV. post Pentec. sermo 1. in membro 4. Sed certè si non traheris à Deo in cœlum; traheris à diabolo in infernum: Cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cœli. De tertio dicitur hic: *Nemo potest duobus Dominis seruire.* O quàm dissimiles sunt isti duo domini, Deus, & diabolus. Primus enim est suauissimus. Psalmus: Suauis Dominus vniuersis. Secundus autem crudelissimus: Tradam Ægyptum in manus dominorum crudelium. Alter enim remunerat seruos suos cum corona, alter

Matt.11.d. — Luc.2.e — Iob.36.d — Ioan.6.e — Matt.8.d — Apoc.12.b — Ps.144.b — Isa.19.a

cum gehenna. Istis ergo dominis nemo potest simul seruire, sicut nemo potest flere, & ridere, vigilare & dormire, ascendere & descendere. Deo seruitur flendo per pœnitentiam, diabolo ridendo per lasciuiam: Ioan.16.c Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Si quis enim compungitur, hunc fletum quærit, hunc risum fugit. Ioannes Chrysostomus: Sola enim compunctio, quæ facit ipsam animam horrescere purpuram, desiderare silentium, amare lachrymas, fugere risum. Item Deo seruitur vigilando in custodia contra diabolum: diabolo autem seruitur dormiendo in negligentia contra Deum: 1.Thes.5.a Non dormiamus, sicut & cæteri, sed vigilemus & sobrij simus. Item Deo seruitur ascendendo de virtute in virtutem, vsque in cœlum: diabolo autem descendendo de vitio in vitium, vsque ad infernum. Psal.103.a Psalmus: Ascendunt montes, & descendunt campi. Et illi quidem ascendunt vsque ad cœlos: isti autem descendunt vsque ad abyssos. Cùm ergo nemo possit duobus dominis seruire, repudiamus alterum, scilicet diabolum, vt soli Deo seruiamus: 1.Reg.7.a Præparate corda vestra, & seruite illi soli. Ioan.3.a De quarto: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, &c. O Domine quid erit de nobis miseris? Vbi est ergo Petrus? vbi Ioannes? beata vbi Maria? Sed nullus desperet: si enim dicitur, nullus ascendit palatium nisi rex: ex hoc non sequitur quod manus & pes regis non habeat ascendere. Sic certè cum Christo ascendunt, qui per fidem & amorem Christo tanquam membra capiti vniuntur. Glossa: Renati spiritualiter ascendunt in cœlum, sed non nisi sint membra cohærentia Christo. Item si dicitur, rex solus ascendit, & ex hoc non sequitur, quod vestis qua indutus est non ascendit. Ecclesia est vestis Christi, quæ in monte cœlesti est cum eo transfiguranda per gloriam. Luc.9.d Vestitus eius albus & refulgens.

SERMO II.

Mat.6.d Scit enim pater vester: quia omnibus his indigetis. Pater vester Deus propter paternam procreationem, propter paternam dilectionem, propter paternam procurationem, propter paternam hæreditatis collationem. Deut.32.a De primo: Nonne ipse est pater tuus, qui possedit, & fecit, & creauit te? fecit corpus, creauit animam, possidet totum. Bernardus: Naturaliter amat, &c. Require in sermone: *Diliges*, &c. Augustinus: Amandus est generator, sed præponendus est Creator. Non solùm autem pater noster est, nos creando, sed etiam recreando. Vis autem scire si pater tuus sit Deus? audi quod Ioan.5.a dicitur: Omne, quod natum est ex Deo, vincit mundum, id est, auaritiam, luxuriam, superbiam, inuidiam, 1.Ioan.2.b infidelitatem, &c. Vnde bene dicitur: Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo: quia omne quod in mundo est, &c. Qui ergo talia diligunt, non est pater Ioan.8.f eorum Deus, sed diabolus: Vos ex patre diabolo estis, &c. & huius patris hæreditatem, id est, ignem æter- Luc.15.e num possidebunt. De secundo: Cùm autem adhuc longè esset, vidit illum pater illius, & misericordia motus accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Filius iste, qui consumpsit bona patris sui luxuriando, & tamen in tanta dilectione receptus à patre, peccatorem significat. Bona patris, quæ consumpsit in luxuriis, sunt vires sensus, sanitas, tempus conditum, & huiusmodi. Quanta huius patris dilectio apparet, quando peccator iam nec vires, nec sanitatem, nec tempus habet: quia vitam suam in peccatis consumpsit: tamen si ad patrem per veram contritionem reuertitur, pater misericordia mouetur. Psal.102.c Psalmus: Quomodo miseretur pater filiorum, &c. sed in osculo reconciliationis eum recipit. Luc.23.f Patent ista in latrone serò conuerso. Vnde etiam tanquam ad osculum caput in Ioan.19.f cruce inclinauit. Inclinato capite tradidit spiritum. De tertio dicitur hic: *Scit enim pater vester: quia his omnibus indigetis*. Ne autem in necessitatibus temporalibus de procuratione huius patris diffidamus, instruxit nos de victu, exemplo volucrum, de vestitu, exemplo liliorum: In quibus credentium auaritia reprehenditur. Adhuc enim viuit qui Iudæos quadraginta annis in deserto, nec serentes, nec metentes pauit, & eisdem quadraginta annis non sunt attrita vestimenta eorum: sicut dicitur. Deut.29.a Quid ergo timent Christiani quando ita liberaliter procurantur Iudæi: Non solùm autem corporibus, sed etiam animabus prouidet etiam pater iste ad salutem. Si ergò vos cùm sitis mali, &c. *vsque*, petentibus Luc.11.b se. Bernardus: Deum meum timeo vitæ meæ non solùm gratuitum largitorem, largissimum administratorem, pium consolatorem, sollicitum gubernatorem, sed insuper etiam copiosissimum Redemptorem, æternum cōseruatorem, ditatorem, glorificatorem. O Christiane, quare es auarus? qui tibi dat seipsum, quomodo non daret tibi cibum? qui tibi dat Spiritum sanctum, quo modo non dare potest victum? Qui ergo dat tibi fidem & virtutes, quo modo non daret tibi vestes? dic ergo fideliter: Mat.6.b Pater noster, &c. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Reprehenditur ergo Christianorum sollicitudo auaritiæ, non prouidentiæ. Qui enim Heliam per coruum cibauit, & Agnem celeriter vestiuit, potest & tibi prouidere. 3.Reg.17.a De quarto: Nolite timere pusillus grex, quoniam complacuit patri vestro dare Luc.12.d vobis regnum. Pusilli sunt homines, quorum est hæreditas regni cœlestis: quod benè significauit in filiis Isaiæ: quorum nullus vnctus in regem nisi ille de quo 1.Reg.16.b dictum: Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oues. Non enim grandibus per elationem & inflationem, sed humilibus per humilitatem regnum cœlorum dabitur. 1.Reg.15.d Vnde bene de Saüle dicit Dominus: Nonne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? vnxitque te Dominus in regem? Augustinus: Esto paruulus, &c. Require in sermone, *Nemo potest venire*, &c. Sermone 1. in secundo membro.

SERMO III.

Mat.6.d Quærite ergo primum regnum Dei. Legitur: Si quæ- Isa.21.c ritis, quærite: conuertimini & videte. Sicut ergo ægrotus medicinam, vel medicum, auarus thesaurum, dilecta sponsum, hæres regnum: sic & vos quærite medicinam pœnitentiæ: thesaurum gratiæ, sponsum Ecclesiæ, regnum gloriæ. Amos 5.a De primo: Quærite me, & viuetis, non corpore tantùm sicut viuunt boni & mali, sed etiam anima. Psal.68.a Psalmista: Quærite Dominum, & viuet anima vestra, &c. Matt.9.b Ac si diceretur ægrotis: Quærite medicum, scilicet Christum. Non est opus valentibus medicus. huius medici medicina est pœnitentia, hanc imprudentes propter amaritudinem heu abhorrent volentes potius esse leprosi, quàm sumere amara. Contra Eccli.38.a quos dicitur: Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Quærit tamen quandoque medicum spiritualiter leprosis, cùm iam per infamiam incipit inter homines quasi in facie esse ignominiosus. Psal.82.d Psalmus: Implebit facies eorum, &c. Dominus quoque hominem vulnerat, & percutit affligendo, vt medicum quærat pœnitendo. Psal.77.d Psalmus: Cùm occideret eos, quærebant eum, &c. Sicut autem stultus esset, qui asino suo, & non sibi ægrotanti quæreret medicum, sic stultus est, qui medicum corporis quærit, medicum autem animæ negligit, sicut Asa, vt dicitur: 2.Par.16.d Nec in infirmitate quæsiuit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est. Prou.2.a De secundo: Si quæsieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies: quia Dominus dat sapientiam: & ex ore eius prudentia & scientia. Studiosè ergo in terra proprij cordis fode, quære, si de facili thesaurum virtutum vis inuenire. Gregorius: De facili thesaurum in se inuenit, qui molem cogitationis terrenæ à se repellit. Pensa quantis die noctuque curis & studiis, & cogitationibus quærant thesaurum negotiatores per terram, & per mare in periculo corporum & rerum quærunt denarium. Sic igitur instantius quæritur, quod instantius diligitur. Augustinus,

gustinus: Plus diligit modica charitas verbum Dei, quàm cupiditas millia auri & argenti. O quam negotiatior quærit merces pro vili pretio? Quid autem speciosius gemmis virtutum? & quid vilius stercore temporalium? Simile est regnum cœlorum homini negotiatori, &c. id est, virtutes. Inuenta vna pretiosa Margarita, id est, charitate, dedit omnia temporalia. Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. De tertio: Quo abiit dilectus tuus ô pulcherrima mulierum, quo inclinauit dilectus tuus, & quæramus eum. Pulchra fuit in corporis virginitate, pulchrior in animæ puritate, pulcherrima in prolis fœcunditate. O quanta est sponsi, id est, Christi pulchritudo, qui tam ex pulcherrima matre natus est secundum humanitatem: ex pulcherrimo patre secundum diuinitatem? Sed sponsus iste pulcherrimus propter nos apparuit, quasi turpissimus: Morte turpissima condemnemus eum. Sic enim eius turpitudo facta est per sanguinem suum nostra pulchritudo. Aug. Absens est, qui nos sanguine suo redemit: sponsus ille, quo nihil est pulchrius, qui quasi fœdus apparuit inter manus persequentium. Quære ergo ô anima Christiana absentem non solum tanquam sponsum pulcherrimum, sed etiam iucundissimum. Psalmista: Exultent, & lætentur omnes. Item tanquam ditissimum, per quem semper abundabis bonis gratiarum. Psalmista: Inquirentes autem Dominum non deficient omni bono. Item tanquam optimum. Quærite bonum Glos. Christum, qui dicit: *Ego sum pastor bonus.* Item patentissimum: Si fortitudo quæritur, robustissimus est. De quarto dicitur hic: *Primum quærite regnum Dei.* Si aliquis expulsus esset de regno patris sui, ô quantis bellis & consiliis quæreret reuersionem in regnum! Et certè omnes in Adam expulsi sumus. Psalmista: Expulsi sunt neque potuerunt stare. Magnis ergò consiliis & bellis contra diabolum, carnem, & mundum, corona regni quærenda est! Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Sed certè quærendo Deum, quæris hæreditatem huius regni, & omnia bona prædicta. Augustinus: Patrem quæramus propter hæreditatem: tu es Deus meus. Primùm ergo quærite, & cæt. Sed heu qui primum modo nolunt quærere regnum Dei, primi quærentur in regnum diaboli: Colligite primùm zizania.

Mat. 13. f
Cant. 6. c
Cant. 5. d
Sap. 2. d
Psal. 69. a
Psal. 33. b
Amos 5. d
Ioan. 10. b
Iob 9. c
Psal. 35. c
2. Tim. 2. a
Mat. 13. d

SERMO IV.

PRimum quærite regnum Dei, & iustitiam eius. Quia comparatione supernorum vilescunt omnino omnia quæ habentur in terris: ideo Dominus noster tanquam verus & bonus magister docet discipulos suos rebus omnibus: regnum Dei summum bonum: præponere in quærendo cum dicit in verbo proposito: *Primum quærite regnum Dei*, &c. In quo quidem verbo, miro modo ordinatè procedit. Nam primo hortatur ad diligentiam debitæ inquisitionis. Secundo exprimit magnificentiam supernæ habitationis. Tertiò introducit ad efficaciam virtuosæ operationis. Ratione primi rationalis: disponitur ad cognitionem veri. Ratione secundi concupiscibilis: allicitur ad dilectionem boni. Ratione tertij irascibilis, roboratur & regitur ad aggressionem ardui.

Mat. 6. d
Greg. hom. 37. in Euang.

Primo igitur in verbo proposito dirigit intellectiuam per studium ordinatæ inquisitionis, cum dicit: *Primum quærite*, scilicet diligenter per fidem: quia sine luce fidei impossibile est aliquid dirigi ad debitè inquirendum. Secundò allicit affectiuam per præeminentiam regiæ coronationis, cùm subdit: *regnum Dei.* cuius obtentu terreni homines tanti nominis excellentia extolluntur: vt reges regni cœlorum nominentur. Tertiò stabilit effectiuam per exercitium virtuosæ operationis, cum subinfert: *& iustitiam eius.* Glos. Iustitia regni est, omnia quæ docuit Christus, seruare.

A Dicit ergo: *Quærite.* Vbi primò incitat diligentiam ordinatæ inquisitionis. Ille debita diligentia inquirit, quando quærit toto conatu, scil. interiori & exteriori, secundum triplicem virtutem theologicam. Et primo cum soliditate cogitatus, in contemplationibus veris Secūdò cum auiditate appetitus, in delectationibus puris. Tertiò cum strenuitate effectus, in conuersationibus sanctis. Prima inquisitio est potentiæ cognitiuæ per fidem. Secunda potentiæ affectiuæ, per charitatem. Tertia potentiæ operatiuæ, per spem. Primò *quærite* cum soliditate cogitatus in contemplationibus veris. Vnde: In simplicitate cordis quærite illum, quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum, apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Quærite illum, sc. Deum in vestigatione continuæ meditationis. In simplicitate cordis per puritatem ordinatæ affectionis elongando, B & separando cor ab omnibus terrenis. Nam quot res cor diligit, tot sibi vnit, & componit, eo quod amor siue humanus, siue diuinus, est vis vnitiua secundum beatum Dionysium: quanto enim cor plura & diuersa diligit terrena, tanto compositius redditur: sed cum se elongat & separat ab istis terrenis, vt vni & simplici, cui totum cor sine defectione debetur, adhæreat, & vniatur per amorem, vt ex tali vnione simplici & pura acquirat corporis simplicitatem & puritatem. A talibus verò inuenitur, si non tentant illum per curiositatem præsumptuosæ & temerariæ inuestigationis. Nam præsumptuosus & temerarius perscrutator maiestatis, qui quasi per tenebrositatem pedestram ratiocinationum sic innititur, vt velit figere aspectum in splendoribus æternis præ phantastica tenebrositate C opprimitur à gloria: apparet autem eis qui fidei adminiculo, per excessus contemplationis altius supra seipsos eleuantes, Deum perspicaciter cōtemplantur. Vnde Richardus: Contemplatio est libera mentis perspicacia in sapientiæ speculo suspensa cum admiratione. Secundò *quærite* cum auiditate appetitus in delectationibus puris. Vnde: Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram, potiora bona patris, quæ sursum sunt vbi Christus est in dextera Dei sedens, id est, inquantum illis potioribus bonis, & dulcioribus perpetuò fruitur, *Quærite* per desideria, & hæc eadem bona & delectationes, quæ sursum sunt in dextera Dei sapite, per eleuationem appetitus & gustus cum adhærentia amoris ad superna. Non quæ super terram per D depressionē affectus ad ista fœda & immunda. Nā istæ fœdæ, & delectationes terrenæ potius amaricant, quā delectēt. Nā vbi credit homo inuenire delectamentū, experitur cruciamentum, eo quòd omnis delectatio in præsenti aspersa est amaritudine. Sed delectationes, quę sunt in dextera Dei, per fidem delectant, eo quod coniungunt & vniunt animam illi, ad cuius imaginem & similitudinem facta est, ex cuius vnione amans transformatur in amatū, dum illi per affectum coniungitur. Cum ergo secundum Hugonem tanta vis amoris est, vt talem te esse necesse sit, quale est id quod amas, & dum per affectum coniungeris in ipsius similitudine, ipsa quadam societate conformaris. Si anima conuertit se super fœdum, per amorem transformatur in fœditatem, si supra pulchrum in pulchritudinem: pulchrum ergo generat delectationem, ergo diuiE na sapientia generat pulchrum delectationis in ea, quod ei per amorem vnitur. Et de hoc intelligitur quod dicitur: Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni: inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidistis: paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam, donec experiar delectationem & dulcedinem eius deificæ voluptatis. Tertiò, *quærite* cum strenuitate effectus in conuersationibus sanctis. Vnde: Si sapientiam inuocaueris, & inclinaueris cor tuum prudentiæ, si quæsieris eam, quasi pe-

Richar. lib. 1. de contemplat.
Colos. 3. a
Gen. 1. d
Hugo lib. 3. de arra sponsa.
Cant. 3. a
Prou. 2. a

cuniam, & ſicut theſauros effoderis illam, tunc intelliges timorem, & ſcientiam Dei inuenies. Si ſapientiam A inuocaueris per ſanctitatem vitæ, nulla melior inuocatio ſapientiæ, quàm præparatio habitaculi per ſanctitatem. Si inclinaueris cor tuum prudentiæ per rigorem diſciplinæ. Si quæris eam quaſi pecuniam cum auiditate concupiſcentiæ, & quaſi theſauros effoderis illam per ſollicitudinem diligentiæ. Nam ſicut qui theſauros fodit, terram trahit, & foueam in altum facit ſedulus exiſtens, donec inueniat quod quærit; ſic qui deſiderat theſaurum ſapientiæ, omne pondus terrenum à ſe retrahit, & foueam humilitatis in ſe facit, neque quieſcit donec inueniat: quia tunc intelliges timorem Domini initium omnis boni, per quem declinat omnis à malo, & ſcientiam Dei inuenies, cuius dictamine dirigitur omnis homo. Auguſtinus libro de confeſſione: B Pereant omnia, & dimittamus hæc vana, & inania, conferamus nos ad ſolam inquiſitionem veritatis. Ibidem quid cunctamur? ergo relicta ſpe ſæculi conferre nos totos oportet ad quærendum Deum, & vitam beatam. *S. Aug. lib. confeſſ. c. 3.*

Secundò in verbo propoſito exprimit excellentiam ſupernæ inhabitationis, cum ſubdit: *regnum Dei.* Hanc autem inexplicabilem excellentiam ſupernæ inhabitationis, ſcilicet regni Dei, tria ſunt, quæ aliquo modo de longinquo manifeſtant. Et primum eſt refulgentia diuinæ claritatis, ex qua redditur ſpecioſum ad videndum. Secundum eſt redundantia immenſæ bonitatis, ex qua redditur delicioſum ad perfruendum. Tertium eſt carentia mundanæ corruptionis, ex qua redditur ſempiternum ad permanendum. Et ſic refulgentia lucida ſapientiæ ſuperſplendentis circundabit rationalem in C aperta viſione. Influentia placida ſuperabundantis beneuolentiæ ſanabit concupiſcibilem inquieta fruitione. Et efficacia virtuoſę potentiæ perpetuitatis aſſecurabit iraſcibilem in firma tentione. Primo regnum Dei eſt ſpecioſum ad intuendum propter refulgentiam diuinæ claritatis. Vnde: Accipient ſancti regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Domini. Sicut cœlum ornatur luminaribus, ſic regnum Dei refulgentiis ſapientialibus, ex pręſentia lucis æternæ irradiantis ſuper hos, quæ eſt ſpecioſior ſole: ſic glorificant dies lætitiæ & exultationis, ad cuius præſentiam micant radij diuini ſplendoris facientes illam ſupernam habitationem, regnum decoris. Sed tunc accipient diadema decoris de manu Domini, quando manu diuinæ potentiæ adducti per dotem apertę viſionis contemplabuntur Dei vnius D & trini pulchritudinem, cuius viſio omnem animam ſui deſiderio in eius concupiſcentiam trahit, quod eſt ſine labore & terrore, & cum delectatione. Vnde Aug. de Trinitate: Veritatem ſine vlla difficultate videbimus, ea clariſſima & certiſſima perfruemur, nec aliud quæremus mente ratiocinante, ſed cernemus contemplante. Secundò regnum Dei eſt delicioſum ad perfruendum, propter influentiam deificæ voluptatis. Vnde: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. Iſte viuus panis de cœlo deſcendens, qui habet omne delectamentum, omnis ſaporis ſuauitatem, eſt Ieſus Chriſtus, qui ſine faſtidij generatione, deſiderij continuatione ſatiat interiorem guſtum, immenſitate deitatis, exteriorem delectatione humanitatis. Nã in ipſo inuenitur redundãs plenitudo ſanitatis. O quàm felix, quàm illuſtris, quam ſanctus, quanta auiditate eſt appetendus ille cibus deificæ voluptatis, cibus verarum deliciarũ, ſolo eius odore ſancti in via vtique ſuſtentantur, cum inſpiramentum eius ſuauitatis de longinquo venit ad eos quod eſt ſuper odorem balſami, fragrantia thuris ac myrrhæ, omniſque generis ſuauia odoramenta, quando per ſapientialia deſideria in excelſum contẽplationis introducitur in regnum Dei. Vnde: Concupiſcentia ſapientiæ deducet ad regnum perpetuum. Tertio regnũ Dei eſt ſempiternum ad permanendum, propter continuam omnimodæ contrarietatis amotionem. Vnde in Pſalmo: Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur, vt notam faciant filiis hominum potentiam *Sap. 5. c* *Luc. 19. c* *Sap. 6. e* *Pſal. 44. c*

tuam & gloriam magnificentiæ regni tui, regnum tuum Domine, regnum omnium ſæculorum. Gloriam regni tui dicent, hoc eſt, quando glorificati quidquid boni habent reſoluunt in primum principium: & ideo beati ſunt in continua laude & glorificatione: quia omne illud, quod accipiunt, in eum ſolum, qui poteſt glorificare, reſoluunt: nihil enim agetur tibi, niſi vacare Dei laudibus. Vt notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui. Latitudinem capacitatis incoarctabilis, quæ non coarctabitur multitudine poſſidentium: quia tantum gaudent beati de bono proximi, quãtum de bono proprio. Regnum tuum Domine, regnum omnium ſæculorum. Tum propter lõgitudinem æternitatis interminabilis. Nihil enim obeſt ſibi, & ideò nulla violentia poteſt ſibi fieri. Cum ergo regnum Dei ratione æternitatis ſit omnino intranſmutabile & incorruptibile, neceſſe eſt quod non ſit in iſtis inferioribus ſed in ſuperioribus, ſecundum quod dicit Dominus. Regnum meum non eſt de hoc mundo, alioquin eſſet defectiuum quod abſit, eo quòd in regno Dei nullus eſt defectus. Vnde conſiderare iugiter regnum Dei, & æternitatem, multùm valet ad ſpernendam præſentis vanitatis mobilitatem. *Ioan. 18. g*

Tertiò in verbo propoſito ſtabilit effectiuam per efficaciam virtuoſæ operationis, cùm ſubinfert: *Et iuſtitiam eius.* Tria enim ſunt, quæ faciunt hominem efficaciter operari, & inquirere iuſtitiam regni Dei. Primum eſt ſimplicitas intentionis in declinando malum. Secundum eſt ſtrenuitas operationis in faciendo bonum. Tertium eſt ſtudioſitas ſollicitudinis in corrigendo erratum. Primò *quærite* iuſtitiam regni per ſimplicitatem intentionis in declinando malum. Vnde: Pœnitentibus autem dedit viam iuſtitiæ, & confirmauit deficientes ſuſtinere: & deſtinauit illis ſortem veritatis conuertere ad Dominum, & relinquere peccca pœnitentibus, qui relinquunt peccata corde & opere, & conuertuntur ad Dominum cum puritate conſcientiæ. Dedit viam iuſtitiæ per remiſſionem culpæ, ſed quia pœnitens de nouo conuerſus in viam iuſtitiæ deficit, ſi ſuæ voluntati ſiue culpæ relinquatur, ideo confirmauit documento diuinorum eloquiorum, & exemplo aliorum ſanctorum, & talibus deſtinauit & donauit, & ſortem æternæ veritatis, & ſupernæ hæreditatis. Et de hoc dicitur ſimiliter: Iuſtitia ſimplicis diriget viam eius. Secundo *quærite* regni iuſtitiam per ſtrenuitatem operationis in faciendo bonum. Vnde: Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam ſanctorum, honeſtauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. Viæ rectæ ſunt diuina præcepta, per quæ Dominus ſuauiter duxit iuſtum tendentem ad ſupernam patriam, oſtendendo illi regnum Dei, ne corpore ignauiæ grauaretur, ſed ſpe & deſiderio perueniendi ad regni felicitatem fortiter de virtute in virtutem incedat, & veniat in viam mandatorum, ne ruat præcipitio vitiorum, dedit illi ſcientiam ſanctorum, cuius eſt eligere bonum, & declinare malum. Honeſtauit illum in laboribus ſuis, & compleuit labores illius, pro eis piam mercedem reddendo. Tertiò *quærite* regni iuſtitiam per ſtudioſitatem ſollicitudinis in corrigendo erratum. Vnde: Auerte ab iniuſtitia tua, & nimis odito execrationem, & cognoſce iuſtitias, & iudicia Dei, ſta in ſorte propoſitionis & orationis Altiſſimi Dei. Auerte ab iniuſtitia tua corrigendo proprium erratum & defectum, etſi incumbat, alienum, & nimis odito execrationem iuſtorum, qui de erratis & defectibus propriis non curant, & alienos diſſimulant. Et cognoſce iuſtitias & iudicia Dei, quæ ſeuera ſunt in puniendo, quorum terrore perterritus, ſta in ſorte propoſitionis, & orationis deuotæ coram conſpectu Altiſſimi Dei: quia tunc adimplebitur illud: Ecce in iuſtitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt. Rogemus: ergò, &c. *Eccl. 17. c* *Prou. 11. a* *Sap. 10. b* *Eccl. 17. e* *Iſa. 32. a*

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN.

Sermo I.

Luc.7.b

Ecce *defunctus efferebatur*,&c. Sicut defunctus effertur corporaliter, sic per inimicos, per dæmones & malos consiliarios, & per quoslibet ad malum instigantes peccator effertur spiritualiter. Effertur, inquam, de mala voluntate ad malam actionem, de mala actione ad consuetudinem, de vitio ad vitium. Considerandum autem quod homines efferuntur in transgressione mortali, in conuersione pœnitentiali, in resolutione corporali, in resurrectione generali. B Primo modo efferuntur de gratia in culpam, de bono statu in malum, de templo gratiæ ad regnum spiritualis Babyloniæ: Sacra vasa aurea, id est, perfectos homines, & argentea, id est, imperfectos extulit Nabuchodonosor de domo Dei, quæ est in Ierusalē. (1. Esd.6.a) Et sicut raptores & fures libentius efferunt aurea quam argentea, vel lignea vasa: sic & diabolus per se, vel per alios homines trahit ad peccatum libentius chariora Ecclesiæ membra. Vnde & sic filius vnicus efferebatur. Vnicus enim est charissimus. Sed certè ad malum opus non effertur, nisi qui prius in voluntate moritur. In voluntate enim mors animæ ponitur, morere si vis, viue si vis. Aug. Deus amissus, mors animæ: anima amissa, C mors corporis: Mors corporis necessaria, mors animæ voluntaria. Homo ergo moritur in mala voluntate, effertur in peccati perpetratione, sepelitur in consuetudine. Hæc significata sunt in tribus mortuis, de quibus require infra in proximo sermone. Secundo modo efferuntur homines de culpa ad gratiam, de malo statu ad bonum, de mundo ad religionem. Effertur autem per rectores, per doctores, per orationes bonorum: Ipsum verò vitulum efferet extra castra, atque comburet. (Leuit.4.d) Vitulus est quilibet per martyrium, vel per pœnitentiam Deo immolatus in altari fidei. Psalm: Imponent super altare tuum vitulos. (Psal.50.d) Qui extra huius mundi castra efferuntur, de mundi malitia, ac malorum societate vitiorum separantur: ab his turbis & castris debet sequestrari, qui Dominum desiderat contemplari: Quærebat D videre Iesum, & non poterat præ turba. (Luc.19.a) Fuge ergo turbam. Cassiodorus: Turba vitiorum sine crimine vincitur, quando sollicitudo gratiæ, suffragatur. Efferri autem debet, vt comburatur igne contritionis vel amoris, de quo igne: Totus mons Sinaï, id est, tota mens fidelis fumigabat per contritionem, eo quòd descendisset Dominus super eum in igne, videlicet zeli, vel amoris. (Exod.19.e) Bernardus: Tunc scit anima quod iuxta est Deus, cum se senserit illo igne succensam. De tertio: Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium, & efferent te. (Act.5.b) Notent hanc historiam, & timeant, qui vsurpant aliena, si sic subitanea morte pereunt qui occultant propria. Timeant ergo maximè, qui in congregatione religionis ignorante Petro, id est, prælato, occultè aliquid retinere præsumunt. In resolutione autem corporali effertur corpus ad sepulchrum: mala anima ad infernum: Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, qui demisso ad terram capite, & ligatis pedibus ad forum portatur. (Isa.22.c) E Item bona anima ad cœlum effertur: Factum est, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. (Luc.16.e) Ioannes Chrysostomus: Non sufficit pauperi vnus angelus ad portandum, sed propterea plures veniunt, vt chorum lętitiæ faciat. Homines igitur ad sepulchrum: dæmones ad infernum: angeli ad cœlum efferunt suos charos. De quarto: Si reliqui fuerint decem viri in domo vna, & ipsi morientur, & tollet eum propinquus suus, & comburet eum, vt efferat ossa. (Amos 6.c) Per viros decem, & per decem virgines idem significari potest, A boni scilicet, qui quinque sensibus benè vtuntur, & mali, qui quinque sensibus subnigrantur, qui in domo Ecclesiæ moriuntur, vel numero, vel merito. Propinquus autem malorum est diabolus, qui tollit eos ad comburendum perpetuò. Propinquus bonorum est angelus, cuius ministerio ossa & cineres in resurrectione colligentur, & efferentur de domo sepulchri. Vel propinquus est Christus, de quo: Non attingas paruulorum terminos, & agrum pupillorum ne introeas. Prou.23.b Propinquus enim illorum fortis est, & ipse iudicabit contra causas illorum. Iste propinquus est Christus, qui spiritum contrahit in gehennam, vel in purgatorio, & ossa effert de sepulchro, quia eius auctoritate; & spiritus punitur & corpus resuscitatur.

Sermo II.

Resedit qui erat mortuus: Secundùm quadruplicem mortem quatuor sunt genera mortuorum. Luc.7.e Nam quidam sunt mortui morte naturæ: quidam morte culpæ: quidam morte gratiæ: quidam morte gehenæ. Mors est priuatio vitæ. Primi ergo mortui priuantur vita naturali: secundi, vita spirituali: tertij, vita corporali, seu carnali: quarti, vita æternali. De primo: In quacunq; die comederitis, morte moriemini. Gen.2.c Omnes nos ex hac morte morimur. Sed beati mortui qui in domino moriuntur. Nihil in homine moritur quod in eo ante non vixerit: Vnde manus mea, pes meus, & alia membra, quæ in me non viuunt, in morte in me mori non possunt. Sic in Domino moritur, quicunque est membrum Domini per fidem & amorem, & nullus in eo moritur, qui in eo non viuit. Multi tamen mori volunt, qui nolunt viuere in Domino, imo viuunt in diabolo: sicut Balaam, qui dixit: Moriatur anima mea in morte iustorum. Num 23.b O quam dissimilis mors eorum, qui in diabolo moriuntur: sicut patet: Factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Luc.16.e Mortuus autem diues, & sepultus est in inferno. De vtraq; sic ait Bernardus: Bona mors iusti propter requiem, melior propter nouitatem, optima propter securitatem. Psal.33.d Econtrario mors peccatorum pessima. Mala siquidem est in emissione mundi, peior in separatione carnis, pessima in vermis & ignis triplici contritione. De secundo significatum est in tribus mortuis, quos in Euangelio legitur Dominus suscitasse. Tres mortui resuscitati. Puellam enim mortuam suscitauit in domo, Mat.9.c Adolescentem in feretro: Luc 7.b Lazarum in sepulchro: Ioan.11.f Moritur enim homo in anima per peccatum mortale. Augustinus: Sicut vita corporis anima: sic vita animæ est Deus: si anima deseratur, moritur corpus: sic anima moritur, si Deus deseratur. Peccatum autem mortale quandoque est in voluntate, & tunc est mortuus in domo, adhuc enim latet interius. Quandoque in opere, tunc venit extra portam. Quandoque in consuetudine, & tunc est in sepulchro. Vnde versus:

Mens mala, mors intus: malus actus, mors foris,
Tumba: puella, puer, Lazarus ista notant.

Quàm periculosa sit tertia mors, ostendit Dominus, cū reliquos duos de facili suscitauit, & in suscitatione Lazari infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & lacrymatus est, & voce magna clamauit: ostendens quid agendum sit eis, qui in sepulchro malæ consuetudinis, & qui lapide obstinationis pressi sunt. Fremitu enim timorationis, turbatione contritionis, lacrymis satisfactionis, clamore orationis suscitandi sunt. Huius mortis signum est, quando infirmus nullum cibum doctrinæ sumere, vel retinere potest. Psal. Omnem escam abominata, &c. vsque mortis. Psal.106.b De tertio: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in gloria. Colos.3.a Mortui in exteriori homine, & viui in interiori esse debemus. Mori debemus mundo & peccatis, absconsi autem Deo, qui pro nobis mortuus est vt ei viuamus. Peccata nostra pertulit ipse in corpore suo super 1.Pet.2.d

lignum

lignum,vt peccatis mortui,iustitiæ viuamus.Sicut ipse Christus mortuus est carne, & vixit deitate:sic nos in his, quæ carnis sunt mori, in iis quæ Dei sunt, viuere debemus.Vnde:Aries moritur,sed viuit Isaac,qui spiritum significat.Carnales verò econtrario,dum pro carnis voluptate spiritum extingunnt. Hanc mortem feruens Dei amor debet in nobis operari. Fortis vt mors dilectio.Isidorus:Sicut mors violenter separat animam à corpore,ita dilectio Dei violenter segregat animam à mundo,& carnali amore. De quarto : Mortuorum luctum non facies. Quid enim prodest lugere, quos lugendo de morte æterna non possumus saluare : Psalmista : Sicut oues in inferno. Sicut enim nulla est defensio oui contra lupos infernales, id est, contra lupos diabolos. Heu quid faciunt leones, id est, superbi, & lupi auari, & porci luxuriosi, ex quo etiam oues morte æterna deuorantur. Bernardus : Quis det eis semel mori, ne moriantur in æternum : cùm dicent montibus : Cadite super nos, & cooperite nos.

Gen.22.c — Cant.8.b — Ezech.24.c — Psal.48.c — Luc.23.d

SERMO III.

*Resedit,qui erat mortuus,& cœpit loqui.*Mortui spiritualiter in animabus debent incipere loqui confitendo,laudando. Ecce autem quàm stupenda,& mira. Inuenimus enim in scripturis loqui brutũ, loqui mortuum,loqui cornu,loqui tonitruum.Loqui autem brutũ in indebita subditi afflictione:mortuus in pia confessione: cornu in maledicta Antichristi blasphematione, tonitruum in vltima Christi disceptatione. De primo: Subiugale mutum voce hominis loquens , prohibuit prophetæ insipiẽtiam.Propheta est Prælatus malus,vel Princeps,qui bene Balaã dicitur,qui interpretatur turbans gentes,& deuorans populum. Leo rugiens,vrsus esuriens,princeps impius super populum pauperẽ.Asina verò animam subditi significat, super quã auctoritate regiminis sedet Prælatus,quam soluere,&ad Christum deberet adducere:Soluite,& adducite mihi.Asina quando vrgebatur à Propheta procedere contra volũtatem Dei,contradixit,& declinauit:sic subditus,si Papa,vel Imperator, siue Dux,si Episcopus, si Pater, vel Mater,si Dominus,vel Domina cogit eum aliquid facere contra Deum,debet os aperire,& contradicere. Ibi enim non oportet obedire.Bernard. Hoc aduertendum, quòd quædam sunt pura bona, quædam pura mala,& in his nullam deberi hominibus obedientiã:quia neq; illa omittenda sunt,cùm prohibentur,neq; ista cùm iubentur,committenda. Contradicẽdum autem est timore gladij,quẽ asina vidit.Hic est gladius iudicij,de quo: Si acuero,vt fulgur gladium meum. Sed heu homo nõ timet,sed asinus timet.De secundo dicitur hic:*Resedit, qui erat mortuus,& cœpit loqui.* Mortuus per transgressionem peccati,iustificatur autem per contritionem,loquitur per confessionem,& per Dei laudem, vel quæcumque vera,vtilia vel ædificatoria verba.Non solum autem spiritualiter , sed etiam corporaliter mortuũ legimus adhuc loqui.Vnde de Abel dicitur:Per illam defunctus adhuc loquitur.Et dicitur,quòd habemus sanguinem melius loquentem,quàm Abel. Sanguis enim proximi iniustè effusus loquitur, petens vindictam de occisione. Sanguis Christi loquitur petens misericordiam pro peccatore.Quid mirum,si sanguis Christi loquatur,cum omnia vulnera eius pro nobis loquantur ? Aug.Multa pertulit in corpore suo cruenta vulnera,vt multa essent pro nobis ora clamantia. De tertio:Ecce oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingẽtia. Cornu istud secundum Glossam est Antichristus. Sicut enim animal cornu ferit, & impugnat animalia, ita diabolus Ecclesiam per Antichristũ:Sicut Christus fuit cornu salutis : Erexit cornu salutis nobis, &c. Ita Antichristus cornu perditionis.Diabolus enim per ipsũ potenter operabitur:Cuius est aduentus secundũ operationem satanæ in omni virtute,& signis,& prodigiis mendacibus,&c.Oculi autem in cornu significant cognitionem profundæ scientiæ,quam videbitur habere. Os eius loquetur mendacia blasphemando,quia se dicet Christum esse Iudæis promissum.Ostendens se tanquam sit Deus.Glossa:dicens se Deum esse.Ergo Satan, qui prius loquebatur in colubro , in fine loquetur in cornu,id est,Antichristo.Mysticè autem quotidie fidelibus in colubro loquitur, & in cornu. In colubro per occultam suggestionẽ. In cornu per apertam persecutionem. De quarto dicitur de Angelo : Clamauit voce magna,quemadmodum leo,cum rugit,& cũ clamasset, locuta sunt septẽ tonitrua voces suas. Clamor rugitus leonis est illa vox,de qua Ieremias:Surgite mortui,venite ad iudicium.Media nocte clamor factus est. Septẽ tonitrua sunt septem descriptiones in sententia iudicis. Primum tonitruum est : Discedite à me maledicti, &c. Secundum tonitruum est:Esuriui,& non dedistis, &c.Tertium:Sitiui. Quartum:Hospes eram,&c. Quintum:Nudus fui. Sextum:Infirmus fui. Septimum ? In carcere.Sed quid loquuntur ista septem tonitrua?Vnde ista grauissimè loquuntur, insinuant, & incutiunt terrorem & horrorem, tam intolerabilia sunt , quòd præ magnitudine scribi non possunt , immò neque intellectu capi. Cum vix paruã stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri ? Parua stilla fuit cùm dicit : Ego sum:De qua stellæ ceciderunt in terram. Gregorius : Qui eius iram,cuius verbi non potuit magnitudo tolerari , &c.

Luc.7.b — 2.Petr.2.c — Prou.28.c — Matt.21.a — Deut.32.f — Hebr.11.a — Idem 12.f — Dan.7.c — Luc.1.g — 2.Thes.2.b — Apoc.10.b — Ier.25.a — Matt.25.d — Thren.2.d — Iob 26.c — Ioan.18.b

SERMO IV.

Resedit,qui erat mortuus,& cœpit loqui,& dedit illum matri suæ : accepit autem omnes timor , & magnificabant Deum. Miserator,& misericors Dominus noster,ad cuius benignitatem pertinet afflictos &desolatos consolari.Videns hodierna die oculo diuinę pietatis mulierem viduam dolentem & flentem de morte vnigeniti filij sui , vt omnes alios exemplo suo ad pietatem subuẽtionis prouocaret,dignatus est eam dulciter alloqui, & consolari , cum ei reddidit filium proprium viuum à mortuis resuscitatum, secundum quod dicitur in verbo proposito. *Resedit,qui erat mortuus.* In quo quidem verbo Primò notatur stipendiatio peccati secundum exigentiam ordinis iustitiæ.Secundò suscitatio mortui quantum ad notitiam approbationis loquelæ. Tertiò promotio fidei, quantum ad reuerentiam creatricis sapientiæ. Primò ergo in verbo proposito notatur stipẽdiatio peccati secundum exigentiam ordinis iustitiæ, cum dicit : *qui erat mortuus.*Ordo enim diuinæ iustitiæ exigit,vt peccatum morte stipendietur. Nam stipendiũ peccati mors secundum Apostolum. Secundò notatur suscitatio mortui quantum ad notitiam approbationis loquelæ, cum subdit : *Resedit, & cœpit loqui.* Vt esset eius resuscitatio non assistentibus. Nam vita corporalis dupliciter dignoscitur,scilicet sensu & motu. Tertiò notatur promotio fidei , quantum ad reuerentiam creatricis sapientiæ, cum subinfert : *Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum:*Qui mortuum hominem, quem creauerat, viuificat interius in anima , & exterius in corpore recreauerat. Nam nullum curauit Deus exterius corporaliter , quem primo non curaret interius spiritualiter.

Dicit ergo : *qui erat mortuus.* Vbi notatur stipendiatio secundum exigentiam ordinis iustitiæ. Ordo enim diuinæ iustitiæ exigit , vt peccatum triplici pœnali stipendio puniatur. Et primum est pœnalitas præsentis miseriæ humanum genus multipliciter affligentis. Secundum est calamitas mortis naturæ animam à corpore crudeliter separantis. Tertium est acerbitas infernalis gehennæ animam cum corpore æternaliter cruciantis. Primò peccatum stipendiatur pœnalitate præsentis miseriæ humanum genus multipliciter affligentis. Vnde : Melior est mors, quàm vita amara : & requies æterna ,quàm languor perseuerans. Verè mors melior est, quàm vita amara,

Luc.7.c — Rom.6.d — Peccatum triplici pœna punitum. — Eccl 30.c

propter

propter multiplicem pœnalitatem nobis ratione peccati originali à Deo inflictam, quę nihil aliud est quã languor perseuerans. Vnde Gregorius: Quotidianus defectus corruptionis quid est aliud: quã quędã prolixitas mortis: Et propter hoc dicebat Apostolus: Quãdiu sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati, eo quod nolumus expoliari, sed superuestiri, donec absorbeatur quod mortale est à vita: sed certè quandiu sumus in hoc misero tabernaculo corporis, ingemiscimus: nunc grauati paupertate: modo oppressi nuditate: aliquando afflicti siti. Sępè cruciatum huius calamitosæ vitæ pœnalitatem considerans, dicebat ille: Laudaui magis mortuos, quam viuentes. Secũdo peccatum stipendiatur calamitate mortis naturæ animam crudeliter corpore separantis Vnde: Iudicium mortis à Deo omni carni: licet mors sit à Deo infligente tanquam à iusto iudice, tamen origo, & immediata causa non est Deus, qui est summè ens, & indeficiens, & mors sit maximus defectus inter omnes defectus pœnales: sed libertas arbitrij cadẽs à stabilitate & perpetuitate iustitię. Vnde: Deus mortem non fecit iustitia enim perpetua est, & immortalis. Vnde radix & origo mortis est elatio mentis mulieris, cum voluit comparari Deo in sapientia: secundum quod dicitur: A muliere initium est peccati, & per illa omnes morimur. Tertio peccatum stipẽdiatur acerbitate infernalis gehennæ animam cum corpore æternaliter cruciantis. Vnde: Iudicatum est de singulis secundum opera eorum, & in ore inferni mors: missi sunt in stagnum ignis. Et hæc est secunda mors æternę damnationis, quia cruciatur homo peccator in igne infernali: quæ est valdè metuenda, & per luctum pœnitentiæ præcauenda, eo quod perpetuo dolorosa non potest declinari ad modicam morulam. Vnde: Dimitte me vt plangã paululũ dolorem meum ante quã vadã & non reuertar ad terram tenebrosam, & opertã mortis caligine: terram miserię, & tenebrarum: vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

Greg. hom. 37. in Euang. 2. Cor. 5. d
Eccl. 4. a
Eccl. 41. a
Sap. 1. d
Gen. 3. a Eccl. 25. a
Apoc. 20. d
Iob. 10. d

Secundò in verbo proposito notatur suscitatio mortui quantum ad notitiam approbationis loquelæ: cum subdit: *Resedit, & cœpit loqui.* Inuenimus autem Dominum suscitasse triplicem mortuum, scil. puellam, Lazarum, & hunc adolescentẽ, & cuiuslibet eorum suscitatio sua approbatione dignoscitur. Nam: Primo suscitatio puellæ probatur manducatione. Secunda suscitatio Lazari probatur ambulatione. Tertia suscitatio adolescentis probatur locutione. Manducatio respicit actũ vegetabilis Ambulatio actum sensibilis. Locutio actũ rationalis. Vt autem triplici probatione ostendatur Dominus dator vitę & salutis animæ secundum trinam sui potentiã & veritatem. Prima suscitatio puellæ probatur manducatione, quæ respicit actum vegetabilis. Vnde: Ipse autem tenens manum eius clamauit, dicẽs: Puella surge, & reuersus est spiritus eius, & resurrexit continuò, & iussit illi dari manducare, & stupuerunt parentes eius Ipse autem Christus tenens manũ eius: Ecce virtutis adiutoriũ: Clamauit, dicens: Puella surge: Ecce maiestatis imperium, & reuersus est spiritus eius per intimam coniunctionem, & resurrexit cõtinuò per vitalẽ operationẽ. Nam surgere operatio est viuentis. Iussit illi dari manducare: quantum ad vitalẽ manifestationem, vt non phantastica, sed vera suscitatio probaretur: hoc autem est signũ veræ suscitationis: ideò dat sensibus: vt mentes eleuet in excelsum admirationis, vnde sequitur: & stupebant parentes eius. Secundo suscitatio Lazari probatur ambulatione, quæ respicit actũ sensibilis. Vnde: Iesus voce magna clamauit: Lazare veni foras: & statim prodiit qui fuerat mortuus ligatus manus, & pedes institis, vt dicit Glossa, sicut potẽtiæ Dei est, quod surgit, sic quod adhuc ligatus prodiit & ambulabat, ille, in quo caro cõiuncta est verbo ęterno, clamauit voce magna, interius operando, & exterius excitando: Lazare veni foras, tuis propriis pedibus, vt tua suscitatio innotescat populo, qui circumstat vt credat: quia ego sum principium humanæ conditionis, & reparationis, qui loquor tibi. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, & hoc est quod dicitur secũdum August. Nemo tam facilis excitat dormientem de somno, sicut Christus reuocat de sepulchro. Tertiò suscitatio adolescentis probatur locutione, quæ respicit actum formalis, siue finalis. Vnde in Euangelio hodierno: *Resedit qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illũ matri suæ.* Non est dubium quin iste adolescens suscitatus loqueretur verba laudis diuinæ: quod non est mortuorum, sed viuentium. In quo apparet manifestè quod viuebat eo, quod vita dignoscitur & per motum, & per sensum. Hoc quia iustum suscitauit ad matris consolationem: ideò dedit illum matri suæ. Non enim vacat mysterio, quod puella in sua suscitatione dicitur surrexisse, adolescens iste resedisse, Lazarus verò ligatus manus, & pedes prodiisse. Nam per puellam mortuam in domo: intelligitur peccatum cogitationis. Per adolescentẽ in porta peccatũ cogitationis. Per Lazarum in sepulcho peccatum consuetudinis, & secundum quod peccata sunt grauiora: maiores relinquunt sequelas: Ideò qui solum cogitatione peccauit viuificatus continuò surgit, & parua remanet, difficultas. Qui verò opere peccauit viuificatus, sedet: quia adhuc pronitas remanet. Qui autem in consuetudine peccauit viuificatus, ligatus est: qui habet magnam pronitatem ad malum, & difficultatem ad bonum.

Luc. 8. g
Ioan. 11. f
Mysterium de tribus suscitatis.

Tertio in verbo proposito notatur laudis amplificatio, quantum ad reuerentiam creatricis sapientiæ, cum subinfert: Accipit autem omnes timor, & magnificabant Deum. Est enim reuerenter magnificandus Deus de opere recreationis, eo quod est, Primò declaratiuum potentiæ in deiectione hostis antiqui. Secundò manifestatiuum sapientiæ in reuelatione hominis prostrati. Tertiò expressiuum misericordiæ in missione Spiritus sancti. Et propter hoc debemus laudare Deum de opere recreationis, quod in reformatione, & resuscitatione illius adolescẽtis signatur. Tũ quia sua virtuositate potentiæ deiecit crudelem tyrannũ, tum quia sua sagacitate sapientiæ reuelauit hominẽ prostratum, tum quia sua benignitate clementiæ misit ad nos Spiritum sanctum. Primò magnificabant Deum de opere recreationis, propter virtuositatem potentiæ in deiectione hostis antiqui, & hoc est quod dicit beata Virgo: Magnificat anima mea Dominum. Et sequitur: Fecit potentiã in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. Virgo gloriosa toto affectu ostendit se laudare diuinã virtutẽ beneficio incarnationis, cum dicit: Magnificat anima mea Dominum, deindè reddit rationẽ, cum subdit: Fecit potentiam in brachio suo, id est, in filio: dispersit superbos mente cordis sui, id est, diabolum & eius sequaces, qui mente cordis sui superbiuit, in intellectu per præsumptionem, & in affectu per ambitionem, vel dispersit superbos mente cordis sui, cum ex diffinitione consilij sui dæmones superbientes deiecit. Ista autem deiectio diabolicæ crudelitatis, per quã tenemur ad magnificationem diuinæ virtuositatis fuit figurata in deiectione Ægyptiacæ potestatis, secundum quod dicitur: Dextera tua Domine magnificata est in fortitudine, dextera tua Domine percussit inimicum, & in multitudine gloriæ tuæ deposuisti aduersarios meos. Secundò magnificabant Deum de opere recreationis, propter sagacitatẽ sapientiæ, in reuelatione hominis prostrati. Vnde in Psalmo: Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum: exquisiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omni tribulatione mea eripuit me. Propheta Dauid magnus pręco, & ampliator diuinæ laudis considerans quoniam sagaciter diuina sapientia, secundum quod ordo nostræ salutis, & reuelationis deposcebat sua multiformi arte fefellit artem proditoris, inde medelam ferendo hostis, vnde læserat. Vnde sicut de ligno deiectio mortis oriebatur, ita de ligno releuatio vitæ resurgeret, inuitat omnem hominẽ ad gratiarũ actionẽ cum dicit: Magnificate Dominum mecum, corde ore, opere: & exaltemus nomen eius in idipsum: sibi

Luc. 1. e
Exod. 15. a
Psal. 33. a

soli honorem, & gloriam tribuendo, vel cum laudis amplificatione, adiungit laudationem, dicens in persona sanctorum Patrum: Exquisiui Dominũ deuota precum instantia petendo accelerari illud beneficium misericordiæ reuelationis. Et exaudiuit me, aures suæ misericordiæ ad preces meæ humilitatis inclinando. Iusiurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis, cuius donatione ex omnibus tribulationibus, quibus opprimebat ab Ægyptiaca crudelitate eripuit me transferendo de Ægypto peccati in regnum dilectionis filij sui. De hoc similiter potest intelligi illud: (Dan.4.g) Magnificabo regem cæli: quoniam opera eius vera, & viæ eius iudicia. Tertiò magnificabant Deũ de opere recreationis, propter benignitatem misericordiæ in missione Spiritus sancti. Vnde: (Eccl.43.d) Benedicentes Dominum exaltate illum quantum potestis. Maior est enim omni laude: exaltantes illum replebimini virtute. Non enim laboretis: non enim comprehendetis. Quis vidit illum, & narrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio? Vnde debemus benedicere, & exaltare Deũ iuxta modulum nostræ possibilitatis de tanto beneficio, scil. de missione Spiritus sancti, quamuis maior sit omni laude humana. Nam sic exaltãtes verbo, & opere replebimini virtute Spiritus sancti: nõ laboretis curiose scrutando eius inscrutabilem originem. Non enim cõprehendetis. Nam omnes Philosophi, Magi, & Christiani defecerunt, eius scrutantes originem scrutinio in hoc tertio signo. Nam quis vidit eum, cognoscendo eius originem humana inuestigatione, & enarrabit, & magnificabit eum sicut à principio penuria humani sermonis? Certè nullus: quia (Ioan.3.d) spiritus, vbi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quo vadat. Rogemus ergò, &c.

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

(Luc.14.a) CVM *intrasset in domum cuiusdam principis.* &c. Princeps est Christus, princeps angelus, princeps homo, princeps diabolus. De primo principe: (Isa.9.b) Factus est principatus eius super humerum eius, &c. *vsque* princeps pacis. Hic Princeps (Act.5.f) misericordiæ in mundo: Hunc principem Deus, & saluatorem exaltauit dextera sua ad dandam pœnitentiã, & remissionem peccatorum. Item princeps iustitiæ est Christus in iudicio: (Luc.12.g) Cum vadis cum aduersario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo, ne fortè tradat te iudici, &c. Et princeps est iudex: (1.Pet.5.b) Cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Nota quod hic exactor, in Matthæo minister: & quod hic minutum, ibi quadrans dicitur: De his require in sermone: Reddite, in quarto mẽbro. Item princeps gloriæ in cælo: (Isa.9.b) Pater futuri sæculi, princeps pacis. Reuera in futuro sæculo summa pax est, sub principe Christo. De secundo: (Dan.10.c) Ecce Michael vnus de principibus venit in adiutorium meum. Istorum principum, scilicet angelorum habemus ministeriũ in exilio. Vnde angelo euaginatum tenenti gladium dicitur: (Iosuë 5.b) Noster es, an aduersariorum? Qui respondit: Nequaquam sed sum princeps exercitus Domini. Item testimonium in iudicio: (Isa.3.c) Dominus ad iudicium venit cum senatoribus populi sui, id est, cum Apostolis, & principibus eius angelis, qui erunt testes humanorum actuũ sicut dicit Glossa super illud: (Mat.25.c) Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo. Item consortium in regno: (1.Reg.2.b) Suscitat de puluere egenum, & de stercore eleuat pauperẽ, vt sedeat cum principibus, & soliũ gloriæ teneat. In stercore solent esse vermes O quanta gratia, quod Deus stercorũ vermes collocabit in soliis principũ. Bernard. Nonne de vermiculis estis, & de puluere isto restaurati sunt muri Ierusalem? Familiaritatẽ principũ istorũ assequimur per numera orationum, & operũ bonorũ: (Prou.18.c) Donum hominis dilatat viã eius, & ante principes spatium ei facit. De tertio, Psal. (Psal.32.b) Reprobat consilia principum. Princeps in scripturis large dicuntur prætores, & iudices præpositi aliorum, sicut Ioseph, de quo Psalmus: (Psal.104.b) Constituit eum Dominũ, &c. Reprobatur autem in principibus non solum nequitia consiliorum, sed etiam iniustitia, & officij negligentia. Vnde cum populus peccasset, iratus est Dominus principibus, dicens: (Num.25.a) Tolle cunctos principes populi & suspende eos contra solem in patibulis, scil. infernalibus. Item ipsorũ violentia: (Pro.28.c) Leo rugiens, & vrsus esuriens princeps ipsius super populũ pauperẽ. Item malorum adhærentia: (Isa.1.f) Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, qui tanto grauius cadunt, quanto plures inuoluunt: Bernard. Principes error multos inuoluit, & tot obest, quot præest. Itẽ familiæ indecentia. (Pro.29.b) Princeps qui libẽter audit verba mendacij, omnes ministros habet impios. Contra quos ait Ambrosius: Laus Domini, vbi munda possessio, & innocens familiæ disciplina. O miseri principes, cogitate quam breuis, & quam nullus sit vester principatus. Isidorus: Dic vbi sunt reges, vbi principes, vbi imperatores, vbi locupletes rerũ, vbi potentes sæculi, vbi diuites mundi? quasi vmbra transierunt, & velut somnium euanuerunt. De quarto: (Ioan.16.b) Princeps mundi huius iam iudicatus est. Et meritò autem iudicatus est, quia iniquissimus est. Tot autẽ habemus cõtra nos principes, quot dæmones aduersantes. Principes autẽ illi nos expugnant, nos subiugãt, nos iugulant. Impugnant in tentatione: (Ephes.6.b) Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ, & sanguinẽ, sed aduersus principes & potestates, &c. Iniquissimè autem nos impugnant non læsi à nobis. Psalmus: (Psal.118.x) Principes persecuti sunt me gratis. Item subiugant per vincula in transgressione per iugum, & vincula peccatorum. Psalmista: (Psal.2.a) Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, &c. vsque proiiciamus à nobis iugum ipsorum. Item iugulant in damnatione. Vnde de habitatoribus inferni dicitur: (Ezech.32.g) Ibi Principes aquilonis omnes, & vniuersi venatores, qui deducti sunt cum interfectis, Principes aquilonis sunt dæmones. Venatores autem diaboli, sunt homines peruersi, per quos animæ hominum in peccatis capiuntur: interfecti autem sunt damnati à principibus infernalibus, per tormenta infernalia iugulati.

SERMO II.

(Luc.14.b) AMice ascende superius. Infelices autem sunt qui ascendunt per diuinam inuocationem. Considerandum est autem quod ascendere debet homo ad veritatem per contemplationem: ad virtutem per conuersationem: ad dignitatem per vocationẽ: ad immortalitatem per euolationem, & resurrectionem. De primo: (Num.27.c) Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israël, terram, scil. viuentium. Mons autem altitudinem mẽtis nostræ, vel fidei significat, per quam transimus ad Deum. Vnde Abarim interpretatur pertransitio. Ascendere per contemplationem non potest carnalis, sed Spiritualis. Sic ad litteram, carnosi, & pingues altos mõtes non bene ascendere possunt. Vnde: (Apoc.4.a) Cum Ioannes vidisset ostium apertum, audiuit dicentem sibi: Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet fieri cito. Et sequitur: Et statim fuit in spiritu. Debes ergo non in carne, sed in spiritu: (Gen.22.b) non cum asino, sed cum puero montem visionis ascendere. Bernard. Intentiones, cogitationes, voluntas, affectiones, & omnia interiora mea, venite ascendamus in montẽ Domini, vbi Dominus videt, & videtur. Sicut autẽ ostium in cęlo apertũ est, ascendentibus, sic ostiũ in inferno apertum est descendẽtibus. (Isa.5.d) Dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino: & descendent fortes eius, & populus eius, & sublimes gloriosique eius ad eum. De secundo: (Cant.3.b) Quæ est

Luc.10.f ista quæ ascendit per desertum. Desertum est mundus, in quo serpentes, & vermes, scil. vitia, & latrones, id est dæmones, quos ascendêdo ad virtutes, euadimus: descêdendo autê per vitia in eos incidimus: Homo quidam descendit ad Ierusalem, &c. Sequitur: Sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. In myrrha, contritio: in thure, oratio: in puluere pigmẽtarij, diuersarum virtutum compositio: in virgula fumi, suauissima deuotio significatur. Nota quod prædicto puluere homo suauem facit potũ aduersitatis. Solent enim homines puluerem sumere, vt sapidius possint bibere. Potestis bibere calicem, &c. Mat.10.e Bene dicunt: Possumus. Iam enim de puluere spiritus gustauerũt aliquid. Quæ est ergò ista anima fidelis, quæ ascendit non gressibus, sed virtutibus: non corpore, sed corde? Psalmista: Ascensiones in corde suo disposuit in Psal.83.b valle lacrymarum in loco quem posuit. Bernardus: Hi ascensiones in corde suo disponunt, qui de virtute in virtutem eunt, & videre Deum deorum in Sion eò fœlicius merentur in retributione, quo summo bono familiarius adhærere studuerunt puriori conuersationis ordine. Sed heu multi non ascensiones ad cælum, sed descensiones in infernum disponunt in corde suo, de vitio in vitium descendentes vsque ad profundum inferni. Descendunt in profundũ. De tertio: In loco magnorũ ne steteritis: meliùs est tibi vt dicatur: Ascende Exod.15.a Prou.25.a huc, quàm vt humilieris corã Principe, id est Christo. Magnorum ergo merito, vel officio, vel sanctitate, vel dignitate locum nullus præsumendo vsurpet, vel ambitione. Vnde in hoc Euangelio: Recumbe in nouissimo loco: &c. *vsque: Ascende superius.* Sed heu quo modo criminosi scalam Ecclesiasticæ dignitatis, vel mundanę potestatis audent ascendere, cum Iacob non dæmones, Gen.28.c sed homines ascendentes, & descendentes angelos vidit in scala. Angeli enim debent esse per bonitatẽ, non dęmones per malignitatẽ, quicunq; in scala potestatis volunt ascendere. Isidorus: Non debet homo honoris ducatũ recipere, qui nescit subditos tramite vitę melioris præire. Neque enim quisquã ad hoc præficitur, vt subditorũ culpas corrigat, & ipse vitiis seruiat. Sed heu multo iam plures dæmones, quã angeli hanc scalã ascendunt. Greg. Minorẽ maior præcedit: sicut honore sic & crimine. De quarto Psalmista: Quis ascendet in Psal.23.d montẽ Domini, &c. Innocens manibus, &c. *vsque,* hic accipiet benedictionẽ, &c. Iste autẽ ascensus in curru bonæ vitæ igneo per charitatẽ: Ascendit Elias, &c. Ec- 4.Reg.2.b ce currus igneus. Hunc autẽ ascensum facere non possunt nisi nobiles. Nobiles non sanguine, sed virtute. Nobiles vtiq;, qui coronãdi sunt tanquã reges. Ingre- Ier.17.c dietur per portas ciuitatis huius. Reges, & Principes ascendentes in curribus, & in equis. Currus significare possunt diuersos status, & professiones saluãdorum. Alij enim ascendunt in curru coniugali, alij in viduali, alij in virginali alij in circuitu ordinis sancti Francisci, & sic de aliis. Equi autem sunt corpora, in quibus boni per resurrectionem ascendunt in cælum.

SERMO III.

Luc.14.b QVi se humiliat, exaltabitur. Ecce magnus fructus, magna vtilitas humilitatis. Qui ergò vult se humiliare, debet causam, modum, & fructum humilitatis attendere. Attendat, inquam, humiliationis necessitatẽ, qualitatem, vtilitatem. Circa primum, scil. causam humiliationis siue necessitatem, considera quod humilis debet esse propter tria, sc. propter cõditionis vtilitatẽ: propter saluantis humilitatem: propter saluationis necessitatem. De primo Psalmista: Humiliata est in pulue- Psal.43.b re anima nostra. Quid enim est corpus nostrũ, nisi pulGen.3.d uis. Puluis es, & in puluerem reuerteris. Merito ergo se humiliat, qui miseram hanc conditionem recogitat. Greg. super Ezechielem: Heu vnde processit homini tanta superbia: cuius tam ęrumnosa natiuitas, cuius pœnalitatem concludit mortis necessitas, cui esse momentaneum, mundus exilium, vita periculum. De secũdo: Disce à me, quia mitis sum, & humilis corde. Disce Mat.11.d miser homo humilitatem ab humilibus sanctis gene- Colos.3.b raliter. Induite vos ergò sicut electi Dei sancti, & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem &c. Disce à beata Maria specialiter: Respexit humilita- Luc.1.e tem ancillæ suę. Disce à Christo humilitatem excellentem, cuius exemplo vsq; ad mortem crucis vitã potiùs quam humilitatem amittas: Humiliauit semetipsum, Phil.2.a factus obediens vsq; ad mortem, mortẽ autem crucis. Aug. Si tanta humilitate se deprimit diuina maiestas, superbire audet in aliquo humana infirmitas? De tertio: Humilia te Domino, & expecta manum eius Habet Eccl.13.a Dominus manum misericordiæ, & manũ damnantem. Has manus homo cũ timore expectat, ignorans vtrũ in iudicij an misericordiæ manũ incidat. Vnde merito se humiliat. Humiliamini sub potenti manu Dei, &c. Gre- 1.Pet.5.b gorius: Nobis cuncta de meritis nostris incerta sunt, vt certam gratiã teneamus humilitate. Circa principale, scil. modum humiliationis considera quod homo debet humiliari totaliter, scil. corde, ore, & opere. Corde, Psal.50.d Psalmista: Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet. Psalmista: Humilia respicit in cælo, & in terra. Psal.112.a In cælo per gloriam: in terra per gratiam. Humiliare Eccl 7. b ergò in terra, ne humilieris in gehenna. Humilia valdè spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij, ignis, & vermis. Si humilitate cor bene armetur, sagittis diaboli non faciliter vulneratur. Ioannes Chrys. Humilis corde non capitur passione: non ira hunc molestare potest, non æmulatione, non zelotypia. Ore debet humiliari. Psalmista: Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis, Psal.38.a &c. Si verè humilis es, à bonis ex humilitate silebis. Quam longè sunt ab humilitate, qui etiam à malis non silent! Humilitas autẽ oris non solum est in silẽdo humiliter, sed etiam in loquendo humiliter. Patet in Ma- Luc 1. d ria, quæ se ancillam dixit, & in Dauid, qui se canẽ mor- 1.Reg.9.d tuum dixit. Opere debet humiliari: Obsecro vos ego Ephe.4.a vinctus in Domino, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati estis: cum omni humilitate, & mãsuetudine. Digne ambulare est in bonis actibus proficere. Vnde in humilitate ambulare, in via actionis, & bonæ vitę semper corde, ore, & opere, humilitatẽ insinuare. Aug. Pergite viam humilitatis, ipse exaltat humiliter sequentes quem descendere non piguit ad iacentes. Circa tertiũ, scil. fructum & vtilitatẽ humiliationis: Cõsidera, quod homo per humilitatem à malo liberatur: in bono adiuuatur: in cælo exaltatur. De primo, Psalmista. Quoniam Psal.30.b respexit humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam. De necessitatibus vtiq; culpæ mortalis pœnæ gehennalis, miseriæ tẽporalis. Psalmista: Circũ- Psal.114.a dederunt me gemitus mortis, scil. culpæ mortalis, & pericula inferni inuenerunt, scilicet pœnæ gehennalis. Tribulationem, & dolorem inueni, sc. miseriæ vel temporalis aduersitatis. Sed quo modo ô Dauid euasisti: Humiliatus sum & liberauit me. De secundo: Quanto Eccli.3.c magnus es, humilia te in omnibus, & coram Domino inuenies gratiam. Bene dicitur: inuenies gratiam: quia gratia humilitate inuenitur, quæ oratione quæritur. Oratio humiliãtis se nubes penetrat. Psalmista: Respe- Eccl.35.e xit in orationẽ humilium, &c. Sicut autẽ gratia humili- Psal.101.c tate inuenitur, sic humilitate custoditur. Gregorius: Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi qui in ventum plumas portat. De tertio dicitur hic: *Qui se humiliat, exaltabitur.* Et: Humilem spiritu suscipiet Pro.29.d gloria. Rogemus, &c.

SERMO IV.

IPse verò apprehẽsum sanauit eũ ac dimisit. Quia phari- Luc.14.a sæorũ iudicio, & reputatione bos, vel asinus ruens in foueã extrahi poterat die sabbati sine legis trãsgressione; hinc est quod Dñs noster in hodierno euãgelio persimile efficaciter arguẽs à minori, ostẽdit se multo fortius non soluere sabbatũ in lãguidi hominis curatione, cum

cum salus hominis præferenda sit saluti bouis,& asini. Vnde ad cõfutationem malignitatis, & susurrij Iudęorum tria dantur nobis intelligi de ipso verbo proposito. Et primum est humilitas in tangendo,& apprehendendo infirmum. Secundum est virtuositas in curando eius morbum. Tertium est liberalitas in dicendo eum abire liberum. Vt sic per humilitatem confutet Iudæorum superbiam, per virtutem eorum desidiam, per liberalitatem eorum perfidiam, cum ipsi non dignarentur eum tangere,nec poterant curare,nec vellent liberare. Et quia per ista facta,quę gessit Christus exterius in corpore, docemur ea fieri interius spiritualiter in anima;ideò per humilem apprehensionẽ signatur gratiæ infusio. Per efficacem curationem culpæ expiatio. Per liberalem dimissionem pœnæ relaxatio. Vnde in verbo proposito, Primò spiritualiter infirmum apprehendit per gratiæ infusionẽ in incarnatione:quia nunquã angelos apprehendit, sed filios Abrahæ,secundũ quod dicitur. Secundò eius morbum sanauit per culpæ expiationẽ in passione. Tertiò dimisit abire liberũ per pœnæ relaxationẽ in sancti Spiritus missione:quia vbi Spiritus Domini,ibi libertas. Non enim tanquã auarus voluit ab eo exigere pretiũ, redigendo in seruitutẽ legis veteris Testamenti propter collatũ beneficium:sed tanquã liberalis, & largus,vt se transferat ad libertatẽ Euangelij,dicitur:Sic eum fecit abire liberum. Et propter hoc cũ illud esset opus misericordiæ,& liberalitatis,per illud sabbatũ nõ soluebatur,sed tantũmodo per opus auaritię seruitutis,quod in eo fieri prohibebatur, secundũ quod dicitur:Et opus seruile nõ facietis in eo.

2. Cor. 3. b

Exod. 20. b

Primò igitur in verbo proposito notatur Saluatoris humilitas in apprehendendo infirmum per gratiæ infusionem in incarnatione,cum dicit: *Ipse verò apprehensum.* Apprehendit autem infirmum spiritualiter infundendo suam gratiam tripliciter. Primò per amaritudinẽ pœnitentiæ in detestatione peccati. Vnde:Apprehendi manum eorum,id est,opera pręueniendo per internam inspirationem, vt educerem eos adiuuando per boni operis persecutionem,de terra Ægypti, id est, de statu peccati. Ægyptus enim tenebra interpretatur,& significat peccatũ:ratione cuius ita homo obtenebratur, vt non videat quid agere debeat,cum non possit dirigi in bonum sine luce gratię, sed delectatione peccati obtenebratus,ad omnia peccata est pronus. Secundò apprehẽdit Deus infirmum per rectitudinẽ iustitiæ in adimpletione diuini præcepti. Vnde:Ego Dominus vocaui te in iustitia:præcepta ad obseruandum fideliter imponẽdo,apprehendi manum tuam : imposita ad complendũ opera adiuuãdo. Nam per manus opus intelligitur, sed per apprehensionẽ adiutoriũ,eo quod tanta est humana fragilitas, quod nisi à diuina potentia adiuuetur : in nullo bono per se potest proficere,sed potius deficere. Et seruaui te ad permanendũ in eis,perseuerantiã dando. Tertiò apprehendit Dominus infirmum per fortitudinem patientiæ in toleratione mali inflicti, de quo potest intelligi illud Psal. Apprehende arma,& scutum & exurge in adiutorium mihi: per arma designantur virtutes,quibus vitia impugnantur:per scutum patiẽtia intelligitur,per quam mala tolerantur illata. Vnde tunc Deus apprehendit arma,& scutum quãdo infundit homini virtutes quibus impugnat vitia, & peccata,& patientiam,cum qua tolerat mala illata:sed surgit in adiutorium,quando cum tentatione vitiorum facit prouentum virtutum. Vnde Gregorius:Nisi misericors Deus viribus tentamenta modificet,nullus est qui malorum insidias euitare possit. Secundo notatur culpæ expiatio,cũ subdit:Sanauit,quia quælibet Christi actio nostra est instructio. Ideò per procurationes infirmitatũ corporum à Christo factas instruimur spiritualiter intelligere curationes vitiorum spirituum. Vnde si volumus scientialiter procedere, primò videamus quæ accidunt isti morbo hydropisi materiali:quia per hoc deuenimus in cognitionem hydropisis spiritualis, id est, peccati, vt sic cognito morbo vtriusque hydropisis,

Ier. 31. f

Isa. 45. a

Psal. 34. a

melius explicabimus curationes, & remedia exhibita à Christo medico corporum,& animarũ : quamvis enim multa accidant morbo hydropisis principaliter : tamen tria sunt eius accidentia. Et primum est corporis tumor siue inflammatio,per quam intelligitur superbia. Secũdum anhelitus fœtor, siue abominatio, per quã intelligitur luxuria. Tertium est sitis ardor,& anhelatio,per quã intelligitur auaritia. Vnde tunc Dominus sanauit hydropicum non solum corporaliter, sed etiã spiritualiter quando sanauit. Primo tumorẽ inflationis superbiæ per timorẽ humilitatis. Secundo fœtorẽ abominationis luxurię per decorẽ castitatis. Tertio ardorem exitialis auaritiæ per amorẽ paupertatis. Et sic anima deordinata, & auersa à Trinitate personarũ, videlicet à Patris potentia per tumorem superbiæ:à Filij sapientia per fœtorem luxuriæ:& à Spiritus sancti clemẽtia per ardorẽ auaritiæ:ordinetur,& conuertatur ad Patrẽ per timorem humilitatis,ad Filium per decorẽ castitatis,& ad Spiritũ sanctũ per amorẽ paupertatis. Et sic in quo fuerat peccati,vel diaboli vestigiũ:reluceat in eo vestigiũ Trinitatis. Primo sanat Dominus spiritualiter hydropicũ à tumore inflationis superbiæ per timorẽ humilitatis, & de hoc potest exponi illud : Domine non sum dignus,vt intres sub tectum meum:propter quod meipsum arbitratus non sum dignus venire ad te:sed tantum dic verbo & sanabitur puer meus. Et sequitur: Inuenerunt seruũ,qui languebat,sanũ. Primo ille cẽturio cõsiderando diuinæ maiestatis altitudinẽ dicit:Domine non sum dignus,vt intres sub tectũ meum. Secundo recognoscendo proprię infirmitatis vilitatẽ, cũ subdit: Propter quod meipsum non sum dignus arbitratus venire ad te:non enim indignitatis vilitas eum latebat per superbiã,sed nota erat per humilitatẽ pręcipuam. Tertio profitendo diuinæ virtutis facilitatẽ addit. Sed dic verbo, & sanabitur puer meus, quasi dicat, cum apud te non sit impossibile omne verbũ:non differt dicere,& facere:quia es illud verbũ per quod facta sunt omnia, & ille sermo vnius, & efficax potestate plenus, qui sanat omnia. Et quia iuxta est Dominus, qui tribulato sunt corde : & humiles spiritu saluabit: ideò subinfertur. Quarto cælestis gratiæ appropinquatio,siue operatio diuinæ pietatis:ad domum ægroti per morbi curationẽ, cum sequitur:Inuenerunt seruũ, qui languebat,sanũ. Prius peruenit virtutis operatio,quam nuntiorũ reuersio,& hoc est:quia libẽter Deus condescendit humilibus. Vnde Aug. Altus est Deus:humilias te,& venit ad te,exaltas te, & fugit à te. Et quamvis aliter humiliaret se Zachæus, aliter centurio:quia Zachæus sustinẽdo, cẽturio suscipere non audẽdo: vtroq; modo fit diuina reuerentia. Vnde exẽplo istorũ benefacit,qui pro reuerentia corpus Dominicũ frequenter in sacramento suscipit,& qui reuerentia cessat:vtriusque enim salus datur sicut Cẽturionis seruo,& ipsi Zachęo. Vnde Ecclesia in susceptione corporis Dominici reuerentiã Centurionis repræsentat in dicto, & deuotionẽ Zachæi in facto:eo quod corpus Dominicũ debet suscipi Centurionica reuerentia:& Zachæica deuotione: Secundo sanat Dominus hydropicũ spiritualiter à fœtore abominationis luxuriæ,per decorẽ castitatis. Et de hoc potest intelligi illud Psalmi : Quoniam lumbi mei repleti sunt illusionibus,& nõ est sanitas in carne mea, Afflictus sum,& humiliatus sum nimis. Nomine lumborũ,secundum Gregoriũ,luxuria generatur,& oritur, cum lumbi implentur illusionibus,id est,turpibus mulierũ imaginationibus,immũdis cogitationibus,& fœtidis affectionibus. Vnde quemadmodũ, quando abundant multi humores in corpore generant scabiẽ quandã,& impetiginẽ,& aliquando leprã,quæ tollit munditiam corporis:sic quando abundant immundæ cogitationes,inordinatę affectiones,turpes mulierũ imaginationes & elusiones in corde, generant quosdã mores corruptos, inordinata desideria in carne. Et quia hæc corpus contaminant auferendo sanitatẽ,& munditiam castitatis,ideò dicit. Non est sanitas in carne mea: quare,

Hydropisis tria peccu-liaria.

Luc. 8. b

Ioan. 1. a

Psal. 33. d

Deus quo modo à nobis fugiat, & ad nos veniat.

Psal 33. b

re, quoniam lumbi mei impleti sunt illusionib. omnibus. Certè summo studio debet homo amouere à corde istas illusiones: quia ex his luxuria principaliter generatur in corde, & ex corde redũdat in carnem, secundũ illud: Quicunq; viderit mulierem ad cõcupiscendũ, eam iam mœchatus est eam in corde suo, Ita ex contrariis. Castitas generatur principaliter in corde, & de corde redundat in corpore. Et propter hoc sequitur: Afflictus sum, & humiliatus sum nimis: rugiebã à gemitu cordis mei. Domine ante te omne desideriũ meum. Vnde dicitur, Afflictus sum per carnis mortificationem: quia sine ea castitas fundari non potest, eo quod carnis delectationes corrũpit: motus, & desideria carnis restringit, & humiliatus sum nimis, per delectationis deiectionem, rugiebam à gemitu meo, per doloris compunctionem: quia potest dicere: Domine ante te omne desiderium meum per perfectã cordis ordinationem. Tertio sanat Dominus spiritualiter hydropicum ab ardore exitialis auaritiæ per amorem paupertatis. Vnde in Psal. Commouisti terrã, & conturbasti eam, sana cõtritiones eius, quia commota est. Per terram intelligitur anima terrenis lucris dedita, quæ ad modum terreni pulueris, per varios cogitatus dispergitur: & quia huiusmodi cõtritiones affligentium cogitationum non possunt sanari nisi prius amoueantur, & cõfringantur Dei timore, cõcidantur & conturbentur peccati dolore, & dilatentur Christi amore, ideo inquit, propheta cõmouisti terram: restringendo timore, per considerationem diuinorum iudiciorum: conturbat, eam concidendo dolore per deplorationem omnium peccatorum: sanat contritiones eius, eam dilatando amore per promissionẽ æternarum retributionum: quia commota est per cõpassionem ad eleemosynarum largitionẽ, vt qui aliena rapiebat, propria largiatur. Vnde Gregor. Terrena omnia seruando amittimus: largiendo seruamus, diu enim, cum rebus durare non possumus: quia aut nos illas moriendo deseremus, aut illæ nos viuentes deserunt pereundo. Agendum est ergò, vt perituras res in non perituram mercedem transferamus. Tertio subinfert. *Ac dimisit*, vbi notatur pœnæ relaxatio, quæ habet fieri per instãtiam deuotæ supplicationis, per vehementiam dilectionis diuinæ, siue indulgentiam alienæ offensionis. Ratione primi ordinat ad seipsum. Ratione secundi ad Deũ. Ratione tertij ad proximum. Primo autẽ dimissio, aut relaxatio fit per instantiã deuotæ supplicationis. Vnde in Psal. Dixi confitebor, & tu remisisti impietatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: quasi dicat, cum peccator pœnitet, & conteritur, & proponit dicendo in corde: Cõfitebor, propositum adimplẽdo, & tu sc. Deus, & non alius remisisti impietatẽ peccati mei. Solus enim Deus potest dimittere, & delere peccata, licet peccator mediãte ministerio sacerdotis absoluatur. Pro hac, sc. misericordia, quæ parcit faciliter, orabit ad te omnis sanctus deuota precum instantia, tamen implorando in tempore opportuno, id est tempore, & loco. Et de hoc similiter dicitur: Omne debitum dimisi tibi, quoniã rogasti me. Secundo fit dimissio propter vehementiam diuinæ dilectionis. Vnde: dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Ecce quod Dominus probat iste mulierem purgatam à peccato per affectum dilectionis, eo quod ardor dilectionis diuinæ consumpserat in ea peccatorum rubiginem: nec est intelligenda ista sententia, vt ille, qui plus peccauerat, plus approbaretur: sed ostenditur quod quantum est de ratione obligationis, cui plus dimittitur, plus obligatur, supposita tamen gratia, & rectitudine voluntatis. Nam multi ad magnas gratias tenentur, qui nullas, vel paucas reddunt. Tertio fit ista dimissio, propter indulgentiam alienæ offensionis. Vnde: Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Debita dicũtur peccata: quia faciunt nos debitores eorum, quæ non possumus soluere. Vnde ad eorum veniam impetrandã requirit hæc conditio: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Iustum est, qui fugit ad legem clementiæ, cadit in legem iustitiæ, & propter hoc dicitur: Si dimiseris hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater cælestis peccata vestra: si verò non dimiseritis, nec Pater cælestis dimittet vobis peccata vestra. Vnde Gregorius: Dominus peccata dimittit per misericordiam: repetit per Iustitiam. Rogemus, &c.

Mat. 5. e · *Psal. 59. a* · *Psal. 31. b* · *Mat. 18. d* · *Luc. 7. a* · *Mat. 6. b* · *Ibidem.*

DOMINICA XVII. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

DILIGES *Dominum Deum tuum*. Sine dilectione saluari non possumus, & dilectionis certitudinẽ non habemus: probatur tamen, & perpenditur Dei dilectio ex quatuor signis, & affectibus suis, videlicet ex sollicitudine cogitationis, ex fortitudine affectionis, ex rectitudine intentionis, ex promptitudine operationis. De primo: Surgam & circuibo ciuitatem per vicos, & plateas quærã quem diligit anima mea. Ecce quod omnis anima diligens Deũ sollicita est, quo modo Deũ inueniat, quomodo Deum teneat, quomodo placeat eidem. Ideo bene sollicitudo amoris his tribus verbis exprimitur, cum dicitur: Surgam, & circuibo, & quæram. Surgit enim anima amãs, mentẽ à terrenis eleuando: Surge Hierusalem, & sta in excelso. Greg. Frigescit quis à curis sęculi quãdo surgit ardentius in amore Dei. Itẽ circuit, opera Dei, & beneficia considerando pręcipuè beneficiũ passionis Christi. Sume citharã, circui ciuitatẽ. Sicut enim in cithara chordæ super lignũ, ita membra Christi in ligno crucis extendebãtur. Ciuitas est Ecclesia, in qua per plateas mandatorũ, per vicos consiliorum quærendus est Christus. Itẽ quærit Deum feruenter desiderãdo: ad quid autẽ quærendus sit. Bern. nos instruit, dicens: Occultat se Dominus, vt ardentius quæratur: quæsitus cũ gaudio inueniatur: inuentus cũ sollicitudine teneatur: tentus nõn dimitatur, donec in amoris cubiculum mansurus introducatur. Require supra sermone, Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. De secundo: Pone me, vt signaculũ super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum: quia fortis est vt mors dilectio. Benè sentit homo quando sic fortiter diligit Deum quod dilectio sua inuincibilis sit sicut mors. Augnst. Resistitur ignibus, vndis, ferro, regibus, & potestatibus: venit vna mors, quis ei resistet? Propterea viribus eius comparata est dilectio. Bene autem dicitur: Pone me vt signaculum super cor tuum. Sicut enim sigillum in cera molli, sic spõsus charitatis Christus facile imprimitur, non cordi duro per impietatem, sed molli per contritionem, & per deuotionem. Psalm. Factum est cor meum, &c. Debet ergo ita sigillum amoris esse in corde, vt dictum est. Item in opere. Vnde addit, vt signaculum supra brachium tuum. In operibus enim, & laboribus, quæ brachia sunt amoris ostenditur: Qui in manu omnium hominum signat, vt nouerint singuli opera sua. In ore: Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum? Sigillum ergo amoris apparet in ore, cum de dilecto libenter loquitur. Ioannes Chrysost. Amantium mos est, vt amorem suum silentio tegere nequeant. Sigillum amoris optimè claudit os, & custodit à tacendis. Aug. Siue taces, dilectione tace: siue clamas, dilectione clama. De tertio: Recti diligunt te. Si seruis Deo timore gehennæ, vel pœnæ transitoriæ, vel amore commodi, vel laudis mundanæ, rectus non es, sed inclinatus ad inferiora, neque oculum intentionis habes ad cælestia sicut signatum est in muliere, de qua: quæ erat inclinata, neque omnino poterat sursum respicere Si autem in amore Dei seruis, rectus es. Rectitudo autem hominis in tribus cõsistit. Primo in mali declinatione, & hoc est in-

Mat. 22. a · Dilectio Dei in nobis quibus signis probetur. · *Cant. 3. a* · *Isa. 32. d* · *Cant. 8. b* · *Psal. 21. b* · *Iob 37. b* · *Eccl. 22. d* · *Cant. 1. a* · *Luc. 13. c*

Iob 1. a nocentiæ. Erat vir simplex, rectus, &c. *usque* retinens innocentiam. Secundò in boni operatione, & hoc
Prou. 20. b beneficentiæ: Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sunt opera eius. Tertio in amoris Dei intétione, & hoc est conscientiæ. Recta enim conscientia amore beatitudinis Deo seruit, non principaliter timore damnationis. Per primã rectitudinem virgo es: per secundam lampadem habes: per tertiam oleum possides. Si vis ergo rectus esse per amorem, abiicere debes
Isa. 44. a seruilem timorem: Noli timere serue meus Iacob rectissime, quem elegi, noli, inquam, timere, quasi dicat: Non tantum ex timore, sed ex amore seruus meus tu es rectissimus. Rectus vtique in declinatione criminis, rectior in operatione virtutis, rectissimus in intentione amoris. Rectitudo ergo amoris signum, & effectus est dilectionis. Quantum enim seruus Dei à seruili timore deficit, tantum in amore proficit. Qui Deo seruit amore, rectus, & bonus est: qui tantum timore curuus est, & malus in voluntate. Augu. Viuit enim in eo peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, si speretur impunitas. Peccare non vult charitas, etiam si spe-
Ioan. 14. c retur impunitas. De quarto: Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. De hoc require in sequenti sermone per totum.

SERMO II.

Matt. 22. d Diliges Dominum Deum, &c. Exigit à nobis Dominus totum cor: quasi proprium hospitium. Exigit
Act. 8. g totum cor ad credendum: Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde. Ex toto corde non credit, cuius
Iacob. 2. d vita à corde discordat: Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est. Signa au-
Mar. vl. d tem fidei integra sunt, de quibus: Signa eos, qui crediderint, hæc sequenter, &c. Expone moraliter sicut habes in sermone. Nolite contristari Spiritum sanctum,
Ioël. 2. c &c. Item ad pœnitendum: Conuertimini ad me in toto corde vestro, &c. In ieiunio, & fletu, & planctu. Quid est in toto corde cõuerti? Respõdit Aug. dicens: Conuertitur enim totus, & omninò vertitur, &c. Require suprà in sermone: Ascendit Simon Petrus. Toto quoq; corde conuertitur qui contritionem habet interiùs, cuius signum est fletus in satisfactione exterius, ad quam
Matt. 13. e pertinet ieiuniũ. Certè melius est pro pęccatis flere té-
22. b poraliter, quàm æternaliter: Ibi erit fletus, & stridor
Deut. 10. c dentium. Item ad bene viuendum: Seruies Domino Deo
Luc. 1. g tuo in toto corde tuo, &c. Seruiamus illi in sanctitate, & iustitia corã ipso omnibus diebus nostris. In sancti-
2. Cor. 7. a tate, scil. munditiæ à Peccatis: Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Domini, & iustitia coram ipso.
Psalm. 44. b Psal. Dilexisti iustitiam; quo ad secundum. & odisti iniquitatem, quo ad primum. Perseuerãtia autem notatur, cùm dicitur: omnibus diebus nostris. Item ad obedien-
Deut. 26. b dum: Custodias mandata eius, & hæc impleas ex toto corde tuo. Implet ex toto corde, qui contritionem ha-
Rom. 10. c bet interius si impleat, de quibus. Non omnes obediũt Euangelio. Imple toto corde mandata Dei in mundo,
Psalm. 15. c vt impleatur cor tuum lætitia in cælo. Psalm. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. Impleas autem non solũ diuina, sed etiam humana toto corde. Bernar. Quidquid vice Dei præcipit homo, imple, si est sicut præcipit
Iudit. 4. d Deus. Item ad orandum: Ex toto corde orabant omnes, vt visitaret populum suum. Non errat, qui corde non
Matt. 15. a intendit: Populus hic labiis me honorat, cor autem, &c. Tales orant Deum à tergo, non ad faciem. Contra quod
Psalm. 118. b Psalmus: Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. Etiam corde non orant qui orationem in lingua, sed iustificationẽ non habent in vita. Contra quod: Clamaui in toto corde meo, &c. *usque*, requiram. Requiram, inquam, bene viuendo. Deus non attendit tuam orationem, si non quæris suam iustificationem. Ioannes Chrysostomus: Qui orat Deum, & peccat, non orat Deum, sed deludit eum. Item ad diligendum:
Deut. 6. a sic hic, & diliges Dominum Deum tuum ex toto

A corde tuo: ex toto corde non diligit, qui de se aliquid relinquit. Augustinus: Totum, inquit, cor meum flamma tui amoris accendat. Nil in me relinquatur mihi: sed totus in te æstuem: in te ardeam, totus te diligam. Item toto corde non diligit, qui dilectionem in effectu non ostendit: Si quis diligit me, sermones meos ser- Ioan. 14. c
uabit. Gregorius: Nunquam est amor Dei otiosus, &c. Vnde & arca testamenti intus & extra auro vestiebatur. Charitatis igitur vestis sit interius per affectum, exterius per effectum. Item ad reminiscendum Deum: Quoniam memor fuit Dei sui in toto corde suo, dedit Tob. 1. c
ei Dominus gratiam in conspectu Salmanasar regis. Item inter cætera Dei beneficia, quæ in memoria habere debemus, præcipuè passio in corde debet esse memoriter: Recordare paupertatis meæ, & transgressionis Thren. 3. c
absynthij, & fellis. Expone qualiter hæc habere debe-
B mus in memoria, vt ea imitemur. Item ad gratias agendum. Psalmus: Confitebor tibi Domine in toto corde. Psalm. 100. a
Hæc est confessio laudis. Bene ait: In æternum. Semper enim homo inuenit, in quo Deum laudare possit. August. Quæcunque homo fecerit inuenit in suis factis Deum. Si rectè non egerit, laudabilem inuenit per iustitiam suppliciorum: si peccator conuersus ad rectè viuendum redierit, laudabilem inuenit per misericordiam indulgentiarum.

SERMO III.

Diliges Dominum Deum tuum, &c. Gregorius: Probatio dilectionis exhibitionis est operis. Dilectio Matt. 22. d Greg. hom. 30. in Euang. tom. 3.
C ergo Dei probatur ex sex signis. Ex detestatione peccatorum, ex repulsione inimicorum: ex operatione mãdatorum: ex prouisione subditorum: ex renuntiatione terrenorum: ex toleratione aduersorum. De primo, Dilectio Dei sex signis probatur.
Psalmus: Qui diligitis Dominum, odite malum. Certum Psalm. 96. b
est enim quòd quantum homo diligit Deum, tantum odit peccatum. Si multum diligit, multum odit, & tunc multum ei dimittitur: Remittuntur ei peccata multa, Luc. 7. g
quasi dicat multum. Qui ergo Deum diligit, peccatum odit. Gregorius: Qui adhuc per illicita desideria diffluit, profectò Deum non amat: quia ei in sua voluntate cõtradicit, immò qui peccatum diligit, seipsum odit: Psalmus: Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Psalm. 10. b
De secundo, scil. de repulsione inimicorum. Psalm. Cu- Psalm. 144. d
stodit Dominus omnes diligentes se, & vias peccato-
D rum disperdet, id est, dæmones disperdet. Per dilectionẽ homo custoditur, diabolus confunditur. Certum enim est quòd quantum fortiter Deum diligimus, tanto contra tentationes diaboli, fortiores sumus. Psalm. Dili- Psalm. 17. a
gam te Domine fortitudo mea. Si ergo fortis es in Dei dilectione, Deus est fortitudo tua in tentatione. Diabolus maximè persequitur charitatem. August. Nihil speciosius Deo virtute dilectionis, nihil desiderabilius est diabolo extinctione charitatis. Habes itaq; signum veræ dilectionis, si non superaris impetu tentationis. Gregorius: Ille verè amat, cuius videlicet mentem delectatio praua consensu non superat. Quantum enim Dominus diligitur, tantum malus contemnitur, scil. dia- Matt. 6. c
bolus, caro, mundus: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget, &c. De tertio: Si diligitis me mandata Ioan. 14. c
mea seruate. Et ibidẽ: Si quis diligit me, sermones, &c. Sed nota quòd inter mandata opere seruanda, Deũ di-
E ligere est maximum, & primum mandatum, secundum autem simile huic, diliges proximum tuum sicut teipsum. Vnde nemo se Deum diligere putet, qui de omnibus proximis vnum odit: Si quis dixerit, quoniã diligo 1. Ioan. 4. d
Deum, & fratrem suum odit, mendax est. De quarto: Si- Ioan. 21.
mon Ioannis diligis me plus his, &c. tertio *usque* pasce oues meas. Certum enim, quia pastor Ecclesiasticus quantum diligit Deum, tanto pro ouibus suis habet zelum. Gregor. enim ait: Ille apud Deum magis in amore eius est, qui ad eius amorẽ plurimos trahit. Sed nota quòd ter dixit: Pasce, &c. Prælatus enim, qui diligit Deum, pascit verbo, pascit exemplo, pascit subsidio. Et

certè non solum prælati, sed etiam omnes dilectores Dei pascere debent oues Dei, verbo consolationis, vel orationis, exemplo conuersationis, subsidio subuentionis per temporalem substantiam: Qui habent substantiam huius mundi, &c. De quinto: Si homo omnẽ substantiam domus suæ pro dilectione dederit, quasi nihil despiciet eam. Certum enim est quod quantum homo diligit Deum, tantum omnia temporalia despicit, quasi stercus: Omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucriferam. Ioannes Chrysost. Qui pecuniam, concupiscentiamque dimiserunt, hi maximè sunt, qui vt debent, diligunt. Omnem substantiã dedit, qui dixit: Ecce nos reliquimus omnia, &c. Sic etiam dedit omnia sua ille Euangelicus negotiator pro dilectione margaritæ, id est, Christi. Bonæ enim margaritæ sunt omnes sancti: vna verò pretiosa est Christus. Si ergo omnem substãtiam dare non potes, des Deo saltẽ partem in eleemosynis. De sexto: Maiorem charitatẽ, &c. Certum enim est: quia tantum diligit, quantum amore sui patienter aduersa sustinet, & etiam mortem. Videat ergo vnusquisq; vtrum paratus sit pro amico suo Iesu Christo ponere animã suam, & antè mori, quam viuere, & relinquere legẽ Dei: Parati sumus magis mori, quam patrias leges præuaricari. Aug. Eligat homo magis, Deo dilecto mori, quam offenso viuere, hoc est experimentũ verę dilectionis. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, &c. *vsque* neque creatura alia.

1. Ioan. 3. c
Cant. 8. b
Phil. 3. b
Mat. 19. c
Idem 13. f
Ioan. 15. b
2. Mach. 7. a
Rom. 8. g

SERMO IV.

Mat. 22. d

DIliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Quoniam bonitatis est se licitè communicare malis, & inimicis: ideò Dominus noster tanquam bonus doctor voluit communicare doctrinam veritatis malignis iudæis dolosè eum interrogantibus cum ad eorũ quæstionẽ vtilitatis, quamvis procederet ex animi dolositate, dedit responsionem veritatis, cum dicit, in verbo proposito. *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. Vbi elegantissimo, & miro modo ordinatè procedit ordinando totum hominem, secundum omnem sui potentiam ad Deum medicum triplici virtute theologica. Nam: Primo regulat concupiscibilem in summo diligibili imperando actum charitatis, Secundo eleuat irascibilem in summo honorabili, insinuando obiectum diuinitatis. Tertio illustrat rationalem in summo intelligibili explicando modum veritatis. Primum habet per charitatem. Secundũ per spem. Tertium per fidem. Primo igitur imperat nobilẽ actum charitatis, regulando cum dicit: *Diliges*. Iste actus dilectionis elicitur à concupiscibili potentia. Secundo insinuat honorabile obiectum charitatis eleuãdo irascibilem, cum subdit, *Dominum Deum tuum*. Deus enim propriè, & principaliter est obiectum charitatis, & hęc est ratio: quia dilectio Dei est principiũ, & via, & proximus, & omnis homo nõ debet diligi nisi propter Deum, aut in Deo ratione imaginis, & similitudinis: vnde simile mandatum reputatur. Si autem aliter diligatur aliquis quam propter Deum aut in Deo, scil. per affectum cognationis, & carnis, vel alicuius commodi: non virtus charitatis, sed actus naturalis dici potest. Tertio explicat vtilem modum veritatis illustrando rationalem, cum subinfert: *Ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua*. Dicemus igitur: *Diliges*, vbi imperat charitatis actum: iste actus dilectionis est virtus charitatis ratione incõparabili per eminentiã vtilitatis, & excellentiæ. Primo, & principaliter imperatur, & ponitur sub legis præcepto, & etiã dicitur maximũ propter tres rationes. Nam respectu præceptorũ habet primitatẽ virtuositatis in essendo. Respectu virtutum habet maioritatem dignitatis in merendo. Respectu operum habet delectabilitatẽ acceptabilitatis in remunerãdo. O virtus deifica, in qua omnia præcepta radicabiliter fundantur, per quam cæteræ virtutes ad meritum informantur, & secundum quam

Præceptum dilectionis maximum.

cuncta opera acceptantur. Primo illud pręceptum dilectionis respectu præceptorum habet primitatem virtuositatis in essendo, vnde ipsa est quæ dat præceptis vigoris efficaciam secundum Gregoriũ, qui dicit super illud: Hoc est præceptum meum vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. Quid est, quod de dilectione quasi de singulari mandato nos admonet: quia omnia præcepta multa sunt, & vnũ. Multa propter diuersitatẽ operis. Vnum in radice charitatis. Et propter hoc dicitur in euãgelio hodierno: In his duobus mãdatis vniuersa lex pendet, & prophetę: quia ad dilectionẽ Dei, & proximi tanquã ad primariũ, & radicale fundamentũ introducũtur. Hoc intelligens Apostolus, dicebat: In charitate radicati, & fundati, &c. Miseri qui hoc fundamẽto carẽt, quia quidquid superædificant, totum arescit: vnde & opera facta extra charitatẽ nunquã reuiuiscunt: cũ fuerint sine radice. Et ob hoc dicit Greg. Nec habet ramus aliquid viriditatis nisi maneat in radice charitatis. Secundo ista virtus dilectionis respectu virtutum habet virtuositatẽ in merẽdo, eo quod virtutibus dat formã. Vnde: Maior autẽ horũ est charitas. Vbi Apostolus discurrendo per omnes virtutes tam politicas, quã theologicas concludit, tum ratione remotionis, tum ratione positionis: quia charitas habet maioritatẽ. Nam posita charitate ponitur omne meritoriũ, & illa remota remouetur omne vtile ad salutẽ. Ipsa certè sola est, quæ dat formã meriti. Vnde cęteræ virtutes sunt informes sine ipsa, quia non habent meritũ gratuitũ nisi per ipsam. Quemadmodũ enim colores perdunt esse formale, & pulchrũ discedẽte luce, & recuperant, ea adueniente: ita virtutes discedente charitate, & hoc est quod dicitur: Qui diligit in luce manet, qui autẽ odit, in tenebris. Hinc est quod Aug. dixit: Habe charitatẽ, & fac quidquid vis. Tertio iste actus dilectionis respectu operum habet delectabilitatẽ acceptationis in remunerãdo eo, quod operibus imponit retributionis mẽsurã: secundũ enim charitatẽ viæ, mensurabitur gloria patriæ: vt vbi plus de dilectione ibi plus de beatifica visione: quia magnitudo meriti non cõsistit in exteriori opere, sed interiori dilectione Hinc est quod martyriũ quod est maioris pęmij inter omnia, quę facit homo, dicitur esse opus charitatis: secundũ illud: Maiorẽ dilectionem nemo habet vt animã suam ponat quis pro amicis suis. Rationẽ huius assignat Apostolus: Si quid est aliud mandatũ in hoc verbo instauratur. *Diliges proximum tuum, sicut teipsum*: plenitudo ergo legis est dilectio, quasi dicat: Si homo deficiat, & cum eo dispẽsetur ratione necessitatis, in mandatis potest in isto recuperari suæ plenitudinis ratione. Greg. Nimirũ cum vna eademq; sit charitas si mentẽ plenè habeat ad innumera opera multiformiter accendat, & perfectionem: sed tamen in isto non potest dispensari, eò quod eiusdem est defectus & amissio, & in aliis mandatis non potest instaurari, quoniam non est digna ponderatio animæ, &c.

Sequitur: *Dominum Deum tuum*. Vbi insinuat honorabile obiectũ diuinitatis, & etiam totius Trinitatis. Non enim vacant à mysterio hæc tria vocabula, *Dominum Deum tuum*, eo quod per ipsa manifestatur Trinitas personarum conferentium nobis tria maxima beneficia, per quę ad dilectionem delectabiliter allicimur Vnde *Dominus* dicitur propter conditionem naturalis esse in creatione. *Deus* propter collationem multiplicis gratiæ, in conseruatione. *Tuus* propter donationem sui ipsius, siue hæreditatis perpetuæ, in glorificatione. Et sic appropriatè loquẽdo, Per patris potentiã creamur. Per filij sapientiã conseruamur. Per Spiritus sancti clementiã glorificamur. Primo *Diliges Dominum* propter conditionẽ naturalis esse in creatione. Vnde: Et nunc quid aliud Dominus Deus tuus petit à te nisi vt timeas Dominum Deũ tuum, & diligas eum? quia homo tenetur, & obligatur Dominũ timere, humiliter, & obediẽter: & fideliter, & diligere feruẽter ratione beneficij, quod sibi contulit in creatione: cũ eius esse fecit insignitũ diuina imagine, ratione cui⁹ ad hęc tria adimplẽ-

Greg. hom. 27. in Euãg.
Ioan. 13. d
Mat. 22. d
Eph. 3. d
Greg. vbi supra.
1. Cor. 13. b
1. Ioan. 2.
Ioan. 15. b
Rom. 13. c
Deut. 10. d

da habet possibilitate, ideo tanquam ex debito hoc requirit, cum dicit: Et nūc quid Dominus Deus tuus petit à te nisi vt timeas Dominum Deum tuum? Ecce timor humilitatis, & subiacētiæ, & ambules in viis eius: ecce labor fidelis obedientiæ, in executione mandatorum, quæ nomine viarum designantur. *Diliges enim*, ecce feruor sinceritatis, & beneuolentiæ. Secundo *diliges Deū*, propter collationē multiplicis gratiæ, id est, cōseruatione. Vnde in Psal. Qui diligitis Dominum operādo bonum per amorem. Odite malum, custodit Dominus animas sanctorum suorum: qui diligitis Dominum per amorē operando bonum. Odite malum, declinando malum, & peccatū per timorem: quia per Dei amorem homines sancti efficiuntur, & beneficium custodiæ, & conseruationis à Deo merentur. Vnde sequitur: Custodit Dominus animas sanctorum suorum, multorum beneficiorū collatione. Nam ad hominis custodiā, & conseruationē omnium creaturarum seruitia, & beneficia cōcurrunt. Angeli enim ministrant ei, cælū dat ei lucem in die, vt operetur: tenebras in nocte vt quiescat, & ipsorum vtilem vicissitudinē, aërē fecit Deus, vt præberet homini vtilem calorem & omne genus auium ei ministraret. Aquam fecit, vt sibi potū tribueret, sordes purgaret, arentia irrigaret, & diuersitatem piscium ad suum vsum nutriret. Terram fecit: vt eum portaret, pane confortaret & vino lætificaret, totus mundus seruit homini, quia factus est pro homine. Ratione ergo tantorum beneficiorum, qui diligitis Deum hæc probate per exhibitionem bonæ operationis: alioquin de ingratitudine arguemini. Tertiò diliges Dominum Deum tuum propter donationē hæreditatis perpetuæ & glorificationem. Vnde in Psalmo: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Iste decor nihil aliud est nisi diuina refulgentia ex qua micāt diuini radij splendoris facientes cœlum empyreum domum decoris propter refulgentiam diuinę claritatis, & locum habitationis gloriæ tuæ, propter communitatem gloriæ diuinitatis. O quàm illustris, & speciosus est iste decor domus tuæ Deus, & quanto Dauidico desiderio diligenda. O quàm felix, & sanctus est iste locus habitationis gloriæ, quanta auiditate appetendus, in quo Deus abundantius seipsum delectabiliter beatis perpetualiter communicat in eis habitando per gloriam.

Psalm.96.a *Psalm.25.b*

Tertiò subinfert: *Ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* Vbi explicans vtilē modum veritatis, miro, & ineffabili modo summus magister Christus docuit qualiter sit Deus diligendus in his tribus vocabulis, cordē, animo & mente. Nam homo non potest diligere nisi ei vniatur, vniri ei nō potest nisi eum cognoscat, habeat & teneat secundum tres nobiles suas potentias, id est, intelligentia, voluntate, memoria, quibus est Dei imago secundum Aug. Cognoscere vero sit intelligentiæ, habere voluntatis, tenere memoriæ. Ideo necessario ad Deum diligēdum actus istarū trium potentiarum debet cōcurrere, quæ nomine cordis, animæ & mentis designantur, quoniam intelligentia per cor, voluntas per animam, & memoria per mentem secundum August. in hoc loco accipitur. Primo est Deus diligendus fideliter, ne intelligentia seducatur erroris falsitate. Secundo sinceriter, ne voluntas alliciatur carnis voluptate. Tertio indesinenter, ne memoria frangatur operis discontinuitate. Et ista diuisio traditur à B. Aug. qui hunc locum ita exponit: *ex toto corde*, id est, intellectu sine errore: *ex tota anima*, id est, voluntate sine contradictione: *& ex tota mente*, id est, memoria sine obliuione. Et sic diuina dilectio est illuminatiua omniū credendorum, aspernatiua carnalium delectationum, & continuatiua bonarum operationum. *Primò diliges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo*, id est, cum soliditate fidei, ne intelligentia seducatur fallaciis. Vnde: Audi Israël, vnus est Dominus Deus tuus, fideliter credendo corde, vt nulla æquipares dispersa, ficte imaginādo alios deos esse. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde efficaciter comprobando opere, vt nulla admittas contraria, eo quod nihil aliud debet per affectum cor alligare præter eum, cui totum cor debetur in dilectione. Vnde cum aliquid amamus supra Deū, vel præter Deū, nequam est. Ex toto ergo corde diligamus eum. Nam sicut intellectus errat in cognoscendo, ita & affectus in diligendo. *Secundò diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua*, id est, cum sinceritate animi in affectiua, ne alliciaris blanditiis. Vnde: Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est mihi. Tunc anima liquefit ad Dei mulcentis locutionem, sicut cera, quæ fluit à facie ignis: cum in eius meditatione exardescit ignis diuini amoris, tunc resoluitur in aquam deuotionis ad inspirationem, & immissionem alicuius radij spiritualis velut glacies, quæ resoluitur ad ardorem ignis materialis, quando est in feruentissimo desiderio, & amore solis spiritualis, vt totaliter recolligat se ad interiora, nec sit dispersa ad exteriora, ne interponatur aliqua nubes aquosa carnalis frigiditatis, sed immediate recipiat immissionem diuinorum radiorum totum cor inflammantium. *Diliges Dominum Deum ex tota mente tua*, id est, cum sedulitate studij in affectiua, ne frangaris obsequiis. Vnde dicit Dominus: Quis det eos talem habere mentem, vt timeant me, & custodiant mandata mea vniuersa omni tempore? Ecce Dominus ostendit effectum suæ bonitatis cum optat in nobis, vt per eius timorem filialis reuerentiæ continuè, & indesinenter sine diminutione adimpleamus eius præcepta, vt impleatur in nonis illud: Omni tempore diligit qui amicus est: quia diuina dilectio ratione continuitatis debet esse ad modum mortis, & inferni: quia quod semel ab eis rapitur nunquam dimittitur. Vnde in Canticis: Fortis est vt mors, dilectio: dura, vt infernus, æmulatio. Rogemus, ergo, &c.

Deut.6.a *Cant.5.d* *Deut.5.d* *Prou.17.c* *Cant.8.b*

DOMINICA XVIII. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Ecce *offerebant ei paraliticum iacentem in lecto.* Sic enim ægri offeruntur medico ad sanandum, paruuli Episcopo ad confirmandum, rei iudici, vel Domino ad iudicandum, sponsa sponso ad cohabitandum. De primo: Obtulerunt ei omnes malè habentes variis languoribus, & tormentis, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paraliticos. Languor naturæ, & tormentum conscientiæ, est peccatum. Dæmoniaci sunt malitiosi, dæmones enim ex malitia peccant. Dæmonium ergo malignæ voluntatis non est eiectum quamdiu nouis orationum, & confessionum linguis non loqueris: In nomine meo dæmonia eiiciēt, &c. Lunatici sunt iracundi & impatientes, qui valdè sunt mutabiles: Stultus vt luna mutatur. Paralytici sunt acediosi. Paralysis enim aufert vsum membrorum, ita vt reddat membra ad labores inutilia. Semper enim in lecto carnalis commodi sunt pigri, quocumq; se vertunt, lectum carnalitatis non relinquunt: Sicut ostium vertitur in cardine, sic piger in lecto suo. Ostium enim quādo vertitur cardinem non exit. Surge paralitice de lecto, surge piger ad labores. August. Noli piger esse, laborare breuiter, & gaudere incessabiliter. De secundo: Offerebant illi paruulos, vt manus eius imponeret & orauit. Interlinearis, vt eis voce, & manu benediceret. Vnde ad benedicendum etiam in cruce manus extendit. Psalm. Aperis tu manum, &c. Quid mirum si ad benedicendum, vel ad confirmandum in gratia Christus imponit manus cum sit Episcopus: Conuersi estis nunc ad pastorem & Episcopum animarum vestrarum. Bene autem eis, qui paruuli sunt humilitate, infantes innocentia, & pueri puritate. Psalmus: Innocens manibus; Quis ascendit in montē Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde, qui

Matt.9.a *Matt.4.d* *Mar.vl.d* *Eccl.27.b* *Prou.26.c* *Mar.10.a* *Psalm.144.c* *1.Petr.2.d* *Psalm.23.a*

non

non accepit in vanum animam suam,nec iurauit in dolo proximo suo , hic accipiet benedictionem à Domino,&c. Vel paruuli sunt pœnitentes,qui more paruulorum sæpè plorant. Isti benedictionem obtinent bene
Gen.27.d plorando sicut Esaü.Require,quando Iacob,& Esaü benedicuntur.In Iacob innocens,in Esaü pœnitens signi-
Matt.18.c ficatur.De tertio:Oblatus est ei vnus,qui debebat decē millia talenta : Interlinearis, id est, multarum decalogi transgressionum reus,& ad literam timendum aliquos esse,qui decem milliū mortalium peccatorū debitis cōstricti sunt:hi sunt qui offerentur in iudicio speciali in cōfessione:vel in iudicio generali,in fine:vel in iudicio particulari,in morte, sicut offertur denarius monetario
Matt.22.b examinandus:At illi obtulerunt ei denarium. In morte enim anima Deo offertur. Tunc certè Deus examinabit imaginē,& superscriptionem,vtrum sit Dei,an diaboli. Si enim est Dei,reponetur in thesaurū cæli:si est
Ezech.22.d diaboli, proiicietur in fornacem inferni:Eo quod versi estis omnes in scoriā:ecce ego congregabo vos cōgregatione argenti,& æris,& ferri,& stagni,& plumbi in medio fornacis, vt succendam in ea ignem ad conflan-
Psalm.44.d dum.De quarto.Psalm.Offerentur regi virgines. Glossa : ministerio Angelorum in templum regis, id est, in cælum,in quo laudabitur Deus æternaliter, & vniuer-
Psalm.18.b saliter:Psal. In templo eius omnes dicent gloriam.Virgines eius,quæ offeruntur Christo in lætitia, & exultatione sicut signatum est in virginibus adductis regi
Esther.2.b Assuero in Susa,id est,patria lætitiæ æternæ.Susa enim
Psalm.20.b lætitia interpretatur. Psalm.Lætificabis eum in gaudio. Quicunque vult adduci ad veram lætitiam in mundo. Gregor. Et hic charissimi vanam gloriam fugite,si illic falli formidatis.Nemo enim potest & hic gaudere cum sæculo , & illic gaudere cum Christo. Virgines enim istæ , id est , animæ à peccatis mundæ ciuitatem Susa
Matt.25.a non intrabunt , nisi cum oleo charitatis, de prudentibus oleum habentibus dicitur : Quæ paratæ erant intrauerunt cum eo ad nuptias , & clausa est ianua.

SERMO II.

Matt.9.a VT *autem sciatis,quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata,&c.* Potestatem habet Iesus in mundo iustificandi,in iudicio iudicandi,in cælo regnandi,in inferno cruciandi. De primo dicitur:*Vt autem sciatis,quia filius, &c.* Bene dicitur in terra,non in cælo,non in inferno.In cœlo enim peccatum nō dimittitur,quia nullum ibi committitur.Qui autem peccatum ibi commisit Lucifer cum suis,nullam remissionem consecutus fuit. In inferno non dimittitur : quia nullus in mortali peccato existens, & ad inferos descendens, inde liberabitur. Vnde quandiu in terra, vel in mundo sumus,petere veniam debemus,nam in terra dimittuntur mortalia peccata,non alibi.Vnde quęstuarij decipiunt homines simplices, qui peccata in inferno hominum se relaxare promittunt quia neq; sacerdos,neque Episcopus,neq; Papa illud mortale peccatū
Matt.16.c soluere possunt. Vnde de Petro dicitur : Quodcumque ligaueris super terram.In inferno enim non est baptismus, neque pœnitentia, sine quibus non dimittuntur
Zach.9.c peccata mortalia. Vnde de hac potestate dicitur:Potestas eius à mari,vsque ad mare.Mare baptismum significat:Omnes in Moyse baptizati sunt in nube & mari.
1.Cor.10.a Mare etiam significat pœnitentiam:Magna velut mare
Thren.2.d contritio tua.Potestas ergo dimittendi peccata à mari, id est,à baptismo,vsque ad pœnitentiam extenditur in mundo, sed non extenditur in inferno.Ibi enim neque tempus est peccata dimittendi, vbi neque locus,neque tempus pœnitendi. Ioannes Chrysost.Neque resistendi virtus, nec fugiendi facultas, nec pœnitentiæ locus, nec satisfactionis tempus erit,ex angustia omniū rerum nihil remanet nisi luctus. Require in sermone primo:
Luc.21.e Omnis arbor,&c. De secundo:Videbitis filium hominis venientem in nubibus, cum potestate magna,& maiestate. Omnes enim Angeli venient cum eo,sicut

A dicitur:Nisi enim potestatem magnam ostenderet,Imperatores,& Reges,& Potentatus,& alij potentes dānandi,maximè dicere possent, sicut principes sacerdotum,cum eiecisset eos de tēplo, quidam dixerunt ei:In qua potestate hæc facis?&c. In iudicio autē de templo Ecclesiæ eiiciet malos,& meritò.Quid enim faceret canes in tēplo?Canis enim,qui intrat Ecclesiā, statim viriliter eiicitur.Ita peccatores in die iudicij. Vnde:Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ,& idolis seruientes,& qui amat,& facit mendacium.Nota quòd nobiles bene sustinent canes super lectos, & super sedes,sed tempore cōmixtionis eiiciuntur. Sic Dominus permittit peccatores esse in lectis carnalitatis , & sedibus sæcularis dignitatis:sed in iudicio,vtpote incipiēte æterno conuiuio,expellentur. Vnde ait:Foris canes. O Apoc.22.e
B quantus horror in illa expulsione de consortio bonorum erit!Bernard. Quis putatur,quantusve luctus erit? &c.Require in sermone supra.Nonne decem mundati. Tunc ergo non debet quæri in qua potestate hoc faciat,quia apertissimè eius potestas videbitur.De tertio: Data est mihi omnis potestas,&c.Rex in regno suo plenam habet potestatem, qui nullum habet ibi, vel sibi, vel suis aduersarium.Talem vtiq; potestatē habet filius Dei in cælo, expulsis aduersariis Lucifero, & Angelis eius:Nunc facta est salus,& virtus & regnum Dei, & potestas Christi , quia proiectus est accusator fratrum nostrorum, scilicet draco, qui cauda sua traxit tertiam partem stellarum,id est,Angelorum : quorum quidam sunt assistentes , quidam ministrantes , quidam superbientes.Et hanc tertiam partem traxit Lucifer. Multas
C etiam adhuc stellas , id est , iustos traxit diabolus , per caudam deceptionis. Sed accusator ille in patria nullā contradicendi habet potestatem , vbi Christus in suis sanctis plenam habet potestatem. Augustin. Inimicus verè excluditur de corde credentium,quando excludetur de ciuitate viuentium. De quarto : Timete eum, qui postquam occiderit , habet potestatem mittere in gehennam.Hæc potestas sub terra est:Omnem creaturam,quæ in cælo est,& super terram,& subtus terram, & mare,& quæ in eo sunt,audiui dicentes : Sedenti in throno & agno,Benedictio & honor,& gloria, & potestas in sæcula sæculorum.Ecce ergo in cœlo,ecce super terram , id est, in iudicio , quod erit in aëre super terram. Ecce subtus terram in inferno.Ecce in mari in mundo fluctuanti.Ergo scitur potestas Dei.Benedictio
D tamen referri potest ad primam potestatem : Filium suum misit benedicentem vobis. Honor ad secundam. Psalmus : Honor regis iudicium diligit. Gloria ad tertiam : Vidit gloriam Dei, &c. Potestas autem propriè ad quartam. Psalmus : Quis nouit potestatem.

Matt.25.e (line 1) · Idem 21.b · Mar.vl.d · Apoc.12.b · Luc.12.a · Apoc.5.a · Actor.3.d · Psalm.95.b · Actor.7.g · Psalm.89.c

SERMO III.

TOlle *lectum tuum , &c.* Considerandum est quòd quadruplex est lectus,concupiscentię,consciętiæ, pœnitentiæ,sapientiæ. De primo : Intexui funibus lectum meum,&c. Nota quòd ibi dicitur de muliere occurrente iuueni in ornatu meretricio præparata ad decipiēdas animas,garrula,& vaga,&c.Mulier ista est caro,vel sensualitas,quæ multas animas decipit. Hæc est
E mulier,quæ decepit Samsonē. Iuuenis,quē apprehendit deosculatū, est spiritus. Habitabit iuuenis cum virgine,id est,spiritus cum casta carne,vel etiā cum Maria Virgine,cum qua Spiritus tuus per deuotionē, & dilectionem,& spiritualē venerationē sæpè debet habitare. Lectus concupiscentiæ : Qui tetigerit lectum eius, lauabit vestimenta sua. Vestimenta lauantur dum vita mundatur.Funes autē quibus lectus intexitur,sunt vitia cogitationū,cōsensuum,operationū.Iniquitates suæ capient impium:& funibus peccatorū suorum cōstringitur.Funibus solent constringi bestiæ,& homines insani,& luxuriosi sunt insensati,& bestiæ diaboli. Hieronym. Fornicatio aut voluptas peruertit sensum,animam excæcat,corpus debilitat, & de rationali homine

Matt.9.a · Prou.7.e · Iud.16.e · Isa.62.b · Leu.15.e · Prou.5.d

brutum

Psalm.6.b brutum efficit animal. De secundo Psalm. Lauabo per singulas noctes lectum meum,&c.id est,conscientiam meam. Gregor. Quo vberius culpa defletur, eo altior cognitio veritatis attingitur:quia ad videndum internum lumen polluta dudum conscientia, lacrymis baptizata renouatur. Conscientiam per singulas noctes
4.Reg.5.d lauat,qui singula vitia deplorat. Vnde bene Naaman septies in Iordane lauatur: Qui enim à lepra vitiorum vult mundari, per singula septem vitia lacrymis debet lauari:neque tantum vnius anni,sed etiam omnium an-
Isa.38.c norum vitæ suæ mala debet flere: Recogitabo omnes annos,&c.Iste luctus conscientię virtutibus tanquam fortissimis militibus ad modum lecti regalis custodiendus est, vt rex noster Christus in eo securus quiescat.
Cant.3.c En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt,&c.
Psalm.40.a De tertio Psal. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius. Infirmi in lecto iacentes cum dolore torquentur,libenter confitentur: ita in lecto pœnitentiæ confitentur: dolor contritionis cogit hominem confiteri. Hoc autem dolore arguit Dominus peccatorem
Iob 33.c pro omni sua transgressione:Increpat quoq; per dolorem in lectulo, & omnia ossa eis marcescere facit., Et certè sæpè dolor increpationis ostenditur per lacrymas
Luc.7.f contritionis,sicut patet in Magdalena,& in Petro.Vn-
Matt.26.g de Augus. Sicut comes pœnitentiæ dolor est:ita sunt lacrymæ testes doloris.Qui ergo talem increpationē in corde sentit,signum est quòd argutor vitiorum spiritus
Ioan.16.a in eum venit.Cum autem venerit ille spiritus veritatis arguet mundum,&c.Et nota quòd isto lecto pœniten-
Gen.49.d tiæ mori debet homo sicut signatum est in Iacob Patriarcha,de quo: Collegit pedes suos super lectum & obiit.Beatus ergo est,qui non in patibulo superbiæ:nō in igne auaritiæ, non in luto luxuriæ, sed in lecto pœ-
Iob 29.c nitentiæ moritur.In lectulo moriar.De quarto,de lecto
Iob 33.b sapientiæ, siue scripturæ: Quoniam irruit sopor super homines,& dormiant in lectulo. Tunc aperit aures virorum,& erudiens instruit disciplina. Irruit in lectulo scripturæ,vel quietis contemplatione.Dormiunt homines per sensuum abstractionem exterius.Vigilant vero
Cant.5.a per meditationem,& desiderium interius.Ego dormiui,
Luc.17.g & cor meum vigilat.Sed heu terribiliter dicitur?Erunt duo in lecto,vnus assumetur,& alter relinquetur.Duę enim molentes, vna assumetur, & altera relinquetur. Duo in agro:vnus assumetur,& alter relinquetur. In lecto sunt contemplatiui,in mola actiui,in agro prælati. Sed in omnibus his assumendi per gloriam,& relinquendi in gehennam inueniuntur. August. Firmissimè tene, & nullatenus dubites,in omni statu hominum bonos,& malos esse.Secundùm hos quatuor lectos inuenimus:lectum ferreum,eburneum,floridum,aureum.
Deut.3.b De primo: Monstratur lectus eius ferreus, qui est in Rabath,qui interpretatur grande peccatum,hic est le-
Amos 6.a ctus concupiscentiæ. De secundo:Qui dormitis in lectis eburneis:hic est lectus conscientiæ,in quo dormit sæpius homo per torporem, & negligentiam. Quod autem sequitur:Et lasciuitis in stratis vestris,ad lectum
Cant.1.d concupiscentiæ pertinet. De tertio: Lectulus noster floridus:hic est lectulus pœnitentiæ,habens flores vir-
Esther.1.b tutum. De quarto: Lectuli quoque aurei,& argentei super pauimentum. Pauimentum est cor pauidum,lectus sapientiæ est aureus, quo ad nouum Testamentum: argenteus,quoad vetus: vel aureus,quo ad contemplationem diuinitatis: argenteus, quo ad contemplationem humanitatis.

SERMO IV.

Matt.9.a *Surge tolle lectum tuum,& vade in domum tuam.* Quoniam secundum philosophum potentiæ distinguūtur, siue agnoscuntur per actus, vel opera. Hinc est quòd Dominus per opus miraculosum supra naturam fecit cognosci suam potentiam diuinitatis, dimittendo peccata, cùm solo verbo paralyticum perfectè restituit sanitati, dicens in verbo proposito: *Surge tolle lectum tuum,& vade in domum tuam.* Vnde tanquam perfectus medicus corporum, & animarum in ipso verbo valdè artificialiter procedit, eò quòd istis tribus vocabulis, scilicet: *surge,tolle,& vade*:perfecta sanitas tam hominis exterioris quantum ad corpus, quàm hominis interioris, quantum ad spiritum designatur: contraria mala,quæ facit paralysis materialis in corpore, & peccatum quod est paralysis in mente.Nam ista infirmitas reddit hominem corporaliter inhabilem ad standum: impotentem ad operandum:impossibilem ad ambulandum. Ita peccatum suo modo aufert animæ rectitudinem status per culpam: fortitudinem actus per iustitiam:& promptitudinem motus per negligentiam, sed Dominus contra tria mala præcipit tria bona. Nam, Primo imperat rectitudinem status per desertionem culpæ,cum dicit: *Surge.* Secundo fortitudinem actus per executionem iustitiæ, cum subdit: *Tolle lectum*, id est, iustitiam per quam firmiter in omni opere exequi incipias. Tertio promptitudinem motus per acquisitionem gloriæ, cum subiungit: *Vade in domum tuam.* Glossa: Domum ire est ad paradisum redire, eo quod paradisus est propria habitatio hominis, quia ad hoc factus homo fuit.

Dicit ergo: *Surge.* Vbi imperat rectitudinem status per desertionem culpę:quia anima cadit tripliciter,scil. per ignorantiam erroris,cōcupiscentiam carnis,& violentiam diabolicæ tentationis,& ideò ad hoc vt habeat rectitudinem status deserendo culpam, attendendum est vt ab his tribus resurgat.Et primo à tenebris ignorantię erroris obcæcantis.Secundo ab illecebris concupiscentiæ fœdātis.Tertio à præsidētiis potestatis diabolicæ opprimentis. Primum habet fieri per aspectum veritatis. Secundum per amplexum castitatis.Tertium per exercitium virtutis.Primo qui vult habere rectitudinē status,debet surgere à tenebris erroris,& ignorantiæ obcæcantis,& hoc per aspectum veritatis,& de hoc dicitur:Surge,& ingredere ciuitatē, & dicetur quid te oportea facere. Ecce quòd Paulus persequebatur discipulos Christi zelo legis ductus,credēs se obsequium Deo præstare:sed quia hoc nō est ex certa causa,aut ex malitia,sed tenebratus erroris ignorantia:ideò præcipitur ingredi in ciuitatē,per quam cōgregatio fideliū intelligitur,qui sub eodē iureiurando sunt collecti,vt ab eis instruatur quod eum oporteat facere.Dignū,& iustū fuit,vt qui sapientē se tenebat,& ducem aliorum se faciebat,ad manū sicut cæcus traheretur,& Ananię in discipulum traderetur. Præterea maxima fuit violentia in conuertendo Paulū,quia ex ignorantia,& zelo decipiente,rectū credebat quidquid faciebat.Vnde Gregor. Cum vitiū virtus creditur difficiliter emendatur.Hinc est quòd hi qui sanctitatē appetunt,in errorē lapsi,tardius corrigantur,rectum æstimantes quidquid faciunt, & sicut extolluntur virtute,sic vitio perseuerantiā iungunt.Secūdo surge ab illecebris carnalis concupiscētiæ deformantis. Vnde:Surgā,& ibo ad Patrem meū,& dicam ei: Pater peccaui in cælū,& coram te:per istū hominē prodigum intelligitur homo luxuriosus.Vnde,& adolescentior dicitur, eo quòd vanior,& carnalia delectamenta magis intentus,quę erecta ceruice petit portionem substantiæ, volendo vti libero arbitrio, vt non iam secundùm imperiū diuinæ voluntatis,sed secūdùm nutum voluntatis suæ incedat Beda:Substantiā,& omne quod agimus,viuimus,& sapimus,cogitamus,& loquimur,rumpit petulantia,malis dispensat libertas. Et tunc abiit in regionē longinquā perpetrando peccatū. Glossa: Abiit in regionem longinquam non mutando locum,sed animū.Quanto quis in prauo delinquit,tāto à Dei similitudine recedit longinquius. Adhæret vni ciuiū,id est,diabolo eius voluntatem faciendo,& merito recedens à Dei similitudine,accedit peccator ad dæmonum similitudinem, quos continuè pascebat dum carnis voluptates non deserebat.Propterea expēdit omnia bona naturalia viuendo luxuriosè,& cupit implere ventrem suū de siliquis,quas porci comedebāt, id est,cupit adimue

Margin (right): A tribus surgendum. — Actor.9.a — Luc.15.d

ad inuenire peccata diuersa carnis. Siliqua, vt dicit Glossa, est quoddam genus leguminis sonorum, & vacuum, A quo magis ventrem onerat quàm reficiat, & significat delectationes vitiorū, quæ satiant, & delectant exterius corpus, & intus animam non reficiunt, immò onerant. Et nemo illi dabat: quia nec in his omnibus satiatur, & frequenter vbi credit inuenire delectationes, inuenit amaritudines. Sed tandē videns se in tantis amaritudinibus, & miseriis peccatorum prostratum: ad se per sui considerationem, & peccati recognitionē, dicitur: Surgam, per mali peccati desertionem siue declinationē. Et ibo ad patrem meum, per boni incœptionē. Et dicam, per oris confessionem: Pater peccaui in cælum, in contemptum maiestatis diuinæ omnibus præeminentis. Et coram te, propter contēptum veritatis omnia cernētis, ideò non sum dignus vocari filius tuus, propter contemptū bonitatis: bonos in filios adoptantis, quē Deus pater astringit per amplexum charitatis, & suscipit ad osculum pacis, proferendo stolā interioris puritatis, & induendo vestem exterioris honestatis. Tertio surge à B præsidentiis crudelitatis diabolicæ. Vnde: Surge velociter, quia ceciderūt catenæ de manibus tuis. Petrus positus in vinculis ferreis, & diabolica suggestione & sub custodia militū, vt interficiatur, significat peccatorem ligatum vinculis diabolicæ fraudis, & ponitur sub custodia dæmonū ad perdendum morte dānationis æternæ. Hic autem excitatur ad surgendum Angelica admonitione, quia per auxilium virtutis Christi confringentis æreas portas diabolicæ custodiæ, ceciderunt catenæ diabolicæ fraudis, de manibus malorum operum eius. De his similiter dicitur: Surrexit Dauid in die illa, & fugit à facie Saül. Saül qui interpretatur abutens & significat diabolum, qui abutitur creaturis Dei, de cuius potestate bonus Dauid surgit per auxilium virtutis Christi fugiens ab eius notitia.

Act. 12. b

Reg. 21. c

Secundo in verbo proposito imperat fortitudinem C actus per executionē iustitiæ, cum subdit: *Tolle lectum tuū.* Ille habet fortitudinem in exequendo iustitiā qui tollit à Prophetis, & Apostolis. Primo peccatum per documentū instructiuum fidelis intelligentiæ. Secundo à patriarchis, & virginibus exemplū inflammatiuū charitatis, & beneuolentiæ. Tertio à confessoribus, & martyribus auxiliū confortatiuum longanimitatis, & patiētiæ siue perseuerantiæ. Et hæc tria sunt necessaria omni conditioni, sexui, & ætati, scil. veritas fidei dans intelligentiā: charitas Christi dās beneuolentiā, & lōganimitas dās perseuerantiā: nullus enim adultus est in statu salutis, nisi habeat fidelem intelligentiā in intellectu, charitatiuam beneuolentiam in affectu & longanimem perseuerantiam in effectu: Vnde ergo ille habet fortitu- D dinem in exequendo iustitiā, qui tollit peccatū, primò per instructiuum documentum fidelis intelligentiæ, & de hoc potest exponi illud: Tolles tecum de omnibus escis, quæ mundi possunt, quoniā omnia scripta sunt ad nostram doctrinam: ideo ad hoc vt possimus euadere iracundiā generalis iudicij exemplo tollentis omnes escas comestibiles & licitas, ad conseruationem corporis, instruimur spiritualiter tollere ex omnibus verbis sacræ scripturæ, quæ possunt iuxta facultatē intelligentiæ esse ad conseruationem, & salutem animarum. Secundo quis tollit peccatum per exemplum inflamma- E tiuū charitatis, & beneuolentiæ. Vnde: Tolle filiū tuum quem diligis Isaac, & offeres illum mihi in holocaustū super vnum montium, quē monstrauero tibi. Qui enim vult experiri vtrum diligat Deum, vadat ad terram visionis, id est, ingrediatur secreta conscientiæ, & ibi videbit quantū diligat Deum. Si enim paratus est ad exēplum Abrahæ super vnum montium, quem Deus demonstrat: perfecto statu religionis, vel pœnitentiæ, quē Deus docet inspirando: offerre quidquid carnale, vel temporale potest eum retrahere, & amore Dei elongare maximè excludendo à se, primo demulcentiam consanguinitatis, propter quod dicitur: Tolle filium, quia qui diligit patrem, aut matrem aut filium, aut fratrem, vel quemcunq; attinentem sibi iure propinquitatis supra Christum, non est eo dignus. Secundo auaritiā proprietatis, Vnde subditur tuum: Quoniā nisi quis renuntiauerit omnibus, quæ possidet, non potest Christi esse discipulus. Tertio illecebram delectabilitatis. Vnde addit. Quem diligis. Solent ista tria attrahere, & inclinare hominem ad amorem suum. & retrahere ab amore diuino, quæ omnia exēplo Abrahæ debet homo spiritualis à se excludere, vt possit acquirere Dei amorem, & amicitiam. Tertio quis tollit peccatum, per auxiliū, confortatiuum longanimitatis, & patientiæ. Vnde: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui vult venire post me: ecce postpositio, & subiectio voluntatis, & dicere vult, vt liberè, & sine coactione hoc faciat. Abneget semetipsum. Ecce captatio libertatis, vt non secundū seipsum, sed secundùm Deum viuat. Et tollat crucem suam. Ecce assumptio pœnalitatis, & hoc per patientiam. Et sequatur me. Ecce dilectio exemplaritatis, qui tamdiu clypeum patientiæ portauit, donec vitam finiuit.

Gen. 6. d

Gen. 22. a

Matt. 10. e

Matt. 16. d

Tertio in verbo proposito imperat prōptitudinem motus per acquisitionem gloriæ, cūm adiungit: *vade in domum tuam* Ille cum promptitudine acquirit gloriam, qui vadit primo humiliter ad deplorandū peccata perpetrata. Secundo indesinenter ad acquirendum æterna munera. Tertio viriliter ad superandum diabolica tentamenta. Primum fit per oris confessionem. Secundum per terreneitatis despectionem. Tertiū per diuinæ virtutis protectionem. Primo valde humiliter ad manifestandum perpetrata peccata, & hoc per oris confessionem. Vade, & ostende te sacerdoti. In hoc mandato instituit Dominus sacerdotale officium omnibus esse reuerendum, & ad curationem peccatorum esse necessarium. Vnde quamuis Dominus mundet per interiorem contritionem, nihilominus ad sacerdotale officium legat, cum dicit: Vade, & ostende te sacerdoti. Secundo vade indesinenter ad acquirendum æterna munera, & hoc per terreneitatis despectionem. Vnde: Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis. Vade per negligentiæ exclusionem, vende omnia quæ habes, per terrenæ substantię despectionem. Bernardus: Non commuta, vel conserua omnia: non partem, & da pauperibus per diuinæ complacentiæ acceptationē: non diuitibus: quia tunc Deus non acceptaret: & habebis thesaurum in cælo, per æternæ gloriæ adeptionē. Tertio vade viriliter ad superandum diabolica tentamenta, & hoc per diuinæ virtutis protectionem. Vnde: Vade, & Dominus sit tecum in vltionē inimicorum, quasi dicat cum insurgunt diabolicæ tentationes, & suggestiones, non metiaris tuas vires, ne intuitu fragilitatis remollescas, sed vade viriliter per virtutum exercitationē: quia tunc Dominus erit tecum tanquam bellator fortis ad auxilium, & protector in vltionem inimicorum tuorum, id est, dæmonum faciendo cum tentatione prouentum virtutum, vt possis superare. Vnde Gregor. Nisi misericors Deus nostris viribus tentamenta modificet, nullus est qui malignorum insidias vitare possit. Rogemus ergo Dominum, &c.

Luc. 6. b

Matt. 19. e

DOMINICA XIX. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

SIMILE *factum est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.* Filio suo Domino Iesu Christo nuptias fecit pater cælestis, Ecclesiam ipsi desponsando. Nuptiæ autem commendabiles sunt propter sponsi magnitudinem: propter sponsæ pulchritudinem: propter filiorum multitudinem: propter conuiuarum plenitudinē. De primo dicitur hic: *Simile factum est regnum, &c. vsque*

Matt. 22. a

filio.

filio. Ecce quàm magnus est sponsus: quia filius summi regis est, cui per fidem, & amorem Ecclesia, & fidelis anima desponsatur. Desponsabo te mihi. Istius filij magnitudo describitur: Loquutus est nobis in filio suo, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantię eius, portansq; omnia verbo virtutis, & purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit, &c. Filius ergo iste sponsus est Ecclesiæ nobilissimus. Vnde dicitur in filio, non in seruo, non in Angelo, non in homine puro. Item est ditissimus. Vnde additur: quòd constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula. Item speciosissimus. Vnde additur, cùm sit splendor, &c. Item fortissimus. Vnde dicitur: portansque omnia verbo. Item honoratissimus. Vnde sequitur: Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Item est optimus. Vnde additur: Tanto melior Angelis, &c. O verè diligendus sponsus, &c. August. Ipsum ama, ipsi flagra, ipsi inhia quò iucunderis: nihil inueneris, quo lætius, quo melius, quo diuturnius. Sed quidam tanto sponso contempto, nubere parati sunt diabolo. De quibus require in sermone: Nūptiæ factæ sunt, in secūdo membro. De secundo: Venerunt nuptiæ agni, & vxor eius præparauit se, & datum est ei vt cooperiat se byssino splendenti, & candido. Byssus splendens & candidissima, beatissimam & iustam conuersationem significat sanctorum. Vxor agni est Ecclesia Christi: cuius pulchritudo non solum splendore, sed etiam membrorum decore constat. Tota pulchra es, &c. Tota certè, quia in visceribus, & in membris. Vtiq; in omnibus membris. Nota, quæ sint omnia membra. Oculi sponsæ, id est, Ecclesiæ sunt prælati, & prouisores. Os, aduocati, & doctores. Aures, pœnitentiarij, & confessores, vel etiam causarum auditores. Nasus sunt sapientes bonorum & malorum discretores: per nares enim discernuntur odores. Collum sunt clerici, & cantores. Pectus sunt nobiles, & potentes. Vbera sunt consiliarij, qui heu pro lacte saniē habent. Brachia sunt milites: Manus sunt operarij, & artifices: Coxæ sunt famuli, & traditores. Pedes qui portant totum corpus, sunt rustici, & agricultores, quibus membris tota constat sponsa, & pulchra, quia etiam totus pulcher sponsus. August. Ecce totus pulcher sponsus ille, & speciosus forma præ filiis hominum veniebat ad fœdam, vt faceret pulcherrimam Heu quantum periit sponsæ Christi pulchritudo: sic ostendi potest in singulis membris: Egressus est à filia Sion omnis decor eius. Tertium signum in nuptiis Assueri regis, de quo dicitur: Iussit conuiuium præparari per magnificum cunctis principibus, & seruis suis pro coniunctione, & nuptiis. Et dedit requiem vniuersis prouinciis, & delectationes spirituales sunt in Ecclesia. Per has enim nuptias requies datur in prouincia cęli: Item in prouincia mundi à concussione, & vexatione data est requies vitiorum bonis. Item in prouincia inferni in liberatis de lymbo. Item in prouincia purgatorij: Etiam in his nuptiis dona dantur Spiritus sancti. In cruce autem Dominus dedit corpus suum tortori matrem suam Ioanni, paradisum latroni, spiritum patri. De quarto dicitur in hoc Euangelio: Congregauit omnes, quos inuenit bonos & malos, & impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Gregorius: Boni nusquam soli sunt, nisi in cælo: & mali nusquam nisi in inferno. Hæc autem vita, quæ inter cælum, & infernum sita est, sicut & in medio subsistit, ita vtrarumque partium ciues recipit, fide verò informi modo in vita, numero, & non merito sunt mali in nuptiis Ecclesiæ. Boni à malis in his nuptiis discernuntur per humilitatem: Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, &c. Item per charitatem. Vnde de habentibus oleum charitatis dicitur: Quæ autem paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias. Item per vitæ sanctitatem, quæ per vestem significatur nuptialem.

Osea 2. d
Heb. 1. a
Apoc. 19. b
Cant. 4. b
Greg. l. 30. Moral. c. 6. in med.
Psalm. 44. a
Thren. 1. b
Esther 2. d
Luc. 14. b
Matt. 25. a

SERMO II.

A *Rex autem cùm audisset iratus est: & missis speculatoribus suis perdidit homicidas illos.* Quoniam bonitati iudicis attestatur audito consilio cōcitare zelo iustitię, detestari eum in corde, & etiam, si possibilitas adest, punire opere: hinc est quòd Dominus noster ad commendationem diuinæ æquitatis hæc tria per ordinem in verbo proposito insinuat. Et primū est diuinæ iustitiæ concitatio. Secundum est culpæ detestatio. Tertium est pœnæ inflictio. Vnde diuina iustitia fuit concitata in audacia, culpa detestata in affectu, & pœna inflicta in effectu. Primum notatur, cùm dicitur: *Rex autem cum audisset.* Secundum notatur cùm additur: Iratus. Tertium cùm adiungitur: *Perdidit homicidas illos.* Matt. 22. a

B Dicit ergo: *Rex cum audisset*: vbi notatur concitatio iustitiæ per auditū. Tunc diuina iustitia concitatur, cum audit. Primo arrogantiam detestabilis inobedientiæ. Secundo maleuolentiam impietatis, & sæuitiæ. Tertio demulcentiam carnalis gulæ. Ratione primi contemnitur Deus. Ratione secundi offenditur proximus. Ratione tertij inficitur corpus. Primo concitatur diuina iustitia, cùm audit arrogantiam detestabilis obedientiæ Dominum contemnentis. Vnde: Audiat Dominus Deus tuus verba Rapsacis; quem misit rex Assyriorum Dominus suus ad blasphemandum Deum viuentem, & exprobrādum pro hominibus quos audiuit Dominus Deus. Per Rapsacem missum à rege Assyriorum ad blasphemandum Deum, intelligitur malus Christianus missus à diabolica suggestione ad peccandum: ratione cuius blasphematur Deus. Vnde Beda: Qui tunc cæsus est colaphis Iudæorum, nūc cæditur blasphemiis falsorum Christianorum, & qui consputus est saliuis infidelium, nunc vesanis opprobriis peccatorum exhonoratur, de hoc similiter dicitur: Audiuimus superbiam Moab: superbus est valdè. Superbia enim & arrogantia, & indignatio eius plus quàm fortitudo eius. Hæc dicit Dominus zelo iustitiæ concitatus peccatum eius reprobādo. Secundo concitatur Deus cùm audit maleuolentiam crudelitatis, & sæuitiæ opprimentis proximum, & de hoc dicitur hodierno Euangelio: *Reliqui tenuerunt seruos eius, & contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cùm audisset iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos.* Reliqui verò non solùm contempserunt venire ad fidem, immò tenuerunt seruos suos, id est, Apostolos capiendo, & incarcerando, & afflictos vexatione innumerabilium tribulationum occiderunt corporaliter. Rex autem cùm audisset vocem sanguinis ad se clamantis de terra, iratus est, secundùm Glossam, in vltionem exarsit, & missis exercitibus suis Romanis sub Tito, & Vespasiano perdidit homicidas illos, id est Iudæos, sanctos persequentes, & ciuitates eorū succēdit, scil. Ierusalē. Vnde satis apparet eam fuisse ex toto succensam, & funditus destructā, cùm sit modo constructa extra portā, vbi Christus crucifixus fuit, cū locus crucifixionis Christi sit extra portā ciuitatis. Tertio concitatur Deus, cum audit demulcentiā carnalitatis gulæ inficientis proprium subiectum. Vnde in Psal. Tentauerunt Deū, vt peterent escas animabus suis, & sequitur: Audiuit Dominus, & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israel. Vt passi sunt famem, appetierunt esse in terra Ægypti super ollas carnium, nec adhuc suffecit eis peccare peccatō gulæ, concupiscēdo carnalia delectamenta Ægypti, immò adhuc apposuerunt peccare ei peccato diffidentiæ, & blasphemię, malè loquēdo de Deo, quòd non posset parare eis mēsam in deserto. Ideo audiuit Deus vocē & displicuit, sed tanquam misericors distulit disponens omnia suauiter, quovsq; escæ essent in ore ipsorum, vt experirentur nihil impossibile esse apud Deum, & posteà iustè puniuit eos, cum ira Dei descendit super eos. Verè gulosi, quorum Deus venter est, tanto impetu ad cibum bestialiter feruntur, vt nihil cogitēt de Deo: sed tantummodo,

Isa. 37. a
Isa. 16. b
Psalm. 77. a
Sap. 15. a

vt possint ventrem implere, quorum gloria in confessione est, propter rationis subuersionem.

Secundo in verbo proposito notatur detestatio culpæ in affectu cum subdit: *Iratus est.* Tria sunt, quæ detestatur Deus, & propter quę irascitur. Primum est elatio superbiæ in præeminendo. Secundum est negotiatio auaritiæ, in acquirendo. Tertium est defædatio luxurię, in lasciuiendo. Et hoc dicitur plenius alibi quam in hodierno Euangelio. Nam vnus dixit: *villam emi.* Alius dixit. *Iuga boum emi quinque.* Tertius respondit: *Vxorem duxi.* Hoc est dictũ. Vnus propter superbiam principiãdi: Alius propter auaritiam accumulandi. Vnde per iuga boum intelligitur superflua occupatio quinq; sensuum circa terrena. Tertius propter luxuriã lasciuiendi prouocauit iram Dei contemnendo venire. Primo irascitur Deus propter elationem superbiæ præeminẽdo. Vnde: Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel. Per cornu intelligitur elatio superbiæ, quæ si non humilietur interiori inspiratione, vel exteriori prædicatione, aliquãdo Deus in ira furoris sui ratione effectus confringit mortis punitione, secundũ quod dicitur: Misisti iram tuam, quæ deuorauit eos, quasi stipulam. Secundo irascitur Deus propter negotiationem auaritiæ in acquirendo. Vnde dicitur in canonica Iacobi: Aurũ & argentum vestrum æruginauit: & ęrugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras, sicut ignis: Thesaurizastis vobis irã in nouissimis diebus. Aurum & argentũ malè acquisitum generat æruginem, quando relinquit in anima remorsum consciẽtiæ, qui ærugo, & vermis appellatur, eo quod ad modũ vermis mordebit, & colaphizabit: Vermis reseruabitur perpetuò: quia non morietur, & ignis pœnæ infernalis, qui nunquã extinguetur, deuorabit carnes eorũ interiùs, & exteriùs. Et meritò duplici pœna auari punientur, qui thesaurizauerunt sibi iram corde concupiscẽdo, & opere rapiendo. Tertio irascitur propter defœdationẽ luxuriæ in lasciuiendo. Vnde in Psalmo: Irritauerunt eum in adinuẽtionibus suis, & multiplicata est in eis ruina, & sequitur: Iratus est Dominus furore in populum suum, & abominatus est hereditatem suam. Istę adinuentiones sunt visio, cogitatio, & affectio, quibus committitur peccatum fornicationis in corde, etiamsi non possit explicari ore, secundum illud: Quicumque viderit mulierem ad concupiscendam, eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Quot sunt enim corporis sensus, tot sunt spiracula, per quæ intrant aquæ concupiscentiarum ad animam, & nisi ab humore carnalitatis discedatur, per mortificationẽ carnis, & omnis immunditiæ remotionem: Deus adeò in iram prouocatur, vt eam propter fœtorem luxuriæ abominetur.

Tertio in verbo proposito notatur inflictio pœnæ in effectu, cum subinfert: *Perdidit homicidas illos missis exercitibus suis,* scilicet Romanis sub Tito, & Vespasiano Imperatoribus perdidit homicidas illos, scil. Iudęos. Vnde per istos Imperatores Ierusalem funditus destructa, & Iudæi occisi, & dispersi, & venditi, triginta pro vno denario: sicut vendiderunt Christi pro triginta denariis. Inflixit debite pœnam, & perdidit quemlibet triplici de causa. Primo propter deuiationem perfidiæ, siue ignorantiæ in discernendo. Secundo propter desperationem veniæ in diffidendo. Tertio propter defectionem patientiæ in sustinendo. Et primum est contra veritatem: Secundum contra bonitatem: Tertium contra potestatem. Primo perdit Deus aliquem propter deuiationem perfidiæ, siue ignorantiæ in discernendo. Vnde in epistola Iudæ dicitur, Primo: Iesus populum suum de terra Ægypti saluauit. Secundo eos, qui non crediderunt perdidit: quia omnia contingebant illis in figura, ideò secundum exhibitam veritatem dicamus: Iesus populum suum, scilicet Christianum, saluauit configuratione proprij sanguinis. Ipse enim verus est agnus, cuius sanguinis virtute saluantur Christiani, de terra Ægypti, id est, de statu erroris, & infidelitatis, per aspectum splendoris, & veritatis. Ægyptus enim tenebra interpretatur, & significat statum infidelitatis in quo homo tenebris erroris deprimitur. Itẽ eos qui non crediderunt perdit demergendo eos in profundo inferni per æternam damnationem. Ad confirmationẽ huius potest adduci illud: Non te extollas in cogitatu, &c. Ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridũ in deserto. Item perdit Deus aliquem propter desperationem in diffidendo. Vnde in Psalm. Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filiis hominum, quoniam cogitauerunt in te mala. Illi declinant mala in Deum, qui desperãtes de diuina misericordia non credunt quod possint consequi suorum veniam peccatorũ, quorum fructum operationis, & laboris Deus perdit. Vnde Iudas meritò filius perditionis interpretatur, qui diffidens de diuina pietate laqueo se suspendit: dicitur etiam semen eorum perdi à filiis hominũ, eo quod illud peccatum non est inuentũ ab homine, sed à diabolo, qui illud seminat in filios. Propter hoc dicit Aug. de anima & spiritu, nemo de pietate Dei diffidat: quia melior est Dei misericordia, quam nostra miseria. Tertio perdit Deus aliquem propter defectionem patientiæ in sustinendo. Vnde: Quare reputati sumus vt iumenta, & sorduimus coram te: Quid perdis animam tuam in furore tuo? Verè impatiens, & furiosus qui ad quamlibet molestiam sibi illatam vult recalcitrare, & rependere vicẽ, iumentum & non homo debet reputari, eo quod non regitur discretione rationis: sed fortè bestiali motu sensualitatis, & propter hoc aliquãdo sordetur cogitationis malignitate, & iudicij temeritate in corde: Opprobrij conuiciositate in ore, maleficij crudelitate in opere & tũc in furore perdit animã suam. Rogemus ergo Dominũ nostrum, &c.

SERMO III.

Amice quo modo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Hæc vestis est optima conuersatio bonæ vitæ, quę melius vestit hominem quam purpura, vel aurum. Vestis autem bonę vitę necessaria est ad euadẽdam gehennæ damnationem, ad repellendam nequitiæ tentationem, ad accipiendam gratiæ benedictionẽ, ad obtinendã gloriæ exaltationẽ. Primum patet hic, quia sine veste nuptiali nullus damnationẽ euadit. Damnatus est autem qui habet vestẽ extraneam à sanctorum conuersatione. Visitabo super omnes, qui induti sunt veste peregrina. Item qui habet vestẽ fœtidam in mala opinione. Vnde præcipitur, vt vestis leprosa flammis comburatur, flammis vtiq; infernalibus. Item qui vestẽ sanguinolentã in proximorũ oppressione, & cruentatione: Omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentũ mixtũ sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. De his, qui tales vestes habent, & veste nuptiali carent, dicitur hic: *Ligatis manibus, & pedibus, &c.* Ligabũtur enim in gehẽna, qui hic pręceptis Dominicis, & puris, & disciplinis ligari noluerint, sicut de demoniaco dicitur: Neq; catenis quisquã poterat eum ligare. Bene autẽ dicitur ligatis pedibus & manibus. Glossa: etiã singula mẽbra pœnis subiicientur, quæ hic singulis vitiis seruierunt. Væ ergo manibus, væ pedibus, væ singulis mẽbris à bono vacantibus, & solutis. Sed væ magis in malo se occupantibus, & ligatis Greg. Quæ non sponte ligantur in vita, tunc in supplicio ligantur inuitè. De secũdo: Non timebit domui suæ à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Mulier fortis Ecclesia est, frigus niuis, refrigeratio feruoris spiritualis: Refrigescet charitas multorũ, Domestici sunt verè fideles: Iã non estis hospites, &c. vsq; domestici Dei. Hi vestiti sunt duplicibus, id est, amore Dei & proximi, vel intus virtutibus extra bonis moribus. Hæ vestes cõtra diaboli frigus debent esse calidæ per feruorẽ spiritus: Nõnẽ vestimẽta tua sunt calida cũ perflata fuerit terra austro. Terra scil. cordis. Auster est spiritus sanctus: Surge aquilo, & veni auster, &c. Aqui-

Marginalia: Tria sunt propter quæ irascitur Deus. — Luc. 14. d — Thre. 2. a — Exod. 15. a — Iac. 5. a — Isa. 66. g — Psal. 105. e — Mat. 5. d — Epist. Iudæ — 1. Cor. 10. c — Eccl. 6. a — Psal. 20. c — Mat. 27. a — Aug. lib. 2. de anim. & spir. — Iob 18. a — Mat. 22. b — Soph. 1. b — Leuit. 13. g — Isa. 9. a — Marc. 5. a — Prou. 31. c — Mat. 24. a — Ephe. 2. d — Iob. 37. d — Cant. 4. d

lo est diabolus. Frigus vero venti aquilonis, id est, diabolicæ tentationis euaditur per vestem feruidæ conuersationis. Feruor ergo austri necessarius est tuæ vesti. Aug. Nihil boni potest operari illuminatus aliunde, quam à spiritu Dei. De tertio: Statim vt sensit vestimentorũ eius fragrantiam, beneficiens ait: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Odor vestimentorum est fama bonæ vitę. Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Thus maximè redolet in igne: conuersatio iustorũ in aduersitate. Gregorius: Aromata fragrantiam suam non nisi cum accenduntur expandunt: ita sancti viri, qui virtutibus redolent, in tribulatione innotescunt. Bene autem fit per gratiam Spiritus sancti copiosa. Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali. Qui ergo vestem bonæ vitæ fragrantem per bonam opinionem habet, benedictionẽ cælestem obtinebit. Vnde Psalmista: Innocens manibus, &c. *vsque* hic accipiet benedictionem à Domino. Sed heu quidam non fragrant, sed fœtent per infamiã malæ vitæ. Ecce iã fœtet Isti non benedictionis, sed maledictionis vestem habent. Psalmista: Induit maledictionẽ sicut vestimentũ. De quarto: Vestiui te discoloribus, id est, virtutum varietatibus, & calceaui te hyacintho id est, cęlesti desiderio, vel exemplo. Hyacinthus cælestis coloris est. Cinxi te bysso, id est, continẽtia: Indui te subtilibus, id est, spiritualibus moribus, & ornaui te ornamento, id est, charitate, & dedi armillas in manibus tuis, idest, misericordias in operibus, & torquẽ circa collum tuum, id est, sobrietatem in appetitu tuo, & dedi inaurem super os tuum, id est, disciplinam, & custodiam in verbis tuis, & circulos in auribus tuis, id est, vires obedientiæ, & coronam decoris, id est, beatitudinem ęternam in capite tuo. Ecce vides quo modo ad hanc coronam gloriæ peruenit sponsa Dei anima sancta, & sic cæli regina si fuerit discoloribus vestita. Astitit regina, &c. *vsque* varietate. Nullus ergo sine hac veste cælum intrabit: Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare.

Gen. 27. d

Cant. 4. c

Ephes. 1. b

Psal. 23. a

Ioan. 11. e

Psal. 108. c

Eze 16 a

Psal. 44. c

Esth. 4. a

SERMO IV.

Mat. 22. b

MVlti sunt vocati, pauci vero electi. Vocati temporaliter, electi æternaliter. Sed heu licet pauci sunt electi Dei: tamen electi diaboli sunt multi. Quadruplex est enim electio, videlicet diuina, humana, angelica, diabolica. Eliguntur enim homines à Deo, ab hominibus, ab angelo, à diabolo. De prima, Psalmista: Beata gens, &c. vsque in hæreditatẽ sibi. Populus Christianus electus à Domino in hæreditatem. Vnde quicunq; Christianam à Deo animam aufert, Deum hęreditate sua spoliauit. Hęreditate vtique quam tantum dilexit, quod pro ea animam suam dedit: sicut significatum est. Vbi Naboth pro hæreditate vineæ suæ mortuus est. Vinea est Ecclesia. Ad hanc excolendam electi operarij sunt, scil. Apostoli, & doctores, & sacerdotes. Vnde de operariis in vineam conductis, dicitur: *Pauci vero electi*. In hac enim vinea sunt tot palmites, quod in Ecclesia sũt fideles. In hac vinum est compunctionis, compassionis, & deuotionis, & gratiæ Spiritus sancti. Musto pleni sunt, &c. Stultus autem esset, qui de spinis vinum speraret. Vnde, nunquid colligunt de spinis vuas? Spinæ autem sunt peccatores proximos suos odiendo, detrahendo, iniuriando, contristando, pungentes, & lacerantes. Præuaricatores quasi spinæ euellẽtur vniuersi, &c. Quandiu non es palmes Christi, sed spina diaboli, non potes ferre vuas Spiritus sancti. De secũda: Elegerunt Stephanũ virum plenum fide & Spiritu sancto. Ecce quales esse debent, qui ad ministeria Ecclesiastica eliguntur. Immò in qualibet electione istud debent homines attendere, vt conditiones bonas, fidẽ, scil. & Spiritum sanctum in eis quærere, quos eligunt, siue eligere debent: coniuges in matrimonio, siue familiã in domo, siue consules in ciuitate, siue iudices in terra, siue plebanos in parochiis, siue Episcopum in diœcesi. Quales autẽ conditiones in eligendis attẽdendæ sint bene exprimitur, cum Ietro Moysi dixit: Prouide tibi de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderunt auaritiã, &c. & infra: Electis viris strenuis de cuncto Israel constituit eos Principes. Non ergò elige talem, qui te ducat in ignem, qualis ille fuit, de quo Bernard. ait: Qui tot discipulos per suã negligentiam ad infernũ duxit, reliquis nunquid præponi debuit? De terra: Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Sicut erit in consummatione sæculi. Exibunt angeli, &c. Nota parabolam Sagena est Ecclesia. Pisces sunt homines, quos doctores capiunt, dum eos conuerti faciunt. Faciã vos piscatores hominũ In littore soliditas immortalitatis significatur: Mane autem facto, stetit Iesus in littore, &c. Non discernũtur pisces, neq; vipera à murena, neque serpens ab anguilla, neque tinca à rana, neq; aliquis bonus piscis à malo, immò neque boni à bonis, neque mali à malis discernuntur in aqua, sed in sagena tracta ad littus: Sic vtique quandiu sagena Ecclesiæ sub aquis præsentis miseriæ trahitur, vix inter bonos & malos, & peiores discernere possumus. Sed postquã ad littus immortalitatis in die iudicij peruentum fuerit, discernuntur. Augustinus: Cum venerit Dominus. Require supra in sermone, Iam parata. Tunc boni ab Angelis eliguntur in vasa in diuersas mansiones, secundũ diuersitates meritorum. In domo patris, & de quarta: Incrassata est pars eius, & cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam, & semper interficere genus nõ cessat. Sicut Deus & angeli eligunt mundos, & diaboli eligunt immundos. Vnde serpentes & aliena venenata, id est, peccatores, sunt cibus eis electus. Nunc ergò electos suos deuorant in culpa, vt secum mergantur in gehenna. Principes eius submersi sunt, &c. Qui sunt diaboli principes, nisi qui in sceleribus sunt principales. Tales in mari gehennæ submerguntur, sicut porci, qui luxuriosos significãt. Abiit totus grex per præceps in mare, &c. & mortui sunt in aquis. Sicut ergò gluto porcos pinguiores, & pisces maiores eligere scit ad deuorandum, sic & diabolus. Ambrosius: Sic amat diabolus famulum suum, vt perdat, sicut amat gluto porcellum, vt comedat.

Psal. 32. c

3. Reg. 21. e

Act. 2. b

Matt. 7. c

2. Reg. 23. a

Act. 6. b

Exo. 18. d

Mat. 13. f

Mat. 4. c

Ioan. 21. a

Ioan. 14. a

Abac. 1. d

Exod. 15. a

Mat. 8. d

DOMINICA XX. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

ERAT quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Secundum septẽ vitia capitalia septem sunt infirmitates superbiæ: Infirmata est altitudo populi terræ. Altitudo est alta mens superba, quæ quanto in se est altior, tanto est à Deo in se elongatior, & depressior. Vnde August. Humilia te proximo: Dominus enim humilia respicit, vt attollat: & alta, id est, superba à longe cognoscit, vt deprimat. Deus superbis resistit, &c. Secũda est inuidia: Vnde de Ioram rege, qui interfecit fratres suos, mortuus est in infirmitate pessima. Ecce quicumque persecutor est fratrum, & proximorum suorũ, per pessimam inuidiæ infirmitatem incurrit mortem æternam. Bene autem dicitur pessima. Mala enim est de bono proximi dolendo: peior de malo eius gaudendo: pessima in vtroque ei nocendo, videlicet impediendo, vel malum inferendo, sicut Iorã fratribus, & Caïn Abel. Hæc pessima, infirmitas multum consumit hominẽ. Isidorus: Inuidia, merita bona ardore pestifero deuorat. Inuidia animæ tineã sensum comedit, pectus vrit, mentẽ inficit, cor hominis quasi quædam pestis depascit. Hanc pessimã infirmitatẽ, sequitur pessima mors. Psalm. Mors peccatorũ pessima. Tertia est iræ. Vnde Antiochus: Ignẽ spirans animo in Iudæos tam fœdo morbo vexatus est, vt de corpore impij

Ioan. 4. f

Isa. 34. a

Aug. in Ps. 37. tom. 8.

Iac. 4. b

2. Par. 21. d

Gen. 4. b

Psal. 33. d

2. Mach. 9. f

mpij vermes scaturirent,ac viuentes in doloribus car-
nes eius effluerent:odore etiam illius,& fœtore exer-
citus grauaretur. Ecce hic significatur,quod qui ignē
iracundiæ spirant in alios, grauiter in animabus infir-
mantur.Vermes autem agitationes,& motus,& amari-
tudines iræ. Fœtor etiam morum iracundorum grauis
Prou.27.a est illis:Graue est saxum,& onerosa arena,sed ira stulti
Eccl.5.c vtroque grauior est,&c.Quarta est auaritiæ.Est & alia
infirmitas pessima,quam vidi sub sole, diuitiæ conser-
uatæ in malū Domini sui,&c.Verè pessima, mala qui-
dem eis,à quibus mala lucrantur:peior eis, pro quibus
lucrantur,scil. hæredibus : pessima sibi ipsis, qui malè
lucrantur. Seneca:Desunt inopiæ multa, auaritiæ om-
nia.In nullum auarus bonus est,in se pessimus.Infirmi-
tas auarorum est hydropisis cordiū,quanto plus bibūt
acquirendo, tanto plus sitiunt appetendo. Quinta est
Eccl.10.d acediæ:In pigritiis humiliabitur cōtignatio. Interlinea-
ris.id est,ædificium virtutū,& infirmitate manuum , id
est,operum perstillabit domus,scil. mentis. Vides ergo
quod per infirmitatē pigritiæ, & acediæ stillæ cogita-
tionū,& desideriorum malorū,& tentationū cadunt in
domum mentis:& ideò tales in propria domo quiesce-
re nesciunt. August.Quo modo quisq; à stillicidio exit
de domo sua aut fumo:sic qui non habent quietū cor,
habitare in corde suo libēter non possunt. Contra hāc
Eccli.31.c infirmitatē datur consilium:In omnibus operibus tuis
esto velox,& omnis infirmitas non occurret tibi.Sexta
Idem 38.d est gulæ:In multis escis erit infirmitas,&c.Non solum
corporalis,sed etiam spiritualis.Quid autē mirum si ex
multis escis gulæ infirmetur anima, cum etiā ex vna
esca Adæ totus mundus infirmetur? Si sic pro gula
Luc.16.e vnius horæ infirmatus est mundus, quid erit de gula
triginta vel quadraginta annorū quotidiana?Epulaba-
tur quotidiè splendidè.Sanari autē debet per ieiunium
qui infirmatur per cibum. Greg. Qui à paradisi gau-
diis per cibum cecidimus, quantū possumus per absti-
nentiam resurgamus. Ne habeant hanc infirmitatem,
attendant gulosi,ebriosi, cibum & potū Christi. Psal-
Psal.68.c mista:Dederunt in escam meā fel,& in siti,&c. Septi-
Isai.40.g ma luxuriæ:Iuuenes in infirmitate sua cadent.Infirmi-
tas iuuenū est luxuria. Sed heu etiam ad senes perue-
nit. Exemplum de duobus senibus est in Daniele,quæ
Dan.13.d infirmitas est senibus insania Seneca:Adolescens luxu-
riosus peccat:senex luxuriosus insanit. Qui hanc infir-
mitatē volunt euadere,fugiant funes Dalilę. De qui-
Iud.16.b bus:Si septē neruiceis funibus ligatus fuero, infirmus
ero.Ligatur homo per luxuriosum visum, per verbū,
per tactum, per internuntium, per consensum, per
actum,per vsum tanquam septem funibus.Vel septem
funes sunt septem vitia capitalia prędicta. Istæ sunt
septem infirmitates : omnes ad mortem sunt, etiam
mortem æternam inducunt.

SERMO II.

Ioan.4.g DOmine descende priusquam moriatur filius meus. In
isto Euangelio iste regulus gerens formam præ-
lati,ex cuius regiminis defectione,filius,idest,subditus
eius infirmatur:ostenditur in verbo proposito ordina-
tè processisse,eo quod in verbo præmisso. Primo præ-
mittitur affectuosa inuocatio excellentis magnificentie
cum dicitur:*Domine*. Secundo additur discreta insinua-
tio imminentis indigentiæ , cum subditur : *Priusquam
moriatur filius meus*. Tertio subiungitur deuota petitio
auxiliantis misericordiæ,cum subinfertur:*Descende*. In
primo captat beneuolentiam. In secundo manifestat
indigentiam.In tertio implorat misericordiam. Dicit
ergo:*Domine*, vbi commendat virtutis excellentiam.&
magnificentiam,quæ in hoc vocabulo:*Domine*, impor-
tatur,potest apparere triplici ratione.Primo ratione in-
superabilis potentiæ,in præualendo. Secundo ratione
inscrutabilis sapientiæ, in cognoscendo. Tertio ratio-
ne indicibilis misericordiæ , in parcendo. Vt propter
potentiæ magnificentiam reddatur terribilis inimicis:

propter sapientiæ luculentiam honorabilis domesticis
A & amicis : propter misericordiæ clementiam deside ra-
bilis miseris,& egenis.Primo istam excellentiam Do-
mini manifestauit virtuositas insuperabilis potētiæ in
prǫualendo,& de hoc dicitur : Domine in ditione tua Esd.13.c
cuncta sunt posita , & non est qui tuæ possit resistere
voluntati.Et ratio est:quia sic diuinæ voluntati omnis
virtus famulatur,vt & ex his quæ sibi videntur con-
traria , diuinus honor eliciatur , quamvis à malis , &
peccatoribus hoc non intendatur. Propter hoc dice-
bat Psal.Non est similis tui in fortibus Domine,& nō Psal.85.b
est secundum opera tua.Omnes gentes quascumq; fe-
cisti venient,& adorabunt coram te Domine, & glori-
ficabunt nomen tuum in æternum.Secundo istam ma-
gnificentiam Domini manifestat profunditas sapien-
B tiæ inscrutabilis in cognoscendo.Vnde Psal. Et tu Do- Psal.138.a
mine cognouisti omnia nouissima, & antiqua, tu for-
masti me,& posuisti super me manum tuam:mirabilis
facta est scientia tua ex me,confortata est , & non po-
tero ad eam , quasi dicat : Pro certo tu Domine habes
perfectā scientiam:& non potes falli in cognoscendo,
eo quod cognouisti omnia nouissima respectu futuro-
rum,& antiqua respectu præteritorum,cuius dictami-
ne formasti me,vt essem quantum ad corpus, & spiri-
tum:posuisti super me manum tuam me confortando,
ne redirem in nihilum.Vnde Greg.Cuncta in nihilum
redirent nisi diuina potentia ea manu teneret. Et quia
ista multiformis sapientia Dei qua congessit præterita,
præsentia, & futura, secundum cuius dictamen homo
C formatur,regitur,& gubernatur,non est curiosè scru-
tanda,sed humiliter admiranda,ideò sequitur:Mirabilis
facta est scientia tua ex me,& nō potero ad eam.Ter-
tio istum Dominū magnificat pietas indici-
bilis misericordiæ in parcendo.Vnde Psal.Miserator,& Psal.102.b
misericors Dominus, longanimis, & multū misericors
Dominus propter benignitatem clementiæ est misera-
tor in parcendo faciliter,& ideò non timeas seueritatē
iustitiæ proferentis sententiā.Vnde Greg. Nouit Do-
minus mutare sententiā si noueris emēdare delicta:&
misericors in obliuiscendo totaliter,& non timeas im-
mensitatem sapientiæ aggrauantis culpam:longanimis
in expectando patienter,& ideò si diu fuisti in peccato
non timeas iudicij seueritatem inferentis pœnā:multū
misericors in suscipiēdo clementer,& ideò non timeas
altitudinem maiestatis. Vnde August. super illud:Sur- Luc.15.d
D gam,& ibo ad patrem meum,& dicam ei:Pater Pecca-
ui in cælum,& coram te,&c. Quemcunque necessitas
contingat peccatorem ad pœnitentiam , non peccati
quantitas,nec vitę enormitas , nec hominis extremi-
tas,excludit à venia, si perfecta fuerit mutatio volun-
tatis:sed in amplissimos sinus charitatis , misericordia
filios suos suscipit reuertentes.

Sequitur.*Priusquam moriatur filius meus*:Vbi secundo
ostendit necessitatis indigentiam,& necessitatem mor-
tis , quam incurrit homo propter tria. Primo propter
debilitatem potentiæ succumbentis. Secundo propter
cæcitatem ignorātiæ deuiantis.Tertio propter pœna-
litatem miseriæ opprimentis.Primo incurrit homo ne-
cessitatem mortis propter debilitatem potentiæ succū-
bentis.Vnde:Rogate Dominum Deum vestrum,vt au-
E ferat istam mortem à me.Sicut Pharao cognoscens ex-
perimentaliter non posse resistere tribulationibus à
Deo sibi illatis,propter fragilitatis humanæ debilitatē:
sed totaliter succumbere recurrit ad implorandum suf-
fragium Moysi,& Aaron per orationem,ne incurreret
mortem corporalem.Ita quilibet tribulatus,& afflictus
videns se experimentaliter succumbere, nec posse tri-
bulationibus resistere,non debet intuitu fragilitatis re-
mollescere,nec in sustinendo vires suas metiri , & de-
sperare,sed humiliter per orationē,& suffragia amicorū
se conuertere,& præsertim Virginis beatæ.Vnde Ber-
nard.in hom.Quisquis te conspicis in huius sęculi pro-
fluuio magis inter procellas,& tentationes fluere, quā
super terrā ambulare,respice stellā,voca Mariam.Si ia-

ctamine superbiæ, fastus, siue auaritia, aut carnis illecebra nauiculam mentis concusserit, respice stellam, voca Mariam. Si criminū immanitate turbaris, vel conscientiæ fœditate confusus baratro desperationis incipias absorberi, respice ad Mariam: quia ipsa tenente nō corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis. Secundo incurrit homo necessitatem mortis propter cæcitatem ignorātiæ deuiantis. Vnde in Psalmo: Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. *Psal. 106. b* Sicut quando homo abominatur omnē cibum vt nō valeat comedere, de proximo imminet sibi mors nisi per remediū medicinale adiuuetur: sic anima quando abominatur cælestem escam diuini verbi præ nimia delectatione peccati, ita absorbetur, & obcæcatur, vt tanquam infirma appropinquet vsque ad portas mortis æternæ, nisi virtute diuini verbi sanetur, & dulcedine reficiatur, & eius lumine dirigatur, vt possit discernere bonū à malo, inter statum culpæ & gratiæ, & differentiā mortis & vitæ. Tertio incurrit homo necessitatē mortis, propter pœnalitatē miseriæ opprimentis. Infelix ego homo quis liberabit me de corpore mortis huius? gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. *Rom. 7. d* Loquitur Apostolus in persona generis humani, & vocat vitam temporalem, in qua opprimitur homo multiplici pœnalitate miseriæ: quia secundum beatum Gregorium in homil. *Greg. hom. 17. in Euāg.* Temporalis vita, æternæ cōparata mors est potius dicenda, quam vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptionis, quid est aliud quā quædā prolixitas mortis? Ab hac enim pœnali vita dicit se liberari per gratiā Christi in generali resurrectione.

Sequitur: *Descende*, Vbi tertio implorat pietatis misericordiam. Igitur Deus propter misericordiam pietatis descendit. Primo in carne, vt virtus potentissima ad roborandum. Secundo in mente, vt lux refulgentissima ad illuminandum. Tertio ad iudicium, vt salus affluentissima ad glorificandum. Primum est contra debilitatē impotentiæ. Secundum est contra cæcitatem ignorantiæ. Tertium est contra pœnalitatem miseriæ. Primo descendit in carne, vt virtus potentissima ad roborandū. Vnde dicitur: Descendi in Ægyptum, vt liberarem populum meū de manu Ægyptiorum. *Exod. 3. b* Tunc descendit in Ægyptum, quando pœnalitatem miseriæ assumpsit, vt patienter sustinendo mala pœnæ in nobis deleret mala culpę, & tradendo se manibus Iudæorum nos liberaret de manu Ægyptiorum, id est, dæmoniorum: & in suscipiendo mortem temporalem, destrueret mortem æternalem. Secundo descendit Dominus in mentē, vt lux refulgentissima ad illuminandum. Et de hoc dicitur: Vtinā disrumperes cęlos, & descenderes: à facie tua montes defluxerunt: *Isa. 64. a* petiit Dauid cælos inclinari, & montes tangi, cum dicit Psal. Inclina cælos tuos & descende, tange montes, & fumigabunt. *Psal. 143. b* Sed Isaias petiit cælos disrumpi, & à facie Christi superbos defluí, & tamen vterq; Domini descensum desiderabat. Descendere enim Deum, non est diuina similitudine degradari, sed humanam naturam exaltari. Vnde Deus tunc cælos, id est, cælestes Angelos inclinauit, cum naturam humanā sibi copulatam super ipsos sublimauit. Montes verò tetigit dum carnē habentē defectus humanæ naturæ assumpsit à Patriarchis & regibus, qui ratione sanctitatis, & dignitatis montiū nomine intelliguntur. Vnde secundū philosophum. Illa se tangunt, quorum vltima sunt simul, scil. cęlos disrupit, cum obstaculū, quo prohibebatur genus humanū intrare, cælū renouauit. A facie tua, cælesti proprietate diuini fulgoris insignita, montes, id est, superbi defluent, id est, deserent superbiæ altitudinem, & sequentur humanitatis assumptæ humilitatem. Vnde Hieronym. in quadā epistola: Nisi Christus demonstrasset in vultu, oculisque aliquod diuinum, nunquam statim secuti eum discipuli fuissent, nec ad comprehendendū corruissent. De hoc similiter potest exponi illud: Totus mons Synai fumigabat, eo quod descendisset Dominus super eum tanquam ignis. *Exod. 19. c* Mons Syna est quilibet bonus seruus Christi, qui debet totus fumigare interius per dolorosam cordis compunctionem, & exterius per lacrymosam oris confessionē, merito suorum peccatorum, cum descendit Dominus super eum, tanquam ignis ad illuminandum per splendorem veritatis, & ad inflammandum per ardorem charitatis. Tertio descendit Dominus ad iudicium, vt salus affluentissima ad glorificandū. De hoc dicitur: Ipse Dominus in iussu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendit de cælo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi. *1. Thes. 4. d* Iussus & vox Archangeli, & tuba Dei, nihil aliud est quam vox filij Dei, secundū Magistrum, *Mag. lib. 4. sent. d. 43.* sed nunc iussus, nunc vox Archangeli, nunc tuba Dei, vocatur vox Christi propter diuersas proprietates, quæ in istis tribus vocabulis reperiuntur. Nam vox Christi in die iudicij erit virtuosa potestate, & ideo dicitur Iussus, quasi præceptum: dicet tibi, & in continenti fiet. Authentica auctoritate, & ideò dicitur vox Archangeli, id est, principis, erit nihilominus sonorosa horribilitate, & ideò tuba Dei nuncupatur. Et sic illud multiplici vocabulo exprimitur ad insinuandum illius vocis multiplicem proprietatem & dignitatem. Rogemus.

SERMO III.

Hora *septima reliquit eum febris.* *Ioan. 4. g* Vtinam febris ęstuantium vitiorum relinqueret te miserum peccatorem, saltem decima, vel vndecima hora, vt per ipsam non incurreres mortē æternam. Considerandum autem quod est hora conuersionis peccatorum, operationis mandatorum, passionis aduersorum, deuotionis desideriorū. De prima: Hora est nos iam de somno surgere, sc. de somno torporis, & negligētię surgere. *Rom. 13. c* Somnus ille significat mortem animæ: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, &c. *Ephes. 5. c* Nonne potius videntur mortui quam dormiētes, qui nullo strepitu ad bonum possint excitari? Vnde de illo verbo. Dies illa dies iræ, &c. *Soph. 1. d* Ambrosius sic ait: Qui non expergiscitur, qui non tremit ad tantum tonitruū, non dormit: sed mortuus est. Iste infelix somnus per vinum terrenæ delectationis, diuinę comminationis non aduertit tonitruum, & per ipsum veste bonæ vitæ dormiens denudatur: sicut significatū est in Noe, qui vino inebriatus, dormiens denudatus est. *Genes. 9. d* De hoc vino dicitur: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. *Ephe. 5. d* Væ eis, qui veste bonæ vitæ nudantur: Amice quo modo huc intrasti, &c. *Mat. 22. d* De secunda: Egressus circa horā tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, &c. *Idem 20. a* In hac parabola de vinea sicut dicitur de horis operātium, videlicet de prima, de tertia, de sexta, de nona, vndecima. In quibus ætates humanæ vitæ figurantur secundū Gregorium, videlicet pueritia, adolescētia, virilis ætas, senectus, decrepita ætas. In quibus horis omnibus Christus paratus est recipere operarios in vineā Ecclesiæ, vel in vineam religionis, vel in vineam proprij cordis, vt ibi crescat vinum compunctionis, & deuotionis, & gratiæ Spiritus sancti. Musto pleni sunt. *Act. 2. b* Horę ergo operandi non te miser homo transeant. Attende denarium, attende fidelissimū operis tui remuneratorē, attende strictissimū horarum monitorem, operū omnium tuorum computatorem. Bernard. Sede, computa quid diebus singulis valeas acquirere, certus quidem apud Deum nullum bonum irremuneratum, & sicut nec capillum de capite, sic non momentū de tēpore periturum. De tertia: Venit hora quod omnis, qui interfecit vos, &c. *Ioan. 16. a* In hac hora homo debet esse patiens, & constans sicut Apostolus: Vsque in hanc horā & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, &c. *1. Cor. 4. c* Non solum autē ab homine, sed à diabolo colaphizantur iusti: Datus est mihi stimulus carnis, qui me colaphizet, &c. *2. Cor. 12. b* In hora tribulationis sēper opponendum est scutum orationis exemplo Christi: Orabat, vt si fieri posset, transiret ab eo hora. *Mat. 26. d* Semper respice speculū tuū respice & præmium tuum. Bernardus: Vtrumque mihi

hi es Domine, & speculum patiendi, & præmium patiendi. Vtrumq; fortiter prouocat,ac vehementer accendit. De quarta: Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam,&c. Sed quia parum valet oratio,nisi sit intus deuotio, ideo dicitur de hac:Sorte exiit,vt incensum poneret ingressus in templum Domini,& omnis multitudo properat orans foris hora incensi, populus extra orabat,&Zacharias intus incensum ponebat.Ita enim debet esse vocalis oratio,vt intus incendatur mentalis deuotio, ne improperet Dominus nobis illud:Labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est à me.Dicitur ergo hora septima, &c.in qua significatur hora conuersionis. Qui enim conuertitur à languore procuratur. Item hora fatigationis Christi:Iesus autem fatigatus ex itinere,sedit desuper fontem,hora autem erat quasi sexta,&hic significatur hora operationis, per quam homines sæpe fatigantur.Vtinam super fontem recreentur. Item hora passionis:Erat autem parasceue hora quasi sexta. Item commansionis. Venerunt & viderunt vbi maneret,& manserunt ibi die illa.hora autem quasi decima. Item hic signatur hora deuotionis,& contemplationis, qua in Iesu,vel mente manemus. Bene autem in omnibus prædictis horæ numeratæ ponuntur, vt scias quòd & conuersionum,& actionum,& passionum, & deuotionum nostrarum, omnes horæ diligenter apud Deum computantur. Igitur nulla momenta temporis per annum transeunt sine statu retributionis.

Act.3.a Luc.1.a Isa.29.d Ioan.14.a Ioan.19.e Idem 1.f

DOMINICA XXI. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Mat.18.a

SERVE nequam,omne debitum dimisi tibi,&c. In his verbis tria ostenduntur, videlicet humanæ exactionis iniquitas, diuinæ dignationis liberalitas,intentę orationis vtilitas.Primum ostenditur, cum dicitur:*Serue nequam.* Triplicem autem nequitiam reprehendit Dominus in Euangel. Primo enim homo nequam est contra semetipsum,scil. malè viuendo, & sic animam suam damnando: Zizania autem sunt filij nequam. Zizania sunt omnes, qui in agro Ecclesiæ careat fructu bonæ vitæ. In hoc certè nequam facti sunt in semetipsis: Qui sibi nequam est,cui alij bonus erit? Secundo nequam est contra proximum, ipsum persequendo. De hoc dicitur hic:*Serue nequam,&c.*Periculum huius nequitiæ patet in hoc Euangelio præsenti. Regis enim,id est,Christi grauissimam offensam dicitur incurrisse, qui proximo suo noluit parcere. Aug. Non poterat habere concordiam cum Christo, qui discors voluit esse cum proximo.Tertio homo nequam est contra Deum,eius iudicia, vel facta reprehendendo:sicut ille,cui dicitur: An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?O quot adhuc hodie,cum bonitatem Dei nunc veritatem,nunc seueritatem reprehendunt,cōtra quod dicitur:Nec cogitauit aduersus Deum nequissima.Nequam enim est cogitatio hominis contra seipsum, nequior contra proximum, nequissima contra Deum:neque mirum. Tales enim nequissimum habent patrem,de quo:Possitis omnia tela nequissimi ignea,&c.Quid ergo mirum,si nequissimi dęmones nequissimos habent filios?Nequissimi filij eorum,&c.Secundo ostenditur diuina liberalitas, cum subiungitur: *Omne debitum dimisi tibi.*Mira liberalitas, non partem sed totum:non centum,non mille,sed decem millia talenta,id est,innumerabiles reatus contra decem præcepta contractos,tam faciliter dimittit petenti.Ait enim: *Omne debitum,&c.*Sed attende homo debitum tuum in mundo, in inferno, in cælo. Primum est debitum iniquitatis,quod soluitur pœnitendo,orando,ignoscendo. Vnde quotidie clamamus: Dimitte nobis debita nostra,&c.Isidor.Frustra sibi propitiari Deum quęrit, qui citò placari in proximum negligit.Secundum est debitum æternæ calamitatis,quod redditur luendo,& patiendo æternaliter in gehenna,Vnde in præsenti Euangelio dicitur:Iratus Dominus eius,tradidit eum tortoribus quoadvsq; redderet vniuersum debitum. Tertium est debitum charitatis:Nemini quidquam debeatis,nisi vt inuicem diligatis. Hoc redditur plenissimè in cælo,vbi tu diliges DominumDeum tuum,&c.proximum tuum,sicut teipsum.In præsenti vita hoc debitum reddere incipiamus,opera charitatis,pietatis exercendo:Declina pauperi autem sine tristitia, & redde debitum tuum. Nota ergo quod primum debitum dimittitur, secundum soluitur, tertium verò quanto plus redditur,tanto minus dimittitur,siue enim reddatur debitum, charitas nunquam dimittitur etiam in damnatis.Tertio ostenditur orationis vtilitas, cum dicitur:Quoniam rogasti me.Vtilitas tibi videtur rogatio,per quam decem talenta, immò decem denarios posses obtinere, quanto vtilius ergo rogat ille cui decem millia talenta condonantur? In rogando autem, siue orando tria attendere debes.Primo loci,& temporis opportunitatem,vt nunc in mundo & in hac vita roges,non in inferno post hanc vitam: sicut ille damnatus,de quo:Rogo te pater,vt mittas eum in domum patris mei,&c.Ecce invtiliter pro fratribus rogat in inferno,qui vtilius rogasset pro seipso in mundo.Secundo attendas mediatorum idoneitatem. In rogando enim debes habere bonos mediatores: Legationem mittens,rogat ea,quæ pacis sunt. Legati nostri ad cœlum sunt lacrymæ,eleemosynæ,orationes, bona opera. Gregorius:Relinquit omnia,qui potest,qui autem non potest,eum adhuc rex non longè est,legatos mittat,lacrymarum,eleemosynarum,hostiarum munera afferat. Tertiò vtilitatem attende,de qua hic dicitur:*Omne debitum dimisi tibi,&c.*Hoc ergo verbo Dominus nos incitat ad rogandum. Gregorius: Vult placari precibus qui scit quod portari non possit iratus,

Mat.13.b Eccl.14.c Mat.20.b Sap.3.c Ephes.6.c Sap.3.a Mat.6.b Rom.13.b Deut.6.a Mat.22.d Eccl.4.a Luc.16.f Luc.14.g

SERMO II.

Mat.18.d

SErue nequam omne debitum,&c. Quatuor malos seruos damnat Dominus in Euangelio, videlicet seruum iussa Dominica spernentem,terrena debita extorquentem, spiritualia lucra negligentem, carnalia desideria exquirentem. In primo inobedientia, in secundo inuidia,in tertio negligentia, in quarto concupiscentia damnatur.De primo:Ille autem seruus, qui cognouit voluntatem Domini sui, & non se præparauit,& non fecit secundū voluntatem eius,plagis vapulabit multis.Voluntas Dei nostri est, vt mandata eius faciamus,& sanctè viuamus:Hęc est voluntas Dei,sanctificatio vestra.Qui hanc non facit, plagis multis in mundo,multis in iudicio,multis in inferno vapulabit: multis vtique plagis in mundo vapulabunt non solum ab hominibus ipsum diuino iudicio affligentibus, sed etiam ab angelis:sicut Heliodorus à duobus iuuenibus mirabiliter apparētibus plagatus est,de quo:Ex vtraq; parte flagellabunt sine intermissione,multis plagis verberātes.Itē & multis plagis à Christo in iudicio:Corripiā vos septem plagis propter peccata vestra.Septem plagis corripiuntur, qui sex increpationibus pro sex operibus misericordiæ omissis,& sententia damnationis feriuntur. Itē multis plagis in inferno à dæmonib. Vnde hic dicitur:Plagis vapulabit multis. Si pensares plagas æternas,leuiter pro peccatis ferres plagas transitorias.Greg.Intende animo quascunq; sæculi pœnas, quoscunq; tormentorum dolores,quascunq; dolorum acerbitates,compara hoc totum gehennæ,& leue erit omne,quod pateris.De secūdo dicitur hic.*Serue nequam, &c.*Ecce patet quam periculosum sit nolle ignoscere proximo.Per hoc enim gehenna acquiritur, sicut hic patet.Itē gratia impeditur.Vnde:Si offers munus tuum ad altare,&c. Glos.Prius charitatem proximo exoluat,

Luc.12.f 1.Thes. 4.a 2.Mach. 3.e Leu.26.c Mat.5.d

qui munus suum Deo placere optat. Vides ergo quod munera operum tuorum non sunt aceptabilia Deo, quãdiu non reconciliaris proximo. Item Ecclesia scinditur, quæ est tunica Domini inconsutilis. Vnde rancorosi peiores videntur crucifixoribus, qui dixerunt: Nõ scindamus eam, &c. *Ioan.19.d* Immo non solum tunicam, sed etiam membra corporis Christi scindunt, quod crucifixores non fecerunt. Vides ergo quàm periculosum sit odium fratrum. Vnde Isidorus: Odium à regno Dei separat, à cælo substrahit, à paradiso eiicit te in tenebras exteriores. De tertio: Serue male & piger, sciebas quia meto, vbi non semino, *vsque ibi*. In tenebras exteriores. *Mat.25.d* Hoc dicitur de seruo, qui cum pecunia Domini sui nihi lucratus est. Ecce quàm periculosum sit de bonis à Deo acceptis, videlicet de gratia, de scientia, de potentia, de tempore, bonorum operum lucra non augere. Damnatur enim qui non facit fructum de tribus bonis, videlicet de bonis spiritualibus, quod hic per pecuniam significatur. Item de naturalibus: Omnis arbor, quæ non facit fructum, &c. *Matt.7.c* Arbor enim ex natura sua fructum facit, non tamen sine solis beneficio; sic fructus meritorum ex bonis naturalibus nõ sine dono gratię facimus. Item de temporalibus: Esuriui, &c. *Mat.25.b* Male ergo sua temporalia acceperũt, qui pro temporalibus damnari meruerunt. Aug. Dat Deus ista temporalia qubusdam bona eorum secundum altitudinem, & profunditatem consiliorum suorum. De quarto: Si dixerit malus ille seruus in corde suo, morã facit Dominus meus venire, & cœperit percutere conseruos suos: manducet autem, & bibat cum ebriosis, veniet Dominus serui illius die illa, qua non sperat, & hora, qua ignorat, & diuidet eum, partemque eius cum hypocritis ponet. *Mat.24.d* Ecce quia non solum ebriosum esse, sed etiam ebriorum socium esse periculosum est. Psal. Cum peruerso peruerteris. *Psa.17.c* Carnalis ergo seruus in morte, vel in iudicio imparatus inuenitur. Vnde dicitur: in die qua non sperat: Vigilate vtique, quia nescitis diem, &c. *Mat.25.b* Item à saluandis diuidetur. Vnde ait: Diuidet eum certe sic, & à patre, & à fratre & ab aliis proximis: Ipse inter fratres diuidet. *Osea.13.d* Item damnatis coniungetur. Vnde ait: Partemque eius cum ipso ponet, cum quibus pars illa habebitur, de qua Psalmus: Ignis, sulphur spiritus procellarum, &c. *Psal.10.b*

SERMO III.

O*Mne debitum dimisi tibi.* *Mat.18.d* Debitum culpæ, debitum gehennæ dimittitur condonanti clementer, amãti feruenter, roganti diligenter, toleranti patienter. De primo: Dimittite, & dimittemini. *Luc.6.e* Sed tu vis tibi dimitti centum marchas, & non vis alij dimittere vnum denarium, sicut nequam seruus. Mira res: Homo homini seruat iram & à Deo quærit medelam? *Eccl.28.a* Sed circa dimissionem proximorum attende fructum, attende periculum, attende numerum. Magnus fructus est quod pro dimissione vnius denarij dimittantur tibi mille marchæ: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cælestis delicta vestra, &c. *Matt.6.b* Greg. Dimittamus quod debetur nobis, & dimittetur quod debemus nos. Item attende proprium periculum, quod tibi in seruo nequam ostenditur. Videat ergo quilibet, ne contra se petat, cum dicit: Nobis dimitte debita nostra, sicut & nos, &c. *Matt.6.b* Augustinus: Vnusquisque talem indulgentiam accepturus est à Deo qualem impenderit proximo suo. Item attende numerum. Quidam enim dicunt: Libenter dimitterem ei, si tantum bis vel ter offendisset me, sed iam fecit septies vel pluries, propter illos dicitur: Quoties in me peccabit frater meus, & dimittã ei, &c. vsq; septuagies septies. *Mat.18 c* De secũdo: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. *Luc.7.g* Cui autem minus dimittuntur minus diligit. Si multum dilexit ille cui decem denarij dimittuntur, quantum diligere debet, cui decem millia talenta dimittuntur? Quanto ergo plus quis peccauit, tanto plus Deum diligat, vt sibi peccata dimittat, vel quia iam dimisit. Optima dilectio. Dilectio enim culpam purgat. Vnde ait: Remittuntur, &c. Si ergo multũ diligeret, multum remitteretur: Charitas operit multitudinem peccatorũ. *1.Pet.4.b* Ambrosius: Donatur per gratiam, deletur per sanguinem crucis, tegitur per charitatem. Item dilectio gratiam multiplicat: In viis iustitiæ ambulo, & in medio semitarum iudicij, vt ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam. *Prou.8.c* Thesauros vtique virtutum & meritorum, immo seipso replet Dominus diligẽtes se: Si quis diligit me, &c. *vsque* mansionem faciemus apud eum. *Ioan.14.c* Item dilectio coronam præparat: Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniã cum probatus fuerit, accipiet coronã vitæ quã repromisit Deus diligẽtib. se. *Iac.1.b* De tertio dicitur hic: *Omne debitum dimisi tibi*, quoniam rogasti me. Ecce magna liberalitas Dei, ecce magna virtus orationis. Orare autẽ debes dimitti tibi, dimitti amico, dimitti inimico. Ora primo dimitti tibi, vt tibi dimittatur omne debitum. Sed quia Deus peccatum non dimittit nisi tu peccare dimittas: ideo bene dicitur: Fili peccasti, non adiicias iterũ, sed pro pristinis deprecare, vt tibi dimittantur. *Eccl.21.a* Alioquin attende quod Isidorus ait: Nihil proficit oratio, si denuo committatur vnde tantum venia postulatur. Itẽ ora dimitti amico, sicut Moyses: Aut dimitte eis noxã hanc, aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. *Exo.32.g* Valet autem homini aliena oratio, si adest ipsi aliena contritio. Item de offerente sacrificium pro peccato dicitur: Rogabit pro eo sacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. *Leuit.4.f* Sacrificium autem est contritio. Psalmus: Sacrificiũ Deo spiritus cõtribulatus, &c. *Psal.50.d* Item ora dimitti inimico exemplo Christi: Dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt, &c. *Luc.23.e* Sic beatus Stephanus orauit pro se lapidantibus. *Acto.7.g* De quarto: In tempore tribulationis peccata dimitit eis qui inuocant te. *Tob.3.c* Et cordis contritione. Gregorius: Flagella bonorum aut vitia perpetrata purgant, aut quæ poterant perpetrati futura deuitant. Non solum in tribulatione pœnitentię in mundo, sed etiam pœnæ in purgatorio dimittetur reatus peccatorum. Dimissa est iniquitas illius. Interlinearis: In baptismo, vel in martyrio. Suscepit de manu Domini duplicia, scilicet suplicia pro omnibus peccatis, scilicet de Ierusalem. *Isa.40.a* Ierusalem autem Ecclesiam signat: quæ pro peccatis supplicia suscepit, quando in membris eius, & in mundo, & in purgatorio Deus ipsam affligit. Ex prędictis ergo patet quod specialiter in triplici tribulatione, videlicet per spiritum contritum, per martyrium, per purgatorium dimittitur reatus peccatorum.

SERMO IV.

S*Erue nequam omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me.* *Mat.18.d* Quoniam malignitatis est denegare alteri, quod sibi petit exhiberi. Hinc est quod Dominus noster istũ seruum nolentem sui conserui misereri, qui ad suam petitionem meruit totius debiti condonationem: durè reprehendit eum in verbo proposito, cum dicit: *Serue nequam, &c.* Vbi discretè procedit. Nam Primo increpat excitatam nequitiam malignæ operationis. Secundo explicat exhibitam misericordiam diuinæ propitiationis. Tertio indicat debitam indulgeutiam alienæ offensionis. Primo ergo cauenda est perpetratio delicti: quia reprehenditur, cum dicit: *Serue nequam.* Secundo petenda est relaxatio debiti: conceditur cum subdit: *Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me.* Tertio remittenda est offensio proximi: quod dicitur, cum subinfertur: *Nonne te oportuit misereri conserui tui sicut & ego tui misertus sum?*

Primo igitur in verbo proposito increpat perpetratam nequitiam malignæ operationis, & hoc in proximi suffocatione, cum dicit: *Serue nequam.* Incurrit aliquis istam nequitiam, propter quam increpatur triplici de causa Primo propter malitiam prauæ cogitationis in corde. Secundo propter fraudulentiam deceptoriæ locutionis in ore. Tertio propter sæuitiam alienæ

offensionis in opere. Primo dicitur aliquis nequam,& increpatur propter malitiam praue cogitationis. Vnde: Verè tunc cor nequam grauatur doloribus, quandoq; cogitationis malignitate, iudicij falsitate, & suspicationis temeritate cum propter liuorem inuidiæ contabescit, affligitur, & tristatur de proximi prosperitate. Et propter hoc dicebat Dominus: Ab intus de corde hominum procedunt cogitationes malæ, ira, nequitia, & dolus. Et de hoc similiter potest exponi illud: Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Nomine oculi accipitur hic intentio voluntatis, quæ si nequam fuerit, id est, corrupta hoc totum quod procedit inde vitiatum est,& malũ, sicut rami, & fructus mali iudicantur, qui procedũt ex radice vitiata. Secundo increpatur quis,& dicitur nequam aliquãdo propter fraudulentiam deceptoriç locutionis in ore. Vnde in Psalmo: Firmauerunt sibi sermonem nequam. Dixerunt vt absconderent laqueos, firmauerunt sibi sermoné nequam per detractionis, & infamationis assuetudiné. Vnde aliqui tantum assuescunt quotidie detractioni & infamationi,& ita firmant propositũ in eis: vt vitium vertatur in naturam: dixerunt per mutuæ voluntatis insinuationé, vt absconderet laqueos, quod fit quando alios sub simulatione zeli iustitiæ,& spiritu sanctitatis vitæ, propter fraudulentiam, & dolum infamant, lædunt & damnificant. Et quia innocentes frequenter incidunt in istos laqueos, ideò dicitur: Beatus qui rectus est à lingua nequã. Sed certè horribile est,& omni abominatione dignum, quod isti detractores, & infamatores, qui sciunt abscondere istos laqueos fraudulentiæ,& doli, vt alios venentur,& capiant nequiter per famæ denigrationem, personæ læsionem, & rerum damnificationem, sunt communiter in amicitia magnatum,& prælatorum. Vnde talibus prælatis, qui eos libenter audiunt,& recipiunt, dicitur: Sepi aurem tuam spinis,& noli audire linguam nequam,&c. Et ideò est: quia prælati, qui libẽter recipiunt à dextris adulatores, & à sinistris detractores: murmuratores,& infamatores, Deo odibiles etiam zelo iustitiæ ducti frequenter persequuntur bonos: lædunt innoxios,& damnificant iustos, arbitrantes se obsequium præstare Deo. Exemplo Sauli, qui etiam zelo iustitiæ, ignoranter persequebatur veros Apostolos credentis se obsequium præstare Deo. Tertio dicitur, quis nequam,& interpretatur, propter sæuitiam alienæ offensionis in opere. Et de hoc dicitur: Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt Deum, blasphemauerunt sanctum Israël. Væ genti peccatrici: seipsum nequiter ordinãdo, populo graui iniquitate: alios in opere crudeliter lædendo. Et bene grauatur homo iniquitate, quando peccat deordinando seipsum,& postea studet peccare in proximum lædendo eum. Et propter hoc dicit Augustin. Nullus malus lædit alium in persona, nisi prius lædatur in conscientia: semini nequam, in vitiis,& peccatis nascendo,& crescendo, filiis sceleratis diabolum imitando: dereliquerunt Deum, ab ipso se auertendo. Vnde dicit tunc aliquis blasphemat, & vituperat sanctum Israël, id est, Christum quando ad eius misericordiam, peccata & illicita perpetrat.

Secundo in verbo proposito explicat exhibitam diuinæ propitiationis misericordiam,& hoc in debita cõdonatione, cum subdit: *Omne debitum dimisi tibi.* Propitiatur Deus alicui ratione suæ misericordiæ,& dimittit debitum. Primo propter vehementiam dolorosæ cõtritionis. Secundo propter diligentiam puræ confessionis. Tertio propter æquipollentiam condignæ satisfactionis. Primum est in affectu. Secundũ in affatu. Tertiũ in effectu. Propitiatur Deus,& dimittit debitum propter vehementiam dolorosæ contritionis in affectu. de hoc enim potest accipi illud Psalm. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis, &c. Vide humilitatem meam,& laborem meum,& dimitte vniuersa delicta mea. Inquit propheta in persona viri contriti. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt per dolorosam cordis contritionem, secundum manifestationis cognitionem, de necessitatibus meis, scilicet bonorum spiritualium: erue me per charismatum diuinorum infusionem. Vel aliter: de necessitatibus meis scil. difficultatis ad bonum,& promptitudinis ad malũ, quas incurrit homo merito primæ præuaricationis: Erue me per adiuuantis gratiæ infusionem. Vide humilitatem meam, quantum ad oris confessioné meipsum accusando,& peccatum proprium aggrauando, contra aliquos qui propter superbiam in confessione seipsos iustificant, propria peccata alleuiant,& aliena grauant, & laborem meum, quantum ad operis satisfactionem, & tunc & non aliter dimitte vniuersa delicta mea per benignam condonationem. Secundo propitiatur,& dimittit delicta propter diligentiam puræ confessionis in affatu. Huic conuenit quod dicit Psalmus: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniustitiã meam Domino,& tu remisisti impietatem peccati mei. Loquitur propheta in persona confitentis sua peccata Deo, cum dicit: delictũ meum cognitum tibi feci, scilic. quod erat occultum: tuo vicario, scil. sacerdoti manifestando, & iniustitiam meam non abscondi, peccata mea dimidiãdo, vel alleuiando. Nam illi abscondunt iniustitias, & peccata sua, qui ne videantur multum peccatores, nolunt dicere omnia peccata sua vni sacerdoti, sed aliqua vni, aliqua alteri, & ita per circunstantias peccata alleuiant, vt quasi se potius laudent,& excusent, quàm vituperentur,& accusent. Quod maximum peccatum desiderabat à se remoueri bonus Dauid, cum dicebat: Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandum excusationes in peccatis, & quia licet ministerio sacerdotis mediante, peccata remittantur, & quia solus Deus est, qui effectiuè peccata potest dimittere, ideò sequitur: Dixi confitebor, id est, statim vt proposui confiteri, etiam si desit tempus & locus, vt homo nõ possit recurrere ad confessionem, eo quod in sola contritione, secundum beatum August. remittuntur peccata: tunc in tali casu tu Deus,& non alius remisisti impietatem peccati mei. Vnde statim cum homo proponit confiteri, antequam confiteatur, Deus dimittit peccata. Vnde ad confessionem contritus non tenetur propter deletionem peccati, sed tantum propter obligationem præcepti. Tertio propitiatur Deus, & dimittit delictũ propter æquipollentiam condignæ satisfactionis in effectu. Vnde in Psal. Beati quorum remissæ sunt iniquitates,& quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, per veniæ condonationem, & quorum tecta sunt peccata, per offensæ satisfactionem. Vnde dicuntur peccata regi, & non apparere quando homo secundum offensam, condignam satisfactionem reddit: quia secundum beatum Augustinum, non dimittuntur peccata nisi restituantur ablata. Beatus cui non imputauit Dominus peccatum, propter pœnitentiæ assumptionem, nec est in spiritu eius dolus: per notitiæ restitutionem. Vnde Augustinus: Pœnitentia est res optima; quæ omnes defectus ducit ad perfectum.

Tertio in verbo proposito indicat debitam diligentiam, & hoc in exemplorum exhibitione, cum subinfert: *Non ergo oportuit,&c.* Vnde quilibet tenetur alij misereri tripliciter. Primo ex consideratione suscepti beneficij. Secũdo ex consideratione diuini exẽpli. Tertio ex consideratione æterni supplicij. Primo tenetur quilibet misereri alteri, & dimittere offensã ratione suscepti beneficij.& de hoc dicitur in Euãgelio: *Serue nequã, omne debitũ dimisi tibi, quoniã rogasti me: Nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? & iratus Dominus,&c.* Quia detestabile est alteri denegare crudeliter beneficium, quod sibi recognoscit misericorditer exhibitum, propter hoc iustum, & dignum fuit vt ille, qui noluit alteri misereri ex consideratione

beneficij accepti, in consideratione delicti, increpatur, & tanquam indignus suscepto beneficio expolietur. A Vnde meritò Deus quod exhibuerat per misericordiã, repetit per iustitiam. Et hoc est quod dicit Ambrosius super illud ad Ephesios: Estote inuicem misericordes, &c. Si enim Dominus per filium suum seruorum misertus est, quanto magis serui ipsi inuicem sui debent misereri, & donare si alter in alterum peccet? Hæc præcepta sunt eius, qui miseratus est: qui si in his contemptus fuerit, sine dubio reuocabit sententiam, per quam misericordiam dederat. Secundò tenetur quilibet misereri, & dimittere alteri ex consideratione diuini beneficij. Et hoc est quod dicitur: Estote inuicem misericordes, benigni, condonantes inuicem sicut & Deus in Christo nobis donauit. Apostolus vt facilius alliciat ad condonandum inuicem offensam, inducit quoddam rationabile motiuum, scilicet diuinum exemplum misericordiæ clementer cõdonantis delicta, cùm dicit: Estote misericordes, non prorumpendo in iram interius in B animo: benigni, non irrogando iniuriam exterius in verbo: condonantes inuicem, non assumendo vindictas celeriter in facto, sicut & Deus in Christo donauit nobis. Quasi diceret: hoc debetis facere per exemplũ diuinæ misericordiæ, ratione passionis Christi clementer condonantis. Tertiò tenetur quilibet misereri, & dimittere alteri ex consideratione æterni supplicij. Vnde: Iudicium sine misericordia erit illi, qui non fecerit misericordiam. Tota illa iudicialis sententia, & iudicij discussio erit secundùm exhibita, & non exhibita opera misericordiæ, quæ est in consideratione alienæ offensę. Et hoc est quod dicitur: Estote misericordes, sicut pater vester misericors est: nolite condemnare, & non condemnabimini. Et verè qui nolunt esse misericordes C aliis, secundùm quòd Deus est misericors eis: in quo enim iudicio alios iudicant & damnant, ipsi iudicabuntur, & damnabuntur. Rogemus.

Eph. 4. g. S. Amb. in cap. 4. ad Ephes. to. 3. — Iacob. 2. c — Luc. 6. e

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Matt. 22. b — Ibidem. b

AGISTER *scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces.* Quia maiori laudi attestatur non solum commendari ab amicis, verum etiam ab inimicis: ideò nõ debet nos mouere quòd in Euangelio miseri Iudæi ipsam veritatem Dominum nostrum ore confitentes non tamen corde diligentes extollant, cum dicunt in verbo proposito: *Magister scimus, quia verax es, &c.* In quo quidem verbo extollunt, & commendant. Primò ab officij dignitate. Secũdo à dicti soliditate. Tertio à documenti vtilitate. Ratione primi est humiliter reuerendus. Ratione secundi firmiter credendus. Ratione tertij sinceriter diligendus. Primo, inquam, extollunt & commendant eum à venerabili dignitate officij, cum dicunt: *Magister.* Secundo à credibili soliditate dicti, cum subdunt: *Scimus quia verax es.* Tertio ab amabili vtilitate documenti, cum subinferunt: *Et viam Dei in veritate doces.*

Dicunt ergo Iudæi: *Magister.* Vbi primo commendatur Christus à dignitate officij, propter quam est humiliter reuerendus. Ista dignitas officij Dei nostri apparet propter tria, quæ excellenti modo habet in ipso. Nam primo habet luculentiam claritatis sciẽtiæ: in cognoscendo infallibiliter. Secundo efficaciam virtuositatis facundiæ: in exprimendo vtiliter. Tertio eminentiam sanctitatis vitæ: in merendo salubriter. Et hæc tria sunt necessaria cuilibet docenti & prædicanti, scilicet scientia regulans, facundia exprimens, & vita vtrunq; confirmans. Nam docere, siue prædicare sine scientia regulante est periculosum, sine facundia exprimente est infructuosum: Et sine vita vtrumque confirmante, A est ignominiosum. Primo igitur Christus tanquam excellens magister ratione dignitatis officij est humiliter reuerendus: quia habet luculentiam claritatis in cognoscendo infallibiliter: ratione cuius per excellentiam dicitur de ipso: Non vocemini magistri super terram: vnus est enim magister vester. Vnde nullus debet vocari & dici magister nisi solus Christus. Et ratio est quia nullus potest dicere res esse scibiles alteri: nisi sit immutabilitas ex parte scibilis, certitudo siue infallibilitas ex parte scientis. Omne enim quod scitur secundum philosophum, necessarium est in se sine mutabilitate, & certum est ipsi scienti. Tunc enim scimus cum causam arbitramur cognoscere propter quam res est, & quoniã impossibile est aliter se habere. Ex parte enim creaturæ cuiuscunq; non est immutabilitas. Vnde cum res habeãt esse in proprio genere, & humana mente, & in æterna ratione, & earũ esse sit mutabile primo B & secundo modo: eo quod omne creatũ vertibile, & immutabilitas solũ sit in Filio Dei, qui est ars: & ideo omnium viuentium, necessario sequitur quod res scibiles à nullo modo habeant immutabilitaté, nisi prout sunt in verbo æterno: ergo nullus potest docere, nec etiã facere res fore scibiles verè, nisi adsit Filius Dei. Secundo ad hoc vt aliquis possit docere, requiritur certitudo, & infallibilitas ex parte scientis, quæ non potest esse ex ea luce, quę potest obfuscari, & talis est lux intelligentiæ creatæ, & hoc est quod dicit Aug. Primo sicut terra, nisi luce illustrata, videri non potest: sic quæ in disciplinis traduntur, quamvis verissima nulla dubitatione quisque concedat, credendum est non posse intelligi, nisi à Christo sole spirituali illustraretur. Merito igitur soli Christo & non alij attribuenda est auctoritas officij, vt singulariter vnus Magister dicatur, eo quod ipse est fontale principium, & origo cuiuslibet scientię humanæ. Vnde sicut vnus est sol, tamen multos radios emittit, sic ab vno Magistro Christo sole spirituali multiformes, & diuersę scientię procedunt: & quemadmodum multiplices, & distincti riuuli ab vno fonte egrediuntur, vnus tamen est fons, qui in tot riuulos sine sui defectibilitate multiplicat: sic ab vno fonte æterno, ab vno pelago infinito, ab vno Magistro Christo, sine sui defectibilitate egrediuntur riuuli diuersarũ sciẽtiarum. Secundo Christus habet virtuositatem facundiæ in exprimendo vtiliter, sicut patuit in ratione, quam fecit legisperitis: Interrogauit eum vnus legis doctor tentans D eum: Magister, quod est maius mandatum in lege. Ait illi Iesus: Dominum Deum tuum diliges ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Miseri Iudæi ipsam veritatem confitentes, nec tamen eam diligentes, veniunt ad eum, & interrogant non desiderio addiscendi, sed studio tentandi: & quia quæstionem bonam proponebant, quamvis eorum malitia non exigeret, ratione verum audire meruerũt. Diliges Dominum Deum tuum, &c. Quod exponit sic Aug. Ex toto corde tuo, id est, intellectu sine errore: ex tota anima tua, id est, voluntate sine contradictione: ex tota mente tua, id est, memoria sine obliuione. Tertio Christus habet eminentiam sanctitatis vitæ in merendo, vel ædificando salubriter. De hoc dicitur: Si ego Dominus & Magister laui vestros pedes, & vos debetis alter alterius E pedes lauare: exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis: magna humilitas est ministrare superiori, maior pari, sed maxima inferiori & perfecta: ergo Dominus noster ad hoc voluit sumere insanitatem humanam, vt in ea doceret exemplum omnino de perfectione omnis iustitiæ, & perfectæ humilitatis, quando voluit ministrare inferiori lauando pedes rusticorum & piscatorum. Vnde August. Habemus humilitatis exemplum, superbiæ medicamentum, erubescat ergo membrum esse superbum, cum caput sit humile: & quemadmodum exemplum dignum est imitatione, ideo dicitur: Perfectus autem omnis erit, si sit sicut Magister eius.

Matt. 23. d — Arist. lib. 1. post cap. 3. text. 5. Et lib. 1. phys. text. 1. — Christus origo cuiuslibet scientiæ humanæ. — Matt. 22. d — Ioan. 13. b — Luc. 6. f

Secundo

Secundo in verbo proposito commendatur Christus à dicti soliditate, propter quam est firmiter credendus, cùm subdit: *Quia verax es.* Est igitur Christus firmiter credendus ratione suæ veritatis triplici de causa. Primo quia habet veritatem puræ intentionis in cordis cogitatione. Secundo quia habet veritatem rectæ locutionis, in oris eruditione. Tertio quia habet veritatem honestæ conuersationis, in operis ostensione. Primò credendũ est Christo, quia habet veritatem puræ intẽtionis. Vnde: Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. Guttur meũ non materialis carnis, cùm ad illud non pertineat meditari, sed scrutinij spiritualis meditabitur veritatem per simplicitatem intentionis, & puritatem affectionis relegãdo de Deo omnem falsitatẽ vitiositatis & deceptionis, vt sit cor rectum & bene ordinatum: & labia mea detestabũtur impium per rectitudinem veri, qua rectitudine zeli carent illi, qui accipiendo personas, maxima peccata illorum quos carnaliter, & priuatè diligunt, non detestãtur, immò excusant, & alleuiant: sed minima peccata eorũ, qui eis displicent, incusant & aggrauãt, quod maximum peccatum peruersitatis iustus Dauid profitetur non esse in se, cùm dicit: Iustitias tuas non abscondi in corde meo, veritatẽ & salutare tuum dixi. Secũdò credendum est Christo: quia habet veritatẽ rectæ locutionis in oris eruditione, & hoc testatur ipsa veritas: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi. Inquit ipse Christus. Quis ex vobis arguet me de peccato, quasi diceret nullus, propter immunitatem culpæ totalis, & honestatem perfectionis vitæ. Nam sine peccato conceptus, quia sine virili semine, sed Spiritus sancti virtute sine peccato natus: quia sanctitate gratiæ repletus, sine peccato conuersatus: eo quod peccatum non fecit, nec dolus inuẽtus est in ore eius. Si veritatem dico vobis, propter plenitudinem scientiæ, qua non possum fallere, nec falli, quare non creditis mihi, per intellectus captiuationẽ: quasi diceret, cum prædicatio alicuius non debeat contẽni, nisi ratione multitudinis culpæ, aut ratione dehonestatis vitæ, aut ratione simplicitatis ignorantię? Cum ergo ego habeam immunitatẽ culpæ, perfectionẽ vitę, & plenitudinem sciẽtiæ, deberetis credere: quia ad hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeã veritati: Contra aliquos, qui malunt studere carnali amicitiæ, & magnatibus placere, quàm assistere veritati & iustitiæ ad hoc, vt eleuentur & honorentur, cum certè gloriositatis sit deiici cum veritate, quã magnificari cum falsitate. Tertio credendum est Christo, propter veritatẽ honestę conuersationis in operis ostẽsione. Vnde: Ego sum via, veritas & vita. Quia secundum Gregorium, Ardere est parum, lucere vanum, sed vtrunq; perfectum. Ideò Christus, in quo est omnimoda perfectio, inquit: Ego sum via, in exemplo per honestatẽ vitę: veritas in documento per claritatẽ sapientiæ: & vitæ in præmio per æternitatem gloriæ: & sic est Christus via, quam vis ire per exemplum vitæ, veritas quam vis inuenire per documentum doctrinæ, & vita in qua vis manere per præmium gloriæ, & ita exponit B. August. Qui super hunc locum ita dicit: Christus est via ad gradiendum, veritas ad inueniendum, & vita ad permanendum.

[margin: Prou. 8. a; Ioan. 8. f; Ioan. 18. d; Ioan. 14. a; Aug. tract. 69. in Ioan. tom. 9.]

Dixit ergo: *Magister scimus quia verax es:* & sequitur: *& etiam Dei in veritate doces.* Vbi Christus commendatur ab vtilitate dicti, propter quam sinceriter est diligẽdus: bene Christus sinceriter est diligendus. Ratione vtilitatis istius documenti, propter triplicem rationem, eo quod docet. Primò veraciter respectu credentium. Secundò delectabiliter respectu promissorum. Tertiò efficaciter respectu agendorum, vel operandorum. Per primũ excluditur erroris falsitas. Per secundũ orbis volubilitas. Per tertium corporis tepiditas. Primo docet Christus veraciter respectu credendorum cõtra erroris falsitatem. De hoc dicitur in Psalmo: Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die. Fidelis, inquit propheta Dauid, in persona cuiuslibet viri. Dirige me, per omnẽ erroris amotionem. Nam ille bene dirigitur, qui omnem errorem tam intellectus in credendo, quàm affectus in diligendo, & etiã effectus in operando à se excludit. In veritate tua, per diuini splendoris infusionem, vt amota priuatione erroris deuij, introducatur habitus virtutis fidei. Vnde diuina veritas nihil aliud est, quàm diuinus splendor fidei, & doce me per prędicationis, siue lectionis eruditionem: quia tu es Deus creando per potentiã, & ideò admirandus humiliter, Saluator meus, redimendo per clementiam, & ideò diligendus sinceriter: & te sustinui seruiendo, per obedientiam diligenter: tota die continuando, per perseuerantiam finaliter. Hoc autem perfectum per documentum commendat Sanctus Dauid, cum dicebat: Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Secundo docet delectabiliter respectu promissorum contra orbis volubilitatem, siue delectabilitatem, & de hoc dicitur: Aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum. Audiant reuerenter clerici, & prælati qui se discipulos Christi gloriantur, vnde Christiana doctrina sumat exordium: audiant diligenter religiosi, siue Euangelij professores quale sit Euangelicę perfectionis fundamentum. Beati, inquit, pauperes spiritu, & propter hoc paupertas quæ ab omnibus sæculariter viuentibus cum timore fugitur à viris perfectis cum honore, vel amore debet suscipi: eo quod tanquam primarium fundamentum Euangelicę doctrinæ in præsenti perficit & consummat, propter quod dicit: Beati pauperes spiritu: & tanquã perfectum complementum Christianæ vitæ in futuro magnificat, ideò subdit: Quoniam ipsorum est regnum cœlorũ. O sacratissima virtus, & omni laude dignissima paupertas, quis tibi valeat dignitas gratiarum laudes impendere, quæ solo tuo cõmercio terrenos & miseros homines ad tãtam honoris excellẽtiam extollit, vt eos hæredes regni cœlorum instituas: Exponitur tamẽ hoc verbum, Beati pauperes spiritu, dupliciter: Primò sui reputatione, & tunc pauperes spiritu sunt veri humiles, qui non habent inflatum spiritum, sed quasi nihil se in spiritualibus esse reputant. Vel secundo pauperes spiritu, id est, voluntariè non coactè, qui renũtiauerunt rebus mundanis, nõ coacti necessitate, sed ducti volũtate, vt amota auaritia, quæ est radix omnium malorũ, inseratur paupertas, quę est primariũ fundamentum omnis boni. Ratione huius veri documenti cõuenit Christo illud: Lex veritatis fuit in ore eius. Tertio docet efficaciter respectu operandorum contra corporis tepiditatem: propter quod dicitur in Psal. Docebit mites vias suas. Viæ Domini sunt bonę operationes, quas Christus in hoc mũdo corporaliter exercuit, quæ nomine viarum appellãtur, eo quod sicut per viam graditur homo ad propriã ciuitatem, sic per bonam operationem perducitur homo ad cœlestẽ patriam: has vias docet Dominus mitęs interius neminem despiciendo, & humiles exterius neminem offendendo iuxta suum testimonium: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Quando suo exemplo erudiuntur ad bene operandum: Nam omnis Christi actio est nostra instructio. Rogemus ergo Dominum, &c.

[margin: Psalm. 24. a; Psalm. 93. b; Matt. 5. a; 1. Tim. 6 b; Malach. 2. b; Psalm. 24. b; Matt. 11. d]

SERMO II.

O Stende mihi numisma census. Nũmus est anima, quã Dominus maximè in morte examinat, vt imaginẽ suam quærat. *Ostendite*, inquit. Considerandum autem, quod ostendere debet homo veritatem in prædicatione: iniquitatem in cõfessione: bonitatem in operatione: Dei imaginem in expiratione. De primo: Populũ meum docebunt, quid sit inter sanctum & pollutum, mundũ & immundum ostendens eis. Ecce doctores debent ostendere, quid licitum, quid illicitum, quid virtus, quid vitium, vt vitium vitetur ostensum. Ostendant

[margin: Matt. 22. b; Ezech. 44. f]

contra

contra vitium pœnam damnationis. Vnde Angelus, qui prędicatorem significat, dicit: Ostendat tibi damnationem meretricis magnæ, id est, peccatricis animæ. Itē vt virtus ostensa ametur, ostendam gloriam retributionis, quæ per fructus terræ promissionis significatur. Vnde de exploratoribus eiusdem terræ, per quos prædicatores significantur: Considerata terra, sumentes de fructibus eius, vt ostenderent vbertatem, intulerunt ad nos, atque dixerunt: Bona est terra, quā Dominus Deus noster daturus est nobis. De secundo: Dictum est decem leprosis: Ite ostēdite vos sacerdotibus. Ostendite non abscondite, sicut Adam, qui cùm peccauerat abscondit se, & eiectus est de paradiso, quidam enim negando, vel dimidiando, vel excusando, aut palliando in confessione se abscondunt. Qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Isidorus: Peccatum tuum proditum cito curatur: crimen autem tacendo ampliatur. Si ostendis tuam miseriam in confessione, ostendet Dominus suam misericordiam in remissione. Psalm. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, &c. Si autē non vis ostendere presbytero, ostenderis vniuersis in iudicio. Reuelabo pudenda tua, & ostendam gentibus nuditatem tuam, &c. De tertio: Quis sapiens, & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Semper debet homo aliquid virtutis ostendere, & boni exempli. Et certè vbi castitas, vbi fidelitas, vbi pietas, vbi patientia, vbi charitas, vbi aliqua virtus est, tempore debito se ostendit: etiam si necesse fuerit per sanguinem proprium, sicut Christus, & sancti martyres ostenderunt: Elephantis ostenderunt sanguinem, &c. Si adhuc non potes per sanguinem ostendere fidē per dilectionem, ostendas saltem per lacrymarum contritionē. August. Sciat se culpabiliter durum, qui deflet damna temporis, vel mortem amici, & dolorem peccati non ostendit lacrymis. Sed heu quidam bona virtutum non ad Dei glorificationem, sed ad sui commendationem ostendunt, sicut signatum est in Ezechia: Ostendit eis cellam aromatum, & argenti & auri, & odoramentorum, & vnguenti optimi, & omnes apothecas supellectilis suæ, & vniuersa, quæ inuenta sunt in thesauris suis, &c. Et heu quia melius sciunt ostendere nequitias, quàm virtutes: Rex mente effrenatus veniebat nequiorem se patre suo Iudæis ostensurus. Tales autem in inferno conqueruntur illud: Virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere. De quarto dicitur hic: *Ostendite mihi numisma census, &c.* Interlinearis: Nummum, qui pro censu soluitur, qui habebat imaginem Cæsaris. Nummus iste est anima ad imaginē Dei facta. August. Fecisti nos Domine, &c. Require supra in sermone: Inueni drachmam. Pro isto nummo Christus seruiuit plus quam triginta annis Deo. In morte diligenter hominis hunc nummum examinat, vtrum Dei an diaboli, vtrum claram an tenebrosam imaginem habeat. O felix, qui in morte bonum nummum ostendet: Dominus enim ostendet bonum præmium, bonum regnum. Ostendit illi regnum Dei. O infelix, qui sic malum nummum, malam animam ostendit, ostenderetur enim tunc tormentum per damnationem, quod iam diu ostensum est per conuersationem: Ostendam autem vobis, quem timeatis.

Apoc. 17. a — Deut. 1. d — Luc. 17. c — Gen. 2. b — Prou. 28. b — Psalm. 79. a — Num. 3. b — Iac. 3. c — 1. Mach. 6. d — Isa. 39. a — 2. Mach. 13. c — Sap. 5. c — Aug. lib. 1. confess. c. 1. tom. 1. — Sap. 10. b — Luc. 12. a

SERMO III.

Redditе ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Cæsar sollicitus sit pro se. Nos autē de iis, quę Deo reddere debemus. Videamus ergo quadruplicem redditionē. Exigit Deus à peccatoribus, primam in mundo, secundā in extremo, tertiam in iudicio, quartam in inferno. In mundo exigit sibi reddi dignam satisfactionē. In extremo suam imaginē. In iudicio rectā rationem. In inferno æternā luitionem. De primo dicitur, quòd cùm exegit Rex à quodā decem millia talēta, dixit ille: Patientiā habe in me, & omnia reddam tibi. In talento culpæ mortalis debitū significatur. In millenario est abundans numerositas. Decem ergo millia sunt decem mandatorum multipliciter transgressorum numerosa debita, quæ satisfaciendo reddere tenemini. O quot sunt, qui ad literā decē millia peccata cōmiserunt: Peccaui super numerum arenæ maris, &c. Quando autem reddenda sunt peccatorū debita docet nos Magdalena, quæ lacrymis reddidit, quidquid debuit, cuius culparū debita ad quingentos denarios Dominus expressit in parabola de duobus fœneratoribus. Si ergo Magdalena tot lacrymis reddidit quingentorū denariorum debita: quantis reddi deberent fletibus decē millia talenta: Isidorus: Esto tamen pronus ad lamenta. De secūdo dicitur hic: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, &c.* Glossa: Sicut Cæsar exigit impressionem suæ imaginis, ita Deus animā lumine vultus Dei insignitam. Hanc imaginem in denario animæ nos maximè oportet reddere in morte. Vnde Psalm. vbi legitur quàm pretiosa sit in conspectu Dei mors sanctorum eius, dicitur: Vota mea Domino reddam. Glossa: meipsum, qui sum imago. Imago enim Dei Deo reddenda est. Bene autem additur. In conspectu omnis populi, id est, omnium sanctorum, in quorum consortium reddere debemus animam. Vtrum autem denarius animæ sit falsus an non, tunc videbitur quandò de marsupio corporis extrahetur, &c. Si tunc non fuerit aureus, vel argenteus, sed cupreus, vel ferreus, conflabitur in igne gehennæ. Omnes istius stagnum & ferrum, & plumbū in medio fornacis, &c. De tertio: Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Quid erit de factis, vbi ratio reddetur de verbis otiosis? non solùm de verbis & operibus: sed etiam de inutilitate beneficiorū naturalium & corporalium, & spiritualium nobis collatorum rationem reddemus, quæ tanto seuerius exigetur, quanto diutius differetur, & quanto inutilius talenta Domini multo tempore detinentur. Post multum verò temporis venit Dominus illorum seruorum, & posuit rationem cum eis, &c. *& infra*: Inutilem seruū eiicite in tenebras exteriores. Qui ergo potentiā, qui scientiā, qui diuitias, vel aliud in talentū accepit, siue multum, siue parum acceperit, rationem in die iudicij reddet, tantùm quippe ab vnoq; nostrum venturus iudex exiget. De quarto: Esto consentiens aduersario tuo citò, dum es cum eo in via, ne fortè tradat te aduersarius tuus iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. Aduersarius est quilibet, cui per discordiam aduersaris. Huic cito consentire debes concordando. Bene dicit cito. Interlinearis: Nemo enim nouit quando de hac vita exeat. Via est præsens vita, qua ad patriam vel infernum pergimus. Iudex est Christus. Minister est diabolus. Carcer est infernus: Cōgregabuntur in congregatione vnius fascis in lacū, & claudentur ibi in carcere. Quadrans, dicit Glossa, sunt minuta peccata, quia nihil erit impunitum. Elige nunc peccator vbi post reddas debitum, an in mundo, vbi decem millia talenta dimittuntur, an in inferno, vbi neq; vnus quadrans dimittetur. Pater vtrunque in seruo nequam: cui primo totum dimittitur, posteà verò, quoniam non fuit consentiens aduersario suo, totum ab eo exigitur: Iratus Dominus tradidit eum tortoribus, id est, tartareis ministris, dicit Glossa.

Matt. 22. b — Matt. 18. d — 2. Par. 36. in orat. Man. — Luc. 7. f — Psalm. 115. a — Ezech. 22. d — Matt. 12. c — Matt. 25. b — Matt. 5. d — Isa. 24. d — Mat. 18. d

SERMO IV.

Cuius est imago, & super scriptio? O quàm timenda est quæstio hæc, quando in iudicio diligenter examinatur anima, cuius imaginem habeat, Dei an diaboli, Sed attende quòd imago Dei triplex est, videlicet naturalis spiritualis & æternalis. De primo: Faciamus hominem ad imaginem nostram. Hæc, sicut dicit Augustin. consistit in memoria, ratione & voluntate, per quę tria anima est imago Trinitatis. In hac Trinitate caput est

Matt. 22. b — Gen. 1. d

Iud.16.a est ratio, hoc caput misit Samson in sinum Dalilæ, & perdidit vires, & excæcatus est à Philistæis, id est, à dæmonibus. Dalila carnem vel sensualitatē significat, Marc.6.d ad quam dum caput rationis nimis inclinatur, à dæmonibus excæcatur. Huic hæc meretrix nimis insidiatur, sicut Herodias capiti Ioannis per filiam saltatricem, id est, per concupiscentiam lasciuientem. Venter huius imaginis est memoria, quę est receptaculum animæ. Psalmus: Conturbatus est in ira tua oculus meus: Psalm.30.b anima mea, & venter meus. Oculus est ratio, anima voluntas, venter memoria. In hoc ventre, non serpētes, non vermes vitiorum, sed Dominum portemus: Beatus Luc.11.d venter, &c. Pes huius imaginis est voluntas consentiens, vel dissentiens. August. Nemo in potestate habet quid ei in mente veniat: sed quòd Angelus posuit vnū Apoc.10.a pedem super mare, alterum super terram. Per mare, in Matt.8.d quo porci submerguntur, sicut dicitur: Mala vita significatur. Per terram, quæ fructum profert, bona vita. Pes irascibilis super mare mitti debet. Pes concupiscibilis super terram, vt vitiis irascamur, virtutes concu- 1.Cor.15.f piscamus. De secundo: Sicut portauimus imaginem terreni: sic portemus imaginem cœlestis. Nota quod Cæsarea, & regalis imago tribus perficitur, scilicet figura, colore, ornatu regali. Figura pertinet ad imaginem naturalem, de qua iam dictum est: coloratio ad spiritualem, insignia regalia ad æternalem. Videamus colorem Cant.5.c regis cœlestis, cuius imaginem portare debemus. Dilectus meus candidus, & rubicūdus, electus ex millibus. Caput eius aurum optimum: comæ eius sicut elatę palmarum: nigræ quasi coruus. Sed secundum hunc triplicem colorem debet imago Christiana Christo conformari. Bernard. Ad humanitatis eius imaginem oportet nos cōformari. Debemus ergo ad imitationem Christi candidi esse per puritatem in conuersatione. Rubicundi autem per charitatem, etiam si necesse fuerit in san- Thren.4.b guinis effusione. De vtroque colore dicitur: Candidiores Nazaræi eius. Item nigri debemus esse per humilitatem, semper nosmetipsos vilificando, & despiciendo. Sic enim quantum apud nos simus nigri, tantùm apud Deum simus formosi, &c. Aug. Tanto pretiosior eris apud Deum, quanto fueris ante oculos tuos despectior. Et certè Christus, hanc nigredinem habuit, quā- Apoc.6.d do propter nos humiliatus fuit: Sol factus est niger. Certè quanto est nigrior, tanto amabilior. Bernardus: Quanto minorem se fecit Dei filius in humilitate, tanto se maiorem exhibuit in bonitate, & quanto pro me 2.Cor.3.d vilior, tanto pro me charior. De tertio: Nos verè reuelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur, &c. Perfecta imago regis non esset is, qui insignia non haberet, ergo æterna claritate imago Dei plena consummatur, quando corona, vel amictu regali decoratur: hoc significatur in ornatu Apoc.12.a mulieris, de qua: Mulier amicta sole. Mulier hæc significat animam beatam, quæ gloriosa insignia regalia habet in regno: habet enim amictum solarem circa se: lunam sub pedibus suis, id est, infra se: coronam duodecim stellarum in capite super se. Primum est æternæ claritatis, secundum est æternæ sublimitatis, tertium est æternæ dignitatis insigne.

DOMINICA XXIII. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Matt.9.c OMINE, *filia mea modo defuncta est, sed veni impone manū super eam, & viuet.* Filia tua est anima tua defuncta per culpam, cui manus Christi imponitur per gratiā. Manus autem imponenda, id est, misericordiæ suæ gratia. Christi operatio facit quatuor in nobis. Purgat culpam, reparat naturam, cōfert gratiam

A præparat gloriam. De primo dicitur hic: *Filia mea modo, &c.* Huius filiæ suscitatio est animæ peccatricis iustificatio, circa quam tria hic significantur, videlicet culpæ propriæ recognitio, ibi: *Filia mea*, id est, anima mea, vtique non alterius. Quidam enim mortem culpæ suæ aliorū animabus imponent sicut signatum est: vbi vna meretricum dicit: Filius meus viuit, & filius tuus mortuus est. 3.Reg.3.d Itē festina conuersio, ibi: *Modo*, non dicit anno præterito, sed modo: Ne tardes conuerti ad Dominū, & Eccl.5.c ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Factus est repēte, Actor.2.d &c. Væ ergo illi, cuius anima non modo, sed ante annū, immò ante triginta, vel quadraginta annos defuncta est, & adhuc non petit eam suscitari. Quantis lacrymis, & orationū clamoribus suscitanda est anima mortua quadraginta annis, ex quo lacrymis & clamore Christi suscitatur Lazarus quatuor dies defunctus! Ioan.11.f B Item veniæ postulatio, ibi: *Impone manum, &c.* O virtus & gratia huius manus: Extendens Iesus manum tetigit Matt.8.a eum, dicens: Volo, mundare. De secundo: imposuit illi Luc.13.c manū, & confestim est erecta. Dicitur de muliere, quæ habebat spiritum infirmitatis decem, & octo annis, & erat inclinata, neque omnino poterat sursum aspicere. Mulier hæc est anima peccatrix. Sed nota quod ait Bernard. redituris ad patriā: Tria nobis necessaria sunt: velle, posse, nosse. Anima ergo peccatrix infirma est quoad posse, inclinata est quoad velle, sursum nō respicit quoad nosse. Vel infirma est quo ad spiritualia, inclinata quo ad corporalia, sursum non respicit quo ad terrena. Vel infirma est in opere. Psalm. Infirmata est in Psalm.30.b paupertate, &c. Inclinata est in affectione: Inclinata est Prou.2.d C ad mortem domus eius, &c. Sicut enim anima per virtutes erigitur Deo, ita turbatur per peccatum & inclinatur diabolo. Vnde dæmones dicunt ad animam: Incuruare, vt transeamus. Item sursum non respicit in intentione contra illud Psalm. Ad te leuaui oculos meos: Psalm.122.a Sapientis oculi in capite eius, id est, Christo. De tertio: Eccl.2.c Oblati sunt ei paruuli, vt manus eis imponeret, & oraret. Matt.19.b Interlinearis: Vt eis manu & voci benediceret. Ecce quibus benedictio gratię confertur, quia paruulis & humilibus. Nota ergo quòd humilibus datur licentia accedendi. Vnde ait: Sinite paruulos venire ad me: Sinite illam, &c. Ioan.12.b Glossa: Imponit paruulis manus, quando humilibus dat gratiam. Item fiducia perueniendi, vnde ait: Talium est regnum cœlorum. Item gratia perficiendi. D Vnde ait: Cùm imposuisset eis manus, &c. Nisi Matt.18.a conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Quo modo enim per paruum ostium intrare possumus, nisi parui fuerimus? Ostium cœli paruum humilitate est. Si sano capite voluerimus intrare, debemus caput dimittere. De quarto: Iterum imposuit manus super oculos eius, & cœpit Marc.8.c videre, & restitutus est, ita vt clarè videret omnia. Bis isti cæco Christus imposuit manus: primo & vidit obscurè, secundo & omnia clarè. In quo duplex illuminatio significatur: prima per fidem, secunda per spem: prima est gratiæ, secunda gloriæ, in qua anima omnia clarè videt. Igitur qui Creatoris sui charitatem vident, nihil in creatura agitur, quod videre non possint. Sed nota quòd hunc cæcum Dominus extra vicum duxit, & in oculos eius expuit, & manus ei imposuit, E in quo significatur quòd is, quem Christus. Et debet & extra mundanam societatem, & vanitatem eduxerit, sputo doctrinæ & sapientiæ linietur: cui manus virtutis & gratiæ imponitur, ille ad illuminationem æternam peruenire poterit.

SERMO II.

CVm *eiecta esset turba, intrauit Iesus, & tenuit manum eius, & dicit: Puella surge.* Matt.9.b In his verbis quatuor cōsideranda occurrunt. Turba eiicitur, Iesus ingreditur, manus puellæ tenetur, surgere iubetur. Significatur in his quatuor necessaria ad salutem, scilicet vt impe-

dimentum

dimentum salutis euitetur, vt efficaciter de salute cogitetur, vt voluntas per gratiam ad salutem adiuuetur, vt à peccato anima in salutem iustificetur. Primum significatur ibi: *Cum eiecta esset turba.* Turba malę societatis, quæ sæpe salutem impedit: Non sequeris turbam ad faciendum malum. Item nota quòd relinquere hãc turbam valet ad remissionem peccatorũ. Vnde hic: Eiecta turba, puella, id est, anima suscitatur. Item ad immissionem donorum: Apprehens eum de turba seorsum, misit digitos, id est, dona Spiritus sancti in auriculas eius. Item ad contemplationem diuinorum. Vnde Zachæus quia non poterat Iesum videre præ turba. &c. Certè si non eiicis a te turbam malorum in mundo, non peruenies ad turbam beatorum in cœlo. De qua turba: Vidi turbam magnam, &c. Isidorus: Qui supernam patriam desiderant, non solùm malorum mores, sed & consortia fugiant. Secundum significatur cùm dicitur: *Intrauit.* Cum enim homo magnitudinẽ suppliciorum, & præmiorum æternorũ pensãdo de salute animæ suæ efficaciter cogitat, tunc Iesus, qui interpretatur salus, domum mentis per gratiam præuenientem intrat. Intrat autem ad suscitandum, ad defensandum, ad conuiuandum. Intrat ad suscitandum in iustificatione, sicut hic significatur. Libenter Iesus intrat in domum mentis, in qua mortuus plangitur. Plange ergo mortem animæ tuæ: Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum. Bernard. Si non plangis, planè non sentis animæ tuæ vulnera, conscientiæ læsionem. Intrat ad defensandum in tentatione: Intrauit in animam serui Dei, & stetit contra reges horrendos, id est, contra dæmones, qui regnãt in peruersis. Vnde de satana dicitur: Ipse enim est Rex super omnes filios superbiæ. Item ad conuiuandũ: Ecce sto ad ostium, & pulso. Melius certè nobis est intrare Dominũ, quam dæmonium, sicut satanas intrauit Iudã: Et post buccellam introiuit in eum satanas. Vterq; tamen ad ostium pulsat, libenter intrat. Vtique autem non est aperiendum. Aug. Claudatur diabolo, & aperiatur Christo. Tertium significatur cum dicitur: *Tenuit manum eius.* Sicut enim Iesus intrat domum per gratiam præuenientem, ita tenet manum per gratiam subsequentem. Manum vtramque Dominus tenet, dum efficaciter bene operandi virtutem præbet. Quo modo, enim homo surget aut quid boni ageret, nisi sic Dominus manum teneret? August. Sine Deo operante, vt velimus, sine cooperante vt possimus, ad pietatis opera nil valemus. Et nota quòd Deus bonis manum tenet ad surgendum, ad deducendum & ad sumendum. Tenet Dominus manum hominis ad suscitandum eum de culpa, sicut hic significatur: tenet Dominus suscitando, vt teneas amando Dominum. Tenui illum nec dimittã. Tene ergo Dominum in te per amorem & timorem: Tene te in Domino per amorem: Si nõ in timore Domini tenueris te instãter, citò subuertetur domus tua. Item ad deducendum in gratia. Psalm. Manus tua deducet me de virtute in virtutem, & tenebit me dextera sinistra tinebit te Domin⁹ per timorẽ, dextera per amorem: Læua eius sub capite meo, &c. Item ad suscipiendũ in gloria. Psalm. Tenuisti manum dexteram meam. Et in voce tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Certè quem Dominus non tenebit ad gloriam, diabolus eum tenebit ad gehennam: Tenebitur planta eius laqueo, sc. inuidiæ, auaritiæ & aliorum vitiorum. Quartum ostenditur, cùm subiungitur: *Puella surge.* Puella est anima vel voluntas, quæ in iustificatione surgit à morte culpæ: Surge qui dormis, & exurge à mortuis. O anima mortua vita tibi fertur, cùm dicitur: *Surge.* Verè enim surgis à morte culpæ. Augustinus: Quibus in hoc sæculo vita offertur, & nolunt eam recipere: in inferno quærent mortem, & non inuenient. Et nota quòd surgere debet homo à peccato voluntatis, à peccato actionis, à peccato consuetudinis. Et hoc per tres mortuos significatur de quibus require supra in sermone, *Resedit qui erat.*

Exod. 32. a
Matt. 7. d
Luc. 19. a
Apoc. 7. b
Ier. 6. g
Sap. 10. e
Iob 41. d
Apoc. 3. d
Ioan. 13. c
Cant. 3. b
Eccl. 27. a
Psalm. 138. b
Cant. 2. b
Psalm. 72. b
Iob 18. b
Ephes. 5. c

SERMO III.

A

Confide filia, fides tua te saluam fecit. Quia consuetudo boni medici est ad confortationem infirmi acceptatæ medicinæ efficaciam multipliciter extollendo prædicere. Hinc est quòd Dominus noster Iesus Christus medicus corporum, & animarum ad confortationem illius mulieris infirmæ appetentis ab ipso saluari, dignatus est efficaciam spiritualis medicinæ, scilic. fidei curantis omnem languorem vtiliter præostendere, cùm dicit in verbo proposito: *Confide filia, &c.* Vbi primo notatur diuina dignatio gratuitæ adoptionis, cùm dicit: *Filia.* Secundò pia compassio virtuosæ animationis, cùm addit: *Confide.* Tertiò necessaria instructio suæ curationis, cùm subiungitur: *Fides tua te saluam fecit.* Matt. 9. a

B

Dicit ergo: *Filia.* Vbi primo notatur diuina dignatio gratuitæ adoptionis: dignatur enim Dominus adoptare quamlibet animam in filiam propter tria. Ratione quorum habet assimilari beatæ Trinitati. Et primum est splendor cœlestis intelligentię. Secundum est decor castitatis, & munditiæ. Tertium est timor humilitatis, & reuerentiæ. Primò adoptat Deus animam in filiam propter splendorem cœlestis intelligentiæ. Vnde dicitur in Psalmo: Audi filia, & vide & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & cõcupiscit Rex decorẽ tuum. Loquitur propheta in persona patris æterni cuilibet animæ in eius nomine credenti, cùm dicit: *Filia*, per adoptionis beneuolentiam. Audi, per mansuetudinis reuerentiam, & vide per cordis intelligentiam, & inclina aurem tuam, per operis diligentiam: & obliuiscere populum tuum, id est, carnales parentes, maximè quando sunt in via Dei parentes cõtrarij, & domum patris tui, temporalis opulentiæ & merito: quia ista duo, scilicet inordinatus amor carnaliũ parentum, & deordinatus ardor temporalium rerum, consueuerunt elongare animam à Deo, quia sine dubio tunc Christus Rex per honoris excellentiam cõcupiscet per acceptionis complacentiam decorẽ tuum, quod est per fidei formatæ refulgentiam. O deifica virtus fidei, & omni acceptione digna, certè quibus te laudibus efferam nescio. Tu enim pro certo es, qui indignos seruos in tantũ excessiuè exaltas, vt Dei filios efficias, iuxta illud: Dedit eis potestatẽ filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Secundò adoptat Deus animã in filiam propter decorẽ castitatis & munditiæ, & de hoc dicitur in Psal. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus in fimbriis aureis circumamicta varietate, quasi dicat: Omnis gloria, id est, perfecta gloria per virtutis essentiam, non vana per pompositatis iactantiã cuilibet animæ Christianæ, quæ est filia Regis æterni, debet esse non deformis respectu generositatis carnalis, aut pulchritudinis temporalis, vel ornatus exterioris, sed ab intus per cordis ordinationem perfectam, in fimbriis aureis, quantũ ad triplicem virtutem Theologicam: fidei scil. in credendo veraciter, spei in expectando firmiter: & charitatis in diligendo feruenter. Et bene virtutes Theologicæ fimbriis aureis assimilantur: quia sicut illę sunt in perfectũ ornamentum totius vestimenti materialis, sic illæ virtutes sunt ornamentũ, & complementum cuiuslibet virtutis, siue indumẽti spiritualis. Circumamicta varietatibus, quantum ad virtutum Cardinaliũ quadriformem differentiam, scilicet prudentiæ in eligendo vera. Iustitiæ in operando bona. Temperantiæ in moderando suauia. Et fortitudinis in sustinendo mala. Tertiò adoptat Deus animam in filiã propter timorem humilitatis, & reuerentiæ. Vnde dicitur: Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia principis! Iste princeps regum terræ est Christus Iesus: filia dicitur quælibet anima propter timorem humilitatis, & subiacentiæ, pedes autem eius sunt potentia intellectiua, animatiua, & operatiua. scilicet gressus dicuntur cogitationes, affectiones, & operationes, quibus animus graditur, & procedit: postremo per

C

D

E

Deus propter tria adoptat animum in filium.
Psalm. 44. c
Ioan. 1. b
Psalm. 44. c
Cant. 7. a

calceamenta, quæ fiunt de pellibus morticinis intelliguntur exempla sanctorum, quæ dormierunt. Vnde tunc dicuntur pulchri gressus cuiuslibet animę in calceamentis, quando quasi calceata, & informata exemplis sanctorum prouocatur ad piè cogitandum, rectè loquendum, & bene operandum, & talibus itineribus peruenitur ad salutem, dicit igitur: *Filia*.

A

Sequitur: *Confide*. Vbi secundo notatur pia compassio virtuosæ animationis ex pietate compassionis: animabat enim istam Dominus noster Iesus Christus dicendo ei: *Confide*. Primò, scilicet in filij sapientia, vt illumineris ab errore infidelitatis, & ignorantiæ. Secundò in Spiritus sancti clementia, vt purgeris à fœtore deformitatis culpæ. Tertiò in patris potentia, vt saneris à languore pœnalitatis miseriæ. Et hæc tria necessario se habent per ordinem. Nam nullus sanatur ab infirmitate pœnæ, nisi primo illuminetur ab infidelitate ignorantiæ, & secundo purgatur à fœditate culpæ. Primò ergo dicit: *Confide*, in filij sapientia, vt illumineris ab infidelitatis errore, & ignorantiæ. Et de hoc dicitur: Qui confidunt in illum intelligent veritatem, & fideles in dilectione acquiescent illi, inquit Spiritus sanctus. Qui confidunt in illum, scilicet Deum, per spei fiduciam in expectando certitudinaliter. Intelligent veritatem per fidei luculentiam in credendo fideliter, & fideles in dilectione, per charitatis beneuolentiam in amando finaliter, acquiescent illi, per operis efficaciam seruiendo liberaliter, quoniam donum, & pax est electis Dei, per remunerationis abundantiam in recipiendo delectabiliter: huic conuenit quod dicebat Psalmus. Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem. Secundò: *Confide*, in Spiritus sancti clementia, vt purgeris à fœtore deformitatis culpæ. Vnde dicitur: Confidens in Domino, quia qui incepit in vobis opus bonum perficiet, vsque in diem Iesu Christi, quasi dicat Apostolus: Non diffido intuitu meæ fragilitatis, immò confido in Domino consideratione diuinæ virtutis: quia qui incepit in nobis bonum propositum per inspirationem gratiæ præuenientis, opus bonum perficiet, per remotionem culpæ inficientis, ratione cuius nullum opus est bonum in genere gratuiti, nec remuneratione dignum in conspectu Dei. Perficiet vsque in diem Iesu Christi, per adiutorium gratiæ subsequentis. Vnde tanta est humana fragilitas, quòd nequaquam potest per se exire in aliquod bonū opus meritorium, nisi gratia humana vota inspiret præueniendo, & prosequatur adiuuando. Tertiò, *Confide* in patris potentia vt saneris à languore pœnalitatis miseriæ. Et de hoc potest accipi illud Psalm. Ad te Domine leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam. Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuersi, qui sustinent te, non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes superuacuè. Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Inquit propheta: Ad te Domine leuaui animam meam, per mentis deuotionem. Deus meus in te confido: quantum ad petitionis exauditionem, non erubescam, per subuentionis denegationem. Neque irrideant me inimici mei, id est, dæmones per impatientiæ furentis demonstrationem: etenim vniuersi qui sustinent te, per tribulationis tolerationem, non confundentur, per desperationis illaqueationem: immò confundentur per tentationis superationem. Omnes dæmones iniqua agentes superuacuè per suggestionis immissionem. Vnde Ambros. Dæmonum infestatio velut latronum obsidet multitudo, qui per omnes vias supplantatores inuisi animarum laqueos tendunt. Diabolus nititur reuocare quasi tendendo laqueum à posteriori, voluptatem præteritam ad mentem reducendo. Nititur etiam impedire quasi tendendo laqueum ab anteriori, futurorum prosperitatem, & delectabilitatem promittendo. Nititur inficere tendendo laqueum à dexteris vanitatem mundi offerendo. Nititur etiam capere tendendo laqueum à sinistris, austeritatem pœnitentiæ ostendendo, vt in his omnibus tanquam per laqueos capiat, quos laqueos potest anima euadere, cum se tota deuotione ad Deum conuertit ore humiliter supplicando. Vias tuas diuinorum præceptorum, Domine, qui es veritas demonstra mihi per septiformis sapientiæ donationem, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. Et semitas tuas, tam consiliorum, quàm exemplorum edoce me per multiformis gratiæ infusionem. Vnde Gregorius: Nisi misericos Deus nostris viribus tentamenta modificet, nullus est qui malignorum insidias euitare possit. Dicit ergo: *filia confide*.

Sap. 5. b — Psalm. 124. a — Phil. 1. a — Psalm. 24. a — Dæmonum infestatio. — Sap. 9. b

Sequitur tertio: *fides tua te saluam fecit*, vbi notatur necessaria instructio suæ curationis. Ad hoc autem vt aliquis saluetur, instruitur vt necessario fides sua sit. Primò solida in credendo vera fideliter. Secundo deuota in expectando promissa certitudinaliter. Tertio magna in operando ardua viriliter. Primo debet esse fides solida in credendo vera fideliter. Et de hoc dicitur: Nihil discreuit inter nos, & illos fide purificans corda eorum, quasi dicat Apostolus: Non est acceptio apud Deum, & hoc est, nihil discreuit, id est, nullam distinctionem fecit inter nos Iudæos, & illos Gentiles, immo purificat corda omnium credentium ab omni tenebrositate infidelitatis, & deformitate vitiositatis, & hoc fide, scilicet formatæ credulitatis, quę operatur per dilectionem: quia non est distinctio Iudæi, & Gręci, sed in omnibus beneplacitum est illi. Vnde Gregorius super illud: Qui irrigat aquis vniuersa, ex omni genere hominum ad suam cognitionem vocat Spiritus sancti gratia. Cùm diuites sibi subiicit, pauperes non repellit: cùm fortes humiliat, ad se venire debiles non recusat: cùm nobiles colligit, simul ignobiles apprehendit: cùm sapientes suscipit, imperitorum stultitiam non contemnit. Secundo debet esse fides deuota in expectando promissa certitudinaliter. Vnde dicitur: Est autem fides substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Dicitur fides substantia rerum sperandarum, sicut fundamentum ratione suæ fortitudinis, sustentat fabricam materialem: sic in fidei substantia, & soliditate collocatur, & sustentatur ædificium spirituale, & quemadmodum corpus non potest sustentari sine anima, quantum ad esse naturæ, ita nec anima sine fide, quantum ad esse gratiæ: quoniam sine fide impossibile est placere Deo. Et propter hoc dicitur: Iustus meus ex fide viuit. Et propter hoc fides dicitur substantia, siue hypostasis: quia ratione suæ soliditatis sustentat, & ratione suæ virtuositatis conseruat. Dicitur nihilominus fides argumentum non apparentium: quia sicut argumentum arguit mentem, & illuminat ad hoc, vt homo consentiat probatæ conclusioni, ita fides illuminat mentem ad assentiendum in omnibus primæ veritati: Vnde sicut mens dirigitur per argumentum, & caput per oculum: ita anima per fidei habitum. Ideo dicitur: Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Vnde sancti vicerunt regna cœlestia, per fidem confirmantem affectum in passionis, siue tribulationis toleratione, & merito quia per multas tribulationes oportet nos intrare regnum Dei, & operati sunt iustitiam, per fidem calcantem mundum terreneitatis despectione. Nisi enim terrena substantia despiciatur, nunquam iustitiam operatur. Vnde: Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Et Augustinus dicit: Qui veram fidem habet de Christo: non quærit in his miseriis fieri diues. Insuper adepti sunt repromissiones per fidem remunerantem deiformitatis gloriæ assimilationem. Rogemus, &c.

Fides qualis debeat esse. — Act. 15. b — Rom. 10. c — Iob 5. b — Greg. lib. 6 Moral. in cap. 5. Iob cap. 8. in fin. — Hebr. 11. a — Ibidem. a — Abac. 2. a — Hebr. 11. f — Act. 14. d — Ioan. 4. a

DOMINICA XXIV. POST PENTECOSTEN.

SERMO I.

Matt.24.a CVM *videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta.* Christus volens ostendere finem mundi, ad hoc vt peccatores se præpararent, & essent parati ad diem iudicij. Ideò dicit: *Cùm videritis abominationem, &c.* In quo verbo duo notantur, Primò signorum abominationum damnabilitas, ibi: *Cùm videritis.* Secundò huiusmodi signorum certa infallibilitas, ibi: *Quæ dicta sunt à Daniele,* qui mentiri non potest. Vnde secundùm dictum sapientis: Ira Dei super peccatores respicit. Vnde sicut Christus per duodecim Apostolos faciendo signa, & prodigia totum mundum conuertit & illuminauit: sic Antichristus duodecim signa in duodecim mores gentium ponet: vt quasi totum mundū peruertat, & illa signa in hominibus apparebūt ante eius aduentum, & in hoc finem mundum cognoscemus. Primum signum siue prima abominatio erit, quādo senes erunt fatui, & sine prudentia. Secundum quando Christiani erunt sine fide. Tertium quando populus erit sine dilectione. Quartum quando diuites erunt sine misericordia. contra istos clamat scriptura iustitiā. Primum signum, siue prima abominatio erit, quando senes erunt sine prudentia: nam antiquitus senes erant magnæ sapientiæ, & magni consilij, vt ait sapiens: In antiquis est sapientia. Sed modo vide & senes considera: hodie non est in eis consilium, nec prudentia, nec patientia, nec pudicitia, sed deteriores quasi in omnibus sunt, quàm iuuenes, & ideò ait de eis Daniel: Egressa est iniquitas à senibus, qui videbantur regere populum, & erant iudices: quia alij non ponebantur iudices in tempore illo, & ideò flebat sapiens, & dicebat: Vanissimum sub sole est senem fatuum, & insensatum: Et isti similes sunt, & dici possunt illis, de quibus ait Ezechiel de senibus, qui tenebant dorsum contra templum Domini. Hodie multi tenēt dorsum contra templum: quia sunt senes queruli, tristes, impatientes, acediosi, tenaces, auari, laudant antiquos, spernunt modernos. Et quanto magis appropinquant ad mortem, tanto magis ardentiores sunt in congregando: quod est contra rationem: nec etiam curant de mortuis parentibus, cùm habent eos breuiter sequi, nec etiam viuis pauperibus.

Eccli.5.b | Dan.13.a | Eccli.25.a

Secundum signum siue abominatio erit, quando Christiani erunt sine fide. Nam omnibus virtutibus fides est nobilior, & magis necessaria: quia sine fide impossibile est saluari. Et ideò sancti antiquitus faciebant multa miracula, quia populus erat bene fidelis. Vnde Christus dicebat: Si habueritis fidem, dicetis huic monti: transfer te in mare, & fiet. Quapropter sancti mortem sustinebant sicut martyres, & mortuos suscitabant, & etiam omnes ægritudines sanabant: sed modo Christiani sunt deterioris conditionis, quàm infideles, qui dum ore confitentur, factis negant, nam per eos Deus contemnitur in sacramentis: etiam vituperatur, blasphematur: præcepta non custodiunt, legem Dei contemnunt, vadunt ad diuinos: faciunt experimenta, inuocant dæmones, & eis sacrificant, obseruant dies, timent auguria, &, vt dixi, timent Deum verbis, factis vero negant: & certè dæmones credunt, & contremiscunt, & tales dicunt se Christianos, & non sunt. Tales sunt similes noctuæ, quæ oculos habet, & tamen de die non videt, sed quare? quia obscurantur à magno lumine: sic est de quibusdam Christianis, qui oculos habent fidei, sed malitia excæcauit eos. Et de talibus ait Psalmus: Oculos habent, & non videbunt. Hic est oculus interior quē coruus infernalis conatur eruere: sicut coruus oculum animalis debilis, vt interficiat, & comedat. August. Fides est radix omnium virtutum, quæ si euelletur, cæteræ virtutes arescunt.

Matt.21.b | Psalm.113.b | Aug. ser. de temp.38. tom.10.

Tertium signum erit, quando populus erit sine pace, & dilectione. Nam antiquitus se mutuo diligebāt, non solùm vicini vnius cameræ, vel vnius villæ, sed etiam vnius prouinciæ, vel linguæ, & quasi fratres in omnibus se habebant, sed modo est totum oppositum: quia charitas refrigescit, & inualuit rancor, & mala voluntas. Contra tales ait Sapiens: Proximo suo pauper odiosus erit, amici vero diuitum multi: immò est plus quòd filius non diligit patrem, nec filia matrem, & sic de singulis, quo modo vnus contra alium accusando iniuriis: decipiendo in mercaturis spolia cùm vsuris: defamando cum mendaciis: scandalizando cum iniuriis, & hic ali quando facit lingua tertia, quia vt dicit Sapiens: Multos commouit, & hoc est signum aduentus Antichristi secundùm verbum Christi in Euangelio: Surget gens contra gentem, & regnum aduersus regnum.

Prou.14.c | Eccl.28.c | Luc.21.c

Quartum signum erit, siue abominatio, quando diuites erunt sine misericordia. Nā antiquitus diuites erant pij, misericordes, modesti, patientes & humiles, in aduersis patientes. Exemplū de Dauid, Salomone, de Iob, & de aliis multis, quo modo pauperes iuuabant, quo modo se humiliabāt, sua distribuebāt, aliena non rapiebant. Sed modo vide, & considera peruersitatē hominū diuitum, quo modo sunt auari, raptores, superbi sine misericordia, sine fide vsurarij, permittunt mori fame vicinos suos de his, quæ dant canibus & porcis, sicut habetis exemplum de diuite, & Lazaro, & non solùm dant nec dare volūt, sed multis modis eis auferunt, vt patet in vsurariis: interdū sub specie pietatis, & misericordiæ si videant domum, ouem, bouē, terram, vineam, vel aliam possessionem desiderabilem pauperi vicino quasi cōpatiendo inuitant eum, quòd accipiat bladum, vinum, pannos, vel pecuniā, & non dormiunt donec illa possessione eum spoliauerint. Nota de illo Lupo, & de Raynardo, vel de vsurario, vel de illo, qui cum accipiebat, habebat oculos lippos. Item de filiis Amon quo modo vituperauerunt nuntios suos, quos miserat Dauid, truncātes eorum habitus, & radentes dimidiā barbam eorum. Amon interpretatur populus iniquus, vel inutilis: tales sunt hodie diuites, propter eorum auaritiā radunt pauperes, & eos scandalizant, quos ille verus Dauid, id est, Christus misit ad consulendum de morte sua, & de paupertate sua vituperant blasphemiis, spoliant cum vsuris, & radunt barbam eorum, priuando beneficiis, respicite mundum si per auaritiā perditur, & hoc omnes status mundi: ideò Dominus maledicit diuitibus dicens: Væ vobis diuitibus, qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis, quæ erit merces vestra, quā quod aufertur à vobis regnum Dei, quia aliis vos aufertis eorum possessiones. Hic nota de procuratoribus, & aduocatis, de vsurariis quo modo spoliant pauperes, contra istos prophetauit Abdias, dicens: Sicut fecisti fiet tibi, & retributionem tuam conuertet in caput tuum, quasi dicat: sicut non fecisti misericordiā, sic nec fiet tibi: & sicut sudorem, & sanguinē aliorum bibisti, ita dæmones facient in inferno de te. Propter istos senes fatuos Christianos sine fide, populos sine dilectione, diuites sine misericordia dicit Propheta: Ne offeratis vltra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi: Neomeniam, & Kalendas vestras non ferā: & ideò cum multiplicaueritis orationem non exaudiā: manus enim vestræ plenæ sunt sanguine, ideò audiuit ille de Euangelio: Nonne oportuit & te misereri conserui tui? &c. Et ille alius qui guttā aquæ non impetrauit, quia pauperi eleemosynam negauit, & de talibus dicit Psalmus: Ecce ipsi peccatores obtinuerunt diuitias, & dixi: ergo sine causa iustificaui cor meum. Et sequitur: Quo modo facti sunt in desolationem subitò defecerunt, perierunt propter iniquitates suas.

Exemplum | 2.Reg.10.b | Isa.5.b | Abd.1.c | Isa.1.b | Matt.18.d Luc.19.c | Psalm.72.b

Quatuor alia signa, siue abominationes inuenio. Primum signum erit, quando iuuenes erunt sine reuerentia.

rentia. Secundum signum quando erunt pauperes sine humilitate. Tertium signum quando mulieres erunt A sine verecundia. Quartum signum erit quando matrimonium erit sine continentia. Dico quòd primum signum abominationis Antichristi erit, quando iuuenes erunt sine reuerentia & timore, & maximè parentum. Nam solebant esse iuuenes in timore parentum vsque ad quinquagesimum quintum annũ, & eis in omnibus obediebant: erant verecundi, seruabant munditiam per magnum tempus, & cum reuerentia inter maiores, & alios loquebantur: sed modo est totum oppositum, sunt inobedientes parentibus, & aliis sine reuerentia sunt, ante tempus immundi, & quod deficit de ętate supplet malitia. Sed secundùm doctores peccata, quæ committuntur ante septimum annum, imputantur parentibus, quia eos male nutriunt: hinc euadunt sine reuerẽtia loquentes, blasphematores, murmuratores, diffamatores. Contra tales clamat Abacuc propheta, dicẽs: Vsquequo Domine clamabo, & non exaudies: quare non respicis contẽptores te? Quare contra eos non facis vindictam? propter hoc lacerata est lex, & tales male viuunt, & damnantur, sicut dicit Gregorius de illo puero quinq; annorum qui blasphemus erat, & dæmon eum de manibus patris deportauit, vel de tribus iuuenibus Italiæ cũ massa defuncti. Secundũ signũ erit Antichristi, quando pauperes erunt sine humilitate: sed humiles esse debent, & esse consueuerunt, quia nutriuntur de bonis aliorũ, & eorum humilitas debet ostendi in opere, & sermone iuxta illud: Cùm obsecratione loquitur pauper, diues affabitur rigidè: sed modo considera, & vide pauperes quo modo sunt superbi, bilingues, detractores, murmuratores, derisores, latrones, blasphematores, dæmones imitantes, opus falsificantes, malitiosi & saturati, otiosi, malè respondentes, mendaces, & hoc est signum Antichristi certè sic, & dubito quòd non tardabit. Ait sapiens: Tria sunt quæ odit Dominus, superbũ pauperem, diuitem mendacem, senem fatuum. Tertium signum Antichristi erit, quando mulieres erunt sine verecundia. Nam mulieres antiquitus consueuerũt habere mirabilem honestatem, & munditiam intantũ quòd legimus quòd erant duę mulieres, vna publicè tenebat hospitium, & alia stabat in via, sed modo videatis si sint plures quàm duæ vbi est honestas earum, eam totaliter amiserunt: vide vias, vallatos campos, vineas, hortos, plateas, vicos, domos, si de bonis, scilicet de vestibus, in conspectibus, in colloquiis suis, si in istis ostendunt honestatem, certè non, immò ita parum verecundatur ire D ad malum sicut ad Ecclesiam. Quare de talibus prophetauit dicens: Sume tibi vxorem fornicariam, significãs quòd ita esset futurum, & voca nomẽ eius Israel, quod interpretatur visitatio: quia super tales visitabit Dominus visitatione terribili; de verecundia virorum vel mulierũ, de vacca rasa, & semonstrata. Quartum signũ erit quando matrimonium erit sine continentia. Nam matrimonium est status dignissimus: quare? quia in paradiso terrestri, & à Deo institutus & priusquam alij ordines, & etiam sunt ibi tria bona, scil. honor amor, & fidelitas. Debet esse ibi amor propter vnionem, quã posuit ibi Dominus, propter hoc ipse dixit: Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ: certum est quòd super omnes amores amor patris, & matris est magis naturalis, & tamen Deus præponit amorem coniugalem, quare? credo quod grauissimè peccãt E illi, qui inter eos ponunt discordiam, & id est, si mulier prouocat virum, & vir mulierem. Item est ibi honor, & ideo erat scriptum in lege, vt si quis percuteret pręgnantem, stringebatur ad magnam pœnã. In quo patet quod multum sunt puniendi illi, qui suas percutiunt mulieres, nisi fortè si non seruarent fidem promissam. Item est ibi summa fidelitas ad istud seruandum: statutum enim erat in lege quod mulieres, & viri adulterãtes debebant lapidari, certè multi lapidarentur hodie, & etiam dubito quod deficerent lapidatores, erat etiam antiquitùs quod vnus prouocabat alium ad bonum, vt habetur de multis, qui ieiunabant, orabant, temporibus continebant, in pace & concordia viuebant, sed modo quid est matrimonium, iam est horrendum audire & videre: quia ibi non est aliqua continentia, & quasi possem dicere (non dico quod sit) prostibulum priuatum, siue secretum quàm matrimonium, causa quia sine cõtinentia, sine deuotione, sine oratione. Rectè sunt sicut ait Psalmus: Sicut equus & mulus, &c. & ibi multi committunt peccata mortalia, & propter hoc multi generant filios proteruos, & inobedientes, infirmos & leprosos, excepta Dei offensa: quare contra iuuenes sine reuerentia, pauperes superbos, mulieres sine verecundia, matrimonium sine continentia prophetauit Psalmus: Immolauerunt dæmoniis, & non Deo: & sequitur: Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est, quia prouocauerunt eum filij, & filiæ.

Peccata puerilia ante septimum annum à parentibus imputantur. *Abac. 1. a* *Greg. lib. 4. Dial. cap. 18.* *Prou. 18. d* *Eccl. 25. a* *Osea 1. a* *Gen. 2. d* *Deut. 21. e* *Psalm. 3. c* *Psalm. 105. f*

B Alia quatuor signa pessima erunt Antichristi aduentus, scil. quando clerici erunt sine honestate, & sanctitate. Religiosi sine veritate, & austeritate. Prælati sine sollicitudine regiminis, & pietate. Domini terrarũ sine more subditorum, sine misericordia & liberalitate. Primum signum erit quando clerici erunt sine honestate, & sanctitate. Nam secundùm Apostolum ipsi clerici sunt, & esse debent genus electum, regale sacerdotium, & cum ex hoc, quia antiquitus erat in eis mirabilis sanctitas, honestas, & puritas, & in signũ huius vngebãtur in mollicula auriculæ, & in pollice manus, & pedis ad significandũ quod illi, qui seruiunt Deo, debẽt in omnibus sensibus esse vncti vnctione Spiritus sancti, & ideo modo vnguntur chrismate: sed modo vbi est eorũ sanctitas, & honestas? bene curiosi in omnib⁹ factis suis platearij, fabulatores, habẽt arma ad nocẽdũ sicut prędones incõtinẽtes visitatores generosi, & simoniaci, & multa mala reperiũtur in eis plus quã in laicis, C ante erãt misericordes, veraces, humiles in verbis, & factis casti, & veri pastores, sed modo facti sunt sacerdotes Bel. Bel interpretatur vetustas, vel domicilium vetustatis, contra istos dicit Malachias propheta: Ad vos sacerdotes, qui despicitis nomen meũ, & dixistis: in quo despeximus nomen tuum? Offertis panẽ pollutũ super altare meum, &c. non est voluntas mea in vobis, & munus non suscipiã de manu vestra. Secundũ signum erit quando religiosi erunt sine veritate, & austeritate, & abstinentia. Antiquitus erant multũ orantes, mundum fugiẽtes, pœnitentiã facientes, herbas crudas comedẽtes, peccata sua, & aliorum plorantes, & ideo gentes eis adhærebant, sua eis dabãt sicut patet in multis religiosis, qui plures habẽt quã reges, & nobiles, sed totũ hodie reperitur oppositũ vbi sunt lacrymæ, vigilię, abstinentiæ, disciplinæ, vbi honestas, vbi explanatio, vbi visiones Angelorum, quanta abominatio hodie est: quia sunt mundũ sequẽtes, negociatores sine oratione, & deuotione, multa fercula inquirentes splendidius volunt comedere, bibere, dormire & induere quã multi nobiles & potentes, & curiosi sicut mulieres, tales nõ sunt religiosi, sed sepulchra dealbata. De istis dicitur: Cùm ingressurus eris terrã, quam Dñs daturus est tibi, caue ne imitari velis abominationes illarũ gentiũ, quas eiiciet Dñs à facie tua, sed de religiosis pauperib⁹, qui in fine mũdi dati sunt mundo, qui cũ maximo feruore venerunt, quorũ institutores fuerũt mundi cõtemptores, diuitias & honores contẽnentes, parcè comedentes & bibentes, multũ orantes, multum flentes, familiaritates sęculariũ fugientes, humiles, benigni, mites, pacifici, sed modo est totum oppositũ: pauperes religiosi currunt ad negotia sæcularia ad dominos terrarũ, & quasi cursores facti sunt, fugiunt Ecclesiã & suos conuentus, superbi sunt indignãtis naturę, adulantur magnatibus, diligunt & honorant diuites, & pauperes vilipendunt, procurant sibi honores, & prælationes, & mensas opulentas sequuntur. Contra istos prophetatum est: Ponite corda vestra super vias, seminastis multum, & parum intulistis: & qui merces congregat, misit eas in saccum, sic & isti religiosi. Tertium signum Antichristi erit, quando

1. Petr. 2. b *Malach. 1. b* *Deut. 12. d* *Aggai 1. d*

quando prælati erunt sine sollicitudine regiminis, & A pietate & cura pastorali. Nam consueuerunt esse vigiles super subditorum negotiis spiritualiter, & temporaliter, defendebant viduas pupillas, pauperes nutriebant, & tanquam veri patres de eis curabant, & eos defendebant, in orationibus vigilabant, multum abstinebant, vsurarios & malefactores excommunicabant. Sed nunc est quasi totum oppositum, vbi sunt eorum orationes, vbi lacrymæ, vbi vigiliæ, vbi subsidia viduarum & pauperum, vnde viuant? & manutenent diuites vsurarios Iudæos, præstantes eis adiutorium, & fauorem, & auxilium, & ad eorum instantiam excommunicant viduas, pupillos, pauperes, & ibi vna ratio, quia ab ipsis vsurariis recipiunt munera, & dona per literas excommunicationis, & absolutionis pauperum: & ideò melius possunt dici raptores quàm defensores. Redditus quos habent, vbi expenduntur? Deus scit vbi B & quomodo, non pauperibus, & ideò de talibus prophetauit Zacharias: Iratus Dominus super patres vestros iracundia magna contra patres, idest, prælatos qui debent esse patres verbo & exemplo: conuertimini de viis vestris pessimis, & malis cogitationibus. Quartum signum erit, quando Domini terrarum, sine amore erũt subditorum, & sine misericordia. Nam antiquitus Domini solebant esse benignissimi, misericordes, familiares, & vsque ad mortem eos defendebant, iustitiam tenebant, etenim nulla pecunia mala adulatione deuiabant, sed modo est istud signum pessimum, respice curias regum, comitum, baronum, dominorum, prælatorum, omnes corrupti sunt pecunia & muneribus: pauper ibi non auditur, & si auditur non exauditur, sed deprædantur. Iudæi diuites, & baratores ibi assistunt, & exaudiuntur, & Domini sunt crudeles & tales officiales volunt infideles, qui sine misericordia sunt, audiunt quòd diuites multa inferunt pauperibus, & non corrigunt aliquem. Contra istos prophetauit Sophonias, dicens: Princeps eius in medio eius, vt leones rugientes inquirentes pecuniam, & non iustitiam iudices eorum, quasi lupi vespertini.

Zach. 1. a

SERMO II.

Matt. 24. b

VÆ *autem prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus.* Prægnantes & nutrientes luxuriosos significare possunt. Væ autem damnationis non his solùm, sed omnibus per septem vitia capitalia vitiosis debetur. Væ ergo impiis propter superbiã: Vę coronę superbiæ ebriis Effraim, & flori decidenti gloriæ exultationis. Bene dicit, coronæ. In coronis enim & ornamentis capitis specialiter superbia ostendi solet, quod est contra quod dicitur: Tu scis infirmitatem, & necessitatem nostram, quòd abominer signum superbiæ, & gloriæ meæ, quod est super caput meum. Ioannes Chrysost. Crimen est, caput post chrismatis sanctificationem, aut croco, aut alterius pigmenti fucco, vel puluere sordidari, aut auro vel gemmis, vel cuiuslibet terrenæ creaturæ specie comi, quod iam cœlestis ornatus splendore refulget. Item bene dicitur, flori decidenti. Flos enim gratiæ temporalis, flos pulchritudinis mortalis, flos iuuentutis corporalis citò decidit: Omnis caro fœnum, & omnis caro eius, quasi flos agri. Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos. Item propter inuidiam. Vnde in Canonica Iudæ: Væ illis, qui in viam Caïn abierint. In via Caïn abierunt, qui proximos odiunt sicut Caïn fratrem suum: Qui odit fratrem suum, homicida est. Inuidi ergo, qui verbis vel factis malum procurant proximis, non solùm Caïn latronem, sed & Iudam traditorem sicut imitantur in culpa, ita sequuntur in pœna. Væ ergo illis: Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur. Gregor. Qui post puniendi sunt retributionis supplicio, seipsos afficiunt inuidiæ tormento. Item væ propter iram: Væ genti insurgenti super genus meum, Dominus enim omnipotens vindicabit in eis in die iudicij. Visitabit illos,

Isa. 28. a

Esther. 14. d

Isa. 40. b

Epist. Iud.

1. Ioan. 3. a

Matt. 26. b

Iud. 16. c

& dabit ignem, & vermes in carnes eorum, vt vrantur & sentiant vsque in sempiternum. Iracundi insurgunt verbis & factis super alios, sed væ eis, qui seipsos vindicant in mundo. Ideò bene dicitur hic, quòd Dominus vindicabit in iudicio: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Sed valdè timendum est quod Ioannes Chrysost. ait: Non iracundos tantum, & malitiæ memores punit Deus, sed etiam eos, qui irascentes aut offensos fratres placare negligunt & contemnunt. Item væ propter auaritiam: Væ ei, qui multiplicat non sua. Vsquequo aggrauat contra se densum lutum? Vsurarij, fures, prædones, non sua, sed aliena multiplicant, auferunt enim aliis, & auferetur ab eis: Væ qui prædaris: nonne & ipse prædaberis? Bene autem temporalia dicuntur lutum, quoniam coinquinant animam. Bernardus: Beatus qui post illa non abiit, quæ possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant. Item propter acediam: Væ tibi Corozaïm, vę tibi Bethsaida: quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. Veruntamen dico vobis: Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij. Horribilis est ista acediosis sententia, qui propter torporem, & pigritiam post multas doctrinas, & exempla virtutum, negligunt pœnitentiam agere, & Deo seruire Nota quòd dicit remissius. Ex hoc collige, quòd pro eis, & aliis vitiis illis paribus, remissius erit Paganis quàm malis Christianis, & laicis quàm clericis, & sæcularibus quàm religiosis, & rudibus quàm sapientibus. Væ miseris acediosis tam duris, & ad bonum tam remissis. C Bernard. Væ vobis ad duritiam cordis. Væ vobis à peccato gentium, quas Apostolus sine commissione commorat. Item væ propter gulam: Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Saturati inquam non solùm cibo, sed etiam potu: Cui væ? cuius patri væ: cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffossio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Require expositionem in sermone: *Deficiente vino.* Item væ propter luxuriam: Apparuit ignominia tua, adulteria tua, & hinnitus tuus, scelus fornicationis tuæ. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi Ierusalem. Væ ergo damnationis æternæ omnibus in prædictis vitiis per se peccantibus. Sed præcipuè væ omnibus in eisdem vitiis aliquos D scandalizantibus: Væ homini, per quem scandalum venit.

Rom. 12. d

Abac. 2. b

Isa. 33. a

Matt. 11. c

Luc. 6. d

Prou. 23. d

Ier. 13. d

Matt. 18. a

SERMO III.

Matt. 24. c

VBi *fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ:* Christus Iesus dicit seipsum corpus, aquilas omnes iustos, qui ad Christum congregabuntur in iudicio & in cœlo. Considerandum autem, quòd aquila est Christus, Angelus, homo, diabolus. Aquila est Christus, propter iustificandi altitudinem, Angelus propter volandi fortitudinem, homo propter renouandi aptitudinem, diabolus propter deuorandi consuetudinem. De primo: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila? &c. Require expositionem. Nunquid ad pręceptum tuum, tertio membro, vbi etiam post hanc aquilam super te ad cœlum volantem, & si volaueris ad primum chorum Angelorum, feliciter volasti, si ad secundum, felicius, & sic de singulis: quando ad altiorem ordinem perueneris, tanto felicius volasti. Gregorius: Sed adhuc in infirmitate corporis, sequamur tamen passibus amoris. De secundo: Vos ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo modo portauerim vos super alas aquilarum. Bene Angeli aquilis comparantur. Aquila enim irreuerberatis oculis solem videre in rota dicitur: sicut Angeli solem deitatis æternaliter contemplantur: Angeli eorum semper vident faciem patris mei. Fortitudo volatus exprimitur, quando in volando super alas aliquid portare dicitur. Alæ autem aquilarum, sunt ministeria Agelorum. Vna ala est ministerium defensionis

Iob 39. d

E

Exod. 19. a

Matt. 18. b

à malo, altera promotionis ad bonum. His alis tanquam manibus nos portant in via ambulantes. Psalm. *Psalm.90.c* In manibus portabunt te, &c. Item portant ad requiem euolantes. Factum est, vt moreretur Lazarus, & *Luc.16.c* portaretur, &c. Vnde istæ aquilæ ad nos volant, vt nos in morte deportent. Bernard. Non ambigo, quia gratanter in palatio colligant, quæ dignanter in sterquilinio visitant. De tertio Psalm. Renouabitur, vt aquilæ *Psalm.102.a* iuuentus tua. Aquila in senectute rostro sibi nimis adunco sumere non valet cibum, vnde languescit & decrescit, tandem ad petram vncum rostri deponit, & sic cibum sumens reuiuiscit. Sic peccator curuitates peccatorum, & maximè peccata labiorum, tanquam curuum rostrum deponat ad petram Christum, vel pœnitentiæ, quæ grauis est & dura, sicut petra. Deinde cibum doctrinæ, & gratiæ & Eucharistiæ sumere valebit, & sic in spiritu sicut aquila renouabitur: Renouamini in spiritu mentis vestræ, &c. *Ephes.4.f* In renouatione ista dat Deus nouas plumas, nouas virtutes, noua mandata. Gregorius: Quia Dominus, ac Redemptor noster *Gregor. hom 32. in Euang. tom.3.* nouus homo venit in mundum, noua præcepta, &c. Nota quòd ista aquila duas habet alas. Require supra in sermone: ***Nunquid ad præceptum tuum*** in tertio membro. De quarto: Velociores fuerunt persequutores *Thren.4.d* nostri aquilis cœli. Ante enim transiret diabolus mille milliaria, quàm aquila vnum passum. Vnde sicut aquilæ circa cadauer fœtidum congregantur, sic dæmones circa peccatorem festinanter conueniunt morientem: Volabit quasi aquila festinans ad comedendum. *Abac.1.c* Tunc euadere non potest impius diabolum, neque fugiendo, quia aquila velociter est: neque defendendo, quia fortior leone est diabolus. Vnde diabolus est bestia illa: Et alas habebat quasi aquilæ. *Dan.7.a* Ioannes Chrysostomus: Nec resistendi virtus, &c. Require in sermone primo: ***Omnis arbor.*** *Exemplum.* Et bene leæna comparatur diabolus. Leæna enim quando timet catulos perdere, ferocissima est, ita diabolus quando per conuersionem amittere timet peccatorem. Isidorus: Tunc circa eum, quem possidet, diabolus acrius sæuit, quò se citius diuina virtute ab eo expellendum recognoscit.

SERMO IV.

Tunc apparebit signum filij hominis in cœlo: *Matt.24.c* Supra in eodem Euangelio, dicitur: Dabunt signa magna, &c. Considerandum autem, quòd tempore nouissimo apparebunt quadruplicia signa. Primò signa erroris ad decipiendum: Secundò signa terroris ad concutiendum. Tertiò signa amoris ad conuincendum: Quartò signa decoris ad retribuendum. De primis dicitur in hoc Euangelio: Surgent pseudochristi, & pseudoprophetæ, & dabunt signa, &c. Hoc maximè intelligi potest de Apostolis Antichristi, qui plura signa facient. Gregorius: Fidelibus in Antichristo certamina non deerunt, sed tanta erunt illius temporis vt nostrorum pauca, vel nulla videantur: Seducet habitantes in terra propter signa, quæ data sunt illi facere. *Apoc.13.c* In eodem capitulo legitur in diuersis locis, quòd simulabit se Antichristus mortuum, & per triduum latens apparebit, se dicens suscitatum, & faciet magnam visionem ascensionis in cœlum. Item Apostoli eius discurrent

A per orbem, vt faciant mundum adorare Antichristum. Et sicut Spiritus sanctus in igne descendit super Apostolos, sic Antichristus malignum in ignem descendere *Act.2.a* faciet super suos, & loquentur variis linguis, & facient fieri statuam imaginis Christi, & arte magica facient loqui, & futura prædicere. Dum ergo ignem mittere, & mortuos suscitare videbitur, pene totus mundus seducetur. Gregor. Qui electi sunt ad persistendum per signa prædicatorum Antichristi, precabuntur ad cadendum. De secundo: Erunt signa in Sole, & Luna, &c. *Luc.21.e* Hieronym. in Annalibus Hebræis inuenit quindecim signa dierum ante diem iudicij. Sed vtrum continui futuri sint dies illi, an interpolatim non expressit. Prima die eriget se mare quadraginta cubitis super altitudinem montium stans in loco suo quasi murus. Secundo tantum descendet, quòd vix possit videri. B Tertio maximæ belluæ apparentes super mare stabunt, & dabunt rugitus vsque ad cœlum. Quarto ardebit mare, & aqua. Quinto herbæ, & arbores dabunt rorem & sanguinem. Sexto ruent ædificia. Septimo petræ adinuicem collidentur. Octauo fiet generalis motus terræ. Nono æquabitur terra. Decimo exibunt homines de cauernis, & ibunt velut amentes neque poterunt mutuo loqui. Vndecimo surgent ossa mortuorū, & stabunt supra sepulchra. Duodecimo cadent de cœlo stellæ. Decimotertio morientur homines viuentes vt cùm mortuis resurgant. Decimoquarto ardebit cœlum & terra. Decimoquinto fiet cœlum & terra noua, & resurgent omnes. De tertio hic: *Tunc apparebit signum filij hominis in cœlo*, idest, in aëre: Dominus enim apparebit in aëre supra locum, vnde ascendit, & ante eum instrumenta mortis suæ quasi vexilla triumphi. Crux C claui, lancea, & cicatrices. Ioannes Chrysost. Non erit tunc necessitas accusationis, cùm viderint crucem, & Christum habentem in corpore suo testimonia passionis. His signis conuincentur impij magnæ ingratitudinis. Psal. Turbabuntur qui habitant terram à signis tuis. *Psalm.64.b* Sicut enim tuba iudicis ab hominibus videtur, sic signum crucis ab hominibus videtur. Cùm eleuatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis. *Isa.18.b* De quarto: Signum magnum apparuit in cœlo: mulier amicta sole, &c. *Apoc.12.a* Mulier ista est vniuersalis Ecclesia, quæ post resurrectionem in quolibet membro magnæ gloriæ signa habebit. Ipsa enim in membris suis, id est, in omnibus iustis quo ad ornamenta erit amicta solari claritate. Anselm. In illa vita iustorum solis pulchritudini, quæ septempliciter, quàm modo sit, splendidior erit, adæquabitur. Item quoad D animas erit coronata beatitudinis sublimitate. In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, & sertum *Isa.18.b* exultationis residuo populi sui. In hac corona duodecim stellæ sunt, quia merita duodecim articulorum fidei specialiter in præmio lucebunt. Vel duodecim stellæ in corona, sunt quasi duorum præceptorum charitatis, & decem mandatorum lucida merita, quæ in præmio apparebunt. Item quoad corpora simul, & animas, Ecclesia erit fixa in perpetua stabilitate, & hoc per lunam significatur. Luna enim, & quæ sub luna sunt, mutabilia, & instabilia sunt. Ecclesia ergo non sub luna, sed super lunam tunc erit, quandiu instabilitati subiecta non erit.

Finis Sermonum de tempore Sancti Bonauenturæ.

S. BONAVENTVRÆ EX ORDINE MINORVM, S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI ALBANENSIS, EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS,

Sermones de Sanctis totius anni.

DE SANCTO ANDREA APOSTOLO.

Sermo I.

A

Gal.6.d
Val. Max. lib.8.c.25.

MIHI *abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*: Narrat Valerius Maximus, quod tanta in Romanis antiquis cupido gloriæ fuit, quod non ſolum temporalia bona, ſed & ipſam vitam (quã omnis homo conſeruare appetit ex natura) tradebant in mortem, vt indeficienté potientconſequi nominis ſui famã, & relinquere de ſe poſteris glorioſam memoriam. Eſt ergo gloria iuxta Tullianam ſententiam frequens fama cum laude: Verum quia hæc gloria in nullo omninò eſt ſolida, ſed penitus vana, non vera ſed falſa: ideo Saluator noſter, doctor veritatis, eam in ſe fugit, & eſſe à cunctis fugiendã docuit. In cuius ſignũ leproſo curato mãdauit vt nemini diceret curationis gratiam, quam acceperit. Doctrinã ergo Magiſtri diuinus ſequens Apoſt. dicit: *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce, &c.* In quo verbo docet Apoſt. ſe velle ſequi Chriſtum, & quantum ad virtutum profectum, temporalis boni contemptum, & ſuſtinenciam malorum hominum. Nam ſuper iſto verbo Apoſtoli propoſito dicit ſanctus Aug. Omnia bona terrena contempſit Chriſtus, vt contemnenda aliis eſſe monſtraret: & omnia mala ſuſtinuit, vt ſuſtinenda eſſe doceret, vt nec in illis quæreretur felicitas, nec in iſtis timeretur aduerſitas. Iuxta igitur iſta duo in verbo præmiſſo duo facit Apoſt. Primò docet, quid ſit hominibus fugiendum: quia hamanum faſtigium. Secundò docet, quid ſit eis appetendum: quia Chriſti opprobriũ. Tunc enim eſt homo perfectus verè, quando mundum fugit tanquam malum, & ſequitur Chriſtum, tanquam omninò ſummum bonum. Notatur ergo primo contemptus mundi, ſiue fuga culpabilis mali, cum dicitur: *Mihi abſit gloriari.* Secundò notatur perfecta imitatio Chriſti, ſiue appetentia meritorij boni, cum additur: *Niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Dicat ergo beatus Andreas: *Mihi abſit gloriari*, id eſt, procul ſit à me, vt ego glorier in aliquo quàm in Dominica cruce, ſiue in Dominica paſſione. Circa ergo primam partem ſermonis, in quo oſtenditur quid cauere, & vitare debeamus, breuiter eſt notandum, quòd humana gloria ex quacunq; re ſit cauſata, propter quatuor ab homine eſt fugienda: Primo quia viliſſima ex ſua conditione. Secundò, quia vaniſſima, ſiue fragiliſſima in duratione. Tertiò, quia falſiſſima in promiſſione. Quartò, quia maligniſſima in retributione.

B

Cic. lib.2. de inuent.

Mat.8.a

C

Sermo in feſto S. Crucis to.10.

D

Gal.7.a

E

Dico primo quòd mundana gloria ideo nobis eſt fugienda, quia viliſſima, & hoc de ſua natura, cum ſit Deo & Angelis fœtida, & homini valdè nociua, & damni maximi illatiua, & bonorum omnium ſpiritualium deſtructiua. Cum ergo homines de ſui natura appetant ſemper nobilia, & fugiãt vilia, mirum quomodo non naturaliter fugiant vanam hanc gloriam, quam Scriptura docet eſſe viliſſimam. Sic igitur ſcribitur: A verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius eſt ſtercus & vermis. Quid in rebus ſtercore deteſtabilius? quid in animalibus verme vilius? Ergo ſi gloria hominis ſtercus, & vermis extitit, non eſt hominibus appetenda, ſed potius fugienda. Eſt enim humana gloria hic putredo ligno ſimillima, de quo philoſophus docet, & ex ipſa experientia patet, quod de nocte lucet, ſed in die putredũ apparet. Quid eſt enim gloria vana, niſi lignum putridũ de nocte lucens. In hoc præſenti tempore, quod nocti vmbroſæ eſt ſimile, glorioſè incedere, & luminoſius infirmis oculis apparere, qui non poſſunt niſi ſecundum ea, quæ foris ſunt, iudicare. Sed quando dies iudicij veniet, in qua illuminabit Dominus abſcõdita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium: tunc qui videntur glorioſi, apparebunt putridi, & viliſſimi, & penitus non curandi, quia impoſſibile eſt (ſicut dicit Hieronymus) vt homo in cælo & in terra appareat glorioſus: vnde tales omnes lampyridi, ſiue cicindelæ, vel noctilucæ ſimiles, quæ volando de nocte lucet & in die latet, & tota nigra apparet. O ſi hoc attenderent tyranni, qui ſic modo ambulant glorioſi, quo modo apparebunt viliſſimi, nigri & putridi, puto quod mirabiliter deteſtarentur gloriam huius mundi.

1. Mach. 2.g

Exemplum. Ariſt. lib. 2. de anima tex.7.

1. Cor.4.a

Exemplum

Secundò mundana gloria eſt nobis fugienda, quia eſt fragiliſſima in duratione, nec eſt vlla ſtabilitate firmata. Vnde nec ſuis, nec ſibi eſt ſtabilita, ſed ſic eſt defectiua, vt quælibet vaporoſa vel fumoſa ſubſtãtia, quæ quantumcunque ad tempus appareat pulchra, inuenitur poſtmodum nulla. Fumus enim quanto plus in altum ſe erigit, tanto ſemper plus deficit, donec penitus euaneſcat. Flos magni odoris, & ad tempus mirabilis venuſtatis exiſtit: ſed ad modicum tactum ſolis aduretis areſcit, & omnis gloria eius perit, vnde dicitur: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos fœni, exaruit fœnum & flos eius decidit, & omnis gloria eius deperiit. Tales igitur omnes, ſicut fœnum tectorum ſunt, quod priuſquam euellatur exaruit. Vbi enim nunc gloria Aſſueri? qui centum & vigintiſeptem prouinciis imperauit? Vbi gloria illius maximi Alexandri, in cuius conſpectu omnis terra ſiluit? Vbi nunc gloria totius Romani imperij, quod ad modum ferri omnia regna terræ perdomuit? Vbi ſunt principes gentium, & qui dominantur ſuper beſtias? &c. Omnes vtiq; perierunt, & ad inferos deſcenderunt, & alij in loco eorum ſurrexerunt.

Iſa.40.b

Eſter.1.a

1. Mach. 1.a

Tertiò mundana gloria ideo nobis eſt fugienda, quia falſiſſima in promiſſione, nulli ſeruans promiſſa, ſed omnes homines fallens in via. Nomina vnum ſolum, ſi poteris, quem ipſa non fefellit. Quem enim Regum, vel Cæſarum non decepit? Longam enim, & honorabilem vitã, pacificam & ſecuram potentiã ſuis amatoribus promittit, cum vnum momentũ temporis addere vitæ non poſſit. Quis in gloria Alexandro ſimilis?

Baruch.3.c

qui

qui nullum vnquam bellum perdidit, sed cum paucis multitudinem sæpe vicit, nullam ciuitatem obsedit, A quam non ceperit, nullam pruinciam vnquam inuasit, quam non suæ ditioni submiserit: & tamen quando se subiugasse omnia credit, & pacificè ducere vitam sperauit, tunc in momento ad modum aquæ torrentis, deperiit. Fluit enim mundana gloria ad modum nauis mare sulcantis, ad modum auis per aëra velociter transeuntis, & ad modum torrentis velocissimè currentis, & plus vanescentis. Est igitur humana gloria hæc falsa: quia cum in necessitatibus promittit auxilium, præstat potius impedimentum. Vnde propheta confortans virum iustum contra gloriam superborum, sic ait: Ne timueris cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniam cum interierit non sumet omnia, neque descendit cum eo gloria eius. Quid igitur gloriam hanc sequeris à qua in morte iuuari non poteris, sed potiùs ab ea impedieris?

Quartò humana gloria est malignissima in retributione, quia non ducit ad gloriam, sed ad pœnam, & B ignominiã sempiternam. Vnde scribitur: Gloriã eorum in ignominiam commutabo. O inqualem ignominiam, vtiq; ignominiam summam, quando gloria in summam transibit ignominiam, potentia in impotentiam, sapientia in stultitiam, & delectatio omnis in maximam pœnam. Nam iuxta mensuram culpæ, erit & mensura pœnæ. Vnde dicitur: Quantum se glorificauit, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum. O vanitas vanitàtum. O summa stultitia, & insania dare pro vilissimo plumbo argentum, pro aurichalco aurum, dare pro vitro optimam margaritam, immò quod est potissimum, dare pro mortali bonum quod præstat, & potest esse in æternum. Quis stultissimus mercator hoc faceret. Sed vaneglorio sus hoc facit, quando pro gloria vana, quæ omnino est nulla, gloriam vendit æternam, & pro laude vilissima, perdit bonum quod potuit esse C æternum, & quod erit summa gloria dignum. De hac stultitia dicit Bern. Vt quid, inquit, alieno, vel mundi ipsius contentus sum testimonio, cuius nec vituperio reprobus, nec laude inuenior esse dignus? Si enim ante tribunal hominum iudicandus astarem, meritò de laudibus hominum gloriarer. Nunc autẽ cum solius Christi iudicio præsentandus sis, quem te putas? insaniæ esset gloriari de hominum laude, quæ nihil omnino boni ponit in homine. Gloria enim nostra debet esse testimonium conscientiæ nostræ. Non est igitur gloriandum in mundi gloria, quæ est vilissima, est mendacissima, est malignissima, sed in diuina gloria, quæ est nobilissima, & stabilissima, & veracissima, & (si dici posset) optimissima. Hæc omnia B. And. attendere docebat di- D cendo: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.* Quasi diceret, filij diaboli glorientur, alij in potentia, alij in cordis elegantia, alij in scientia, alij in rerum omnium opulentia, alij (quod peius est) in ipsa sua malitia, sed mihi in sola cruce Christi est gloria. Verè ita fuit si ipsius Legendam diligenter perlegeris, in qua inuenire poteris, quam feruidè crucem amauerit, quàm constanter crucem prædicauerit, & quàm lætanter ad crucem accesserit, & quàm perseueranter in ea permanserit. Et de hoc quære in sermone sequenti. Qui autem vltra ea quæ de gloria Dei dixi, aliquid scire de- E siderat, & quo modo quædam est gloria temporalis, quæ consistit in multis, & dicitur esse mala: Quædam est gloria spiritualis, quæ simpliciter consistit in multis & dicitur esse bona: Quædam est gloria æternalis, quæ consistit similiter in multis, & dicitur valde bona. In sermonibus de vno martyre de hoc quære, & in quodam sermone Dominicæ sexagesimæ.

Osee 4.b

Apoc. 18.b

1. Cor. 1.c

SERMO II. DE EODEM APOST.

Gal. 2.d
Aug. lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 8.

CHristi affixus sum cruci. Narrat doctor egregius Aug. in libro de ciuitate Dei, quòd manet dissimilitudo passorum sub similitudine passionum: quia sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat, & sub eadem tribula paleæ comminuuntur, & frumenta purgantur: sic vna & eadem vis irruens, bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat & exterminat. Et ait, quòd eodem motu exagitatum, & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. Nec mirum, quia sub eadem omnino ditione solis & lutũ dissoluitur, & solidum amplius solidatur. Sub eadem influentia cœli quædã res generantur: quædã vero aliæ corrumpuntur. Quæ omnia facit nõ varia actio, sed diuersa causati dispositio. Vnde videmus quod vinum ab vno sano, & ab altero infirmo potatur: & quam vis eius virtus vna existat, sanũ tamen lætificat, sed ægrotũ cõtristat, dum morbũ in eo augmentat: sic & passiones de se sunt differẽtes, nec de se sunt meritorię, sed solum ex causa mouente, & volũtate sustinente. Nã duo latrones cũ Christo sunt crucifixi: vna erat pœna, sed quia in vltima est facta causa diuersa, eo quod vnus Christũ blasphemabat, alter eum arguebat, & Deum pro se orabat: hinc vnus ad cœlos ascẽdit, alius ad inferna descendit. In pœnis igitur non est cõsideranda pœna, sed causa: quia vt dicit Aug. Non pœna sed causa facit hominem martyrẽ. Dicat ergo B. Andr. *Christo crucifixus sum*, id est, propter Christum affixus sum cruci. Describitur igitur Apostoli passio, quantum ad duo in verbo præmisso. Primò quantũ ad causam motiuã. Secundò quantũ ad pœnã afflictiuam. Nam causa ad patiendum motiua fuit Christus, sed pœna corporaliter afflictiua fuit ipsa Dominica crux. Primum præmittitur, quando dicitur: *Christo*: id est, propter Christum. Secundũ adiũgitur cum infertur: *Crucifixus sum.* Ad literã enim B. Andreas, sicut eius Legenda dicit, materialem crucem in corpore passus fuit. Sed quia valdè pauci sumus, qui crucem hanc ascendimus, de spirituali cruce nunc dicamus, quam cum Apostolo omnes portare debemus & tenemur. Sicut enim in cruce materiali quatuor videmus, sic in cruce spirituali quatuor alia illis correspondẽtia probamus. Nã in materiali cruce. Primò debemus considerare ligni ipsius imum, siue profundum. Secundò ligni altum. Tertiò ipsius ligni latum. Quartò vero ipsius longum. Iuxta hæc quatuor, crux spiritualis quatuor habuit, quam crucem ipse Apostolus Christi portauit. Nam habuit in se profundum humilitatis, habuit altitudinem paupertatis, habuit latitudinem charitatis, & habuit longitudinem longanimitatis.

Aug. serm. 4. de Innoc. & ord. ser. de Sanctis, 11. tom. 10.

Dico quod crux spiritualis, quam ad imitationẽ Domini Saluatoris venerabilis hic Apost. semper gessit. Primò habuit profundũ humilitatis. Sicut enim in materiali cruce lignum imum totius crucis est fundamẽtum & sustentamentum: sic humilitatis bonum, crucis pœnitentiæ est fundamentale principium: quia sicut aqua semper fluit ad valles, sic Dei gratia semper ad humiles. Vnde peccator, qui se non humiliat, & se ad gratiam humili mente nõ præparat, quantum est de lege communi, gratiam Dei non accipit: quia in eo locus vbi gratiam teneat, non existit. Vas enim quod vno liquore est plenum non capit alterum, nisi prius illo fuerit vacuatum. Hæc sciens B. Apost se in principio suæ pœnitentiæ totum per humilitatem euacuauit, vt sic repleri posset omnibus spiritualibus donis, sciebat enim dixisse Dominum: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me? Quid est se abnegare nisi omnem superbiam cordis abiicere, & post Dominum ire, nisi post dictam iam humilitatem, gratiam pœnitentialem accipere, & sic semper post Dominum ambulare? Nam & ipse in nostrum exemplum prius se humiliauit, pedes discipulorum lauit, &c. sic cum crucẽ ascenderet, hanc humilitatem S. Apostolus se habere ostendit cum Egeæ de cruce sic ait: Ego crucis Christi seruus sum, & crucis trophæum diligere potius debeo, quam timere. Sed quis hodiè humilis: immo quis non toto corde superbus? Vis scire vtrum sis humilis? cogita apud te si glo-

Mat. 16.d

riam appetis,si oblatam respuis,si doles iniuriis. Hieronymus:Si gloriam non quæris:non dolebis cum iniuriam pateris:quia qui laudes non appetit, contumelias non sentit:ergo si ad iniurias dolere te sentis, non es humilis,sed vento superbiæ plenus existis.

Secundò crux spiritualis habet altitudiuem paupertatis. Et debet paupertas esse altera, eo quod à terra, quæ loco est infima,tota sit eleuata,& Christo sit proxima.Nam altitudo paupertatis primo in Christo rege nostro resplenduit: si attendatur quo modo in præsepio sit collocatus,quo modo super fœnum panniculis inuolutus,quo modo modico lacte nutritus,quo modo in tota eius vita paucis contentus,quo modo corpore nudus in cruce clauatus.Bernard. Si totam vitam Domini aspexeris,à partu Virginis vsq; ad patibulū crucis, non inuenies nisi stigmata paupertatis. Hæc Christi Apostolus dū attendit,omnia propter Christū reliquit, B & nudus vitā in cruce finiuit.Vnde dicitur in Legenda quod expoliauit se, & vestimēta sua tradidit carnificibus.Propter hoc bene poterat dicere illud:*Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini*,&c. *Per quem mihi mundus crucifixus est,& ego mundo.* (Gal.vlt.d) Illi qui eum crucifigebāt sic longis clauis eum ligno affigebant,vt nec lignū tāgeret,neque per consequens tangebatur, & sic fiebat per hoc,vt fortius per hoc in corpore torqueretur, dū totū corpus super clauos pendere cogebatur. Quid est ergo quod Apostolus,& mundo erat crucifixus,& similiter mundus,nisi quia in mundo fuit pauperrimus? Sed quis hodie cum Apostolo, immo cum ipso Domino Pauper est?Quis est qui toto posse diuitias,& vltra posse non quærat?Poëta:

C (Horat.lib.1.Ep.1.)
Impiger extremos currit mercator ad Indos:
Per mare pauperiem fugiens,per saxa,per ignem.

O summa fatuitas,& corpus laboribus tantis atterere, quod est peius,animam diabolo vendere, vt in damnationē tuam lutū terræ valeas congregare. Vsquequo, propheta ait,congregas contra te depressum lutū. (Abac.2.c) Dicuntur diuitiæ depressum lutū:quia sicut bene depressum, non facilè separatur: sic vix à diuitiis cor auari perfectè separatur.Ad paupertatē ergò accipe exemplū Diogenis magni Philosophi,qui pro domo doliū quoddam habebat,panem ostiatim quærebat,cū manu aquā bibebat. (Dio. Laër. in vita Diogen.lib.6.) Cum semel Alexander coram dolio eius transiret,ibi aliquantulū gradū fixit, & multa dona ei promisit:cumque ille nihil temporale accipere vellet,& vt acciperet Alexander instaret,Philosophus ait:Rogo te D vt remoueas te,& non auferas mihi solem: quia præsentia tua nunc mihi nocet, dum mihi solem aufert, sed absentia nunquā mihi nocuit.Ergò si tantus amor paupertatis esse potuit in pagano, quid esse debet in Christiano?Quærat diuitias paganus, qui sine Deo viuit.Quærat Iudæus,qui terrenas promissiones accepit. Sed qua fronte Christianus diuitias quærit,postquam Christus beatos esse pauperes prædicauit?

Tertiò crux spiritualis debet habere latitudinē charitatis.Latum est enim mādatum Dei nimis. (Psal.118.m) Nec enim amor vnquā sic probatur si sit verus:sicut si pro amore alterius alius moriatur. Maiorem, inquit Dominus, hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. (Ioan.15.m) Vnde dum filij Zebedæi peterent à Domino regnum,quod est solum amantiū, Dominus ait ad eos:Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?quasi dicat:nunquam sic amatis, vt pro hoc regno habendo mecum mori parati sitis. (Mat.20.c) E Nam de ipso Domino dicitur: Proposito sibi gaudio sustinuit sibi crucē omni confusione cōcepta, (Heb.12.a) tanto enim amore ardebat,quod mori pro nobis, & confundi non solū contemnebat,sed præoptabat. Quod Apostolus dū attendit mori pro Christo non timuit, sed pleno gaudio cordis ad crucem accessit. Vnde videns crucē non timuit,non fugit,non oculos ab ea auertit,sed exclamauit,& dixit:O bona crux diu desiderata,sollicitè quæsita,& ideò cōcupiscenti animo præparata:lætus,& gaudens venio ad te,ita vt tu gaudens suscipias me:discipulum eius qui pependit in te.Salua me, inquit, crux A pretiosa,&c.Si enim tanta est vis amoris, vt multi Romanorū propter amorē patriæ filios, & parentes occiderint,& multi ob amorē vxorū, seipsos interfecerint, & multi ob dilectionem amicorū,nec mori expauerint, quid pro Christo Creatore potentissimo, Redemptore piissimo, Patre benignissimo, benefactore præcipuo, Magistro doctissimo,debent facere Christiani:qui nos tantū amauit,quod tam impiissimo genere mortis cum sceleratis mori non refugit,sed seipsum obtulit? Quis ergò ampliùs mori pro tanto Duce pauescit? Bernard. Fidelis miles vulnera sua non sentit dum benigni ducis vulnera intuitur. Filius mortis est ille, qui videns regem gladiis vulneratū mucrone confossum,sanguine cruentatum,ex bello se subtrahat,& absque bello sine vulnere de bello recedat.Nam milites Alexandri quāuis numero pauci,& aduersarij multi, dum suum Regē primo acies hostium inuadentem viderent:sic animabantur ad bellum,vt pauci multos sternerent, eo quod mori pro suo rege non refugerent,sed optarent. Nam & apiculæ pro sui regis amore sunt mori paratæ.Ergo quid faciendum Christianis pro rege suo, qui pro nobis factus est homo,& vltimo pependit in ligno?

Quarto crux spiritualis ad suum complementū debet habere longitudinem perseuerantiæ,siue longanimitatis.Nemo enim valet aliquid incipere,scutū ad bellū arripere,lanceē fortiter agitare , fortiter hostē inuadere si nō de obtenta victoria contingat scutū abiicere. Vnde dicitur quod contra Hay eleuans clypeum tandiu eleuatum tenuit,quovsq; attrita omnis hostilis potentia fuit. (Iosu.8.d) Nemò iuxta Dominicam sententiam debet turrim fundare,nisi habeat,vt possit perficere,nec bellum arripere, nisi habeat milites cū quibus possit aduersariis obuiare. (Luc.14.f) Ob hanc causam cum principes sacerdotum dicerent:Si rex Israël est,descendat nunc de cruce,vt videamus,& credamus. (Mat.15.c) Dominus ob hoc descēdere noluit, sed quod cœpit vsque ad finem tenuit, & opus redemptionis humanæ compleuit. Sic & beatus Andreas,sicut in legenda eius dicitur,de cruce deponi noluit,sed vsq; ad mortem in cruce permansit,& lege historiam,quia est valdè pulchra,& diligēter narra.Sed quis hodie perseuerat in cruce pœnitentiā agēs vsq; in finē.Qui enim in quadragesima pœnitentiā accipiunt,post pascha statim ab ea recedunt:& ideò omne meritum suum perdunt. Narra hic de pœnitentia Magdalenæ, & illius Mariæ Ægyptiacæ, quæ triginta annis in deserto permansit, & tandiu quod cœpit tenuit,deinde ad brauium concupitū peruenit. Ad quod perducat nos Iesus Christus.

SERMO III. DE EODEM APOST.

Proposito sibi gaudio sustinuit crucem. (Heb.12.a) Cōmuniter apud gentes consuetudo inoleuit, vt currentibus in stadio præmium cursus,corona,vel brauium proponitur. Est etiam mos apud reges,vt militibus pugnaturis donaria promittant, vt ex donatione futura ad prælium animentur,Laborat enim in vinea fortius, & ligonem amplius leuat,& velocius habitat;quando bonum præmium quis expectat. Vnde dicitur: Ostenderunt elephantibus sanguinem vuæ,& mori,vt acuerent eos ad prælium. (1.Mac.6.c) Vnde Apostolus:Cum currentes ad brauium propositum electionis inuitat,dicit:Sic currite,vt comprehendatis. (1.Cor.9.d) Si enim sic currunt mortales ad corruptibile brauium,qualiter putas esse currendum ad brauiū sempiternum? Dñs ergo electis suis pugnantibus, vt fortiter prælientur,& ab hostibus non vincantur,brauium proponit æternum, quod tanti valoris esse probatur, vt pro eo magis mori quam viuere à fidelibus eligatur,& propter hoc de nobilissimo isto Christo milite propriissime dicitur: *Proposito sibi gaudio sustinuit crucem:* quia dum sanctus Apostolus gaudiū illud æternitatis aspexit propositū Dei filiis & electis, constanter & gaudenter patibulū crucis ascendit. Vnde poterat dicere illud: Ascendā in Palmam,& apprehendam (Cant.7.c)

fructus

fructus eius. Aspicere est ex consideratione mercedis æternæ portare crucē. Nam palma, quæ arbor victorialis erat, crucē significat, per quā de diabolo omnis homo triumphat. In verbo ergo præmisso de hoc Sancto Apostolo sic accepto, duo maximè notantur. Nam primo proponitur ei præmium quo erat coronandus in patria. Secundo tangitur eius excellentissimum meritū, quo claruit luculenter in via. Primū notatur cum dicitur: *Proposito sibi gaudio.* Secundū verò notatur cum additur: *sustinuit crucem.* Sed de gaudio multiplici temporali quære abundanter in sermonibus de aduentu, & sic de aliis. Notandum est igitur hic, quod est duplex crux, vna materialis, alia spiritualis. Prima est interior, quæ portatur in corde. Secunda est exterior, quæ consistit in opere. Crux corporalis bonorum est & malorum, sed spiritualis est tantum beatorum. Vtrumque portauit Apostolus. Sed de prima habetur plenissimè in Legenda: & ideò de secunda, quę tantum bonorum est prædicatio, est texenda. Est igitur attendendum, quod sicut crux materialis habet quatuor brachia, sic & crux spiritualis, habet quatuor alia, duo directa, & duo trāsuersalia. Nam in vtraque cruce est brachium infimum, quod totius crucis est fundamentum. Est brachiū dextrum: Est brachium sinistrum. Et est brachium supremum. In cruce igitur spirituali brachium infimum est pœnitentia consideratione malorum. Brachium supremum erit misericordia respectu afflictorum. Brachium dextrū erit temperātia respectu prosperorū. Et brachiū sinistrum erit patientia ex tolerantia tormētorū. Nam hæ quatuor virtutes sunt illa quadriga, qua in paradisum deliciarum est translatus Elias, sicut habetur.

Crux duplex.

4.Reg.2.b

Dicamus ergo quod primum brachium, & infimum crucis est pœnitentia respectu peccatorum: quæ est virtus bonorum omnium fundamentū: Sicut enim baptismus est porta intrantium, sic pœnitentia porta est resurgentium: quia dum per eam peccatum destruitur homo ad innocentiam reparatur. Vnde ad hoc signādum natura docuit apes pro fundamento sui operis quandam crustulam amaram componere, vt dum arceātur vermes ex eius amaritudine, sua mella dulcissima possent faciliùs conseruare: quia nisi amaritudine pœnitentiæ deleantur peccata, bona non degustātur æterna. Quod sanctus Apostolus cernens, fortem pœnitētiam egit, carnem afflixit, & spiritui seruire coēgit. Vnde poterat dicere cum Apostolo Paulo illud: Christo confixus sum cruci, id est, propter Christum intuendum: amaræ pœnitentiæ supposui corpus meum, ita vt dicere possem illud apostolicum: Castigo corpus meum & in seruitutem redigo: ne cum aliis prædicauerim, ipse reprobus inueniar. Sed quis hodie est, qui cum Apostolo pœnitentiam agat: Attendi, inquit, Dominus per Ieremiam, & auscultaui, nemo quod bonum est loquitur: nec est qui pœnitentiam agat super peccato suo, dicens: Quid feci: sed sciat omnis impœnitens, quod sicut aqua amara nunquam fit dulcis, nisi fuerit antè purgata, sicut patet in aqua maris, quæ fit dulcis in visceribus terrę fortiter agitata: sic & ab amaritudine vitæ nunquam peruenitur ad gloriam nisi per pœnitentiam anima fuerit à peccatis exuta, propter quod Dominus prædicationem suam incepit à pœnitentia, dicens: Pœnitentiam agite, &c. O si scirent peccatores qualis est pœnitentia peccatorum damnatorum! De qua dicitur: Pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: omni tempore flerent vt sua peccata delerent & purgarent. Vnde requisitus quidam sanctus pater quare sic se affligeret, & sic ieiunaret, & tātis vigiliis insudaret, ait: Omnis pœnitentia huius vitæ, pœna quantumcunque sit magna, est sicut nulla si ad illius pœnæ vnicam horam fuerit comparata. Dixit etiam quod tanta est gloria, quæ debetur homini pro hac pœna, quod in illa vltima retributione Abraham vellet amplius laborasse: quia vt dicit Apostolus, vnusquisque accipiet secundum suum laborem.

Gal.2.d

1.Cor.9.d

Ier.8.c

Mat.4.a

Sap.5.a

Secundò summum brachium crucis spiritualis est misericordia respectu afflictorū. Nam compati alteri ex vero corde, est quodammodo crucem portare, sicut dicit Greg. De hac exponitur illud: Stabat iuxta crucem Iesu mater eius, &c. Nam tanta fuit compassio matris ad filiū, quod anima eius fuit summi doloris gladio perforata: ita quod nullus vnquā matris tantus potuit esse dolor. Fuit etiam tāta compassio filij ad matrem, quod dum eam sic afflictam videret, ei ex intimis visceribus condolens, eam amantissimo discipulo commēdaret. Hac etiam compassione fraterna transfossus Apostolus dicebat Ægeæ: Ego de tuo interitu doleo, non de mea passione conturbor. Meus enim dolor vnius diei, vel duorum vel trium, sed tuus interitus nec per millia annorum poterit peruenire ad finem. Item ex compassione illi succurrit Episcopo, quē diabolus sub specie mulieris laborauit subuertere, sicut patet in fine Legendę. Itē ex passione pro salute Nicolai senis lacrymas multas fudit. Et iuuenem illum pulchrum ab accusatione matris eripuit. Et hæc duo miracula quasi in principio inuenies Legendæ. Poterat ergò illud dicere: Quis infirmatur, & ego infirmor? Sed quis hodie compatitur proximo? Compatitur paganus pagano, Iudæus Iudæo: immò, quod maius est, brutum bruto. Sed Christianus vix compatitur Christiano. Narrat enim Romana historia, quod dum legati Carthaginensium ad suos captiuos redimendos venissent in Vrbem, Senatus Romanus compassione confossus nulla ab eis accepta pecunia, captos omnes iuuenes reddidit numero duorum milliū, septingentorū quadraginta trium. Nunquā hodie sic faciunt Christiani. Quod si non Romanorum te mouet exemplum, audi exemplum brutorum. Vpupa auis vilissima tanta ad parentes suos pietate mouetur, vt illis senescentibus sollicitè quærat cibum, & eos suis pennis confoueat, ne frigore pereant.

Ioan.19.e

2.Cor.11.g

Exemplum.

Tertiò dextrū brachiū crucis spiritualis est tēperantia respectu prosperorū. Vere enim dicuntur crucē ferre, qui nouerunt à deliciis abstinere, & carnem, ne valeat lasciuire, sobrietate coercere. Vnde dicitur: Qui autem Christi sunt carnē suam crucifixerūt cū vitiis & concupiscentiis. Sed gulosi filij diaboli dant omnia ventri. Contra quos dicitur: Multi ambulant quos sæpè dicebā vobis, nunc autē & flens dico inimicos crucis Christi, quorum Deus venter est, &c. Non talis fuit hic sanctus Apostolus, sed sicut dicitur in Legenda de miraculo S. Nicolai, pro eo se valdè afflixit, & carnē ieiunādo macerauit: nec ieiuniū relaxauit quousq; se exauditū esse cognouit. Ipse etiā senex Nicolaus, eo præcipiēte plurimū se afflixit, & carnē ieiuniis duris attriuit. Quis vnquā sanctorū absq; hac tēperantia fuit? Lege vitas Monachorū Ægypti, & eorū, qui in desertis, & solitudinibus morabantur, quibus vinū bibere, vel coctū aliquid māducare luxuria videbatur, vt Hieron. narrat. Et quid mirū Christianis, quando Romanorū vxores, quādo adhuc pagani erant, tātæ in omnib. tēperantiæ erāt, vt iuxta Valeriū Maximum, vix aut nunquā egrederētur in publicū, detestarentur sibi matrimonium, quasi intemperantiæ signū, nec vnquam bibebant vinum, eo quod esset ad luxuriā incentiuū: similiter & viri adeò sobriè comedebant, vt vix verū esse, qui legerit, credat. Confundatur ergò vestra lasciuia simul & gula, quę nō contenta etiamsi habeat vina, semper quærit noua, & exquisita cibaria, non dimittit pro bono prandio bonā cœnam. Quod leo animal gulosum non facit, sed dum bene vna die se pascit, per tres dies abstinēdo quiescit.

Gala.5.d

Phil.3.d

S.Hier.in vit.S.Hil. tom.1.

Exemplum. Val. Max. lib.2.cap.1. & lib.9.c.1.

Quartum brachiū, scil. sinistrum huius crucis est patientia respectu aduersorū. Rectè enim à sanctis appellatur martyrium, quādo quis in pœnis pœnitentiā exhibet propter Christum. Greg. Sine ferro & flammis martyres esse possumus, si patientiā in animo veraciter cōseruemus. Ob hāc causam sanctus iste Apostolus ab infidelibus captus, ad patibulū ductus, in cruce suspēsus, & patientiā exhibuit, & in ea vsq; ad mortē perseuerauit: immò tantam patientiā in cruce pendens ostēdit, quod commoti populi dixerunt ad iudicem. Trade

Greg. hom. 35.in Euāg. non longè post med. tom.3.

nobis

nobis hominem sanctũ,redde nobis hominem sanctũ, redde nobis hominem Deo charum,iustum,mansuetũ, & pium: quia iam ecce biduo pendens in cruce non cessabat monere populũ,sciebat enim sanctus Andreas Dominum docuisse: Qui non accipit crucem suam & sequatur me,non est me dignus. *Mat.10.g* Quid est enim crucem accipere,& Dominum sequi, nisi patientiam seruare dum contingit affligi? Nam qui non seruat patientiam in aduersis dignus Christi gratia non existit. Nũquid sub capite vulnerato, spinis vndique perforato, arundine tam dire percusso, & alapis cæso, membrum transire poterit sine bello? Nunquid rege lancea perforato,& sanguine toto corpore cruẽtato, miles quiescit sub suo tentorio? *Exemplum. Val. Max. lib.3.cap.3.* Legitur enim quod Alexandro Macedone rege sæculi idolis immolanti, puer nobilis cum thuribulo, & incenso astabat,super cuius brachiũ carbo ardẽs delapsus est,licet ergò ignis carnes adureret, ita vt odor exustionis ad nares omnium astantiũ perueniret,puer tamen adeò patiens fuit, propter reuerẽtiã domini sui regis,quod non solũ dolorẽ silentio pressit, sed brachium omnino immobile tenuit,tanquam vilipenderet pœnam ignis. Ergò si tanta fuit patientia ob reuerentiam regis dæmonibus immolantis, quanta deberet esse in hominibus Christianis ad suum regem, qui ad hoc propter nos pati voluit,vt nos patiẽtes esse doceret? Sed plorandum est:quia obliti patientiæ illius agni mundissimi,non solum facta,sed nec portare possumus verba, quin exquiramus toto posse vindictam. Non sic Dominus,de quo dicitur: *Pet.2.a* Cum malediceretur non maledicebat:cum pateretur non comminabatur. Si talis Dominus,qualis deberet esse seruus? Christus ergò,qui est patientia nostra,det nobis gratiã sic patiẽdi.

DE S. NICOLAO EPISCOPO.

SERMO I.

PRÆCEDAT *Dominus meus ante seruũ suũ & ego sequar paulatim vestigia eius.* *Gen.33.c* Rationabile valde est,& iustitiæ consonum vt miles dum aliquid agit strenũ,semper præ oculis habeat sui ducis exemplum. Nam videmus in gruibus,quod vna ex eis semper agmen præcedit, & semper clamando ad rectos volatus cæteras cogit. *Exemplum de apibus.* Apes etiã quando à suis aluearibus exeũt à rege oculos non auertunt,sed semper ad eum intendunt,& eo eunte vadunt, & eo se deponente, & ipsæ deponunt se. Nam & in exercitu vno dux est vnus. In naui vnus est gubernator: In domo paterfamilias vnus, ad quos omnes tendunt,quibus obediunt, & eorũ sequuntur exempla. Vnde Dominus dixit Moysi: *Exod.25.d* Vide omnia,& fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratũ est. Et Dominus dixit Apostolis in Ioanne: *Ioan.13.b* Exemplum dedi vobis,vt quemadmodũ ego feci vobis ita & vos faciatis. Hoc ergo beatus Nicolaus attendẽs & loquens ad Dominum ait: *Præcedat Dominus seruum suum,& ego sequar paulatim vestigia eius.* Quasi diceret: Tu Dominus,ego seruus:tu exemplar,ego exemplatus: tu forma,ego verò formatus. Ergò tuum est præcedere,tuum præcipere,& tuũ ostendere: sed meum est sequi te,& tibi per omnia obedire. Et ad literam, sicut dicit August. Dominus præcessit, viam seruis salutis ostendit,& ostium quo erat intrandũ aperuit, quando dixit. *Ioan.12.b* Ego sum via,ego sum ostiũ. Iuxta hoc ergò beatus Nicolaus in verbo prædicto maxime facit hęc duo. Primò enim loquens ad Christum ipsum Dominũ esse fatetur. Secundò conuertens parabolam ad seipsum, se velle sequi Dominũ,pollicetur. Ergo sibi primo proponit Dominum, tanquam exemplar viuum imitari ab omnibus dignum. Secundò suum patefacit affectum,& spondet effectũ. Est tamẽ notabile quod dicit: *Paulatim*

A *sequar*: quia non possumus Saluatoris vestigia ex toto sequi,sed debemus,quantum possumus, ipsum in suis vestigiis imitari. Est igitur notandum quod Domini vestigia quædam fuerunt profundissimæ humilitatis, immensissimæ pietatis,latissimæ charitatis, plenissimæ potestatis. Et ista vestigia sanctus Nicolaus sequutus fuit,quantum possibile sibi fuit. Nam sequutus est vestigium humilitatis in deuincendo seipsum. Vestigium pietatis,quantum ad proximum. Vestigium charitatis proximo impendendo seipsum. Et aliqualiter vestigium potestatis in opere signorum.

Dico quod sanctus Nicolaus primo est Christũ sequutus quantũ ad humilitatis vestigiũ. Dominus enim summe humilis fuit,dum formã serui accepit,dum seruis in ea seruiuit,& vsq; ad lauandos pedes seruorum B se Altissimus inclinauit. Nam de humilitate summa sic admiratus est Petrus,vt diceret: *Io.13.a.b* Domine tu mihi lauas pedes? tu Dominus mihi seruo, tu Dominus mihi nullo,tu sapientissimus mihi inscio, tu Dominus nobilissimus mihi piscatori vilissimo? Nam,inquit, non lauabis mihi pedes in ęternum. O stupenda Saluatoris humilitas,in qua tantum exinaniuit se diuina maiestas, vt sic admiretur Apostolica dignitas. Non enim tantũ in incarnatione se exinaniuit,nec tantũ in cõuersatione seruis ministrauit, sed in ipsa passione se inclinauit,vsq;ad vilissimũ genus mortis: *Phil.2.a* Humiliauit semetipsũ, factus obediens,vsq; ad mortẽ,mortem autẽ crucis. Erat autẽ crux supplicium,non nobiliũ, sed latronũ. Vnde maledictus dicebatur in lege omnis qui pendebat in cruce. *Gal.3.d* Hoc sanctus Nicolaus attendens,& humiliter incepit, & humiliter mediauit,& humiliter consummauit. Nã C humilitas magna fuit,quando illi,cui ad nuptias filiarũ clam aurũ proiecit,ne nomen eius alteri panderet, imperauit. Magna humilitas,quod à pręsule hora matutinali captus,& cuius nominis esset requisitus columbinæ simplicitatis,ait: *Nicolaus vocor vestræ sanctitatis seruus.* Magnum etiã humilitatis signũ fuit, quando episcopatũ toto posse renuit,& coactus non in superbiam se erexit:sed eandẽ quam prius humilitatẽ seruauit, & multa talia,quę humilitatẽ eius probant inuenire poteris in Legenda. Vnde de eo cõuenienter potest exponi illud quod dicitur de Ezechia: *4.Reg.18.d* Adhæsit Domino, & non recessit à vestigiis eius,fecitq; mandata eius, quæ præceperat Dñs Moysi. Sed quis est hodie,qui gloriã mundanã non quærat? Pagani gloriã fugiebant, quam D non refugiũt,sed contra Deũ appetunt Christiani. *Exemplum. Val.Max. lib.4.cap.1.* Nã Fabianus maximus Romanus,cum à se quinquies,& à patre auo,& proauo sæpe officiũ consulatus gestũ esse cerneret,dum eius filius cõsul factus esset,quantũ potuit cõstanter cũ populo egit,vt vocatio huius honoris à sua familia tolleretur,& alteri traderetur, non quod crederet filiũ non sufficere ad regimen consulatus;cum esset prudentissimus,sed ne Romanorum Imperium in vna tantum familia poneretur. Ergò si honorẽ tantũ respuebant pagani,quid ergo deberent facere Christiani?

Secundò sanctus Nicolaus secutus est Christum, ad pietatis vestigium. Nam Christum fuisse piissimum monstrat Euangelium. Nam ipsius pietatem probant verba,probant exempla. Ipse enim sæpe dicit, quod non venit animas perdere, sed saluare, & quod non *Luc.9.g* E venit vt iudicet mundum:sed vt mundus saluetur per ipsum. *Ioan.12.g* Exempla sunt plurima, de muliere in adulterio deprehensa, quam iuxta legem lapidari non iussit, sed absq; omni pœna à peccatis absoluit,liberã abire præcepit,& solum ne peccaret amplius imperauit. *Ioan 8.a Exemplum.* Exemplũ aliud accipe in filio prodigo, qui omnibus suis bonis luxuriosè consumptis,dum ad patrem misericordiã petiturus accessit, Pater vt ad eum vsq; veniret non expectauit,tanquã nihil mali egerit,obuiã illi venit,in amplexus & oscula eius ruit. *Luc.15.c Exemplum.* Annulum in manum eius dari præcepit,eum calceari mandauit, & maximũ conuiuium illi fecit. Exemplũ etiam in seruo est, qui à Domino per misericordiã decem millia talentorum accepit, *Exemplum aliud.* seruo suo,qui debebat ei centum denarios, non pepercit,

cit,propter quod reuocatus àDomino audire oportuit: Serue nequam,omne debitum dimisi tibi,quoniam rogasti me,nonne ergò oportuit te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Præcepit ergo eum ligari,& tortorib. tradi donec redderet omne, quod dimissum fuit sibi. *Mat.18.d* Hæc ergo exempla,& plura etiam alia sanctus Nicolaus attendens: ideò toto suo posse studuit esse peius.Nam omne patrimonium suum, quod fuit amplissimum, expendit in vsus indigentium, ab illo incipiens milite,qui filias suas ex vitæ necessitate paupertate cogente statuerat prostituere. Sæpe etiam indigentibus eleemosynas ministrauit, famescentibus populis frumenta distribuit, sicut in miraculo illo apparuit, vbi à nuntiis Imperatoris frumenta detraxit, quibus quod minorē mensuram non inuenirent frumenti promisit,& sæpè captiuis, & morti adiudicatis ex maxima pietate subuenit:sicut plenè ipsa Legenda ostendit. Vnde poterat dicere sanctus Nicolaus illud: Vestigia eius,supple pietatis,secutus es pes meus Viā eius custodiui,& non declinaui ab ea. *Iob 23.c Psal.9.f* Sed quis hodie habet hanc pietatē,immò quis non est plenus crudelitate.Insidiantur nunc quasi leo in spelunca sua, vt rapiant pauperē.Peiores,& crudeliores hodie sunt Christiani,quam fuerūt olim pagani. Narrat enim Valerius Maximus,Romanos olim tanta fuisse prędiṫos pietate, quod pauperibus mortuis expensis communibus exequias facerent aduersariis regis, & captiuis expensas regias,ad sepeliendum exhiberent, & naufragis a mari libertatis magnificas expensas impenderent, & ab eis ciuibus captis pietatis lacrymas exhiberent. *Exemplum. Val.Max. lib.5.cap.4.* Nota exēplum. Marcellus dum Siracusanam ciuitatē cepisset, & eius casum de sublimi arce conspiceret, dum eius casum tam grauem attenderet,lacrymas continere nō potuit. *Exemplum. Val.Max. lib.5.cap.1.* Sed contra hodie Christiani afflictis non condolēt,sed super eos potius risum mouent,vt adimpleatur illud Prophetæ:Et nihil cōpatiebantur super contritione Ioseph. *Amos 6.a* Exemplum accipe de Ioseph,& fratribus quem occidere voluerunt, quem tam vili pretio extraneis gentibus vendiderunt. *Gen.37.e.f.g*

Tertiò sanctus Nicolaus secutus est Christum,quātum ad vestigium charitatis. Quis enim est sufficiens enarrare Dominicam charitatem, propter quam homo voluit fieri,propter amorē hominum capi,oculis velut latro velari,manibus à tergo ligari,toto corpore flagellari,à militibus sibi illudi,palmis in faciem cædi & cōspui,arundine in capite percuti,vestibus spoliari,nudus in cruce eleuari,duris clauis affigi,lancea vulnerari, & ad iudicium mortis adduci. Vnde & clamat Ieremias: Reliqui domum meam,dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam in manus inimicorum,O duri & insensati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas,tam ingens flāma amoris,hoc sanctus hic Cōfessor attendens,sic totum se ad amandum Deo dedit, sic per amorem ad Christū exarsit, vt posset dicere illud:Ego non solum alligari cupio, sed mori paratus sū pro nomine Domini nostri Iesu Christi. *Act.21.c* Sciuit enim scriptū esse: Ipse enim Christus pro nobis passus est, nobis relinquens exemplū,vt sequamini vestigia eius, & si non sēper mortis saltē amoris.Vnde posset exponi de beato Nicolao illud.Nubecula parua, quasi vestigium hominis ascendebat de mari. *2 Reg.18.g* Per nubeculā, quæ aquā terris infundit,huius Sancti intellige pietatē siue eleemosynarū largitatē,per nubeculam paruā eius nota humilitatē:sed per nubeculam de mari ascendentē, eius accipe charitatē,quā in mari tribulationis ad Christum seruauit.Vnde notabiliter dicit : Quasi vestigium hominis,id est,secundum formā amoris, quæ apparuit in filio hominis,siue sacratissimæ Virginis, dicit tamē, quasi,quia non potuit tantus amor esse in milite, quātus fuit in rege.Sed quis hodie hoc ardet amore? Vere magis fuisse in antiquis legitur vis amoris amici ad amicum, vxoris ad virum,quā Christiani hodie sint ad Christū. *Exemplum. Val.Max. lib.3.cap.2.* Portia maioris Catonis filia & Bruti Romanorū nobilissimi vxor, cum cognouisset sui viri cōsilium, quod de Cæsare interficiendo ceperat,egresso cubiculū Bruto,cultellum tonsoriū,quasi vnguiū resecandorū causa poposcit,eoq; velut fortè elapso, se vulnerauit: clamore deinde ancillarū in cubiculum reuocatus Brutus, obiurgare eam cœpit, quod tonsoris præripuisset officiū.Cui secreto Portia,Non est hoc,inquit,temerarium factum meum,sed in tali statu nostro, amoris mei erga te certissimū indicium.Experiri enim volui,si tibi propositū ex sentētia parū cessisset,quā,æquo animo me ferro essem interēptura.Hæc Valerius Maximus.Cumq; postmodū eum corruisse in bello audisset, cū gladiū habere non posset,carbones ab igne subtraxit,& in os sibi posuit, & sic vitā ob mariti amorē insolito modo finiuit.Ergò si tantus potuit esse amor vxoris ad virū, quantus deberet esse animæ Christi spōsæ ad Christū?

Quarto beatus Nicolaus secutus est aliqualiter Christum,quantū ad vestigia potestatis in opere signorum. Nam inter sanctos omnes temporibus suis maximis miraculis claruit,& stupēdis,sicut de eo sancta Ecclesia in oratione dicit:Deus,qui beatum Nicolaum innumeris decorasti miraculis,de quibus quædam in Legenda sunt posita,quædam supra narrata.Nam ego vnū ponā & alibi scriptum est, quam in ipsa Legenda.Nam duo scholares nobiles & diuites, multumq; secum auri deferentes,Athenas ad philosophandū pergentes, priùs sanctum Nicolaum videre volentes, vt se eius orationibus commendarent,in ciuitatem,in qua degebat Episcopus,aduenerunt,Quos hospes tam diuites cernens, maligno spiritu pulsatus, eos occidit, & more porcorū in frusta concidit,& eorū carnes in vase saliuit. Quod sanctus Nicolaus dum ab Angelo cognouit,in domum hospitis mox accessit, & quidquid fecerat indicauit. eumque valde arguit,& tandem orando pueros suscitauit. Quia ergo in opere miraculorum imitatus est Christū,potest de eo exponi illud quod de Christo dicitur:Venient ad te,qui detrahebant tibi, & adorabūt vestigia pedum tuorum. *Isa.60.e* Rogemus ergò Dominum.

DE EODEM SERMO II.

Seruus meus es tu Israël: *Isa.44.d* Vt verbis vtar Augustini, duas vitas sibi diuinitus prædicatas nouit Ecclesia, *Aug.Trac. 124.in Io. sub med. tom.9.* quarum vna dicitur actiua,altera contemplatiua.Prima est in via.Secunda est in patria.Prima in labore. Secūda in requie.Prima declinat à malo,& facit bonum.Secunda nullum habet à quo declinet malum, & magnū habet,quo perfruatur,bonū.Propterea prima cum hoste pugnat.Secunda sine hoste regnat. Prima carnales libidines frænat. Secunda diuinis contemplationibus vacat.Et concludit:Ergò prima, id est actiua, est bona, sed adhuc misera:sed secunda, id est,contemplatiua est melior,& beata.Ab his duabus vitis in verbo præmisso beatus Nicolaus cōmendatur à Christo.Nam primo commendatur ab excellentia operis, in actiua, qua adhuc mortalis emicuit. Secundo commendatur ab excellentia dulcedinis in contemplatiua,quam nunc Sanctus immortalis accepit. Primum ergo spectat ad meritum,quo laboramus in via.Secundum autem ad præmium,quo quiescitur in patria.Primum notatur, cum dicitur,*Seruus meus es tu*.Secundum verò cum additur: *Israël*.Israel enim interpretatur vir videns Deum. *Israël quid.* Et significat virum beatum,& diuina visione dotatū. Dicamus ergò,siue potius dicat Christus : *Seruus meus es tu*.Est igitur notandum ad instructionē audientiū,quod quidam hominum seruiunt,mundo,corpori suo,diabolo,Christo. Nam seruiunt mundo, cupidi & auari:seruiunt ventri suo gulosi, & lasciui:seruiunt diabolo tumidi,& superbi:sed seruiūt Christo humiles,& abiecti.

Sunt igitur quidam hominum, qui seruiunt principaliter mundo,sicut omnes auari, & mercatores mali, raptores,& vsurarij,iudices,& aduocati, & communiter principes,& tyranni Hi quasi omnes diligunt plus aurum quam Deum,immò plus equum,vnum asinum, immo sæpius vnum modicū nummū,quam Christum,

Probatio

Probatio huius est:quia pro vno nummo,acquirendo, mentiri & periurare non curant, & nummum si perdant,puluerem more galli sollicitè versant, nec cessant donec inueniant: sed de Christo perdito nihil curant, ita quod sæpe in tota vita sua vix semel pœnitentiam accipiant.Sunt enim tales Iuda peiores:quia ille triginta denariis vendidit Christum quem forte hominem credebat esse purum. Isti pro vno denario vendunt Christum,immò aliquando nec lucrantur nummũ,pro quo tradunt eum, quem tamen credunt esse Deum,& iudicem esse venturum, vel futurum. Tales ergo monentur in prima Canonica Ioannis: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt: quia omne quod in mundo, &c. Quare mundus diligendus non est, nec ei seruiendum est: quia Deo contrarius est, propter quod dicitur:Nemo potest duobus dominis seruire,scilicet Deo,& Mammonæ.Item mundus diligendus non est, nec ei seruiendum est:quia cum sit vanus, seruos suos adiuuare non potest, vbi enim sunt tyranni,qui modo facti sunt serui. Nam Alexāder postquam totum orbem in oriente obtinuit,& totius Europæ legatos accepit, subito veneno interiit. In tantum enim Alexander cupidus fuit,vt sibi totum mundum sufficere posse non crederet. Vnde cum quidam philosophus sibi diceret quod multi essent mundi,cogitabat,& æstimabat quo modo omnibus imperare posset. Ratio autem quare terrena non sentient,alibi recolo me dixisse.

1.Ioan.2.b

[illegible].6.d

Exemplum.

[illegible] tom.3. in princ.

Secundo sunt quidam,qui seruiunt corpori suo,& de his: Huiusmodi non seruiunt Deo,sed suo ventri: & quorum Deus venter est. O seruitus vilissima, habere corpus pro Deo, quod iuxta Bernardum non est aliud, quam saccus stercorum,sentina fœtorum,& cibus vermium.Cogita gulose quod non nisi fœtidum tuo egrediatur ex corpore.Nam videmus terram herbas producere odoriferas,metalla,lapides pretiosos,& plantas,sed tuũ corpus per singula sua foramina,res marcidas prodit,& fœtidas.Item plantæ omnes,& arbores producũt de se frondes, & flores & fructus, tu de tuo corpore sputa fœtida,vrinam, & stercus. Illæ de se producunt suauissimos cibos,tu de tuo corpore pediculos,& lumbricos. Illę de se spirant suauitatem odoris, tu de tuo corpore abominationem fœtoris. Hæc omnia inuenimus in libro de contemptu mundi.Propter hæc omnia dicit Seneca:Maior sum,& ad maiora natus, quam vt fiam mancipium corporis mei.Contrarium namque est, vt serui in equis vadant, & domini in terra incedant. Est ergo corpus verberibus, ieiuniis macerandum, & vigiliis edomandum,ne sit sicut equus sine calcaribus, & fræno,& sicut bos sine stimulo, qui lasciuit in prato. Maius est enim corpus proprium subiugare, quam sibi regna subiicere.Quia sicut Seneca,dicit: Multi regiones & vrbes subiugare potuerunt, qui tamen suis corporibus seruiunt, & ea quæ sunt vitia carnis, non subiugauerunt. Accipe Alexandri exemplum, de quo narrat Græcorum Historia,quod omnes reges excessit, & generositate naturæ,& corporis venustate,& animi virtuositate. Nam in subeundis periculis constans erat, in rebus mouendis velox,fidelis in deditos,clemens in captiuos,munificus in seruos,& liberalis in omnes: ita vt sæpe maiora daret,quàm ab eo petere quis auderet. Erat vtique vir singularis audaciæ:patiens laborum,& nihil sibi arduum, nihilque difficile videbatur. Omnis periculi,& maximæ multitudinis erat contemptor:primus semper aciem inuadebat, & si quandoque fortissimos esse hostium cuneos aduertebat, illud irruebat. Nullum vnquam bellum perdidit,nullam ciuitatem obsedit,quam non cœperit,& cum omnium victor esset, à seipso deuictus est.Quem arma totius orientis vincere non potuerunt,carnis vitia deuicerunt.Vnde à vino,& luxuria,superatus est.Ex quo cōcluditur,quod sit maius subiugare seipsum, quam vincere totũ mũdum.

Rom.16.c

Phil.3.a

Exemplum.

Tertio sunt quidam, qui seruiunt diabolo,& hi maxime sũt superbi,de qua seruitute dicitur:A quo quis superatus est, eius & seruus est.Ergo qui se à diabolo superari permittunt,diaboli serui fiunt. Vnde ibidem dicitur:Serui eius estis cui obedistis. Hæc enim seruitus est mala:illi seruire,qui continue me quærit occidere,à summo subtrahere, ad pœnas æternas adducere. Vnde dicitur:Seruietis diis alienis qui non dabunt vobis requiem die ac nocte,quia nec die præsentis vitæ,nec in nocte tenebrositatis æternæ. Qui enim seruiunt nũc, vel mundo,vel corpori suo, vel ipsi diabolo: & nunc semper sunt in peccati opprobrio,& confunduntur in iudicio:& tandem cruciabuntur æternaliter in inferno.

1.Pet.2.d

Ibidem.

Ier.16.b

Quarto sunt quidam,qui seruiunt Deo, & isti sunt omnes iusti,qui nunc semper humiles,& despecti,qualis fuit beatissimus Nicolaus.De istis enim seruis dicit Dominus:Cum omnia,inquit,benefeceritis,dicite:quia serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Hoc autem ideo dixit, vt semper de se humilia sentiat, ne per superbiam euanescant. O quàm securum fructuosum est huic regi seruire,qui nihil quærit à seruo, quod sibi sit inutile, sed solum quod seruo sit ad salutem.August.Nihil Deus iubet quod sibi prosit, sed illi cui iubet. Mirum est quo modo cum sancto Nicolao non omnis mundus Deo huic seruit,tam potentissimo ad adiuuād um,tam sapientissimo ad consulendum,tam liberalissimo ad subueniendum, tam benignissimo ad parcendum,& econtra non seruient,tam seuerissimo ad puniendum.Dicitur enim de Alexandro quod liberalissimus militibus erat, & omnia illis dabat, quæ in prædam ex bonis hostium inueniebant, quod ad moriendũ pro eo beatum esse credebant.Ergo qualiter est Domino seruiendum,qui non vt Alexander solùm tribuit bona fortunæ,sed dat tot bona ex parte corporis simul & animæ:dat tot bona gratiæ:tot bona scientiæ, & promittit tot bona gloriæ,non transitoriæ,sed æternæ. Nā hæc sanctus Nicolaus attendens, adhuc infantulus ieiunare incepit,& mammas quarta & sexta feria semel bibens,non vltra lac requirebat.Item vltra,quæ habere potuit, in pauperum & indigentium vsus expendit. Item orationi vacans sæpè Ecclesias visitabat, humilitatem seruabat,& omnia Deo displicentia declinabat,& ideo maxima miracula in omnibus gentibus faciebat.Lege in Legenda hæc omnia,& posteà prædica, & adapta,vt voles:Christus Iesus Filius Dei beati Nicolai precibus, &c.

Luc.17.b

Exemplum.

DE S. AMBROSIO EPISCOPO.

Sermo I.

Edi te in lucem gentium. Tres naturas legimus à Deo creatas. Vnam opacam,alteram transparentem & peruiam, sicut est in igne,aere, & aqua. Aliam luminosam & lucidam,sicut est in cælesti natura,cælo,sole,& luna.Verum hæc luminosa natura,quæ naturarum corporalium est nobilissima,in triplici est differentia.Nam quædam est tantum influens,& non influxa,sicut est in cælesti natura,& hoc spiritualiter est lux diuina,quæ est summa,quæ sic illuminat omnia,vt non illuminetur ipsa ab alia quacumque natura, & de hac dicitur:Erat lux vera,quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.Dicitur autem lux vera, eo quod non sunt in ea tenebrę vllæ,sicut dicitur:Item est lux alia non influens sed influxa:sicut est lux aerea, quæ est à sole influxa, sed non influit in alia. Et talis lux,spiritualiter loquendo,est in simplicibus fidelibus, qui sic sunt illuminati, vt non alios illuminent ipsi. Tertio est lux tertia & influens,& influxa,qualis probatur esse in luna,quæ à sole illuminatur, & ipsa illuminat terram.Et talis lux spiritualiter est in doctoribus: quia quod sanctitatis, vel scientiæ, vel luminis à Deo acceperunt,in alios, docendo, refundunt. Quare ergo

Isa.42.a

Ioan.1.a

Ioan.1.a

Isa.42.a

sanctus Ambrosius talis lux fuit:quia doctus docuit. Vnde per Isaiam à Domino dicitur ei: *Dedi te in lucem gentium.* In quo verbo tria notantur. Primo diuina liberalitas à Domino influente. Secundo doctoris nobilitas, ex lumine redundante. Tertio populi audientis vtilitas, ex audientia disponente. Nam Deus influit, doctor refundit, sed populus audit, & suscipit. Notatur ergo diuina liberalitas ex parte influentis, cum dicitur: *Dedi te.* Notatur sancti nobilitas, siue dignitas ex parte accipientis & dantis, cum additur: *In lucem.* Notatur populi prædicati, ac docti vtilitas non dantis, sed solum accipientis, cum subditur: *Gentium*, id est, vtilitatem gentium te volui esse lucem, vt non solum in te luceres, sed alios illuminares. Est ergo notandum quod Doctor Christi Ambrosius fuit Lux pura, Impassiua, Sui communicatiua, Animi purgatiua. Primo fuit pura, per eminentiam castitatis. Secundo fuit lux impassiua, per constantiam firmitatis. Tertio fuit lux sui communicatiua, per ampliationem charitatis, & pietatis. Quarto fuit lux illuminatiua, siue animi purgatiua, per repulsum omnis contrariæ fœditatis, siue per redundantiam veritatis. Vel sic fuit lux pura, caste viuendo, fuit lux impassiua patienter aduersa portando, fuit lux sui communicatiua amando, & compatiendo, & fuit lux purgatiua docendo, & arguendo.

Dico quod beatus Ambrosius fuit lux pura continenter viuẽdo: Sicut enim luxuriosi sunt immundi, quia cœno luxuriæ sunt infecti: sic viri casti instar lucis esse dicuntur mundi, & puri, quia à luto concupiscentiæ liberati. Quare cum sanctus Ambrosius fuerit castissimus, recte puritati lucis est comparatus. Vnde de eo potest conuenienter exponi illud: Candor est lucis æternæ, id est, candidus instar illius lucis æternæ, nihil habens immunditiæ. Vnde subditur: siue macula. Anima est casta, quando casta sunt corda, casta sunt verba, & casta sunt opera. Nam sicut dicitur in vitis patrum, illi non sunt dicendi casti, qui ab opere carnis abstinent, nisi voluntate castus sit animus, castus affectus, & casti sint omnes sensus. Philosophus enim dicit quod non est castus omnis qui continet, & hoc ipse gaudet. Cogitent ergo quod à vera castitate remoti sunt, qui tota die vana audiunt, vana dicunt, vana respiciunt. Accipiant tales exemplum beati Bernardini, qui cum iuuenis esset, & plurimum pulcher, venit quadam nocte ad quoddam hospitium, vt quiesceret, vbi quædam puella pulchra, dum iuuenem formosum aspexit, nocte ad eius lectum accessit. At ille amator castitatis in nullo se mouit, non eam repulit, nec ei aliquid dixit, sed stetit immobilis vt lapis. Cumque illa vndique palpasset, & cerneret quod nullos anima omnino carnales motus haberet, stupefacta confusa recessit. O vbi tunc erat illa castissima anima, quæ nullos carnis sciebat affectus? Talis etiam erat Ambrosius, & ideo vero castus.

Sap.7.d

Arist.lib.7. Eth.cap.3. & 4.

Exemplum.

Secundo lux est natura impassiua: quia nunquam corrumpitur ex actione extranea. Vnde dicitur: Super salutem, & omnem speciem dilexi illã, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius, & reuera talis fuit Ambrosius patienter aduersa portando. Nam Iustina regina cum esset Arriana, pulsabat Ambrosium forti pugna: sed nullis minis, nullis precibus, vel promissis deflecti potuit à rectitudine veritatis: sed manens immobilis, hæreticos confundebat, cuius fidem magna miracula confirmabant. Hinc si eius Legendam legeris, narrare hæc poteris. Sed vbi hodie virtus hæc in omnibus Christianis, quæ tamen floruit in paganis? Nã inuenio viros paganos non pro Deo, sed pro mundo: non pro æterna, sed pro temporali gloria, propriam contempsisse vitam, & magis quam vita viuere, mortem eligere. Vnde Valerius Maximus in ea, quam scripsit, historia, ait quod quidam populi, qui appellantur Cimbri, & Celtiberi tantæ fortitudinis contra seipsos sunt, quod mortem non solum paruipendunt, sed totis affectibus appetunt. Vnde in præliis exultant, & gaudent tanquam ex hac vita feliciter decessuri. Sed in infirmitatibus febrium valde dolent, tanquam turpiter, & absque gloria morituri. Et dicit quod nefas esse dicunt prælio superesse; ergo si tam fortes possunt esse pagani, pro vana & mundana gloria, quales deberent esse Christiani pro vita obtinenda beata?

Sap.7.b

Exemplum.

Exemplum. Val.Max. lib.2.cap.1. cir.fin.de Cimbris, & Celtiberis. Step h.Ser.

lib.3. Pli lib 25.cap.8.Sil. Ital.lib.2.

Tertio lux est sui communicatiua, & diffusiua spiritualiter generatiua, nutritiua, & confortatiua. Sic & beatus Ambrosius fuit lux se cunctis communicando: sua omnia diffundendo, filios spiritualiter generando, nutriendo, confortando, tanquam omnes perfecte amando, omnibusque compatiendo. Vnde de eo potest exponi illud: Sol illuminans per omnia respexit. Ad modum enim solis, qui omnibus lumen præstat, omnibus se communicat, omnia nascentia roborat & confortat, sanctus Ambrosius se & sua omnibus communicabat, omnes docebat, omnes amabat, sanos confortabat, infirmis consolationem præstabat. Sic enim amore fraterno totus ardebat, & sic fraterna compassio sibi eius cor subiugauerat, quod dum aliquis sibi casum suum, vel peccatum narraret, & sic fortiter fleret, quod ipsum ad flendum compellebat. Dolebat etiam multum quando quis cadentibus insultaret, siue spiritualiter, siue corporaliter caderet. Vnde dum semel per ciuitatem Mediolanensem incederet, & quidam in via grauiter corruisset, aliusque eius casum risisset, grauiter Sanctus tulit, & ad ridentem ait: Qui existimat se stare, videat ne cadat. Statim ille qui riserat cecidit, & coactus flere casum proprium, qui riserat alienum. Si enim sancti viri tantum dolent in casu corporali, quantum putes dolent in casu spirituali? vbi non solum cadit corpus aliquando morte casurum, sed cadit anima æternaliter damnanda. Fit enim sæpè diuino iudicio, vt qui rident casum alienum, cogantur flere proprium. Vnde in vitis patrum quidam frater, qui fratrem tentatum in desperationem posuerat, & nõ solum ei compassus non fuerat, sed eum valde exasperauerat, coactus est à Deo pati, quod in alio reprehẽderat. Cumque eum tentatio carnis iam sic affligeret, vt pati non posset, sed ad sæculum redire disponeret, missus est ad eum alius sanctus pater, qui diceret ideo tibi hoc contigit, quia illi fratri compati nesciuisti, vt discas compati, & scias quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium. Vnde & Apostolus docuit: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans temetipsum, ne & tu tenteris. Nemo enim stat nisi Deo tenente: nemo cadit nisi Deo permittente: Ergo qui stat non suæ virtuti approprie: ideo fratri cadenti non insultet, sed ei perfectè condolens pro eo Deum continue oret.

Ecc.42.e

Exemplum.

1.Cor.10.e

Exemplum.

Gal.6.a

Quarto lux est animi purgatiua, & illuminatiua, & sic regulariter in obscuritate latentium ostensiua, & per consequens arguitiua: nam cum malum detegit, ipsum arguendum esse ostendit. Sanctus ergo Ambrosius fuit lux illuminatiua, purgatiua, peccatorum ostensiua, & arguitiua. Nam purgabat, & illuminabat docendo, & prædicando: sicut est exemplum de beato Augustino, quem Ambrosius prædicando conuertit. Item peccata detegebat, & errores destruebat, rationes efficacissimas ostendendo, & arguebat nullum timendo, sicut patet in exẽplo de Theodosio Imperatore, quem ab Ecclesię ingressu prohibuit, & de peccato quod egerat valde redarguit, & ad pœnitentiam asperis verbis induxit, lege in Legenda totum: quia valde est notabile exemplum, & propter humilitatem Imperatoris ad pœnitendum, & propter constantiam pastoris ad arguendum. Quia ergo Ambros. erat lux malorum detectiua, & gratuita, & ad veritatem illuminatiua, erat Hæreticis valde odiosus. Nan scriptum est: Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem: erãt enim eorum opera mala. Omnis enim, ait, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta, vnde hoc est valde contra Hæreticos, qui in latibulis docent, & more auiũ de nocte incedentium lucem odiunt, vnde disputatio-

Exemplum.

Ioan.3.b.c

Ioan.3.c

nes fugiunt, & conferre de veritate renuũt: ne a luce veritatis argui possint. Vnde contra eos Apostolus loquens fidelibus, inquit: Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est dicere. Omnia autem, quæ arguuntur, à lumine manifestantur. Omne autẽ, quo manifestantur, lumen est. Rogemus ergo Dominum, &c. Ephs.5.b

DE EODEM SERMO II.

IN *medio Ecclesiæ aperuit os eius*. Docet Dominus Apostolos, vt non doceant in occulto, sed semper in publico, & vt ea quæ audierunt in domo prædicent super tecta: quia omne illud, quod refugit radium, & veritatis renuit argumentum, merito viris fidelibus est suspectum. Vnde de se dicit Dominus: Ego semper palam docui in templo, vbi omnes conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Vnde concluditur necessario argumento, quod illi recesserunt à Christo, qui contra doctrinam Christi prædicant in occulto. Nam & aranea, quia non potest in publico muscas decipere, telas texit sub quibus se abscondit, & muscas incidentes in telam improuisas, inuadit. Leo etiam dum famescit vt bestias improuisas inuadere possit, in antris se abscondit. Non sic Dominus, sed ad modum liberalis hominis, qui tempore carestiæ misertus pauperum, aperit horreum suum, & pauperibus dat frumentum: Sic & ipse Doctores suos, qui sunt suum horreum, continentes sapientiæ triticum, tempore opportuno aperit, per quos pane doctrinæ pauperes suos pascit: quia non in solo pane viuit homo, &c. Vere enim Ambrosius abundans doctrinæ horreum fuit, cuius triticum non solum prouinciam vnam refecit, sed potius totum mundum: non solum per annum, sed potius vsque in sæculum. Et propterea optime dictum est: *In medio Ecclesiæ aperuit os eius*. In quo tria notantur. Vnum ex parte Dei. Alterum ex parte Sancti. Tertium vero ex parte loci. Nam Primo ex parte Dei notatur liberalitas in donando. Secundo ex parte Sancti notatur facunditas in loquendo. Tertio ex parte loci notatur communitas se omnibus offerendo. Liberalitas donantis notatur, cum dicitur: *aperuit*. Facunditas prædicantis notatur, cum adducitur, *os eius*. Sed communitas offerentis notatur, cum subditur: *In medio Ecclesiæ*. Dicamus ergo: *aperuit os eius*. Aperuit inquit, os eius ad tria. Ad verbum humilitatis in confessione. Ad verbum laudis in oratione. Ad verbum ædificationis in prædicatione.

Eccl.5.a
Ioan.18.d
Exemplũ.
Exemplũ.
Luc.4.a

Dico quod primo aperuit os beati Ambrosij ad verbũ humilitatis in confessione. Nam in Archiepiscopum electus noluit sibi manum imponi, nec confiteri, nisi Catholico Episcopo. Quo exemplo nos docuit fugere sacerdotes Hæreticos, & quærere Catholicos, quibus solum data est auctoritas absoluẽdi. Nunquam ad vineam quis pro ficubus vadit. Nunquam ad ficum quis vadit pro vuis acquirendis: nunquam aurum quis quærit in quercubus, vel lapides pretiosos in cedris, ergo stultum est pro confessione & absolutione illum quærere, qui absoluendi non habet auctoritatem, cum non sit membrum Ecclesiæ. Vnde dicitur in Psal. Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Quid enim est loqui iudicium nisi confitendo se sacerdoti tradere iudicandum? Et quid est meditari sapientiam, nisi ad eum te conferre pro indulgentia, qui clauem habet in Dei Ecclesia? Quid enim talibus confitetur, gratia repleri meretur, iuxta illud Psalmi: Dilata os tuum, & ego implebo illud, id est, confitere peccatum, & accipe indulgentiæ donum. Est enim dilatare os perfectè aperire, id est, totum morbum euomere. Fistula enim, quæ habet os strictum, nunquam perfecte curatur, nec sanies perfectè educitur, nisi os eius rebus competentibus amplietur. Nam quamdiu aliquid putredinis ibi celatur, nisi foras educatur, frustra medicina omnis impenditur. Item quãdiu de vulnere os putridum, vel ferrum non trahitur, nunquam perfectè solidatur, etiam si solidari videatur: quia iterum & iterum innouatur. Ergo si volumus perfectè sanari, necesse habemus confiteri: quia qui aliquid de morbo medico celat, frustra auxilium eius implorat. Vnde dixit Iosuë ad Achor: Confitere fili peccatum tuum ne abscondas. Philosophia Boetij: Si operam medicantis expectas, necesse est vt vulnus detegas tuum.

Psal.36.d
Psal.8.b
Ios.7.a

Secundò aperuit Dominus os sancti Ambrosij ad verbum laudis in oratione. In omni enim tribulatione sua, & maximè contra illam Iustinam, quæ ei intulit magnam pugnam, sicut patet in ipsa Legenda, non armis, sed sola oratione pugnabat: in qua dum Deum laudabat, omnes hostiles nequitias destruebat. Vnde & cum Propheta dicere poterat: Domine labia mea aperies, & os mutum annuntiabit laudem tuam. Simile exemplum habemus in historia tripartita, de Alexandro Constantinopolitano Episcopo, cum cogeretur ab Imperatore Constantino, vt Arrium in Ecclesiam reciperet, vel in exilium iret, ipsa die qua id in die sequenti fieri cogebatur, sub altari pernoctauit Episcopus: Deum precans instanter, vt causam suam defenderet. Cum igitur die facto Arrius multitudine Satellitum comitatus ad Ecclesiam properaret, vel ipse suscipiendus, vel Episcopus repellẽdus; cumque in via media esset, quidam timor eum inuasit, qui sic eius viscera perturbauit, vt locum peteret ad secretum naturæ. Ad quem cum iuit, intestina omnia, & quidquid in corpore habuit, emisit, & animam dum diabolo tradidit, Deus in petitione orantem Episcopum liberauit.

Psal.50.c
Exemplum.

Tertio aperuit os beati Ambrosij ad verbum ædificationis in prædicatione. Nam & dicitur: Aperit os mutorum, & linguas infantium facit desertas. Sed quis sufficienter dicat, quam fideliter & prudenter sanctus hic docuerit, quantos prædicando conuerterit: quam constanter Hæreticis restiterit, quàm lucidè hæreses confuderit, quantos libros pro fide defendenda conscripserit. Tantæ enim auctoritatis vir iste fuit, quod Augustinus virorum doctissimus, & Hieronymus trium linguarum doctissimus ad probationem suorum dictorum dicta Ambrosij introducant. Sanctus etiam Ambrosius ea quæ in verbis prædicabat, exemplis & vita ostendebat, & miraculis consumebat. Nam dum per ciuitatem trãsiret, clamabãt dæmones se ab Ambrosio cruciari, quibus ipse humiliter respondebat: non ego vos crucio, sed malitia vestra. Cumque regina Iustina diceret cum suis hæreticis, quod Ambrosius pretium dæmoniacis daret, vt taliter post eum clamarent, statim vnum de astantibus famulis reginæ inuasit, & eum excutiens coram omnibus, ait: Sic pereant omnes vt ego, qui non credunt Ambrosio. Quod regina dum vidit, statim eum occidi mandauit, ne fortè hoc ad alios perueniret, sic ab errore Arrianorum recederent.

Sap.10.d

Sequitur *in medio*: notatur hic communitas loci: quia ad modum Dei non docuit in occulto, sed in publico, & quæ docuit posuit in scripto, vt omnibus, & simul eius doctrina posset esse communis. Locus enim medius communis est omnibus, & potest participari ab omnibus aliquid, cum Deus naturæ omnibus rebus locum medium dedit, quorum virtus & influentia erat aliis circumstantibus necessaria. Nam cælum stellatum cum sit virtute & influentia maximum, posuit in medio aquarum: corpus solis cum illuminet omnia posuit in medio planetarum: cor cum sit fœcundissimum, & membris omnibus influens vitam & motum, posuit in medio membrorum. Nec solum hoc est verum in naturalibus, sed etiam in artificialibus. Quare ponitur in medio cæmentum, eo quod plurimum sit lapidum coniunctio. Aranea enim semper telam confractam resarcire incipit contra medium, reputans totum ædificium esse nullum, si medium sit confractum. Posuit ergo B. Ambrosius doctrinam suam in medio, vt à medio deriuata ad omnem perueniret Ecclesiam. Hic præter propositum pauca de medio dixi, vt darem aliquam materiam prædicandi. Rogemus, &c.

DE SANCTA LVCIA VIRG. ET MART.

SERMO I.

Sap.10.c ERTAMEN *forte dedit illi, vt vinceret.* Prudentis militis virique constantis & fortis officium est, non solum bellum fugere, sed optare bellando victoriam, vt possit coronam accipere. Non enim coronatur nisi qui bellat & vincit. Greg. super Lucam: Quia ad magna præmia perueniri non potest nisi per magnos labores. Poëta: (Greg.hom. 37. in Euan. tom.3.)

Absque labore graui, vix munera magna dabuntur.
Gratus est plenus vtilitate labor.

Ergo iuxta Gregorianum dictum: Si delectat animum magnitudo præmiorum, non deterreat certamen laborum. (Greg.Ibid.) Dominus ergo vt possit filios & filias coronare, vult omnes in hoc certaminis campo certare, & ideo sapiens loquens de sapientia increata, dicit: *Certamen forte dedit illi, vt vinceret.* Cui? Illi venerabili Virgini, de qua festum agimus in præsenti: Ad cuius commendationem in verbo præmisso tria notantur. Nam primo in electis suis ostenditur diuina prouidentia. Secundo ex parte Virginis describitur acrior pugna. Tertio vero ostenditur nobis nobilis & alta victoria. Notatur autem diuina prouidentia, cum dicitur: *Dedit illi.* Notatur etiam pugna, cum subditur: *Certamen forte.* Notatur consequenter victoria, cum statim adiungitur: *Vt vinceret.* Dat igitur Dominus sanctis pugnam, vt per pugnam veniant ad victoriam, & per victoriam ad coronam. Si enim corona tantum victoribus datur, & non possit esse victoria, vbi nulla est pugna, clementis fit Dei prouidentia, vt illis indicatur bellum, quibus brauium est conferendum sempiternum. Item si iuxta mensuram victoriæ mensura est & gloriæ, vel coronæ, vt nobilissima possit esse corona, fortissime quisque debet aggredi pugnam. Nam & Alexander ille Macedo contra Persarum multitudinem quasi innaturalem ipse cum paucissimis, sed fortibus militibus pugnaturus, accessit animás suos ad bellum, sic ait: In promptu ô milites mei victoria est, sed de hoc solum doleo: quia non cum hominibus, sed cum fœminis pugnaturi sumus, & ideo minor erit mea gloria: quia parua est pugna, vel nulla. (Exemplum.) Est ergo notandum quod sanctæ Luciæ pugna fuit fortis, fuit magis fortis, fuit etiam valdè fortis. Nam fuit fortis ad mundi diuitias contemnendas: fortior ad pœnas tyrannicas deuincendas: fortissima ad passiones proprij corporis edomandas.

Dico quod beata Lucia primò forte certamen habuit contra mundum ad diuitias contemnendas. Nam quanta sit hominum multitudo, quos per diuitias mundus decipit & ad omnia mala trahit, quis sufficienter dicere nobis possit? Sed Virgo Dei Lucia adhuc sub matris custodia posita propter Christum, omnia distraxit, vt Christum lucrifaceret. Nam sicut patet ex ipsa Legenda, patrimonium suum distraxit, & pauperibus erogauit, & sic ipsum tuto loco constituit. Sciebat enim Dominum docuisse: Nolite thesaurizare vobis thesaurum in terra, &c. (Matt.6.c) Sed thesaurizate vobis thesaurum in cælo, &c. Et ideo propter hanc fortitudinem de ea potest exponi illud: Fortitudo, & decor indumentum eius. (Prou.vlt.b) Decor enim & fortitudo nobilium sunt cumuli diuitiarum, quibus dum præclara sibi comparant vestimenta, gloriosi apparent in illa. Sed fortitudo & decor Luciæ non fuerunt diuitiæ, quas contempsit, sed virtutes animi quas amauit, quibus tanquam vestimentis spiritualibus se ornauit. Sed quis est hodie qui virtutes animi quærat, & non potius diuitias? Magis Christiani contra documentum Domini sui diuitias cupiunt, quam pagani. Narrat enim quædam Romana historia, quod Pyrrhus rex qui diu cum Romanis bellabat, dum cerneret (Exemplum.) se iam Romanis non posse resistere: beneuolentiam Romanorum acquirere studebat, quorum potentiam debellare, siue debilitare non poterat. Omnes ergo diuitias sui regni, & quid habere potuit, totum in vrbem portauit. Mire valde & insolitum nostris temporibus: quia cum res magni pretij, & varii generis ornamenta tam viris, quam mulieribus apta, eius legati contra Romanorum domos deferrent, & ad accipiendum singulos inuitarent, nemo in tam ampla ciuitate inuentus est aliquid accipere. O summa dementia Christiana, quæ sic ardenter appetit ista vana, quæ Christus docuit respuenda: quæ propter amorem suæ ciuitatis sic despexit gens illa pagana. Greg. Quærant diuitias pagani, qui sine Deo sunt: quærant Iudæi, qui eas in promissione acceperunt. Sed qua fronte petunt eas Christiani, postquam Christus beatos esse pauperes prædicauit?

Secundo beata Lucia fuit magis fortis ad passiones tyrannicas deuincendas. Magnum est enim diuitias contemnere, sed longe maius est curuare tyrannum, non minas, vel tormentum curare. Vnde dicitur: *Mulierem fortem quis inueniet*? (Prou.vlt.b) quasi dicat, inueniuntur plurimæ, quæ contemnunt mundum, sed eam quis poterit inuenire, quæ non timeat ignis incendia, nec duci ad prostibulum, non iugulatoris gladium. Quam fortis igitur hęc sancta Virgo fuit, quæ sic constanter & prudenter in omnibus tyranno respondit, quod à mille viris & bobus tracta, moueri non potuit, nec ad lupanar eam adducere omnis paganorum conatus præualuit, quæ etiam contra se ignem ardentem extinxit. Lege hæc omnia, & alia multa ad hæc facientia in ipsa eius Legenda. Sed qui hodie Christiani tyrannos non timent, immo qui sunt hodie, qui tyrannis non obediant, qui post potentes diuitesque non vadant, & qui amore dominorum suorum terras non destruant? Testis est omnis Italia, quam miseri populares, maiorum sequentes consortia tracti in partem vbique destruxerunt. Non fuerunt tales antiqui, sed sic pro patria fortes erant, vt in nullo tyrannis obedirent. (Val. Max. lib.3.cap.3. Exemplum.) Nam Pompeius nobilis quidam Romanus, dum apud quendam regem legationis officio fungeretur, ab eo captus, minis, vt Senatus consilia proderet, cogebatur. At ille vir fortis in præsentia regis digitum igni immisit, totumque ardere permisit, & sic se tormenta nulla timere ostendit. Quod dum rex vidit, nihil ab eo vltra quæsiuit: sed se recepi in Romanorum amicitiam postulauit. In hac fortitudine tanta diabolo resistendum est, cuius nos semper premit tyrannis. Vnde dicitur: Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. (1.Pet.vlt.b)

Tertio beata Lucia fuit fortissima ad carnis lasciuias edomandas, siue ad ipsas miserias mortis tolerandas. Nam etsi sit magnum contemnere mundum, & magis contemnere quodcumque tormentum: maximum tamẽ est perfecte subiugare seipsum, carnis superare desiderium, & mortis non timere periculum: & non sicut Alexander Macedo, qui omne militibus dabat aurum, & tamen à carne turpiter est deuictus. (Exemplum.) Vnde sapiẽs Salomon de muliere loquens ait: Fortissimi quique deiecti sunt ab ea. Nam & multi fuerunt sancti, qui nullo potuerunt igne vel ferro deuinci, qui tamen à carne deuicti sunt. Beata ergo Lucia fuit fortissima, dum inter corruptores virgo permansit, & mori pro Christo non metuit. Vnde de ea potest accipi illud: Accinxit fortitudine lumbos suos. (Prou.31.c) Quid fuit fortitudine lumbos accingere, nisi passionibus carnis fortiter reluctare: propheta enim dicit, quod fortissimum est vincere hanc passionem consentaneam naturæ. Ad quod signandum dicitur: En lectulum Salomonis sexagesimum fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. (Cant.3.c) Nisi enim lectulus corporis nostri ab angelis fortissimis militibꝰ seruaretur, mox omnis eius clausura ab inimicis aperiretur. Non tamen gloriari debemus, si Christi amore contineamus, cum inueniamus paganos propter suos Deos virginitatem seruasse. Nam multæ erant

Virgines Romæ, qui suam virginitatem deuouerant deę Vestæ, fuerunt & multi qui amore patriæ mori non timuerunt. Narrat Romana historia, quod tyrannus quidam quendam cepit virum fortissimum, cogens eum, vt sibi proderet, qui illi essent qui eum occidere vellent. At ille vbi fortes tortorum manus contempsit, flagella rupit, funes laxauit, equuleum soluit, omnes minas & tormenta derisit: nec per mortem induci potuit, vt aliquem de conspiratoribus indicaret: ergo si tanta fortitudo potest esse pro mũdo, quanta debet esse pro Christo, qui tanto remunerat præmio? Narra hic de morte huius Virginis quo modo percussa fuerit, &c.

Exemplum.

DE EADEM VIRG. SERMO II.

Certamen forte dedit illi, vt vinceret. Omnis qui aliquid agit, si stultus non est, propter aliquem finem agit. Nunquam rusticus laboraret in vinea, nisi inde expectaret vindemiam, nec nauta tantis periculis in aqua sultaret, nisi lucrum attenderet. Sic nec miles bellare vellet, si peruenire ad victoriam non speraret: victoria enim finis est pugnæ. Finis autem iuxta philosophum imponit necessitatem his quæ sunt ad finem. Ideo si volumus victores esse, necesse habemus bellare, & si bonum est vincere, constat quod bonum est pugnare, quia cuius finis bonus, ipsum quoque bonum. Illis tamen iuxta diuinam moderantiam conceditur bellum lene, qui nequeunt grauia bella portare. Ob quam causam sanctus Sixtus dicebat Sancto Laurentio: Nos quasi seniores leuioris pugnæ cursum recipimus, te autem quasi iuuenem manet gloriosior de tyranno triumphus. Sic iterum maiora tibi debentur pro fide Christi certamina. Quia ergo hæc Virgo sancta fuit fortissima, & ad magnam victoriam præparata; ideo fortis est ei data pugna. Bene ergo sapiens dicit. *Certamen forte dedit illi vt vinceret.* In quo verbo describit eam quantum ad duo. Primò quantum ad statum tentationis & pugnæ. Secundò quantum ad statum victoriæ, vel coronæ. Primum respicit statum meriti quo refulsit. Secundum statum præmij quod accipit. In his duobus, scilicet præmio & merito omne bonum hominis consistit: quia meritum respicit bonum viæ, sed præmium bonum patriæ. Notatur ergo status meriti, siue pugnæ, cum dicitur: *Certamen forte dedit illi*, scilicet Deus Virgini. Sed notatur status præmij, & coronæ, cum additur: *vt vinceret*, id est, vt perfectam victoriam obtineret. Est ergo hic notandum, quod certat homo cum Deo, vt ab eo regnum accipiat. Proximo ne malo consentiat: Diabolo vt eum vincat.

Sap. 10. c — Arist. 2. Phy. tex. 29. — Breu. Resp. 2. Noct. 2. in festo S. Laur.

Dico quòd vir spiritualis primò bellat cum Deo orando, instando, plorando, & sic quodam modo eum compellendo, vt illum accipiat: quia secundum Ioan. regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, sicut dicitur: nam cum Deo bellamus, & ei quodam modo vim facimus, dum eis lacrymosis orationibus obtestamur: Bernard. Oratio Deum lenit, sed lacryma perungit. Vnde narrat Gregor. quod quidam sacerdos nomine Seuerus à quodam infirmo pro pœnitentia requisitus, dum sacerdos tardauit, æger à vita discessit. Quod sacerdos dum vidit iuxta mortuum, genuflexit, & amaris lacrymis se reum damnationis illius clamare cepit, lacrymis quoque illius quodammodo constrictus Deus angelum statim misit qui diceret, dæmonibus eum ducentibus, reducite eum ad corpus: quia Seuerus presbyter plangit, quasi dicat: cogit me sacerdotis lacryma, vt meam mutem sententiam. Hæc autem pugna fuit signata: Iacob luctatus est cum angelo, nec ante eum dimisit, donec ei benedixit, vt & ab eo post luctum audiuit. Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis? Et de hoc certamine potest illud exponi Apostoli: Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Ideo enim Dominus vult nos orando pugnare, vt sit gloriosior perceptio coronæ: quia honore nobilissimo possidere ab aliquo, quod acquiritur pugnando, quàm quod ex dono accipitur alieno. Vnde beata Lucia plena sapientia, non fuit contenta orare in domo propria, sed per longam viam iuit ad sanctæ Agathæ Ecclesiam: & dum feruenter orauit, omne quod postulauit obtinuit, sicut manifestum est ex Legenda. Quare enim nos non accipimus, quia non petimus, vel quia non bene oramus. Vnde dicitur: Non habetis ea quæ postulatis, petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis. Certum signum est quod dare cupiat, qui toties nos ad petendum inuitat: Petite, inquit, & accipietis: quærite & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Nam & quidam sanctus Pater dum vt oraret, Ierusalem aduenisset, & fratres conquererentur quod non plueret, dixit eis: Quare non oratis? Qui dixerunt. Oramus Pater, & non pluit. Quibus ille: Puto, quod non attentè oratis. Venite ergo, & oremus. Statim autem vt ille palmas ad Deum tetendit, mox pluuia venit.

Exemplum. — Gen. 32. c — 2. Tit. 2. a — Iac. 4. a — Mat. 7. b — Exemplum.

Secundum certamen viri spiritualis est cum proximo ne se ab eo seduci permittat, dum eum ad malum inuitat. Multum enim Paschasius nisus est Luciam inducere ad Idolis immolandum: Cui illa valdè rationabiliter, auctoritate sacræ scripturæ prudentissimè respondebat, & patenter eum in disputatione longa verborum, verbis sapientiæ conuincebat. Lege totam disputationem: quia pulchra est valdè, & est valdè mirabilis: quia cum verba dulcia, & rationabilia iræ sint placatiua, non tamen placatus fuit Paschasius à Lucia. Excæcauerat enim eum malitia sua, & amor falsus, quem habebat ad idola, nec attendebat vnde tanta esset in puella prudentia. Mira tyrannorum insania, & cęcitas detestanda. Nam sanctus Quiricus cum trium annorum esset, & verbis prudentibus insano iudici responderet: Iudex vnde haberet illam prudentiam, requisiuit. Cuius infantulus ait: Miror de te quomodo, vnde mihi sit sapientia, non aduertis cum talia loqui non sit huius ætatis? Volebat enim eum inducere vt à Christo cognosceret se illam habere. Non talis, vt Paschasius, Alexander ille inclytus, de quo dicit Augustinus, quòd cum in præda quendam piratam cepisset, & ab eo quæreret, quid causæ esset quod mare haberet infestum, eius prudenti responsione placatus est: Dixit enim ad eum pirata, hoc ego facio in mare quod tu facis in terra: quia ego prædor, & tu prædaris. Sed quia ego facio hoc exiguo nauigio latro vocor, tu autem quia maxima classe, Imperator. Narrat enim Valerius Maximus, quod dum Alexander semel idolis immolaret, præceptum est sibi vt quidquid sibi primum exeunti de porta occurreret, occidi iuberet. Cumque exeunti asinarius quidam cum asino occurrisset, & ille eum capi fecisset, quæsiuit ab eo rusticus, qua de causa eum occidi iuberet. Cui cum rex causam indicasset, ille ait: Si ita est ô rex, vt dicis, non ego mori debeo, sed asinus, qui tibi primo occurrit. Delectatus igitur rex de prudenti responsione eius, ipsum protinus liberauit. Multum enim valet apud sapientes prudens responsio, quamvis nullius sit ponderis apud stultos. Poterat ergo dicere beata Lucia cum suis fidelibus illud Apostoli: Curramus per patientiam ad propositum nobis certamen. Non enim solum est certamen patienter portandum, sed est ei occurrendum: quia multorum bonorum est certamen, & maximè cum sit ad gloriam perductiuum.. Sed sicut Augustinus dicit: Nos volumus gaudere cum sanctis, & tribulationes mundi nolumus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres vel in quantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire.

Exemplum. — Exemplum. Aug. lib. 4. de Ciu. c. 3. in fin. to. 5. — Val. Max. lib. 7. cap. 3. — Heb. 12. a — Aug. ser. 47. de Sanctis. & 3. de plur. mart. tom. 10.

Tertium certamen viri spiritualis est cum diabolo, vt trahi ab eo non valeat ad peccatum. Diabolus non comedit, non bibit, non dormit, nunquam quiescit, sed semper circuit more leonis, vt aliquem deuorare possit. Et cum infestet omni tempore, maxime tamen infestat in morte, sciens quia modicum tẽpus habet, vt vel vincat, vel perdat. Est ergo cum eo fortiter dimicandum, & in nullo credendum. Nonne miles, qui morti adiudicatus pro defensione sua, certamen belli libenter

subiret

subiret, si fortè devincendo superaret? Ergo si omnes filij mortis sumus, nec nisi pugnando & vincendo liberari possumus: pugnare contra hostem non negligamus. Graue tibi videtur pugnare, sed grauius est in æternum perire. Ergo dulcis tibi nunc sapiat pugna, vt pœna libereris æterna. Nunquam malè cum frenetico agitur ne se perimat gladio, si fune ligetur. Nunquam cum litargico male agitur, ne in dormiendo moriatur, si capilli ei trahantur, & barba expiletur. Nunquam cum quocunque infirmo malè agitur, si dolori dolore subuenitur. Non potest os putridum sine dolore truncari, & de profundo vulnera trahi, quod tamen dimissum inficit corpus totum, ergo parcetur dolori, vt os non eductum necesse sit mori. Nunquam dimittenda est medicina, quæ est ori amara, si fit totius corporis sanatiua: ergo non est fugienda pugna, sed potius inquirenda, qua homo sanatur à peccati morbo, purgatur, & vitæ perditæ restituitur. Et igitur homo pugnare sciat more militũ, semper se in bellis exerceat. Nam tempore pacis faciunt tyrocinia, ne tempore belli inueniantur ab hostibus inexperti. Nam & Dominus dimisit gentes inter filios Israël, vt in illis eos erudiret, & discerent pugnare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi. Quare sic timent homines mori, quia non sunt adhuc experti. Probi milites, & bellis assueti bella non fugiunt, sed illis occurrunt. Sic beata Lucia bellum non fugit, sed in eo mori præoptauit. Vnde poterat in morte sua dicere illud Apostoli ad Timotheum: Bonum certamen certaui: Ecce bonitas operis. Cursum consummaui: Ecce rectitudo intentionis. Et propterea sequitur: De reliquo est mihi reposita corona iustitiæ. Certum est enim quod omnis homo, qui cum hac sancta Virgine pugnat, ita quod ante mortem non deficiat: sed quod cœpit fortiter teneat, & nunquam fugiat, coronam accepturus est sempiternam. Bernardus: O felix & secura pro Christo pugna, in qua si fueris captus, si ad terram prostratus, si acriter vulneratus, si etiam millies, si dici possit, occisus: non fraudaberis à victoria, nec per consequens à corona: si solum non fugiamus. Ad hanc coronam regalem & inclytam, orante pro nobis Sancta Lucia, nos Christus perducat.

2. Tim. 4. b

DE SANCTO THOMA APOSTOLO.

SERMO I.

Ioan. vlt. f *Greg. hom. 26. in Euan. tom. 3.*

QVIA *vidisti me Thoma credidisti.* Vt verbo vtar sancti Gregorij. Quid inter hæc animaduertitis? Nunquid casu gestum esse credimus, vt electus ille discipulus (quando ad discipulos Dominus est ingressus) tunc deesset: sed post veniens aliis referentibus audiret, audiens dubitaret, dubitans palparet, palpans crederet? Non hoc casu, inquit, sed diuina dispensatione gestum est. Egit enim miro modo diuina clementia, vt discipulus dubitans, dum in magistro vulnera palpabat carnis, à nobis vulnera excluderet infidelitatis. Et addit: Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fideles discipulorum credentium, profuit: quia dum ille palpando ad fidem reducitur, manens in fide, omni dubitatione postposita solidatur. Et in alio loco dicit: Minus mihi Magdalena contulit quæ cito credidit, quam Thomas qui dubitauit. Concludit ergo Gregorius: Apostolus ergo palpauit, & exclamauit. *Dominus meus, & Deus meus.* Bene ergo Dominus dicit: *Quia vidisti me Thoma, credidisti.* In quo verbo describitur Apostolus ad duo. Primo quantum ad fidem, qua Christum agnouit. Secundo quantum ad rationem, quæ eum mouit. Ista enim duo fidelem virum perficiunt, scilicet si fidem habeat, quæ summæ veritati inhæreat, & rationem postmodum addat, qua quod credit intelligat, vt contra hæreticos defendere illud sciat. Notatur ergo

Greg. hom. 26. in Euan. tom. 3.

Greg. hom. 29. in Euan. in prin. to. 3.

A primo fides Apostolica, quando dicitur, *credidisti.* Notatur secundo ratio ad credendum motiua, cum additur: *Quia vidisti me.* Nota tamen secundum Gregorium, quod Apostolus aliud vidit, & aliud credidit. Nam hominem vidit, sed Deum credidit. Nam hominem vidit, & ideo exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus.* Non enim fides, sed veritas ipsa fuisset: nec meritum habuisset si in sua natura Deum vidisset. Quia fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Ergo Apostolus hominem Christum vidit, sed verum Deum, & omnium Dominum credidit esse. De visione & fide in sermonib. aliis recolo me multa dixisse, quæ possunt hic prædicari. Est ergo notandum, quod cum sancto Apostolo quatuor videre debemus: Primo mundum deficientem vt ipsum contemnamus. Secundo carnem B inficientem, vt ab ea fugiamus. Tertio diabolum seducentem, siue per superbiam corruentem, vt ab eo caueamus. Quarto Dominum vocantem, vt sequi contendamus. Est autem hæc distinctio sumpta iuxta auctoritatem Bernardi, qui dicit, quod vocat nos mundus, vocat caro siue corpus, vocat diabolus, vocat Christus. Mundus & caro dicit: Venite ad me, & ego decipiam vos. Diabolus dicit: Venite ad me, & ego decipiam vos. Christus dicit: Venite ad me, & ego reficiam vos.

Greg. hom. 26. in Euan. tom. 3.

Greg. hom. 26. in Euan. tom. 3.

Mat. 11. d

Dico ergo quod ante omnia videre debemus mundum deficientem, vt ipsum non amemus, sed contemnamus. Nam, vt Gregorius dicit, fugiendus hic mundus esset etiam si nos prosperis omnibus demulceret. Cum ergo nos tot calamitatibus pulsat, tot angustiis C premit, tot defectibus agitat, quid aliud quam ne diligatur clamat, ergo vt ipsum non amemus, sed vilipendamus, eius continuos defectus aspiciamus in omnibus eius partibus. Sic enim scribitur: Aspexi terram, & ecce vacua erat: & nihil: & cælos, & non erat lux in eis. Vidi montes, & ecce mouebantur, & colles omnes turbati sunt. Intuitus sum, & non erat homo, & omne volatile cæli recessit. Hæc verba omnia sonant vanitatem & instabilitatem in omnibus partibus mundi: Omnia enim sunt vanitati subiecta, quia de nihilo facta, & vt Gregorius dicit: Vniuersa in nihilum tenderent, si non ea manus conditoris retineret. Nam & vniuersa vanitas. Quid de cæteris sentiendum sit videamus. Quem enim præsulum Romanorum, quem Cæsarum omnium siue regũ mundus hic non decipit? Cui non deficit. Sic enim diciD tur in Legenda sancti Sebastiani. Sic mundus ab initio omnes fefellit, vt omnibus probetur fuisse mentitus. Vnde dicitur: Vbi sunt Principes gentium, qui dominabantur super bestias, quæ sunt super terram, qui argentum thesaurizant & aurum, in quo cõfidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? Exterminati, inquam, sunt, ad inferos descenderunt, & alij in locum eorum surrexerunt. Ergo si factum est, ita sicut tota die experientia docet: Facite vobis, inquit, amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Scribitur enim in Romana historia, quod apud Gallos hæc consuetudo fuit olim, quod quia credebant animas immortales, & aliam vitam esse, sibi pecunias mutuabant, & dicebant: Ego tibi hanc pecuniam mutuo in hac vita, vt tu mihi reddas in alia vita. Vtinam sic faE cerent hodie diuites mundi, vt diuitias necessario perituras, & velint nolint, hic relicturas: Christo in suis pauperib. mutuarent, vt in alia vita centuplicatas acquirerent, vt sunt vsurarij. Quare vsuras cũ Deo non faciunt, qui pro vndecim non duodecim reddit, nec pro libra solidum in mense, sed pro vno centum, etiam in hac vita, sicut dicitur in Euangelio: & in alia vita dat regnum cælorum. Nam quædam narratur sub hac figura à quodam Sancto patre parabola, quæ multum confert diuitibus. Nam quædam ciuitas narratur cui consuetudo erat quod omni anno vnum Dominum eligebant, & ei quod faceret omne quod vellet, potestatem dabant, sed anno finito, ipsum inuadebant, verberabant, omnibus bonis spoliabant, & ad

Greg. lib. 6. Ep. 26.

Ier. 4. f

Eccli. 3. d

Baruc. 3. b

Luc. 16. c

xem plum. Val. Max. lib. 2. cap. 1. circa fin. de Gallis.

Matt. 19. d

Exemplum.

quandam insulam transportabant, vbi nunquam dies erat, nec quid biberet vel manducaret. habebat, & nunc A frigore, nunc calore tabescebat. Cum ergo quidam dominus eorum electus, consuetudinem illorum didicisset, toto illo anno quo præfuit, ad illum frumenta, & omnia necessaria vitæ transmisit, & sic vbi alij erant in pœnis, ipse requiem inuenit. Ciuitas, mūdus, Insula, infernus, vel quilibet pœnarum locus: à quibus qui vult euadere: necesse est vt per manus pauperum illuc cibi præmittantur. Hoc attendens Apostolus, relictis omnibus secutus est Dominum. Pro cæteris autem, quæ de hoc dici possunt, expone diligenter parabolam.

Secundo debemus videre carnem nos inficientem. Nullus enim vnquam hominum fuit, excepto Domino, quem caro nō infecerit. Quis ex ea non infectionem originalem accepit? Prima enim hora, qua anima illi infunditur, mox ab ea maculatur, nec maculare desistit B quandiu viuit. Ob quam causam exclamabat Apostolus: *Rom. 7. d* Infelix ego homo, qui me liberabit de corpore mortis huius. Video, inquit, aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, & multa de hoc ibi. De hoc potest exponi *Ier. 2. e* illud: Considera vias tuas in conualle, & scito quid feceris. Conuallis, ad quam omnis infectio fluit, est caro hominis. Ergo in hac valle stercorosa, & omnibus malis, & infectionibus plenas vias tuas considera, & eas effugere labora. Qui non libenter fugit ab homine lepra infecto. Quis si potest, domum stercorosam & fœtidam non declinat? Nonne formicæ & apiculæ fugiunt loca fœtida? Nunquid non taxus domum suam reliquit, quando eam sordidam inuenit? Sed quid, si cæci non sumus, est C caro nostra, nonne putrida, quædam latrina, & omnium fœtorum sentina? ergo sunt fugienda carnis vitia, quibus anima moritur, virtus vtriusque hominis infirmatur, homo debilitatur, mors acceleratur, visus vtriusque hominis hebetatur, & non solum cæleste regnum perditur, imo etiam terrenum. Vnde de Alexandro narratur historia, quod eius imperium tribus vicibus exultauit, scilicet cultu vestium, apparatu ciborum, & maximè vitiorum carnalium, quibus totum se dederat, nesciens miser his peccatis, regna amitti, non acquiri. Insuper narrat Romana historia, quod Scipio ille magnus, qui deleuit Carthaginem, Consul Hispaniam missus, cum inueniret Ramanorum exercitum totum confusum, & sæpè ab hostibus superatum, eo quod vacarent luxuriæ, & meretricibus plenus erat exercitus, & ipse duo millia scortorum ab exercitu repulisset, & omnia quæ ad voluptatem D attinebant, procul abire mandaret, mox à turpi sentina vacuus factus exercitus, qui prius hostes fugiebat, animosus affectus, omnes aduersarios superabat.

Exemplū. Val. Max. lib. 9. cap. 5. ponit tria, sed duo ab his diuersa. Val. Max. lib. 2. cap. 2. in prin.

Tertio debemus videre diabolum fallentem, & superbiam corruentem, & de hoc exponitur illud: Videbam *Luc. 4. e* satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Satan aduersarius interpretatur, & signat diabolum, qui non cessat inuadere, non cessat decipere, non cessat ad superbiam inducere. Sed dum nos eius suggestiones sentimus, eius casum attendamus. Scriptum est enim: Qui se exaltat *Luc. 14. c* humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, ergo secundum mensuram exaltationis erit mensura casus. Ergo sicut Maria Virgo domina nostra, quæ fuit omnium creaturarum humillima, super omnem creaturam est pura, E & exaltata: sic diabolus, quia superbissimus, vsque ab locum infimum est deiectus. Vnde dicitur lucifero: Detracta *Isa. 14. a* est ad inferos superbia tua, cadauer tuum, quo modo cecidisti de cęlo lucifer, qui mane oriebaris, qui dicebas in corde tuo: super cælum conscendam, &c. Et sequitur: Verumtamen in infernum detraheris in profundum laci: Sic ruit omnis superbus, quia non est datum summis diu stare, sed cadunt grauius, qui sederunt sublimius. Fortius enim cadit ædificium altum, quam planum, & casus alti montis est grauior, quam sit collis. Lapis enim quanto à superioribus locis descendit, tanto fortius & grauius cadit. Exemplum est de Nabuchodonosor rege, qui superbia elatus, ab omnibus est eiectus, & *Dan. 4. Exemplū.* vsque ad consortium bestiarum est deductus, sed postquam fuit humiliatus, in regnum suum est restitutus. Item exemplum de Antiocho rege: Qui in superbiam elatus, & contra Dei populum eleuatus, in terram deiectus est, vt præ fœtore seipsum sustinere non posset, quare diuinam veritatem cognoscens coactus est dicere: Iustum est mortalem subditum esse Deo, & non paria, cum Deo sentire. Vnde & propheta dicebat: Vidi impium superexaltatum & eleuatum, sicut cedrus libani. Vidi & ecce non erat, quæsiui, & non est inuentus locus eius. Hæc attendens Apostolus, fugit superbiam, & humilitatem apprehendit. Vnde & Domino per omnia obediuit. Dicebat enim Domino volenti eum mittere ad indos: Tu es Dominus Deus meus, & ego sum seruus tuus, fiat voluntas tua.

2. Mac. 9. a, b Exemplū. 2. Mac. 9. c Psal. 36. g

Quarto debemus videre Christum ad refectionem æternam, siue ad brauium nos vocantem: Venite ad me, *Mat. 11. d* inquit, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Vnde poterat dicere Apostolus illud: Vidi Dominum *Gen. 32. b* facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Si enim tanta potest esse auiditas temporalis gloriæ, vt pro ea multi omnia pericula non timuerint, quanta debet esse cupiditas gloriæ æternalis? Vnde de Alexandro narrat historia, quod satiari nunquam potuit in gloria. Quare? quia cum talis gloria omnino sit vacua, non satiat, sed tantum inflat. Sed non est talis illa gloria æterna, de qua dicit sanctus Propheta: Satiabor cum apparuerit *Psal. 16. d* gloria tua. Videte ergo fratres stultitiam nostram, errorem nostrum: quia plures sequuntur mundum deficientem, plures carnem inficientem, plures diabolum seducentem, & cum suis sequacibus corruentem, quam Christum reficientem. Ergo rogemus.

SERMO II. DE EODEM APOST.

NOli esse incredulus, sed fidelis. *Ioan. 20. g* Naturale est summum bonum appetere, & illi placere velle. Omne enim quod illi placet, necesse est esse bonum, & quanto illi plus aliquid placet, tanto magis est bonum, eo quod nullo possit seduci errore, cum omnia, quæ sunt in homine, legat patenter in corde. Homo enim iudicat secundum faciem, (& ideo sæpè male) Deus autem intuetur cor: & ideò semper bene. Nolite, inquit ipse, iudicare secundum faciem, sed rectum iudicium iudicate. *1. Reg. 16. b Ioan. 7. c* Ergo qui Deo placet absque dubio bonus est, & tanto melior semper, quanto illi magis placet. Sed Apostolus docet quod sine fide impossibile est placere Deo. *Heb. 11. b* Quo modo enim illi placere posset, qui in illum non crederet, ergo si illi desideramus placere, fidem in illum laboremus habere: quia & sic ipsi Apostolo dictum est. *Noli esse incredulus, sed fidelis.* Nullus vnquam in mundo tyrannus fuit, cui seruus placuit infidelis, immo omnis talis omnibus semper fuit odibilis, & si sic in aliis, quid in Deo esse credis, ergo omne malum detestatur & odit, ergo bene à Christo dictum est ipsi Apostolo. *Noli esse incredulus, sed fidelis.* In quo verbo Dominus maxime docet duo: nam quod vni dicit, omnibus dicit. Primo ergo docet, quid nobis sit fugiendum. Secūdo notatur quid nobis sit amplectendum. Nam fugiendam docet incredulitatem, sed amplectendam fidelitatem. Primū negatiue præmittit, cum dicit: *Noli esse incredulus.* Secundum scilicet affirmatiue subiungit, cum addit: *Sed fidelis.* Verum quia vnum dependet ex altero: quia qui infidelis non est, fidelis per consequens est, eo quod vnum alteri contradictoriè oppositū est. Dicamus & tractemus omnia simul. Est igitur notandum quod debemus esse. Primo fideles serui per comparationem ad Dominum. Secundo fideles amici per comparationem ad proximum. Tertio fideles œconomi, siue villici per comparationem ad aurum, siue ad id, quod est dispensandum.

Primo dico quod debemus esse fideles serui per comparationem ad Dominum. Dignum enim est, vt fidelis Dominus fideles habeat seruos. Sed quis vnquam sic fidelis fuit vt Dominus, qui pro seruo, & pro malo &

ingrato

ingrato seruo se dedit in mortẽ: multos enim seruos lego se in mortẽ tradidisse pro dominis: sed nullos dominos recolo me legisse, qui pro seruis dederint se in mortẽ ergo vide quã fideles seruos deberet habere Christus, qui cum esset omnium dominorum Dominus, & regum Rex summus pro seruis ingratis sponte est mortuus. *Psal.44.c* Psal. Fidelis Dominus in omnibus viis suis. In omnibus viis dicit: quia in redimendo, in defendẽdo, in custodiendo. *1.Cor.10.c* Apostolus: Fidelis Dominus, qui non permittit vos tentari supra id quod potestis, sed facit cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere. Dignum igitur est, vt fideles serui simus, cum tam fidelem Dominum habeamus. *Eccl.33.d* Dicitur enim: Seruus fidelis sit tibi, sicut anima tua. Sed quis hodie iuxta Euangelium est fidelis, & prudens seruus? Plures valde sunt qui seruiunt mundo, & plures qui diabolo quam qui Christo. Vtinam miseri peccatores attenderent, quanta est fidelitas canum, & equorum ad dominos, quanta leonum ad beneficos, vt sic saltem cognoscerent, quanta deberet esse fidelitas curati, & redempti non auro, sed sanguine Dei viui, siue tam sollicite custoditi, ad Dominum Creatorem & gubernatorem. O ingratitudo Christianorum omnium detestanda: qua maior est inuenta fidelitas in seruis paganis ad dominos temporales, quam sit in Christianis ad Dominum æternalem. *Exemplũ.* Narrat enim historia Romana quod quidam nomine Machonius Orator clarissimus de incestu apud iudices fuit accusatus. Ad quod testandum, quidam eius seruus est aduocatus, tanquam eius criminis erat conscius. Cumque fidelis seruus videret dominum valde dolentem, & nimium pertimescentem ait ad eum: ***Noli timere mi Domine, sed secure me iudicibus trade, certius quod nihil dicam. Tradidit eum iudicibus.*** Qui adeo fuit fidelis, vt multis verberibus laceratus, aculeo diu suspensus, laternis ardentibus totus adustus, omnium accusationes fide ad Dominum seruata subuertit, & addit historiographus, quasi de tanta fide admirans: Argui fortuna merito potest, eo quod tantam fidelitatem seruili cordi impressit. Quis itaque hodie Christianus sic est fidelis ad Christum? Tales olim martyres fuerunt, talis & hic sanctus Apostolus fuit, qui pro Christo mori non timuit. Vnde & Christo volenti eum mittere ad Indos, respondit: ***Tu es Dominus meus, & ego sum seruus tuus, fiat voluntas tua.***

Secundo debemus esse fideles amici per comparationem ad proximum. *Eccl.6.b* Nam sicut dicitur: Amico fideli non est comparatio, & non est digna ponderatio auri, & argenti, contra bonitatem fidei illius. *Val.Max. lib.4.in proœm.* Sicut enim in libro suo docet Valerius Maximus, & etiam Seneca: Maius est vinculum amicitiæ, quam sit parentelæ. Nam à parentela potest separari beneuolentia, & interuenire inimicitia: potest enim homo consanguineus esse inimicus. Item consanguinitas contrahitur ex natura, sed amicitia ex voluntate libera, quare facilius à propinquo, quã ab amico potest se homo auertere. *Val.Max. lib.4.cap.1.* Et addidit Valerius, quod amicitiæ vinculum temere assumi non debet, sed semel assumptũ vlterius debet semper seruari. Et addit quod vera fides amici maxime cognoscitur in aduersis, & ista omnia probamus multis exemplis. De quibus vnum refero in quo ad proximum fidelis comprobatur amicitia. *Exemplũ. Val.Max. ibidem.* Nam apud Romanos quidam nomine Gracchus morti damnatus, & iam bonis omnibus spoliatus omni erat auxilio destitutus, duo tamen eius amici Pomponius, & Lectorius telis hostium vndique ruentium se opposuerunt, & vt amicus euaderet, effecerunt. Nam Pomponius, vt ille facilius euaderet, se persequentibus eum in porta ciuitatis opposuit, nec ex ea pelli potuit, nisi postquam multis vulneribus perforatus occubuit, & per cadauer suum viam aduersariis dedit. Lectorius amicus alter in ponte super Tyberim stetit, & eum donec Gracchus transiret in ardore spiritus sui contra omnes defendit. Cumque vi multitudinis premeretur, vt iam sustinere non posset, se lateraliter proprio mucrone transfodit, & saltu celeri in profundum Tyberis se proiecit, & sic amicum defendendo, vterq; amicus occubuit. Reuera amicitia dare solet vitam propriam pro vita alterius conseruanda. Sed hodie, proh dolor! nulli sunt amici personæ, quamuis multi sint amici fortunæ. Sanctus tamen noster Apostolus veram ad proximum amicitiam habuit, pro cuius salute vitam suã posuit. Vnde potuit dicere cum Apostolo Paulo ad fratres, & ad proximos omnes: libenter impendam, & superimpendar, ego ipse pro animabus vestris, quod non solum verbo dixit, immo & facto perfecit, sicut & ipsa Legenda ostendit. *2.Cor.12.d*

Tertio debemus esse fideles villici per comparationem ad mundanum thesaurum, vt fideliter dispensemus omnia, quæ à Deo accepimus. Quod tunc vere facimus cum superflua omnia damus. Dispersit enim, dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæculum sæculi. *Psal.3.a* Omnes enim diuites, & maxime principes de diuitiis omnibus, bonis acceptis reddituri sunt rationem, si famelicos cibauerint, si sitibundos potauerint, si nudis vestimenta dederint, si peregrinis portam aperuerint. *Mat.25.c* De his enim, vt patet, Dominus in iudicio petiturus est rationem. Et ex his conclusionem vltimam faciet, bonos villicos munerans, malos æternaliter damnans. Vnde quilibet nunc bene dispẽsans audiet Dominum sibi dicentem illud: Euge serue bone & fidelis qua in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. *Mat.25.b* Vere temporalia omnia sunt pauca æternis diuitiis comparata, immo potius dicenda sunt nulla. Gregorius: Si consideremus fratres, quæ & quanta sunt, quæ nobis promittuntur in cælis, vilescunt animo omnia quæ habentur in terris. *Greg.hom. 37.in Euan. in prin. tom.3.* Sed audite quid dicatur: Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? *Mat.24.d* Beatus, inquit, seruus, quem, cum venerit Dominus, inuenerit sic facientem: qua super omnia bona sua constituet eum: Ergo econtrario, quem inuenerit contrarium facientem, & eum excludet à bonis, & tradet tortoribus sempiternis. Vnde dictum est illi, qui talentum Domini sui abscondit, & non tradidit nummulariis: Serue male & piger, sciebas quia meto vbi non semino &c. *Mat.25.c* Et addidit: Inutilem seruum eiicite in tenebras exteriores. Sed plorandum est hodie, & toto corde dolendum: quia fideliores sunt inuenti pagani in dispensatione thesauri sibi commissi, quam sint homines Christiani. *Exemplũ.* Nam Scipio princeps nobilissimus Romanorum dum postularetur, vt rationem redderet de innumerabili quasi pecunia sibi commissa tradidit eis librum, in quo expensæ erant, quas fecerat, nec cum eis ad legendum voluit ire, certus quod bene expenderat. Dixitque ad Senatum: Nolite patres de mea innocentia dubitare: quia licet Africam totam vestræ potestati subiecerim, tamen nihil ex ea quod meum possit dici, præter nomen & gloriam, reputaui. O si tales hodie essent Christiani, quam secure viuerent, quam secure decederent, & quam secure se diuino iudicio præsentarent. Et quia talis fuit Apostolus, & omnia sua dedit pauperibus, immo & illa omnia, quæ ille rex Indorum sibi tradiderat ad fabricandum palatium ideo fidelem se ostendit villicum, dum commutauit temporale palatium in æternum. Lege omnia in Legenda. Rogemus &c.

DE SANCTA AGNETE VIRG. ET MART.

SERMO I.

LORIOSA *dicta sunt de te ciuitas Dei.* *Psal.86.a* Ps. Hominem ex duobus naturis dicimus esse compositum: vna spirituali: secunda corporali: & auctoritas clamat, & ratio confirmat, & certa experientia nobis probat. Nam corpori de sui natura conuenit non viuere

non sentire, quia si hoc inquantum est corpus haberet, omne vtique corpus viueret, & sentiret, cum hoc falsum apertissimè constet, eo quod multa corpora sunt, quæ nec viuunt omnino, nec sentiunt. Restat, vt Auicenna dicit, in corporibus nostris esse aliquid quod corpori vitam & sensum tribuat, quod quidquid illud sit nos communi vocabulo vocamus animam, quod nomen est officij non naturæ. Iuxta ergo hanc naturam duplicem, duplex in sanctis consideratur vita.

Vita duplex.

Vna interior, quæ cosistit in mente. Altera exterior, quæ resplendet in carne, siue exteriori conuersatione. Prima facit hominem gratum. Secunda facit hominem mundo formosum. Prima secundæ est fundamentum, sed secunda est primæ signum. Ergo sanctissima Agnes in præmisso iam verbo ab hac sanctitate duplici commendatur. Nam primo commendatur ad excellentia sanctæ vitæ, qua fulsit in corde. Secundo ab eminentia claræ famæ, quę nimia honestate fulsit in carne. Notatur autem vitæ sanctitas, qua perficitur homo interior, cum dicitur: *Ciuitas Dei.* Notatur etiam famæ luminositas, qua perficitur homo exterior, cum subinfertur. *Gloriosa dicta sunt de te.* Quidquid enim ab hominibus de aliquo dicitur, secundum vitam exteriorem accipitur, eo quod ab eis exterior sola videatur. Dicamus ergo: *Ciuitas Dei.*

Ciuitatis perfectioni quatuor conueniunt.

Est autem notandum, quod vt materialis ciuitas sit perfecta quatuor maximè requiruntur. Primum est quod sit alta, siue in alto fundata, vt ad eam difficillimè ascendatur. Nam non libenter exercitus ascendit montem, & propter difficultatem, & defectum aquæ, quæ vt plurimum inuenitur in monte. Secundum est vt sit causa, sc. aquis circundata, vel fossis: murisque vallata, ne subito ab hostibus in eam intretur. Tertium est vt sit fortis & firma non super arenam, sed super saxum fundata, vt non facile dirimatur. Quartum est, vt fidei & prudenti consilio sit gubernata, ne ab hoste falleretur. Beata igitur Agnes, vt spiritualiter loquar, fuit Ciuitas alta per contemptum temporalis substantiæ. Ciuitas clausa per murum virginalis continentiæ. Ciuitas fortis per virtutis donationem constantiæ. Ciuitas prudenter & fideliter gubernata per dictamen sapientiæ. Si quis enim legat perfecte eius Legendam, inueniet quatuor ista patenter in ea.

Dico ergo quod Agnes beatissima à vero agno sic est appellata, eo quod fuerit nobilissima Virgo, & speciosa. Fuit ciuitas alta in summis, & æternis montibus collocata per contemptum mundi, & omnis temporalis substantiæ. Vnde cum præfecti filius omnem mundi gloriam, & diuitias promitteret, ab ea omnia velut quædam stercora sunt reputata, & ideo de ea conuenienter potest exponi illud: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, id est, supra Christum.

Mat. 5. b

In alto fundata fuit hæc Virgo sanctissima, quæ propter amorem sponsi contempsit temporalia omnia. Vnde non potuit esse absconsa, nec mundo celari ciuitas illa, sic ab amore temporalium eleuata. Sed quis hodie non cecidit ab hoc monte, qui totus prostratus iacet in valle, adhęrens totaliter ipsi terræ? Terram operamur, de terra loquimur, & terram sequimur. Psalmus: Humiliata est in puluere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster.

Psal. 43. d

Conglutinatus: quia sic fortiter terræ coniunctus, sicut forti bitumine lapides coniunguntur, vt vix amplius dissoluantur. Quis vnquam populus sic fuit auaritiæ, sic pecuniæ seruus, vt est hodie populus Christianus? Ad hoc iam deuenit, vt non solum populares personæ viles, sed milites, comites, barones, facti sunt mercatores, saltem per interpositā personam. Non tales fuerunt sapientes antiqui, non tales Philosophi, qui propter mundanam gloriam omnia contempserunt.

Exemplum.

Plutarch. in Solone. Diogenes Laërtius in Thalete lib. 1. Val. Max. lib. 4. cap. 1. in Extrem.

Vnum autem referam, quod circa Coüm mare accidit in Milesia regione. Vbi quidam ab omnibus ibidem piscantibus vnum iactum retis, siue quantum de piscibus vno iactu caperet, emit. Cumque crederent extrahere piscem, mensam auream magni ponderis extraxerunt. Inter piscatores agitur, & emptorum controuersia orta est, & dicebant piscatores se capturam piscium vendidisse, & illum emptorem pisces non aurum emere voluisse. Delata est igitur res ad populum ciuitatis, & placuit cunctis, vt Deo Apollini, quem colebant, pro consilio habendo super hoc committeretur, cuinam deberet aurea mensa dari. Tunc Deus eorum respondit, illi mensam de septem eorum sapientibus esse dandam, qui sapientia cæteros anteiret. Habito ergo consilio tradiderunt eam Thaleti tanquam omnium sapientiori. At ille contempsit, non accepit. Sed secundo à se sapienti transmisit, & ille tertio destinauit: & sic dum per omnes transisset, vltimus ad Apollinem detulit, & eam illi obtulit. Quis de hodiernis Christianis talem mensam Christo offerret, & non potius sibi retineret?

Secundo beata Agnes fuit ciuitas clausa, & muro valloque præcincta virginalis continentiæ. Nam adeo fortibus seris vndique clausa fuit, vt non solum facta, sed nec à viro nobilissimo audire passa est verba sed ait: *Discede à me pabulum mortis*, va patet clare in Legenda.

Breu. Rom. In festo S. Agn. lect. 1. Noc. 2.

Quo modo cogitabat de stupro, quæ non poterat aliquid audire de matrimonio? Vnde ipsa fuit illa Ierusalem, quæ ædificatur vt ciuitas, sicut habetur in Psalmo.

Psal. 121. a

Vere enim ad modum ciuitatis sunt ædificata: quia diuitiis spiritualibus tota plena, pulchritudine totius honestatis ornata, muro & vallo pudicitiæ vndique fuit cincta. Sed nunquam Virgines nostris temporibus sunt tales, quæ ante sunt corruptæ, quam aptæ: fracti sunt in mu ndum muri. Portæ sensuum non clauduntur, vanum nullum, omnia indisposita sunt: & oportet quod nuptui prius tradantur, quam ad tempus pubertatis attingant, ne prius forte stuprentur, quam maritis tradantur. Vnde dicitur: Muri Ierusalem dissipati sunt, & portæ eius exustæ sunt igni.

Osea. 2. a

Ierusalem Virginem puellam signat, quæ muros castitatis violat, & portas sensuum clausas non seruat, sed se exponit antequam nubat. Non sunt tales apud Frisones Christianæ puellæ.

Frisones. iidem qui Frisij populi protinus vltra Rhenum Oceano oppositi.

Nam gens illa Frisonum miro modo castitatem zelat, & grauissime punit, si quos, vel si quas transgressores inueniant. Filias ergo suas in domibus propriis diu seruant, nec ante triginta quasi annos permittunt, quod nubant, & ideo non sicut nostræ filios debiles & paruos generant, sed robustos & magnos, sicut experientia probat.

Tertio fuit ciuitas fortis & firma per donum constantię. Nam nullis minis, nullis factis potuit à suo proposito permutari. Verba spreuit, ignem extinxit, & lupanar in orationis domicilium permutauit. Nam dicitur in Legenda, quod pręfectus primo eam blandis sermonibus præmonebat, dehinc terrore pulsabat. Sed Christi Virgo non blandimento seducitur, nec terrore concutitur, sed eodem vultu, & eodem animo perseuerans, & terrentem simul, & blandientem animo deridebat. Cumque præfectus diceret: Cupio consulere infantiæ tuæ: tunc illa dicebat: Noli infantiam corporalem ita in me despicere, vt putes me te velle propitium habere. Lege ibi. Sed vnde ei tanta potuit esse constantia? Non fuit hoc suæ potestatis, sed diuini muneris. Illius, inquam, de quo dicit Dauid: Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

Psal. 117. b

Habens itaque in seipsa eum qui est omnium fortitudo, audiebat ab eo illud: Ne timeas à facie eorum, nec enim te timere faciam vultus eorum.

Ier. 1. c, d

Ego, inquit, dedi te in ciuitatem munitam, & columnam ferream, & murum æneum, & super omnem terram, & sequitur: Bellabunt aduersum te, & non præualebunt: quia ego tecum sum, dicit Dominus. Quo modo posset vinci vel perdere, qui secū habet omnipotentē, & adiuuantem. Sed vbi hodie fortitudo? Non dico tantum in fœminis, sed in viris. Vnde dicitur cuilibet nostrum: Vbi est fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum? venit, inquit, super te plaga, & defecisti, tetigit te, & conturbatus es.

Iob. 4. b

Quis hodie, non dico ad facta, sed patiens venitur ad verba? Quis nostrum audit displicens verbum non pro verbo, si poterit, reddit factum? Lupus animal magnæ crudelitatis contentus est lege tali, vt sic hominem lædat, vt læsus ab eo fuit,

ſed homo animal manſuetũ natura,ſua natura depoſita, & natura crudeliſſimæ feræ ſumpta, non reddit pugillũ A pro pugillo,ſed reſpondet gladio,& ſæpe pro verbo, & pro ictu modico, lethali vel mortali vulnere ferit. Non fuerunt tam impatientes illi ſummi nobileſq; Romani, qui non ſolum verba,ſed remittebant & facta.non parua,ſed magna. Nam M.Bibulus vir ampliſſimæ dignitatis,& ſummis honoribus functus, dum in Syria moraretur,duos nobiliſſimos ſuos filios à militibus Ægypti occiſos eſſe cognouit: quorum interfectores ad eum vinctos Regina Ægypti Cleopatra miſit,vt ex eis,quam vellet, appeteret vltionem. At ille patientiſſimus, hoc accepto beneficio, quo nullum maius lugenti poterat dari,dolorem cedere virtuti coëgit, & carnifices filiorum intactos ad reginam remiſit, dicens: Hanc vindictam non ſuam, ſed Senatus eſſe debere. Vtinam nos B ſic cum offendimur, diuino Senatui vindictas relinqueremus, quia dicitur:Mihi vindictam & ego retribuam. Nullam enim iniuriam inultam relinqueret,ſi ſe homines vindicare nollent,ſed ei ſuas vindictas cõmitterent, quamvis etiam non ſemper,quando vellent,hoc faceret quia tempus congruum expectaret.

Exemplũ. Val. Max. lib. 4. c. 1.

Deut. 32. f

Quartò hæc Virgo ſacra fuit ciuitas regia fideli ac prudenti conſilio gubernata: Non enim humana prudentia,ſed diuina gubernabatur ſapientia, & ideo nulli deceptioni potuit eſſe ſuppoſita, ſed verba prudentiæ admirabilis loquebatur, ſicut per totam eius patet Legendam.Vnde Ambroſius dicit de ea quod erat corpore iuuencula,ſed animo cana. Vnde hæc eſt ciuitas illa parua,contra quam venit rex magnus, & vallauit eam: ſed inuentus eſt in ea vir pauper & ſapiens,qui liberauit vrbem per ſapientiam ſuam.Ciuitas parua, Agnes C humillima.Rex ille magnus,diabolus,vel præfectus,qui hanc ciuitatem obſedit,dum tot pœnis eam afflixit,vbi pauper & ſapiens Chriſtus fuit, qui eam inhabitans ſua ſapientia liberauit. Ipſe enim eſt qui dixit diſcipulis ſuis:Dum ſteteritis ante reges & præſides, nolite cogitare,quomodo,aut quid loquamini,dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis:Et,Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere omnes aduerſarij veſtri. Exemplum de ſancto Stephano habetur in Actibus,Lege hiſtoriam,& illa narra,quæ ſpectant ad hanc materiam. Sed nota hic quod ſunt multi,qui nec credunt diuinis conſiliis, nec humanis:& ideò citò cadunt, & in omnia mala ruunt. D Nam & capta Carthagine, quidam Romanorum ſapientiſſimus futura conſiderans,ne deſtrueretur, conſilium dabat, ſciens, quod ſi quis à Romanis frœnum auferret, mox omni voluptati ſe traderent,& gladios in ſe ipſos conuerterent:quia equus frœno carens non obedit ſeſſori.Quod & factum eſt:nam Carthagine deſtructa, quæ Romana corda frœnabat,Romani cum bella ciuilia non haberent, ad inteſtina bella conuerſi ſunt: & ſic deſtructio Carthaginis occaſio fuit Romanæ deſtructionis.Quare etiam eſt ſapientũ,regi conſilio & maximè diuino,quod in nullo poteſt errare futuro. Sequitur: *Glorioſa dicta ſunt de te.*Et hęc ſunt glorioſa reuera:quia puella paruula ſic mundum contempſit, ſic virginitatem ſeruauit,ſic & ignes & pœnas contempſit,ſic tantam conſtantiam in cunctis exhibuit,ſic tam prudenter E reſpondit,quod Deus ſic eam & capillis, & cæleſti veſte veſtiuit,quod lupanar ſic illuſtrauit,quod mortuum ſuſcitauit,quod filiam Conſtantini à lepra curauit,quod parentibus ſuis octaua die poſt mortem apparuit, & quod * ſacerdotem Eccleſiæ ſuæ,qui eam, iubente Papa deſponſauit, ab omni carnali tentatione curauit,Lege hæc omnia in Legenda,& prædica.Propter quæ omnia poterat ei dici illud Iſaïæ:Induere veſtimentis gloriæ tuæ ciuitas ſancti. Omnia enim iſta quæ dicta ſunt & innumera alia,fuerunt eius indumenta, quibus mundo apparuit glorioſa.

Eccl. 9. d

Mat. 10. c

Luc. 21. b

Act. 7. g

Exemplũ. Salluſt. de bello Iugurthin. & Nauclerus Chron. gen. 60. ex T. Liuio, de Catonis & Scipiõ. Naſica hac in re diſceptatione.

Hac ferè omnia, re poſtrema excepta, quæ eſt ex Voragine, & aſteriſco notatur, apud B. Ambr. lib. 4. epiſt. to. 5. Epiſt. 34. Et Lipom. To. 1. die 21. Ianuarij.

Iſa. 52. a

Apoc. 19. b

SERMO II. DE EADEM VIRG.

V*Enerunt nuptiæ Agni: & vxor Agni præparauit ſe.* Quales ſint illæ nuptiæ æternales quàm nobiliſſimæ, quàm iucundiſſimæ, quam copioſiſſimæ,quis noſtrum ſufficiat,vel verbo dicere,vel corde penſare?Iſaïas inquit:Oculus non vidit,Deus abſque te,quæ præparaſti † diligentibus te.Nam & videmus in his temporalibus nuptiis,dum quis nuptias filio ſuo facit, quod tunc quidquid poteſt oſtendit:imò ſi dici poſſet, plus facit homo,quam poſſit.Vnde, ſicut legitur, pro nuptiis & coniunctione Heſter, iuſſit rex parari conuiuium iuxta magnificentiã triumphalẽ.Ergo ſi ſic in nuptiis faciunt homines mortales,quales ſunt nuptiæ,quas filijs ſuis facit Rex immortalis? Has nuptias dum Agnes beatiſſima fide percepit,ad eas toto poſſe præparauit ſe:& ideo bene dicitur:*Venerunt nuptiæ Agni,& vxor Agni præparauit ſe.* Nam quamvis prius fuerit præparatio, quàm nuptiarum celebratio; prius tamen celebrationem præmittit,quia finis ſemper id,quod eſt ad finem, præcedit non in re, ſed in intentione. Nam licet flos in arbore præcedat fructum tempore,fructus tamen præcedit florem operantis electione & intentione: Sic & Agnes ſanctiſſima prius ſecundum intentionem illas æternas nuptias concupiuit:& ad amorem earum ſe poſtea præparauit:quanquam ipſa præparatio præceſſerit tempore nuptiarum celebrationem & coniunctionem. Iuxta hæc igitur in verbo præmiſſo duo notantur:Primum eſt dignitas meriti,quo fulſit in via:Secundum eſt ſublimitas præmij, quo fulget in patria. Primum ſcilicet meriti dignitas,notatur, cum dicitur: *Vxor agni præparauit ſe.*Sed ſecundum, ſcil. præmij ſublimitas notatur, cùm præmittitur:*Venerunt nuptiæ Agni.*Dicamus ergo: *Vxor Agni præparauit ſe,*&c.Primo per cordis munditiam ſe diuinis ſeruitiis deuouendo:ſecundo per condignam pœnitentiam carnem operibus macerando:tertio per malorum tolerantiam ipſis reſiſtendo. In his enim tribus vita perfecta conſiſtit: primò ſi munditia & deuotio ſit in corde:ſecundo ſi caſtigatio ſit pro peccatis in corpore:tertio ſi patientia appareat in vtroque.

Iſa. 64. b

** Editio vulgata habet: expectantibus.*

Heſt. 2. d

Exemplũ Finis quomodo præcedat id, quod eſt ad finem.

Dico quòd hæc beata virgo ſe præparauit. Primo per veram cordis munditiam & orationem deuotam.Si enim cor eſt omnium membrorum primum,& fontale totius vitæ, motuſque principium,ſic munditia eſt bonorum omnium fundamentum. In cuius ſignum albedo omnium colorum eſt principium:nec congruè poteſt color aliquis pingi,niſi ei fuerit albedo ſubſtrata.Vnde pictores omnes aliquid pingere volentes, calcem, vel aliquid album pro fundamento ſupponunt. Sic & virgo ſancta primo ſe mundam in corde ſeruauit:deinde mũdam ſe foris exhibuit. Sicut enim immunditia exterior immunditiæ interioris eſt nuntia, ſic exterior munditia interioris munditiæ eſt indicatiua,ſicut & effectus indicat ſuam cauſam:nullus enim motus eſt in homine,qui non cauſetur ex corde. Cum igitur Agnes ſic munda exterius fuerit,vt nec lupanari inquinari potuerit,quod veram habuerit munditiam in corde, verum argumentum extitit.Ipſa enim ſciebat in Eccleſiaſtico eſſe ſcriptum:Qui Dominum timent,præparabunt corda ſua: & in conſpectu illius ſanctificabunt animas ſuas. Præparantur corda per munditiam,& per inuocationem diuinam:quia libenter venit Dominus ad locum mundum, ſi fuerit vocatus. Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus,præparationem cordis eorum audiuit auris tua, Citiſſimè audit Dominus mundos corde,& omne quod poſtulant,libens donat.Vnde teſtatur Hieronymus, Sibyllam à Deo donum prophetiæ accepiſſe, merito virginalis munditiæ. Et narrat de quadam Regina orientis, quam ſæpe Romanos debellaſſe dicit merito caſtitatis. Videmus apes amare munditiam, & de ſuis domunculis omnia proijcere fœtida & immunda: imo quædam ex eis ad hoc ſunt ordinatæ, quorum officium

Ariſt. lib. 3. de par. animal. c. 3. & 4. to. 5. Exemplum de pictoribus.

Eccl. 2. d

Pſal. 9. g

Exemplum. Hier. lib. 1. aduerſus Iouinian. procul à fine to. 2.

eſt

inferius autem exemplum est de Teuta Illyricorum regina quæ sæpè Romanos deuicit.

Pro.20.b

est domunculas mundas seruare. Turpe est enim vt homo immunditiam amet, quam apicula detestatur. Sed, proh dolor, quidã sunt similes schrophis, quæ libentius in sterquilinis habitant, & tota die pedibus voluunt immunditias, quas ipsi appetunt inter rosas. Turpe videtur talia dicere: sed turpius est ea facere. Vere hodie potest dici de quolibet nostrum illud: Quis potest dicere: Mundum est cor meum? immunda sunt corda, immunda sunt verba, immunda sunt opera, & omnis oculata pudicitia: sola hodie regnat luxuria.

Rom.3.b *Iac.3.a* *Ex Aug. lib. de Eccl.dogmat.c.36. tom.3.* *1.Ioan.1.e*

Secundo beata Agnes se præparauit per exteriorem pœnitentiam, carnem ieiuniis & vigiliis edomando. Causati enim sumus, Iudæos & Græcos, omnes sub peccato esse, sicut dicit Apostolus ad Romanos. Item Iacobus in Canonica: In multis offendimus omnes. Offendimus, *dicit*, non offenditis: cum prima persona loqueretur Apostolus, dans intelligere, quod ipsi Apostoli offendebant. Vnde & Ioannes in sua Canonica: Si, inquit, dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quare ita? Vt intelligatis, quod & Virgo hæc sancta non fuerit absque culpa, saltem veniali, ideo egebat pœnitentia. Vnde & de beata Cæcilia dicitur, quod cilicio ad carnem induta erat: & quod carnem ieiuniis & vigiliis edomabat. Sciebant enim hæ Sanctæ virgines dictum fuisse illi regi sancto: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris, & idcirco iram quidem Domini merebaris. Ecce culpa. Sed bona inuenta sunt in te: eo quod abstuleris lucos de terra, & præparaueris cor tuum ad requirendum Dominum Deum tuum, *Supple per pœnitentiam.* Sed cum simus omnes hodie peccatores: non sicut sancti qui leuia committebant, sed sicut criminosi, qui omnibus peccatis se implicant. Vbi est pœnitentia, quis hodie dolet, si Deum offendit? Verè plus dolet si asinum perdidit, quia, asino perdito, mox eum quærit: sed, Deo perdito, & per tempora longissima non requirit: & propterea conqueritur Dominus per Ieremiam dicens: Nunquid qui cadit non resurget, & qui auersus est non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Hierusalem auersione contentiosa? Apprehenderunt humana, siue mundana, & noluerunt reuerti. Attendi, inquit, & auscultaui. Nemo quod bonum est loquitur, nec est qui agat pœnitentiam super peccato dicens: Quid feci? Omnes, inquit, cõuersi sunt ad cursum suum: quasi equus impetu vadens in prælium. O vtinam attenderent, quam vtilis sit pœnitentia, licèt modo videatur amara. Nam & videmus, quod amara medicina magis, quam dulcis est proficua. Dicunt philosophi, quod amygdalus amara plus quàm dulcis valeat ad medicinam, nec in ea arbore est aliquid inuenire, quod miro modo non conueniat medicinæ. Sic pœnitentia videtur amara: sed multæ est dulcedinis adductiua. Nam & poma omnia prius sunt amara, quàm dulcia. Et aqua in fonte est amara, id est, in mari, quod est fons omnium aquarum, sed fit dulcis vena, postquam in terra est fortiter concussa. Vnde in figura Ezechielis, datus est ei liber ad deuorandum, qui erat scriptus intus & foris, & scriptæ erant in eo lamentationes vtique pœnitentiæ, carmen gloriæ, & væ damnationis æternæ: vt sic agens pœnitentiam, quæ nunc videtur amara, consideret vitæ æternæ præmia, & ipsa loca pœnalia, & sic ei dulcescat pœnitentia. Vnde subdit ipse Ezechiel: Et comedi volumen, & factum est in ore meo tanquam mel dulce, eo quod amaritudo pœnitentiæ vertitur in dulcedinem. Nam & dulcis est somnus post vigiliæ afflictionẽ: dulcis est requies post laborem: dulcis est sanitas post languorem: dulce lumen post longam cæcitatem: dulcis valde tranquillitas maris post tempestatem: & post longam pluuiam serenitas magis delectat, quam ante, & sic est in omnibus aliis inuenire. Et hoc est quod dicitur: Hoc habet pro certo omnis qui colit te, quia vita eius si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in corruptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim,

2.Par.19.a *Ier.8.b* *Exemplum.* *Ezec.2.d & Apoc.10.d* *Ibid.sup.cap.3.a* *Tob.3.d*

A *inquit*, delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum facis: & post lacrymationem, & fletum, exultationem infundis.

Tertiò se præparauit per veram patientiam, siue per malorum tolerantiam: tormentis corporalibus non cedendo. Vnde verbera, & ignes non timuit, lupanar non erubuit, nec gladium lictoris expauit: quia etsi fuerit iuuencula corpore, vel ætate, non tamen mente, vel fide. † Vnde Ambrosius: Corpore quidem iuuencula, sed animo cana. Sciebat enim esse scriptum: a Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem, scilicet sustinendam. Omnis enim qui accedit ad Dei seruitium, se præparare debet ad bellum, quia statim armatur diabolus contra eum. Exemplum de Iob. Exemplum etiam de Tobia, cui dictum est: b Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te.* Vnde Gregorius dicit quod illos solum diabolus pulsare negligit, quos quieto iure possidere sentit. Vnde Abbas Ioannes, vt dicitur in Vitis patrum, dum semel rogasset Deum, vt non tentaretur, omnis ab eo tentatio ablata est: sed videns se minùs proficere, Deum rogauit, & tentatio rediit. Et hæc fuit causa quare Deus dilectum Apostolum non exaudiuit orantem pro amotione stimuli carnis, sed audire meruit: Sufficit tibi gratia mea, quia virtus in infirmitate perficitur. Vnde concludit idem Paulus: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Nõ sunt ergo fugienda temporalia mala, non fugienda tormenta, sed cum Christo potiùs sustinenda, vt per hæc fugiamus æterna supplicia, & præmia consequamur æterna, quia secundum Apostolum: si fuerimus socij passionum erimus & consolationum. Ad hoc perducat nos Christus.

S.Amb.lib.4.epist.To.5. epist.34.in prin. **S.Greg.lib.24.Moral. in 33.c.Iob cap.7. procul ab init. vbi eadem omnia fere extant.* *a Eccl.2.a* *b Tob.12.c* *Lib. qui dicitur vita patrum.* *2.Cor.12.c* *2.Cor.1.b*

IN CONVERSIONE S. PAVLI APOSTOLI.

SERMO I.

Act.9 b

SVRREXIT *Saulus de terra: apertisque oculis, nihil videbat.* Si quis epistolæ hodiernæ historiam diligenter perlegerit, aperte videbit, quod duplex fuit visio in Paulo, vna exterior, quæ consistit in oculo corporali: altera interior, quæ consistit in oculo intellectuali: & quãtum ad visionem corporalem, ad Christum conuersus, factus est cæcus: Vnde *apertis oculis nihil videbat.* Sed quantum ad spiritualem maximè fuit illuminatus. Vnde ibidem dictum est de Saulo: *Et vidit virum Ananiam nomine, introeuntem.* Constat quod de visione intellectuali hæc dicit, quia in illis tribus diebus visum corporalem non habuit. *Erat*, inquit, *tribus diebus non videns, & non manducans neque bibens.* Vnde erat quoddam mirabile, quia dum visum amisit exterius, ipsum accepit interius: & quamdiu habuit visum ad mundum, totus cæcus erat ad Christum: visus enim corporalis est impeditio spiritualis, quia anima ad exteriora diffusa, ad interiora est quasi nulla. †Vnde narrat Hieronymus, quod plures philosophi, vt possent rebus interioribus melius esse intenti, sibi corporales oculos eruerant. Nam & cæcos videmus esse mirabilis intellectus & admirabilis ingenij, & valde tenacis memoriæ, quia anima ab externis abstracta, ad interiora tota collecta, capit facilè omnia. Vnde docetur anima in libro de anima, & spiritu, quod si vult se cognoscere, vel ad Deum ascendere, ab omnibus corporis sensibus retrahat se, & redeat ad se, stet in se, & eleuet se supra se mentis acie, sicut in viris contẽplatiuis videmus fieri tota die. Nunquam enim potest videri Deus, nisi procul à visu sit mundus. a Non, *inquit*, videbit me homo, & viuet. Ergo doctus Apostolus, & illuminatus ad videndum Deum, visum perdidit ad videndum mundum. In illo ergo triduo videbat, & non

†Hier.lib. epist. Tom.1. ep.32. *Exemplum est de Democrito apud Cic.lib.5.de Fin.& lib.5. Tusc. Et Plutar.lib. de curiosit. Hic autem factũ negat ille vere non affirmat omnino. Idem dicitur de Metrodoro eius discipulo.* **S.Aug.lib. de spiritu,& anima cap.2. Hic liber inter opera S.P. August. circũfertur.*

videbat.

tur To. 3. sed nomen Auctoris hic non ponitur, quia S. Bon. dist. 14. p. 1. ar. 2. q. 1. dubitat an sit Augustini: & à Trithemio Hugoni adscribitur.

videbat. Videbat scilicet spiritualiter, sed cæcus erat corporaliter, Vnde bene de eo dicitur: *Surrexit Saulus de terra, apertisque oculis nihil videbat*, Nihil, *inquit*. terrenum, sed videbat interioribus oculis Christum. Vnde & statim vidit, & statim cognouit, statimque clamauit: *Domine, quid me vis facere*: Quasi diceret, precipe, & paratus sum obedire. Igitur in verbo præmisso duo notantur: Primo eleuatio mentis in Deum, quod pertinet ad oculũ spiritualem: secundo clausio oculorum ad mundũ, quantum ad oculum corporalem. Ergo surrexit, vt oculum spiritualem acciperet, quo totus in Christum intenderet: sed cæcus fuit, vt se à mundo auerteret, & mundum vlterius non amaret. Primum notatur, cum dicitur: *Surrexit de terra*, iuxta illud: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Qui enim à terra surgit, versus cælum se erigit, & ad lumen, quantum in se est, se disponit. Secundum vero notatur, cum additur: *Apertisque oculis, nihil videbat*. Totus igitur hic sermo circa Christi visionem versatur, Nam & ipse Apostolus confitetur nihil aliud se scire, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Et de Petro, Iacobo, & Ioanne dicitur: Qui lauantes oculos neminem viderunt, nisi solum Iesum: Et ipse Iesus dicit: Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Ergo si beati esse volumus, Iesum solum cum Apostolis videamus. Nam & Dominus per Ioannem dicit: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Sed quid est Christum cognoscere, nisi videre: ergo videre Christum, est esse beatum. Vnde & dicebat Iacob: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Est ergo hic notandum, quod Iesum videre debemus: primo pœnis afflictum, vt omnis in nobis destruatur carnalitas: secundo rebus destitutum, vt omnis in nobis destruatur cupiditas: tertio humilem & abiectum, vt omnis in nobis destruatur pomposiftas.

a Exo. 33. d Eph. 5. d

Mat. 17. b Luc. 10. d

Gen. 37. d

Dico primo quod ante omnia debemus videre Iesum pœnis afflictum: quia tanquam latro à populo suo captum, velatum, & oculis iudicis presentatum, ad columnam ligatum, flagellis cæsum, sanguine cruentatum, à militibus illusum, ab Herode spretum, à Pilato condemnatum, in cruce eleuatum, clauis duris affixum, & lancea perforatum. Attende ergo carnem illam virgineam, in vtero virginali conceptam, vtique carnem tenerrimã, carnem nobilissimam, carnem nullo peccato fœdatam, Deo carnem vnitam. Et hæc videas, quæ fuerit passa, & quibus fuerit partibus perforata, & eius pœna, quam fuerit diuturna. Et quia ab illis fuerit passa, quibus sua contulerat beneficia, videbis dolorem eius fuisse permaximum: nec vnquam tantum dolorem fuisse, vel esse potuisse in homine, vt ipse testatur dicens: O vos omnes qui transitis per viam attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus. Ad hanc passionem habendam præ oculis nos inuitat Bernardus, dicens: Habete Christum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis: ne portantes, & non odorantes, & onus premat & odor non erigat. Nam leuius vestras iniurias feretis, si videritis amaritudinem Dominicæ passionis. Ergo si tanta fuit amaritudo carnis Domini Saluatoris, quis nisi sit filius gehennæ, audeat lasciuire? Quis vltra præsumat in deliciis carnem peccatricem nutrire? non est iustum, non est rationi consonum, vt sub capite dolente, membrum sine labore viuat delicate. Non habetur miles ille amicus regi qui tunc vacat luxuriis, siue carnis deliciis: quando rex suus armis indutus, bellis expositus, vulneribus plenus, & totus pœnis expositus. Quare Apostolus Paulus cum vulnera vidit Christi, se totum pœnis exposuit, carnem afflixit, & virginitatem puram seruauit sicut habetur in his, quæ dicuntur ad Corinthios: In omnibus persecutionem patimur, sed non derelinquimur: semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes, vt & vita Iesu in corporibus nostris manifestetur, &c. Ergo per omnia ambulauit Apostolus, vt Christus ambulauerat, & patiendo, virginitatem seruando. Sed filij diaboli, omni gratia destituti, seruiunt soli carni, peiores quàm pagani, & magis luxuriæ dediti. Nam inuenio paganos sic detestatos esse carnalem lasciuiam, vt nec filiabus à morte pepercerint. Nam miles quidam Romanus nomine Pontius: postquam comperit filiam suam stuprum cum seruo commisisse, & sceleratum seruum affecit suppliciis, & filiam interfecit. Sed & alius nomine Virginius, vt narrat eadem Romana historia, maius aliud fecit: Nam dum vnus de potentioribus concubitum filiæ suæ potenter expeteret, deductam in publicum puellam occidit, prius volens esse occisor filiæ pudicæ, quam vellet pater esse corruptæ, ergo si tantus amor virginitatis esse potuit in paganis, quantus deberet esse in Christianis, quorum rex Virgo fuit?

Tre. 1. d

1. Cor. 4. c

Exemplum. Val. Max. lib. 6. cap. 1.

Val. Max. lib. 6. cap. 1.

Secundo debemus videre Iesum temporalibus bonis omnibus nudum, vt omnis in nobis destruatur cupiditas. Quis vnquam cupidus esse audeat, dum Christum videat nasci in stabulo, poni in præsepio, iacere in fœno, omni carere temporali subsidio, & nudum suspendi in ligno? Quis adeo pessimus latro fuit, qui in morte saltem, camisia ex humanitate indutus non fuerit? ergo Deus pauperrimus fuit: quia parum in ortu, minùs in progressu, sed nihil omnino in obitu est inuentus habere, & propterea dicitur pauperibus in Psalmo: Videant pauperes, & lætentur. Quid videant? Christum egentem, Christum mendicantem, Christum nihi penitus possidẽtem: videant, inquit, & lætentur, cum in paupertate sint fratres & socij non cuiusque vilissimi, sed filij Altissimi, Domini nostri Iesu Christi. Quis veretur vlterius esse pauper, si videat Dei filium mendicare? ergo videant & lætentur: quia qui nunc cum Christo sunt pauperes, cum eodem erunt cælestis palatij cohæredes. Hæredes, inquit Apostolus, Dei, cohæredes autem Christi. Vnde dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Hæc Paulus in Christo dum attendit omnia cum aliis Apostolis dereliquit. Vnde legitur in Euangelio, quod hodie recitatum est: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hieronymus: Iesus non dixit: Qui reliquistis omnia: hoc enim Crates fecit philosophus, & multi alij diuitias contempserunt. Sed, qui secuti estis me: quod propriè Apostolorum est, atque credentium. Hæc Hieronymus. Faciemus ergo propter Christum, quod philosophi illi fecerunt propter naturæ instinctum. Nam Democritus tantis diuitiis plenus fuit, quod exercitui Xerxis regis, qui erat innumerabilis, epulas facile dare potuit. Dum autem tam diues esset, & philosophiæ operam dare vellet, sciens philosophiam non conuenire cum pecunia, patrimonium suum patriæ donauit, à qua omni tempore exul fuit. Ergo si pro philosophia vana Philosophus pauper fuit, quid pro philosophia vera, Christianum facere, conuenit?

Mat. 5. a

Hier. lib. 3. cap. 19. in Mat. tom. 6.

Val. Max. lib. 8. cap. 7.

Tertio debemus videre Christum pauperem, & abiectum, vt confundatur nostra pompositas, omnis humana dignitas, & superba sublimitas. Nam monstrum est, & natura abhorret, vt sit humilis Dominus, & superbiat seruus, Dominus in imo sedeat, & seruus in alto, Dominus vadat pedes, & seruus eques Audi ergo quid de Domino Saluator dicatur per Isaiam: Vidimus, inquit, eum & non erat aspectus: & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitates: & quasi absconditus vultus eius, & despectus: vnde nec reputauimus eum: reputauimus enim eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Hanc humilitatem attendens Apostolus ex Saulo factus Paulus, id est ex superbo humilis, & modicus. Nam Saulus ex Saulo rege superbissimo erat dictus, ex cuius Tribu fuerat natus, sed Paulus interpretatur modicus. Nonne ex superbo factus est humilis, quando dixit: Ego sum minimus omnium Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei? Item nonne ex superbo factus est Apostolus? Ergo fratres deponamus superbiam, & Christũ humilem cum Apostolo imitemur.

Isa. 53. a

Saulus, & Paulus quid.

1. Cor. 15. a

Fugiamus

Fugiamus charissimi honores:quia Christus fugit, ne rex fieret Iudæorum, in quo docere nos voluit quid fugere debeamus. Nam & viri pagani dum honorum pericula cõspexerunt, ipsos penitus renuerũt. Vnde Marcus Rutilius secundo factus censor à Romanis, ad concionem populum conuocauit, & verbis duris, quam potuit, ipsum populum arguit, quod illam tam amplam potestatem bis ei contulissent. Fabius Maximus cum se quinquies, & à patre suo, auo & proauo, maioribusque suis sæpenumerò Consulatum gestum aduerteret, dum filius eius factus à populo Consul esset quantum potuit constanter cum populo egit, ne hunc honorem tam sæpe domui suæ darent, dicens, inconueniens esse, vt Romanum Imperium sic in vna familia daretur continuum. Ergo non reputemus magnum, si honores contemnemus propter Christum, & propter regnum æternum, quando viri sic extranei imperia contempserunt, ob amorem propriæ ciuitatis, &c.

Val. Max. lib. 6. cap. 1 Exemplum.

Val. Max. ibid.

SERMO II. DE EODEM.

Act. 9. c

Vas electionis mihi est iste, vt portet nomen meum coram regibus, & gentibus, & filiis Israël. Duplicem electionem legimus in Scriptura. vnam æternalem, alteram temporalem. Per primam semper ad gratiam præparamur & gloriam. Per secũdam vocamur ad gratiam, sed nõ semper ad gloriam. Prima electio est idem quod prædestinatio, per quam in libro vitæ conscribimur, cuius libri scriptura, nulla obliuione interueniente, deletur. Secunda enim electio est idem quod temporalis vocatio, quæ etsi ad tempus fiat ad gratiam, non tamen semper ad gloriam: quia non omnes qui temporaliter sunt vocati, æternaliter sunt electi. Multi enim, vt dicit Dominus, sunt vocati, pauci verò electi. De æterna verò electione dicit Apostolus: Elegit nos ante mundi constitutionem, & dicitur: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. De secunda verò electione intelligitur illud: Nonne ego duodecim vos elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Constat enim Iudam non ab æterno, sed temporaliter fuisse electum, quia nõ ad gloriam, sed ad tempus tantum. Ad gratiam verò sanctus Apostolus, cuius hodie festa celebramus, ad gloriam ab æterno fuit electus, & à Christo tẽporaliter est vocatus, vt & gratiam haberet abundanter in via, & gloriam obtineret in patria. Vnde bene de eo dictum est: *Vas electionis mihi est, iste, vt portet nomen meum, &c.* In quo verbo maximè duo notantur. Nam primò ostenditur quod sanctus Apostolus sit ab æterno prædestinatus. Secundò verò monstratur ad quid fuerit temporaliter ordinatus. Notatur autẽ eius æterna electio, cum in auctoritate præmittitur: *Vas electionis mihi est iste.* Secundo notatur eius temporalis vocatio, siue ad prædicationem ordinatio; cum infertur: *vt portet nomen meum, &c.* Dicat ergo Dominus & Saluator de Apostolo suo: *Vas electionis est mihi iste.* Est ergo notandum, quod sanctus Apostolus fuit vas. Primo altum, per contemptum temporalis substantiæ. Secundo clarum & lucidum, per donum sapientiæ. Tertio purum, per donum continentiæ. Quarto solidum, per donum patientiæ.

Mat. 20. b

Ephes. 1. a

Ioan. 15. c

Ioan. 6. b

Dico primo quod sanctus Apostolus fuit vas altum: vas à terra eleuatum: vas cælo proximum per contemptum temporalis substantiæ. Quis sic pauper vt Apostolus fuit, qui propter Christum omnia reliquit, nec de Euangelio, cum posset, viuere noluit, sed labore manuum suarum victum quæsiuit: sicut apertè patet in eius Epistolis? Vnde de eo consequenter potest exponi illud: Vas admirabile opus excelsi. Est enim opus excelsum, immò excellentissimum, & cunctis admirabilissimum, sic perfectè contemnere mundum, spernere victum, non curare vestitum, sed omnia arbitrari vt stercora propter Christum. Et ideo hoc vas apostolicum admirabile dicitur, propter tam virtuosum contemptum, & opus excelsum, id est, Dei summi, quia Dei dictum. Nemo enim posset sic se & sua contemnere, nisi illo donante, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum. Sed hodie contemnitur paupertas, & auaritia regnat: quia sicut dicitur: A minimo vsq; ad maximum, omnes auaritiæ student. Et deinde dicitur: Auaritia super caput omnium. Nec attendunt miseri, quod illud quod natura sub nostris ponit pedibus, ipsi peruersa naturã sibi ponunt super caput. Nunquid non natura dedit tibi terrã pedibus ad cõculcandum, ergo contra naturã est, si terra homini dominetur, quæ ei data est, vt pedibus conculcetur. Sed nunquid aurum, & argentum non generatur ex terra? immò secundum Philosophum sunt egestiones terræ, nec mireris si hæc sunt metalla ipsa terra viliora, cum sint ex terra creata, & ad modicum sunt vtilia, nisi quantum ea facit æstimatio humana, quæ olim ea habuit vilissima, & plus æs quam aurum reputabant: ergo non sua natura, sed æstimatio sola ea facit pretiosa. Nunquid non plus valet frumentum, quam aurum, cum sit totius vitæ sustentamentum. Qui esset in aliquo loco, & esset vtiq; plenus auro, si pane careret, & frumento, nonne inuadente fame, totũ daret aurum pro modico pane? Dic vnde hoc esset, nisi quia tunc natura bono melius anteponeret? Nunc autem vilius frumentum, sed carum est aurum: quia de illo multum, de isto vero parum: quia æstimatio fallit iudicium. Nam quidam miles fuit, qui pulcherrimam vxorem habuit, & ei turpissima famula seruiebat, in quam miles oculos cum iniecisset, & eam ardenter amaret, peruerso iudicio, & amore oculo excæcato, videbatur sibi quod domina tota turpis, sed famula esset pulcherrima. Cumque de hoc argueretur ab omnibus, sibi diceretur, quod domina esset pulcherrima: hæc autem famula esset turpissimã, mirabatur an hoc esset verum: ad quendam philosophum venit, & totum negotium ei dixit. Cui philosophus: Amor te fallit, nec vt rectè iudices, nec æstimes permittit. Si ergò de eis vis rectum iudicium ferre, æquali distantia eas à te remoue, vt dominam non odias, & aliam non diligas, sed ad ambas æquali mente te habeas, & tunc videbis quid te ad iudicandum impediat: quia amor & odium falsant iudicium. Vnde olim philosophi & Poëtæ pingebant amorem cæcum. Sic igitur patet quod æstimatio falsa aurum frumento præponit, quæ sæpe plus asinum, quam hominem seruum diligit: & quod est pessimum, plus nummum precitatur quam Deum.

Ecel. 43. a

Iac. 1. c

Ier. 6. a. & 8. d

Amos 9. a

Exemplum.

Secundo Apostolus fuit vas clarum, & luminosum per donum sapientiæ: fuit enim scientiæ admirabilis, ita vt eius verba in magna veneratione Seneca haberet, & illi approbanda sua scripta committeret, & Senatus non mediocriter sentiret de illo, & ipse Cæsar valde eum verbis extollere, sicut ipse Seneca docet. Vnde de ipso potest exponi illud: Vas castrorum in excelsis, in firmamento cœli resplendens. Vas castrorum dicitur: quia per eum castra Christianæ militiæ illuminantur. Quis vnquam sic docuit, sic Christũ prædicauit, & quis sic mundum illuminauit, vt Paulus? Sic enim Christum ardenter amauit, quod totum mundũ Christo acquirere totis viribus laborauit. Vnde dicitur quod in firmamẽto cæli resplenduit: quia in Dei Ecclesia, quæ firmamentũ est veritatis, magnum luminare claruit, & omnes gẽtes docuit. Sed quis hodie Christũ verè prædicat, quis hodie sequitur Pauli scientiã, & non potius vanã philosophiã? Plures hodie incomparabiliter intendunt philosophiæ, & legi Iustinianę, quam diuinę, quia illis acquirunt pecuniã, hac acquirunt animã, animæ præponentes pecuniam, cum tamen dicatur: Quam dabit homo commutationem pro anima sua? Et quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: animæ verò suæ detrimentum patiatur? Sic philosophi intenderunt toto posse mundanæ scientiæ. Nam Archimedes philosophus, sic scientiæ totum se dedit, vt propter scientiam, mortem contemneret. Cum enim Syracusana ciuitas in Sicilia posita esset à Marcello Principe Romanorum obsessa, diu se defendit, munita solis consiliis

Ex epistolis Senecæ ad B. Paulum.

Eccl. 43. b

Mat. 16. d

Exemplum Val. Max. lib. 8. c. 7. in externis.

philosophi supradicti, cum cæteris ibi bem inclusi. Cùque finaliter capta esset, Marcellus illius philosophi eximia scientia delectatus, vt ad vitā seruaretur edixit, plus reputans sibi ad gloriam, quod tantum virum vita donabat, quam quod Syracusanos deuicerat. At ipse philosophus nec vitā curās, nec mortē metuens, mēte & oculis in terram defixis, verba scientiæ digito scribebat in terra. Adueniente igitur milite, qui domum gratia prædandi irruperat, super caput eius gladium vibrans, quis esset interrogauit: At ille, sic intentus inuestigationi scientiæ erat, quod nomen suum indicare nō potuit, imò ob amorem scientiæ mortem contempsit, nec gladium aduertere voluit ferientis Et quia factum est, vt dum militi parere nollet, nec nomen illi suum indicaret, vt mortem incurreret. O si tales essemus pro diuina scientia capienda, quam deuotè ad prædicationē iremus, quam studiosè non intellecta quęreremus, quā constanter & feruide pro diuinis verbis animas poneremus. Nam pro hac doctrina tā sancta, tam solida, tantis miraculis confirmata, mortuus Paulus fuit, mortui sunt omnes Apostoli, sancti & martyres omnes, imò & ipse Dominus pro hac confirmanda doctrina, & voluit capi & illudi, & flagellari, & quod maius est tradi morti. Vnde inquit: Ego ad hoc veni in mundum vt testimoniū perhibeā veritati. *Ioan.5.a* Sed nobis potest dici illud: O insensati Galatæ, quis vos fascinauit non credere veritati? *Galat.3.a* Nunc enim stultorum infinitus est numerus. *Eccl.2.* En fatui tanquam vas confractum, omnem sapiētiam non tenebit. *Eccli.21.c*

Tertiò Apostolus fuit vas purum, & mundum per donum continentiæ. Vnde dicebat, loquens de continentia: Volo autem omnes homines esse sicut meipsū, & sic continere, vt contineo meipsum. *1.Cor.7.b* Et de hoc vase conuenienter potest exponi illud: Aufer, inquit, rubiginem de argento, & fiet vas purissimum. *Pro.25.a* Apostolus enim fuit vas argenteum, etiam ante conuersionē propter donum sapientiæ, sed erat rubiginosum propter persecutionem, quam inferebat Ecclesiæ. Dum ergo Christus ipsi in via apparuit, verbis terruit, & cæcum ad exteriora reddidit, & intus lumine gratiæ illustrauit peccati rubiginem ab argento remouit, & vas purissimū illum fecit. Potest tamen dici quod Apostolus fuit vas purum vas magis purum, & vas purissimum. Nam fuit vas purū in cōuersione, fuit purum siue magis purū in conuersatione, fuit vas purissimū in mortis toleratione: Sed quis hodie est vas purum? Quis hodie dicere potest: Mundus sum à peccato? *Pro.20.b* imò qui sunt hodie, qui non seruiant luxuriæ? Facti sunt omnes sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. *Psal.31.a* Ad modū enim leænæ homines nostris temporibus semper feruent ad coitum, non expauent adulterium, non stuprū, non incestum, nec peccatū quod est naturæ contrariū. Non tales antiqui philosophi, qui quasi inueniebantur insensibiles, & quasi corpus non habentes ad peccatū carnis: & de multis taceam, vnum referam vnde nostra confundatur lasciuia. *Exemplum. Val.Max. lib.4.cap.3.* Xenocrates maior discipulus Platonis, qui eius scholas post eum, vt dicitur, rexit, miræ continentiæ homo fuit, quod quædam mulier pulchra sic probauit. Nam cum quibusdam iuuenibus pignus posuit, quod eum deciperet, & ad luxuriam excitaret, Iuit igitur mulier insana, & iuxta eum se posuit, & caput suum in gręmium eius posuit. At ille nec eam tetigit, nec eam repulit, nec verbis vllam iniuriam illi dixit, sed quamdiu voluit in sinu eius morari permisit: ipse permāsit immobilis in proposito castitatis, nec vllum incentiuum libidinis sensit. At illa cum hoc vidit, confusa recessit. Cumq; pueri eam deriderent, quod nihil facere potuisset, & pactum victoriæ flagitarent, Illa respondit: Ego vobiscum pignus posui de homine, hic autem vt experta sum, non est homo, sed statua. Et dicit historiographus, quod non potuit magis commēdari de cōtinentia, quā ab hac cōmendatus sit fœmina. Magna ergò Christianis est verecundia, dū inter gētes paganas magis quam inter eos inuenitur continentia.

Quartò Apostolus fuit vas solidum per donum patientiæ: Vas enim solidum non cedit facilè impellenti: quia dum intus malleo funditur, non intus frangitur, sed malleus repercutitur: hoc etiam apparet in pila, quæ ad murum percussa, non per murum, sed ad manus proiicientis velociter redit: *Exemplum.* Dicit etiam Hieronymus, quod sagitta ab arcu immissa in lapidem, vel in ferrum, non ante, sed retrò rediens, sæpè percutit sagittantem: sic & Apostolus cum esset vas solidum, & gratia plenum, nec lædi, nec sonum potuit dare percussum: quia non sonat tactum vas plenum sed vacuum. De soliditate ergo vasis huius potest exponi illud: Vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso. *Eccl.50.b* Nota quare dicatur vas aureum, vas solidum, vas ornatum. Vas aureum dicitur propter refulgentiam charitatis: quia totus ardebat. Vas solidum propter constantiam firmitatis: quia nulli afflictioni cedebat. Sed vas omni lapide pretioso ornatum, propter resplendentiam honestatis, qua mundo fulgebat. De quolibet horum fieri posset longus sermo, sed videamus quam solidus, quā constans & firmus fuerit hic sanctus Apostolus. Sicut enim ipse ait: Deus nos nouissimos ostendit Apostolos, tanquam mori destinatos, *1.Cor.4 b* & quibusdam interpositis, ait: Vsque in hanc diem esurimus & sitimus, nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus manibus nostris. *Ibidem.c* Maledicimur & benedicimus, persecutionē patimur, & sustinemus, &c. *Ibidem.c* Item: In omnibus tribulationē patimur, sed non angustiamur, &c: *2.Cor.4.b* Item: In laboribus plurimis, & in carceribus abundantius in plagis supra modum, in mortibus frequenter: à Iudęis quinquies quadragenas vna minus accepi: ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, &c. *2.Cor.11.e* Si gloriari oportet in his, quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor. Tales deberēt esse milites Christi: sic per omnia solidi, vt nec ipsa morte possent ab hostibus deterreri. Et quid mirum, si cum Apostolo debeamus agere fortiter pro Christo, & pro regno obtinendo æterno, quoniam multi inuenti sunt milites terreni, qui vitam suam tradunt pro rege terreno, pro quo morientes non accipiunt præmium, sed supplicium potius sempiternum. Nam quidam Hermon nomine princeps maximus, in regno Persarum, dum pro domino suo bellum contra Alexandrum committeret, cum se ab aliis derelictum videret, se toti exercitui Alexandri opposuit, & alios quidem hasta, alios gladio obtruncabat. *Exemplum. De Hermone Pelasgorū principe vide Adagia in parœmia. Hermonium officium. De Hermone Persarum rege nihil potuit inueniri.* Plura iam acceperat vulnera, & à parte anteriori, & à tergo, sed plura intulerat hostibus. Vt ergo non videretur virtute, sed solum felicitate inferior Alexandro, tantam stragē hostium fecit, vt solus agmina quandoque fugaret. Verum cum innumerabiles ictus haud sustinere posset, de equo lapsus super genua se posuit, scuto protegens totum corpus, & gladium manu stringens, hostes prouocabat ad bellum: si quis auderet secum confligere, donec lethalis lancea pectori eius infixa est. Et quamuis esset vndique perforatus, nec tamen fugit, nec captum se reddidit, nec misericordiam petiit, sed tantum se defendit, donec sanguinis effusione defecit. Ergo si tantus potuit esse miles mundanus plo gloria mundi, qualis debet esse miles Christi pro gloria paradisi? Sed facti sumus hodie vasa confracta, vasa terrea, vasa non aurea, non argentea, sed vitrea, quæ modico tactu franguntur. Vnde potest de nobis dici illud: Filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quo modo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli? *Thre.4.a*

DE S. AGATHA VIRGINE, ET MARTYRE.

SERMO I.

Psal.117.b ORTITVDO *mea, & laus mea Dominus*: Secundum doctrinam Sancti Bernardi non est detestanda, sed optanda infirmitas, quæ Christi virtute firmatur. Quis, inquit, dabit mihi non solum infirmari, sed omnino destitui, & penitus à me ipso deficere, vt me Deus virtutum sua virtute stabiliret? Non ergo dicendus est destitutus, qui est in se infirmus, cum fortitudo sua sit Dominus. Dicat ergo sancta Agatha, & sic esse credat. *Fortitudo mea Dominus.* Quasi dicat de me vtique non confido, sed solum de illo, qui est sanctorũ omnium fortitudo. In quo verbo valde sapienter procedit. Nam primo principium fontale totius bonitatis, vt ipsum diligat, ostendit. Secundo acceptum ab eo beneficium, vt amoris desiderium crescat, agnoscit. Tertio verò gratias illi, ne ingrata appareat, reddit. Optime coniunguntur hæc tria munera, datorem diligere, munus acceptum agnoscere, & pro munere gratias compensare. Est igitur primũ primi principij, & fontalis veneratio, quando dicit: *Dominus*. Secundum est muneris recognitio, quando addit: *Fortitudo mea.* Tertium verò est gratiarum actio, quando subdit: *Et laus mea.* Tunc enim Deus, *Laus mea*, dicitur, quando à nobis pro bonis acceptis laudatur. Dicat ergo beatissima Agatha: *Fortitudo mea, & laus mea Dominus.* Verum quia hæc Virgo sancta simul & semel, & semper & Deum fortissimum in auxilium inuocabat, & tormenta fortiter hilariterq; portabat, & semper in omnibus gratias agens Deo referebat; omnia in sermone tractãda sunt simul. Est igitur notandum quod hæc Virgo sancta accepit à Deo fortitudinem, qua est vsa ad plura. Nam fuit fortis ad quatuor. Primo ad bonum fidei Christo sponso seruandum. Secundo ad omne temporale subsidium contemnendum. Tertio ad omne genus supplicij tolerandum. Quarto ad illud, quod cœperat, finaliter exequendo ad perseuerandum. Ista enim quatuor faciunt hominem perfectum esse, scilicet stabiliter fidem seruare, omnia propter Deum contemnere, omnia mala pro eo portare, & in his finaliter permanere.

Dicamus ergo quod beata Agatha fuit fortis, primo ad bonum fidei thori seruandum: erat enim Christi sponsa, Christoq; consecrata, & ideò ei non licebat vt alteri iũgeretur. Despondi, inquit, Apostolus, vos vni viro, Viginem castam exhibere Christo. *2.Cor.11.a* Nota igitur quod homo sponsam vult inuenire incorruptam. Ergo multo fortius, Rex regum Dominus vult suam fidem thori seruari, & sponsam suam alteri non coniungi. Nullus vnquam homo sic zelotipus est, vt Christus. Hęc igitur considerans Virgo sacra, induci non potuit vt nuberet. Quintianus videns Virginem mira pulchritudine corporis refulgentem, & eam diuitem esse & & nobilem, voluit eam sibi sumere vxorem. Vt quia pulchra, posset in ea sua libido satiari: quia diues, posset per eam ditari: & quia nobilis, posset per eã nobilitari. Fecit igitur eam arctari, & cuidam matronæ tradi vt mutaret animum eius. Audi ergo fortitudinem Virginis, quia per triginta dies fortiter pugnauit ne matrimonio iudicis consentiret, & superari non potuit. Quare matrona iam dicta ad Quintianum veniens dixit ei: Facilius possunt saxa molliri, & ferrũ in plumbi mollitiẽ conuerti, quã hæc puella conuerti. Audiuerat enim Saræ filiæ Raguelis Tobiæ matrimonialiter iunctæ dictũ, & sic accipiebat, vt sibi esset à Christo personaliter enarratũ: *Tob.7.a* Forti animo esto filia, quasi dicat fortiter serua fidẽ sponsi tui, ne lædas amorẽ. Turpe est, vt fides quæ sæpe seruatur mortali marito, non seruetur Domino Christo. Nam innumeræ fuerũt antiquitus mulieres, A quæ prius voluerunt occidi, quam post mortem primi mariti vellent nubere alteri. Vnde, vt narrant historiæ, & Hieronymus, mos fuit apud Iudæos, vt quilibet homo haberet plures vxores, & cum vir moreretur, illa quæ magis fuit ab eo dilecta, cum eo igne cremabatur. *Exemplum. Hier.lib.1. aduers Iouinian. longè post.med & non procul à fine.tom.2.* Eratq; mirabile, quia viro mortuo, omnes inter se contẽdebant, & quęlibet se magis dilectam fuisse dicebat, vt posset cum viro comburi. Illa igitur, quæ vincebat, optimis suis vestibus se ornabat, & iuxta viri corpus se collocabat, illum osculans, & amplexans: ignes hinc inde ardentes non curãs, sed virum osculando ardebat. Ergo si tanta potuit esse fides ad virum mortalẽ, quanta debet esse ad Dominum immortalem? O si scirent virgines, cum quanto dolore florem virginitatis amittunt, B cum quanta mutatione corporis fœtum concipiunt, & nutriunt, cum quanto dolore pariunt, & sæpe pereunt: cum quantis pœnis filios nutriunt, cum quãto dolore eos moriẽtes aspiciũt, quanta est pœna, zelotipos, viros habere malos maritos sustinere, bonos perdere, non desiderarent facilè nubere, sed libentius Christi, & Virginis gloriosę amore eligerent Virgines permanere.

Secundo Beata Agatha fuit virgo fortissima ad omne temporale subsidium contemnendum. Solum enim Christum amabat, de ipso solo in omni pressura sperabat. Itaque nec in suis vulneribus medicinam corporalem requirebat, sed solum Dei auxilium inuocabat. Vnde cum in aculeo suspensa, & in mãmilla grauiter torta & à corpore separata, totoque corpore vulnerata, & C in carcere esset clausa, Apostolus Petrus in forma medici venit ad eam, hortans, vt eius medicinã reciperet, vtiq; sic sanari posset. Ancilla Domini eum medicum putans esse, & de solo Domino sperans, ait ad eũ: Corporalem medicinam nunquam corpori meo exhibibui, sed habeo Saluatorẽ Dominũ Iesum, qui solo sermone restaurat vniuersa. Lege totam historiam. Poterat ergò verè dicere de solo Christo confidens, & omnia temporalia respuens illud Dauid: Dominus petra mea, & robur meum, & Saluator meus, Deus meus, & fortis meus, sperabo in eum. *2.Reg.22.a* Aspice sapientiam virginis, quæ domũ suam non fundauerat supra rem vanam, non supra arenã, non supra vanescentẽ materiã, sed supra solidissimam petram, id est super Christũ se totam posuerat, & ideò vinci non poterat. Sciebat enim esse scriptum: D Respicite filij nationes hominum, & scitote, quia nullus sperauit in Deo, & est confusus, *Eccl.2.b* Sed quis vnquam euasit confidens in diuitiis? Nam & in vitis Patrum habetur, quod quidam fuit frater pauper, qui de solo Deo confidens, diuitias respuens, propter quod omnia, quæ lucrari poterat, pauperibus dabat: cuius sanctitati diabolus inuidẽs sibi suggessit, vt de his, quę acquireret, partẽ aliquã reseruaret, vt si quandoq; infirmitates incurrerẽt, vnde sustẽtaretur, haberet. *Exemplum.* Cumq; illi tentationi assensũ præberet, & iam multã pecuniam congregasset. Deo volente grauiter infirmatus est. Cũque medicos aduocasset & pro cura omnẽ illam pecuniã expendisset, curari tamen nõ potuit, vehemẽter tamen afflictus, ad Deũ se cõtulit, & pro salute sua, illius auxiliũ implorauit. Cui angelus apparẽs, ait: Vbi est pecunia E tua, in qua sperasti, dic illi vt te adiuuet. Cumq; ille ingemisceret, & misericordiã peteret, ab angelo curatus est. Propterea dicere poterat beata Agatha, & nos omnes cũ ea illud: Non est Sanctus, vt est Dñs, neq; est alius extra te, & non est fortis, sicut Deus noster. *1.Reg.2.a* Ergò restat vt in ipso solo, non in mundo sperare debeamus.

Tertio beata Agatha fuit fortis ad omne genus martyrij tolerandum. Vnde dicitur quod lætanter ibat ad carcerem, & quasi ad epulas inuitata: Agonem suũ Domino precibus cõmendabat: Tyranno etiam omnes pœnas comminanti dicebat. Sicut qui audit bonũ nuntium gaudet, sic ego in his pœnis corporalibus posita: quia frumentum non ponitur in horrea, nisi theca eius fuerit fortiter conculcata in paleis: ita anima mea non

poteſt

potest in paradisum cum palma intrare martyrij, nisi corpus meum permiseris à carnificibus fortiter attre- A ctari. Lege in Legenda tormentorum eius generalia, & populo prædica. Nam & ipsa verè poterat dicere illud Eleazari: Fortiter, inquit, vitam excedendo, senectute [2.Mac.6.g] quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem exéplum fortè relinquam, si prompte ac fortiter pro sanctissimis legibus honesta morte profungar, & addit: orans ad Dominum: Domine qui habes sanctam scientiam, manifestè tu scis, quia cum à morte possem liberari, duros corporis sustineo labores, siue dolores, secundum animã verò propter amorem tuum libenter hæc patior. Sed quis hodie talis, qui non effugiat pœnas & mortẽ, si possit? Si qui aliquando tamen pati cogantur, de hoc solo conqueruntur: quia innocentes, & absq; culpa patiuntur, cum potius gaudere deberent. Nam innocentes mortui sunt omnes, qui pro Christo sunt B occisi, immò ipse Christus fuit innocentissimus mortuus. Ergo esset gaudendum non dolendũ, si quis culpabilis non patiatur. Quæ enim gratia, inquit Apostolus Petrus, si peccantes, & colaphizati suffertis? Quæ [1.Pet.2.d] gratia latronibus, si decolentur, vel exoculentur, si mẽbris trũcentur, si suspendantur? Vnde Socrates ille philosophus, qui tanta sapiẽtia claruit, sicut Valerius Maximus scribit, vt nihil vltra petendum esse à diis arbitraretur, quam vt bona tribuerent. Hinc Socrates multis ad hanc rem probandã vsus est argumentis, vt narrat Valerius Maximus, qui in fine capitis illud de scelerata sententia ab Atheniensibus in eum lata sapienter dictũ concludit. Socrates enim cum forti animo, & constanti vultu potionẽ veneni è manu carnificis ac- C cepisset, admoto iam labris poculo vxori Xantippæ inter fletũ, & lamentationẽ vociferanti innocentẽ perimi: Quid ergò, inquit, nocenti mihi mori satius esse duxisti? Hæc Socrates, vt narrat Valerius dicens: O immẽsam illam sapientiam, quæ ne ipso quidem vitæ excessu obliuisci sui potuit! Forti igitur animo vultuq; hilari de manu carnificis veneni potionem accepit, & eam appositam bibit.

[Exemplum. Val. Max. lib.7.cap.2.]

Quarto beata Agatha fortis fuit ad perseuerandum: nullus enim ei scutum patientiæ arripere potuit, sed illud finaliter retinuit. Quid prodest cani, si post leporẽ aliquantulum currat, eum autẽ non capiat, sed ante capturam deficiat, nisi quia frustra laborauit? Beata igitur Agatha sicut viriliter incœpit, sic mediauit, & ante victoriã, clypeum fortitudinis non abiecit. Potuit ergo D occidi, sed non potuit vinci, nec à certamine sibi proposito deterreri. Vnde mortẽ non solũ patienter tulit, sed etiã ardenter desiderauit, & feruẽter eam precibus postulauit. Vnde Sancta in carcere post tot, & tã diuersa tormenta, expandẽs manus suas ad Dominũ ait: Domine qui me fecisti, & custodisti ab infantia mea, & fecisti me viriliter agere, qui tulisti à me amorẽ mundi, qui corpus meũ à pollutione separasti, qui me fecisti vincere tormenta carnificũ, ferrũ, ignẽ, & vincula, qui mihi inter tormenta virtutẽ patientiæ contulisti, te rogo vt accipias spiritũ meum. Tẽpus enim Domine est, [Tob.3.c] vt iubeas me sæculũ hoc relinquere, & ad tuã misericordiã peruenire: & his dictis animã cælo reddidit. Vide ergo quo modo perseuerauerit, quo modo mori petierit, & quo modo peruenire ad gloriã cõcupiuerit. Accipiebat enim illud sibi dictum: Forti animo esto, in proximo est, vt à Deo cureris. Sed quida fortiter inci- E piunt, & ante finẽ deficiunt, similes Leopardo, qui dũ [Exemplum.] bestiã statim non capit, bestiam, ad quã currit, mox insequi desinit, & sui cursus fructũ non accipit. Nullam vnquam ciuitatẽ Alexander obsedit, à cuius obsidione cessauerit nisi eam prius cœperit, sciens omnẽ laudem ex fine esse. Et ideò plorauit Dauid fortissimos Israel, qui ante victoriã, coram inimicis, corruerant. Dicebatq; [2.Reg.1.b,c] quo modo ceciderunt fortes? Montes, inquit, Gelboë, nec ros, nec pluuia veniat supra vos: quia ibi abiectus est clypeus fortium. Montes, super quos nec ros misericordiæ, nec pluuia gratiæ descendit, sunt diuersæ species superbiæ, per quas fortissimi quique deiiciuntur in mortem. Sicut enim humilitas hominem eleuat, & custodit, sic superbia deiicit, & frãgit. Et ideò beata Agatha cum esset nobilis, & ingenua, in omnibus incedebat quasi ancilla. Vnde ait ad eam Quintianus: Si ingenua es & nobilis, quare seruilem personã te ostendis? Cui illa: Quia ancilla Christi sum, ideò seruilẽ personã me habere, ostendo. Rogemus ergo Dominum, &c.

IN CATHEDRA S. PETRI APOSTOLI.

SERMO I.

BEATVS *es Simon Bar-iona: quia caro, & sanguis nõ reuelauit tibi: sed Pater meus, qui est in cælis.* [Mat.16.c] Duplicem beatitudinẽ esse, à Scripturis accepimus. Vnam viæ, alteram patriæ. Nam beatitudo viæ consistit in plenitudine gratiarum: sed beatitudo patriæ est esse gloriosum, secũdum tres dotes animarum, quæ sunt visio, quantum ad potentiam rationalem: tentio, quantum ad irascibilem: & dilectio, quantum ad concupiscibilem. Verbum ergò, quod Dominus dixit Petro, potest exponi de vtraque beatitudine, sed propriè accipitur de beatitudine viæ, cum adhuc esset in statu militiæ. Dicat ergo Dominus: *Beatus es Simon*, in quo verbo generaliter sic accepto, maxime notat duo. Nã primo ostendit eius excellentiam virtuosam, qua clarus, & beatus apparuit. Secundo huius excellentiæ rationem assignat, & causam: eo quod diuinam naturam in Christo confessus fuerit. Nam quia Christũ Deum esse cognouit, & hoc confessus fuit, dicens: *Tu es Christus filius Dei viui:* Ideò audire versa vice meruit, *Beatus es Simon Bar-iona.* Primo ergo notatur eius excellens felicitas, cum dicitur: *Beatus es Simon Bar-iona.* Secundo notatur felicitatis tantæ causalitas, cum additur: *Quia caro, & sanguis non reuelauit tibi.* Est igitur circa totale hoc verbum de Simone notandũ quod nobis ostenditur venerabilis propter plura quæ gessit. Nam Primo legimus hunc venerabilem Simonem propter Christum omnia relinquentem, ipsique per omnia obsequentem. Secundo legimus Simonem naturam diuinam in Domino confitentem. Tertio legimus Simonem Christum præ cæteris diligentem. Quarto legimus Simonem præ cæteris maiora miracula facientem.

Dico primo quod legimus Simonem ad primam vocem Domini omnia relinquentem, eius mox imperio obsequentem: Simon enim interpretatur obediens. Et ideò non mirum si statim obediens, omniaque contemnens Dominum vocãtem audiuerit. Vnde dicitur: Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit Simonem, qui [Matt.4.c] vocatur Petrus, & Andream fratrem eius mittentes rete in mari, & vocauit eos dicens: Venite post me, faciã [Matt.4.c] vos fieri piscatores hominum. At illi continuò relictis retibus, secuti sunt eum. Mira obedientia quæ nihil dixit, inducias nullas petiit, impossibilitatẽ non allegauit, sed mox omnibus relictis post Dominũ iuit. Vnde admiratur Greg. dicens: Audistis fratres charissimi, quod [Greg.hom. 5.in Euang. in princ. t.3.] ad vnius iussionis vocẽ Petrus & Andreas relictis omnibus secuti sunt Redemptorem: Nulla verò hunc adhuc miracula facere viderant, nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierãt, & tamen ad vnicũ Domini præceptum, hoc quod possidere videbantur, obliti sunt. Et addit: Quanta nos eius miracula vidimus, quot flagellis affligimur, quãtis minarũ asperitatibus deterremur, & tamẽ vocantẽ contemnimus. In cælo, inquit, iam sedet qui de conuersione nos admonet. Iam iugo fidei, colla gentium subdidit, iam mundi gloriã strauit iam ruinis crebrescentibus, districti iudicij propinquũ denũtiat diem, & tamen superba mens nostra nõ vult hoc sponte deserere, quod quotidie perdit inuitè. Quid, inquit

inquit, igitur in eius iudicio dicturi sumus, qui ab amore mundi, nec præceptis flectimur, nec verberibus deterremur? Sed quæreret fortè aliquis, quid Petrus dimisit, qui penè nihil habuit? Huic quæstioni respondet Gregorius, dicens: In hac re fratres potiùs debemus cōsiderare affectum, quam sensum. Multum enim dereliquit, qui quātumlibet parum, quod habuit totum deseruit: multum dimisit qui desideriū habēdi dereliquit. Nam à sequentibus Christum tanta dimissa sunt, quāta à non sequentibus concupisci potuerūt, bene igitur Petrus dicit. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Bernard. Bene, inquis Petre, quia sequi Christū non poteras sic oneratus: velocius enim currit nuntius ab omnibus expeditus, quam mercibus oneratus. Fortius aliis currit in aqua nauis exonerata, quam mercibus plena. Propter quod leo dum fugere venatores cogitat, ventrem grauatum cibis exonerat. Quis vnquam bene fugit, si oneratus fugit? Nonne stultus esset qui plumbo se oneraret, quādo eum fugere oporteret? Ergo cum Apostolis contemnenda sunt omnia, quæ habita grauant, & amissa excruciant, sicut dicit Bernard.

Mat. 19. a — Greg. hom. 5 in Euang. tom. 3. — Mat. 19. c — Ber. in declamat. in princ. tom. 2. — Exemplum.

Secundò legimus Simonem Dei filium Christum confitentē. Nam cum quæreret Dominus, quem dicūt homines esse filium hominis? Et alij dicerent: Ioannem Baptistam: alij Ieremiam. Ipse ait ad Apostolos: Vos autem quem me esse dicitis? Et respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus filius Dei viui. Hęc autem confessio, sic placuit Domino, vt diceret Simoni Petro: Et ego dico tibi Petre: quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorū: & quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum & in cælis: & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cęlis. Est tamen notabile, quod Petrus Christum confessus est ore: quando eum gentibus prædicauit, & confessus est opere, quando pro eo crucifigi voluit. Sed quid, si qui hodie Christum confiteantur ore, vel etiam corde, qui eum tamen non cōfiteantur opere? Tales, vt dicit Apostolus, dicunt se nosse Deum: factis autem negant, & similes sunt Iudæis: qui Christū Dominū cognoscebant, sed factis eum negabant. Grauius enim peccant tales Christiani, quā peccant pagani vel saraceni. Nam exempli gratia tale ponamus exemplū. Sint homines duo qui obligati sunt vno domino, sed vnus obligationem hanc nesciat, alter vero plenè agnoscat, & vterq; istorum seruitiū domino nō impēdat. At domino requirenti, cur sibi non seruiat: primus dicat: Domine nescio quod sis dominus meus. Nam si scirem, deuotè tibi seruirem, nec alteri domino tuū honorem impenderem. Sed alter dicat: Scio: bene sentio te dominum meum esse, sed nolo tibi seruire. Nunquid non valde grauius offenderet dominum hic secundus, quam primus, cum ille dominum non contemnat: hic autem contemnat, & totus ingratus existat? Exemplū de beato Machario, qui cum inuenisset in deserto caput hominis, ab eo quæsiuit quis fuerit. Cui caput: Sacerdos idolorum fui. Cui sanctus Macharius. Est ne aliquis sub te: Respondit caput: Sunt quidem inferiores nobis Iudæi: qui Dominum cognouerūt, & legē ab eo acceperunt. Et adhuc inferiores cæteris mali Christiani sunt, qui redemptionis beneficium agnouerunt, & ex hoc ingrati fuerunt. Ergò fratres nolite Dominum solum confiteri ore, sed ore confiteri & opere: quia fides sine operibus mortua est: Quid valeret, si homo Imperatorem cognosceret, sed ei seruire contemneret, nūquid non contemptum aggrauaret? Sicut enim ignorantia aliquo modo peccatum excusat, sic scientia aggrauat. Exemplum in Apostolo Paulo, qui dicit se ideò misericordiam consecutum, quia ignorans fecit.

Mat. 16. b — Tit. 1. b — Exemplum — Exemplum. — Iac. 2. d — 1. Tim. 1. e

Tertiò legimus Simonem Christum præ cæteris diligentē. Vnde Dominus dicit ei: Simon Ioannis diligis me plus his? Et ait: Tu scis Domine: quia amo te, ter sic quæsiuit, & Petrus semper ita respondit. Mira in his verbis semper commendatio dilectionis Petri. Quia sicut dicit August. de hoc quærebat Dñs, quod sciebat. Mira etiam humilitas ipsius Apostoli, qui de se parua, de aliis sentiebat magna. Nam cum diceret Dominus: Diligis me plus his? Nunquid ei respondit quod plus aliis eum diligeret, sed solum quod eū amaret. Tu, inquit, Domine, qui omnia nosti, scis quia amo te. Petrus enim tāto amore in Christū ardebat, & quasi de amore ebrius fuit. Nam ipse solus sæpe pro omnibus respondebat, nec expectabat quod alius loqueretur. Ipse solus cum Dominus diceret: Ecce ascendimus Hierosolymā, & filius hominis tradetur principibus sacerdotū, & condemnabunt eum ibi morte. Et dixit ei: Absit a te Domine, non istud, vt scil. moriaris: & quia in furore modū excedebat, ideò à Domino redargutus est. Itē propter ipsum solum, dicit Aug. quod Dominus hora cœnæ indicare noluit proditorem: quia, vt ipse ait, statim Petrus surrexisset, & eum coram omnibus trucidasset. Vnde valde diligenter procurauit scire, quis esset. Item ipse solus in hora passionis gladio euaginato Dominum defendit. Item ipse solus dum audiuit a Ioāne, Dominus est: posuit se in mare: omnes alij nauigio venerunt. Et puto quod quia nimium audax, eum cadere permisit Deus, vt disceret non de se, sed de Deo solo sperare. Sed quis hodie est qui Christum sic amet? Proh dolor! inuenio vxores plus amasse maritos, quam Christum ament animæ sponsæ Christi. Narrat enim Romana historia quod quidam nomine Caius Plautius mortem dum audiuit vxoris, doloris impotens, pectus suum gladio transfixit. Cumque amici eius eum caperent, ne iterum se feriret, ille scissis deinde fasciis, ac vulnere diuulso, cōstanti dextera, spiritum, luctus acerbitate permixtū, ex ipsis præcordiis, & visceribus hausit. Iulia item filia Cæsaris, vxor Pompeij, cum quadam vice vestem mariti sanguine cruentatam ex campo domū relatam vidisset, timens ne sibi malum aliquod accidisset, cum grauida esset statim perforata aculeo doloris, se incuruauit, & peperit, & cum partu animam expirauit. Vbi ergo hodie tantus amor in Christū? Tota die postulant panem filij Dei, & non est qui manum porrigat. Cadunt animæ sponsæ Christi: nec est qui manū releuantem impendat, nec plus curatur si pereat anima, quam si pereat bos aut asinus. Omnes, inquit Apostolus, quæ sua sunt quærūt, non quę Iesu Christi.

Ioan. vlt. a — Aug. tract. 123. in Ioan. c. vlt. circa med. tom. 9. — Mat. 20. c — 1. Reg. 10. a — Ioan. vlt. b — Exemplum Val. Max. lib. 4 c. 6. — Val. Max. ibidem. — Phil. 2. a

Quartò legimus Simonem maiora cæteris miracula facientem. Nullus vnquam fuisse inuenitur sanctus ita ad miracula facienda potens, vt Petrus: quia ipse, sicut prædixerat Dominus, maiora miracula fecit quā Christus. Nam de Simone legitur, quod in plateis eiiciebāt infirmos, & ponebant eos in lectulis, & grabatis, vt veniēte Petro, saltem vmbra illius obumbraret quemquam eorum, & liberarentur ab infirmitate. Exemplū de filio Principis Antiocheni, quem Petrus suscitauit, cum per annos duodecim mortuus iacuisset. Lege historiam & hic narra. Collige etiam ex aliis multis locis & variis Legendis multa eius miracula, quæ volueris, & prædica. Rogemus, &c.

Ioan. 14. b — Act. 5. c — Exemplum

SERMO II. DE EODEM APOST.

Ecce constitui te super vniuersam terram Ægypti: Sicut patet ex historia hodierna, quæ scripta est in Legendis propter resuscitationem filij Principis. Apostolus Petrus apud Antiochiam ad cathedrā sublimatus fuit, & principatū, quem à Christo acceperat, hodie per ascensum cathedræ, publicauit. Non enim hoc absque diuina dispensatione gestum est, vt honorem Principis & doctoris Petrus acciperet, & vt principatū quem à Christo acceperat hoc signo clarefaceret: Nam duplex inuenitur in mundo potestas. Vna tēporalis, altera spiritualis: cū autē omnis multiplicitas ad vnitatem aliquā reducatur, quia ab vnitate nascitur, necesse est, vt vna ista potestatum ad alterā reducatur, sed nō spiritualis ad tēporalē, cū illa sit nobilior, ergò tēporalis ad spiritualem. Ergò dū Petrus cathedrā honoris accepit, se

Gen. 41. a

se principem omnium esse ostendit. Item nulli dubium debet esse, quin ratione culpæ de omnibus possit iudicare, & si exigat meritum culpæ cōmissæ, potest quosq; à suis dignitatibus repellere, & per consequens alios quos dignos viderit, erogare. Vnde in figura huius dictum est Moysi: Ecce constitui te Deum Pharaonis, non quòd faceret eum Deum per naturam, sed per potentiam, & prædominantiam. Item hoc ipsum expressius dictum est: Ecce constitui te hodie super gentes & regna, vt euellas & destruas, ædifices, & plantes in nomine Domini. Ecce quo modo spiritualis potestas habet à Deo, vt regna euellat, & destruat, ædificet iterum, atq; plantet, bene igitur à Christo dicitur Petro: *Ecce constitui te super vniuersam terram*, &c. In quo verbo describit Dominus Petri principatum quantum ad duo. Primo quātum ad altitudinem qua sublimari promeruit. Secundo verò quo ad latitudinem, qua se eius imperium dilatauit. Ista enim duo, quantum ad statum vitæ præsentis, vbi æternitas esse non potest, perficiunt principatum, scilicet vt sit altus gloria dignitatis, & sit latus latitudine potestatis. Primo igitur ostendit Pontificium eius esse altum, & præ cęteris esse eleuatū, cùm dicit: *Ecce constitui te*, &c. Secundo verò ostendit Pontificium esse latum, & vbique diffusum, cùm addit: *Vniuersam terram*. Et tamen hic notandū quòd quadruplex est terra, super quam Apostolus fuit constitutus, scilicet terra inferior, super quam calcamus: interior, quam portamus: exterior, quam venerantes amamus: superior, quam desideramus. Prima est terra elementaris substantiæ. Secunda est terra conscientiæ. Tertia est terra Ecclesiæ. Quarta est terra cælestis patriæ.

Ier. 1. b

Dico quòd prima terra, cui Apostolus præfuit, est terra inferior, quam pedibus conculcamus, & quam Deus dedit ad vsum, vt nobis eius fructus essent in cibum: huic præfuit Apostolus, quia dum eam propter Christum contēpsit, super totam sublimari promeruit. Nam & reges seruos suos toti regno præficiunt, & eis vniuersa subiiciunt: Ergo quanto fortius rex summus ipsi mundo, quem fecit, suos seruos præfecit, quos sibi fideles inuenit. Psalmus: Constitues eos Principes super omnem terram. Mirum valdè dum putassent Apostoli se propter Christum omnia reliquisse, inuenerunt se principatum super omnia accepisse. Psal. Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham. Vnde Apostoli fuerunt tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Nobilis margarita paupertas, quæ dū omnia contemnit, dominium super omnia accipit. Sicut econtra auarus, dum omnia appetit, omnium seruum se facit, quare auari non possunt esse beati: quia nunquam possunt esse cōtenti. Ille enim solus potest dici beatus, qui modica habens est illis contentus. Vnde narrat Valerius Maximus quòd Gyges Rex Lydiæ diuitiis, & armis inflatus ad deum Apollinem venit, quęrens ab eo, si aliquis mortalium se beatior esset. Cui ille ait: Aglaus te felicior est. Hic autem Aglaus erat vir pauperrimus, atque ætate prouectus, qui terminos cuiusdam sui agelli nunquam excesserat, sed paucis eius fructibus fuerat semper contentus. Et addidit dicens regi in suis diuitiis glorianti, magis esse laudandum pauperculum tugurium cum securitate, quàm diues palatium cum timore, & paucas terræ glebas sine omni pauore possessas, quàm pinguissima regni sui arua metu semper plena, & habere vnum par boum facile ad custodiendum, quàm exercitum magnum, & apparatum armorum impensis multiplicibus onerosum, & habere horreolum victum modicum continens & necessarium, nulli hosti appetendum, quàm multos thesauros cupiditatibus, & insidiis multorum expositos.

Psalm. 44. d

Psalm. 46. b

2. Cor. 6. b

Exemplum.

Val. Max. lib. 1. cap. 1. in externis, Exemplo vltimo.

Secunda terra, est terra interior, quam nobiscum portamus, quæ est terra conscientiæ, quam terram admodum oportet excolere ne spinas, & tribulos generet peccatorum. Terra enim non culta, non aratro trita, non aquis aspersa, non calore cælesti excocta, fit penitus infœcunda, nisi fortè generet spinas, & silicet. Hic conscientia si dimittatur inculta, discretionis aratro non sæpè contrita, aquis lacrymarum non sæpius balneata, cælesti incendio non excocta, generat non bona, sed mala. Vnde de hac terra subditur: Terra sæpè venientem super se bibens imbrem, & proferens herbam optimam accipit benedictionem à Domino. Proferens autem spinas, & tribulos est maledictioni proxima. Expositio est plana per ea quæ dixi suprà. Super hanc terram fuit constitutus Apostolus, dum suæ conscientiæ præfuit, quam & sapientissimè coluit, lacrymis deuotionis aspersit, & ardore Dominicæ charitatis excoxit. Et de hoc potest exponi illud: Constituit eum dominum domus suæ. Domus fuit conscientia, cui dominabatur, & quam regebat multa sapientia. Vnde dicitur in Clemente, quòd Petrus tanti ardoris & deuotionis erat, quòd semper pannum portabat in manica propter lacrymas defluentes: non enim volebat sine lacrymis & ardore per horam conscientiam permanere.

Hebr. 6. b

Psalm. 104. b

Clement Pont. Rom. in Epitome de rebus gestis B. Petri.

Tertia est terra exterior, quam veneramur, & colimus, quæ est terra Ecclesię, cui pręfuit ipse Apostolus: Constituit eum super excelsam terrā, vt comederet fructus agrorum: Excelsa terra est ipsa Ecclesia, quæ omnibus terris aliis iam dictis est prælata: Cui Petrus pręfuit, & fructus agrorum comedit, quādo sibi per fidem infideles incorporauit, vel quando primitias, & decimas agrorum accepit, ex quibus Ecclesia viam ducit. Dicitur autem de Petro: Constituit eum, quia ipse quodam modo singulariter præ cæteris audire meruit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum. Ipse enim solum audiuit: Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur caput. Ipse etiam solus audiuit: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ipse etiam solus audiuit: Simon Ioānis diligis me plus his? Pasce oues meas. Vnde potest de eo accipi illud: Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quē cōstituit Dominus super familiā suam? Optimè in Petro & in quolibet prælato cōiunguntur hæc duo, prudētiā & fidelitas: quia prudentia sine fidelitate transit in malitiā, sed fidelitas sine prudentia declinat in stultitiam. Deus autem nec acceptat seruum maleuolū, nec etiam stultum. Debet ergo seruus Dei esse prudens in opere, & fidelis in intentione, vel prudens in cauendo malū, & fidelis in operando bonum, vel prudens in discernendo, sed fidelis in exequendo: & quia talis fuit Petrus, constituit eum Dominus super omnem terram. Ecclesiæ. Romani enim dum aliquē sibi præficerēt, siue in Consulem, siue in Imperatorem, ista duo maximè in eo requirebant, scilicet quòd esset vir prudens ne falli posset, & fidelis ne suos falleret. Nunquam enim bonus rector esse aliquis poterit, qui altero istorum carebit. Duo enim ista omni homini sunt necessaria ad regendum seipsum, & ad regendum proximum, vt per prudentiam non fallatur, & per fidelitatem nullo amore, vel odio, nulloque munere corrumpatur, amore pecuniæ non frangatur. Exempla, quæ oculis patēt, multa sunt & noua & vetera, & ideo apponere hic nō curaui.

Deut. 32. b

Matt. 16. c

Ioan. 1. f

Luc. 22. d

Ioan. 21. d

Matt. 24. d

Exemplum.

Quarta terra est terra superior, quam desideramus, & terra hæc cælestis patriæ, de qua dicit Propheta: Credo videre bona Domini in terra viuentium. Verè viuentium terra dicitur illa vita beata, vbi nemo vnquam infirmatur, nullo vnquam dolore tangitur, nunquam ibi moritur, quia continua sanitas ibi habetur. Itē nemo ibi aliquo eget: quia summum bonum omnes possident, vltra quod nihil appetere homo potest. Item nullus ibi timore afficitur, nemo perturbatione cōcutitur, nullus ibi hostilis formidatur incursus: quia ibi est summa pax, summa securitas, summa tranquillitas. Item ibi seruitus non timetur, quia omnium summa libertas, liberaque voluntas. Item nemo ibi vnquam conturbatur acedia, nec commouetur tristitia: quia ibi est summa lętitia nunquam discontinuata, quia nunquam deest

Psalm. 26. d

gaudendi materia, dum continuè cernitur pulchritudo summa,& degustatur dulcedo diuina. Et propter hoc A dicitur:Beata terra , cuius rex nobilis est. [Eccl.10.d] Super hanc terram nobilem constitutus est Petrus.Vnde & sibi dicere potuit illud:Euge serue boue & fidelis:quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam. [Mat.25.b] Pauca dicit ista temporalia æternis comparata , quæ sunt adeò multa,vt nulla possint exprimi lingua. Nonne Petrus super hanc terram constitutus fuit, quando à Christo audiuit:Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis:& quodcumq; solueris super terram, erit solutum & in cælis. [Mat.16.c] Quis vnquam tyrannorũ , vel regum tantam potestatem accepit?Magna fuit potentia Alexandri,magna & illius nobilis Assueri, maxima Romani imperij.Sed huiusmodi potentia fuit tantum super terram. Potestas autem Petri se extendit supra cælum.O potestas altissima,potestas latissima, potestas B veneranda,& honoranda, portarum infernalium confractiua,& bonorum supercælestium collatiua. Quænã vnquam posset exprimere lingua,qualis, & quanta sit illa cælestis terra, quæ peregrinantibus ad tempus est data?est enim tam lata,& tam longa,vt dicatur:Altitudinem, & latitudinem eius quis dimensus est? [Eccl.1.a] Quanta est terra illa,quæ repatriantibus in perpetuum est cõcessa?Item si hæc terra peccatoribus data , & ad tẽporalem vsum concessa,tot producit bona,quot sunt illa bona,quæ sunt in cælesti terra amantissimis filiis Dei concessa?Item si in hac terra sic est hominibus dulcis vita,licet tot doloribus,tot calamitatibus plena, qualis est illa terra, quã dulcis habitatio in ea, vbi nulla mors est timenda,nulla penitus pœna suspicanda, sed lætitia ibi est sempiterna? C Item si sic delectat hic viuere cum amicis temporalibus;vbi vix amicitia est nisi falsa,quã delectabilis erit vita vbi erit sanctorum militia , vera amicitia, nullo vnquam tempore finienda ? Item si sic delectant diuitiæ perituræ , quid faciunt summæ illæ diuitiæ in æternum mansuræ ? Item si nos sic delectat corporis sanitas,quam destruit sæpè infirmitas , qualis illa sanitas erit,vbi in perpetuum infirmitas nulla erit? Item si sic delectat pulchritudo hæc corporalis , quæ febre turpatur , quid erit delectationis , esse ibi pulchriores sole,vbi pulchritudo in perpetuum non perdetur?Item si sic delectat nũc esse filium militis,comitis vel baronis,quid delectationis erit, esse filium summi regis,vbi nec filiatio perdi poterit ? Ergo veneranda est hæc Petri potestas,quæ si ligat in terra mortalium, D ligat & in terra viuentium. Et si soluit in terra peccãtiũ,& soluit & in terra felicium.Ad quam precibus,& meritis beati Petri perducat nos filius Dei viui.Amen.

DE S. MATTHIA APOSTOLO.

SERMO I.

[Cant.5.c] DILECTVS *meus candidus , & rubicundus electus ex millibus.* Septem sunt quæ excludunt hominem , vel excludere deberent à diuina electione , sicut ex verbis elicitur sacræ Scripturæ. Primùm est cõsanguinitas,siue carnalitas Secundum est carnis nobilitas. E Tertium est mentis debilitas,siue fragilitas.Quartum est pusillanimitas. Quintum est superba potestas. Sextum est mend ositas,siue falsitas. Septimum est cupiditas.Et illa septem sunt diligẽter notata à Domino loquente ad Moysen:Prouide, inquit,tibi de omni plebe viros potentes,& timentes Deum,in quibus sit veritas,& qui oderint auaritiã. [Exod.18.e] *De omni*, per quod excluditur consanguinitas:*plebe*,per quod excluditur nobilitas : *viros*, per quod excluditur fragilitas:*potentes* , per quod excluditur pusillanimitas:*timentes Deũ*,per quod excluditur superba potestas : *in quibus sit veritas* , per quod excluditur falsitas : *& qui oderint auaritiam*, per quod remouetur cupiditas. [Editio vulgata legit sapientes.] Quod autem illa septem in sancto Matthia fuerint,rectè eum ad apostolicum cœtum Deus elegit. [Act.1.] Mira enim,si quis attendat electionẽ Matthiæ , commendatio est, quod ex omni cœtu sanctorum,super hoc orantium Deum in Apostolum sit electus, locũ Iudæ proditoris sortitus.Vnde hic potest narrari Iudę historia,quę scribitur in huius sancti Legenda.Quia ergo hic sanctus Apostolus ex tanta multitudine est electus,tanquam,Deo inspirante,sanctissimus,bene de eo dicitur: *Dilectus meus candidus , & rubicundus,electus ex millibus.* Non dicitur millibus , quod mille essent,sed millenarius numerus: quia perfectus, perfectionis apostolici cœtus est signatiuus. In auctoritate ergò præmissa,à quatuor hic Apostolus commẽdatur.Primò ex parte Dei,ab excellentia amoris eximij Secundò à mũditia,siue pudicitia animi Tertiò à prærogatiua martyrij.Quartò à dignitate officij. Notatur autem primo diuina charitas,quando dicitur : *Dilectus meus.* Notatur secũdo animi puritas, & totius vitę honestas,cum additur:*Candidus.* Notatur tertio eius ad patiendum stabilitas cum subditur:*Et rubicundus*,quasi sanguine cruentatus. Notatur quarto sui officij dignitas,cum infertur:*Electus ex millibus.* Verũ quia omnis qui à Deo ęternaliter est electus,in tempore ad gratiã est vocatus,& est à Deo *dilectus*,& est munditia *candidus*,& diuino igne est *rubicundus*.De sola enim electione nunc est sermo fiendus , tum quia omnia alia in se claudit:tum quia diei magis cõuenit, tum quia in aliis sermonibus maioribus festiuis plura de aliis me recolo dixisse,quæ si super sermones lector tabulam fecerit poterit inuenire:& hoc,si videbitur,prædicare. Est igitur hic notandum quod homines eliguntur ad plura. [Homines ad plura electi.] Quidam enim eliguntur,Primo ad diuinorum obseruãtiam mandatorum.Secundo ad perfectionem consiliorum.Tertio ad tolerantiam martyriorum.Quarto ad regimen inferiorum.Quinto verò omnes ad excellentiã pręmiorum. Prima electio est omnium saluandorum. Secunda est religiosorum.Tertia est sanctorum martyrum.Quarta est omnium prælatorum. Quinta verò est communiter omnium electorum.

Dicamus ergò quod quidam eliguntur ad obseruantiam mãdatorum,siue præceptorum,& hæc electio est communiter omniũ:quia nulli est salus adulto,si negligat obseruare præcepta:Si vis,inquit Dominus,ad vitam ingredi,serua mẽdata. [Mat.19.c] Et de hac electione dicitur: En Dominus Deus tuus elegit te,vt sis ei populus peculiaris,& custodias omnia præcepta eius. [Deu.26.d] Hæc est prima electio,scil. obseruantia mandatorum Dei:ad quam vocãtur omnes populi,& homines omnęs à Deo creati:quamvis hoc leue onus refugiant peccatores impij: volentes prius obedire diabolo , & carnis desiderio, quam Regi æterno pro eis temporaliter passo.Sed nũc attende,quam grauiter mundi reges suorum præceptorum puniunt transgressores , & obedire nolentes, quos,& tormentis afficiunt, carceribus tradunt,& dira morte vitam finire faciunt. Ergo si sic puniunt homines mundi,quid facturus est Rex ipse cæli, cum nõ solum sit iustus, sed ipsa sit iustitia? [Eccli.8.b] Sed quia non profert statim cõtra malos sententiã, filij hominum absq; vllo timore perpetrant mala,sicut dicitur.Sed attendãt quod quanto plus eos expectat,si conuerti negligant, cum ex hoc culpam augeant:tanto iustius est , vt grauius finaliter sæuiat,nam dicitur : Cum accepero tempus,ego iustitias iudicabo. [Psal.74.a] Nam consuetudo est iudiciũ clementiũ,vt prouocati ad iram,fortius sæuiant in subiectos.Et est exemplum in elephante , quod est animal beneuolum,sed prosternit arbores,& aliquando domos ad iracundiam prouocatus. [Exemplum.] Propter ergo omnia supradicta dicitur:Irritam faciens legem Moysi,sine vlla miseratione duobus,vel tribus testibus moritur , quanto putatis maiora mereri supplicia,qui filium Dei conculcauerit,& sanguinem testamenti pollutum duxerit , & Spiritui gratiæ contumeliam fecerit? [Heb.10.e] Arguit Apostolus

à minori. Nam minor fuit Moyses seruus, quàm Christus Dominus: & maior Lex Christi, quam Moysi: ergo grauius peccat qui facit contra hanc legem, quàm qui fecit antiquitus contra illam: ergo si factores illius sic grauiter sunt puniti, quali pœna isti sunt digni! Loquēs de lege Moysi: Si enim, qui per Angelos dictus est sermo, factus, est firmus, & omnis præuaricatio, & inobedientia accepit iustam mercedis tributionem, quomodo effugiemus si tantam neglexerimus salutem? Et contra: Si verba Christi, quæ fuerunt verba Dei (quia Christus Deus est) non obseruamus, consequens est, &c. Inuenio enim plures consulum Romanorum amore iustitiæ filios occidisse, nec eis parcere voluisse, eo quod sine licentia bellauerunt, quamvis hostes superauerint: ergo quid faciet Rex iustitiæ illis, qui contra obedientiam faciunt, & non hostes vincunt, sed contra naturalem Dominum, eius aduersario se supponunt?

Hebr. 2. a

Liu. Dec. 1. libro 8. de Manlio Torquato. Val. Max. lib. 5. cap. 9.

Secundo quidā eliguntur ad perfectionem consiliorum. Non enim est diuinum præceptum, sed est salubre consilium vniuersum relinquere mundum, & Deo in paupertate seruire. Vnde diuiti illi Christo dicenti se diuina omnia præcepta seruasse, dixit Dominus: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me, vt sic pauper pauperē sequaris. Non quidem pari cursu per mare vadit nauis onerata, & quæ est oneribus expedita. Ob quam causam cursores breuibus vestimentis vtuntur, ne in cursu impediantur. Similiter & leo, qui dum fugere cogitat, reiectione superfluorum ventrē alleuiat. Necesse igitur habet, vt qui vult pauperem Christum sequi, vt & ipse sit pauper, quia sic non potest currere equus qui super se habet militem armatum, sicut qui inermem super se habet dominum. Ob quam causam qui equos suos currere volunt ad brauium, non super eos ponunt graues viros, sed potius pueros modicum ponderosos. De hac igitur electione perfectorum, quæ fit ad consilia, dicit Dominus: Elegi te in camino paupertatis. In camino nobiliter dicit, quia sicut in camino ignis, & fumus, & calor affligit, sic paupertas in hac valle miseriæ hominem multum premit, sed in fine ad diuitias æternas adducit. Nullus est ita stultus mercator in mundo, qui non libenter ad tempus patiatur inediam, si multam ex hoc deberet inuenire pecuniam, ipsam tamen aliquando perituram; ergo nunc paupertatis inedia modicum sustineamus, vt ad æternas diuitias veniamus, quas in perpetuum non perdemus. Sed Romani nobilissimi eligebant pauperes esse: similiter & philosophi pro gloria mundi citissimè transitura. Quid ergo eligendum est pro gloria sine defectu in perpetuum permansura?

Mat. 19. c

Exemplum.

Exemplum.

Isai. 48. c

S. Hiero. in Mat. lib. 3. cap. 19. To. 6. de Cratete philosopho in fine.

Tertio quidam electi sunt ad gloriam martyrum, siue ad tolerantiam tormentorum. Est enim martyrum opus altissimum, opus dignissimum, opus summa gloria dignum, & omnis peccati rubiginis abstersiuum: nam peccatum omne interimit: charitas perficit, & absque dilatione ad gloriam introducit. Vnde Augustinus dicit quod iniuriam facit martyri qui orat pro martyre. Sicut enim materialis ignis dum in materiam ferream inualescit omnem rubiginem ab eo tollit, & ad ignis claritatem adducit, sic charitas martyris dum ad pœnæ præsentiam inualescit, omne in anima peccatum consumit, & ad claritatem perpetuæ lucis adducit. Vnde de hac electione exponitur illud: *Vas electionis mihi est iste; vt portet nomen meum coram regibus, & principibus, & filiis Israëlis.* Et paucis interpositis, subditur: *Ego autem ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati*, quia sicut igne probatur aurum, sic & vir iustus camino paupertatis, & tribulationis. Qui timet pati, timet à peccato purgari. Non enim ignis aurum falsificat, sed probat, & purgat. Vnde magis quam ante rutilat argentum: quamvis enim natura sit album: in igne tamen fit rubeum. Carbo extinctus est nigerrimus, sed fit pulcherrimus igni simillimus, cum igni coniunctus fuerit: sic & tribulatio, quæ est sicut ignis, & vitia omnia purgat, & animam totam pulchrificat, Deoque assimilat. In signum huius dicitur de Polycarpo, qui discipulus fuit beati Ioannis, quod dum in ignem fuisset proiectus à paganis, corpus eius non arsit, nec igne in aliquo fuit læsum, sed ad modum auri in fornace rutilans, sic fulgens cunctis apparuit.

S. Aug. de verb. Apo. ser. 17. non longe à prin. & ref. ext. de Celebr. Miss. ca. Cum Martha. §. vltimo.

Exempla.

Euseb. cæsar. lib. 4. Eccl. hist. cap. 14. S. Hier. Tom. 1. de scrip. Eccl. & Lipom. Tom. 1. de sanctis die 26. Ianuarij.

Quarto quidam eliguntur ad regimen subditorum, siue inferiorum, & tales sunt omnes iudices ciuitatum, & castrorum rectores, duces, barones omnes, & reges, quibus à Deo commissi sunt omnes minores. Vnde vnus eorum dicebat: Tu domine elegisti me regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum. O quam sancti, quàm immaculati, quam ab amore priuato, & à munere alieni esse deberent omnes, qui aliis præferuntur, cum vitia eorum quasi quoddam speculum omnibus subditis proponatur? Sed hodie sicut dicitur: Conuersum est retrorsum iudicium, & iustitia longe stetit. Corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi. Quis hodie iuste iudicat? quis est qui amicitia, vel potius pecunia non corrumpatur? Vnde dicitur: Quare taces, conculcante impio iustiorem se? Propter hoc, *inquit*, dilacerata est lex & non peruenit vsque ad finem iudicium, quia impius præualet aduersus iustum: propterea egreditur iudicium peruersum. Vtinam attenderent iudices nostri illud Sapientiæ: Audite, *inquit*, reges, & intelligite: discite iudices finium terræ, &c. quoniam vobis data est potestas à Deo, & virtus ab Altissimo: qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem iustitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende, & cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet, &c. Lege auctoritatem, quia valde prædicabilis est tota, & multum valet ad hanc materiam.† Gregorius enim dicit quod maiores tot mortibus digni sunt, quod ad subditos perditionis exempla transmittunt. * Narrat etiam Seneca, quod quidam reuersus ab inferis narrauit se vidisse Neronem apud inferos balneātem, & erat balneum auro liquefactum, & quod infundebant dæmones continue super eum. Cumque Nero vidisset coram se cœtum iudicum transeuntem, clamauit ad eos: O amici nostri, ô venale genus hominum, venite ad me in balneum, & balneetis vos mecum, qui similiter amauimus aurum, peruenimusque iudicium.

Isai. 59. c

Abac. 1. a

Sap. 6. a

†S. Greg. Past. cura par. 3. admon. 5. to. 3.
*Nusquam in Seneca id scriptum reperiri potuit.

Quinto omnes supradicti, si bene se habuerint, & perseuerauerint, sunt electi ad gloriam Beatorum, & in hac electione vltima, est omnis boni complementum, quia in ea sola possidetur, & perfecte diligitur summè bonum, & longe fit in perpetuum omne malum. De hac igitur dicitur: Mittet Dominus angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terræ vsque ad summum cæli: congregabit, inquit, vt recipiant præmium, & intrent in gaudium diuinus conceptum. O felices, qui intraturi sunt, & in perpetuum infelices qui excludendi sunt. Nota ergo, quod his omnib⁹ modis hic sanctus Apostolus fuit à Christo elect⁹ fuit. Hic igitur electus ad obseruantiā mandatorū, sicut omnes communiter iusti. Electus fuit ad perfectionem consiliorū, sicut omnes discoli. Electus fuit ad tolerantiam martyriorum, sicut cæteri martyres Christi, sicut ex legenda eius potest ostendi, quæ hic poterat recitari. Electus fuit ad officium prælatorum, sicut cæteri Apostoli, qui mundo toti constituti sunt à Christo prælati: electus etiam hodie fuit ad gloriam Beatorum, ad quam est ingressus consummatione martyrij, Ad quam nos perducat, &c.

Mar. 13. d

SERMO II. DE EODEM APOST.

Beatus, quem elegisti, assumpsisti: habitabit in atriis tuis. Si electus omnis beatus existit, quid est, quod Iudas beatus non fuit, sed filius perditionis extitit? Sic

Psal. 64. a

Ioan.6.g enim de eo dicitur: Nonne ergo duodecim vos elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Sed dicendum hic breuiter, quod est electio secundum veritatem, & est electio secundum reputationem tantum. Vel est electio secundum æternitatem, & est electio secundum vocationem in tempore. Primis duobus modis vndecim fuerunt electi, sed secundis duobus modis Iudas fuit electus, quia secundum reputationem tantum, non secundum veritatem. Vnde non fuit aliud eius electio temporalis, quam quædam vocatio. Quod si quæras, quare vocauit eum ex quo sciebat eum periturum, & se traditurum, Dicendum est, quod in hoc ostendere voluit, quod quantum in se est, omnibus dare gratiam paratus sit, quod nemo perit, nisi qui salutem suam negligit, & se ad gratiam non disponit, vel Dei gratia non bene vtitur si accepit. Quare nullus se excusare poterit, cum fuerit iudicatus: quia si gratiam à Deo non accipis, vel si accipis à Deo, perdis, non est culpa dantis, & quãtum in se est continue influentis: sed culpa est voluntatis, vel non præparantis, & quantum in se est non facientis, vel à gratia iam accepta deficientis, & non perseuerantis. Sic enim Dominus proprium proditorem, qui eum tradidit pretio tam vili in mortem, ad se venientem benigne suscepit, peccata omnia donauit: sua eum gratia decorauit, & suum Apostolum, & quasi procuratorem omnium eum fecit. Quid faceret aliis non tam sceleratis, si se ad eum conuerterent, si de peccato contererent, si deuotè eius misericordiam implorarent? Igitur si damnamur, si gratiam non accipimus, si in accepta non perseueramus, nobis imputandum est, & non Deo. Nunquam culpa est maris, quod abundantissimè vndique aquas spargit, nec vnquam suam influentiam subtrahit, si fons fuerit desiccatus, eo quod aquæ via aliquo obstaculo sit obstructa. Item si esset vas aliquod vndique clausum, vel si non clausum esset, vtique perforatum, vel in aliqua parte fractum, in quod curreret flumen magnum, constat quod aqua vel non intraret, sic & per foramina foras exiret. Sed nunquam est culpa fluminis influentis, si vas aquam non acciperet, vel si receptam non teneret. Cor enim hominis cum sit liberum, potest se gratiæ claudere, & illam non admittere: potest se aperire, & receptam eiicere. Quare si homo gratiam non habeat, si in accepta non perseuerat, hominis culpa est, & non Dei. Bene igitur dictum est: *Beatus quem elegisti.* In quo verbo sanctus Apostolus describitur maximè à duobus. Primo ab excellentia meriti, quo refulsit. Secundo vero à sublimitate præmij, quod accepit. In his duobus consistit omnis beatitudo hominis, scilicet si clarescat in via per meritum, & si fulgeat in regno per præmium. Notatur igitur status meriti excellentis, quo fulsit in mundo, cum dicitur: *Beatus quem elegisti.* Notatur status præmij refulgentis, quo extitit coronatus in regno, cũ additur: *Et assumpsisti.* Habitabit in atriis tuis. Domini enim atria sunt cælestia habitacula. De quibus dicit Propheta: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Ad hæc beata atria hodie Apostolus ingressus est: qui loco Iudæ prius fuerat ad Apostolatum electus. Vnde hic est narranda historia, & quomodo Iudas ruit, & quomodo Matthias substitutus fuit, sicut habetur. Conuertendo igitur sermonem ad nostram instructionem, est notandum, quod aliter eligit mundus, aliter Christus. Nam mundus eligit, & confidit potentia, confidit & in opulentia. Eligit igitur ad honores, nobiles & potentes: eligit iudices, & sapientes: eligit diuites, & abundantes. Econtra Dominus, quia est summè sapiens, & quia est summè diues, non formidat humanam potentiam: non miratur humanam sapientiam: non aspicit humanam opulentiam. Non igitur mundi eligit Dominus nobiles, vel potentes, sed infirmos, & ignobiles: non philosophos sapientes, sed piscatores simplices: non gloriosos, & diuites, sed abiectos, & pauperes.

Electio duplex. — Dub. Sol. — Exemplum. — Psal.83.a — Act.1.b

Dico, quod Dominus noster non eligit nobiles, & potentes, sed infirmos, & ignobiles. Vnde scribitur. Ibi fuerunt gigantes nominati, qui ab initio fuerunt statura magna, scientes bellum: non hos elegit Dominus. Quare? vt ostenderet se omnipotentem esse, & humana potentia non egere: si enim per potentes mundum expugnassent, potentiæ illorum attributum fuisset, & sic non Deum ex mundi subiugatione laudassent. Sed nunc tota laus in Deum refertur, dum potentissimus ab infirmissimo expugnatur. Nemo miratur, si murilegus vincat murem, si canis leporem, si lupus ouem, si etiam leo bouem. Sed admiratio magna esset, si mus cattum inuaderet, vel si lupus canem occideret, si ouis lupum fugaret: & si bos sibi leonem subiiceret. Vt ergo mundo innotesceret diuina potentia, non elegit potentes, quibus sibi mundum subiiceret, sed elegit infirmos, & debiles, viles, & ignobiles, quibus, dum omnem mundi potentiam deiecit, quanta sua potentia sit, ostendit. Vnde dicitur: Ignobilia, & contemptibilia, & quæ infirma mundi sunt, elegit Deus, vt confundat fortia. Quis vnquam Petro vilior fuit; Et tamen per ipsum Deus totum Romanum imperium subiugauit. Ergo, fratres mei, non est curanda, sed penitus detestanda humana potentia, quæ excludit ab electione diuina, nec sui potest esse in periculis defensiua, sicut quotidie probant bella, vbi sæpe plures à paucis, sapientes à stultis, potentes à debilibus superantur. Exemplum Samsonis, qui à fœmina ligatus fuit, à Philistæis excæcatus. Nam in naturis videmus, quod aquila timet hirundinẽ, elephas murem, leo gallum albas pennas habentem, lupus lapidem. Cum ergo in omnibus rebus magna, & fortia, timeant parua, & debilia, cur mirabimur de diuina potentia, quæ fortia trepidare facit, & debilia facit esse secura?

Bar.3.e — Exempla. — 1.Cor.1.d — Iud.16.e — Exempla.

Secundo, Dominus non elegit iudices, vel Philosophos: sapientes, sed stultos, & simplices. Vnde dicitur: Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confunderet sapientes. Quare hoc? vt si sapientes elegisset, & per eos mundanam sapientiam conuicisset, victoriam non Deo homines, sed illorum sapientiæ detulissent. In hoc ergo diuina sapientia apparuit magna, quando per simplices viros, per illiteratos, per homines ignaros, & omni prorsus scientia destitutos, omnem sapientiam mundi conuicit, & stultam & cæcam esse ostendit. Quis enim Ioanne simplicior? & tamen quis vnquam fuit, qui sic altè de Deo senserit? qui sic alte scrutatus diuina mysteria fuit? quis Christi magnalia altius intonuit? Dicit enim Augustinus quod si altius intonasset, totus mundus non caperet. Vnde Hieronymus in epistola ad Paulinum de omnibus diuinæ historiæ libris: Ioannes rusticus, piscator, indoctus, & vnde illa vox, obsecro: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum? Hoc, *inquit*, doctus Plato nesciuit, hoc Domosthenes eloquens ignorauit, &c. Augustinus tamen dicit expresse, se legisse in libris Platonis totum Euangelium Ioannis ab eo loco, vbi dicitur: In principio erat verbum; vsque ad illud: Verbum caro factum est, quod ibi vtique non inuenit; eo quod Incarnationis beneficium non agnouit. Vnde dicit Augustinus audiuisse se à S. Simpliciano sene, quod dum quidam Platonicus Philosophus Ioannis Euangelium legisset, dixit ad circumstantes: Hoc deberet aureis literis conscribi, & in loco valde alto suspendi, vnde ab omnibus posset legi. Narrat etiam historia tripartita, quod dum Constantinus Imperator fidem Christi acceperat, quidam Philosophus eum arguebat, quod inconsulte fidem antiquam reliquerat. Et idem Philosopus, se de fide velle cum Alexandro disputare, dicebat. Erat autem Alexander Constantinopolitanus Episcopus, vir simplicissimus, sanctus, tamen sæcularibus destitutus literis, sed Deo valde deuotus. Ab Imperatore ergo ad disputationem vocatus, de solo Deo, qui simplices elegerat, sanctus Episcopus confidebat. Cumq; omnes cõgregati essent, Episcopus Philosopho dixit: In nomine Christi

1.Cor.1.d — Hieron.ep. 103.tom.3. longe ante med. — Ioan.1.a — Aug. tom.5 lib.10 de Ciui. Dei cap. 29 circa finem & lib. 7.confes.cap. 9.tom.1. — Ioan.1.a — Cassiodorus in historia tripartita lib.2.cap.4.

tibi

tibi præcipio, vt non loquaris. Quod vt philosophus audiuit, statim sibi obligato ore, vltra loqui non potuit. Exemplum etiam de beata Catharina, quæ solum Christum dum confessa fuit, electos philosophos obmutescere fecit, & eos ad Christi fidem conuertit.

Exemplū.

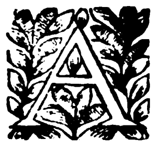
Tertio, Dominus non elegit diuites, sed contemptibiles pauperes. Vnde dicit: Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? Sed quare hoc? Ne, si per diuites mundum vicisset, victoria non Deo, sed diuitiis attributa fuisset. Nam & Romani homines rusticos ab aratro subtrahebant, quos ad imperium promouebant, & per eos sibi gentes extraneas subiugabant. Nota ergo iuxta Beatum August. quòd hoc fuit maximum miraculorum omnium. Nam cum Apostoli fuissent numero valdè pauci, fuissent potentia infirmi, fuissent omni scientia destituti, fuissent diuitiis nulli, Deus per eorum paucitatem omnem multitudinem mundi subiugauit: per eorum infirmitatem omnem potentiam mundi deuicit: per eorum simplicitatem omnem sapientiam mundi conuicit: & per eorum paupertatem omnes mundi diuitias, & sæculi gloriam contemni fecit. Ergo, fratres, laboremus esse debiles, non potentes: simplices, non sapientes: pauperes, non diuites, ipso donante, &c.

Iac. 2. a

S. Aug. lib. 18. de ciuit. Dei cap. 49 tom. 5.

DE B. GREGORIO PAPA.

SERMO I.

AVDI, *fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum tuum.* Docet scriptura sacra, docet omnis philosophia, docet & ipsa experientia, prius esse audiendum, quàm docendum, quia nunquam bonus magister erit, qui esse discipulus renuit. Vnde narrat Valerius Maximus, quod Pythagoras, perfectissimus omni sapientia, cùm iam credebatur omnium scientiarum culmina attigisse, tunc incepit audire. Nam & Ægyptum adiit, & quidquid de scientiis inuenit, totum accepit: indeque profectus ad Persas, illorum philosophis se erudiendum dedit, à quibus siderum motus, cursus stellarum, & rerum omnium proprietates docili animo didicit. Deinde Cretam nauigauit: & eorum moribus, legibusq; inspectis, ad Olympicum certamen descendit. Et, cùm iam omnibus hominibus esset propter summam sapientiam admirandus, interrogatus, quid profiteretur, non se sapientem, sed philosophum, id est, amatorem sapientiæ esse respondit. Dicebat enim, superbissimum esse, sapientem aliquem appellare, cùm nullus finis inueniatur esse sapientiæ, sed semper posset homo in ea proficere. Ergo non est facilè docendum, sed priùs est audiendum. Fons enim primo aquam à mari accipit, & posteà eam locis sibi vicinis infundit. Nunquam Luna illuminat terram, nisi à Sole ipsa fuerit priùs illustrata: ergo optimè dictum est Beato Gregorio: *Audi fili mi, & esto sapiens.* Quia, diu audiendo, sapientiæ studiosus, culmen omnium scientiarum obtinuit, & sic sapiens factus, & verbo docuit & exemplo. In verbo igitur præmisso Sapiēs tria considerare docet: Primo, sapientiæ auditum: Secundo, sapientiæ habitum: Tertio, sapientiæ vsum. Nam sapientia per auditum acquiritur, per habitum possidetur, per vsum effectui mancipatur. Notatur ergo primo auditus, cùm dicitur: *Audi fili mi.* Notatur scientiæ habitus, cum additur: *Et esto sapiens.* Notatur & scientiæ vsus, cum adiungitur: *Et dirige in via animum tuum.* Ad hoc enim sapientiæ studere debemus, vt per eam in agendis omnibus rectè dirigamur. Supradicta enim tria perfectè fuerunt in hoc Doctore

Prou. 23. b

Val. Maxi. lib. 8. cap. 7. Item Hieronymus in epistola ad Paulinum presbyterum de libris diuina histo. Ep. 103. tomo 3. Idem Chrysost. Hom. 1. in Ioan. to. 3. Pythagoræ dictum.

A clarissimo. Nam, cum esset in omni philosophia summus ita, quòd non esset ei quisquam secundus, sicut de eo legitur, non fuit sapientiæ sæcularis vento inflatus, sed factus est velut Christi discipulus, & tandem Ecclesiæ doctor clarissimus. Quia dicitur: Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Vnde de Beato Gregorio potest exponi illud: Dedit Dominus Salomoni sapientiam, & prudentiam multam nimis, ita vt præcederet sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum. Ad literam: Sapientia Beati Gregorij, omnium sapientiam præcedebat, qui temporibus suis erant. Ob quam causam prius monachus factus, deinde Pontifex summus, totam sapientissimè gubernauit Ecclesiam, & in diuinis officiis ordinauit. Lege historiam, & eam narra. Nunc igitur ad instructionem nostram quatuor sunt nobis B necessaria, vt esse possimus verè sapientes. Nam necesse est, vt quisque primo sapiens appareat in auditu: Secundo, in aspectu: Tertio, in opere, & in effectu: Quarto, in affatu. Hic est enim ordo hominis sapientis, vt Primo audiat, siue studeat, & discat: Secundo, sapientiam in conuersatione ostendat: Tertio, vt quod ostendit, efficiat: Quarto verò, vt ipsum, quod facit, alios doceat.

Prou. 9. b

3. Reg. 4. d

Vide Ioan. Diac. apud Lipom. de vitis Sanct. die 12. Martij tom. 2.

Dico primum, quòd qui vult esse sapiens, necessarium est, vt sapientia appareat in auditu: ergo necesse est, vt magistrum habeat, & diligenter verba sapientiæ audiat: sic Beatus Gregorius fecit, vt superius patet ex dictis. Qui enim vult bene discere, & sapiens cito esse, debet accedere ad magistrum, vt audiat: ad librum, vt legat: ad studium, vt semper se exerceat. C Vnde dicitur: Auris bona audiet, cum omni concupiscentia sapientiam. Auris bona dicitur esse illa, quæ non est surda, vt audiat: non est superba, vt audita contemnat: non est obliuiosa, vt audita non teneat. Itē dicitur: Auris bona, non quæ libenter audit verba vana, verba lasciua, verba maledicta, verba mundana: sed econtra verba casta, verba vera, verba dulcia, & diuinis benedictionibus plena, & verba diuina: vnde debent boni sapientes fugere mundi rumores, & ire ad prædicationes, vbi audiuntur sermones, verba vitæ continentes. Item Auris bona est illa, quæ non quærit audire sublimia, sicut est de præscientia, & de prædestinatione diuina, sed scire quærit diuina præcepta, in quibus est animæ vita. Altiora te ne quæsieris, & maiora te non scrutatus fueris, sed quæ pręcipit tibi Deus D cogita illa semper. Cogitatum habe in præceptis Altissimi, & in mandatis assiduis esto, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi. Ergo, fratres charissimi, ante omnia debemus audire diligenter, si volumus esse sapientes, nam & Hieronymus dicit: Nemo potest scire sine doctore quod cupit: non agricolæ, non cęmentarij, non fabri, non carpentarij: ergo multo fortius, nec grammatici, nec dialectici, nec astrologi, & de hoc multo fortius, nec diuini. Vnde Plato, cum omnium mortalium sapientissimus haberetur, vt narrat Valerius, ita vt, si ipse Iupiter, quem Deum tunc esse credebant, de cælo descendisset, non esset in eo elongatior, nec beatior facundia, in Ægyptum tamen iuit, & ibi multa de cælestibus didicit: &, cum à studiosis iuuenibus in doctorem peteretur Athenis, ipse quasi omnes E mundi prouincias peragrauit, vt discere posset, malens, vt Hieronymus dicit, aliena verecunde discere, quàm sua impudenter ingerere.

Eccl. 3. d

Eccli. 3. e

Eccli. 6. d

Hier. epist. 103. ante med. tom. 3.

Val. Max. lib. 8. cap. 7. & Cic. in Bruto.

Hieron. in eadem epistola in principio.

Secundo, necesse est, vt scientia appareat in aspectu, vt omnis nostra conuersatio sit talis, vt signum sit sapientiæ cordis, vt per exteriora cognoscamus interiora. Cognoscitur enim interior sapientia perfecta per exteriora. Philosophus enim dicit, quòd per signum exteriorum membrorum dispositiones cognoscimus animorum. Vnde mollities carnis, boni ingenij signum est. Vnde frequens clausio oculi signum est mobilitatis animi. Item per aspectum faciei iudicant medici, qui sint cholerici qui melancholici, qui sanguinei,

Arist. lib. 2. de anima cont. 94.

Medici & Aristot. in phys.

quive

quive flegmatici: & sic de omnibus aliis. Sicut est ergo in naturalibus, sic est in spiritualibus, quia per signa exteriora iudicamus facta interiora. Vnde, sicut impudicus oculus impudici cordis est nuntius, sic est oculus pudicus pudici cordis nuntius: ergo secundùm gestus exteriores sapientiam iudicamus interiorem.

S. Aug. in Regula 3. tom. 1.

Prou. 17. d *Eccl. 19. d*

In facie prudentis lucet sapientia. Ex visu cognoscitur vir. Amictus, *inquit*, corporis, & risus dentium indicant de illo: Nam, sicut in naturalibus, humorum interiorum dispositio, faciem exterius colorat, & quasi æquè, quantum sibi potest, assimilat, sic interiorum morum dispositio exteriorem hominem ordinat. Vnde non est credendum, ordinatum esse interius, qui sit deordinatus exterius. Ob hanc vtique causam sic detestabantur antiqui vanos aspectus, vt vxores à se abiicerent.

Val. Max. lib. 1. c. 3. de seueritate.

Vnde docet Romana historia, quod quidam nomine Sulpicius, vxorem dimisit, eo quod capite aperto, vel nudo eam foris versatam cognouerat, quasi aliis vellet placere. Dixitque ad eam: Lex matrimonij te tantum meis oculis tradidit, quibus pulchritudinem deberes ostendere: his tantum te videndam committere debuisti: propter quod tuus vanus aspectus aliis superuacuè demonstratus in suspicionem criminis me adduxit: & ideò, quia legem matrimonij violasti, violetur, &c. Quantæ honestatis decor huius Sancti fuerit, requiratur monachalis habitus, quem assumpsit, & tota vita, quam duxit.

Tertio, necesse est, vt sapientia appareat in opere, & effectu: in naturalibus ita est, quòd fructus ostendit, qualis sit arbor. Ex fructu enim arbor cognoscitur, sic & opus hominis sapientiam interiorem ostendit.

Iac. 3. e

Vnde dicitur: Quis sapiens, & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Sed quis hodiè habet sapientiam operandi?

Ier. 4. e

Sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. Nam sapientes hodie putantur, qui sciunt vias ad peccandum exquirere, proximos conculcare, pecuniam congregare, bella disponere, incendia procurare, & omnia talia facere: per hæc enim & similia faciunt sibi nomen, & famam.

Hieron. aduersus Heluidium to. 2. & Val. Max. l. 8. c. 14. & Strabo lib. 14. Vide apud Suet. in Nerone eius petulantiam, libidinem, luxuriam, auaritiam, &c.

Narrat Hieronym. quòd quidam fuit apud Ephesum, qui, cum vellet sibi facere nomen, nec posset per aliquod bonum; cogitauit facere aliquod facinus; per quod fieret cunctis notus. Cumq; cogitaret, quid facere posset, nocte iuit, & templum Dianæ famosissimum apud illos incendit. Cumque quæreretur actor facinoris, ille sponte se obtulit. Requisitus, cur hoc faceret, ait: Vt, quia bene non poteram, malè omnibus innotescerem. Nunquam Nero Imperator potuisset sic apud mundum fieri famosus per bona, quæ apud eum erant modica, sicut factus est per turpissima mala. Tales ergo hodiè dicuntur sapientes, cum nihil de sapientia habeant, sed stultitia summa pleni existant.

Ier. 10. b

Stultus factus est omnis homo à scientia sua. De aliis operibus Sancti Gregorij quære in Legenda, quia longum esset hic ponere.

Quarto, debet apparere sapientia in affatu. Non debet homo præsumere loqui verba sapientiæ, vel alios docere.

Actor. 1. a

Cœpit IESVS facere, & docere. Primo fecit, & posteà docuit: sic & Beatus Gregorius diu in monasterio prius Deo seruiuit, carnem ieiuniis, & vigiliis macerauit, exempla de se virtutis exhibuit, & sic ad officium doctoris accessit.

Rom. 15. c *Cato in parenesi prima.*

Sciebat enim, Apostolum dixisse. Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Christus. Cato:

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

M. Tul. de Orat. lib. 2. Plutarchus in vita Alexandri. Curtius de rebus gestis Alex. lib. 5. & alibi.

Rhetores definiunt Oratorem, quòd non solum sit vir arte peritus, sed sit opere bonus: quia, sicut dicunt, dicendi perdit auctoritatem docendi, qui dicit, & non facit. Vnde Tullius: Caput est artis, ea docere, quæ facis. Princeps, qui bellum fugit, securum non arripit, arma non induit, sed vacat lasciuiis, nō est bonus exhortator ad bellum. Vnde de Alexandro illo Magno narrat historia, quòd erat vir audaciæ singularis, patiens laboris, cui nihil arduum, nihil impossibile videbatur: omnis periculi, omnisque multitudinis erat contemptor:

A

primus etiam omnium ingrediebatur pericula, in aciem irruebat, & si vbi cuneos hostium fortiores esse videbat, illuc protinus procedebat. Et, quia sic in omnibus periculis milites præcedebat, sic eos animauerat, vt ad vocem eius essent parati non solum homines inuadere, sed muros ferreos penetrare. Vna vtique vox illa, & imitatione digna. Quæ nam illa? Quæ dicit operibus, & exemplis ostendit. Sicut enim arbor cognoscitur floribus, foliis, & fructibus, sic homo exemplis, verbis, & operibus.

Prou. 12. b *Eccl. 20. d*

Et propter hæc omnia bene dicitur: Doctrina sua cognoscitur vir. Et: Sapiens in verbis producet seipsum, id est, primo docebit seipsum, & posteà proximum. Rogemus ergo Dominum, &c.

B

SERMO II. DE EODEM.

Psalm. 36. f

OS *iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Quantæ sit vtilitatis, verbis vitæ errantibus, siue ignorantibus prædicare, quis exprimet officio linguæ?

Luc. vlt. d

Dicitur enim: Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum. Quid melius istis? Sed, nunquid non prædicatores faciunt ista, diuina auxiliante gratia? Nonne ad prædicationem Petri vnam, tria millia hominum conuersa sunt immò, vt de his taceam, quæ sunt pluribus nota, vnum exēplum extraneum ponam.

I. Laërtio l. 4. in vita Polemonis in principio. Val. Max. lib. 6. cap. 9.

Narrat Græcorum historia, quòd apud Athenas erat adolescens, Polemo nomine, totus deditus vino, & luxuriæ: ideò non solum pessimus erat,

C

sed de ipsa sua mala fama gaudebat. Cumque solus post cœnam, ex conuiuio domum rediret, & Xenocratis philosophi apertam ianuam vidisset, vino vt erat, grauatus, vnguentis delibutus, sertis capite coronatus, pellucida veste vestitus, philosophi iam dicti scholas intrauit: ipsoque philosopho legente, ad sedem se posuit: cumq; fieret contra eum scholarium tumultus, philosophus, nihil motus, omissa re, de qua docebat, de tēperantia cœpit loqui. Cumq; Polemo verba eius diligenter audiret, dolore compunctus vitę suæ, mox de capite coronam deposuit, brachium intra pallium reduxit, omnem intemperantiam abiecit, castitatem induit, & post philosophus factus fuit. Ergo, si tantum valuit sermo pagani philosophi, quantum præsens valebit sermo efficax serui Dei? ergo magnum est prædicantis officium:

D

& ideò ad commendationem prædicatoris maximi, doctorisque clarissimi, optimè dicitur: *Os iusti meditabitur sapientiam; & lingua eius, &c.* In quo verbo duplex notatur perfectio: vna cordis, perficiens intra: altera verò oris, perficiēs extra. Prima ergo perfectio, quæ consistit in corde, est sapiētiæ meditatio. Secūda vero, perfectio, quæ consistit in ore, est sapientię prædicatio. Prima est secundæ causatiua: sed secunda est primæ declaratiua: Nam, sicut idē est verbum cordis, & oris, vt Richardus dicit; sic & eadē est sapientia, & quæ latet in corde, & quæ prædicatur in ore. Sed in corde est nuda, in ore vestita. Vox enim oris est vestimentū vocis interioris. Notatur ergo primo, vera sapientiæ meditatio, cū dicitur: *Os iusti meditabitur sapientiā.* Secundo vero, sapiētiæ prędicatio, cum additur: *Et lingua eius loquetur iudicium.*

E

Vt igitur cū Doctore hic venerabili possimus esse sapientes, & corde meditando, & ore docendo, quatuor sunt necessaria nobis, quæ fuerunt in doctoribus sanctis, scil. Domus conscientiæ perfecta purgatio: Tēporalis substantiæ perfecta desertio: Intellectiuæ potentiæ perfecta humiliatio, Diuinæ sapientiæ perfecta inquisitio: Vt mente mundati, à temporalibus curis abstracti & ad nos reuersi, per humilitatem concaui facti, & sic ad sapientiæ lumen dispositi, per amorem facti ad quærendum solliciti, dona sapientiæ capiamus.

Dico primum, quod necessarium ad habendam sapientiam, est domus conscientiæ perfecta purgatio: non enim simul esse possunt mortalis culpa, & vera sapientia.

Sap. 1. a

Vnde dicitur: In maleuolam animam non

introibit

introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis: possunt enim impij habere mundam scientiam purè speculatiuam, sed scientiam sapidam, sicut est sapientia à sapore sic dicta, nunquam habent. Vnde, etsi sint sapientes, sicut & dæmones, nunquam tamen sapientes, vt iusti homines: ergo, si volumus perfici in vera sapientia, oportet nos recedere à culpa. Vnde dicitur: Sapiens cor, & intelligibile abstinebit se à peccatis. *Eccl. 3. d* Vnde videmus, quòd illi non fuerunt vere sapientes, sed dicti sunt philosophi, id est, sapientiæ amatores, vt possint fieri sapientes. *Hier. tom. 2. lib. 2. contra Iouinianum.* Non solùm abstinebant à vitiis, grauibusque peccatis, sed ab omnibus mundi vanitatibus, & curiositatibus: & multi conati sunt, vt possent fieri virtuosi. Quis vnquam sic mundum contempsit, vt Diogenes, *Laërtius in vita Diog. Cynici.* qui nunquam domum habere voluit, nunquam accipere ab aliquo aliquid voluit, nunquam familiaris alicui fuit, sed hostiatim panem petens, gloriam omnium contempsit: & hoc propter mundi sapientiam. Ergo, quid faciendum nobis esset propter sapientiam diuinam, quæ est secundùm animam?

Secundum, quod est necessarium ad sapientiam, est mundanæ substãtiæ perfecta desertio: non enim potest acquiri sapientia cum pecunia. *Laërtius libro 2. in vita Aristippi.* Vnde Aristippus, cum iret ad philosophandum Athenas aurum, quod portauit, abiecit in mare: dicens: Pecunia, & philosophia simul possideri non possunt. Abite, diuitiæ, ne à vobis valeam impediri: *Hier. in Matt. l. 3. c. 19. tom. 6. Et lib. 2. contra Iouin. tom. 2. Laërtius l. 6. de vita philos. in Cratete Thebano, Suidas, & Ælianus l. 3. var. hist.* Crates etiam, alter philosophus, magnum auri frustum proiecit, dicens: Abite pessum malæ cupiditates: ego vos submergam, ne submergar à vobis. Ob hanc causam Beatus * Gregorius, volens Christi esse philosophus, cùm esset ex nobilibus natus, & esset ditissimus, omnia vendidit, & septem monasteria construxit, omniaq; sua pauperibus erogauit. ** Ioan Diac. l. 1. Vit. c. 1.* Sciebat enim Apostolum dixisse *a*: Vbi sapiens? vbi scriba? vbi huius sæculi conquisitor? *a 1. Cor. 1. c* Quasi diceret: Si sapientes mundi sic sagaces sunt ad lucrandum, & acquirendum illud, vnde pereunt, quid deberet facere sapientia Christiana ad quærendum illud, quod est vera vita? Quæ est comparatio pecuniæ ad sapientiam? Nam pecunia est bonum extra: sapientia bonum intra: pecunia bonum est à nobis extraneum: sapientia bonum verum: pecunia bonum est periturum, sapientia permansurum: pecunia ducit ad mortem, sed sapientia perducit ad requiem. Ergo, si tanta potest esse cura mercatoribus ad acquirendam ipsam pecuniam, quanta deberet esse ad acquirendam sapientiam? Sic enim scribitur: *Prou. 3. b* Beatus, qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia: melior, *inquit*, est acquisitio eius auri, & argenti primi, & purissimi: & multa ibi de hoc. Et similiter: *Sap. 7.* Non istam sapientiam habent filij mundi, filij diaboli. *Bar. 3. c* Quia, sicut dicitur: Exquisierunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores terræ: viam autem sapientiæ non inuenerunt, & propterea perierunt. Hanc sapientiam bonam sancti Dei Apostoli habuerunt: propter quam, mundum cum suis hominibus reliquerunt.

Tertium, quod est necessarium, est animæ nostræ perfecta humiliatio: vbi enim concauum humilitatis non est, sapientia esse non potest: quia aquæ nunquam currunt ad montes, sed tantum ad valles: & breuiter, vbicunq; est concauum, illuc est fluxus aquarum. Vnde, cùm Alexander Rex à Didymo philosopho quæreret, quomodo posset esse sapiens, ille ait: Deus potest tibi præstare sapientiam, sed tu non habes, vt teneas eam. *Prou. 11. a* Vnde dicitur: Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia: Quid igitur mirum, si sapientissimus Gregorius fuit, quia humillimus fuit? Lege in Legenda ipsius, quàm humiliter inter monachos vixerit: quomodo summum Pontificium toto posse refugerit: quantum etiam in ipso summo officio semper humilitatem amauerit, & econtra superbiam oderit? Sed quis est hodie, qui fugiat honores, & contumelias amet? Vnde hodie bella, vnde tanta sæuitia, nisi ex dominante superbia, quæ suos superiores odit, pares inuadit, inferiores premit? Augustinus: Vtinam superbi attenderent, quòd sæpè alta, calore siccantur, quando aliquis humillima conseruat. Bernardus: * Superbia causa est subtractionis gratiæ: sicut humilitas est causa ipsius præsentiæ. ** Bernard in epistola ad Henricum Senensem. Chrysost. in hom. 18. in 3. cap. Ioannis tom. 3.* Vnde dicit Chrysostom. Tolle hoc vitium, vt nolint homines gloriosi videri, & absque labore cætera vitia resecantur.

Quarto, si volumus esse sapientes, necessarium est nobis sapientiæ perrecta inquisitio. Vnde dicitur: Disce, vbi sit sapientia. *Bar. 3. b* Quærenda enim est toto velle, toto posse, & omni mentis sollicitudine, ne per negligentiam amittatur. Exemplum huius est in Sancto Gregorio: qui, quantum studuerit sapientiæ, testes sunt libri, quos fecit. Vnde quidam Poeta:

Absque labore graui non munera magna dabuntur.
Gratior est plenus vtilitate labor.

Quis vnquam sine labore diues? Quis sine labore aliquam artem didicit? Ergo, quis absque labore sapiens esse poterit? Vsque ad canos quæsierunt antiqui sapientiam: & tamen pauci inuenerunt eam, quia locum eius ignorauerunt, & viam qua perueniri poterat ad eam. Vnde dicitur: Sapientia vbi inuenitur? & quis est locus intelligentiæ? *Iob 28. b* Nescit homo pretium eius, nec inuenitur in terra suauiter viuentium, id est, carnaliter viuentium & delicatè. Ergo, qui vult sapientiam habere, & locum eius inuenire, non oportet lasciuire, sed necesse est vigilare, & laborare, & deuotè orare, & eam à Deo lacrymis postulare. Si sapientiam inuocaueris, & inclinaueris cor tuum prudentiæ; si quæsieris eam quasi pecuniam, & quasi thesauros effoderis illam; tunc scientiam Dei inuenies: quia Dominus dat sapientiam, & ex ore eius prudentia, & sapientia. *Prou. 2. a* Vnde dicitur in Canonica: Qui indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabitur ei. *Iac. 1. a* Ergo, qui sapientiam non habet, potest argui negligentia, quia non est defectus ex parte dantis, sed potiùs negligentis, & laborare nolentis. Nam de Socrate narrant historiæ, quòd quamvis sapientissimus fuerit, nec in ipso suo senio à studio cessauit: immò, damnatus ad mortem, ad consolationem sui, in carcere positus, disputauit. *Diogenes Laërtius lib. 2. in Socrate ante finem. Val. Max. l. 8. cap. 7.* Vnde Valerius Maximus de eo dicit, quòd, quia ad discendum semper se pauperem credidit, ad docendum fecit se locupletissimum. Sic enim aliqui philosophi studio erant intenti, vt etiam obliuiscerentur cibi. Studeamus igitur fratres sapientiæ, laboremus mandata diuina cognoscere. Studeamus Deum timere, quia initium sapientiæ timor Domini. *Prou. 1. a*

DE SANCTO MARCO EVANGELISTA.

SERMO I.

Mihi enim, *omnium sanctorum minimo, data est gratia hæc in gentibus, euangelizare inuestigabiles diuitias Christi.* *Ephes. 3. b* Secundùm philosophum, immo (quod maius est) certum experimentum, nihil patitur esse vacuum. *Arist. lib. 4. Physicorum, c. 6. text. 83. par. 4. & in problematibus sectione 8. quæst. 8.* Vnde natura sine locato nunquam finit aliquem esse locum. Propter quam causam, si vrceus, vel vas aliquod, verso ore, in aquam ponatur, quantumcunque ad inferiùs deprimatur, sursum semper repellitur, nec aliquid aquæ intus intrare permittitur, eo quòd aere plenum esse probetur. Sola enim vasa vacua sunt liquoris infusi receptiua. vnde vas vno liquore plenum non recipit alium, nisi illo prius fuerit vacuatum. Est enim natura corporis vacui, attrahere ad se corpus. *Exemplum.* Nam barbitonsores, siue balneatores, dum ventosas hominibus ponunt, prius cum stuppa ignem

immittunt,

immittunt, vt, ignis virtute, repulso aëre ibi contento, & tandem igne extincto, ibi remaneat vacuum, & sit virtus quædam potens ad attrahendum. Et hæc est ratio, quare ventosa carnibus applicata, sic est fortiter attractiua; quia vacua corpore, siue aëre, attrahit fortiter ad se carnem, vt suam vacuitatem possit repellere: Quia ergo Beatus Marcus, humilitate plenus, se vacuum esse credebat, ideò si abunde diuinam gratiam attrahebat:& ideò bene dicit: *Mihi enim, omnium sanctorum minimo, data est gratia, &c.* In quo verbo tria considerare debemus; Primum, ex parte Dei gratiam conferentis: Secundum, ex parte sancti donum accipientis: Tertium, ex parte doni in alios redundantis. Ex parte igitur Dei, monstratur liberalitas: ex parte sancti, ostenditur idoneitas: sed ex parte diuini doni, mirabilis efficacitas. Notatur igitur primo Dei largitas in donando, cum dicitur: *Data est gratia hæc*, supple à Deo. B Notatur secundo, sancti idoneitas in suscipiendo, cum additur: *Mihi omnium sanctorum minimo, &c* Qui enim per humilitatem se minimum credebat, ideò ad gratiam idoneum se reddebat. Tertiò notatur doni accepti efficacitas in docendo, cum adiungitur: *Vt Euangelizarem inuestigabiles diuitias Christi.* Dicat ergo Beatus Marcus: *Mihi enim omnium sanctorum minimo, data est gratia*: Quasi diceret: ideo gratiam à Deo accepi, quia me minimum reputaui: congruum enim est, vt, dum homo, propter honorem Dei, se vacuum reputat, Deus illi gratiam de supernis infundat. Est ergo notandum, quod Beatus Marcus propter Christum in quatuor fecit se minimum, contra quatuor, in quibus se magnificant homines: Nam quidam extollunt se in potentia: quidam in rerum opulentia: quidam in scientia: quidam vero in vita. Ista enim quatuor sunt causa superbiæ, scilicet multum posse, multum habere, multum scire, & multum credere se valere. Beatus ergo Marcus se fecit minimum, Per confessionem propriæ culpæ: Per simplicitatem propriæ vitæ: Per contemptum humanæ pecuniæ: Per abnegationem propriæ personæ.

Dico primo, quod Beatus Marcus se reputauit minimum per confessionem culpę in sua conuersione. Sicut enim dicitur: Iustus in principio accusator est sui:& est hoc valdè rationabile: quia nunquam ęgrotans medicinam à Medico implorat, nisi ei prius infirmitatem detegat, & ostendat: nunquam potest ante vulnus curari, nisi postquam ferrum fuerit foras eductum. Ergo secundum istam sentētiam, ante omnia necesse est ægrotanti, vt ostendat vulnus Medico spirituali: vt sic possit ab eo curari, & iustus per consequens fieri. Ob quā causam dicere poterat Sanctus Marcus illud Pauli: Ego sum minimus omnium Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Ecce confessio peccati. Omnis enim homo Ecclesiam Dei persequitur, quando peccatis inficitur:& sic fideles in eo turbantur. Sic enim homo minuit per confessionem, sicut minuit apostema per saniei eductionem, & vesica plena per venti expulsionē: & ista talis minutio sui est contra illam superbiam, qua gloriantur hypocritæ de sanctitate vitæ: hypocritæ enim, ne videantur mali, nolunt sua peccata confiteri: sed ad modum Cigni sub penna alba, id est, sub vitæ apparentia occultant carnem nigram, id est, animam peccatis infectā. Sed veniet dies illa, dies omni amaritudine plena, quando publicabuntur coram vniuerso mundo omnia, non solum verba, & opera, sed ipsa cordis secreta. O quàm consultius, quàm melius esset, nunc vni detegere sacerdoti, dicere nulli valenti, quàm coram Deo, & Angelis, mundoq; vniuerso confundi.

Prou. 18 e
1. Cor. 15. a
Exempla.

Secundo, Beatus Marcus fecit se minimum per simplicitatem vitæ: audiuerat enim Dominum dicentem: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, & dicebat Apostolus: Nos simplices propter Christū. Et: Cum simplicibus enim sermocinatio eius. Vnde poterat Sanctus Marcus dicere cum Apostolo:

Matt. 10. a
1 Cor. 4. c
Prou. 3. a

A Nihil fateor me scire inter vos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Exemplum de Pauli simplicitate, qui tantam gratiam à Deo acceperat, quòd vidit Angelos, & dæmones, & cognouit omnes homines, in quo statu essent. Vnde posset de Beato Marco spiritualiter illud exponi, quod de Beniamin dicitur: Minimus fratrum cum patre nostro est. Optimè, *minimus*, id est, simplex frater dicitur esse cum patre, quia Deus simplicitatem diligit, & cùm talibus esse cupit. Sed non tales multi, qui seipsos magnificant per ostentationem scientiæ, sicut fecerunt vani Philosophi, iudices, & aduocati. Tales enim, sicut dicitur, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Stultus factus est omnis homo à scientia sua. Optimè dicit *sua*: quia sola diuina sapientia, non mundana, non diabolica, facit homines sapientes. Ergo iuxta Apostolum: Si quis autem inter vos sapiens esse vult: fiat stultus, vt sit sapiens, id est, fiat stultus in mundo, vt sit sapiens soli Christo. Nam & sapiens dicit: Stultissimus sum virorum. & sapientia hominum non est mecum. Et dicitur: Si quis æstimat se aliquid scire, vbi nondum cognouit, quemadmodum oporteat eum scire. Nam qui superbit de scientia, quæ à solo Deo est, similis est corniculæ, quæ gloriabatur de pennis auium aliarum: sed, dum quælibet auis, suas subtraxit ab ea, remanet nuda penitus, & omnis eius gloria in ignominiam est conuersa, sic & in die iudicij, cùm diuinis nudabuntur, miseri non habebunt vnde valeant gloriari: quia solis peccatis, quæ propriè sua sunt, tunc inuenientur ornati.

1. Cor. 2. a
Gen. 42. e
Rom. 1. c
Ier. 10. b
1. Cor. 3. d
Prou. 30. a
1. Cor. 8. a
Æsopus in Fab. lib. 1. fab. 28. Et Horatius l. 1. epist. Epist. 3.

Tertio, sanctus Marcus se fecit minimum per contemptum mundi, & pecuniæ, & omnis temporalis substantiæ. Nudus enim nudum Dominus est secutus: non enim poterat sequi vestitus: ipse enim fuit de numero illorum minimorum, de quibus dicit Dominus: Quod vni de minimis meis fecistis, mihi fecistis. Minimos dicit ipsos pauperes indigentes, quales fuere Apostoli, & Euangelistæ. Sed quidam quærunt se magnificare, & gloriosos apparere per congregationem pecuniæ, non attendentes quod dictum est Simoni mago à * Simone Petro: Pecunia tua tecum sit in perditionem: O quanta stultitia, se onerare pecunia, quæ citius demergitur in pœnam! multo stultior est hic, quàm ille, qui congregat sibi ligna, quibus ignis eum ardens perpetuo nutriatur. Nonne stultissimus esset qui per lubricam viam incedens, & profundum magnum iuxta D se habens, in quo si semel caderet, in perpetuum non exiret, se plumbo, & stercoribus ornaret, quibus eum mergi necesse esset? Ergo, si toti in lubrico positi sumus, si profundum inferni iuxta nos cernimus, si quotidiè nostros vicinos ruere, & cadere passim videmus, quid est, quòd nos temporalibus stercoribus ornamus? Sapientes nautæ, si fluctibus premuntur, ventis quatiuntur, tempestatibus impelluntur, non nauem onerant, sed eam alleuiant, non merces quærunt, sed inuentas abiiciunt: & nos, fratres, vbi, nisi in tempestuosissimo mari sumus? Ergo iuxta verbum Sancti Ambrosij: Cauendum valdè nobis est, ne nauem nostram, vel fluctus absorbeat, vel procella tempestatis allidat, vel in æternam prædam pirata crudelis abducat.

Matt. 25. d
* In actib. Apostolorum cap. 8. d
Ambr. lib. 4. Comment. in Euang. Luc. cap. 5. tom. 3.

Quarto, Sanctus Marcus se fecit minimum per abnegationem propriæ personæ: & in hoc est summa E perfectio: Nam & mali possunt per confessionem peccata detegere; possunt vitam simplicem ducere; possunt temporalia ista despicere: Sed nemo, nisi vir magnanimus, potest seipsum contemnere. Gregorius: Non magnum quippe est homini abnegare quòd habet; sed multum valdè est abnegare quod est. Et fortè, inquit, laboriosum non est homini relinquere sua, sed valde laboriosum est, relinquere seipsū. Ergo sanctus Marcus, dum seipsum ob Christi amorem reliquit, viam perfectionis arripuit. Sciebat enim Dominum dixisse: Qui maior est vestrum, fiat sicut minimus. Et illud: Qui vult venire post me, abneget semetipsum. Quid est enim semetipsum abnegare, nisi voluntatem suam Deo

Greg. Homil. 32. sub init.
Matt. 10. g
Matt. 18 d

dare,

dare, & se totum Deo committere, nihil de se sibi retinere? Sed multi sunt, qui non solum non se abnegant, sed cæteris laborant præponi, non attendentes, quod ex alto loco grauius caditur, & existenti in alto, ruina grauior præparatur. Quanto enim nubes in altum attolluntur, tanto fortius ventorum turbinibus quatiuntur. Sæpe feriuntur tonitruis alti montes, quando quietissimæ manent valles. Arbor enim, quanto magis in altum ascendit, tanto magis se turbinibus, & ventis exponit: & præcisa fortius terram petit, & grauiori plurimum casu ruit: ergo stultum est appetere, vnde sit necesse grauissimo casu concidere. Iob: Eleuasti me, & quasi super ventum elisisti me valide. Exemplum de Lucifero: vbi ostéditur, quod quia altissimus fuit, ideo in profundissimum locum inferni cecidit. Sequitur: *Euangelizare &c.* Hoc enim est donum, quod accepit ex gratia redundante, quod non solum in se sancte, & humiliter vixit, sed verbum vitæ aliis prædicauit. Nam doctor fuit Ecclesiæ, Primo, factis. Secundo, verbis. Tertio, scriptis. Sed de his quære in ipsius Legenda.

Iob.30.e

Lipom.25. Apr.tom.2.

SERMO II. DE EODEM.

1.Tim.4.a

OPus fac Euangelistæ: ministerium tuum imple. Inter omnia exteriora opera gratiæ gratis datæ, nobilissimum opus est Euangelizare, siue Euangelium prædicare: sed non est vtile, nisi præcedat ministrare, quia tam ordine gratiæ, quam naturæ, prius facere, quam docere, vel dicere: prius enim diu natura hominem format, quã ei vsum loquelæ tribuat. Item Ioannes Baptista prius diu fecit, quam ad prædicandum accesserit. Ita nec Dominus suam prædicationem incepit, nisi prius ieiunasset in deserto. Non enim (vt dicit Hieronymus) ædificat, sed destruit, qui quod aliis dicit, ipse non fecit. Bene ergo Beato Marco dicitur: *Opus fac Euangelistæ: ministerium tuum imple.* In quibus verbis commendatur à duobus iam dictis, vt nihil desit eius perfectioni. Nam primo commendatur ab excellentia sanctitatis in vita, quam tenuit. Secundo vero, à refulgentia veritatis in doctrina, quam scripsit. In his enim duobus perfectus homo consistit. Nam per primum ordinatur ad Deum, & etiam ad seipsum. Per secundum ordinatur ad proximum. Notatur igitur primo excellentia sanctitatis in vita, per quam ordinatur ad Deum, nullo modo ad seipsum: cum dicitur vltimo: *Ministerium tuum imple.* Sed notatur secundo veritatis refulgentia in doctrina, per quam ordinabatur ad proximum: cum præmittitur: *Opus fac Euangelistæ.* Nam constat opus Euangelistæ esse. Primo, in Christum credere. Secundo, Christum prædicare. Tertio, prædicata in Scripturam redigere. Quarto, seipsum in mortem pro Euangelio tradere: & sic doctrinam suam morte confirmare. Et quia hæc omnia Sanctus Marcus effecit, sicut ex Legenda probare poteris, ideò vere Christi Euangelista fuit, cuius Euangelium Petrus legit, & lectum approbauit: & legendum Ecclesiæ tradidit. Nunc autem ad instructionem fidelium de ministerio tantum sermo reddendus est: tum quia prius, & melius est facere, quàm docere: tum quia per ministerium solum, & ordinatur homo ad Deum, & ordinatur ad seipsum, & ordinatur ad proximum. Est igitur hic notandum, quod qui verè Christi minister est, sicut fuit hic sanctus, primo ordinatus est ad seipsum. Sunt autem duo, quibus homo ad se ordinatur: Primum, est munditia carnis: secundum vero est modestia mentis: vt per primum componatur exterius, per secundum ordinetur interius.

Hier. tom.6. in Mat. cap. 23 lib.3.

Homo quomodo debeat esse ordinatus.

Ordo 1.

Dico quod homo primo ordinatur interius ad seipsum, per modestiam mentis. Ad hanc enim, inuitat Dominus, quando dicit: Qui mihi ministrat, me sequatur, id est, meam modestiam imitetur. Nam Dominus totus fuit mansuetus, siue modestus, nunquam turbatus. Isaias: Non erit tristis, neque turbulẽtus. Eius autem mansuetudinem probat parabola serui debitoris decem millium talentorum, & alterius centum denariorum. Item mulier deprehensa in adulterio. Item parabola de filio prodigo. Item exemplum Magdalenæ, quam non solum non repulit, sed benignè suscepit, eique peccata dimisit. Quare ista ad prædicandum sunt valde pulchra: quia, dum modestia tanta de Deo prædicatur, nos ad modestiam inuitamur, & valde arguimur, si amore apri, vel vrsi irascimur. Miro enim modo per iram inordinatur homo, & subuertitur ratio: sed econtrà, ordinatur per modestiam. Qui ergo in hac virtute Dominum imitatur, ab eo plurimum honoratur. Ipse enim dicit: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. Secundo debet homo ordinari exterius ad seipsum, per vitæ munditiam. Nullus enim est Rex, immo nec vllus homo, qui mundum ministrum non requirat: ergo, si volunt hoc homines immundi, & peccatis infecti, quales putas vult habere ministros Dominus mundissimus? Vnde dicitur: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Sed quis hodie cum munditia carnis Deo seruit? Quis vitam immaculatam ducit? Quis maculari hac turpitudine non cupit? Nam, quia omnes polluti sumus, & velut canes, & equi, ad carnis lasciuiam currimus, ideo à Deo in nostris precibus non audimur. Vnde dicitur: Cum multiplicaueritis preces, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sũt. Legitur enim: Et omnis caro corruperat viam suam. Non tanta fuit olim infectio in paganis, quanta hodiè est in hominibus Christianis. Ideo narrant Romanæ historiæ, quod non solum Romani detestabantur actum ipsum nefandissimum, sed omnem vanum aspectum, & suspectum colloquium. Nam quidam, nomine Quintus Antistius, repudiauit vxorem, eo quod cum quadam suspecta fœmina eam viderat loquentem. Et Sempronius, vxorem dimisit, eo quod ipso ignorante, homines ludentes aspexit. Nec erat apud Romanos hoc reprehensibile, sed valde laudabile. Ergo, si talia faciebant propter solum aspectum, & colloquium cogita quid fecissent, si actum vidissent.

Ioan.12.d

Isa.42.a

Matt.18.e

Ioan.8.a

Luc.15.e

Ioan.12.d

Psal.100.b

Isa.1.b

Gene.6.b

Exemplum.

Val. Max. lib.6.cap.3.

Val. Max. ibidem.

Secundo debet minister bene ordinari ad Deum. Ordinatur autem per duo, Primo per excellentiam in agendis. Secundo vero per patientiam in periculis tolerandis. Dico quod primo ordinatur minister Christi per intelligentiam in agendis. Multum enim diligunt Reges, & Principes, ministros bene vota sua intelligentes, & pro posse effectui mandantes. Vnde scribitur: Acceptus est regi minister intelligens. Stulti ministri, etiam si ferant aurum, non placent. Nec mirum: nam sola intelligentia excellimus bruta, Nam, cum à leporibus, tigribus, & canibus superemur in velocitate, ab elephantibus in malignitate, à ceruis robore, ab aquilis & lyncibus in visu, à lupis in auditu, à vulturibus in olfactu, & ab araneis in tactu, sola intelligentia superamus cætera animalia. Et ideo homines soli propter intelligentiam Deo sunt accepti, & ad beatitudinem electi. Secundum vero, quod ordinat ad Christum, siue ad Deum, ministerium, est tolerantia, siue patientia in periculus tolerandis. Ille enim minister dignus amari non est, qui propter Dominum portare mala non potest. Vnde dicebat Apostolus: In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, vt non vituperetur ministerium nostrum. Ergo, secundum hoc Apostoli dictum, illud vituperandum est ministerium, quod non vult pati aliquid propter Christum. Sunt enim multi, qui tantum Deo seruiunt in prosperis: sed nunquam ad Deum clamant, nisi cum se sentiunt in aduersis. Sunt enim similes ferro, quod cum sit semper nigrum, rubiginosum, in solo igne fit pulchrum, vel arena aspera fortiter confricatum. Plumbum, colore est liuidum, sed fit pulchrum igni adustum. Sic & multi non ad Deum redeunt, nec pœnitentiam agunt, nisi à tribulatione cogantur. Est ergo tribulatio non solum patienter ferenda, sed desideranda, cum sit nobis ad Deum redeundi via.

Ordo 2.

Pro.14.e

Exempla.

2.Cor.6.a

Exemplum.

Exemplum.

Ordo. 3.

Tertio oportet Dei ministrum bene ordinari ad proximum. Sunt auten duo, per quæ ordinatur ad proximum. Primum est beneuolentia voluntatis, vt ex proposito nullum lædat. Secundum est beneficium charitatis, vt omnibus pro posse subueniat. Dico quod primum est beneuolentia voluntatis, vt neminem lædat, nulli iniuriam faciat, nulli maledicat, sed econuerso benedicat, & seruiat. Vnde Paulus: Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. In beneuolentia serui cognoscitur beneuolentia domini: & malignitas ministri sæpe redundat in dedecus ministerij. Nam serui refugiunt malum ministerium, sicut scholares malum Magistrum, & clerici malum Præpositum, siue malignum. Dicitur enim in fabulis, quod dum leo rex aliquando animalia ad consilium conuocasset, vltimo omnium vulpes aduenit: Cumque foris staret, nec intus intraret, & leo, vt ingrederetur ediceret, illa ait: Obstupesco tuam crudelitatem, quam video: quia, cum vestigia omnium animalium considerem, nullum video foras exisse. Vnde timeo te omnia occidisse: quare non ausa sum introire. Sic & malignum dominũ fugit exercitus famulorum. Secundum est beneuolentia Charitatis, vt omnibus pro posse subueniat: officium enim est boni patris, filiis necessaria exhibere. Ideo Deus dat quibusdam diuitias, vt pauperibus subueniant, & sibi vitam æternam acquirant. Vnde dicitur talibus: Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores. Boni dispensatores dicuntur, qui à Deo accipiunt, & indigentibus libenter distribuunt. Vnde dicitur quod nemo erat indigens inter Apostolos, sed sicut erat cor vnum, & anima vna, sic & illis erant omnia communia. Si enim aquila, auium regina, nunquam comedit prædam suam, quin aliis auibus dimittat ex ea, & hoc dictante natura: quid deberet facere humana natura, ad hoc a suo Rege edocta? Nunquam sine eleemosyna deberet esse humanum prandium, vel cœna. Require de hoc exemplum Nicolai, quod scriptum est in Legenda Ioannis eleemosynarij, & multa alia de hoc exempla sunt ibi.

[Margin: 1. Cor. 6. a — Æsopus in fabulis l. 1. fab. 43. & Horat. lib. 1. epistolarum epistola 1. post med. — 1. Pet. 4. b — Act. 4. f — Exemplum. — Lipom. 23. Ioan. tom. 1.]

DE SANCTIS PHILIPPO, ET IACOBO APOSTOLIS.

SERMO I.

[Margin: Psal. 138. b]

NIMIS *honorati sunt amici tui Deus.* Dignum est, & rationi consonum, vt, qui toto posse Dominum honorauerint, & pro eius honore se occidi permiserint, operante Deo, ab omnibus honorentur. Fit ergo, Deo efficiente, vt maior honor impendatur ab homine piscatori, quam alicui summo regi: maior Iacobo, quam illi famosissimo Alexandro: maior Philippo, quam Cyro, & Dario. Et propterea bene de eis dicitur: *Nimis honorati sunt amici tui Deus.* In verbo ergo præmisso describuntur Apostoli maximè à duobus. Primo, ab excellentia sanctitatis, qua fulserunt in via. Secundo, ab altitudine potestatis, qua præsunt in Patria. Ille enim perfectus dicitur esse, qui in via diuinis meritis adornatur, & in patria regio diademate coronatur. Primo ergo notatur excellentia meriti, qua fulserunt in mundo, cum dicitur: *Amici tui Deus.* Secundo notatur sublimitas præmij, quo regnant in cælo, cum subditur: *Nimis honorati sunt.* Nam & si sancti Apostoli fuerunt honorati in sua conuersione propter Regis vocantis amorem, & iterum in sua conuersatione, propter Regis familiaritatem, & iterum in sua passione propter Regis societatem: nimis tamen dicuntur honorati propter assecutam æternitatem, & quam acceperunt immortalitatem, & perpetuam potestatem. Sed nunc ad eorum meritum adeamus, & eos, quantum possumus, imitari studeamus, vt aliquando ad Regem peruenire possimus.

A Nam dicit Augustinus: Qui sanctos Martyres, inquantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire. Est ergo notandum, quod Dei amicitiam sancti Apostoli multis modis acquisierunt, quibus & nos, præstante Deo, eam acquirere possumus; si otio non vacemus. Diuina igitur amicitia acquiritur per puritatem innocentiæ, per afflictionem veræ pœnitentiæ, per amorem obedientiæ, per donum patientiæ, per donum munificentiæ, siue misericordiæ.

[Margin: Aug. serm. 47. de Sanctis in principio, qui est 3. de plur. mart. tom. 10.]

Dico quod diuina amicitia primo acquiritur per munditiam vitæ: sic enim scribitur: Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum Regem. Optime dicit cordis munditiam: quia cordi mundo omnia sunt munda. Nunquam aqua riuuli erit munda, si fuerit in fonte immundo: nunquam viriditas esse poterit in arbore, si defecerit in radice. Et sicut nascitur riuus ex fonte, sic omnis
B in corpore nostro motus causatur ex corde. Ergo, si cor fuerit immundum, erit visus immundus, auditus immundus, olfactus immundus, gustus immundus, & tactus. Et econtra, si fuerit in corde munditia, omnia per consequens erunt munda. Quia sancti Apostoli habuerunt corda munda, ideo & caro exterius fuit munda. Audiuerant enim à Domino: Iam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis: Nam & de sancto Iacobo dicitur quod fuerit † Sanctus ex vtero matris suæ. Sed quis potest hodie gloriari, a mundum se habere cor? Quis hodie mundus à sordibus? Immunda sunt hodie corda, immunda sunt verba, immunda sunt opera. Quomodo posset vita hominum esse munda, vel vitare luxuriam, cum sic regnet in eis gula? Dicit
C enim Hieronymus de virginitate seruanda: Libido est iuncta luxuriæ, prius enim venter extẽditur, & si cætera membra concitantur. Venter cum inordinate reficitur, genitalia ad luxuriam prouocantur. Et addit: Sicut ignis ex oleo crescit & lignis, sic libido ex cibis. Ob hanc enim causam antiquitùs Romanæ matronæ vt possent esse castæ, in nullo indulgebant gulæ. Sed à vino, in quo est luxuria, penitus abstinebant. Vnde magnus quidam Romanus vxorem occidit, quia eam vinum bibere vidit, existimans, quòd mulier, quæ sobrietatem abiicit & vinum immoderatè bibit, virtutibus omnibus ianuam claudit, & eam vitiis aperit.

[Margin: Pro. 22. b — Exemplum. — Ioan. 15. a — †Hæc vide in vitis Lipom. die 1. Maij tom. 3. ex Hegesippi lib. 5. — a Pro. 20. b — Hier. in epist. 22. ad Eustochium, post initium tom. 1. — Ephes. 5. d — Metellus apud Val. Max. lib. 6. cap. 3.]

Secundo acquiritur diuina amicitia per afflictionem veræ pœnitentiæ, vt, qui inimicus Dei erat per culpam, fiat amicus, & filius per pœnitentiam, si sit vera: si per amaritudinem cordis, si per confessionem oris, & per
D satisfactionem operis. Ad hæc enim tria studeamus in prudentia serpentina: de qua Dominus dicit Apostolis: Estote prudentes, sicut serpentes. Nam serpens, cum se veneno sentit esse grauatum, quandam herbam amaram comedit, cuius virtute venenum vomit, quod sibi erat causa infirmitatis: quo facto pluribus diebus ieiunat, sic cutem à carne relaxat, postea in aqua se balneat: sicque par arctum foramen lapidis intrat, & ibi veterem pellem expoliat, vt nouam induat, & sic totum se renouat. Sic & homo, volens ex veteri fieri nouus homo, oportet, quòd cum serpente se primo lauet, id est, pro peccato lachrymas compunctionis effundat, & sic herbam amaram comedat: id est, pro peccato amaros plan-
E ctus edat: postea debet venenum euomere; id est, peccata omnia confitendo narrare: quo facto per arctum foramen satisfactionis debet transire: & sic veterem culpam deponere, gratiam diuinam induere, & perditam amicitiam reparare. Nam per pœnitentiam reparatur homo ad diuinam amicitiam, quæ fuerat amissa per culpam. Vnde de hac potest exponi illud: Ad amicum si produxeris gladium, non desperes: est enim reuersio ad amicum. Quis amicus, vt Deus, à quo accipimus omne quod sumus, omne quod scimus, omne quod habemus, siue in bonis naturæ, siue in bonis fortunæ, siue in bonis gratiæ? Sed ad eum gladium producimus, cum peccamus: sed non est desperandum, quia, dum verè pœnitemus, in pristinam amicitiam reparamur, immo ali-

quando

[Margin: Matt. 10. b — Exemplum. — Quomodo serpens exuat senectutem, vide apud Arist. de hist. animal. lib. 8. cap. 17. par. 5. — Eccl. 22. c Editio Latina aliter habet.]

Psal.107.b *Lipom.1. Maij tom. 3.*

quando in maiorem. Exemplum de Dauid, Petro, & Maldalena. Vnde Dominus dicit: Mihi alienigenæ amici facti sunt, id est, qui per peccatum erant extranei, per pœnitentiam in amicitiam sunt reparati. De pœnitentia, & asperitate vide Legendam sancti Iacobi, quantæ abstinentiæ, quantæ orationis, quantæque fuerit sanctitatis. Nam propter eius iniquam mortem dicit Iosephus, Ierusalem fuisse à Tito subuersam.

Ioan.15.c *Ibidem b* *Exemplum. 1.Reg.15.c* *Gene.3.d*

Tertio acquiritur diuina amicitia, per amorem obedientiæ: multum enim Principes, siue Reges amant seruos bene obedientes, & eos sibi faciunt valde familiares: vt iam non dicantur serui, sed maxime amici, dum fiunt regis consiliarij. Vnde DOMINVS dicit Apostolis: Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit, quid facit Dominus eius: vos autem dixi amicos: quia omnia, quæ audiui a Patre meo, nota feci vobis. Sed cuius merito? certè obedientiæ, quia me vocantem secuti estis, quia præcepta mea seruastis, & quia pro me omnia reliquistis. Vnde DOMINVS dicit de eis: Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Propterea, qui obedire nolunt, grauissimè puniendi sunt. Exemplum de Saüle Rege, qui, quia obedire renuit, deiectus à Regno fuit. Lege historiam. Adeo enim inobedientia est graue peccatum, vt propter eam eiecerit DOMINVS hominem primum de paradiso, cum omni posteritate sua morti adiucatum. Nec mirum, quia antiqui Principes Romani filios proprios bellantes contra obedientiam occiderunt, reputantes grauissimum esse, valdéque periculosum, non obtemperare maioribus. Nam † Torquatus, dictator nobilissimus, filium suum Manlium, quem ad prorogandum successionem genuerat, quem in sinu suo nutrierat, quem literis imbuerat, quem armis instruxerat, deinde ipsius amatorem, patriæ defensorem, qui non suo iussu, sed sponte ad campum progressus, hostes fugauerat, victorem redeuntem occidi mandauit. Ergo, si sic inobedientia hominis est punita à patre in filio, quanta pœna est puniendà inobedientia contra Deum? Ob quam causam hi duo APOSTOLI non solum obseruauerunt diuina præcepta, sed ipsa consilia non pro morte eius inflicta, sicut narrat vtriusque Legenda recesserunt ab eorum obseruantia.

Exemplum. † Valerius Max. lib. 2. c. 7. exempl. 6. ponit Posthumium dictatorem, qui Aulum Posthumium filium suum securi feriri iussit, quamvis paulo post de Torquato etiam mentionē faciat: sed Bonauentura de Posthumio loquitur, cum eadem Valerij verba dicat. Hoc idem ait Liuius lib. 4. & Gellius lib. 12. cap. vlt. Sed Diod. Sic. id non credit.

a Prou. 11.b *b Eccl.6.a* ** Val. Max. lib. 7. cap. 2. in extern.*

Quarto acquiritur diuina amicitia per donum patientiæ. Hæc virtus, quæ dicitur patientia, siue malorum tolerantia, est amicitiæ (si vera sit) probatiua: non enim dicendus est amicus, sed simulator potiùs, qui assistit in prosperis, & fugit in aduersis. [a] Simulator ore, decipit amicū suum: nam illa magna, quæ ore promittit, non seruat, vt dixerat, in aduersis. Propter quod viri sapientia pleni, nunquam facile amicum esse credunt, quem in aduersis non probauerunt. [b] Si possides (inquit Ecclesiast.) amicum, in tentatione posside illum, & ne facilè credas ei. Stultus est, qui emit equum in nullo probatum: ergo & fatuus, qui illum credit amicum, cuius nunquam habuit experimentum. Nam & Phillippus, Rex Macedonum, * valdè arguit literis filium suum Alexandrum, quod illos sibi amicos credebat esse, quos pecunia & donis sibi familiares effecerat. Hieronymus: Vera amicitia non temporalibus communionibus est pensanda, sed amore gratuito impendenda. Nemo, inquit, potest esse amicus hominis, nisi prius fuerit amicus veritatis. Hæc igitur scientes hi Sancti Apostoli, in omnibus periculis, mortéque probati, amicissimi sunt inuenti. Lege eorum vitas, & prædica. Sciebant enim scriptum: Abraham pater noster tentatus est, & per multas tribulationes probatus, amicus Dei effectus est. Non timet probus miles equum amittere in bello, dum scit sibi reddendum à rege. Sed constat, quod qui corpus suum hoc terreum, & obscurum graue, & grossum, tradiderit propter Christum, recipit illud impassibile, & clarissimum. Ergo illud morti exponere, non est vllo modo timendum. Vnde Dominus dicit: Amici mei, nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

Iudit.8.e *Luc.12.b*

Eccl.3.d

Quinto acquiritur diuina amicitia per donum misericordiæ. Misericordia enim, siue pietas ad pauperes, miro modo diuinam iracundiam placat, indulgentiam aduocat, & omnia peccata relaxat. Vnde: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Quid est enim misericordia, nisi quidam diuinus ignis, qui omnium peccatorum rubiginem à duritia nostri cordis abstergit? Quid est enim cor durum, nisi quoddam ferrum frigidum igne misericordiæ non mollitum? Ergo, dum misericordiam induimus, dum miseris vere compatimur, & pro posse eorum necessitatibus subuenimus, ignem in nobis incendimus, quo rubiginem omnium peccatorum abstergimus. Ad hanc misericordiam monebat Dominus, cùm dixit: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; vt, cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Et est sensus: Pauperum est Regnum cælorum. Ergo vos, cùm diuitias habeatis, nihil de vestro in Regno Cœlorum habetis. Ergo, si illud habere vultis, necessario vobis incumbit, vt à pauperibus illud ematis. Ergo de mammona iniquitatis, id est, de diuitiis inæqualiter possessis à vobis, amicos pauperes faciatis vobis. Nam isti, qui ad curias regis vadunt, quia per se accedere ad regem non possunt, ad seruos regis accedunt, portariis aurum tradunt, regis familiaribus sua ferunt, quorum auxilio, & fauore, ad regis præsentiam accedere possint. Non ergo vos, fratres, pigeat dare temporale bonum, vt possitis accipere summum bonum. Nullus est enim mercator in mundo, qui non libenter daret pro auro plumbum, pro argento stannum, pro marca argenti denarium, pro tritico hordeum, & pro Regno, domum, &c. Ista enim omnia temporalia bona æternis bonis comparata, sunt vilissima stercora. Si consideremus, fratres charissimi, quæ, & quanta sunt, quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescunt animo omnia, quæ habentur in terris. Ergo non timeamus dare terrena, vt accipiamus æterna: quia, secundùm sententiam Domini, In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Qui enim parcè seminat, parcè & metet. Iuxta enim mensuram seminis, mensura futura est messionis: non perditur quod seminatur, immò ad magnas vsuras terræ committitur. Plus illi vsurarij lucrantur, & maiores pecunias cumulant, qui multa, quàm qui pauca mutuant. Eleemosynas dare, non est datum perdere, sed ad vsuras maximas dare. Non tantum redduntur, sed vno denario Regnum datur, non terrenum, sed cæliferum: non paruum, sed magnum: non perituram, sed perpetuo possidendum. Ob quam causam isti sancti Apostoli, relictis omnibus, datisque pauperibus, pauperem Dominum pauperes sunt secuti. Rogemus ergo, &c.

Luc.16.c *Luc.6.e* *Mammon iniquitatis quid.* *Greg. hom. 37. in Euangel. in princ.* *Matt.7.a 2.Cor.9.b* *Prou.12.c* *Luc.5 c*

DE EISDEM MVLTA. SERMO II.

Psal.33.c *Ioan.1.f*

VEnite, filij, audite me. Licet enim in sanctis Euangeliis multa non legantur (qua innumerabilia fecit Dominus, & dixit, quæ nemo Euangelistarum scripsit, sicut habetur in fine Ioannis) nulli tamen dubium esse debet quod, sicut Dominus, Petrum, & Andream, Iacobum, Ioannem, similiter Matthæum vocauit, & ad se sequendum inuitauit, sic & Apostolos cæteros euocauit. Nam de Philippo expresse habetur quod dixit ei: Sequere me: Quia igitur ita est, bene, & congrue, de horum Apostolorum vocatione dicit DOMINVS per Prophetam: *Venite, filij, audite me*, id est, venite post me: quem audite, vt Pontificem summum vt Dominum, & Magistrum. In quibus verbis Dominus tria facit. Primo enim ostendit suam beneuolentiam, vt facilius retraherentur. Secundo inuitat ad veniam, vt à culpis præteritis purgarentur. Tertio mandat obedientiam, qua in gratia complerentur. Optimè coniunguntur hæc tria, quia ad sequendum, beneuolentia allicit, venia disponit, sed obedientia perficit. No-

tatur igitur primo Domini beneuolentia, cum dicitur, *Filij*:nihil enim est in amoribus maius amore filiorum. A Secundo notatur vocatio ad veniam, siue recessum à culpa, & à vita præterita, cum addit,*Venite.* Quid est enim venire nisi à præteritis surgere? & ad Christum accedere? Tertio verò notatur inuitatio ad obedientiam,cum scribitur:*Audite me.* Verus enim obediens, attentè audit præcipientem:immò relinquit voluntatem propriam,se totum tradens alterius voluntati:Dicat ergo Dominus Apostolis suis:*Venite,filij,audite me.* Est ergo notandum,quòd cum suis Apostolis debemus venire ad diuinam reuerentiam, Ecclesias visitando:ad diuini iugi supportationem,præcepta seruando:ad malorum omnium tolerantiam, Christum sequendo: ad paupertatis eminentiam,temporalia contemnendo: ad præmij excellentiam, ad Patriam aspirando.

Act. 3.a

Dico,quòd primò venire debemus ad diuinam reuerentiam Ecclesias frequentando.Vnde dicitur quòd Petrus, & Ioannes ascenderunt in templum, ad horam orationis nonam. Et credendum est, quod sicut in illa, sic & ad omnes alias horas, ascendebant in templum. Nam & hoc de Sancto Iacobo dicitur, quòd propter excellentiam suæ sanctitatis, cum diceretur ab omnibus iustus,essetq; Saluatori simillimus,propter quod & frater Domini fuit dictus, de consensu Apostolorum omnium,post mortem Domini Hierosolymis factus est Episcopus:&quod ei soli ex omnibus Apost.concedebatur,vt Sancta sanctorum ingrederetur:& quod, genua figens in templo,pro populo orabat,vt eius genua indurarentur super duritiam camelorum. Nos ergo ad hanc diuinam reuerentiam,& orationem deuotam inuitamur:Venite adoremus, & procidamus ante Deum ploremus coram Domino, qui fecit nos: quia ipse est Dominus Deus noster. Si enim ipse est Dominus, qui creauit; si ipse est Dominus, qui redemit; si ipse est Dominus,qui gubernat,& regit; si autem nos populus eius; si oues pascuæ eius,ergo venite corpore:adoremus mente:procidamus ante eum corpore,&mente, & ploremus coram eo,ex peccatorum recordatione, ex bonorum omissione,ex præceptorum eius transgressione; & ex omnium virium interiorum corruptione. O magnam verecundiam populis Christianis, quòd, cum pagani sic visitarent,& sic honorarent, sic deniq; offerrent in templis suorum deorum,&dæmonum pessimorum,ipsi Ecclesias fugiunt, ad eas ire cōtemnunt, decimas,& dona non offerunt,sed potius,si possunt,eis auferunt, & diuitias possident. Milites enim nostri temporis,verecundantur ad Ecclesias ire,&, si casualiter vadant, verecundantur Dominum adorare.O summa stultitia,quod tam læta facie genuflectitis terreno regi,à quo nihil penitus habetis, siue possidetis, & illum verecundamini adorare à quo habetis omne,quod estis,omne quod scitis,& à quo res omnes possidetis. Sed ego pro Christo securè spondeo vobis,quòd,sicut vos eum nunc erubescitis,& adorare contemnitis, sic ipse in morte vestra,cum ante ipsum veneritis, dicet vobis:Nescio vos. Qui (inquit)me erubuerit, & sermones meos coram hominibus,& ego erubescam eum coram Patre meo.

Psal.94.b

Exemplum.

Luc.10.d

Secundo,venire debemus ad Diuini iugi supportationem, Christo obediendo. Hoc iugum leue assumpserunt Sancti Apostoli, quando, vocante Domino, sunt eum secuti. Audierant enim ipsum dicentem: Tollite iugum meum, super vos.Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Ad hoc igitur iugum ab omnibus assumendum inuitat Dominus:Venite ad me omnes,qui laboratis,& onerati estis, & ego reficiam vos,dulcedine scil. spirituali. Non credunt modo miseri peccatores laborare, cum tamen omnis eorum vita sit amarissima,pœna,& cura,siue febris, &c. Quis non videat,quantum laborant luxuriosi? quantum auari?quantum superbi? quantum inuidi, nisi sint penitus cæci?*Nō sentit phreneticus durissimā febrem quam tolerat,immò sępius altè cantat,ignorans, quod mors sibi instat.Non sentit † Epilepticus,dum cadit in ignem:& tamen grauissima est illa infirmitas, quæ in carne sic animam alienat,vt ignis ardores non sentiat. Grauissimi ergo infirmi sunt peccatores, qui, cū in labore viuant,sic abstracti sunt,vt eos non sentiant. Sed veniet dies illa,vltima pœna veniet,quæ,velint nolint, aperiet oculos modo clausos,& excitabit sensus modo mortuos,siue paralyticos: Membrum enim paralyticum modò non sentit, cum infernalis illa pœna viam seruabit,velit nolit,tunc sensus ad membrum redibit, & tunc malè vixisse plorabit. Vnde damnati dicturi sunt illud:Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus per vias difficiles. Viam autem Domini ignorauimus,id est,scire noluimus, vel, si sciuimus,de ea non curauimus. Ergo ante illam tremendam horam assumamus cum Apostolis iugum Domini B suaue,onus leue,quod non grauat, sed alleuiat:non deprimit,sed reficit non ad infernum mergit: sed in cælestem patriam sursum vehit. Videtur stultis, quod pennæ multæ, sint in grauamen auibus: cum tamen sint in maximum volatus auxilium, sine quibus, nec à terra surgere possunt, nec in aëra se attollere. Et est notabile, quod, quanto plus de pennarum onere habent,tanto volare melius habent,siue valent:sic est de onere DOMINI, quia, qui plus de eo arripit ad portandum, faciliorem se reddit.

Mat.11.d

**Arist. in problematibus sect. 11. quæstio.22. par.7.*
Exemplū.

†Epilepticus est epilepsia laborans. Epilepsia autem morbus est caducus, quem vulgus appellat lunaticum. Hic morbus dicitur etiam comitialis, dicitur sacer,maior: Ab Arist. Herculeus sed Plat.& Apul.diuinus.

Sap.5.b

Exemplum.

Tertio, venire debemus ad malorum omnium tolerantiam, CHRISTVM sequendo. Christo enim in carne passo (sicut dicit Apostolus) & vos eadem cogitatione armamini. Vnde hi Sancti Apostoli libenter,siue C patienter omnia pericula portauerunt, ita, quod nec mori pro Domino timuerunt.sicut ex eorum patet Legenda. Sciebant enim Dominum docuisse:Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam,& sequatur me. Ille enim verè abnegat semetipsum, qui se in mortem pro CHRISTO tradere non formidat, & omnia mala mundi pro eius amore patienter tolerat. Sunt enim iusti similes ligno Sethim,quod in igne si ponatur,nullo incendio consumitur.Pellis † Salamandræ,quantumcunque vetusta,si in igne fuerit posita,non solum non comburitur, sed in melius renouatur. Adamas (vt refertur) tantæ fortitudinis est,vt non solum in igne non ardeat, sed nec aliquo modo calefiat. Viri ergo iusti, ad modum auri possunt liquefieri,sed non in pondere,& in valore mi- D nui,nec corrumpi:immò aurum fit pulchrius,& splendidius,dum ab igne inflammatur.Verè patientia similis est cuidam gemmæ, à qua si vestis cocta fuerit in igne posita,non ardebit:quia nihil est, quod nocere possit homini patienti:quia ad modum incudis, quanto fortius malleis intunditur,tanto amplius insolidatur. Sed quis hodie talis? Hodie sumus similes foliis, quæ quocunque vento agitantur, secundum illius impulsum mouentur: non est, qui sustineat facta, non verba, immò nec signa: sed sunt ad modum marinæ spumæ, quæ nunc subito generatur, nunc subito corrumpitur.

1.Pet.4.a

Mat.16.d

†Arist.de hist. animalium,lib.5.c. 19.parte 5. Plinius lib. 10.cap.67. Idem Plinius lib.37. c.4. historia Aug. de Ciuit.Dei lib. 21.c.4.de Salamandra & de adamante idem refert.

Quarto, venire debemus ad paupertatis eminentiam propter CHRISTVM omnia relinquēdo.Hoc enim isti Sancti fecerunt Apostoli,qui à CHRISTO vocati om- E nia reliquerunt. Turpe est,& contra rationem,vt diues miles ibi sit seruus,& rex ibi sit pauper: Vnde dictum est iuueni illi diuiti:Vade & vende omnia, quæ habes,& da pauperibus,& habebis thesaurum in cælis:& veni, & sequere me. Non possumus simul esse diuites in cælo & in terra: sed necesse est omnino, quod qui hic diues est, ibi sit miser,& pauper.Hieron. Impossibile,inquit,est,vt aliquis à diuitiis, ad diuitias transeat,& in cælo & in terra appareat gloriosus. Vnde Anaxagoras philosophus, cùm ad studium vadens, sua omnia reliquisset,cùm post multa tempora patriam repetiisset, & omnes possessiones suas desertas & incultas cerneret, ait ad circumstantes: Non saluus esse potuissem, nisi istæ periissent.

Exemplum.

Mat.19.c

Hier.to.6. in Psal.83. Val.Max. lib.8.cap.7. in externis. Laërtius & iam in vita ipsius Anaxagora Clazomenij in initio quamuis paulo aliter.

Quint

Quinto, venire debemus ad præmij excellentiam, ad Patriam anhelando. Ad hanc enim inuitabimur à Domino in die iudicij, quando facta erit omnium resurrectio, omnium ad iudicium congregatio, omnium meritorum discussio eo modo, quo dicitur in Matthæo. Tunc enim dicet Dominus his, qui à dextris eius erũt: Venite benedicti Patris mei, &c. O vox dulcissima vox amantissima, vox desideranda, vox omnibus laudibus prædicãda, vox propriè lætitiæ causatiua. Venite, *inquit*, ab omni malo de cætero recedendo. Venite, omne bonum accipiendo. Venite, mortem, & omnia pericula fugiendo: & venite, vitam sempiternam in munus accipiendo. Benedicti patris mei, id est, benedicti à Patre meo: non benedictione temporali, non benedictione tantum spirituali, sed (quod est maximum) æternali. Venite, *inquit*; & percipite regnum, non vanum: sed verum: non vacuum, sed plenum: non confractum, sed firmum, & solidum: non hostibus patens, sed pacificũ, & quietum: non momentaneum, sed æternum: non in aliquo diminutum, sed vsquequaque perfectum, ita vt ei nullum fieri possit additamentum. Quis enim etiam si adesset lingua Demosthenis, sapientia Salomonis, & fluuius eloquentiæ Tullianæ, posset vel ad medium enarrare, quantum Sancti gaudio exultabunt? Si sic gaudet canis, dum leporem inuenit: si sic falco, dum volucrem arripit, quem inuadit: si sic gaudet homo, dum magnum thesaurum acquirit, vel aliquam dignitatem ascendit: si sic gaudet anima, cum de Deo aliquid sentit: pro quo & lacrymas dulces effundit: quid gaudij ibi erit, vbi, Domine, inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & de torrente voluptatis tuæ potabis eos? Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum. Sic væ illis, væ & iterum væ, qui econuerso audire merebuntur à Christo: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo, & Angelis eius. O quę vox, & quæ lingua dolorem summum exprimet damnandorum, clamores flentium, & flumina lacrymarum, dum separabuntur à beatissima Trinitate, & summi boni dulcissima visione, & prædulcissima degustatione, à tanta Angelorum, & Sanctorum dulcissima societate, & à bonorum omnium vbertate, & tradentur diabolo, hosti crudelissimo, igni acerbissimo, & æterno, & breuiter omni malo, nullis vnquam sæculis finiendo? Sic, fratres, dum tempus habemus, veniamus ad pœnitentiam, veniamus ad malorum præsentium tolerantiam, vt fugiamus illa futura mala, & apprehendamus cum sanctis Apostolis illa præmia sempiterna, ipso donante, qui cum Patre, & Spiritu sancto, viuit, & regnat Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Mat.25.c — *Exemplum.* — *1.Cor.1.b* — *Isa.64.a*

DE INVENTIONE SANCTÆ CRVCIS.

SERMO I.

Prou.3.c

LIGNVM *vita est his, qui apprehenderint eã*. Vita est actus nobilissimus, actus continuus, nunquam interpolatus, à Deo viuentibus datus, adeò à cunctis desideratus, vt pro vita seruanda, sollicita sint cælestia, sollicita sint terrena, sollicita sint vegetabilia, sollicita sint rationabilia, quasi (breuiter) omnis natura. Quare? quia, viuere, est viuentis esse? Philosopho testãte. Vnde, vita corrupta, pariter omnis viuentium corrũpitur natura, & hoc est non solum naturaliter, sed, quod magis est, etiam spiritualiter. Vnde anima, vita gratiæ spoliata, dicitur mortua: ergo, si viuere cupimus, crucẽ Domini amplectemur: quia *lignum vita est his, qui apprehenderint eam*. In his enim paucis verbis maxime duo notantur. Nam primo Dominica crux ab effectu, siue fructu describitur, quando dicitur *Lignũ vitæ*. Secundo, quibus hic fructus prosit, ostenditur, dum infertur, *Est his, qui apprehenderint eam*. Quamvis enim virtus Crucis (quæ non est alia, quàm illius virtus, qui fuit in Cruce suspensus, & passus) sit omnibus hominibus in salutem, propter suam sufficientiam, non tamen habet efficaciam, nisi in volentibus apprehendere eam. Quãvis enim virtus solis, omnes homines illustrare, sufficiat, non tamen oculos clausos illuminat, non oculos infirmos lætificat, nec in domum eius, qui illam ei non aperit, radios suæ lucis immittit. Bene ergo dicitur: *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam*. Nunquam medicinam, quantumcunq; perfecta sit, illi in aliquo proficit, qui eam non amat, sed potius detestatur, & odit. Est igitur notandum, quod, sicut communiter solet dici, triplex est vita; Prima est naturalis: Secũda est spiritualis: Tertia est æternalis. Et secundum hoc, est triplex lignum vitæ: cuius efficacia conseruatur vita. Primum lignũ vitæ fuit plantatum in medio paradisi terrestris. Secundum lignum fuit plãtatum in medio mundi cœlestis. Tertium lignum vitæ fuit, & est plantatum in medio paradisi supercœlestis. Item ex defectu huius triplicis ligni vitæ, dum triplex vita perditur, mors triplex inducitur. Primo, mors naturæ: Secundo, mors culpæ: Tertio verò mors gehennæ.

Arist. lib. 2. de anima contex. 16. & libro 7. c. 15. Moralium Eudemiorum, & lib. 9 c. 9. moralium Nicomachiorum, par. 3. — *Exemplum.*

Dicamus ergo, incipientes à primis, quod prima vita est vita, quæ dicitur naturalis, quæ non est aliud, quam anima, quæ est vita corporis: & de hac dicitur, quod fecit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ: & factus est homo in animam viuentem. Dei enim inspirare fuit, animam creare, & corpori infundere; vt sic fieret homo in animam viuentem, id est habens animam, qua viueret. Sine vita quis esset omnis homo? Quid est enim corpus hominis sine vita, nisi caro fœtida, deformis, & pallida, siue nigra, nullis vsibus apta, nisi redeat in terram, de qua fuit assumpta? Et ideo est adeo cara hominibus vita, vt pro ea seruanda omnes humani labores, omnes temporalium aggregationes, & omnes comestiones, vestium cõpositiones, domorum, & armorum fabricationes fiãt: & quamvis sic omnis humana natura sit ad vitam seruandam, non tamen potest vita hominis esse longa, sed est breuis & vana, momentanea & caduca, more vaporis. Vapor enim siue fumus videtur magnum quid, dũ ascendere incipit: sed dum adesse creditur, euanescit: sic vita, dum florere videtur, modica febre extinguitur. Vnde: Quid est enim vita nostra? vapor est ad modicũ parens. Sed quare ita est? Ideo ita est, quia nunc vita nostra ligno vitæ caret, quo solo conseruari potest. Ad quod intelligendum, est hic notandum, quod humana vita maxime consistit in humido radicali. Est enim secundùm doctrinam omnium medicorum duplex humiditas in corporibus nostris: vna, quæ dicitur radidicalis: altera quæ dicitur nutrimentalis. Humiditas radicalis, est illa quæ radicaliter se tenet cum ipsa natura, cum qua generatur homo, sine qua viuere & esse non potest: quia in hac tota veritas humanæ naturæ est. Et ideo dicitur radicalis, quia, sicut radix est principium productiuum & conseruatiuum totius arboris, sic humiditas radicalis principiũ humani corporis. Humiditas autem nutrimentalis est illa, quæ generatur ex cibis, quæ non est de essentia nostri corporis, sed in auxilium radicalis humiditatis. Calor enim, siue ignis, qui in corporibus nostris existit, cum otiosus esse nõ possit, semper aliquid de illa radicali humiditate consumit: & sic, cum datur in pabulum, humiditas nutrimentalis minus in radicale agit: quia dum nutrimentum radicale vim suam conuertit, minus de radicali consumit. Et est exemplum notabile in lucerna, in qua est lychnus, & oleum à lychno imbibitum, & aliud oleum circumstans lychnum, & ignis incendium. Lychnus est sicut corpus humanum: oleum à lychno imbibitum & illi incorporatum, est sicut radicale humidum: oleum circumstans lychnum est sicut nutrimentum. Dum igitur ignis agit in lychnum, consumens oleum il-

Exemplum. — *Gen.2.b* — *Iac.5.d* — *Exemplum.* — *Humiditas radicalis quid.* — *Humiditas nutrimentalis quid.* — *Exemplum.*

lud imbibitum;& dum circumstans oleum præbet nutrimentum igni,conseruat ignem, & præstat impedimentum,ne tam citò consumat lychnum. Nam,quando illud oleum imbibitum est consumptum, consumptus est & lychnus: quia,humore radicali consumpto in corpore,& vita similiter est consumpta: hoc enim humidum radicale non potest vllam reparationem accipere:quia(vt Auicenna docet) si reparari posset homo,ex senectute in iuuentutem rediret.Lignum ergo vitæ,quod erat in medio Paradisi, habebat virtuté radicale humidum reparandi.Vnde,si homo non peccasset, sed in Paradiso stetisset, de ligno vitæ comedens, nunquã infirmus fuisset,nec vnquam senio defecisset, sicut Aug.docet.Postquam ergo Adam peccauit,& per diuinam sententiam necessitatem mortis incurrit, Dominus eum a ligno vitæ separauit:ne, si de illo comederet,diutissime viueret.Vnde dicitur:Ne forte mittat manum suam,& sumat de ligno vitæ,& viuat in æternum,emisit eum Dominus de paradiso. Adam igitur à ligno vitæ separatus, cum amplius per alios cibos humidum radicale reparare non posset, necessitatem habuit moriendi;non solum per diuinam sententiam, sed etiam propter defectum ligni conseruantis vitam. Omnes igitur morimur, & tanquam aquæ dilabimur in terram,quæ non reuertuntur,sicut habetur. Vadam (inquit Iob)& non reuertar ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine. Nunquid, ait, non paucitas dierum meorum finietur breui?Ergo, fratres carissimi, cum simus adiudicati morti, & sit in nobis necessitas moriendi,& ratione peccati, & ratione defectus ligni, de quo dixi:si hanc vitam habere non possumus, sic viuamus,vt vitã aliã non perdamus.Exemplũ deEnoch & Helia posset hic prædicari,qui de ligno illo vitæ comedentes, tanto tempore sunt seruati in vita.

Aug. lib. 13. de Ciuitate Dei cap. 20. tom. 5.
Gene. 3. d
1. Reg. 14. c
Iob 10. d
Enoch,& Helias quo modo in vita seruantur.

Secunda vita est spiritualis,qua anima viuit in Deo. Sicut enim anima est vita corporis, sic Deus vita est animæ:quia,sicut recedente anima corpus moritur,sic, Dei gratia discedente ab anima, anima sua vita priuatur,non quantum ad vitam naturæ, sed quantum ad vitam gratiæ.De hac enim vita dicebat Apostolus:Viuo ego,iam non ego viuo, viuit verò in me Christus. Et est sensus:Ego vita gratiæ viuo: sed hoc à me non habeo,sed à Christo.Hæc autem vita nobis, qua anima nostra viuit,ex medio ligni vitæ causatur in nobis. De hoc ligno exponitur illud:Benedictum lignum,per quod fit iustitia:hoc est enim lignum,cui committunt homines animas suas.Dicitur ibidem: Hoc enim salutiferum signatum fuit in primo ligno vitæ iam dicto:& aliqui opinantur,quod fuerit ex eodem ligno,quia, dũ Adam infirmaretur vsque ad mortem, & filius suus Seth ad Paradisum iuisset, & de ligno vitæ pro patris salute peteret,Angelus Paradisum custodiens, ramum illius arboris tradidit, eique dixit:Cum hoc lignũ fructum faciet,tunc pater tuus salutem recipiet. Sed alij dicunt,quod de illo ligno fuit,in quibus Adam peccauit.Seth ergo ramum accepit, & veniens mortuũ patrem inuenit.Vnde ramum arboris ad caput suum plãtauit, qui procedente tempore creuit, & in arborem magnam surrexit, quam Salomon incidi mandauit: sed in tota domo sua,vbi hoc lignum poneret, non inuenit: Nunc enim vel maius debito, vel minus inueniebatur.Et sic Deo volente est factum,vt in quodam loco pro ponte poneretur, vt per hoc signaretur,quod futurus pons erat ex ligno faciendus, per quem hoc mare magnum erat ad cælum Christianus populus transiturus.At regina Saba,dum ad Salomoně venit in spiritu hoc lignum cognouit, nec super illud transire voluit,sed Salomoni indicauit, quod in illo ligno erat aliquis suspendendus,pro cuius morte regnũ Israël deperiret.Quod Salomon dum audiuit, illud in profundissimũ terræ demergi fecit.Sed,instante tempore Dominicæ passionis,terra crepuit, & ibi piscinã fecit in qua lignum supernatauit, cuius virtute ad tẽpus aqua mouebatur: & qui primus in eam tunc descendebat, sanabatur quacumq; infirmitate teneretur, sicut dicitur.Cum ergo crucifixores Domini hoc lignum vidissent,ipsum acceperunt,& de eo Crucem Domino parauerunt,Breuiter hoc dixi,quod longũ est;vt de hoc aliquid prædicator Crucis acciperet. Hoc igitur vitæ nostræ lignum in medio mundi plantatũ fuit,quia Hierusalem in vmbilico terra situata esse dicitur:ob quam causam & in Psal.dicitur:Operatus est saluté in medio terræ.Dignum vtique erat,vt, qui pro salute omnium patiebatur,in medio omnium pateretur, vt à medio ad extrema æqualiter tantum beneficium funderetur.Hoc est lignum vitę,in quo vita mundi pependit,per quod vitam omnibus dedit, quantum in se fuit, sine cuius beneficio nullus vita gratiæ viuit.Hoc vitæ lignum in palo signatum fuit, in quo suspensus serpens æneus fuit olim, ad cuius aspectum omnes saluabantur, qui ab ignitis serpentibus mordebantur. Vnde & de hoc dicit DOMINVS:Sicut Moyses exaltauit serpẽtem in deserto,sic exaltatus est filius hominis, vt omnis, qui credit in eum,non pereat, sed habeat vitam æternam. Igitur hominibus vita est ex Cruce Dominica.* Narrat enim Cassiodorus, quod quidam apud Constantinopolim fuit,qui Christianus erat, sed Dominicã Crucem adorare nolebat. Infirmatus igitur nimium, cum pro salute rogaret Dominũ,apparuit ei Angelus, Crucem illi ostendens,& dicens:Si vis curari, hanc Crucé adora: quia ex quo mundi Dominus in ea pependit, nullum vnquam beneficium homini contulit, nisi ob gratiam Crucis.* Cõstantino etiam dictum est:In hoc signo confide,& vinces. Qui, cum vexillum suum in Crucis formam vertisset,nullum inuenit hostem, qué non sterneret. Dicitur etiam in historia eadem, quod nullus vnquam in bello illud Crucis vexillum portantium potuit vulnerari,vel occidi,vel capi: immò,dum quidam de portantibus illud semel timeret hostes, & alij signum, tradens,se de medio subtraxit, ille inter tela remansit illæsus,hic autem extra sagittas letaliter est percussus.Manifestum est igitur ex præmissis,quod qui ab hoc ligno se longè facit,vita gratiæ carens,mortem culpæ incurrit. Exempla ad hoc multa quære in Legenda exaltationis Sanctæ Crucis, & de Crucis inuentione facta per Helenam.Narra historiam, quia ad prædicandum est valde pulchra:& in Legenda Sancti Christophori,& Sanctæ Christinę sunt etiam pulchra exempla: quomodo diabolus timeat signum Crucis. Nam & Iulianus Imperator,dum adhuc puer esset, & in arte magica magistrum haberet, absente magistro, dum librum artis aperiret,& dæmones mox venissent, ille,timens,dum se Cruce signasset, & illi mox aufugissent,magistro redeunte, factum narrauit: quare sic fugissent,ab eo quæsiuit. Cui ille:Nihil in mundo sic dæmones timent,sicut hoc signum Crucis.

Gal. 2. d
Sap. 14. c
Sap. 14. a
Vnde hæc desumpta, inueniri non potuit.
Ioan. 5. a
Piscinæ origo.
Hierusalem situs.
Psal. 73. c
Ioan. 3 d
** Cassiodorus in hist. tripar. l. 2. cap. 19. & Niceph. l. 7. cap. 50. Eccl. Hist.*
** Nicephorus in Eccles. hist. tom. 8. cap. 3. & lib. 2. cap. 47. Cassiodorus in historia tripartita, lib. 1. cap. 4. Sozom. & cap. 8. Cassiod. in eodem. lib. cap. 5. Vide Cassiodor. l. 2. c. 18. historia tripartita. Et Niceph. l. 8. hist. Eccl. cap. 29. Niceph. in Eccl. hist. l. 10. c. 3. In historia tripartita. l. 6. c. 1. in medio, sed paulo aliter.*

Tertia vita est vita æternalis: & hæc vita summa vita, sola beata, vita pacifica, & secura, quæ consistit in visione diuina. Tunc, *inquit Apostolus*: Apparebitis cum ipso in gloria. Et: Quoniam apud te est fons vitæ. Et Dominus: Ego sum via, veritas, & vita. Via, in meritis vel exemplis: veritas, in præceptis: vita in præmiis. Vel Via deducens, veritas docens, vita reficiens: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum DEVM,& quem misisti IESVM CHRISTVM. Cognoscant, inquam, non cognitione viæ, quæ est obscura, sed cognitione patrię, quę est aperta, vt videatur DEVS in sua essentia: quæ, quia in summo est pulchra,summè delectat animam. Hæc autem dulcissima sanctorum vita est eis ex ligno vitæ, quod est in medio paradisi, vt possit ab omnibus manducari. Vnde loquens Ioannes de Ierusalem cælesti, dicit: In medio plateæ eius ex vtraque parte fluminis lignum vitæ. Flumen appellatur abundantia gloriæ, quæ copiosè ad modum aquæ fluminis redundat in Sanctos. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.Et:Flumina de ventre eius fluent aquę viuæ. O sanctorum beata gloria,ex Christo IESV

Col. 3. a
Psal. 35. e
Ioan. 14. a
Apo. vlt. a
Psal. 45. a
Ioan. 4. b

ligno vitæ,causata,vbi non gustatur caro peccatorum, non auium,non piscium marinorum,sed ipsum vitæ lignum,verbum vtique incarnatum, quod degustatum, adeo est dulce, vt illo degustato, nec famescat homo, nec sitiat in æternum. Vbi sunt glutones,qui quærunt dulcia vina, & fercula sapida? Nam sponsa degustans de fructu huius ligni,dicit:Sub vmbra illius,quem desideraueram, sedi: & fructus eius dulcis gutturi meo. Comede,fili,mel,quoniam bonum est,& fauum dulcissimum gutturi tuo. Qui separatus fuerit ab hoc ligno, in fine priuabitur vita gloriæ,& incurret mortem damnationis æternę,vbi erit vita semper moriens, & mors semper viuens:vita vita carens,& mors mori nesciens: vita mortalis,& mors vitalis. O si scirent peccatores miseri,qualia sunt passuri,quàm grauia pondera super se portaturi,quàm continuè,sine interpolatione, non more febris quartanæ,vel tertianę, sed continuè sunt arsuri,quàm grauissima fame,& siti mortifera,sint carnes proprias corrosuri, nunc, contempta vita naturæ, currerent ad vitam gratiæ, vt tandem ad vitam gloriæ peruenirent,semper donante Christo,qui Sanctis omnibus factum est lignum vitæ,&c.

Cant.2.a
Prou.8.b

SERMO II. DE EADEM.

Mat.7.b

OMnis, qui quærit, inuenit. Omne,quod diligitur,à diligente sollicitè quæritur. Quam sollicitè quærit canis lepusculum, gallus vermiculum, ceruus fontem aquarum! * Helena ergo Constantini mater,quia Christum feruenter amauit,eius Crucem,& claues diligentissima cura quæsiuit,& inuenit.Exemplum [a] Magdalenæ,quæ,quia Dominum sollicitè quæsiuit, & in quærendo perseuerauerit, ipsum inuenire promeruit. Exemplum hoc etiam apparet in [b] Magis,qui ideo inuenerunt,quia quæsiuerunt.Benè ergo dicitur: *Omnis qui quærit, inuenit.* * Lege historiam Inuentionis Crucis, & in Regina hoc verbum impletum esse videbis. In verbo igitur præmisso,iuxta historiam maximè notantur duo. Primum, est labor deuotus à Regina assumptus. Secundum verò est laboris vtilis fructus. Notatur itaque primo labor deuotus,quem sustinuit in quærendo,cum dicitur:*Omnis qui quærit.*Secundo, notatur fructus vtilis,quem habuit in inueniendo, cum subditur:*Inuenit.*Sed quia hodie festum de Inuentione agitur,de sola Inuentione aliquid dicamus. Est igitur notandum,ad nostram instructionem,quod est.

*Nicephorus lib 8 c.29. hist.Eccles. & Cassiodor. lib.2.c.18. tripar. historia.
a Mat.28.& Ioan.20.
b Mat.2.
*Niceph. & Cassiodorus ibidem.

Aliquid, cuius inuentio est { Vana / Mala / Bona }

Est enim vanum temporale inuenire thesaurum.Est malè, inuenire peccatum. Est vtile, siue bonum, inuenire Dominicum lignum.

Dico,quod aliqua res est,cuius inuentio est vana:& talis res est omnis prosperitas humana, siue mundana; & omnis temporalis substantia, etiam iustè acquisita. Nonnè vanum est quidquid cor implere non potest? Nonne vanum est, quod teneri non potest?Sed totus mundus cor humanum non implet: quia auarus non implebitur pecuniis. In rebus etiam mundi nihil stabile est: immò cras ad te veniet, quod hodie meum est. Anguilla enim, quanto fortius stringitur, tanto fortius de manu elabitur: sic & mundus, quanto plus amatur, tanto timidius retinetur:& semper est in suspicione ne perdatur: & perdito, ex hoc magnus dolor exoritur. Inuentio enim temporalium rerum est sicut somnus dormientium:qui,dum dormiunt, somniando diuites se esse credunt, sed dum euigilant, vacuos se inueniunt. Diues, cum dormierit, nihil secum affert:aperit oculos,& nihil videt. Diuites enim, dum multa se congregasse credunt,adueniente morte, nihil se habere inueniunt, nisi peccata, quæ propter diuitias commiserunt. Psalm. Dormierunt somnum,& nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Sæpè,dum diues moritur, ei, quem odit, velit, sua dimittit. Congregabit, & ignorat, cui congregabit ea. Exemplum de diuite illo magno,qui multa congregauit? cui dixit Dominus. Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Quid profuerunt diuitiæ Darij? Nonne eas cum omni imperio suo reliquit aduersario? Quidam enim, vt dicitur,fuit,qui somniauit se diu debere viuere: cumque propter longam,quam somniauerat,vitam,congregasset multa, morte interemptus est subita. Innocentius: Quid prosunt diuitiæ, quid epulæ, quid deliciæ? non enim liberant hominem à morte,non defendunt à verme,non eripiunt à fœtore.

Exemplum.
Iob 27.d
Psal.75.a
Psal.38.b
Luc.12.c

Secundo, est res aliqua,cuius inuentio non est tantum vana, sed etiam mala: & talis res est peccatum contra Deum,& proximum perpetratum:nihil enim ex omnibus rebus est malum,nisi ipsum peccatum. Vnde iter peccati maximè sequuntur homines, & laborant inuenire delectabilia,quamvis non attendentes, (more porcorum) quid fœtoris, quid anxietatis, quid turpitudinis,quid amaritudinis sit in eis. Nam Salomon, qui experientia & scientia nouerat, dicebat:Lustraui, inquit,vniuersa animo meo, vt cognoscerem impietatem stulti,& errorem imprudentium: & inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, & vincula sunt manus eius. Nota verba, signa mysteria. Quid morte amarius? & tamen dicit sapientissimus hominum, cognitor naturarum, quod mulier amarior morte est: quippe quia laqueus est, sagena est,vinculum est:laqueo capiuntur aues,sagena pisces, vinculo homines. Nulla esca sic fortiter attrahit aues, nulla sagena sic violenter pisces, sicut mulieres attrahunt homines. Quid igitur faciendum est in tanto periculo?certè quod ibidem sequitur:Qui, *inquit*,placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est,capietur ab illa. Non est enim tutum iuxta serpentem dormire.Fœmina scorpionis more,semper est hominem parata ferire:nihil enim est,vt Hieronymus dicit,in corpore mulieris,quod intuitu non sagittet cor hominis. Ergo qui vult effugere laqueum mortis, fugiet à facie mulieris, quasi à facie colubri,& serpentis sicut fugit Helias à facie Iezabel. Est & aliud consilium,quod datur:Dic,inquit,sapientiæ,soror mea es:& prudentiam voca amicam tuam, vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit. De sapientià increata (ad quam recurrendum est, dum carnis sentimus incendia) lege totum iam supradictum capitulum:quia est pulchrum, & valde prędicatori aptum contra mulieris malitiam.Qui ergo verè continens esse vult,debet mon solum tactus impudicos fugere,sed vanos aspectus, vanos auditus, & vanas locutiones vitare. Nam Lacedæmones tanquã castitatis amici (vt narrant eorum historiæ, libros cuiusdam philosophi extra ciuitatem iusserunt asportari,eo quod illorum lectio non erat omnino pudica,sed potius ad luxuriam inflammatiua.Noluerunt enim filios suos talibus lectionibus imbui, ne honestis moribus plus nocerent, quàm ingeniis prodessent. Ergo,si talia pagani fecerunt,quid deberent facere Christiani?

Eccl.7.a
Prou.7.& Eccl.21.a Hier.inEccl. c.6 tom 5. & to.9.de Reg.Monachorum.c.20.
3. Reg.19.a

Est tertio res aliqua, cuius inuentio est summè bona; Crux Dominica: & talis fuit per Helenam inuenta: in qua deiecta sunt dæmonum fortia castra. Vnde valde clamabant dæmones contra Iudam (qui fuit ductor illius inuentionis)dum locum, vbi iam ducentis annis iacuerat,patefacit. Lege historiam,& narra. Est igitur à nobis sollicitè quærenda Crux ipsa Dominica, in qua mundi pependit vita. Vnde non est aliud,Crucem inuenire,quàm illum inuenire, qui pependit in Cruce.Omnis enim honor Crucis ad Crucifixum refertur. Vnde sæpe pro Cruce assumitur illud verbũ,quod de se dicit illa Sapientia crucifixa:Qui me

Sur. in Vitis tom.3.die 3.Maij.
Prou.8.d

inuenerit, inueniet vitam,& hauriet salutem à Domino. Sed,qui vult inuenire Crucem, immò ipsum Dominum Crucifixum, quærat eum tempore, quo inueniri potest: & loco,in quo est. Nemo enim(si non sit stultus) quærit vuas in vere, neque in æstate violas, nec fructus in hieme? omnia enim tempus habent:& omnia bona in tempore suo. Item nemo quærit ficus in vite: nemo aurum in arbore: nemo pisces in monte. Si enim res omnis quærenda est,vbi est:ergo quæramus Crucifixum, pro tempore, in quo sumus, quia nunc inueniendus est. Item quæramus eum in loco, vbi est, vbi continuè iacet, id est, in Cruce. Bernardus: Circuire possum, Domine, cœlum, & terram,& nusquam te possum inuenire, nisi in Cruce: ibi dormis, ibi cubas in meridie: ergo, qui suauiter viuunt, qui carni deseruiunt, Christum inuenire non possunt: quia ad locum, vbi stat, nunquam vadunt. Dicitur enim: Quis inuenit locum eius, aut quis intrauit in thesauros eius? Non inuenitur in terra in terra suauiter viuentium. Ergo,si Crucem,ergo si Dominũ Crucifixum inuenire volumus, oportet carnem affligere, oportet pœnitentiæ crucem assumere,oportet eũ *Magdalena ad sepulchrum fluuios lacrymarum effundere: oportet cum Magis ad præsepe, vbi iacet, accedere: oportet cum pastoribus ad stabulum ire:oportet iuxta Crucem cum Dei matre astare, & cum ipsa lacrymas irremediabiles fundere. Breuibus verbis multas historias tetigi: vt sit prædicatori via ad plurima diffundendi. Scriptum est enim: Da sapienti occasionem, & festinabit accipere. Rogemus igitur Dominum Crucifixum, per ipsum venerabile lignum,quod contactu suæ sanctissimæ carnis factum est sanctum, &c.

Exempla. — Eccli.3.a — Baruch.3.b — Iob 28.d — * Ioannes ibidem cap. 20.a,b,& Matt.c.28.a,b. Ioannes cap 19.c. — Prou.9.b

DE S. ANTONIO PADVANO ORDINIS MINORVM.

SERMO I.

STE *est frater vester paruulus, de quo dixeratis mihi?* Mirum est,& valdè dignum est admiratione, quomodo Deus,cùm sit altissimus,non ad altos oculos vertat, sed tantum ad deiectos, & humiles. Superbos deiicit, humiles sursum vehit. Hoc & sanctus admiratur Propheta, cum dicit: Deus noster in altis habitat: & humilia respicit in cœlo, & in terra. Et Domina nostra suo dicit in Cantico:Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Et puto iuxta dicta Sanctorum,hoc ideò esse,quia superbus Deo voluntatem suam non subiicit,sed eius voluntati suã præponit:cuius totum contrarium vir humilis facit: qui, dum de se vilia sentit,se totum Diuinæ virtuti committit. Quis enim ex regibus his terrenis illum seruum in regno præficeret,cuius voluntatem sibi contrariam esse sciret?& non potius illum subsecuturum faceret,quem sibi per omnia subsecutum cognosceret?Paruuli ergo, & qui sunt humiles in hoc mundo,sunt qui à Christo sublimantur in cælo. Nam Luna,quando mundo tota est obscura:& ab hominibus mundi dicitur esse nulla, tunc versus cælum tota est luminosa.Vel,quando versus terram est vacua, versus cælum est tota plena: & sic est in rebus omnibus inuenire, eo quòd, sicut Hieronym. dicit,Non est possibile,vt homo in cœlo & in terra appareat gloriosus. Dicat ergo Ioseph typũ Christi per omnia gerens:dicat de paruulo fratre suo:dicat ad alios fratres suos,quos in mundo voluit vocari minores:*Iste est frater vester paruulus,de quo dixeratis mihi?* quasi dicat:Ipse est,quem adeò mihi laudastis,cuius nomen sic famosum fecistis? Quia verò paruulus inter vos vixit,humilem in omnibus vitam duxit,& ideo sic exaltari promeruit.In verbo igitur præmisso,Dominus & Saluator noster Beatũ Antonium describit à tribus. Primò, ab excellentia sanctitatis, qua intus ardebat in anima:Secundo,à contemptu mundanæ subtilitatis,siue ab amore propriæ vilitatis, quam foris ostendebat in vita:Tertio,à celebri gloria nominis,qua cunctis innotescit in fama.In his enim tribus perfectio summa cõsistit. Primo,vt sanctitas sit in corde:Secundo, sit humilitas in conuersatione: Tertiò, sit homo famosus in nomine.Notatur igitur primo excellentia sanctitatis in anima,cùm dicitur: *Iste est frater vester*.Per fratrem notatur nomẽ sanctitatis,nomen amoris,& charitatis. Dũ pronomen demonstratiuum & verbum substantiuum coniunguntur, excellens sanctitas designatur. Secundo,notatur amor propriæ vilitatis in vita,cùm additur: *Paruulus*. Tertio vero,vulgatio nominis sui diffamatur, cùm adiungitur: *De quo dixeratis mihi*?ipsum enim dicere, fuit vitam eius prædicare, miraculis diuulgare, & canonizationem eius precibus impetrare. Vnde, quia hæc dictio, *Paruulus*, continet sanctitatem mentis, & ostendit humilitatem operis, de hoc nomine solo (breuitatis gratia) erit sermo. Est ergo notandum, quòd paruuli has habent proprietates: quia

Gen.43.f — Psalm.115 d — Luc.1.e — Exemplum. — Hier. tom.9. de scientia diuinæ legis, Epistola 8. post med.

Sunt { Ad discendum dociles,
Ad obediendum flexibiles,
Ad amandum habiles,
Ad indulgendum faciles,
Ad dona,siue munuscula promptiores.

Quia ergo ad doctrinam sunt dociles: Diuinæ veritati in nullo rebellabant, quia ad obediendum flexibiles: Diuinis imperiis non repugnant, quia ad amandum habiles: Diuinæ charitati non obstant, quia ad indulgendum perfaciles: Diuinæ pietati non obuiant, sed quia ad accipiendum veloces, Diuinis donis non derogant.

Primo,sunt ad discendum dociles. Omnis enim res, quando est tenera,potest aptari ad omnem formam,sicut manifestè apparet in virga, quæ facilè flectitur, & curuatur ad ima,& facilè reuocatur ad summa.Est quædam herba,quæ dum extrahitur ab aqua,est adeò tenera,quòd flecti potest ad omnem formam, siue figuram recipiendam.Sic & pueri, quandiu sunt in pueritia,habiles sunt ad omnem doctrinam.Est enim prima ætas, vt dicit Auicenna,calida,& humida:& ideò ad modum ceræ calidæ & liquidæ facilè recipit omnem formam; sic & in spiritualibus suo modo se habet, quod, qui sunt paruuli, propter humilitatem sunt valdè dispositi ad Diuinam influentiam.Sic Beatus Antonius fuit valdè dispositus ad Diuinam scientiam, immo ad omnem Diuinam influentiam:sol enim nobiliores impressiones facit in terra, quia est omnium infima, quàm faciat in aliqua alia eleuata,natura.Hoc est ergo,quod Dominus significare voluit: Confiteor tibi, Domine,pater cæli, & terræ,quia abscondisti hæc à sapiẽtibus,& prudentibus:supple,mundi: & reuelasti ea paruulis,id est,humilibus. Quia ergo Beatus Antonius humilis fuit in conuersando,humilis in suam scientiam abscondendo, multum illuminatus fuit à Deo, sicut manifestat eius prædicatio. Dicitur enim:Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.Confundatur ergo superbia intellectus humani, quæ, dum hominem per arrogantiam eleuat,oculum rationis excæcat, vt sibi vtilia homo non videat.Oculus enim carnis,si tumore nimio fuerit inflatus, impeditur noster corporeus visus,sic & spiritualis oculus, factus per superbiam tumidus, ad omnia bona fit cæcus.Tales fuerũt omnes philosophi, qui,quia fuerunt superbi,& vani,facti sunt stulti. Dicentes (inquit Apostolus) se esse sapientes,stulti facti sunt.De qua stultitia satis suprà in præallegato capitulo inuenies,si de ea volueris prædicare.Sicut enim vas, vno liquore plenum,non recipit alium,nisi illud prius fuerit euacuatum, sic homo plenus superbia non habet sapientiam.Quia,secundum Sapientem:Vbi superbia,illic & contumelia:vbi autẽ humilitas,ibi sapientia.

Secundo, paruuli sunt ad obediendum valdè flexibiles, nunquam imperiis maiorum rebelles. Exemplum de pueris, qui stant in scholis, qui quasi nihil

Exemplum. — Matt.11.d — Psalm.18.d — Exemplum. — Rom.1.c — Prou.11.a — Exemplum.

aliud cogitant, nisi quomodo præcepta magistri adimpleant. Dicitur etiam, quòd hinnuli ceruorum miro modo sunt obedientes parentibus, & in saltando, & in sedendo, & etiam in abscondendo. Nam & pulli gallinarum, quandiu sunt paruuli, miro modo obediunt parenti, & mox currunt vocati: sed nullo modo obediunt facti magni. Sic & spirituales viri sunt inter alios paruuli, quamvis meritis sint valdè alti, vt à malis seruis nõ possint cognosci aspectu. Dicitur enim: Quanto tẽpore hæres est, nihil differt à seruo, cũ sit dominus omnium. Tales enim nesciunt in aliquo contradicere, sed in omnibus parati sunt obedire. Verè talis fuit Beatus Antonius, qui inquantum fuit paruulus, & despectus, vt in quodã generali Capitulo à nullo ministrorũ fuerit postulatus, quem tamen ad petitionem suam frater Gratianus duxit in Romandiolam, quia adeò semper fuit, dum vixit, obediẽs, vt in nullo obedire reluctaretur Exemplum, quando ei in quodam Capitulo apud Forum Liuij Minister imposuit, vt sermonem fratribus faceret: quia tamen nihil scire credebatur, sic humiliter scientiam suam occultabat. Quòd igitur sic obediens fuit, & sic paruitatem amauit, Deus eum in omnibus custodiuit. Custodiens paruulos Dominus: humiliat autem peccatores vsque ad terram. Sed væ inobedientibus, & superbis, quos Dominus custodiuit. Exemplum de Nabuchodonosor, & Antiocho rege. Dixit Samuel de Saül: Nonne, cum paruulus esses in oculis tuis, caput in Israël factus es? Et sequitur ibi: Quia sermonem Domini abiecisti. abiecit te Dominus, ne sis Rex. Vnde dicitur de Esther, quòd quidquid ei Mardochæus præcipiebat, omnia obseruabat, sicut eo tẽpore solita erat, quo eam paruulam nutriebat. Et, quia sic fecit, ad regnum exaltari meruit, Vasthi abiecta, quæ obedire contempsit.

Gal. 4. a — *Sur. in Vitis die 13. Iunij tom. 3. cap. 7.* — *Surius ibidem cap. 8.* — *Psalm. 114. b* — *Dan. 4. c* — *1. Mach. 9. d* — *1. Reg. 10. c* — *Hest. 2. d*

Tertiò, paruuli sunt ad amandum stabiles, & in nullo amori alterius rebelles, sed amant valdè se amantes. Videmus enim non solum in paruulis hominum, sed in paruulis animalium asinarum, & maximè equarum, quòd quandiu sunt paruuli, mirabili affectu parentes sequuntur, & amant plurimum, & amantur. Sed, si ad maturam ætatem perueniant, nec parentes de filiis, nec filiis de parentibus curant. Aquila sic pullos, quamdiu sunt paruuli, diligit, quòd tota infirmatur in eis, & præ amore languescit: quos tamen adultos omnino repellit, & secum habitare non sinit. Igitur manifestum est, his exemplis, quod paruuli de sua natura sunt habiles ad amandũ; siue vt ament, & amentur. Vnde videmus, quod paruuli ab omnibus amplexantur, & ab omnibus in collo feruntur: in quo ipsi valdè gratulantur. Vnde dicitur quod Dominus, complexans paruulos, & imponens illis manus, benedicebat eis. Vnde & dicebat eis. Sinite paruulos venire ad me, & nolite eos prohibere, quasi diceret: Quid eos prohibetis? tales sunt, qui diligunt me. Vnde cantat Ecclesia in persona Dominę nostræ: Dum essem paruula, placui Altissimo, &c. Quia ergo B. Antonius paruulus per humilitatem fuit, & multum Christum amauit, ideo multum ab eo amatus fuit. Vnde tanto feruore de passione Domini prædicabat, quod quasi crucifixus omnibus apparebat. Ita, vt posset dicere cum Apostolo: Christo crucifixus sum Cruci. Exemplum habetur in Legenda, quando de titulo Crucis Dominicæ prædicabat. Sed hodie nulla est charitas, quia nulla est paruitas: immo valdè laborant eleuari in colles, & colles in altissimos montes: Hodie de vilissimis vsurariis fiunt milites: & pauperes sublimantur in Principes, & Barones. Sed dicitur: Deiecisti eos, dum eleuarentur. Aug. Non dicit, Dum eleuati essent, sed, dum eleuarentur. Vnde dicitur: a Ecce paruulum dedi te in Gentibus contemptibilem inter homines. Contemptibilis tu es valde: sed superbia cordis tui extulit te in scissuris petrarum exaltantem solium tuum, qui dicis in corde tuo: Quis trahet me deorsum? Sed, si exaltatus fueris, vt aquila, & inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.

Exempla. — *Plin. lib. 10. hist. natural. cap. 3. Idem de Gallina affirmatur quantum ad affectum præsertim.* — *Matt. 19. b* — *Gal. 2. d* — *Surius in vitis, die 13. Iunij, c. 11. tom. 3.* — *Psalm. 72. c* — *August. in enarratione in Psal. 72. ante finem. tom. 8.* — *a Hier. 49. c* — *Abd. 1. a*

Quartò, paruuli sunt ad indulgendum perfaciles. Mox enim verberati, de collo depositi, & repulsi mox ad amplexus redeunt vocati: Nam & canes adeo Domino sunt fideles, quod, quantumcunque exasperati, verberibus affecti, foras repulsi, mox redeunt vocati, quasi nihil omnino sint passi. Sic & paruuli non sunt maleuoli, sed ad iniurias relaxandas promptissimi. Vnde dicebat Apostolus: Malitia paruuli estote; sine malevolentia, sicut est puerilis natura. Tales enim nihil habent impietatis, nihil crudelitatis. Et, quia B. Antonius, eo modo, quo dictum est, paruus fuit, sicut corde humilis, & habitu vilis, sic in omnibus totus fuit pius, & dulcis. Vnde, quamvis haberet prudentiam serpentinam, habebat tamen dulcedinem columbinam, nulli corde detrahens, neminem ore lædens, opere nullum offendens: Sciebat enim, Apostolum dixisse Petrum: Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam, vt in eo, quod detrectant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum. Sed in mundo quis hodie paruulus? quis, vt paruulus, pius? Regnat in mundo crudelitas, & repulsa est foris pietas. Sunt similes homines auibus viuentibus de rapina, quæ nullum diligunt: omnium societatem fugiunt, omnes, quos possunt, inuadunt, nulli parcunt, pacem nunquam quærunt, qui sine guerra viuere non possunt. Sicut & multi sunt hodie, qui, quia pauperes sunt, vt prædari alios valeant, guerras concitant, pacem aliorum exturbant, &c. vt nunquam pax fiat, pro posse laborant. Sed caueant, ne contingat finaliter eis, sicut contingit accipitri prædatori: dum enim stellio, animal paruum, in rimula sua quiescit; dum supra se accipitrem volare prospicit, quadam eum occulta vi ad se trahit, & eum discerpens auibus ad manducandum exponit. Quasi enim diceret: Ecce tu in prædam datus es aliis, qui cæteros prædaris. Nunquam enim vidi, immo vix audiui hominem prædatorem, fratrum suorum oppressorem, bene vitam finire: quia, qui ferit gladio, gladio peribit.

1. Cor. 14. e — *1. Petr. 2. c* — *Exemplum.* — *Matt. 26. e*

Quinto, paruuli sunt ad accipiendum veloces: nunquam ita plorant, quin statim currant & rideant, si quis eis pulchrum pomum porrigat, vel denarium album offerat. Valde enim munuscula amant, quæ si ablata eis fuerint, plorant. Beatus ergo Antonius, quia verus paruulus erat, ad cœleste Regnum sibi promissum totis affectibus aspirabat. Sæpe ad illud oculos eleuabat: & pro accipiendi desiderio irremediabiliter flebat. Sciebat enim, quod iuxta mensuram paruitatis in via, erat mensura felicitatis in Patria. Vnde, cum Discipuli quærerent à Domino: Quis putas maior est in regno cœlorum? Ille aduocans paruulum, statuit eum in medio, & dixit: Amen dico vobis, nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in Regnum cœlorum. Quicunq; igitur se humiliauerit sicut paruulus iste, hic erit maior in Regno cœlorum. Quid igitur, fratres charissimi? per diuersa nitimini; quid laboratis in ventum? nisi, superbia deposita, efficiamini paruuli, Regnum non accipietis æternum: & tanto ibi maiorem obtinebitis locum, quanto hic esse poteritis paruiores. Nam & vapor, quanto magis ab imo surgit, tãto plus in altum ascendit. Vnde vapor, resolutus à terra, quæ loco est infima, vapore, qui resoluitur ab aqua, sublimius eleuatur. Nunc vltimo prædicabitur de fama Sancti, quàm excelsus in cœlo, quàm famosus in mundo. Vnde hic ponenda sunt eius miracula, & populo prædicanda. Ego vnum referam, quod legi ipsum fecisse in vita. Dum enim, ad quendam mortuum vt prædicaret, inuitatus à parentibus esset, hoc in thema proposuit: Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum, deinde addidit: quod cum mortuus non Deum, sed aurum amauerat, cor ipsius non erat in eo, sed cum ipsis denariis in marsupio. Cumque illi diligenter inquirerent, non in ipso, sed ipso marsupio cor hominis inuenerunt. Rogemus ergo Dominum, &c.

Matt. 18. a — *Exemplum.* — *Miraculum Surius in Vitis, die 13. Iunij, c. 28. tom. 3.*

DE EODEM SERMO II.

Sap.7.b *Iac.1.a*

INuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ. Scribitur autem: Qui indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter & non improperat, & dabitur ei. Qui enim aliquo indiget, quod po:est habere, si non petat, negligentiæ potest argui, si à donatore illud non postulat. Non est enim res petenda ab eo, qui non habet, sed ab eo, qui possidet. Nunquid à ficu vuę petendæ sunt, vel ficus à vite? Cum igitur omnis sapiētia sit à Deo, vt habetur: & ipse sit summè largus, omnibus eã dare paratus, ab eo solo sapiētia ab omnibus est petēda. Quod Beatus Antonius dũ cognouit, dum sapiens esse appetiit, sapientiam à Dño postulauit, & quã postulauit accepit. Vnde bene dicit: *Inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ.* In quo verbo principaliter notantur duo. Primò, eius deuotus affectus, quē habuit, Deum affectuosius exorando. Secundò, orationis vtilitas, siue fructus, quem obtinuit, sapientiam petendo. Nam affectus prę-ueniens notatur, cùm dicitur, *Inuocaui*, id est, intus orauit: sed fructus consequens notatur, cum additur, *& venit in me spiritus sapientiæ.* Verum quia plura de oratione recolo me dixisse, nunc de fructu, quæ est ipsa sapientia, qua anima fit tota sciens, & sapida: non est enim aliud sapientia, quam scientia saporosa. Vnde de ipsa aliquid est dicendum. Est igitur hic notandũ, quod beatus Antonius habuit in se scientiam omnium antiquorum; scil. Angelorum, quæ consistit in ministrando: Patriarcharum, quæ est similis sapientiæ viatorũ: Prophetarum, quorum est prouidere futura, & nuntiare: Apostolorum, quæ similitudinem habuit cum sapientia mercatorum: Martyrum, quæ similitudinem habet cum sapientia pugnatorum: Confessorum, siue Doctorum, quæ est sapientia Magistrorum: Virginum, quæ consistit in fugiendo mala, & consortia hominum.

Eccl.1.a

Hebr.1.c

Primò dicamus, quod ipse habuit scientiam Angelorum, quæ consistit in ministrando. Omnes enim sunt administratorij spiritus, sicut dicitur. Dicitur autem ille minister sapiens, qui voluntatē Domini prudenter intelligit, fideliter complet, & perficit: & qui Dominum, cum iratus est, placare nouit. Tales fuerunt Angeli in principio suæ conuersionis ad Deum, quando, malis superbientibus Angelis, & ideò de cœlo ruentibus, Sancti Angeli, dum voluntatem Domini aduerterent, ad Deum fideliter conuersi sunt, & iram eius obsequio humili placauerunt. Scriptum est enim: Vbi superbia, ibi contumelia: hoc, quantum ad Angelos malos, sed vbi humilitas, ibi & sapientia: hoc, propter bonos. Beatus ergo Antonius, tanquam minister bonus, & Deo fideliter ministrauit, & eius iram erga se, & alios suis precibus mitigauit. Vnde de eo potest exponi illud: Indignatio regis, nuntij mortis: & vir sapiens placabit eam. Sed, quis hodie est, qui sic Deo ministret, vt iram eius placet, & non potius prouocet? Mala sunt corda, plena discordia, odio venenosa, in omnibus fraudulenta. Mala sunt nostra verba, maledica, detractoria, ad malum inducentia, vana insuper, & mundana. Et mala sunt opera, vt probant latrocinia, homicidia, & adulteria, & similia, &c. Sed nunquam ex talibus Dei ira placatur, sed potius prouocatur. In omnibus his, inquit Isaïas, Non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta est: ergo essent facienda opera, & dicenda verba, per quæ Diuinus impetus placaretur. Si enim verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, immò & tyrannos crudelitatibus assuetos, quanto magis placatur his Deus, qui ex natura totus dulcis est, & & benignus? Nam apud Athenas quidam tyrannus, nomine Dionisius, imperabat, de quo cum in quodam conuiuio quidam de ipsius actibus malis nimium murmurassent, apud eum sunt accusati. At ille, furore plenus, eis vocatis, si vera esset relatio, requisiuit. Tunc vnus iucundè ait: Nisi nobis vinum defecisset, nihil est, quod diximus, in comparatione eius, quod

Prou.11.a *Prou.16.b* *Isai.5.f* *Val. Max. lib.5.cap.1. hoc exemplum narrat de Pyrrho Epyrotarum Rege, non de Dionysio, vt hic habetur.*

A diximus. Tunc ille risit: & placatus est: Qui sapiens est corde, & dulcis eloquio, maiora recipiet. *Prou.16.c*

Secundò, Beatus Antonius habuit sapientiam Patriarcharum, quæ est similis sapientiæ viatorum. Dicitur enim sapiens viator, qui nouit rectam viam tenere. Sed ille dicitur sapientior, qui nouit viarum pericula declinare. Ille verò dicitur sapientissimus, qui, vbi nec via, nec semita est, nouit iter suum dirigere. Tales fuerunt Patriarchæ, qui nondum apparente via præceptorum, quæ in lege Moysi fuit data, nec semita cõsiliorum, quæ per Christum in Euangelio ostensa est. terram tamen propriam dimiserunt, & consanguineos reliquerunt, & viam scrutari cœperunt, qua iretur ad cœlum. Nam, sicut habetur in Genesi, & Apostolus Paulus meminit, Abraham vocatus, obediuit exire in locum, quem in hæreditatē acceperat, & exiit nesciēs B quo iret. Talis re vera fuit beatus Antonius, dum, relicto ordine, in quo erat, fratribus adhuc quasi mundo ignotum totaliter se commisit: & relictis domesticis extraneis, adhęsit, vt esset ille, de quo dicitur: Vir sapiēs dirigit gressus suos. Sed quis hodie sanctum hunc sequitur? Ecce, charissimi, certa est via, nota omnibus semita, cœli ianua est aperta: data sunt præcepta, proposita sunt Diuina cōsilia: & tamen non est, qui teneat ea, sed omnes diuertunt à via. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Verè sunt homines nostri temporis similes vulpi, quæ nunquam rectà vadit, sed semper tortuosis gressibus incedit. Adeò enim sunt tortuosæ viæ hominum hodie, vt necesse sit eis errare. Vnde de hoc posset exponi illud: Tria sunt mihi difficilia, & C quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo, viã colubri supra petram, viam nauis in medio maris & viã iuuenis in adolescentia sua. Omnia ista (sicut ad sensum patet) tortuosè vadunt: nunc huc nunc illuc se diuertunt: & nunquam recto itinere procedunt. Certè sic & homines hodie, derelicta via Dei, quæ est tota recta, viam sequuntur serpentis antiqui, & huius sæculi vanissimi, quæ tota est tortuosa, quamvis eis videatur recta. Vnde dicitur: Est via, quæ videtur homini recta sed nouissima eius ducunt, ad mortem.

Gen.12.a *Heb.11.b* *Prou.24.a* *Psal.13.a* *Prou.30.d* *Prou.14.b*

Tertiò, Beatus Antonius habuit scientiam Prophetarum: quorum est præuidere futura, & ea populis nũtiare. Talis enim fuit re vera Beatus Antonius, dum per se Paduanam ciuitatem sublimãdam esse præuidit, dum etiam Canonico socio improperanti. Vade, vade, quia forsitan sanctus eris, prophetans sic respondit: Dũ D me sanctum audieris, Deum vtique collaudabis. Lege hic attentius in Legenda, quæ sunt breuiter hic inserta. Verè enim beatus Antonius spiritualiter gallus fuit cantans in die, cantans in nocte, & à Diuinis laudibus & à prædicatione non cessans. Vnde de eo potest exponi illud: Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? aut quis dedit gallo intelligentiam? Magnæ enim sapientiæ, & intelligentiæ gallus fuit, dum, ad modum galli, suis cantibus ægros spiritualiter confortauit, & malos, & impios attriuit, lapsos reparauit, fessos fortificauit. Nam & ad cantũ galli, sicut dicitur ægri confortantur. mucro latronis abscōditur, & lapsis fides reuertitur. Sed non sunt hodie tales nostri speculatores, nostri rectores, nostri maiores, E quia populis subditis non solum non præuident futura, sed nec ordinant præsentia: quia non sunt sapientia illuminati, sed sunt cæci, omni lumine veritatis destituti. Vnde de eis dicitur: Speculatores eius cæci omnes nescierunt vniuersa: canes muti, non valentes latrare, videntes vana. Tales enim non attendunt mala, quæ in ciuitatibus fiunt, quia cæci sunt. Canes enim muti ad nihil vtiles sunt: vnde nec pane digni sunt.

Sur. in Vitis die 13. Iunij tom.3. *Iob 38.d* *Ambros. in Hexaëmerō, lib.5.c.24. tom.1. & in 5. in primo Hymno, Æterne rerum Conditor.* *Isai.56.d* *Isai.ibid.*

Quartò, Beatus Antonius habuit sapientiam Apostolorum, quæ similitudinem habet cum sapiētia mercatorum: ipsi enim sunt, qui titulo emptionis emerunt regnum cœlorũ. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti

sumus

Mat.19.a sumus te: quid ergo ergo erit nobis? Et ait illis Iesus: Vos, qui reliquistis omnia centuplum accipietis, & vitã æternam possidebitis. Optima reuera mercatio, vbi pro paruis dantur magna, pro corruptibilibus incorruptibilia, & pro caducis æterna. Bonus mercator, ille homo, qui nouit mercationem suam sine damno deducere: sed sapientior ille, qui nouit ex paucis multa acquirere: sed ille sapientissimus haberetur, qui sciret quasi ex nihilo bona inæstimabilia comparare. Tales re vera fuerunt Apostoli, dum pro nobis terram desiderabilem inuenerunt. Certe hanc sapientiam Apostolorum imitatus fuit beatus Antonius, dum propter Regnum cœlorum omnia reliquit, & pauperem virum Franciscum, immo Dominum Iesum secutus per omnia fuit: sciebat enim, quod hæc sapientia omnia præcederet mundi bona: iuxta illud: Beatus, qui inuenit sapientiam, & affluit prudentia: melior est, inquit, acquisitio eius negotiatione auri, & argenti. Et ibidem dicitur: Posside sapientiam, quia auro melior est: & acquire prudentiam, quia melior est argento. Et de hoc habetur satis in Sapientia. Sed, quis hodie hanc sapientiam quærit, & non potius eam abiicit, & toto posse diuitias quærit? Vnde dicitur: Filij Agar exquisierunt sapientiam, quæ de terra est, negotiatores terræ. Filij Agar sunt omnes mali Christiani, qui à Christo, vero Patre; & ab Ecclesia, vera Matre facti sunt alieni: &, omissa sapientia Christi, toto posse quærunt diuitias mundi. Quis hodiè est sanctus mercator, qui ad lucrandum regnum cœlorum se toto corde disponat? Sed potius auri & argenti mercatores sunt hodiè, non solum, vt olim personæ viles, sed milites, barones, & principes: tales omnes, contra mercationem Apostolorum, pro vilibus dant pretiosa, pro terrenis cœlestia, pro transeuntibus æterna & summa bona: & quid hoc est stultius? Nobilissimi Romani, vt humanam possent consequi gloriam, in omnibus contemnebant humanam pecuniam. Nam cùm, Pyrro Rege deuicto, Manius Curius, victor eiusdem, Macedonum opibus paupertatem Romanam satiasset, & diuitias magnas Romanis præbuisset, nullo modo suos parentes fecit locupletiores, optimè secum actum credens esse, si alij ex victoria sua pecuniam, ipse gloriam occupasset. Ergo si propter gloriam vanam citissimè perituram sic potuerunt viri pagani contemnere mundi bona, quid Christianis faciendum esset propter æternam gloriam omnibus bonis plenam, plus quàm exprimi valeat vlla lingua?

(Margin: A; Prou.4.a; B; Prou.7.; Sap.7.& 8.c; Baruch.4.c; C; Val. Max. lib.4.cap.3. de abstinentia. Exemplo 5.; D)

Quinto, Beatus Antonius habuit sapientiam Martyrum, quæ est sicut scientia pugnatorum. Nam ille sapiẽs pugnator fuit, qui nouit aduersariorum insidias declinare: Ille sapientior creditur, qui noluit aduersarios expugnare: sed ille sapientissimus habetur, qui per ipsas hostium manus nosset de hostibus triumphare. Talis re vera fuit sapientia Martyrum pugnatorum, qui seruientibus sibi manibus hostium meruerunt pertingere ad triumphum. Quis enim fabricauit coronam Stephano, nisi manus lapidantium? Quis Laurentio, nisi manus assantium? Quis Andreę, & Petro, nisi manus crucifigentium. Quis Bartholomæo, nisi manus excoriantium? Et sic de aliis est intelligendum. Vnde dicitur: Melior est sapientia, quam arma bellatorum. Hanc sapiẽtiam vir Dei Antonius habuit, cum martyrium sic desiderauit, sic animosè quæsiuit, & sic ad patiendum omne quod potuit fecit: quem Deus tamen ad aliud ordinauit, sicut ipsa Legenda ostendit. Qui enim optabat bellare cum pœnis, datum est sibi, vt bellaret cum vitiis: quod, secundum Gregorium, quoddam martyrij genus existit. Vnde de eo potest dici illud: a Certamen forte dedit illi, vt vinceret. & sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Et item dicitur: b Melior est sapientia, quam vires: & vir sensatus melior, quam fortis. †Nobile genus vincendi est, per patientiam vincere. Sed, quis hodie patiens ad portandum, non dico martyrium, sed modicum verbum? Confundunt impatientiam nostram paganorum exempla.* Nam quidam fuit Romanorum nobilissimus

(Margin: Eccl.9.d; Sur. in Vitis die.13. Iunij tom.3.; E; Gregor. in Dial. lib.3. cap.26.to.1.; a Sap.10.c; b Sap.11.d; †Idem. Greg. in Hom.35. super Euangelio post med. tom 2.)

consul apud eos, & maximus, sed aliquando ab æmulis accusatus, & ab eis fuit expulsus. Qui, patriam egrediens, & ad extraneam gentem perueniens, regi patriæ se præsentare volens, ad eius palatium iuit. Cumque intrare ad eum non posset, in nullo turbatus, verbum memoriæ dignum, & maximæ patientiæ ostensiuum dixit ad socium: Oportet, inquit, nos patienter hoc ferre: quia nos, dum in dignitate nostra essemus, sæpè talia aliis fecimus: ergo non debet facere Christianus quod fecit paganus?

(Margin: *Valer. Max. lib.4.cap.1. narrat huiusmodi exemplum de Dione Syracusano: non de Romanorum nobilissimo.)

Sexto, beatus Antonius habuit sapientiam confessorum, siue potius sanctorum doctorum, quæ est sapientia magistrorum. Sapiens enim doctor ille dicitur, qui prudenter docet suos scholares: sapientior ille, qui docet vnam totam prouinciam: sed sapientissimus ille, qui docet omnem terram. Item sapiens doctor est, qui docet in aliquo tempore, sicut in hyeme tota: sed sapientior, qui docet in tota vita: sed sapientissimus, qui sic doceret in ista, vt esset sibi, & aliis vtilis in futuro. Talis re vera fuit Antonius, qui primo docuit se, vigilando, orando, ieiunando, & carnem seruire spiritui cogendo. Secundo, docuit proximum, non tantum in vno loco, sed vndique per circuitum, non ea tantum, quæ valerent in hac vita ad meritum, sed quæ valerent in futuro ad præmium, & ad euadendum infernale supplicium. Et propterea de eo potest exponi illud: Scientia sapientis, quasi inundatio, abundabit: & consilium eius, quasi fons vitæ permanet. Sed, quis hodie est, qui sic proximum doceat, qui sic de bono animæ consulat, & non potius vana quærat, vana amet, & vanis omni tempore deseruiat? Statim modo vt nati filij cognoscere incipiunt, statim instruuntur, vt vanis intendant? & mundanis insuescant, & computare discant. Quis vnquam modo docet filium, vt Deo seruiat, vt ad Ecclesiam vadat, vt mũdum relinquat? Heu dolendum, & plorandum est valde: quia pagani olim filios, & filias tradebãt templis dæmonum, quos colebant, & ibidem omni tempore seruire statuebant: sed Christiani, serui emptitij, Christi sanguine cõparati, volunt filios suos magis seruire mundo, quam Christo: magis crudelissimo tyranno, quam vero, & piissimo Domino. Sunt enim omnes tales lupis similes? qui filios suos adultos docent ad prædam, & instruunt ad insidias canibus & ouibus faciendas.

(Margin: Eccl.21.a)

Septimo, Beatus Antonius habuit sapientiam virginum, quæ consistit in fugiendo vana, & fugiendo hominum consortia, in vitando verba scurrilia & omnia, quæ possunt lasciuiæ esse causa. Hoc perfectè fecit Antonius, dum mundum penitùs fugit, & religionem elegit, non aliquem locum verbis, vel aspectibus dereliquit. sciebat enim esse scriptum: Sapiens cor & intelligibile, abstinebit se à peccatis, id est, non solum ab opere peccati cauebit, sed & ab omnibus causis abstinebit inducentibus ad peccatum. Vnde opus veræ pœnitentiæ est, causas peccatorum excidere, & eis aditum vltro non indulgere. Exemplum de Dina, filia Iacob: quæ, quia se ietra tabernaculum non continuit, sed ad videndum vana foris exiuit, & alterum in suam cõcupiscentiam inflammauit, ipsam virginitatẽ perdidit, & tota ciuitas propter eam, destructionem incurrit. Lege historiam. Ob hanc enim causam apud Romanos * mulier illa reputabatur incorruptum gerere animum, quæ non egrederetur in publicum: & quæ, post primum, secundum non contraheret matrimonium, continentiæ habere virtutem. †Et, vt nullam incontinentiæ sibi occasionem darent, nunquam bibebant vinum, sed tantum erat apud eas continentiæ bonum, vt nullum timeretur apud eas adulterium. Magna confusio Christianis, apud quos sunt prandia, sunt vina varia, sunt verba, & opera vana, omnia ad luxuriam prouocantia: & ideo apud nos nulla continentia, sed adulteria, stupra innumerabilia. Rogemus ergo.

(Margin: Eccl.3.d; Ge.34. per totum.; *Val. Max. lib.2.cap.1. de matrimoniorum ritu. †Idem Valer. in eodem lib. cap. eodem paulo post.)

DE SANCTO IOANNE BAPTISTA.

SERMO I.

Isai. 49. b

EDI te in lucem Gentium. Quid luce nobilius, quæ est naturaliter in sūmo omnium constituta, rerum omnium contentiua, & rerum omnium pulchrificatiua? Sed hic est notandum, quod lux vniformiter non in omnibus est corporibus, sed aliter est in solari substantia, aliter in luna, aliter est & in alia qualibet stella cœli. Nam in Sole lux est plenissima, & inaccessibilis, propter suam excellentiam. In luna lux est incomprehēsibilis, propter eius abundantiam: sed in quacunque alia stella est visibilis, propter sui temperantiam. Lux ergo solaris, nobis inaccessibilis, maximè Christi est figuratiua: lux Lunaris, nobis incōprehensibilis, signat maxime Virginem gloriosam, quæ à Christo, vero Sole, illuminata, est noctis illuminatiua, & aliarum quasi stellarum obscuratiua: lux vero stellaris, visui nostro comprehensibilis, & minor supradictis, est sanctorum signatiua. Vnde, cum Sol sit vnus, quia vnus est Dominus: & Luna vna, quia mater Dei est vnica: Stellæ tamen sunt innumeræ, quia innumerabiles sunt Sanctorum personæ. Vnde, licet omnes sancti in luce possint figurari, quia omnes fuerunt lucidi, & præclari, Ioannes tamen, quodam priuilegio speciali, qui & lucerna ardens, & lucens fuit, in mundum venit, vt testimonium perhiberet de lumine. Bene ergo Dominus de eo in sua persona dixit Isaïæ: *Dedi te in lucem Gentium.* In quo verbo maxime tria notantur. Primum, ex parte Domini largientis: Secundum, ex parte nuntij relucentis: Tertium, ex parte populi proficientis. Nam ex parte Domini notatur liberalitas, qua suum præconem ad magna leuauit. Ex parte nuntij, siue serui, notatur sublimitas, qua refulsit. Sed ex parte populi notatur vtilitas, qua perfecit. Notatur igitur primo, Dei liberalitas, cum dicitur: *Dedi te.* Notatur secundo Ioannis sublimitas, cum additur: *In lucem.* Notatur tertio populi vtilitas, cum infertur: *Gentium.* Notandum est ergo ad præsens, quod Ioannes lux fuit, & quia veram lucem præuenit, & quia veram lucem annuntiauit, & quia prædicando, baptizando, docendo, mundum illuminauit. Lux enim (vt ex multis pauca dicam) est natura impassiua, est natura directiua, est natura confortatiua, est natura arguitiua, & est natura inflammatiua. Est impassiua, per extraneam actionem: Est confortatiua, per virium corroborationem, & visus delectationem: Est directiua, per radiorum expansionem: Est arguitiua, per rerum occultarum manifestationem: Est inflammatiua, per radiorum repercussionem, & multiplicationem.

Ioan. 1. a

Dico, quod lux est in seipsa, natura impassiua, nulli passioni supposita. Probat enim philosophus, quod illa cœlestia corpora, quæ sunt ex luce formata, nullius peregrinationis sunt susceptiua. Vbi autem actio non est, passio non potest esse, quia omnis passio ab actione est. Ergo manifestum est, quod illa corpora sunt impassibilia, & incorruptibilia. Beatus ergo Ioannes fuit lux impassiua per mentis, & carnis integritatem, & eam, quam semper seruauit, virginitatem, tam mente, quam carne: hoc autem ex hoc apparet, quod paruulus desertum intrauit & semper ab omnibus vanis remotus vixit. Vnde dicitur: Puer autem erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israël. Vnde de eo cantat Ecclesia:

Luc. 1. g

Hymnus ex Paulo Diac.

Antra deserti teneris sub annis
Ciuium turmas fugiens petisti,
Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses.

Quia igitur donum incorruptionis semper tenuit, & A seruauit, lux incorrupta, & impassibilis fuit. Lux enim solaris nunquam deficit, sed semper in sole lumen existit. Vnde dicitur, loquendo de sapientia increata: Proposui, inquit pro luce habere illam; eo quod sicut lucem lucis est inextinguibile (sicut apparet in sole) sic & lumen sapientiæ. Sed quis est hodie lux incorrupta, lux pura, lux immaculata? Lux enim, etiam si per sordes transeat, nullas contrahit maculas: ergo illi non sunt lux munda, sed tenebra: qua ex verbis, & factis, & ex signis contrahunt immunditiam. Miro modo detestabantur antiqui, & puniebant grauissime corporis voluptates, cum sint animæ infectiuæ, corporis vero debilitatiuæ, & vitæ diminutiuæ, & mortis acceleratiuæ. Vnde Fabricius, Romanorum nobilissimus, cum apud Pyrrhum Regem pro Romanis esset legatus, audiuit quendam referentem, quod philosophus quidam Atheniensis diceret omnia esse facienda propter corporis voluptatem. Quod cum audisset, adeo detestatus est, vt pro monstro illam sententiam haberet. Dixitque Regi: Quamvis Athenienses de sua doctrina glorientur, valde tamen in hac sententia falluntur. Quod euentus ipse probauit: Nam vrbs ipsa, postquam voluptati se dedit, imperium maximum, quod tenebat, amisit: & vrbs illa, scil. Roma, quæ se laboribus occupauit, imperium eius obtinuit. Illa per luxuriam tueri non potuit, quod ista per continentiam occupauit. Ad sensum videmus, quod viri luxuriosi, & deliciis dediti, fiunt totaliter effœminati ad bella omnino inepti, quia muctonem prius fugiūt, quam ab aduersario extrahatur. Nulla est alia causa, quare Italici nostri vltramontanos fugiunt, & defensionem non faciunt, (cum sint plures illis, corpore pulchriores, artubus fortiores) nisi quia deliciis dediti, timent capi, timent vulnerari, timent occidi.

Sap. 7. d

Cic. in Cat. Plut. in Pyrrho: & Val. Max. lib. 4. cap. 3. de abstinentia.

Secundo lux est debilium confortatiua, & visus directiua, vnde Philosophus dicit, quod in ascensu solaris lucis vsque ad mediam diem, confortantur, & crescunt vires in corporibus animalium, quæ in descensu eius ad occasum decrescunt, & resoluuntur in summum. Videmus etiam quod ad præsentiam lucis confortātur itinerantes, confortantur nauigantes & ægrotantes. Lux etiam miro modo visum delectat, quando se illi contemperat. Vnde Ecclesiastes: Dulce lumen, & delectabile est oculis, videre solem. Ioannes ergo fuit lux confortatiua, dum ad pœnitentiam populos, exemplis, & operibus animauit: nam & prædicationem suam à pœnitentia inchoauit, sicut habetur in Mattheo. Et in Luca. Vbi dicitur quod venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitētiæ in remissionem omnium peccatorum. Parate, inquit, viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri. Ecce quomodo confortabat omnes in generali, confortabat in speciali turbas ad eleemosynas, publicanos ad iustitiam, milites ad misericordiam: nam sicut habetur in Luca: Interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid faciemus & nos? quibus dicebat: Qui habet duas tunicas, vnam det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat? dicebant & publicani: Magister quid faciemus? quibus ille: Nihil aliud, quam quod constitutum est vobis, id est ea, quæ recepistis, fideliter & iuste tractetis. Item militibus quærentibus, & nos quid faciemus? ait Neminem concutiatis, neque alteri calumniam faciatis: & estote contenti stipendiis vestris. Vide quomodo omnes in generali, & in speciali confortabat. O quam felices turbæ, mercatores, & milites, si doctrinam hanc obseruarent! Sed quis est, qui de duabus tunicis, immo de minimis, & variis, det vnam non habenti? Quis est, qui iuste, & sine fraude mercationes faciat, & qui in aliena bona sibi commissa turpiter non inuadat? Quis est ex maioribus, qui minoribus calumniam non faciat, qui seruos non concutiat, qui suis stipendiis contentus existat? Vtinam officiales nihil acciperent vltra suum: sed omnes quidem furantur, & rapiunt: & qui plura rapit, melior & sapientior reputatur, &c.

Eccl. 11 c

Matt. 3. a
Luc. 3. a

Luc. 3. c

Tertio

Tertio, lux est natura arguitiua per rerum occultarum manifestationem: dum enim lux tenebras pellit, occulta detegit & abscondita manifestat: latrones, adulteri tenebras quærunt: latere volunt: & ideo lucem fugiunt, & odiunt ad modum rubetæ. Est enim rubeta quædam rana venenosa, quæ odit loca odorifera, & boni odoris, & diligit fœtida, & fimosa: & ideo lucem fugit, & tenebras semper quærit, quod omnium maleficiorum officium existit. Vnde dicitur in Ioan. Hoc est iudicium, quia lux in mundum venit, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem: erant enim eorum mala opera. Omnis enim, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur eius opera mala: qui autem, inquit, facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur eius opera, quæ in Deo sunt facta. Fuit ergo Ioannes lux arguitiua: qui peccatores grauiter arguebat, nullique parcebat: vnde dicitur in Matthæo, quod videns multos Pharisæorum, & Sadducæorum, ad baptismum suum venire, dixit eis: Progenies viperarum, & filij patrum peruersorum, quis monstrauit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. Ecce securis ad radicem arboris posita est: omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Ecce quam grauiter arguebat illos, qui videbantur cæteris sanctiores. Non etiam verebatur personam potentis: vnde nec Herodi parcebat, sed eum de vxore fratris sui, quam fratre viuente acceperat, grauiter arguebat, sicut habetur in Matth Nam & ob hanc causam ab Herode, occisus est. Lege historiam totam. O quot inter nos sunt hodie Herodes, fornicatores, aliorum habentes vxores: virginum constupratores, & masculorum concubitores, qui lucem odiunt, arguentes fugiunt, prædicatores audire nolunt: sed Ioannem si, possent, occiderent. Sed nunquid Herodes hoc fecit impune? Non, inquam, sed ipse in exilium relegatus, miserrimè vitam finiuit cum ipsa meretricula, quam amauit: sed & puellam, quæ saltauit, & caput Ioannis petiit, viuam terra absorbuit. Dicit tamen quædam historia, quod dum Herodias caput Ioannis teneret, caput eius in eam afflauit, & protinus in puluerem vertit.

Rubeta quid, ex Plin. lib. 32. cap. 5. — *Ioan. 3. c* — *Matt. 3. a* — *Matt. 6. c* — *Niceph. lib. 1. hist. Eccl. c. 20. ex Ioseph. lib. 16. & 18. Antiq.*

Quarto, lux est natura inflammatiua, siue calefactiua per radiorum repercussionem, & multitudinem: dum enim solares radij ad corpus opacum veniunt, dum trãsire vltra non possunt, ab ipso corpore repercussi retrocedunt; sicut pila, ad murum proiecta, cum pertransire non possit, repercussa ab ipso corpore retrocedit. Radij ergo sic repercussi circa corpus illud se multiplicant, & maximum ibi calorem generant. Vnde semper maior calor est iuxta parietem, quam in campo: & maior est etiam calor in valle, quam in monte: quia in valle radij detinentur, ne transeant, cum in monte detineri non valeant. Item ex eadem ratione minor est calor tempore hyemis, quam æstatis: quia in hyeme radij super terram quasi cadunt ex latere, & vltra transeunt, & non ibi subsistunt: sed in æstate cum Zenith, qui est punctus directe positus super caput nostrum, approximat sol, & radij quasi diametraliter cadunt super terram, & sic ibi subsistunt, nec vltra procedunt: propter quod calorem efficiunt. Fuit ergo Ioannes lux calefactiua, & inflammatiua in verbis, & operibus, & exemplis: vnde de eo dicitur, quod fuit lucerna ardens & lucens: ardens in affectu, lucens in intellectu: vel ardens in corde, lucens in opere: vel ardens quantum ad seipsum, lucens per comparationem ad proximum. Ipse enim fuit Helias, de quo in Eccles. dicitur, quod surrexit Helias sicut ignis, & verbum eius sicut facula ardebat: sed væ mundo misero, quia non est hodiè, qui hac luce inflammetur: sed sumus niue frigidiores, quæ nunquam calefieri potest: Est quoddam ossiculum in dextro latere rubetæ tantæ frigiditatis, quod in lebetem si miseris, feruere non sinit: & si feruet, statim feruere desinit. Sic multi non solum in se non sunt calidi, sed adeo frigidi, vt omnes, cum quibus conuersantur, infrigident.

Zenith, punctus est in firmamento directe supra positus capitibus nostris. — *Eccl. 48. a* — *Plin. lib. 32. cap. 5.*

DE EODEM SERMO II.

Ioannes est nomen eius. Tantæ excellentiæ fuit beatissimus Ioannes, vt plena lingua dici nequeat. Quis enim sic totus sanctus, sic omni tempore vitæ suæ conuersatus, sic à Deo commendatus, vt præcursor hic maximus? Non enim absque rationabili causa Ioannes toties appellatus fuit. Ergo bene ad laudem eius assumitur, vt dicatur: *Ioannes est nomen eius*, quasi vir magnæ gratiæ, vel magnorum meritorum. Quamvis igitur eius altissima merita plene non possimus exprimere lingua, breuitatis tamen gratia ex quatuor possumus ostendere altissima esse, scilicet ex parte abundantis gratiæ, quam accepit: ex parte humilis conscientiæ, per quam vilia de se sensit: ex parte asperæ pœnitentiæ, quam semper portauit: ex parte zeli iustitiæ, pro qua mori non timuit.

Luc. 1. f

Dico primo, quod Beatus Ioannes magnorum fuisse meritorum ostenditur ex parte abundantissimæ gratiæ, quam accepit. Ioannes enim interpretatur, in quo est gratia Dei: & vt daretur intelligi, quod eius gratia fuit maxima: nam à tribus, Spiritu sancto dictante, plenus est appellatus, vt ex ore trium testium tam veracium, eius meritum probaretur fuisse quam maximum. Nam primus impositor nominis, vt de Deo omittam, fuit Angelus, qui Zachariæ apparens, ait: Elisabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem. Lege historiam. Item & hoc ibidem: Cum natus esset puer, venerunt circuncidere eum: & vocabant eum nomine patris eius Zachariam. Quibus obuians mater eius, sciens, quid dixisset Angelus, dixit ad illos: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Iterum dum innuerent patri eius, quem vellet vocari eum, postulans pugillarem, scripsit, dicens: Ioannes est nomen eius: & sequitur, quod mirati sunt vniuersi. Vnde mirati? quia sic ab Angelo nuntiante, sic à matre concipiente, sic à patre generante, puer Ioannes concorditer est nominatus. Dum ergo toties asserunt, eum esse Ioannem, ostendunt in eo plenitudinem gratiæ. Sed nos hodiè fratres mei in culpa concipimur, in peccatis nascimur, in peccatis nutrimur, & in peccatis sæpius nominamur. Vnde possumus merito gemere, sicut Innocentius dicit, eo quod sit nostra conceptio culpa, natiuitas pœna, & vita mori. Quotidie morimur, quotidie vitam finimus, quotidiè ad mortem tendimus, nec ad punctum stare possumus. Vnde ob nostras tantas miserias mos fuit olim in terra, vt in natiuitatibus hominum flerent, eo quod ad pœnas venirent, & in eorum morte gauderent, eo quod mundi mala effugerent. Nota eius merita ab eodem Angelo, quo Dominus, nuntiatus, à Maria adhuc in vtero salutatus, & natus, ab ipsa in brachiis eleuatus, & in natiuitate eius totus mundus gauisus.

Ioannes quid. — *Luc. 1. a. b* — *Hominis natiuitas cur lugenda.* — *Mos vetus.* — *Ioan. 1. per totum.*

Secundo apparet, eum fuisse magnorum meritorum ex parte humilis conscientiæ, per quam vilia de se sensit. Si enim iuxta sententiam Saluatoris, quæ mentiri non potest, omnis, qui se humiliauerit, exaltabitur. Ergo qui se magis humiliat magis exaltabitur: & qui maxime, maxime. Sed beatus Ioannes summe humilis fuit, vilia maxime de se sensit, vilia de se prædicauit, vilia de se quærentibus respondit. Hæc omnia probantur per Ioannem. Cum enim Ioannes tantus esset, quod crederetur à multis Messias, requisitus à Sacerdotibus, & Leuitis, se non esse Christum, nec Heliam, nec prophetam, respondit: sed vocem se esse dixit, quasi dicat quid in me erratis? Christi Dei verbum manet in æternum, sed vox deficit, Et post multa, quæ humilitatem eius sonant, cum dicerent ei: Quare baptizas, si tu non es Christus? dixit: Ego baptizo vos aqua: medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis: ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus soluere corrigiam calceamenti, &c. Et plura addidit de sua humilitate ibidem. Ergo quia sic in summo humilis fuit, summe exaltari promeruit. Sed quis hodie humilis

Luc. 14. c — *Ioan. 1. c. d* — *Ioan. 1. c. d*

cum Ioanne? quis non superbus cum Herode? quid hodie mundus nisi superbia? Vnde discordiæ, Vnde guerræ, vnde rixæ, vnde incendia, vnde homicidia, vnde furta, vnde adulteria, vnde omnia mala, nisi ex superbia, quæ diuina paruipendit imperia, diuina refugit præmia, nulla infernalia formidat supplicia? Vtinam attenderent miseri quod eorum gloria est, sicut palea igne succensa, quæ ad ictum oculi tota combusta, nec etiam viles cineres derelinquit. Sunt enim sicut aqua defluens, quæ prius dissoluitur, quam tangatur. Multum erigitur, & inflatur spuma maris, sed mox euanescit modico vento tacta. Vnde vobis filij superbiæ tanta de vita fiducia? Nunquid non corpus humanum fragilius est, quam vitrum, quia vitrum solo concussu alterius corporis rumpitur, sed hominis corpus modis innumeris frangitur? sed nunquid confidis in pecunia? sed vbi mundi diuites, vbi Principes, vbi Reges, qui omnia possederunt. Sic de potentia, sic de sapientia penitus est sentiendum. Ergo fratres non superbiamus cum Herode, sed simus humiles cum Ioanne: non superbiamus cum diabolo, sed simus humiles cum Christo.

Tertio ostenditur fuisse magnorum meritorum, ex parte austeræ pœnitentiæ, quam semper portauit: fuit enim austera eius pœnitentia ex parte loci, & ex parte vestimenti, & ex parte cibi. In his enim tribus consistit austeritas pœnitentiæ: nam infantulus introiuit desertum, vbi est locus vilis, locus sterilis, locus inhabitabilis. Item eius vestimentum vilissimum & asperrimum. Item cibus eius modicus, & admirandus, & similiter potus. Vnde dicitur in Matth. Ipse Ioannes erat in deserto, & habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos. Esca autem eius erat locustæ, & mel siluester, de potu eius dicitur in Luca: Venit Ioannes Baptista, non manducans panem, neque bibens vinum, prædictum enim erat per Angelum: Vinum, & siceram non bibet. Sed quis hodie talem pœnitentiam facit? non in deserto, sed amplis palatiis, & lectis spatiosissimis pœnitemus: nostra pœnitentia sunt delicatissima vestimenta, non duo paria sed plurima: non locusta, nec panis, & aqua, sed fercula varia, & vina dulcia & diuersa: vere non est vera sed falsa nostra pœnitentia, immo nec pœnitentia est nominanda, vbi nulla sunt aspera: sed dulcia vniuersa. Si enim Ioannes, qui ex vtero fuit sanctus, qui vt dicitur, actualiter nunquam peccauit, tam asperam pœnitentiam faciebat, quid facere debent peccatores impij, peccatis omnibus pleni? Ipse enim Ioannes prædicauerat: Facite fructus dignos pœnitentiæ, Vbi dicit Gregorius, quod, non debet esse par pœnitentia eius, qui parum, & eius, qui multum peccauit: ergo secundum mensuram culpæ debet esse mensura pœnitentiæ. Si Ioannes & Helias, & omnes sancti Patres, in desertis Ægypti tantis se vigiliis, & ieiuniis macerarunt, tam aspera, & inculta vestimenta portauerunt: quid nos pleni peccatis omnibus facere debemus? Quarto Ioannes ostenditur fuisse magnorum meritorum ex parte zeli iustitiæ, pro quo animam suam posuit. Nam quia Herodem de vxore fratris arguit, Herodes ipsum occidit. Multipliciter metuebat Herodes Ioannem, sciens eum virum iustum, & sanctum. O quot sunt Herodes, qui iustos premunt, angarias eis imponunt, & quandoque pro iustitia occidunt, nec argui volunt? &c.

Matt. 3. a
Luc. 7. e
Luc. 1. b
Luc. 3. b
Greg. hō. 20. in Euang. ante med.

DE SS. PETRO ET PAVLO SERMO.

Matt. 19. d
Hier. in c. 19. Matt. circa finem lib. 3. tom. 6.

Vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, & vos sedebitis super sedes duodecim, iudicantes tribus Israel Hieronymus in Matthæum: Grandis fiducia: Petrus piscator erat, cibum manu & arte quærebat: & tamen confidenter dicit: Dimisimus omnia: fecimus, quod iussisti, quid igitur dabis nobis præmij? Ad hanc quæstionem respondens ait. Vos, qui secuti estis me, &c. Circa igitur statum meriti, quo in via potissime indigemus, vt tandem ad

A præmium veniamus, imminorandum est, & notandum, ante quam veniamus ad meritorum statum, quod sunt quidā sequentes carnis delectabilia. Carnem sequuntur gulosi, & luxuriosi. Quidam sunt sequentes mundi desideria. Mundum sequuntur auari & cupidi. Quidam sunt sequentes Christi vestigia. Christum sequuntur Apostoli, & Apostolici viri, siue potius omnes Sancti.

Dico quod quidam sunt, qui sequuntur carnem, & carnis delectabilia, sicut gulosi & luxuriosi, qui ad nihil aliud vacant, nisi vt bene comedant, & bibant, & vana videant, vana audiant, & turpia tangant: tales similes sunt porcis, qui os totum, dum comedunt, in pastam figunt, & sine masticatione deglutiunt, & statim post cibum in luto se ponunt; nec ori à luto parcunt. Certe tales sunt omnes carnis amatores, qui primo se cibis, & vinis ingurgitant, & sic tandem luxuriæ vacant. Vnde de eis dicitur in Prouerbiis, vbi est sermo de muliere meretrice, quæ irretiuit iuuenē multis sermonibus, & procaci vultu blandita est ei, quod iuuenis eam quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens ignorans, quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius, vel quasi auis festinet ad laqueum, nesciens, quod de periculo animæ eius agatur. Nota verba. Nam primo sequitur eam lentus, quasi bos ad macellum ductus. Secundo sequitur eam lætus, quasi lasciuiens agnus. Tertio sequitur eam festinus quasi auis ad escam, celeri volatu deducta. Primo vinculatur, & nescit. Secundo sagittatur, & non fugit. Tertio occiditur, & sic perit. Vinculatur primo, mala affectione: sagittatur secundo in occasionis acceptione, sicut in risu eius, vel in aspectu oculorum eius, & similibus: sed tertio occiditur in consensione, siue in peccati perpetratione. Et propter hæc omnia dicitur in Eccles. Post concupiscentias tuas ne eas, & voluntate tua auertere: quia si dederis animæ tuæ concupiscentias, faciet te venire in gaudium inimicis tuis.

B Prou. 7. per tot.
C Eccl. 18. d

Secundo sunt quidam, qui quærunt mendacia, & mundanorum falsa desideria. Et tales sunt omnes auari, & cupidi, & grifonici. O summa fatuitas auarorum, quærunt vento, & vanitatibus mundanis satiari, quia non attendunt, quod nunquam satiari possunt: sed quanto plura acquirunt, tanto plura appetunt, vacuos se esse magis inueniunt: dicitur enim in Eccles. Quasi qui apprehendit vmbram, & sequitur ventum, sic qui attendit ad vilia mundana, vere mundus est vmbræ simillimus, quia sicut vmbra aliquid esse videtur, sed dum apprehenditur, non sentitur, nec manu tenetur, sic mundus nunc videtur aliquid, sed totus vanus existit, sicut vnusquisque in morte perpendit. Hinc Iob: Quasi flos egreditur & conteritur, &c. Ergo stultissimi sunt auari, qui volunt vmbra fugiente repleri, & vento vanissimo satiari. Sunt enim draconi simillimi auari, qui quærit vento satiari: & vento credit suum internum incendium mitigari; de hoc enim Hieronymus ait super illud Hieremiæ: Attraxerunt ventum sicut dracones: Draco, inquit, est animal sitibundum, intantum, vt vix aqua valeat satiari: & ideo vento os aperit vt sic sitim extinguere possit, Quare cum nauem in mari viderit, & ventum maximum circa nauis velum aduerterit, tanto impetu illuc vadit, quod sæpe nauem subuertit, & tamen draco nihil proficit, cum ardorem nullo vento vnquam extinguere possit. Sed nota hoc, quod omnes, qui carnem sequuntur, & mundum sequuntur, sequuntur etiam diabolum, tyrannum vtique pessimum, quærentem omnes secum trahere ad infernum: & tale est sequi diabolum, quale esset, si agnus sequeretur lupum, porcus vrsum, gallus vulpem, lepus canem, &c. Et licet caro omnes inficiat, mundus in omnibus passim deficiat, & diabolus omnes decipiat, nec alicui verum dicat, quia grifonicus est, tamen hos pessimos dominos sequitur omnis mundus. Vnde in figura huius dicitur in libro Regum, quod omnis Israel toto corde sequebatur Absalonem ad persequendum Dauid: Absalon, quia

Eccl. 34. a
D Iob 13. d
Hier. 14. a
E 2. Reg. 16.

lasciuus,

lasciuus, signat mundum: sed tyrannus, significat diabolum, qui in suis membris persequitur Christum. Sed attendite fratres: quia Absalon periit, & omnis populus, qui eum sequebatur, dispersus fuit, quia tempus aduenict, quando amatores sui corporis, amatores mundi, & consecutores diaboli, omnes cum suo Principe ignibus infernalibus sunt tradendi.

Tertiò sunt qui sequuntur Christum, agnum mansuetissimum, doctorem prudentissimum, Regem potentissimum, & Patrem dulcissimum. Et tales fuerunt Apostoli, & omnes Apostolici viri: & quis posset sufficienter cogitare, quis sufficienter verbis exprimere, quàm perfectè, quàm continenter, quanto feruore, Apostolorum principes secuti sunt Dominum Saluatorem? Nam rebus omnibus nudi, sitique confecti, verberibus attriti, carceribus macerati, iniuriis plurimis prouocati, tandem sequentes Christum, iudicati sunt morti. Vide Legendam. Potest vnusquisque Apostolorum dicere pro se illud in Iob: Vestigia eius secutus est pes meus, vestigia humilitatis profundissimæ, paupertatis altissimæ, charitatis ardentissimæ, & patientiæ constantissimæ. Qui vnquam in mundo, sic humiles, sic omnibus rebus pauperes, sic flamma charitatis ardentes, sic in persecutionibus patientes, vt Petrus & Paulus? Vnde Paulus dicebat ad Rom. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia? & c. Et sequitur: Certus sum, quòd neq; mors, neq; vita, & c. poterunt nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Domino. Vnde potuit quilibet istorū figurari in Ehai, qui dixit ad Dauid regem: Viuit Dominus, & viuit Dominus meus Rex: quoniam in quocunque loco fueris, Domine mi Rex, siue in morte, siue in vita ibi erit seruus tuus. Sic enim sancti Apostoli dicere potuerunt vero Dauid, Domino Saluatori. Nam Petrus dixit: Animam meam ponam pro te. Paulus autem ait: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum, & Cupio dissolui, & esse cum Christo: Qui sunt hodie fideles Christo, qui parati sunt mori pro Christo, quando pro eius amore non possumus pati verba? Qui non sustinet verba, quomodo portaret mortis supplicia? Nunquid nix, siue ros, sustineret ignis incendia, quæ calorem nequeunt pati solis? O Christiana confusio, & sempiterno digna opprobrio, quæ non potest pati pro Christo.

Sur. 29. Iunij tom. 3. — *Iob 23.c* — *Rom. 8.f* — *Reg. 15.d* — *Ioan. 13.d* — *Philip. 1.c*

DE SANCTA MARIA MAGDALENA.

SERMO I.

QVEMADMODVM *desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quàm ardenti desiderio, quàm flagranti incendio, se Magdalena ad Christum habuerit, quis vllis exprimat dignis verbis? Nam primo ex magno desiderio, odióque peccati, ad fontem misericordiæ sitibunda, velut ceruus ad fontem, venit: fontes lacrymarum effudit, quibus Dominicos pedes lauit, suis capillis extersit, & oscula illi magni amoris impressit. Propter quod audire promeruit: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

Psalm. 41.a — *Luc. 7.g*

Est igitur circa desiderium hoc notandum, quòd propter hoc Christus est desiderandus omni tempore, ab omni gente, in omni necessitate, in omni prosperitate, in omni aduersitate, ex omni parte, eo quòd ipse est desiderabilis visui, vt sit homini delectatio in videndo. Est desiderabilis auditui, vt sit delectatio in auditu. Est desiderabilis sensui, siue gustui, vt sit homini delectatio in gustando. Dicat ergo & ante omnia Magdalena, & quilibet nostrum cum ea: Desidero Domine te videre. Sicut enim naturale est summum bonum desiderare, sic & desiderare conspicere summum pulchrum: visus enim naturaliter delectatur in pulchro. † Vnde omnia animalia sequuntur pantheram, vt videant eius pulchritudinem. Item miro modo aquila delectatur, dum solis pulchritudinem tuetur: delectatur & plurimum visus hominis, dum virens pratum, & flores conspicit: & dum purum & clarum speculum intuetur, delectabiliter visus acies reparatur. Et si sic delectat pulchrum hoc corporale, quid pulchrum efficit spirituale? & si delectat visum hunc corporalem sol iste materialis, quantum delectat visum animæ spiritualem sol spiritualis? & si tanta est pulchritudo in creato hoc sole, quanta est in sole creante, & cunctis rebus pulchritudinem dante? Est igitur Saluator noster, de quo dicitur: In quem desiderant Angeli prospicere: & si Angeli, constat, quòd omnes Sancti. Vnde dictum est in Aggæo: Veniet desideratus cunctis gentibus: & si sic est desiderabilis omnibus, qualiter Maria Magdalena ardebat, quomodo æstuabat, quomodo eius faciem videre cupiebat quæ præter eum nihil aliud diligebat? Vnde poterat dicere illud Isaiæ: Anima mea desiderauit te in nocte, id est, dum adhuc esset in tenebris peccatorum, siue inter tenebras mundanorum. Et hoc desiderium patuit in Ioan. Vbi dum mortuum ploraret, à sorore audiuit: Magister adest: statim fratris oblita, surrexit, & ad fontem misericordiæ festina cucurrit. Vere poterat dicere illud Psalmi, & potest esse verbum cuiuslibet sanctæ animæ: Sitiuit anima mea ad Deum, & c. Non potest anima, amore feruens, pati sui dilecti absentiam. Exemplum de sponsa in Cantico: quæ sic quærebat, sic ardebat, sic languida incedebat propter absentiam sui sponsi. Sed quis hodie hoc desiderio quærit Christum? Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontes lacrymarum, vt non cessem à fletu, cùm videam omnem mundum magis valdè desiderare aurum, quàm amantissimum Dominum? Currunt Reges, currunt Principes, currunt pariter omnes gentes ad aurum, & vix est vnus qui currat ad Christum. Isaias: Principes tui infideles omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Et Hieremias: A minimo vsque ad maximum omnes auaritiæ student: sed nunquid impunè? Narrat scriptura, quòd quidam reuersus ab inferis, vidit Neronem Imperatorem in quodam balneo, quod erat ex auro liquefacto, super cuius etiam dorsum liquidum fundebatur à dæmonibus aurum: poterat enim dicere dæmon ille, qui hoc gerebat officium, quod dictum fuit Crasso Imperatori: Dum enim captus esset, & aurum in os eius liquefactum effunderetur, dicebatur ei: Aurum sitisti, aurum bibe.

† Hoc de odore non de colore aut pulcritudine panthera dicitur ab Arist. li. 9. de hist. animal. cap 6 p. 5. & in Problem. 4. sect. 13. p. 6. Idem dicit Plutarch. de solert. animal. Et Plin. lib. 8. hist. natur. cap. 17. — *1. Petr. 1.b* — *Aggai 2.b* — *Isa. 26.b* — *Ioan. 11.b* — *Psalm. 41.a* — *Cant. 2.* — *Hier. 9.a* — *Isa 1.f* — *Hier. 31.f* — *Idem narratur sup. pag. 263. col. 2.f. sub nomine Seneca: vbi vitio Librarij, vel Typographi, vt coniectura fert, pro scriptura Seneca legitur. Id quod ob notam compendiosam fortasse factum est.*

Secundò dicat venerabilis Magdalena, & quilibet nostrum cum ea: Domine desidero te audire. Naturale est auribus audire suauia. Nam boues, & cerui, libenter audiunt melodiam, & miro modo delectantur in cantu. Cygni in tantum cantum amant, quòd ad cantantes de nidis aduolant, & voces consimiles formare laborant. Sed si tantum delectat auditum cantus auiū, siue hominum, & sonus instrumentorum; si sic afficitur animus, dum aliquis bonus orator, vel concionator auditur, quid putas diuinam sapientiam concionantem audire? Dicitur enim Regum 3. Omnis terra desiderabat videre Salomonem, vt audiret sapientiam eius. Salomon fuit Rex pacificus, Christus: Ob sapientiam huius Regis, venit Regina Saba à finibus terræ, sicut dicitur: cùm enim audisset Regina famam Salomonis, venit ad eum, & audiens omnem sapientiam, dixit ad eum: Verus est sermo, quem audiui in terra mea super sermonibus oris tui, & super sapientia tua Nec credebam narrantibus, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probaui, quòd media pars narrata mihi non fuit. Maior est enim sapientia tua, quàm rumor, quem audiui: Beati serui tui, qui stant semper coram te, & audiunt sapientiam tuam. Argue ergo sic: Si igitur Regina Saba inuenit tantam sapientiam in figura, quantum putas, Magdalena

3 Reg. 10. — *3. Reg. 10.b*

Luc.10.g Aug.serm. 17.de ver. Dom. in initio tom.10.

inuenerit in re ipsa. Dicitur enim in Luca, quod sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Quod August. exponens ait: Erat, inquit, Maria intenta dulcedini verbi Domini, & mira dulcedine tenebatur, quia maior est refectio mentis, quam ventris. Vnde poterat Maria Magdalena dicere illud Psalmi: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Et similiter illud Cantici: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Et quid hoc mirum est, cum sic equi existant dum vocem audiunt tubæ sonantis: Quid anima sãcta facit, dum aure cordis diuinæ sapientiæ intendit? O si scirent miseri peccatores, quam sit dulce, quam suaue intus in corde diuinam sapientiam loquentem audire! Omnia dimitterent, de nullo curarent, sed ad eius auditum totis auribus aspirarent. Vnde dicebat Sponsa in Canticis: En dilectus meus loquitur mihi. Pro magno narrat, quia in ipsa locutione suauitatem admirabilem sentiebat. Narrat Greg. quod quidam nomine Seruulus, dum in lecto iaceret, & coram se diuina verba legi faceret, subito clamare cœpit: Tacete, tacete. Cumque tacuissent, nunquid ait, non audistis, quantæ laudes resonant in cœlo? Cumque ad illas laudes collo suspenso aurem intenderet, tantam delectationem sensit, quod mox cœlo animam reddidit. Ergo si sic delectat aures carnales, Sanctorum audire concentum, modulationes, & harmoniam, quid æstimas, est audire diuinam sapiẽtiam, & ipsum verbum æternum, quod omnis beatitudinis Sanctorum causa est, & principium?

Cant.4.e Cant.2.e Greg.hom. 5.in Euãg. post med.

Tertiò dicat Beatissima Maria Magdalena: Domine non solũ desidero videre te, vt perficiatur etiam meus visus: non solum audire, vt perficiatur auris mea, sed & corde desidero te sentire, vt compleatur animæ gustus, nam in degustione, & complexu suaui est complementum, & perfectio omnis boni: maior enim est delectatio in re amabili in complexu, quam in auditu, vel visu, nihil est enim aliud, quam rei conuenientis cum sibi conuenienti coniunctio. Vnde longe plus delectat vinum gustatum, quam auditum, vel visum. Nã gustus est quidam tactus, vt dicit philosophus. Vnde Propheta: Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus, quasi diceret: Scire, quam dulcis sit, non potestis, nisi gustetis, non gustu carnis, sed mentis. Poterat ergo sancta dicere Magdalena, quod de sponso in Cãticis dicitur: Sub vmbra illius, quem desiderabam, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo: quoniam ipsa triginta annis deserto absque humano solatio fuit, vbi nihil aliud gustauit, quam verbum æternum. O quanta dulcedine tenebatur! Lege totam historiam, quia ad narrandam valdè est pulchra, & multum facit ad materiam. Nam ad literam, dum corpus Christi degustasset, tanta eam dulcedo inuasit, quod mox animam exhalauit. Si ergo tantam delectationem habere potuit, dum adhuc esset corruptibilis, & mortalis, quid nunc gloriosa sentit, dum suo Dilecto coniuncta est cœlis, quem sic amare potuit in terris? O dilectio summa in hac vita paucis experta, & in ea valdè paruula mora, quid est, quod non desideraris ab omnibus? Certè quia non perfectè potest amari, quod non contingit aliquando experiri. Nam sanctus Bernardus, qui aliquando expertus fuerat, dicebat: Semel te gustaui bone Iesu, vtinam millies mori possem, vt semel iterum gustarem. Si sic dicebat qui semel ad momentum gustauerat, quid est Sanctis, & Beatis, qui continuè gustant; nescio, quid dicam. Nihil est illi dulcedini comparabile, & ideò magis tacendum, quam aliquid imperfectè dicendum. Quidquid enim de illa dulcedine, vitaque beata, dicere potest lingua, minus valdè est, quam vna aquæ gutta ad totum mare comparata, aut ad magnitudinem cœli vna modica terræ particula. O summa stultitia pro carnis delectatione tam parua, pro modica huius sæculi gloria, & pro minima temporalium copia, omninò citissimè peritura, perdere velle illam delectationem æternam, & econtra ad pœnam peruenire perpetuam!

Arist.3.de Anima cont. 63. Psal.33.b 1.Pet.2.a

DE EODEM SERMO II.

Luc.7.g

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, Dilectio, siue amor in rebus spiritualibus, est sicut ignis corporalibus. Nam sicut ignis habet virtutem corporis calefactiuam, rubiginis abstersiuam, duritiei emollitiuam, sic dilectio velut animarum ignis, dũ in animam agit, ipsam intimè calefacit, & omne frigus ab ea expellit, eam ad pietatem & misericordiam mollem facit, & omnem culpæ rubiginem ab eadem abstergit. Gregorius: Quid esse dilectionem credimus, nisi ignem? quid culpam, nisi rubiginem? ergo tanto amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris charitatis igne concrematur.

Greg.hom. 33.in Euãg. ante med.

Est ergo notandum, quod hæc venerabilis fœmina Magdalena supra humanũ eloquium dilexit Christum, cuius amoris signa probantia quatuor fuerunt ista. Primum signum fuit assiduitas recordationis. Secũdum fuit sollicitudo inquisitionis. Tertium fuit sinceritas affectionis. Quartum verò signum fuit feruor æmulationis. Ista enim quatuor signa miro modo probant qui se alterum diligunt: & probant, non solum opere exteriori, quod nonnunquam decipit, sed interiore. Est igitur primum signum dilectionis, assiduitas recordationis dilecti: amor enim, si verus sit, cor quiescere non sinit, sed continuè ad sui amati recordationem impellit. Vbi est amor, ibi cor. Cum enim amor secundum Dionysium sit vis vnitiua, & secundum Hugonem est vis transformatiua, dum amantem transformat in amatum, necessario de eo generat continuum cogitatum: sicut enim homo non potest sui obliuisci, ita nec sui amati, quia violentia impressi amoris sæpius mouet aspectum cognitionis. Vis igitur scire, si Deum perfectè diligas, vel aliud plus Deo amas, attende, si de Deo plus, quàm de aliis rebus, cogitas, quia de illo plus cogitas, quod plus amas: Vbi enim thesaurus tuus, ibi cor tuum est. Veritas hoc docet, quæ mentiri non potest: Ergo si plus cogitas de mundo, plus de lucro, plus de carnali amico, vel socio, quã de Christo, nõ vertas in dubium, sed sit tibi certissimũ argumentum, quod amas ista plus, quam Christũ. Nam ob hanc causam Dominus dicebat de diuino amore: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Nota diligenter, quod non dicit ex parte cordis, vel eius medio, sed ex toto: nec tantum dicit, ex toto corde, sed ex tota anima, & ex tota mente, dans per hoc intelligere, quod nõ debeamus aliud velle, aliud cogitare, quã Christũ. Nam sicut Bernard. dicit, Diligere Deum toto corde, est diligere toto intellectu sine errore. Diligere Deum tota anima, est diligere tota voluntate sine contradictione. Diligere verò tota mente, est tota memoria sine obliuione. Sed quis, charissimi, ita diligit? nonne plus cogitamus de minimo, plus de mundo, plus de aduersario subiugando, plus de carnali peccato, quam de Domino Iesu Christo? ergo dum plus ista, quam Deũ, diligimus, filij perditionis, & non filij Dei sumus, quia ipse dicit: Qui amat patrem, aut matrem, plus quam me, non est me dignus: & quod de Patre, & matre dicitur, quibus maximè obligamur, multo fortius de omnibus aliis intelligitur: ergo nullus talis est Deo dignus: ergo non est eius, sed sui aduersarij filius. Vnde ipse dicit omnibus talibus in Ioanne: Vos ex patre diabolo estis. Quod intelligi debet ex diabolo, scil. non creatione, sed imitatione. Non talis Maria Magdalena, quæ semper portauit Christum in memoria, vt nihil aliud præter ipsum amaret, vel cogitaret. Dicitur enim, quod post mortem Domini impatiens alios homines videre, desertum intrauit, vbi neminem videret, sed de solo Domino cogitaret. Vnde verè poterat dicere illud: Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

Mat.6.c Deut.6.a Mat.22.d Luc.10.e Mat.10.d & Luc.14.f Ioan.8.f Thren.3.e

Secundum

Secundum dilectionis signum est, sollicitudo inquisitionis. Prouerbium est enim: Qui bene amat, non dormit: † inteta enim supplicatio, vt dicit Ambrosius, dormire cor mundum vetat. Nam & perfectè amans etiã somniat de amico: quodfacit ipsa animę sollicitudo. Videmus enim ad sensũ, quod si quis non videat, rẽ quã diligit, & nesciat, vbi sit, non quiescit, non dormit, comedere ad tempus omittit, & sollicitè illam quęrit. Vnde Sponsa præ amore, & absentia Sponsi languens, sic ait: In lectulo meo per noctem quæsiui quem diligit anima mea: sed quia Christus non inuenitur in lecto, nec in suaui loco, addit & dicit: Surgam, & circuibo ciuitatem per vicos, & plateas: quæram quem diligit anima mea. Sed quia Dominus Iesus non inuenitur inter cognatos & amicos, addit anima sancta, dicens: Paululũ cum pertransissem eos, scil. cognatos & notos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum & non dimittam. Talis re vera fuit Magdalena, quæ Domino mortuo, sibique subtracto, non dormiebat, quiescere non poterat, sedsæpè ad monumentum currens, intus aspiciebat. Et quamvis ipsum ibi non esse cerneret, sæpè tamen ad videndum se inclinabat: quia, vt dicit Gregorius, de ea loquens, vis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. Sed quis hodie Christum quærit? quærunt luxuriosi & gulosi, suauia: quærunt superbi sublimia: quærunt auari pecuniam magis, quam Christum. Verè multi plus diligũt asinũ suum, porcum suum, & equũ, immò denarium vnum, quam Deum. Vnde hoc probas? Certè ex inquisitione sollicita. Nam perdit homo bouẽ & sollicitè eum quærit: perdit equum, & non quiescit: perdit ouem, & post eam vadit: perdit asinum, & quærit. Sed perdit homo, peccando, Christum, & quiescit, dormit, bibit, comedit & non quærit. O quot sunt, qui diu dormiunt in peccatis, nec curant per pœnitentiam Christum Dominum inuenire. Vnde ipse conqueritur: Omnes, inquit, dereliquistis me. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt: deuorauit gladius vester prophetas vestros, &c. Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, & non veniemus vltra ad te? Nunquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suę? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.

†*Dictum hoc est in Hym. no, Ales diei nuntius qui legitur in Feria 3. ad Laudes, & inter opera Prudentij extat in lib. Cathemer. ad Galli cantũ.* *Cant. 3. a* *Greg. hom. 25. in Euãg. non procul ab initio.* *Hier. 2. f*

Tertium dilectionis signum est sinceritas affectionis. Est enim sincerè diligere Deum, nihil nisi ipsum, vel propter ipsum, amare. August. ad Dominum in libro Soliloquiorum: Minus te Domine amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Sicut enim aurum mixtum, vel impurum non tam est charum, vel pretiosum; sicut illud, quod est purum, sic dilectio mixta, & non pura, minus est accepta Deo: virtus enim vnita est potentior, quam diuisa, quia, *Pluribus intentus minor est ad singula sensus.* Quare dilectio in plura diuisa non potest esse sincera, vel pura, & ideò semper est talis dilectio diminuta. Gregorius: Tanto quisque à diuino amore seiungitur, quanto in inferioribus delectatur: ergo qui vult Deum sincere amare, ipsum solum debet diligere, & alia omnia propter ipsum, Sic enim eum Magdalena amabat. Vnde in persona eius cantat Ecclesia: Regnum mundi, &c. O quanto amore flagrabat ad Christum, quæ nullum poterat sibi inuenire solatium, nullum nisi de ipso habere gaudium, de cuius amore sic ebria erat tota, quod non homines curabat, nec ipsos aduertebat. Consueuerunt homines obliuisci post mortem non tantum amicorum, sed etiam filiorũ. Exemplum de Dauid, qui postquam filium mortuum esse audiuit, statim surrexit, flere omisit, faciem lauit, & cibum sumpsit: Ergo cogita, quantum Maria Magdalena dilexerat viuum, quem sic amabat mortuum! Poterat enim dicere illud: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur, quasi dilectus meus mihi sic redolet etiam mortuus, sicut myrrhæ fasciculus, qui est valde odoriferus: & ideò eius amor, & memoria, semper inter vbera mea commorabitur, in medio pectoris mei, siue in medio cordis. Est enim cor in medio vberum. De hoc igitur tanto amore eius sic dicit Gregorius: Quæ prius frigida peccando remanserat, postmodum amando fortiter ardebat. Vnde stabat ad monumentum foris plorans, & tanta vis amoris eam accendebat, quod à monumento Domini, discipulis recedentibus, non recedebat, sed amoris igne succẽsa, eius, quem ablatum credebat, ardebat desiderio. Sed quis hodiè in cœlo sic amat regnantem in omnibus, sicut illa amabat in sepulchro iacentem? Frigida supra niuem sunt corda nostra: frigida verba, & vniuersa frigida sunt opera, quasi sint adamantina: dicitur enim, quod adamas nullo igne calefieri potest: nonne ergo durior & frigidior est adamante, qui diuino non potest calefieri igne, & tanta Christi ad nos charitate demoliri? O duri, & insensati filij Adam & frigidi, quos non emollit, nec incendit tam ingens flamma amoris.

Aug. lib. Soliloquior. c. 19. tom. 9. *Greg. lib. 18. Moral. cap. 8.* *2. Reg. 12. e* *Cant. 1. d* *Greg. hom. 25. in Euãg. Ioan. c. 29.*

Quartum amoris signum est, feruor æmulationis, vt homo laborat illum imitari, quem diligit. Signum est, quo modo diligat Deum, si odiat omne malũ Deo cõtrarium, & diligat omne bonum. Hinc Psalmus: Qui diligitis Dominum, odite malum. Naturale enim est, vt qui delectatur in aliquo, necessariò contristetur in eius contrario. Vnde gustus, qui in dulci delectatur in amaro turbatur: & qui amat sanitatem, fugit, & detestatur infirmitatẽ. Ergo qui diligit Dominum, refugit malum: fortis enim est, vt mors, dilectio, sicut dicitur. Quia sicut mors separat animam à corpore suo, sic qui verè diligit, recedit ab omni eo, quod possit displicere dilecto. Maria Magdalena ergo, quę multum Dominũ amauit, cum fuisset filia regis, sicut historia Marthæ dicit (Nam Maria Magdalena castrum habuit ex parte matris) regnum omne contẽpsit, & omnes carnis delicias dereliquit, & quidquid scire potuit esse cõtrariũ Christo. Poterat dicere illud Matthæi: Domine sequar te quocunq; ieris. Sed quæ hodie anima fide Christi desponsata, Christi sanguine redempta, Christi misericordia gubernata, sic sequitur sponsum suum, vt Magdalena?

Psal. 96. b *Cant. vlt. b* *Matt. 8. e*

DE SANCTO IACOBO.

SERMO I.

DILECTVS *Deo, & hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.* Rectè per Moysen beatus Iacobus intelligitur, quia vterque ex aquis sumptus, quia vterq; in filium adoptatus. Sed Moyses à filia Pharaonis, Iacobus à diuina Sapientia: quia vterque Ægyptum, id est, mundum dereliquit: & quia vterque, dux Dominici populi factus fuit. Plana sunt ista, si quis legat quæ de Moyse, & Iacobo dicta sunt in Scriptura Exodi: & ad Hebræos de Moyse, & Iacobo in Euangeliis.

Eccl. 45. a *Exod. 2. a* *Heb. 11. d. e*

Est ergo notandum, quod præter illa quatuor signa, quæ supra dixi in sermone de Magdalena, hæc quatuor alia sunt posita, quæ sunt dilectionem probantia. Est enim bonorum omnium primum signum communicatio: Secundum est seruitij exhibitio: Tertium est voluntatis conformatio: Quartum est aduersorum pro amico toleratio. Valde fortia sunt hæc signa amoris, si omnia amico communicas, si totum ei seruitium impendas, si te per omnia illius voluntati conformes, & si pro illo pati quæcunque mala non timeas. Dico quod dilectionis est primum signum, si sibi inuicẽ amici omnia bona cõmunicant, vt si vnus amicus alteri omnia sua donat: Amor enim est bonũ inappretiabile, & ideò qui pro amore omnia temporalia donat, siue tribuit, bonã nũmatam accipit, quia rẽ vilem

Cant. vlt. e pro pretiosissima tradat. Hinc dicitur: Si dederit homo omnem substantiam suæ domus pro dilectione, quasi nihil despiciet eam, id est, modicum est despicere omnia pro ea. Quis ita stultus mercator esset, qui non daret aurichalcum, pro auro, & plumbum pro argento? Quis nō daret hordeum pro frumento? Item quid mirū si fidat homo dilecto suo, qui tradidit ei omne quod potest, & omne quod habet? Ergo qui dat cor suum, daret ei facilè omnem mundum, etiam si mundi multiplicarentur in infinitum. Multum ergo Christus beatum Iacobum dilexit, & multum ab eo dilectus fuit, quia propter eum Iacobus omnia dereliquit non solū res temporales, sed etiam dilectos parentes, immo seipsum, quod maximum est. Nam ipse cum fratre sanctissimo vocati à Domino, *Matt. 4. e* continuò relictis retibus, & patre, secuti sunt eum. Sed quis hodie sic diligit Christū? Qui pauperi Christi buccellā negat, quomodo daret ei plenū modiū? qui negat pauperi vetus, & cōfractū quomodo traderet ei nouum, & solidū? qui negat pauperi hospitiū, quo modo ei traderet ipsam domū? Ergo qui pro Christo non traderet hoc temporale bonum, vtique vanum, & necessario periturum, quomodo daret ei amorem suum? Vnde dicitur: *Ioan. 3. e* Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? Fratrem notabiliter dicit, vt ostendat quanta sit crudelitas hominū, qui non pascunt fratrem suum, vtique Dei filium, cū vna equa pascat alterius equæ pullum, & hinnus pascat alterius filium, & falco aquilæ paruulum.

Secundum amoris signum est, si sibi dilecti mutuo seruiant: Non potest esse, vt ignis sit in paleis, vel in lignis, & non ardeat: non potest otiosus esse ignis, sed semper crescit, vel decrescit: ignis secundum sententiā *Prou. 30. b* Salomonis est insatiabilis, & nūquam dicit, sufficit: immò quanto plura ligna susceperit, tanto in maiorē flāmam se erigit. & ex abundantia materiæ vires sumit: Sic in spiritualibus per omnia facit vis amoris: amor enim quiescere nescit, sed sicut Bernardus dicit, vel crescit, vel deficit, quia stare nescit. Amor Dei non est otiosus: operatur enim magna, si est: si operari renuit, *Exemplum.* iam amor non est. Sic enim vrsus ad palum ligatus, tota die circa stipitem se vertit, sic amor cōtinuè ad Deū, ad proximum se conuertit. Vnde Dominus dixit Iacobo, & cęteris Apostolis: *Ioan. 14. c* Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. *Greg. hom. 30. in Euāg. sub init.* Gregorius dicit: Probatio dilectionis est exhibitio operis: non potest esse vt ignis sit, & non calefaciat. Nec similiter potest esse, vt amor sit, & nō ferueat. Hic Apostolus sanctus dum accēdit ignem ardētem, intus celerare non potuit, sed primus de omnibus Apostolis amorem Christo reddidit, quem accepit. Nā primus inter omnes Apostolos pro Christo morti se tradidit, sicut dicitur. *Act. 12. a* *Sur. die 25. Iulij to. 4.* Quia misit Herodes Rex manus, vt affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. Vide Legendam, quomodo, & quare mortuus fuerit, & de miraculo, quod in via fecit, &c. Attendite fratres: si Christum diligitis, ex seruitio pensate: qui enim diligit, seruit, ergo qui non seruit non diligit: sed nos seruimus, quia diuina præcepta non agimus, non seruamus, sed mundum amamus, & mundanis curis intendimus: honores appetimus, carnem nutrimus. Christum igitur Dominum nō amamus: igitur filij mortis sumus. *Ioan. 3. c* Quia qui non diligit, manet in morte, sicut dicitur.

Tertiò perfectum amoris signum est, si voluntas cū voluntate conueniat, vt idem omnino velint, & sapiāt: in nullo penitus contradicant, ita tamen, vt nihil aliud, quam bonum appetant. Nam in malis esse non debet conformitas voluntatum, quia sanctus amor refugit omne malum. *Val. Max. lib. 6. c. 4.* Narrat Valerius, quod dum quidam à suo amico quoddam iniustum peteret, & ille facere omninò renueret, ille indignatus ait: Quid mihi opus est amicitia tua, si quod à te puto, non facis? Ille respondit: immò quid mihi tua, si propter te agere debeo turpia? Ergo vbi verus est amor, voluntatum in nobis conformitas esse debet, vt sit idem nolle idem velle. Vnde Hieronymus dicit? Qui perfectè amat, totam sibi amantis voluntatem vendicat, quia nihil est omnino imperiosius charitate. Hæc autem conformitas voluntatum perfectè in Christo fuit, & in Iacobo, quia nihil voluit Apostolus, nisi quod eum velle voluit Christus. Cum enim Iacobus, & Ioānes, nobilissimi duo fratres, sessionem ad dexteram, & ad sinistram à Domino peterent, & ille diceret eis: Nescitis quid petatis; statim, vt eius, *Mat. 20. e* voluntatem audierunt, tacuerunt, & illud amplius nō petierunt. Hæc autem conformitas voluntatum maximè probatur per amorem proximorum, quia hoc solū est nobis à Deo mādatum, vt nos inuicem diligamus: quia vt ait Apostolus, qui diligit proximum, legem impleuit. Vnde Dominus ad Apostolos: In hoc cognoscent omnes, *Ioan. 13. b* quia mei discipuli estis, id est, voluntate mihi conformes sitis, si dilectionem habueritis ad inuicem: ergo qui diligit Deum, diligit fratrem suum. Vnde secundum Augustinum: Omnes fratres sumus, si Euam, & Adam attendamus, à quibus vniuersi descendimus. Vnde & ipsi, qui sunt inimici, sunt proximi. Et ideo à nobis sunt diligendi. Vnde Augustinus: Ego ad dilectionem inimicorum vos moneo. Quia ad sanāda vulnera peccatorum nullum medicamentum vtilius esse sentio. Et dicit: Elige modo quod tibi placuerit: si inimicos amaueris non solum amicus Dei, sed filius esse mereberis: si autem inimicos amare nolueris, Deum propitium habere non poteris.

Quartum signum dilectionis est, si pro amico aduersa sustinere non refugis. Non enim diligit, nec amicus existit, qui aliquem sequitur in prosperis, & deserit in aduersis: qui enim alterum perfectè amat, verbera, vincula, improperia, rerum damna, & pericula mortis portat: fortis est enim dilectio, vt mors sicut *Cant. vlt. b* dicitur: quia non superatur à morte, sed ipsa superat mortem. *Seneca epist. 9. ante med.* Vnde Seneca loquens de amicitia dicit: Amicus qui vtilitatis causa assumptus est, tandiu placebit, quandiu vtilis est. Quare in vera amicitia nihil aliud debet placere præter ipsam, & addit: Ego amicum quæro, vt habeam quem in exilium sequar, pro quo moriar, cuius me morti opponam, & me ipsum in mortem impendam. Talis amicus fuit Christo sanctus Apostolus, pro cuius amore, capite extruncatus. *Prou. 17. e* Omni enim tempore diligit, qui amicus est, & frater in angustiis comprobatur. Sed quis hodie amicus Christi, qui pro eo mori paratus sit? quis pro eo fert vulnera, quis verbera, quis verba? Verè impleta est prophetia Apostoli ad Timotheum: *2. Tim. 3. a* In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes: & est, ac si dictum esset, quod nec est dilectio ad Deum, nec ad proximum, sed vniuscuiusque ad seipsum.

DE EODEM SERMO II.

Isa. 11. c Erit Sepulchrum eius gloriosum. Sicut patet, & ad sensum cernimus tota die, nullius Sancti Sepulchrum sic est apud omnes homines gloriosum, quia in principio miraculis plurimis fabricatum, quia in medio magnis virtutibus adornatum, & quia magnis priuilegiis est dotatum. Nec debet verti in dubium, quod ille, qui sic eum voluit honorare in via, donis etiam amplissimis eum sublimauerit in patria, qui tot beneficia præstat ad eius ossa, & ostendit cunctis tam ampla miracula, sicut patet in eius Legenda, quanta ei contulit in cœlo præmia, siue dona: ergo fratres, multum à nobis est honorandus, quem honorat Deus, & est in omnibus necessitatibus inuocandus, quia est audibilis Sanctus, & Deo gratissimus: pro cuius honore omnium Apostolorum primus est mortuus, & ad sepulchrum miraculosè delatus.

Est igitur notandum, quod triplex sepulchrum est nobis sæpius memorandum, scilicet sepulchrum tem- *Sepulchrum triplex.*

porale,

porale,ad quod homo per mortem deducitur. Hoc primum est cogitare horribile, sed aliquando finiendum. Sepulchrum infernale, in quo pro peccato affligitur, hoc est toto corde detestabile, quoniam est sempiternaliter horrendum. Sepulchrum æternale, in quo anima Deo perfruitur, hoc est desiderabile, quia est ad æternaliter delectandum. Dico quod sepulchrum primum est temporale,& est de sua natura horribile, sed est aliquando dimittendum, sicut erit in resurrectione corporum,quando ex illis sepulchris corpora assumentur,ad duo alia adducentur, secundum quod animæ in illis corporibus meruerunt,vel deduci in cœlum, siue ad infernum. De hoc sepulchro tota Scriptura est plena,& ideo hic sufficiat auctoritas. Sepulchra eorũ domus eorum in æternum, non dicit *in æternum*,quia ibi semper sit standum,sed longo in eius tempore permanendum,sc. vsq; ad iudicium. O quam dura est domus ista,& quã stricta,quam fœtida, quam paupercula, & quam obscura,quæ cõmunis est omnibus diuitibus,& pauperibus rusticis & regibus viris,& mulieribus,paruulis & senibus. Vtinam attenderent viri fortes, & reges,principes,& diuitiis abundantes,quomodo à tam amplis palatiis sunt deferendi ad sepulchrum tam strictum:& à palatiis tam luminosis,& fulgidis, ad sepulchrum horrendum,& obscurum:& à palatiis, sic rebus omnibus superplenis ad sepulchrum tam indigens, & egenum:& à palatiis, filiis, & familiis adornatis ad sepulchrum sic vacuum,sic ab amicis & filiis derelictum. Bern. Vbi est illa præterita pompa,vbi præterita gloria, vbi famulorum obsequentium turba, vbi vestimenta tam fulgida,vbi culcitra tam mollis,& tenera,vbi vina illa rubentia,vbi fercula illa tam varia,& diuersa:heu, qui paulo ante viuebat in deliciis in palatio,totus mãducatur à vermibus. Vnde Innnocent.dicit:Heu,fratres attendite:Qui paulo ante inclytus residebat in domo, ecce quàm pauper iacet in tumulo:& qui gloriosus incedebat in aula,ecce quam despectus iacet in tumba: & qui vescebatur deliciis in cœnaculo,ecce nunc consumitur à vermibus in sepulchro. Ab hoc sepulchro excluduntur omnes excommunicati, omnes hæretici, vsurarij,& omnes peccatores,nisi prius absoluti fuerint & confessi. Vnde narrat Greg. quod cum excommunicati,fuissent in loco sacro sepulti,quando Diaconus in Ecclesia clamabat, vt omnes excommunicati exirent,quidam videbat eos de sepulchris exire,& extra Ecclesiam ire. Narrat & ibidem Greg. quod dum vsurarius,quadam pecunia clericis data, fuisset in loco sacro sepultus, custos Ecclesiæ vidit eum in nocte à quibusdam spiritibus nigris, valde ipso fortiter clamante,& se lamentante, ligatis pedibus, foris trahi. Cumque custos ad tumulum cucurrisset, & cum illum in sepulchro non inuenisset,sciuit non esse phantasticum,sed verum fuisse,quod viderat. Narrat etiam de alio fornicatore,qui sine pœnitentia mortuus,& in loco sacro sepultus,quod ignis ex fundo sepulchri processit,& non solum carnem,& ossa vorauit, sed ipsam terram vndique consumpsit. Non ergo(sicut dicit Augustinus)valet impio Ecclesiastica sepultura,sed potius est ei ad pœnam. Ad hoc sepulchrum est corpus Apostoli delatum,sed non fuit ei fœtidum,sed odoriferum: non despectum,sed gloriosum, vt nullus vnquam regum habuerit sepulchrum sic ab omnibus honoratum, tot donis,& priuilegiis à Deo dotatum. Vnde bene est dictum: *Erit sepulchrum eius gloriosum.*

Secundum sepulchrum est infernale, in quo homo durè punitur. Nam qui ad hoc pessimum sepulchrum ducitur, conuertuntur eius deliciæ in tormentum honor, in opprobrium, & diuitiæ in cumulum egestatis. Cõsideremus fratres,si ita est. Dicitur enim:Mortuus autem est diues, & sepultus est in inferno. Nota, quod diues erat ab aliis honoratus,fulgidè vestitus,& quotidie splendidè comedebat:sed fortis mutatio, quia diues sepultus est in inferno:qui erat purpuratus, honoratus,tenetur in vilissimo : & qui deliciis assuetus,

Psal.48.b
Bern serm. de Diuite epul.
Innoc.3.in serm.
Gregor.in Dial.
Greg.lib.4. Dial.c.52.
Greg.lib.4. Dial.c.53. & 54.
Aug.lib. de cura pro mortuis gerenda,c.2.
Luc.16.d

A totus est positus in tormento.Nam & de quolibet deliciis dedito dicitur:Quantum se in deliciis glorificauit, tantum date ei tormentum & luctum. O quanto consultius illi diuiti fuisset, vt panem hordeaceum omni tempore comedisset,quam deliciis affluxisset,pro quibus tam grauia tormenta portaret!Quanto melius fuit illi Lazaro temporaliter mendicanti,qui in sinum Abrahæ est portatus, quam illi diuiti abundanti, qui in suppliciis est sepultus!Quid illi,vt dicit Aug. valuit marmoreus locus?quid illi decor ille purpureus?quid turba plorantium famulorum,postquam ductus est ad infernum?Nota etiam, & cum hoc quomodo in egestatem sibi diuitiæ sunt conuersæ, sicut enim dum vixit fuit ditissimus,sic mortuus est inuentus pauperrimus. Psal. Dormierunt somnum suum , & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. B Quid enim aqua vilius?quid habetur ab hominib.aqua abundantius?cõmunis est omnibus non solũ hominibus,sed etiã pecoribus.Ergo ille nõ tibi videtur factus esse pauperrimus cum variis ferculis abundaret, & vina varia biberet, aquam communem à suis,non dico [a] situlam aquæ, sed vnam guttam ad sitim refrigerandam, quam petiit habere non potuit,immò ab ipso Abraham, quem vocauerat Patrem, audiuit : [b] Recordare fili, quia recepisti bona in vita tua,& Lazarus similiter mala : nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Nolite vacare fratres potationibus,& commessationibus,& purpureis vestimentis,quia ratio Abrahæ est bona.Constat quod qui nunc habent bona,passuri sunt multa mala, non temporalia,sed æterna. Vnde de omni tali,qui ducitur ad infernum,potest dici illud:Sepultura asini sepelietur C Nam sicut asino prius corium detrahitur,& postea canibus, & auibus deuorandis exponitur; sic omnis diues prius diuitiis spoliatur,& sic perpetuò cruciandus dæmonibus datur. [c] Diues enim cum dormierit, nihil secum auferet:aperiet oculos suos, & nihil inueniet. Ne timueris cum diues factus, &c. Ad hoc ponitur exemplum in historia Barlaam,quod erat ciuitas quędam,quæ omni anno regem sibi ponebat, & plenam illi potestatem,vt omne,quod vellet facere,dabat : sed anno finito,ipsum ad quandam insulam portabant,vbi ex penuria bonorum omnium,fame,siti & frigore deficiebat:quorum vnus cum regnauit, tantùm ad insulam præmisit, quòd ibi abundanter vixit. Ciuitas est mundus,quæ amatoribus suis potestatem omnis mali D tribuit,sed in fine eos ad infernum transmittit, vbi fame siti,& frigore tabescunt.Vnde Ecclesiasticus: Ante mortem præpara iustitiam, quia non est apud inferos inuenire cibum.

Tertium sepulchrum est æternale,in quo homo beatificatur:hoc enim sepulchro nihil melius, nihil dulcius,nihil vtilius,dum transit homo à tristitia ad lætitiam, ab egestate ad copiam,à confusione ad gloriam, non vtique transitoriam,sed æternam. Vnde dicebat Iob,quasi mortem appetens, & sepulchrum hoc cupiens : Dies,*inquit*, mei breuiabuntur, & solùm mihi superest sepulchrum : quasi diceret, vtinam cito dies temporis mei finiantur, vt veniam ad sepulchrum, quod mihi superest solum ad meæ gratiæ complementum. Quis ad introitum talis sepulchri non gaudeat? E quis videns semel tantum bonum,secundo non redeat? quis illum iubilum narrare sufficiat?dicitur in Legenda beati Nicolai, quod vir inuento auro, tanto exultauit gaudio,vt non posset exprimi vllo modo. Multi enim inuẽti sunt homines,qui ex aliqua trãsitoria re,& mũdana tantũ gaudium acceperũt,quod dilatato corde vltra debitum,perierunt:ergo si creaturæ tantum gaudiũ potest ingerere bonum creatũ, aliquando finiendum, quantum inferet homini gaudium bonum summum. increatum,perpetuo possidendum?Sic enim dicitur viro iusto:Ingredieris in abundantia sepulchrũ, vere in abundantia,vbi nullius boni penuria, & nullius mali præsentia.O sepulchrum beatũ, quare te non quærimus,quare te non appetimus,quare pro te obtinendo

Apoc.18.c
Luc.16.e
Aug. lib. de cura pro mortuis gerenda.c.2.
Psal.75.a
a Situla est vas ad hauriendam aquam accommodum.
b Luc.16.e
Hier.22.c
c Iob 27.d
Damascenus in Historia de Iosaphat, & Barlaam.
Eccli.14.c
Iob 17.a
Surius to.6. die 6.Dec.
Mors ex nimio gaudio.
Iob 5.d

bona nostra omnia non tradimus? certè, puto, ista facimus, vel quia quæ verè de te dicuntur non credimus, A vel, quia pro tempore hoc misero, in quo sumus, tuam dulcedinem non gustamus: Aug. dicit, quod vna gutta tuæ dulcedinis est maior, quam oceanum, Quare mihi certum est, quod si quis tuæ dulcedinis vnam solam guttam sentiret, pro nihilo omnia carnis, & mundum contemneret, & millies morti se traderet, vt ad tuam dulcedinem veniret. Ergo, fratres charissimi, horreamus sepulchrum temporale, fugiamus infernale, & desideremus sempiternale.

Aug. lib. Soliloquiorum c. 168.

SANCTI PETRI AD VINCVLA,

SERMO.

Act. 12. b

SVRGE velociter. Quia Sancti hanc hodiernam epistolam exponentes, per beatum Petrum Catenis astrictum, hominem peccatorem vinculis alligatum, spiritualiter volunt intelligi post narrationem historię, quæ Apostolicas tenet laudes.

Sunt autem quatuor peccata, quibus maximè homines inhærent terræ. Nam primo, iacent in terra negligentes, & pigri. Secundò incumbunt terræ per effectum, totaliter cupidi, & auari. Tertiò latent in terra lubrici, & lasciui. Et in terra sedent gulosi, & deliciis assueti: Primum vitium siue peccatum, est contra potentiam operatiuam: Secundum, per potentiam amatiuam: Tertium, per potentiam generatiuam: Quartum, per potentiam nutritiuam. Ergo, si surgere, est se à terra erigere, debemus hic notare, quod Primo debemus surgere à somno pigritiæ, quo operari negligimus: Secundo, à frigore auaritiæ, per quod auaritiæ seruimus: Tertiò, à calore luxuriæ, quo nosipsos inficimus: Quarto vero, ab incendio gulæ, quo superflua degustamus.

Dico, quod primò surgendum est à somno pigritiæ, vt operari possimus. Nam hic maledictus somnus, quo tota die iacemus & sedemus, instar corporalis somni, aufert vsum bonæ cogitationis, sensum discretionis, motum bonæ operationis, & facultatem bonæ refectionis, & somnij phantasmata vana, & phantasias inducit. Stultum est ergo, & rationi contrarium, ibi dormire, vbi est vigilandum: stare, vel iacere, vbi est ambulandum: & quiescere, vbi est laborandum. Vnde dicitur: Surgite & ite, quia non habetis hic requiem: Homo enim factus est ad laborandum, sicut auis ad volandum, vt dicitur: In sudore vultus tui (dictum est homini) vesceris pane tuo. Ergo non est dolendum, sed vigilandum, non pigritandum, sed sollicitè operandum. Quodcunq; potest manus tua, instanter operare: quia nec opus; nec ratio, nec prudentia, nec sapiētia est apud inferos, quò tu properas. Vnde Dominus: Operamini, dum dies est: veniet autem nox, dum nemo poterit operari. O quantum dolebunt, quam amarè post mortem plorabunt, qui modo operari, & pænitentiam agere renuunt! sed nihil dolores & lacrymæ tunc valebunt: quia tempus operandi, quod nunc est, amiserunt: ibi autem non tempus est ad operandum, sed tantum ad patiendum: & ideo dicit Apostolus: Hora est iam nos de somno surgere, &c. quasi dicat: Quid vltra dormitis quid negligitis, quid vtilitatis expectatis? Ecce, quia Christus est in ianuis: iudicium appropinquat: & tempus reddendæ rationis instat. Vnde dicitur: Vsquequo piger dormis? vsquequo non consurges ex somno tuo? Quis nisi stultus dormiret, dum bellum instaret dum ignis iam domum inuaderet, dum mox ferenda sententia mortis esset? Vnde addit Salomon, pigros excitans per exemplum: Vade ad formicam, & considera vias eius, ô piger, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem æstate parat sibi cibum, vt comedat, &c. Notate viarum multiplicationem, & sagacitatem in eundo. Notate grana, nō hordeacea, sed frumentina eligendo; ipsa grana, ne germinent, diuidendo: & futura tēpora cognoscendo; cum tamen ducem non habeat, qui eam doceat: nec præceptorem, quem timeat. Ergo, quid nos faciemus, qui, cum magni corpore simus, qui ductorem veritatis habuimus, qui præceptorem comminantem suscepimus? Quam coram eo excusationem habebimus, si operari negligimus? vtinam cogitaremus, quomodo inter apes nulla est otiosa, sed omnes ad laborandum vadunt, pascua quærunt, & me ex floribus legunt ita, quod totę oneratæ redeunt, & otiosas grauissimè puniunt, &, si possunt, occidunt.

Micheæ 2. c
Iob 5. b
Gen. 3. d
Eccl. 9. c
Ioan. 9. a
Rom. 13.
Prou. 6. b
Prou. 6. a
Exemplum.

Secundò, surgendum est à frigore auaritiæ, quo totaliter terræ incumbimus. Vnde auari dicunt: Conglutinatus est in terra venter noster, & omnes affectus nostri. Venter enim, quia cibaria appetit, & ea conseruat, signa affectum: cuius est, res appetere & acceptas seruare, ad modum cuiusdam memoriæ. Ergo, cum auari sic iaceant, & terræ inhæreant, necesse habent, vt surgant? & ad Deum faciem suam vertant. Vnde dicitur de Matthæo Apostolo qui ad telonium sedebat, & auarè tēporalia lucra quærebat: qui surgens secutus est eum, id est, Christum. Surgere debet homo ad modum virgæ, quæ mox nata incipit ascendere, à terra se eleuare & versus cœlum semper se erigere; nunquam enim ad terram se flectit: immò si violenter incuruata fuerit mox dimissa, se ad cœlum erigit: solùm autem pedem in terram figit, vbi tantum attrahit necessarium alimentum. Turpe est ergo, quod homo, qui factus est ad possidendum supernum regnum, semper faciem eleuatam non portet ad cœlum, nunquā cœlum respiciat, nunquā se ad cœlum erigat, sed semper, brutorū more, terram respiciat, animam nobilissimā, Dei imagine insignitam, ad terrena conuertat, seq; totam subiiciat terræ, quā calcat. Quid tibi, homo dignissima creatura cum terra? Vnde tibi cum terra tam fortis amicitia, cum granatus ex ea non possis ascendere ad tuæ beatitudinis locum, sed demergaris eius pondere ad infernum? Puto dices, quod propter victum, & vestitum, terra indiges. Sed fac, sicut planta: solum pedem tene in terra, id est, accipe ex ea necessaria, & dimitte superflua, quæ tibi sunt in ruinam. Nam & planta ipsa si superfluum humorem attraxerit, vel in se putrescit, vel putridos fructus facit. Vnde amygdalus ex humore superfluo, quē attraxit, sterilescit, & fructum non facit: iuxta quod Philosophus dicit: Debet in radice perforari clauis, vt dum humor superfluus inde exierit, humor necessarius qui remansit, dum à calore plantæ digestus fuerit, vertatur in fructum. Sunt ergo fratres obiicienda superflua, accipienda sola necessaria, si volumus facere opera matura, & Deo accepta. Nam ad congregandum superflua non cogit natura, sed auaritia sola. Nam, si congregare talia, esset ex natura, vtique congregarent omnia bruta, quæ (vt dicit Damascenus.) non regunt, sed reguntur à natura: sed non congregant illa: ergo congregatio tua, pura est auaritia. Nam hoc est quod Dominus arguit à minori: Nolite, *inquit*, solliciti esse, dicentes, quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini, &c. respicite, *inquit*, volatilia cœli, &c. respicite lilia agri, &c. Lege & prædica omnia vsque ad finem capituli: quia miro modo sunt pulchra, & ædificatoria, pro confundenda humana auaritia. Vnde Amb. exponens illa, sic ait: Nunquam humanæ vitæ necessarius deficit vsus alimenti, nisi cum venerit dies moriendi. Absurdum, *inquit*, est vt victus nobis copiā defuturam credamus, qui iugem vitā à Deo accepimus. Et addit: Considerate volatilia cæli: Magnum, *inquit*, sane, & aptum: quod fide sequamur exēplum. Nam, si volatilibus cœli, quibus nullum est exercitium cultiuationis, nullus de messium fœcunditate prouentus, indeficientem tamen diuina prouidentia largitur alimoniam, verum est, quod causa inopiæ nostræ auaritia est.

Psal. 43. d
Mat. 9. a
Aristot. de Plantis lib. 1. c. 3. circa finem to. 6. Et Theophr. lib. 2. de pl. c. 8. prope fin.
Mat. 6. d
S. Ambr. in c. 12. Luca. tom. 3.
Ibidem.

Tertiò

Tertiò, surgendum est à peccato luxuriæ, per quod nos totos inficimus & corpus, & animam maculamus. Luxuriosi enim, more scabronum, semper in stercoribus sunt, & stercora continuè reuoluunt, & adeo infecti sunt, quod stercorū fœtorem non sentiunt. Ciconia cognoscit fœtorē & sentit, quando sua vxor adultera fuit & miser homo adeò infectus existit, quod fœtorem proprium non aduertit, cum fœteat magis, quam putridus canis. Ergò, fratres surgendum est à turpitudine, exemplo filij prodigi, qui omnia, quæ à patre acceperat, luxuriosè consumpserat. Audi, post multa, quæ fecerat, reuersus ad se ipsum, ait: Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccaui in cœlum, & coram te. O, qui sic faceret, qui sic pœniteret, qui sic toto corde ad Deum patrem rediret, qui sic peccatum suum diceret, qui sic humiliter veniā peteret, vt, sicut ille, largam misericordiā inueniret! Nam, vt ibidem habetur, dum adhuc ille longè esset, pater suus illum videns, misericordia motus est, & currens, super collum eius cecidit, & dulce osculum sibi dedit: stola prima illū induit, annulum in manu illius posuit, calceamenta in pedibus dedit, & magnum conuiuium illi parauit. Omnia ista verba magnam ostendunt esse Dei clementiam; quæ non abiicit, non contemnit, sed dulciter suscipit filios pœnitentes, & ad suam misericordiam reuertentes. Fluuius enim ad tempus à mari recedit: sed, dum ad illud redit, non eum abiicit, sed infra suos sinus recolligit. Est ergo, fratres, peccatum grande & immane, tam pium patrem offendere, qui nos fecit, nos redemit, qui & tota die offendentes, eum benignè suscipit reuertentes. Sed notate, qui hic tantam benignitatem contemnit, & ad eum non redit, grauissime eum punit. Vnde dicitur: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ & longanimitatis eius cōtemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & cor impœnitens thesaurizas tibi irā in die iræ, & reuerentiæ iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuique iuxta opera sua, &c. Quanto enim peccator amplius ad pœnitentiam expectatur, tanto, nisi conuertatur, grauius punietur. Nam, quia Dominus post passionem suam 42. annis, vt redirent ad pœnitentiam Iudaïcum populum expectauit, dum conuerti renuit, Titum, Romanum Principem, super eum induxit, qui eis obsessis, vndecies centum millia fame & gladio mori fecit, & omnes alios vendidit, ita quod triginta ex eis pro denario vno dedit? quia ipsum Dominum vendiderant pro triginta denariis.

Exemplum. — *Luc. 15. d* — *Exemplum.* — *Rom. 2. a* — *Iosephus lib. 6 de Bello Iudaico c. 11. de abscissis manibus: De numero autem occisorum lib. 7. cap. 17.*

Quarto, surgere debemus à peccato gulæ, quo carnem augmentamus, & spiritum deprimimus. Gulæ enim seruire, est pinguedinem augmentare: & pinguedinem augere, est sanguinē minuere, qui est nutrimentum vitæ. a Anima enim omnis hominis in sanguine est. Vnde viri pingues modicum habent de sanguine, sicut Philosoph. & † Constantinus testantur. Nam pinguedo non est aliud, nisi sanguis coagulatus: &, qui modicum habent de sangine, modicum habent & vitę. *Vnde, loquendo communiter, qui pingues sunt, non diu viuere possunt: quia pinguedo vitam minuit. Vnde exemplum ponitur de agno, qui, quando circa renes impinguatur, cito infirmatur, & moritur. Isti enim pingues, dum pinguedo dissoluitur, subito moriuntur, & communiter à reumate suffocantur. † Vnde dicit Hieron. quod Philosophi olim, vt possent diu viuere, modicum dabant gulæ, & viuebant omni tempore temperatè. Dicebant enim, & verè, quod cibi dati homini erant ad vitam conseruandam, non ad eam corrumpendam. Item & dicebant, & dicunt Sancti, quod venter pinguis grossum sensum gignit. Quare vt possent esse subtiles, erant plurimum abstinentes. Item homines pingues ad operandum, & generandum sunt quasi inutiles. † Vnde dicunt pastores ouium, & philosophi hoc scripserunt, quod quando aries impinguatur, non est ad generandum aptus. Quare pastores, cum eos nimis impinguari cernunt, tanquam inutiles, eos occidunt. * Ob hanc etiam causam mulierem nimis pinguem volentem concipere, Hippocrates iubet macrescere. Ergo, cum gula mortem acceleret, intellectum obtenebret, & vim operatiuam, & generatiuam eneruet, ab ea surgendum est. Vnde ad literam dicitur: a Si coactus fueris in edendo multum, surge à medio, euome: & refrigerabit te; quasi dicat: Caue, ne nimium comedas; sed, si in comedendo nesciens excesseris, euome quod nimium comedisti. Nam & leo hoc facit, cum nimis cibo grauatum se sentit. De abstinentiis sanctorum Patrum sunt exempla innumerabilia: sed, quia multis sunt nota, non arbitror hic ponenda, &c.

*a Leuit. 17. c Aristoteles lib. 3. de hist. animalium c. 19. par. 5. † Constantinus Medicus in Pantechni lib. 2. c. 14. & lib. 11. c. 16. Hic fuit deinde Monachus Benedictinus. * Arist. de historia animalium lib. 3. c. 17. parte 5. † Hier. c. 2. lib. 2. contra Iouinianum, longè post principium, sed ante medium. Arist. de generatione animalium, lib. 1. c. 18. & 19. par. 6.* — ** Hippocrates in lib. de sterilib. post mediū.* — *a Eccl. 31. c*

DE SANCTO LAVRENTIO.

SERMO I.

PROBAVIT *me quasi aurum, quod per ignem transit.* Valde bene, & conuenienter modo B. Laurentius signatur in auro ignis maximo calore probato. Nam cōstat, quod auro nihil est pulchrius. Inter omnes enim formas picturarum, auri pulchritudo obtinet principatum, immò pulchritudo auri, decor est metallorum omnium, & colorum. Sic & B. Laur. pulchritudo fuit in suo tempore, totius Ecclesiæ, propter maximam quam habuit, honestatem. Item auro nihil ductilius: nam tam ductile est, quod inter incudem, & malleum sine corruptione, sine partium diuisione, in tenuissimas laminas dilatatur: immò, vt dicitur, ad modum pastæ in manibus tenetur, & ex eo pro voluntate vniuersa formantur. Sic & B. Laur. sic semper per obedientiam ductilis fuit, quod de præceptis maiorum nihil vnquam omisit. Vnde pecuniam sibi à Papa dimissam, statim absque mora pauperibus distribuit. Item auro nihil solidius, & compactius: Vnde, si illud in ignem ponatur, non euaporat. Vlterius: si in ignem ponatur, non consumitur; nec in pondere suo minuitur, sed ardore caloris dissoluitur. Sed, si quid habet impuritatis annexum, solum ab illo purgatur, & sic fulgidum redditur: Sic & B. Laurentius, in igne positus, corrumpi non potuit: sed, quidquid in eo erat culpæ venialis, totum ibi dimisit, & sic fulgidus totus exiuit. Item aurum percussum non reddit sonum sicut æs, vel argentum; nec crepat, vel scinditur, sed solum, dum percutitur, dilatatur: Sic B. Laurentius, verbis attritus & factis, nullum impatientiæ sonum dedit, non per odium scissus fuit, vel crepuit, sed ad inimicos ad maiorē flammam exarsit. Item nihil auro est purius: non enim, vt alia metalla, rubiginem contrahit à terra: Sic S. Laurentius mundum cum suo flore contempsit, propriam patriam, & omnia dereliquit, vnde nullam peccati rubiginem à terra contraxit. Item nihil est auro virtuosius: nam virtutem habet confortatiuam, & superfluorum omnium in corde corrosiuam: vnde valet plurimum contra lepram, & contra passionem cardiacam. A lepra enim vel præseruat, vel eam retardat, vel saltem eam palliat, & occultat: Sic & vir iste sanctus magnas virtutes efficit cordis: In fide enim corda dubia confirmauit, exemplis, verbis, & miraculis, multosque iam infectos lepra peccati sanauit. Ergo verissimè de eo potuit dici: *Probauit me quasi aurum, quod per ignem trāsit.* In quo verbo vtique tria facit: Nam primo, se à Deo esse examinatum ostendit: Secundo, suam puritatem, & patientiam innuit: Tertio verò, per quid examinatus fuerit, patefacit. Ostenditur ergò primo, auctoritas, in probando. Ostenditur secundo, Martyris soliditas, in portando. Sed ostenditur tertio, instrumenti acerbitas, in agendo. Dico, quod primo examinatum se esse ostendit, cum præmittit, *Probauit me.* Secundo, suam firmitatem, & patientiam innuit, cum interponit. *quasi aurum.* Tertio, per quid examinatus fuerit, patefacit,

Iob 23. c — *Exempla multa de auro in B. Laurentio reperta.* — *Surius to. 4. die 10. Aug. non procul à fine.* — *Cardiaca passio vel affectio, est innati roboris labefactatio & languor, teste Galeno in Def. med.*

facit, cum in fine adiungit, *quod per ignem transijt*. Verum, quia patientia Martyris per ignem probata fuit, & iam superior narratio martyrem commendauit: nunc ad instructionem, de igne aliquid est dicendum. Est igitur notandum, quod in Scriptura maximè sex legimus ignes. Primus, est ignis illuminans, & inflammans: Secundus, est ignis maculans, & deformans: Tertius, est ignis probans, & examinans: Quartus, est ignis purgans, & lauans: Quintus, est ignis crucians, & exterminans: Sextus, est ignis glorificans, & beatificans.

Ignis quotuplex.

Dico, quod primus ignis est illuminans, & inflammans. Et hic est ignis Diuinæ gratiæ: cuius officium est animam illuminare adverum, & inflammare ad bonum: Scientia enim & virtutibus humanus perficitur animus, vt dicit Philosophus: & ideo, si perfici volumus, hoc igne gratiæ indigemus. Hic est vtique ille ignis, de quo dicitur: Ignem veni mittere in terram: & quid volo, nisi vt ardeat? Nobilis certè ignis, propter quem accendendum Dominus in terram venit. O quanta diligentia, quanta sollicita cura deberet hic ignis nutriri, & custodiri, ne posset extingui, cum talis sit anima, quod possit accedi hoc igne spirituali, sicut carbo igne materiali. Anima autem sine tali igne spirituali, est sicut carbo sine igne materiali. Opera enim nostra, hoc spirituali igne non incensa, sunt sicut cibaria multum crassa, & dura, igne materiali non cocta. Talis est anima sine hoc igne spirituali, qualis est stomachus sine calore naturali, cuius virtute non possunt cibaria coqui vel digeri. Ergò, sicut, propter vitam corporalem, calor naturalis fouendus est cibis, & rebus confortatiuis, sic propter vitam spiritualem calor gratiæ spiritualis nutriendus est sanctis verbis, & operibus bonis: quia & ignis materialis sæpè perit, deficientibus sibi lignis. Et propterea de hoc igne præceptum fuit: Ignis (inquit Dominus) in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiiciens ei ligna per singulos dies: Altare diuinum, est cor humanum, quod semper debet igne gratiæ esse inflammatum, & ne deficere possit, semper lignis operum bonorum nutriendus est ignis.

Arist. Problematum sectione 30. quæstione 4. parte 7.
Luc. 12. f
Leuit. 6. c

Secundus ignis, iam dicto igni contrarius est, sc. ignis maculans, & animam deformans. Et hic est ignis culpæ. Hic enim malus ignis, dum animæ aduenit, omnia eius bona consumit, & naturam inficit. Et de hoc igne dicitur: Ignis est vsque ad consummationem deuorans. Et iterum dicit: Ignis deuorabit tabernacula eorum, quæ munera libenter accipiunt. Hic est ille ignis, qui dicitur de rhamno exire: de quo dicitur: Egrediatur ignis de rhamno. Dicitur enim, quod arbor illa culpæ signatiua de se ignem emittit, qui omnia circumiacentia destruit, & comburit. Hic ignis domus nostræ combustiuus non est nutriendus, sed aqua pœnitentiæ extinguendus. Quis enim sic stultus, qui non aquam ad domum deferat, dum eam ardere videt? & quis non statim currat, quando primo eam ignis inuadit, nec expectat, quousq; consumpta fuerit? Non enim facile aqua etiam extinguitur ignis, postquam plurimum in lignis inualuit; nec facile culpa remouetur ab anima, quando in ea diu fuerit radicata. Nam rubigo, quæ diu ferrum tenuit, sic fortiter illi innititur, quod non facile remouetur. Non facile plaga curatur, cui in principio non succurritur: ergo non diu est in culpa standum, sed certissimè illi per pœnitentiam occurrendum.

Iob 31. b
Iob 20. b
Iud. 9. b

Tertius ignis, est ignis probans, & examinans, quo Sanctus Laurentius fuit hodie probatus, dum in craticula fuit adustus: igne enim omne metallum probatur: nec vnquam melius denarius falsus probatur, siue cognoscitur, quàm si in igne ponatur. Vas enim solidum, & plenum, non crepat ad ignem positum, sed ignem non sustinet vacuum. Ergo vas solidum, vas aureum, vas plenum Laurentius fuit: qui igne probatus, patientiā non abiecit, sed velut fortissimus clypeus, natura adamantinus, omni periculo aduersanti se opposuit. Sed quis hodie seruat patientiam in aduersis? Similes sumus ligno balsami, quod nullo modo vult gladio iungi: immò si tactum fuerit, statim perit. Oliua, si putata, in collectione fructuum, sicut nux feriatur, sic dedignatur, vt nullum in futuro tempore fructum ferat. Homines ergo nostri temporis sunt de natura cordis, quod tangi renuit, vel tactu, vel acu solo punctum viuere renuit. Non talis Laurentius, qui ardens dicebat illud: *Igne me examinasti*. Et propterea dicebat: *Proba me Domine, & tenta me: vre renes meos, & cor meum.*

Exemplū.
Plin. in Natur. Hist. lib. 12. cap. 25.
Psal. 16. a

Quartus ignis, est ignis purgans, & lauans, qualis est in Purgatorio. Officium enim ignis, est purgare, & rubiginem à metallo abstergere. Qui enim est in statu salutis, & sufficienter se in præsenti non punit, ad ignem Purgatorij, velit nolit, perueniet: quia dicitur: Qui timet pruinam, veniet super eum nix. Sæpe, dum quis credit se vrsum effugere, præter propositum incidit in leonem. Sic, & qui per pœnitentiam refugit hic puniri grauiori reseruatur examini, quia purgatorio igni. Et de hoc igne dicitur: Vniuscuiusq; opus manifestum erit: quia vniuscuiusq; opus, quale sit, ignis comprobabit. &c. O quot opera, quæ nunc videntur aurea, tunc apparebunt lutea, confracta, & vana, siue potius nulla. Aurum enim sophisticum, siue artificialiter factum, in igne appositum, apparet esse nullum. Sic & apparebit esse in purgatorio igne: quia multa opera, quæ modo creduntur esse aurea, apparebunt ærea. O quot sunt hodie, qui videntur ædificare aurum, argentum, & lapides pretiosos, qui innenient se ædificasse lignum, fœnum, & stipulam, id est, non opera sublimia, sed modica, & purgatione digna Sed, quis illam examinationem poterit sustinere? Quis poterit illud tam graue incendium tolerare? & tamen quis illum ignem poterit declinare? Est enim (vt Sancti dicunt) grauior, quàm quidquam in hac vita portari ab aliquo potest: & est hac præsenti pœna diuturnior, & est hac temporali pœna infructuosior: quia hæc temporalis pœna meretur palmam: & gloriam: sed ille ignis solam pœnam habet; sed palmam non habet & gloriam. Vnde plus satisfacit hic homo Deo valde modica pœna voluntariè pro peccatis assumpta, quàm ibi permaxima: siue quia ibi est inuoluntaria, siue quia, si ibi est voluntaria, est tamen ratione status immeritoria, nulla laude, vel prēmio digna. Timeant igitur peccatores hunc ignem, qui nihil relinquit intactum, vel nihil penitus impunitum, siue verbum fuerit permodicum, siue opus inutile factum, siue quid modicum in corde pensatum. Vnde dicitur: Quis stabit ad videndum eum? Ipse enim, quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum. Ignis enim in conflatorio vsque ad minima penetrat omne metallum: & herba fullonum, quia si carbo cadit in panno, etiam minimum pilum consumit, quia nullum erit tam paruum peccatum, quod ab illo pertranseat igne non tactum, & totaliter non excoctum. O fratres mei, qui modo modicam febrem, vel modicum quemcunq; dolorem non potestis pati, quid facietis, quantum dolebitis, quantum plorabitis, illo incendio inflammati, & totaliter à pœnis absorpti? Vnum tamen maximum bonum hic habet ignis, quia propter hoc, quod peccatum consumit, & solum ad tempus existit, hominem in securissimo statu ponit: quia, qui ibi est positus, à pœnis est æternalibus absolutus, & de vita est æterna securus, quamvis aliqui aliter senserint.

Iob 6. b
1. Cor. 3. c
Aurum sophisticum.
Ignis purgatorij qualis.
Mala. 3. a
Ignis purgatorij bonum.

Quintus ignis, est ignis crucians, & exterminans. Et hic ignis est in inferno, cuius conflator diabolus est. Hic enim ignis est pessimus, quia est supra, quam dici valeat afflictiuus, consumptiuus, & (quod est mirum) reparatiuus. Vnde: Quis de vobis poterit habitare cum igne deuorante? Mirum valde, quia ille ignis & est importabilis, & tamen est ineuitabilis, vt declinari non possit. Est enim ignis vsq; ad consummationem deuorans, & penè iam deuoratum reparans; ita, vt iterum atque iterum, immò vsq; in æternum valeat deuorare. Vnde dicit Greg. quod in inferno est vita semper moriens, & mors semper viuens. Vnde Glossa exponens

Ignis inferni qualis.
Isa. 33. f
Gregor. moral. lib. 9. f

illud:

per Iob, cap. 39. circa med. tom. 1. Psal. 48. c

illud: Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos, dicit quod sicut herba ab ouibus carpitur, sed non radicitus euellitur, vt continue renascatur, vt sic semper sit, quod carpatur; sic homo in inferno semper moritur, &, vt semper mori possit, ad vitam continuè reparatur. Est etiam quid grauissimum ignis æternus, nullis vnquam temporibus finiendus. Vnde miseri peccatores nō erunt in inferno per annum, non per annos centum, nec per annorum millenarium, non per millia millium, sed per plura mille millia, quàm sint pennæ omnium volatilium: plusquam pili, & capilli omnium animalium: plusquam sint genera bestiarum, bladorum omnium: plusquam sint flores, & fructus, & folia omnium arborum: plusquam omnes herbæ camporum, montium, & pratorum: plus quā sint lapilli, & arenulæ omnium fluuiorum, & marium: & plusquam sint in oceano mari, & in fluminibus omnibus, puteis, & fontibus guttæ aquarum: & adhuc vltra hæc omnia in infinitum. Vnde dicitur: Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Et in Cantico Moysi: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima: deuorabitque terram cum germine suo, (id est, viros terrenos, cum omnibus suis filiis) & montium fundamenta comburet: radicem, siue radicalia corda superborum consumet. Consumentur fame gulosi, & deuorabunt eos aues, id est, dæmones, siue infernales serpentes, morsu amarissimo. Attendite etiam, fratres mei: quia ille ignis non solum inextinguibilis, sed etiam est irrefrigerabilis cum nihil ibi ad temperamentum caloris haberi possit. Nam guttam vnam aquæ diues ille petiit, quam habere non potuit? quam etiam si accepisset, nihil sibi penitus profuisset: immo, si fontem totum, vel puteum, vel maximum fluuium accepisset, nec sitim illam mortiferam mitigasset, nec ad modicum incendium tēperasset. Dicit enim Augustinus, quod tanta est vis illius ignis, quod, si totum mare in ipsum flueret, nec ipsum ad modicum temperaret. Est enim quædam ignis species, quæ etiam in aqua ardet, sicut in Legenda sancti Nicolai dicitur. Vnde, si aliquis damnatorum in mari profundo poneretur, ibi ab igne torqueretur.

Inferni mansio qualis.

Isa. vlt. d Deu. 32. d

Luc. 16. f

Sextus ignis, est ignis glorificans, & beatificans. Et hic ignis est in cælo, vbi vita est Beatorum: nec est aliud, quam charitas, siue amor, non ad modum vitæ, sed patriæ, nam hic sanctus ignis in via est paruus, imperfectus, & diminutus, sed in patria est summus, & vsquequaque perfectus. Vnde dicitur: Viuit Dominus, cuius ignis est in Sion, caminus in Hierusalem. Sion, quæ interpretatur Specula, est militans Ecclesia: in qua charitas est modica, illi charitati gloriæ comparata. Sed Hierusalem, quæ visio pacis est interpretata, est cælestis curia, siue triumphans Ecclesia, vbi est charitas consummata, & adinstar camini in Sanctorum cordibus inflammata. O qualis, quam suauis, quam amabilis, quam desiderabilis est iste ignis, qui sanctos viuificat, sanctos lætificat, sanctos glorificat, sanctos in bono conseruat, & sanctos stabilit, & confirmat Quis non deberet velle hoc frigus pati, velle penuria rerum affligi. velle laboribus p̄memi, & velle se, offerente tempore, & opportunitate, mori, vt posset aliquando hoc dulcissimo igni succendi? Non est hic ignis deuorans, sed conseruans: non affligens, sed delectans: non sitim aquæ generans, sed perfecte satians: solius boni summi desiderium cum satietate, & satietatem cum desiderio generans. Rogemus, &c. Ad hunc nos perducat Christus, Amen.

Isa. 31. d Sion quid.

Hierusalem quid.

DE EODEM SERMO II.

Psal. 16. a

IGne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Inter omnia elemēta, ignis maxime est actiuus, eo quod plus cæteris habeat de forma, & minus de materia. Et constat, quod omnis actio est à forma, sicut omne posse pati, est à materia. Vnde Isidorus dicit, quod ignis est fortissimæ actionis, consumens vniuersa, quæ rapit. Cum enim sit calidus in vltimo quarti gradus, nihil eo potest esse calidius: nec per consequens actiuum eo amplius: immo, cum omne calidum ab igne habeatur, vt sit calidum, (cum id, quo vnumquodque est tale, & ipsum sit magis tale) ignis elementum summè est calidissimum, & per consequens summè actiuum, summè consumptiuum, summè penetratiuum, & rei quantumcunque durissimæ, & compactæ, diuisiuum, & liquefactiuum. Si non credis, quære hoc à metallis, quæ, cum sint corpora solidissima, & corpora compactissima, per actionem tamen ignis nō solum mollescunt, sed penitus liquefiunt. Attende tamen, vt Philosophus docet, quod ignis sunt species, id est, ignis lux, in sua sphæra; Ignis flamma, in materia aërea: & Ignis carbo in materia terrea. Verumtamen ignis in carbone est valde acutus, & valde afflictiuus, si fuerit affligibili applicatus. Cum igitur beatus Laurentius fuerit hoc igne decoctus, & craticulæ superpositus, prunis adultus, recte potuit dicere Domino: *Igne me examinasti*. In quibus verbis maxime duo facit. Nam Primo, ostendit, se esse probatum per ignis adurentiam, quam portauit. Secundo, se asserit innocentem inuentum per ipsam innocentiam, quam seruauit. Primum, fuit indicatiuum suę sapientiæ, qua sustinuit ardua. Secundum fuit ostensiuum suæ innocentiæ, qua fugit mala fœdantia. In his enim duobus consistit perfecta iustitia, scilicet in aggressione bonorum operum arduorum, quibus in bono proficimus, & in declinatione malorum, quibus inficimur. Notatur ergo primo status intolerantiæ, in quo adustionem sustinuit, cum ait: *Igne me examinasti*. Secundo, notatur status innocentiæ, in quo vitia declinauit, cum addit: *non est inuenta in me iniquitas*. Dicat ergo Sanctus Laurentius: *Igne me examinasti*. Est igitur hic notandum, quod duplex est ignis: vnus materialis, & vnus spiritualis. De corporali nihil in hoc sermone. Sed de spirituali aliquid est dicendum ad nostram instructionem. De hoc enim dicit Dominus: Ignem veni mittere in terram: & quid volo nisi vt ardeat? Spiritualis itaque ignis non est aliud, quam charitas, siue gratia, qua peccatorum rubigo consumitur, frigus ab anima tollitur, durities remouetur, & è contra quædam pulchritudo inducitur, calore amoris anima inflammatur, & dulcedine quadam, pietate mollitur: Ista enim omnia ignis corporalis facit in ferro, & amor spiritualis facit in anima. Item attende, quod, sicut materialis ignis deficit cito, non nutritus: sic & ignis spiritualis cito deficit, non nutritus. Est igitur notandum, quod ad nutriendum hunc sanctum ignem quatuor maxime sunt necessaria. Primum, est pura meditatio cordis: Secundum, est sancta collocutio oris: Tertium, est continuatio boni operis: Quartum vero humiliatio vera mentis. Miro modo his quatuor, gratia, siue amor nutritur in homine, scilicet puris meditationibus, castis sermonibus, sanctis operibus, & humilitatis ceruicibus.

Isid. lib. 19. Orig. siue etym. cap. 16.

Aristo. 1. Post. Cons. 5.

Aristoteles Topicorum cap. 3. lib. 5. parte 1.

Luc. 12. f

Dico, quod primum, quod ad nutrimentum spiritualis ignis est necessarium, est pura, & sancta meditatio cordis. Sicut enim prauæ cogitationes hominem separant à Deo (sicut dicitur) sic bonæ, & puræ Deo vniuntur: & amore, quo vniuntur, enutriuntur. Cor enim, sicut est omnium membrorum primum, & à natura primo productum, sic est spiritualis ignis, siue totius amoris radicale subiectum, & principale domiciliū. Vnde ad sensum videmus, quod, quidquid corde diligimus, oculis illud libenter inspicimus: & sæpè ad illud oculos eleuamus, libenter de eo loqui audimus: libenter ad locum, vbi est, pergimus: libenter brachiis amplexamur, & oscula illi amoris imprimimus. Ergo primum nutrimentum casti amoris maxime in corde existit: vt sint mundanæ affectiones, castæ meditationes, & semper deuotæ cogitationes. Sequitur enim hic incrementum spiritualis ignis, sicut ex pice, oleo, & pinguedine crescit materialis ignis. Sanctus vero Laurentius quia semper meditationibus sanctis se exercebat, & cogitationes

Sap. 1. a

Hoc secundum philosophorum doctrinam: secus autem Medicorum, qui iecur primum generari, & produci affirmant.

gitationes inutiles respuebat, ideo spiritualem in se ignem omni tempore augmentabat, & sic illo totus intus ardebat, quia ex amore ignem vix suis applicatum carnibus sentiebat. Vere ergo poterat illud dicere: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Dum enim cor sanctis meditationibus incalescit, ignis in eo Domincius exardescit, & suscipit non modicum incrementum. Sed, quis hodie bona, casta, munda, & iusta cogitat? hodie mundana cogitamus, vanis intendimus, immunda ruminamus: ideo nihil caste diligimus, quia cordibus coinquinatis nihil est mundum, sed coinquinata eorum est mens, & conscientia. Vnde possumus dicere illud: Cogitationes meæ dissipatæ sunt torquentes cor meum. Cogitationes enim malæ & dissipationem bonorum omnium faciunt, & ad modum aquæ ignem deuotionis extinguunt, & cor insuper cogitantis affligunt. Nam & quidem fuit sanctus pater, qui, quandiu sanctis cogitationibus se exercuit, & per amorem in Dominum exarsit, alimentum à Deo de cælis accepit. Omni enim die sibi panis mundissimus de cælo mittebatur. At postquam cœpit diabolo pulsante immunda cogitare, panis missus cœpit sordidus apparere. Cumque subuersis omnibus cogitationibus mundis, sola cogitaret immunda, panis totus niger & sordidus apparuit, & vltra à Deo missus non fuit. Sicque factum est, vt, qui, sancta cogitans, Diuino igne totus ardebat, dum immunda reuoluere corde cœpit, ignem, quem diu nutrierat, mox extinxerit. † Ob hanc causam multi fuerunt philosophi, qui sibi oculos eruerunt, vt, subtracta sibi videndi materia, nulla omnino immunda, sed sola cogitarent illa, quæ saperent puritatem.

Psal. 38. a — *Iob. 17. c* — *† Hier. lib. ep. Tom. 1. ep. 32. & est Exemplum de Democrito apud Cicer. lib. 5. de Fin. & lib. 5. Tusc. & Plutar. lib. de Curiosit. Hic autem factum negat, ille vero non affirmat omnino. Idem dicitur de Metrodoro eius discipulo.*

Secundum, quod est necessarium ad spiritualis ignis nutrimentum, est sancta collocutio oris, siue sanctitas sermonis. Patet enim experientia, quod sancta verba audita, vel prædicata, miro modo incedunt corda: Nonne, vt Hieronymus dicit, exultant equi in prælijs, dum vocem clamoris intelligunt. Nonne ad bellum pugiles inflammantur, dum hominum clamoribus excitantur? Nonne ad pugnam milites fortiores, & fortius agitant lanceas, strictosque mucrones, dum voce clamantis principis excitantur? Nonne & boues, & cerui dulcibus vocibus cantuum animantur? Ergo, si tanta est virtus ad corda confortanda vocum hominum, quanta ad corda inflammanda est virtus verborum spiritualium? Vnde dicitur: a Surrexit Helias Propheta, quasi ignis: verbum eius velut facula ardebat. Talia fuerunt verba Beati Laurentij, alios inflammantia, sicut patet in Hippolyto, & aliis, quos conuertit. Bene poterat dicere sanctus Hippolytus illud: b Factus est sermo Domini (supple mihi prædicatus per sanctum Laurentium) in corpore meo, quasi ignis inæstuans, claususque in ossibus meis: & defecit, ferre non sustinens. Verbum enim Domini ignis est, & in cor agit, immutat, purgat, etiam innouat: Ignitum eloquium tuum vehementer. Eloquium Domini inflammauit eum. Vnde Spiritus sanctus apparuit in linguis igneis, vt corda intus redderet inflammata. Sed quis hodie loquitur Dei verba, ad bonum ignem augendum? quoniam, fratres, potius nostra verba sunt mundana, sunt lasciua, sunt ad malum prouocantia, sunt ad discordias concitantia, sunt diuinum ignem extinguentia. Sed vir linguosus non dirigetur in terra, sicut dicit Propheta. O quanta mala faciunt mala verba! Quid enim in hac vita bonis moribus melius? Nonne ad componendos mores omnis nobis scriptura est tradita, & omnis moralis philosophia? Ergo nihil moribus est in vita melius, ergo nihil malis verbis peius. Quia, vt dicit Apostolus: Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Bernardus: Leuis est sermo, sed grauiter vulnerat. Est enim, *inquit*, aptissimum euacuandis cordibus instrumentum. Idem ait: O quam velociter currit verbum! Vnus est, qui loquitur, & vnum verbum solum loquitur, & tamen vincit illud verbum, cum vno momento multitudinis audientium aures tangit, corda inficit, & animas illorum interficit. Vnde quidam sanctus pater animaduertit, quod, dum quidam fratres de Deo loquerentur, bonus Angelus appropinquabat illis: cumque de mundo, Angelus fugiebat, & diabolus illis appropinquabat. Vnde vere, iuxta sententiam Iacobi: Si quis verbo non offendit, hic perfectus est vir. Et hic potes multa prædicare de lingua.

a Eccl. 48. a — *b Ier. 20. c* — *Ps. 118. 140.* — *Psal. 104. b* — *Act. 1. b* — *Psal. 139. b* — *1. Cor. 15. d* — *Iac. 3. a*

Tertium, quod valet ad augmentum spiritualis ignis, est continuatio boni operis. Sicut enim materialis ignis nutritur linguis: & augetur illis augmentatis; & extinguitur, illis ab eo abstractis: sic suo modo spiritualis ignis nutritur operibus sanctis, & crescit illis multiplicatis, & deficientibus deficit. Vnde in figura huius præceptum fuit: Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiiciens illi ligna per singulos dies. Altare Dei est cor hominis, in quo sempper ardere debet diuinus ignis, nutritus semper lignis bonæ operationis. Est tamen notabile, quia Dominus docuit hunc sacrum ignem nutriri lignis, non paleis: sed lignis, id est, operibus solidis, & non vanis. Item ligna ignem nutrientia non debent esse madefacta, sed sicca: quia opera nostra, quibus nutritur hic ignis, non debent esse carnalia, vel fluida: sed ab omni malo humore siccata, vt sic, sint veri ignis nutritiua. Sicut enim omne animal perit, nisi competenti sibi pabulo nutriatur, vel si cibus venenosus, vel sui saluti contrarius illi detur, sic spiritualis ignis sine operatione bona moritur, id est, si ei nulla bona opera apponantur. Est igitur vitis spiritualibus hoc igne ardentibus fortiter operandum, quia, sicut dicit Gregorius, Amor Dei non est otiosus: operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est. Arbor, quæ fructus non fert eo tempore, quo debet, de ipsa testimonium perhibe, quod naturali sibi debito caret, & ideo est digna succidi, & ardenda ignibus tradi: quia homo, qui nunc renuit operari, æterno post mortem tradendus est igni: in quo, postquam steterit per tot mille millia annorum, quot arenulæ marium omnium, adhuc tantum ibi stare habebit, sicut quando incepit, & in infinitum magis.

Leuit. 6. c — *Greg. hom. 30. super Euang. to. 2. sub init.*

Quarto, ad conseruationem spiritualis ignis requiritur vera humiliatio mentis. Sicut enim materialis ignis cito extinguitur, nisi bene cineribus cooperiatur, sic spiritualis cito euanescit, nisi cinere veræ humilitatis fuerit coopertus. Species enim terræ valde sunt redolentes: sed, nisi clausæ teneantur, ne respirare possint, citissime euanescunt. Sic & vinum sine clausura dimissum, respirando fit vanum, & vertitur in acetum. Verum hæc omnia diu conseruantur, si bene clausa teneantur. In veteri enim lege omne vas reputabatur immundum, quod non habebat operculum. Mercator sapiens, thesaurum, quem maxime diligit, non in publico ponit, sed, quantum potest, abscondit: vina enim clauduntur in doliis, frumenta in horreis, poma in cistulis, sed aurum in scriniis, vel sub terris? Nam, sicut dicit Beatus Gregorius, deprædari desiderat, qui thesaurum publice in via portat. Ergo manifestum est, quod ad ignẽ spiritualem seruandum, & augmentandum, valet plurimum sub cinere humilitatis tenere absconsum. Hoc enim valde eleganter signatum est in Machabæis: vbi sic dicitur; quod sacerdotes acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle, vbi erat puteus altus. Ille amorem suum in valle, siue in alto puteo abscondit, qui eum, quantum potest, operit cinere humilitatis. Vnde notabile est, quod dicitur ibidem, quod postea, requirentes absconsum ignem, non ignem exurentem, vel deuorantem, sed inuenerunt aquam crassam impinguatam, quæ in ignem magnum excreuit, & omne sacrificium consumpsit: quia amor celatus crescit, & tantum subtilissima cordis incendit, vt fiat Deo in sacrificium laudis. Beatus ergo Laurentius amorem, quo totus ardebat, & opera, quibus ignem nutriuit, semper optima meditando, semper optima colloquendo, semper optima opãerdo, & semper vilia de se sentiẽdo, in se perfectissimè habuit. Propter quod in tãtum amor eius excreuit in

Exemplum. — *Nu. 19. c* — *Gregor. in hom. 11. super Euang. tom. 2. in principio.* — *2. Mach. 1. d*

Surius tom. 4. die 12. Augusti non procul à fine. Surius tom. 4. die 10. Aug. in fi. ex B. Petro Chrysologo Archiepis. Rauenna.

corde, vt vix sentiret ignem, qui exteriùs ardebat in corpore. Vnde & dicebat Decio: Assasti miser ex vna parte: gyra aliam, & manduca. Hoc etiam igne totius accensus, clamabat post Beatum Sixtum Papam: Quo progrederis sine filio, pater? &c. Quid, *inquit*, in me displicuit paternitati tuæ? Nunquid degenerē me probasti? Experire, &c. Cui Episcopus: Non ego te desero, fili, sed maiora tibi debentur pro fide Christi certamina. Nos quasi senes, &c. Lege vtriusque Sancti historiam: & diligenter eas prædica. Rogemus ergo, &c.

DE S. BARTHOLOMÆO APOSTOLO.

SERMO I.

Luc. 14. c

MICE, *ascende superius*. Docet Tullius, & Valerius Maximus, quod amicitia propinquitati præfertur, eo quod ex propinquitate remoueri amor potest, sed ex amicitia nunquam. Sæpe enim propinquus odit propinquum, sed nunquam amicus amicum. Vnde cōcludit Tullius, quod omnibus rebus humanis est amicitia præponenda. Dicit quoque Valerius, quod amicitiæ bonum non est à quocunque facilè assumendum, sed semel assumptum nunquam est deponendum quia, qui semel fit amicus, est omni tempore diligēdus. Est igitur homo primo probandus, antequā sit in amicitiam assumendus: & cum non sit probandus in prosperis, probandus est in aduersis. Amicum enim se ostēdit, qui in aduersis amicum non deserit. Vnde dicitur: Si possides amicum, in tentatione posside illum, & non facilè credas ei. Non est enim credendus amicus, qui beneficiis cessantibus amicitia diuideretur: eo quod tales omnes, amici fortunę sunt, non personæ. Vnde Philippus, Rex Macedonum, literis arguit filium Alexandrum, quod illos sibi amicos esse crederet, quos beneficiis comparasset. Seneca: Ego amicum quæro, cui seruiam, pro quo mori valeam, non à quo munera vlla recipiam. Nam, qui in amicitia non amici, sed sua commoda pensat, non bene cogitat: quia sicut cœpit, sic definet: & cum amicum viderit afflictum, discedet. Amicitia enim, vt dicit Ambros. virtus est, & non quæstus. Non enim debemus amicitiam cōtrahere cum diuite, quia diues est, sicut Seneca docet. Quia, sicut mel muscæ sequuntur, cadauera lupi, frumenta formicæ, sic & falsi amici prædam sequuntur, non hominem: & fortunam potius, quam personam. Vnde Boetius dicit: Quem felicitas fecit amicum, infortunium faciet inimicum. Verus ergò amicus Bortholomæus fuit, quando Christo non diuiti, sed summè pauperi se coniunxit, nō solum sequens eum in prosperis, sed potius in aduersis. Vnde bene dicit ei Christus: *Amice, ascende superius* quasi ei diceret: quia pro me, siue causa mei elegisti esse inferius: nunc, tanquam probatus iam, *Amice, ascende superius*. Reges enim antequam tradant stipendia militibus; prius, quales sint, experiuntur in bellis. Dignus enim est donatiuo, qui fortiter pro domino certat in bello. In verbo ergo præmisso, à duobus sanctus Apostolus commendatur. Primo, ab excellentia meriti, quo refulsit: Secundo, à sublimitate præmij quod assumpsit. Primum, respicit statum hominis gratiosum, quo merita cumulantur: Secundum, respicit statum hominis gloriosum, quo præmia condonantur. In his enim duobus summa perfectio hominis consistit. Primo, si clarescat meritis in Ecclesia militante: Secundo, si dotetur præmiis in Ecclesia triumphante. Notatur ergo primo, dignitas meritorum, quibus Apostolus fulsit in via, cum dicit: *Amice*. Notatur secundo sublimitas præmiorum, quibus est coronatus in patria, cum infertur: *Ascende superius*. Circa ergò veram amicitiam est notandum, quod ad eam ostendendam ad præsens quatuor requiruntur. Primo, vt sit in amicis communis contēptus omniū vitiorum: Secundo, communis amor omnium diuinorum: Tertio, communicatio omnium secretorum: Quarto verò, communis pro se ipsis tolerantia tormentorum. Tunc enim est amicitia vera, si amici communiter mala refugiant, si bona communiter faciāt, si consilia sibi communicent, & si pro se mutuo communiter mala sustineant.

Cic. in Lælio de amicitia. Val. Max. lib. 4. c. 7. de Amicitia. Cic. ibid. Valer. ibid.

Eccl. 6. a

Val Max. lib. 7. cap. 2. Cicer. idem refert lib. 2. de officiis.

Ambr. lib. 1. de of. c. 16. tom. 4.

Boet. lib. 3. de consol. prosa 5 in fine.

Dico, quod primum, vnde probatur amicitiam esse veram, est communis contemptus omnium vitiorum, & omnium impedimentorum, quibus homo potest impediri ad bonum. In malis enim nulla potest esse amicitia: quia, vt Tullius, & Augustinus docent, Amicitia est diuinarum, humanarumque rerum cum beneuolentia, & charitate consensio. Vnde ex vera amicitia duæ voluntates quodammodo fiunt, vna scilicet in omni nolito & volito, non malo sed bono. Vnde narrat Valerius, quod duo erant amici, quorum ad malum vnus alterum inuitabat. Cumque vnus non assentiret, alter ait: Quid necesse est me te habere amicum, postquam, quæ tibi dico, non facis? Cui alter sapienter respondens ait: Immo, quid mihi necesse est, amice, te amicum habere, si me pro te oportet turpia agere? Igitur amicis, communis debet esse contemptus omnium malorum, omnium turpium, imò omnium impedimentorum, siue omnium mundanorum, quibus impedimur ad bonum & allicimur ad malum. Ergò inter Christum, & hunc sanctum Apostolum vera amicitia fuit, quia quidquid Christus contempsit, etiam Apostolus dereliquit. Vnde non solum peccatum, sed & totum mundum perfectè dimisit. Sciebat enim, se non simul esse posse amicum Christi, & mundi. Vnde dicitur, quod amicitia huius mundi inimica est Deo. Et inquit: Qui voluerit esse amicus huius sæculi, inimicus Dei constituitur: nullum enim medium: vel amicus eris Christi, vel mundi. Nemo enim potest duobus dominis seruire, id est mundo, & Christo. Quare: Quia sunt eis voluntates contrariæ, præceptiones contrariæ, prohibitiones contrariæ. Mundus inducit ad gulam, Christus ad sobrietatem: Mundus ad luxuriam, Christus ad castitatem: Mundus ad superbiam, Christus ad humilitatem: Mundus ad auaritiam Christus ad paupertatem: Mundus ad inuidiam, Christus ad charitatem. Ergò, dum duo contraria immediatè se habentia simul circa idem esse non possunt, nemo simul esse potest amicus Christi, & mundi. Apostolus ergò, vt verus Dei amicus esse posset, mundo, & omnibus vanis libellum repudij tradidit, & Christo toto corde adhæsit. Vnde erat de dicentibus illud: Ecce nos reliquimus omnia. Augustinus enim dicit: Dominus omnia bona temporalia contempsit, vt contemnenda esse ostenderet: & omnia mala sustinuit, vt sustinenda esse doceret: vt neque in illis quæreretur felicitas, nec in istis vlla timeretur aduersitas. Et dicit: Peccatum est, amare quæ Christus contempsit, & fugere, quæ ipse sustinuit. O quis hodie in hoc sequitur Christum, vel eius Apostolum? immò quis est qui non sequatur toto corde temporalia ista bona, & non fugiat temporalia mala? Nullus. Immo vita nostra est omninò vitæ Christi contraria: & ideò cum sancto Apostolo eius non sumus amici, sed hostes, & inimici: non serui Dei, sed mundi, & diaboli. Orabat semel pater Franciscus, cuius seruus esset, sibi postulans reuelari. Ad quem de cælis vox facta est, dicens: Francisce, quando diuina meditaris, diuina loqueris, & secundū me operaris, seruus tūc meus existis. Cum autē his contraria operaris, alterius seruus efficeris, qui meo ore nominari dignus vtiq; non existit. Tunc sanctus ait: Et ego, Domine, semper me alterum horū triū spondeo factururū: vel de te meditari, vel de te loqui, vel aliquid propter te operari. Veniens ergò ad fratres ait:

Cicero in Lelio. Aug. contra Academicos lib. 3. longe post initium com. 1. & in epist. 154. de vera amicitia tom. 2. & tom. 4. libro vnico de Amicitia, in principio, & alibi.

Iac. 4. a

Iac. 4. a

Mat. 19. d

Fratres, talia à Deo audiui: talia illi promisi:nolo, vt vos promittatis: sed rogo, vt semper alterum horum A trium facere studeatis, vt serui Dei esse possitis. Sed quis mundanorum hoc facit?Quid auari, nisi de pecunia?quid vani,nisi de gula,& luxuria?quid superbi,nisi de dignitatibus:& gloria, meditātur,loquuntur;& operantur?Ergò omnes isti non serui Christi,sed serui diaboli esse probantur. A quo enim quis superatus est, eius & seruus est, sicut Apostolus Petrus docet.

2.Pet.2.d

Secundum:vnde probatur,amicitiam esse veram, est communis obseruantia diuinorum. Est enim officium veræ amicitiæ,idem velle,& quod in rebus diuinis,Dominicisque præceptis nulla sit diuersitas voluntatum. Vera igitur amicitia inter Christum,& suum Apostolū fuit,quia,sicut Dominus non venit suam facere volūtatem,sed Patris,sic & Apostolus, nihil sibi de propria B voluntate retinuit, sed corporaliter diuinis præceptis se subdidit. Audiebat enim Dominum dicentem:Vos amici mei estis,&c. Si enim amicorum est idem velle, & idem nolle,ergo,quidquid vnus mandat, alter obseruat.Et,quid mirum, si hoc de Apostolis verum est, qui fuerunt Christo intimi, & in eius amicitia præcipui,cum dicatur, quod omnium credentium erat cor vnum,& anima vna?Nam & ipse Augustinus dicit, se habuisse amicum,de quo videbatur sibi;quod licet duo haberent corpora, anima tamen erat tantum vna.Nec mirum, si tanta potest esse vnitas Christianorum se charitate amantium,cum amor communis tantam vnitatem possit facere paganorum, vt dicantur inter se esse vnum.† Nam, postquam Alexander, Rex Macedonum,Regem Darium,deuicisset, & regnum Persa- C rum suo dominio subiugasset, & ad quendam locum, vbi erat mater Darij,deuenisset,illa quendam militem videns,quem propter elegantiam formæ, & magnitudinem personæ, Alexandrum esse credidit,ipsum tanquam regem salutauit. Cumque audiret, quod ille, quem salutauerat,rex non esset,timēs,verba quærebat, quibus se excusaret.Cui rex: Nihil est,quod in hac re debeas formidare: quia & hic Alexander est, & ego sum id quod ipse est:ergo, si tanta potuit esse amicitia paganorum se communi amore amantium, quanta cū Christo fuit amicitia Apostolorum,quos diuinus amor totaliter transformauit in Christum? Omnia ergò seruauit Bartholomæus,quæ eum obseruare voluit Christus. Sed,quis est Christo amicus, nisi qui Diuina obseruat mandata? Vnde conqueritur Dominus, dicens: D A sæculo confregisti iugum, & dixisti:Non seruiam. Quis non confregit quidquid in baptismo promisit? Quis pœnitentia dignus,& non prius abiecit,quam assumpsit?Quis non diabolo,vel mundo,plusquam Christo obedit? Ergo non sumus, fratres, amici Christi,sed potius diaboli, siue mundi.

Luc.15.b Sallustius in Catilinario. Act.4.g Aug.tom.1. lib.4.confessionum, c.6.ex Horatio lib.1. carm. ode 3.de Virgilio nauigante: Et lib.2. ode 17.de Mecœnate.

† Val. Max de amicitia l.4.c.7. Curtius idem lib.3. de rebus gestis Alexandri.

Hier.2.d

Tertium, vnde probatur, amicitiam esse veram,est communicatio animorum, siue omnium secretorum: constat enim,quod amor est vita cordis, sicut Hugo dicit. Ergo qui alteri dat amorem suum, dat illi per consequens & cor suum:sed cor hominis est cellarium continens omne secretum:Ergo,cum amicus det amico cor suum, nihil ex omnibus tenet illi celatum: Ergo vbi est amicitia, siue mutua donatio cordium, ibi est communicatio omnium secretorum. Cum E igitur inter Apostolum, & Christum fuerit mutua donatio animorum, fuit & inter eos communicatio consiliorum. Vnde Dominus dicit:Iam non dicam vos seruos, sed amicos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius: Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ ô Patre meo audiui, nota feci vobis. Sed quis hodie Christi amicus? vbi sunt hodie, quibus pandantur diuina secreta? vbi sunt hodie diuina miracula?vbi Propheta,cui hodie pandantur diuina secreta? Vnde potest hodie dicere cum Propheta religio Christiana:Signa nostra non vidimus,iam non est Propheta:& nos non cognoscet amplius Et illud:Prophetæ nostri non inuenerūt visionem à Domino.Quis hodie iuxta Apostolum cognouit sensum Domini?aut quis consiliarius eius fuit?Sed quare, ô fratres,hæc omnia?quare sic exclusi sumus à Domini nostri præsentia? Nunquid non sunt in Ecclesia Dei,qui digni essent hac gratia? Sunt quidem plurimi,sed ab hac gratia exclusi sunt propter peccata populi. Non sumus fratres mei, hac gratia digni: quia non sumus Dei amici, sed potius inimici.Quis rex,si sapiens sit,secreta sua consilia publicat aduersariis? Nam animalia bruta vias suas, quantum possunt, suis hostibus celant: intantum vt leo cauda sua vestigia destruat:ne,quo vadat,venator perpendat. Ceruus,canem latere volens,saltus mutat, & nunc ad dexteram, nunc ad sinistram saltat, vt sic canem sequentem se, fallat. Ergò, non est mirum,si sapientissimus Dominus nobis sua consilia celat, cum nos hostes suos esse perpendat.

Ioan.15.b

Psal.73.b

Thre.2.c Rom.11.d

Exempla.

Quartum, & certissimum signum, quo probatur, amicitiam esse veram, est,si vnus pro alio mala pati non refugiat;sed vnus pro alio ad patiēdum se offerat. Talis reuera amicitia fuit inter Christum,& hunc sanctum Apostolum:quia Christus pro illa se obtulit, & Apostolus versa vice pro Christo se impendit. Christus totum corpus suum crucifixoribus flagellandum dedit:sed Bartholomæus in manibus hostium corium dereliquit.Ad literam enim,excoriatus fuit: quod non sine graui dolore fieri potuit:Sciebat enim Dominum dixisse illud:Dico enim vobis amicis meis:ne terreamini ab his,qui occidunt corpus, & post hoc non habēt amplius,quid faciant:sed potius eum timete, qui postquam occiderit, habet potestatem animam mittere in gehennam.Non est,charissimi,timenda mors corporis, quæ de necessitate venit:sed mors timenda est gehennalis,quæ sicut est importabilis, sic est ineuitabilis, & etiam æternalis. O quam bene,quam feliciter nati, qui vitam hanc temporalem,aliquando necessariò peritur ā pro Christo ponerent in ruinam, pro morte fugienda æterna, & vita acquirenda perpetua! Sed hodie hæc vera amicitia penitus recessit ab aula:non potest enim qui pro Christo velit pati, non dico suspendium, non aculeum,non diruptiones ossium,vel morsus bestiarū, sed nec durum verbum: immò nec aliquod læsiuum. Vnde dicit Dominus per prophetam: Amici mei, & proximi mei aduersum me, &c. O stultitia Christiana & amicitia falsa,sub Christiano nomine palliata, quæ sub pelle ouis lupinum animū gerit. Quid fraudulēter Christianum esse te asseris,& Christum non imitaris, sed potius in suis membris eum persequeris? Omnes dereliquerunt me,dicit Dominus, & factus sum,sicut qui colligit racemos post vindemiam,sicut dicitur.Narrat Ambrosius,quod duo fuerunt Philosophi,qui inter se de morte contendebant,vnusquisque pro alio mori volebat.Narrat & Macrobius,quod multi fuerunt serui,& pagani, qui pro dominis suis temporalibus se tradiderunt morti. Ergò fratres mei, quanta confusio nobis esse debet,qui sumus fideles,nolle pro illo mori, vel pro eo modicum pati,qui pro nobis affixus est cruci? Apostolus tradidit pro illo corium,& nos pati non possumus vnum verbum: quia ergò sic Christi fuit amicus, ideò audire meruit: *Amice, ascende superius.* Nam ascendit: Primo, ad dignitatem Apostolici officij: Secundo, ad excellentiam singularis Martyrij: Tertio verò, ad sublimitatem excellentissimi præmij. Vnde poterat dicere illud:Ascendam in palmam,& apprehendam fructus eius. Palma est arbor alta, arbor pulcherrima, omni tempore foliis adornata: Arbor victoriæ signatiua: & arbor diuturna: Arbor fructu dulcissima. Sic & vita illa beata, ad quam hodie ascendit Apostolus obtinendam: Est altissima quantum ad locum, propter cælum empyreum: Est pulcherrima,vita continua, decorata propter aspectum, siue visum: Est victorissima:quia nunquam vlla pugna concussa,propter continuæ pacis effectum: Est immensissima, nullo tempore finienda, propter æternitatis bonum: Et est fructu dulcissima propter gustum. Quid

Luc.12.a

Psal.37.b

Mich.7.a

Ambr.lib.1. de off.c.41. to.4.& Cice. de amici. Et Val.Max.lib. 4.cap.7.de amicitia vinculo: idque ex Euripide in Eph.g. in Taur.& Hygin.c. 120.de Oreste & Pylade in fabulis tragicis, non autem de Philosophis narratur. Idem docet Aug.in lib. de amicitia c.4. princ. & tom. 1. lib.4. confessionum. cap.6.

ergò

Macrob. Saturnalio rum lib. 1. cap. 11. ante med.

ergo est, quod tantum bonum non cupimus? Quid est, quod nosipsos in mortem pro hoc summo bono non tradimus? quid est, quod omnia mundi bona pro eo obtinendo non damus? Stultissimi mercatores sumus, qui damus pro plumbo argentum, pro aurichalco aurum, immò pro bono transitorio, bonum summum. Non talis fuit mercator Apostolus, qui pro hoc mercando, non solum bona temporalia dedit, sed seipsum impendit: & ideo sic ascendere dignus fuit.

DE EODEM. SERMO II.

Psal. 20. a
Corona triplex.

POsuisti Domine super caput eius coronam, &c. Triplex corona legitur in Scriptura: Vna aurea: Altera stellea: Tertia vero lapidea. Prima corona datur Virginibus: Secunda datur Prædicantibus: Tertia datur Martyribus. Dico, quod prima corona, quæ datur virginibus, dicitur aurea: Aurum enim propter suam puritatem, & speciositatem, & incorruptibilitatem, significat incorruptionem, virginitatem, siue carnis integritatem. Et de hac corona dicitur: Corona aurea super caput eius. Secunda corona, quæ dicitur stellea, datur Prædicatoribus: Stella enim propter suam luminositatem, prædicatam significat veritatem: & sicut stella est deuiantium directiua sic veritas prædicata, est errantium illuminatiua. Et de hac corona dicitur: In capite eius colona stellarum duodecim. Duodecim stellæ, quibus corona componitur, sunt duodecim proprietates stellarum, quæ in sermonibus de communi Apostolorum ponuntur. Quære ibi, & lege sermones. Tertia corona, quæ dicitur lapidea, datur Martyribus, & pro Christo patientibus. Nam lapis propter suam soliditatem, significat patientiæ firmitatem: Diabolus enim, quia impugnat per concupiscentiam, superatur à Virginibus per virginalem munditiam, quibus redditur corona aurea. Item, qui impugnat per fallaciam, vincitur à Prædicatoribus per veram scientiam: propter quod datur eis corona luminea. Item, quia impugnat per violentiam, vincitur à Martyribus per tormentorum sustinentiam: propter quod datur eis corona lapidea. In prima corona coronantur actus concupiscibiles, cuius est carnis desideria frænare. In secunda corona coronantur actus rationales, cuius est errantes instruere. In tertia corona coronantur actus irascibiles: cius est ardua viriliter tolerare. Hac triplici corona Beatus Bartholomæus est coronatus in Patria: Quia corona aurea, eo quod, vt creditur, virgo fuit: & corona stellea: quia prædicator optimus fuit: & corona lapidea: quia martyrium fortiter tolerauit. Bene ergo de eo dicitur: *Posuisti Domine*, &c. Et notabiliter dicit: *Coronam de lapide pretioso*, quo iam dicta triplex corona patienter est designata: nam lapis pretiosus habet ad modum auri, incorruptibilitatem, sicut patet in adamante, per quod intelligitur virginitatis integritas. Item lapis pretiosus habet luminositatem, sicut patet in carbunculo apertè, in quo intelligitur prædicationis veritas. Vlterius patet, quod lapis pretiosus habet soliditatem, in quo designatur patientiæ firmitas. Ergò verè, & propriissimè dicitur de hoc Sancto Apostolo: *Posuisti Domine, super caput*, &c. In quo verbo maximè tria notantur. Primum, est sublimitas ex parte donantis: Secundum est idoneitas ex parte recipientis: Tertium est, pretiositas ex parte muneris. Nam primo notatur in conferente sublimitas, siue liberalitas, cum dicitur. *Posuisti Domine*. Notatur secundò, in accipiente idoneitas, siue dignitas, cum infertur, *in capite eius*. Notatur tertio in munere pretiositas, cum adiungitur, *coronam de lapide pretioso*. Verùm, quia multa dixi de corona, quæ omnia Apostolo sunt conuenientia, conuertamus sermonem ad instructionem nostram: Nos enim pauci sumus, qui has coronas accipimus: quia pauci sunt hodie Virgines: pauci boni Prædicatores: & nulli quasi Martyres: Vnde plorantes cum Ieremia possumus dicere illud: Cecidit corona capitis nostri: væ nobis:

Margin: Au: ū quid. — Eccl. 45. a — Stella quid — Apoc. 12. a — Lapis quid. — Psal. 20. a — Thren. 5. c

quia peccauimus. Est igitur hic notandum, quod triplicem coronam modo portamus, quam non portauit, sed proiecit Apostolus. Prima est corona lasciuię qua carne, & mente inficimur. Secunda est corona auaritiæ, qua ad terrena deprimimur: Tertia est corona superbiæ, qua in vanum erigimur. Primam coronam nobis imponit corpus inficiens: Secundam mundus deficiens: Sed tertiam diabolus fallens, vel decipiens.

Dico, quod prima corona, qua coronata est à carne, est corona lasciuiæ, quam serui ventris. & carnis sibi tota die imponunt. Ad literam enim videmus, quod serui sui corporis sibi ad modum coronæ, serta faciunt de floribus, siue rosis. Vnde dicunt illud: Coronemus nos rosis, antequam marcescant: quia eorum coronæ mane sunt virides, sero siccæ: manè redolentes, sero fœtidæ: mane speciosæ, in sero apparent nullę, Sic enim habetur: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri, exsiccatum est fœnum, & cecidit flos: ergo corona, siue gloria carnis est sicut gloria fœni, vel floris, quæ mane sunt pulchræ, in sero vero siccæ, vel nullæ. Propheta: Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur, exaruit. Homo natus de muliere: Ecce fragilitas. Breui viuens tempore: Ecce vitæ modicitas. Repletur multis miseriis: Ecce vitæ calamitas. Qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra: Ecce vitæ nostræ vanitas. Et nunquam in eodem statu permanet: Ecce status varietas, & mutabilis. Mane sicut herba floreat, & transeat: vespere decidat, induret & arescat. Quid ergo homo carnalis in corona vanissima gloriaris? Quid de tanta varietate lætaris? Nonne vides, quod cum stent cælestia corpora, quatuor elementa, stent metalla, multaque talia; tu verò totus vanus, vt vmbra, vel ocius transis, quam vmbra vel herba? Nam Nero Imperator, qui totus fuit seruus carnis, impudicè seruiens lasciuiis, sæpe ferens serta de rosis, dum vanitatem hominum carnalium non agnouit, dum se diu regnare posse credidit; iudicante Deo, quem esse non credidit, manu propria fustem per ventrem transfodit. Hanc coronam sibi non Apostolus, sed coronam potius castitatis imposuit, quæ sicut dicitur in Legenda sanctæ Cæciliæ, nunquam marcescet.

Margin: Sap. 2. b — Isa. 40. b — Psal. 128. a — Iob 14. a — Psal. 89. b — Suetonius in Nerone.

Secunda corona qua coronantur à mundo, est corona auaritiæ, qua coronantur diuites omnes. mundique amatores. Vnde scribitur: Dic regi & dominatrici: humiliamini & sedete, quia de capite vestro descendet corona gloriæ vestræ. Hæc est illa corona, qua quis pingitur coronatus in rota fortunæ: nam quia rota semper voluitur. nec ad momentum stare permittitur; dum ad summum peruenit, descendere cogitur. Et hæc est optima ratio: quia nec in prosperis est gaudendum nec in aduersis est desperandum: quia cum tota stare non possit, sæpè qui imus est ascendit, & qui summus est, vsque ad ima descendit. Vnde scribuntur hi versus in rota fortunæ. Nam qui in summo est, dicit:

Glorior elatus, descendo mortificatus.

Item alius, qui in imo est, dicit:

Infimus ecce premor, rursus ad astra vehor.

Vnde sapiens Salomon mirabatur, qui videbat seruos ambulantes in equis, & dominos super terram. Et illud etiam cum dicebat: Interdum de carcere & catena quis consurgit ad regnum, & filij regni inopia consumuntur. Nunquid non temporibus nostris reges, principes & barones sunt deiecti, & viles, & humiles exaltati, pauperes citati, & diuites pauperes sunt effecti? Probat enim Valerius Maximus multis, variisque exemplis, in vno eodemq; statu neminem posse stare: Quia hi mores fortunæ sunt: hos deiicere, illos eleuare, summa imis, & ima summis euertere. Vnde dicit, quod quidā Samniorum Tyrānus bonis omnibus fuit plenus & in omnibus videbatur fortunatissimus: Nam omne

Margin: Hier. 13. c — Eccl. 10. d — Eccl. 4. e — Val. Max. lib. 6. c. 9. de varietate casuum. — Polycrates.

quod desiderabat, sibi veniebat, sicut volebat: ita quod velle sibi esset quasi efficere: Nam & semel (vt dicit) quendam annulum sibi charissimum in mare proiecit ad videndum, si sibi fortuna mutaret aspectum: quem continuò recuperauit: quia capto maximo pisce, qui annulum deglutiuit, annulum ei restituit. Sed fortuna hæc sic grata in principiis non sic perseuerauit, sed faciem eidem mutauit: quoniam captus à præfecto regis, eum cruci affigi fecit. Vnde concludit idem Valerius, contra diuitiarum fortunam loquens: Caduca nimium, *inquit*, & fragilia, & puerilia sunt hæc temporalia bona quæ subito adueniunt, subitoq; recedunt, & in nullo loco nullaque persona stabilibus radicibus fixa consistunt: sed illos quos in sublime aliquando extulerunt, improuisè recessa, destitutos in miserabilem profundum demergunt. Ob quam causam narrat, quod rex quidam sapiens fuit, cui dum corona regia esset oblata, vt capiti suo imponeret eam; ille eam manu diu dicitur considerasse, & tandem dixisse: O corona magis nobilis quam felix: quàm si quis vere cognoscat, quam multis curis, multisque periculis & miseriis plena sit, nec humi quidem iacentem tollere vellet. Hæc ergo omnia dum Apostolus considerauit, propter Christum omnia dereliquit, &c.

Ibidem lib. 6. cap. 11. exemp.

Val. Max. lib. 2. cap. 2. de Antigono Rege.

Tertia corona, qua à diabolo coronantur, est corona superbiæ. Ipse enim diabolus est rex super omnes filios superbiæ, sicut dicitur. Hæc enim corona tota est vana super vano fundata: & ideo semper est ruinæ parata: Domus enim alta non in petra, sed in arena fundata, semper minatur ruinam, & tanto maior est, quanto situm obtinet altiorem: quanto enim lapis à loco sublimiori cadit, tanto eius casus est grauior. Cum ergo corona superba, & temporaliter alta, sit semper ad ruinam parata, nullo modo est appetenda: nam de hac corona sic dicitur: Vę coronæ superbiæ, ebriis, Ephraïm & flori decidenti gloriæ exultationis eius. Quasi dicat Væ æternum erit superbiæ coronantis: cum corona talis sit, sicut gloria floris ad modicum decidentis. Vnde statim subditur ibidem: Pedibus conculcabitur corona superbiæ ebriorum. Et erit flos decidens gloriæ exultationis eius. Propter quod dāpati dicunt illud: Quid nobis profuit superbia? multum, & in tempore breui Alexander se erexit: sed subitò, dum non credidit, velut fumus euanuit. Iulianus apostata intantum ascendit quod contra Christum Dei filium se erexit: sed dum vincere Persas credidit, à milite inuisibiliter victus fuit. Et dum confirmari in regno sperauit, in quo tantum imperauerat tribus annis, tunc subito lancea perforatus interiit, & vellet, nollet, quod Christus de eo triumphauerit, ore maledico confessus coram hominibus fuit. Propterea sanctus Apostolus coronam superbiæ procul iecit, & dum coronam humilitatis accepit, ad regium & cæleste diadema sublimari promeruit, vt de eo propriissimè dici possit: *Posuisti Domine super caput eius coronam de lapide pretioso*: Quam & nobis præstare dignetur, &c.

Iob 41. d

Isa. 28. a

Sap. 56. b

Niceph. lib. 10. Eccl. hist. c. 35. circa med. & Cassiod. in tripar. Hist. lib. 6. cap. 47.

Psal. 20. a

DE EXALTATIONE SANCTÆ CRVCIS.

SERMO.

Isa. 49. f

Ioan. 19. c

Ezech. 17. g

Ad *populos exaltabo signum meum*. Crux Dominica, quia ex tactu Dominicæ carnis fuit sanctificata, in qua & facta est redemptio nostra; in multis extitit exaltata. In Dominica passionis primo, & principaliter. Nam quando Dominus baiulans sibi crucem, eam super humeros suos eleuauit, & tandem ipse super eam ascendit; nonne valdè exaltata fuit, quam Altissimus super se portauit? Vnde dicatur Cruci: Flecte ramos arbor alta. Et Dominus prædixit: Ego Dominus exaltaui lignum humile. Verè (secundum Augustinum) lignum crucis ex-

A titit exaltatum, quando lignum, quod erat latronum patibulum, factum est regale vexillum, & transiuit ad frontes Imperatorum. Secundò Crux fuit exaltata in Apostolorum prædicatione, quando per totum mundum gloria crucis diuulgata est. Vnde & dicebat Apostol. Nihil iudico me scire inter vos nisi IESVM CHRISTVM, & hunc crucifixum. Non, inquit, veni ad vos in sapientia verbi, vt non euacuetur Crux Christi. Tertiò fuit exaltata in sua inuentione propter ea, quæ facta sunt tunc miracula: * Lege historiam. Quartò fuit exaltata in victoriæ collatione, & in huius signi ostensione ipsi Constantino, cui & dictum est: Confide: in hoc signo vinces. Quintò fuit exaltata hodierna die in eius recuperatione, & victoriæ collatione, in miraculorum multorum operatione. † Lege hodiernam historiam. Sexto est Crux exaltata in fidelium deuotione: eo

B quod ab omnibus adoretur. Septimo exaltabitur Crux Christi in die iudicij: quia, vt dicitur. Hoc signum erit in cælo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Bene igitur, & propriè dictum est: *Ad populos exaltabo signum meum*. In primo notatur Crucis nobilitas, quam ex tangente contraxit. In secundo Crucis potestas quam in signis ostendit. Notatur ergo primò excellentia singularis cum dicit: *Signum meum*. Notatur secundò reuerentia popularis, cum addit: *Exaltabo ad populos*. Est igitur hic notandum, quod præter illa beneficia per Crucem nobis ab antiquo collata, magna nobis tota die exhibentur beneficia, plusquam vlla exprimi possit lingua, vel scribi valeat vlla charta. Nam primo Crux Christi est signum oberrantibus ad semitam reductiuum. Et secundò signum pœnitentibus, gratiæ

C collatiuum. Est tertiò signum pugnantibus, impotentiæ firmatiuum. Est quartò signum proficientibus, intelligentiæ directiuum. Est quintò signum diligentibus misericordiæ promissiuum. Est sextò signum morientibus, ab hostibus defensiuum. Est septimò signum peruenientibus ad gloriam inductiuum.

Dico quod Crux Christi primo est signum reclamatorium, quo falcones reuocantur ad manum. In hoc tamen signo ad modum aucupis non posuit Dominus carnem alienam, sed propriam, proprio sanguine rubieundam. Sed proh dolor! quia auis extranea vocata suo reclamatorio venit: sed homo vocatus reclamatorio Christi, sæpe non venit, ad modum saturni accipitris, qui vocatus, redire contemnit. De hoc signo profugos

D reuocante dicitur: Leuauit, *inquit*, Dominus signum in natione & congregatione profundi Israel. Qui erant profugi, nisi qui ad modum filij prodigi, erant à Deo peccando elongati? Sed hic ad viam sunt reducti, Crucis signaculo reuocati. Nonne hoc est signum, quo carceres fracti, cęli aperti sunt? Nōne hoc est signum, quo sunt leprosi mundati, paralitici erecti, dæmones effugati, cæci ad lumen reducti, & ad vitam mortui reuocati? Hæc enim omnia per Crucem fuerunt, & sunt corporaliter facta, & fiunt spiritualiter continuè in Ecclesia. Ergo fratres si deuiamus, hoc tanto signo reuocati, redeamus. Nam & agniculus si in grege errauerit, mox audita, quasi quodam signaculo, voce matris, signum agnoscit, & ad eam protinus redit. Restat ergo quod Crux sit signum ad semitam reductiuum.

E Secundò, Crux est signum pœnitentibus, gratiæ collatiuum: Signum enim crucis Dominicę signum est indulgētiæ. Si enim Dominus pro suis crucifixoribus voluit Crucem pati; quid factum est homini pœnitere volenti? Exemplum de filio prodigo. Vnde dicitur: Ponam arcum meum in nubibus, & erit, signum fœderis inter me & inter te: & non erunt vltra aquæ diluuij ad delendum omnem carnem. Quid est arcus in nube, nisi Christus in Cruce? Arcus ergo ille cælestis, quia habet cornua versus terram, propter quod non est tensus ad eam feriendā; signat pacem & gratiam. Christus ergo cum in cruce extendit transuersaliter brachia, & caput inclinauit ad terrā: sicut dicitur: Signauit se ad hoc pati voluisse, vt esset hoc signum gratiæ dandæ, & rigoris

August. de Verbis Domini serm. 18. post. initium to. 10.

1. Cor. 2. a

1. Cor. 1. c

* Cassiodorus in historia tripart. lib. 1. cap. 18. lib. 8. c. 19. Eccl. hist.

† Cassiodor. in hist. tripar. lib. 1. c. 4. & Niceph. lib. 8. c. 3. & lib. 2. c. 47. Eccl. Histor.

Exemplum.

Isa. 5. f

Exemplum.

Luc. 5. c

Gen. 9. c

Mat. 17. f

tempe

temperandi. Vnde Bernardus: Attende ô homo capitis inclinationem ad osculum, extensionem brachiorum ad amplexum, apertionem lateris ad affectum. Igitur sicut circulus est signum tabernæ, sic Crux signum fuit gratiæ conferendæ. Nunquid rex iste non dicitur exponere militibus thesaurum, qui in multis locis perforat dolium? Ergo à simili, non vult Christus suæ nobis gratiæ dare donum, quem in Cruce vides tot vulneribus perforatum? Bernardus: Clamat clauus, clamat vulnus, quod misericordiæ Domini non est numerus. Foderunt (*inquit*) ei manus, pedes, & latus, per quas rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Et propter hæc omnia dicit: Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Ergo Crux est signum gratiæ collatiuum.

Bern. serm. 44. de pass. Dom. — *Bern. super Cantica, serm. 61.* — *Rom. 8. f*

Tertiò, Crux est signum pugnantibus, impotentiæ firmatiuum, confortatiuum, & roboratiuum. Sic enim Constantinum, & totum exercitum suum roborauit; quod plenum triumphum non solum de Maxentio, sed de cunctis hostibus reportauit: nec vllus in toto tempore suo, post vexillū Crucis Dominicæ, quod assumpsit, ei vnquam resistere potuit. Heraclius Imperator, dum in hoc signo spem posuit, tantum à Deo robur accepit, quod filium Cosdroæ in singulari certamine vicit, & tandem sibi omnem illius exercitum subiugauit: nam & hoc signum & vulneratos sanat, & debilitatos roborat. Vnde dum filij Israël ab ignitis serpentibus morderentur, præceptum fuit Moysi, vt faceret serpentem æneum, quem pro signo in ligno suspenderet, quem dum vulnerati attenderent, sanarentur. Serpens æneus similitudinem habens serpentis, non tamē habens venenum, fuit Christus non habēs peccatum, sed similitudinem carnis peccati. Sicut igitur illi vulnerati à serpentibus sanabantur ad illius serpentis aspectum: sic modo percussi à dęmonibus sanantur, & fortificantur per Christum. Vnde ipse dicit: Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, sic exaltari oportet filium hominis: immò longè magis: quia ibi tantum fuit figura, hic veritas pura. Vnde ille serpens ex virtute huius serpētis, virtutem habuit sanatiuā. Vnde dicitur: Qui enim ad eum conuertebatur; non per hoc, quod videbat, sanabatur, sed per te omnium Saluatorem. Ad literam legitur de illo serpente, cuius virtus erat per hunc sanare. Quia igitur hoc signum vulneratos sanat, per consequens eos firmat, & ad bellandum roborat. Dum enim fidelis miles ducem suum in cruce vulneratum videt, miro modo roboratur ad bellum. Bernard. Si passio Domini ad memoriam reuocetur, nihil tam durum, quod non ęquo animo toleretur. Valdè enim milites animosi fiunt, dum in vexillum regis vident & intendunt. Et hoc satis apertè dicitur, vbi legitur: Et dato eis signo de adiutorio Dei, ipse dux in prima acie commisit bellum: & facto sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt ferè quatuordecim millia hominum, & reliquos fugere compulerunt. Ergo Crucis signum est vulneratorum omnium sanatiuum, & omnis debilitatis & impotentiæ firmatiuum.

Num. 21. c — *Ioan. 3. b* — *Sap. 16. b* — *Bern. in lib. de pass. Dom. c. 44.* — *1. Mac. 13. d*

Quartò, signum Crucis est signum ambulantibus & proficientibus intelligentię directiuum: Ambulantes enim sæpè deuiant & aberrant, si Cruces, quæ ponuntur in viis in multis partibus, non attendant: sic viam ad patriam nescit, qui crucem Dominicam non attendit. Vnde dicitur presbyteris, quorum est aliis viā præbere: Præparate viā ante omnes alios antecedendo, plenū facite iter de via offendicula remouendo: & leuate signū ad populos. Idem signū Crucis eis itinera demōstrat: nā sicut in eodē dicitur: Hęc est via, & non est alia præter ipsam. Nonne dicit: Ego sum via? Nonne in eodem dicitur: Ego sum ostium, & qui aliunde intrat, fur & latro est? Quid igitur frustra quidam quærunt sibi viam ad Patriam per mundum, vel mundi diuitias, quidam per carnis delicias, quidam vero per honorum eminentias? frustra laborant, qui supra petram seminant, quia non est hæc via ad regnum, sed potius ad infernum. Nonne stultus esset, qui si vellet ascendere in montem, teneret viam deducentem ad vallem? Quis nisi stultus volens cum festinantia ire Romam, viam teneat ducentem in Franciam, qui semper elongat à Roma? Cum igitur via Crucis nihil habeat, nisi asperum, & hæc sola sit via ad regnum, restat necessariò esse ponendum, quod omnis via, quæ dulce bonum sequitur, non amarum, ductiua sit ad infernum: sicut enim omnis aqua fluminis intrat, & finitur in mare; sic est (vt dicit Richardus) omnino necesse, vt omnis humana dulcedo terminetur in amaritudine: Quid enim morte amarius, morte scilicet, quæ secunda dicitur, & nunquam finitur? Sed quæ est vita in mundo, quæ mortis termino non claudatur? quæ si in dulcedine ducitur, non solum morte corporis, sed morte gehennali, quæ est grauissima, terminatur.

Isa. 62. d — *Isa. 30. e* — *Ioan. 14. a* — *Ioan. 10. a* — *Eccl. 1. b*

Ergo fratres non laboremus in vanum, non nos decipiat hoc bonum creatum, quia nulla via alia est ad regnum, nisi per Dominum crucifixum. Vnde cum Sanctus Franciscus multis lacrymis sibi viam salutis à Deo oraret ostendi, librum accepit, quem ad hoc posuerat in altari: quem cum aperuisset, vt videret quid sibi occurreret, & quid sibi Dominus demonstraret; Dominica passio sibi primo occurrit. Cumque ne casu hoc esset factum, secundo & tertio hoc fecisset; semper sibi idem occurrit. Tunc intellexit vir Dei, quod non erat alia via salutis, quam Dominicæ passionis & Crucis. Ergo licet concludere, quod Crucis vexillum est signum proficientibus directiuum.

Exemplum.

Quintò, crux Christi est signum amantibus, misericordiæ promissiuum: Si enim maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis patet, quod multum nos amauit, qui pro nobis Crucē sustinuit. Bernardus: Patet amor cordis per vulnera corporis. Et iterum Bernardus ait: Hoc est, bone Iesu, quod deuotionem meam plus mouet, plus vrget: calix, Domine, quem bibisti, opus redemptionis nostræ. Vnde de hoc exponitur illud: Radix Iesse, qui stat in signum populorum; ipsum gentes deprecabuntur. Ad literam de Christo loquitur, qui fuit radix: Quia sicut radix est primum fundamentum, & sustentamentum totius arboris; sic Christus est radicale principiū omnis gratiæ spiritualis. Sed hic in Cruce positus est in signum, vt dum ab omnibus videretur, omnes eum deprecarentur, vt nobis misericordiam impetraret. Nō est, fratres, recedendum à corde, non recedendum ab opere: hoc signum nobis est imperatiuum. Vnde dicitur in Exodo, & loquitur de Pascha, in quo passio Dominica est signata: Erit hoc quasi signum in manu tua, & quasi monimentum ante oculos tuos: quasi dicat: Cum conuerteris cor tuum ad agenda, hoc erit tibi pro signo in manu: si verò ad cogitanda, erit tibi pro signo ante oculos. Vnde Ecclesiasticus: Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris: dedit enim pro te animam suam. Quid pro te dare maius aliud potuit? ergo qui pro te dedit animam, non faciet tecum misericordiam, si tamen tanti beneficij non inueniaris ingratus? Accipe hoc exemplum Beati Carpi, quod ponitur in Legendis: cui Christus dixit, quod erat paratus iterum pro peccatoribus crucifigi. O summa pietas, summaque misericordia Domini Saluatoris, qui cum tota die offendatur à nobis; non tamen nobis sua beneficia retrahit, sed continuam misericordiam nobis impendit: & nunc per interna consilia, nunc per exteriora carnis verbera, nunc per Scripturæ documenta, nunc per beneficia, & nunc æterna comminando supplicia, bonaque promittendo æterna nos cogit ad regnum. Ergo Crux est signum misericordiæ donatiuum.

Ioan. 15. b — *Bern. super cant. serm. 61.* — *Bern. super cant. serm. 20.* — *Isa. 11. b* — *Exod. 13. b* — *Eccl. 29. c* — *De hoc B. Carpo. sancti Pauli Apostoli discipulo, deque hac eadem re Petrus de Natalib. in Catalogo Sanctorum lib. 9. cap. 56.*

Sextò est signum morientibus ab hostibus defensiuum. Non tutè quis transit, vbi latrones stant in insidiis, nisi vexillum deferat sanctę Crucis, nā hoc signo

victorioso viso, terrentur mirabiliter dæmones, fugantur hostes, nec appropinquare audent dæmones. Vnde A quando quis oleo vngitur in extremis, crux ibi dimitti in auxilium morientis consueuit, vt ea visa, confortetur infirmus, & terreatur diabolus. Vnde dictum est in figura ab Angelo percussore: Erit vobis sanguis in signum, & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens, quando percussero terram Ægypti. Et propter hoc dicitur Angelo percussori: Signa Thau super frontes virorum gementium & dolentium. Et subditur ibi: Super quem videritis signũ Thau, ne occidatis. Ergo si nulli parcitur, sed omnis occiditur super quem Thau non inuenitur, restat quod Crucis signum est morientium defensiuum. Nam & de quodam Iudæo narrat Gregorius, quod dum in quoddam templum Idolorum propter noctem aliquando declinasset, eo quod aliud hospitium habere non posset, timens, quamvis in Crucifixum non crederet, Crucis signaculo se muniuit: cumque in ipsa nocte ibi multitudo dæmonum conuenisset, vnus ex eis ait: Quis est ille qui non aspicit? Cumque quidam irent vt viderent, territi clamauerunt væ, væ, væ, vas vacuum, sed signatum: statimque omnis illa turba disparuit dæmonum. Dicitur etiam in historia tripartita, quod nemo illorum, qui tempore Constantini vexillum Crucis portabat tempore belli, potuit vnquam vulnerari vel capi. Ergo si ad defensionem hominis tanta in viuentibus est virtus Crucis, quantum putas auxilij conferre mortuis, cum in extrema necessitate sunt?

Exod. 12. b

Ezec. 9. b

Greg. tom. 3. li. 3. dial. cap. 7. a

Lib. 1. Hist. Trip. cap. 5.

Septimò Crux Christi est signum peruenientibus ad gloriam perductiuum, & in ipsa gloria ornatiuũ. Nulli enim cælestis ianua clauditur, si vexillum Crucis ab eo feratur. Vnde dicitur in quadam historia, quod latro, qui fuerat cum Domino crucifixus, vadens ad paradisum deliciarum, super se detulit Crucis signum: quod dum vidit Angelus custodiens paradisum, statim eum intrare permisit. Propter quod & in Apoc. dicitur, quod Ioannes vidit numerum signatorũ ex omnibus gentibus stantes ante thronum, amictis stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Cumque quæreret, qui essent, audiuit: Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, lauerunt stolas suas in sanguine Agni. Ergo si in cælis volumus coronari, necesse habemus hoc signo signari, cum sit gloriæ collatiuum, & in ipsa gloria ornatiuum: ad quam nos Deus perducere dignetur, &c.

Apoc. 7. e

DE S. MATTHÆO APOSTOLO ET EVANG.

SERMO I.

CONVERSVS *sum, vt viderem vocem, quæ loquebatur mecum.* Peccatum, sicut docet Aug. est auersio ab incommutabili bono & conuersio ad commutabile bonum. In omni enim mortali peccato sunt necessaria ista duo, sc. auersio & cõuersio; sed auersio est in peccato sicut formale, & conuersio sicut materiale: & ideò auersio & conuersio non sunt duo peccata, sed vnũ, & sunt simul ista duo, sc. auersio & conuersio. Nam sicut in degeneratione & corruptione elementorũ (vt Philos. dicit) generatio vnius est corruptio alterius, & econuersò: sic etiam suo modo intelligendum est in peccato; quia nunquam quis à Deo auertitur, nisi ad aliud conuertatur: & dum ad commutabile bonum conuertitur, ab incommutabili bono auertitur. Verum quia omnia peccata in auersione conueniunt, ex illa parte distingui non possunt, quia nulla inter se differunt per ea, in quibus conueniunt; ergo ex parte conuersionis ad commutabile bonum fit distinctio peccatorum. Vnde conuersio ad pecuniam, dicitur auaritia, conuersio ad propriam excellentiam, dicitiur superbia: & sic omnis culpa denominatur à conuersione propria, ita quod sit hæc denominatio à materia, non à forma.

Apoc. 1. e Aug. tom. 5. lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 6. & 8.

Arist. de gen. lib. 1. c. 3. tex. 17.

Sed nota, quod quia simplex est anima, non potest simul, & semel ad duo conuerti bona, & maximè si sint distantia multum. Quare homo conuersus ad incõmutabile bonum, non potest conuerti ad commutabile bonum; immo dum ad Deum conuertitur, necesse est vt à bono commutabili eius facies auertatur. Quia ergo beatus Matthæus tanquam publicanus erat ad mundum conuersus, & à Deo auersus, à Christo vocatus, necesse habuit faciem à lucro, quod intendebat auertere, & se ad Christum vocantem conuertere. Vnde optime dicit: *Conuersus sum, vt viderem vocem, quæ loquebatur mecum.* Primo, vt viderem me vocantem. In B quo verbo ostendit in duobus suam obedientiam & conuersionem esse perfectam, scil. ex parte cordis, à quo omne bonum initiatur (cor bonum omne initiat, tanquam fontale vitæ principium) & ex parte operis quo bonum quodlibet consumatur: cor etiam omne opus bonum consummat, dum illud adducit in actum. Notatur igitur primo perfecta conuersio cordis, cum dicit: *Conuersus sum.* Secundo notatur perfecta superadditio operis, cum addit: *vt viderem vocem, quæ loquebatur mecum.* Quid enim fuit vocem videre, nisi eam audire? & quid est vocem audire, nisi voci obedire? quod dicitur in opere ponere. Vnde mos est apud quosdã, quod cum nolunt, quod audiũt, facere, dicunt se non audire, non (inquiũt) te audiemus, id est, quod dicis non faciemus. Dicat ergo sanctus Matthæus iam ex publicano C factus Apostolus: *Conuersus sum, vt viderem vocem, quæ loquebatur mecum.* Est igitur notandum quod ad cõuersionem, etsi nos omnia inducant; sunt tamen quatuor quæ nos debent mouere: scil. culpa, gratia, pœna gloria. Nam nos ad conuersionem mouere debet primò culpa, qua Dominum Deum Redemptorem offendimus: secundò, gratia, quam peccãdo perdidimus: tertiò, pœna quã per culpã meruimus: quartò, gloria, à qua nos exclusi fuimus. Dico quod ad conuersionem cum sancto Apostolo faciendam mouere nos debet culpa, qua Deũ offendimus. Quid est enim culpa, nisi quędam lutosa fœtensque materia? Sed quis est pulchris pannis ornatus, si in lutum caderet; qui citissimè inde nõ surgeret, si saltem valeret Sed quid anima pretiosius? Ergo si in lutum cecidit culpæ, nunquid non cito inde debet se D erigere? Item quis est in regno Franciæ, qui si Regem offendisset, non pro posse laborare, nec moram interponeret, vt in eius gratiam rediret? ergò quod fit regi mortali, nõ magis faciendũ est Domino immortali? Et ideò beatus Apostolus à Christo vocatus, nec rationẽ Dño reddidit, nec inducias postulauit: sed vt dicitur: Surgens, secutus est eũ: poterat enim dicere illud: Cogitaui vias meas, supple præteritas, & conuerti pedes meos (id est, affectus meos) in testimonia tua. Quæ enim mulier, si nobilissimũ virum haberet, deprehensa ab eo in adulterio, non statim surgeret, verecundiã indueret, & ad virum indulgentẽ & suppliciter vocantẽ non statim accederet, & veniã lacrymis postularet? Sed talis est anima Christi sponsa peccato prostituta: ergò ipse dicit animę: Tu (inquit) fornicata es cũ amatoribus multis: tamen reuertere ad me, & ego suscipiã te, solũ hoc peto à te, vt in te recognoscas virũ tuum: me Dominũ E tuum offendisse. Vnde statim subdit ibidẽ: Leua oculos tuos in directũ, & vide vbi non prostrata sis. O summa & inenarrabilis pietas Domini Dei nostri: fornicatur vxor alicuius hominis, & statim eam expellit, & vix vnquam ei parcitur: sed peccat anima Christi sponsa, nec vno tantum, nec pluribus peccatis, sed modis innumeris cum mundo, carne, & diabolo: & statim si redeat, statim eam vocat ad se, & omnia peccata condonat, immo quod maius est, nolentẽ redire vocat, vt redeat, & reuertatur, reuocare non cessat. Vnde dicitur: Conuertimini filij reuertentes: quia ego vir vester: & assumam vos: & multa ponuntur ibi de hac materia.

Exempla.

Mat. 9. a Psal. 118. 59.

Ier. 3. a

Ier. 3. d

Secundò

Exempla. Secundò, ad conuersionem nos mouere debet gratia, quam peccando perdidimus. Quis enim non doleret, si perderet frumentum in horreis positum? Quis si perderet vinum in doliis conseruatum? Quis si amiserit asinum, bouem vel equum: Quis insuper non doleat, si perdat thesaurum diu in scriniis conseruatum? sed quātus credendus est omnis thesaurus corporalis, comparatus spirituali? Quid est enim corpus ad animam? ergo quanto est anima corpore nobilior, tanto thesaurus animæ est thesauro corporali melior: atque thesaurus anima est, quo solo anima diues est: ergo si tantum doles pro amissione thesauri corporalis: quantum dolorem decet habere pro amissione thesauri spiritualis? ergo si perdidisti, necesse habes ad Deum conuerti, vt demum recuperes quod amissum est. Item considera aliud: Si enim aliquis haberet à rege Franciæ aliquod signum, quo habito esset amicus regis, quo ostenso, pateret ei quandocunq; vellet ingressus ad regem, & quo signo seruato, deberet à rege regnum magnum accipere: dic, si potes, quantū doleret, si signum hoc perderet? multum enim doleret. Et pauperes si cōtingat eos perdere signum per quod admittuntur ad eleemosynā Papæ, quantum putas dolerent? sed gratia est tale signum, quo habito, amici sumus Regis æterni: & quo ostento, ad intima secreta eius admittimur, & quo seruato, æternum regnum accipimus. Ergo nonne dolebit ex omnibus medullarum præcordiis, qui hoc signum per negligentiam suam perdiderit? ergo, Fratres mei, ratione signi perditi debemus cum Apostolo ad Christum conuerti. Vnde dicitur nobis: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, fletu & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vesta. Ecce qualiter debet conuerti ad Dominum qui eius perdidit signū. Nam debet esse conuersio perfecta & integra, quia corde toto: debet esse corporis afflictiua, quia in ieiunio: debet esse lacrymosa, quia cum fletu multo: debet esse dolorosa, quia corde perfecto & contrito. Et quia sic ad Christum hic sanctus Apostolus est conuersus, poterat dicere illud: Postquàm conuertisti me, egi pœnitentiā. Et illud: Ideò me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. O quanta fuit huius Apostoli pœnitentia, quàm dura, quàm aspera, quàm diuturna in discurrendo, in prædicando, in fame, in siti, & calore, & frigore, & vltimo mortem pro Domino sustinendo. Vnde Apostolus de se aliisque Apostolis: Puto enim quòd nos Deus Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus. Et addit: Vsque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, colaphis cædimur, & instabiles sumus, &c. Sed quis hodie dolet de gratia perdita? Quis laborat, vt gratiam amissam recuperet per pœnitentiam? Vnde Dominus conqueritur dicens: Quare dixit populus meus, recessimus, non venimus vltra ad te? Heu me, quia à Domino Deo nostro recessimus, ad Deum conuerti per pœnitentiam non curamus: & tamen Dominus benignissimus dicit: Populus meus. Quomodo suus, si ab eo recesserat? quomodo suus, si redire nolebat? sed suus erat propter faciendam cum eo misericordiam: sed non suus propter culpam commissam: vel suus propter electionem æternam: non suus propter temporalem malitiam: vel suus propter eos, qui erant ibi boni: & non suus, propter eos qui erant ibi mali..

(Margin: Exemplum. — Ioël. 2. c — Ier. 31. d — Iob. 42. a — 1. Cor. 4. c — Ier. 2. g)

Tertiò, ad conuersionem nos mouere debet pœna, quam peccādo meruimus: statim enim vt peccauimus, & gratiam diuinam abiecimus æternæ pœnæ tāquam mortis filij sumus obligati, immo statim vt homo peccauit, si Deus non misericorditer expectaret, sed secundùm iustitiam contra nos procederet, statim nos in infernum deiiceret. Et est mirabile, quia vnde deberemus Deo esse subiectiores, & ipsius maximi amatores, inde sumus peiores. Quis iudicem non amaret, si ingratus non esset, qui cùm mox eum ex iustitia occidere posset, eum cum misericordia expectaret? sed verum est quod scriptum est: Quia (inquit) non profertur statim contra malos sententia, filij hominum absque vllo timore perpetrant mala. Sed sciant peccatores certissimè, quod quanto ex misericordia diutius expectantur, tanto, si non conuertantur, durius ex iustitia punientur: & quod peius est, misericordia postea transibit in vindictam. Naturale enim est vt Iudices, qui mites sunt, & cū malefactoribus mitius agunt, quod dum illi misericordiam non agnoscunt, Iudices in iram fortius inardescunt, & tanto fiunt crudeliores, quanto prius fuerant mitiores. Exemplum de illis, qui rogabant Eleazarum propter antiquam, quam habuerant cum viro amicitiam, vt se comedere carnes porcinas tantū simularet, vt sic mortem euaderet: Cumq; se hoc facturum negaret, dicitur ibi, quòd illi qui prius fuerant ei mitiores, in iram maiorē contra eum conuertebantur, & propter hanc causam dicitur: Nisi cōuersi fueritis, gladium suum vibrabit ad vulnerandum: arcum suum tetendit, & parauit illum ad sagittandum: & in eo parauit vasa mortis ad æternaliter puniēdum. O si scirent quantis pœnis sunt puniendi, quàm intensis doloribus affligendi, quàm diuturnis & continuis ignibus exurendi, vellent nos esse nati. O summa stultitia hominis: quia timet agnus lupum, & eum fugit: timet mus murilegum, & se ab eo abscondit: timet ceruus vrsum, & animal omne leonem, & eius rugitum expauescit: timet aquilam omnis auis dum ipsam in aëre sentit, vnde ipsa die qua falco eam sentit, ad prædandum non exit: & homo creatura rationalis, cuius est anima immortalis, & pœna quæ ei dabitur, est ex parte peccati æternalis, non tanta pericula expauescit. Si timet latro suspendium, cuius pœna ēst ad momentum, quando amplius esset timendum, si semper duraret suspendium: & pœna illa, quam ex laqueo sentit ad momentum, esset durabilis in æternum? Ergo quomodo sic stulti sumus, vt non timeamus ignē inflammantem, ignem deuorantem, ignem indeficientem, & serpentes ignitos, carnes nostras perpetuo & cōtinuè comesturos nunquam ad satietatem venturos: & omnia hæc & alia mala innumera non sustinebunt miseri ad momentum, nec per mille millia annorum, sed per plura millia millenaria, quàm sint in mari guttæ aquarum, & magis in infinitum, quia vsque in sempiternum. Tunc enim desinet pœna miserorum, quando gloria desinet beatorum: immò quando Deus desinet esse Dominus omnium. Et propterea sanè consulitur homini: Ne, inquit, tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ne subitò veniat ira illius, & in tempore vltionis disperdat te.

(Margin: Eccl. 8. b — Exemplum. 2. Mach. 6. d — Psalm. 7. b — Exempla. — Exemplum. — Eccl. 5. b)

Quarto, ad conuersionem mouere nos debet gloria, quam peccando amisimus. Homo enim, quando equum aut pecuniam perdit, statim surgit, & vadit quærendo, donec reinuenerit quod amisit. Exemplum hoc ponit Dominus de illo qui ouem perdidit, & de muliere quæ drachmam amisit. Ergo si sic fit pro parua re temporali & pro re mortali, quid faciendum esset pro re immensissima, nullis temporibus finienda? Ergo Fratres mei, si peccando gloriam illam beatam amisimus, si nos à societate sanctorum reclusimus, per pœnitentiam nos ad Deum conuertamus, & indulgentiam illius fusis lacrymis postulemus, quia benignus est Dominus: & recuperabimus quod amisimus. Vnde dicitur: Conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quoniam benignus est in tolerando, misericors in sustinendo, pātiēs in expectando, multæ misericordiæ in remittendo, & præstabilis super malitiam, gratiam conferendo, & gloriam finaliter dando. Et proptereà dicitur: Conuertimini & agite pœnitentiam à criminibus & inquinamentis vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas vestra. De his quatuor considerationibus ad conuersionem mouentibus sic ait Bernardus: Considera vnde venis, & erubesce, quantum ad primam: vbi sis, & ingemisce, quantum ad secundam: quo vadis, & contremisce, quantum ad tertiam: ad quid vadas, & con-

(Margin: Exemplum. — Ioël. 2. c — Ezech. 18. g — Bern. tom. 1. Ser. de primord. med. & nouiss.)

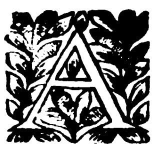
cupiſce, quantum ad quartam: quod ipſe præſtare dignetur.

DE EODEM SERMO II.

[Ier.31.d] POſtquam conuertiſti me, egi pœnitentiam. Sicut enim Baptiſmus eſt poſt peccatum, ſiue poſt naufragium, prima tabula, qua eripimur à procella, ſiue à culpa, quæ eſt maris tempeſtas; ſic pœnitentia eis qui relabuntur in culpam, eſt ſecunda tabula, qua liberatur anima à recidiuo. Nam ſicut Baptiſmo liberamur à culpa originali, ſic per pœnitentiam liberamur ab actuali: ergo qui poſt ablutionem Baptiſmatis recidiuat in culpam, non debet ſecundam contemnere medicinam, cùm iam amiſerit primariam. Ægrotus enim ſi non ſit ſtultus, ſi recidiuet, poſtquam à medico eſt curatus, medicum aduocat & rogat, vt ſecundam medicinam apponat, per quam morbum eiiciat: cùm enim ægritudini ſit contraria medicina, & contraria curentur contrariis ſicut calido frigidum, & frigido calidum, quoties replicatur morbus, toties repetenda eſt medicina: ſicque quoties iteratur culpa, toties illi contraria reiteranda eſt pœnitentia. Cùm ergo ſanctus Apoſtolus poſt mundatione primam in circuncisione factam, fuerat relapſus in culpam, non veritus eſt agere pœnitentiam. Vnde dicit Domino: *Poſtquam conuertiſti me, egi pœnitentiam.* In quo verbo notantur principaliter duo: Vnum ex parte Dei; ex parte Dei notatur, vel monſtratur miſericordia, qua Apoſtolum olim publicanum conuertit: Alterum ex parte Apoſtoli. Ex parte Apoſtoli notatur iuſtitia, qua ſe pro peccato puniuit: Oſtenditur autem diuina clementia in Apoſtolum conuertendo, cùm dicitur: *Poſtquam conuertiſti me.* Secundò notatur Apoſtoli iuſtitia, in ſe acriter puniendo; cùm additur: *Egi pœnitentiam.* Eſt igitur notandum, quòd ad pœnitentiam, quantum ad præſens, quatuor ſunt motiua: ſcil. mundialis ignominia, in qua ſumus: iudicialis ſententia, quam timemus: infernalis miſeria, quã paci meruimus: ſupernalis gloria, à qua nos excluſimus. Agamus igitur pœnitentiam, vel vt euadamus ignominiam, vel vt redeamus in gratiam, vel vt declinemus æternam miſeriam, vel vt admittamur ad gloriam perpetuam.

DE SANCTO MICHAELE.

SERMO.

[Pſalm.90.c] NGELIS *ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis, &c.* Verbum propoſitum aſſumptum, de Pſalm. ad laudem & commendationem Angelorum, ſimul quoque excitat nos ad eorum dilectionem & ad diuinam laudem & gratiarum actionem. Deus enim propter ſuam pietatem deputauit Angelicam dignitatem ad adiuuandam noſtram infirmitatem. Deſcribuntur autem ſancti Angeli in verbo propoſito, quantum ad tria: ſcilicet vel quantum ad officium, vel quantum ad iniunctum miniſterium, vel quantum ad impenſum obſequium, ſiue beneficium, ita quod in officio extollitur Angelica dignitas, cùm dicitur, *Angelis ſuis.*

Angelus enim eſt nomen officij non naturæ: nam Angelus idem eſt quod nuntius, non paruæ aut exiguę [Aug. tom.3. lib.5. de Geneſ.g] dignitatis eſt eſſe nuntium Dei: vnde Auguſt. Habet Deus, inquit, nuntios, id eſt, Angelos, non quòd ei quod neſcit annuntient, ſed bonum eorum eſt de operibus conſulere voluntatem. In iniuncto miniſterio oſtenditur diuina pietas, cùm dicitur: *Mandauit de te.* Magnæ pietatis & benignitatis indicium eſt, deputare tales miniſtros humanæ infirmitati, ſine quibus nullo modo eſſet tuta. In impenſo beneficio exprimitur humana vtilitas, cùm ſubiungitur: *Vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis.* De quibus cuſtodibus Iſaïas: Super muros [Iſa.62.b]
A tuos Ieruſalem conſtitui cuſtodes, &c. Ne autem contingat nos eſſe ingratos diuinis præſidiis, dicamus aliquid de Angelicis miniſteriis & collatis beneficiis. Angeli ſancti diuino imperio multiplicia nobis impendunt obſequia, multiplicia etiam conferunt beneficia, quæ omnia ad nouem reduci poſſunt, iuxta nouenarium Angelorum ordinem.

Primò enim nobis obſiſtunt in malis & peccatis ponentes impedimenta: frequenter enim tum ex natura corrupta, tum ex infirmitate contracta, tum ex malitia concepta, laberemur in multiplicia & enormia peccata, niſi ſancti Angeli obuiarent nobis, & impedimenta apponerent. Quod optimè ſignatum eſt Num. [Num.22.e] vbi dicitur, quòd contra Balaam Angelus euaginatum
B habebat gladium, quem cernens aſina auertit ſe, & ibat per agrum: quam cùm verberaret Balaam, vt eam ad viam reduceret, ſtetit Angelus in anguſtiis duarũ maceriarum, quibus vineæ cinguntur, quem videns aſina iunxit ſe parieti, & attriuit ſedentis pedes: at ille iterum verberauit eam, & tunc Angelus in anguſto loco, vbi nec ad dexteram, neque ad ſiniſtram poterat declinari, obuius ſtetit. Cumq; vidiſſet aſina ſtantem Angelum, concidit ſub pedibus ſedentis, qui iratus vehementius cædebat fuſte latera eius. Aperuítq; Dominus os aſinę, & locuta eſt: Quid feci tibi, cur percutis me? &c. Deinde dixit: Nonne animal tuum ſum, cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem? Dic. quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille ait: Nunquam. Protinus aperuit oculos Balaam Dominus, & vidit Angelum
C ſtantem in via, euaginato gladio. Cui Angelus: Cur tu verberaſti aſinam? ego veni, vt aduerſarer tibi, quia peruerſa eſt via tua, mihiq; contraria. Breuiter, quantum ad propoſitum ſufficit, felix talis aduerſarius, qui in malis aduerſatur. Et ideò optimum eſt conſilium Saluatoris: Eſto conſentiens aduerſario tuo, dum es in via [Matt.5.d] tua, ne fortè aduerſarius tradat te iudici, & iudex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouiſſimum quadrantem. Aduerſarius iſte bonus Angelus eſt, qui in malis nobis obſiſtit, & in his ei conſentire debemus, ne fortè nos tradat iudici, id eſt, Chriſto iudicanti, vel in fine, vel in morte. Angeli enim, qui nos modo cuſtodiunt, poſtmodum nos accuſabunt, vt iudex tradat miniſtro, id eſt, diabolo tortori, & mittat te in carcerem infernalem, vſque ad minimum quadrantem, id eſt, nihil rema-
D nebit impunitum, vel vſque ad minima peccata. Per hoc, quod dicit: *Donec ſoluat*, pœna intelligitur æterna. Nam illud debitum ſoluitur, vt non relinquatur pœnitendi locus, non quòd aliquando illa pœna ceſſet. Si autem aliquis curioſè inquirat, quomodo aſina locuta eſt, & quomodo Dominus aperuit os eius: dico quòd non contulit ſibi Dominus officium loquelæ, nec ſimpliciter, nec ad tempus, vt quidam dixerunt: ſed, vt dicunt, Origenes & Auguſtinus, Angelus mouebat or- [Aug. tom.3. lib.1. de mirabil. ſcrip. ſacra, c.34.e] gana eius, & plectrum linguæ formabat verba, ſicut diabolus ſerpentem, qui loquebatur Adę, ſed non terrebatur de rè tam inſolita, quia nimia cupiditate cæcatus ferebatur ad accipiendum munera, quæ Balaam promi- [Aug. to.10. ſer. de tempor.103. e] ſerat, vt dicit Auguſtinus: & aſſuetus erat monſtris
E Balaam cùm eſſet incantator.

Secundò, reſiſtunt aduerſariis, & repellunt hoſtilia tentamenta. Nã, vt dicit Apoſtolus. Non eſt nobis col- [Epheſ.6.b] luctatio aduerſus carnem & ſanguinem tantum, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus ſpiritualia nequitię, in cœleſtibus. Hinc Petrus: Aduerſarius veſter [1.Petr.5.e] diabolus, &c. Cui nulla poteſtas ſuper terram comparari poteſt, vt dicit Iob: modo impugnat per violẽtiam [Iob 41.d] tribulationum, modo per blanditias tentationum, modo per aſtutias & fraudulentias illuſionum & deceptionum, modo per curioſitatem. Contra igitur hoſtes tam callidos, tam potentes, humana fragilitas nequaquam ſtare poſſet, niſi haberet ſanctos Angelos adiutores, qui eorum ſæuitiam coërcerent, & eorum

repellerent

repellerent impugnationes. Gratias igitur Deo agamus, qui tales nobis dedit propugnatores. Hoc optimè signatum est in Daniele, vbi dicitur. Misit Dominus Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non me contaminauerunt. Leones, vt prædictum est, dæmones sunt, qui multo leonibus crudeliores nos appetunt deuorare: Ne tradas bestiis animas confitentes tibi. Sed Dominus mittit Angelicam potestatem, quæ eorum coërcet rapinas, vt aut non noceant, aut si noceant, non noceant quantum appetunt, & hoc est, ora leonum concludere. Hoc nihilominus signatum est per Angelum Tobiæ, qui dæmonum nomine Asmodæum, qui interficiebat viros Saræ, alligauit in deserto superioris Ægypti, vt neminem læderet, hoc est, eius compescuit potestatem. Hi sunt nostri custodes & protectores, qui semper & vbique nobis assistunt, nec nos patiuntur lædi nisi velimus. Propter quod dicit illa sancta Iudith: Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, hinc euntem, ibi morantem, & inde huc reuertentem, & non permisit me coinquinari.

Dan. 8. f

Psalm. 73. d

Tob. 3. b

Iudit. 13. c

Tertiò, peccatores, siue in peccata lapsos illuminant & excitant ad pœnitentiæ lamenta: sicut enim dicit Saluator: Qui facit peccatum, seruus est peccati: ideò quandiu voluntas sub peccato astricta est, non potest detestari peccatum, non potest per se sibi displicere peccatum: & ideò vndique incitant & stimulant Angeli. Deus igitur ex sui misericordia, qui non continet in ira sua misericordias suas, per Angelos facit nos excitari: vnde iacentes in peccatis excitant & stimulant, vt resurgant: deinde inquiunt: Surge miser & considera vbi iaces, quo modo corrupisti tuam naturam, defœdasti pulchritudinem tuam, qua eras ad imaginem æternæ pulchritudinis factus: nam repulisti à te Spiritum sanctum, factus es dæmonum prostibulum, priuasti te æternis præmiis, obligasti te æternis suppliciis. Surge igitur & redi ad pœnitētiam. Hoc signatum est in Genes. vbi dicitur, quod Agar fugienti à facie Saræ dominæ suæ, occurrit Angelus Domini & dixit ei: Vnde venis, aut quo vadis? reuertere ad dominam tuam & humiliare sub manu eius. Agar, quæ interpretatur aduena, est anima nostra, quæ debet esse in hoc mundo peregrina: Sara, quæ interpretatur particeps, est æterna sapientia, cui mens nostra debet esse subiecta. Ergò Angelus Domini transgredienti diuina mandata, & quia refugit à facie Domini, dicit: Reuertere ad dominam tuam, conuerte te ad diuinam sapientiam, & humilia te sub manu eius, recognoscendo culpam, petendo veniam. Hoc idem signatum est Act. 12. vbi dicitur quod Petro in carcere compedito Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo, percussoque latere Petri excitauit eum, dicens: Surge velociter: & ceciderunt catenæ de manibus. Lumen refulget in carcere, quando peccatori vinculis peccati compedito, in tenebris obnubilato, infundit aliquem radium suæ illuminationis. Angelus adstat, & latus percutit peccatoris, excitando ad lamentum siue gemitum contritionis, dicit: Surge velociter per peccati derelictionem: & tunc cadunt catenæ de manibus per absolutionem, & bonæ operationis restitutionem.

Ioan. 8. d

Gen. 16. d

Agar quid.

Act. 12. a

Quartò quoniam indigemus ad resurgendū à culpa & faciendā pœnitentiam auxilio gratiæ Dei, apud Deum pro nobis interpellant & impetrant nobis gratiarum charismata. Sancti enim Angeli secundum Aug. sunt semper in vestibulis & thalamo circa Deum, & semper Deo assistunt. Nos autem in isto exilio relegati, & à facie Dei exclusi, non possumus ad Deum habere accessum; ideò ipsi orant pro nobis Deum, & quando vident Deum contra peccatores iratum, placant eius iram, implorant misericordiam, obtinent gratiam quod optimè signatum est in Zachar. vbi dicitur, quod Angelus Domini respondit, & dixit: Domine exercituum vsquequo non misereberis Hierusalem & vrbium Iuda, quibus iratus es? & sequitur: Respondit Dominus Angelo verba bona, verba consolatoria. Ad quid respondit Angelus? fortaiss diuinæ voluntati, quam vidit iratam contra Hierusalem. Vnde dixit: Domine exercituum: in quo manifestatur eius potentia, quia habet tot Angelorum exercitus obtemperantes sibi & parentes suæ voluntati. Vsquequo, &c. id est, quam diu durabit tua iracundia: placare Domine, desinat ira tua, fac cū peccatoribus misericordiā, & respondit Dñs Angelo verba bona, & verba cōsolatoria. Vnde sequitur: Reuertar ad Hierusalem in misericordiis. Si igitur Angeli mediatores pro nobis Deum interpellant, non obduremus, aut obfirmemus facies nostras: & si Deus conuertitur, & nos in misericordia respicit, & recipit nos in gratia, remittit nobis offensam, nos conuertamur ad Deum per humilem obedientiam.

Zach. 1. c

Quintò, nos corroborant & confirmant, & confortant, & promouent ad exercitia virtutum. Humana enim fragilitas vix auderet aggredi tam arduas perfectionis vias, videntur esse super naturam & facultatē humanam, nisi haberet auxilia & adiutoria angelica. Quomodo auderet aggredi viam perpetuæ obedientiæ totum mundum, & quæ mundi sunt relinquere propter Deum? quomodo auderet se morti exponere propter Christum, nisi Angeli eum confortarent & adiuuarent? Vtique non auderet homo attentare tam grandia: & si auderet, non perseueraret. Sed Dominus prouidit nobis istos fortissimos adiutores; quod signatum est in Tobia, vt dicitur, quod cum Tobias pater vellet mittere filium suum ad Gabelum cognatum suum, respondit filius quod nesciebat viam, & dixit ei pater: Egredere, perge, & inquire aliquem fidelem virum, qui eat tecum: & egressus inuenit iuuenem stantem præcinctum & paratum ad ambulandum: & ignorans quod Angelus Dei esset, salutauit eum: & cū quæreret vtrum nosset viam, quæ ducit ad Rages ciuitatem Medorum, respondit: Noui, & omnia itinera eius frequenter ambulaui: quem cum filius introduxisset ad patrem, quæsiuit pater ab Angelo: Nunquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages ciuitatem Medorum? cui respondit Angelus: Ego ducā & reducam eum sanum ad te. In omnibus his nihil aliud signatur, nisi quod Angeli nos in via perfectionis dirigunt: ipsi ducunt: ipsi deducunt: ipsi reducunt. Nullus ergo debet timere, nullus debet trepidare, aut formidare magna aggredi, cum habeat tales duces, tales adiutores. Hoc ipsum signatum est 3. Regum. Vbi dicitur quod Angelus Domini tetigit latus Eliæ, dixitque illi: Surge, comede: grandis enim restat tibi via. Surrexit & comedit, & ambulauit in fortitudine cibi illius 40. diebus, & 40. noctibus vsque ad montem Dei Oreb. Angelus Domini hominem tangit, quando tepescentem excitat. Dicit: *Surge, comede*, quādo eum ad aggrediendum ardua confortat: quia in illa confortatione quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, hoc est toto decursu laborioso istius vitæ vadit id est, in virtutibus perficit, quovsque veniat in montē Dei Oreb, id est, pertingat ad statum perfectionis, vel post præsentem laborem ad montem Domini, id est, ad sublimem & stabilem quietem æternitatis.

Tob. 5. a

3. Reg. 19. a

Sextò exhibent nobis salutaria documenta, & reuelant mysteria. Sancti etenim Angeli ante rerum fiendarum productionem, ipsarum causam & rationes in verbo Dei vident. Ipsi nihilominus continuè faciem Dei contemplantur: Angeli eorum semper vident faciem Patris, &c. Vnde Gregorius: Quid est ergo quod non videant, qui videntem omnia vident? Ipsi enim de futuris ad salutem nostram spectantibus recipiunt illuminationes: nos autem quia corpus quod corrumpitur aggrauat animā, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, ad illa inuisibilia contuenda non sumus idonei. Et ideò Deus prouidit nobis magistros, qui nos instruāt & reuelēt mysteria, & infundāt diuinas illuminationes. Omnia veteris testamēti diuina mysteria ferè facta sunt mediantibus Angelis. Lex enim

Matt. 18. b

Greg. tom. 2. lib. 2. in Iob cap. 2. & lib. 4. Dial. c. 33.

Sap. 9. d

Galat.3.e enim ministerio Angelico fuit tradita: quia, vt dicit Apostolus, ordinata fuit per Angelos in manu Mediatoris. Hoc etiam patet in omnibus Prophetis. Vnde Zacharias dicit: Angelus qui loquebatur in me. Et idem dicitur Apocalyp.4. Misit Dominus Angelum suum ostendere conseruo suo, quæ oportet fieri citò. Non dubito autem quin Angeli maximè assistant studentibus sapientiæ, & multa eis reuelent, quibus digni sint. (Apoc.4.4)

Septimò mentem nostram eleuant & inflammant, desideria lætificant, & ingerunt spiritualia solatia; nos enim sumus tepidi, ipsi ardent diuina dilectione: Qui facit Angelos suos spiritus & ministros suos ignem vrentem. (Psalm.103.a) Ideò eleuant mentem nostram, & inflammant ad amorem æternorum: Sustulit me Angelus in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi ciuitatem sanctã Hierusalem. (Apoc.21.c) In montem in spiritu sustulit, quando mentem in infimis iaceptem, seu ad infima inclinatã, ad amorem supernorum erigit, & gaudia illius ciuitatis ostendit, quibus desiderium attendit vlterius: quoniam in ista peregrinatione inter angustias deficeremus, nisi aliqua oblatione cælestium respiraremus: ideò ipsi consolantur, & afferunt gaudia, & spirituales consolationes. Vnde Angelus Raphaël sic salutauit Tobiam: Gaudiũ semper tibi sit, forti animo esto, in proximo est, vt a Deo cureris. (Tob.5.b) Angelus nihilominus nuntiauit gaudium natiuitatis Saluatoris pastoribus, dicens: Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator mundi. (Luc.1.b; Luc.2.b) Angelus etiam nuntiauit gaudium resurrectionis mulieribus: Nolite, inquit, timere, quia IESVM, qui crucifixus est, quæritis, surrexit sicut dixit, &c. (Matt.vlt.a)

Octauò, in conspectu Dei perferunt omnia bona nostra opera, seu merita: non quod Deus non nouerit, quem nullum latet secretum, sed quia Deus vult, & ita ordinauit, vt ea quæ ipse nouit & amat, narrent, laudent, & prædicent: ideò fortassis vt ipsi Deum consulentes, nos promoueant semper ad maiora; & vt ipse Deus nobis conferat gratiarum augmenta, & vt opera nostra sint in conspectu Dei accepta, propter hoc scriptum est in Tobiæ libro, quòd Raphaël dixit Tobiæ: Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino. (Tob.12.e; Exemplum.) Exemplum hoc est in Actibus de Cornelio, qui erat vir religiosus, & timens Deum, dixit Angelus: Corneli, orationes tuæ & eleemosynæ in memoria ascenderunt in conspectu Dei per approbationem & ascensionem, & per dignam remunerationem. Multum ergo debemus conari, & satagere ad bona, quando tales aduocatos & tales nuntios habemus, qui statim ea referunt in conspectu Dei, & scribunt in libro vitæ.

Nonò ipsi perducunt & introducunt electos ad æterna præmia, siue regna cælestia, vt monstrat Bernardus in Dialogo. (Dialogus hoc loco citatus est forsan sermo, vel liber Declamationum, inscriptus, Colloquium Petri, & Christi vt videre est in principio libri, & in Indice operum S. Bernardi, inscribitur Dialogismus, in quo de Angelis nihil extat.) In puncto separationis animæ à corpore, obseratis corporis sensibus, Angeli boni & & mali conueniunt, vel aduenniunt, qui omnia bona & mala ad memoriam reuocant, ita quod statim iudicet Dominus omnia bona & mala, merita vel demerita. Hinc est Angelus bonus bona allegans & recitãs, inde Angelus accusans, & omnia mala ad memoriam reuocans, & si quæ mala bonis præponderent, vtpote si reperiatur in mortali, statim traditur tortoribus, qui retrudunt eam in carcerem inferni cruciandam in sæcula sæculorum: si verò decedat in charitate, tunc cum aliquo purgabili, boni Angeli deducunt eam in purgatorium, quæ purgatam deducunt eam in Paradisum. Si autem in tanta decesserit charitate, vt omnem consumpserit rubiginem peccatorum, ita quod nihil purgabile secum habeat, statim accipiunt eam Angeli sancti, & deferunt, & introducunt in regnum cæleste, vbi diuina visione in perpetuum perfruetur. Hoc exemplum habemus in Luca de diuite Epulone & Lazaro mendico: (Exemplum. Luc.16.e) vbi dicitur quod mortuus est diues, & sepultus est in inferno. Vtique ad talem parochiam cùm tali processione delatus mortuus est pauper, portatusque est ab Angelis in sinum Abrahæ. Secundum Augustinum, sinus Abrahę est secretum quietis, vbi requiescunt animæ separatæ: sinus enim communi nomine secretum appellatur. (Aug. tom.4. lib.2. quæst. in Euang. & To.6. contra Manich.lib. 33.c. Tom.8. in Enarrat. in Psalm.36. b. Tom.10. ser. de temp. 95.c) Hoc signatum est Exod.23. Mittet enim Deus percussorem suum Angelum, vt introducat te in terram Chanaan.

DE ANGELIS.

SERMO.

ET omnes Angeli stabant in circuitu throni & seniorum, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adorauerunt Deum. (Apoc.7.c) Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per audita & intellecta discamus non solùm Deum diligere, sed ipsum amando timere. (Rom.10.a) Et hinc est quod oculis ingratorum introducitur humilitas Angelorũ, qui Deo inhærentes feruent incendio dilectionis, & inuigilant obsequio deuotionis, vt pudeat præsumptio fragilitatis humanæ, vbi sic se humiliat altitudo nobilitatis Angelicæ. Et in verbo proposito ostenditur Angelorum studiositas quantum ad duo. Primo quantum ad promptitudinem obsequendi, cùm dicitur: *Et omnes Angeli stabant in circuitu throni. In circuitu*, dicit, vt intelligatur in Angelis vnitas voluntatis: in Deo verò sublimitas potestatis: Millia millium ministrabãt ei, & decies centena millia assistebant ei. (Dan.7.c) Secundo, quando ad decus reuerẽtiæ: cùm addit? *Et ceciderunt in facies suas in conspectu throni, & adorauerunt Deum.* Quorum reuerentia in duobus ostenditur, scilicet in signo humiliationis, quia *ceciderunt in facies suas*; & in iubilo adorationis, quia *adorauerunt Deum*. Propter quod sequitur: *Benedictio & claritas, & sapiẽtia, &c.* Dicit igitur: *Et omnes Angeli, &c.*

Licet Angeli, secundùm se considerati, omnem creaturam decore transcendant, quia flores naturæ sunt, sicut dicit Augustinus; tamen considerati in quantum in Hierarchiis, & ordinibus sunt distincti, ita quod superiores inferioribus præferantur, & inferiores superioribus disponantur, quantò huius ordinationis dispositio in illis relucet, tanto viris intelligentibus magis placet. Vnde si admirata est regina Saba ordinem ministrantium in mensa Salomonis, quanto magis potest anima admirari ordinem ministrantium in mensa Creatoris, vel curia illius, scilicet qui facit concordiam in sublimibus suis. (Iob 25.a) Et ideò nota quod Angeli distincti sunt in triplici Hierarchia, scilicet suprema, media, & infima: suprema est assistentium Maiestati diuinæ: media, est resistentium potestati contrariæ: infima, est ministrantium necessitati humanæ.

Prima est assistentium Maiestati diuinæ, & hi sunt quasi cubicularij & palatini in consistorio Dei, quia Deo immediatius coniunguntur, & ipsum vicinius contemplantur: de qua Dionysius in cælesti Hierarchia dicit: Prima cælestium Hierarchiarum in excellentibus essentiis sanctificatur, ordinem habens omnibus altiorem: (Dionys. de cælesti Hierarch. cap.7.) & quoniam hic accipitur præsens assistencia per conuersionem ad Deum, ideò in ordine triplicatur. Nam ad conuersionem tria sunt necessaria.

Primò, summa dilectio, & hoc quantum ad Seraphin, quæ interpretantur ardentes, siue incendentes; de quibus: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis, vel ignem vrentem, (Psal.103.a) quia licet omnes alij ardeant in amore diuino, isti tamen ardentius, quia amoris ignem in primis accipiunt, & fortius ardentes ad cæteros accẽdendos flammam dilectionis emittunt. Dionysius: Prima sanctorum Angelorum dispositio magis similem habet igneam proprietatem, id est, charitatem: (Dionys. de cælesti Hierarch. c.15.) & quoniam charitas omnium virtutum

dona excellit, ideo consequens fuit, vt ille ordo, qui omnium eminentissimus est, à sola charitate sumeret singularitatem in sui discretione & appellatione, quamvis & omnia alia cæterarum dona virtutum, aliis etiam excellentius, possiderent, à quibus appellationem, & vocabulum sumere potuissent.

Secundò, perfecta cognitio, & hoc quantum ad ordinem Cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ. Nam cæteris Angelis sunt lumine sapientiæ clariores, & ideo dicuntur signacula diuina, specula splendida, & astra matutina. Propter hoc dicit Isidorus, quod Cherubin sunt sublimiora agmina Angelorum præter Seraphin: & quod vicinius sapientiæ diuinæ suppositi ampliori diuinæ scientiæ dono repleti sunt. Propter quod dicitur: Eleuata est gloria Domini super Cherubin, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini: & quoniam in eis est manifestatio diuinæ claritatis, & ideo petebat, & dicebat Dauid in Psalmo: Qui sedes super Cherubin, manifestare coram Ephraim. Quasi dicat: Sicut illis manifestus es in splendore Diuinitatis: ita fias nobis manifestus in susceptione humanitatis. De isto ordine fuit Lucifer ille, qui cecidit, sicut exponit Gregorius super illo verbo: Tu Cherub extentus, &c. & tamen non erat de illo, sed de ordine Seraphin, sed habebat habitum illi ordini conuenientem, &c.

Ezech.10.a *Psal.79.a* *Greg to.2.in expo. Iob c.18. lib. 32.*

Tertiò, perpetua comprehensio siue fruitio: & hoc quantum ad ordinem Thronorum à Thronis dictus, eo quod in eis Deus sedeat, iudicia sua discernat & cuncta subiecta disponat, de quibus: Aspiciebam donec Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Et quoniam Deus in eis sedet, ideo à beato Dionysio sedes vocantur altissimæ, pacatæ, & deiferę. Altissimæ sedes dicuntur, quia altæ per diuinam auctoritatem, qua in iudicio ordinantur: altiores per diuinam conformitatē, qua iustitiæ regulam imitantur: altissimæ per diuinam sublimitatem, qua ad Deum immediatius ordinantur: pacatæ dicuntur, quia ex qualitate operis descendit qualitas retributionis, sc. ex culpa, pœna: ex iustitia, gloria: Deiferæ verò dicuntur, quia Deum præsentem suscipiunt, & Deificam potestatem per diuersa iudicia iudicant & ostendunt. Merito isti tres ordines sunt in prima Hierarchia, quia præ omnibus ardent incendio diuinæ dilectionis, quo ad primos: præ omnibus fulgēt radio serenæ cognitionis, quo ad secundos: præ omnibus eminent priuilegio perpetuæ intuitionis, quo ad tertios: & ideo dicuntur assistere, non ministrare: quia nunquam secundum Dionysium ad exteriora mittuntur.

Dan.7.e *Dionys.lib. de cælesti Hierar.c.7.* *Dionys.de cælesti Hierarch.c.7.*

Secunda Hierarchia est resistentium potestati contraria. & hi deputati sunt in regimen Reipublicæ, quasi diuini exercitus bellatores, qui designari possunt in Angelis, qui apparuerunt Iacob: Quos dum vidisset, dixit: Castra Dei sunt hæc; quia ad modum castrorum nos muniunt, qui sumus faciles ad seducendum, fragiles ad resistendum, debiles ad operandum siue agendum: & ideo occurrunt nobis tanquam potentissimi adiutores, vt eorum auxilio muniti discamus hostium potentias non timere. Ad quorum virtuositatem insinuandam necessaria fuit, vel virtus operatiua, vel virtus executiua, vel virtus expeditiua.

Gen.32.a

Primò, quo ad virtutem operatiuam sunt Dominationes, quorum est aliis imperare, & in spirituali bello nos instruere, sicut dicit Greg. Vnde sunt quasi duces exercitus, quorum prudentia gubernamur. Et tales signari possunt in Angelo, de quo: Angelus qui loquebatur in me, egrediebatur, & alius Angelus venit in occursum eius, & dixit: curre & loquere ad puerū istum dicens: Absq; muro habitabitur Hierusalem, &c. Rectè igitur spiritualis certaminis possum⁹ esse victores, quando tam excellentissimorum spirituum tutela muniti sumus: quod tunc contingit, cum regnum animæ secundum imperium rationis dirigimus, & carnis voluptatibus reluctamur. Nā quid proderit barbaros superasse, si à sola voluptate vincamur? Ad hoc dicitur: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Vnde Claudianus: Tunc omnia iure tenebis, cum poteris rex esse tui.

Greg.to.3. hom. in Euang.34. Zach.2.a *Prou.16.d*

Secundò, quo ad virtutem executiuam sunt Potestates, quibus nihil est impossibile exequi, quod imperatur, propter quod dicit Dionys. quod sanctæ Potestates æquivalentem cum Dominationibus habent potestatem. Et ideo habēt potestates aëreas coërcere vel arcere, & ipsas à nocumentis contrariis cohibere. Vnde Greg. Potestates etiam vocantur hi, qui hoc potentius cæteris in suo ordine perceperunt, vt eorum ditioni virtutes aduersæ subiectæ sint, quorum potestates refrēnātur, ne corda hominū tantum tentare præualeant, quantū volunt. Quid igitur formidat imbecillis animus Christiani, cui tot Deus contulit præsidia potestatis? Non paucas igitur repentino terrore irruentes contra te impiorum potestates, cum talium militū præsidio sis munitus: vnde ratione potētiæ dicitur: Benedicite Dominum omnes Angeli eius, potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius.

Greg.to.3. hom. in Euang.34.a *Psal.102.d*

Tertiò, quo ad virtutem expeditiuam, sunt virtutes quibus datum est, posse super omnia difficilia, ad diuinum ministerium pertinentia, & ideo eis attribuitur, mirabilia operari. Et ideo dicit Dominus, quod habent Deiformem motum firmiter sentientem, insuper substātialem, & pontificiam Dei virtutem. Nam licet impiorum virtus, infirma sit diuinæ virtuti comparata, non tamen infirma est, ab eadem per gratiam firmata. Propter quod dicitur: Benedicite Domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius. Et ordinantur hi ordines secundum maiorem dignitatem & minorē, quia plus est resistere quàm repugnare, & repugnare quā per se operari posse. Et sic primus, sunt Dominationes, quasi exercitus præceptores: secundus, Potestates, quasi exercitus bellatores: & tertius, Virtutes, quasi exercitus seruatores. Et in hoc apparet mirabilis Dei sapientia, quæ sic cuncta disposuit, vt nihil inordinatum relinquat. Vnde, quia diabolus in nobis post casum, rationem seducit per astutias: virtutem opprimit per violentias: & voluntatem allicit per blanditias; id ne nobis contingat, tribus ordinibus venit post nos: vt sic non immeritò Dominus exercituum nuncupetur.

Ibidem.d

Tertia Hierarchia est ministrantium, & horum est necessaria habitudo ad nos, qui habitant in terra, & isti deputati sunt ad regimen speciale, siue alicuius Principis, siue alicuius Gentis, vel hominis. De quibus: Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Vnde distinguit Apostolus duplicem missionem, scil. inuisibilem, quæ est Angelorum ad Angelos, & hæc omnibus competit, etiam sublimioribus; & missionem visibilem, quæ est Angelorum ad homines, & hæc competit inferioribus, quibus propriè competit ministrare, de quibus: Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam & dilaceratam: ad populum terribilem, &c. Sed quoniam hęc Hierarchia præsens officium ministeriale habet; sic quod triplex est ordo Angelicus, secundum quod tripliciter contingit, Angelos ad regimen alicuius deputari: quia aut ordinati sunt ad regimen alicuius principis, prout eum dirigunt in legibus siue gradibus præsidentiæ, & sic sunt principatus: aut ad regimen alicuius gentis aut multitudinis, prout eos euidenter erudiunt in moribus & sapientia. & sic sunt Archangeli: aut ad regimen alicuius hominis, prout eum custodiūt in semitis innocentiæ. & sic sunt Angeli. Patet ergo ordo ad sufficientiam istorum, quia plus est præsideri Principi, quàm vni Genti, & plus deputari ad custodiam multitudinis, quàm ad regimen personæ singularis.

Hebr.1.d *Isa.18.a*

Primò quidam ordinantur ad regimen Principum, prout eos dirigunt in gradibus præsidentiæ, & sic sunt Principatus, quorum proprium est Principes in præsidendo dirigere & ordinare secundum Dionysium, & etiam secundum illud: Princeps ... a quæ digna sunt

Isa.32.b

Principe

Principe, cogitabit, & ipse super duces stabit. Et verè, nam quemadmodum ipsi in se ordinati sunt, inquantum ad primum principium reducuntur, & ipsum, quantum est possibile, imitantur; sic subditos sibi Principes ordinant, & in gradibus præsidentiæ dirigẽdo reformant. Et hi designari possunt in Angelo, qui apparuit Iosuë Principi exercitus Domini, cui cùm diceret: Noster es, an aduersariorum? respondet: Nequaquam, sed sum Princeps exercitus Domini. Secundo quidam ordinantur ad regimen Gentium, prout eos instruunt in moribus & sapientia: & hi sunt Archangeli, quorum proprium est multitudini præsidere, sicut Michaël, qui olim fuit prælatus Synagogæ, modo dicitur prælatus Ecclesiæ, sicut dicit Dionysius, & hoc est quod dicitur: In vnamquamque Gentem præposuit rectorem, Glossa, id est, Angelos. Istorum etiam officium est illuminare, purgare & perficere, & sublimia secreta hominibus reuelare, necnon & dæmones à nobis refrænando fugare: sicut patuit in Archangelo Raphaële, qui relegauit dæmonem in deserto superioris Ægypti. Tertiò quidam ordinantur ad regimen hominum, vt eos custodiant in semitis innocentiæ: & hi sunt Angeli ad vniuscuiusque hominis custodiam deputati: de quibus: Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Horum proprium est, quos custodiunt, ad Dei reuerentiam excitare, semper peccantibus pœnitentiam persuadere, & malos à maleficiis reuocare. Propter quod dicit Hieronym. Magna dignitas animarum, vt vnaquæque ab ortu suæ natiuitatis habeat Angelum ad custodiam deputatum: & quob magis mirabile est, ipsi etiam obstinatis & perfidis effectus suæ custodiæ non subtrahunt. Ad hoc exigit lex Diuinitatis, cuius proprium est in nullo negligere ordinem: sed per prima, media: & per media, extrema reducere. Dicit igitur: *Et omnes Angeli, &c.*

Iosuë 5. d — *Dionys. de cælesti Hierarch. cap. 9.* — *Eccl. 17. b* — *Tob. 8. a* — *Psalm. 90. c* — *Hieron. to. 6. lib. 3. in Matt. c. 17.*

DE SANCTO LVCA.

Sermo.

IN *lege Domini fuit voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.* Duplicẽ actum habet anima nostra, vnum intellectiuum, qui perducitur lumine: alterum affectiuum, qui amore perficitur inflammante. Lex ergo Domini cum illuminat & inflammat, intellectum perficit circa verum, & affectum inflammat ad bonum. In cuius figura lex in igne Moysi data fuit: & similiter Apostolis, linguis igneis est ostensa: vt, sicut dicit Bernardus, legem igneam linguæ igneæ loquerentur. Vel verum & certissimum est, quod ignis & lucet & calet; lucet visui, & calet tactui: vt per hoc daretur intelligi, quod lex quæ dabatur in igne, & erat ad docendum ipsum hominis intellectum, & nihilominus erat ad inflammandum affectum. Lex ergo cùm facit creata bona, est amanda & conscribenda, & est opere adimplenda. Quia ergo beatus Lucas hanc legem amauit, hanc exquisiuit & conscripsit, hanc etiam obseruauit. Ideò de eo bene dicitur: *In lege Domini, &c.* In quo verbo, respectu diuinæ legis, commendatur, ex parte desiderij, quod habuit in amando, vt sic esset ei amor in affectione: ex parte ministerij, quod habuit in scribendo, simul & studendo, studium in conscriptione simul & lectione. Ex parte actus continui in perseuerando, labor assiduus in continuatione. Ista enim tria faciunt hominem esse perfectum: Primo si legem interius diligat, notatur sanctum desiderium, quod habet in amando, *In lege Domini fuit voluntas eius.* Secundo, si in ea studeat, & manu conscribat, notatur eius ministerium, quod habuit in legendo, scribendo, & meditando: *Et in lege eius meditabitur.* Meditatio enim, vt dicit Bernardus: inuestigat quod postea manu scribat. Tertio verò si perseueranter hoc agat: & notatur opus continuum, quod habuit semper in studendo, cùm additur, *die ac nocte,* bene enim studentes non solùm in die student, sed etiam in nocte. Circa ergo studium diuinæ legis, quod beatus Lucas habuit, versatur hic iste sermo, &c.

Psalm. 1. a — *Bernard. to. 2. ser. 1. in die Pentec.*

Est ergo notandum, quod sicut iste Euangelista legem tripliciter habuit, ita etiam portauit. Nam eam habuit in affectu per actum dilectionis. [illegible] habuit in affatu per actum prædicationis. Sed eam nihilominus portauit in manu, per opus conscriptionis, siue per effectum operationis. Quid enim his melius? quid perfectius? quid Deo placibilius? nihil aliud Deus requirit à nobis, nisi vt legem suam obseruemus, quæ diuina consilia continet & mandata. Primo feramus in corde, eam medullitus diligendo: secundo in ore, eam aliis prædicãdo: tertio in opere, eam complendo vel obseruando. Dico quod sanctus Lucas legem Domini primo portauit in corde, tanquã in bonorum omnium radice: nisi enim radix arboris fuerit bona, omnia quæ sunt illius arboris, fiunt vana, & ad vsum inutilia. Vnde sapientes agricolæ, dum vident amigdalum incõgruum ferre fructum, sub terra fodiunt, & radicem eius inueniũt, quam clauis perfodiunt, vt totam arborem salutiferam faciant; quia dum per foramina facta noxius humor educitur, arbor tota salubris efficitur: salus enim radicis, arboris salus existit. Cum igitur cor sit membrum radicale, & causa in corpore totius motus & vitæ, dum cor bene disponitur, omnia bene geruntur, sicut eo infirmato, omnia infirmantur, & eo moriente, membra omnia moriuntur: consueuit enim dici, quod si caput infirmatur, omnia membra languescunt: sed hoc verius de corde dicitur. Sed quia si caput læditur, aut vulneratur, non tamen signa doloris in membris aliis estenduntur, quamvis ei membra omnia compatiantur: sed cor si ad modicum tangatur, si acu pungatur, si ad modicum vulneretur, omnia membra languescunt, & præ dolore deficiunt. Sapienter enim sanctus Lucas legem Domini prius in corde portauit: ne, si fundamentum bonorum omnium reliquisset, frustra in cæteris laborasset. Frustra enim omnia fiunt in domo, fundamento non antea solidato: frustra homo riuulum purgat, nisi ante fonte purgato: similiter vana sunt verba, nulla omninò sunt opera, nisi purgata prius fuerint corda. Quod sciens beatus Lucas, prius diuinam legem studuit habere in corde, ne frustra eam portaret in ore. Vnde de eo potest dici illud: Lex Dei eius in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus eius: quasi diceret: ideò ingressus eius opera solida habuit, quia bonum fundamentum illis substrauit, dum prius per amorem diuinæ legis cordis substantiam stabiliuit. Nos ergo fratres, exemplo beati Lucæ, diuinam legem, id est, diuina præcepta amemus, & ipsa in corde portemus, sicut in Deuteron. scribitur. Diuinum præceptũ, quod est præceptorum omnium contentiuum, non est in cælo sitũ, non est vltra mare positum, sed est in cordibus nostris scriptum stylo ferreo, tanquam vngue adamantino, vt inde radi non possit. Vnde: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam. Sed dices, quòd diuinum præceptum sit naturaliter nobis impressum? Certè illud, quod scribitur: Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis: hæc est, *inquit*, lex & Prophetæ, id est, de nihilo aliud prædicant Lex & Prophetæ: quia, qui hoc præceptum tenet, & Legem omnem & Prophetas adimplet: Sed quis hodie est qui obseruet? vnde rixæ? vnde discordia? vnde guerræ? vnde odia? vnde homicidia? vnde furta? vnde falsa testimonia? si faceremus fratribus illa omnia, quæ nobis cupimus ab aliis esse facta, hæc non essent. Sed hodie completa est prophetia, qua dicitur: Dilacerata est lex. Nonne lacerata? nonne concussa? nonne abolita? de qua nihil ab omnibus obseruatur.

Psalm. 36. d — *Ier. 31. f* — *Matt. 7. b* — *Habac. 1. b*

Secundò beatus Lucas legẽ Domini portauit in ore. Non enim sufficit solo corde portare, nisi portetur & in

ore;

ore; quia non potest ignis in sinu latere, quin foris appareat, nec in domo quin ardeat. Sicut enim Sol non potest non splendere; & sicut rosa non potest odorem non spargere; & sicut aqua fluens non potest terras proximas non irrigare, sic nec cor Deo deuotum se potest abscondere, quin manifestet se ore, cum necessitas
Rom.10.e vel charitas hoc requirit. Nam sicut dicit Apost. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Non potest radix latere sub terra si viuat, quin in germen arboremq; prorumpat. Vnde Chrysost. dicit, quod si radix lateat, & se exterius non extendat, cer-
Exemplum. tum signum est, quod non viuat. Exemplum de Iere-
Ier.1.& 2. mia, qui cum proposuisset in corde suo non loqui, in nomine Domini, adeo verbum Dei in corde eius concaluit, quod illud sustinere non potuit, donec aliis prædicauit. Cum ergo sanctus Lucas hoc igne caleret, non contentus fuit Legem Dei tantum corde portare, sed eam studuit ore prædicare, aliosq; ad Christum
Malach. 2.b cohuertere. Vnde de eo potest exponi illud: Lex veritatis fuit in ore eius, & multos auertit ab iniquitate. Ipse enim sicut medicus fuit corporum, sic fuit per diuinum verbum medicus animarum. Ipsum enim diuinum verbum frequentius prædicatum est sicut collyrium oculorum animæ sanatiuum, & sicut medicamentum sanitatis introductiuum: Lex Domini immaculata
Psal.18.b conuertens animas, &c. Et: Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Sed quis hodie cum beato Luca alios docet? nec prædicamus hodie ore, nec opere: omnia verba nostra hodie sunt mundana, sunt vana, sunt mala, & ad malum inflammantia, non ad bonum. Quis de Deo hodie loquitur ad ædificationem audien-
1.Cor.15.b tium, & non magis ad corruptionem? Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Canes, leones, & alia animalia bruta, viuentia de rapina, lacerant ore corpora: sed
Psal.56.a nos laceramus maleuolo ore corda: Lingua eorum gla-
Psal.5.c dius acutus. Sepulchrum enim patens est guttur eorum.

Tertiò sanctus Lucas legem Domini portauit in opere. Nam & manu eam scripsit, sicut Euangelium opere adimpleuit, dum carnis integritatem seruauit, ieiuniis corpus detriuit, & diuina mandata sollicita cura seruauit: ex fructu enim arbor cognoscitur: Nam ex ipso
Luc.6.f fructu, quem facit, hominibus innotescit, vtrum doctor bonus, vel malus sit, vtrum etiam arbor vel bona vel mala sit. Opera enim exteriora probant, qualia corda intus existant. Vnde & Dominus dicebat: Attendite
Mat.7.c à falsis prophetis, &c. & addit: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nam cuius naturæ vitis sit, exterior fructus ostendit. Nunquam melius, qualis sit magister agnoscitur, quam per id quod exterius operatur, quia etsi Deus videat corda, nos videre non possumus nisi opera. Bona igitur arbor beatus Lucas fuit, quia bonos fructus portauit, dum quod corde credidit, ore prædicauit, & operibus adimpleuit: sciebat enim esse scriptum:
Prou.1.a Conserua fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Et pater Christus est, sed mater nostra
Prou.3.c Ecclesia est. Et: Custodi legem meam, & erit vita animę tuæ. Sed quis hodie diuina mandata seruat? quis consilia diuina sequitur? certè qui obseruat ea, ad beatitudi-
Iacob.1.d nem sufficienter se præparat, iuxta illud: Si quis perspexerit in legem perfectam libertatis, nec auditor obliuiosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Legem libertatis, legem Euangelicam, siue gratiæ, dicit, eo quod liberum faciat obseruantem à spiritu seruitutis Diaboli, à seruitute mundi, & à seruitute corporis proprij, & perducat ad libertatem regni, vbi non erimus sicut serui, sed sicut intimi amici, sicut charissimi filij, & sicut reges incluti regali diademate coronati.
Ioan.8.d Vnde scribitur: Si filius vos liberauit, verè liberi eritis.

Psal.118.72. Nam ex consideratione tantæ humilitatis dicebat Propheta: Bonum mihi, lex oris tui, super millia auri & argenti. Millia dicit, eo quod plus excedit, quàm verbo exprimi possit, quia omnis mundana substantia, etsi sit aurea, est tota vana: non satiatiua, sed transitoria, multiplici mutationi supposita, & ad mala omnia finaliter inductiua: sed lex diuina est simpliciter vera, quia ab ipsa veritate æterna tradita est: & est ad vitam perpetuam inductiua. Nam quod lex sit vera, Dominus asserit, quando dicit: Ego sum veritas, &cæt. si veritas fuit, Ioan.14.a
mentiri non potuit: igitur verum fuit omne quod docuit. Vnde & ipse dicit Iudæis: Si veritatem dico vobis, Ioan.8.f
quare non creditis mihi, Item quod diuina lex sit ęterna, Dominus dicit: Cælum & terra transibunt, verba Mar.13.d
autem mea non transibunt. In æternum Domine permanet verbum tuum: Item quod lex diuina ducat ad Psal.118.n
vitam, ipse dicit: Verba quæ ego locutus sum vobis, Ioan.6.g
spiritus & vita sunt. Et: Si vis ad vitam ingredi, serua Mat.19.c
mandata. Sed quis hodie est qui obseruet? O summa fatuitas, & cæcitas detestanda: quia obseruantur ad vnguem statuta ciuitatum, seruantur leges Imperatorum, & Regum, seruantur decreta Præsulum, seruant ægri præcepta medicorum: sed non est, qui legem seruet Regis regum, Dei deorum, & Domini dominorum. Et ideo quasi omnes descendimus ad infernum, sed perpauci sunt, qui vadant in cælum.

DE SANCTIS SIMONE ET IVDA.

SERMO.

QVI *sunt isti, qui, vt nubes, volant, & quasi columbæ ad fenestras suas?* Quia priores patres coniugiis vtebantur, & filios generabant, & cuius rei familiaris intenti, substantias possidebant, ideo Propheta per Spiritum præuidens Apostolos, & eorum sequaces substantias deserere, coniugia non appetere, filios non generare, nil in terra petere, nihil possidere, non eos per terram, velut homines ambulantes, sed nubes volantes appellare, cum dicit: *Qui sunt isti, &c.* In quibus verbis, de duobus, hos gloriosos Apostolos, Simonem scilicet, & Iudam commendat. Isa.60.b

Primò, de altitudine perfectionis Euangelicæ, cùm dicit: *Qui sunt isti, qui vt nubes, volant.* Gregorius: Volant enim, qui terram quasi non tangunt, quia in ipsa nil appetunt. Greg.to.2. hom 18.in Ezech.

Secundò, de simplicitatis mansuetudine, cum addit: *Et sicut columbæ ad fenestras suas?* Gregorius: Ad fenestras suas quasi columbæ sunt, qui per mansuetudinis spiritum in hoc mundo nil per oculos concupiscunt. Greg.ibid.
Dicit igitur: *Qui sunt isti, qui, vt nubes, &c.* & conuenienter ad quæstionem propositam potest responderi in persona istorum: Isti sunt pastores gregis, conseruatores legis, senatores vrbis, assessores iudicis.

Primò, isti sunt pastores gregis, quibus commissa est cura regiminis vniuersalis: & ideo ad propositam quæstionem, *Qui sunt isti?* ipsi de se possunt præbere responsum. Viri pastores sumus: pauerunt enim gregem Gen.46.d
Domini, exemplo vitæ, verbo doctrinæ, subsidiis orationis deuotæ. Propter quod dicit Bernardus de Apo- Bern.to.1.
stolis loquens: Tales decebat humano generi pastores ser.in die S.Petri & Pauli.
& doctores constitui, qui & dulces essent, & potentes & sapientes: dulces, vt me blande & misericorditer susciperent: potentes, vt fortiter protegerent: sapientes, vt per viam ducerent, quæ ducit ad ciuitatem. Quibus contrarij sunt plerique adeò, vt si quæsieris. Qui sunt isti? poterit vtique responderi illud: Hi sunt lupi ra- Mat.7.c
paces, quia de pastoribus facti sunt lupi, & de custodibus mercenarij.

Secundò, isti sunt conseruatores legis, adeo vt pro legis defensione vsque ad mortem viriliter decertarent. Et ideo competit eis illud: Zabulon & Nephthali Iudic.5.e
obtulerunt animas suas morti. Et ideo ad quæstionem propositam: *Qui sunt isti?* potest respōderi illud: Isti sunt Apoc.7.d
qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas

suas in sanguine Agni. Nec mirum, audierant enim Deum dicentem eis: Vos estis, qui permansistis mecum in tribulationibus meis. Et: Domini roborati exemplo, obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugauerunt aciem gladij. Propter quod competit eis illud: Hi sunt viri misericordiæ, * qui iustitiæ obliuionem non acceperunt.

Luc.22.c
Hebr.11.f
Eccl.44.b
* Editio vulgata habet: Quorum pietates non defuerunt.

Tertiò, isti sunt Senatores vrbis, quorum Rex Christus, de quibus: Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum Senatoribus terræ: quos Rex regum per mundū dispersit: vt sicut ignis in scintillis suis aspicitur; sic illorū virtutibus Christi potentia cognoscitur. Propter quod cùm Abagarus Rex vidisset Thadæum, scilicet Iudam, Christi discipulum sibi promissum, assetentem, ille intuitus, cùm vidisset in eius vultu quendā mirum splendorem mirificè radiantem, adorans Deum, dixit: Verè discipulus Christi Iesu filij Dei viui, &c. Et ideò ad quæstionem propositam: *Qui sunt isti?* potest non incongruè responderi illud: Hi sunt Dij tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Dij, dico, sunt, non natura, sed gratia, quia natura licet vnus sit Deus, participatione tamē non prohibetur esse quàm plurimos, secundùm illud: Vos autem dij estis, & filij excelsi omnes. Isti ita sunt igitur, qui populum eduxerunt de terra Ægypti, id est, gentes ab idolorum cultura, ad lumen fidei reuocando duxerunt.

Pro.vlt.c
Exemplum.
Exod.32.d
Psal.81.b

Quartò, isti sunt assessores iudicis, secundùm quod Dominus in Euangelio repromisit eis, dicens: Cùm sederit filius hominis iudicare omnes tribus terræ, sedebitis & vos iudicantes duodecim tribus Israël. Horum enim proprium fuit apparere in mundo. Et ideò ad quæstionem propositam: *Qui sunt isti?* potest responderi illud: Hi duæ oliuæ, & duo candelabra, in cōspectu Dei stantes. Stabunt enim, non ad ferendā sententiam, sed ad probandam: non ad exhibendā misericordiam, sed potius ad iustitiam vlciscendam; & ideò gladij ancipites in manibus eorum, ad vindictā in nationibus, & increpationes in populis, &c. Et vt ostēdatur, quod eorum assistentia non solùm terminatur in vlciscenda culpa, sed & in exhibenda gloria, ideò apparent duo quantū ad electos, secundùm illud Zachariæ: Hi sunt duo filij oliuæ splendoris; qui assistunt Dominatori vniuersæ terræ. Illi ergo sunt. *Qui, vt nubes volant.*

Mat.19.d
Apoc.11.a
Psal.149.b
Zach.4.d
Varia lect. Hier. legit, olei, dempta dict. splendoris. Aquila splendoris LXX. pinguedinis. Editio vulgata legit, olei, vt Hieron. quia in Hebr. est vnica vox, quæ oleum & splendorem significat.

Omnes enim Apostoli possunt dici nubes, scilicet, quia pluunt verbis, quia coruscant miraculis, quia tonant iudiciis, quia volant contemplatione mentis.

Primò pluunt verbis, quia: a In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, vt aridam terram, corda scilicet hominum pluuiis salutaribus irrigarent. Propter hoc de eis dicitur: b Cribrans aquas de nubibus cæli. Hæc fuit pluuia voluntaria, quam irrigauit Dominus hæreditati suæ, dum videlicet Simon in Ægyptum, & Thadæus ad Abagarum Regem Edisse, & vltimo in Persidem ad prædicandum missi sunt. Vt sic compleretur illud: c Si repletæ fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Nec mirum: nam, vt dicit Iob d, Frumentum desiderat nubes, quia nubes, rore concrescunt.

a Psal.18.a
b 2.Reg.22.a
c Eccl.11.a
d Iob 37.b
Psal.76.d

Secundò, coruscāt miraculis, vt dicamus, quod quemadmodum à nubibus fiunt coruscationes ignis, ita ab Apostolis miraculorum opera. Ibi coruscationes fiunt, vapore humido impellente, hic autem per virtutem gratiæ, Domino in omnibus præsidiis conferente. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ; vidit, & commota est terra. Commota, cùm videret in istis Apostolis signa, & mirabilia inconsueta, scil. magos in suis præstigiis ligari, serpentes effugari tigrides māsuetari, mortuos suscitari, & quod plus est, filium puellæ, quem ex adulterio conceperat, vnius diei ad proferendum testimonium, vt diaconū infamatum absolueret, appellari. Et ideo cōpetit eis illud: a Imperio suo accelerauit niuē, & accelerat coruscationes emittere iudicij sui. Propterea aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ, sicut aues. In magnitudine sua posuit nubes, & confracti sunt lapides grandinis. Et: b Si voluerit extendere nubes, quasi tentorium suum, & fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.

De his SS. Apostolorum gestis præsertim verò de infante vnius diei perfectè alloquente Abdias Babyl. Episc. lib.6. de Simone & Iuda copiosè pertractat.
a Eccl.43.b
b Iob 36.d

Tertiò, tonant iudiciis, sicut prius est coruscatio, quantum ad sensum, quam tonitruum, vt ex fulgore sonitus sentiatur, cum tamen simul tempore sint, sic in Sanctis præcedunt mirabilia, vt ex eis signis timeantur indicia, propter quod: Vocem dederunt nubes: etenim sagittæ tuę transeunt, vox tonitrui tui in rota. An non maximum tonitruum, cum diceret Iudas: Ecce venit Deus in Sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, &c.

Psal.76.d
Iude ep.c

Quartò, volant contemplatione mentis: nam vt leuitate ventorum flatus cito currunt, siue ad Austrum, siue ad Occasum, sic agilitate virtutis, à peccatorum ponderibus alieni, volant per mentis decursum, siue in cælum, per contemplationem gloriæ, siue in Deum, per excelsum lætitiæ. Et hoc est, quod dicitur: Nubes spargunt lumen suum, quæ lustrant per circuitum, quocunq; eas voluntas gubernātis duxerit, ad omne, quod præceperit illis super faciem orbis terrarum. Sed quoniam occultæ sunt contemplationis viæ, quibus Sancti volant super se, & in dulcedine mentis suæ: ideo addit: Nunquid nosti semitas nubium magnas, & perfectas scientias? Quasi dicat non: quod illius solius est scire, qui habet animas sursum per contemplationem suspēdere; & in se, quasi quibusdam amoris funibus eleuare.

Iob 37.b
Ibidem.c

Et ideo notabis, quod volatus Sanctorum perficitur quatuor pennis, scilicet dilectionis, orationis, cognitionis & deuotionis.

Primo, indigent sancti ad volandum penna dilectionis, sine qua anima inferius, quasi pondere grauata deprimitur, & cum qua anima ad sublimia eleuatur. Vnde, sicut auis sine pennis non potest in altum euolare, sic nec potest anima sine dilectione ad cælum ascendere. Propter hoc dicitur: Homo ad laborē nascitur, sicut auis ad volandum. Greg. Sancti autem viri, quia transeuntia non amant, non solum nulla rerum temporalium pondera tolerant; sed, si qua aduersa consurgunt, in ipsis suis pressuris & languoribus non laborant. Et ideo bene subditur: Et auis ad volandum, quia tanto animus à laboris afflictione se subtrahit, quanto se per spē ad sublimia, & summa sustulit. An non, quasi auis Paulus ad volatū natus fuerat, qui tot aduersa sustinēs dicebat: Nostra conuersatio in cælis est. Et ideo est hęc penna sustollens, de qua dicit: In charitate radicati & fundati, vt possitis cōprehendere cum omnibus Sanctis quæ sit latitudo, lōgitudo, sublimitas, & profundum.

Iob 5.a
Phil.3.d
Ephes.3.d

Secundò, indigent penna cognitionis, vt videlicet anima gustet, & videat quoniam suauis est Dominus. Quia sicut gustare, proprium est amoris, sic videre cognitionis. Et hæc est penna aquilæ, de qua Habacuc: Volabunt, quasi aquila festinans ad comedendum. Aquila enim vt irreuerberatis oculis solem in rota cōspicit, & ipsum de remotis contemplatur, sic anima irradiata diuino lumine Deum videt, & omnia infra se posita, visu contemplationis attingit, cum nullum pręter Deum in suis actibus recognoscit. Hoc modo volant Sancti, cum Deū non curiosis aspectibus, sed fidelibus contemplātur, sicut dicitur: Faciunt sibi pennas, vt aquilæ, & volant in cœlum. Quoniam summum inter omnia desideria, est videre Deum. Et ideo dicit Iob: Quis mihi tribuat, vt cognoscam, & inueniam eum, & veniam vsq; ad solium eius? hoc est solium, ad quod Isaias visione prophetica volando conscendit, cum dixit: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum.

Haba.1.e
Prou.23.a
Iob 23.a
Isa.6.a

Tertiò, indigent penna deuotionis: nam post amorem & cognitionem nil restat, nisi vt anima sperando proficiat, & ad Deum suum se deuotionis iubilo contemplando sustollat. Diuina namq; gratia intellectum illustrando illuminat, vt post influentiam luminis, mens tota in desiderium, deuotionis feruoribus incalescat. Hæc est penna columbæ, de qua: Quis dabit mihi pennas

Psal.54.b

nas sicut columbæ,& volabo,& requiescam? volat, id est, desiderio flagrat; sed requiescit,dum conscientiam nostram deuotione serenat.Et hinc est,quod ad modum columbæ, anima iubilando deplorat, quia, quo gustu mentis sentit dulciora, quæ sperat, eo amarius vitam præteritam in amaritudine recompensat secundum illud: *Isa.38.c* Meditabor vt columba.Et post:Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Columba enim pro cantu gemitum habet. *Isa.59.b* Et ideo dicitur: Quasi columbæ meditantes gememus. *Num.11.g* Sed quidam habent pennas terrestres: & tales signari possunt: Volabant in aëre duobus cubitis altitudine super terram.

Quarto, indigent penna orationis.& hæc est conseruatiua & etiam contemplatiua omnium:quod est vigilanti mente dona datoris cognoscere,& animum à curis etiam sæcularibus sequestrare, vt iam tectum contem- B plationis ascendens,dicat illud: *Psal.101.b* Vigilaui, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.Passer est ille,qui sagax ad alta virtutum fugit.Vt tuti à laqueis esse possint,volant solitarij, se supra se ad diuina leuantes, vt dum dilecto suo mentis præsentiam ingerunt, aliis patrocinium miserationis implorant, secundum illud quod signatum est *Leuit.14.d* in Leuitico:Cumque dimiserit passerem volare in agro, orabit pro eo,& rite mundabitur.Qui ergo has quatuor pennas habet,scilicet dilectionis, cognitionis, deuotionis & orationis, *Isa.11.d* recte poterit absque obstaculo ad cælestia euolare,sicut isti,de quibus dici potest illud: Volabunt in humeros Philisthiim per mare, simul prædabuntur filios Orientis, quoniam talibus velut diligentibus Deum,omnia cooperantur in bonum,& etiam fortitudo Philisthinorum & infidelium,vt capiant C hæreditatem,à qua angeli desertores exciderunt.

DE FESTO OMNIUM SANCTORUM,

SERMO I.

EATI, *qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* *Psal.83.b* Sicut magistri librorum recapitulant in fine summatim lectiones, quas diutius docuerunt, sic Ecclesia solemnitates Sanctorum,de quibus per totum annũ solemnizauit, quasi D in fine anni in festo omnium Sanctorum epilogat:& sicut regina Saba videns sapientiam Salomonis, & domum,quam ædificauerat,& habitationem seruorum,& ordinem ministrorum,non habuit vltra spiritum,dicẽs: *Psal.83.a* Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini:Et in *Ibid.b* alacritate cordis clamans,ait: *Beati qui habitant in domo tua Domine,&c.* Vbi notatur solemnis Sanctorum mansio,& iugis gratiarum actio.Quantum ad primum, notatur habitandi actus,cum dicitur: *Habitant*, habitandi locus,cum dicitur: *In domo tua.* Habitantium fructus, cum dicitur: *Beati.* Quantum ad secundum,quod est gratiarum actio, notatur laudis expressio, ibi: *laudabunt.* Laudantium recta intentio, cum dicitur; *Te*,& vtriusque tam laudis quam laudantium continuatio, cum dicitur: *in sæcula sæculorum.*

Domus igitur hæc cælestis patria est,quam desiderare debemus,vt in ea habitemus. *Psal.26.b* Vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.Et secundum diuersos domus huius habitatores,sunt in ea diuersæ habitationes. *Ioan.14.a* In domo patris mei mansiones multæ sunt.

Psal.111.a Primo igitur est domus hæc opulenta: Gloria & diuitiæ in domo eius. Non sunt illæ diuitiæ temporales, quæ relinquunt inquietudinem in cogitatu, insatiabilitatem in appetitu, cæcitatem in intellectu, sterilitatem in fructu: sed spirituales, quæ nec possunt amitti, nec auferri, nec resolui, nec putrefieri, vel comburi. In ista domo habitant Patriarchæ,& opulenti,qui diuitiis tem- A poralibus bene vsi sunt.Dixit Pharao de Patriarchis:In *Gen.47.b* optimo loco fac eos habitare, & trade eis terram Gessen, *Gessen quid.* quod interpretatur desiderium:quia licet temporalia possiderent,tamen cordis intimo desiderio ferebantur ad cælestia,quæ sola sunt desiderabilia, & fruuntur cælesti beatitudine:Beati mites, quoniam ipsi possidebunt *Matt.5.a* terram. Mites sunt, qui nihil inordinate amant in luto temporalium, & ideo non inueniunt animum eorum turbatum: nam aqua pura in se est serena, sed admixto luto efficitur turbida. Ab inhabitatione huius domus repelluntur auari, quia nulla opulentia possunt satiari: auarus enim non impletur pecunia.Hi sunt,qui inhabitant domos luteas,qui terrenum habent fundamentum, & consumuntur velut vestis à tinea.Domos luteas inhabitant,qui in fæce terrenorum exultant. *Exemplum.* Terrenum habent fundamentum, qui eis innituntur per affectum: consumuntur velut à tinea, quæ penetrat efficaciter,& tamen insensibiliter: facit enim damnum, sed non facit sonum.Amatores enim temporalium perdunt cordis innocentiam,carnis continentiam,& accessu temporis,vitam & gloriam.Sed damnum hoc negligunt: quoniam in terrenis nimis occupati sunt. Et vtinam aduerteremus,quod dicit Apostolus:Scimus,quoniam si terrestris *2.Co.5.a* domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus,domum non manu factam æternam in cælis.

Secundo, domus ista domus lucida est,quia lucerna *Matt.5.b* posita est super candelabrum,vt luceat omnibus,qui in domo sunt:Ibi enim lux increata discipulos suos illuminat, vt illud desiderio pergat,qui clare veritatem videre desiderat, Venite & ascendamus ad montem Domini, *Isa.2.a* ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas. In hac domo habitant Prophetæ: vbicunque habitabant *Exod.10.f* filij Israël, lux erat.Israël vir videns Deum, Prophetas significat: quia qui hodie Propheta Dei,olim appellabatur, Videns. *1.Reg.9.b* Ex summa enim intentione affectum in Deum summe vniebant,& in illa vnione illuminabantur per irradiationem à primo lumine, in qua irradiatione auferebatur velamen vel corpulentia intellectus: vbi limpide cognoscebant, & feruide desiderabant, & nunc fruuntur beatitudine.Quia dicitur: Beati qui esu- *Matt.5.a* riunt & sitiunt iustitiam. In hac domo non habitant talpæ, vel capti oculis, qui oculos habent, & non vident: nihil enim nouerunt de diuinis, sed tota eorum sapientia consistit in fundis, humanis mercationibus & culturis: Habitatio tua in medio doli: in dolo re- *Iere.9.b* nuerunt scire me, dicit Dominus. Vel sicut LXX. transtulerunt: Vsura super vsuram, & dolus super dolum.

Tertio, domus hæc secreta est,à malis enim non inuenitur, quia solo desiderio recto introrsum quæritur: Dicitis enim, vbi est domus Principis? *Iob.21.d* Valde enim solitarium & segregatum oportet eum esse à negotiis mũdi, & in magno feruore amoris viuere, qui domum illam vult inuenire: Cui dedi in solitudine domum, & *Iob.39.a* tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem ciuitatis, quia viuunt, vt pauci. In hac ergo domo secreta,sunt Apostoli,quibus Dominus reuelauit secreta consilia sua, sicut amicis:Non deerunt pauperes *Deu.15.b* E in terra habitationis tuæ. Pauperes fuerunt Apostoli, qui omnia pro Christo reliquerunt,vt præberent exem- *Mat.19.c* plum imitabile, quia omnia reliquerunt:consilium irrefragabile: vis esse perfectus,&c. Auxilium insuperabile,Christum scilicet, qui dicit de se:Ego autem mendicus sum,& pauper: *Psal.39.d* præmium incomparabile,quia regnum cælorum.Falsa enim sapientia sæculi,immo vera stultitia populi illius, cuius dextera plena iniquitate, & promptuaria eorum plena,eructantia ex hoc in illud: Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt, & non beatum, *Psal.143.d* cuius est Dominus Deus eius. Vnde philosophi beatitudinem fallacem dicebant, siue ponebant in diuitiis.Sed non sic solus & beatus,sed qui beatitudinem in paupertate posuit,qui pauper natus est,vixit,obiit: nisi esset sicut iste diues,de quo:Beatus diues,qui post aurum *Eccl.31.a*

non abiit, &c. Quis est hic? &c. Quæ enim maiora mirabilia, quam diuitias respuere, quas plurimum procurat diabolus, aufert mundus, sitit appetitus? In hac domo non habitant superbi diuites: Non habitauit in medio domus meæ qui facit superbiam: sed habitans cum dæmonibus ab illa eiectis habitatione, pro eorum elatione: Gigantes gemunt sub aquis, & qui habitat cum eis. Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Psa. 100. b

Iob 26. a

Psal. 83. d

Quarto, domus hæc est firma & robusta, quia fundata est domus Domini supra firmam petram: Vir sapiens ædificauit domum suam supra firmam petram, sc. triumphantem Ecclesiam super Christum. Licet enim aliqui lapides, vel paries vnus ceciderit de illa domo, tamen illa domus quotidie reparatur, & illi parietes reficiuntur. Domus Dei, quæ est in terra Israël, quæ incensa est, reędificabitur, ibique reuertētur omnes timentes Deum. In hac domo securi habitant martyres, de quibus legitur: Occidi possunt, & flecti nequeunt. Totam enim fiduciam suam in Domino posuerunt, & ideo sicut mons in Domino perstiterunt. Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, &c. Propter hoc beatus Stephanus securus erat contra lapides. Laurentius contra ignem, Paulus contra gladium, Petrus & Andreas contra crucis patibulum, Sebastianus contra sagittas, ideo fruuntur illa beatitudine: Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, &c. Beati *dico*, propter iustitiam: Si enim pro te Dominus sanguinem fudit, sanguinem etiam tuum pro eo fundere debes: Væ igitur carnalibus, quos Dominus solitarios reliquit sine gratia, qui non possunt hanc domum inuenire, per quam possunt ad ciuitatem cælestem intrare, vel inhabitare. Errauerunt in solitudine; in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.

Matt. 7. d

Tob. vlt. b

Psal. 124. a

Matt. 5. a

Psal. 106. a

Quinto, domus hæc ornata est: Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus eius. Sicut enim est sol ornamentum cæli & stellarum: sic Dei sapientia ornamentum est domus cælestis, & gloriæ Sanctorum. Varia autem gratiarum dona sunt, varia ornamentæ Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Hic ergo habitant Confessores, qui varias habuere virtutes: Iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Quia iustitiam coluerunt in opere, rectitudinem habuerunt in voluntate, & nomen Christi confessi sunt ore: & bene dicit, *Iusti*: Iustitiam enim lex Naturæ docet, lex Moysi præcipit, lex Euangelica consummat; eius inchoatio est, nemini iniuriam facere; profectus, omnes diligere; consummatio est omnibus benefacere, si potes, si non potes velle; & quia seipsos mortificarunt in pœnitentiis, & lamentis, ideo fruuntur beatitudine: Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Luxit autem, quia lugens nos monet, nec risisse legitur. Ideo: Beati, qui nunc fletis, quoniam ridebitis. Lacrymæ enim sunt lauatorium in claustro animæ, quibus delemus literas, quas diabolo dedimus, quasi chirographum, quando peccauimus, & ideo semper flere debemus: & tamen timere debemus, quia beatus homo, qui semper est pauidus. Si enim aliqui in via coram latronibus securi sunt, hæc securitas prouenit, vel ex ignorantia, vel ex inopia, aut cui quod possit auferri deest, vel qui possit auferri, abesse putatur. Time ergo, vel quod te inuenis non timentem: vel fac vt timeas quod timere te inuenis, id est, oculos aperi, aut pauper esto. Ab hac habitatione repelluntur hypocritæ. Scio vbi habitas, vbi sedes est satanæ.

Eccl. 26. c

Prou. 9. a

Psal. 139. b

Matt. 5. a

Luc. 6. e

Prou. 28. c

Apoc. 2. d

Sexto, domus hæc est munda, nihil enim inquinamenti sustinere potest, & ideo ab ea corruit diabolus, post cuius lapsum impolluta est: Nunc Sāctę sanctorum omnium Domine conserua in æternum impollutam domum istam, quæ nuper mundata est. Ideo habitant in ea Virgines & continentes: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo? Innocens manibus, & mundo corde. Qui ingreditur sine macula. Innocentes corde fuerunt virgines, sine macula in carne vel corde: vel dicit, innocentes corde, sine macula infamiæ. Et ideo fruuntur hac beatitudine: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: sine castimonia nemo potest videre Deum. Sed væ immundis, & luxuriosis, qui repelluntur ab hac habitatione. Dicet ergo: Rara castitas ecclesiasticis nostris: vbi nunc habitas in inferno cum Plutone. Facta est Babylon magna, habitatio dæmoniorum, & custodia omnis spiritus immundi. Quia viri spirituales, facti sunt per luxuriam incolæ eius, & ibi custodiuntur, sicut in carcere ad pœnam æternam. Et, *Magna*, dicit propter multitudinem habitantium, quia iam fere passim omnes ad hanc immunditiam conuertuntur & specialiter clerici. Vnde Petrus Damian. Veniet dies, immo nox, quando libido tua ô clerice vertetur in picem, qua se perpetuus ignis in tuis visceribus inextinguibilem nutriat, & medullas tuas, simul & ossa indeficienti conflagratione depascat. Quare enim flammis libidinis æstuas? qua fronte, qua audacia sacris altaribus appropinquas? certe, quanto sanctius est ministerium, tanto mundiorem requirit ministrum: electus es, vt doceas officium castitatis, non vt fias exemplum alienæ libidinis, &c.

Psal. 14. a

Psal. 23. a

Psal. 14. a

Petrus Damianus.

Septimo, domus hæc est iucunda, & gaudiosa: quasi gaudium, lætitia inuenietur in ea gratiarum actio, & vox laudis. Quod exprimitur in Nehemia: Steterunt duo chori laudantium in domo Domini. Hi sunt Angeli, & homines beati, vacantes laudibus diuinis. In hac ergò domo habitant Angeli, qui non cessant clamare dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus: Exulta, & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël. Omnis enim Hierarchia angelica ad Deum laudandum est ordinata, & qui ampliùs laudant, sublimius remunerantur in cognitione, & amore, vt dicit Commentator super angelicam Hierarchiam. Laudant autem Deum, quantum à creatura est possibile laudari eum. Cùm enim irreuerberata mentis acie Dei sapientiam contemplantur, in ipsum suas extendunt intelligentias infatigabiliter, & in gratiarum actiones toti assurgūt, & dum admirantur supra se Deum, qui est vnus in substantia, trinus in personis, in quo est summa pax, summa tranquillitas; summa pacis tranquillitate, & plenitudine perfruuntur, studentes vnum fieri in se, quantum possunt, propter vnitatem pacis, quam vident supra se, & ad pacem, & ad tranquillitatem pacis reuocant omnia sub se: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Vt ergò eis, qui vitam abiecerunt angelicam, nec faciunt in Ecclesiis suis residentiam, aut si faciunt, propter pecuniam faciunt, horas suas non dicunt ex deuotione, nec Deum laudant. Visitabo, dicit Dominus, super omnes, qui attonsi sunt in comam: quia omnes gentes habent præputium: & vbi est illud: Extra. de celebratione missarum districtè præcipiendo mandamus, in virtute obedientiæ, vt officium nocturnum, pariter & diurnum, quantum Deus, dederit, studiose celebrent pariter, & deuote. Vbi dicit apparatus: Qui contra hoc præceptum faciunt, inobedientiam incurrunt. Et Bernardus: Cum psallis, cor ad sensum psalmi habeas, nisi ad sublimius rapiatur, & omnium, quæ ibi dicuntur, vel dicendi in tuo choro, vel audiendi in alio, vsque ad vnum iota, scias te esse debitorem. Isti ergo cum stipendia accipiant, & officium non impleant, iniustitiam exercent. Et ideo: Domine, non habitabit iuxta te malignus, neque per manebunt iniusti ante oculos tuos.

2. Esd. 12. c

Isa. 12. b

Matt. 5. a

Ier. 9. g

Clem. lib. 3. Tit. 14. de celeb. Missa, 1. Grani nimirum.

Psal. 5. a

Octauo, domus est supernaturalis, & supermirabilis incolatus. Virgo & mater Maria, quæ super omnes Angelos est exaltata, quam Dominus elegit in habitationem sibi, super omnes habitat eminenter. Elegit eam, & habitare fecit eam in tabernaculo suo. Et quia domus hæc, propter habitatorum copiam non angustatur: O Israël, quam magna est domus Dei: habitatores requirit donec impleatur. Compelle intrare, vt impleatur domus

Baruc. 3. c

Luc. 14. e

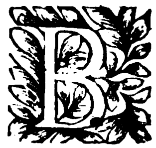
mea.

Luc.14.e mea. Ideo licet omnes Sanctorum status disparem habeant claritatem, tamen parem habent iucunditatem, quia gaudium vnius, est gaudium alterius, Sicut lætantium omnium habitatio est in te: Et iterum: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum: omnes enim vnitate charitatis congregati sunt, & omnes nostris miseris condescendunt, & ideo: Beati misericordes, quoniam misericordiam consecuti sunt. Repelluntur ergo discordes, & odia reseruantes: Nequibant pastores habitare communiter, Abraham, & Loth, quia rixa facta est inter eos. Patent ergo conditiones domus, & habitantium status, & fructus, cum dicitur: *Beati qui habitant, &c.*

Psalm.86.a Psal.132.a Matt.5.a Gen.13.b

DE FESTO OMNIVM SANCTORVM.

SERMO II.

Psalm.83.b Beati, *qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Considerans Dauid solemnitatem ciuium supernorum, ait: Eructauit cor meum verbum bonum: dico ego, &c. *Beati qui habitant, &c.* Et innuit tria, quæ faciunt ad Sanctorum gloriam: quorum Primum est, stipendium præmiale, & gloriosum ibi. *Beati*: quia dicit Augustinus: Vita beata est præmium, cuius promissione gaudemus, & si gaudemus spe de promissione, multo magis gaudent Sancti de possessione. Vnde: Beatus es tu Israel, quis similis tui popule, qui saluaris in Domino? Secundum, est habitaculum regale, & gloriosum, ibi: *In domo tua*, non in exilio huius miseriæ, vbi est hospitium transeuntium, sed in cælo: quia cælum est domus quiescentium, mundus enim hospitium breue, & ideo relinquendum. De hac domo dicit: Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domũ Domini ibimus. Vnde multi in hoc mundo noluerunt, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc sæculo habitant in desertis. Tertium, est officium æternale, & gaudiosum, ibi: *In sæcula sæculorum laudabunt te.* Illud est officium Sanctorum cantare, exultare, & Deum laudare: Ibi vacatur Dei laudibus, qui est omnia in omnibus, Vnde: Benedicam Dominum, in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Semper laudat, qui semper diligit.

Psal.44.a Deu.33.d Psal.121.a Aug. tom.9. in manuali.m. Psal.33.a

Videamus quibus viis, & gradibus Sancti ascenderunt ad istam beatitudinem, vt eorum imitando vestigia, beati esse possimus.

Primo, videamus de rege Christo, qui est Rex gloriæ, quia licet omnium virtutum prærogatiuam habeat, tamen appropriate loquendo, beatificatus est propter innocentiam: licet enim omnia quæ sunt hominis sumpserit, non tamen ignorantiam, & peccatum. Vnde ipse solus dicit: Ego autem in innocentia mea ingressus sum: hanc scilicet beatitudinem. O Deus innocentiæ restitutor, & auctor, quis te mitior? quis te innocentior? Si (secundum quod dicit Augustinus) innocens est qui nec sibi, nec alij nocet, ipse non solum nulli nocuit, sed omnibus profuit, & tamen passus fuit dura verba, duriora verbera, & horrenda mortis supplicia, sicut dicit Bernardus: & tamen fuit agnus sine macula: & certè quanto mansuetior in illata iniuria, tanto debetur ei altior beatitudinis gloria. Ille enim, qui, secundum Bernardum, fuit mitissimus super omnes homines, magisterium mansuetudinis specialiter sibi appropriauit, dicẽs: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, &c. O serpentini filij Adæ: adhuc multi videntur de veneno serpentis, qui Adam intoxicauit, habere in cordibus, per rancores: in lingua, per blasphemias: in manibus per oppressiones: cum tamen, postquam facti sunt Christiani, venenum tale deberent deponere in aqua Baptismi. Ergo, & ex quo Christianus es, non tantùm ore, A & verbo, sed opere, & veritate, te talem esse ostende: & vt, directe imiteris Christi mansuetudinem, respice in faciem Christi tui, & considera coronam spineam, alaparũ iniuriam, virgam arundineam, sputorum nauseam, in manibus & pedibus clauorum fixuram, in latere acutissimam lanceam, in ore felleam spongiam, in aure garrientium contumeliam, in toto corpore flagellorum vulnera, & in ligno Crucis ignominiam, & pro his omnibus recompensationem nullam: Pater, inquit, ignosce illis. Non dicit, vindica. O cor amarissimum, quod ad tam suauissimam vocem non dulcescat, & amaritudinem odij non deponat! Qui igitur vult ad beatitudinem cum Christo peruenire, debet sicut ille ambulauit, &c. Et discat eius doctrinam, vt sit mitis, & mansuetus in affectione, in sermone & in B conuersatione, quia: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Super quo dicit Glossa: Mitis est, quem nec ira, nec rancor afficit, sed omnia æquanimiter sustinet, nec turbatur. Ideo dicit: Fili in mansuetudine serua animam tuam.

Psal.25.a Aug. tom 8. enarrat. in Psal.100.b Bern. tom.1. serm.1. in Conuer. S. Pauli. Mat.11.d Luc.23.e Matt.5.a Eccl.10.d

Secundo, beatificata est cæli Regina per humilitatem obedientiæ, & reuerentiæ. Sicut enim Adam, & Eua per superbiam, & inobedientiam perdiderunt paradisum terrestrem, sic Mater gratiæ, per humilitatem profundissimam, acquisiuit beatitudinem cælestem. Vnde ipsa dixit illud: Respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quasi singulariter hanc virtutem proponit. Vnde, quia te Maria humiliasti vsque ad ancillam; ille qui deposuit potentes de sede, exaltauit te in cæli Reginam. C Vnde per humilitatem, ad sublimitatem ascenditur, nec est via alia præter ipsam. Qui enim aliter vadit, cadit. Ergo descende, vt ascendas: humiliare, vt exalteris. Humilitas igitur exaltat, & magnificat, licet gloria mundi videatur hominem magnificare, sicut stulti dicunt: Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt, &c. Tamen non est appetenda, sicut dicitur: Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Istam beatitudinem mundanam non elegit sibi Maria, sed meliorem partem elegit, scilicet humilitatem. Si igitur beati esse volumus, humilitatem Virginis imitemur. Vnde de hac humilitate dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum: de qua Glossa sic ait: Non inflati, non superbi. Pauperes spiritu sunt, D humiles & timentes Deum, id est, non habentes inflantem spiritum: & hæc est melior pars, quam elegit Maria.

Luc.1.e Psal.143.d Isa.3.a Mat.5.a

Tertio, beatificati sunt Angeli sancti per firmitatem adhærentiæ. Sicut enim Lucifer, & ei consentientes auersi sunt, per amorem propriæ excellentiæ à Creatore suo, & tanquam visco hærentes ceciderunt, sic qui adhærentes Deo, permanserunt firmiter, & stabiles in illa beatitudine facti sunt. Certum est, quod sicut qui adhæret labenti labitur, sic qui stanti adhæret stabilitur. Vnde dicitur super illud: Stellæ de cælo ceciderunt: nullum permittit Deus cadere, qui ei seruit vero amore. Cum ergo, sicut dicit beatus Augustinus, beatitudo sit Deo adhærere, Angeli, qui Deo adhærent, beati sunt. Ideo dicitur: a Beati viri tui, scilicet stabiles, & viriles per E amorem: & beati serui tui, quia parati ad tuam laudem, qui stant coram te semper, per gloriæ confirmationem. O felix glutinum, & bonum vinculum charitatis, quod sic glutinat Angelos Deo, vt nunquam dissolui valeant, & disiungi. b Hoc est vinculum perfectionis, vt dicit Apostolus, quod non solum Angelos Deo, sed & homines vnit, quia eos facit deiformes secundum Anselmum de similitudinibus. O charitas, quam magnum est vinculum tuum, quod non Angelos Deo, sed Deum etiam in vnam personam, & hominem mirabiliter copulasti, Deum ad terram traxisti, ad columnam ligasti, cruci affixisti, sepulcro clausisti, tandem ad inferos attraxisti! Quis, inquam, fecit hæc omnia, nisi amor salutis nostræ? O grauiores saxo, & plum-

Apoc.6.d Aug. tom.5. lib.12. de Ciu. Dei. cap. 1. i. k. & cap. 6. eiusd. lib. & tom 8. lib. de cognitione vera vita, c. d. a 3. R. 10. b b Col. 3. b

bo, quos tanti amoris vinculum non traxit sursum ad Deum, ex quo prius traxit Deum deorsum ad homines. Vnde, qui vult beatificari cum Angelis, oportet vt Deo iungatur per amorem: illi soli pertingere ad beatitudines possunt, qui casto amore Deo adhærent. Vnde: Mihi adhærere Deo, bonum est: quasi diceret: Adhæreant alij quibuscunque voluerint, ego Deo adhærebo, qui est protector meus in via, & beatificator in patria. *Psal.72.d*

Quarto beatificati sunt Patriarchæ per largitatem misericordiæ: fuerunt misericordiæ operibus pleni, operiebant nudos, & huiusmodi. Ideo sunt de numero eorum, de quibus: Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Et verè misericordiam consequentur, cum Dei misericordia sit fons, & nostra misericordia riuus, ad proximum deriuatus, cum fons ipsius misericordiæ prius sit ad nos. Vnde: Beatus vir, qui intelligit super egenum, & pauperem: egenum dicit, non superabundantem, & diuitem. Cum facis prandium, &c. O Deus æterne, si misericordes erunt beati, nunquid immisericordes erunt miseri? Iudicium sine misericordia possidebit, qui non facit misericordiam. Quid dicam de illis, qui despiciunt pauperes, abominantur inopes, affligunt humiles, persequuntur debiles? certe expedit eis, vt suspendatur mola asinaria in collo eorum, & mittantur in profundum maris. Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit. Tales fuerunt patres antiqui, qui de suis facultatibus pauperibus impertiti sunt. Isidorus: Hoc tantum habet rerum possessio præsentium, si reficiat vitam miserorum. Seruando amittimus, largiendo seruamus. Vnde versus: *Solas quas dederis, semper habebis opes.* *Matt.5.a* *Psal.40.a* *Luc.15.c* *Prou.14.c*

Quinto, beatificati sunt Prophetæ propter veritatem intelligentiæ: In ore ipsorum non inuentum est mendacium, neque dolus in lingua, neque falsitas in verbis, neque duplicitas in locutione. Ideo ante thronum Dei sunt beatificati, qui pro veritate se opposuerunt, & potius volebat vitam perdere, quam veritatem, sicut patet in Isaia, Michæa, & cæteris. Vnde de eis potest dici illud: Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo: scilicet per falsitatem, & mendacium. O quàm pauci hodie homines inueniuntur de istis beatis, quoniam veritas in plateis corruit, & falsitas vbique regnat: rosa aruit, spina creuit. O abusio maxima, cùm falsitas nihil valeat, sicut denarius falsus ad accipiendum! Cur ita appretiatur à Christianis qui debent esse filij veritatis? Falsi sunt in omni venditione, & emptione, & in omni congregatione, & natione. Vnde: Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Hoc est certe signum diuinę gratiæ reprobatiuum. Vnde sequitur: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, &c. Et perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Qui ergo vult esse beatus, diligat veritatem cum Prophetis. *Isa.53.c* *Eccl.14.a* *Psal.4.a* *Psal.11.a* *Psal.5.b*

Sexto, beati sunt Apostoli, & Euangelistæ propter paupertatem indigentiæ: ipsi enim sunt primi in beatitudinibus. Beati pauperes spiritu, &c. Aliis promittitur beatitudo de futuro, sed Apostolis pauperibus & Martyribus de præsenti. Iam habent clauem regni, iam custodiam ianuæ, vt alios possint intromittere in æternam beatitudinem & propter hoc diuites sunt, licet nihil habeant temporale. Beatus diues, qui inuentus est sine macula, &c. Bene pauper Christi diues est, qui electus ad regnũ, & hæres regni cælestis est. Omne gaudium existimate, &c. Glos. Non indignemini fratres, si mali floret in hoc mundo, & vos patimini, non est enim Christianæ dignitatis in temporalibus exaltari, sed potius deprimi. Illi nihil habent in cælo, vos nihil in mundo: spe ergo illius boni, ad quod tenditis, quidquid in via contigerit gaudere debetis. Quid igitur dicemus? quid pretiosius vera paupertate, quæ est pretium regni cælestis? Aug. Venale habeo, &c. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo? Non igitur displiceat tibi paupertas, qua nihil potest diuitius inueniri: quia regnum cælorum *Matt.5.a* *Eccl.31.a* *Iacob.1.a* *Iacob.2.a*

A per paupertatem comparatur. O charissimi, si beatitudo, & veræ diuitiæ essent in auro, nunquid non eam sibi Christus retinuisset, & discipulis suis dedisset? sed non solum non habuit, sed etiam contempsit, paupertatem elegit, tenuit & docuit & discipulis suis diuitias prohibuit. Si primo fugiebatur ante Christi aduentum, non est mirum, quia nesciebatur pretium eius: sed postquam Deus in suam accepit partem, amplexanda est, tanquam res pretiosa. Sicut enim vinum infusione pigmentorum fit claretum, vel nectar, sic paupertas Christi amore dulcorata, in quo sunt omnia aromata, & qui est fons totius dulcedinis, fit potio saluberrima. Vnde paupertas omnibus Christianis debet esse sapida. Sed hodie multi eam abhorrent, & habent palatum affectu cupiditatis felleæ infectum, qualis fuit ille, cui Petrus dixit: In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis te video esse. *Act.8.d*

B Septimo, beatificati sunt Martyres propter stabilitatem patientiæ. Ipsi enim, tanquam robusti milites sustinuerunt tribulationes & persecutiones: cum essent fortes & bene armati armis fidei, vere vicerunt regna, acquisierunt beatitudinem, aperuerunt cælum: regnum enim cælorum vim patitur, sicut dicitur: & violenti rapiunt illud. Armatura eorum, non hasta, non gladius, non clypeus sed sola patientia, maxima virtutum, pugnat, quia inermis armatos solet sæpe vincere viros. Vnde sicut dicitur: Confregit potentias, arcum, scutum, gladium, & bellum. Propterea semper habet victoriam & coronam. Beatus vir qui suffert tentationem, &c. Quia nemo Sanctorum sine patientia coronatus est. Ideo Iacobus monet: Patientes estote &c. Quia beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, &c. Sed heu, hodie sunt multi sicut columna putrida, quæ cito frangitur, & ad flatum venti cito cadit. Homo impatiens est, sicut homo nudus, quem virga vulnerat: Fratres armate vos patientia, quia tempus est belli, dum viuimus: in agone certaminis positi sumus, quia militia est vita hominis super terram. Qui ergo vult vincere, firmiter teneat arma patientiæ. *Mat.11.b* *Psal.75.a* *Iacob.1.b* *Iacob.5.b* C *Matt.5.a* *Hier.tom.5. commentar. 5.Eccl.*

Octauo, beatificati sunt Confessores, propter sobrietatem abstinentiæ: cibis enim non vacabant, sicut bruta animalia commessationibus, & ebrietatibus, sed parce viuebant in ieiuniis multis, & abstinentia. Natura enim docet abstinentiam, quæ homini dedit os paruum, præ cæteris animalibus, &c. & sicut ille diues epulo, propter sui voracitatem descendit ad æternam famem, sic sancti per sobrietatem ascenderunt ad gloriæ beatitudinem. Leuium enim proprium est ascendere, & econuerso grauium. Apostolus: Sobrie, iuste, & pie viuamus, &c. Beati, qui nunc esuritis, &c. *Os hominis cur paruum.* D *Tit.2.c* *Matt.5.a*

Nono, beatificati sunt Virgines propter puritatem castimoniæ: vita enim virginum, & continentium spem habet specialem beatificationis in terra, quia cælicæ vitæ assimilantur: Simile est regnum cælorum decem virginibus, &c. Vnde: Beati immaculati in via, &c. id est, in præsenti vita, quæ aliis est via ad cælum, aliis ad patibulum, aliis ad miseriam, aliis ad gloriam. Vnde in medio positi sumus, vt immaculati possimus ascendere ad cælum, & iniqui proiiciantur ad inferni sterquilinium. Et certe anima nobilis debet abhorrere istam maculam, ne in via polluantur pedes affectionis, vestis corporis, E & maxime Clerici & Religiosi. *Matt.25.a* *Psal.118.a*

Decimo, beatificati sunt finaliter Pœnitentes per iustitiam: Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, &c. Et: Beatus, vir cui non imputauit Dominus peccatum. Et illud: Beati, qui custodiunt iustitiam, quia punierunt, vel purgauerunt corda in contritione, os in confessione, & oratione, manus in eleemosynarum largitione. *Psal.31.a* *Ibid.* *Psal.eod.a* *Psal.105.a*

DE ANIMABVS.

Sermo.

Hebr ult. a
Greg. tom. 3. lib. 4 Dial. cap. 28.

Emento vinctorum, tanquam & ipsi vincti. Secundum beatum Gregorium: Animæ perfectorum statim euolāt ad cælum, animæ reproborum statim descendunt ad infernum: sicut enim electos à die sui exitus corporis beatitudo lætificat, ita credi necesse est, vt à die exitus sui, reprobos ignis exurat. Animabus igitur purgandorum defunctorum prosunt suffragia. De istis, quasi in proximo regnaturis, post festum Sanctorum omnium, feliciter regnantium, Ecclesia solemnizat hodie. In verbis propositis, iuxta litteram sumptis, Apostolus nos specialiter hortatur ad compassionem, & subuentionem vinctorum, propter Euangelium Christi: quoad intelligentiam spiritualem, hortatur omnes vniuersaliter Christianos, ad compassionem, & suffragia defunctorum carcere purgatorij detentorum. Ait ergo, *Mementote, &c.* primo dissuadens ingratitudinem obliuionis: secundo, persuadens promptitudinem compassionis: tertio, persuadens sollicitudinem prouisionis.

Proponit nobis igitur defunctos in speculum memoriæ, vt recordemur, quales fuerint quantum ad vnitatem huius peregrinationis: Memento, quoniam omnes in corpore sumus: vbi Glossa: Vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Secundo, in speculum intelligentiæ, vt contemplemur, quales sunt, quantum ad necessitatem obligationis, cum addit: *Vinctorum.* Vinctis compassi estis rapinam bonorum vestrorum: cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem, & manentem substantiam: Tertio, in speculum prouidentiæ, vt præstolemur, quia tales erimus ad identitatem conditionis: cum subdit: *Tanquam vincti,* expectantes aduentum paris conditionis: Vnus est omnibus introitus ad vitam, & similis exitus: Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie: Mementote ergo recolentes incolatum peregrinationis vinctorum, considerantes reatum obligationis, tanquam simul & vincti, exspectantes aduentum paris conditionis.

Eccl. 9. a
Heb. 10. g
Sap. 7. a
Eccl. 38. e

Circa primum, proponentes nobis in speculum memoriæ incolatum peregrinationis, consideremus qualiter effloruerunt in ortu, emarcuerunt in transitu, exaruerunt in obitu. Ortus enim abominabilis ducit in contemptum sui: transitus miserabilis in contemptum mundi: obitus horribilis in contemptum peccati. Hoc speculum proponit nobis Bernardus dicens: Quid superbis, terra, & cinis? cuius conceptio, culpa: nasci, miseria: vita, pœna: mori, angustia.

Bernard. in Medit. c. 3. tom. 32.

Primo ergo recordemur in contemptum nostri ortum abominabilem. Si enim consideremus semen conceptus, alimentum fœtus, periculum partus, vocem ploratus, spurcitiam ortus, cum aliis circunstantiis, sed apparebimus conditione originis tales in oculis nostris. Propter hoc dicitur: Memento quæ ante fuerint, qualiter generatus ex semine vilissimo, plasmatus ex limo, creatus ex nihilo. Quid ergo superbis terra, & cinis? Vnde est ergo quod non aduertimus, quod oculis debemus? nempe, quia concupiscentia carnis est præstigiatrix sensuum, prætendit enim corpori iuuentutem, stabilitatem, sanitatem, pulchritudinem, & fortitudinem. Vnde, & quasi vitiosa naturali consuetudine omnis homo ostentat pulchra, occultat vilia & turpia, & sic concupiscentia deludens sensus spirituales, & oculum rationis, obscurat bona animæ spiritualia. Hæc est facinorosa concupiscentia, quæ facit veritati non obedire: O insensati Galatæ, quis vos fascinauit non obedire veritati? Homo cum sit creatura dignissima, tamen separata anima, corpus remanet, creatura vilissima. Super illud: Nolumus vos ignorare de dormientibus, &c. Glos. Augustini: Corpus, quod viuit ex anima, fit, anima discedente, exanime: quod ambulabat, iacet: quod loquebatur, tacet, oculi clausi lucem non capiunt, aures nullæ voce patescunt, membrorum officia requiescunt, non est qui moueat gressus ad ambulandum, manus ad operandum, sensus ad perficiendum. Nonne ista est domus, quam nescio quis inuisibilis inhabitator ornabat? recessit quod cum amore colebatur, remansit quod cum horrore videtur.

Eccl. 41. a
Gal. 3. a
Thes. 4. c

Secundo, recordemur in contemptum mundi, transitum miserabilem. Homo enim breui viuens tempore, repletur multis miseriis, nunquam enim in eodem statu permanet. Memoria memor ero, & tabascet in me anima mea: Tabescere enim est, quasi mori sub miseria vitæ, mortem exspectare continue. Quotidiè morimur, quotidie demitur aliqua pars vitæ: cum crescimus, vita decrescit: Memento quia mors non tardat. De miseriis huius mundi Bernardus: Mundus est, vbi malitiæ plurimum, sapientiæ modicum, vbi vitiosa omnia, lubrica, opaca, obsessa laqueis peccatorum, vbi periclitantur animæ, affliguntur spiritus, vbi tantum vanitas est, & afflictio spiritus. Sed à consideratione huius miseriæ nos auertit concupiscentia mundi sophisticatrix mentium: sophisticando enim suas viles merces, occultat onera sub honoribus, pericula sub dignitatibus, dolores sub deliciis, languores sub diuitiis. Vnde sic sunt respersa amaritudinibus omnia, quod diligenter examinata, plus habent de tristabili, quam de delectabili. Hoc optime figuratum est lib. 4. Regum: quia ibi dicitur, quod Iezabel depinxit oculos suos stibio. Iezabel interpretatur fluxus vanus, vel sterquilinium, & signat mundum, qui nihil est, nisi quidam fluxus vanitatis, & vilitatis: qui tunc stibio oculos suos pingit, cum dolores, angustias, amaritudines, quasi pingens coloribus, sophisticis delectationibus perfundit.

Iob. 14. a
Thre. 2. c
Sene. in epist. 55.
Eccl. 14. b
Bernard. in ser. de Asc. Dom. tom. 1. ser. 6. b
4. Re. 9. f
Iezabel quid.

Tertio, recordemur in contemptum peccati, obitum horribilem. † Nam secundum Platonem, summa philosophia, est assidua mortis meditatio. a In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. † Quod pertractans Bernardus ait: Nouissima tua sunt, mors, iudicium, gehenna. Nihil morte horribilius, nihil iudicio terribilius, nihil gehenna intolerabilius cogitanti. Ad perfectum ergo contemptum peccati, & si multis annis vixerit homo, & in his omnibus lætus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, &c. Sed à consideratione mortis auertit concupiscentia vitæ, alienatrix mentium: † Vna est catena, quæ alligatos omnes nos tenet: scilicet amor vitæ: † Non est quod mors timeatur; stultius enim nihil est secundum ipsum, quam timore mortis mori. Est tamen cum diligenti dispositione certitudinaliter exspectanda. † Vnde: Incertum est, quo te loco mors exspectet: itaque tu illam omni loco exspecta.

† Plat. lib. de animi immortalitate.
a Eccl. 7. d
† Bernar. in ser. de primord. med. & nouiss. to. 1. Eccl. 11. c
† Sen. epist. 101.
† Sen. epist. 24 & 55.
† Sen. epist. 101.

Circa secundum principale, proponit nobis in speculum intelligentiæ, reatum obligationis, cum addit: *Vinctorum.* Attendendum igitur est, quod sicut vincula durissimi carceris auferunt facultatem operandi, libertatem ambulandi, potestatem libere agendi, & inferunt necessitatem tolerandi: sic animabus purgandis carcer purgatorij reddit meritum impossibile, iugum ineffugabile, debitum insolubile, incendium intolerabile. Hæc autem quatuor de istis vinctis, comprehenduntur vnico versu psalmi: Sedentes in tenebris, &c. Tenebræ impediunt operationem, vincula euasionem, mendicitas solutionem, ferrum inducit afflictionem.

Psal. 106. a

Primo igitur attendendum est, quod sedentes in tenebris purgatorij, non possunt mereri, possunt tamen per merita iuuari: membra enim vincta, cum non sint mortua, sicca, vel paralytica, possunt recipere corporis influentiam, licet non possint rependere admirationis officium. Hoc autem fit, iustitia Dei benignitatem respiciente, quia decesserunt in gratia, & misericordia indulgente, quia non possunt se iuuare per propria,

Ioan.9.a Ideo Saluator consulit:Operari oportet dum dies est:venit nox,quando nemo poterit operari. O negligentia nostra : videmus nos incarcerari, & negligimus operari,vt possimus per opera liberari. Propter hoc reprehendit nos Sapiens:Quodcunque potest manus tua,instanter operare. Ergo dum tempus habemus,operemur bonum ad omnes , maxime autem ad domesticos fidei: Tempus seminandi , est præsens vita , in qua currimus. In hac licet nobis quod volumus operari : cum vero transierit , operandi tempus aufertur. Signanter autem addit:Maxime quoad domesticos fidei. Licet enim suffragia omnibus iustis indigentibus prosint, maxime tamen his , pro quibus specialiter fiunt. Si enim charitas gradus habens,opus informat, & intentio ordinat, certum est quod non frustratur intentio , & deuotio satagentis. In persona horum mereri potentium clamat Apostolus:Mementote vinculorum meorum.

Eccl.9.e
Gala.6.c
Colos.4.d

A

B

Secundo, attendendum est iugum ineffabile, propter quod dicuntur vincti. Omnes enim adstricti tenetur ex decreto diuinæ iustitiæ , donec reddiderint nouissimum quadrantem.Cuius ratio est,quia in supernam Hierusalem nihil inquinatum intrare potest:Impossibile est animam intrare regnum gloriæ , quamdiu habet aliquid purgandum. Hoc figuratum est lib.3.Regum, vbi dicitur: Malleus , & securis non sunt audita in ædificatione templi : prius enim quadrabantur & dolabantur lapides,& ligna in libano, & postea collocabantur in templo : sic lapides viui necessario in hac vita quadrantur, & poliuntur merito, vel post hanc vitam igne purgatorio , antequam superædificentur in cælo. Ille igitur solus educit vinctos in fortitudine, & potest liberare;nos autem possumus procurare , & eleemosynis & orationibus impetrare. Sancta ergo , & salubris est cogitatio pro defunctis exorare , vt à peccatis soluantur.O mirabilis cæcitas : permittimus , immo procuramus nos ligari funiculis peccatorum , & per consequens iugo pœnæ , & nolumus soluere vincula colli nostri , donec facti simus impossibiles ad soluendum.Ideo clamat Isaias : Solue vincula colli tui , captiua filia Sion. Præueniamus ergo istam necessitatem faciendo dignos fructus pœnitentiæ, nec præcludamus nobis libertatem ingressus ad regnum.

Apoc.21.g
3.Reg.6.a
Psal.67.a
2.Mac.12.g
Isa.52.a

Tertio,attendendum est debitum insolubile:vnde dicit : *Mendicitate.* Nam manente reatu peccati , & deficiente moneta meriti , non possunt soluere quod ab eis exigitur , nisi per violentiam supplicij. Et dignum est, quod quidam , cum oriantur tempore vbertatis mundi: egeant tempore necessitatis.Qui stertit in æstate , filius confusionis est. O qualis & quanta mendicitas.Mendici sunt , tamen mendicare non licet , nisi quod pro eis mendicans Ecclesia clamat:Miseremini,miseremini,&c. licet Gregorius concedat,quod aliqui ex priuilegio speciali obtinuerunt suffragia per seipsos : eis dispensatiue indultum est ad procurandum propriam liberationem, & propter nostram instructionem. Quanto igitur mendicitas maior est, tanto in subueniendo pietas virtuosior debet esse,Dicit Augustinus : Curatio funeris, conditio sepulturæ , pompæ exequiarum , magis sunt viuorum solatia , quam subsidia defunctorum : & tamen secundum Augustinu ibidem , Tobiam sepeliendo mortuos, Deum promeruisse teste Angelo , demonstratur. Si igitur curam sepulturis impendis, quæ in quantum huiusmodi, parum potest prodesse defunctis , est tamen tanti meriti , quantum meritoria est illa pietas, illos iuuare , qui iuuare se non possunt, vt illos expeditos à vinculis , postmodum habeamus intercessores in cælis, secundum enim Augustinum : Non est negandum , defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis Mediatoris sacrificium offertur. Hæc eadem sententia ponitur in Glossa.

Pro.10.a
Iob.19.d
Greg dial.4. tom.4.c.55.
Aug.tom.4. lib. de cura pro mort. gerenda.cap.3. b.c.d
Aug.to.10. ser.35.de Verbis Apostoli.l.

Quarto,attendendum est supplicium incomparabile, quod signatur in ferro. In persona horum dixit Manasses. Incuruatus sum vinculis ferri : Grauior est purgatorius ignis , quam quidquid potest homo pati in vita ista.Vnde est igitur, quod tanta pœna in momento non expiat peccatum ? a quoniam misericordia superexaltat iudicium : si enim supplicium statim non purgat omne peccatum , illa pœna est parum satisfactiua , licet multum sit accerba , quia magis est iuste inflicta , quam sit sponte assumpta.O summa peruersitas : recusamus facere pœnitentiam , trepidantes timore , vbi non est timor : & illa horrenda supplicia paruipendimus, in quibus Deus armauit creaturam ad vltionem inimicorum! Nisi forte aliquis datus sit in reprobum sensum, vt non credat se viuere post hanc vitam, sicut quidam ex proprio intellectu , & ex dictatu propriæ rationis , se concludunt mortales,tanquam essent,conuincunt irrationales. *Tanquam igitur & ipsi vincti , mementote vinctorum,* ne vos veniamus in hunc locum tormentorum. Exemplum est Machab. dicentium : Nos ergo in omni tempore sine intermissione memores sumus vestri in sacrificiis,quæ offerimus,&c.

2.Par.vlt.e
Aug. tom.4. lib.de vera & falsa pœnit.cap.11.c
a Iac.2.c
Sap.5.d
Exemplum. 2.Mach. 12.b

DE SANCTO MARTINO.

Sermo I.

Eccl.45.d

IN *bonitate & alacritate animæ suæ placuit Deo Israël.* Loquens Ecclesiasticus , acta Patrum præcedentium, & ipsorum opera nostris auribus ingerens , inter Patriarchas , Prophetas , Sacerdotes , & Reges, hoc ad commendationem Phinees dixit , vel intulit, cuius conuersatio testimonium magnæ laudis assumpsit : & post competit beatissimo Martino,cuius hodie memoriam celebramus.

C

In quo commendatur, Primo , vt virtuosus in innocentiæ venustate : cum dicit : *Bonitate.* Bonitas enim subiectum & obiectum virtutis est , & ideo ipsi virtuti est necessaria , vt nihil sit virtuosum , nisi in quantum bonitatem participat. Propter quod dicit Augustinus: Virtus est bona qualitas mentis , qua recte viuitur,qua nemo male vtitur , qua Deus in nobis sine nobis commendatur. In hac Martinus tantum profecit, vt in omni statu semper ad maiora ascenderet. Nam bonus fuit in statu militari, melior in habitu monachali,sed optimus in cathedra pontificali.

D

Secundo, vt gratiosus,iustitia siue lætitia delectante, cum addit: *Et alacritate animæ suæ,*id est, securitate conscientiæ,qua nihil homini iucundius esse potest secundum , illud : Non est oblectatio super cordis gaudium. Vide quanta iucunditas est semper in bono proficere,& criminis infectione carere , inter hostes viuere , & nihil hostilitatis habere,&c.

Eccl.30.c

Tertio , vt generosus amicitia siue notitia sublimante, cum additur: *Placuit Deo Israël :* vt sic merito dicamus de eo illud : Placens Deo factus est dilectus, & viuens inter peccatores,translatus est. Dicit igitur : *In bonitate , &c.* cum malum per oppositum priuet bonum, quia contrarium malum bono, sicut dicitur in Ecclesiastico.

Sap.4.b
Eccl.33.b

E

Ideo , vt clareat bonitas virtutis , ac ex seipsa se nobis amabilem , desiderabilem reddat, ordinemus contra ipsam ex opposito malum , quatenus opposita iuxta se posita , pulchrius elucescant; propter quod scire debemus , quod bonitas circuit omnes virtutes , sicut per oppositum malitia, omnia genera vitiorum : & ideo quanto nobilior & perfectior, tanto in pluribus reperitur , & à pluribus indigetur, videlicet in subiectione, humilitas reuerentiæ : in compassione, pietas conscientiæ : in conuersatione , integritas continentiæ : in refectione , sobrietas temperantiæ : in responsione , virilitas,siue longanimitas patientiæ : in affectione , charitas amicitiæ : in operatione , strenuitas prouidentiæ. Humilitati obuiat malum,quod dicitur fastuositas arrogantiæ : pietati , cupiditas auaritiæ : castitati , fœditas petulantiæ:

Arist tom.7. Probl.sect. 21.tex.11.

petulantiæ: sobrietati, voracitas gulæ: virilitati, animositas iracundiæ: strenuitati, tepiditas negligentiæ. Et sic patet.

Primo, complectitur bonitatem in subiectione, humilitas reuerentiæ. Nam ille perfecte bonus est, qui non timet animo, non tonat verbo, non recalcitrat facto, sed in omni re subiicit propter Deum, secundum illud: Qui bonus est, hauriet à Domino gratiam, supple, iustificationis. Hæc est illa gratia, quæ sola respicit, & cognoscit humilia, sola dignificat, & extollit ad summa, de qua loquitur Ecclesiasticus dicens: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Hanc humillitatem Martinus verbo, & exemplo firmauit, & consuetudinem Magnatum, non solum superioribus ex officio paruit, sed quod est mirabilius, subiecto sibi famulo se humilitate subiecit. Vnde in Legenda sua dicitur, vno tantum seruo, comite, contentus erat, cui versa vice dominus seruiebat, &c. Pudeant igitur, qui in honoribus constituti, humilia dedignantur, cum humilitas in homine honor sit honoris, & dignitas dignitatis, vt dicit Bernardus. Propter hoc poterat Martino a Domino dici illud, quod legitur in lib. 1. Regum: Beatus es tu, & bonus in conspectu meo exitus tuus, & introitus tuus mecum est, & non inueni quidquam mali. Sed non places Satrapis, id est, superbis. Et ideo huius obstat malum, quod dicitur fastuositas arrogantiæ, de qua: Qui diligitis Dominum, odite malum, supple, superbiæ: quia odibilis coram Deo, & hominibus est superbia.

Secundo, in compassione pietas conscientiæ, de qua dicit Sapiens: Noli prohibere bene facere, sed si vales, & ipse benefac. Et ideo ignorantibus, vel forte contemnentibus pietatem dicitur: Indicabo tibi, homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam. Et hoc bono commendatus est Tobias, qui pauperes vicinos vocauit ad prandium, afflictos consolabatur eloquio, & mortuis sollicite sepulturam exhibebat. Propter quod dictum est filio Tobiæ: Filius boni & optimi viri es, bene sit tibi fili mi. Hanc bonitatem habebat Martinus, qui, vt dicitur studebat assistere laborātibus, opem ferre miseris, alere egenos, vestire nudos, nihilque sibi præter quotidianum victum reseruans. Exemplum de paupere, cui dimidiam chlamydem, vel vestem, se nudato, dimisit. Propter quod ponderator operum, & retributor virtutum dixit: Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit. Et ideo recte potest dici de eo illud: Benefacit animæ suæ vir misericors, qui autem crudelis est, appropinquos abiicit. Propter quod huic obstat cupiditas auaritiæ. Radix omnium malorum, est. cupiditas: hanc amant & exquirunt, qui non cupiunt regnare cum Christo. De quibus dicitur: Odio habuerunt bonum, & diligunt malum, qui violenter tollunt pelles eorum, desuper eis carnes eorum, &c.

Tertio, in conuersatione integritas continentiæ. Et hæc est puritas illa, quæ relucet in his, qui diligunt corporis, & animæ venustatē. De qua dicit Apostolus: Bonum est homini si sic permanserit, sicut & ego: supple, virgo, & castus: cuius proprium est non solum actum cohibere, sed appetitum restringere. Hanc puritatem habuit Martinus, qui, vt dicitur, integer ab his vitiis fuit, quibus genus hominum implicari solet; vt Regis per innocentiā posset complacere conspectui, cuius contubernium diligebat. Ratione cuius dicere poterat illud: In multitudine videbor bonus: scilicet sublimitate animi continentis; in bello fortis, diuturnitate meriti præualentis. Hæc enim duo sunt in quolibet continente, scilicet sublimitas animi in aspernatione desiderij lasciuiæ, & diuturnitas meriti in consummatione prælij consurgentis. Nam, vt dicit Augustinus, Inter cætera Christianorum certamina, duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana pugna, sed rara victoria. Huic opponitur fœditas petulantiæ, quæ fœdat naturam, exterminat gratiam, deprauat & deordinat conscientiam, de qua Dominus dixit: Malus homo, de malo thesauro cordis sui profert malum. Ex corrupta conscientia non nisi corrupta opera generantur. Propter, hoc malum Deus mundum diluuio peremit: Sicut patet: Vidit Deus quod cuncta cogitatio cordis humani intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum hominem fecisse super terram, &c.

Quarto, in refectione sobrietas, de qua dicitur: Bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna, magis quam thesauros auri recondere, quia per orationem reficimur suauitate contemplationis, & per ieiunium afficimur puritate, & alacritate. Ad deuotionis eleemosynam faciendam notatur votiua promissione retributionis oratio. vnde media inter istas socias constituta volat duabus alis ad cælum, tantum nouerit carnalia blandimenta, propter æternas delicias fastidire. Propter hoc Augustinus: Pedes enim nostri quidam animæ pernices sunt, fides atque ieiunium. Qui cito de humilioribus, ad altiora ascendunt, cito de terrenis ad cælestia gradiuntur. Hæc bonitas in Martino præstanter refulsit, qui, vt dicitur, peruigil in oratione, fastidientes artus spiritui seruire cogebat, considerans illud Apostoli: Bonum est homini non comedere carnes, & non bibere vinum, in quo frater tuus offendatur, iudicij temeritate, aut infirmetur sua fragilitate. Huic bono obstat voracitas gulæ, quæ hodie regnat in multis, qui in ventris saturitate suam gloriam posuerunt. De qua dicitur: Malum est homini, qui per offendiculum manducat: malum quidem, quia non possunt mentales delicias cum carnalibus possidere. Secundo, quia scandalizat proximum.

Quinto, in responsione longanimitas patientiæ, quæ præcipue in aduersitatibus, & contumeliis comprobatur. De qua: Noli vinci à malo, sed vince in bono malum: quasi diceret: tunc vinceris, cūm irascendo recalcitras: tunc præuales, cum contumelias obmutescendo relaxas. Et si ille putet superasse, gaudeas in malis silentium posuisse, secundum illud: His quidem, qui per patientiam boni operis gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam reddet. Hanc bonitatem Martinus exercuit, qui dure increpatus à principe, nulla fractus aut mutatus iniuria, moderate respondens, patientiæ meritum nón perdidit, sed seruauit. Et ideo iturus ad Christum, poterat proferre securus illud Ezechiæ: Memento quæso Domine, & obsecro, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Sed huic bono obstat animositas iracundiæ, de qua: Semper iurgia quærit malus: Angelus autem crudelis mittetur contra eum. Sequitur: Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Huius culpa ostenditur maxima, quoniam per ipsam destruitur, & vitiatur imago diuina. Vnde Gregorius: Quanta sit iracundiæ culpa, pensemus, per quam omnis mansuetudo amittitur, supernæ imaginis similitudo vitiatur.

Sexto, in affectione charitas amicitiæ: per hanc enim omnis virtus perficitur, de qua dicitur: Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio argenti & auri, contra bonitatem fidei illius. Hanc bonitatem perfecte ostendit Martinus, qui inter spem amoremque positus, dubitabat pene, quid mallet: quia nec Ecclesiam. Christi deserere, nec à Christo volebat diutius separari, attendens illud: Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram: & pasceris in diuitiis eius. Hæc est virtutum nutrix, hæc est bonorum omnium consummatrix. Vnde sicut solis radius terram germinare facit, & alia virtute caloris membra fœcundat corporis; sic amor diuinus si mentem incenderit, ad innumerabilia opera se extendit, vt dicit Augustinus. Si huic bono obstat peruersitas inuidię, de qua dicitur: Qui peruersi cordis est, non inueniet bonum. Nam proprium est inuidiæ, etiam aliorum bonis anxietate torqueri, sicut amicitiæ per oppositum in bonis iucundari.

Marginalia: Prou. 12. a; Eccl. 3. c; Sur. tom. 6. c. 1. die 11. Nouemb.; 1. Reg. 29. c; Psal. 96. b; Eccl. 10. a; Prou. 3. c; Mich. 6. b; Tob. 7. b; Exemplum.; Prou. 11. c; 1. Ti. vlt. b; Mich. 3. a; 1. Cor. 7. b; Sap. 8. c; Aug. tom. 11. ser. de tempore. 251.; Mat. 12. e; Genes. 6. b; Tob. 12. b; Rom. 14. d; Rom. 14. d; Rom. 12. d; Rom. 2. b; Isa. 38. a; Prou. 17. b; Ibid.; Eccl. 6. b; Psal. 36. a; Prou. 17. d

Eccl.14.a iucundari. Propter quod: Nequam oculus liuidi, & auertens faciem. Et post: Oculus malus ad mala, &c.

Gala.vl.b Septimo, in operatione strenuitas prouidentiæ. Et hic est, qui semper oculum habet ad præmium dicens illud: Bonum autem facientes, non deficiamus, tempore enim suo metemus: quasi diceret: Sicut multiplicatio operum, sic perceptio præmiorum: illa seminantur in via, ista metuntur in patria. Propter quod dicitur: Bonorum laborum gloriosus est fructus. Hæc bonitas fuit in Martino, † & ideo plenum bonis operibus in cælum Angeli cantando tulerunt, sicut Sanctus Seuerinus Coloniensis Episcopus aspexit, & audiuit. Hinc Martinus: Et in suo transitu dæmoni astanti respondit: Quid hic adstas cruenta bestia? nihil in me, funeste, reperies. Poterat igitur illud dicere: a Puer eram ingeniosus, id est, strenuus in operando, & sortitus sum animam bonam boni operis meritum continuando. Sed huic obstat tepiditas negligentiæ, de qua: b Multam malitiam docuit otiositas: Vnde seruo pigro flagellum in vltione seruatur. Hoc enim multiplex bonum debemus amplecti, cum odio & fuga mali oppositi, secundum illud: a Odientes malum, adhærentes bono: & quare certe quia b procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.

Sap.3.d
† Ex Sur. tom.6.die 11.No.cir. fin.hist.& Vit.S.Martini per Seuer Sulpitium eiusdem Sancti Discip.conscripta.
a Sap.8.d
b Eccl.33.d
a Rom.12.c
b Ioan.5.e

DE SANCTA ELISABETH, SERMO.

Æc erat in omnibus famosissima: timebat enim Deum valde: nec erat, qui loqueretur verbum malum de ea. Commendatur beata Elisabeth super personã huius viduæ, à perfectione operis. Hæc erat famosissima ex timore cordis. Timebat enim Deum ex testimonio oris, nec erat, qui loqueretur de ea verbum malum.

Iudit.8.a
Hæc Elisabeth fuit Regis Hungariæ filia, quæ obiit anno Do. 1231. die 19.Nou. Ex Legenda Vorag.cap. 164.Ex Sur. tom.6.

Quantum ad proximum ex tribus, acquiritur bona fama: Ex probitate; sic enim famosus fuit Rex Dauid, qui interpretatur manufortis: Ex sapientia; sic enim famosus fuit Rex Salomon. Omnes enim desiderabant audire sapientiam eius: Ex sanctitate; sic famosus fuit Rex Iosias. Sed beata Elisabeth fuit in omnibus his famosissima: famosa enim fuit ex probitate, quam habuit contra carnem, quam subiugauit per cilicium asperitatis: contra mundum, quem subiugauit per eminentiam paupertatis: contra diabolum, quem subiugauit per exercitium humilitatis. De primo: Confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris, & post virum tuum alium nescieris, & ideo manus Domini confortauit te, & eris benedicta in æternum. Maximæ enim fuit austeritatis. Carnem austeritate mortificauit: spiritum castitate. Vouit enim castitatem siue continentiam in matrimonio, si superuiueret marito, † & in iuuentute elegit Beatum Ioannem Euangelistam castitatis suæ custodem. * Vnde cum quidam auunculus suus Episcopus, vellet ei dare maritum & ipsa renuisset; quæsiuit ab ea: Quid fecisses si dedissem tibi virum vel maritum, & fecissem te cogi? Respondit: Præcidissem mihi nasum, & deformassem me, ne amplius concupiscerer. Quod & nos ad exemplum eius impleamus illud: Quæcunque sunt pudica, quæcunque sunt sancta, quæcunque bonæ famæ, hæc cogitate. Fugiamus ergo eos, de quibus: Quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum. Vt eruaris à muliere aliena, &c. id est, quæ nos alienat à Deo. Et secundum Gregorium: Hoc est vitium, eo quod superiores siue patres, siue prælati, inferiores non corripiunt, sicut debent, similes Heli, qui filios suos, qui dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi, non corripuit seueritate iudicis, aut negligentia patris, dicens: Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio? Nolite filij mei, non enim est bona fama, quam

Iudit.15.c
†Id habet Sur.tom.6. die 19.No. cap.2.
*Legenda SS.ex Vor. cap.164.
Phili.4.b
Prou.2.c
Greg. tom.3. par.3. Pastoral.cura admonit. 5. & par.2. cap.8.
1.Reg.2.c

A ego audio, vt transgredi faciatis populum Domini. De secundo: In omnibus exhibeamus nos, sicut Dei ministros, in omni patientia, in tribulatione, &c. & sequitur: Per infamiam & bonam famam. Ista enim ministrauit patienter Domino in ministerio paupertatis. † Cum enim esset filia Regis, expulsa fuit à dotalitio sponsi, post mortem eius compulsa in paupertate manere, vel viuere, in ara porcorum pernoctare, & media nocte veniens ad Fratres Minores, fecit eos cantare: *Te Deum laudamus*, præ gaudio paupertatis inuentæ. Hæc confundit eos, qui paupertatem vouerunt, & eidem libellum repudij porrigunt. Et nota quod dicit, per infamiam, & bonam famam: Hodie enim pauperes Christi infamantur, qui bonæ famæ sunt apud Deum, dum à malis hominibus blasphemantur, & eis molestiæ & iniuriæ inferuntur, B & detractiones. De tertio: Auribus nostris audiuimus famam eius. Verba sunt angelorum famam Iob commendantium.

2.Cor.6.a
†Catal.SS. lib.10.c.97.
Iob.28.d

† Cuius humilitas patuit, cum vetula, cui benefica fuerat, eam in lutum impulit: & signum fuit perfectæ humilitatis corde, & habitu minorum, quem, vt potuit, assumpsit: sicut egoipse audiui ab eius confessore, & ab eius ancilla, quæ fuerat secum nutrita à iuuentute; quæ tantæ austeritatis erat, quod nec panem, nec carnes, nec pisces edebat, nec vinum bibebat, & super tabulas, ad dormiendum iacebat. Fuit etiam formosa in sapientia: sapiens enim fuit thesauraria, scholastica, operaria, &c. De primo: Inuenta pretiosa margarita, dedit omnia sua & comparauit eam: Non de vilibus, hoc est, de temporalibus, sed de lapidibus pretiosis fecit thesaurum suum, C hoc est, de bonis spiritualibus, scilicet virtutum operibus. † Vnde ab infantia ludebat pro Aue Maria. Regnum mundi commutauit in Regnum cæli: Fama nominis eius crescebat, & per cuncta ora volitabat. Vnde ad exemplum eius, multæ nobiles egerunt pœnitentiam, & ingressæ sunt religionem. Considerauit enim agrum, & emit illum. Bona enim mercatrix bene sciuit emere, bene sciuit vendere. Emit enim cæleste regnum, quo nihil est vilius, cum emitur: nihil est charius, cum possidetur: Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum discesserit, gloriabitur. De secundo, sicut enim Salomoni infusa est sapientia dormiendo, sic isti Beatæ in orando, vt impleretur in ea illud: Vicisti famam virtutibus tuis. Et: Dixit Regina Saba regi Salomoni: Maior est sapientia tua quam rumor, quem audiui. Legebat D enim in libro conscientiæ, & conferebat cum Domino orationem, & Deus inspirabat sibi sapientiam suam in deuotione. Quod signatum est in iuuene illo scholari, pro quo orauit, & oratione infusa eum inflammauit, & sic inflammatus Ordinem Minorum intrauit: in quo diu, & sancte vixit. De tertio patet in eius miraculis: infirmos curabat, mortuos suscitabat, vt impleretur in ea illud: Exiuit fama eius in vniuersam terram illam.

†Cat.SS.lib. 10.cap.19.& Legenda ex Vor.cap.164.
Mat.13.f
†Vide Sur. quid hac de re dicat to. 6.die 19. Nou.cap.2.
Esthe.9.a
Pro.vlt.b
Prou.20.b
2.Par.9.a
3.Reg.10.a
Catal. Sanctorum lib. 10.cap.79.
Matt.9.c

Fuit etiam famosa pro religione & sanctitate sua. Sancta enim fuit per puritatem respectu sui, per pietatem respectu proximi, per charitatem respectu Dei. De primo: Velox apud cunctos fama percrebuit: Hæccine est illa inter pulchras pulcherrima? Pulchra enim fuit in conscientia & pura. † Cum enim adhuc esset quinquennis, ibat ante altare psalterium aperiendo, genuflexiones faciendo. Et sicut dicitur: Adolescens iuxta E viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea: & propter hanc puritatem contraxit diuinam amacitiam: Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum habebit amicum regem. De secundo: Fama bona impinguat ossa. Erat enim plena pinguedine compassionis, quæ irrigat ariditatem mentis, condonat enim faciliter delinquentibus. Nunquam enim, sicut lego, inuenitur irata, vel turbata, donabat indigentibus, seruiebat impotentibus, vlcera & apostemata contrectabat propriis manibus: Esurientes alebat, nudi vestimenta præbebat, & mortuis sepulturam sollicite exhibebat. † Et hoc patuit in Hospitali, quod ipsa construxit, vbi compassionem suam per opera pietatis ostendit. De terio: Fama

Ruth.1.d
†Ex Vora. in Legenda SS.cap.164.
Pro.22.a
Pro.22.b
Pro.15.d
Tob.1.d
†Cata. vbi supra.
1.Mac.8.b

ma

Rom.5.a ma virtutis eius deffundebatur vbique, quia charitas Dei erat diffusa in eius corde: vt scilicet soli Christo per dilectionem adhæreret, omni alio delectabili ab eo remoto. Nam proprium filium anni & dimidij à se elógari fecit, duas ancillas, quas à iuuentute habuerat, ab ea eius confessor amouit, possessionibus omnibus renunciauit. Quia dicitur: Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil reputabit eam. Cant.8.b Vnde ergo fuit famosa in sanctitate? quia purissima in conuersione, piissima in compassione, & ardentissima in dilectione.

Sequitur de timore cordis: timebat enim Dominum valde timore casto, quo mulier casta timet, & diligit sponsum; non seruili, quo adultera timet eum. Timendus enim est Christus, vt pater piissimus: magister sapientissimus, Dominus iustissimus: nos autem filij, discipuli, serui eius. *Pater*, igitur est, qui nos vult recóciliare: Quo modo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se. Psal.103.c *Vt magister*, quia vult nos docere, & consilium dare. Eccl.2.d Qui timent Dominum, præparabant corda sua. *Vt Dominus*, quia nostra habet iudicare mala: si ergo Dominus, vbi est timor meus? Quem timorem exprimit Iob: Iob 31.c Quasi tumentes super me fluctus, timui Dominũ, & pondus eius ferre non potui.

Sequitur de testimonio oris, cum dicitur: *Nec erat, &c.* Non enim loquebatur illa de aliquo verbum malum, quia nouerat, quod de omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddant rationem in die indicij. Et Iacobus: Iac.2.b Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Non loquebatur enim ei quis verbum malum quia non sustinebat, sed interrumpebat: consueuerat enim dicere: Vbi non est Dominus? quasi diceret: non deficit, quin habeatur semper materia loquendi de ipso. Psal.62.b Vnde per eam obstructum est os loquentium iniqua. Erubescant ergo, qui sedentes in mensa, detrahunt absentibus, loquentes quod non decet: Psal.49.d Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scádalum. Non loquebatur de ea aliquis verbum malum: quia non poterat. Eccl.10.a Est tacens non habens sensum loquelæ. Et in signum puritatis, ei auiculæ suo modo locutæ sunt in sepultura eius, cantantes mira dulcedine supra locũ, vbi sepeliebatur, & exequiæ celebrabantur. 2.Pet.2.c Qui enim locutus est in asina, ad corripiendã Prophetæ vesaniã, loqui potuit in auibus, ad manifestandã Sãctæ innocẽtiam: Correptioné habuit Balaam suæ vesaniç, subiugale mutum animal in hominis voce loqués.

DE SANCTA CÆCILIA.

Sermo.

Psal.29.c RÆSTITISTI *decori meo virtutem.* Diues, & largus Dominus, magna exhibet suis militibus munera: vnde confert eis decorem, vt placeant, & virtutem, qua aduersarios vincant. Ista enim duo miro modo perficiũt animam, Dei ancillam, & famulam, scil. decor pudicitiæ, & virtus patientiæ: vt per pudicitiam haberet se ad bona, sed per patientiam fortis fieret contra mala. Vnde in verbo præmisso sancta virgo hæc duo tangit, vnum ex parte Dei: alterum ex parte sui. Nam primo tangit Dominicam largitatem, secundum quod accipitur in donante. *Præstitisti*, inquit. Secundo tangit suam vtilitatem, siue muneris qualitatem, secundum quod fuit in accipiente, cum addit: *Decori meo virtutem.* Vel aliter potest dici, & in idem redit: videlicet, quod primo notatur liberalitas Domini tribuentis, cum dicitur: *Præstitisti.* Secundo notatur honestas & sanctitas virginis capientis: cum additur: *Decori meo virtutem.* Verum quia virtus est decor animæ, virtus comprehendit decoré, & ideò de sola virtute sufficit dicere.

Est ergo notandum, quod indigemus multiplici virtute, quam scimus fuisse in anima sanctæ Cæciliæ, videlicet: Virtute pœnitentiæ, virtus pœnitentiæ, est animæ purgatiua: Virtute patientiæ, virtus patientiæ, est virtus in dubiis directiua: Virtute perseuerantiæ, virtus perseuerantiç, est virtus in bonis continuatiua. Dico, quod cum Beata Cæcilia indigemus virtute pœnitentiæ, quç est animæ purgatiua. † Vnde habetur in eius Legenda, quomodo sub vestibus deauratis ciliciũ ipsa ferebat, & quomodo carnem ieiuniis edomabat, quæ omnia sunt opera pœnitentiæ. Ipsa enim sciebat Apostolum Petrum dixisse: Ministrate in fide vestra virtutem, id est, fidei vestræ addite opera pœnitentiæ: vel sicut habetis fidem in corde, sic pœnitentiam habeatis in opere. Quare credere, & non agere, non est assecutiuum vitæ. Fides sine operibus mortua est. Vnde fides non operantium, est sicut fides dæmonũ, ipsi credunt, & contremiscunt. Vnde & beata Cæcilia dicebat ad suos: Eia milites CHRISTI, abiicite opera tenebrarum, & induimini armis lucis, id est, peccata abiicite, & per donum pœnitentiæ virtutes induite. † Sur.tom.6. die 22. No. sub initium, & Legenda SS. Vorag. 2.Pet.1.b Iac.2.c

Secundo, opus habemus cum sancta Cæcilia virtute patientiæ: quia non prodest, si pœnitentiam agamus nisi malis occurrentibus resistamus. Quid valet carnem frænare, & suggerenti diabolo consentire? † Vnde virgo hæc sancta tantum fuit patientiæ virtute firmata, vt nulla tyrannorum expauesceret verba, nulla timeret tormenta, vt patet in eius Legenda. Sciebat Apostolum scripsisse: Confortamini in Domino, & in patientia virtutis eius, & induite vos amaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Vera Dei virtus & armatura, est ipsa patientia, qua omnia sustinemus aduersa. Quæ vnquam galea, vel quæ lorica, quæ scuta, quantumcunq; fortia, sunt nos protegentia, vt patientia? Sæpè occiditur homo sub galea, sed nunquam sub patientia. Prius enim potuerũt Martyres capi, verberibus cædi, carceribus macerari, & toto corpore dissipari, quam eorũ patiẽtia affirmari. Nam & sanctus ille Stephanus, dum lapidibus quateretur, intantum firmabatur, vt pro lapidantibus Dominũ precaretur. Verũ ergo sancta Cæcilia, dum ab hostibus premeretur, poterat dicere illud: Domine Domine, virtus salutis meç obumbrasti super caput meũ in die belli. Sed quis est hodie hac virtute armatus? abiectus est modo clypeus fortium, vt nulla virtus sit ad agendum, & omninò nulla ad patiendum. † Sur.tom.6. die 22. No. Ephes.6.b Psal.139.b

Tertio, cum beata Cæcilia indigemus virtute sapientiæ, qua in omnibus dirigamur, doceamur, & Christi aduersarios cõfundamus. Hæc enim ergo sacra sapiẽtia mira resplenduit, Christum, aliis prędicauit, aduersarios fidei confutauit, multos ad fidé conuertit, ita vt tradatur à multis quod sicut habuit aureolam virginitatis, & effusionis sanguinis, sic habuit & prędicationis. Nõne ipsa virum cõuertit? Nonne cognatũ suum rationibus multis ad fidé duxit? De hac virtute dicebat Dñs Apostolis: Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Hæc enim virtus desuper data fuit ad illuminãdum, ad loquendum, ad docendum, ad testificandũ. Vnde dictum est: Accipietis virtuté superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes. Vnde ad significandũ ista, in linguis igneis Spiritus sanctus apparuit: quia diuina sapiẽtia maxime in linguis se manifestat. Vnde Dñs dicebat Apostolis: Ego dabo vobis os & sapientiã, cui non poterunt resistere omnes aduersarij vestri. Sed hodie non est sapientia, non diuina scientia, sed regnat quædã grifonica, & malitiosa astutia, ad proximum inuoluẽdum, ad fallendum, & ad confundendum: Sapientes sunt, vt faciant mala: bene autem facere nescierunt. † Sur.to.6. die 22. No. Legenda SS. ex Vorag. Luc.vlt.g Act.1.b Luc.21.c Iere.4.e

Quarto, indigemus cum beata Cæcilia, virtute perseuerantiæ; vt in bono, quod incepimus, non deficiamus. Quid enim valet optima fundamenta supponere, parietes altos erigere, sed tectum non addere? Verum sancta Cæcilia bonum, quod incepit, vsq; ad finé perduxit, & optima morte conclusit, sicut Legenda ostendit.

Non

Isa.40.g Non enim pro Christo mori timuit, quæ de eo Prophetam dicẽtem audiuit: Qui dat lasso virtutem,& his, qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat. Quis enim timet, qui talem auxiliatorem habet? Vnde Propheta dicit: Psal.83.d Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia, Domine virtutum: Beatus homo, qui sperat in te.

DE S. CATHARINA

SERMO.

Psal.67.b PENNÆ *columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri.* Quoniam duplex est status iustitiæ: quidam peregrinationis in pugna, per exercitium charitatis: quidam fruitionis in gloria, per desideriũ veritatis; ideò ab isto duplici statu potest beatissima Catharina non immeritò commendari: primo à claritate nominis, quia nobilis: rectitudinis euidentia, cum dicit: *Pennæ columbæ deargentatæ*, id est, diuinis eloquiis eruditæ. Habuit enim in sancta conuersatione rectitudinem iustitiæ, pulchritudinem sapientiæ & dulcedinem eloquentiæ. Quod patuit in disputatione, quã fecit, in qua quinquaginta philosophos oratores superauit, & ad fidem Christi conuertit. Nec mirum nam, vt dicit Psalm. Psal.11.b Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, &c. Secundo, à dignitate muneris, quia mirabilis: beatitudinis affluentia, cum addit: *Et posteriora dorsi eius in pallore auri.* Glossa: Posteriora huius colũbæ, id est, vltima in specie auri splendent: quia postquam de mundo exiit, super aurum in charitate lucet, quia nunquã excidit. Dicit igitur: *Pennæ colũbæ, &c.*

Nec mirum, si columba fuit, quam Spiritus Sanctus edocuit, quæ virentibus foliis martyrij, ad arcam summæ thesaurizationis ascendit. Sed nota, quod columba habet quinq; proprietates, ratione quarum beata Catharina columba dici potest. Est enim columba humilis in affectu, & per hoc designatur simplicitas innocẽtiæ: lugubris in cantu; & per hoc designatur asperitas pœnitentiæ: mutabilis in visu; & per hoc designatur sagacitas prouidentiæ: celer in volatu; & per hoc designatur obsequiositas obedientiæ: fertilis in effectu, & per hoc designatur fœcunditas continentiæ.

Primo, columba est humilis in affectu, siue conuictu, † felle enim caret, & ideò rostro non lædit: prædam non accipit, nec vngulis aues discerpit, sicut dicit Philosophus: & per hoc designatur simplicitas innocentiæ, quam Catharina virgo corde tenuit, ore docuit, & opere custodiuit. Et ideò commendatur à sponso suo Christo. a Vna est columba mea, id est, non duplicitate animi, sed simplicitate desiderij, quia virtutibus, & charismatibus, leua simplicitate perficitur. Et dicit: b Vna est matri suæ, quia per gratiam regenerata fuit, in simplicitate electa, & in electionis merito custodita. Hanc simplicitatem Christus suis discipulis commendauit, vt videlicet, neminem simplicitate deciperent, nec dolositate turbarent dicens: c Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. In hoc innuit Dominus, quod debet esse in nobis sagacitas serpentina, vt caput custodiamus; & simplicitas columbæ, vt nemini noceamus. Sed heu, hodie quidam perdiderunt simplicitatem columbæ, & assumpserunt ferocitatem aquilę, quæ paruas, & magnas aues suo substernit dominio per rapinas, & quas non potest cõtingere rostro saltẽ conturbat imperio. De quibus: Soph.3.a Principes eius in medio eius quasi leones rugiẽtes, iudices eius lupi, &c.

† Arist. in l.8. de hist. ani.c.3. de victu columbarum. De felle autem l.2. de hist. anim.c.15. fel non iecori, sed intestino eis inesse ait.
a Can.6.c
b Ibid.
c Mat.10.b

Secundo, est lugubris in cantu, gemitum habet pro cãtu: & per hoc designatur asperitas pœnitentiæ, quã hæc virgo ab annis puerilibus mundana contemnens, in suo corpore Domino consecrauit, licet quid fleret, non haberet in opere: fastigium tamen regale contempsit, vt Dominum inueniret. Propter hoc poterat dicere illud: Isa.38.a Sicut pullus hirundinis, sic clamabo, meditabor vt columba. Sequitur: Ibid.d Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Optimum est homini, prius flere delicta, quam sentire tormenta. Igitur peccatores, melius est tibi lacrymas fundere, quam perire. Ideo dicit Augustinus: Aug.to.10. ser. de verbis Domini 16.a Tolle vocem coruinam, & habe gemitum columbinum. Si vero peccator non es, iura nihilominus pœnitentis inuadas, nec cum Pharisæis in stultitiam seducaris, qui conuertunt asperitatẽ pœnitentiæ in dulcedinem vitæ: & talibus restat gemitus infructuosus, periculosus, & dolorosus, quia gemitus infernalis. De quibus: Isa.59.b Rugimus quasi vrsi omnes, & quasi columbæ gememus: ibi erit captiuatio desolantis angustię, & murmuratio cruciantis cõscientię. Nah.2.b Minabantur gementes vt columbæ murmurantes in cordibus suis, &c.

Tertio, est mutabilis in visu. Nonies enim visum amittit, & nonies recuperat, vt dicit Gregorius. Et per hoc signatur sagacitas prouidentiæ, quam hæc virgo ostendit contra triplicis impugnationis insultum, scil. contra concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Propter hoc competit sibi illud: Cant.5.c Oculi eius sicut columbæ super riuos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluenta plenissima. Et bene dicit, residentes iuxta fluenta plenissima: vt in aqua vmbram, vel formam accipitris intuentes, velocius currant, & fugiant, & cautius declinent periculum. Dicit igitur Philosophus, Arist. tom.5. l.9. de hist. anim.c.36. quod tria sunt genera accipitris persequentis columbas. Vnum, quod tantum prædatur in terra sedentes: alterum in aëre volantes: sed tertium in arbore quiescentes. Omnia tamen hæc, columba, naturali quadam industria, deludit genera: nã si vidit accipitrem in aëre prædantem, fugit ad terram: si prædantẽ in terra, fugit ad arbores: si autẽ prædantẽ in arbore, in aëre eleuatur. Et hoc designat triplex genus tentationis diabolicæ, quo accipitres inpugnant Christianam animam, scilicet auaritiæ, luxuriæ, superbiæ. Propter quod dicit Hieronymus de agmine columbarum: Crebrò accipiter vnam separat, quam statim inuadit, & lacerat, & tunc cruore, & carnibus satiatur. Sed quoniam Catharina hæc tria prouidentiæ clypeo deuicit, ideò dicitur de ea: Cant.1.c Oculi tui columbarum, id est, prouisiones tuæ. Sed quidam amittunt sagacitatem prouidentiæ, & perdunt timiditatem conscientiæ. Vnde dicitur: Osee 7.c Efficiemini quasi columba seducta, non habens cor.

Quartò celer est in volatu. Cateruatim enim progreditur, & nidum suum intrando frequentat: & per hoc designatur obsequiositas obedientiæ, quam in Sanctis admiratur Isaias: Isa.60.b Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas? Nam diuino imperio subditi volant ad fenestras suas, id est, ad custodiã suorũ sensuum, vel examinationem suorum operum, vel ad mandatorum legalium executionem, secundum illud: Osee 11.d Auolabunt, quasi auis ex Ægypto, & quasi columba de terra Assyriorum, &c. Quod & hæc virgo imitatrix Sanctorum perfecit, dum oculos visui, manus operi, pedes gressui spontanea obsequiositate parauit. Propter quod poterat dicere cum Propheta: Psal.54.b Quis dabit mihi pennas sicut columbę, & volabo, & requiescam? Sed quidam non habent obsequiositatem obedientiæ, sed remissionem negligentiæ. De qua dicitur: Ezec.7.b Et erunt in montibus quasi columbæ conuallium omnes trepidi.

Quinto, est fertilis in effectu, frequenter enim in anno pullificat. Et per hoc etiam designatur fœcunditas conscientiæ, quæ maior est iucunditate naturæ. Quia, vt dicit Ambrosius, Non matrimonij onus, non dolor partus, & inde numerosior soboles mẽtis piæ, quæ omnes pro liberis habet, fœcũda successionibus, sterilis orbitatibus, nescit funera, nouit hæredes. Huic soli dicitur, Cant.5.a Aperi mihi soror mea, amica mea, colũba mea. Et nota, quod vocat eam sororem, quia coheredem habitatione,

amicam,

amicam, quia feruentem dilectione: columbam, quia fertilem operatione: immaculatam, quia fulgentem processione. Merito Catharina dicta est columba nidificans in summo ore foraminis, in vulneribus Christi. Ibi enim grandescunt mentes, ibi non honoribus, sed virtutibus foecundantur. Ad quod vocatur: Veni columba mea in foraminibus petrae. Dicitur igitur: *Pennae columbae deargentatae*.

Ier.48.d
Cant.2.c

DE DEDICATIONE, SERMO.

1.Par.7.c

Elegi *locum istum mihi in domum sacrificij*. Ista fuerunt verba Domini ad Salomonem, post fabricationem & dedicationem templi: & possunt esse verba eiusdem Domini ad Episcopum post consecrationem Ecclesiastici habitaculi. In quo duo continentur circa Ecclesiam ad honorem Domini dedicatam: scil. appropriatio dominij, cum dicitur: *Elegi locum istum mihi*. Et intentio officij, cum subditur: *In domum sacrificij*. Ideo dicitur: *Elegi locum istum mihi*: quia Domus in Ecclesiam consecrata, debet esse ab omnibus prophanis separata, & ritui Dominico deputata: & dicitur: *Domum sacrificij*: quia ibi quotidie immolatur hostia vera, scilicet corpus filij Dei.

Haec Domus pro tanta hostia immolanda fit ad conditionem quadruplicem; videlicet, ad instructionem laicorum, ad perfectionem clericorum, ad vicinam communicationem supernorum, & amotionem sordium vitiorum. Quantum vero ad instructionem laicorum, est Ecclesia, domus eruditionis pro audienda praedicatione scripturarum: domus spiritualis, pro postulanda impetratione gratiarum: domus exultationis, pro obtinenda refectione animarum in celebratione Missarum.

Primo ergo quantum ad instructionem laicorum, est Ecclesia domus eruditionis, pro audienda praedicatione Sripturarum: Appropinquate ad me indocti, & congregate vos in domum disciplinae. Verbum est diuinae sapientiae ad laicos, qui dicuntur indocti, eo quod in diuinis eloquiis non sunt instructi. Isti appropiant ad sapientiam increatam, quando tam aurium, quàm cordium praebent audientiam ad praedicatorum eloquentiam. Congregantur in domum disciplinae, quando adunantur intra parietes Ecclesiae materialis, vbi in diebus solemnibus tractanda sunt verba Dominicae doctrinae. Qui autem vult plenè ad diuinam sapientiam appropinquare, debet, quando ingreditur Ecclesiam, omnes curas saeculi de suo pectore relegare, & pedem affectus ab omni immunditia separare, vt sit intentus in his, quae dicuntur, & possit ad ea totis viribus anhelare. Ideo dicitur: Custodi pedum tuum ingrediens in domum Dei, & appropinqua, vt audias. Iste meretur ad legem siue veritatem intellectus appropinquare, qui nouit pedem, id est, puritatem affectus à sordibus custodire.

Eccl.vlt.c
Eccl.4.d

Secundo, Ecclesia est domus orationis, pro postulanda impetratione gratiarum. De qua dicitur: Domus mea, domus orationis vocabitur. Loquitur Dominus Iudaeis de templo, in quo, quia videbat negotia saecularia tractari, facto flagello de funiculis, coepit vendentes eiicere & ementes. Quia Ecclesia est locus orationis, & consecrationis, non venditionis vel mercationis. Ideo ad hanc Domum debent Christiani vnà conuenire in diebus solemnibus, & festiuis, pro gratia Dei impetranda, pro culpa dimissa diluenda, & pro societate Angelorum habenda. Quia praeuenerunt principes, id est, Angeli psallentibus coniuncti, id est, in charitate confoederati: & etiam pro pace conseruanda, quia ibi in Dominicis diebus, & solemnitatibus, pacis oscula sibi inuicem porriguut Christiani. Quamvis enim quilibet locus habeat Deum praesentem, tamen locus in Ecclesiam consecratus, est ad orationem prẹcipuè eligendus, scilicet propter memoriam Crucifixi habendam, propter societatem Angelorum acquirendam, & propter pacem hominum conseruandam. Vnde: Introibo ad domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Mat.21.a
Psal.67.e
Psal.5.b

Tertio, est Ecclesia domus exultationis, pro obtinenda refectione animarum in celebratione Missarum. Ideo. In domum Domini ibimus, id est, in Ecclesia cum lẹtitia conuenimus, quia ibi celebrantur Missae, in quibus fiunt orationes, obsecrationes, postulationes, & gratiarum actiones. Et quia ibi conficitur sacratissimum corpus Christi, in cibum & alimoniam mentium deuotè intendentium sacramentalem, si recipitur: vel spiritualem, si deuote creditur. Et quamvis in qualibet Missa possit Corpus Domini ab audiente spiritualiter manducari, tamen ter in anno, vel semel, videlicet in pascha, saltem à quolibet Christiamo sacramentaliter sumi debet, vt sic corpori Christi mystico, quod est sancta & vniuersalis Ecclesia: per susceptionem corporis Christi veri possit incorporari. Et si laetanter in domum conuiuij trahit appetitus corporalis, exultanter certè in Ecclesiam Dei ad receptionem corporis Christi debet trahere appetitus spiritualis, quia in illo cibo vniuntur caro Christi glorificata, & anima beatificata: & diuinitas Christi tam carni, quàm animae indissolubiliter sociata. Secundo ad perfectionem Clericorum est Ecclesia dedicata, vt sit Domus immolationis in oblatione holocaustorum: Domus benedictionis, in administratione Sacramentorum: Domus decantationis, in frequentatione psalmorum, hymnorum & canticorum. Ista enim tria competunt Clericis in diuino cultu deputatis, quia debent seipsos in corpore & in anima Deo totaliter immolare, sacramenta populo ministrare, & Deo laudes continuas decantare; vt sint in se quasi hostiae immolati, ad proximum obligati & ad Deum ordinati. Eligant abiecti esse in domo Dei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum: Quia beati qui sic inhabitant in praesenti, quantum ad Ecclesiam militantem, in saecula saeculorum laudabunt Dominum in futuro, quantum ad Ecclesiam triumphantem.

Corpus Christi quot modis suscipiendū, & quoties.
Psal.83.c

Primo ergo, quantum ad perfectionem Clericorum, est Ecclesia dedicata, vt sit domus immolationis in oblatione holocaustorum, De qua dicitur: Introibo in domum tuam, sc. Domini in holocaustis, Quod fit, quando Clericus ordinatus in Ecclesia, & per veram continentiam Deo dedicat animam & corpus: Holocaustum enim erat sacrificium, quod totum Deo incendebatur. Reddam tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea: quod fit, quando corde puro, & corpore casto Deo ministrans obsequitur. Vota sua reddit Deo, quia votum castitatis ordini sacro annexum est. Si enim est Clericus scholaris, seruare tenetur: si vero est regularis, vel religiosus & perfectus, votum continentiae & castitatis votum obedientiae & humilitatis, & votum indigentiae siue paupertatis debet profitendo labiis distinguere, & toto tempore viuendo seruare. Hoc enim dicitur in persona Clerici transeuntis ad ministerium Dei.

Psal.67.c
Holocaustum quid.
Psal.65.c

Secundo, est Ecclesia dedicata, vt sit Domus benedictionis in administratione Sacramentorum. Vnde Psalmus in persona Praelatorum dicit: Benediximus vobis, scilicet populis, Sacramenta diuina siue Ecclesiastica conferendo de domo Domini. Deus Deus Dominus, qui eis praebuit auctoritatem praesidentiae, illuxit nobis conferendo veritatem sapientiae. Nam in clericis & Praelatis est auctoritas ad conferenda Sacramenta, & veritas lucet in eis ad tradenda documenta. Tertio est Ecclesia dedicata vt sit domus cantationis, in frequentatione Psalmorū. Isaias Domine saluū me fac, & psalmos nostros cātabimus cunctis diebus vitae nostrae in domo Domini, &c. Hic in ista auctoritate ad exēplum Ezechiẹ informantur Clerici, vt hoc debeāt postulare,

Psal.117.d
Isa.38.d

scilicet vt soluantur ab omni iniquitate, & vt in suæ vitæ continuitate laudes diuinas in Ecclesia, in qua A seruiunt, cantent cum iucunditate: & vt torpor & pigritia procul abscedat ab eis. Psalm. exhortando eos, dicit: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, &c. *Psal. 94. a*

Tertio quantum ad vicinam communicationem supernorum, loquitur diuina Scriptura de Domo in Ecclesiam consecrata quantum ad tria: scilicet quantum ad diuinam attentionem, quantum ad angelicam protectionem, & quantum ad cælicam apertionem. Nam in Ecclesia est diuina attentio ad exaudiendum inuocantes: angelica protectio ad custodiendum adorantes: & scalæ erectio siue cælica apertio ad introducendum in cælum perseuerantes. Primo igitur in Ecclesia est diuina attentio ad exaudiendum inuocantes, cuius figura præcessit, quando Dominus dixit Salomoni: Sanctificaui Domum hanc, quam ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. B *3. Reg. 9. a* Secundo in Ecclesia est angelica protectio ad custodiendum adorantes. Vnde dicitur: Circundabo, id est, defendam, animabo, & confortabo fideliter orantes in ea ab aduersariis præseruans, ne inquinent Domum meam, id est, Ecclesiam militantem: Ex his, qui militant mihi, id est, per Angelos euntes, scilicet in cælum, vt orationes nostras Deo præsentent: & redeuntes ad ipsos oratores in Ecclesia, vt eos ad similia moueant & confortent. *Zach. 9. b* Tertio in Ecclesia est scalæ erectio ad introducendum in cælum perseuerantes: Cum venisset Iacob ad quendam locum, &c. Vbi ostenditur Ecclesiæ dignitas: quia per Iacob, qui interpretatur luctator, & supplantator, intelligitur Christus, qui luctam in cruce cum diabolo fecit, & ipsum viriliter supplantauit post solis occubitum, id est, post suum transitum de mundo ad Patrem: Et vellet in eo requiescere, id est requiescere apud nos in Sacramento, tulit de lapidibus, qui iacebant, & supposuit capiti suo, quando consecrari voluit corpus suum in altari, Lapides, & dormiuit in eodem loco. *Gen. 28. b* C *Iacob quid.* Et sequitur quod vidit in somnis, hoc est; videre facit membra sua, & fideles per speculum in ænigmate: Scalam stantem, id est, Sacramenta: Super terram, quia in Ecclesia conferuntur, & cacumen illius attingens cælum, quia per eam est ascensus animarum de corporibus exutarum, de mundo ad cælum, de miseria ad gloriam, de periculo ad securitatem, de morte ad æternitatem: Angelos quoque Dei ascendentes, qui animas exutas ad gloriam deducendo: Et descendentes per eam, animas adhuc in corpore degentes, de bono in melius promouendo: Et Dominum innixum scalæ: quia per Sacramenta Dominus animam Christianã viuentem in carne protegit, & conseruat, & exeuntem de carne perficit, & conseruat interius, dans efficaciam Sacramentis, quibus sanatur ægrotantis affectus, & exterius dans luculentiam documentis, quibus illuminatur cæcitas intellectus Et sic Iacob, id est, Christus in se certus, & alios certificans, prorupit in vocem, & dixit: Non est hic aliud, nisi domus Dei habitantis per spiritualem gratiam, & porta cæli recipientis animas ad æternalem gloriam: *Gen. ibid.* & sicut per ea, quæ in hac domo geruntur, animæ intra cæli palatium aggregantur, ne eis dæmones tentationes immittere possint, * sic defunctorum corpora intra septa Ecclesię in sacris cœmeteriis tumulantur, ne liceat eis facere illusiones. ** Defuncti cur intra septa Ecclesiæ sepeliantur.* Quarto, & vltimo de Domo in Ecclesiam consecrata, loquitur diuina Scriptura, quantum ad abiectionem sordium, & vitiorum, quia diuina attentio tam specialiter respicit consecretam, vel dedicatam Ecclesiam; angelica protectio tam solemniter officiatur circa eam, & quia cælica apertio nobis patet per ea, quæ geruntur intra Ecclesiam; meritò nec à Clericis, nec à laicis quibuscunq; sordibus, quibuscunque vitiis, quibuscunque maculis debet talis domus inquinari, sed ritu conformitatis, puritatis, & etiam corporalis speciositatis debet celebriter coli, & conseruari. Debet ergo ab ista domo ad sacrificandum hostiam laudis à Domino electam, abesse contentio superborum, infectio lubricorum, detentio cupidorum. Primo igitur ab ista domo debet abesse contentio superborum. Vnde Psalm. In persona boni clerici ad clericum: In domo Domini ambulauimus cum consensu. *Psal. 54. e* Non enim placet Deo plenariè solemnitas officiorum, quando inter clericos est contentiosa conuersatio, sed quando ambulant cum consensu ex communi victu Vnde: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. *Psal. 100. b* Sed tunc habitant in domo Dei, quando sunt conformes ex communis propositi intentione, concordes ad honestatem vitæ, vnanimes ad speciositatem gratiæ, & tunc domum Dei facit, vnius moris in domo, id est, vnius consensus & voluntatis. Secundo ab Eclesia debet abesse infectio lubricorum, quia non potest in domo Dei dignè ministrare, qui non elegerit immaculatus in via Dei ambulare. Ideo dicitur: Domum tuam Domine decet sanctitudo, id est, munditia castitatis & continentiæ. *Psal. 92. b* Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ: *Psal. 100. a* Requiritur enim munditia, & continentia in eis, qui ferunt vasa Domini, id est, qui Sacramenta ministrant: quia res sacras contrectare manibus sordidis non possunt, absque prouocatione Diuinæ seueritatis, & displicentiæ. Tertio debet ab Ecclesia abesse detentio cupidorum: quia non possunt dignè in domo Dei ambulare, vel habitare, qui propter auaritiam detinent, & ad vsus proprios retinent & conuertunt res oblatas, datas, deputatas, relictas, & delegatas ad fabricationem Ecclesiarum, ad ornationem altarium, ad emptionem calicum, & breuiter ad decorationem eorum omnium, quæ ad Dei cultum pertinent, sicut in libris Ecclesiasticis, & in paramentis Sacerdotum, & cæteris ad solemnitatem diuini sacrificij competentibus. Talis erat, qui dicebat: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum, &c. *Psal. 25. b* Non enim diligit decorem domus Dei, qui pulchrius habet mantile in mensa siue in disco, quàm in altari vel in pulpito: D qui pulchriorem habet scyphum ad recipiendum corporale poculum, quam habeat calicem ad sanguinem sumendum Dominicum: qui speciosiorem & ornatiorem habet cameram ad iacendum, quàm habeat cappellam ad corpus Dominicum conficiendum: qui etiam pulchriorem habet & nitidiorem, & etiam secretiorem habet pyxidem ad denarios obseruandum, quam, habeat in altari capsam ad corpus Christi detinendum. Qui autem se innocentem debitè voluerit conseruare, ad Domum illam tandem poterit peruenire: De qua: O Israël quam magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis eius, magnus & non habens finem, excelsus & immensus! *Baruc. 3. b* E Ista autem Domus est cælum empyreum, totum clarum & luminosum, non alia claritate nisi claritate illius sacratissimæ Trinitatis, vbi continuè & indesinenter habitat, & * inaccessibiliter in Sanctis suis refulget, **al. inaccessibiliter.* in quo est vniuersitas Spirituum beatorum, felicitas & tranquillitas, siue securitas animarum, & corporum gloriosorum, in quo etiam erit immunitas peccatorum, & exterminatio dæmoniorum Ad quam Domum nos perducat qui sine fine viuit & regnat, &c.

Finis Sermonum B. Bonauenturæ de proprio Sanctorum.

S. BONAVENTVRÆ EX ORDINE MINORVM, S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI ALBANENSIS, EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS,

Sermones de Sanctis totius anni in Genere, siue in Communi.

DE SS. APOSTOLIS, A

SERMO I.

Eccl. 43. b

Pecies *cæli, gloria stellarum*. Per cœlum rectè Ecclesia sancta intelligitur, ratione triplici. Prima, quia sicut cœlum nobis celat diuina magnalia, sic Ecclesia celat diuina mysteria, & Dominica sacramenta. Secunda, quia, sicut cœlum est natura nobilissimum, & forma splendidissimum, & figura rotundissimum; sic Ecclesia est nobilissima, ab eminentia vitæ; est splendidissima, ex veritate doctrinæ; est tota sphærica, & rotunda, ex motu obedientiæ. Tertia ratio, quia, sicut inter cælos est ordo, magni, maioris, & maximi, vt quoddam cælum sit infimum, quoddam medium, quoddam summum, ita tamen, quod est influentia superiorum in imos, & non interiorum in summos. Est etiam ponere cælum, quod est cteatione primum, quod est situ altissimum, & influentia maximum, sicut est cælum empyreum, quod influit in omnia inferiora, & media, & à nullo ipsum recipit influentiam; sic & in Ecclesia Dei quidam sunt prelati minimi, vt parochiales Presbyteri; quidam medij, vt Episcopi; quidam maximi, vt Patriarchæ: ex quibus Romanus est dignitate summus, & influẽtia maximus, quia in eo est plenitudo potestatis, eo quod ipse auctoritatem dat aliis, & omnibus præcipit, & ipse à nemine recipit, quia cælo primo per omnia est similis. Quid autem per stellas datur nobis hic intelligi, quæ factæ sunt in ornamentum cæli, nisi veri, iusti, & maximi prælati, vt præcipuè sunt Apostoli, qui Ecclesiam ornauerunt, & sanctitate vitæ, & splendore doctrinæ, & opere, & verbo? Sic ergo, propositum verbum intelligendo, duo maximè in eo notantur: Primum est, ipsius Ecclesiæ sanctæ pulchritudo. Secundum, ipsius pulchritudinis magnitudo. Nam primo, sanctam Ecclesiam pulchram esse, luculenter ostenditur, cum dicitur: *Species cæli*. Secundo vero, causam ipsius pulchritudinis subdit, cum dicit: *Gloria stellarum*. Et est sensus: Pulchritudo omnium Ecclesiarum est doctrina, & sanctitas prælatorum, sicut stellæ sunt in ornamentum suorum orbium. Sed nota, in stellis rectè signantur sancti Apostoli, prælati primi, & præcipui, & maximè ratione triplici. Nam in stellis attenditur; Primo, naturæ nobilitas; Secundo, situs sublimitas; Tertiò, figuræ rotunditas. Nam stellæ sunt natura purissimæ; sunt situ & loco altissimæ; & sunt figuræ sphæricæ, & rotundæ. Sic & sancti Apostoli fuerunt puri, per continentiam; fuerunt alti, per paupertatis excellentiam; & fuerunt sphærici, & rotundi, per obedientiam.

Dico primò, quod stellæ sunt natura puræ, eo quòd lucis abundantia sunt formatæ. Non enim aliud est stella, quàm lux aggregata. Vnde, quando Deus lucem à tenebris diuisit; eius naturam puram esse monstrauit. Gen. 1. d Tunc enim albedo dicitur esse pura, quando de nigredine nihil est ei permixtum. Et tunc vinum dicitur esse purum, quando ab omni aquositate est separatum. Igitur stella, cum ex luce sit formata, & nihil habeat tenebrositatis, vel nulla sit ei admixta, vt in visu probat experientia; est de sui natura purissima: quamvis, Deo comparata, dicatur impura. Propter quod scriptum est: Ecce Luna non splẽdet, & stellæ non sunt mundę: Iob 25. b in conspectu eius, quasi dicat: Stellæ in se sunt mundę: B sed sunt immundæ, diuinæ essentiæ comparatæ. Sancti ergo Apostoli fuerunt stellæ puræ per continentiam, & perfectam carnis, & mentis munditiam. Vnde Dominus dicebat eis: Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus: sed vos mundi estis, Ioan. 13. a propter sermonem, quem locutus sum vobis. Sed quis hodiè mundus est à sorde? nec infans vnius diei, cuius Prou. 20. b vita est super terram. Quis potest dicere; mundum est cor meum, purus sum à peccato? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, Iob 14. d C qui solus es? Nam ad veram continentiam mentis requiritur, non solum, vt contineat ab illicito tactu; sed etiam ab illicito gustu, & ab illicito visu, auditu, odoratu, etiam, quod maius est, ab illicito cogitatu, sicut docet doctor eximius Aug. Sed proh dolor, quia maior in Aug. to. 4. lib. de Continentia post initium. nobis incontinentia inuenitur, quàm in brutis. Nam videmus, quod aues obseruant in generando congruitatẽ temporis, nec vnquam conueniunt, nisi tempore veris, tunc enim associant se, & simul nidificant, simul ouant, simulq; pullificant, consimul pullos educant: sed mox, completo generationis officio, à carnalibus cessant, nec D vsq; ad idem generationis tempus ad se inuicem appropinquant. Sed, quis hominum illa facit? quis abstinet ab vxoribus, saltem festiuis diebus? immò sunt multi, quibus ad luxuriam non sufficit tempus omne, sed sunt sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Psal. 31. e O humana lasciuia! O vana, & detestanda carnalitas! quanto maior in brutis, quam in nobis munditia inuenitur? Exemplum Nam inter pisces continentia coniugalis seruatur, & nullum inter pisces adulterium committitur, cum hoc inter homines non seruetur; immò plures sunt coitus adulterini, & incestuosi, quam legitimi, plures contra naturam, quam opere naturali.

Secundò, stellæ sunt situ altissimæ: & hoc competit eis ex dignitate. Nam triplicem legimus naturam esse, E sicut nobilitate, sic & loco distinctam. Prima est natura opaca, quæ maximè apparet in terra. Secunda est natura perspicua: quæ in aëre se ostendit, & in aqua. Tertia est natura luminosa, quam habent sidera, corporaque cælestia. Prima, est natura obscura. Secunda, est natura luminis receptiua. Tertia, est luminis datiua. Prima, de sui natura est infima: secunda, in medio est collocata: tertia, est in summo constituta. Cum igitur stella

Stella quid

stella sit lux, vt dictum est, aggregata, debet esse in summo loco locata. Item constat, cælum situ esse altissimum: Altitudinem cæli quis dimensus est? Sed stellæ in cælo sunt positæ: ergo in situ sunt altissimæ, quia in cælo. Minor patet: Fecit Deus duo luminaria, & stellas, & posuit eas in firmamento cæli. Sic etiam sancti Apostoli fuerunt altissimi in cælo per altissimam paupertatem, & per affectum plantati, & à terra penitus eleuati, non terrena, sed solum amãtes cælestia. Vnde etiam dicebat Apostolus: Nostra conuersatio in cælis est. Propter quod etiam intantum detestabantur terrena, vt excuterent puluerem de pedibus suis. Ipsi fuerunt primi, qui, relictis omnibus, sequuti sunt Dominum. Non enim, vt dicit Bernardus, expeditum, & & pauperem Dominum, sequi poterant onerati. Sed quis hodie sequitur in voluntaria paupertate Apostolos? Ieremias: A minimo vsq; ad maximum, omnes auaritiæ student. Amos: Auaritiæ super caput omnium. O vanitas vanitatum! ô peruersio naturarum! quod tibi datur pedibus ad calcandum, tu ei non solum subiicis caput corporeum, sed etiam, quod est grauissimum, subiicis animum, rebus omnibus præferendum. Nunquid non contra naturam esset, si quis cælum terræ submitteret! Hoc enim facere, esset ordinem naturæ peruertere, si ei locum summum dares, quod ex natura infimum habet, seu tenet. Sed longè est nobilior creatura, tua anima, quam sit substantia cælestis. Ergo contra naturam peccas, si eam per auaritiam terræ submittas. Quæ enim animalia viuentia de rapina sic insudant rapinæ, & prędæ, vt nostri temporis homines? Nam leo accepta præda, quiescit ad tempus: sed nunquam quiescit vsurarius: immò ipsum tempus nocturnum, quod ex natura quieti est deputatum, conuertit in computum: qui etiam, si quiescat, vsura vigilat: dicitur de diuite. Vnde Hieronymus ait: Bestia nunquam habet memoriam prædę, nisi fame necessitatis vrgente. Tunc enim, cum nimium famescit, prædam quærit: qua accepta, mox prædandi perdit memoriam. O confusio humana, vt non prædetur bestia fera, nisi necessitate vitæ vrgente; & prædetur nobilissima creatura, sola libidine auaritiæ inducente.

Eccl.1.d — Gen.1.b — Phil.3.d — Ier.31.b,c — Amos 9.a

Tertiò, sunt stellæ figuræ rotundæ, & ideo ad modum aptissimæ. Nam decet, nobilissima corpora nobilissimam habere figuram. Sed stellæ sunt corpora nobilissima, quia ex luce formata, quæ est inter omnia corpora nobilissima, & omnium corporum vniuersalis forma: ergo debent habere nobilissimam figuram. Sed figurarum nobilissima est sphærica figura, cum sit simplicissima, constãs tantum ex vna linea, sit capacissima, formosissima, sit etiam perfectissima, habẽs in se senariã perfectionem. Hæc omnia probantur certa experientia. Ergo constat, stellarum corpora esse sphærica in figura: quare sunt ad motum aptissima. Corpus enim rotundum valdè facilè est ad motum. Sic & sancti Apostoli toti facti sunt sphærici: ad obedientiæ meritum aptissimi vsq; ad terminos mundi. Vnde de eis propriissimè dicitur illud. Stellæ dederunt lumen in custodiis suis: vocati dixerunt: Ecce adsumus. In quo perfecta monstratur obedientia: Nam vocati à Domino, mox, relictis omnibus, sequuti sunt eum, vt dicitur. Tantæ etiam obedientiæ fuerunt, quod nullos gladios timuerunt, nullos reges fugerunt, nullorum sapientiam formidauerunt; sed, accepto imperio, omnes angulos terræ penetrauerunt. Psal. Non sunt loquelæ, &c. Item, In omnem terram exiuit sonus eorum. Tantæ etiam fuerunt obedientiæ, quòd non solum omnia sua reliquerunt, sed seipsos, & proprias voluntates abnegauerunt. Sciebant enim, Dominum non solum dixisse: Nisi quis renuntiauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus, sed insuper addidisse: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, &c. Nã, sicut dicit Greg. Non multum laboriosum est homini relinquere quod habet; sed valde laboriosum est homini, relinquere seipsum. Minus quippe est, abnegare quod habet; sed valdè multum est, abnegare quod est. Quætę ergo obedientiæ fuerunt, qui non solum sua, sed seipsos, & vitam propriam reliquerunt? Sed quis hodiè est, qui, non, dico seipsum, sed sua pro Christo relinquat? Magis hodie homines obediunt auro, quàm Christo. Vnde in Ecclesiaste scriptum est: Pecuniæ obediunt omnia. O confusio summa! O peruersio detestanda! quia maioris sunt obedientię bruta, quàm rationalia, cum tamen illa à suo rege nulla accipiant bona, nos autem à Rege nostro accipimus omnia naturalia, omnia gratuita, & accipere expectamus æterna. Nam apes, quæ à rege esse non accipiunt, sed eligunt sibi quem volunt, intantum ei obedientes sunt, vt ad eius imperium exeant, & subsistant; vadant, & redeant & castra ponant: & quod maius est, quæ eum offenderit, de seipsa vltionem sumit, & aculei proprij vulnere se occidit. Quis hominum ista facit? Quis est, qui obediat ei, à quo esse accepit? à quo sensus & intellectum se habere sentit? à quo redemptus tanto pretio fuit, & in esse conseruatur, & ipsius sola gratia subsistit? Et tamen dicitur: Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris: dedit enim pro te animam suam. Quid tibi amplius facere potuit? Nam tibi primo bona naturæ tradidit: Secundo bona fortunæ, naturæ auxilium, dedit: Tertio, tibi gratiam contulit: Quarto, vt tibi nihil deesset, seipsum totum impendit. Ergo ei non obediens eris, cui obediunt cælestia agmina? obediunt, velint nolint, dæmonia? obediunt omnia cælestia corpora? & obediunt quatuor elementa? & omnia animalia bruta? Ipse enim dicit: Quia vocaui, & renuistis, extendi manum meam, & neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis, quod timebatis, euenerit. Christus ergo Iesus det nobis sic cum Apostolis, puros esse, sic paupertatem amare, & obedire in omnibus præceptis suis.

Baruc.3.d — Mat.4.c — Psal.100.a — Luc.14.f — Mat.16.d — Marc.8.d — Luc.9.c — Greg.hom. 32.rom.3. non procul à princ. — Eccl.10.d — Exemplum. — Eccl.29.a — Prou.1.e

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO. II.

Iudic.5.e

STELLÆ *manentes in ordine suo, aduersus Sisaram pugnauerunt.* Quanta fuerit in Apostolis sanctitudo, quanta auctoritatis Apostolicæ celsitudo, quanta etiam operationis strenuæ fortitudo, quis dignè dicat? Nam fuerunt mente sanctissimi, quo ad seipsos; fuerunt auctoritate celsissimi, quo ad subditos; & fuerunt opere strenuissimi, quo ad aduersarios. In verbo enim præmisso, à tribus his commendantur: Primo, ab eminentia sanctitatis, in mente. Secundo, à plenitudine potestatis, in ordine. Tertio vero, à constantia strenuitatis in opere. Nam animi sanctitas notatur, cum dicitur: *Stellæ.* Ordinis Apostolici dignitas, & potestas notatur, cùm dicitur: *Manentes in ordine suo.* Operationis eorum virilitas sequitur, cum subditur: *Aduersus Sisaram pugnauerunt.* Dicamus ergo, *Stellæ, &c.* Tria secundum exteriorem apparentiam inueniuntur in stellis: quæ valdè propriè conueniunt SS. Apost. Nam secundum apparentiam stellę sunt paruæ, sunt pulchræ, sunt maximæ. Sic etiam Apostoli fuerũt. Primo, parui, per humilitatem, in mente. Secundo, fuerunt pulchri, per honestatem, in corde. Tertio, maximi, per vnitatis vinculum, in vtroque.

Stella terram valde in quantitate excedit.

Dico primo, quòd stellæ quo ad apparentiam sunt valdè paruæ, quamvis secundùm veritatem sint maximæ, ita, quod terram excedere credantur in quantitate. Videntur tamen paruæ propter longitudinem viæ, & maximæ distantiæ, quæ est inter cælum & terram. Nam ad sensum videmus, quod maxima corpora, immò maximæ ciuitates, & castra non videntur magna in multa distantia, & cum incipiunt videri, primo videntur paruissima. Vnde in hoc apparet, quod stellæ sunt maximę, quia, quocunq; per mundum vadas, ad orientem, vel occidentem, meridiem, vel septentrionem, aliquæ eædem stellæ in vno loco per te visæ, in alio loco tibi

apparent

apparent eiusdem quantitatis, cuius prius, similiter in eadē dispositione, & in eadem parte cæli, in qua prius (nihil omninò mutatæ indè, scil. à loco) sicut in polo arctico, & in maiori vrsa, quæ circa illū polum vertitur contingit videre. Nam, quod visus in earum quantitate fallatur, ex hoc apertè probatur, quia cum sunt in oriente, siue in occidente, licet non sint à nobis magis remotæ, maiores tamen apparent, quam quando super nos esse videntur. Vnde maior videtur Sol, cum oritur, quam cum proximior circulo meridiei efficitur. Sunt ergo stellę quantitate maximæ, sed in apparentia valde paruæ. Sic & Apostoli, & Apostolici viri omnes sunt Dei gratia, & virtute, & potentia maximi: sed modo sunt minimi, quasi despectissimi, & quasi nulli penitus. Vnde legitur: Stellas claudit quasi sub signaculo. Res, quæ sub signo clauditur, & si magna sit, non videtur. Quid est ergo, stellas sub signaculo claudere, nisi Apostolos sic humiles fore; vt non videantur aliquid exterius esse? Vnde: Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus: & tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema. Est enim peripsema, purgatura pomi, siue limatura ferri. Est ergo sensus verbi sic: Sicut pomi purgatura est res abiecta, cunctis vilissima, porcisque seruata; sic nos cunctis vilissimi apparemus, quia humiliter viuimus. Luna enim, quando est versus mundum, est tota obscura, & dicitur esse nulla: & tunc versus cælum tota est luminosa. Et econuerso, quando versus mundum tota est luminosa, tunc versus cælum est obscura tota. Et, secundum quod magis, vel minus recedit à Sole, secundum hoc, de lumine ipsa perdit. Non enim possumus in mundo simul & in cælo luminosi esse. Vnde Hieron. Difficile, immò impossibile est, vt aliquis, fruatur bonis præsentibus, & futuris, & hic ventrem, illic mentem repleat, vt de deliciis ad delicias transeat, in cælo, & in terra appareat gloriosus. Si ergo gloriosi volumus esse, & volumus sursum ascendere, discamus nos humiliare. Nam naturale est aquæ, quod, quanto ab alio eximio monte ascendit, tanto in parte contraria sursum tendit. Nam omne, quod mouetur, mouetur à contrario. Vnde; quod ab oriente recedit, necessario versus occidentem accedit. Et, quæ à terra se elongat, cælo necessario appropinquat: quia terra à cęlo summè distat. Sed vir humilis in imo sedet, dum se vilissimum credit: ergo, si mouetur, necessario sursum tendit. Propter quod dicitur: Qui se humiliat, exaltabitur: & qui se exaltat, humiliabitur. Superbus enim, cùm se in summo ponit, cùm in eodem statu esse non possit, necessario ad infima transit. Omnis enim casus est ab alto in imum. Quare, vbi nullus est locus altus, nullus potest esse penitus casus. Quantò situs est altior, tanto casus est grauior. Cum ergo humilis in imo se ponit, quod cadere, non possit, certus existit.

Iob 9.a

1. Cor. 4.b

Peripsema quid.

Hier. in Reg. Monachorum de laude Religionis, to. 9.

Luc. 14. & 18.b

Secundò, stellæ sunt valdè pulchræ. Quid enim pulchrius luce? Si enim absque luce nihil est pulchrum: quia omne, quod est obscurum, nullis humanis oculis est peruium, nisi è luce fuerit illustratum; restat lucem talem esse pulcherrimam, quæ existit omnis pulchritudinis causa: quia, † Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, vt Philosophus dicit: Sed nihil aliud est stella, quàm lux in suo ordine aggregata: ergo stella de sui natura est pulcherrima. Sic & sancti Apostoli fuerunt pulchri, per vitæ honestatem: Fuerunt enim similes stellæ illi, quæ dicitur Matutina, quæ, stellarum pulcherrima, diei est nuntia. Vnde & Venus appellatur, & stella Diana; eo quod solis prænuntia, tota est radiosa, vnde quilibet Apostolus dicere poterat illud: Ego stella splendida, ego stella Matutina. Et de eis, propter honestatis vitam, secundum Fulgentium exponitur illud Ecclesiastes: Species cæli, gloria stellarum: quia, sicut stellæ ornant cælestem naturam, sic Apostoli ornauerunt statum Ecclesiæ. Vnde assimilati sunt à Domino luci: Vos, inquit, estis lux mundi. Quia sicut lux est tota pulchra; pulchrificans sua præsentia omnia, nec transiens per sordida fit immunda; sic sancti Apostoli sunt lumina radiosa, totius honestatis exemplaria, in nullo penitus sordida, vel corrupta, sed à sordibus alios trahentia. Sed quis honestatem habet? debet namque honestas radicari in corde, & manifestari in ore, & opere, vt appareat in exteriori habitu, & pulchrescat in visu. Nemo honestum se credat, si inhonesta vestimenta, vel alia corporis indumenta deferat, si inhonestè incedat, si inhonesta audiat, & si inhonesta libenter videat. Nam, sicut Augustinus dicit,* impudicus oculus, impudici cordis est nuntius. Et sic est de omnibus sensibus cordi obedientibus. [a] Sic, dicit Dominus, luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. O quanta mala faciunt mala exempla, & verba inhonesta; Sic contra, ad bonum incitant bona exempla, & animant bona verba. [b] Nam & Cygni dicuntur nidos relinquere, & ad loca proxima deuolare, vt audiant homines cantare, & laborare & easdem cum hominibus melodias formare. Nam multi sunt similes simiæ, quæ tentat omnia facere, quæ videt operari. Vnde & se †sotularibus calceat, & gladio ducto per guttur se iugulat, si homines hęc facere aduertat, nec humanas nouit insidias: hæc enim homines in se facere dissimulant vt eam decipiant. Nonne equi se exaltant in præliis dum vocem tubæ clangentis intelligunt? Nonne pugiles animantur, dum clamoribus partium excitantur? Nonne fiunt ad pugnam milites fortiores, & fortius agitant lanceas, stringuntque mucrones, dum voce pariterq; exemplo sui principis excitantur? Ex his omnibus manifestum est, quòd tam ad bonum, quam ad malum plurima valent exempla, & verba. Est ergo peccatum grauissimum, verbo vel opere corrumpere proximum; & omnem vitæ honestatem vertere in peccatum, & proximi corruptionem.

† Arist. to. 1. lib. 1. Post. Analy. tex. 5.

Apoc. 22.c

Eccl. 43.b

Mat. 5.b

*Aug. to. 1. in Regulis, reg. 3. circ. med. to. 2. de Regula Monachorū, circ. med.

a Mat. 5.a

b Exempl.

† Sotularis, vel Sotular, est calcei genus à, olea dictum, vt legitur in dictionariis. Hac voce iuxta quadam exemplaria vsus est B. Hier. l. 1. contra Iou. in fin. nunc vero legitur soccus. Sunt qui velint lectum esse olim soccularis à socco.

Tertio, secundum apparentiam, stellæ sunt sibi proximæ, sicut patet in sideribus † galaxiæ, quæ, Philosopho teste, sunt multum luminosæ, & propinquæ. Est enim notabile quod stellæ, quanto sibi sunt viciniores, tanto sunt pulchriores, & maioris luminis expressiuæ. Nam, licet stellę per se consideratæ, singulæ sint pulchræ, tamen ex sua vicinitate, dum sibi sunt proximę, non solū sunt pulchræ, sed etiam valdè pulchræ, quia fulgor vnius insufficientiam supplet alterius: vnitas autē, & proximitas auget in eis claritatem, & virtutem. Cuius ratio assignatur multis de causis. Quia omnis virtus, quanto magis fuerit vnita, tanto potentior est in opus. Vnde virtus duorum hominum simul vnita leuat lapidem, quem diuisa non potest mouere. Propter quod & Philosophus dicit, quod animalia parui cordis sunt animi fortioris propter maiorem virtutem. Sic & sancti Apostoli per fidem fuerunt sibi proximi, ideo per vnitatem animi fuerunt in virtute efficacissimi. Dicitur enim: Nūquid coniungere valebis micātes stellas Pleïades? quasi dicat: Ex hoc quod sibi sunt proximæ; & coniunctæ, magis sunt virtuosæ. Sunt enim Pleïades 7. stellæ sibi proximæ, quæ hiemali tempore apparent, & quanto aër serenior est, & fulgidior, tanto magis discernuntur. Quarum vna nec ex toto se manifestat, nec penitus se occultat. Ob hanc causam de Apostolis dicitur, quod erat illis cor vnum, & anima vna. Nam & omnia, quæ accipiebant, omnibus diuidebant, prout vnicuique opus erat: ita, quod non erat egens aliquis inter eos, sed erant illis omnia communia. Sed vbi hodie vnitas, vbi pax, vbi rerum concordia, & communitas, immò vbi non discordia, vbi non guerra, vbi non propria, nullaque communia? Quæ ciuitas non diuisa est? quæ castra non scissa? quę hominum corda non sunt mortali odio vulnerata? Proh dolor! dolore tabesco, quia est maior vnitas columbarum, maior struthionum, maior gruum, & anserum, quam hominum. Nam illa simul vadunt, simul comedūt, simul terram petunt, simul extra se erigūt, &, si in terra aliquod bellum geritur, mox ad pacem redeunt, & societatem pristinam

† Arist. lib. 1. Meteor. c. 5. & 6. summa 2. Galaxia est circulus albus, quem Græci Galaxiā, Latini verò circulum lacteū: γάλα quippe l. 1. significat. Arist. to. 5. lib. 3. de partib. animal. tom. 30.

Iob 38.e

Act. 2.f

non relinquunt. Sed, qui hominum ista faciunt, & iniuriantibus parcunt, vindictam non potius expetunt? Vtinam attenderemus verbum Apostoli: Quia vnum corpus sumus in Christo Iesu, singuli autem alter alterius membra. Nunquid vnum membrum ab alio casu læsum, laborat se vindicare, & non potius vniuersa condonanti? Si enim, cum gaudet vnum membrum, cõgaudent omnia membra; &, si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia, sicut docet Apostolus. Vnde, si quis cum membro non sentit, signum est mortis. Propter quod Bernard. ad quendam sic ait: Si doles, condoleo, si non doles, doleo: sciens longè à salute esse membrum, quod obstupuit, & ægrum non se scientem periculosius laborare. Christus ergo Iesus, sanctorum Apostolorum meritis, concedat nobis cordis humilitatem, vitæ honestatem, & mentis vnitatem.

Rom. 12. b
1. Cor. 12. c

DE SS. APOSTOLIS,

Sermo III.

Baru. 3. d

STELLÆ *autem dederunt lumen in custodiis suis.* Inter corporalia aliquid inuenire est quod vtique in se lucet; sed eius illuminare non est: & tale corpus vita non est. Est & aliud corpus, quod in se lucet, & alia illuminat, & alia insuper illuminare facit; sed non est fons, neque principium, sicut in alabastro ostenditur esse ignis. Est & aliud corpus, quod lucet, & illuminat & illuminare facit; & est fons, & principium luminis sicut est corpus Solis. Quamvis ergo magnum sit in se lucere; est tamen maius, si posset aliis lumen dare, & suum lumen extra se deriuare. Nam, etsi magnum est fonti, in se aquas habere, maius tamen ostenditur esse, si sic abundet, quod superfluum faciat, & in partes alias aquam fundat. Est enim magnum, plenitudinem fontis habere, suæ salutis sufficientem: sed maximum est aliis dare, quod tamen sit aliis gratiam impetrando: In verbis ergo propositis Apostoli commendantur maximè. Primò, ex parte propriæ voluntatis, qua fulgebant in mente. Secundo, ex parte commendabilis veritatis, quam diffundebant proximis in sermone, vt sanctitas respiciat bonum intra; sermo veritatis bonum extra; quod est aliis proficuum. Notatur ergo primo interior sanctitas, qua fulgebant, cum dicitur: *Stellæ*. Secundo, notatur exterior liberalitas, quam aliis prædicabant, cum dicitur: *Dederunt lumen, &c.* Necessarius ordo est, vt homo prius faciat, quod postea doceat vt prius bene iuuet, quã audeat prædicare. Vnde Apostolus? Nihil prædicare audeo eorum, quæ per me non effecit Christus. Et: Cœpit Iesus facere: & docere. Prius enim fecit, & postea docuit. Nam Rhetores ab his duobus Oratorem definiunt: Vt sit vir bonus, quo ad seipsum; & ad docendum arte peritus, quo ad proximum. Dicunt enim, quod auctoritatem docendi perdere meretur, cuius sermo opere destruitur. Tullius: Caput est artis docere, quæ facis. Dicamus ergo. *Stellæ, &c.* Est autem hic attendendum, quod, si considerentur stellę quantum ad permanentiam, sunt incorruptibiles, sunt infatigabiles, & sunt ineclipsabiles. Sic & sancti Apostoli, fuerunt incorruptibiles, per tolerantiam; fuerunt infatigabiles, per constantiam; & fuerunt ineclipsabiles, per perseuerantiam. Vtinam homo haberet patientiam in aduersis, constantiam mentis in prosperis, sed & perseuerantiam pariter in illis.

Rom. 15. b
Act. 1. a

Dicamus ergo, quod stellæ in suo esse sunt perpetuæ manentes: eo quod sunt incorruptibiles. Nam vbi causa corruptionis non est, ibi corruptio esse non potest: sed causa corruptionis contrarietas est, sicut in elementatis corporibus patet, quæ, quia sunt ex elementis, & humoribus contrariis constituta, corruptioni necessariò sunt subiecta: sed stellarum corpora, cum sint

A simplicia, non sunt ex contrariis constituta: ergo non sunt corruptibilia. Cum enim omnis actio sit à contrario, vt dicit Philosophus; vbi nulla contrarietas est, ibi nulla actio esse potest. Vbi autem actio non est, nec passio, nec corruptio esse potest: quia omnis passio, ab actione aliqua est semper. Item causa, quare elementa sint corruptibilia, est ipsa materia, quæ contenta non est sua forma; sed, cum est sub forma elementi vnius, appetit esse sub forma alterius; quærens semper formam, in qua quiescat appetitus ipsius; quam, quia non inuenit, non quiescit; sed semper circuit, si eam inuenire possit. Sic auarus, dum satiari cupit, diuitias quærit; sed, cum ab eis satiari non possit, semper circuit, nec quærere desinit. Cum igitur in stellis sit nobilissima formarum corporalium, sc. forma lucis, totum appetitum materiæ sibi satiat, vt sub forma alia esse nolit: quare illa corpora sunt incorruptibilia per naturam. Sic

Arist. 10. 1. lib. de Prædicam. c. 5.

B & sancti Apost. fuerunt incorruptibiles per verã malorum tolerantiam, habentes fortitudinem, & patientiam mentis. Sciebãt enim, Dominũ dixisse: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Vnde potest illud de eis conuenienter exponi; Videbo cælos tuos, & opera digitorum tuorũ; Lunam & stellas, quæ tu fundasti, id est, stabilia esse voluisti, ne vlli cederent passioni. Quid hic per cælos solidos, non porosos, nisi sanctos intelligimus Apost. Quid per stellas stabiliter fundatas, nisi eorum in tormentis luminosas tolerantias? Sed interponitur ibi de Luna, quæ signatur Ecclesia, à Christo vero Sole illuminata. Nec intelligatur vlla nostra esse patientiã, si non sit in fide solidata. Fuerunt ergo Apostoli in nullo porosi, sed solidissimi, sicut cæli nulli cedẽtes penitus passioni. Est autem triplex genus patientię

Luc. 21. d
Psal. 8. a

C secundum Bern. Primum est tolerare iniurias patienter: & hoc est omnium saluandorum. Secundum est, tolerare libenter, & hoc genus est, gratia diuina, & in virtute magnorũ. Tertiũ genus est pati gaudenter; & hoc genere patiendi patiebantur Apostoli, quia plus gaudebant in aduersis, quàm gauderent in prosperis. Vnde dicitur? Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Patientia enim sola est omnium virtutum probatiua. Quia dicit Gregorius: Qualis vnusquisque apud se lateat; illata contumelia probat. Quia quod fornax auro, quod lima ferro, quod tribula frumento; hoc facit tribulatio viro iusto. Nonne fornax omne adulterinum separat, si adsit in auro? Nonne lima rubiginem tollit à ferro? Nonne tribula paleas separat à frumento.

Ber. in ser. 2. in Conuersione S. Pauli inf. med.
Act. 5. d
Greg. 10. 3. Dial. lib. 8. c. 5.

D Non enim fornax aurum, si purum sit, minuit, vel corrumpit, vel consumit. Nec lima ferrum inficit, sed potius pulchrum facit. Nec tribula granum minuit, vel corrumpit. Sic, & tribulatio Sanctos non vastat; sed roborat, & consolidat, & confortat. Nam insula, quamvis vndique vallata est ab aquis, vndique perfusa: non tamen ab aquis corrumpitur; sed amplius solidatur. Incus, quanto magis malleis tangitur; tanto solidior inuenitur. Nunquam enim apparet, quàm grauis sit aliquis Sanctus; nisi iniuriis, & verberibus fuerit impetitus. Nam de leone inuenitur, quod in periculis maximè inuenitur gloriosus. Cum enim venatores venire præsentit, nunquam se abscondit: sed patenter se ostendit, & in medium campum vadit, & hominibus, canibus,

Exempla.

E iaculis, sagittis publicè se opponit, & contra omnes, quid possit, ostendit.

Secundo, stellæ sunt infatigabiles: quia quamvis velocissimè moueantur: in ipsa tamen longissima via, & dieta, quam faciunt, nulla fatigatione tenentur, quãvis in eorum cursu nulla omnino quies ponatur: sed sine omni murmure, & querela, motu non proprio; sed motu cæli, sidera mouentur. Sic, & sancti Apost. fuerunt infatigabiles per mentis constantiam; ita vt à Dei seruitio non possent auerti. Vndę dicebat Apost. Quis nos separabit à charitate Christi? an fames? an gladius: Propterea exponitur de eis illud: Stellæ manẽtes in ordine suo, aduersus Sisaram pugnauerũt. Qui in Apostolatu,

Rom. 8. g
Iud. 5. e

quem

quem cæperant Apostoli, constantes, persistentes, & contra Sil..ram pugnantes, id est, diabolum, tota constantia mentis bellum agentes, moueri à bono proposito nullatenus potuerunt: sed sua constantia mundū vicerunt. Nam, sicut dicit August. Inter omnia miracula hoc mirabilissimum fuit, quod viri abiecti, & vilissimi: diuitiis nullis suffulti, omnino & sæculi honoribus destituti, omnem humanam potentiam deiecerūt, omnem mundi sapientiam deuicerunt, & omnem mūdi multitudinem innumerabilem prostrauerunt. Nam contra eos, omnes commoti sunt principes, & tyranni; omnes insurrexerunt philosophi, & totus mundus intonuit: & tamen ita constantes fuerunt, quod ad fidem Domini omnes conuerterunt, Deo cooperante, & confirmante sermonem, sequentibus signis.

Mat. 16. d

Sed qui hodie sunt in mundo, qui sic constantes inueniantur in bono? Sunt enim homines nostri temporis similes vitro quod omnem colorem suscipit.

Exempla.

Similiter Chamelæon bestiola parua, diuersa colorum varietate respersa; ad omnes colores, quos videt, faciliter variatur. Luna etiam, cum bonis planetis coniuncta, dicitur esse bona: sed malis sociata, dicitur quod cum eis sit noxia. O quanti sunt hodie, qui omninò sunt inconstantes: arundini similes, quæ cedit omni pulsui, siue vento.

Luc. 7. d

Ecce dicitur de Ioanne Baptista: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam quasi dicat non. Debemus ergo similes esse arundineto, quod in figura rei huius, inter aquas superiores, & inferiores vniformiter semper mouetur. Sed proh dolor! quia multi sunt, qui facilè mutantur à bono, & valde constantes sunt in malo; non attendentes illud Catonis sapientissimi verbum: *Constans, & lenis, vt res expostulat, esto.*

Cato in Paren. 1.

Tertio, stellæ sunt ineclipsabiles: Sola enim duo sidera dicuntur eclipsabilia: scilicet Sol, & Luna, quamuis in eclipsando, diuersa sit causa.

Eclipsis quid & quomodo fiat.

Nam Luna dum est vigesimaquarta, & in summa distantia à Sole siue ipsi Soli opposita; inter se, & Solem posita terra, cum lumen à sole habeat, fit obscura: Sol autem non eclipsatur interpositione terræ, sed Lunæ, in ipsa sui cum Luna coniunctione: dum scilicet coniunguntur in eodem signo, in eodem gradu, in eodem minuto, & in eodem secundo. Nam omne signum in zodiaco habet xxx. gradus: quilibet autem gradus habet sexaginta minuta, & quodlibet minutum habet sexaginta secunda. Et quia non omni mense sic vniuntur, ideo Sol non quolibet mense eclipsatur? His ergo duobus sideribus exceptis, aliæ stellæ dicuntur omnes ineclipsabiles. Sancti igitur Apostoli fuerunt sic ineclipsabiles per perseuerantiam: nam anima eclipsatur, & obscuritatem patitur; dum inter eam, & Deum peccatum interponitur, iuxta illud: Peccata vestra diuiserunt inter vos, & Deum vestrum: Nam, & nubes significatiua peccati, dum inter nos, & Solem se ponit, nobis ipsum Solem abscondit: & quanto est densior, & obscurior; tanto vmbra proiecta fit nigrior, & nocti similior.

Isa. 59. a

Quia, ergo Apostoli sancti nunquam mortale peccatum, post aduentum Spiritus sancti, commiserūt; nunquam eclipsati fuerunt: quia nūquam lumen, quod acceperant, amiserunt. Vnde de eis potest exponi illud: Qui docti fuerunt, id est ipsi Apostoli, vel ab Apostolis docti, fulgebunt, quasi splendor firmamenti. Et qui ad iustitiam erudiunt multos, id est, ipsi Apostoli, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Et est sensus, quia sicut stellæ perpetualiter nitent, nec eclipsim sustinent; sic sancti Apostoli nunquam sunt eclipsati: quia culpa mortali, post aduentum Spiritus sancti, nunquam sunt obscurati: sed in eo, quod perceperunt, stabiliter permanserunt: quamuis capti, quamuis ligati, quamuis carceribus mancipati, quamuis verberibus multis attriti, quamuis aliqui eorum crucifixi sint: tamen non potuerunt à Christo auerti: Fundati enim erant supra firmā petram. Dominū enim dixisse audierant: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Dan. 12. b

Mat. 7. d

Mat. 10. c

A Quid enim prodest homini, fundare domum, & parietes erigere, si desinat tectū adiungere, & sic domū desinat consummare? Quid prodest aratori, terram sulcare, & semina plurima iacere; si iam aucta, & matura negligat colligere? Quid prodest vineā plantare, & in palos erigere, & vsque ad maturitatem fructum diligenter excolere, & sollicite custodire; si desinat eius fructus in fine colligere? Et sic est in omnibus inuenire. Quia laus in fine canitur: quia, cuius finis bonus, ipsum quoq; totū bonum est. Et cu us finis malus est ipsum vtiq; totū malum est. Ob hanc enim causam Sapiens dicit: Ne laudaueris hominē in vita sua. Ambros. * Lauda post mortē, lauda post consummationem: lauda nauigantis felicitatem; sed cum peruenerit ad portū; lauda ducis virtutem; sed cum perductus est ad triumphum.

** Verba, quæ hoc loco sub nomine B. Ambr. citātur extant in ho 2. S. Maxi. Episc. Taur de Natali S Eusebij Vercel. Episc. de quo etiam B. Ambr. sermo qui est in ord. 15. habetur in to 5 ser. de Sanctis, cuius initium est ferè idem cum hom. vel ser. S. Maximi, cū aliis quibusdam verbis Ser. B. Maximi recitatur in 2 Nocturno off conf. Pont. Maximus autem & Ambr. contemporanei fuerant.*

B Sed quidam non attendentes ista, bene incipiunt; sed ante finem deficiunt. In Quadragesima pœnitentiam incipiunt, quam statim in Pascha deponunt. Tales sunt cani similes, qui superflua reiicit, quæ comedit, & comesturus, iterum ad ea redit. Porcus etiam lotus aquis, ad lutum sponte redit, & magis lutum, quā munditiam diligit. Sic igitur patet ex his, quæ tribus sermonibus sunt collecta, quod est considerare stellas, quo ad essentiam, quo ad apparentiam, quo ad permanentiā, & quo ad influentiā. Nam quo ad essentiā, sunt puræ, sunt altæ, sunt & sphæricæ; & de his dictū est in sermone primo. Quantū ad apparentiā, sunt paruæ, sūt pulchræ, & sunt maximæ; & de his dictū est in secundo sermone. Quantū ad permanentiā, sunt incorruptibiles, sunt infatigabiles, & sunt ineclypsabiles, & de his dictū est in isto sermone.

C Quarto vero, quantum ad influentiā, sunt virtuosæ, sūt operosæ, & sunt luminosæ: & de his non dicā: quia in aliis sermonibus festiuis me plura dixisse de his recolo. Illi ergo sint grates, qui hoc dedit.

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO IV.

VOS *mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis.* Omnem hominem appetere esse beatum, ex dictis omnium antiquorum, & appetitu naturæ constat ita certum, vt nulli, nisi stulto vertatur in dubium.

Ioan. 15. a

D Nam Socrates philosophus inter cæteros philosophos quasi primus, dum omnem hominem appetere omne bonum, certa experientia probaret, & sapienti consideratione teneret, quod nemo, nisi summi boni participatione, obtinere beatitudinem posset; simulque videret, quod Deus purgatissimis mentibus videri posset; nec mentes, nisi optimis moribus posse mundari, consiceret; omnem philosophiam traxit ad mores, in quibus mundatus, summum bonum cernere in se posset.

Laërtius in Socrate in fine, ex Xenophontis auctoritate id asserit.

Mentis enim nostræ inualida acies, vt doctor eximius August. docet, in tam excellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei acuatur, & emundetur. Nunquid lippus oculus, vel infirmus solem audet in rota conspicere? Nam noctua & auium plurima genera, propter debilem virtutem visiuam, magis, quam lucem, diligūt tenebras.

Aug. tom. 5. de Ciu. Dei l. 2. c. 2.

Exemplum.

E Si enim oculus debilis solem aspexerit, non inde augmentum luminis accipit; sed caliginem potius cæcitatis incurrit: & vnde visus noctuæ excæcatur & infirmatur; inde visus plurimum delectatur aquilinus. Ergo, si volumus ad beatitudinem, quam petimus, peruenire, quæ non est aliud, quam Deum videre; oportet mundos esse. Et ideò in verbo præmisso Dominus de discipulis duo ostendit. Primo, enim asserit eorum puritatem. Secundo, verbi diuini prædicat potestatem: vt primum referatur ad Apostolorum munditiam: secundum vero ad Verbi diuini efficaciam. Primo ergo sanctos Apostolos candidos mōstrat, cum dicit: *Vos mundi estis.* Secundo vero munditiæ causam

explanat,cum addit: *Propter sermonem, &c.* Diuinus ergo sermo potestate plenus est,& ideo mundare omnes quos voluerit,potest. Est ergo notandum,quod triplex est munditia hominum, necessaria ad visionem diuinã. Prima est,munditia cordis:Secunda est, munditia oris: Tertia est munditia operis.Est enim cor mundare,nihil immundum,vel innoxium cogitare. Est os mundare, nihil turpe dicere.Est opus mundare,nihil immundum videre,vel audire,nihil immundum cogitare, perpetrare,vel tangere.

Dicamus ergo,quod prima munditia est cordis, quasi aliarum omnium radicalis,siue fontalis:Inter omnia enim membra, cor est creatione primum, est animæ principale domicilium,est influentia maximum,& ideò motu continuum:& est omnis motus, & vitæ principium:quia nec os aperimus, nec aliquid aliud agimus, nisi hoc ex corde operemur: Impossibile est enim aliquid esse in opere,vel in ore, nisi prius fuerit in corde: vel quale verbum cordis,tale est oris,& operis. Nunquid, qualis est fons, non talis est aquarum fluuius? Nunquid qualis est radix,non tales sunt rami arboris? Secundum enim virtutem grani,& varietatem virtutis seminis; tale & illud,quod procedit.Quare, si verba nostra,& opera volumus esse munda,Apostolorum more,prius mundanda sunt corda. Dominus loquens Apostolis ait:Beati mundo corde;quoniam ipsi Deum videbunt. (Matt.5.a) Nota,quod non dicit: Beati mundo ore, vel opere; quia possent opera videri munda,cum corda essent immunda: sed non possunt esse opera immunda, si fuerint corda munda. vnde in Canonica Iacobi dicitur: Emundate manus peccatores, & purgate corda vestra duplices animo:quasi dicat:Si manus,id est, opera vultis esse munda:studete prius purificare corda,quę sunt fontalia operum nostrorum principia. (Iac.16.b) Vnde & Propheta orabat: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor. (Psal.50.b) Hyssopus humilis, & odorifera herba, signat cordialem gratiam, qua mundantur omnia exteriora nostra. Vnde notabiliter dicitur:Super niuẽ dealbabor: (Ibid.) nix enim non solum munda,& alba exterius est sed etiam in profundo interius, à qua exterior albedo causatur: vt per hoc detur intelligi,quia illa munditia dicitur esse vera,quæ est foris,& intra. Nam, & mens alba,munditia: ex dominante magno frigore castitatis in anima generatur omnis vera munditia.Sed qui sunt hodie,qui cum Apostolis habeant corda munda?Vnde in Prouerbiorum:Quis gloriabitur, mundum se habere cor? (Pro.20.b) Valde est mirabile, & detestabile, quod toto posse sic homines laborant,à turpibus sollicite lauare corpora,mundare à vermibus capita,mundare à noxiis intestina,mundare à sordibus vestimenta, quærunt in lectis munda linteamina, munda fercula, munda vina, & munda valde mancipia, & non curant, si immunda habeant corda. Quid stultius? quid detestabilius? quid inordinatius? Vis habere omnia munda; & animam, cœlo nobiliorem, non curas esse immundam. Sed dicit Iob: Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, qui solus es? (Iob 13.) Ergo, fratres, rogandus est Deus, & toto corde inuocandus, vt mundet nos ab immundis cogitationibus: & mundatis cordibus gratia ipsius, omnia valeant esse munda. Sed quidam similes sunt sepulchris exterius dealbatis, sed interius omni spurcitia plenis, scilicet cadaueribus mortuorum.Turpe enim esset,nec est aliquis, qui sustineret,vt vasa sua, in quibus ponit vina,& cibaria,essent exterius munda, & interius immunda. (Exemplum.) Cygnus est auis exterius valde alba in pennis; sed caro eius sub pennis est valde nigra. Vnde tales arguit Dominus: Væ vobis scribæ, & pharisæi, quia mundatis quod deforis est calicis,&c. (Mat.23.c) Et addit: Pharisęe cæce, munda prius quod intus est calicis, & paropsidis,vt illud,quod deforis est,fiat mundum.

Secundo,nobis necessaria est munditia oris.Quomodo enim cum Rege stare valet, aut loqui habet, qui immundum os portat? In nullo enim loco prius apparet immunditia,quam in ore:Immunditia enim oris testis est immundi cordis. Nam Philosophus docet primo Perihier. quod voces sunt earum,quæ sunt in anima,passionum notæ. (Arist. lib.1. Periherm. cap.1.) Et Richardus dicit: Idem omninò est verbum cordis,& oris;nisi quod in corde est nudũ, & in ore vestitum.Non enim aliud est vox,quam verbi vestimentum:Et Dominus:Ex abundantia cordis os loquitur. (Luc.6.g) Ergo,qualia sunt cordis, talia sunt verba oris: Non enim credant,se habere corda munda, qui verba habent immunda:Non potest homo trahere de granario,nisi bladum, quod ibi est;nec vinum de dolio, nisi illud,quod ibi continetur. Ergo lingua loquitur de eo, quod in horreo est cordis: Qui enim comptus est, id est, ornatus, & qui libenter de mulieribus loquitur, adulter probatur:quia nunquam melius,quam per linguam homo cognoscitur. Nunquid non per linguam cognoscuntur Theutonici?nunquid non Gallici?nunquid non Græci?Vnde Petro dictum est. Nam & loquela tua manifestum te facit. (Mat.26.a) Ergo si vis,vt credamus te habere mundum cor; os habeas foris mundum, secundum quod dicit Iob:Purus est sermo meus,& mũdus sum in conspectu tuo. (Iob 11.a) Sed de quibusdam habetur in Psalmis:Sepulchrum patens est guttur eorum: (Psal.5.c) Quid enim sepulchro patenti fœtidius? & quid ore fœtido immundius?Non consueuerunt homines iuxta illos libenter stare,quibus consueuit os fœtere.Verè quilibet hodie potest dicere illud Isaïæ:Væ mihi,quia tacui, id est,à bonis silui:quia vir pollutis labiis ego sum, non tacendo tantum bona, sed loquendo peruersa: (Isa.6.b) & causam huius pollutionis exprimit, cum adiungit: Et in medio populi, qui polluta labia habet,ego habito. Videte quanta mala faciat,habitare cum malis:Nam ideò polluta labia habebat: quia cum hominibus, quorum erant polluta labia habitabat. Quis cum scabioso iacebit, & scabiosus non erit:Quis cum leprosis habitat, & lepram euadere poterit? Morbus enim contagiosus est lepra,& habent leprosi ora fœtentia,alios inficientia,& ideo habitãt extra castra;ne per eos inficiantur, qui sunt sani,nam & ouis scabiosa à grege est amouẽda:quia sua mora totius gregis est infectiua: Propter quod sunt homines declinandi, quorum ora sunt immunda:quia manus tangens immunda,fit ipsa immunda.Quid ergo faciendum? vtique os est mundandum; sed ab immunditia oris quis mundabit?Est ergo rogãdus Deus,vt ipse,qui mundat Prophetæ labia, mundet & nostra:nam dicit Isaïas:Volauit ad me vnus de Seraphin,& tetigit os meum,& dixit:Ecce tetigi labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. (Isa.6.b) Non enim per nos possumus mũdare ora nostra. Vnde quidam sanctus Pater dixit de se, Triginta annis hoc tantum Deum rogasse, vt eum liberaret & immunditia linguæ,& tamen dicit,quod non erat dies,in qua per linguam non peccaret.

Tertia munditia, quæ fuit in Apostolis,fuit munditia operis:quæ consistit non solum in operibus tactus, sed etiam visus,auditus,morum,& incessus:Tunc enim munda opera facimus,quando munda videmus, munda audimus,munda tangimus, & cum mundis personis incedimus. Sed cum horum contrarium facimus, immundi vtique sumus.Valde turpe est,naturæ,& rationi contrarium,vt homo immunditiam diligat,quam bruta declinant.Nam ciconia, si adulteris amplexibus polluatur,nunquam ad virum redit,nisi prius fuerit lota aqua: (Exemplum.) similiter & leæna, cum miscetur concupiscentiæ pardi;non,nisi lota aquis fuerit,ad leonem ire præsumit:Item, quod maius est, Elephas amator castitatis, sicut raro contingit,cum vxorem cognouit mirabiliter abscondens se,latebras magnas quærit; nec vnquam ad socios redit, nisi prius in flumine se lauerit. (Elephas.) Item, quod maius existit:Cygnus auis,si vxorem cognouerit nunquam comedet,nisi prius lota fuerit aquis. O humana confusio!ô detestanda peruersio,vt immunditiam quam detestatur brutum,amplexetur homo! Quis hominum est,qui post cognitionẽ, non dico vxoris suæ,

sed

sed postquam adulteria multa commisit, socios suos fugiat, vel ad eos non redeat; nec ad mensam, vbi mãducatur, accedat, nisi prius à culpa se abluat? immò, quod grauius est, non solum dominum naturalem fugit, sed ad cœlestem sic accedit. Ergo charissimi, mundemus animas nostras, mundemus & corda nostra, mũdemus & opera nostra, si disponi volumus ad visioné diuinam, quæ tantum à Christo est repromissa. Nam ad munditiam operum inuitamur per Isaïam: Lauamini, inquit, Dominus, mundi estote, quiescite peruerse agere, discite benefacere, iudicate pupillos, defendite viduam, venite & arguite me, si vos non misero ad diuinam visionem. Vnde statim ibidem subiungitur: Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis, id est gustando me videbitis: Iuxta illud Psalmi: Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus. Rogemus ergo, &c.

Isa.1.d

Psal.33.d

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO V.

BEATI *oculi qui vident, quæ vos videtis.* Ex duabus substantiis constat homo, sicut docet Auctor de spiritu, & anima, & certa experientia, scilicet corpore, & anima. Ob quam causam, vt dicitur in eodem libro, factus est Deus homo, vt totũ hominem in se beatificaret, vt siue ingrederetur, pascua inueniret: Pascua foris in carne Saluatoris, & pascua intus in Diuinitate Conditoris: Nam beatitudo animæ est in visione corporis Christi. Nam ob hanc causam dicitur: Hęc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti IESVM CHRISTVM Quia ergo CHRISTVS Dominus Deus erat, & homo ideò Apostolis ipsum cernentibus rectè dicebat: *Beati oculi, qui vident.* In quo verbo diuina describitur visio, quantum ad quatuor. Primo, quantum ad visus instrumentum scilicet organum. Secundo, quantum ad videndi actum. Tertio, quantum ad visus obiectum. Quarto vero, quantum ad visionis præmium. Prima tria statum respiciunt viatoris: Sed quartum respicit statum comprehensoris: Per prima enim tria, meritis ditamur in via. Sed per præmium quarti sublimamur in Patria. Notatur ergo primo, instrumentum visus, cum dicitur: *Oculi.* Notatur secundo, visionis actus, cum dicitur: *Qui vident.* Tertio, notatur visionis obiectum, cum dicitur: *Quæ vos videtis.* Notatur etiam quarto loco, visionis præmium, cum dicitur: *Beati.* Tota ergo intentio verbi propositi vertitur circa visionem Verbi incarnati: Nam ex visione Christi dicebantur Apostoli esse beati quodam modo in via, perfectè beatificandi in Patria. Est ergo notandum, quod quadrupliciter Deum videre debemus. Primo, in præsepio & fœno. Secundo, in cænaculo. Tertio, in patibulo. Quarto vero, in cœlo empyreo. Vt sic eum videamus, in cænaculo pedes discipulorum humiliter lauantem: In fœno miserabiliter vagientem: In patibulo pœnaliter morientem. Nam visio stabuli, exemplum fuit altissimæ paupertatis. Visio cœnaculi, fuit exemplum profundissimæ humilitatis. Visio pœnalis, supplicij, est exemplum altissimæ charitatis. Sed solij visio est exemplum excellentissimæ potestatis.

Luc.10.d Mat.13.c Aug. lib. de An. & sp. qui sub eius nomine circumfertur, tom.3.c.2. & infra sparsim, & tom.8. in praef. in enarrationé secundam Psal.29. Ioan.17.a

Dicamus ergo primo, quod Christum debemus videre in præsepio miserabiliter vagientem, in signum altissimæ paupertatis: Vnde fratres charissimi, flectamus oculos cordis nostri, ad videndum paupertatem Christi: qui cum esset diues, propter nos egenus factus est, vt illius inopia diuites nos essemus. O Deus æterne, quid fuit, videre Filium tuum vnigenitum, regem, & factorem cœlorum, & cælestium omnium Angelorum, in vna ciuitate non inuenisse domum, sed pro domo elegisse stabulum iumentorum? Quid

2.Cor.8.b

A etiam fuit, videre Regem omnium, & Deum eorum ipsum, in stabulo non habuisse locum, nisi breue, vileque præsepium? Quid deinde fuit, videre Regem summum, cuius erat stellatum solium, & viliter super fœnum positum? Quid videre fuit Deum, vniuersum mundum continentem, stricta fascicula esse strictum, & panniculis vilibus esse inuolutum? Quid videre fuit gloriam, & lætitiam Angelorum vtiliter laudantem, sic commanentem inter bouem, & asinum? Ergo, si huius Regis quæris palatium; tibi ostenditur stabulum. Si quęris regium vestimentum, auro, argentoque textum; monstrantur tibi panniculi pauperum hominum. Si quæris regalem exercitum, & obsequium famulorum; bouem attende, & asinum. O paupertas summa! ô prædicanda egestas! ô admirandum, & pro posse imitandum exemplum: sic videre pauperem regem regum

B & lætitiam vagientem! Vnde, & pastores dicebant: Transeamus vsq; ad Bethlehem, videamus hoc verbũ, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis; & sequitur: Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam, & infantem positum in præsepio. Vnde & ipse Dominus de se ait: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Verè nulla animalia, quantumcunque modica, sunt, quæ non habeant sua latibula: Nulla volatilia sunt sine nidis suis: Regum terræ loca sunt ampla valdè habentia palatia sectis lapidibus fabricata, pretiosa valde sunt vestimenta, stramenta lectorum, delicata, & exquisita cibaria.

Luc.2.b

Mat.8.b

C Tamen diuina sapientia, propter nos est bonis omnibus temporalibus destituta. Quis hodie propter Christum desiderat esse pauper? immò quis non anhelat ad diuitias toto posse? O humana auaritia, quæ sic congregare es sollicita, quando non congregant animalia bruta, non proiiciunt terris semina, nulla fabricant horrea, nulla replent celaria; sed sibi labore continuo quærunt escam. Ad hanc considerationem inuitat nos Dominus dicens: Respicite volatilia cæli, quæ non metunt, neque serunt, neque congregant in horrea; & tamen Pater vester cœlestis pascit illa. Et de vestimento, quid solliciti estis? Considerate lilia agri, quomodo crescunt, non laborant neque nent: Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua, coopertus est, sicut vnum ex istis, &c. Si enim, si-

Mat.6.d

D cut ipse ibidem docet, nos sumus maioris pretij, quam sint illa; si ipse illis alimenta, & istis vestimenta tribuit, quanto fortius dabit nobis? Ergo congregare, signum est auaritiæ, & defectus fidei Christianæ. Sed obiicis: Nonne congregant formicæ, & apes, taxi, & mures? Dico, quod sic, sed hoc faciunt ex necessitate naturæ, non ex libidine auaritiæ: Nam apes, & formicæ cum sint corpore, & viribus paruę; si non congregarent in æstate, cum escas inuenire non possent in hieme, deficerent fame. Taxus quidem, & mures congregant spicas in æstate: quia inuenire non possent in hieme, etiã si exire possent. Vtinã sic congregarẽt homines, sicut congregant formicæ, & apes: nulla enim cõgregat sibi ipsi, sed communitati: Cõmuniter enim colligunt, communiter reponunt, communiter comedunt, nihil propriũ possidentes. Quod si homines facerent: statum innocentiæ repræsentarent; eo quod non quæ sibi tan-

E tum, sed quę cõmunitati essent, necessaria, procurarent.

Secundò, debemus videre Christum in cænaculo lauantem similiter & ministrantem, in signum profundæ humilitatis. Quis enim vllis exprimat verbis, quanta humilitas fuerit, quando Dei Patris Filius ad pedes discipulorum, & piscatorũ vilium genu flexit, pedes eorum lauit, linteo, quo præcinctus erat, extersit, & pedibus eorum oscula charitatis labiis diuinis impressit? Hoc enim admirãs Petrus dixit: Domine tu mihi lauas pedes? quasi dicat: Tu Dominus mihi seruo, tu gloriosissimus mihi vilissimo, tu altissimus mihi abiectissimo, tu potentissimus mihi debilissimo, tu sapientissimus mihi

Ioan.13.a

stultissimo,

stultissimo, tu optimus mihi malo lauare vis pedes? Non lauabis mihi in æternum. Dicitur enim in itinerario Clementis, quod recordatus Petrus humilitatis Domini, quomodo de nocte per singulos circuibat, & eos cooperiebat; lacrymas continere non poterat: Vnde pānum semper portabat, quo lacrymas abstergebat. Ad considerationem ergo, & sequelam tam profundæ humilitatis, Dominus Moysen; & Moyses nos omnes inuitauit in exemplum, quando dixit: Vide omnia, & fac secundum exemplar, quod tibi, monstratum est in monte: Mons ille, in quo beneplacitum est Deo inhabitare; mons coagulatus, mons pinguis, mons omnibus bonis plenus, Filius Dei fuit; qui in exemplum perfectæ humilitatis, omnibus datus fuit, vt vltrà homo superbire non posset, quando sic Filius Dei se subiecit. Turpe est, fœdum est, contra rationem est, vt seruus sedeat in alto, vbi rex sedet in imo: Et illic membrum vilissimum alta petat, vbi caput se ad infima declinat: & pedes eleuentur in aëra, vbi caput ambulat super terram. Quis enim in alicuius curru magni regis sedeat in alto, si rex sedet in imo? immò quis est, qui rege sedente in solio, ad pedes eius sedes eius se non ponat in imo? Ergo abusio detestanda est, superbia est, vt sub humili capite, membrum vilissimum esse velit superbum. Quod si tanta exhibetur subiectio regi terreno, morti & corruptioni supposito; quanta est exhibenda regi æterno, summo & incommutabili bono? Nam animalia, cum coram leone sunt, suo rege, stant dimisso capite, nec audent faciem leuare. Ergo, quod brutum animal facit suo regi, siue leoni; non facit animal rationale Domino suo potenti: cuius imperio à nullo resisti potest; vel in aliquo obuiari?

Gen. 25. d

Psal. 67. b

Exemplum. Hieron. lib. 3. in Osee, super c. 21. tom. 5.

Tertiò, videre debemus Deum in patibulo pœnaliter morientem, in exemplum latissimæ charitatis. Quis est homo, qui hodiè velit mori pro proximo? Quis vicinus, qui appetat mori pro vicino? Quis propinquus, qui sustineat mori pro propinquo? Quis germanus pro germano? Quis hodie pater pro filio, & maxime ingrato, & malo? Ergo fratres charissimi, quāta charitas Christi fuit, qui pro suo malo, pessimo, ingrato, & blasphemo inimico, nec sibi in aliquo obligatus; pœnam non solum sustinuit, sed etiam desiderauit, in ligno vtique ribaldorum, & latronum, tormenta? Ad huius ergo cōsiderationem charitatis inuitat nos Dominus: O vos omnes, qui transitis per viam; attendite & videte, si est dolor similis, sicut dolor meus. Et in Isaia dicitur: Vidimus eum despectum, ac nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem. Quis posset vllis exprimere verbis, quantum Saluator in patiendo doluerit? Primò ergo considera, quis est qui patitur: Quia Rex magnificus, Rex potentissimus, Rex nobilissimus, Rex sapientissimus, Rex altissimus, Rex carne tenerrimus, & Rex carne sanissimus. Quia ergo talis erat anima, quæ in illo sanissimo corpore, perfectissimè complexionato habitabat; separari ab eo per naturam penitus renuebat. Ergo, dum à corpore ita sano dolores eam exire faciebant, vtiq; summè dolebat: Omne enim membrum, quanto delicatius est, & complexione nobilius; tanto plus dolet, si patitur. Ergo dum anima Christi in copore delicatissimo, summeque nobilissimo, & perfectissimè complexionato, vulnera dura, circa membra virtuosa, & tenera sustinebat; supra humanum modum dolebat: & maxime, cum se à suo corpore amantissimo diuidebat. Item, si quæcunque anima à suo corpore, quantumcunq; infirmo, quantumcunque infecto, quantumcunque misero, senioque depresso, sine magno dolore separari non potest; quantum dolorem anima Christi sustinuit, dum à tam nobili corpore se diuisit? Secundò attēde, pro quibus patiebatur Christus: Nam pro illis patiebatur, qui eum ceperant, qui eum ligauerant, qui eius oculos, tanquā latronis velauerant, qui eum morti accusauerant, qui eum flagellauerant, qui eum illuserant, in eum conspuerant, eius maxillas percusserant, & ipsum ad mortem, & ad vilissimum genus mortis iudicauerant. Ergo dum suā charitatē ad eos tendebat, & ipsorum ingratitudinem tantam esse cernebat; quod eum patrem amantissimum, & redemptorem piissimum, & defensorem tutissimum occidebant; dolores eius animam maximè vulnerabāt. Nam dicitur: Verè languores nostros ipse portauit. Ecce amoris magnitudo & nos reputauimus eum, quasi leprosum, quasi percussum à Deo, & humiliatum: Ecce amaritudo. Vnde sapiēs quidam dicit in persona Christi: Homo vide, quanta pro te patior; vide pœnas, quibus afficior, vide clauos, quibus confundor, & cum sit tantus dolor exterior; interior, tamen planctus est grauior, dum ingratum te experior. Tertiò licet attendere à quibus passus est: Nam à fratribus, quos de Ægyptiaca seruitute eruerat, pro quibus mare aperuerat, Pharaonem cum omni exercitu suo submerserat, & ipsos sicco pede trausire fecerat; quibus panem de cœlo, & aquam de petra produxerat, flumen Iordanem diuiserat; & pro quibus omnes populos Chananæorum occiderat, pro quibus, & ex quibus naturam assumpsit, & à potestate diaboli venerat eripere. Grauissima ergo pœna fuit, quam tanta amicitia arguit. Vnde & in Psalmis dicitur: Si inimicus meus maledixisset mihi; sustinuissem vtique: Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo: Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus. Valde enim dolorem aggrauat, dum ille mala irrogat, qui consolari debebat. Conclude ergo ex præmissis, quanta charitas fuit, quæ eum doloribus tantis supposuit. Vnde clamat Gregor. O inæstimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filium tuum tradidisti.

Thren. 1. 12.

Isa. 53. a

Isai. 53. b

Exod. 14. e

Exod. 16. a

Exod. 17. b

Psal. 54. b

Quartò, videre debemus Christum in supremo solio sublimiter considentem, in signum amplissimæ potestatis. Vnde dicitur: Regem in decore suo videbunt: Quid enim est, Christum in suo decore videre; nisi eū in maiestatis suæ gloria, qua iudicaturus est, cernere? Nam, qui fugiunt modo Christi paupertatem, qui cōtemnunt ipsius humilitatem, qui tantam non diligunt eius charitatem; necesse est, vt cadant sub eius iustissima potestate, quam nemo diuertit, pretio, vel prece. Vnde dicitur: Zelus, & furor viri non parcet in die vindictæ, nec aquiescet cuiusquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima. Bernardus: Veniet dies illa, in qua plus valebunt pura corda, quam marsupia plena: quia iudex noster non falletur verbis, nec vllis poterit flecti donis: Nihil etiam valebit sua potentia Thesauri, vel aurum Neroni, vel sua philosophia Platoni, vel sua argumenta Aristoteli, nihil Rhetorica Ciceroni. Quia vt dicit Leo, Tunc non valebunt munera regum, non valebunt aduocationes iudicum, non valebunt sophismata logicorum, nec prodesse poterunt præclarissima eloquia Oratorū, nec insuper versutiæ versutorum. Quia, sicut dicit Chrysost. Iudex noster non flectetur timore, quia omnipotens est: Non falletur sermone, quia sapientissimus est: Nec corrumpi poterit munere, quia iustissimus est. Et propter hæc Ioannes Abbas dicit: Quanti in illa die elingues, & muti feliciores loquacibus erunt. Quanti pastores prophetizantibus præerunt, quanti rustici præferendi sunt Rhetoribus, & quanti hebetes argumentis præferendi sunt Ciceroni? Ergo, fratres charissimi, si volumus hæc mala tanta vitare, & Christi effugere potestatem; videamus, & imitemur illam paupertatem, quam ostendit in stabulo: Videamus, & imitemur illam humilitatem, quam ostendit in cœnaculo: Videamus nihilominus illam Charitatem Christi, quam in ligno se habere probauit, Ipso donante, qui cum Patre, & Filio & Spiritu sancto, &c.

Isai. 33. a

Prou. 6. d

In Epistola prima ad Robert. nepot. suum in litera K. in princ.

Chrysost. Homil. 5. de pœnitentia sub finem.

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO VI.

Luc. 10. d Mat. 13. e Ansel. Dial. de veritate tom. 3.

BEATI *oculi, qui vident, quæ vos videtis.* Docet Anselmus in libro de veritate; quod ad visionem veram, quatuor sunt necessaria: Primum est, aperitio oculi. Secundum est, præsentia obiecti: Tertium est, remotio obstaculi: Quartum vero, illuminatio medij. Nam quodcunque horum defuerit, oculus videre non poterit. Ex his quatuor Dominus, de visione loquens Apostolis, duo ponit apertè in litera, dans apertè intelligere alia duo, quæ non continentur in litera. Nam cum eis ipse erat præsens, tanquam visionis obiectum; quia nullum inter eos medium erat; sed B omne remotum impedimentum; quia ipsa vera lux aderat illuminans medium, & visus apertus erat super loquentem dirigens rectum radium, vel affectum. In litera ergo proposita, siue verbo, duo tanguntur maximè, eis superaddito præmio. Nam primo tangitur aperitio oculi. Secundò præsentia obiecti. Tertiò excellentia præmij. Ita quod primum, & secundum respiciũt statum viæ, quæ data sunt homini ad merendum. Tertium vero respicit statum patrię, quod datum est homini ad fruendum. Nota ergo primo aperitionem instrumenti, cum dicitur: *Qui vident.* Secundò nota præsentiam obiecti, cum dicitur: *Quæ vos videtis.* Tertiò nota sublimitatem præmij, cum præmittitur: *Beati.* Dignum est enim, vt qui ea, quæ videnda sunt in via, intueantur in Patria sublimiter. Est ergo notandum, C quod cum Sanctis Apostolis nostræ vitæ ducibus quatuor maximè videre debemus. Vnum, quod est supra: Alterum, quod est intra: Tertium, quod est iuxta: Quartum, quod est infra. Nam primò videre debemus supra nos Christum, propter diuinitatem suam nos fortiter adiuuantem. Secundò debemus intra nos videre peccatum, siue potius stimulum carnis, ad malum continuè inclinantem. Tertio, iuxta nos videre debemus proximum aliquando delinquentem. Quartò infra nos videre debemus mundum ad peccatum allicientem. Debemus ergo primo Christum attendere nos iuuantem, vt confidamus. Debemus secundo carnis stimulum attendere impugnantem, ne fortè cadamus. Debemus tertio, proximum attendere delinquen- D tem, vt ei condoleamus. Debemus quarto, mundum conspicere falsa promittentem, & vana, & ad delicias inclinantem, vt euitemus.

Dico primò, quod sollicite supra nos videre debemus Deum adiuuantem, ne in bello cadamus, vel desperando dęsistamus; sed cum eo plenissimè nos vincere confidamus. Quia, vt dicit Apostolus ad Rom. (Rom. 8. f.) Si Deus pro nobis, quis contra nos? Quis est, nisi stultus, qui in bello timeat, si regem secum insuperabilem habeat? Fortis est diabolus, cum quo certas vel bellas sed fortissimus Christus: qui adiuuat. Vnde etiam Iacob, sicut dicitur in Genesi, (Gen. 28. c) dum effugeret fratrẽ suum, valdeque timeret, vidit in somnis scalam stantem super terram, & cacumen eius tangens cœlum, & Angelos Dei descendentes & ascendentes per eam: & Dominum desuper innixum scalæ. Scala, quæ stat super terram, & tangit cœlestẽ naturam, est pœnitentia, quæ in E terra incipit; sed ad cœlos perducit. Super hanc Angeli ascendunt, dũ vota nostra quotidiè Deo afferunt; sed per eã descendunt, dum nobis auxilium ferunt. Sed & ipsum Dominũ desuper vidit innixum, paratũ ad adiuuandũ. Vnde B. Stephanus dicebat inter inimicos positus. (Act. 7. g) Ecce video cœlos apertos, & Iesum stantẽ (id est pro me pugnantem) à dextris virtutis Dei. Ergo quis miles, nisi in corde vilissimus, hostẽ debilissimũ timeat, cum adiutorẽ omnipotentẽ habeat: Vnde Iob (Iob 17. a): Libera me Domine, & pone me iuxta te; & cuiusvis manus pugnet contra me. Et propheta (Psal. 26. a): Domnus salus mea, A quẽ timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepido? Si consistant aduersum me castra, in hoc ego sperabo. Exemplum de rege Assyriorum: qui cum Iudæos (4. Reg. 19. b) inuaderet, & Deum blasphemaret, in ipsa nocte Angelus Domini occidit centum octogintaquinque millia virorum, & regem ipsum cum paucis fugientẽ in suis curribus, manu filiorũ, in templo Nesroch Dei sui occidit. Iob: Quis restitit ei, & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi, quos subuertit in furore (Iob 9. a) suo. Nunquid sancti Apostoli tam dura portassent genera tormentorũ, nisi Christus Rex eis affuisset? Sed tanta virtute, ac dulcedine tenebantur internus, vt cõtemnerent omne, quod patiebantur exterius. Vas enim aqua plenum non timet ignis incendium. Vnde narrat Eusebius quod quidã Christianus temporibus suis ductus ad martyrium, omnia læto vultu pertulit genera tormentorũ. Carnifices vero omninò fatigati dimiserunt eum. Cumque ab eo quærerent, si in tanta percussione, & laceratione carnium doluisset; ait ille: Nihil quasi dolui. Nam in ipsis tormentis Angelus cum alba aderat qui insuper sudorẽ de facie extergebat. Ex quo tantã dulcedinẽ anima capiebat quod graue mihi valde fuit, quãdo me de equuleo deponentes, liberum dimisistis. Et hoc sciens beatus Martinus, cum ei semel diabolus in via obuiasset, & quo iret inquireret, ait: Vado quocunq; misit me Dominus. Cui diabolus: Tibi, quocunque ieris, aduersabor. Cui sanctus: Si Dominus (Psal. 117. a) mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Captus ergo à latronibus inter alpes, vnus ensem leuauit, vt eum feriret: Quæsiuit à Martino si timuisset; Cui Sanctus: Nunquã fui securior; quia sciui Dominũ ma- (Isai. 51. e) ximè in necessitatibus affuturũ. Scriptũ enim est: Quis tu, vt timeres ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi fœnum arescit, & oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit cœlos, & fundauit terrã: & formidasti iugiter tota die à facie furoris eius, qui te tribulabat, & parauerat ad perdendũ. Vbi nunc est furor tribulantis? quasi dicat: Nullus hostis timendus est; postquam Deum exercituum adiutorem habes.

Secundò videre debemus intra nos carnis stimulum continuè impugnantẽ, ne fortè cadamus. Fundata enim est domus nostra in arena, & semper minatur ruinam: Nec à casu potest esse tuta, nisi diligentissime fuerit conseruata. Vnde Apostolus (1. Cor. 10. c): Qui putat se stare, videat nę cadat: Facile ruit terris, qui multũ se in altum extollit. Nec arbor à fulmine tuta erit, similiter nec à ventis (Exemplum.) si multũ exaltata, fortes radices in terra nõ figit. Et propterea, quantumcunque homo sit sanctus, quantũcunque in altum prouectus, si se in magna custodia fortẽ non seruauerit, & omnis mali radicem non perfectè subiecerit; facile ruinæ patebit Nam & sanctus Ambrosius, (In S. Amb. vita tom. 1.) per ciuitatem Mediolanensem incedens, vidit, dum quidam grauiter ruisset; alium quendam illi non compatientem, sed eius casum ridentem. Dixit Sanctus: Qui putat se stare, videat ne cadat. Statimq; ille in præcipitium cadens, coactus est flere casum proprium, qui riserat alienum. Et sicut est in corporalibus casibus, sic est in spiritualibus. Quis est ergo, quantumcunq; sanctus, cui cadere nõ formidet? Quis si ignem in fimbriis habeat vestimentorum, combustionẽ non timeat: Quomodo homo poterit esse absque timore, si haberet serpentem in ventre? Sic stimulus carnis est serpens ventris, & flamma mortalis ignis, quo animã nostram depascit. Quis ergo tutus erit? Et propterea dicitur (Ier. 2. e): Vide vias tuas in conualle, & scito quid feceris quasi dicat: Semper, ne cadas, vias tuas attẽde, & istud in conualle, id est, in humilitate, non in monte, vnde possis cadere. Nullus enim cadit, nisi qui in alto consistit. Sed qui in cõualle infima domũ ponit, ab omni casu tutus existit.

Tertiò, videre debemus iuxta nos proximũ nostrum delinquentem, vt ei condoleamus & malum cognitũ declinemus Dum enim proximũ peccantẽ attendimus, si filij Dei, & membra Christi sumus: compassionis gladio perforamur: Vnde de malis & impiis habetur in Psalmis:

Psal.68.c Psalmis: Obscurentur oculi eorum, ne videant: Hoc non dicit Propheta sanctus, optando, sed prædicando: eo quod plures cæci sunt: proximorum malis compatiendo. Phil.3.a Vnde dicitur ad Phil. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Canes dicuntur peccatores, per detractionem linguæ offendentes. Mali autẽ operarij dicuntur per bonorum omissionem, Sed concisio appellatur, per cordis, & vnitatis lacerationem, & diuisionem. Verè possumus hodie compati, gemere & dolere, quod impletum est illud: Gen.6.a Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis humani esset intenta ad malum omni tẽpore; pœnituit eum quod hominem fecisset in terra. Quando tanta lasciuia, tanta malitia, tam crudelis & intestina ante diluuium, & post fuit, sicut temporibus nostris existit? Nam vndique clausæ sunt viæ latronibus, maria sunt obsessa prædonibus, & illi hodie laudibus extolluntur, qui maioribus criminibus occupantur, & qui insidiantur, quasi leo in abscondito in Exemplum. spelunca sua: leo enim in cauerna se abscondit, vt dum animalia eum adesse non cogitant, per locum securè transeant: quod dum ille præsentit, in secura, & nihil formidãtia saltum facit, & ea lacerat, & occidit, & carnes comedit, & sanguinem bibit, & vniuersa ossa cõminuit. O quot sunt hodie in prouinciis, ciuitatibus, castris & villis, qui ad modũ leonis, pauperes, & impotentes se iuuare non valentes, inuadũt, capiunt: & subiiciunt tormentis, & dum ab eis auferunt omne, quod possunt, eos per consequens mori compellunt. Exemplum. Æsopus in fabulis lib.1.fab.2. Exemplum de lupo, & agno, qui ambo ad quendam fluuium occurrẽtes; lupus in summo, & agnus bibebat in imo. Quem lupus conspiciens; & eum deuorare volens, causam mortis exquirens: Quia non est graue maioribus inuenire occasiones; ait ad agnum: Quid est, quod mihi tuis pedibus cõturbas aquam? Cui agnus tremens plurimũ, humili voce valde respõdit, se aquã in nullo turbare: eo quod aqua non rediret sursũ, sed flueret ex natura deorsum. Cui lupus nec pietate motus, nec tã humili voce, vultuq; tam pio placatus; crudeli voce respõdit: Tu mihi sic loqueris maledicta? sic mihi pater tuus fecit, sex iam mensibus peractis. Cum tu patrisses, crimen patris obibis. Innocentẽ enim agnũ inuasit, & occidit, & deuorauit. O quot sunt in ciuitatibus, & castris lupi, qui deuorant innocentes. Multi sunt ergo, quibus compati possumus, & debemus, si de corpore Christi sumus: quia membrũ, quod aliorum membrorum dolores non sentit, est vel paralyticum, vel putridum, vel à corpore præcisum: Caro enim putrida non dolet in- 1.Cor.11.c cisa. Vnde Apostolus dicebat: Quis infirmatur, & ego In vita S. Ambr.to.1.f non infirmor? Dicitur de sancto Ambrosio, quod quando aliquis ei suum peccatum dicebat, sic fortiter compatiendo flebat, quod illum ad lacrymas commouebat.

Quartò, infra nos videre debemus mundum allicientem, nunc deliciis, nunc diuitiis, nunc honoribus demulcentem, & hoc vt fugiamus. Quid enim sunt corporis deliciæ, qui honores, nisi quædam vanitates, homines seducentes, ad infernum trahentes? Eccl.2.a Si mihi non credis, audi Salomonem dicentem: Magnificaui opera mea, ædificaui mihi domos, & plantaui vineas, feci hortos, & pomaria & conseui ea cuncti generis arboribus & extruxi mihi piscinas aquarum, vt irrigarem siluas lignorum germinantium, possedi seruos & ancillas, multamque familiam habui: Armenta quoque, & magnos greges ouium vltra omnes, qui fuerunt ante me in Hierusalem: Coaceruaui mihi aurum, & argentum, & substantias regum, & prouinciarum: Feci mihi cantatores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & vrceos in ministerio ad vina fundenda, supple aurea. Et supergressus sum opibus omnes, qui fuerunt ante me in Hierusalem: sapientia quoque perseuerauit mecum. Et omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, nec prohibui cor meum, quin voluptate omni frueretur, & oblectaret se in his, quæ parauerant. Et hanc ratus sum partem meam, si vterer labore meo. Totam auctoritatem posui, vt attendatis, quantis iste mundanis honoribus fulsit, quantis deliciis vsus fuit, & quantis diuitiis abundauit. Nam omnia supradicta sonant diuitias, & honores. Quis vnquã regum, immò quis hominum tot deliciis, honoribus, & diuitiis abundauit; Si legeris in lib. Regum, & consideraueris aurum, & argentum, tributum, siue munera 3.Reg.4. & 5. regum, stabula equorum, multitudinem militum, varietatem in mensis, nouam ædificationem domorum, videbis hunc regem cunctos mortales ferè honoribus, diuitijs, & deliciis excessisse. Et licet ita fuerit; audi quod in auctoritate prædicta subiiungitur: Cumque, inquit, vertissem me ad vniuersa opera, quę fecerunt manus meæ, & labores, in quibus frustra sudaueram; vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem spiritus, & nihil permanere sub sole. Et addit: Idcirco tæduit me vitæ meæ, videntem mala vniuersa, & cunctam vanitatem, & afflictionem spiritus: Rursus detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissimè laboraui, habiturus hęredem post me: quem ignoro, an sapiens, vel stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis. Et concludit, quod non est quidquam tam vanum. Vnde cessaui, renuntiauitque cor meum vltra laborare sub sole. Sunt ergo, fratres, fugiendæ deliciæ, sunt fugiendæ diuitiæ, sunt & fugiendæ honorum eminentiæ, quia vanæ: eò quod transeunt vniuersa. Nullo enim modo est amandum, quod absque dubio est perdendum, & doloris est causatiuum finaliter. Sic ergo, qui vident supra se Deum, vident intra se carnis stimulum, iuxta se proximum, infra se vanum mundum; sunt peruenturi ad prȩmium.

DE SS. APOSTOLIS, SERMO VII.

BEATI *mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Concludit in libro de consolatione Boëtius: † Et Philosophus ait: [a] Quod bonum, est desideratur ab omnibus. [b] Nemo enim, Dionys. ait, dum aliquid agit, intendit ad malum; sed tãtum ad bonum, vel ad id, quod æstimat esse bonum, etiam si non sit sibi bonum. Ergo si appetitur ab omnibus bonum; apparet magis, & maximè, quod & summum bonum, quod est omnis boni causa, & principium. In ipso autem solo Deo, cum sit summum infinitum bonum, iucundissimum, & ęternum; quiescit humanũ desideriũ, & in nullo alio fit quietum. Cum ergo beatitudo dicatur continere intra se omne bonum, sicut iam in superioribus est ostensum; nihil omninò aliud est ipsa beatitudo, quam summum bonum: quæ beatitudo est bonum, per se ab omnibus appetendum. Verum licet bonum non habeatur, nec perfectè ametur, nec videatur: nec vnquã videtur, nisi oculus animę plenè mundetur. Ergo, si Deum videre volumus, vt beati esse possimus, prius necesse est, vt corda mundemus. Et ideò bene dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* In quibus verbis maximè tria tanguntur. Nam primò, tãgitur dignitas pœnitẽtiæ, qua in via purgamur. Secũdo, tãgitur sublimitas gloriæ, qua Deo perfruimur. Tertiò, ponitur redditio causæ, qua beati efficimur. Nã primò tangitur meritũ, nostræ salutis præambulũ, cum interponitur: *Mundo corde* Secundò tangitur meritũ, prȩmio responsiuũ, cum præmittitur: *Beati.* Tertiò vero tangitur ipsius præmij ratio, & principiũ, cum in fine adiũgitur: *quoniam ipsi Deum videbunt.* Nam per munditiam animæ peruenitur ad visionẽ diuinã: & per visionẽ Dei habetur sublimitas præmij Quia vero de munditia, qua Deũ videmus in via, dictũ est in quarto sermone supra & de visione diuina in duobus sermonibus præcedẽtibus dixi multa, hic de beatitudine sola narratio est facienda. Verũ ad dicendorũ intelligentiã, est notandum, quod

Matt.5.a † Boët. de Consolat. Philosophiæ lib.3.prosa 10. ante finem & prosa 11. in fine. a Arist. 10. 3. lib.1. Politic.cap.1. & l.8.Mor. cap.5. b Dionysius Areop. de Diuin. nom. cap.4.p.4.

quod triplex est beatitudo. Prima est hominum peccatorum, se delectantium in mundanis. Secunda est beatitudo hominum bonorum, vigilantium in diuinis mandatis. Tertia vero, & optima, est hominum beatorum, summis perfruentium bonis, & ideo peroptima.

Dico primo, quod est quædam beatitudo in via, quæ est hominum peccatorum, & summe delectantium se in mundanis, & quærentium finem vltimum in eis. Nā lasciui finem suum, siue beatitudinem ponunt totam in deliciis carnis; superbi & alti ponunt beatitudinem in dignitate, & bonorum eminentiis. Sed omnia ista sunt vanissima, atque stultissima, quia sensui, & rationi contraria nam beatitudo, teste Boëtio, est status omnium bonorum aggregatione perfectus. *Boët. de Consolat. Philosoph. lib. 3. prosa 2.* Ergo, vbi bonum deest, beatitudo vera esse non potest. Sed, vt de innumeris bonis omittam; in supradictis omnibus securitas deest, sine qua nullum bonum perfectum est. Ergo omnis beatitudo talium nulla est. Minor probatur per syllogismum. Nam pereunt diuitiæ, pereunt deliciæ, pereunt dignitates, & quod maius omnibus est, moriuntur habentes honores tales; quod non contingeret, si in eis status beatitudinis præcessisset. Vnde exclamat Boëtius, hanc quęstionem tractans: *Boët. de Consolat. Philosoph. lib. 2. prosa 5.* O præclara hominum beatitudo, quam cum adeptus fueris, securus esse desistis. Quomodo deliciæ beatum faciunt, † quæ sumptæ fastidium pariunt: *† Huic adsimile est apud B. Gregor. magnum hom. 36. in Euāg. tom. 3.* in ventre putrescunt, & sæpe ægritudinis, & causa mortis existunt: Quomodo lasciuiæ beatum faciunt, quę tristitiam tandem inducunt, vires corporis minuunt, & ad mortem disponunt: Quomodo honores beatum facere possunt, qui quanto hominem ad altiora sustollunt, tanto ei maius præcipitium ingerunt? Quanto enim gradus est altior; tanto casus decliuior. Vnde ascendere non est aliud, quam sibi præcipitium præparare, & tanto magis, quanto ascendit sublimius. Quomodo etiam diuitiæ hominem beatum faciunt, quæ potius eum gladiis prædatorum exponunt? Sæpe diuites cum periculo capitis vadunt, vbi pauperes secure incedunt. Vnde Boëtius: *Boët. ibid. lib. 2. prosa 5.* Tu quoque, qui nunc gladium pertimescis, si vitæ huius callem vacuus viator intrasses, coram latrone cantares:

† *Cantabit vacuus coram latrone viator.* *†Iuuenalis Satyra 10. lib. 3.*

Falsa est ergo beatitudo, & vana, quæ haberi potest à malis in mundo. Quod si rationibus euidentibus non acquiescis, audi eximium Prophetarum hanc beatitudinem describentem, & non esse beatitudinem, asserentem. *Eximius Prophetarū Dauid. Psal. 134.* Erue me (inquit) de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum, dextera iniquitatis. Ecce oris, operisque iniquitas; sed additur statim humana prosperitas; Primo, quo ad filiorum felicitatem, cum dicitur: Quorum filij, sicut nouellæ plantationes à iuuentute sua: Filiæ eorum compositæ circumornatæ, vt similitudo templi. Secundo, quo ad bladorum fertilitatem, cum dicitur: Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Tertio, quo ad animalium fœcunditatem, cum dicitur: Oues eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis, boues eorum crassæ. Quarto, quo ad corporum sanitatem, cum infertur: Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Et concludit: Beatum dixerunt, cui hæc sunt, non ipsi. Sed qui stulti sunt attendentes sola præsentia, tales prædicant esse beatos. Sed nunquid est ita, sancte Propheta? Dic sententiam tuam, quam scis esse veram: *Psal. 32.* Non (inquit) est ita, sed beatus populus, cuius est Dominus Deus eius. Quomodo beatus est homo propter bona supradicta, quæ citissime sunt transitura, quæ non ducunt ad vitam; sed ad damnationem æternam? Sic enim dicit Iob: *Iob. 21.* Quare impij viuunt, subleuati sunt, confortatique diuitiis? Semen eorum permanet cum eis, propinquorum turba, & nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt, & pacatæ, & non est virga Dei super eos. Bos eorum concepit & non abortiuit: vacca peperit, & nō est priuata fœtu suo. Egrediuntur, quasi greges paruuli eorum,

A & infantes eorum exultant lusibus, tenent tympanum, & cytharam, & gaudēt ad sonitum organi. Sed audi finem, & non dicas eos felices, sed miseros: Ducunt (inquit) in bono dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Est enim omnis talis, arbori similis, quæ multum est eleuata, foliorum amœnitate vestita, fructibus, & floribus redimita; sed ventis excussa discinditur, & siccatur: vel securi præcisa submergitur, & ignis incendio præparatur. *Exemplum.* Nam leo valde gloriosus incedit, animalium Rex existens: sed dum ad mortem venit, amaras lacrymas, fundit. Nero Imperator, licet in tantum fuerit felix, vt piscaretur retibus aureis; inuasus vltimo à Romanis, fugiens, dentibus fustem exacuit, quo se per ventrem transfodit, & sic vitam finiuit, quem asseruerunt esse felicem. *In vita S. Ambr. to. 6. ex Paulino & Baronio. Et Catal. SS. li. 1. c. 36. Ex Marul. lib. cap. 3.* Beatus Ambrosius dum de Mediolano Romam iret, in quadam villa Thusciæ apud diuitē hospitatus est. B Cumque simul sederent, & S. Ambrosius de statu eius quæreret; Ille, ait: Domine, semper fœlicissimus fui, & filios, & familiam multam habui, diuitias innumerabiles congregaui, nihil vnquam incommodi habui, vel passus fui; sed omnia semper pro voto recepi. Quod cum Sanctus audiuit, discipulos vocauit, equos cito parari fecit, eisque dixit: Fugiamus filij; quia non est Deus in loco isto; ne nos ruina inuoluat. Cumque fugerent; se mox terra aperuit, & illum cum suis deglutiuit.

Secunda beatitudo, quæ est in vita, est hominum vigilantium in diuinis mandatis, & abstinentiam à malis, & promouentiū se in bonis. Vnde Lucas: *Luc. 12.* Beat⁹ ille seruus, quem cum venerit Dominus eius, inuenerit vigilantem. Ergo, si beati esse volumus, necesse est, vt vigilemus. Sed in quibus? vtique in duobus, scilicet vt malo sollicite C declinemus, & bona sollicite faciamus: Nam malum dimittere, & bonum facere, sunt duæ partes iustitiæ, quibus peruenimus ad beatitudinem non solum viæ, sed Patriæ. *Propheta. Psal. 1.* Vnde Propheta tangit hæc duo, cum dicit: Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum. Ecce mali dimissio. Sed in lege Domini fuit voluntas eius. Ecce boni operatio. Est notandum, quod tria verba in descriptione mali ponit, scilicet abiit, stetit, & sedit. Plus enim est stare, quam abire; & plus sedere, quam stare; Nam abire est cito transire: Stare est quadam stabilitate manere: sed sedere est perfecte quiescere. Ergo breuiter dicam: Abire, est malis consiliis ad modicum consentire. Stare, est malis operibus operam dare. Sed sedere, est peccatum in consuetudinem ducere, vel trahere. D Primo ergo consentire, est malum. Secundo scilicet operam dare malo, est maius malum. Sed in malo perseuerare, & in consuetudinem trahere, est pessimum; quia fit, vt ratio semper prona sit. Et prima duorum malorum genera faciliter sunt corrigenda: sed tertium est quasi in naturam versum, nec nisi multa difficultate, est correctionis susceptiuum: est enim consuetudo altera natura. Vnde quasi naturale fit: quod diutius inoleuit. Vnde Hieron. dicit quod experientia hoc ostendit: Non est addiscendum in terreno, quod est postea deserendum: quia difficulter raditur, rudes cum perceperunt. *Ex Horat. lib. 1. cap. 2.* Poëta: *Quod noua testa capit, inueterata sapit:* Lagena enim semper eundem odorem seruat, quem, dum noua esset, imbuta est. *Exempla.* Non faciliter color à panno mouetur, quo primo tingitur. E Minium, si bene chartæ imprimitur, vix ita vnquam raditur, quin semper vestigium aliquod relinquatur. Rubigo, si bene ferro imprimitur, etiam si lima amoueatur: sæpe ad idem reuertitur. Vnde pullus equinus nunquam passum deserit, quem iuuenculus assueuit. Propter quod narrat Greg. historiā: & habetur in Glossa super illud Prouerb. *Prou. 22. & Catal. SS. lib. 1. cap. 8.* Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit: non recedit ab ea. Quod Alexander mores vitiorum, & incestuum Pedagogi sui, & puerorum, cum quibus creuit nunquam dimittere potuit, Exemplum de Nicolao, de quo dicitur in legenda S. Andreæ: Qui in malo inueteratus, licet à peccato carnis se subtrahere vellet; non poterat. quia consuetudo mala semper eam ad lasciuiam trahebat, siue inducebat: cuius pronitatem B. Andreas ieiuniis, & oratio-

nibus pugnans, vix à Deo obtinuit pro eo, eique ad resistendum gratiam impetrauit. Ergo si beatitudinem viæ A obtinere cupimus, à malo ante omnia recedamus. Non sedeamus, non stemus, non ambulemus in consilio impiorum: sed in lege Domini meditemur die, ac nocte. Quare hoc? vtique vt per legem Domini discamus, quid corde credendum, quid sperandum, quid amandum, quid etiam meditandum, quid ore loquendum, quid orandum, quid aliis consulendum, quid opere sit agendum, quid fugiendum, quid Deo, quid sibi, quid proximo impendendum. Vnde dicitur in alio Psal. Beati immaculati in via, quantum ad recessum à malo; Qui ambulant in lege Domini: quantum ad promotionem in bono. *Psal. 118. a*

Tertia beatitudo, est hominum beatorum, perfruentiũ bonis summis, pacificis, & æternis. Et hæc beatitudo B non est vna cum prima: nec tantum bona cum secunda, sed est in summis deliciis constituta: & ideo sola perfecta, quia ab omni prorsus malo remota, & est omnibus bonis plena: quia serena, quia iucunda, quia secura, quia pacifica, quia æterna. Hæc autem beatitudo ad præsens consistit in tribus, scilicet, Primo, in videndo: Secundo, in audiendo: Tertio, in gustando. Nam sicut hi tres sensus maxime delectantur in corporibus; sic & in spiritualibus. Quid enim delectabilius, quam videre lumen æternum? quid suauius, quam audire summum docentem Magistrum? quid dulcius, quam panem istum cœlestem, & mellifluum degustare? Dico, quod illa summa beatitudine delectabile est, lumen videre æternum. Nunquid hoc parum? si sic delectat oculum aquilinum insontem conspicere solem istum; quantum delectabit hominis intellectum, respicere solem Deum, qui omnium factor est cœlorum, & stellarum? Quo viso, videntur omnia, sciuntur & cognoscũtur vniuersa, quæ ad C beatitudinem sunt necessaria. Gregorius: Quid est quod non videat ibi, qui videntem omnia videt? Sicut enim obiecta relucent in speculo materiali; ita omnia obiecta relucent in speculo illo æterno, quod est ars plena omnium rationum viuentium, sicut dicit Aug. Ergo si sic delectat humanum affectum, videre pulchritudinem florum, & rosarum: videre varietatem colorum: videre formositatem imaginum, & omnium picturarum: videre pulchritudinem facierum: videre amœnitatem camporum, pariter & pratorum: videre comas arborum, & venustatem astrorum: quantum delectabit videre pulchritudinem omnium sæculorum Creatoris? Si sic delectat pulchritudo creata, limitata, temporalis, transitoria, quid faciet increata, immensa, permanens, & æterna? Et propterea dicitur: Beati oculi, qui vident, quæ vos D videtis. Eius visio tam iucunda est, quod si quis in inferno existeret, & Deum videret, nullum omnino dolorem sentiret: quia dolorem magnum maior delectatio absorberet. Nam multi etiam in hac vita fuerunt Sancti, qui propter delectationem illius incommutabilis boni, ita à sensibus omnibus fuerunt abstracti, quod nihil exterius pro tempore sentiebant, etiam actu puniti. Et quid mirum, si sic potens est delectatio diuina, cum & in hac vita medicina amara sic sæpe abscondatur sub mellea materia, vt gustus non percipiat eam? Secundo, beatitudo non consistit tantum in videndo; sed etiam in audiendo summum Magistrum. Multum demulcet auditum cantus auicularum, multum melodia hominum, plurimum harmonia instrumentorum musicalium. Ergo quid faciet melodia tantorum Sanctorum, melodia innumerabilium Angelorum, & insuper melodia æternalium personarum? Item si sic potest delectari Platonis musica; si sic eloquentia Demosthenis; si sic Rhetorica Ciceronis; si sic sapientia Salomonis, quæ à finibus terræ homines ad se traxit; quid erit, audire diuinam sapientiam, quæ sapientiam omnibus istis dedit? Vnde & in figura dicebat Regina Saba, quæ venerat à finibus terræ audire sapientiam Salomonis: Beati viri, & beati serui tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. Et addit: Verus est sermo, quem audiui in terra mea super sapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probaui, quod media pars mihi non renunciata fuit. Maior est enim sapientia tua, & opera tua, quam rumor, quem audiui. Vere sicut tunc fuit in figura, ita nunc est in infinitum maius, & in re ipsa. Non recedunt, qui modo audiunt; sed cum videbunt, tunc exclamabunt, quod non est, vt audierunt in comparatione eius, quod ipso aspectu videbunt. Si enim tam dulce est, Deum audire in hac vita (vt dicit Propheta: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo) quid erit, quando bonum audietur in semetipso? Si pro tempore, in quo sumus, quo in ænigmate de Deo sentimus, Sponsa dicit: Anima mea liquefacta est: vt dilectus locutus est; quomodo liquescet præ amore dilecti, cum eum loquentem audiet in seipso? Tertio, illa beatitudo summa non solum est in audiendo & videndo; sed (quod perfectius est) etiam in gustando. Si enim in corporalibus, sic & in spiritualibus est in gustu suo modo delectatio. Nam mel non multum delectat visum; sed delectat valde palatum. Si ergo sic delectat corporeum gustum delectamentũ ciborum, & varietas saporum, & vinorum dulcium; quantum delectat affectum summum, comedere bonum panem illum Deificum omnis saporis, & dulcedinis cõtentiuum? Et propterea dicitur: Beatus, qui manducat panem in regno cœlorum. Est ergo cum sanctis suis Apostolis fugienda humana beatitudo: est amplexanda beatitudo Christiana: sed est desideranda beatitudo diuina. Rogemus, &c.

Greg. to. 2. lib. 2. in Iob. cap. 2. & lib. 5. Dial. cap. 33. Aug. tom. 9. de triplici habitaculo circa finem: sed paulo aliter.

Luc. 10. a

4. Reg. 10. c

Psal. 118.

Cant. 5. e

Luc. 14. e

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO VIII.

SI *quis diligit me, sermonem meum seruabit.* Non se Deum diligere credat, qui eum corde sæpè non cogitat, qui eum sæpè ore non laudat, qui opere mandata eius non seruat. Nam, sicut dicit Greg. Si vnusquisque vestrum requiratur; An Deum diligat, libera voce, secura mente respondet: Diligo. Sed constat verum, quod ipse dicit: Probatio dilectionis, est exhibitio operis. Ergo si vere Deum diligas, est inquirendum à corde, à lingua, & ab opere. Est vtique primo inquirendum à corde: quia quod cor amat, sæpe de eo cogitat: Sæpe enim cogitant vani de carnis deliciis, & sæpè superbi de eminentiis: ergo & spirituales sæpe de diuinis. Si enim sæpè de eo non cogitas, Deum te verè amare non credas. Item homo maxime de eo cogitat, quod præ cæteris amat. Si de mundo magis, quam de Deo cogitas; mundum magis, quàm Deum amas. Secundo, si Deum amas, à lingua requiras. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quia dicit Rich. & Philosophus ei consentit: Idem omnino est verbum oris, & cordis. Lingua libenter nominat id, quod cor amat. Ergo qui plus de mundo fatur, quam de Deo; magis mundum, quam Deum diligere comprobatur. Tertio, si Deum diligas, ab opere tuo requiras: Non enim potest ignis esse in paleis, & non ardere: Ergo nec ignis diuinus in corde & opere potest vacare. Impossibile ergo est, vt operari renuat, & magna non agat, si plenis affectibus Deum amet. E Hoc est, quod Dominus dicit: *Si quis diligit me, &c.* In quo verbo maximè duo facit. Primo, se amandum ostendit. Secundò, probationem amoris inducit. Ostenditur autem primo in Deum dilectio, cum dicit: *Si quis diligit me.* Ostenditur secundo dilectionis probatio cum infertur: *sermonem meum seruabit.* Est ergo notandum circa diuinam dilectionem (quam maxime habuerunt Apostoli, & habent omnes Apostolici viri) quod ad eam habendam, quatuor sunt maximè necessaria, siue motiua. Primum sumitur ex parte naturæ. Secundum ex mandato Scripturæ. Tertium ex dono gratiæ. Quartum ex promisso gloriæ. Nam naturæ officium est

Ioan. 14. c

Greg. tom. 3. hom. 30. in Euang.

Mat. 12. e

ad

ad amorem inducere. Scripturæ,est hoc præcipere.Gratiæ,est huic mandato(si opus est)parere.Gloriæ,seipsum & nolentes quodam inductu attrahere.

Dico primo, quod primum motiuum ad amorem diuinum,est ipsa natura:nam sicut patet ex instinctu naturæ; diligunt aues,diligunt canes, diligunt equi, & boues,diligunt & leones,quos sibi cernunt benefacientes. Diligunt Pagani, diligunt Iudæi,diligunt Saraceni suos benefactores.Vnde hoc certe ipsa natura mouente. Ergo homo , qui adeo nobilissimam naturam accepit, Deum tam beneficum cur non amabit ? Item cogita, quantum cæcus illum diligeret,qui sibi redderet visum! Quantum surdus;qui sibi redderet auditum ! Quantum mutus eum, qui sibi repararet affatum ! Et sic similiter, qui pedem truncatum, vel manum , vel forsitan nasum abscissum haberet. Ergo quantum amandus est,qui tibi B corpus sanum dedit,& integrum:& insuper (quod maximum est) tibi contulit animam ad imaginem sui factam , & cum corpore ad vitam æternam ordinatam! Item attende,quomodo omnia corporis membra cordis sunt amantia;eo quod ab eo motum recipiant,& vitam. Vnde Galen. dicit,quod brachia hoc habent proprium, quod omnia illa , quæ amari à corde sciunt , dulcibus amplexibus capiunt , & cordi quantum possunt astringunt : ita quod dilectum totum cordi imprimerent , si valerent. Vngues, qui sunt ex fumositatibus cordis , in tantum cor,à quo suum esse capiunt,diligunt;quod statim corde patiente , liuescunt , & quandoque nigrescunt:ita quod nunquam cor patitur,quin signum in vnguibus ostendatur,sicut in febri monstratur.Quomodo ergo Deum non amabit , à quo non solum accepit C esse ; sed vita nobilissima viuere,nobilissima forma sentire,&(quod est maximum)cum Angelis intelligere?Et propter hæc omnia bona naturæ , dicitur : In tota anima tuà dilige eum , qui te fecit. Notanter dicitur: in tota anima tua:quia sicut qui partem dat,ex parte amandus est;sic qui totum dat,ex toto est diligendus. Diligimus enim patrem carnalem,sed secundum partem:quia ab eo accepimus partem nostræ substantiæ. Ergo debemus totaliter diligere Patrem spiritualem,id est Deum, à quo totum accepimus esse nostrum,tam carnis, quam animæ,sicut Mulier illa sancta dixit in sua prædicatione; vt ad patiendum filios confortare: Nescio(inquit)quomodo in vtero meo apparuistis:Neque ego spiritum, & animam dedi vobis , & singulorum membra ipsa compegi;sed mundi Creator. † Vnde in libro de spiritu , & D anima : O miser ego:quantum diligere deberem Deum meum,qui me fecit cum non eram , & de nihilo fecit me non lapidem,non arborem, non aliquod de animalibus ; sed hominem voluit me esse , dedit mihi viuere, sentire , & intelligere.Et quibusdam interpositis addit: Cum hæc, & multa alia considero: dolore pariter, & rubore confundor : dolore , quia animam perdo : rubore,quia patrem tam magnificum non agnosco.Amemus ergo cum sanctis Apostolis Deum nostrum , & relinquamus omnia propter ipsum : & in amore nostro Deus nullum habeat socium, quia dicit B. August. † Minus te amat, qui tecum aliquid amat. Item Greg. * Tanto quisque ab æternis disiungitur , quanto in inferioribus delectatur.

Vnguis quid.

Eccl.7.c

2.Mach.7.d

†Aug.to.3. lib.de Spiritu & Anima.c.7.

†Aug.in lib. Soliloquiorum circa medium tom.8.

*Greg.to.2. expos. moral. lib.28.

Secundo,Deum amandum non solum inducit natura ,sed ipsa Scripta. † Quæ(sicut dicitur in libro de doctrina Christiana)nihil aliud præcipit,nisi charitatem:& nihil aliud vetat ,nisi tepiditatem . Vnde requisitus Dominus , quod esset maximum mandatum in lege; ait: a Diliges Deum tuum ex toto corde tuo,& ex tota anima tua , & ex tota mente tua , & ex omnibus viribus tuis. Hoc est maximum, & primum mandatum.Secundum autem simile est huic : Diliges proximum tuum, sicut teipsum. In his(inquit) duobus mandati vniuersa lex pendet,& Prophetę.Sed quid est hoc?Nunquid non sunt alia multa mandata Dei ? Audistis quæstionem:audite responsionem.*Gregorius enim hoc quærit dicens: Cum cuncta sacra eloquia plena sint Dominicis præce- A ptis;quid est,quod de sola dilectione, quasi de singulari mandato Dominus dicit:Hoc est præceptum meum,&c. Nisi quia omne mandatum de sola dilectione est , & quidquid præcipitur,in sola charitate solidatur?Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis;si non manserit in radice charitatis.Et addit;Præcepta ergo Dominica multa sunt,& vnum. Multa per diuersitatem operis: & vnum in radice charitatis. Exemplum est in arbore, cuius rami in se sunt diuersi,& multi,sed in radice sunt vniti,à qua accipiunt,vt sint viui,& fructiferi:quia sine ea sunt mortui , & nullis vsibus aptu. Nisi igitur sic & omnia opera nostra sint vnum , siue radicata in diuina charitate,omnino sunt nulla:quia nec Deo possunt esse accepta,nisi fuerint hoc igne excocta.Sunt enim omnia opera nostra bona, considerata in se;sicut poma siluatica,vel domestica non matura;quæ sunt omnino inutilia, si non fuerint igne digesta, & mediante calore ad maturitatem redacta. Dicit enim Scriptura : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, id est , in toto intellectu,sine errore:Ex tota anima tua,id est,in tota voluntate,sine contradictione:Tota mente tua, id est, memoria,sine obliuione:Et omnibus viribus tuis, id est,totis visceribus , siue affectibus , sine omissione. O quam fœlix esset,qui sic Deum amaret,& in nullo de eo erraret,vel falsum de eo sentiret.In nullo eius voluntati contradiceret,sed se voluntati diuinæ conformaret : semper eum in memoria haberet, & de ipso iugi memoria cogitaret, & nihil de pertinentibus ad seruitium ipsius omitteret:sed omnes vires suas ad hoc ipsum impenderet.Quis tali fœlicior?quis sublimior?quis Deo gratior? Sed vbi est hodie talis, immo quis non contrarium facit?Nonne omnis mundus erroribus plenus existit?Nōne humana voluntas in his deficit?Nonne hodie gulosi plus de deliciis,auari plus de diuitiis, lasciui plus de vanis, superbi plus quam de Deo, in honoribus delectantur?Est tamen notabile valde , quod Deum diligendum asserit toto corde:Quid est enim toto corde diligere,nisi pure,& sine socio amare,id est,nihil præter eum diligere ? Non enim est vinum purum, cui admixta est aqua: immo virtus vini debilitatur , quanto plus aquæ illi adiungitur. Sic & Deus tanto minus amatur,quanto plus extranei amoris ei aliquod admiscetur. Nulla enim est virtus , quæ ex appositione sui contrarij non minor reddatur,sicut ex appositione sui similis roboratur.Nam aurum purum, ignis non timet incendium : non scinditur malleo,quantumcunque percutiatur ; sed ictibus dilatatur,vt etiam omni formæ sit aptū.Sed si quid adulterini metalli fuerit ei admixtum ; semper sub malleo scinditur, nec aliquid ex eo efficitur, quousque ab eo , quod adulterinum est, separatur. Sic non potest Deus perfecte amari,nisi solus ametur , nec aliquid cum eo extraneum diligatur,quod non propter ipsum ametur.

*Greg.to.3. hom.in Euang.27.

Exemplum.

Deut.6.a

Mat.22.a

Tertio , ad diuinum amorem inducit nos ipsa gratia nobis in redemptione Saluatoris exhibita. De qua dicitur:Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris : dedit enim pro te animam suam. Non vtique dedit aurum, non argentum, non lapidem pretiosum, non seruum, non aliquem Angelorum , sed seipsum. Quis ergo(nisi sit malus seruus)non diligat Dominum ? Quis tam malus , vt se à carcere non amet liberantem ? Quis tam ingratus, E qui est ad mortem infirmus , quod non amet medicum sine pretio se curantem ? Et quis adeo peruersus , si est cæcus,qui non amet illuminantem se?Nam pulli hirundinum suas amant matres , se illuminantes. Certe nos eramus diabolico carceri mancipati,eramus penitus cæci,& à vera luce alieni, eramus peccato mortui , & iam quasi in inferno sepulti. Quomodo ergo non illum amabimus,qui nos sua gratia illuminauit,qui à carcere diaboli nos liberauit,& nos à morte culpæ, suo sanguine redimens,vitæ restituit?Vnde dicitur:Dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. O inaudita dilectio,ô magnificus amor,ô vera probatio dilectionis; dum pro amore hominis , suum sanguinem fudit , & crudelissimæ morti se tradidit , nec de concernentibus

Eccl.29.c

Apoc.1.b

†Aug.de Doct.Christiana.l.ib.3. post initium tom.3.

In loco citato Aug.cupiditatem non tepiditatem habetur,quamvis illa item lectio non sit contemnēda.

a Math.22.a

quidquam omisit. Si sic canis Dominum suum amat pro pane modico; si sic equus pro modico hordeo; si sic & asinus pro pabulo, & fœno; quantum ille à nobis amandus existit, qui carnem suam dedit nobis in cibum, sanguinem in potum, vitam in meritum, & se totum præmium? Nam leo (sicut in Dominicalibus sermonibus patet) cum à serpente cinctus, & ab eo fortiter astrictus esset, dum fuisset à quodam milite liberatus; sic illi toto corde adhæsit; vt ab eo, nisi morte, separari nequiuerit. Cur ergo non facit homo rationis, quod animal brutum facit: & Deo suo negauit, quod homini mortali leo impendit?

Exemplum.

Quarto, ad diligendum Deum mouet gloria, nobis à Deo promissa, quæ est tanta, tam alta, tam ampla; tantis bonis plena, & innumerabilia per sæcula permansura; vt dici queat nulla lingua: immo nec cogitari humana potest intelligentia. Vnde Apostolus: Quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his, qui diligunt illum. Fertur, quod fuerunt duo viri religiosi mutuo se amantes: Cumque vnus ad mortẽ veniret, ab alio adiuratus est, vt ad eum post mortem rediret. Post mortem ergo illi apparuit, & ab eo requisitus, quomodo illic esset, ait: Sicut audiuimus; sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, & millies amplius. Quanta est ergo stultitia nostra, illum non amare, qui tanta bona suis amatoribus præparauit? Mercatores enim intantum amant aurum, quod tantum laborem pro eo acquirendo assumunt. Vnde pro ipso acquirendo alpes transeunt, fluctibus maris, & ventis validis se exponunt, vias periculosas arripiunt, calores, & frigora non pauescunt: & tamen sæpè non inueniunt quod inquirunt, immo dum lucrari putant, è contrario sępè perdunt. Quæ ergo amentia; vt pro lucro tam certo, tam immenso, nullis temporibus vnquam perdendo, non solum laborare nolumus; sed quod absque labore possumus, bonum amare scil. renuimus? Non enim aliud à nobis Deus requirit, quam amorem. Ergo si ieiunare non potes, ex toto corde ama Deum: & accipe summum regnum. Nunquid amare non potes? quomodo diligis aurum, & non potes diligere summum bonum? Quis est qui Regem Franciæ non amaret, si ab eo se accipere regnum suum speraret? Ergo ad Deum amandum inducit natura, mandat Scriptura, impellit gratia, & allicit gloria: ad quam nos perducat Iesus Christus Dominus noster.

1. Cor. 2. c

DE SS. APOSTOLIS,

SERMO IX.

Ioan. 15. c

Aug. tom. 3. lib. 1. de Doct. Christ. cap. 23.

HOc *est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Quatuor ex charitate amanda sunt vt Aug. docet in lib. de doct. Christiana, scil. Deus, nostra anima, proximus: & nostrum corpus. Sed primo, & super omnia amandus est Deus: Secundo loco, amanda est anima, nostra: Tertio loco, amandus est proximus noster: Quarto loco, amandum est corpus nostrum. Magis enim, quam corpus nostrum, amare debemus proximum. Vnde & prosalute proximi, si necessitas se offerat, est corpus ponendum. Super omnia autem, & propter seipsum, debemus Deum diligere, & omnia alia propter ipsum. Est tamen hic attendendum, quod licet corpus sit ex charitate amandum: eo quod sit ad beatitudinem ordinatum: sic tamen est amandum, sicut agricola amat frumentum, qui vt fructificare possit, non illud in scrinio claudit, vel pausare permittit: sed terræ ad fructificandum committit: & frigoribus, niuibus, pluuiisque illud exponit? nec in area à tribula ei parcit; sed tandiu illud percutit, quovsque perfecte separetur à paleis; donec vltimo expositum nobis ex eo vtilis fiat panis.

Exemplum primum.

Sic etiam nec corpori parcendum est, sed sic perfecte domandum, donec ab omni peccato fuerit separatum. Item sic est corpus amandum; sicut miles diligit clypeum suum, quem valde diligit, & manu fortiter stringit: sed contra omnes ictus illum exponit; vt gladius ei parcat. Tertio sic est amandum corpus, sicut miles diligit equum, quem pascit, & tergit: sed ei calcaribus non parcit, nec bellaturus à bello subtrahit; sed contra hostes stare compellit. Item quarto est corpus sic amandum, sicut membrum infirmum, & putridum, cui non parcit gladius: sed sicut saluti totius corporis expedit; id incidi permittit, quoties expedire cognoscit. Ex quibus omnibus aperte colligitur, quod corpus tunc vere amatur, quãdo pro honore Dei pro salute animæ suæ, & proximi, ei non parcitur; sed verberibus, & morti exponitur. In verbo ergo præmisso nobis charitas Christi commendatur. Et primo, commendatur charitatis præceptum, quantum ad suæ gloriæ præconium: Secundo, pręcipit nobis supernæ dilectionis affectum: Tertio, dilectionis ipsius dat formam, & modum. Et sic primum facit præceptum venerabile: Secundum honorabile: Tertium vero commendabile. Notatur enim primo amoris singulare præconium, cum dicitur: *Hoc est præceptum meum.* Nonne venerabile est, & singulare præconium, quando hoc præceptum constituit, singulariter ésse suum? Quare supra causam in præcedenti sermone. Secundo præcipit nobis Dominus superni amoris affectum, cum additur: *vt diligatis inuicem.* Tertio dat nobis dilectionis formam, & modum, cum subditur: *sicut dilexi vos.* Tunc enim amor noster commendabilis creditur, cum amantem Dominum imitatur, & eius amoris exẽplo formatur. Dicit ergo: *Hoc est præceptum, &c.* Est ergo hic notandum, quod fraterna dilectio, Primo est naturæ rectitudinis ostensiua: Secundo, est legis diuinæ completiua: Tertio, est Iesu Christo assimilatiua: Quarto est infernalis supplicij euasiua, & supernaturalis gloriæ inuentiua. Quid istis melius, quid vtilius, quid amabilius?

Exemplum secundum.

Exemplum tertium.

Exemplum quartum.

Dico ergo primo, quod fraterna dilectio est habenda: quia est naturæ rectitudinis ostensiua. Nam tunc est natura recta, quando illud facit, ad quod facta est, non declinans in partem contrariam. Sed ad hoc factus est homo, vt propter Deum proximum amet, & sic ipsum ad beatitudinem, quasi ad vltimum finem præparet. In cuius signum, omnes homines ab vno solo homine processerunt (cum omnia alia animalia principium duplex habuerint) vt dum ab vno solo principio esse viderint, vnitatem inter se amarent, & fraternam charitatem exquirerent. Ad hunc enim amorem omnis creatura, tam cœlestis, quam terrena nos inuitat suo exemplo. Nam, vt dicit Boëtius, Omnia iunguntur amore. In corporalibus enim elementatis, vniuntur quatuor elementa; licet in se sint valde contraria. Similiter & in vnum mundum conueniunt cœlestia & terrena, licet in se sint multum difformia, & contraria. Quomodo ergo mundus exterior ex tam diuersis compositus, ad modicum staret; si amor in eos res contrarias non vniret, & vnitatem in esse non conseruaret? Ergo, si amore vnita sunt tam diuersa; quantus amor debet esse inter similia? Similitudo enim magna, est causa magni amoris. Ergo, si est magna similitudo hominis ad hominem, & ratione vnitatis principij, & ratione præcepti accepti, & ratione similis boni, ad quod sunt ordinati: constat, quod amore maximo debent inuicem necti. Et si animalia duobus principiis descendentia, tanto iunguntur amore; simul vadant, simul quiescant, simul comedant, simul dormiant, sicut patet de columbis, struthionibus, anseribus, formicis & apibus, quanto amore debent se amare, qui omnes vniti fuerunt in primo homine? Et propterea dicitur: Omne animal diligit sibi simile, sic & omnis homo proximum suum semper amare debet. Sic enim Apostoli sancti hoc fecerunt, qui in mortem se pro proximis tradiderunt. Vnde dicebat Sanctus Apostolus: Ego autem libentissime impendam omnia mea, &

Boët. de Consolat. Phil. lib. 2. Metro. 8.

Eccl. 13. c

2. Cor. 12. c

& ego ipse superimpendar pro animabus vestris. Sed quis hodie ita diligit proximum, immo quis hodie proximum non tanto animo odit; vt quod corde gerit, si potest in opere ponit? plus se diligunt bruta, quam rationabilia. Si enim (vt dicit Gregor.) probatio dilectionis, est exhibitio operis; vide, si verum est hoc quod dico: Nam elephas, si aliquando cadit: cum casum suum irrecuperabilem vidit, eo quod surgere de terra non valeat, fortissime barrit: Quod dum elephantes audiunt, omnes iuniores, & fortiores ad eum veniunt, & vt surgat, adiuuant quantum possunt. Passeres, paruæ aues, dum aliquem de suis captum conspiciunt; vndique in vnum conueniunt, & vt captum liberent, laborant vt possunt quem in vinculis pascunt. Porcorum mos est, vt, dum vnus clamat; omnes ad auxilium occurrant. O humana miseria! ô lacrymabilis defectus amoris. Cadit elephas, & est, qui auxilium ferat. Capitur passer, & est qui succurrat. Porcus vociferatur, & inuenitur, qui adiuuat: Sed si cadit homo, non est, qui adiuuat, qui in auxilium vadit, sed ad occidendum se inclinat. Sunt hodie homines canibus similes, quorum mos est; vt, si vnius percutitur, ab omnibus aliis laceratur.

Greg. tom. 3. Hom in Euang. 30. Exemplum.

Exemplum.

Secundo, dilectio fraterna est diuinæ legis impletiua. Nonne magnum bonum creditur esse, mandato amoris legem implere: Quid hoc melius? Nonne qui hoc facit, sibi vitam æternam meretur? Sic enim ait Veritas: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Sed si quis proximum diligit, omnia mandata Dei custodit. Ergo hoc maximum bonum custodit. Minorem probat Apostolus hoc modo: Nemini, inquit, quidquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis: Qui enim diligit proximum, legem impleuit. Nam non adulterabis, non furaberis, non occidas, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui: & si quod est aliud mandatum in lege, in hoc vno verbo instauratur: Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Et concludit ex præmissis Apostolus: Plenitudo ergo legis est dilectio. Ratio huius argumenti est: Qui enim diligit proximum, optat ei bonum, & non malum: ergo eum, quem diligit non occidit, nec contra eum furtum committit, nec contra eum falsum testimonium dicit, nec res eius occupat modo indebito, nec furatur, nec concupiscit, & sic de aliis. Ergo qui proximum diligit, vniuersa mandata custodit: & per consequens legem impleuit. Et propterea beatus Ioannes Apostolus cum ad sepulchrum viuus adhuc corpore discipulorum manibus portaretur; ad quamlibet pausam dicebat: Filioli inuicem diligite. Cumque illi quærerent, quare illud solum diceret; ait: Quia, si hoc solum fiat, sufficit ad salutem. Turpe est, fœdum est, non seruare hanc legem Christi: cum Saraceni legem obseruant tam fideliter Machometi. Est enim absurdum, & rectæ rationi contrarium; vt legem illam non obseruamus nos filij; pro qua confirmanda sunt mortui patres nostri: Sicut Apostoli, Martyres, & multi alij, & (quod maximum est) Christus Filius Dei viui. Nam brutorum filij leges, & documenta patrum, sic in omni tempore seruant; quod ab eis nullo pacto declinant: sicut exempla innumerabilia manifestant. Quomodo ergo filij Dei non obseruant eius legem; cum animalium filij sic seruant inuiolabiliter legem bruti? Sed contra eos dicitur Abacuc: Dilacerata est lex. Bern. Quotidie prosterni possunt leges in plateis: sed non sunt obseruantes eam, non litigia sedantes; sed iurgia commouentes. Vnde Psal. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. Lex enim Domini immaculata, conuertens animas.

Mat. 19. c *Rom. 13. c* *Luc. 10 c* *Rom. 13. c* *Ioan. 13. d* *Abac. 1. b* *Psal. 118.*

Tertio, dilectio fraterna est Christo assimilatiua, & in eum transformatiua. Christus enim intantum proximum amauit; vt pro eo se morti tradidit. Vnde dicitur: Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam in manibus inimicorum. Ergo, qui propter Christum vere diligit proximum, maxime amat Christum: Quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Magis enim se, quam medicum diligit: quem solum ob causam suæ salutis diligit. Et magis diligit equum, quam aurum, qui aurum dat propter equum. Ergo si quis amat proximum, amat Christum; & Christum amando, Christo se facit similem. Quia amor est vis imitatiua, vis assimilatiua, & vis transformatiua. Vnde Hugo: Scio anima mea, quod amor est vita tua: quidquid diligit, similitudinem eius transformat. Talis est anima sine diuino amore, qualis est carbo sine igne: nam carbo ignitus est pulcher, & splendidus, quia igni simillimus: sed expoliatus, remanet nigerrimus, & tangentiũ se infectiuus. Similiter anima diuino amore incensa, & medullitus penetrata, fit tota splendida, & Christo simillima: sed anima hoc igne expoliata, tota fit frigida & nigra, & Deo non similis. Vnde dicitur: Talis est anima hominis, qualis est dilectio eius, Si terrena diligis, terra es: Si cœlum diligis, cœlum es: Si autem diligis Deum; non audeo dicere quod Deus sis: sed audi Prophetam, qui ait: Ego dixi, filij Dii estis, & filij excelsi omnes. Mira est virtus amoris, quæ amantem in amatum conuertit, & hominem Deum facit, non natura, sed gratia. Quia sicut dicit Boëtius de consol. Natura vnus est Deus: sed participatione nihil prohibet esse quam plurimos. Vnde Dominus dixit ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Sed nunquid tibi parum videtur, dum per amorem similis sis summo? Quid hoc nobilius, quid melius? quid fructuosius? Nam secundum Philosophum: Id semper est melius, quod meliori similius. Nunquid non aquila, de sui natura, filium de nido abiicit, & non pascit, quem suæ naturæ dissimilem esse cernit: eo quod respicere solem in rota non possit? Nam & corui paruulos suos non pascunt, donec eos similes sibi esse cernunt: sed mox cum ad sui similitudinem nigrescere incipiunt; cum sollicitudine multa pascunt. Sciant ergo omnes, qui cum sanctis Apostolis proximum non diligunt, quod propter hoc Deo similes non existunt: & quod abiiciendi sunt, velut pullus aquilæ: & sicut coruorum pulli, à Deo pasci digni non sunt: sibi dissimiles esse inueniuntur: in fine abiiciuntur æternaliter sine fine. Diligamus igitur proximum, & audiamus dicentem Christum: In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli: si dilectionem habueritis ad inuicem. Ergo vbi talis amor non est, ibi Christus discipulus esse non potest: quia nec ibi Deus est. Vbi enim charitas est, & amor, ibi Deus est: & per consequens omne bonum.

Ier. 12. b *Arist. tom. 1. lib. 1. poster. Analit. cap. 2. tex. 5.* *Psal. 81. b* *Boët. lib. 3.* *Arist. tom. 1. lib. 3. Top. cap. 2. loco 32. & tom. 3. lib. 1. de cœlo tex. 6.* Exempla. *Ioan. 15. c*

Quarto, dilectio fraterna est supplicij infernalis declinatiua: & summi boni acquisitiua. Ita enim duo similiter sunt tractanda: quia sicut in elementis, corruptio vnius, est generatio alterius; sic Paradisi exclusio, est inferni acquisitio. Quia sicut dicit Augustinus, Omnes erunt in inferno, qui superno non fuerint constituti in regno: vtinam ergo attenderent Christiani, & reuoluerent mente fideli, quid perdunt: & per consequens quid acquirunt, si proximum odiunt, & non diligunt. Dic ergo Christiane, quid perdis, si proximum odis? Nunquid non à summo bono diuideris, & à consortio beatorum separaberis perpetuo? Quid hoc damnosius? quid animæ grauius? Si times perdere pecuniam, necessario aliquando dimittendam, & times corporalem perdere vitam, aliquando siue velis, siue nolis perdendam; Cur non times perdere vitam beatam, iucundam, vitam securam, vitam omnibus bonis plenam, nec ad tempus; sed perpetuo duraturam? Dic mihi, quid aquiris, si proximum tuum odis, præter hoc, quod in hac vita torqueris, & dolore extenderis, dum eum prosperis rebus abundare cernis; nisi quod exclusus ab omnibus bonis, tam temporalibus, quam æternis; traderis summis malis, pœnis maximis, æternaliter duraturis? Tunc dolebis cogentibus pœnis: tunc irrecuperabiliter plorabis: tunc vitam tuam pristinam blasphemabis, quod proximum non amaueris: Sed nihil tunc tibi proderit: vbi locus in perpetuum pœnitentiæ non erit. Attende ergo, & cerne crimen: & nunc proximum dilige, si vis mortem æternam fugere, & vitam sempiternam acquirere. Sic enim Ioannes dicit: Nos scimus quoniam,

Aug. to. 10. De verbis. Apost. ser. 14. post initium. *Ioan. 1.*

quoniam translati sumus de morte ad vitam : quoniam diligimus fratres: Qui enim nō diligit, manet in morte, quia hic mortuus est morte culpæ, & morietur vltimo morte damnationis æternæ. O odium detestandum, quo perditur summum bonum; & acquiritur summum malum! Quid stultius homine cognoscente sua mala, & ea effugere non curante; cum bruta animalia omnia sollicite quærant remedia, & fugiant suæ saluti contraria? Nam mustela si eius filii fiant excæcati, vel mortui; quærit herbam, cuius virtute eos viuos restituat. Ergo mustela suis filis salutem quærit: & tu homo rationalis proximum odis, quo ad perpetua incendia deuoluaris. Laborat bestiola filios dare luci, & restituere vitæ; & tu niteris toto posse excludi à luce, nec dispendium vitæ times? Diligit brutum suum remedium, quo fugit nociuum: & tu contemnis diuinum præceptum, odiens proximum tuum; quo solum amato, potes peruenire ad regnum? Diligit brutum vitam suam, & tu amorem odis, qui animæ vita existit? Rogemus: &c.

Can. c. 3. e

Hoc exemplum de mustela datum fuit de hirundine in serm. 2. de Euangelistis. Col. 1. A

DE SS. APOSTOLIS.

SERMO X.

Vos amici estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Nihil in hac vita dulcius: nihil suauius, vel fructuosius amicitia bona: nihilque amicitia mala peius, nihilque damnosius: si tamen amicitia mala amicitia est; cum secundum Tullianam doctrinam, nihil aliud sit amicitia, quam humanarum, diuinarumque rerum, pari cum beneuolentia, & charitate, consensus: vt sit idem velle, & idem nolle in rebus honestis. Vnde Boëtius docet, quod amicitia non inter fortunæ bona, sed inter bona honesta, & virtuosa est computanda. Si ergo tantum bonum est amicitia humana; quantū bonum est amicia diuina? Beati ergo, & plus quam beati dici possunt, quibus dictum est voce Dei: *Vos amici mei estis.* In quo verbo notantur maxime duo. Nam primo, describit amicitiam, quantum ad mentis affectum. Secundo, describit eam, quantum ad operationis affectum. Primum respicit bonum amoris interius: sed secundum, bonum operationis exterius. Cæterum amicitia cordis, amoris est incensiua: sed amicitia operis, interioris est amicitiæ probatiua. Notatur ergo amicitia primo, quantum ad affectum in corde, cum dicitur: *Vos amici mei estis.* Notatur secundo, amicitia, quantum ad affectum in opere, cum infertur: *Si feceritis, &c.* quasi dicat: In hoc probatur amicitia cordis esse vera, si obseruatis mandata mea. Sed quid est, amicum Dei esse, nisi Deum diligere? Vnde & de dilectione simile verbum dicit Dominus: Si diligitis, inquit, me; mandata mea seruate: Qui non diligit me, mandata mea non seruat. Verum diuina amicitia non est nobis concreata: quia nemo scit, vtrum amore, vel odio dignus sit, Ecclesiastes ait. Ideo magis expedit ad instructionem nostram, loqui de humana amicitia, quam diuina. Est ergo notandum, quod amicitiarum genera, communiter loquendo, sunt tria. Est enim amicitia malorum cum malis. Et est amicitia bonorum cum bonis. Et est amicitia bonorum cum malis: Prima amicitia est simpliciter mala. Secunda est simpliciter bona. Tertia amicitia potest esse bona, potest & esse mala.

Iob 15. b

Cicero in Lælio. Idem etiam ait August. contra Academ. lib. 3. longe post initium. tom. 1. Et in epist. 154. de vera Amicit. tom. 2. & tom. 4. lib. vnico de Amicitia in principio, & alibi.

Ioan. 14. b

Eccl. 9. e

1. Cor. 4. b

Peripsema quid.

Dico, quod amicitia prima est malorum cum malis, & est simpliciter mala: quia malum malo additum, totum fit magis malum. Nam quanto plura fuerint frigida in vnum coniuncta, tanto est fortius venenum, quod est inde generatum. Vnde narratur: Dum quidam latro generasset, & de hoc vicini gauderent, quidam sapientior cęteris dixit: O stulti, vnde gaudetis? si vnius pati latrocinia non poteratis; quomodo mult[illegible]m portabitis? Si vnus, inquit, sol sic terras exurit; quid est si plures exi-

Exemplum.

A sterent: Quare maximum terræ inferunt nocumentum, dum plures planetæ sic maleuoli coueniunt in aliquod vnum signum. Vnde ex hac causa præcipit Hippocrates, homines non minuere, nec medicinas recipere laxatiuas cum cane. Quia cum canis, sidus calidissimum, vniatur cum Sole, planeta calidissimo, & hoc in leone feruidissimo: excessus caloris generatur in mundo, quare minuere tutum, nec medicinas capere, est securum. Immo, vt generaliter loquitur: omnis infirmitas aggrauatur; si ex complexione temporis consimilis eius virtus fortifidatur. Verbi gratia: Si infirmitas ex cholera, quæ calida est, & sicca, aduenit in æstate, quæ similiter est calida, & sicca: infirmitas aggrauatur, dum similis ex simili roboratur. Ex quibus exemplis omnibus aperte probatur (sicut dicit Gregor.) quod malorum amicitia est pessima, plurimumque nociua: eo quod sit fortior virtus

Hippocratis consilium.

B vnita, quam dispersa. Vnde Rex Dauid Absolonem fugiens; dum Achitophel cum eo esse audiuit; valde extimuit, & orans ad Dominum, ait: Infatua, Domine quæso, consilium Achitophel, &c. Hæc est illa amicitia, de qua dicitur: Amici facti sunt Herodes & Pilatus, qui prius erā[illegible] inimici. In quo amici? quia dum vnus alteri Christ[illegible]m misit, & alter illum alteri illusum remisit; ad occidendum Christum est vnita malitia, quæ ante diuisa fuit: Hæc enim fuit amicitia vulpis, & corui. Dicitur enim, quod coruus magna amicitia iungitur vulpi; ita quod eum adiuuet pro viribus cum taxo bellantem. Quid enim per coruum volatilem, fraudulentum, furtis, & rapinis assuetum, melius intelligimus, quam Pilatum qui in vsum proprium, oblata pauperibus conuertebat? Vnde de hoc etiam à Iudæis coram Cæsare accusatus fuit.

Greg. tom. 2. in Expos. moral. lib. 34 in 40. cap. Iob. cap 4.

1. Reg. 15. d

Luc. 23. b

Exemplum.

Taxus, siue Taxo, animal magnitudine vulpis, colore felis, aluearis infestum, Melis nuncupatur, quod mellis auidissimum sit. Plin. lib. 8. cap. 38.

C Qui per vulpeculam, quæ semper ambulat via tortuosa, & semper claudicans in partem dexteram, se erigit in sinistram; nisi Herodem intelligimus, qui tortuosus, & versipellis existens (sicut in decollatione Ioannis apparuit) ad bona omnia claudicabat, & se ad mala è contrario erigebat? Tales ergo facti sunt amici, vt Domino Saluatori illuderent, & spretum inter se deriderent. O quot sunt hodie tales in mundo, qui cum perficere sua mala vota non vale[illegible]t: alios peruersos associant: vt sic, quod cupiunt, ad complementum adducant! Contra igitur amicitiam talium bellare debent Clerici orando: Laici resistendo: & Potestates, principes persequendo: ne forte ex parua scintilla ignis, valida flamma surgat, quæ totam ciuitatem incendat. Nam, sicut dicit Philosophus, Modicus error in principio, fit magnus in fine.

Arist. tom. 4. lib. 1. de Cælo. tex. 33.

D Et ideo amicitia peruersorum est arcenda, dum incipit: ne forte non possit [illegible]deri, dum robur excreuerit. Nam serpens omnes pr[illegible]s vires amittit; si eius caput attriueris: quia totum corpus, pro capite defendendo, exponit.

Exemplum.

Secunda est amicitia bonorum cum bonis, qualis fuit inter Iesum, & Apostolos: Iam non dicam vos seruos, sed amicos: quia seruus nescit, quid faciat Dominus eius. Et hæc est bona amicitia: quia bonorum multorum est causa promotiua, & causa etiam perfectiua. Nam sicut malum augetur ex malo: sic & bonum ex bono. Bonum ergo bono additum, fit magis bonum, dum potentius reddit continuum. Nam & sirupus compositus sirupo simplici, est virtuosior Theriaca etiam, quæ ex

Ioan. 15. b

Exempla.

E multis calidis componitur, contra venenum potentior inuenitu. Planetę etiam beneuoli, dum in aliquo vno signo conueniunt, fortiores ad agendum fiunt, dum virtus vnius fortificatur ex virtute alterius. Stellæ etiam sibi vicinæ, sunt amplius splendidæ, quam si essent in se singulæ, eo quod lumen vnius suppletur ex lumine alterius. Sic & boni viri, dum sibi mutuo amicitia coniuncti fiunt; meliores singulis erunt, dum sibi suas communicant bonitates; mutuo se docendo; se exemplis mutuis, suffragiisque adiuuando. Vnde dicitur: Melius est, duos esse simul, quam vnum: quia si vnus ceciderit, ab alio fulcietur. Et additur ibidem: Funiculus triplex difficile rumpitur: eo quod trium amicitia sit firmissima: dum etiam perfecto numero sit coniuncta. Et dicitur: Amico fideli

Theriaca est medicamentum notissimum ex viperarum carnibus constans contra venenum. Ex Plin. lib. 20. cap. 24. & lib. 29. c. 4

Eccli. 4. c

Eccl. 6. b

fideli nulla est comparatio, nec auri digna ponderatio, nec argenti, quæ possit residere contra bonitatem fidei illius. Amicus si permanserit fixus; erit tibi coæqualis, & in domesticis tuis fiducialiter aget. Hæc est amicitia Dauid, & Ionathæ. De quibus dicitur, quod Ionathas diligebat eum, sicut animam suam: & ei tradidit omnia sua vestimenta, & arma. Lege totam historiam. Sed qui sunt hodie tales amici? non sunt amici, sed socij mensæ, qui sunt amici fortunæ potius, quam, personæ. Et ideo deficiente fortuna, & prosperis in aduersa mutatis; cessat amicitia: si tamen amicitia, & non fraudulentia potius est dicenda. Cessante enim causa, cessat effectus. Et ideo Boëtius dicit: Quomodo fortuna facit amicum; ita infortunium facit inimicum.[a] Omni enim tempore diligit, qui amicus est, & semper in aduersitatibus comprobatur. Hinc dicitur: Non ergo credas vnquam, amicum tibi fuisse, quem vides tibi in aduersitatibus defecisse. Sunt enim multi, cuidam animali, † quod Mygale dicitur, similes: quod tandiu blande hominibus se ostendit, quousque confidentes sibi appropinquant: & tunc in eos insilit & venenum immittit. Sic enim dicitur: [b] Simulator ore decipit amicum suum. Nam cum blanditur, vt ad tempus placeat, & ab eo aliquid rapiat; non ipsum, sed dona sua amat. Sicut meretrix non amat virum, sed nummum. Vnde narratur parabolice quod semel vulpes (quæ adulantium morem gerit) ad coruum cum caseo recente in ore super arborem stantem, famescens, ac caseum cupiens, ait: O auium pulcherrima, cantuque suauissima, sonoraque voce supra quam dici potest; exopto te audire cantantem. Tunc coruus adulatione deceptus, stricto rostro ne caseum perderet, cœpit, vt poterat, voces dare. Tunc illa: Miro modo me reficis. Sed quid faceres, si vere cantares! Rogo te, ne me fraudes tanto desiderio. Tunc ille verum esse credens, quod dicebat; dum rostrum ad cantandum aperuit, caseus cecidit, quem vulpes rapuit, & comedit. O quot sunt hodie, qui falsis blanditiis à ioculatoribus spoliantur! Vtinam responderent illis, sicut ioculatori cuidam Philosophus respondit. Nunquid (ait) me vendere vis? scio quid sum, quid possum, ad quid natus. Nunquid verba tua me possunt facere meliorem quam sum?

1.Reg.18.a
Eccl.6.b
Boët. de Consol. Phil. lib.3. prosa.5. in fine.
a Prou.17.c
† Mygale est mus araneus, animal mediam, inter murem & mustelam speciem habens. Plin. lib.8. cap.57. & lib.9. cap.19.
b Prou.11.b
Æsopus in fabulis lib. 2. fab.11.

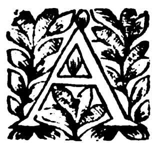
Tertio, amicitia est bonorum cum malis, & malorum cum bonis: & hac aliquando mali, bonorum conuertuntur exemplo: & aliquando boni seducuntur à malis. Vtrunque enim accidere sæpè videmus: Nam quod boni sæpè conuertant, & ad se trahant malos: innumerabilia sunt exempla Apostolorum, aliorumque Sanctorum, qui conuerterunt ad fidem multitudinem paganorum: necnon quotidie videmus malos conuerti exemplis, & verbis bonorum. Vnde Paulus Apost. dicebat: Omnibus omnia factus sum; vt omnes lucrifaciam: Omnibus se conformabat, vt omnes posset exemplis, & doctrinis ad se trahere. Vnde & Saluator noster, vt Iudam proditorem ad pietatem moueret, & dulcedine verbi malitiam eius frangeret (consueuerunt enim verba dulcia infringere corda mala) dixit ei: Amice, ad quid venisti? quasi dicat: Non est opus amico, amicum prodere osculo inimicis. Non tamen omnes sunt tales, vt Iudas: sed multi sunt, qui, dum cum bonis conuersantur, ad bonum mutantur. Exemplum Hilarionis, qui dum famam Antonij audiuit, ad eum iuit: quem videns, exemplo eius ad meliora se mutauit. Lege historiam. Etiam nihil in rebus est magis fixum, quam quod in stellis est à Deo plantatum: & tamen in eis inuenitur mutatio, approximatione bonorum. Nam Saturnus est planeta, præ cunctis maleuolus: quia omnibus nociuus: nulli proficuus, cum sit frigidus, & siccus, & in sua complexione mortiferus, vt vult Astrologus. Vnde eius color est liuidus, siue plumbeus, mortis significatiuus: Contingit tamen quoddam mirabile, dignum imitatione: quia dum circulo Iouis approximat, (quem planetam per omnia beneuolum esse constat) malitiam eius mutat, & colorem variat; vt fiat colore argenteus, siue clarus qui erat plumbeus simul & liuidus. Ex quibus omnibus manifeste colligitur, quod mali, exemplo bonorum, & prædicationibus conuertuntur. Nec minus hoc verum esse perpenditur, quod boni, & maxime viri perfecti, ex malis meliores redduntur. Dato etiam, quod non reuertantur, dum eos ad salutem ducere nituntur: & non tantum non credentes eis: sed & iniurias reddentes; per eos, sicut aurum in fornace, probantur. Ad hoc enim mali nasci permittuntur; vt boni per eos exerceantur. Vnde relicti sunt Iebusæi, plures que alij in medio filiorum Israël: vt per eos probarentur, vtrum Deum diligerent. Sicut enim Gregorius dicit: Non est bonus, qui malos sustinere non potest: qui malos non sustinet, ipse per impatientiam sibi testis est, quia bonus non est. Sancti boni fructuosiores fiunt, dum per malos, occasiones virtutum accipiunt, sicut Dauid creuit in meritis, ex persecutione Saülis. Nam si syluestris ficus (quæ malos significat, eo quod non fructificat) plantetur iuxta domesticam; domestica facit eam fructificare. Videmus enim, quod etiam spinæ, quæ in se sunt pungitiuæ, etsi infructuosæ sunt in se tamen compositæ, vineæ sunt custoditiuæ, Quia dum boni, malorum vias attendunt; maiori se cura custodiunt. Sic ergo patet aliqualiter ex dictis, quod amicitia bonorum cum malis, & malorum cum bonis, potest esse vtrisque vtilis. Sed aliquando contingit, quod est nociua illis, & his: & maxime nocet viris imperfectis, qui malis facile corrumpuntur exemplis. Vnde dictum est regi Iosaphat per prophetam: Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram Domini merebaris sed bona opera inuenta sunt in te: eo quod paraueris cor tuum, vt quæreres Dominum Deum tuum. Exemplum de Iuda Machabæo, qui, cum esset vir fortissimus, & in bellis victoriosissimus, factus Romanorum amicus; ab aduersariis est occisus. Vult ergo Deus, vt viri imperfecti, tanquam ad malum proni, fugiant malorum consortia, & eorum declinent amicitiam. Nam & Mercurius, licet de se sit planeta beneuolus, sit tamẽ maleuolus, maleuolo planetæ coniunctus. Similiter Sol & Luna, cum bonis sunt boni: cum malis sunt impij. Nam cum pennæ aquilæ sunt coniunctæ pennis gallinæ; eas consumunt, & destruunt. Similiter & chordæ de intestinis luporum factæ, cum cordis factis de intestinis ouium positæ; earum sunt corrosiuæ. Quia mali, quando cum bonis moram trahunt, sæpè eos corrumpunt, & ad malum adducunt. Contingit autem (occasionaliter & per accidens) quod mali bonis admixti fiunt ex malis pessimi. Quia, dum bonis non credunt, nec bona monita capiunt; maxime Deum offendunt, & ex bono mortem capiunt. Nam & vulpes, amygdala, quæ de sui natura sunt sana, si comedat; ex cibo sanissimo morti se damnat. Multi sunt homines, qui de medicina, quæ de se est sana, & curatiua morbi; periculum mortis incurrunt. Vnde narrat B. Gregorius, † quod quidam monachus factus erat adeo peruersus, & malus; quod nullas admonitiones, vel verba salutis audire volebat: sed omnes sanas admonitiones spernebat, & admonentes blasphemiis impetebat. Et quod nunquam bonus esset, sæpe iurabat, & sic ex bono sæpè peior fiebat. Vnde ad mortem deductus, videns draconem contra se stantem, eius mortem expectantem, clamabat: Recedite, recedite: quia draconi ad deuorandum datus sum: & iam pro magna parte ab eo absorptus sum. Vt quid propter vos moras patior? Sic igitur fratres, amicitiam habemus cum bonis: quia nobis imperfectis non expedit, amicitiam habere cum malis. Rogemus ergo, &c.

1.Cor.9.e
Mat.26.e
Surius die 21. Octob. tom.5. ex B. Hier. tom.1. in vita eiusdem S.
Exemplum.
Greg. to.2. in Ezech. lib.1. hom.9. circa medium, & tom 3. hom.38. in Euang. & tom 2. exposit. moral. lib.30. in cap. Iob. cap.29.
2.Par.19.a
1. Mach.8.a
Exempla.
Exemplum.
† Greg. tom. 3. hom. in Euang 19. & hom.38. sub finem.

DE SS. EVANGELISTIS,

SERMO I. in ordine autem XI.

Psal. 84. b

VDIAM, *quid loquatur in me Dominus Deus.* Eximius doctor Augustinus dicit, hoc sensisse Platonem: quod Deus sit causa omnium naturarum, vel creaturarum: sit lumen omnium rationum, & sit finis omnium actionum: vt sine eo nulla creatura subsistat, nulla scientia instruat, nullus rerum vsus expediat. Nam hoc est noster intellectus sine diuino lumine; id est, carnis oculus sine luce. Nam sicut carnis oculus, licet de sui natura habeat facultatem videndi, nunquam tamen assequitur beneficium visionis; nisi auxilio lucis, siue radiorum solis (vt Auctor de spiritu & anima dicit) sic, nec oculus spiritualis quamvis de sui natura sit intelligere natus, nunquam tamen intelligit, nisi adiutus sit lumine veri solis. Vnde Propheta: Domine, in lumine tuo videbimus lumen. Non ergo potuissent Euangelistæ, nec quicunque Doctores Ecclesiæ, qui scripserunt de Deo, scripsisse, nisi illustrati hoc lumine, † quod illuminat omnem hominem, siue docentem, siue scribentem siue meditantem. Dicat ergo quicunque Apostolus, siue Euangelista: dicat omnis scriba, & quicunque docet in sancta Ecclesia. *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus.* In quo verbo, subtiliter indagato, notantur tria. Primum est humilitas reuerentis obsequij, quo homo ad diuinas irradiationes se præparat. Secundum est sublimitas supernaturalis imperij, quo faciendum aliquid esse mandat. Tertium est familiaritas eloquij, quo Deus intus illuminat. Primum est ad auditum carnis externū. Secundum, ad bonum mentis supernum. Tertium vero ad auditum cordis internum. Notatur igitur primo, humilitas reuerentis obsequij cum dicitur: *Audiam.* Audire enim est actus reuerentiæ. Secundo, notatur sublimitas imperij diuini, cum infertur: *qui loquatur in me Dominus Deus.* Et tertio notatur familiaritas interioris eloquij, cum dicitur *in me.* Nobilissimum genus loquendi est, quando non exterioribus signis, siue corporalibus sonis Deus alloquitur animam: sed intus tantum irradiat super ipsam, sine vllo medio docens ipsam, sicut docuit Ioannem Euangelistam, & omnes plures alios, qui docuerunt in Ecclesia. Ipsi enim, quod à Deo audiebant interius, scribebant, & loquebantur exterius. Dicat igitur vnusquisque talium: *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus.* Vt ergo deuote audire possimus diuinam, locutionem, quid Deus nobis loquatur aliquid de ea dicamus. Est ergo notandum ad præsens, quod Primo, Deus loquitur, vt Rex potentissimus, in iubendo. Secundo, vt Magister prudentissimus, in docendo. Tertio, vt Amicus dulcissimus, in consolādo. Quarto, vt Iudex æquissimus, in examinando. Est ergo primum, diuinum imperium, quo ligamur. Secundum, diuinum magisterium, quo docemur. Tertium diuina amicitia, qua consolamur. Et est quartum, diuinum iudicium, quo terremur. Dico igitur primo, quod Deus loquitur, vt Rex potētissimus, dans imperium, quo ligamur. Vnde dicitur de præceptis Decalogi: Locutus est Dominus cunctos sermones hos. Communiter ponuntur decem præcepta Decalogi: tria, quæ pertinēt ad Deum, & septem, quę pertinent ad proximum. Vide literam, & expone populo illa præcepta: tenentur illa scire, quia in eorum obseruatione est vita, Vnde inueni quærenti: Quid faciam, vt habeam vitam æternam? Dominus respōdit: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Nemo enim excusabilis est, si ea non seruat: quia omne, quod præcipitur, facile est amanti. Amanti enim (vt ait Bern.) nihil est difficile. Quis vnquam tantum laborat ad amandum Deum, vel ad obseruandum eius mandata; quantum laborat miles ad pugnandum, dux ad regendum, mercator ad acquirendum, & agricola

Aug. tom. 3. lib. de Spiritu & anima cap. 12.
Psal. 35. b
† Ioan. 1. a
Exod. 20. a
Mat. 19. b
Bern. serm. de conuers. ad Clericos cap 20. to. 1. D. Et serm.

A ad laborandum? Vnde dicitur in prima Canonica Ioannis: Et mandata eius grauia non sunt. Nunquid graue est, Deum tantum benefactorem tuum, tam parum amare? Vnde ipse dicit: Mandatum, quod ego præcipio tibi, non super te est: non procul propositum, nec in cælo situm, vt possis dicere: Quis nostrum valet ad cælum ascendere, vt deferat illud ad nos: & audiamus, & compleamus? Nec trans mare positum, vt causeris, & dicas: Quis ex nobis transfretare poterit mare & illud ad nos vsque deferre, vt possimus audire, & facere quod præceptum est? Sed iuxta est valde sermo in ore tuo, vt facias illum. Ergo secundum hoc, nullus est excusabilis, Quia sicut dicit Augustinus, potest homo dicere: Non possum ieiunare, non possum ad sanctum Iacobum ire, non possum res meas pauperibus dare, in monasterio Deo seruire, non B possum à carnibus, & à vino abstinere: sed nunquam potest dicere: non possum amare. Quid facilius, quid dulcius, quid possibilius, quam amare & maxime summum bonum, sibi tam beneficum? Item attende, quid te Dominus mandat facere. Nunquid sibi vtile? non, inquam, sed tibi: Præcipiunt reges, & principes seruis grandia, non suis, sed Dominis vtilia: sed multi sunt, qui adimplent: Præcipit Deus Factor, omniumque Redemptor, & mandat; sed non sibi, sed seruis vtilia; & non est, qui obediat. Audi Augustinum dicentem: Nihil Deus iubet, quod sibi prodest: sed illi, cui iubet. Ideo verus est Dominus, qui iubet, non quod sibi prodest; sed quo seruus indiget. Psal. Dixi Domino; Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Quæ nequitia quæ peruersitas est: quia leo rugit, & omne animal C gressum figit, expectans imperium sui regis: & summus Rex summam vtilitatem seruo mandat: & non est, qui obediat.

Secundò, loquitur Deus, vt Doctor prudentissimus, Dans magisterium, quo de salute instruimur. Nam dicitur quòd Dominus turbis multa loquutus est in parabolis: Cumque Apostoli quærerent, quare in parabolis loqueretur: dixit eis: Quoniam datum est vobis, nosse mysterium regni Dei: cęteris autem in parabolis. Sequitur quomodo eis exponebat parabolam, quomodo non esset seminandū secus viam, per vanam intelligentiam: nec supra petrosa, per cordis duritiam: nec inter spinas, per rerum opulentiam: sed in terrā optimè dispositam, aquis gratiæ irriguam; & vomere, per deuotionem, scissam. Nunquid non stultus iudicaretur ab omnibus, qui iuxta D viam semina iaceret, vbi homines tota die transirent, & semina pedibus conculcarent? tales sunt, qui dum per Scripturas non attendunt: sed si quid boni faciunt; coram hominibus ponunt: & sic omne bonum, quod faciunt, totaliter perdunt. Gregorius: Deprædari ergo desiderat, qui thesaurum publicè in via portat. Nonne apes mella sua reponunt studiosissimè infra tecta? Nonne formicæ grana collecta in subterranea condunt loca? Ergo opera nostra (iuxta mentem S. Gregorij) sic sunt facienda; vt etsi opus ad diuinam legem fiat in publico; tamen intentio maneat in occulto: vt inde homo appetat placere soli Deo. Item non est seminandū supra petrosa; per cordis duritiam: quia cor durum malè habebit in nouissimo, sicut dicitur in Ecclesiastico. Est autem E cor durum, secundū Bern. quod nec compūctione scinditur, nec pietate mollitur, nec precibus inclinatur. Tale enim sic durum, à compassione remotum est: sicut terra sine aqua, quæ nullis fructibus apta est. Vnde filia Caleph, quę signat animam; petiit à patre terram irriguam, plorans, quòd ei dedisset aridā. Nulla omninò est planta, quæ subtracta aqua, non fiat arida protinus. Vnde & Propheta plorans dicebat: Anima mea, sicut terra sine aqua, tibi. Item non est seminandum inter spinas: quia spinæ semen comprimunt, & crescere non permittunt. Sed quid sunt hæ spinæ, Christo docente, nisi nostrę diuitiæ, quibus homo vulneratur in corde, & continuè pungitur earum amore? Vnde diuites sæpè bona, quę faciunt, perdunt: quia plus nummum quàm Deum diligunt. Vnde Dominus loquens de diuite ait: Facilius est

in Festo S. Mariæ Magdal. in fin. tom. 1. Et serm. 1. in Ramis pal. circa med. tom. 1.
Ioan. p. Can. cap. 5. a
Deut. 30. c
Aug. tom. 10. in serm. de tēpore serm. 59. circa initium.
Aug. tom. 3. in sentent. in principio.
Psal. 15. a
Mat. 13. b
Greg. in hom. 10. super Euang. tom. 3.
Greg. Past. cura tom. 3. admon. 36.
Eccli. 3. c
Bern. lib. 1. de consid. cap. 2. idem etiam in sensu serm. de nimia præsentis vitæ fallacia.
Psal. 141. b
Marc. 10. b

est camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum Dei. Hieronymus: Impossibile est vt fruatur quis præsentibus bonis, & æternis: quod hic ventrem, illic mentem impleat; quod de deliciis ad delicias transeat: & quod in cœlo & in terra appareat gloriosus. Quid ergo diues misericordiam exquirit, qua seipsum decipit? Vel oportet diuitias omninò amare, vel cœlum se amittere: Nisi dicat illud, quod dicit veritas, falsum esse: Facite ergo vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Seminate diuitias; pauperibus date: quia hoc est in bonā terram seminare. Nunquam semen perditur, dum terræ committitur, sed potiùs multiplicatur. Nunquam mercatores lucrarentur, si clausæ eorum diuitiæ scriniis tenerentur. Ille vsurarius lucratur plura, qui commodat plurima. Eleemosynas enim dare, est commodare, non perdere. Et est vtiliter seminare, & non semina abiicere.

Hieron. in Reg. Monachorum de Laude Relig. tom. 9.

Tertiò loquitur Deus, vt amicus dulcissimus, præbens solatium animæ, quo consolatur. Ipse enim dicit: Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor eius. Solitudo est locus inhabitabilis, & à paucis penetrabilis: & significat solatium mentis nostræ, ad quod accessus est valdè paucis: & hoc nisi auxilio diuinæ virtutis. Quid est ergo animam in solitudinem ducere nisi eam ab exterioribus omnibus, & mundanis extrahere, eam ad seipsam reducere, vt diuinam posset audire vocem, dulciter alloquentem? Vnde Augustinus dicebat de seipso: Introducis me Domine, inquit, in solitudinem & dulcedinem, quæ si perficiatur in me, si illa non est vita æterna; nescio quid aliud sit vita beata. Vnde & Sponsa dicit in Canticis: Anima mea liquefacta est, vt dilectus loquutus est. Sonet inquit, vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Et Bernardus: † Si dilectus loquitur mihi: ô dulcis allocutio dilecti ad delictum, sponsi ad sponsam, amici ad amicum, Domini ad ancillam, Saluatoris ad animam, sed paucis valdè, concessa; & paucis valdè, experta. Sed quare hoc? quia non possunt esse simul in eadem anima duo contraria. Sunt enim inter se contraria, spirituales, & carnales deliciæ: & in eodem nequeunt esse simul, Beato Gregorio hoc attestante. Quia ergo omnes quasi carnalibus deliciis delectamur: ideò à diuinis excludimur. Vnde de hoc beatus dicit Bernardus: Delicata est diuina consolatio, nec datur admittentibus alienam. Nunquam simul esse possumus nigri & albi: nunquam boni & mali: nunquam sani & infirmi: nunquam sobrij & gulosi, & bibuli. Ergo nec simul esse possumus Christi & mundi: serui Dei & diaboli. Vnde Dominus dicit: Nemo potest duobus Dominis seruire (supple) contrariis. Apostolus: Quę conuentio Christi ad Belial? lucis ad tenebras? templi Dei & Idoli? Ergo in his exemplis manifestè colligitur, quod ideò Deum loquentem interiùs non percipimus, nec eius verba animam delectant: nec percipimus, nec videmus: quia carnales, & mundanas delectationes admittimus. Non enim simul habitat lupus cum oue, gallina cum vulpe, columba cum accipitre, & leo cum coruo.

Osee 2. c — *Cant. 2. b* — *† Bern. tom. 1. ser. 62. sup. Cant.* — *Bernard. in Declam. siue de cõtemptu mundi multo post med. super illud: Ecce nos reliquimus, &c. tom. 1.* — *Matt. 6. c* — *2. Cor. 6. c* — Exemplum.

Quartò, loquitur Deus, & iudex æquissimus, cùm iudicio deterremur. Quid enim stultius, quàm non timere iudicem potentissimum, omnia punire valentem; iudicem sapientissimum, omnia subtiliter exquirentem, omniàque videntem, & iudicem rectissimum, omnia malè punire volentem, & cuncta acriter punientem, & vnicuique secundùm opera sua reddentem? Psal. Semel loquutus est Deus: Duo hæc audiui, quia potestas Dei est: & tibi Domine misericordia, quia tu reddis vnicuique iuxta opera sua. Semel dicit, quia tantum semel iudicabit: & sententia, quam tunc dabit, in æternum durabit: quia nec eam in æternum reuocabit. Iob: Semel loquitur Deus, & id ipsum non repetet. Et potestas Dei ideò ponitur: quia contra malos ea vtitur: sed misericordia propter electos ponitur, vt & his & illis secundùm opera reddatur. Quis ergo non timeat? Vnde Hieronymus: Siue bibam, siue comedam, siue vigilem, siue dormiam, siue stem, siue vadam, siue aliquid aliud faciam; semper videtur mihi, vt vocem terribilem audiam: Surgite mortui, venite ad iudicium. O vox altissima cunctis mortalibus tremebunda; quæ cæli lumina obscurabit, mare siccabit, mortuos suscitabit: quam mundus omnis pauebit, & infernus timebit: quia concutiet vniuersa, superiora & media. Vnde dicitur: Terræmotus factus est magnus, & sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus: luna tota facta est, sicut sanguis: stellæ ceciderunt super terram. Et cælum recessit, sicut liber inuolutus: & omnis mons & insulæ de locis suis motæ sunt: Et reges terræ, & tribuni, & diuites & fortes, & omnis seruus, & liber absconderunt se in speluncis, & in petris, & dicunt montibus, & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira: quoniam venit dies magnus ipsius iræ: & quis poterit stare? Et Malachias: Quis poterit cogitare diem aduentus eius, & quis stabit ad videndum eum? Ipse enim, quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum. Nam sicut ignis in conflatorio, totum metallum penetrat, nec est aliquid quod non attingat: Et sicut cardo, quæ est herba fullonis, omnem pannum, & quantumcunque modicum in panno attingit, nec aliquid intactum relinquit; sic in illo iudicio, nihil erit ab homine cogitatum, vel dictum, vel etiam factum, quod non fiat omnibus manifestum, & non sit sufficienter punitum. Dicit enim Chrysost. Audient Christum, sic omnibus exprobantem: Ego propter vos homo factus sum, propter vos alligatus, delusus, cæsus, crucifixus: vbi tantarum iniuriarum mearum fructus? Ecce sanguis meus, quem pro vobis dedi: vbi est seruitus vestra, quam pro pretio sanguinis mihi dedistis? Ego super gloriam meam vos habui, cum essem Deus: & vos me omnibus rebus viliorem fecistis, & vilissima terræ amplius dilexistis, quam me. Quid miseri ad hoc possunt dicere, quid poterunt respondere Ergo exemplo Euangelistarum, & Apostolorum, & Doctorum audienda sunt reuerenter verba Dei & vlterius in charta cordis scribenda: ne vllo tempore à memoria deleantur. Rogemus ergo Dominum, &c.

Psal. 61. b — *Iob. 33. b* — *Apoc. 6. b* — *Malach. 3. a* — *Chrys. lib. 1. hom. 42. in cap. 24. Matt.*

DE SS. EVANGELISTIS,

SERMO II. in ordine autem XII.

DOMINUS *dabit verbum Euangelizantibus virtute multa.* Diuinum verbum, frequentius prædicatum, est valde virtuosum; si ei adsistat verbum increatum, propter nos creatum, siue incarnatum. Nam præter verbum increatum, frustra impenditur verbum creatum prędicatum. Gregorius: In maleuola lingua prædicatoris, si intus non adsit gratia Saluatoris, quæ dirigat verba mentis, frustra exterius impenditur omnis prædicatio veritatis. Et ponitur in exemplum Caïn, quem Dominus volentem occidere fratrem, prohibuit & præmium promisit: pœnam, si occiderat, adiunxit. Nec tamen aliquid valuit: quia eum interius diuina gratia non adiuuit. Diuinum ergo verbum exterius prædicatum, vt valeat esse virtuosum, indiget, vt non sit in ore tantum; sed verbo increato in corde coniunctum, cuius gratia valeat esse virtuosum. Bene ergo dicitur, *Dominus dabit verbum Euangelizantibus virtute multa.* Quia omnis virtus, quæ est in verbo prædicato; est à verbo propter nos creato, siue incarnato. In verbo, autem prędicto ad honorem Euangelistarum, diuinum verbum exterius prædicatum, sed tamen gratiæ diuinæ coniunctum, tria facit. Primo esse ostenditur authenticū, siue firmum. Secundo, ostenditur esse bonum, & sanctum. Tertio, ostenditur esse efficax, & virtuosum. Nam primo esse monstratur authenticum, propter diuinam auctoritatem

Psal. 67. b — *Greg. lib. 3. in hom. in Euang. 30.* — *Sub finem.*

auctoritatem, qua non fallimur. Secundo ostenditur esse bonum & sanctum propter eius efficaciam in anima, quam quotidie experimur. Sed tertio ostenditur esse virtuosum, propter ipsius operantis subtilitatem, quam in singulis contemplamur. Diuinum ergo verbum monstratur, Primo authenticum, cum dicitur: *Dominus dabit verbum.* Secundo ostenditur esse bonum, cum additur: *Euangelizantibus.* Non enim est aliud Euangelizare, quā bona verba nunciare. Tertio ostenditur efficax, & virtuosum, dicitur enim, *virtute multa.* Circa hoc verbum est notandum, quod quandoque respicit intellectum, sub ratione veri animam illustrantis: quandoque affectum, sub ratione boni animam inflammantis: & quandoque effectum, sub ratione operis actum exterius confortantis. Est ergo Dei verbum frequentius prædicatum, Primo mentis illuminatiuum: Secundo, affectus inflammatiuum: Tertio, effectus adiutiuum, siue firmatiuum: Quarto, est ad gloriam æternam inductiuum. Quid ergo melius, quid animæ dulcius, quid homini fructuosius, quam vt verbum Dei prædicabile audiamus deuote?

B

Dico ergo, quod verbum Dei frequentius prædicatum, est animæ illuminatiuum, dum docet, quid faciendum, quid fugiendum, quid respuendum, quid amandum; quid odiendum sit: quid vnicuique prohibendum sit. Quid enim est anima non sic illuminata? quid est anima, si sit cæca? quid est anima scientia destituta? certè talis est, vt tabula rasa, in qua nulla omnino est pictura. Tantum bonum probatur esse prudentia, vt omnino nulla sint bruta, quantumcunque parua, siue vilia; quæ non tradant suis filiis documenta, suæ naturæ conuenientia. Nonne ceruа ducit filios ad saxorum prærupta, & docet eos saltare, & seipsos abscondere? Nonne elephas docet filios suos, in noua luna ad fluuium ire, & in aquis sollicite se lauare? & sic est in omnibus inuenire. Item vide, quantum bonum sit, lumen videre: & quantum malum esse cæcum. Nam si hirundo cæcos inuenit filios, eos dum inutiles esse cernit, si sic cæci permanserint, herbam quærit, & inuenta, eos ad lucem reducit. Ergo cæcitatem mentis homo non vitabit; si brutum sic fugit cęcitatem carnis. Tanto enim est peior cæcitas mentis, quam corporis; quanto anima corpus excedit, & longe magis: eo quod cæcitas carnis non à recta via non excludit, nec impedit: sed potius auxilium tribuit. Sed cæcitas mentis viam præcludit: dum homo, qua via eundum sit, non aduertit. Vnde orabat Propheta: Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus: præualui aduersus eum. Quod si non credis, audi Prophetam dicentem: Lucerna pedibus meis. Lucerna enim est vas æneum, & rotundum formatum: olei, lychni, & ignis contentiuum. Vnde etiam Dominus dicit: Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio: sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Vnde diuinum verbum carbunculo, lapidi pretioso, est simillimum: eo quod tenebrarum nocturnalium est fugatiuum.

Exempla.

C

Psal.12.a

Psal.12.a

Matt.5.b

Secundo, diuinum verbum est affectus inflammatiuum. Sed nunquid hoc parum est? Quid enim est anima non inflammata? Certe qualis est carbo igne expoliatus. Ergo verbum Dei est attente audiendum, cum sit affectus animæ incensiuum: Nam dicitur de Helia quod surrexit sicut ignis, & verbum eius sicut facula ardebat. Miro modo verbum diuinum inflammat, nō solum audientem, sed etiam loquentem. Vnde dicitur: Factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die, & dixi: Non recordabor eius, neque loquar vltra in nomine ipsius. Et factum est verbum Domini in ore meo, quasi ignis æstuans, & quasi clausus in ossibus meis: & defeci, ferre non sustinens. Ad literam enim propter mala, quæ Hieremias propter Dei verbum, sustinuerat, ipsum non vltra loqui posuerat: sed verbum in corde eius sic ardebat, quod ipsum tenere non poterat. Est enim verbum Dei cuidam lapidi pretioso simillimum: qui manum se stringentem adurit. Non potest

Eccl.48.a

Ier.20.e

A

ignis in sinu esse, & non ardere; & ea, quæ tangit, non comburere. Sic & verbum diuinum, quos tangit, includit, & calefacit intima cordis. Et ideo loqui de Deo est optimum: quia deuotionis causa est: sed loqui de mundo pessimum est: quia est ad malum inductiuum. Vnde dicitur in prima canonica Ioannis: Qui de mundo est, de mundo loquitur. In hoc enim manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli: Quia filij Dei loquuntur de Deo; & filij diaboli loquuntur de mundo. Vnde iterum ibidem dicitur: Qui de terra est, de terra loquitur. 1.Ioan.4.a Ioan.3.d

Tertio, diuinum verbum est effectus adiutiuum, siue firmatiuum. Miro enim modo verbum Dei firmat in bono: sicut & corrumpunt bonos mores colloquia praua. Psalm. Verbo Domini cœli firmati sunt. Cœli sunt viri iusti, Euangelistæ, vel Apostoli, qui sunt cœli alti, per paupertatem voluntariam: Cœli puri, per continentiam: Cœli pulchri per sapientiam: Cœli sphærici, per obedientiam. Qui verbo Domini firmantur, dum per verbum bonis operibus solidantur. Et quid mirum, si sic fructificat, & animat diuinum verbum; quando sic animat humanum? Nonne pugiles animantur, dum clamoribus hominum excitantur? Nonne fiunt ad pugnam milites fortiores, & fortius agitant lanceas, strictosque tenent mucrones, dum voce clamantis principis animantur? immo, quod magis est mirabile, equi in præliis gaudent, & saliunt, dum vocem tubæ clangentis intelligunt: Boues etiam iugum leuius ferunt, dum bubulcum cantantem audiunt. 1.Cor.15.d Psal.32.a

Quarto diuinum verbum est ad gloriam inductiuum. Non enim solum intellectum dirigit, affectum incendit, & opus perficit: sed quod consummatum est, complet, dum ad supernam gloriam introducit. Vnde cum Dominus mira de manducatione corporis sui prædicaret; & propter pondus verbi, multi retro abirent; ipse conuersus ad Apostolos, ait: Nunquid vos vultis abire? Cui Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, id est, verba ad vitam æternam inducentia. Vnde & ipse Dominus ibidem: Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt. In infinitum enim magis est potens verbum Dei, quam verbum hominis. Sed sæpe verbum hominis sublimat hominem in mundo: Ergo multo fortius verbum Dei potest hominem sublimare in cælo. Vnde dicitur: Qui audit verba mea, & facit ea; similis est viro, qui ædificat domum suam supra petram. Venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam; & non cecidit: Fundata enim erat super firmam petram. Firma petra est Christus, qui est vita æterna. Vnde ipse dicit: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum; & quem misisti Iesum Christum. Vnde & latroni dixit: Hodie mecum eris in paradiso, quasi dicat: Eris mecum: quia ego sum & vita, & paradisus. Ad hanc vitam ipse nos perducat, qui cum Patre, &c. Ioan.6.g Matt.7.d

D

Ioan.15.a Luc.23.f

DE VNO MARTYRE,

SERMO I. in ordine autem XIII.

E

MAGNA *est gloria eius in Salutari tuo.* Gloriosi sunt Martyres Christi, non solum in hac vita; sed etiam in futura vita, vbi solum est vera vita: & ideo in præmisso verbo, à duobus commendatur maxime hic Martyr: Primo, ab excellentia sanctitatis, qua apparuit gloriosus in merito. Secundo, ab eminentia dignitatis, qua nunc est gloriosus in præmio. Primum respicit gloriam meritorum in via: Secundum respicit gloriam præmiorum in Patria. Notatur ergo primo gloria meriti, qua fulsit in via, cum dicitur: *Magna est gloria eius in Salutari tuo.* Secundo notatur gloria præmij, qua nunc splendet in Patria, cum dicitur: *Gloriam, & magnum decorem impones super eum.* Est ergo hic totalis sermo Psal.20.a

fiendus de gloria, quæ tam est in via, quam in Patria. Et ideo est notandum, quod triplex est gloria. Prima temporalis siue cardinalis. Secunda spiritualis. Tertia æternalis. Prima est vana; & ideo fugienda. Secunda bona est, & sancta; ideo tenenda. Tertia est optima, & perfecta; & ideo appetenda.

Dico, quod prima gloria est temporalis, carnalis, & mundana; & est mala, quia peccati causatiua. Vnde dicitur: Quid gloriaris in malitia, id est in mala gloria? vnde post multa mala, quæ enumerat, subdit mala pœnæ sequētia ad illam gloriam dicens: Propterea Deus destruet te in finem, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Hæc autem mala gloria inuenitur in quadruplici differentia. Nam quidam gloriantur in alta potentia. Quidam in profunda sapientia. Quidam in rerum opulentia. Et quidam in exteriori apparentia. Dico primo, quod sunt quidam, quorum gloria est in sublimi potentia: qua sibi subiiciunt omnia, thesauros, homines, & iumenta. Et de hoc habetur exemplum Iudith, vbi dicitur quod Arphaxat Rex Medorum subiugauerat multas gentes imperio suo; & ædificauit ciuitatem potentissimam. Et sequitur: Et gloriabatur, quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum. Et attende quomodo domum suam fundauerat in arena: & super ventum posuerat potentiam suam; quæ non sustinent super se posita, sed omnia talia sunt ruinæ patentia. Quia statim, sicut ibidē sequitur, à Nabuchodonosor est in bello deuictus, gloriam simul perdens. & regnum. Vbi enim est vana potentia Cæsaris, qui Primus solum imperium obtinuit; à quo omnes Imperatores appellati sunt Cæsares: quem Romani tandem gladiis interfecerunt? Vbi nunc est vana potentia Neronis, qui fugatus à Romanis fustem dentibus acuit, quo seipsum per ventrem transfixit? Vbi nunc est ampla Alexandri potentia, qui sibi orbem totum subiecit, & duodecim annis tantum regnauit: & vltimo veneno interiit? Valde gloriosus leo incedit: sed dum suam vanam potentiam non aduertit, in foueam sæpe ruit; de qua cum exire non possit, submittit collum catenis. Ergo in potentia nullo modo est gloriandum: sed semper de casu timendum. Vnde Iere. Non glorietur fortis in fortitudine sua. Secundo sunt quidam qui gloriantur in sapientia: quæ tamen non est sua: quia ab alio accepta. Omnis enim sapientia à Domino Deo est: & cum eo fuit semper, & est ante æuum. Sed nonne stultum est rationi contrarium, gloriari de dono alterius contra dantem? Propter quod Iere. dicit: Non glorietur sapiens in sapientia sua. Apostolus: Quid habes, quod non accepisti? quid gloriaris, quasi non acceperis? Ansel. de casu diaboli dicit: qui, scilicet diabolus, hoc ipsum de se non habet, de quo magis: quomodo homo à se aliquid habet; cum minus de eo, quam de omnibus aliis intellectualibus videatur? Si enim quod magis videtur inesse, & non est quomodo de quo minus? Vbi enim est sapientia Socratis, qui princeps Philosophorum fuit? Nonne captus, damnatus, & veneno interiit? Magnus philosophus Seneca fuit, magister Neronis, qui hoc in munus ab Imperatore accepit; quod eum mortem eligere coëgit: & ideo Seneca dictus fuit, quia seipsum necauit. dum mortem, qua mereretur, elegit. Quis Achitophel, qui consiliariorum Dauid sapientior fuit? de quo 2. Reg. & tamen laqueo se suspendit. Ergo non est curanda sapientia huius mundi. Tertio, sunt quidam, qui gloriantur in rerum opulentia: In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Sed hoc est vanissimum. Quid enim profuit diuiti epuloni (de quo in Luca) quod tot diuitias habuit; nisi quod ad inferna descendit? Quid profuit Neroni, quod retibus argenteis piscabatur, nisi quod apud inferos demergebatur? (Vt dicit Seneca tragœdus) in auro liquefacto, & feruido pœnas luit: in liquefactis metallis, quæ in mundo dilexit: nunc versatur in balneis, & sic à quodam apud inferos visus est. Quid profuit Salomoni, quod aurum velut auricalchum: & argentum, quasi plumbum congregauit: cum omnia filio tam stulto dimisit, qui omnia perdidit? Propterea dicitur: Non glorietur diues in diuitiis suis: sed in hoc glorietur, qui gloriatur, scire, & nosse me: quia ego sum Dominus. Quarto, sunt quidam, qui gloriantur in exteriori apparentia, sicut in nobilitate, & claritate generis. Oseas: Gloria eorum à partu, & ab vtero, & à conceptu. Sed vtinam attenderent, quòd ab vno Deo sunt: ab vno homine descendimus: vno modo concipimur: simili modo nascimur: & consimili modo morimur. Nihil aliud est nobilitas humana, quàm quædam hominum fama: & quædam in exterioribus vita honorabilis. Nunquid mentior? Nonne videmus homines priùs viles, & pauperes, postmodū diuites fieri milites vt dicentur: postea filij militis cohæredes? Quid enim eis nobilitatis additur, cum ensis eis traditur? Nunquid non Saül boues; & Dauid oues custodiebant, quādo ad Regnum electi sunt? Item quidam gloriantur in pulchritudine, siue in vestitu corporis: sed per capillos capitis Absalon suspensus interiit, in quibus maximè gloriabatur, vel gloria eius fuit. Vnde dicitur: In vestitu ne glorieris. Nunquid pulchritudo vestis est tua pulchritudo? Nihil per vestem fit tibi, nisi vt celetur turpitudo tua; qua tibi non detrahitur turpitudo tua, nec additur pulchritudo. Potest enim fieri, vt plumbum credatur argentum esse: & auricalchum putetur aurum esse: sed tamen plumbum, semper est plumbum; & auricalchum non desinit esse auricalchum. Notandum ergo ad omnia supradicta, quòd hæc mundana gloria est, Primo, vilis, & fœtida: Secundo, est fragilis, & vana: Tertio, est caduca, & falsa: Quarto, gloria mundana est misera, & ignominiosa. Primo dico, quòd hæc gloria mundana, est vilis, siue fœtida: quia non est in Deo, nec cum Deo. Vnde Machab. dicitur: Gloria viri peccatoris, stercus, & vermis est. Hodiè extollitur, & cras non inuenietur: quia conuersus est in terram suam, & cogitatio eius periit. Quid stercore fœtidius & quid verme vilius? Secundo, hæc mundana gloria est fragilis, & vana, similis fumo, qui in principio videtur aliquid: sed quanto plus ascendit, tanto plus deficit, donec penitus euanescat. Quid rore pulchrius, & pruina quid albius? sed dum pulchri sunt, tacti solis radio euanescunt. Vnde etiam mundana gloria flori est comparata, qui cum valde pulcher, & odoriferus sit; ad modicum ventum fit pestilens, & euanescit, & odorem, & pulchritudinem perdit. Et de hoc habetur: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos agri. Iob: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, &c. vsque permanet. Expone hic per singula verba, licèt etiam sint in aliis sermonibus diligenter exposita. Tertio, gloria mundana est caduca, & falsa: quia quod promittit homini, non tribuit. Et tunc maximè deficit, quando summè egens homo existit: quando homo indigeret auxilio, sicut in morte: sed tunc maximè inuenit se mundana gloria derelictam. Psalm. Ne timueris, cùm diues factus fuerit homo; & cum multiplicata fuerit gloria domus eius: Quoniam cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Malus amicus est, qui in vita existit, & in morte deficit. Quarto, mundana gloria est misera, & ignominiosa. Nam dicitur: Gloriam eorum ignominiam commutabo. Et Apostolus ad Philip. Multi ambulant, quos sæpè dicebam vobis: nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi; quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Non est bonus cibus, qui generat ventri dolorem: nec bona gloria, quæ cedit animæ ad confusionem.

Secundo, est alia gloria, quæ dicitur spiritualis, quæ non est hominis exterioris. Et hæc consistit in quatuor. Primo, in conscientiæ puritate. Secundo, in recta animi voluntate. Tertio, in mentis & corporis integritate. Quarto, in cognoscendo propriam vtilitatem. Dico quòd gloria spiritualis primo consistit in conscientiæ puritate. Nam pulchrum est aurum, cùm est purum. Nonne lux gloriosa, cùm à tenebris separata est; Sic &

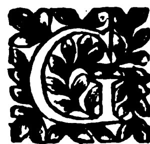
Marginalia: Psal. 51. a; Iudit. 1. a; Ierem. 9. g; Eccl. 1. b; Ierem. 9. d; 1. Cor. 4. b; Ansel. to. 3. cap. 1. d; Arist. 2. Top. cap. 4. loco 35.; 2. Reg. 17. e; Psal. 48. a; Luc. 16. f; Seneca tragœdus.; 3. Reg. 10. b, & sequent.; Ierem. 9. g; Osea 9. e; Laërtius in vita Socratis.; 1. Reg. 18. c; Eccl. 11. b; Mac. 2. d; Exempla.; Isa. 40. b; Iob. 13. d; Psalm. 48. d; Osea 4. b; Phili. 3. d

anima est multa lætitia, & gloria plena, cum est ab omni culpa diuisa, nullo malo permixta: sed est luminosa, A pura, & pulchra. Vnde dicitur: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. (2.Cor.1.c) Secundo, gloria spiritualis consistit in recta animi voluntate. Cum enim cor sit omnium membrorum primum, & motus, & vitæ cæteris membris impressiuum; si cor fuerit rectum, nihil erit in corpore tortuosum. Sic ex parte animæ: cum voluntas, quæ in regno animæ dominatur, si ipsa fuerit recta; recta erunt & cætera membra, & ideo digna gloria. Psalm. Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde: (Psal.35.b) Tertio, gloria spiritualis cõsistit in mentis, & corporis integritate: magnam enim gloriam, & inauditam lætitiam generat vtriusque hominis munditia. Inter omnes enim colores principalis est albedo, & omnium colorum pulchritudo: Vnde nullus color bene pingit, nisi ei albus color substernatur. Vnde dicitur: Gloria Libani data est. (Isa.35.d Libanus quid.) B Libanus candidatum interpretatur; & signat mentis, & carnis munditiam, in qua magna consistit hominis gloria. Quarto, gloria spiritualis consistit in cognoscendo propriam vilitatem: vt scilicet homo cogitet, de qua materia generatus, quo cibo in ventre nutritus, cum qua veste natus, quibus malis expositus, ad quem finem ex necessitate sit venturus. Vnde ex hac consideratione Propheta dicebat: Gloriam meam in puluerem deducam. (Psal.7.a) Vnde 2. Reg. (2.Reg.6.a) Cum Rex Dauid ex hac humili consideratione, gloria se spoliasset coram arca Domini, & psalleret; despexit eum ex superbia vxor sua, dixitque ad eum. Quã gloriosus fuit hodie Rex Israël, discooperiens se ante ancillas seruorum suorum, & nudatus est, quasi vnus ex scurris. Cui Rex humilis ait: Viuit Dominus, quia ludam coram eo, qui elegit me plusquam patrem tuum: C & ludam, & vilior fiam plusquam factus sum: & ero humilis in oculis meis: & coram ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo.

Tertio, & vltimo est gloria, quæ dicitur æternalis: & est gloria illa, quę est omnium desideriorum finis. Et in quatuor proprie consistit: Primo, in læta societate Sanctorum: Secundo, in plena omnium bonorum satietate: Tertio, in aperta bonorum omnium propalatione: Quarto, in Dei suauissima visione. Primo dico, quod gloria illa, quæ dicitur æternalis, consistit in læta Sanctorum societate. Et quid dulcius esse potest, quam esse consortem Sanctorum tantorum cum Christo regnantium? O mira societas, & prædulcis ex societate suauitas; videre tot Sanctorum millia, qui omnes sunt Reges, & purpura vestiti, diademate coronati, super Solem hunc luminosi, omnibus bonis pleni, & Deo simillimi. D Vnde dicitur in Psalm. (Psal.149.a) Exultabunt Sancti in gloria. Et quid mirum? Miro modo gaudent auiculæ simul iunctæ. Nam & columbæ gaudent, & grues si à societate errauerint, quando consocias suas inuenerint. Gaudent mirabiliter homines, cum sint securi cum amicis. Ergo quantum est gaudium: immo nec vlla lingua narrandum, tantam videre multitudinem amicorum, perfecta charitate se amantium, & bonum omnium, sicut suum, optantium? Secundo, gloria æternalis consistit in plena omnium bonorum satietate. In hac enim vita semper scientiis perfici volumus, & nunquam quod cupimus, obtinemus: quin quantumcumque intelligendo discamus, vel proficiamus, semper superest, quod quæramus. Vnde quidam Philosophus, cum ad mortem venisset; dixit se solum de morte dolere: quia nunc incipiebat discere. Alius Philosophus requisitus: vbi esset E terminus scientiæ; Vbi, inquit, & vitæ. Item tantæ capacitatis voluntas humana existit; vt omnibus bonis satiari non possit. Vnde totus mundus Alexandro non sufficeit. Nec Neroni regnum suum vnquam potuit esse sufficiens, quod possedit. Ergo quanta est gloria illa, quæ sic intellectum consummat, & affectum satiat, vt nihil quam quod possidet, quærat, sed omnino contentus existat? Psal. (Psal.16.d) Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Tertia gloria æternalis consistit in omnium bonorum reuelatione: quia nihil ibi homini occultabitur. Vnde debet esse lætus, cum nihil ei occultetur, saltem, si debeat esse beatus: sed ei omnia in publico exponuntur. Bonum enim desideratum, visum lætificat: sed diu expectatum, valde affligit animam, & corpus: aliquando sanum, facit ægrum. Exemplum de Amon filio Dauid, qui Propter (2.Reg.13.b) Thamar desiderium ægrotauit: quia eius concubitu frui non potuit. Similiter & Rex Achab ægrotauit: quia ei (3.Reg.21.a) Naboth vineam dare renuit. Lege eius historias, si eas mente nescias. Ergo non altissimam gloriam illam indicas, vbi omne desiderium erit ad libitum cupienti expositum? Et propterea dicebat Apostolus: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, (Rom.8.e) quæ reuelabitur in nobis. Non delectat pictura quantumcumque pulchra, quandiu fuerit velata: sed solum postquam fuerit reuelata. Secundo gloria æternalis consistit in aperta visione. Omnia alia mundi bona, omniaque cœlestia non sufficerent nobis data, & nobis exposita, nisi videamus diuinam essentiam. Vnde quidam Philosophus platonicus dicit: Tam delicata est diuina visio, tanto amore dignissima; vt quidquid homo possideat, illa non habita, non facit hominem beatum, sed miserum. Ergo summe beati erimus: quia Deum in seipso videbimus Isaias: Reuelabitur gloria Domini, & (Isa.40.a) videbit omnis caro, quod os Domini locutum est. Fugiamus ergo gloriam temporalem, & amplexemur nunc gloriam spiritualem, vt tandem veniamus ad gloriam æternalem. Quam concedat ipse nobis, &c.

DE VNO MARTYRE,

SERMO II. in ordine XIV.

LORIA *& honore coronasti eum Domine:* (Psal.8.a) Scribitur 1.Reg. (1.Reg.2.f) quod Dominus dixit ad Hely sacerdotem: Quare magis honorasti filios tuos, quam me? Locutus sum enim, vt domus tua ministraret coram me vsque in sempiternum: Nunc autem absit hoc à me; sed quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem me contemnunt, ignobiles erunt. Quia hic sanctus Martyr quoadvsque vixit, Deum honorauit; ideo iuxta quod Dominus Hely promisit, ipsum Deus gloriosum effecit. Qui vnquam Reges, qui principes, qui barones, aut nobiles, sic à mundo honorantur, vt Martyres? immo vt Martyrum crura? Maior longe honor exhibetur Stephano, siue Laurentio; quam Alexandro, siue Apostatæ Iuliano. Bene ergo dictum est: *Gloria & honore, &c.* Tria verbum prædictum notabiliter ponit. Quia Deus Martyrem glorificauit, quantum ad seipsum: honorauit, quantum ad proximum: sed coronauit, quantum ad præmium siue regnum. Vnde primum respicit proprium bonum interius, Secundum, proximi deuotionem exterius: Tertium, gloriæ bonum superius. Notatur ergo primo bonum interius, quo fulsit in animo, cum dicitur: *Gloria.* Nam gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. (1.Cor.1.c) Notatur secundo bonũ exterius, quo venerabilis sãctus factus est proximo, cum additur: *Et honore.* Magnus honor, quãdo tota Ecclesia ipsum extollit laudibus, & officiis veneratur. Notatur tertio bonum superius, quo incedit coronatus in regno, cum subditur: *Coronasti eum.* Verum quia gloria in superiori sermone abundantissime dictum est, & honor sanctitatis patens est omnibus: Quia sicut dicitur Hester; (Hest.6.b) Sic honorabitur, quemcumque Rex voluerit honorare; nunc de sola coronatione dicendum est, quæ intra honorem, & gloriam continet, vt sequens processus ostendit. Est ergo notandum, quod hunc Martyrem Dominus coronauit hic: Primo ipsum æternaliter eligendo: Secundo, ipsum personaliter redimendo: Tertio, ipsum fortiter defendendo: Quarto, ipsum fideliter consummando. Primum fuit opus immensissimæ bonitatis. Secundum fuit opus ardentissimæ charitatis

Tertium

Tertium fuit opus altissimæ potestatis. Quartum fuit opus inæstimabilis largitatis.

Dico igitur primo, quòd Deus hunc Martyrem coronauit, ante sæcula eum eligendo, ex sua immensissima bonitate. Quæ enim bonitas maior excogitari potest: quàm hominem (nullo merito præcedente) ad summum bonum participandum eligere? Magna hodie bonitas reputatur, si aliquis Dominus retribuit pro meritis: & sic remunerat eum, qui meruit. Ergo quanta est bonitas illa, quæ absque vllis meritis omnino, ad summum bonum ordinauit hominem? Vnde de hac coronatione potest accipi illud Isaiæ: Eris corona gloriæ in manu Domini. Ideo dicit in manu Domini: quia solius Dei bonitas est; vt nullis præcedentibus meritis, ad tantam coronam homo electus sit. O quantum tenentur Deum laudare, Deum amare, Deum prædicare, qui ad hoc vocati sunt; vt Deum agnoscant; vt Christiani fiant, & cum Saracenis, & aliis multis in errore non permaneat. Sed væ talibus, si Deum cognoscunt, sed non vt Deum honorāt. De talibus dicitur ad Rom. Cum cognouissent Deum; non sicut Deum glorificauerunt, & gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorū: dicentes enim se sapientes esse, stulti facti sunt. Et Eccl. Qui addit scientiam, addit dolorem: quia quanto plura scimus, Deum melius nouerimus, & tanto magis ei obligati sumus: & non seruientes ei, magis puniendi sumus. Vnde non seruientes Deo Christiani, plus quàm Saraceni, & Pagani, puniendi sunt. Vnde exemplū de beato Macario legimus: Qui cum in deserto caput mortui inuenisset; quæsiuit quis fuisset: Cui miraculosè respondit: Paganus fui idolorum sacerdos. Cúmque quæreret: Sunt aliqui ibi te profundiores? Ait: Sub nobis adhuc sunt Iudæi, & sub Iudæis Christiani mali: qui cum Deum cognouissent, ei tamen seruire noluerunt. Nec est hoc mirandum: quia supponamus, gratia exempli, quòd aliqui duo sint vnius domini serui, sed ei non seruiant: tamen vnus eorum dominū suum eum esse sciat; alter vero nesciat. Requisitus ergo primus à domino, quare ei non seruiat; dicit: Scio te esse dominum meum, sed nolo tibi subesse, nec volo tibi seruire. Alter vero requisitus, quare non seruiat; ait: Si te dominum meū esse crederē, vtiq; tibi seruirē: sed ideo tibi nō seruio, quia illud ignoro. Quis istorum magis offendit? Nonne primus, qui cognoscit, & contemnit? Ergo fratres non simus ingrati Deo, ad hoc electi, vt simus Christiani: quod maximum donum est.

Isa. 62. a — *Rom. 1. d* — *Eccl. 1. d* — *Ex Catal. Sanctorum lib. 2. cap. 35. non de Macario Ægyptio, sed Alexandrino, ex Luca cap. 12. f*

Secundo, Deus coronauit hunc Martyrem Sanctum, ipsum personaliter redimendo. Nam corona à Deo nobis parata, erat peccatis exigentibus perdita, nullis vnquam mundanis meritis reparanda. Vnde plorabat Hieremias dicens: Cecidit corona capitis nostri: væ nobis, quia peccauimus. Quia ergo perdideramus, nec nostris operibus reinuenire poteramus, venit Saluator, & ardentissima charitate coronam reparauit lapsam, dum pro nobis spineam coronam portauit. Exiit enim, spineam coronam portans, sicut dicitur: O corona veneranda, ô corona totis affectibus amplexanda; qua nostra corona perdita, est reperta. Vnde ad hanc lacrymabilibus oculis intuendam, inuitamur in Canticis: Exite filiæ Hierusalem, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Quis fuit iste Salomon, Rex pacificus, nisi Christus? Quæ est hæc mater sua, nisi Synagoga? Nam ex Iudæis secundùm carnem est. Hæc ergo coronauit eum, dum coronam spineam illi imposuit. Videamus ergo hunc regem spinis coronatum, & ipsius ad nos consideremus affectum. Quis enim tam durus, vt si videat Redemptorem suum tam pium; non diligat? Sed plorans Bernard. dicit: O duri, & insensati filij Adæ, quos non emollit tanta benignitas, tamque ingens flamma amoris!

Thren. 5. b — *Ioan. 13. a* — *Cant. 3. d*

Tertio, coronauit Dominus hunc Martyrem, ipsum in tentationibus, & periculis adiuuando. Nam Sanctus Hieronymus dicit: In stadio sumus, continuè pugnamus. Aduersariis totus mundus plenus est, & nos debiles sumus: Nec tamen, nisi cum victoria, coronari debemus. Vnde Apostolus: Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Et est legitimè certare, hosti non cedere: bellum non tantum incipere, non tantum mediare, sed plenam victoriam obtinere. Vnde in Apoc. dicitur: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Quid faciendum? Vtique ad eum est recurrēdum, ab eóque contra hostem tam validum, est auxilium postulandum. Ipse enim, nisi nos iuuare vellet ad pugnandum, & in bello fortiter persistendum; nos non inuitaret, nec præmium pugnandi promitteret. Sed audi quid dicit: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Corona victoriis maximis datur. Si delectat (secundum Gregor.) magnitudo præmiorum; non deterreat certamen laborum. Nonne gaudens laborat agricola sub spe fructuum? Quantum laborant fossores metallorum, antequam possint venire ad aurum? Quantum mulieres se exercitant circa linum, antequam habeant pannum? &c. Quis vnquam mercator diues esse poterit, si non aliquando laborauit? Poeta:

Absque labore graui vix munera magna dabuntur.
Gratus enim plenus vtilitate labor.

Et propterea Apostolus, cùm se dicat præ cæteris Apostolis laborasse, concludit, dicens: De reliquo, reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Et dicit: corona iustitiæ scilicet, Dei, non sua: quia ex iustitia est certanti à Deo promissa: & quia ex iustis laboribus acquisita.

Hier. tom. 1. Epist. 6. circa med. de Virginitate seruanda. — *2. Tim. 2. c* — *Apoc. 3. c* — *Apoc. 2. c* — *Greg. tom. 2. Expositio. moral. l. 31. cap. 14.* — *Exempla.* — *2. Tim. vlt. b*

Quarto coronauit Dominus hunc Martyrem, ipsum feliciter consummando, & in gloriam suam assumendo. Nemo enim illuc ingreditur, nisi ibi coronetur, & nisi regnum perpetuum ei tradatur. Vnde Dominus dicit Sponsæ in Canticis: Veni de libano soror mea Sponsa; veni, coronaberis. Vbi ergo sunt, qui quærunt ditari? Vbi sunt, qui quærunt nobiles fieri? Vbi sunt, qui quærunt, pulchri videri? Vbi sunt, qui volunt purpura indui? Vbi sunt, qui volunt reges fieri? Veniant ad Christum, & accipiant regnum, & diadema perpetuum. Nam per coronam, cùm sit figura sphærica; gloria æterna demonstratur. Sed quære de hoc latius in sermone sequenti. Rogemus ergo Dominum, &c.

Cant. 4. d

DE VNO MARTYRE,

Sermo III. in ordine XV.

Non *coronabitur nisi qui legitimè certauerit.* Nemo pugnans coronari dignus est; si victoriam pugnando non obtineat. Currentibus enim non datur brauiū, nisi post cursum. Consueuerunt Domicelli vsque ad cingulum sublimari militię, qui priùs fortiter steterunt in acie. Nec militi non pugnanti datur donatiuum. Nam olim, cùm Romani mundo dominabantur, milites veterani, qui diu pugnauerunt, tradebantur quieti, & reddebatur eis pręmium pro labore. Hoc ergo attendēs Apostolus obseruari in militia spirituali dicit: *Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit.* Est ergo sensus, secundùm intentionem Apostoli: Ille, qui legitimè certauerit, coronabitur. Et secundùm hanc intelligentiam, ad commendationem huius Sancti, duo possunt hic notari. Primum est status pugnæ. Secūdum est status victoriæ. Nā ostenditur primo pugna, qua apparuit virtuosus in merito. Secundo, monstratur victoria, qua nunc est triumphator in præmio. Notatur ergo pugna, qua meruit, cùm ait: *Qui legitimè certauerit.* Notatur victoria, qua coronatus incedit, cùm addit: *Non coronabitur.* Est ergo primum de pugna videre aliquid, quæ est præambula ad victoriam. Notandū ergo, quòd, Primo, legitimè certare, est mundum perfectè contemnere: Secundo, legitimè pugnare, est diabolo perfe-

2. Tim. 2. a

ctè resistere: Tertio, legitime pugnare, est seipsum perfecte domare, & carnem cogere, & spiritui subiicere. A Nam in primo certamine vincitur auaritia, per amorē altissimæ paupertatis. In secundo certamine subiugatur superbia, per appetitum propriæ vilitatis. In tertio certamine subiugatur lasciuia, per appetitum castitatis.

Dico primo, quod legitime certare, est mundo perfecte abrenuntiare, & nihil in mundo vanum amare. Vnde præcipitur in Ioan. Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Quare hoc? Quia sic dicitur: Qui vult amicus esse huius sæculi, inimicus Dei cōstituitur. Amicitia enim huius mūdi inimica est Deo. Reuera magnum certamen, & forte: omnia quæ videmus, & quibus indigemus ad vitam, contemnere: Sed ideò est hoc certamen nobis à Deo datum; vt pugnando vincamus, & vincendo coronemur. Gaudent enim Patres, quod fortiter pugnant Filij: vt de hoc possint fieri nominati. Vnde & de quodā Cæsare dicitur: quod semper noua bella cupiebat, vt quantus esset, cunctis patesceret. Ergo si bellandum esse iudicabant, propter B vanam gloriam, & coronam cito transituram; quid est faciendum Sanctis, pro vera gloria, & corona perpetuo duratura? Certè bellandum est contra mundum, & vitium auaritiæ subiugandum, & paupertatis altissimæ potest accipi illud: Certamen forte dedit illi, vt vinceret. Quis dedit? An Dominus dedit Martyri huic, quem statuit hic honorati? Nam etsi forte certamen sit, tamen facilè superatur. Sed quid Philosophi fecerint ex puris naturalibus, aduertamus; qui in tantum, mundū contempserunt, vt fugerent homines, fugerent ciuitates, & fugerent amœnitates: & loca deserta sibi eligerent, vt philosophari possent. Ergo non debent facere Christiani, propter veram sapientiam gloriamque diuinam, quod illi fecerunt propter sapientiam vanam, & famam, gloriamque mundanam?

Secundo, legitimè bellare, est hosti fortiter resistere, C eique nec ad modicum cedere: sed cum solo gladio iugulare. Vnde 1. *Reg.* 19. *a*, legitur de Dauid, quod cucurrit ad locum certaminis; & sequitur ibi, quomodo Goliam (qui diabolum figurat) non in arcu, aut gladio strauit; sed in nomine Domini ipsum inuasit, & in lapide, & funda, id est, in Saluatore; qui signatur in lapide, hostem inuasit, & persequentem deiecit. Opus est valdè nobis fortiter cum hoc hoste sic potente, sic callido, sic pleno astutia, sic continuè inuadente, nec vnquam cessante, non comedente, non dormiente, sed omni tempore vigilante, non comedente, sed omni tempore ieiunante; confligere. Vnde in prima Petri: Aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide. Item Iacobus: D Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Ibidem: Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Idem est sensus vtriusque auctoritatis, quod bellandum est, sed de Deo non propriis viribus confidendum. Nam canis, quando solus exiſtit, lupum fugit: præsente domino, & confortante, lupum inuadit, deiicit, & occidit. Non est nimis timendus hostis, qui (vt Damasc. dicit) non potest vincere nisi volentem.

Tertio, legitime bellare, est carnem, domesticum hostem, domare, & spiritui eam subiicere. Magnum certamen, mundum contemnere: maius diabolo tam forti resistere: sed maximum est seipsum vincere, & contra se dimicare. Poeta:

Crede mihi, est maius, virtute domare seipsum:
Quam more Samsonis sternere mille viros.

Facile superamus frigus exterius, & calorem, quem foris patimur, sed calorem interius, incedentem, & nostra corpora depascentem, non nisi multis remediis superamus, sicut patet in febricitantibus. Facilè curatur vulnus, si sit in sola carne exterius, sed si pulmo, vel aliquod vitale membrum interius laceratur, vix, aut nunquam curatur. Ergo grauius est nobis hunc hostem familiarem subiicere, quam cum aliis certamen inire: Quid est ergo faciendum? Subtrahenda est ei annona, & continuè facienda est ei disciplina. Nam quando Rex aliquam ciuitatem obsederit; primo victualia, & aquam ab eis tollit: & sic eos obedire sibi compellit. Equus bene frænatus, & cingulis bene strictus, & fortiter calcaribus punctus, cogitur obedire sessori. Vnde secundum illam literam dicitur: Vsque ad mortem certa pro iustitia. Et est sensus: Non timeas amore iustitiæ teipsum domare, quia melius est morte vitam finire, quam iustitiam Dei deserere. Qui ergo sic certat in via, completa pugna, peruenit ad coronam. Nam post laborē sequitur requies. Vnde dicitur: Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Et est notandum, quod in corona est attendere tria. Primo, pretiositatem. Secundo, speciositatem. Tertio vero, interminabilitatem; vt sic accipiatur pretiositas ex parte materiæ. Speciositas ex parte formæ: & interminabilitas ex parte figuræ. in quibus tres notantur dotes animæ, scilicet visio, dilectio & tentio. Vt speciositas respondeat visioni: pretiositas dilectioni: & interminabilitas tentioni. Est ergo coronatus hic Sanctus corona pretiosa. Consueuerunt enim coronæ fieri de auro, quod inter metalla est maximè pretiosum: charitatis significatiuum, & donum pretiosissimum omnium donorum. Vnde dicitur: Corona aurea super caput eius. Tales enim coronæ, vt sint magis pretiosæ, gemmis pretiosis inueniuntur ornatæ. Psalm. Posuisti Domine super caput eius coronam de lapide pretioso. In quibus omnibus notatur pretiositas gloriæ: quæ erit in amoris consummatione: vt non sit vltra aliquid addere: quia erunt ibi summæ diuitiæ, & tantæ deliciæ, vt officio nequeant dici linguæ. Vnde dicitur: Coronæ sapientium, id est, Sanctorum deliciæ eorum. Secundo, est coronatus hic Sanctus corona speciosa. Quid enim illa corona fulgentius? quid enim gemmis fulgentibus inuenitur pulchrius? Igitur speciosa est corona, quæ est ex auro, gemmisque composita; significans illam pulchritudinem summā, quam videt anima beata. Vnde anima quælibet sancta dicit illud: Indumento iustitiæ circumdedit me, & tanquam speciosam coronauit me corona. Tertio, coronatus est hic Sanctus corona, infinita interminabilitate duratura. Sphæra enim (vt docet Philosophus, & probatur per experientiam) nullo termino est finita: quia non apparet vbi incipiat, nec vbi finiatur: postquam eius capita sunt conclusa, & in circulum sunt redacta. Vnde aliqui Philosophi (quamvis stultè) crediderunt, cælum esse æternum: quia figura rotundum. In circulo enim etsi dum fit, principium videatur & finis, postquam tamen factus est, tunc amodo fine, & principio carebit: quia vbi incipiat, aut vbi finiatur, assignari non potest. Cum ergo corona in rotundum sit formata, est figurarum pulcherrima, est figurarum simplicissima: quia vna linea tantum contenta sit; est figurarum capacissima: nullis angulis coarctata: simul etiam est figurarum perfectissima; quia continet in se perfectionem senariam, sicut probat ipsa experientia. Rectè æternalis vitæ carentis principio, & fine, est significatiua. Vnde dicitur 1. *Pet.* 5. *a* Pascite, qui in vobis est, gregem, & percipietis immarcescibilē, id est, interminabilem gloriæ coronam. Quod enim non marcescit, & non corrumpitur; æternum esse conuincitur. Ad hanc ergo E coronam, materia pretiosam, forma speciosam, & figura æternam; perducat nos Christus Filius Dei, &c.

1. *Ioan.* 2. *c*
Iac. 4. *a*
Apoc. 10. *c*
1. *Pet.* 5 *b*
Iacob. 4. *b*
Exemplum.
Eccl. 4. *d*
Apoc. 14. *c*
Eccl. 45. *a*
Psal. 20. *a*
Prou. 14. *d*
Isa. 61. *d*
Arist. to. 4. *lib.* 8. *Physicor. tex.* 76. *Arist. to.* 4. *lib.* 2. *de Cælo, text.* 1.

DE VNO MARTYRE,

SERMO IV. & in ordine XVI.

MIHI *autem absit gloriari nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi.* Omnis homo naturaliter appetit beatitudinem, sed multi errant in ea. Nam quidam eam ponunt in sublimitate potentiæ. Et tales vel laborant præesse, vel præsidentibus adhærere

Gal. vlt. d

adhærere. Quidam etiam eam ponunt in veritate scientiæ: Quidam in generis claritate: Quidam in corporis speciositate, & voluptate: Quidam in gulæ auiditate: Quidam vero in diuitiarum copiositate. Ista ergo omnia attẽdens sapiens Apostolus, & hic Martyr sanctus, cuius hodie festũ celebramus, refugit cum malis gloriari; & elegit gloriari cum bonis. In verbo ergo præmisso, ad Martyris honorem assumpto, maxime notanda sunt duo. Nam docet nos, Primo, quid in mũdo sit respuendũ: Secundo, quid est hominibus appetendũ, sc. pro Saluatore opprobrium. Omne enim bonum, vel est in declinatione mali, vel in profectu boni. Nam malum declinamus, cum gloriam humanam refugimus. Sed in bono proficimus, dum per viam Crucifixi incedimus. Notatur ergo primo, quid sit nobis fugiendum, cum dicit: *Mihi autem absit gloriari.* Notatur secundo, quid sit eligendum, cum dicitur: *In cruce Domini nostri Iesu* B *Christi.* Sed quia, quod fugiendum sit de humana gloria, sermone primo de vno Martyre, dixi supra; nunc solum restat dicere de Crucis ignominia. Est ergo hic notandum, quod in cruce sunt quatuor brachia: duo recta, & duo transuersalia: quatuor virtutes, quibus Crux spiritualiter fertur significatiua. Non enim electi omnes crucem materialem ascendunt, sed spiritualem crucem omnes in se suscipiunt. Crux enim materialis potest esse communis bonis, & malis: cum etiam Dominus crucifixus fuerit cum latronibus: Sed Crux Spiritualis non conuenit nisi spiritualibus, & bonis. Quanti enim pessimi fuerunt in cruce suspensi? Quanti flagitiosi cum Sanctis fuerunt simili pœna puniti? Simul in eodem ponuntur igne lignum, & aurum: lignũ C exuritur, sed aurum purgatur. Sub eadem tribula granũ collocatur, & palea. Sed palea comminuitur; frumenta purgantur. Sub eodem sole ponitur materia solubilis, vt cæra, & coagulabilis, vt lutum: & eodem radio cæra soluitur, quo lutum inspissatur. Vnde dicit August. Manet dissimilitudo passorum in similitudine passionũ. Nec sub eodem tormento est idem, virtus, & vitium. Nam sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat: & sub eadem tribula paleæ minuuntur, frumenta purgantur: ita vna & eadem vis irruens bonos probat, purgat, & eliquat: malos damnat, vastat, & exterminat, atque indurat. Ergo magis laudatur Crux spiritualis, quæ non potest competere, nisi bonis, quam materialis, quæ est vtriusq; communis. Notandum ergo, quod sunt quatuor virtutes, Crucis brachiis correspõdentes. D Nam primo, in brachio dextro notatur temperantia, quæ est declinatio prosperorum. Secundo in brachio sinistro notatur patientia, quæ est tolerantia aduersorũ. Tertio in brachio supremo notatur misericordia, quæ est reuelatio miserorum. Sed quarto, in brachio infimo notatur humilitas vera, quæ est reuerentia superiorum.

Crucis brachia.

Aug. tom. 5. l. 1. de Ciui. Dei cap. 8.

Crucis virtutes brachiis respondentes.

Dico primo, quod ad Crucem spiritualem ferendam tanquam brachium dextrum, necessaria est temperantia, quæ est declinatio prosperorum. Temperantia enim contemnit prospera, & est virtutum omnium modificatiua, sine qua vitium est omnis virtus politica. Hæc est enim virtus, sine qua omnis virtus est sine modo: quasi equus sine fræno, & asinus sine chamo. Vnde Deus creauit omnia in modo, nec aliquid voluit esse sine modo Nunquam enim fecit vnum contrariorum, E quin fecerit alterum: vt sic vnum esset alterius frænũ. Ob hanc causam diuersa sunt anni tẽpora: vt fiat quędam temporis contemperantia. Si enim semper æstas esset, calor immoderatus omnia exureret. Et si hiems semper esset, frigus terram stringens, nihil nasci permitteret. Ob hanc etiam causam dies successit nocti & nox diei. Considera etiam in te ipso: quia cerebro frigidissimo, cor fontem caloris, supposuit Deus. Et pulmonem, quo tanquam quodam flabello, cordis incendium temperauit. In maiori etiam mundo, motum cæli obuiatione planetarum frænauit: & eius incendium ex motu generatum, aquis superioribus temperauit. Di- A cunt etiam Sapientes mundi, quod luna est tanti frigoris causatiua; quod omni mense hyemem terræ adduceret; si calor Solis eius efficaciam non frænaret. Est ergo intemperantia, siue sit in gula, siue in luxuria; non solum contra prohibitionem diuinam: sed etiam peccatum contra naturam. Et hoc ideò, quia ipsius naturę est debilitatiua, sicut patet in multis luxuriantibus, & nimium comedentibus; quorum vita est Christi cruci cõtraria, in qua omnia fuerunt amara, cum isti solum quęrunt suauia. Vnde illud: Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico inimicos crucis Christi; quorum Deus venter est, & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt. Quid turpius, quid irrationabilius, quàm habere corpus est fœtida materia generatum, & ex fœtida materia nutritum, & ex fœtida materia semper plenum, ad deuorandum vermibus in fine præparatum, nihil vnquam de se producens, nisi fœtidum? Nam & Rex quidam Philosophum ad cœnam inuitauit: Cumque cœnaret Philosophus iuxta Regem sedens, spuere volens, & loca omnia tapetibus sericis plena videret, simulque attenderet, quod barba Regis, siue mentum totum ex pinguedine esset vnctũ; super eius mentum sputum proiecit. Cumque ipsum eius famuli occidere vellent; Rex prohibuit, & quare fecerit, inquisiuit. Cui ille: Cum vndiq; circa me cernerem, vbi in locum magis vilẽ sputũ eiicere possem; nullum locum sic fœtidum, nec sic vilem vidi, sicut illum, in quem sputum eieci. Tunc Rex gulæ vtilitatem considerauit, & viro sapienti pepercit.

Lunæ frigiditas quanta sit.

Phili. 3. d

Exemplum.

Secundò, ad crucem spiritualem, ferendum tanquam brachium sinistrum; est necessaria tolerantia aduersorum: vt qui per temperantiam contemnit mundi prospera per tolerantiam portet, & toleret aduersa; vt sicut non est eleuatus in prosperis; ita nullis frangatur aduersis. Virtus nobilissima est tolerantia, quæ inter erectos fluctus, & procellas vndarum, ac fortes flaturas ventorum, nauem tuto ducit ad portum: Bona nauis fortibus asseribus fabricata, & in altissimo mari & feruido posita, nihil timet in fluctibus, nisi terram. Quia sicut verus patiens non solum tribulationes non fugit, sed etiam appetit, sic sola terrena fugit, tanquam currentem nauem impedire suis tumoribus possint; vt sic in tribulationibus huius maris fortiter persistat. Probatum est certo experimento, quod nauis fortius, & velocius saltat in mari turbato, quam in mari quieto: quia plus homo in tribulationibus proficit, quam dum consolatus existit. Nam arbor nucis dum suis fructibus spoliatur, quanto fortius pertica verberata fuerit, tanto sequenti anno plures fructus adducit. Quidam autem nimium delicati sunt, similes oliuæ, quæ in collectione fructuum non vult, vt nux, verberari: sed manu vult fructus suos leuiter colligi. Quam si verberari cœperis, vel feceris, sequenti anno à fructu cessat. Est ergo, vt Apostolus dicit, necessaria patientia, & exemplo DOMINI contemnenda omnis gloria mundi, & ignominia appetenda. Vnde dicitur: Deponentes omne pondus, & circumstans peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem DOMINVM, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. Turpe est, vt miles de bello exeat sanus; si Rex vulneratus incedit, & maxime si pro milite bellum agat. Bernardus: Bonus miles suas plagas non sentit, dum benigni ducis vulnera intuetur. Vnde sequitur in auctoritate præmissa: Recogitate eum, qui talem sustinuit aduersus seipsum contradictionem; vt non deficiatis animis vestris. Quis miles deficit in bello, vbi Regem suum viderit pro se vulneratum? Nunquid pro se est vulneratus IESVS? Nam, sicut dicit Isaias: Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra. Item & DOMINVS posuit super eum omnium nostrum iniquitates. Vnde Bernardus: Quid fecisti amantissime

Exempla.

Exemplum.

Heb. 12. a

Ber. tom. 1. ser. 61. sup. Cantica.

Isa. 53 b

Domine; quid commisisti Saluator bone: vt sic iudicareris? quæ causa tua, quæ noxa tua? Ego sum tui causa doloris, ego culpa tuæ occisionis, ego passionis tuæ liuor, & tui cruciatus labor. Ad hoc ergo ponũtur imagines Saluatoris: vt dum angustiaris, dum premeris, dũ tentatione pulsaris, aspicias Christum in ligno pro te pendentem. Apes enim, quantumcunq; sagittatæ, resumunt vires, dum viderint suum regem. Ergo non faciet homo; quod apeculas viderit facere. (Exemplum.)

Tertio, ad crucem spiritualem ferendam, pro brachio supremo, accipienda est pietas orphanorum, viduarum, & omnium miserorum. Vnde leo, fortissima bestia, prædæ auida, vnguibus, & dentibus armata, homini non sæua est, sed pia. Vnde si hominem obuium habet in deserto, non solum eum non lædit; sed eum deducit, & viam illi ostendit, nisi fame nimia laborauerit. Vide ergo quam crudelis est homo, animal mansuetum natura; cum non parcit ei, cui sæuissima parcit fera. Nam etiam crudelissima lupa bestia infantem, quia mi era fœmina proiicit, ipsa recolligit, & lac ei tribuit. Crudelitas contra naturam est hominis, sicut ad sensum patet. Non enim natura, sicut cæteris animalibus homini vngues acutos dedit ad dilaniandum, nec dentes ferratos ad dilacerãdum, nec cornua ad pectendum, nec aculeum ad feriendum. Ergo, dum omnis crudelitatis arma ab eo subtraxit; eum debere esse mãsuetum natura perdocuit. Sed arma, quæ natura negauit, homo multo peiora, & magis mortifera, suo ingenio adinuenit: & crudeliora bella, quam omnia bruta, gerit. Recordemur ergo Crucis Christi, simus mansueti, & pij: vt possimus esse filij matris Dei; quæ est Mater totius bonitatis, & pietatis, & Regina misericordiæ digna est appellari. Vnde dicitur; Stabat iuxta crucem Mater eius: stabat, inquam, dolendo, stabat compatiendo, stabat & commoriendo; doloris & passionis transfossa gladio. Cum ergo ipsa sit Mater totius misericordiæ: soli crudeles ad eius thronum non habent accedere: quia nec ab ea merentur audiri. Quomodo misericordiam audes petere: qui eam proximis noluisti exhibere? Scias, quod vera est sententia, quam Iacobus profert in Epistola: Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non facit misericordiam. (Exemplum. Exemplum. Ioan. 19. c Iac. 2. c)

Quarto, ad crucem spiritualem ferendam, pro brachio infimo terræ infixo, est accipienda humilitas, quę est respectu superioris. Quandocumque supra te agitaris, tumore erigeris, crucis Domini recorderis: Quis tumor, qui non cadit? quis mons, qui non ruit, si Dominum crucifixum attendas? Nullus miles est a deò superbus, & arrogans: vt supra Regem sedem suam collocare præsumat. Ergo quod non audet quis facere regi terreno, citissime morituro, tu facis Regi summo æternaliter duraturo? Et propterea Apostolus: Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem; mortem autem crucis. Vbi dicit August. Ecce habes humilitatis exemplum, superbiæ medicamentum. Quid ergo homo intumescis, quid morticina pellis extenderis, quid sanies fœtida inflaris? Princeps tuus humilis, & tu superbus? Caput est humile, & membrum superbum erit? Monstrum est contra naturam, si cœlum terræ subiicias, & sub pedibus caput ponas. Rogemus, &c. (Phili. 2. a Aug. to. 10. de ver. Domini in Euang. Ioan. ser. 41.)

DE VNO MARTYRE,

Sermo V. & in ordine XVII.

(Pro. vlt. c)

Fortitvdo, *& decor, indumentum eius*: Quanta fuerit fortitudo Sanctorum, quis poterit explanare vllis verbis? Ergo, si iuxta meritum fortitudinis recipiant à Deo mercedem; quis præmij eorum altitudinem potest ad plenum, mente cogitare? Maiori donati sunt præmio, quam quis lingua carnis exprimat. Ideo in verbo præmisso notantur hic duo. Primo, status pugnæ, quo diabolo restitit. Secundo, status coronæ, qua coronari promeruit. Nam primo, per pugnam, qualis esset, apparuit. Secundo, per victoriam, vel coronãm, præmio dignus esset, innotuit. In pugna fuit à Deo probatus: sed post victoriam à Deo coronatus. Notatur ergo primo, status pugnæ, cum dicitur: *Fortitudo & decor indumentum eius*. Notatur secundo, status præmij, & coronæ, cum additur: *Et ridebit in die nouissimo*. Dicit ergo, *Fortitudo, &c.* Est ergo notandum, quod contra tres aduersarios pugnamus, & triplici indigemus fortitudine. Nam impugnat nos mundus: impugnat nos diabolus, & impugnat nos proprium corpus. Mundus per vana attrahit: Diabolus per alta seducit: Sed corpus per delectabilia allicit. Indigemus fortitudine, mundi diuitias contemnente: Indigemus & fortitudine, honore respuente: Indigemus & fortitudine delectabilia fugiente. Dicamus ergo, quod hic Sanctus Martyr, Primo, fortis apparuit contra mundum, dum voluntaria paupertate omnia reliquit. Secundo, fortior apparuit contra diabolum, dum superbos honores vera humilitate non solum nõ appetiit, sed contempsit. Tertio, fortissimus apparuit contra seipsum, dum ardentissime in mortem seipsum dedit.

Dico primo, quod noster Martyr fortis apparuit, dũ voluntaria paupertate mundum omnem cum flore contempsit. O quam felices, qui eligunt cum Christo pauperes esse præter victum solum, & vestitum, nihil aliud appetentes. Vnde Apostolus: Habentes alimenta (non delectamenta) & quibus tegamur (non quibus ornemur) his contenti simus. Vnde de Martyre nostro potest dici illud Prouerbiorum: Manum suam misit ad fortia. Misit, dixit, quia congressus hominis est contra mundum. Et dicit pluraliter fortia: quia plura sunt relinquenda, quæ sunt difficilia. Fortitudinis igitur est, diuitias, & omnia vana relinquere, & filios abdicare, & vxorem relinquere: quamvis consentientem. Vnde in figura nostri Martyris dicitur de Iuda: Vir fortissimus Iudas, collatione facta, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam offerri pro peccatis mortuorum. In quo notatur, quod fortissimus fuit dum argentum tantum contempsit, & pro mortuis illud obtulit. Sed quidam econtrariò paupertatem effugiunt: diuitias toto animo quærunt: nec attendũt, quod tunc sunt maxime vacui, quãdo se credunt plenos: sed vacui sunt Dei donis, pleni peccatis: pleni in arca: vacui in conscientia: acquirunt peccata, & perdunt animam: quærunt aurum, & acquirunt infernum. Nam Luna, quando versus terram dicitur esse plena, tunc versus cælum est vacua. Et quando versus terram dicitur esse vacua, vel nulla, tunc versus cælum dicitur esse tota plena. Et valde rationabile: quia quanto plus à Sole recedit, tanto versus terram plena existit, & plus vacua versus cœlum. Et econtrario, quanto plus Soli appropinquat, tanto versus terram se euacuat, & versus cœlum fortitudinem suam augmentat: ita quod Soli tunc est perfectè coniuncta: & quamvis ex parte terræ sit nulla; ex parte tamen cæli sit tota plena. Sic & vir Sanctus, dum nihil habet in mundo, est diues in cœlo. Hieronym. dicit: In mundo diuitem, & in cælo esse, non est possibile. Vnde dicitur: Nolite vobis thesaurizare thesauros in terra, vel in mundo, vbi ærugo, & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur: sed thesaurizate vobis thesauros in cœlo, vbi nec ærugo, nec tinea demolitur, & vbi fures nõ effodiunt, nec furantur. Vnde etiam Gloss. super Cantica Canticorũ, loquens de Christianis dicit: Non est perfectionis Christianæ in temporalibus exaltari, sed potius deprimi: mali enim nihil habent in cælo: & boni nihil habẽt in mundo: sed sæpè gratia illius boni, ad quod mendici anhelant, quidquid in via contingat, gaudent. Vnde August. (1. Tim. 6. b Pro. vlt. c 2. Mac. 12. g Exemplum. Hier. in Regula monachorum c. de laude Religionis to. 9. Mat. 6. c)

Augu$t. de Ciuit. Dei: Satellites voluptatum diuitias appetunt, pauperes esse nolunt, honoribus inhiant. Sed noster Martyr rex esse noluit: honores declinabat, & omnia mala sustinebat.

A

Secundo, Martyr noster postquam fortis apparuit contra mundum, apparuit fortior contra diabolum: Ista enim duo ordinate se habent, vt prius quis contemnat mundum, quam contra diabolum sumat bellum. Vnde Gregorius: Qui ad fidei agonem venimus, luctamen cótra malignos spiritus sumimus. Nudi autem cum nudo in hoc mundo luctari debemus: quoniam si vestitus quisquam cum nudo luctatur, citius ad terram deiicitur: quia habet vnde teneatur. Quid (inquit) sunt terrena, nisi quædam corporis indumenta? Ergo (inquit) qui contra diabolum ad certamen properat, vestimenta prius abiiciat, ne succumbat: nullas rerum labentium delectationes requirat, ne vnde ad votum tegitur, inde ad casum teneatur. Mundo sic contempto, & humilitatis fundamento sic accepto: secure congredimur cũ hoste maligno. Vnde secundum Hieronymum: Non est timendus hostis, qui non potest deiicere nisi volentem. Vnde in figura Martyris nostri, dicitur in Sapiẽt. Et fortis in bello: Humilis enim expugnauit insurgentes hostes. Quis nunc hostem vnquam timeat, si verã humilitatem teneat? Nam cum beatus Antonius omnes inimici laqueos videret coram se in terra expansos; dixit ad Dominum: Domine quis potest euadere istos laqueos? & facta est vox ad eum dicens: Humilis. Et ratio est (sicut Augustinus docet) quia humilitas hominem Deo perfectè subiicit, Deum sibi auxiliatorem facit, quo hostis ignea tela contemnit. Nam & leo gallum (& maximè si sit albus) expauescit, & fugit virtute cuiusdam lapidis, quem in se habet gallus. Quid per leonem intelligimus rugientem, & homines deuorare volentem, nisi dæmonem? Quid per gallum se alis propriis verberantem, & sæpe cantantem; nisi humilem hominem, se verberibus affligentem, & Deum continuè laudantem, & intra se viuum lapidem continentem? Hunc humilem hominem diabolus superbus sic timet, vt nec ei approximare audeat, dum per humilitatem Virginis, & per humilitatem suæ beatissimæ prolis nouit se deiectum. Semper enim puer timet flagellum, & canis baculum, quo aliquando se meminit verberatum.

Greg. tom. 3. hom. 32. in Euang. in principio.

B

Sap. 8. c

Aug. tom. 5. lib. 14. de Ciuit Dei cap. 13.

Exempla.

C

Exemplum.

Tertio, beatus hic Martyr non solum fuit fortis contra mundum, aut fortior contra diabolum; sed fuit fortissimus contra seipsum. Militi enim existenti in forti castro, facilè est extrinsecum hostem abiicere: sed valde difficile est sibi, interiorem hostem superare.† Vnde Boëtius dicit quod nulla sit peior pestis, quam familiaris inimicus. Nam & Samson, qui mundum (vt Nazaræus) contempsit, & omnes hostes deiecit, carnis fuit passione superatus. Dicit enim Philosophus quod difficillimum est hanc passionem vincere, consentaneam naturæ. Vnde de viro Sãcto dicitur: Accinxit fortitudine lumbos suos. Vnde Gregorius: * Lumbos præcingere, est carnis luxuriam per carnis continentiam coarctare. Vnde dicitur in figura viri Sancti: Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiũt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Et licet sit difficile continere: fortius tamen est adhuc exemplo Martyris pro Christo animam ponere, & vitam contẽnere: quam omnis homo per naturam appetit conseruare. Vnde iterum dicitur: Fortis est vt mors dilectio. Immo est morte fortior dum mortem superat contemnendo Et licet hoc sit opus fortissimi; habet tamen in naturis exemplum. Nam Diogenes philosophus, dum se mori videret, in nullo dolens, dixit, seipsum febre ipsam mortem superare. Apes mori appetunt pro suo Rege. Nam mortuo rege: nolentes se separari ab eo stãt morientes fame. Ergo si sic faciunt pro Rege apes, à quo nec accipiunt, nec per eum viuunt, nec sentiunt; quid hominibus faciendum est pro summo Rege, à quo sunt facti, per quem sunt redempti, & pro eis liberandis in mortem se dedit? Qui ergo sic fortis erit superando mundum, vincendo diabolum, subiugando seipsum; accipiet regnum decoris, & diadema regni de manu Domini, & sic ridebit in die nouissimo, quando cum Domino erit in Paradiso. Quid est aliud Paradisus quã hians risus? Vnde dicitur: Beati qui nũc fletis, quia ridebitis. Et econuerso: Væ vobis, qui nunc ridetis quia plorabitis. Non est possibile ridere hic, & in futuro. Et ideò est necesse vt hic fleat, qui vult cũ Domino ridere. Ad hunc risũ perducat nos Dominus noster, &c.

D

† Boët. de Consol. Philosoph l. 3. prosa 5. in fine.

Iudi 16. a

Prou. 31. b

** Gregor. to. 1. lib. 21. exposit. moral. in c. 31. Iob. & tom. 3. homil. 13. in Euang.*

Cant. 3. c

E

Cant. 8. b.

Luc. 6. e

DE PLVRIB. SS. MART.

SERMO I. in ordine XVIII.

SANCTI *per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones*. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursũ est, descendens à Patre luminum. Cuius dicti ratio est quia omnis causa quanto plus præest aliis, tanto amplius influit. Vnde scribitur in libro de causis, quod omnis causa primaria est magis influens in causatum, quam causa secunda. Exemplum accipe in Pontifice summo, in Archiepiscopo; in Episcopo, in Archidiacono, in simplici Presbytero. Exemplum aliud in cælo empyreo, crystallino, & sidereo. Item est aliud exemplum in ramis, in arbore, stipite, & radice: quia in his omnibus posteriora à prioribus recipiunt: immò omnia posteriora à primaria causa sunt. Quidquid enim est causa causæ, est causa causati. Item quanto aliquid est in natura magis in actu, magis & influit. Vnde videmus ad sensum, quod actu calidum calefacit, & actu luminosum illuminat; ita quod maius magis, & maximum maximè. Quare necessarium est ponendum, quod à causa simpliciter prima est omne donum. Cum ergo fides sit altissimum donum, omnium donorum à Deo Principium, ideò esse maximum est ponendum. Propter quod etiam est donum maximè virtuosum. In verbo ergo præmisso subtiliter indagato fides describitur. Primo, vt donum virtuosum: Secundo, vt donum operosum: Tertio vero, vt donum gloriosum. Primo, quia virtuosum deiicit aduersarium. Secundo, quia operosum agit bonum. Tertio quia victoriosum, siue gloriosum obtinet regnum. Describitur ergo primo, vt virtuosum deiiciens sibi contrarium, cum dicitur: *Sancti per fidem vicerunt regna*. Secundo, describitur vt bonum operosum, agens bonum sibi commodum, cum additur: *Operati sunt iustitiam*, id est, bona opera. Tertio describitur vt donum victoriosum, cum subditur: *adepti sunt repromissiones*. Vnde dicitur: *Sancti per fidem*. Vt ergo ea sic ad vnum reducam, quia hæc omnia fiunt in fide; de sola fide agendum est in sermone. Est ergo hic notandum, quod communi, & vsitata descriptione, Fides est, Primò intellectus illuminatiua: Secundo, est affectus purgatiua: Tertio vero, est effectus fortificatiua. Quid istis melius, quid animę fructuosius? Omnes enim animæ potentiæ vel spectant ad cognitiuam, vel operatiuam. Ergo dum fidei opus est illuminare intellectum, inflammare, vel purgare affectum, & fortificare effectum; eius est perficere totum animæ ædificium.

Hebr. 11 f

Iac. 1. c

Comm. in lib. de sex. princip. de form. & actions Aristot. in Topicis.

Dicamus ergo, quod fides est animæ illuminatiua, quantum ad potentiam cognitiuam. Est enim fides, diuinus radius animæ illuminatiuus: Ipsa enim fides disponit ad lumen summæ veritatis; eo quod animam summæ veritati facit adhærere stabiliter. Nam certum est, quod quandocumque aliqua virtus, quæ influit ab aliquo agente, & quiete non figitur in recipiente; caret sua operatione naturali, & suo debito fine. Exemplum accipe in radio solis descendente super aquã currentem, non quiescentẽ, sicut patet in flumine, in quo,

quia radius non figitur quietè; actio eius caret debito fine, qui est aquam illam calefacere, calefactam rarefacere, & subtiliare, & ex ea vapores subtiles attrahere, & in vaporem vertere, & sursum eleuare. Ex quo constat manifestum esse, quòd quies rei disponit ad illuminationem. Vnde Philosophus dicit quòd homo fit sapiens, & intelligens, anima dum quiescit. Cum ergo fides animam in Deo stabilitet, & eam in ipso quietet; disponit ad æternam illuminationem per consequens. Et hæc est ratio, quare hæretici sunt totaliter cæci, nec à Deo merentur illuminari: quia nihil stabiliter credunt. Nunquam in aliqua fide quiescunt, sed nunc vnum, nunc aliud credunt, & se ab vno opposito ad aliud vertunt. Item quando aliquod agens plus inuenit in aliquo obiecto de similitudine sua, tanto agit in ipso maiori efficacia. Exemplum hoc accipe sic: Plus enim participat de natura luciditatis tabula deaurata, quàm argentea, & plus argentata, quàm dealbata: & plus dealbata, quàm quæ est lignea leuigata. Solaris ergo lux descendens super omnes eodem tempore, æqualiter illis omnibus expositis, maiorē generat splendorem super deauratam, quàm super aliquam aliam, propter maiorem similitudinem, quam habet ad ipsam. Et idem iudicium est de omnibus aliis. Cum ergo lux fidei maximè assimiletur primæ luci, ad susceptionem illius summi luminis, maximè intellectum disponit. Exemplum horum habetur ad sensum: Nam lux solaris, dum super omnia corpora descendit; in illo corpore efficacius agit, & maius lumen in id imprimit, vbi plus de sua similitudine inuenit. Nam splendorem maiorem generat super aquam, quàm generet super terram: & maiorem in aëre, quàm super aquam. Ad idem est ipsa ratio: quia semper meditatur super finales perfectiones; secundùm quod exigunt præambulæ dispositiones. Et de hoc habetur exemplum in arte, & natura: In arte est exemplum in medicina præparatiua, & digestiua, & medicina purgatiua: Nam quanto melior, & artificialior præcesserit præparatio, tanto perfectior, & laudabilior inducitur purgatio. Item hoc ipsum in natura apparet: quia quanto in corpore generando, præcedit nobilior materiæ præparatio; tanto fit formæ nobilioris inductio: quia in humano corpore præcedit nobilior elementorum complexio, quàm in bruto: & in bruto nobilior, quàm in planta: secundum quod est nobilior forma inducenda. Ergo maximum est, quòd quanto in perfectibili aliquo præcedit nobilior præparatio; tanto nobilior datur ei perfectio. Cum ergo fides nobilissima præparet animam ad illuminationem, dispositione nobilissima; ex eo patet, quòd facit de Deo credere omnia summa bona, scilicet quòd est potentissimus, quòd est sapientissimus, quòd est summè bonus, & sic de aliis. Vnde dicitur, quòd dum quidam cæcus clamaret ad Dominum, tunc Dominus dixit ei: Quid vis vt faciam tibi? Cui ille: Domine, vt videam. Cui Dominus: Respice: Fides tua te saluum fecit, id est, illuminauit. Ob hanc vtique causam Apostolus dicit, quòd fides est argumentum, Est (inquit) fides substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Constat enim quòd argumentum est mentis illuminatiuum; quia dubium vertit in certum. Est ergo argumentum, ratio rei dubię faciens fidem secundum Philosophum. Exemplum de hoc habetur in historia scholastica tempore Nicæni concilij. Multi enim tunc conuenerant Philosophi, vt fidem impugnarent: Inter quos vnus erat, quem nemo fidelium Episcoporum concludere poterat; sed argumenta omnia facillimè dissoluebat. Tunc quidam †Episcopus simplex contra eum commotus; audientiam petiit; quem cum alij surrexisse vidissent, & valde simplicem eum esse cognoscerent; timere cœperunt, quòd aliquid stultum diceret: Sed propter sanctitatem eius eximiam, non ausi eum prohibere fuerunt. Tunc ille ait: Dic mihi Philosophe, Christus non docuit nos dialecticam: sed est fides vera, quam nos docuit; quia credimus vnum Deum verum esse, & in Iesum Christum filium eius, vnicum Dominum nostrum; & sic totum symbolum. Dic mihi si sic esse credis. Tunc ille, dum ex ore eius fidem audiuit, statim illuminatus est, & credidit, & astātibus ait: Quandiu verba audiui, verba pro verbis reddidi: sed quando diuina virtus accessit, respondere non potui: sed fide illuminatus assensi. Exemplum de quinquaginta Philosophis illis, quos sancta Katarina, in verbo fidei conuertit. Lege historiam, vt exemplũ narres.

Arist. tom. 4. lib. 7. Physicorũ tex 20.

Exemplum.

Exemplum.

Luc. 18 g

Hebr. 11. a

Arist. tom. 2. in Rhetor. ad Alexan. c. 13.

† Spyridion Episcopus ex Niceph. li. 8. c. 15. & 42. Et Martyrol. Rom. 14. Dec.

Surius to. 6. in vita S. Katarinæ cir. med. die 25. Nouemb.

Secundo, fides est animæ purgatiua, quantum ad potentiam amatiuam. Cuius ratio talis est: Nam omnis virtus, quæ in suum susceptibile efficaciter agit; quidquid sibi in illo contrarium inuenit, totum ab eo excludit. Exemplum de igne, qui dum agit in aërem; humiditatem in eo consumit, & siccitatem, qualitatem illi contrariam, introducit. Ignis etiam, dum in ferrum agit; rubiginem, & omnem frigiditatem tollit ab eo, & illud simile sibi facit. Lux etiam, dum in aërem agit, primo ab eo tenebras sibi contrarias tollit, & sic in illum similitudinem suam introducit. Sic & fides formata, si animæ adueniat, ab omni peccati scoria sibi contraria, & ab omnibus erroribus eam purgat, & principio primo eam assimilat. Anima enim est Deo similis per naturam; nec fit ei dissimilis, nisi per culpam. Sed quia per fidem culpa excluditur, similitudo ei restituitur. Et propterea dicitur: Fide purificans corda eorum. Nam ob hanc causam fides dicitur similis esse calori solis: quia sicut illius calore, in vere reuiuiscunt omnia terræ nascentia, sic per fidem reuiuiscunt animæ mortuæ. Vnde dicit Apostolus, quòd iustus ex fide viuit: Et enim fides, sicut aurora, quæ aërem à tenebris purgat, diem inchoat, & solem adesse monstrat. Vnde baptismus dicitur fidei sacramentum, & est peccatorum omnium purgamentum, & ad statum innocentiæ restitutiuum, & omne, quod tangit, subito facit esse sanctum. Narrat enim Augustinus, quòd quædam matrona cancrum patiebatur in mamilla, morbum mortalem: & nulla (secundum Hippocratem) medicina curabilem: immò si quis vult ex ea diutius viuere; dimittendus est soli naturæ sine omni medicamine. Cumque illa desperata esset à medicis; ad auxilium diuinum se contulit; & ad fontes, vbi baptizantur cathecumeni; properauit: & ab vno, cum de fonte exiit, signari se fecit: quam dum baptizatus signauit, curata mox fuit. Si ergo tantæ virtutis est sacramentum fidei; quantæ virtutis est fidei donum?

Act. 15. c

Rom. 1. c

Aug. to. 5. lib. de Ciu. Dei, 22. c. 8.

Tertio, fides est effectus fortificatiua. Nam quanto amplius vigor fundamētatæ virtutis redundat in aliud; tanto illud robustius esse facit. Exemplum de virtute cordis: quæ virtus est omnium membrorum radix, siue fundamentum. Quare? Quia communiter plus virtus redundat in brachio dextro, quàm sinistro Fortius est dextrum brachium, & ad pugnandum est magis aptum, sicut & patet ad sensum. Ex qua causa (vt dicit Philosophus) leo primum dextrum pedem mouet in ambulando. Et mulier, quæ prægnans est masculo, subito vocata, plus mouet pedem dextrum, quàm sinistrum. Sed constat, quòd fides fundamentalis virtus est omnium virtutum prima. Vnde & Apostolus dicit, quòd est substantia. Quia sicut substantia est accidentium omnium fundamentum; sic & fides virtutum omnium, & donorum. Vnde fides assimilatur cuidam gemmæ, quæ dicitur † Alectoria, quæ in ventriculis gallinaceorum inuenitur: cuius maxima magnitudo est ad quantitatem fabæ: Cuius (secundùm Magistros) virtus est, hominem in certamine insuperabilem reddere. Facit enim hominem constantem, & in bello victorem. Quid enim fortius, quàm mundum contemnere? sed mundum fides contemnit, Gen. 15. sicut legitur de Abraham ad Hebręos. 11. quòd fide patriam dereliquit. Et ibidem de Moyse dicitur: Fide Moyses se negauit filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis vitæ habere iucunditatem.

Arist. to. 5. lib. 2. de Histor. animal. cap. 1.

† Plin. l. 37. c. 10. Nat. hist. Solin. in Polyhistore, siue in Collectam. rerum memorab. Isid. lib. 16. Ethymol. & Albertus magnus: dicuntur de Alectoria, ue Alectria

specie crystallina, magnitudine, ac virtute, opinionem veterum recitantes. De Chrysolithi colore ac virtute loquitur Albertus in lib. de Lapidibus: nec non Camillus Leonardus in speculo lapidum & Bartbol. Anglicus l.16 cap.29. ex Diosco.

Item quid fortius diabolo? Non est enim potestas super terram,quæ possit ei cōparari: Et tamen fide vincitur, secundū illud Petri. * Aduersarius vester diabolus,tanquam leo rugiens,circuit quærens quem deuoret;cui resistite fortes in fide. Et quantum ad hoc,fides est similis cuidam gemmæ: Chrysolithus, appellatæ; quæ lucet vt aurum,& ad modū ignis scintillas emittit. Quæ gemma in auro posita,& in sinistro latere portata (vt aiunt) est dæmonum fugatiua,& omnis timoris nocturni expulsiua. Sic fides vera,tota est aurea,& ad modū ignis inflammatiua, & ideò portata,& omnibus sinistris rebus opposita; dæmonum omnium, & periculorū est repulsiua.Item quid fortius quàm subiugare seipsum? sed nonne hoc facit fides? Nonne Sancti,sicut dicitur ad Hebræos,in fide non solum obturauerūt ora leonum;extinxerunt impetum ignis,effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello,castra verterunt exterorum; sed etiā alij extenti sunt non suscipientes redemptionem: alij ludibria,& verbera experti,insuper & vincula, & carceres,lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladij mortui sunt:& cætera,quæ ibi sequuntur? Nobilissima virtus, & amplexanda totis visceribus,aut affectibus; quæ sic intellectum illuminat,sic animā purgat, sic etiam affectum fortificat: dum mundum contemnit,diabolo resistit,& seipsum deuincit. Sed quid de illis,qui habent fidem Dei,sed informem; quæ in peccatoribus,& dæmonibus inuenitur: quia eos triplex inconueniens sequitur? Primum,quia ordinantur ad finem eundē cum dæmonibus: nam constat,quando aliquod vnum inest duobus,inest eis secundùm aliquā dispositionem communem,sicut patet de identitate nutrimenti in animalibus,& plantis. Ergo si fides informis inest peccatoribus,& dæmonibus; hoc erit per aliquam dispositionē cōmunem.Sed quæ sunt consimilis dispositionis,ordinantur ad consimilem finem. Sic etiam patet in membris omnibus, nam quæ consimilis dispositionis inueniuntur,ad vnum finem ordinantur: quia quæ habent eandem dispositionem in lineamentis vegetatiuæ,sensitiuæ,& rationalis,ordinantur ad finem eundem,scilicet ad animā rationalem. Ergo,si homo malus, & diabolus habent eandem dispositionem in fide;ad eundē finem ordinantur, scilicet ad æternam damnationem. Secundum incōueniens est,quia magis reprehensibilis est homo in hac parte, quam dæmon: Nam omne illud est reprehensibile, quod non habet, quod debet habere,eo tempore,quo debet habere. Non est autem dignum reprehensione,si non habet quod non debet, vel eo tempore,quo non debet habere. Exemplum de catulo, qui etsi ante nonum diem visum non habeat; nō tamen dicitur cæcus,cùm prius habere non debeat. Similiter & infantulus non est reprehensione dignus, si non cum dentibus nascatur: quia tunc temporis à natura eos habere prohibetur.Sed tam catulus, quàm infantulus reprehensione digni essent, si iam dicta non haberent eo tempore,quo habere deberent.Exemplum in arboribus, quæ si sine fructu sint in Ianuario: non merentur ex hoc dici infructuosæ, si tamen habeant, cùm habere teneantur.Sed homo est in tempore, quo fidem debet habere per dilectionem operantem: Dæmon autem non est in tempore, quo talem fidem habere possit. Ergo homo in hac parte reprehensibilior est dæmone. Tertium inconueniens est: quia fides informis timorem Dei, & non amorem habet annexum: nam timor ad hoc disponit, vt homo non accedat, sed refugiat ab eo, quod timet, sicut ouis naturaliter fugit lupum, quem timet. Ergo qui fidem informem habet, cùm Deum timeat, & non amet, à Deo refugit, quantum potest: sed dum ab eo refugit, ad aliud accedit, sicut lapis, quia sursum ascendit; necessario deorsum descendit. Ergo dum omnis talis recedit à Dei gloria, necessario accedit ad infernalem damnationem. Rogemus,&c.

** 1. Pet. vlt. b*
Hebr. 11. f

A

DE PLVRIB. MART.

Sermo II. in ordine XIX.

BEATI, *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Secundum Apostolum: Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Nam sicut abundant passiones Christi in nobis, sic & per Christum abundat consolatio nostra. Ergo, si omnes coronari, & consolari cupimus, nec coronari possumus, nisi valenter certemus: Et cum à Domino patiamur, restat vt non solum passiones patienter sustineamus, sed quòd eas etiam appetamus.Nam bonus scholaris amat vigilias, & quasvis afflictiones, vt sapiens fiat. Nauta,quamvis ei sit periculum; nihilominus tamen amat naufragium, propter lucrum. Quis vnquam absque labore diues esse poterit? Quis vnquam absque labore dolia vino, & horrea frumentis impleuit? Quis vnquam absque labore militauit? Militia enim est vita hominis super terram Et iterum: Sicut auis ad volandum, sic homo nascitur ad laborandum. Vnde & à fletu incipit, & per fletum transit, & in fletibus vitam finit. Verum passiones nostræ, non sunt meritoriæ, nisi sint voluntariæ: immò inuoluntariæ, quantumcunq; magnæ, omni præmio sunt indignæ: quia vt voluntariæ sunt dignæ æterno præmio; sic inuoluntariæ sunt indignæ tali præmio. In verbo ergo præmisso sancti Martyres describuntur, quantum ad tria. Primo, quantum ad pœnam. Secundo, quantum ad causam. Tertio, quantum ad victoriam. Nam pœna probat:causa ordinat: victoria coronat. Primo ergo Martyres describuntur, quantum ad pœnam temporalem, cum dicitur: *persecutionem patiuntur.* Secundo, quantum ad causam, martyrium ordinantem, & meritorium facientem, cùm in fine ponitur: *propter iustitiā.* Tertio vero, quantum ad victoriam æternaliter coronantem, cùm dicitur: *beati.* Dico ergo primò, quòd notatur hic pugna, siue pœna Martyrum probatiua: scilicet quia tactum est suprà, quòd sola pœna non est meritoria, nisi adsit voluntas, & causa, ideo prima duo sunt simul tractanda. Est ergo notandum, quòd voluntas, quæ pœnæ est perfectiua, si adsit cùm hoc causa iusta, triplici circunstantia debet esse vestita.Nam primo, debet esse recta. Secundo,debet esse prompta. Tertio,debet esse firma. Nam agens, siue patiens,non agit, siue patitur virtuosè, nisi habeat rectitudinem in intentione: promptitudinem in affectione: fortitudinem in prosecutione: vt sit rectitudo respectu causæ: prōptitudo respectu penę:& fortitudo respectu pugnę.

Dico, quòd requiritur ante omnia voluntatis rectitudo respectu causę, vt homo propter iustam causam sustineat malum pœnæ. Vnde dicitur: Hęc est gratia, si propter [a] iustitiam Dei, sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Quę enim [b] gratia(inquit)si peccantes,& colaphizati suffertis? Sed si benefacientes, patienter sustinetis; hæc est gratia apud Deum. Et propterea dicitur in eadem epistola: Nemo vestrum patiatur, vt homicida, aut fur: Si autem vt Christianus,non erubescat.Ille autem Christianus patitur qui propter iustā causam patitur: seu qui iustam causam sequitur.Nam ibidem dicitur: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.Vnde in persona cuiuslibet patientis potest dici illud Iob: Hæc passa sunt absque iniquitate manus meæ; cùm mundas habeam preces ad Deum. Et tamen hic notandum, quod si causa sit iniusta; potest tamen fieri iusta de voluntate accedente, & faciente de necessitate virtutem. Sicut patet in latrone, qui cùm iustam causam habuerit patiendi; quod fuerat necessarium, fecerat voluntarium, dum credidit in Christum, &

Matt. 5. a
2. Tit. 2. a
Naufragiū pro nāgādi periculo.
Iob. 7. a
1. Pet. 2. c
a al. conuenientiam.
b al. gloria.
1. Pet. 4. d
1. Pet. 2. d
Iob. 16. d

B C D E

patibulum mutauit in meritum. Nam omnes pœnitentes habent iustam causam patiendi: sed iusta est voluntas pœnitendi, dum punire se volūt: quia Deum offenderunt. Ad patiendum ergo meritoriè, non sufficit sola pœna, nec sufficit sola causa, nisi adsit & volūtas recta, quæ etiam malam causam vertit in bonam: & tormentum, martyrium esse facit. Manasses autem rex Iuda propter innumerabilia peccata sua captus est, & vsque ad mortem deductus: sed dum ad Deum rediit, de malo pœnituit, Deum rogauit, exaudiri meruit, & regno suo restitutus fuit. Achab, qui, super reges Israël omnes, Deum offenderat; Heliam Prophetam contra se audiuit, timuit, sacco se induit, demisso vultu ambulauit, & dum se humiliauit; Deus sententiam, quam contra eum dixerat, permutauit. Dicit enim Ambrosius: Nouit Dominus mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum. Nihil enim aliud est pœnitentia, quam voluntaria pœna pro peccatis assumpta.

Patientis requisita. — 4.Reg.21. 2.Par.33.a 1.Reg.21.b — Amb.to.3. lib.2.in c.2. Luca.

Secundo, requiritur voluntatis promptitudo respectu pœnæ; vt homo cum gaudio patiatur: non cum murmure oris, vel cū tristitia cordis. Vnde ad Coloss. Apost. Ego Paulus gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo, quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia. Exemplū notabile accipe in Eleazaro, qui gloriosam mortem magis elegit, quàm odibilē vitam: & volūtate præibat ad supplicium: & prius voluit durissima morte plecti, quàm solum se simulare, carnes porcinas comedere. Lege historiam, & eam deuotè narra. Quid tu ô Christiane times pati, cum te Rex tuus præcesserit ad passionem? Turpe est, & valde alienum; immò contra naturam, & certum experimentum est: vt sub capite dolente mēbrum non doleat, & sub capite vulnerato membrum non sentiat, & sub capite moriente membrum vita nō careat. Quis miles de bello exire præsumpserit, & non voluerit voluntariè pati, si Rex suus ad mortē fuerit vulneratus? Nam & apeculæ carne tam paucæ, sanguine nullo, sed prudentia maximæ, cùm suum esse, viuere, vel sentire non habeant à rege, quem sibi eligunt sponte; pro ipso tamen mori sunt paratæ, & ipso moriente permittunt se mori fame: quem si offendunt, vindictā de seipsis sumunt, & vulnere proprio se concidunt. Quid ergo debet facere homo, qui à suo Rege esse, viuere, sentire, & intelligere habet, à quo non solum est, sed tam dura morte redemptus est? Hoc enim attendentes Apostoli, milites strenui Regis nostri, ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Et dicit Iacobus: Omne gaudium existimate fratres, cum in tētationes varias incideritis.

Colos.1.d — 2.Mac.6.e — Act.5.g — Iacob.1.b

Tertio, ad patiendum requiritur voluntatis fortitudo, respectu pugnæ: vt nullo modo deseratur virtus patientiæ à patiente. Nam purum aurum ab omni scoria separatum, quantumcunque sit in igne excoctum, nec auget valorem suum, nec minuit pondus suum: sed fit amplius fulgidum.† Adamas enim (vt dicitur) non calescit igne, vel rumpitur: nulla materia sculpitur, vel figuratur. Sæpe inuenti sunt vrsi, qui de fortitudine sua confisi, non solum bella non fugiunt; sed signis expetunt, quibus possunt. Sic & vir fortissimus Iudas, qui similis factus est leoni in operibus suis, sicut dicitur: Nunquam fugit, nunquam fugam hostibus dedit, donec bellando vitam fortiter finiuit. Exemplum Machab. de septem fratribus, matreq; fortissima, quæ non solum mortem filiorum in patientia tulit, sed appetiit, & suis monitis quantum potuit animauit. Vnde Apost. patientes confortans, dicit ad Hebræos: Recordamini pristinos dies, in quibus illuminati, magnum certamen sustinuistis passionum. Et addit: Nolite amittere confidentiam vestram, quę magnam habet remunerationem. Patientia enim necessaria est. Vnde iterum Apost. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur: humiliamur, & non confundimur: deiicimur, sed non perimus. Sed diligenter hic notandum, quod hanc patientiam, & fortitudinem dat impressa memoria Dominicę passionis. Vnde dicitur à Petro: Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini. Propter quod ipse dicit in Cant. Pone me, vt signaculum super cor tuum: quia fortis est vt mors dilectio tua, & dura vt infernus æmulatio. Sed proh dolor! & dolore tabesco: quia non est hodie, qui velit pro Domino pati, non dico fracturam, non mutilationem membrorum, non diruptionem ossium, vel suffossionem costarum: sed nec modicum verbum, immò nec signum eis contrarium. Dicunt enim illud Iob: Quæ est fortitudo mea, vt sustineam; aut quis finis meus, vt patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea. Væ ergo mundo misero: quia filij eius, & amatores, sunt valdè potentes ad malum, sed debilissimi sunt ad bonum. Sed attende quod dicitur: Potentes, inquit, potenter tormenta patientur. Exemplum de diuite epulone, qui dicebat: Crucior in hac flamma. O vere, & toto posse plangenda felicitas, quæ cum sit breuis, & momentanea: æterna tamen cōpensanda cum pœna. Patiamur ergo exemplo Martyrum voluntate prompta, recta, & firma: quia qui sic sustinent pœnam, ad æternam ducendi sunt gloriam. Vnde dicitur. *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Quis enim non totis affectibus appetit esse beatus? Sed quid est beatitudo, nisi bonorum omnium plenitudo? Ergo, dum beatitudo obtinetur, omnes appetitus humani complentur: vt nihil aliud appetatur. Sed quid hoc melius, quid cogitari potest sublimius, quid possideri potest animæ dulcius? Ergo iuxta beatum Gregorium: Si delectat mentem magnitudo præmiorum, non deterreat certamen laborum. Nam qui ambulare in vinea Domini nolunt, præmio digni non sunt: sed potius suppliciis sempiternis. Et quā sit durū, quam formidandū, ab omnibus bonis excludi, & malis omnibus sine fine demergi, qui potest, exprimat. Sed magis rogandum est, vt Deus nos eripiat, & ad bona sempiterna perducat, qui per omnia sæcula benedictus viuit, & regnat. Amē.

†Hier.l.3. in Amos, sup.c.7.to. 5.Plin.l.37. Natur.Histor.c.4. — 2.Mach.11.e — 2.Mach.7.d — Hebr.10.f — 2.Cor.4.c — 1.Pet.4.a — Cant.8.b — Iob 6.b — Sap.6.b — Luc.16.f — Greg.to.2. expos.mor. lib.31. c.14.

DE PLVRIB. SS. MART.

SERMO III. in ordine XX.

SICVT *abundant passiones Christi in nobis; ita & per Christum abundat consolatio nostra.* Sic respondent sancti Martyres tacitæ quæstioni: Posset enim quis quærere. Quomodo potestis tot mala portare? Peccatores enim (vt dicit Bernardus) vident nostras afflictiones, sed non vident nostras internas consolationes, quę valdè multū excedūt passiones. Et ideo sancti Martyres respondēt tacitæ quæstioni, & dicunt: *Sicut abundant passiones Christi in nobis; sic & per Christum abundat consolatio nostra.* In verbo isto duo ostenduntur. Primo, malum passionis externæ, quo temporaliter affligūtur. Secundo, bonum consolationis internæ, quo dulciter consolantur. Primum carnis est afflictiuum: Secundum autem est animæ affectiuū. Notatur ergo primo afflictio exterior, qua mala purgantur. Et notatur secundo interna refectio, qua gratiæ cumulantur. Primum notatur, cū dicitur: *Sicut abundant passiones Christi*, sed secundum notatur, *ita per Christum abundat consolatio nostra.* Sed ista, sc. afflictio, & consolatio, simul in vnum sunt tractanda: quia cōtraria iuxta se posita magis elucescunt. Est ergo hic notandum, quod ideo præsentis tēporis malum non est fugiendum; sed patienter ferendum: quia semper ad corporis supplicium sequitur mētis gaudium; si quis considerat primum: Sunt autem passiones voluntariæ triplici præmio dignæ. Nam sunt dignæ, Primo, superno auxilio: Secundo, sunt dignæ superno solatio: Tertio, sunt dignæ supernali consortio, siue potius summo bono. Vt sic patiens adiuuetur exterius, cōsoletur interius, & in fine coronetur superius.

1.Cor.1.a — Arist.to.7. Proble. Sect.21. text.11.

Dico,

Dico, quod passiones istæ si sunt voluntariæ; sunt dignæ superno auxilio: Est enim dignum, & iustum & rationi consentaneum, vt qui propter CHRISTVM patitur, sentiat CHRISTI auxilium. Quis vnquam sperauit in Deo, & non est adiutus ab eo? Nam elephantes, dum inter se pugnant, suos adiutores mirabiliter amant: quos si vulnerari contingat, eos in medio sui ponunt, & pro viribus defendunt, quantum possunt. Nullum est etiam animalium genus tam ferum, quod illos non adiuuet, qui sibi in auxilium sunt Mahumeti, Saraceni, & Iudæi hoc obseruant: non autem falsi, & pessimi Christiani. Nam & apes, quando apes alterius aluearij inuadunt; si sibi aliquas fauentes inueniunt, eas non solum non lædunt; sed protegunt, & defendunt. Quis enim, sic diabolo similis, suos propugnatores non diligit? Ergo ponere necessarium est, nec est in dubium deducendum, quot summum bonum eos amat, qui pro se bellant. Sed non amaret, si eos in afflictionibus non adiuuaret, cum sibi non desit iuuandi potentia, & sapientia. Ergo manifestum est, quod dum pro Christo bellamus, quod ab ipso, quantum necesse est, adiuuemur. Vnde dicitur: Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet, cõsummabit, solidabitq; Propter quod dicitur: In eo autem, qui passus est, & tentatus, potest & ei, qui patitur, auxiliari. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Et certum est, quod adeo est potens; vt nemo suorum militum debeat dubitare. Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Et in alio loco: Dominus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo? vsque ibi: Si consistant aduersum me castra, &c. Quis, nisi stultus debeat timere, auxiliante Deo omnipotente? Si sic militem confortat in bellis præsentia regis, dum eius vocem audit confortantem, quid præsentia facit omnipotentis? Nam & ob causam (vt dicit August.) † Martyres poterant capi, poterant verberari, poterant Deo permittente occidi: sed non poterant vinci. Exemplum in beato Antonio Eremita; qui vsque ad mortem à dæmonibus verberatus; dum adesse sentiret Iesum, ait: Vbi eras Domine Iesu? At ille: Hic eram, Antoni, sed volui certamen tuum videre. Et quia fideliter certasti, te faciam per totum mundum nominari. Nam & pisces minores, qui fugiunt Crocodilum qui significat diabolum inuasorem hominum; confugiunt ad Cetum; qui signat Christum, vbi reportant defensionis auxilium.

[Margin: Exemplum. — 1. Pet. vlt. c — Hebr. 2. d — Psal. 90. d — Psal. 117. a — Psal. 26. a — † Aug. to. 5. de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 6. — *Surius to. 1. die 17. Ianuarij. — Crocodilus est animal quadrupes, tam in terra quam in aqua viuens soli Ægypto, & iis regionib. quæ Nilo alluũtur, cognitum; figura lacertæ non admodum dissimile, incredibili magnitudine, vnguibus armatũ. Ciu. lib. 2. Nat. Deor. Et Plin. lib. 5. cap. 27.]

Secundo, passiones istæ patientes portatæ, sunt dignæ interno solatio. Nunquam Deus, cum sit summè bonus, dulcis & rectus, dum hominem affligit exterius non consolatur interius. Nam & omnis bonus medicus medicinam amaram gustanti palliat sub aliquo dulci; vt sic ab ægrè possit sumi. Vnde Apostolus: Repletus consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione mea. Nam cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro mea: sed omnem tribulationem passi sumus, foris pugnæ, intus timores: sed qui consolabatur humiles; consolatus est & nos, Vnde & propheta dicit ad Deum: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam, Ob quam causam & Iob dicebat: Quis mihi det, vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus. Et hæc mihi sit consolatio, vt affligens me dolore, non parcat? Vnde fuit quidam sanctus Pater, qui omni anno consueuerat infirmari, & ex hoc multum gaudebat, & Deum laudabat: cumque vno anno non fuisset subito infirmatus; cœpit fortiter flere, & dicere: Nunc video, quia Dominus oblitus est mei, &c. Cum milites ad Beatum Blasium venissent capiendum; ille ait: Iam nunc video, quia Dominus non est oblitus mei. Sentiebant enim Sancti interius se consolari, dum eos contingeret foris affligi. Nam iuxta Prophetæ sententiam: Dum superbit impius, incenditur

[Margin: 2 Cor. 7. a — Psal. 93. d — Iob 6. b — Surius to. 1. die 3. Febr. non procul ab init. — Psal. 10. a]

A pauper: quia in patiente, virtus cum perfectum habeat opus; per flagella exterius apposita excitatur, & excitata anima consolatur, & pati pro Domino delectatur. Nam omne contrarium ad præsentiam sui contrarij concitatur, & fortius operatur: Nam videmus ad sensum, quod aqua superfusa calce, statim inardescit, & ignem feruere facit, sed ex superfuso oleo non feruescit: quia oleum igni contrarium non existit. Item aqua calida in frigido loco fusa, citius coagulatur, quàm frigida: quia ad præsentiam caloris frigus fortius agit. Ignis etiam, si aspersus fuerit aqua, fortius incalescit. Quare cum ferrum in ignem ponitur, aqua ignẽ aspergit: quia cum suum contrarium sentit, ferrum fortius incalescit. Ob hanc causam sol maiorem calorem in mari generat, quam in terra: quia aqua magis, quam terra est sibi contraria. Ex his igitur manifeste B apparet, quod patientia est virtus nobilissima, dum supplicia contraria sibi adesse præsentit, & contra ea fortius inualescit. Est enim (secundum Gregorium) opus patientiæ, omnia mala æquanimiter ferre, & contra inferentem nullo dolore moueri.

[Margin: Exempla naturalia. — Ignis aqua aspersus cur validior. — Sol cur magis in mari, quam in terrâ emittat calorem. — Greg. to. 3. hom. in Euang. 35. circa med.]

Tertio, temporales pœnæ patienter portatæ, sunt dignæ superno præmio. Est enim dignum, est iustum, & rationi consonum; vt corona detur illi, qui non potuit passionibus superari. Nam victoribus coronæ redduntur: sed nullus magis victor, quam qui nullo bello superari potest, sed quanto fortius impugnatur, tanto villior inuenitur. Ergo talis à iustissimo Rege coronari meretur. Et propterea dicitur in Apocalypsi: Nihil horum timeas, quæ passurus es: sed semper esto fidelis vsque ad mortẽ, & dabo tibi coronam vitæ. Quis vnquã clypeum, gladium, arcum, constanter tenuit, qui finaliter C coronatus non fuit? Nunquam Veritas poterit mẽtiri. Ergo, si coronam victoribus promittit; necesse est, vt omnis legitimè pugnans, coronam pro mercede recipiat. Vnde Dominus Discipulis ait: Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus Regnum, vt edatis, & bibatis super mensam meam in Regno meo. Sic ergo Sancti pœnis non poterant superari: quia maior erat consolatio interior, quam esset pœna exterior. Et naturale est, quod semper quod est minus, maiori virtute superatur. Vnde si modicum aquę, quãvis igni contrariæ, in magnum ignem proiiciatur, non solum ignis non extinguitur; sed in maiorem flammam erigitur. Sicut etiam aurum non corrumpitur D igne: eo quòd non habet in se consumptionis principium. Sed nec vir Sanctus à pœna vincitur: eo quod non habeat in se peccatum criminale, quod est in homine omnis corruptionis principium. † Nam & Salamandra in igne viuit, neque ab igne consumptionem accipit, quia in se habet, quod vel ignem extinguit, vel igni perfectè resistit. Vnde est, quod ligamina ex pelle Salamandræ confecta, & lapidibus imposita, omni tempore quamvis ardentia, permanent incombusta. Vnde corrigiæ si fuerint de corio Salamandræ, quando sunt vetustæ, in ignem proiectæ, non consumuntur ab igne, sed reparantur in statum pristinum, quasi nouum. Sic & per omnia sancti Martyres virtute patientiæ, ignem exteriorem extinguunt, vel ardere non possunt, in quo perfectionem renouationis accipiũt. Et ideo beE ne dicunt: *Sicut abundant passiones Christi in nobis; ita & per Christum abundat consolatio nostra.* Ad hãc Martyrum consolationem veram perducat nos Dei sapientia, &c.

[Margin: Apoc. 2. c — Luc. 22. c — † Arist. de Hist. anim. lib. 5. cap. 19. parte 5 & Plin. l. 10. c. 67. Naturalis histo. Idem refert Aug. de Ciu. Dei l. 21. c. 4. in princ.]

DE PLVRIB. SS. MART.

SERMO IV. in ordine XXI.

NON *sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Multa in seipsis considerata, sunt valde magna, quæ aliis

[Margin: Rom. 8. d]

aliis comparata, sunt parua, siue minima. Nam terra est elementum mole magnum, in se consideratum, cùm dicatur in libro de proprietatibus elementorum, & experientia est probatum, sicut in sermonibus Dominicalibus est ostensum, quod terra in circuitu est xxiiij. millium milliarium: quæ si cœlo comparetur, dicitur sicut punctum. Magnum videtur lumen candelæ, in se acceptum, dum sic illuminat totam domum: sed ad lumen ipsius solis comparatum, quasi dicitur nullum. Vnde candela, quæ in solis absentia sic est luminosa, ad solem tracta, videtur esse extincta; quia nullius sui luminis est ostensiua. Stellæ etiam in se consideratæ, valde sunt luminosæ, eo quòd sunt ex luce formatæ: tamen à lumine Solis absorbentur, & quasi nullæ nobis apparent in die. Multa sunt flumina, quæ in se sunt valde magna: vt Padus, Rhodanus, Nilus: & talia mari comparata, sunt quasi nulla. Vnde dum ad mare veniunt, perdunt nomen. Cum ergo ita in omnibus sit inuenire; si creatura potest tantum creaturam excedere, cùm tamen vtraque sit finitæ essentiæ, & limitatæ potentiæ; quid erit creatum immensissimo summo bono comparatum? Et omnis pœna est res creata, & limitibus coarctata: sed gloria est res increata, & summa: ergo nil est, pœna illi gloriæ comparata. Sunt enim pœnæ illæ in se valdè magnæ, sunt acerbæ, dum animam exire cogunt à corpore: sed sunt nullæ, æternæ damnatorum pœnæ comparatæ. Et ideò non sunt condignæ, quamvis valeant dici dignæ, æternę gloriæ comparatę. Quid enim est punctus ad lineam? quid centrum ad circumferentiam? quid vna aquæ gutta ad omnem Oceani aquam? Ergo quid est omnis temporalis pœna gloriæ illi summæ comparata? Bene ergo loquentes de se Martyres nostri dicunt: *Non sunt condignæ passiones huius temporis, &c.* In quo vtique verbo describuntur, quantum ad duo. Primo, quantum ad statum altissimi meriti, quo in mundo temporaliter sunt passi. Secundo, quo ad statum sempiternalis præmij, quo nunc in cœlo æternaliter sunt coronati. Est enim primum, pœnæ inflictæ modicitas; quam sustinuerunt in pugna. Sed secundùm, est gloriæ iam perceptæ sublimitas, quam possident in corona. Primo ergo notatur modicitas pœnæ, cùm dicitur: *Non sunt condignæ passiones huius temporis.* Secundo, notatur sublimitas gloriæ, cum infertur: *ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Dicamus ergo omnia simul tractantes, quòd hæ temporales pœnæ à sanctis Martyribus portatæ, quamvis remuneratione sint dignæ; non tamen sunt condignæ, illi summę gloriæ comparatæ, triplici ratione. Primo, quia sunt debitæ, ex parte nostri. Secundo, quia sunt gratuitæ, ex parte Dei. Tertio, quia sunt modicæ, ex parte sui.

Dico, quòd pœnæ non sunt condignæ, quia sunt debitæ ex parte nostri. Condignitas enim ex vtraque parte, æqualem ponit dignitatem: Non enim est condignitas in pœnis nostris gloriæ comparatis. Quare? Quia in peccatis nascimur, in peccatis viuimus: quare pœnis, & afflictionibus digni sumus. Vnde dicitur: Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, id est, Christum. Qui dicit in Psalmis: Narrabo nomen tuum fratribus meis. Quis enim est qui non peccet? Iacobus: In multis enim offendimus omnes. Roman. Omnes peccauerunt, & egent gratia Dei. Vnde dicebat sancta illa Iudith: Non vlciscamur nos pro his, quę patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa minora esse supplicia; quibus quasi verberibus Domini corripimur, ad emendationem, non ad perditionem venisse credamus. Nunquid non bruta filios suos corrigunt, si offendunt? Quis homo, nisi stultitiam sapiat, qui filium male agentem non corrigat? Sed certum est ex iam dictis, quod omnes peccatores sumus. Ergo & iuste pati debemus. Non enim pœnæ nostræ condignæ sunt æterna gloria. Nunquid seruus, qui laborare tenetur in vinea Domini, ex labore mercedem expectat? Nunquid qui reddit debitum, ex hoc expectat præmiũ? Nunquid qui crimen commisit, vt membrum aliud fit perdere dignus, expectat præmium dum ei fuerit amputatum? Ergo non bonitatis est nostræ, sed diuinæ bonitatis, si pœnas remunerat, quas iuste scit nobis esse inflictas. *Non sunt ergo condignæ passiones huius temporis:* sed hoc est ex Dei bonitate, qui dat nobis patienter, & charitatiue portare, vt possit in nobis sua dona remunerare. O bonitas summa, ô pietas inaudita, quæ nobis dat, quod ipsa remunerat!

Secundo, non sunt condignæ: quia gratiuæ ex parte Dei. Nam quod pœnæ sint meritoriæ, iam dictum est; sed quod sint præmio dignæ, hoc solum est bonitatis summæ. Vnde dicitur: Nobis datum est per Christum, non solum vt in eum credamus; sed vt pro ipso patiamur. Quis pati posset, nisi à Deo donum acciperet patiendi? Ipse enim pati donat, ipse ad patiendum adiuuat, ipse coronat. Nullum enim amat, quem non corripit. Vnde dicitur: Ego quos amo, arguo, & castigo. Tobias dicit: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Nunquid non probant Campsores aurum, aut argentum, aut quodcunq; metallum? Nunquid non vasa figuli probat fornax? Nunquid non rex probat suos milites, vtrũ sint veri, & fideles? Sicut ergo fornax probat aurũ, lima ferrum, tribula frumentũ, campsor denarium, sic Deus probat tribulationibus iustum virum. Exemplum in Iob: qui licet iustus esset; multis tamen attritus est pœnis. Vnde dicitur: Flagellat Deus omnem filium, quem recipit. Et ideò Apostolus ibidem concludit: Si extra disciplinam estis; non estis filij, sed adulteri. Quid per diuersa vagamur, & diuerticula salutis exquirimus? Aut enim patimur; & filij sumus: aut si non patimur, cum adulteris deputabimur. Timoth. Omnes, qui volunt piè viuere in Christo, persecutionẽ patiuntur. Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Ergo Rege patiente, miles quiescit sub arbore? ergo Rege per suam passionem intrante in suam gloriam, miles absque pœna intrabit in gloriam alienam? Quomodo coronam habebit qui pugnare contempsit? Quomodo bellator præmium intrabit, & regi se præsentabit, qui in bello non fuit, nec Regi pugnanti, & vulnerato astitit, nec eum defendit: sed inter manus eum vulneratum dereliquit, & fugit? Exemplum de Iacobo, & Ioanne quærentibus regnum. Quibus ipse ait: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Glossa ibidem dicit: Sciebat enim Dominus: quòd passionem eius poterant imitari: sed hoc dicit, vt ipso interrogante, & ipsis respondentibus, audiamus omnes, quod nullus cum Christo regnare potest; nisi qui passionem eius fuerit imitatus. Quis vnquam amicorum Dei per viam consolationis ascendit? Iudith: Memores esse debemus, quomodo Abraham, pater noster probatus est, & per multas tribulationes probatus, amicus Dei factus est: sic Isaac, sic Iacob, &c. ergo nos peccatores alio modo intrabimus?

Tertio, passiones nostræ non sunt condignæ: quia sunt permodicæ ex parte sui, eo quòd sunt transitoriæ, affligentes modico tempore. Nam sicut habetur in Legenda sancti Andreæ: Omnes enim passiones aut sunt leues, & portari possunt: aut graues, & cito animã eiiciunt. Quare, si pœnæ sunt tremendæ; illæ vtique sunt formidandæ, quæ sunt durabiles sine fine. Hæ autem pœnæ sunt paruæ, quia transitoriæ, & ad momentum durabiles. Sapientia: Si coram hominibus tormenta passi sunt, spes eorum immortalitate plena est. Et addit: In paucis vexati, in multis verò bene disponentur. Corinth. Id quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, &c. In quo verbo ostendit, quòd pœnæ nostræ sunt incõmensurabiles gloriæ: tum quia leues, tum quia breues, tum quia partiales. Sed gloria hæc est magna, quia æterna, & immensa. Et hoc est, quod dicitur à Petro: Modicum oportet nunc cõtristari in variis tentationibus; vt probatio fidei vestræ multo pretiosior sit auro, quod per ignẽ probatur. Vnde dicitur animæ afflictæ: Ad punctum, & in modico dereliqui te, & in miserationibus congregabo te: in momẽto

indignationis

Marginalia: Sermo. 4. de Domini Natiu. — Exemplum. — Gen. 42. d — Psalm. 21. c — Iac. 3. a — Rom. 3. c — Iudith. 8. f — Phil. 1. d — Apoc. 3. d — Tob. 12. c — Campsor est qui campsoriam artem siue de cambiis exercet. — Hebr. 12. b — 2. Tim. 3. d — Matt. 20. a — Iudith. 8. c — Surius to. 6. die 30. No. — Sap. 3. a — 2. Cor. 4. d — 1. Petr. 1. b — Isa. 54. b

indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Exemplum de B. Anastasio, quem cum vellent cum restibus suffocare; ille considerans pœnam tam leuem, & tam velociter transeuntem, ait ad carnifices: Ego pro Christi amore à vobis membratim concidi optaueram. Veruntamen, si huiusmodi, quem vos minamini, oblitus me commanet; gratias Deo meo inexhaustas replico, quod me suorum Martyrum participem gloriæ dignatus est facere tam paruo supplicio. Et beata Agatha dicebat: Sicut frumentum non potest poni in horreum, nisi eius theca fuerit fortiter conculcata in paleis; sic nisi per miserias corpus meum fortiter à carnificibus attrectetur, non potest anima mea in Regnum intrare cum palma martyrij. B. Ignatius desiderabat non solum bestiis ad deuorandum tradi; sed carnem pectinibus ferreis discerpi, costas nudari & radi, & omnia ossa comminui: tantum vt Christum his suppliciis posset adipisci. Sciebat enim verum esse, quod B. Andreas in sua passione protulerat dicens: Tanto Regi meo ero acceptior, quanto pro eius amore fuero permanens in tormentis confessor. Sic enim Deus est promptior ad miserandum, quàm ad condemnandum. Et iuxta Apostolum, vnusquisq; iuxta laborem suum est mercedem recepturus. Sicut iuxta mensuram peccati est plagarum modus; sic multo fortius, quanto labor in pœnis maior, tanto & merces sublimior. Ad hanc gloriosam mercedem perducat nos Deus, &c.

1. Cor. 3. b
Deut. 25. a

DE PLVRIB. SS. MART.

SERMO V. in ordine XXII.

IVSTI *autem perpetuum viuent.* Quantum bonum sit vita, quis exprimat lingua carnis? Nam vita est tantum bonum, quòd quamvis cœlum sit corpus nobilissimum, ex luce formatum, situ altissimum, & influentia maximum (quia omnis generationis quodam modo causa, & principium est) tamen eo est nobilius quodcunque viuum, inquantum viuum. Vnde tam Philosophus, quam doctor eximius Augustinus, hac sententia pari mente concordant; quod omnis substantia viuens est sublimior, & nobilior omni substantia non viuente. Nam vitæ nobilitas ex ipso appetitu naturę probatur: cum omnia viuentia, vt conseruare possint vitam; omnia refugiunt vitæ contraria, & appetunt vitæ conseruatiua, sicut patere potest ad sensum discurrenti per singula. Vnde enim tanta cura humana? ad quid tot cibariorum genera? ad quid vina tam optima? ad quid plurima vestimenta? ad quid tot medicamentorum genera; nisi vt conseruari valeat vita? Magnum bonum est vita, pro qua seruanda, tanta cura est naturæ. Et si tam nobilis est vita ima; quam nobilis est vita summa? Sed si sic amatur vita miseriis plena; quid est vita, omnia continens in se bona, & nulla penitus mala: Si est sic vita terrena, quæ cito destruitur; quid est vita beata perpetuo duratura? Ergo si ad hãc vitam venire volumus, non vltra mori timeamus, sed iusti esse laboremus. Et ideo dictum est: *Iusti autem in perpetuum viuent.* In quo verbo ad Martyrum honorem assumpto notantur maximè duo. Primo, status Martyrum militantium, & laborantium nunc in pugna: Secundò Iustorum triumphantium, & gloriantium iam in corona. Primus status est cumulatiuus meritorum, quibus splenduerunt in via. Secundus status est susceptiuus præmiorum, quibus gloriantur in Patria. Notatur ergo primo status meriti, quo sunt iustitiam operati, cum dicitur: *Iusti* Secundo notatur status præmij, quo sunt in gloria coronati, cum dicitur: *In perpetuum viuent.* Est ergo circa iustitiam hic notandum, quod quadruplex est iustitia, quam operari debemus: sicut sancti Martyres eam operati sunt. Nam

Sap. 3. a
Aristot.
Aug. to. 1. lib. 2. de Libero Arbit. & to. 5. lib. 7. de Ciuit. Dei. cap. 3.

A primò, est iustitia, per quam redimus ad Deum celeriter. Secundò, est iustitia, per quam exercemur humiliter. Tertio, est iustitia, qua nos punimus veraciter. Quarto, est iustitia, qua seruimus perseueranter. Prima iustitia est ad Deum redeuntium. Secunda est virorum humilium. Tertia est veraciter pœnitentium. Quarta est in bono proficientium.

Dico igitur, quod primo est iustitia, per quam redimus ad Deum celeriter. Nemo est, qui non peccet, & humanum est peccare, sed diabolicum est sic stare in eo. Et ideo, si peccamus, ad Deum redire studeamus. Sic enim dicitur in Eccles. Ante obitum operare iustitiam: quia non est apud inferos inuenire cibum, quasi dicat: Nunc de peccato pœnitere, nunc confiteri, nunc eleemosynas dare studeamus, quia nulla ista possunt esse post mortem: nec tunc est cibum inuenire, quo tuã famem valeas reparare. Vnde dicitur in eodem, vbi supra: B Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires dispergas pauperi. Quam turpe, & indecens est, quod leo de sua præda faciat eleemosynam: & homo manum stringat per duritiã: cum tamen teneatur ex debito facere eleemosynam. Non sunt nostra superflua, fratres; sed sunt pauperibus danda, & tanquam sua reddenda: & ideo appellatur iustitia, eo quod reddit pauperibus sua debita. O quàm felices, qui pro hac iustitia facienda, tradunt omnem pecuniam! Dicitur enim in Prouerb. Non proderunt diuitię in die vltionis: iustitia vero liberabit à morte. Vnde dicitur in Tobia: Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Quare? quia si ita facis, vt dicitur, non auertatur à te facies Domini: Et addit modum dandi: Quantum enim poteris, esto misericors. Si C multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum, etiã libenter impertiri stude. Et addit huius iustitiæ causam. Præmium, inquit, bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quia ab omni peccato eleemosyna, & morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras, &c. Bernard. Veniet dies illa, in qua plus valebunt opera iusta, quam marsupia plena. Quid profuit epuloni sua pecunia? quid vestimenta purpurea? quid splendida fercula; cum nullam vellet facere eleemosynam? Nam sicut hic fuit absque misericordia, sic totus ardebit in flamma. Scias ergo, quod qui diuersa vina habuit, guttam aquæ habere non potuit. O quanto consultius, & melius fecisset, si Lazarum pauisset, cuius auxilio euasisset pœnas æternas! Hoc enim est consilium Domini: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

D Secunda est iustitia, quæ est Deo seruire humiliter. Vnde Dominus dat nobis exemplum humilitatis in Matth. Sic decet nos adimplere omnem iustitiam; id est humilitatem. Omnem dicit, quia est primum genus humilitatis, sicut Glossa tangit; quo homo se subiicit maiori. Est secundum genus humilitatis, quo homo se subiicit æquali. Et est tertium genus humilitatis, quo se homo subiicit minori: sicut Christus Ioanni, cum ab eo voluit baptizari. In his enim tribus perfecta humilitas, & per cõsequens perfecta iustitia monstratur. Nã primũ respectu superioris redditur ex necessitate. Secundum, quod est respectu patris, redditur ex cõgruitate. Sed tertium, quod est respectu inferioris, redditur E ex superabundanti bonitate. O quam meritorium! ô quam laude dignum, se subiicere homini omni propter Deum! Nam quia sancti Martyres hoc fecerunt; apud Deum sublimati sunt. Omnis enim, qui se humiliat, exaltabitur: & semper iuxta modum inclinationis, est modus exaltationis. Aqua enim quanto ex alta descendit, tanto ex parte opposita ascendit. Arbor quanto profundius radices in terram figit, tanto amplius erigitur sursum. Vnde cucurbita, quæ radices modicas terræ infigit; citò deficit & arescit. Sic superbi, quia radices in humili situ non ponunt, citissimè ruunt. Non enim est tutum, sed valdè stultum super arenæ fundamentum altum ponere, vel eleuare palatium: quia ruit ad modicũ

Eccl. 14. c
Eccl. ibid.
Prou. 11. a
Tob. 4. b
Ibid.
Ibidem.
In epistola ad Robertum nepotem suum litera K. in principio.
Luc. 16. c
Mat. 3. d
Luc. 14. b & 18. c
Exemplum.
Exemple.

Aquilonis

Aquilonis impulsum. Vnde Boetius docet super humile saxum domum collocandam: non super montem altum, vbi fortium ventorum patiatur impulsum. Fiunt enim sæpè fulgura in montibus, quando quietæ sunt valles. Quare superbi similes sunt fumo, qui ascendendo non proficit, sed statim euanescit. Psal. Vidi impium superexaltatum & eleuatum, sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat: & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

Boët. lib. 2. de Consol. Philosoph. metro 4.

Psal. 36. d

Tertia est iustitia, quæ est pœnitere veraciter. Iustum est enim, vt qui peccat, pœnitentiam agat, plangat, & gemendo, se puniat, vt Deo satisfaciat. Nam & lupus, dum de nocte ad caulam vadit; vt à canibus sentiri non possit contra ventum vadit, seu incedit, & planè valdè vadit: Sed si casu pedem ad lapidem percusserit, & strepitum fecerit; tanquam qui offenderit, in seipsum tanquam sceleris vltor insurgit: & pedem, qui in culpa fuit, fortiter dente stringit. Ergo si sic se bestia punit, quæ neminem, nisi seipsam offendit, quid debet facere homo, qui diuina mandata confregit, proximum læsit, & seipsum peccãdo corrupit! Est ergo pœnitendum veraciter, cùm peccamus. Vnde dicitur: Nisi abundauerit iustitia vestra, &c. Illi in solis exterioribus pœnitentiam ostendebant: sed corda hypocrisi, & malitia plena erant. Vnde Dominus assimilat eos sepulchris exterius dealbatis, sed immunditia intus plenis. Verè enim homo, & non fictè debet se pro peccato punire, medici more, qui ægroto non parcit, vt sanari possit. Nam vt exemplis vtar Hieron. Putridæ carnes cauterio curantur & ferro: & venena serpentina curantur antidoto. Sicut enim clauus clauo repellitur; sic maiori dolor dolore curatur. Tunc enim medicus miseretur, quando non parcit ægritudini, vt curetur. Tunc enim crudelis esset, si parceret: quia eum tunc occideret, & non curaret. Ille ergo sibi parcit, qui verè iustitiam de se facit: & qui secundum morbi quantitatem, curatiuam medicinam, & sanatiuam apponit. Nam sicut Apostolus dicit: Si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur.

Exemplũ.

Matt. 5. c

Mat. 23. c

Hier. super cap. 2. Michaa lib. 1. tom. 5.

1. Cor. 11. g

Quarta iustitia est, qua Deo seruimus perseueranter. Nihil enim valet pœnitentiam inchoare, & eam vsque ad medium trahere, si non adsit perseuerare. Nam & leopardus, quando post bestiam currere incipit, si mox eam non arripiat; gressum figit, & non perseueranter post eam vadit, & tunc laborem assumptum, & bestiam simul perdit. Quid valet domum fundare, parietes fortes & grossos erigere, si remaneant sine culmine? Requirit ergo iustitia, vt perseueremus in potentia, nec vlla frangamur prorsus iniuria. Vnde vir sanctus dicit in persona omnium talium: Iram Domini portabo (quia peccaui ei) donec iudicat causam meam: & fiat iudicium meum, & ducat me in lucem, vt videam iustitiam eius. Sed nota hic diligenter: quia à iustitia, qua redimus ad Deum velociter, alieni sunt mundi potentes: à iustitia, qua seruimus humiliter, alieni sunt præsumentes: & à iustitia, qua nos punimus veraciter, alieni sunt multi iudices, & rectores: sed à iustitia, qua nos Deo seruimus perseueranter, alieni sunt omnes ad vomitum reuertentes. Dico igitur, quod à iustitia, qua cõuertimur ad Deum velociter, alieni sunt mundi potentes: quia non solum ad pœnitentiam non veniunt; sed viuentes despiciunt, & contemnunt. Si autem nunc tales attenderent, qui in inferno dicturi sunt, quando super se viderint, quos deriserunt. Vnde Sapiens: Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & qui abstulerunt labores eorum; At illi videntes, turbabuntur timore horribili, dicentes intra se pœnitentiam agentes: Ij sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinẽ improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, &c. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, &c. Et concludent contra seipsos conclusionem irreuocabilem, dicentes: Ergo nos errauimus à via veritatis, & sol intelligentię non est ortus nobis. Lege totam historiam in Sapientia, quia supra modum prædicabilis est, & pulchra, & ad pœnitentiam inductiua. Secundo, à iustitia, qua Deo seruimus humiliter, alieni sunt præsumentes, qui nolunt esse humiles; sed solum quæ alta sunt appetentes. Tales enim dicunt se miseros, cum faciunt pœnitentiam. Nec attendunt quod dicitur: Si conuertit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, & non erunt in memoria iustitiæ eius, quàs fecit: Tertio, à iustitia, qua nos punimus veraciter, deficiunt hodie multi rectores, qui nec in se iustitiam agunt, nec subditos iustè puniunt. Vnde eis dicitur: Audite Reges, intelligite: discite iudices finium terræ, &c. Data est enim vobis potestas ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam, cum essetis ministri regis eius, non rectè iudicastis legem iustitiæ: & ideo citò apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: sed potentes potenter tormenta patientur. Lege totam auctoritatem, quia valdè prædicabilis est, & pulchra, & timoris est incussiua. Talibus enim dicitur: Væ qui iustificant impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferunt ab eo. Item contra hos dicitur: Quomodo facta est meretrix fidelis ciuitas: iustitia habitabit in ea; nunc autem homicidę Principes tui infideles omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, &c. Vide ibidem. Quartò, à iustitia qua bona agimus perseueranter, alieni sunt ad vomitum reuertentes, & à bono cadentes. Talibus dicitur: Conuertistis in amaritudinem, iudicium, & fructus iustitiæ in absynthium. Sic ergo patet status meriti, quo Sancti operati sunt iustitiam in via, &c.

Exemplũ.

Mich. 7. b

Sap. 5. a

Sap. 5. a

Ezech. 3. f

Sap. 6. a

Isa. 5. b

Isa. 1. e

Amos 6. b

Secundo principaliter vocatur status præmij, quo sunt in gloria coronati cum dicitur: *In perpetuum viuent.* Est ergo breuiter notandum, quod est vita naturæ, de qua dicitur in Genesi: Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Item est vita, qua dicitur, culpæ, de qua dicitur illud: Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Item est vita gratiæ, de qua dicit Apost. Viuo ego, iam non ego; sed viuit in me Christus. Item vltimo est vita gloriæ, de qua hic agitur: & hæc sola est vita vera. Prima est vita illuminans. Secunda est vita delectans. Tertia est vita quietans. Quarta est vita æternaliter durans. Quis hanc vitam non appetat? quis ad eam totis affectibus non aspiret? Quid enim hac melius? quid delectabilius? quid durabilius? Nam illa vita est mentis illuminatiua ad cognitionem sublimissimæ veritatis: Est cordis delectatiua, propter experientiam summæ suauitatis: Est summæ satiatiua, propter copiam vbertatis, & in bonis sublimibus copiositatem: Est tempore perpetuo duratiua, propter absentiam defectibilitatis, vel propter pręsentiam æternitatis. Dico, quod illa summa, & beata vita, quæ est data Martyribus, est animæ illuminatiua, conferens certam, & veram scientiam: eo quod veritatis diuinæ, siue sapientiæ Dei est ostensiua. Quid enim sublimius, quid dulcius, quàm illum verè cognoscere: in quo sunt omnes thesauri sapientiæ? immò, quam videre, & corde tenere Dei sapientiam: Nam constat, & docetur in Metaphysica, quod omnes homines naturaliter scire desiderãt: ob quam causam sensus amamus, quia per eos multa discimus: quia non sunt in intellectu, quæ prius non fuerint in sensu. Vnde ad amorem terrenæ scientiæ Demosthenes, qui periit, cùm centum & septem annorum esset; non velle se libenter mori dixit: quia se tunc incipere discere asseruit. Plato in lxxxj. annis; quibus vixit, à lectione nunquam cessauit. Socrates in nonaginta nouem annis sic doctrinis intendit, quod etiam in agone disputauit. Magnum igitur bonum est scientia, pro qua sic anxia est cura humana. Et si talis est ista scientia creata; qualis est sapientia increata, cui hæc comparata, est penitus nulla: & quod hæc est, totum est ab illa? Magnum ergo est bonum, quia summũ, illa vita, qua diuina sapientia est cognita.

Gen. 2. b

Rom. 8. b

Gal. 2. d

Col. 2. a

Arist. to. 7. lib. 1. Metaph. c. 1.

Platonis & Socratis Ætas.

Nam

Nam quod hôc faciat Dominus, in Ioanne docet dicens:Hæc est vita æterna,vt cognoſcant te verū Deū, (Ioan.17.a) A & quē miſiſti Ieſum Chriſtum. Secundo, illa vita eſt animæ valdè delectatiua: Nihil enim eſt aliud delectatio,quam conuenientis cum conuenienti coniunctio. Quare oculus delectatur in aſpectu colorum:olfactus in perceptione odoris: guſtus in perceptione ſaporis: quia conuenit cum illis, & tanto magis,quanto vnum conuenit cum altero magis:quia magis delectātur ſenſus in mediis,quam in extremis: eo quod nimia obiectorum excellentia ſenſus corrumpit, vt Philoſophus dicit.Cum enim anima in illa beata vita ſuo conuenientiſſimo,& deſideratiſſimo ſit coniuncta;tota à delectationibus eſt abſorpta.Quid eſt illud ſummè delectabile coniunctum animæ? vtique Ieſus Chriſtus. Vnde Apoſtolus:Cum Chriſtus apparuerit, vita veſtra;tunc (Col.3.a) B & vos apparebitis cum illo in gloria. Tertio illa beata vita eſt animæ quietiua,& pacificatiua:quia eſt omnis appetitus terminatiua. Tantæ enim capacitatis eſt anima, ſicut probat ipſa experientia, vt nulla re terrena, immò nec vlla creatura poſſit eſſe plena: quare ſolo ſommo bono poſſit eſſe beata,quia ergo ſolo perficitur ſuus appetitus.Vnde Propheta dicebat:Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: (Pſal.15.b) delectationes in dextera tua vſque in finem. Et alio loco: Satiabor, cum apparuerit gloria tua:apud te eſt (Pſal.16.d) fons vitę. Quarto illa vita eſt duratione æterna: Quis enim tam valenter quęreret omnia ſupradicta,ſi eſſent aliquando peritura,niſi quod doloris pariter, & timoris eſſent poſſidentibus cauſatiua?Poëta:

Nam venit ex ſola proſperitate timor, vel *dolor*.

Vnde Boetius dicit quod infeliciſſimum genus fortu- (Boët. de Cō-ſolat. Philoſoph. lib.2. proſa 4. in principio.) C næ eſt fuiſſe felicem:quia dum felicitatis, facti miſeri, recordantur,multo dolore afficiuntur.Eſt ergo,vt nihil ad beatitudinem deſit, illa vita æterna. Vnde dicitur: Ibunt hi in ſupplicium æternum: iuſti vero in vitam (Mat.25.d) æternam. Ab hac vita ſeparati erunt in perpetuum mali:boni vero erunt bonis omnibus per contrarium immerſi.Rogemus ergo, &c.

DE VNO S. CONFESS.

SERMO I. in ordine XXIII.

BEATVS *vir qui ſuffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ.* (Iac.1.b) D Si vita Chriſtiana, ſecundum Hieronymum,eſt tota Martyrum pugna, & bellum; nulli vertitur in dubium, quin vita omnium Sanctorum, etiam Confeſſorum, ſemper habuerit cum hoſte conflictum. Quid eſt omnium Sanctorum conuerſatio,niſi militia, & tentatio? Vnde Hieronym. ad Euſtochium ait: Quis ſine certamine (Hieron. ad Euſtochiū, epiſt.22. in fine to.1.) coronatus eſt?Reſpice ad Abel,& omnes iuſtos: quis Sanctus bellum cum hoſte non habuit?Solus, inquit, Salomon fuit,qui in deliciis vixit:& ideo forſitan corruit. Quem diligit Dominus,corripit: flagellat autem (Heb.12.b) omnem filium,quem recipit.Nonne ergo, inquit, melius militi eſt breui tempore dimicare,periculum ferre, E arma portare,& laſſeſcere ſub lorica, vt poſteà victor gaudeat,quam in impatientia horæ vnius ſemper care ſeruire diabolo? Et addit: Reſpice Iacob quanta pro (Hier. ibid. paulo poſt.) Rachel habenda ſuſtinuit vxore!cui tamen dies pauci videbantur ob magnitudinē amoris.Nihil enim amāti Deū,eſt difficile. Quia ergo hic Sanctus toto corde Deū amabat; ideò tentamenta dæmonis ſuſtinebat, & munus beatitudinis attēdebat.Vnde benedicitur de eo *Beatus vir,qui ſuffert tentationē.* In quo verbo deſcribitur duplex perfectio: Prima eſt perfectio viæ,ſecunda Patrię.Nā perfectio viæ militē Chriſti probat:ſed perfectio Patriæ militem Chriſti probatum coronat.Prima perfectio conſiſtit in pugna:Secunda eſt ab omni pugna ſecura.Notatur primo ſtatus pugnæ, cum dicitur: *Beatus vir qui ſuffert tentationem.* Notatur ſecundo ſtatus Patriæ,cum dicitur: *quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.* Eſt igitur notandum,quod vir dicit (Vir à virtute.) virilitatem, & à virtute nomen accipit: eo quod ad modum virtutis,nullis vnquam ſuperatur aduerſis. Dictus eſt autem hic Sanctus,vir triplici ratione:Primo, per rectam ordinationem ad Deum: Secundo, per rectam ordinationem ad ſeipſum: Tertio vero, per rectam ordinationem ad proximum.

Dico primo,quod fuit vir per rectam ordinationem ad Deum:Et hoc quadrupliciter:Primo, reſpectu altiſſimæ Maieſtatis, per humilem reuerentiam: Secundo, reſpectu ſummæ poteſtatis,per deuotam obedientiam: Tertio,reſpectu ſummæ & amabilis bonitatis,per verā amicitiam:Quarto,reſpectu venerabilis veritatis, per puram confidentiam. Dico,quod hic Sanctus fuit vir reſpectu altiſſimæ Maieſtatis,per humilem reuerentiā. Si reuerentur homines terrenum regem,& mortalem, vtique ex neceſſitate naturæ moriturum, quanto ille eſt reuerendus, qui eſt omnium regum Dominus, & nunquam eſt moriturus?Si hunc Regem ſummè Angeli venerantur,& orant; quid mortalibus faciendum ſit,inſinuant.Vnde dicitur quod Animalia quatuor, & (Apoc.4.b) Angeli,& xxiiij Seniores prociderunt in facies ſuas, & adorauerunt Dominum. Similiter de Moyſe, qui fuit vir humilis valde,dicitur quod erat vir magnus coram populo. Talibus enim viris ſic humilibus, & deuotis ſua beneficia Deus impendit. Vnde & Moyſi dixit: Oſtendam tibi omne bonum. Et Dauid humilem de poſt fœtantes accepit pro Saül ſuperbo,& eum regem inſtituit.Dixerat enim de eo Samuel: Inueni virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Si falco præda auis, aquilam regem auium in- (Exemplum.) tantum expaueſcit, quod non audet prædari ea die, qua eam in aëre ſentit; quanta ad Maieſtatem diuinam creatricem cunctorum exiſtentium, eſt ab omnibus exhibenda reuerentia? Sed quidam ſunt; qui verecundantur hodie ad Eccleſiam ire,ibi adorare:qui tamen, adueniente die iudicij, velint, nolint, cogentur Deum adorare; quamvis tunc eis inutile ſit:Adora- (Pſal.71.b) bunt eum omnes reges terræ, & omnes gentes ſeruient ei. Secundo, fuit vir, reſpectu altiſſimæ poteſtatis, per deuotam obedientiam. Vnde de eo poteſt dici illud Prouerbior. Vir obediens loquetur victo- (Prou.21.d) rias. Si enim Chriſtus filius Dei vnicus, vſque ad mortem imperio Patris obediuit: quis vnquam Deo obedire contempſerit? Si ſic ciuitates obediunt poteſtatibus, ſic Prouinciæ Ducibus: ſi ſic regimina ſuis regibus, ſi ſic grues, & anſeres ſui agminis ductoribus, ſi ſic pupilli ſuis parentibus; quid eſt, quod ſoli Deo, Regi ſummo,non obedimus?Si Deo ſic obediunt cœleſtia corpora, ſi elementa,ſi omnia viuentia, ſi cœleſtia agmina;quid eſt,quod homo ſolus, propter quem factus eſt mundus,& Deus eſt humanatus;adeò incedit aduerſus Deum, nec ei obedire dignatur? Et ipſe ideo dicit eis:Quia vocaui;& renuiſtis,extendi manum (Prou.1.c) meam,& non fuit qui aſpiceret:deſpexiſtis omne conſilium meum,& increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo,& ſubſannabo, cum vobis quod timebatis euenerit.Quatuor in hac auctoritate ponit, quibus nos intendit ad ſe trahere: Nam vocatio fit per exteriorem vocationem. Manus extenſio per beneficiorū largitionem. Conſilium reſpicit internam inſpirationē.Sed increpatio fit per flagellorum immiſſionē.Qui ergo ad Deum nullo modo cōuertitur, digne à Deo irridetur,& petens miſericordiam non auditur.Tertio fuit vir amabiliſſimæ veritatis, per veram cordis amicitiam.Amant animalia,& ſunt ſuis benefa- (Exempla.) ctoribus valdè fideles,ſicut leonum,canum, equorum, probant multa exempla. Igitur ſolus homo rationalis, cui plus prę cæteris datum fuit à Deo,amicus non erit nec fidem ei ſeruabit,qui cauſa beneficiorum eius fuit? Vnde de hoc facto noſtro poteſt illud: Vir fidelis (Prou.28.c)

Mat. 24. d multum laudabitur. Multum, ideo dicit, quia vix inuenitur aliquis esse fidelis. Vnde dicitur: Quis putas est A fidelis seruus, & prudens? Attêde homo, attende quãta sit fidelitas omnium corporũ superiorum ad facienda officia sua. Quanta fidelitas aquarum ad irrigandam terram, quanta fidelitas terræ ad semina mittenda, & germina producenda? Quid Deo, infidelius existit, quã creatura rationalis: cui cunctis esse fidelior debuit ex acceptis: sed beatus vir, qui portat iugum Domini ab *Thren. 3. e* adolescentia sua sicut habetur in Tren. Quartò, iste Sanctus fuit vir, respectu reuerentissimæ veritatis, per certam confidentiam Sciebat enim scriptum esse: Bea*Ier. 17. a* tus vir, qui confidit in homine. Quare? Quia solus Deus verax est: omnis autem homo mendax. Vnde dicitur: *Num. 23. c* Non est Deus vt homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. Dixit ergo & non faciet? loquutus est, & non implebitur? Ergo si in veracé, & non in mêdace confidendum est; in Deo tantum, & non in homine sperandum est. Item est alia ratio: Non enim est homini confidendum in vano, sed tantum in solido. Nun- B quid non stultus transiens profundũ flumen, habens lapideum pontem, vellet super pontem vitreum transire? Nonne stultus est, qui positus in periculo, confidit in baculo arundineo, totaliter interius perforato; Sed homo est fragilior vitro, & vanior baculo perforato: ergo non est confidêdum in eo. Quod si mihi non cre*Psal. 38. b* dis, audi Prophetam: Vniuersa vanitas omnis homo viuens. Vniuersa vanitas, ideò dicit: quia vanitas, omnis in homine existit; magis, quam in aliis rebus. Cum autem omnia præter Deum sint vana, iuuare se non valentia; quomodo aliud sustentabit, quod in se vanum existit, & se sustentare non potest? Nam domus, vel arbor, dum cadit, aliam cadentem sustentabit? & non potius dum vana alteri incutitur, grauior casus efficitur? Nunquid non tota die videmus homines ruere, & morte deficere? Ergo non est vllo modo spes ponenda C in homine; sed in solo stabili Creatore. Bonum est spe*Psal. 117. b* rare in Domino, quam sperare in principibus. Et in alio *Psal. 145. a* loco: Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Sic ergo Sanctus iste fuit vir per rectam ordinationem ad Deum.

Secundo, fuit vir, secundum rectum ordinem ad seipsum & hoc quadrupliciter. Primo, per veram innocentiam, quam seruauit. Secundò, per veram continentiam, qua gulã frænauit. Tertio, per virginalem munditiam, qua omnem illicitum actum vitauit. Quartò vero per spiritualem lætitiam, qua Domino iubilauit. Dico quod fuit vir per veram vtriusque hominis innocen*Psal. 23. a* tiã, quam seruauit, vt esset innocens manibus, & mũdo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec D iurauit in dolo proximo suo. In his tribus consistit vera innocentia, scilicet: Si sunt munda opera: Si munda sunt corda: Si munda sunt verba. Quia ergo iste Sanctus fuit sic innocens, ideò totus pulcher fuit. Et *Iob 1. a* signatus fuit in Iob: de quo dicitur, quod fuit vir simplex, rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. Et de *2. Reg. 14. f* Absalon dicitur quod in omni Israël non erat vir pulchrior illo: qui à planta pedis vsque ad verticem non erat in ea vlla macula. Sed quis hodie talis? quis nõ turpis & fœdus? Sed verè adimpletum est illud Isaïæ con*Isai. 1. b* tra illud, quod de Absalon dictum est supra: A planta E pedis vsque ad verticem non est vlla sanitas in eo; id est, vlla virilitas ad seruandam innocentiam baptismalem. Vnde dicitur quod non est vir. Seruant hirũdines *Exemplum.* loca sua munda, & apes, & docent pullos eiicere de nidis stercora, & fugiunt omnia immunda, & fœtida: & non curat homo fœdare suam innocentiam, & macu*Psal. 13. a* lare vitam? Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum. Secundo, fuit vir per continentiam. Turpe est, vt homo amet gulam, per quam de paradiso eiectus est. Scriptũ *Eccli. 37. d* est enim: Cum viro religioso tracta de iustitia. De qua iustitia? De ea, quæ est gulæ punitiua: subtrahens super*Isa. 22. c* flua, tradens ei omnia necessaria: Vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, & ad planctum, ad caluitium, & ad cingulum sacci: & ecce gaudium, & lætitia occidere vitulos, & iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum. Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad sectandum ebrietatem. O quanta mala ebrietatem sequuntur, dum ratio subuertitur, dum secreta omnia reuelantur, dum omnia turpia committuntur, dum rixæ, & sæpè homicidia generantur! Vnde dicitur: Cui iræ, cui rixæ, cui foueæ, cui *Prou. 23. d* sine causa vulnera, cui suffossio oculorum? nonne his, qui morantur in vino, & student calicibus epotandis? Non ergo, &c. Nam non multi sunt anni, cum esset in Roma seruus in aula cuiusdam militis; dum, cum multis aliis probaret, quis plures biberet calices; septem (vt ferebant qui aderant) calices potauit: Cumque nocte cum porco amplexatus iacuisset in stabulo; sequenti die, cum vellet redire ad propria, & cum esset in via, oculi eius à capite volauerunt. Est ergo turpe, & reprehensione dignum, vt non abstineat humana gula; vbi manent bruta ieiuna. Nam lupus est animal *Exemplum.* valdè gulosum, & tandiu famem portat: & si nimium esurit, terram manducat. Sed homo non potest portare famem: & famescens, nõn est contentus pane, sed diuersa fercula vult habere. Nullum est animal ita gulosum, quod non sit contentum vno ferculo carnium, nec tamen coctarum: sed homo, cui donauit natura os paruum, appetit ferculum, & ferculum. Tertiò, fuit vir per virginalem pudicitiam Nulla maior virilitas, quam si homo concupiscentias carnales vincat, & continuè frænum carni ponat. In cuius figura Actuum: Cum discipuli intuerentur Do*Act. 1. b* minum in cœlum ascendentem; duo viri steterunt iuxta illos in vestibus albis. Quid per vestimenta alba, nisi continentiæ figurantur? color albus, virginalis munditiæ est significatiuus. Quia, sicut nullus color picturis apponitur, cui non albedo substernatur; sic nulla virtus habetur omnino, cui non saltem coniugalis continentia supponitur. Vnde Gregorius *Greg. tom. 3. hom. 13. in Euang.* dicit quod neque castitas est magna sine opere bono nec bonum opus est aliquid sine castitate. Opus carnis est actus particulæ sensualis: & ideo magis ad bestias, quam ad homines pertinet. Sicut dicit Bernard. Turpe est, & contra rationem, vt magis actus carnis vigeat in hominibus, quam in brutis. Sed mutatus est *Thren. 4. a* color optimus, & obscuratũ est aurũ: quia absq; comparatione maior est hodie luxuria hominũ, quam brutorũ. Nam bruta, præter aliqua pauca, habent ad luxuriã certa tempora, extra quæ nunquã sunt luxuriantia: immò inter pisces nulla sunt vnquã adulterina connubia. Sed homini ad peccandũ nulla sufficiunt tempora: nec contentus est sua, nisi inueniat extranea scorta. O humana miseria! quãdo non possunt ad tempus homines seruare, quod temporibus omnibus seruant volucres, & apes, nullis alienis vnquam aliquo tempore se commiscentes, sed omni tempore continentes. Quartò, fuit vir propter veram cordis lætitiam: Dicitur enim *Prou. 14. a* quod ex risu cognoscitur vir. Nam risus exterior, est hominũ stultorũ, vanè se dissoluentiũ. Sed lætitia spiritualis interior, est hominũ perfectorum, de solo summo bono gaudentium. Non est census super censum salutis *Eccl. 30. c* corporis, non est oblectamentum super cordis gaudiũ. Sed mali solum gaudent in vanis; nec delectantur in bonis. Quibus Dominus dicit: Væ vobis, qui ridetis, *Luc. 6. b* quia flebitis. Hic est risus, qui dolore miscetur: & ex*Prou. 14. b* trema gaudij luctus occupat. Vnde quærit Iob: Quare *Iob 21. a & b* impij viuunt, subleuati sunt, confortatique diuitiis? Semen eorum, &c. Et sequitur: Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi. Sed nunquid impunè? Audi quid sequitur: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

Tertiò, hic Sanctus fuit vir per rectam ordinationem ad proximum. Et hoc quadrupliciter: Primò, per veram animi compassionem: Secundo, per rectam instructionem: Tertiò, per malorum tolerantiam: Quar-

to,

tò,per deuotam ad Deum orationem. Dico,quod fuit vir per veram ad proximum cordis compassionem. Nonne omnia membra corporis nostri mutuo compatiuntur sibi? Sed maior debet esse compassio, vbi est maior vnio. Sed maior est vnio membri spiritualis ad spirituale, quàm carnalis;ergo & maior compassio debet esse inter se. Sed nos sumus membra spiritualia Christi; ergo debet homo magis compati fratri suo, siue proximo, quam membrum corporalis naturalis compatiatur membro naturali. Vnde & vir iste Sanctus dicebat:Flebam quondam super eum,qui afflictus erat,& compatiebatur anima mea pauperi. Et alibi dicitur:Benefacit animæ suæ vir misericors. Et quid mirum est in homine compassio,quando inuenitur pietas, & misericordia in animalibus de rapina viuentibus? Nam vt de multis omittam: Falco, auis regia, viuens continuè de rapina, filium, quem aquila de nido proiicit, clementia multa colligit, & in nido suo cum filiis reponit, & tanquam proprium eum nutrit. Secundo, fuit vir per proximorum eruditionem.Nam sicut dicitur: Vir peritus multos erudiuit.Docent enim animalia pullos suos nunc volare, nunc dimicare, nunc saltare, nunc hostium insidias declinare. Ergo non docebit homo proximum suum, amicum suum, & dilectum fratrem suum, secum ad eandem gloriam ordinatum? Docent ergo Sancti, arguunt, prædicant, & increpant,vt eos ad viam Dei conuertant.Vnde & Iob suos amicos arguens dicebat: Quare detraxistis sermonibus veritatis & ad increpandum verba componitis,& subuertere nitimini amicum vestrum?Tertio,fuit vir per malorum superationem. Hoc enim inter omnia solùm probat Sanctos,an sint viri.Non enim agnoscitur vir sapiens,nisi in consilio, nec vir fidelis nisi in commisso, nec vir fortis nisi in bello. Nam quilibet, qualis intus existit, exterius bellum probat. Vnde dicitur: Melior est patiens viro forti. Quare? quia vir fortis sæpius turbatur: sed patiens, etiamsi cædatur, vulneretur, aut occidatur; nunquam tamen à mentis tranquillitate deflectitur. Sicut cœlum,quantumcunque inferiora turbentur;ipsum tamen cum omni tranquillitate mouetur. Aër etiam si ventis fortibus agitetur,radius tamen, qui in eo est,non mouetur. Et ob hanc causam de Moyse dicitur, quod erat vir mitissimus super omnes Orientales: Contra quem cùm populus murmuraret, & se sæpè in seditionem erigeret;à sua tamen pace nō recedebat Moyses:sed tanquā pater pro eis orabat,& diuinam iram placabat.Nam & agnus adeo est benignus, quod si sit vellere spoliatus, siue ligatus, & ad macellum deportatus; in nullo omnino commotus, placido vultu respicit suum occisorem. Et ideo Christus non absque valdè rationabili causa appellatus est Agnus.

Iob 30. d

Prou.11.c

Exemplum.

Eccl.37. c

Iob 6. d

Prou.16.d

Quarto, fuit vir per deuotam orationem ad Deum. Nam istud quartum ad omnia supradicta est necessarium: quia,cùm nihil possimus, nisi per Deum, cuius in omnibus est auxilium implorandum; ideo continuè est orandum. Vnde dicebat Apostolus: Volo viros vtique orare. Quid enim est, quod sancti Confessores suis orationibus non obtinuerunt? Nam dum tempore quodam non plueret, & quidam cuidam sancto Patri de perditione fructuum conquereretur; ille ait: Quare non oratis? Venite ergo, & pariter oremus. Qui statim, vt genua terræ infixit, Deus eum exaudiuit, & abundanter terræ pluuiam dedit. Exemplum lege quod Helias erat homo similis nobis passibilis, & orauit, & non pluit annis tribus, & mensibus sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam. Rogemus ergo Dominum, &c.

1.Tim.2.c

3.Reg.vlt.c

Iac.5.d

A

DE VNO S. CONFESS.

SERMO II. in ordine XXIV.

Qui se humiliat,exaltabitur. Si quis non mente,& corpore cæcus velit animo diligenti pensare, & res omnes consilio drudenti inspicere; in omnibus rebus apertè videbit, quod nulla res incremētum naturaliter accipit,quæ prius à paruitate non cœperit. Nam in his,quæ certa sunt, manifestè videmus, quod omnes ædificantes, fundamentum sub terris incipiunt:& scriptores prius literas discunt,postea componunt. † Videmus etiā,quod natura dum corpus humanum componit,à corde,membro modico,incipit. Sicut ergo est in artibus,& in naturalibus,sic est inuenire in moribus, vt qui vult esse magnus, prius necesse habet vt sit paruus. Quomodo ergo eriges altum ædificium,si ei non posueris humile fundamentum?Quomodo arbor multum ascendere poterit; si radices in terra profundè non fixerit?Est enim certissimum,experientia certa probatum, quòd quanto aliquid plus ab imo surgere incipit;tanto amplius in altum se erigit. Nam omne, quod mouetur, à contrario in contrarium,Philosopho teste,& sensu probante,mouetur. Vnde quod mouetur à sursum,necessario mouetur deorsum: & quod mouetur deorsum,mouetur necessario sursum.Vnde recessus ab vno contrariorum locorum,non est aliud,quā accessus ad alterum: nec potest vnquam inueniri contrarium. Sed per humilitatem homo situatur inferius: Ergo dum ab hoc situ receditur,necesse est,vt ascendat superius: & tanto altius,quanto hic sedet inferius.Vnde aqua,quanto in suo motu ab alto descendit,tanto ex parte opposita sursum tendit,sicut certa nobis experiētia ostendit. Item, sicut quanto quis à loco sublimiori cadit,tanto fortius ima petit;sic econtrario,quanto quis ab inferiori loco moueri incipit,tanto vehemētius sursum tendit.Ergo qui appetit exaltari,laboret humiliari: quia tanto exaltabitur amplius,quanto vixerit in terra humilius. Quoniam omninò nullum augmentabile est, quod possit ascendere, si à sui ipsius paruitate non cœperit.Vnde ad cōmendationem huius venerabilis Confessoris, quem sic humilitas exaltauit;verbum supradictum accipitur,cùm dicitur:*Qui se humiliat,exaltabitur.* In quo verbo certo,veróque(quia ab ore Veritatis prolato) de hoc venerabili Sancto dicuntur maximè duo. Nam primo describitur status vilificationis ipsius in via,quo seipsum contempsit. Secundo status sublimationis eius in Patria,quo Deus eum honorauit. Primus status,quo humiliter vixit in Ecclesia militanti, fuit ad cumulum operum bonorum.Secūdus status,quem iam Deo donante obtinuit in Ecclesia triumphante,fuit ad cumulum gaudiorum.Notatur ergo primo status vilitatis in mundo,cùm dicitur:*Qui se humiliat.* Secūdo notatur status suę sublimitatis in Regno,cùm additur:*Exaltabitur.* Vt ergo simul totum tractemus, quia eadem omnino est via, qua ab vno oppositorum receditur, & qua ad alterum acceditur; Est hic notandum. Primo, quod humilitas est animæ illuminatiua: Secundo, est malorum omnium eradicatiua: Tertio, est operationis fortificatiua: eo quod diuini auxilij sit acquisitiua: Quarto, est bonorum custoditiua: Quinto, est mentis consolatiua: Sexto, est in fine exaltatiua.

Luc.18.c

† Hoc secundum Philosophos, qui cor primum generari asserunt; Medici enim iecur generationis primum esse docent.

B

C

D

E

Dico, quod humilitas est animæ illuminatiua: quia disponit animam ad diuinam refulgentiam. Modo constat ad sensum, quod quantum corpus in ordine vniuersi,est magis infimum;tanto fit in ipso,& circa ipsum maior aggregatio cœlestium radiorum. Vnde terra est omnium corporum infima: ideo radiorum solarium est susceptiua magis,propter quod maximè est fœcunda.Sic in moribus est:quia humilitas facit hominē situ

infimum; ideò in eo maximè fit diuinorum radiorum aggregatio: sed vbi radij vniuntur, lumen maximum, & incendium generatur. Ergo vero humilitas, dum in obsequium Christi intellectum captiuat; ipsum ad diuinũ lumen, & incendium præparat. Duarum causarum contrariarum, & immediatarum, si vna ad aliquem vnum effectũ disponit, ad effectum altera illi contrariũ disponit. Exemplum accipe de humoribus, in quibus excessiua qualitas est: quia ponit distemperantiam, & febrilem malitiam: & ideò medicus, humorũ æqualitate adepta, ponit temperantiam sanatiuam, quæ est illi febri contraria; ergo cum superbia sit animæ excæcatiua; humilitas erit illuminatiua. Vnde dicitur: Vbi humilitas, ibi sapientia. Ptolomæus philosophus dicit: Inter sapientes ille est sapientior, qui est humilior. Bernardus: Bonus fundus humilitas, qua veritas inquiritur, claritas acquiritur, irradiationes Sapientiæ percipiuntur. Dicitur in vitis Patrum quod quidam frater dubitans de quodam verbo Scripturarum, septuagintaocto hebdomadas ieiunauit, vt Deus ei veritatem reuelaret. Qui cum nullo proficeret, surrexit, vt ad alium fratrem iret, à quo de verbo quæreret. Tunc Angelus ei apparuit dicens: Septuagintaocto hebdomadæ, quas ieiunasti, non te fecerunt proximum Deo: sed postquam te humiliasti, vt ad alium ires: Quare missus sum te docere.

Exemplum.

Prou. 11. a

Bern. tom. 1 lib. 2. de Considerat.

B

Secundo, humilitas est omnium malorum eradicatiua. Nam in omni genere rerum est ponere vnum principium in illo genere summum. Exemplum de sole in lucendo, & de igne in calefaciendo, &c. Sed superbia inter omnia vitia est principium, & ideo inter vitia est summum, & potissimum: Sed humilitas omnino hanc exterminat; ergo per consequens omnia alia peccata condemnat: quia, capite truncato, omnia membra contabescunt. Nunquid stabit, eius fundamento præciso? Nunquid fluet riuulus, fonte desiccato? Nunquid fluuius, mari absorpto? Nunquid virebit ramusculus, pede arboris desiccato? Nunquid stabit in arbore radius, sole remoto? Ergo nec vllum vitium stare poterit, si superbia virtute humilitatis fuerit detruncata. Exemplum, & auctoritas de hoc habetur in primo Regum: Vbi Dauid humilis contra Goliam pugnauit, eúmque deiecit: quo deiecto (quia caput superborum erat) omnes in fugam conuersi sunt. Nam & sanctus Antonius, dum omnes laqueos in terra videret, & suspirans diceret: Domine, quis poterit istos effugere? Audiuit Antonius: Humilitas. Cùm enim diabolus sit superbissimus, & propter hoc sit de cœlo eiectus; à nulla re sic vincitur, sicut à virtute, quæ superbiæ immediatè opponitur. Nunquid ignis melius, quàm per aquam extinguitur? Nunquid frigus melius, quàm per calorem expellitur? Contraria contrariis curantur. Et ideo virgo humillima, Domina nostra, omne robur dæmonum euacuauit dum Holofernem iugulauit. Lege Iudith, & Esther, historiam; vbi ista in figura sunt narrata.

C

1. Reg. 17. d

D

Iudith. 12. Esther. 14. & seq.

Tertio, humilitas est omnis nostræ virtutis, & operationis fortificatiua, & omnis spiritualis roboris augmẽtatiua. Cuius ratio duplex est: Vna, quia ponit omnes vires nostras, ac operationes super solidum fundamentum. Non enim statuit homo sedere in alto, vbi est ventorum impulsio; sed in imo, in solido saxo. Nullus enim cadit, nisi qui in alto existit, & tanto grauius, quanto altius sedet. Ergo, cùm humilitas in loco infimo sedem ponit; hominẽ in esse stabilitat, & omnibus operibus eius robur donat. Secunda ratio est, quia facit hominẽ Deo rectè subiacere. Et regula est probata, quod quanto alicuius agentis influentia rectiùs tendit in suũ obiectum; in illo imprimit efficaciæ maioris effectum: Vnde lapis, qui directè super aliquid cadit, fortior fit casus, quàm si caderet à latere, aut sinistris, aut dextris. Cùm ergo humilitas rectè Deo subiiciat; ad maius diuinum auxilium mentes parat. Vnde Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Et tanto maiorem, quanto inuenerit mentem humiliorem. Et propter

E

Iac. 4. b

A

hoc dicit Petrus: Humiliamini sub potenti manu Dei, quasi dicat: Si humilis fuerit Deum auxiliatorem habebit, quos fortis erit, nihilque timebit. Custodiens paruulos Dominus; humiliatus sum, & liberauit me. Quis decipi timeat, si secum habeat omnia scientem? Quis violentari, si secum habeat omnipotentem? 1. Petr. 5. e Psalm. 114. a

Quarto, humilitas est bonorum omnium custoditiua, & conseruatiua. Quia dicit Gregorius: Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi puluerem in ventum portat. Parum aurum diligit, qui illud latronibus exponit. Nec multum argentum amat, qui in publico illud portat. Verè deprædari desiderat, qui thesaurum, si habet, non occultat: maximè si cum latronibus vadit. Sic & spiritualem thesaurum non amat, si istum ab humanis oculis non occultat. Sed humilitas est virtus bona celans, apparere non amans: quare virtus recta est, quæ omnia bona conseruat, ne per vanam gloriam euanescant. Si formica nouit sub terra sua grana celare, si apes sua mella nouerunt abscondere; nonne homo probat se stultum esse, qui thesaurum nobilissimum, quo emitur Regnum cœlorum negligit occultare, & pro vanis laudibus non curat illum amittere? Ergo bona est virtus, humilitas, quę omnia bona acquisita conseruat. Inutilis, & pœnosa thesauri acquisitio, si non adsit conseruatio. Humilitas ergo omnia bona custodit, quia ea euaporari non sinit. Nam quanto aliquid suæ propriæ virtuti remotius est; tanto magis est euaporatiuum: & quanto vicinius est, tanto magis illius virtutis est conseruatiuum. Exemplum de vino, quod citius virtutem perdit, si clausum in vase non steterit, sed euaporari poterit. Similiter aromata, si teneantur aperta, perdunt virtutem, & efficaciam. Similiter ignis cito extinguitur, nisi cineribus cooperiatur. Ergo homo cito omnia bona perdit, nisi ea sub humilitatis cinere cooperiat: sic enim per humanam laudem euanescere possent. Item humilitas omnia bona custodit, quia omnia, quę facit, Deo adscribit: Et dum virtutem à principiato ad principiũ reducit, vel redire facit; ipsam facit fortiorem: Nam omnis virtus, quando à principiato recedit ad sua principia; reuertetur à principiis ad principiata cum maiori efficacia. Exemplum de spiritu animali, & calore naturali, quæ in somno redeunt à membris, quæ sunt principiata, ad emunctoria, quæ sunt principia: soluto somno, redeunt fortiora ad membra. Exemplum est etiam in fabri prunis, quibus aspersis modica aqua, virtute eorum interius refrænata, & ad sua principia interiora reducta, fortius postea egreditur extra. Hæc est ratio etiam, quare scriptores ante se tenent specula, quibus se respiciunt: quia visiua virtus, quæ ex aspectu scripturæ continuè fatigatur; dum per aspectum speculum ad suum fontem reuertitur: ad videndum fortius reparatur. Vnde omnia flumina, quæ à mari recipiunt aquam, dum eam in mare refundunt, semper renouando accipiunt. Hæc ergo omnia intendens Dauid, seipsum condemnabat, despici volebat, & dicebat vxori suæ, quæ eum nudatum coram arca Domini viderat: Ludam, & vilior fiam, plusquam factus sum: & ero humilis in oculis meis. Reuera enim Saül, qui aliquando optimus fuit, in superbia elatus euanuit: & Dauid, quia humilis erat, semper ad maiora prouexit.

Greg. tom. 1. Explanat. 3. Psalmi pœnitent.

Exempla.

Exemplum.

Exemplum.

2. Reg. 6. d

Quinto, humilitas est sui possessoris consolatiua. Vnde dicitur: Expectemus humiles consolationem eius. Et: Qui consolatur humiles, consolatus est & nos. Ratio huius est: Quia, si vnum oppositorũ fuerit afflictionis causatiuum, reliquum erit consolationis inductiuũ: & quanto suo contrario fortiùs opponitur: tanto per ipsum amplior consolatio introducitur. Exemplum est in morbo, & medicina illi morbo opposita. Quia sicut morbus est causa afflictionis; ita medicina consolationis: & tanto magis, quanto opponitur perfectius morbo. Sed superbia est in nobis causa omnis afflictionis: quia primus Parens per eam corruit, & nos omnes in afflictionem induxit: Ergo humilitas est causa omnis consolationis. Item quantumcunque per

Iudith. 8. b 2. Cor. 1. a

Exemplum.

aliquod

aliquod nociuum alicuius natura læditur; tunc suus actus primus nobilissimus ei aufertur, & non nisi per illius nociui oppositionem, illi restituitur. Exemplum de oculo, vel alio membro læso, & de medicina illi membro, vel læsioni opposita, restituente oculo visum, & pedibus gressum. Sed humana natura fuit vulnerata per superbiam, & perdidit nobilissimum suum actum, scilicet diuinæ degustionis dulcedinem, siue internam consolationem: ergo per humilitatem reperit ipsam perditam delectationem.

Luc. 1. e

Sextò, humilitas est sui subiecti exaltatiua: Deposuit potentes de sede; & exaltauit humiles. Quis vnquam in cœlum ascendit, nisi qui fuit humilis? Augustinus: Arborem non videtis, quæ radicem in infimo figit, vt sursum tendere possit. Nam qui sine humilitatis radice altitudinem petit, non proficit, sed descendit. Bonus fundus humilitas, in quo omne ædificium spirituale constructum, crescit in templum sanctum in Domino. Per humilitatem ergo, inquam, ascende ad sublimitatē, quia hæc est via, & non est alia præter eam: immò si aliter sursum tendit, cadit prius quam ascēdat. Ratio est ad hoc: quare contrarij sunt motus, quare terra mouetur deorsū, sed ignis sursum: quia terra est grauis; sed ignis est leuis. Sed constat, quod superbia hominem deiicit, sicut in Lucifero, & in primo Parente patuit; Ergo humilitas per contrarium hominē sursum vehit. Item, quanto aliquid plus participat de forma rei, tanto & plus occupat de loco eius: sed forma Christi capitis nostri, humilitas ipsius fuit, & loco eius est in cordibus bonis; Ergo quanto plus homo habet de humilitate, tanto plus habet de Christi sublimitate. Aqua enim de montibus, siue de tumore montium fluit ad valles. Vnde super librum vegetabilium dicit Commentator quod omnes agri in conuexis decliuium collium positi sunt macilenti, & sicci: eo quod humor, & pinguedo fluunt ad conualles: propter quod frumentum, & omne legumen habens granorum soliditatem & humiditatē, melius innascitur: quia sicut terra iuuat, sic semina iuuantur. Vnde oportet eorum bonitates ad magnū venire augmentum propter circulare auxilium. Exemplum accipe de corpore hominis, quod primo alterat cibum, quem recipit, dum illum transmutat, & assimilat membris: sed vltimo ipsum alteratur à cibis. Sic similiter & semina se habent ad agrum, & etiam semina virtutum ad cor humanum: dum homo prius per ea alteratur, ipse se per ea exercitans, ad maiora semper bona disponit. Et quia hoc fit maxime per humilitatē, quæ facit hominem vallem, & supernæ influentiæ capacem; Ideò humilitas vera est subiecti exaltatiua, &c.

Aug. tom. 10. de Verbis Domini ser. 38. in Euāg. Ioan. in fin.

DE VNO S. CONFESS.

SERMO III. in ordine XXV.

Eccl. 3. c

VANTO *maior es, humilia te in omnibus.* Fortissima quæstio est, & difficilis ad soluendum, quæ sit ratio, quod cum Deus sit altissimus, & super omnia sublimissimus; quod non ei approximamus ascendendo, sed potius descendendo: non superbiendo, sed potius deiiciendo? Videtur autem (vt Augustinus dicit) esse contrarium: Nam cum cœlum situ sit altum; non proximior est ei, qui in altissimum montem ascendit, quam ille, qui in profundissimam vallem descendit. Quis vnquam in arborem altam, quis in domum eleuatam, quis in turrim altissimam ascendit, se inclinando, & non se potius eleuando? Nam ad hoc fiunt scalæ in turribus, vt per gradus ad summum perueniamus. Videtur enim quod magis debemus proximare Deo, nos eleuando, quam deiiciendo. Sed contrarium est, Psalmus, vbi dicitur: Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Mira res: quia quanto plus te eleuas, tanto plus à Deo distas. Sed attende, quod in rebus creatis, quę situm habent in loco, & inter se distant; sicut ab eis loco distamus, sic & loco earum, si volumus, proximamus, & per locales gradus ad eas ascendimus. Nulla enim res creata inferior infra cœli circumferentiam adæquatè est conclusa: licet intra eam sit in certa proportione, & finita contenta; quæ vtique mensurata est, & finita: quia si cœlum infinitum esset, vtique mensurari non posset, sicut Philosophus dicit. Cum inter creata, distantia sit finita, dum partes medias pertransimus; illi cœlo approximamus: immò cum mōtem ascendimus, cœlo proximiores sumus. Exemplum de illis, qui ædificauerunt turrim Babel, vt in cœlum ascenderēt: Sed nota, quod non sic Deo approximamus Deus enim est immensus, & infinitus, nullo loco conclusus: sed est vbique totus; vt sine eo omninò nullus sit locus: ergo nec loco ab eo distamus. Nec ei (vt dicit † Augus.) loco, sed actionibus approximamus; quod non facimus nos exaltando, sed ei nos potius subiiciēdo. Nam, cum ipse à nobis distet in infinitum (cum infinitum pertransiri non possit, vt dicit Philosophus) ideò sic ei non approximamus. Nos ergo per nos non possumus accedere ad Deum: sed ipsius est ad nos inclinare & nos ad se leuare, cū sit potētię infinitę. Cum ergo humilitas nos Deo perfectè subiiciat; Deum ad nos inclinat, cuius gratia nos exaltat. Vnde Augustinus: Est aliquid humilitatis, quod miro modo sursum faciat cor. Contrarium (vt ait) videtur, vt humilitas sit sursum, elatio deorsum: sed non est contrarium: Nam, quia Deū sublimissimum constat esse: ideò humilitas exaltat, quia facit, vt homo perfectè Deo se subiiciat. Hæc Augus. Propter hoc Bernardus dicit: In veritate nihil comperi melius esse ad gratiam promerendam, ad gratiam cōseruandam, ad gratiam augmentandam; quam si omni tempore inueniaris, non altum sapere, sed timere, id est, humilis esse. Cum ergo per nostram magnitudinem non possimus Deo approximare, sed sola humilitate, vt est dictum à Sapiente: *Quanto maior es, humilia te in omnibus*; Ideoque Sanctus iste hoc considerans, viam totius humilitatis elegit, & mundi sapientiam à se eiecit. In verbo ergo præmisso, quod dici potest cuilibet Sancto; notantur principaliter duo: Vnum ex parte Sancti: Alterum ex parte Dei. Ex parte Sancti notatur humilitas, qua Deo perfectè se subdidit: Sed ex parte Dei notatur benignitas, qua Sancto gratiam contulit. Primò Sapiens ad humilitatem nos inuitat, cum ait: *Quanto maior es, humilia te in omnibus.* Secundò fructum humilitatis explanat, cum addit: *& inuenies gratiam coram Domino.* Circa ergo humilitatem hic vertitur sermo: Et quia ad humilitatem inducit, nec non humilitatem nobis diligendam relinquit; igitur notandum, quod triplex est humilitas. Prima est humilitas cordis: Secunda est humilitas oris: Tertia est humilitas operis. Primam inducit vera cordis contritio: Secundam vera oris confessio: Tertiam perfecta operis satisfactio.

Aug. tom. 5. de Ciuit. Dei lib. 14. cap. 13.

Psal. 63. b

Arist. to. 4. lib. 3. de Cælo, tex. 19.

Gen. 11. a

† Aug. tom. 10. de Verb. Apost. ser. 2. & tom. 8. Enarrat. in Psal 144 non procul ab initio.

Arist. ibid.

Aug. tom. 5. lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 13.

Bern. tom. 1. serm. 34. su. Cant.

Dico primò, quod prima humilitas est cordis, quæ in vera cordis contritione consistit. Humilitas enim cordis aliarum humilitatum radix existit, sicut cor est omnium membrorum radicale fundamentum. Quare si cor verè humile erit; homo humilitate oris & operis non carebit: quia causa rei necessaria si ponatur, necessario ponitur eius effectus. Non enim est possibile ignem ponere: quin eum ponas calefacere, & lucere pariter. Nec est possibile solem in nostro hemisphærio existere, & de se radios in terram non dispergere. Et sic in omnibus est inuenire. Cum ergo humilitas cordis sit necessaria causa humilitatis oris, & operis; est impossibile, vt cor sit humile & non eius humilitas in opere appareat, & ore. Et ad destructionem consequentis: quem vides arrogantē in ore, & superbū in opere, scias nō esse humilē in corde. Cum enim dies sit necessarius effectus solis; necessario concluditur. Si dies non est, Sol non est super terram. Sic & necessario sequitur:

Qui non habet humilitatem oris & operis;non habet humilitatem cordis. Studendum est ergo ante omnia, vt humilitatem cordis habeamus; & sic in omnibus aliis humiles esse possimus: & per consequens diuinã gratiam acquiramus. Cor contritum & humiliatum, Deus,non despicies. Cor contritum,& humiliatum dicit:quia ad veram humilitatem requiritur cõtritio codis,vt homo verè doleat:quia Deum offendit Creatorem potentissimum,Redemptorem piissimum, & Patrem prouidentissimum. Intantum verecundatur accipiter,si auem non arripit,ad quam missus volauit,quod vix illa die ad manum redit.Ergo homo, auis cœlestis, non dolebit,si Deũ offendit,& non facit quod debuit.

Psal.50.d

Secunda humilitas est oris, quæ in vera peccatoris confessione consistit.Magna certè humilitas, quando homo propter Dei honorem non timet quæcunque turpia cõfiteri. Et de hoc habetur:Humilia presbytero animam tuam:Tunc enim presbytero humiliat, quando illi omnia mala sua manifestat:Et illa humilitas necessaria est ad salutem:Nam peccatum est vulnus animæ,sacerdos est medicus spiritualis: Sed videmus in rebus sensibilibus, quod qui vulnus corporis celat, medicum non aduocat,aut medicinam non postulat:& ideò mortem sibi adiudicat,& sui est homicida. Sed sapiens æger,dum vulnus habet,medicum petit, & vulnus curandum illi exponit,vt salutem accipere possit. Vnde Boëtius: Si opera medicantis expectas; necesse est, vt vulnus detegas tuum.Confitere peccatum tuũ, nec abscondas. Vnde, qui abscondit scelera sua, non dirigitur à Domino. Summa stultitia perpetuo vituperio confundenda;tantã habere curam de vulneribus carnis,& aduocare medicos corporis pro modica causa doloris,& non curare de vulnere mentis,nec medicum aduocare salutis.Quis vnquam sic stultus,vt per vnum annum teneat vulnus carnis,vel mensem,vel diem;qui non vocet medicum, petat antidotum, & spondeat præmium?Heu heu,quia peccauimus, Deum offendimus, animã lethaliter vulnerauimus:& nec in tota vita medicum postulamus:immo vix in morte,de propria morte,& salute curamus. Nec est mirum, hominibus raro confitentibus, si confiteri non curant, & seipsos negligunt:Quia(sicut dicit Bernardus)exemplum videmus;vetusto vulnere, & neglecto, callus obducitur: Putridæ enim carnes non dolent.Vnde tales homines, qui rarò confitentur,putrescunt,dum in malis ipsa mala non sentiunt: sed ad omnia mala,quasi insensibiles sunt:Et ideò medicinam curatiuam non quærunt.Vnde Bernardus scribens ad Eugenium Papam, qui sublimatus erat ad Sedem Apostolicam, ait ei: Si doles, condoleo:si non doles, doleo:tamen scias longe à salute esse membrum,quod obstupuit,& ægrum non sentientem periculosius laborare. Vnde Propheta dicebat: Humiliatus sum nimis, & silui à bonis, & dolor meus renouatus est,quasi dicat:Quia à bonis silui,id est, cõfiteri nolui;ideò Deus in pœna me humiliauit,& dolorem super me innouauit:Quod maxime facit,cum hominem ad infernum ducit.

Eccl.4.a — *Boët. de Consolat. prosa 4. lib.12.* — *Prou.28.b* — *Bern. tom.2. lib.1. de considerat. ad Eugen. Pont.Max. in princip.* — *Psal.38.a*

Tertia humilitas est operis,quæ in satisfactionem vera consistit:Hinc dicitur quod Esther corpus suum humiliauit.Quid enim fuit,corpus humiliare;nisi in cilicio, vigiliis,& ieiuniis arctare,& sic diuinam iram placare? Propter quod Propheta dicebat:Humiliabam in ieiunio animam meam. Nota hic exempla innumera Patrum: quam continuè orabant,quam assiduè vigilabant,quã forti ieiunio carnem domabant,& seruire spiritui vim inferebant! Nam quidam sanctus Pater,cum esset fortis valdè corpore;sex annis continuè orans stabat, non dormiens, non sedens, non pausans, modicum panis & aquæ post vesperas corpori donans, & tunc sic faciens,fortitudinem corporis non amisit: Immò, dum semel quatuor latrones ad eius res furandas cerneret, ipse eos accepit,& ligauit & super collum, vbi sancti Patres conuenerant, portauit, & ante eos posuit. Sanctus Macarius requisitus de vita,dixit, se viginti annis nunquam satiatum pane,nec aqua,nec somno. Ergo in deliciis damnationis filij iacent, & dormiunt in lectis amplis, nunquam orant, nunquam ieiunant. Et hæc est via(teste Veritate)quæ ducit ad mortem:Quia non lata & spatiosa:sed arcta,& stricta est via,quę ducit ad vitam:quare vosipsos decipitis. Attendite, quis Sanctorũ per delicias transiuit ad vitam æternã? Nunquid meliores estis Petro, qui est pro Christo crucifixus?Nunquid meliores Paulo:qui toties verberatus,lapidatus,paupertate attritus,vltimo capite est priuatus? Discurrite per omnes Sanctos; nullum inuenietis per aliam viam venisse ad Patriam.Ergo vos soli eritis exceptæ actionis, vt transeatis ad gloriam absque pœnis? Recolite Lazari pauperis, & mendici, ac vulneribus, pleni transeuntis ad requiem: Et econuerso diuitis purpurati, splendidè quotidie comedentis, & deinde ad infernum deducti;qui non in flamma minimam habere guttam aquæ poterat. Ergo fratres, si volumus gaudere cum Sanctis;sustineamus mala mũdi cum eis, sicut Augustinus dicit: quia qui eos non inquantum potuerit, voluerit imitari;ad eorum beatitudinem non poterit peruenire. Ad hæc enim, vt dicit Augustinus, festa celebramus, vt dum quid fecerint attendimus, imitari pro posse studeamus. Nam pueris discere volentibus,traduntur figuræ exemplares,secundum quas apices alios facere student. Rogemus ergo Dominum, &c.

Esther 14.a — *Psal.34.c* — *Mich.7.b* — *Luc.16.b* — *Aug.to.10. serm.3.de pluribus Martyr. sed 47.in ord. qui sermo etiam B. Leoni tribuitur.* — *Aug.ibid. & tom.5. lib.8.de Ciuitate Dei c.27.*

DE VNO S. CONFESS.

SERMO IV. in ordine XXVI.

DEPOSVIT *potentes de sede, & exaltauit humiles.* Si quis diligenter legit antiquorum historias, & cursus Regum, & Principum, similiter & regnorum;apertè inuenit verum esse, quod verbum præmissum continet.Nam si ad tempus superbi videntur florere:& homines humiles viles esse; semper tamen in fine illi deiiciuntur, & isti econtrario exaltantur. Nam quid factum est de regno illo Assyriorum, quod vltra mille annos monarchiam tenuit Orientis, nonne ad nihilum est redactum. Nam & Babylonia, vt dicit † Hieronymus, caput ipsius regni fuit: quæ tantę fortitudinis fuit,& magnitudinis;vt vix ab audientibus credi posset: Erat enim (vt Hieron. ait) ipsa ciuitas disposita in quadrum, habens in circuitu sexaginta milliaria,quindecim in qualibet fronte.Muri fusi bitumine, habebant quinquaginta cubitos in altitudine; atque circa murum amplissima fossa, in quam per circuitum fluuius decurrebat: & cum tanta esset, vna tamen noctium fuit capta, & cum rege suo superbissimo velut scintilla ignis periit. Vbi est regnum Persarum,quod multis annis,cẽtum vigintiseptẽ Prouinciis imperauit? Nonne * Cyrus, nobilissimus Rex eius,à quadam Regina Massagetarũ Thomyri captus, & in capite diminutus;caput eius in vtrem sanguinis misit,dicens ei improperando:Satia te sanguine, quem sitisti?Vbi est nunc Regnum Græcorũ,quod mille ducentis annis durauit? Nonne † Alexander Rex eius, postquam vniuersa sibi subiecit, veneno interiit?Quid factũ est de Friderico Imperatore Romanorũ, qui, sicut ferrum perdit quodcunq; metallũ; sic perdidit omne regnũ,vt non esset inuenire in mundo angulũ, qui eius non persensisset gladiũ?Nonne quasi ad nihilũ est redactũ,vt vix Roma ad duo milliaria teneat imperiũ? Nonne Cæsar, qui Monarcha solus fuit, & imperium tenuit,à Romanis totus perforatus,puerorũ stylus erat? Et sic quære per singulos,& inuenies omnes superbos in fine turpiter corruisse: econtra viros humiles exaltatos à Deo fuisse.Nam Deus Saül superbissimũ de regno deiecit,& Dauid humilẽ exaltauit:Et vt innumera

Luc.1.e — *† Hieron.lib. 4. Com.in Isa.super cap.14.to. 4.c.1. Herod. l.1. qui ait ab angulo ad angulum quindecim milliaria, & per circuitum quadringenta octoginta stadia fuisse Babylonem.* — *Esth.1.a* — ** Iustinus lib.1. Herod. lib 2. Val.max. lib.9.c.10. Orosius lib. 2. cap.7.* — *† Q. Curtius lib.10. de rebus gestis Alexandri.*

omittam,

omittam, considera quis vnquam Regum, quis Imperatorum sublimium sic à mundo honoratur; vt piscator Petrus, & Ioannes rusticus, & Matthæus Telonarius: immò, vt verum fatear, nobilissimi Reges Petrum adorant, Iacobum visitant, & ad eorum ossa, seu reliquias se inclinant. Verissimum ergo verbum est; cùm sit Reginæ virginum (immo omnium Sanctorum, & Angelorum) quæ portare meruit Dei Verbum dicentis: *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* In quo verbo notantur principaliter duo, Primum est depressio personarum sublimium, quæ per superbiam tumuerũt. Secundum est erectio personarum humilium, quæ se propter Deum deiecerunt. Primi sunt mali, & ideo fugiendi. Secundi sunt boni, & ideo imitandi. De primis dicitur: *Deposuit potentes.* De secundis adiungitur: *Et exaltauit humiles.* Sed quia nunc nobis est sermo de Sãctis, omissis primis, dicamus aliquid de secundis; quia cum de vno agitur, per consequens de quolibet aliquid tangitur. Cùm enim humilitas, & superbia contrarientur sibi, dum humilitas exaltanda ostenditur; superbia detestanda relinquitur. Quidquid enim dicitur à medicis in laudem sanitatis, redundat in vituperium ægritudinis. Verum, quia in commendationem humilitatis multa dicta sunt supra, ideò hic videamus, quæ sunt ad humilitatem inducẽtia: quæ sunt maximè tria. Primum est, consideratio Dei: Secundum est, consideratio sui: Tertium est, consideratio proximi: Vt sic consideretur bonum supra, bonum intra, & bonum infra.

Luc. 1. e

Primum est, consideratio Dei, quæ erit sub triplici ratione. Primo, sub consideratione factoris: Secundo, sub consideratione Redemptoris: Tertio, sub consideratione Vltoris: Vt; scilicet consideratio prima sit de Dei omnipotentia: Consideratio secunda sit de Dei misericordia: Consideratio vero tertia sit de Dei iustitia. Dicamus ergo primo, quod si vis humilis fieri; considera Dei potentiã, quæ nos fecit. Quia ipse fecit nos, & non ipsi nos, vt Psalmus dicit: Nos oues pascuæ eius. Hæc est enim pro omnibus nobis confessio. Nunc (inquit) Domine, pater noster es tu: nos vero lutum. Tu factor noster: nos opera manuum tuarum. Omnes ergo nos, si lutum sumus, necessario habemus nos humiliare: quia nihil in nobis est, ex quo superbire possimus. Apostolus: Quid (inquit) habes quod non accepisti? si autem accepisti; quid gloriaris, quasi non acceperis? In solo ergo Deo est præ omnibus gloriandum: & nobis non restat, nec aliquid superest, nisi quod simus humiles, diuinæque potentiæ semper laudatores. Vnde dicitur: Humiliamini sub potenti manu Dei. Cuius rationem Augustinus assignat super Genesim dicens: Ipsi omnia bona nostra sunt tribuenda, qui vocat, qui præcipit, qui viam veritatis ostendit, qui vt velimus inuitat, & vires implendi ea, quæ præcipit, subministrat. Sed non est hodie, qui recogitet ista: non est, qui de bonis acceptis laudet donantem potentiam. Sed sunt multi, qui dicunt illud. Manus nostra excelsa, & non Dominus fecit hæc omnia. Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt: quis noster Dominus est? Secundo, si volumus humiliari; cõsideremus diuinam misericordiam, quæ nos redemit. Nam de ipso Redemptore dicitur: Nos reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Vnde nec reputauimus eum. Ergo fratres charissimi, si Dominus Saluator noster sic est humiliatus propter salutem nostram; quis hominum audet plus contra eum superbire? August. Si bene se humiliauit Dei potestas; superbire quomodo audebit humana infirmitas? Constat non esse iustum, non esse vsitatum; sed rationi contrarium, & à iustitia alienum: vt sit seruus supra Dominum, & discipulus supra Magistrum, vilissimus supra Deum. Ergo vbi se Deus inclinauit; quis hominum se erigere audebit? Vnde & Apostolus hoc cõsiderare docet, cùm dicit: Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed

Psalm 99. a
Isa. 65. d
1. Cor. 4. a
1. Petr. 5. b
Deut. 32. a
Psalm. 11. a
Isa. 53. b
Aug. to. 10. serm. 41. in Euang. Ioan.
Phil. 2. a

A semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus, vt homo: humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Si ergo Dominus, & Rex noster humiliauit se vsque ad carnis nostræ susceptionem, vsque ad diaboli tentationem, vsque ad irrisionem, vsque ad corporis flagellationem, vsq; ad conspuitionem, vsque ad coronæ spineæ coronationem, vsque ad vilissimæ mortis tolerationem; quis de cætero audeat superbire: Bernardus: Quid intumescis ô pellis morticina? quid extenderis ô tabies fœtida? quid inflaris ô caro misera? princeps tuus est humilis, & tu membrum inflaris? Camelus genua flectit, dum à suo Dño onus accipit, à quo nihil accepit, sed nec expectat in fine aliquod laboris munusculum: & tu vilis non te humiliabis ei, à quo accepisti esse, viuere, sentire & intelligere, & totum mundum in possessionem? B Tertio, si humiles volumus fieri; attendamus diuinam iustitiam, qua malos affligit: Nam cum iustitiæ tempus aduenerit, sic seuerus erit, quod nullis precibus, nullisque donis poterit inclinari. Nonne pro vno motu cordis, nobilissimos Angelos de cœlo eiecit? Nonne pro modico cibo primos parentes de paradiso eiecit? Ergo qui maioribus non pepercit, quomodo & vilioribus parcet membris? Et propterea dicitur: Humilia valdè spiritum tuum. Nam sicut Isidorus dicit: Humilitas casum non nouit. Quare? Quia, vt supra dixi, nullus cadit, nisi ab alto: quare, cùm humilis situetur tantum in imo; non est, à quo cadere possit, locus. Dicebat enim quidam sanctus Pater, quod talem cogitationem deberet homo facere, qualem facit ille, qui est in carcere, expectans continuè iudicem, qui eum veniat punire, & occidere: C semper enim videtur sibi, quod præco clamet, campanam pulset, quod vocetur, vt exeat, vt collum extendat, vt ictum mortis accipiat: nunquam talis risibus vacat: nunquid solatia postulat? nunquid de peccatis non quidem raro, sed continuè plorat, & diuinum auxilium totis affectibus implorare non cessat! Ergo & nos nostrum iudicem cogitemus citissimè affuturum: quia fortè, dum loqueris, morieris! Quid homo superbis? Hodie es, & cras fortè non eris: Hodie viuis, & cras morieris. Esto (inquit) paruulus in oculis tuis, vt in Dei oculis magnus sis. Quia tanto es apud Deum pretiosior, quanto es ante oculos tuos despectior. Sic ergo patet causa motiua, quæ sumitur ex parte Dei.

Eccl. 7. b
Isa. 6. c

D Secunda causa humilitatis sumitur ex parte nostri. Nam si humiles esse volumus, nosipsos vlterius considerare debemus, vnde venimus, vbi sumus, & quo ibimus. Bernardus: Considera vnde venis, & erubesce: vbi sis, & ingemisce: quo vadis, & contremisce. Vnde dicitur: Humiliatio tua in medio tui, quasi dicat: Quid per diuersa vagaris? quid diuersa inquiris? apud te habes, vnde te humilies. Cogita ergo de qua materia generatus sis, de quo abominabili cibo nutritus sis, cum quali veste sis natus, quibus curis expositus, ad quem finem necessario sis venturus, & mirum erit, si superbire audebis. Nam etiam Bernar. adhuc ita ait: O mira vanitas, ô mira fatuitas cordis nostri, cuius elationem non perfectè dirimere, nec ceruicosos potest domare tanta humilitatis materia, quin adhuc superbiat vilis cinis! Quid E (inquit Ecclesiasticus) superbis terra & cinis? Vtinam exemplum pauonis attenderet homo, & sua humilitate suam superbiam coarctaret: Nam pauo, dum caudam erigit oculatam; plurimum gloriatur in ea: quia reuera est valdè pulchra, intantum vt homo se ea ornet, & sibi inde faciat sertum: dum autem ad pedes, quos turpes habet, oculos flectit; verecundia ductus hoc turpitudinis, mox caudam deponit, & totam destruit, quã erexit. Sic homo, cùm de quocunque bono superbit; si oculos suos ad vilia sua deflexerit; ad humilitatem facillimè se inclinabit. † Bernar. In sordibus generamur, in tenebris confouemur, matres nostras plurimũ oneramus, in doloribus parturimur, & in nostro exitu

Bern. tom. 1. serm. de prim. mord. med. &c.
Mich. 6. d
Ecc. 10. a
Exemplum.
† Bern. to. 1. serm. in feria 4. hebdomada pœnosa.

ventres more vipereo laceramus: Nudi nascimur, membris omnibus impotentes, mundo exponimur, & à A ploratu vitam incipimus, & cùm ploratu vitam finimus. Vnde ergo corpus hominis gloriatur cum sit saccus stercorum, cibus vermium, & materia puluerum fœtidorum? Nunquid es cæcus ô homo, nec vides, quia sentinam fœtoris ad nasum semper fers? Quare non attendis, quòd arbores, siue herbæ de se producunt odores, tu de te nihil producis nisi fœtores? Illæ producunt fructus visu pulcherrimos: tu vero lendes, & pediculos, & lumbricos? Ergo iuxta dictum Propheticum: Humiliatio tua in medio tui. (Mich. 6. c) Sic est ex parte naturæ: sed quid esset ex parte culpæ; si diuinas offensiones vellemus attendere? Vnde dicebat Daniel: Humiles sumus in vniuersa terra, Domine, propter peccata nostra. (Dan. 3. d) Si se humiliant bestiæ, dum dominos suos offendunt, B & donec satisfecerunt, eleuare oculos non præsumunt; quid sit hominibus faciendum, ipso facto bestiæ ostendunt. Exemplum de hoc accipe leonis S. Hieronymi; quod in eius Legenda narratur: quod hic propter breuitatem omittam. (In vita B. Hieronymi, quæ in fine operum ipsius habetur tom. 9.)

Tertia causa ad humilitatem motiua accipitur ex parte proximi. Melius enim homo sua mala, quàm proximi mala nouit: Et ideò si omnes attenderent, inuenirent copiosam materiam humilitatis: Nam de malo proprio certus est homo, sed potest semper dubitare de alieno: quia potest esse, quòd quem statim vidisti peccantem, mox habuerit gratiam expiantem. Et propterea dicitur ad Philippenses: In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes. (Phil. 2. a) Bernardus: In anima non est timenda quantacunque humiliatio: sed est horrenda, in totúmq; pauenda nimis præsumpta erectio. (Bern. tom. 1. serm. 373. sup. Cant.) C Et concludit ex hoc dicens: Noli ergo ô homo te comparare maioribus, noli minori, non alicui, noli vel vni. Sed diceret aliquis apud se: Quomodo possum cum conscientia cogitare (si me videam innocentem, neminem offendentē) quòd ego sim peior, quàm ille, quem ego video facere omnia mala mundi? Sed habeas ad hoc considerationem, & sancti Francisci responsionem. (Exemplum insigne de humilitate.) Fuit enim quidam Pater in extasi raptus, cùm quandam sedem altissimam vidisset in cœlo, quam audiuit humili seruari Francisco: volens, postquam ad se rediit, probare; quæsiuit ab eo, quid de se sentiret. Cúmq; vir humillimus se maximum omnium peccatorum assereret; Ille ait: Cùm qua conscientia potes hoc dicere, cùm sint innumeri homines, qui peiora faciunt, quàm tu facias? Ad quem vir Sanctus ait: D Ego puto, quòd nullus sit in mundo ita peccator, qui non esset melior, & operaretur melius, si Dei dona; & gratiam accepisset, quam ego habeo à Deo. Reuera consideratio nobilissima: non debet homo considerare, si vult humilis esse; ille fur est, & latro, fornicator, & homicida: sed ego non facio talia. Sed debet dicere: Si ille accepisset gratiam, quam ego accepi, melior me fuisset. Item sit alia responsio: Si Dominus me deseruisset, sicut illum deseruit; illo peiora fecissem. Augustinus: Non est peccatum, quod faciat vnus homo, quod non faceret alter homo, si deesset auctor, à quo factus est homo. Vnde dicit in libro Cōfessionum, quòd tantum, vel plus tenetur Deum laudare, Deóque seruire, qui nunquam peccauit, quàm qui omnia mala fecit, quem & Dominus per gratiam liberauit. E (Exemplum.) Exemplū exponit de medico, & duobus hominibus, quorū vnum medicus non permitteret infirmari, alterum infirmari permitteret, sed curaret: Dicit enim quòd maius est beneficium primi, quàm secundi. Et propter hæc omnia dicit Bernar. (Bern. tom. 1. serm. sup. Cant. 40.) Si videris fratrem tuum peccantem, excusa actum, si potes: si non potes, excusa intentionem dicens: Nō mala intentione hoc fecit. Si vero & hoc non potes, quia ibi nulla bona intētio esse potest; dicas: Grauissima fuit tentatio, quid fecissem si in me irruisset? Simus ergo humiles fratres: qui per solam humilitatem ius nobis acquirimus apud Deum. Bernar. Apud Deum, fratres, ius habere non possumus, quoniam in multis eum offendimus: sed nec eum fallere possumus, quia ipse nouit abscondita cordis nostri: nec ei resistere possumus viribus, cùm sit potentissimus. Quid ergo nobis restat, nisi ad humilitatem confugere? & quod in aliis minus habemus, de ipsa supplere debemus, &c.

DE VNO S. CONFESS.

SERMO V. in ordine XXVII.

Orate *pro inuicem, vt saluemini.* (Iac. vlt. d) Vltimum Sanctorum Refugium oratio est: In campo enim certaminis militamus, sine pugna esse non possumus: fortissimum, & sagacissimum hostem habemus. Qui (vt Greg. dicit) illos solùm impugnare negligit, quos quieto fœnore se possidere sentit. (Greg. tom. 1. exposit. moral. lib. 24. in 33. cap. Iob.) More enim leonis in Sāctos desæuit, contra eos fortissimè rugit; vt quem deuoret, sollicitè quærit. Non enim comedit, neque bibit, nullo vnquam tempore dormit: sed semper suspirat ad prædam. Cùm ergo ipse sit fortissimus, & nos infirmi; Ipse sagacissimus, nos ignari; Ipse solertissimus, nos neglig̃etes, & pigri; necesse haberemus succumbere, si nobis auxilium diuinum non adesset. Vt ergo diuinū auxilium imploremus; necesse est nobis, vt oremus. Et propterea Apostolus, frater Domini dictus; eo quòd fuit ei simillimus, in verbo præmisso notabiliter duo facit. Primò, inuitat ad mutuum charitatis officium, quo plurimū indigemus in via. Secundò, sui dicti causam assignat & fructum, quem consequitur in Patria. Primū respicit statum pugnæ, quam continuè experimur: sed secundū respicit statum gloriæ, & coronæ, qua Deo in cœlo perfruimur. Inuitat ergo primo nos ad orationē mutuam, cùm dicit: *Orate pro inuicem.* Secundo, assignat rationem & causam, cùm additur: *vt saluemini.* Ad hoc enim pro inuicem orare debemus, vt salutem consequamur. Sed nota, ad hoc quod oratio Deo sit grata, quadruplici conditione debet esse vestita. Nam primo, debet esse deuota: Secundo, debet esse secreta: Tertio, debet esse importuna: Quarto debet esse cōtinua. Vt sic sit deuota, quantum ad seipsum: sit secreta, quantum ad laudis impulsum: sit importuna, propter instantem actum: & sit continua per affectum. Nam si cesset aliquando actus, nunquam debet tamen cessare affectus.

Dicamus ergo, quod oratio debet esse deuota, vt sit tota ignea, sit lacrymis perfusa, & ad modum aquę bullientis feruida. Oratio sic facta nullam potest à Deo pati repulsam: quia sicut dicit Bernardus, Oratio Deum vngit; sed lacryma pungit. Exemplum huius orationis nobis in cruce Dominus tradidit. Vnde ad Hebræos: In diebus carnis suæ preces, supplicationesq; ad Deū, qui posset illum à morte saluum facere, cùm clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. (Hebr. 5. b) Si ergo Dei filius plorauit, quis amplius orare audeat siccis oculis? Nam & de eodē iam passioni proximo dicitur quod factus in agonia, prolixius orabat, & factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. (Luc. 22. d) Cogita, ô anima Christiana, qualis debeat esse oratio tua; quàm calida, quàm deuota: cùm tam feruens fuerit oratio Saluatoris, quod eum in sudorem adduxit! Quis vnquam sic orauit? Qui autem deuotè cum lacrymis orat, impetrat omne quod postulat: Dauid orans largiter fleuit, veniam à Domino impetrauit. (1. Reg. 1. d) Nōne Petrus, postquam Christum negauit, dum amarè fleuit; veniam negationis accepit? (Luc. 22. g) Nōne Magdalena, quæ peccatis omnibus plena fuit, veniam sibi pro peccatis, & gratiam obtinuit, postquā lacrymas fudit? (Luc. 7. g) Nonne Ezechias, Rex Iuda, oratione, & lacrymis sententiam diuinam mutauit; mortem sibi propheticè nuntiatā euasit, vitæ longitudinem meruit, & regressum solis in signū accepit? (Isa. 38. b) Quid est ergo, quod oratio deuota non possit? Nonne, vt habetur, Helias orando cœlum clausit, & iterum ipsum orando aperuit. (3. Reg vlt.) Nam quidam

quodam

Luc.5.d
quodam tempore dixit gemens cuidam seni: Affligimur, Pater, propter siccitatem: quia non pluit: Cui senex dixit: Credo, quod non deuote oratis: Et si vis scire, quia sic est, venite oremus pariter. Cumque manus ad cælum tetendit, continuo pluit. Nota exemplum de Tobia; qui cum lacrymis Deum orans, meruit exaudiri. Item dicitur de B. Arsenio, qui omni tempore vitæ suæ etiam sedens, ad opus manuum suarum pannum tenebat in sinu, propter lacrymas ab eius oculis defluentes: Vnde dum iam mortuus esset Arsenius, Pastor de eo dixit: Beatus es, Arseni, qui te in hac vita fleuisti, vt non fleres in alia. Impossibile est enim nobis hic ridere, & ibi non flere. Vnde Dominus: Beati qui lugetis, quia ridebitis: & væ nobis qui ridetis, quia flebitis. Vnde Macarius dicebat fratribus: Producant oculi vestri lacrymas, antequam illuc veniamus, vbi lacrymæ nostræ nostra corpora comburunt, Quanto quisque sanctior est, & sancto desiderio plenior; tanto est in orando eius fletus vberior.

Tob.3.a & seq. Sur.to.4. die 19. Iulij circa fin. vitæ.

Luc.6.d

Secundò, oratio debet esse secreta, vt non quærat orans laudem humanam, sed tantum diuinam. In cuius exemplum, vt habetur, Dominus, relicta turba, ascendit in montem solus orare, Dominus enim (vt Greg. dicit) dum aliquid tacitus faciebat; quid nobis faciendum esset, ostendebat. Quia omnis eius actio, est nostra instructio: Hæc est enim doctrina, quam tradidit Apostolis: Cùm oratis, non eritis sicut Hypocritæ tristes, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Exemplum Tobiæ, qui orare volens, iuit in superius cubiculū domus suæ, vt videri non posset. Superbia enim, & humanæ gloriæ appetitus, meritum tollit orationis, & hominem cadere facit. Nam & quidam fuit Sanctus, qui ob meritum orationis ad tantum culmen gratiæ peruenit, quod de cœlo mittebatur sibi quotidie panis, quo reficiebatur paululum post orationem: semper enim dum orationem compleuerat, cellam intrabat, & panem sibi albissimum, & sapidissimum paratum inueniebat, quem deuotè comedebat. Postquam autem mentem superbia inuasit, vt donum Dei, suis appropriaret meritis; mox permissione diuina pulsare eum cogitationibus immundis diabolus cœpit: Cumque sibi orare non saperet, & circa iam carnalia animum volueret, & post orationem cellam intrauit; panem inuenit paratum, & totum sordidum, & infectū, quasi à serpentibus esset corrosus: Cumque hoc signum pluries inuenisset, compunctus corde non est, sed desperans, cella dimissa, ad mundum redibat. Cumq; ad quoddam monasterium appropinquasset, illi eius aduentū præscientes, ei tanquam sanctissimo Patri omnes obuiam processerunt: erat enim famosissimus apud omnes; Quem cum, quanto melius poterant, refecissent; verbum admonitionis postularūt ab eo: Cumq; optimè prædicasset, ad se reuersus fuit, & ait: Quod alios doces, teipsum non doces? Diuina ergo gratia tactus, valefaciens fratribus, ad cellam rediit, & tandiu plorauit, quovsq; à Deo misericordiam impetrauit.

Luc.9.d Greg.to.3. lib.1.dial. cap.9.

Matt.6.a

Tob 3.a

Tertiò, oratio debet esse importuna, vt ipsa nimia importunitas, quod petit accipiat: Nam & ipse Dominus docet multis exemplis sic importunè esse orandū Vnde: Cum discipuli Domino dicerent: Doce nos orare Et cum illos Dominicam orationem docuisset; addidit ibi: Quis vestrum amicum habebit, & ibit ad illum in media nocte dicens: Amice commoda mihi tres panes; vsq; ibi: Et si ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, & si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit; propter tamen improbitatem eius surget, & dabit ei quotquot habet necessarios? Et concludit: Et vos petite, quia accipietis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. In quorum occultatione verborum importunitatē valere ostendit. Vnde exemplū aliud ponit dicens, quod erat iudex quidam, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur: Cumque quædam vidua ab eo peteret, vt eam vindicaret de aduersario suo; & illi non attenderet: dum mulier non cessaret; sed incessanter eum affligeret; ille intra se ait: Etsi Deum non timeo & hominem non reuereor: quia tamen mihi molesta est mulier, vindicabo eam. Et concludit dicens: Si hoc fecit iudex iniquitatis Dominus non exaudiet seruos suos clamantes ad se? quasi dicat: Certum est quod exaudiet. Quia sicut dicit Gregorius: Qui nos ad petendum inuitat, vtique dare desiderat: si enim dare non vellet, quomodo sic instanter ad petendum inuitaret? Apud nos enim prouerbium est, quod importunus vincit auarum, & si auarum, qui non libenter dat; quanto fortius Deum, qui ad petendum inuitat? Exemplum de Chananæa, cui petenti misericordiam Dominus non respondebat: Sed quia petere non cessauit, sed importunè institit; omne quod voluit, impetrauit. Ad hoc membrum posset reduci quod in fine Chananææ responsum est; scilicet, vt orans non hæsitet in fide, sed fideliter credat, seq; speret acceptturum: quia Dominus docuit ita esse orandum: Quidquid postulaueritis, credentes accipietis, & fiet vobis à Patre meo: Et: Postulet autem in fide nihil hæsitans: qui autem hæsitat, similis est fluctui maris, &c.

Luc.11.a

Luc.11.b

Luc.18.a

Mat.15.c Marc.7.c.d. & 11.c

Matt.11.c Iac.1.a

Quartò, oratio debet esse continua: vt sicut nunquam deficit pugna; sic nunquam cessemus petere misericordiam: Nunquam miles existens in pugna, deponit arma ante obtentam victoriam. Sed arma nostra sunt orationes, quibus contra aduersarium pugnamus, & diuinum auxilium impetramus. Ergo, antequam vincamus, cessare ab orando non debemus. Verum ante mortē nulla certa est victoria, quia semper restat pugna: ergo ab oratione non est cessandum ante mortem. Vnde dicit Apost. Sine intermissione orate. Et Dominus in nostrum exemplum pernoctabat in orationibus. Vnde & filij Israel dicebant Samueli: Non cesses pro nobis ad Deum orare. Sed fortè dices: quomodo possum semper orare? Nunquid non necesse est manducare? nunquid non necesse est laborare? nūquid non opus habemus dormire? Sed attende secundum Aug. quod non desinit vnquam orare, qui non desinit benefacere. Plus est enim orare corde, & opere; quàm ore. Non ergo orare desinit, qui benefacere non desistit. Vnde vir Sanctus, siue sit operans, siue manducans, siue dormiens, cùm ista omnia propter Deum faciat, vt seruire Deo melius valeat vtique semper orat. Ad hoc enim dormit, vt postea melius in seruitio Dei vigilare possit: Ad hoc manducat, vt Deo seruiat, vt pondus pœnitentiæ portare valeat: Sine his enim, cùm sint de necessitate naturæ, non possumus Deo seruire. Ergo semper est orandum, quia semper benefaciendum, & Deo semper seruiendum. Sed hic est notandum, quod si volumus orare; debemus nos prius præparare, omnia exteriora dimittere, & ad intimum animi reducere, ibique oculos cordis ad Deum dirigere, & nihil aliud, quàm de Deo cogitare. Vnde dicitur: Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse sicut homo, qui tentat Deum. Est ergo purganda anima orantis à tribus. Primò, à mentis elatione, Secundò, à carnis delectatione: Tertiò, ab exteriori occupatione. Nunquam enim poterit oratio Deo esse grata, si oranti affuerit elatio mentis, si delectatio carnis, si cogitatio rei temporalis, & familiaris. Dico quòd antequam ad orationem accedas, purganda est anima ab omni elatione mentis per veram humilitatē cordis. Si enim Deus superbis resistit, quomodo eos orantes exaudit? Vnde exemplum ponitur de duobus hominibus, qui ascendebant in tēplum vt orarent: vnus Pharisæus: alter Publicanus. Pharisæus superbus; Publicanus humilis, qui longè stabat, pectus percutiebat, oculos non leuabat, & misericordiā postulabat. Sed econuerso Pharisæus quantū poterat, corpore approximabat, corde superbo orabat, in oratione sua bona iactabat, & proximum contemnebat

Thess.5.b Luc.6.b 1.Reg.12.d

Aug.to.10. hom.4. ait: Verè nouit rectè viuere, qui rectè nouit orare. Eccl.18.c

Luc.18.b [sic: Luc.1?]

Luc.18.b

bat. Pharisæus igitur peccator recessit; vbi Publicanus omne quod petiit, impetrauit. Quia, sicut dicit August. Facilè meretur veniam, qui ex reuerentia se subtrahit ab altari. Oratio humiliantis se, nubes penetrat, & donec appropinquet, non consolabitur: & non recedit, donec aspiciat Altissimus: & ideò Dominus nō elōgabit. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Habet nescio quid latentis virtutis vox dulcis, & humilis; ita vt iratorum impetus frangat & ad mansuetudinem ducat. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Et iterum: Responsio mollis frangit iram. Secundo, anima est purganda ab omni delectatione carnis: Nunquam enim bene orat, qui carnalia cogitat, siue quem caro delectat: vnde nec impetrat à Deo quod postulat. Cum multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam: Manus enim vestræ plenæ sunt sanguine. In sanguine, carnalem delectationem intellige. Vnde etiam orabat Propheta: Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ. Exemplum de hoc accipe de Iudith, vbi dicitur quod Iudith primo se lauabat in fonte aquę, & sic ascendebat adorare Deū. Ciconia postquam fuerit adulterata, siue carne fœdata; ad virum non audet redire, nisi prius lota aqua. Similiter nec Leæna ad Leonem: Quomodo anima à carnalitate non lota ad Deum accedere erit ausa? Exemplum habere poteris in Esther orante, si eius historiam volueris legere. Tertiò, purganda est anima ab omni tumultu rei familiaris. Vnde dicitur in libro de Spiritu & anima quod anima debet se retrahere ab omnibus sensibus corporis, tanquam impingentibus, & perstrepentibus, & redire ad se mentis acies. Nam sicut nubes interposita inter nos & solem, non sinit solares radios ad nos descendere; sic tumultus cogitationem, diuinos radios subtrahit ab aspectu animæ, sine quibus anima nō potest sollicitè orare. Vnde dicitur de talibus: Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio. Quantumcunq; enim qui oculos ad cœlum leuet, nunquam radij visuales ad Solem peruenient, si in medio spatio fuerit interposita nubes. Vnde quidam sanctus Pater dicebat: Sicut impossibile est, vt videat in aqua turbida quis faciē suam, sic anima nisi fuerit purgata à cogitationibus vanis, Deum bene orare, vel contemplari non poterit. Nam videmus in aqua non mota, sed bene quieta: vbi sicut in speculo videt homo faciem suam, &c.

[Margin: Eccli. 35. d; Psal. 101. c; Eccli. 6. a; Prou. 15. a; Isai. 1. d; Psal. 50. c; Exemplū. Iudith 12. a; Exempla. Esther 14. & seq. Aug. tom. 3. lib. de Spiritu & anima, c. 2.; Thren. 3. e; Exemplum.]

DE PLVRIB. SS. CONFESS.

SERMO I. in ordine XXVIII.

IN omnibus diuites facti estis in illo. Tria diuitiarum genera esse clamat omnis Scriptura diuina. Nam quædam sunt diuitiæ æternales: Quædam sunt diuitiæ spirituales: quædam sunt diuitiæ temporales. Nam diuitiæ æternales sunt diuitiæ gloriosæ: Gloria & diuitiæ in domo eius. Diuitiæ spirituales sunt diuitiæ gratiosæ. Et de his dicitur in Themate; quæ non sunt aliud, quam diuinæ virtutes & gratiæ, quibus repletur anima Sanctorum. De his dicitur per contrariū: Sicut est ille, qui thesaurizat, & non est in Deum diues, talis est omnis, qui diuitiis spiritualibus carens, possidet solum diuitias temporales. De primis duobus generibus diuitiarum, quibus sunt diuites viri sancti, Thema assumptum est. In quibus describitur status, est vita Sanctorum. Primò, ex parte largientis: Secundò, ex parte gratiæ sanctitatis: Tertiò vero, ex parte copiositatis donorum innumerorum. Nam Sancti ex donantis potentia facti sunt famosi, & ex donorum copia facti sunt fructuosi. Notatur autem primò diuina auctoritas, vel potestas, cum dicitur: *In illo*, id est, in Deo. Qui sicut Sanctis naturam; ita contulit & gratiam. Secundo notatur animæ sanctitas, cum interponitur: *diuites facti estis*. Tertio vero donorum copiositas, siue vniuersalitas cum præmittitur: *In omnibus*. Adeò enim diuites fuerūt vt (sicut ibidē dicit Apostolus) nihil deesset eis in omni gloria, vel in vlla gratia. Tertium vero genus, sunt diuitiæ temporales, & sunt diuitiæ onerosæ. Vnde dicitur in Psal. Diuitiæ si affluunt, nolite cor apponere. Sancti ergo sunt, qui nunc possident diuitias æternales, & habuerunt diuitias spirituales in via, & contempserunt omninò diuitias temporales. Et hoc triplici ratione. Primò, quia vanæ & inefficaces: Secundò, quia nociuæ & inutiles: Tertiò, quia sunt infirmæ & debiles, siue potius impotentes.

[Margin: 1. Cor. 1. a; Psal. 111. a; Luc. 12. c; Psal. 61. b]

Dico quod ideò Sancti diuitias temporales contempserunt, quia sunt penitus falsæ, vanæ, & inefficaces, quia illud non faciunt, ad quod sunt. Philosophus enim in Meteorologicis docet, quod omne, quod non facit, ad quod erit, desinit esse, quod est. Lux enim, si non luceret; quia ad hoc est, lux esse desineret. Similiter igni si non calefaceret, ignis esse cessaret. Ergo, si diuitiæ nō illud propter quod requiruntur, efficiunt, tāquam quæ nihil sunt, à sapientibus contemnendæ sunt. Stultus enim esse probatur, qui vtitur aliquo ad aliquid, cuius virtus est ad oppositum. Nonne stultus medicus esset, qui patienti dysenteriam, aliquod laxatiuum, & non ad restringendū materiam daret? Nonne stultus esset, qui sitim vellet extinguere, & sal manducaret, cuius est sitim incendere, & non extinguere? Ergo & à simili, stultus est, qui volens animæ capacitatem implere, & sitim habendi extinguere; si non desinat congregare, cum hoc sitim non auferat, sed magis augeat, & semper maiorem inducat. Poëta:

[Margin: Arist. to. 4. Meteorol. cap. vlt.; Dysenteria est intestinorū exulceratio. Cic. Gallo lib. 7. Plin. lib. 22. cap. 25.]

† *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.*

Vnde dicitur. Auarus non impletur pecunia. Cuius dicti ad præsens duplex est ratio: Vna sumitur ex parte pecuniæ: alia ex parte animæ. Est ergo ratio prima, quare pecunia non satiat animam: quia est res vana. Si enim de homine dicitur, quod vniuersa vanitas omnis homo viuens, propter quem pecunia facta est, quanto magis ipsa pecunia vanitas est? Iterum si omnia vanitas Salomone teste; ergo & pecunia vanitas est. Sed cōstat, quod vanum non replet locum. Vnde vmbra, quæ est vana, nullius loci est repletiua. Ergo ex pecunia tota vana non potest repleri anima. Quare anima, congregata quantacunque pecunia, semper remanet vacua: & cum nihil vacuū patiatur natura; tunc semper homo attrahit, nec repleri potest, & nunquam congregare desinit, donec viuit. Alia ratio est ex parte animę; cū sit (quemadmodum dictum est) capacitatis infinitæ, solo summo bono repleri possibilis. Nulla est enim commensuratio finiti ad infinitum. Quare si anima est capacitate infinita; omnis autem mundi pecunia est finita; impossibile est, vt repleatur ex ea: immo si multiplicaretur sēper pecunia, adhuc tamē semper esset finita, semper anima remaneret vacua. Etiā posset dici, quod appetitus hominis se habet ad diuitias, sicut intestinum ventris ad cibariorū delicias: Nā stomachus est talis naturę, quod si pauca recipit, se restringit, & paucis contētus fit: sed quāto plura cibaria accipit, tanto amplius se extēdit, & ad alia recipienda capacior semper fit. Vnde & ad literā videmus, quod magis in suis paucis cōtēti sunt pauperes; quā in suis multis diuites sunt. Vnde Salomon vanitatē diuitiarū assignat, maximè à duobus: primò, ex parte possessoris; secundò ex parte hæredis. De primo enim dicitur: Vbi multæ sunt opes, multi sūt qui comedūt eas. Et quid prodest possessori (inquit) nisi quod cernit diuitias oculis suis; Ita enim sua frumēta comedūt comites; sicut & milites, sicut & populares. Ergo quid vltra pauperē habet diues; nisi quod diuitias oculis suis videt, quas oculis suis manducare videt ab aliis? Quanto enim diuitiæ sunt plures, tāto diuites necessario pluribus comestoribus indigent: Et sic suū possessorē faciunt magis indigentē, dū ad custodiendū supellectile pluribus indigere necesse est eos, qui plurima possident. Ex quibus apparet, quod diuitiæ nō faciunt hominem sufficientem, sed potius indigentē. Secunda

[Margin: † Iuuenalis lib. 5. Satyra 14.; Eccl. 5. b; Psal. 38. b; Eccl. 1. a; Arist. tom. 7. Problem. sect. 9. q. 9.; Arist. to. 4. lib. 1. de Celo, tex. 64. & tex. 52. & 8. Physic. tex. 15.; Eccl. 5. c]

ratio Salomonis sumitur ex parte hæredis. Nam relinquunt quidam suas pecunias viro iusto, quidam viro stulto, quidam vero viro extraneo. Dico ergo, quod aliquis est, qui præter propositum laborans in vanum, reliquit quod lucratus fuerit, viro iusto. Peccatori dedit Deus afflictionem, & curam superfluam. Et addit: Et vt aggreget, & tradat ei, qui placuit Deo. Sed hoc inquit, vanitas, & cassa sollicitudo mentis. Item vanum est, eo quod relinquit aliquando viro stulto. Vnde iterum: Detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissimè laboraui, habiturus hæredem post me, quem ignoro; vtrum sapiens, vel stultus futurus sit: & dominabitur in laboribus meis, quibus desudaui, & sollicitus fui, & est quidquam tam vanum? Item vanum est, quod viro extraneo relinquit. Vnde dicitur: Vir cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ eius ex omnibus, quæ desiderat; nec tribuit ei potestatem, vt comedat ex eo: sed homo extraneus vorabit illud. Et hoc vanitas, & magna miseria est. Et addit: Vnus est, & tamen non habet filium, non fratrem; & tamen laborare non cessat. nec satiantur oculi eius diuitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? Et hoc vanitas est, & afflictio pessima.

Eccl. 2. d

Eccl. 2. e

Eccl. 6 d

Secundò, diuitiæ non solum sunt vanæ, & inefficaces: sed etiam sunt nociuæ & inutiles, vt Boetius: Diuitiæ enim possessoribus suis sæpe nocuerunt, cum timore seruantur, & cum dolore perduntur. O quot sunt quibus, quia diuites sunt ponuntur insidiæ, capiuntur, ligantur, tormentis exponuntur & occiduntur, vt ab eis quod lucrati sunt auferatur. Vnde dicitur: Qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis: & saturitas diuitis non finit eum dormire. Et addit: Est & alia infirmitas pessima sub sole: Diuitiæ conseruatæ in malum Domini sui, pereunt enim in afflictione pessima: Filium generauit, qui in summa egestate erit, &c. Ex effectu eius, qui diuitias consequitur, probantur diuitiæ esse inutiles, & nociuæ. Nam quod vinum febricanti noceat, † ptisana vero conferat, quod venenum hominem perimat, & quod † theriaca venenum expellat; quomodo scitur, nisi per effectum, qui ista consequitur? Ergo ex effectibus consequentibus, quales sint, diuitiæ cognoscuntur. Audi Apostolum: Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli: & desideria multa, & nociua, quæ mergunt in interitum, & in perditionem. Quid istis peius? Si de peccato agitur, audi Ecclesiasticum: Si fueris diues, non eris immunis à peccato: Exemplum de Saül, qui antequam veniret ad regnum, non erat vir in Israël melior eo: sed ditatus non erat fortè peior eo. Bernardus: Quis Dauid sanctior? quis Salomone sapientior? & tamen succedentibus prosperis, vnus ex toto desipuit: quia secundum Boëtium. Magis timenda est fortuna prospera, quam aduersa. Nonne dicitur: Mortuus est diues, & sepultus est in inferno? Quales ergo sunt diuitiæ, quàm inutiles, & quàm nociuæ; & quàm totis affectibus fugiendæ; cùm animam periculis multis exponant, gratiam auferant peccatorem constituant, & vltimo ad inferna deducant.

Boët. de Consolat. Phil. lib. 2. prosa 5.

Eccl. 5. b

† Ptisana est hordei cremor vel succus, siue aqua. Plin. l. 18. c. 7. & l. 22. cap. 24.

† Theriaca ex viperina calce fit. Plin. lib. 20. cap. 24 & lib. 29. c. 4.

Eccl. 11. a

Boët. lib. 2. de Consola. prosa 8.

Luc. 16. e

Tertio diuitiæ sunt infirmæ, & impotentes, nullos suos iuuando possessores ad vires habendas: Cuius debilitatis ratio ex hoc patet: Quandocunque enim aliquod agit de aliqua operanda, ipsum oportet aliqua multa habere; quæ possent fieri ab alio æquè per pauca; illa multa ipsi agenti primo sunt vana: immo semper natura operatur per panciora, quantum potest, vt Philosophi docent. Ergo cum videamus, quod qui vult temporalem necessitatem excludere, oportet eum diuitias innumerabiles congregare, nec sufficiunt paucæ, certum est, eas valdę debiles esse: maximè cum multæ non possunt necessitatem excludere. Quod autem multitudo in rebus singulis sit signum debilitatis, multis probatur exemplis. Exemplum ergo primum accipe in natura: Nam videmus multa reptilia corpore exigua, multipedia, & vermes breues, & culices, in quibus propterea multi sunt pedes, quia omnino valdè sunt debiles. Quare, si cum debilitate pauci essent pedes, corpora sustentare non possent: & sic gressum, & per consequens vitam perderent. Sapiens ergo natura, quia talibus crura proportionabilia dare non potest; debilitatem multitudine pedem suppleuit. Nam videmus, vt pedes validi sunt, & fortes; inueniuntur pauciores esse. Vnde hæc causa, quare plures culex quam elephas habet pedes, cum hoc sit animal exiguum, hoc autem maximum. Item in rebus artificialibus videmus, quod quanto panni sunt minoris virtutis ad fomentum naturalis caloris; tanto necesse est, vt ex eis homo induat plures. Item quanto nauem trahentes sunt debiliores; tanto necesse est eos esse plures: vt quod non potest debilitas paucorum, multitudo suppleat. Ex hac enim causa est, quod plura sunt mineralia, quam vegetabilia: & plura vegetabilia, quàm sensibilia, & plura sensibilia quam rationalia: quia quanto sunt plura, tanto ignobiliora, & tãto debiliora & minus valentia. Quare plus est de argento, quàm de auro: plus de plumbo, quàm de argento: & plures, quercus, quàm cedri: & plures viles lapides: & plures sunt stulti homines, quàm sapientes: & plures sunt milites, quàm barones: & barones plures, quàm reges: & plures simplices Presbyteri, quàm Episcopi: & plures Episcopi, quàm Archiepiscopi: & summus Pontifex tantum vnus: quia plenitudo potestatis est in eo. Ex his exemplis certissimum est, quod diuitiæ ideo quæruntur plures (paucis enim contenti non sunt homines) quia sunt debiles, quod promittunt efficere non valentes: Nam promittunt suum possessorem beatum, & faciunt totum contrarium, dum auferunt regnum supernum, & ducunt ad infernale supplicium. Ob hanc causam Dominus dicit: Facilius est camelum transire per foramen acus, quàm diuitem in regnum cælorum. Quia sicut camelus non potest portam, quæ acus dicitur, intrare, nisi onus deponat; sic homo in regnum Cœlorum intrare non potest, nisi desinat diues esse. Istis considerationibus, & multis aliis, Sancti diuitias contempserunt vanas, & hoc propter Deum, quem contempserunt multi homines propter mundum Quid mirum si contempserint Christiani, quod contempserunt Pagani? Dicit enim Seneca quod nemo dignus Deo est, qui diuitias non contemnit. Bernardus: Magna abusio, & penitus nimis magna; vt diues esse velit vermiculus vilis: propter quem tam pauper voluit esse Dominus maiestatis. Quærat, inquit, Paganus diuitias, cum, sine Deo existat: quærat & diuitias Iudæus, qui eas in promissionem accepit: Sed qua fronte Christianus diuitias quærit, postquam Christus pauperes beatos esse prædicabat? Multi enim Romanorum fuerunt Consules, qui propter amorem suæ ciuitatis nihil omnino accipientes, adeo in morte inuenti, sunt pauperes, vt non haberent, vnde exequias funeri facere potuissent. Sunt & in Iudæa & in Æthiopia populi (vt historiæ narrant) qui nihil penitus congregant, sed de his, quæ sponte terra gignit, simpliciter viuunt, sicut omnes homines ante diluuium faciebant. Quæ ergo est hæc tanta auaritia, quæ Christianos inuasit; vt eis non seminare sufficiat non colligere, nisi insuper vsuris variis, & mercationibus infinitis quibuscunq; peccatis congregent peritura? Seneca: In obsessa via diuiti nulla pax est, qui vero pauper est, nullam calumniam timet, nulla formidat lites, nullas timet alias passiones. Et ideo inquit: Paupertas est donum Dei à paucis cognitum. Gregorius: Quid in hac vita laboriosius, quàm terrenis desideriis æstuare? quid quietius, quàm nihil præter Deum in hac vita appetere? Ad Patriam (inquit) liberius incedimus, si in via onere caremus. Nam qui onus diuitiarum abstulerit, ad currendum, citius se expediuit. Rogemus ergo, &c.

Notandum de summo Pontifice.

Matt. 19 c

Seneca epi. 18. Ber. to. 1. serm. 3 de Resurrect. Domini.

Seneca epistol. 14.

DE PLVRIB. SS. CONFESS.

Sermo II. in ordine XXIX.

1. Cor. 13. b

CHaritas *benigna est.* Virtus charitatis quàm sit nobilissima, quantis præconiis honoranda, quantis laudibus prędicāda, nulla potest exprimi carnea lingua. Nam Apostolica teste sententia: Si quis lingua vtatur Angelica, si Prophetica, si omnium rerū scientia, si fide faciente miracula, si pauperibus distribuat omnia, & si in mortem dederit carnē suam; frustra omnia sunt, si charitate non sunt formata. Sola enim hæc virtus (secundum * August.) piorum virorum est, & sanctorum; cum cæteræ virtutes bonis, & malis cōmunes sint. Magna enim virtus est fides, sed dæmones credunt, & contremiscunt. Magna virtus est spes, quam in magnis peccatoribus videmus. Quid prudentia nobilius iudicamus? sed (teste Domino) maior est in filiis tenebrarum, quàm lucis: maior in serpentibus, quàm in nobis. Quid temperantia melius dici potest, quæ siue respectu gulę, siue luxurię: maior quàm sit in Christianis, inuenta est in paganis? Multæ enim fuerunt mulieres paganæ (vt testātur historiæ) quæ prius, quàm corrumpi, voluerunt occidi. Quid fortitudine? quid patiētia potest esse melius? quam quasi in summo possederunt Philosophi. Magna virtus, & ardua paupertas existit, quæ in multis tam Philosophis, & Paganis resplēduit. Sola enim charitas est, quæ nullo modo conuenit, nisi solummodo viris iustis: eo quòd deformari non possit. Nunquam ignis potest infrigidari; quamvis posset extingui: Sic & charitas potest quidem per peccatum auferri, sed nunquam informis fieri: & ad modum vitri potest quidem totaliter frangi, non autem plicari. Quia igitur hæc virtus propriè Sanctorum est, & per eius operationes & actus maximè cognoscuntur: Ex fructibus enim eorum cognoscetis eos. Ideo præmissum verbum ad Sanctorum gloriam est assumptum. In quo describitur ista virtus Sanctorum esse, maximè quantum ad duo: Primo, quantū ad habitum, qui consistit in corde: Secundo, quantum ad actum, quo fulgent in opere. Primo, per habitum Sancti sunt facti iusti quo ad seipsos: Secūdo, per actum facti sunt luminosi, quoad fratres, & proximos. Notatur ergo primo habitus mētem sanctificans, cùm dicitur: *Charitas*: Notatur secundo actus, quem charitas inspirauit, cùm infertur: *Benigna est*, id est, hominem benignum facit. Licet enim quælibet virtus vnum specialem actum habeat, quem eliciat (sicut fides credere: spes sperare: charitas diligere, vel amare) tamen charitas omnes actus virtutum imperat, quamvis eos non eliciat; sicut Apostolus dogmatizat dicens: Charitas omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, &c. Nam sicut esse benignū charitas imperat: sic ipsa benignitas probabiliter charitatem adesse denuntiat. Sed defectus benignitatis, ex necessitate cōcludit, quòd animæ charitas non assistit, &c. Dicamus ergo: Charitas benigna est. Licet charitatis non sint certa experimenta, nisi per reuelationē diuinam; sunt tamen aliqua probabilia signa, quibus ad credendum inducimur, quòd charitatem habeamus. Primum est conscientia munda. Secundum est patientia firma. Tertium est compassio fraterna. Quartum est communicatio libera.

[Margin: 1. Cor. 13. b — Iac. 2. e — * Aug. to. 3. in sent. ex S. Aug. collect. sentent. — Matt. 6. c — Exempla. — Matt. 7. b — 1. Cor. 13. b]

Dico, quòd primum signum quod charitatem habeamus, est interior conscientia, si inueniatur munda, nullis delictis mortalibus fœda, non cogitans turpia, non amans mundana; sed solùm diuina: non gaudens ad mala; sed ad omnia bona. Vnde Apostolus dicit: Charitas non cogitat malū, non gaudet super iniquitate: cōgaudet autem veritati, id est, non potest esse, vt si charitas sit in anima, vt anima sit fœda, vt sit frigida ad diuina, & calida ad humana: cum charitas (ad modū materialis

[Margin: 1. Cor. 13. b]

A ignis) virtus sit purgatiua: Calefactiua: Et maturatiua. Vnde etiam Dominus loquens de charitate dicit: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Ergo si charitas est ignis, ipsa habet purgare: quia ignis est aëris purgatiuus, & in ferro est omnis rubiginis cōsumptiuus. Si ergo conscientia est peccati rubigine plena; certum est, quod ab igne charitatis est vacua. Itē ignis omnia, quæ sibi approximantur, calefacit: quia omne frigus à rebus expellit, sicut experientia certa ostendit. Ergo vbi charitatis ignis non requiescit, frigus etiam non desinit. Ergo, si ad diuina, & spiritualia bona te feruentem, & calidum inuenies: & econtrà ad terrena frigidum reperies; signum est charitatis in te existentis. Si autem frigidus es ad diuina, & calidus ad terrena; scias, quod charitas non ardet in anima tua. Item ignis est B crudorum maturatiuus. Vnde videmus, quod poma cruda, & immatura in igne decocta fiunt sapida, & dulcia: eo quod à virtute ignea omnis eius acerbitas sit consumpta, & saporositas sit introducta. Ergo si tu inueneris in te maturas affectiones, dulces, & saporosas de Deo cogitationes; probabile valdè est, quod à diuino igne hæc habes. Si autem econtrario cogitationes de mūdo tibi sunt dulces, & sapidæ: & de Deo sunt crudæ; crede mihi, & scias certissimè, quod diuino non ardes hoc igne. Notandum tamen, quod in omnibus istis argumentis, siue argumentandi modis, semper probabile est assertiuum: sed necessarium est negatiuum. Vbi ergo Apostolus dicit: Charitas non agit perperam, id est, peruerse: non est ambitiosa: Si ergo ita dicam: Iste non agit perperam, non est ambitiosus; ergo chaC ritatem habet: hoc tantum est probabile assertiuum, non autem necessarium: quia tunc posset homo pro certo scire, si esset in charitate. Si autem dicam: Iste ambitiosus est, & peruersè agit: ergo charitatem non habet; argumentum non est probabile tantum, sed est necessarium. Vnde & scire certitudinaliter non possumus, quod in charitate sumus; eo quod, non quia bona facimus, charitatem habemus: certitudinaliter tamen scire possumus, quod in charitate non sumus, dum mala charitati contraria facimus; eo quod quia facimus mala, mali sumus.

[Margin: Luc. 12. f — 1. Cor. 13. b]

Secundum signum, quod charitatem habeamus, est patientia firma. Charitas enim sic hominē in aduersis firmat, & ad modum lapidis quadri stabilitat; vt nullis omnino moueatur aduersis: sed ex eis potius crescit, siD cut in aspersione aquæ ignis potius inualescit: & omne contrarium ad pręsentiam sui contrarij vigorescit. Nam & charitas dicitur similis esse bitumini, quod est terra adeo conglutinosa, & tantæ tenacitatis; vt ea, quę vnit, nec igni, nec aqua, nec ferro dissolui ab inuicem possint. Vnde vir Sanctus hoc bitumine Deo vnitus, non solum mundi mala non fugit: sed etiam appetit. O quot fuerunt Sancti, qui pro Christo voluerunt occidi, & mortem quæsierunt mente fideli; quamvis à Deo ad aliud essent ordinati. Nonne venerabilis vir Franciscus mare transiuit, Soldanum adiit, & fidem constantissimè prædicauit, quamvis ad alia reseruatus fuerit? Hoc ergo bitumine Christo coniunctus Apostolus dicebat: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an nuditas? an periculum? an gladius? Et addit: Certus sum, quod E neque mors, neque vita, nec Angeli, nec Principatus, neque instantia mala, neque futura, scilicet mala, neque fortitudo, nec altitudo quorumcunque Principum, neque alia creatura poterit nos separare à Charitate Christi, quæ est tantæ tolerationis. Ideo certè amor omnia grauia, leuia; & amara, dulcia facit; Nihil enim est amanti difficile, vt Bernardus dicit: Charitas enim est similis virtuti conuersiuæ humoris vitis, & oliuæ, qui amarus est in radice, vertit in multam dulcedinem, sicut probat experientia: quia coquit vitis vuas, & oliuæ baccas maturas: est enim similis quadrigæ, cuius naturæ est, quod maius pondus equi pertrahunt cum quadriga, quàm possint facere sine ea.

[Margin: Exemplum — Rom. 8. — Bern. tom. 1. ser. de Conuersio. ad Clericos cap. 30. & ser. in festo S. Mariæ Magdalenæ in]

Amor

fine, & ser. in Ramis Palm. circa med.

Amor enim facit pœnas contemnere, & ipsam mortem appetere: immò facit quasi non sentire. Vnde similis est mandragoræ, cuius cortex in vino decoctus, bibentem ad omnes dolores insensibilem reddit. Vnde ad potandum illis dari consueuit, quorum corpora sunt secanda. * Dicit enim Dionys. quòd hæc verba decocta in vino, & fortiter sic potata, hominem dormire facit, vt vulnera sentire non possit. Et propterea in Cant. 8. dicitur quòd aquæ multæ, id est, tribulationes variæ, non potuerunt extinguere charitatem: immo non solum non extinguunt, ad eam incendunt: quia videmus, quod solares radij maiorem calorem generant in aqua, quàm in terra: quia cum aqua magis sit calori contraria, quàm sit terra; dum maius contrarium in aqua inueniunt; fortius ad victoriam radij contrarij exardescunt: quia (vt supra iam dixi) omne contrarium fortius insurgit, dum suum contrarium adesse persentit. Sic & charitas, dum pœnas extinguentes, vel ad malum allicientes adesse persentit, ad resistendum eis se recolligit totam, & maiores ex hoc assumit vires. Et hoc dicere Propheta voluit, cum ait: Dum superbit impius, incenditur pauper.

* Mandragoræ virtus ex Dionysio Scriptore Medico, qui à Varr. lib. 1. de Rust. nominatur: & à Plin. l. 12. 13. & 21. de herbis scripsisse memoratur. Hæc ită ex Dioscoride lib. 4. c. 78 & lib. 6. cap. 16.

Psalm. 9. d

Tertium signum, quod homo habeat charitatem est compassio fraterna: Nobilius est enim corpus spirituale; quàm materiale; ergo maior debet esse vnio membrorum spiritualium, quàm materialium: Sed membrorum corporalium tanta est vnio (teste Apostolo) quod si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra, & gaudenti congaudent: & est impossibile aliter esse; Ergo si maior est vnio membrorum spiritualium, impossibile est membrum pati, quod non sit compassio aliorum membrorum. Ergo si fratri, vel proximo patienti te inuenies compati; probabile signum est, quod habeas charitatem: & sis corporis Christi membrum. Si autem proximo patienti te non inueneris posse compati; non dico tibi probabili, sed argumento infallibili tibi concludi, quod non es membrũ corporis Christi: quia impossibile est, si homo alterum verè amat, quod ei dolenti non pleno corde condoleat, & se cum afflicto affligat. Et si hoc facit amor carnalis; quid amor spiritualis faciet, si intus affuerit? Nunquam in corde poterit esse ignis, & non ardebit. Prouerbium est quod amor, & tussis celari non possunt. Quare concluditur vlterius, quod si proximo verè compateris, eius necessitatibus pro viribus subuenis. Quod si non facis, scias quod charitatis ignis in te funditus est extinctus. Non enim est possibile; vt ignis in lignis ardeat, & non calefaciat. Et propterea dicitur: Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo; quomodo charitas Dei manet in eo? quasi dicat: impossibile est ita esse. Ergo fratres mei, probetis habere vos hanc charitatem corde compatiendo, & opere toto posse subueniendo, quia diligendus est proximus, non solum corde, & ore: sed etiam opere: quod si possibilitas operis non adsit, sufficit compassio cordis cum consolatione sermonis. Turpe est, vt maiora signa amoris inueniantur in brutis, etiam ad bruta extranei generis, quàm in hominibus, qui sunt omnes eiusdem generis, ab vno omnes principio, cum bruta omnia habuerint principia, scilicet fœminam & masculum. Nam cornices, quæ sunt aues, præter hoc quod ad parentes sunt miro modo clementes: quia in senectute propriis pennis eos fouent; sunt etiam circa ciconias valdè diligentes. Nam cum ciconiæ partes has derelinquunt, vt ad partes calidas transeant; eas cornices in domibus suis eum magna sedulitate suscipiunt: & quando in itinere sunt aues, quæ ciconiis sunt infestæ, cornices eas turmatim associant, & contra infestas aues fortissimè pugnant: ita vt pro eis vulneribus, & morti se exponant: Qui homines tantæ hospitalitatis sunt, sicut cornices? & sic proximos diligant, vt se pro eis in vulnera tradant, & mortem? O humana miseria, & plorabilis defectus amoris: quia si cadit elephas, tunc est qui ex sociis auxilium ferat: Capitur passer, & sunt alij passeres, qui succurrant: Porcus vociferatur, & pro posse alij adiuuant, Sed homo si ruat, non est qui ad auxilium manum mittat, vel extendat.

1. Cor. 12. b

1. Ioan. 3. d

Exemplum.

Exempla.

Quartum signum, quod homo habeat charitatem, est communicatio libera, vt homo se, & sua communicet proximo. Quia sic dicitur: Charitas non quærit quæ sua sunt, sed tantum quæ Iesu Christi. Exemplum de Discipulis, quibus erant omnia communia, & nemo quidquam proprium possidebat, sed erant illis omnia communia. Ciconiæ simul vadunt, simul terram petũt, simul comedunt, & quiescunt. Apes simul exeũt, simul surgunt, & simul cibum communem accipiunt. Turpe igitur valde est, quod homo non communicet proximo, cum brutum communicet bruto; & maior, quàm inter rationabilia, amor appareat inter bruta. Teneamus ergo charitatem: quia vbi est charitas, ibi Deus est: & qui charitatem habet, in Deo manet, & Deus in eo. Quod Bernardus exponens sic ait: Si Deus charitas est, nihil melius charitate; si quis manet in charitate, & per consequens in Deo manet; nihil charitate, securius. Si vero Deus in eo manet; nihil charitate iucundius. Verum est ergo, quod dicit Apostolus: Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ suæ sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia sustinet, & omnia suffert: charitas nunquam excidit. Qui charitatem Dei habet, charitatem proximi habet: quod si ergo charitatem proximi non habet, nec Dei charitatem habet. Quia ad destructionem consequentis, sequitur destructio antecedentis. Rogemus, &c.

1. Cor. 13. b

Actor. 2. a

1. Ioan. 4. b, c

Bern. tom. 1. serm. 26. sup. Cantic.

1. Cor. 13. b

DE VNO S. DOCTORE,

SERMO I. in ordine XXX.

REFVLSIT *sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis.* August. dicit quod ordo de necessitate requirit primum, & vltimum: Et quia (vt ait) non potest perueniri ad vltimum, nisi per medium; concludit, quod necessario omnis ordo requirit primum, medium, & postremum. Vnde in Angelis triplex est Hierarchia, scilicet prima, vel suprema: media, & infima: ita quod est influentia supremæ in mediam, & mediæ in infimam: & ima per mediam, & media per supremam purgetur, illuminetur, & perficiatur: sicut dicit Dionysius. Similiter videmus & hunc ordinem in cælis, quod primum est empyreum, medium est aqueum, tertium & infimum est sidereum. Et primum influit in medium, & medium in postremum. Cùm ergo Ecclesia à Deo sit ordinata, necesse est vt habeat in se ista tria. Quia in Ecclesia Dei quidam sunt primi, & primates sunt appellati. Quidam medij, vt Episcopi. Quidam infimi, vt omnes alij minores Prælati, sicut Sacerdotes Parochiales. Vel aliter: Quidam sunt tantum Doctores, & hi sunt supremi. Quidam tantum audientes, & hi sunt infimi. Quidam simul audientes, & docentes, & hi sunt medij: qui ea, quæ audiunt à summis, more Lunæ refundunt. Nam Luna lumen, quod à Sole recipit, reddit terris. Isti ergo tres ordines, docentium scilicet, & audientium, & medio modo se habentium, notantur in themate. Nam tantum docentes assimilantur Soli, & Stellis: tantum audientes assimilantur montibus altis, ad recipiendum lumen dispositis: qui licet sint infimi respectu docentium; sunt tamen montes alti, in comparatione vallium, id est, nihil colligere valentium. Nam montes prius suscipiunt radios solares, quàm colles depressi, & valles: Audientes simul, & docentes similes sunt scutis aureis, quæ lumen, quod à Sole accipiunt, terris oppositis sibi reddunt. Et dicuntur notanter clypei: quia sicut pro defensione corporis exponuntur clypei in bello ictibus; sic isti debent se exponere

1. Mach. 6. e
Aug. tom. 1. lib. 1. Musica cap. 12.

Dionys. lib. de Cal. Hierarc. cap. 3.

Dionys. lib. de Eccl. Hierarch. cap. 8.

exponere pro vtilitate animæ proximi, & pro defensione fidei, & si necesse fuerit, propterea mori. Vt ergo sermonem reducamus ad hunc Doctorem eximium, cuius hodie festum colimus; Hic, quantum ad tria, in præmisso verbo describitur: Primo, quantum ad eius eximiam sanctitatem, qua intus exarsit: Secundo, quantum ad luminosissimam veritatem, qua vt sidus emicuit: Tertio, quantum ad doctrinæ vtilitatem, qua mundo profecit. Notatur ergo primo eius sanctissima vita, qua Deo seruiuit, cùm dicitur *Sol*: Secundo, notatur eius admiranda doctrina, qua claruit, cùm dicitur: *refulsit in clypeos aureos*: Tertio, eius doctrinæ efficacia, qua profecit, cùm subditur: *Et resplenduerunt montes ab eis.* Verum, quia ista omnia in Sole tantum possunt notari; ideò de ipso Sole fiat hic sermo. Est ergo notandum quòd circa Solem nobis consideranda sunt quinque: Primo, ipsius essentia: Secundo eius forma: Tertio ipsius figura: Quarto, motus, & natura: Quinto, eius influentia. Nam secundùm essentiam est corpus altissimum. Secundum formam est corpus venustissimum. Secundum figuram est corpus rotundissimum. Secundum motum siue naturam est corpus velocissimum. Secundum influentiam est corpus virtuosissimum. Sic & Doctor noster eximius fuit altissimus per eximiam sanctitatem. Fuit speciosissimus per scientiæ charitatem. Fuit rotundissimus per arctissimam paupertatem. Fuit velocissimus per obedientiæ humilitatem. Fuit virtuosissimus per miraculorum efficacitatem.

Dico, quòd corpus Solis secundùm suam naturam, & essentiam consideratum, est corpus altum, corpus solidum, & ideo non porosum; corpus in firmamento locatum, & ideo nobilissimum. Quid enim cœlo sublimius? quid inter corpora inanimata cœlo dignius? Vnde dicitur: Altitudinem cœli quis dimensus est? Hoc & ipsa experientia probat, & viæ longitudo, quæ corpora tam grandia sic à nobis celat; vt nobis videantur permodica. Sed ea hic non pono: quia in Dominicalibus sermonibus me recolo dixisse, & posuisse de huiusmodi. Sufficiat igitur dicere secundùm scripturæ testimonium, quia fidelibus est certissimum, quòd cælum est altissimum, & in summo locatum: sicut patet ad sensum. Sed sol in cœlo est situatus, ergo est corpus situ altum. Minor probatur per Genesim: vbi dicitur quòd Deus fecit duo luminaria magna, scilicet Solem, & Lunam, & posuit ea in firmamento cœli. Vnde quæ sint hæc luminaria, docet dicens: Qui fecit luminaria magna. Solem in potestatem diei, & Lunam in potestatem noctis. Sic & beatus hic Doctor, fuit ad modum cœli altus, per vitæ eminentiam: Fuit solidus, per veram patientiam: Fuit non porosus per humanam gloriam: Et fuit in firmamento positus per fidei constantiam. Omnia ista possunt hic discuti: Sed sufficiat dicere, quòd fuit altus per vitæ sanctitatem, qua conuersabatur in cœlis, non carne, sed mente. Erat enim de illis, qui cum Apostolo dicere poterant: Nostra conuersatio in cœlis est. Vnde dicere poterat illud: Ego in altissimis habito. Sed quis hodie cõuersatur in cælis? Quis hodie est, qui non totus inhæreat terris? Verè terreni sumus: quia non cælestia, sed terrestria cogitamus: non de Deo, sed de mundo loquimur: non pro Deo, sed pro mundo operamur. Adhæsit enim pauimento anima nostra, & conglutinatus est in terra venter noster. Qui enim de mundo est, de mundo loquitur. Et quia non cælestes, sed terreni sumus; ideò sumus illis stellis similes, quæ de cælo cadunt in terram. Nam & illæ impressiones, quæ dicuntur vulgariter stellæ cadentes, ideò cadunt; quia verè stellæ non sunt, nec in firmamento locatæ sunt. Et sic fortè illi homines, qui in terram ruunt, nunquam in Deo, siue in cælo verè firmati fuerunt: quia qui verè inhæreret, non tam faciliter caderet. Nam videmus, quod arbores, quæ fortes radices ponunt in terra non facilè ventis euelluntur: sed illæ potius ventis cadunt, quæ radices debiles terræ infigunt. Ergo multo fortius non facilè caderent, qui per amorem verum Deo inhærerent.

Secundo, Sol est forma speciosissimus: Nam illud dicitur esse pulcherrimum, quòd nihil habet turpitudinis admixtum: sicut illud dicitur esse albissimum, quod non est nigridine permixtum. At luci sola tenebra est opposita: Igitur est lucidissimum, & per consequens speciosissimum, quod nihil habet tenebrositatis admixtum. Sed Deus (sicut habetur) diuisit lucem à tenebris: Ergo dum lucem à suo contrario separauit, purissimam ac pulcherrimam eam fecit. At corpus Solis est fons lucis, sicut ipsum nomen ad sensum ostendit: Nam ideo ipsa scriptura ipsum Solem appellat, eo quod solus luceat, & cuncta illuminet, & pulchra faciat: non enim est aliud dies, quàm Sol super terram lucens. Sol ergo, dum lucem in summo corporum obtinet; pulcherrimus omnium corporum est. Item vt † Damasc. dicit: Tolle Solem à rebus, quid sunt omnia nisi tenebra? ergo omnis pulchritudinis ostensiua causa est Solis præsentia. * Sed propter vnumquodque tale, & illud magis: Ergo si omnia sunt pulchra, & apparent propter solis præsentiam, & virtutem manifestatiuam; multo fortius est in se pulcherrima Solis rota. Vnde dicitur: Dulce lumen, & delectabile est oculis, videre Solem. Nam & si oculus noster non audeat Solem respicere in rota; causa est, debilitas in virtute visiua; sicut videmus ad sensum, quod oculus lippus vel infirmus, refugit lumen Solis, nec potest sustinere splendorem aëris. Sed vbi deficit noster oculus, ibi supra modum delectatur oculus Aquilinus; in quo etiam aquila est filiorum suorum probatiua, sicut dixi supra. Sic & hic Doctor egregius, totus fuit speciosus per sapientiæ veritatem. Miro enim modo sapientia facit hominem speciosum, & Deo, & hominibus; dum per eam fit homo circumspectus in corde, modestus in ore, & honestus totus in opere, & corpore. Nam videmus ad sensum, quod illi, qui erant valdè dissoluti, dum scientias inferiores audiunt; miro modo in moribus se componunt: dum ad Leges, vel Decretales, vel Theologiam transeunt. Vnde Doctori nostro totaliter pulchro potest dici illud: Totus pulcher es dilecte mi. Hic signatus fuit in Absalone, de quo dicitur quod à planta pedis vsque ad verticem non fuit in eo vlla macula: Sic & iste Doctor erat pulcher in corde, siue in affectu erat pulcher, exterius in affatu, grauis in incessu, honestus in visu, & similiter in auditu, temperatus in habitu, & in cibo similiter & in potu. Sed quis hodie speciosus? quis in verbo? quis in visu & auditu est honestus? quis in vestitu, cibo, & potu sobrius? Verè Sol hodie obscuratus est, & non lucet: non est pulcher, sed totus est niger factus. Sicut enim in Apocalypsi docet Ioannes, & Ioel dicit, Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum: Stellæ cadent de cœlo. Accipe per Solem intellectum: per Lunam voluntatem: & per Stellas accipe affectiones, vel operationes, & expone.

Tertio, Sol est figura rotundissimus. Nam constat firmamentum (in quo corpus Solis est positum, & cuius motu ducitur) moueri sphæricè, sicut ad sensum probant illæ Stellæ, quas circa polum arcticum moueri conspicimus. Verum Sol, sicut cæteræ Stellæ (Philosopho hoc probante, & ad inconuenientia plurima inducente) non mouetur motu proprio, sed potius motu orbis sui. Ergo cum suus orbis sphæricè moueatur: quia in ortu firmamenti deducitur ad Meridiem, & hinc ad Occidentem; restat quod Sol sphæricè moueatur. Sed motus (vt dicit Philosophus) attestatur figuram: ergo habet sphæricam figuram. Item nobilissimo, speciosissimo, & simplicissimo corpori, nobilissima, speciosissima, & simplicissima figura debetur: ergo cum corpus Solis sit tale, Sol sphæricæ figuræ existit. Et satis claret, vbi sic dicitur: Oritur Sol, & occidit, & ad locum suum reuertitur: gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem, lustrans vniuersa per circuitum. Ecce quod circularem habet motum. Sic & hic venerabilis Sanctus totus fuit sphæricus, & rotundus per altissimam paupertatem. Nam corpus sphæricum, si moueatur super planum (te-

Marginal notes: Eccl. 1. d; Gen. 1. b; Psalm. 135. a; Phil. 3. d; Eccl. 24. a; Psalm. 118. d; Psalm. 43. d; 1. Ioan. 4. a; Gen. 1. a; † Damasc. cap. 7. lib. 2. fidei orthodoxæ; * Arist. to. 1. lib. 1. Poster. Analyt. text. 5.; Eccl. 11. c; Cant. 1. c; 2. Reg. 14. f; Apoc. 6. c; Ioël. 2.; Arist. tom. 4. lib. 2. de Cœlo text. 44.; Eccl. 1. a

Arist.to.4. lib.3. de Cælo tex.69. ste Philosopho)non tangit planum nisi in puncto; eo toto alio corpore eleuato. Sic & vir Sanctus terram non nisi in puncto tetigit,quando solam ab eo necessitatem accepit:sic totus ab ea alienatus extitit,dum omnia superflua dereliquit.Vnde poterat dicere cum Apostolo:Omnia arbitratus sum,vt stercora. Ipse etiam dicere poterat cum Apostolis:Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sed quis est hodie talis? Quis est,qui relinquat omnia, aut saltē superflua relinquat? Quis non potius dispersa congregat? Rectè hodie Sol sub terra latet:&vmbra terræ,quā proiicit,hunc mundum miserū obscurauit:vt Sol verus videri non possit. Supercecidit ignis,& non viderunt Solem. Quis hic ignis,qui cōsumit omnia,& nunquam dicit, sufficit,& Solem nobis abscondit, nisi amor cupiditatis? Nam dum Luna inter nos,& Solem intercidit; Solē à nobis abscondit,& ad nos radios solares venire non sinit:sed noctem mundo inducit, sicut factum est temporibus nostris,dum Sol obscuritatem incurrit.Quid Luna:per sui status continuam mutationem signat; nisi mundialem machinā,siue mundanam pecuniam; quæ voluitur mutatione continua;& ab vna persona transit ad aliam;quæ ab aspectu nostro Solis est ablatiua?Si enim modicū puluis sic oculum lædit; vt Solem intueri non possit:quomodo auarus,qui habet tot domos,tot agros, tot nummos in oculis; verum Solem videre poterit? Vnde contra auaritiā potest exponi illud.Obtenebrantur Stellæ caligine eius,sc.auaritia. Expectet lucem, & non videat:nec ortum surgentis auroræ. Quid intelligimus per sidera cœlum ornantia,nisi Sanctorum exempla?Quid per auroram lucem solarem præuenientem,nisi præuenientem gratiam? Sed auaritia non attendit sanctorum exempla,& fugiens gratam veri solis præsentiam,non sinit videri lucem diuinam; sed excæcat animam,& totam facit tenebrosam interius.

Phil.3.b
Mat.19.d
Psal.57.b

Quartò,Sol est velocissimus motu:Nam currit in vna die totum cæli spatium:quamuis non in die, sed in anno tamen redeat ad eundem punctum Zodaici.Velociter enim currit, nec exemplum in his naturalibus poni potest:cum nec illi comparari possit sagitta egrediens à ballista, nec nauis currens ad vela plenissima. Vnde dicitur: Magna est terra,& excelsum est cælum,& velox est occursus Solis:Conuertit enim gyrum cæli in locum suum in vna die. Sic & iste Sanctus fuit velocissimus per obedientiæ humilitatem: Virtutes enim istæ duæ sunt valde cognatæ:quia opus humilitatis est obedire,nec vnquam aliquis verè obedit, nisi verè sit humilis:Ergo hic Sanctus venerabilis,sic diuinis mandatis obediuit perfectè;quod nunquam in partem contrariam declinauit.Vnde poterat dicere illud Samuelis: Loquere Domine,quia audit seruus tuus.Nam & dicitur:Stetit sol in medio cæli,&non festinauit occumbere spatio vnius diei:& non fuit ante;& postea tam longa dies,obediente Domino voci hominis. Ergo si sol contra motum suum sic Deo obediuit; quid sit homini faciendum,patenter ostendit.Sed quis hodie obedit, immò quis non resistit? Nam & dicitur quod Sol rediit retro,significans multos,qui non vadunt, sed redeunt:non currunt sed retrocedunt, dum ire creduntur.Quid enim est retrocedere, nisi Deo non obedire? diuina mandata fugere?& ad vomitum sicut canis redire?Tales etiam sunt similes leoni, qui comesta eiicit, & iterum ea comedit:quod etiam canes facere certum est. Iuxta illud:Canis reuersus ad vomitum suum, & sus lota in volutabro luti.

Esther.1.d
1.Reg.3.b
Iosuē 1.d
Isa.38.b
Exemplum.
2.Pet.2.d

Quinto, Sol est influentia maximus, cùm substantia primi mobilis sit dominatiua directiua,aëris purgatiua,siue luminis commendatiua,frigidorum corporum inflammatiua,grauium leuiatiua,& mineralium generatiua,quæ Sancto nostro omnia possunt esse conuenientia.Sed hic accipiamus solum illam influentiam,qua influxit per exempla mirifica,per documenta altissima, per diuina miracula.Nam de istis tribus potest exponi illud:Sol in aspectu annuntians in exitu:hoc quoad documenta.Vas admirabile,opus excelsi:quantum ad exempla.In Meridiano exurit terram:quantum ad miracula,quæ sunt valdè incensiua. Et in aspectu ardoris eius quis poterit sustinere?Hoc quantum ad dicta omnia.Vnde subdit:Tripliciter Sol exurens montes,& radios igneos exsufflans.Nam in Legendis sunt quærenda vitæ exempla,quærenda sunt documenta, quærendaque miracula,& narranda.Rogemus ergo,&c.

Eccl.43.a

DE VNO S. DOCTORE,

SERMO II. in ordine XXXI.

Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Naturale est,& ad sensum manifestum,quod omnes aquæ fluunt ad valles: Sic spiritualiter omnes scientiæ fluunt ad humiles. Et in tantum est verum de aquis,quod si aqua fluat per aliquod planum,& obuiet ei aliquod concauum; statim incurrit: nec vltra pertransit,donec illius vacuitatem repleuerit.Natura enim aliquid vacuum non sinit esse:nec sine loco locatum esse permittit. Cum igitur vir humilis se totum euacuet,dum nihil se esse reputat;diuina largitas sua gratia & scientia eum replet. Magis enim est Creatricis essentiæ proprium,nihil relinquere vacuum, quam sit naturæ creatæ:Ergo si hæc creatura nihil esse vacuum sinit;multo fortius hoc facit Natura creaturarum. Nā etiam videmus ad sensum,quod solares radij dū ad speculum concauum veniunt,se multiplicando, & coarctando tantum splēdorem,& calorē ibi efficiunt;quod illi oppositam stupam incendunt.Sic & diuinæ gratiæ, & scientiæ dū ad humile cor perueniunt,totum igneū, & splendidum reddunt. Econtra corpus solidum,& opacum radio solari non peruium, dum opponitur aduenienti resistit, ipsum in suo profundo non recipit: sed in sola eius superficie radius se diffundit.Sic lumen scientiæ,se oblatum arrogantibus,& superbia,non penetrat ad intima cordis: sed tantum superficialiter in eis existit;vt sint tantum sapientes secūdum humanam apparentiam,non secundum veram existentiam..Nam & talibus(vt dicit Philosoph.)magis operæpretium est videri esse sapientes,quàm esse,& non videri.Ob quam causam Didymus ille Philosophus Alexandro Magno quærenti,quomodo sapiens esse posset;talia ei responsa mandauit:Deus præsto est dare tibi sapientiam: sed non habes vbi teneas eam, cùm superbia plenus sis. Vas enim vini liquore plenum non recipit alterum, nisi ille prius fuerit effusus. Sed vas vacuum suscipit intra suum concauum quidquid fuerit illi infusum.Et propter hæc omnia dicit Hugo,fundamentum scientię est humilitas. Ad quam tria spectare videtur:vt nullam scripturam vilem habeas, vt à nullo homine discere erubescas;&, cum scientiam adeptus fueris, alios non contemnas.In verbo enim veritatis præmisso,& ad honorem huius Doctoris assumpto.& in nomine eius dicto,maximè notantur duo.Nam primo ad diuinam Sapientiam nos inuitat. Secundo viam,qua ad eam perueniendum est,manifestat. Necesse est enim, quod qui vult donum scientiæ cum Doctore hoc percipere,non ignoret principium viæ; quia ignoratis principiis, artem ignorare necesse est, sicut Philosophus docet. Sic nec ad veræ scientiæ brauium peruenitur, si via, qua ad eam peruenitur ignoratur. Et ideo Doctor eximius hoc aduertens.Primo, inuitat nos ad sapientiam,qua anima informatur, cum dicitur: *Discite.* Secundo ostendit Sapientiæ viam, qua ad eam citius peruenitur cum addit: *quia mitis sum,& humilis corde.* Nec videatur mirabile,quod humilitas cum sit habitus affectiuus,sit mentis illuminatiuus:quia hoc non facit per se illuminando,sed potius tumorem euacuando, & sic viam lucis præparando. Ob quam causam dicitur:

Mat.11.d
Arist to.7. problemat. sect.9.q.9.
Exemplū.
Exemplū.
Hugo.

Prou.11.a Vbi humilitas, ibi sapientia. Sed quia de humilitate iam multa dixi supra, nunc dicendum restat de sola scientia, A quę est suo modo animę perfectiua. Scientia enim & virtutibus, vt dicit Philosophus, perficitur anima. Dicit ergo hic Doctor: *Discite à me*, Discite, inquam, primo causam scientiæ, propter quam. Discite, secundo scientiæ formam, secundum quam. Nam circa addiscendi materiam, illa tria sunt sollicite addiscenda, & attendenda: Primo, causa, qua debemus nos ad discendum moueri. Secundo, forma, secundùm quam debemus regulari. Tertio, materia, circa quam debemus negotiari.

Arist. to.3. lib.2. Mor. Nicomachior. cap.6.

Articulus primus.

DIco, quod primo omnium debemus videre causam, propter quam ad scientiam moueri debemus. Non igitur causa vana, non lucratiua: sed causa animæ B perfectiua nos debet principaliter ad scientiam mouere. Et talis causa est triplex: Prima, vt recedamus à malo: Secunda, vt proficiamus in bono: Tertia vero, vt locemur in optimo. Vt recessus à malo sit incipientium: profectus in bono sit proficientium, siue laborantium: sed status in optimo sit peruenientium.

Dico, si bene discere volumus, primo necesse habemus vt recedamus à malo: Nō enim potest quis inchoare bonum, nisi prius deserat malum. Omnis enim homo est bonus, vel malus: sunt enim immediatè contraria. Ergo nullus potest esse bonus, nisi desinat esse malus, sicut nullus vnquam poterit esse sanus, nisi prius desinat esse infirmus. Nam teste Greg. Qui volunt in agro seminare, prius studeant ex eo herbas noxias remouere. Nullus enim, nisi stultus, seminat inter spinas; sed in terra nouo aratro sæpius scissa, & sic seminibus apta. Sic est C & in anima, quia non est apta suscipere Dei dona, nisi deserat mala, & per dolorem fiat trita, & disposita diuinam accipere gratiam: Vnde † Ambros. Egressus vitij, virtutis operatur ingressū. Vnde dicitur: Qui euitat discere; incidet in malum. Ergo econtrario sensu, qui studet discere, sciet vitare mala: non enim potest vitari malum, nisi cognitum. Nunquid non auis laqueum declinaret, si eum cognosceret? Ideo enim bruta declinant sua nociua, quia de eis habent naturalem scientiam. Est ergo sufficiens scientia ad cognoscenda peccata, ad salutē necessaria: eo quod vitari non possint, nisi cognita: & non vitata obligant nos ad pœnam: quam pœnam non minuit ignorantia: quæ licet excuset à tanto, non tamen à toto. Et propterea Bernar. exponens illud Apostoli: Sciē- D tia inflat, charitas ædificat; dicit, quod ista duo, charitas, & scientia sunt ad salutem necessaria; eo quod scientia sine charitate inflat; & charitas sine scientia errat. Multi enim fuerunt viri sanctissimi, qui propter defectum scientiæ facti sunt hæretici. Exemplū de pauperibus de Lugduno, qui fuerunt prius boni, & ab Ecclesia dilecti: dum tamen ex simplicitate hæresim prædicare cœpissent, corrigi renuerunt, & se in suis hæresibus confirmauerunt. Vnde hoc fuit, nisi ex ignorantia mali? Quare Dominus post resurrectionem aperuit Discipulis sensum, vt intelligerent Scripturas, vt & ipsi mala vitanda cognoscerent, & ignorantes de ipso instruerent: Vnde dixit Dominus ipsis Discipulis: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Nonne serpens mala vitat, dum se à veneno mortifero, quo ægrotat, esu herbæ amarissimæ purgat, & pellem veterem E abiiciens, totum se renouat? Nonne serpens mala vitat, dum pro defensione capitis (sine quo non viuit) totum corpus exponit? Nonne serpens mala vitat, dum incantatoris vocem declinat, & ne eos audiat aures obturat? Turpe enim est, vt non faciant homines, quod faciunt tanta cura serpentes, sibi noxia declinantes.

Prou.17.c † Amb. to.1. lib.2. de Abel & Cain cap.4. tom.2. in Præfat. in Psalm.1. Dauid.

Bern. tom.1. serm.36. sup. Cantic. 1.Cor.8.a

Pauperes Lugdunenses in Prateolo lib.14.c.13.

Matt.10.b Exemplum.

Psalm.57.a

Secundo, non solum discere debemus, vt recedamus à malo; sed vt etiam proficiamus in bono. Non enim sufficit abstinere à malo, nisi fiat, quod bonum est. Sed quomodo bonum facies, si bonum ignoras? Quomodo etiam bonum scies, si scientia cares? Nunquid eris albus absq; albedine? Nunquid sanus absque sanitate? Ergo nec sciens absque scientia potes esse. Sed quia necessarium est scire bonum; constat quod talium bonorum scientia necessaria est ad salutem. Necessarium ergo est ad salutem, cognoscere peccata capitalia, vt euitentur: cognoscere diuina mandata, vt obseruentur: & scire fidei documenta, vt non erremus. Vnde animalia bruta cognoscunt sua remedia, & cognoscunt sibi salutaria, & salutifera cibaria. Nam formica viget tanta prudentia, vt sciat distinguere inter grana, & grana: quia derelinquens hordeacea, eligit frumentina. Apes etiam sciunt distinguere inter flores, flores & de bonis sciūt eligere meliores. Et homo creaturarū dignissima non cognoscit sua antidota: cuius anima sola est capax veræ scientiæ. Ob hanc causam Apostolus Timotheum ad studium literarum inuitat, vt quæ iam didicit, in eis perseueret: Tu, inquit, permane in his, quæ didicisti, & quæ credita sunt tibi, sciens à quo didiceris. Et ne putet aliquis in vanis studendum esse; addit: Ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem. Omnis (inquit) Scriptura diuinitus inspirata, vtilis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia: vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus. Est ergo studendum (secundùm doctrinam Apostoli, in literis sacris, & diuinis præceptis: vt cognoscamus quæ facienda sunt, & quæ vitanda; vt sciamus peccata, cognoscamus remedia: & sciamus mala, & quæ bona in futuro sunt parata. Non autem studendum nobis est in vanis rebus, & mundanis, non in Poëtarum fabulis, non in scientiis lucratiuis, non in legibus Iustinianis, & similibus. Sed completum est hodie illud Apostoli: Erit (inquit) tempus, cùm sanam doctrinam non sustinebunt homines: sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus; & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur: Hoc maximè de hæreticis verum est, qui docent fabulas, narrant placentia secundùm audientium desideria, & more piscatorum ponunt hamum mortis sub apparentia escæ dulcis. Nam & auceps sub voce dulcis modulationis cor perforat auis, & sub esca, & paleis occultat auibus retia mortis. Sic & hæretici sub facie pallida feralia gerunt corda, & sub voce modula occultant suæ doctrinæ venena, non attendentes doctrinam Christi, sed potius Manichæi. Vnde contra omnes tales Propheta dicit: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. Non talis hic Doctor, &c.

Exemplum.

2.Tim.3.d

2.Tim.4.a

Psalm.118.

Tertio, non solum discere debet homo, quomodo recedat à malo, & crescat in bono; sed etiam, vt stabiliatur in optimo, id est, firmetur in summo bono. In hac vita (sicut dicit beatus Bernardus) non est vera scientia, sed opinio nutans, & dubia. Et ideò laborandum esset, vt ad eum nostra mens veniret, quem dum cerneret, omnia certa ratione cognosceret. Vnde ad hoc inuitamur. Disce (inquit) vbi sit sapientia, vbi sit virtus, vbi sit prudentia, vbi sit intellectus; vt scias simul vbi sit longiturnitas vitæ, & victus; vbi sit lumen oculorum, & pax. Quis inuenit locum (inquit) eius? Et quis intrauit in thesauros eius? Quàm pauci sunt hodie, qui inueniant hanc sapientiam. Sed sicut dicitur in eodem: Exquisierunt sapientiam, quæ de terra est, & ideò terrena amant: & de terra tota die tractant, & solum terrenis vacant. Sed qui mente Deo adhærent, veram scientiam ab eo & certam percipiunt, qua se in optimis seruabunt. Quàm stulti sunt, qui ponunt domum suam non in solido, sed ponunt eam in vento: & dum eam fundare possent in petra, collocant in arena. Dicitur de columba, quòd nunquam est secura, nisi quando sedet in foramine petræ. Sic nec nos (nisi simus auibus stultiores) nunquam securi esse debemus, nisi quando in foraminibus veræ petræ vulnerum, scilicet Iesu Christi, quiescere possumus. Nam & capreæ in altissimis montibus, petris, & rupibus habitant, vt ab hostibus tutæ viuant. Sic ergo patet causa, propter quam debemus ad discendum moueri.

Baruch.3.d

Bar. in eodem cap.

Exemplum.

Articulus

Articulus secundus.

A Sed sequitur de forma, secundum quam debemus in addiscendo regulari. Est autem hæc forma triplex. Prima est, vt audiamus humiliter: Secunda, vt cogitemus viuaciter: Tertia, vt experiamur efficaciter. Nemo enim benè discit, si Doctoris verba non reuerenter audit, si audita non sæpe ruminat, & si cogitata experimento non probat.

Dico, quod verba Dei ab ipsis Doctoribus sanctæ Ecclesiæ audienda sunt reuerenter. Quis enim militum regis terreni, cum omni reuerentia, non dico regem, sed etiam nuntium, quamvis vilem, non deuotus accipiat, & verba eius, siue literas sibi directas non videt, & obedit, siue audit? Nam si non audiret, sed contemneret filius mortis esset, & tantæ pœnæ subiaceret, quasi regem personaliter contempsisset. Est enim prouerbium B quòd non tantum quis debet canem respicere, sed cuius sit canis aduertere. Exemplum de Rege Dauid, qui cum ad filium regis, filiorum Ammon, patre mortuo, ad eum super patris interitu consolandum nuntios misisset; & ille eos turpiter derisisset; grauiter tulit, & eos deuastari præcepit. Lege historiam. Nam etiam brutorum filij parentum doctrinam non tantum audiunt, sed quod docent, efficiunt. Ergo si sic est inter bruta: si sic homo audit vocem terreni regis; quomodo vox summi, & immortalis Regis sit audienda attende. Vnde Dominus dixit ad Hieremiam eiusdem querimoniam ponens: Vade, & dic viris Iuda: Nunqnid non obedietis verbis meis? præualuerunt sermones Ionadab filij Rechab, quos præceperat filiis suis, vt non biberent C vinum: & non biberunt vsque in diem hunc: quia obediebant præcepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos, & non obedistis mihi. Audiamus ergo reuerenter verba Domini, ac nuntiorum eius; vt esse possimus sapientes. Vnde dicitur: Non despicias narrationem Presbyterorum sapientum, sed disce ab eis sapientiam Idem: Si accommodaueris aurem tuam reuerenter, tunc sapiens eris. Sed quidam sunt qui audire sapientes renuunt, prædicatores fugiunt, admonitiones contemnunt, nec antiquorum exempla attendunt, qui vsq; ad canos sapientiam quæsierunt. Audi quid de his Hieronymus in prologo super Bibliam ad Paulinum, de omnibus diuinæ historiæ libris dicat; Legimus quosdam lustrasse Prouincias, nouos adisse populos, maria, D montesque transisse: vt eos, quos ex libris nouerant, coram quoq; viderent. Quis inter philosophos Pythagora nobilior? quis Platone famosior, & sapientior? & tamen (vt ipse ait) Pythagoras Memphiticos vates: Plato vero Ægyptum, & ipsam Italiam laboriosissimè peragrauit: Et qui Athenis magister erat, discipulus factus est, malens aliena verecundè discere, quam sua impudenter ingerere.

2. Reg. 10. a · *Hier. 35. c* · *Eccl. 8. b* · *Eccl. 6. c* · *Hier. in ep. 103. ad Paulinum in principio to. 3. Idem refert Ioan. Chrys. in hom. 1. super 1. cap. Ioan. to. 3. Val. Maximus lib. 8. c. 7. de Platone, idem refert Laërtius, & alij.*

Secunda forma addiscendi est meditari viuaciter. Frustra quidem verbum auditur, nisi mente teneatur, sæpius ruminetur, & viuaci intelligentia cogitetur. Quid enim scholari valet, si ad scholas primus omnium vadat, & magistri verba aure percipiat, si nihil ex auditis retineat? Quid valet naturæ secreta exquirere, subtilia multa more philosophico inuenire; sed nihil ex inuentis memoriæ commendare? Quid valeret aurum quærere, & plumbum inuenire; si, dum in via esset E obliuisci contingeret? Sic etiam non valet ad prædicationem ire, & ex auditis nihil penitus retinere. Vnde in lege Moysi animalia illa immunda erant, quæ ruminabāt. Quid enim est spiritualiter ruminare; nisi diuina verba, & consilia, & præcepta mēte reuoluere, & sic obliuioni non tradere. Sed quid erit vngulas fissas habere, nisi pro malègestis corde scissa portare: vt sic essent corda per contritionem diuisa, & per ruminationem diuinorum verborū deuota? Plus enim delectatur ouis ruminando, quod carpsit; quam carpendo, quod inuenit. Ergo si ignores ista, O mulierum pulcherrima, O omnium creaturarum dignissima, videlicet rationalis creatura; vade iuxta Salomonis sententiam & doctrinam, post gregum vestigia, & disce à brutis sapientiam Sic: Vade ad formicam ô piger, & considera vias eius, & disce sapientiam. O si consideraret homo formicam tam exiguam carne, quem ex ossibus nullam; quam sit prudentissima aceruos sibi faciendo; quàm prudentissima sit grana in cibum sibi quærendo; quàm prudentissima sit inter grana nō hordeacea, sed frumentina potius eligendo, & colligendo; quam sit prudentissima in ea, quæ colligit, conseruando: nunquid non stupebit, immò admirationem incurret? Ergo si verbum prædicationis cibus est mentis: quia (vt dicitur) Non in solo pane viuit homo; sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei; quomodo dum in prædicationem vadis, more formicæ meliora non eligis, & in memoria ad perpetuam dulcedinem non reponis? Turpe enim est, vt maior prudentia sit in brutis, quàm in prudentissimo animali, quod vltra bruta rationem accepit. Et, vt dicitur, Interroga iumenta, & docebunt te: volatilia cęli, & indicabunt tibi, & narrabunt pisces maris. Quis enim ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerat? Hic possent poni innumerabilia exempla de prudentia animalium, volatilium, piscium, & gressibilium.

Leuit. 2. a · *Deut. 14 a* · *Cant. 1. c* · *Prou. 6. a* · *Deut. 8. a* · *Matt. 4. a* · *Iob 12. b*

Tertio forma addiscendi est, experiri veraciter, & efficaciter. Quid enim prodesset domum ædificare; & nunquam eam inhabitare? Quid valeret cibos multos, & diuitias congregare; & nunquam ex eis sumere? Ergo non valet, si verbum audias, & corde retineas, si iuxta verbum operari desistas. Nam operari est finis eorum, quæ homo audit, & conseruat viuacitate mentis; immò, sicut omne est vanum, quod non assequitur finem suum; cum omne opus sit ex fine laudandum, sic vanum est discere, vanum est memoriæ commendate, si desit & facere. Quare non est laudanda felicitas nauigantis, quandiu inter fluctus maris incedit; sed solum dum ad portum perueniet. Nec laudandus est dux bellorum, quantumcunque sibi prospere succedat, quandiu aliquid restat; nisi prius victoriam plenam obtineat. Ergo nec multum laudandi sunt homines, qui solum prædicationes audiunt, & secundum audita non faciunt. Non enim sufficit, si tantum speculatiuam habeat scientiam, nisi habeat experientiam, quia experientia facit artem. Et propterea Saluator noster, cum esset medicus animarum omnium; nostras voluntates voluit experiri, an posset compati more boni medici, qui cum infirmis dicitur infirmari. Vnde dicitur: Didicit ex his, quæ passus est, obedientiam. Et ideo dicitur nobis: Estote factores verbi Dei, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Vnde: Dicunt, & non faciunt. Non talis erat Apostolus, qui dicebat: Nihil audeo loqui eorum, quæ per me non efficit Christus. Et quid mirum de viris Sanctis; cum hoc fuerit in Philosophis? Nam Tullius dicit quod prius est artis facere, quæ ipse doces.

Heb. 5. c · *Iac. 1. d* · *Mat. 23. a* · *Rom. 15. d*

Articulus tertius.

Tertio (visa causa, propter quam debemus ad discendum moueri, & addita forma, secundum quam debemus ad discendum regulari, & dirigi) ponenda est materia, circa quam debemus negotiari. Est autem materia secundum tria, quæ debemus addiscere. Nam primo debemus addiscere timorem reuerentiæ: Secundo, amorem beneuolentiæ: Tertio rigorem iustitiæ. Vt sic homo discat timorem reuerentiæ circa Deum, & amorem beneuolentiæ cira proximum, & rigorem iustitiæ in seipsum.

Dico ergo primo, quod homo debet discere timorem reuerentiæ circa Deum: Nam timere Deum, omnis boni est fundamentum: quia per eum homo dimittit peccatum, & incipit agere bonum, & aspirat ad optimum, & impeditur ne recidiuet in malum: Per timorem Domini recedet omnis à malo. Si non in timore Domini habueris te constanter, conuertetur cito domus tua.

Prou. 15. d · *Eccl. 27. a*

Quis enim peccator non timet iudicem omnia cognoscentem,& vniuersa subtiliter exquirentem,& omnia mala punientem?Quis non timebit te ô Rex gentium? Si sic timet gallina pro filiis miluum, si sic columba nisum, si sic falco,auis regia,aquilam auium reginam; vt præsente ea non audeat exire ad prædam:quantum est timenda,& reuerenda illa summa potentia,cui nulla potest resistere creatura;Et propterea Dominus dicit ad Moysen:Congrega ad me omnem populum, vt audiat sermones meos,& discat timere me omni tempore. Vnde Psal.Timeat Dominum omnis terra,ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem. Nam sicut dicitur:Vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitiæ. Nam & reges mundi, & principes multum amant milites,quos vident circa se reuertentes, & reuerenter suis imperiis obsequentes: sed disperdunt,& opprimunt contrarium facientes.

Hier.10.f Exempla. Deut.4.b Psal.32.b Mal.4.a

B Secundò, discere debemus amorem beneuolentiæ circa proximum:vt scribit Apostolus:Ipsi enim vos à Deo didicistis,vt diligatis inuicem. Certè hoc docet,& prædicat omnis scriptura:& hoc etiam docet ipsa natura.Quid enim aspide serpente crudelius?& tamen sic suum comparem diligit,vt absque eo vix viuere possit:Vnde si quis eorum aliquem occidere vult,alter eorum miro modo persequitur occisorem, & illum vbicunque inuenit, inuadit eum, & mori pro compari paruipendit.Quid enim mundus esset, qui tam diuersa in vnum vnit, si amor creaturarum non esset? Quis enim complete enarret columbarum, struthionum, gruum,& anserum amorem simul incedentium, simul quiescentium?Ergo si ita est in auibus,si ita in serpentibus;quid in hominibus, qui sunt ab vno Deo quodam modo specialiter,qui sunt ab vno solo homine orti,& ad vnam beatitudinem ordinati, qui de ipsa dilectione mutua ad fratrem, aut proximum, diuinum acceperant præceptum?Amemus igitur nos fratres, non solum lingua,sed & sermone: & non tantum corde, sed etiam operæ. Quia, vt Gregorius dicit:Probatio dilectionis, exhibitio est operis.

Thess.4.c Greg.to.3. hom.30.in Euang.

Tertio,discere debemus rigorem iustitiæ in nosipsos. Vnde & Propheta dicebat:Confitebor tibi in directione cordis,in eo quòd didici iudicia iustitiæ tuæ,id est, didici me corrigere. Nam & leo cauda se ferit:lupus acerrimo dente pedem offendentem stringit, gallus se alis percutit,nec canere præsumit,antequam se percusserit: quia reuerà nullus ad cantum æternum valebit peruenire,qui se hic non afflixerit. Hæc omnia sancti Doctores fecerunt, sicut eorundem nobis scripta D ostendunt. Vnde ipse Doctor gentium nobis dicebat: Castigo corpus meum,& in seruitutem redigo:ne cum aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Exemplum sancti Hieronymi, quomodo carnem suam attriuit in orationibus, & ieiuniis, & vigiliis. Lege eius Legendam.

Psal.118.a Exemplum. 1.Cor.9.d Ipsemet Hier.in ep. 22.de custod. Virg. ad Eustochium post initium to.1. Idem refertur in eius Vita,qua scripta est in limine operum ipsius.

DE VNA S. VIRGINE,

SERMO I. in ordine XXXII.

Cant.4.c

ENI *de Libano, veni:coronaberis.* Vix est seruus tam malus, sicque peruersus, qui ad Dominum suum vocatus, renuat venire.Nam & catuli à Dominis verberati, redeunt mox vocati: redeunt ad manus Dominorum & accipitres: redeunt & falcones,quamuis sint aues valdè crudeles, de sola rapina viuentes. Quæ est ergo ingratitudo nostra, quæ arrogantia nostra,quæ est stultitia nostra,cùm vocati à Domino,non ad corporalem,& periturum cibum,nec ad supplicium, sed ad æternum regnum, vocantem non attendimus, non audimus, sed contemnimus: quem terra tremit, mare audit,& infernus expauescit?Hæc Virgo non talis fuit,sed fuit Virgo sancta,Virgo pudica,Virgo mente & corpore præfulgida: sed à Christo vocata, primo seruiuit in gratia,& secundo vocata ad gloriam,accessit obediens ad coronam. Bene ergo dicitur ei: *Veni de Libano,&c.* In quo verbo commendabilis redditur: & quantum ad statum viæ, quo militauit in sæculo; & quantum ad statum Patriæ, quo triumphat in cœlo. Nam status primus respicit viæ meritum,quo fuit gratia adornata: Sed status secundus respicit Patriæ præmium,quo nunc est gloria coronata.Commendatur ergo primo à merito,quo claruit luculenter in via, cum dicitur:*Veni de Libano.* Secundo, commendatur à præmio,quo sublimata,claret in Patria, cum additur: *veni: coronaberis,*Dicit ergo Dominus,& Saluator noster:*Veni de Libano.*Libanus candidatio interpretatur,qua status meriti signatur:eo quod in candore munditia hominis vtriusque accipitur. Est ergo notandum, quod triplex est candor,siue munditia,quo aliquis candescit: Nam primo,est candor,quo quis splendet in mente:Secundo,est candor,quo quis fulget in carne: Tertio,est candor,quo quis lucet in opere:vel in exteriori conuersatione.Nam tunc est homo vere mundus,& candidus, quando est candidum corpus, & est candidus animus, & est candidum opus.

Dicamus ergo:Ad veram munditiam,primo requiritur candor in mente:Dicitur autem cãdida anima,quando nulla culpa est deturpata,nec vlla immunda fœdata cogitatione.Et hæc munditia mentis omnes alias munditias antecedit, tanquam aliarum omnium fundamẽtalis,& radicalis: Nulla enim est pulcritudo in arbore, quæ non venit à radice: Nihil pretiositatis in lumine, C quod non descendit à sole. Ergo nihil est pretiositatis, & pulcritudinis in corpore; vel sermone, nec in opere; quod non descendit à fonte,scilicet corde,à quo membra omnia,& moueri habent & viuere,sicut habet ramusculus à radice. Nunquam potest homo esse vere mundus exterius,si immundus fuerit interius,quia immũditia exterior immunditiæ interioris apertissimum est signum. Quia sicut dicit Augustinus, Impudicus oculus,impudici cordis est nuntius. Similiter & impudica verba,& impudica opera,& immunda esse probant corda immunda. Hoc ergo attendens hæc Virgo sancta,volens candida esse in carne & opere, studuit prius esse candida in mente, ne frustra laboraret inter cætera,cordiali munditia derelicta. Vnde de ea potest conuenienter accipi illud:Candor est lucis æternæ,& speculum sine macula. Lux enim nihil habet immunditiæ admixtum:immo intantum est pulchra,vt non fiat immunda transiens etiam per immunda: sic, & Virgines plures, etsi potuerunt ad lupanaria duci; non tamen potuerunt fœdari. Sed quis hodie habet hanc munditiam cordis?Quis potest dicere:Mundum est cor meum? Si fœda sunt hominum corda, tunc fœdæ sunt & hominum conscientiæ. Similes sunt homines nostri temporis Leænæ,quæ est animal adeo luxuriosum, & fœdum, vt semper aspiret ad coitum: quare sibi leo non sufficit,sed miscet se pardis.Vnde dicitur:Omnia munda mundis: & infidelibus nihil mundum, sed coinquinata est eorum mens,& conscientia.

Aug.to.1. epist.109.in Reg. Monachor.&to.1. in Regula 3. c.21. Sap.7.d Pro.20.b Tit.1.d

E Secundo requiritur candor in carne: Candor enim, siue munditia carnis,pendet ex munditia mentis: cum corpus nunquam coinquinari possit, nisi de consensu mentis Vnde sancta Lucia dicebat:Si me inuitã violari feceris: castitas mihi duplicabitur ad coronam Et ideo de hac S. Virgine N. potest exponi illud: Pulchriores sunt oculi tui vino:&dentes tui lacte candidiores.Quid per oculos, quibus vniuersa videmus;nisi potentia cognitiua signatur?Quid per dentes, quibus cibum accipimus,diuidimus, & masticamus;nisi potẽtia affectiua, quibus omnia ruminamus?Quid per lac candidum;nisi corpus virgineum? Quid enim est lac,nisi sanguis bis coctus in vbere? Et constat, quod vita carnis maxime in sanguine consistit. Quare in lacte accipitur corpus, & proprie in eius candore candor venustatis virgineæ.

Cant.4.c Leu.17.d

Est

Est etiam notabile, quod lac est candidum non solùm exterius, sed etiam per totum interius: quia nõ est perfecta munditia, quæ est in sola carne; nisi sit & in mente. Vnde Philosophus dicit, quòd non dicitur continẽs omnis qui se ab immunditia abstinet: sed si continet, & hoc ipso gaudet. Nulla enim virtus, (loquendo propriè) existit in corpore, sed intus in mente, & tunc redundat in carnem. Vnde virginitas, virtus habitus est animæ, redundans foris in carne. Sed quis hodie virgo existit? Quis carnem suam virginitate custodit? Quæ bruta, quantumcunque lasciua, sicut homines, sunt immunda? Nunquid tantæ continentiæ sunt homines, vt sunt elephantes? Valdè luxuriosi sunt equi, & canes: sed magis homines: cùm tamen eis præceptum sit: Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Et notabiliter dicitur, intellectus: quia animalia intellectu carent: & tamen sensibilia de sui natura sunt totaliter ad lasciuiam proni: sed intellectualia, quæ sunt à sensibilibus eleuata; sunt ad finem alium ordinata. Sed est hodie natura mutata & variata; sunt opera peruersa; dum natura rationalis Deo mente similis, plus vacat luxuriæ, quàm brutalis. Nam videmus, quòd bruta solùm in verè coëunt: sed homines omni tempore, ita quòd nec festa custodiunt. Bruta coëunt ad generationem, vnde suam valeant conseruare speciem: Homo communiter ad solam delectationem carnis: Vnde nec cessat à muliere prægnante: cùm multa sint animalia, quæ post conceptum fœtum abstinent à fœmina. Bruta etiam in actu carnali modum naturæ non mutant, sed seruant, præter pauca; sed homines naturæ modum sæpius mutant, & cùm vxoribus non seruant: sicut etiam fuit ante diluuium, quando propter hoc, mundo diluuiũ est inductum. Vnde scribitur: Omnis quippe caro corruperat viam suam super terram. Videns ergo Dominus, quòd cuncta cogitatio cordis humani intenta esset ad malum omni tempore; dixit ad Noë: Finis vniuersæ carnis venit coram me: & repleta est terra iniquitate, & ego disperdam eos cum terra. Et ecce si sic modo est, vt tunc erat: ergo non restat, nisi vt finis mundi veniat, & omnes rapiat ad infernum. Nam & Dominus ipse prędixit dicens: Sicut fuit in diebus Noë; sic erit in aduentu filij hominis. Nam sicut illi tempore Noë, non credebant; sed eum fabricantem arcam deridebant; sic nec vos creditis hunc mundum finiendum, donec pœna doceat, quod conscientia nunc scire recusat. Cum enim (vt ait Apostolus) dixerint, pax, & securitas; tunc repentinus eis superueniet interitus & non effugient. Sæpè enim auis capitur laqueo, piscis hamo: quia dum securus vterque vadit, paratum sibi periculum non aduertit. Vnde dicitur: Sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo; sic homines capiuntur in tẽpore malo.

Psalm. 31.c — *Gen. 6. b* — *Matth. 24.e* — *1. Thess. 5.a* — *Eccl. 9.c*

Tertiò requiritur, vt sit candor in opere: Sic enim perfecta est nostra munditia, quando non solùm munda sunt corda, sed etiam verba & opera. Debet enim munditia mentis resplendere in visu, in auditu & in tactu, in incessu, & in habitu, & effectu. Non enim potest esse, vt, vbi sunt vera munda corda, quòd verba, & opera sint immunda; quia immunditia verborum, vel operum, signum certissimum est immunditiæ cordis. Vnde mulier quædam sancta dicit in vitis Patrum quòd non est vera castitas apud homines sæculares: eo quòd sunt omnium sensuum corruptores suorum. Hæc ergo Virgo sancta candorem, quem gerebat in corde, portauit & in opere, & in omni sua conuersatione. Sciebat enim scriptum esse: Omni tempore sint vestimenta tua candida. Et illud quod de Domino Saluatore habetur: Vestimenta eius candida fuerunt sicut nix. Quid per vestimenta candida, nisi opera munda? Sicut vestibus calefimus exterius, sic operibus inflammamur interius. Item sicut vestimẽtis contra iniurias aëris tegimur; sic contra diabolum bonis operibus defensamur. Item sicut vestibus homo exterius adornatur, sic bonis operibus & sanctis totus homo luminosus efficitur. Ergo in hac Virgine sancta vestimenta candida, fuerunt ipsa opera luminosa. Sciebat enim à Domino esse præceptum: Sic luceat lux vestra corã hominibus, vt videant opera vestra bona. Vnde de ea potest dici illud, quod dicitur de Vxore Agni: quæ est Dei Ecclesia, non habens maculam, neque rugam. Datum est (inquit Ioannes) ei, vt cooperiat se bysso candido, & splendenti. Byssus candidus, & splendẽs, est opus ex toto luminosum, & pulchrum. Sed quis est hodie, cuius opera sint vndique splendida, & candida, & non sordida, & immũda? Sũt enim hodie homines porcis similes, qui semper lutosa quærunt, & diligunt lutum, & tota die in luto se voluunt: nec eius fœtorem sentiunt, quem odorẽ delectabilem esse credunt. Fugiunt aues fœtida; amant odorifera: sed luxuriosi diuinæ imaginis obliti, solo fœtore luxuriæ sunt contenti. O rabies detestanda! ô frenesis inaudita! vt humana scientia sit cæca, & nõ sentiat sibi fœtida, & nociua: cum his nõ deficiat formicarum prudentia, nec multorum brutorum industria. Sequitur, *Coronaberis*. In quo notatur sublimitas præmij, quæ est præmiata in Patria. Nam corona est res pretiosa ex parte materiæ, & est res speciosa ex parte formę, & est æternitatis significatiua ex parte figuræ. Et sic vita illa beata est summè pretiosa, propter summum bonum: Et summè speciosa, propter summum pulchrũ: Et est æterna, propter summè immensum. Sed de his quære in sermonibus de Martyribus supra, & infrà.

Eccl. 9. b — *Mar. 9.a* — *Matt. 5.b* — *Ephes. 5.d* — *Apoc. 18.c*

DE VNA S. VIRGINE,

SERMO II. in ordine XXXIII.

In *perpetuum coronata triumphat*: Dignum est, & iustitiæ consonum, vt qui fortiter pugnat, & hostem suppeditat; coronam triumphalem accipiat. Vnde dum tales coronantur, cæteri ad victoriam animantur. Vnde antiquitus victores bellorum coronati coram omnibus incedebant: & sic ad bellandum omnes fortiter animabantur. Dum enim de capta præda aliquid canibus datur, contingit, vt ad bestias capiendas amplius concitentur. Multi ad bellandum milites animantur, quando munus eis proponitur. Vnde cum Magnus Alexander magna dona militibus dabat, intantum eos ad prælia animabat, quòd nulla pericula subire titubabant, & fortissimè dimicabant. Sic Virgines sacræ quamvis debiles corpore; tanta pollebant fortitudine animæ, dum respicerent ad mercedem; vt gladiis, siue ignibus superari non possent. Et ideò de vna earum bene dicitur verbum propositum: *In perpetuum corona triumphat*. In quo verbo commendabilis ostenditur à duobus: Primo, ex parte aduersarij; quem deuicit. Secũdo, ex parte præmij quod accepit. Vt sic ostendatur eius victoria triumphalis, qua hostem deiecit in via: Et insuper ostenditur eius gloria æternalis, qua coronata est in gloria. Notatur ergo primo victoriæ adeptio, quàm de hoste obtinuit, cum dicitur: *Triumphat*. Secundo notatur præmij assecutio, quod accepit, cùm additur: *In perpetuum coronata*. Verùm, vt simul tractemus totum meritum, & præmium breuiter; est notandum, quod hæc Virgo sancta quadruplici corona coronata existit, correspondente gratia, quam possedit in via. Nam primo, coronata fuit corona luminosa, propter splendorem Sapientiæ, qua refulsit. Secundo, coronata fuit corona speciosa, propter pulchritudinem carnalis munditiæ, quam seruauit. Tertio, coronata fuit corona pretiosa propter pretiosum donum patientiæ, quo pugnauit, & vicit. Quarto, coronata fuit corona gloriæ, propter virtutem pœnitentiæ, quam portauit.

Sap. 4.a

Dico, quod hæc sancta Virgo fuit à Deo coronata corona luminosa, siue radiosa, propter radium Sapientiæ, qua refulsit. Innumerabiliter vtique sapiẽtia splenduit, dum viam pœnitentiæ virtutis elegit, dum suam

virginitatem Christo seruauit, dum coram iudicibus sic sapienter respondit, dum pro Christo mori non timuit: A sed magis optauit. Visa est enim prudentia paruuli cuiusdam piscis, qui Echinus appellatur à multis: qui dum tempestatem maris futuram præsentit, calculo se capit, & pondere sic in maris fundo se stabilitat, vt à fluctibus moueri non possit. Sic & hæc sancta Virgo, dum in tempestuoso mundi mari degeret, sapientia piscis pollens, lapidem scilicet arripuit, cuius stabilita domo, dono virtutis inter fluctus remaneret immobilis. Nam sapiens manet in sua sapientia, sicut Sol: sed stultus, sicut Luna mutatur. Exemplum huius sapientiæ accipe in sancta Catharina, Barbara, Cęcilia, Agnete, Anastasia, & Agata: quæ tanta sapientia refulserunt, quòd omnes iudices, & mundi sapientes verbis suæ sapientiæ confuderunt. Propter hanc ergo sapientiam tota hęc Virgo B sancta à Deo est coronata corona radiosa, ex stellis fulgentibus fabricata. Vnde de ea potest exponi illud: Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole propter refulgentiam sapientię, & veritatis, siue propter incendium charitatis: & luna sub pedibus eius, propter contemptum terrenorum: & in capite eius corona stellarum duodecim, propter altitudinem dignitatis. Non enim coronantur, nisi personæ altissimæ in dignitate vt reges, & reginæ. In numero duodecim stellarum, quem numerum asserunt sapientes esse perfectum, ex duobus senariis aggregatum, iuxta numerum duodecim Apostolorum, intellige perfectionem, & abundantiam præmiorum. Sed quis est hodie, qui obtineat coronam hanc radiosam? Sic patet, quod hæc corona radiosa redditur sapientiæ. Ergo qui in hac vita sapiens non est C iuxta Domini sententiam, ad coronam hanc peruenire non potest. Sed hodie non habetur sapientia vera, sed vana: non cœlestis, sed terrena: non diuina, sed humana, non serpentina, sed vulpina, & fraudulenta; quę non est dicenda sapientia, sed astutia, & malitia: Vnde sapiẽtes sunt, vt faciant mala: bene autem facere nesciunt. Stultus enim factus est omnis homo à sapientia sua: Quis est hodie sapiens, nisi ad malum cogitandum, & ad malum loquendum, & malum contra proximum loquẽdum, & operandum? Vtinam haberemus sapientiam serpentinam, qua serpẽs vtramq; claudit aurem, ne vocem audiat aduersarij incantantis: & per arctum foramen ingrediens veterem pellem deponit, & nouam assumit: & pro suo capite defendendo totum corpus morti exponit. Nos ergo debemus aures cordis nostri claudere, D ne suggestiones diabolicas audiamus: & per arctum foramen pœnitentiæ incedere, vt vitã peccatorum veterem abiiciamus, & nouam vitã virtutum induamus, & pro Christo nostro capite satagere, vt pro ipsius honore nos, & omnia nostra ponamus. Sed quis hodie ista facit? Sed adhuc hodie regnat in mũdo vulpina sapiẽtia. Vulpes enim semper tortuosè incedit, ne eius via à canibus deprehendi valeat: sed & in dextrã claudicat partẽ, & in sinistra se eleuat: & gallinis insidiari non cessat. Sic & hominum vita, vel via tota est tortuosa, & malitiis tota plena: claudicat ad omnia bona, & se erigit ad omnia mala: & contra proximum tota die est insidiosa.

Secundo, coronata fuit corona speciosa, propter pulchritudinem virginis pudicitiæ, quam seruauit. O quã E speciosa fuit, dum carnis immunditiam declinauit, dum luxuriæ fœtores abhorruit, & dum suam carnem à corruptione seruauit! Nihil turpius, vel fœtidius, quàm porcorum more, nasum in luto tenere. Si apes se custodiũt virgines; quid nostræ debent facere mulieres? Si Virgines multæ Romanæ, quamvis Paganæ, virginitatem suam Idolis dedicarunt; quid Virgines pro Christo facere deberent, ostenditur. Nam sicut albedo omnium colorum est fundamentum, sicut ostenditur in arte pictorum; sic munditia bonorum omnium est fundamentum. Vnde Gregorius exponens illud verbum Domini: Sint lumbi vestri præcincti: &c. Sic ait: Lumbos enim præcingimur, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus: & lucernas ardentes in manibus portamus, cùm per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus: quia nimirum nec castitas aliquid est sine bono opere, nec bonum opus penitus aliquid est sine castitate. Hoc enim attento, hæc Virgo sancta studuit per omnia esse casta, & pulchra, & munda, absq; macula: vt posset attingere ad coronam fulgidam ex auro sibi præparatam. Nihil enim inter omnia metalla auro pulchrius: immò nulla omnino pictura sine auro est pulchra, quia aurum est omnium colorum pulchritudo. Itẽ nihil est auro solidius, & quasi nihil est eo pōderosius, vt dicit Philosophus: Omne corpus, quanto est solidius, tanto est compactius, & minus porosum: & ideo ponderosius. Et dicit, quòd hæc regula solum fallit in plumbo, & ferro Nam cum ferrum sit magis solidum, quàm plumbum; est tamen minus ponderosum: sicut vtrumq; patet ad sensum. Dignũ ergo fuit, vt hæc Virgo sancta, propter pulchritudinem, & munditiam suæ carnis, necnon & integritatem suam, coronam de auro fulgido, & incorrupto susciperet loco mercedis. Vnde potest ei conuenire illud: Corona aurea super caput eius, supple mittitur. Sed quis ad hanc hodie meretur coronam peruenire? Quis hodie mundus à sorde? Quis munditiã carnis seruat? Quis non more bestiarum, scilicet canum, & equorum luxuriæ vacat? Ergo si corona aurea speciosa redditur castis, & nitidis; nullus immundus hanc obtinebit. Vnde dicitur: Foris canes impudici. Et Apostolus: Fornicatores, & adulteri regnum Dei non possidebunt. Sed anima, quę vixit castè, poterit dicere illud: Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimento salutis, scilicet charitate: & indumento iustitiæ circumdedit me. id est, castitate, per quam homo, quia peccauit, iustè se punit. Et tanquam sponsam decorauit me corona, id est, speciositate. Nihil enim pulchrius forma rotunda, quæ splendet maximè in corona. Consueuerunt enim puellæ tempore æstatis, dum suas coronas construunt ad bellandum, eas gemmis paruulis, & auro, & argento, binis sertis & corrigiis pretiosis ornare.

Tertio, fuit coronata corona pretiosa ex lapidibus pretiosis, & caris formata, propter fortitudinem patientiæ, quam in pugna seruauit. Lapis enim aliquis pretiosus tantam soliditatem habet, & fortiter sibi partes inhærent; vt nec ferro diuidantur, nec igne rumpantur. Vnde per coronam lapideam pretiosam, est signata patientia, quæ pretiosior est omni gemma; & solidior omni petra; licet nullum sit genus lapidis, quod aliqua arte frangi non possit: Vnde * adamas sanguine hircino frangitur; & etiam, si inter plumbum collocetur, & malleo feriatur. Sic nec patientia vera exuritur, nec ferro rumpitur, nec aliquibus irruentibus superatur, nec ipsa morte vincitur: sed ad modum auri purissimi nunquam sub malleo frangitur, nunquam scinditur: sed tãtummodo dilatatur. Nam insulæ est simillima, quæ aqua vndique percussa non dissoluitur, sed amplius solidatur. Nam & ad modum vrsi ictibus impinguatur: quia hæc Virgo sancta, sic in tentatione pinguis, & bellis fortissima, & solidissima fuit, ideo coronam lapideam, & pretiosam accepit. Posuisti, Domine, in capite eius coronam de lapide pretioso. Sed quis est hodie, qui iniuriis etiam leuibus non turbetur, qui non statim ad modicum signũ scandalizetur? Qui non portat ferrum, non portabit ictum. Sunt etiam homines hodierni de natura oleæ, quæ nullo modo vult percuti: immo si eam percusseritis, nullum fructum in sequenti anno portabit. Quidam habent naturam vrsi, qui volunt sic de omnibus vindicare. Vnde si post aliquem currit, & alius eum percusserit; statim primum dimittit, & alium inuadit. Quidam etiam naturam habent apis, quæ pro se vindicanda vitam suam exponit. Sæpè tamen vindicare se volenti accidit, sicut cani, qui lapidem sibi proiectum dentibus rapit, & dum lapidem lædere quærit, sibi potius dentem lædit. Prouerb. apud nos certum est: Qui malè iniurias suas vindicat, dum vindictam quærit, in peius incidit:

quia

De Echino pisce, vide Plin. lib. 9. Natur. hist. cap. 31.

Eccl. 27. b

Apoc. 12. a

Rom. 1. c Hier. 10. b

Psalm. 57. a

Quomodo serpẽs exuat senectutem, vide Aristotelem de histor. animal. lib. 8. cap. 17. par. 5.

Luc. 12 e Greg. hom. 13. in Euang. tom. 3.

Arist. Physic. l. 4. tex. 85 par. 5.

Ferrum est minus ponderosum, quam plumbum.

Eccl. 45. a

Apoc. vlt. c Ephes. 5. b Isa. 61. d

† Hier. de adamante hoc dicit in lib. 3. in Amos super cap. 7. tom. 5

* Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 4. in princ. to. 5. Hieron. ibi. & alia multa, & Plin. Natur. histor. lib. 37. cap. 4.

Psalm. 20. a

quia iniurias accipit, quas iniurias primis addit. Qui ergo tales sunt, ad coronam pretiosorum lapidum non attingunt. Scriptum est? In patientia vestra possidebitis animas vestras. Non enim potest triticum in horreum poni. nisi prius in paleis fuerit fortiter, tribulatum: similiter nec in doleis vinum, nisi in pila fuerit fortiter conculcatum: non redolet vnguentum; nisi fortiter fuerit agitatum. Ergo nec tu intrabis in Regnum cælorum, nisi prius hic pressus fueris per tormenta. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. *Tim. 2. a*

Quarto, coronata fuit hæc Virgo sancta, & gloriosa propter castitatem, & humilitatem, quam in via portauit. Dignum est enim, vt qui se in via propter Christũ humiliat, vt in Patria coronam gloriosam accipiat, & tanto gloriosiorem, quanto se habere potuit viliorem. Secundum enim mensuram humilitatis in mundo, mẽsura præmij respondet in cœlo, vel in regno. Qui enim se humiliat, exaltabitur; & qui magis se humiliat, eo maximè exaltabitur, vt aqua: quæ quanto ab altiori monte in vallem magis profundam descenderit, tanto magis in montem illi oppositum sursum intendit: Sic etiam nullus mons est, vt constat, qui apud se vallem non habeat. Sic omnino necessarium existit, vt iuxta profunditatem vallis, altitudo sit sui montis. Contrariorum enim contraria est natura. Quare sicut aliquis, quanto plus ascendit, tanto dum cadit, profundius ima petit; Sic econtrario, quanto quis amplius descendit, tanto amplius sursum tendit. Sic ergo secundũ mensuram temporalis gloriæ, est mensura temporalis ruinæ, sicut de Lucifero dicitur; qui quanto altius ascendere voluit, tanto profundius est demersus. Sic iuxta mensuram vilitatis pœnitentiæ, est mensura gloriæ. Exemplum de beatissima Virgine Maria, quæ summè humilis fuit: ideò summè exaltari promeruit. Vnde dicitur: Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit; tantum dare ei tormentum, & luctum. Ergo à contrario sensu licet inferre: quantum se humiliauit hic; tanto gloriosior fit corona mercedis. Vnde de hac Virgine humili dicitur: Spiritus Domini super me: eo quod vnxerit me. Ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem vltionis Deo nostro: vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem fortitudinem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Et addit in sequenti capitulo loquens de virgine: Et eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. Nec mirum quia, vt dicitur, ipse ponit humiles in solio, & mœrentes erigit in sospitate. Sed quis hodie venit ad coronam hanc gloriosam, immo quis non peruenit ad confusionem æternam? Si enim omnes quærimus sublimari, necesse habemus humiliari: & tanto amplius, quanto plus ascendimus, iuxta regulas, quas supra posuimus. Ergo, charissimi, si volumus cum hac Virgine corona gloriæ sublimari; studeamus cum ea humiliari & vilitate pœnitentiæ opprimi. Quid enim igne pulchrius? sed non apparet eius pulchritudo, quam diu operitur cinere: sed amoris cineribus, statim lucet. Quid auro fulgidius? sed non apparet, quandiu in terra latet. Quid enim Margarita candidius? sed quamdiu latet in occulto non apparet. Quid arbore foliis, & floribus adornata & fructibus, potest cogitari venustius? sed eius pulchritudo non apparet, quandiu in radice latet, vnde omnis pulchritudo procedit. Sic etiã non apparet Sanctorum gloria, quandiu sub cinere pœnitentiæ latent in via. Sed cum virtus solis æterni ducet eos ad publicum, & tradiderit eis regnum ab æterno præparatum; tunc quales fuerint, omnibus apparebit, &c.

Luc. 14. e & 18. c

Apoc. 18. b

A

DE VNA S. VIRGINE,

SERMO III. in ordine XXXIV.

GAVDEAMVS, *& exultemus, & demus gloriam ei: quia venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se.* Commune est apud omnes homines, vt gaudeant, & solemnizent in nuptiis: cantent, & vacẽt conuiuiis propter amorem sponsi, & sponsæ in vnam carnem coniunctorum. Et apud nos prouerbium certum est quod in nuptiis agnoscuntur amici. Non enim amicus credi debet, qui in nuptiis amici non gaudet: vel in morte non dolet. Sed si sic gaudendum est in nuptiis perituris; qualiter gaudendum est in nuptiis æternaliter permansuris? Et si sic amici gaudent, dum mortalis sponsa mortali traditur sponso; quantum tunc gaudendum est, dum mortalis sponsa traditur Deo sponso incorruptibili, & æterno? Ergo gaudeamus mente, & exultemus opere: & demus gloriam Deo ore: quia venerunt nuptiæ Agni, & huius sanctæ Virginis. Nam & in verbo præmisso notantur maximè duo. Primum est sublimitas præmij, quod suscepit in Patria. Secundum est solemnitas festi, quo solemnizat Ecclesia. Primum respicit Ecclesiam triumphantem, ad quã gaudens intrauit: Secundum vero, Ecclesiam militantem, à qua se hodie absentauit. Primum notatur, cum dicitur: *Venerunt nuptiæ Agni.* Secundum cum dicitur: *Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam Deo.* De hoc secundo tantum hic dicendum est: quia in sermone quodam in Dominica post Epiphaniam de nuptiis recolo me dixisse. Ergo primo notandum, quod tria verba hic notabiliter ponit: *Gaudeamus: & exultemus, & demus gloriam Deo*: quia in hac tanta solemnitate tribus modis nobis gaudere conuenit, videlicet, Primo, corde: Secundo, ore: Tertio, opere. Tunc enim perfectũ est gaudium, si cor interius iubilet, si os Deum laudet, & si opus istis testimonium reddat. Quamvis ergo tria sint verba; sententia tamen est vna inuitans ad gaudia. Et ideo est notandum, quod triplex est gaudium, scil. primum, quo lætamur in corde: Secundum, quo lætamur in ore. Tertium, quo lætamur in opere. Nam gaudium cordis est, Deum gaudendo amare: Gaudium oris est, Deum gaudendo laudare: Gaudium vero operis est, Deo gaudendo seruire.

Apoc. 19. a

B

C

D

E

Dico, quod primum gaudium, quo in hac die sancta gaudere debemus; est gaudium cordis: quod nihil aliud existit, quam Deum amare cum lętitia mentis. Vnde Dominus volens Apostolos ad amorem inducere; post multa dulcia verba, quæ eis dixerat, sic ait ad eos: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium vestrum plenum sit, id est, vt amor vester ad profectum veniat: toto corde, & tota mente, omnique virtute Deum diligatis. Hoc enim gaudium cordis summè est pretiosum, summeque iucundum. Vnde dicitur: Non est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentum super gaudium cordis. Nam cordis gaudium est pro fundamento ponendum omnium gaudiorum: quia sicut cor à natura est membrum primum, & ante omnia membra productum, & omnis motus aliorum membrorum, & vitæ principium; sic cordis gaudium est fontale principium omnium gaudiorum: quia sicut corde bene existente, omnibus aliis membris est bene: & eo male habente, cæteris membris est male; sic existente puro, & sancto hoc gaudio cordis, purũ, & sanctum erit gaudium oris, & operis: quia secũdum Apostolum; qualis radix, tales & rami. Non enim potest aqua riuuli esse pura, si fuerit in fonte corrupta. Nec ex corrupta pasta, placenta fieri poterit non infecta. Necesse est enim materiatum esse corruptum, si fuerit ex corrupta materia generatum. Vnde videmus, quod

Isa 15. b *Eccl. 30. e* *Rom. 11. c*

si aliquis humor in corpore corrumpitur, toti corpori putredo inducitur; si ei medicamine citius non occurratur. Ergo fratres, si volumus exteriora gaudia non esse infecta, sed Deo placita; laboremus quantum possumus, vt gaudia cordis sint munda. Sed quis hodie, qui intus in corde non gaudeat vanè? Quid est, qui immundis cogitationibus non potius gaudeat, quam mundis, & puris? Sed quia fratres vanè gaudemus, ideò vanè ridemus, vanè incedimus, & finaliter ad vana redimus. Vnde: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

Pro.14.d

Secundum gaudium, quo gaudere debemus; est gaudium oris: quod nihil esse constat, quam Deum gaudendo laudare. Et de hoc gaudio planè dicitur in Psalmo: Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Tunc enim verè gaudemus ore, dum pro bonis naturę, quibus in esse subsistimus; pro bonis fortunæ, quibus in esse seruamur; pro bonis gratiæ, qua spiritualiter viuimus; & pro bonis gloriæ, quæ aliquãdo nos habere credimus, Deum pleno ore laudamus. Quid enim melius hoc gaudio? Quid, inquam, melius, quam quod in corde geramus, quod ore promamus, & calamo exprimamus, Deo gratias? Hoc enim nec aliquid breuius dic, nec audiri leuius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest. Si sic attentè laudat Deum auicula parua laudula, scilicet, ab officio sic dicta, vel vocata; quid debet facere anima, creatura rationalis, creaturarum omnium domina? Omnis autem creatura suo modo diuinis laudibus est intenta. Solus tamen homo Deum non laudat, sed potius beneficiorum immemor, ipsum blasphemat. Audi mirabile. Non est, qui in regno suo aliquem regem terrenũ audeat blasphemare: Non est qui contra principem aliquem, vel ciuitatis cuiuscumque rectorem audeat maledictionis verbum proferre, quin capiatur, ligetur, verberetur, & morti sæpè tradatur. Sed à ribaldis, & lusoribus tota die Diuina potentia blasphematur: sed nemo est, qui capiat tales, qui quodam modo diuino zelo accensus, vindictam exquirat: cum tamen omnes tales digni sint morte. Gaudendo ergo, laudemus Deum in hac sacra Virgine à Deo exaltata, diuinam largitatem in ea laudibus extollamus. Nam & mos est apud omnes, vt in nuptiis instrumenta portentur, & cantibus dulcibus conuiuæ lætentur. Cur ergo non iubilabimus, cum nuptias Agni, & Sponsæ aduenisse cernamus?

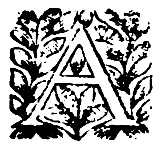
Psal.125.a

Tertium gaudium, quo gaudere debemus, est gaudium operis: quod non aliud constat esse, quam gaudẽdo Deo seruire. † Non enim fortis dicitur (vt dicit Philosophus) qui mala sustinet; sed qui sustinet, & hoc ipso gaudet. Vnde etiam viri sancti non solum mala eis inflicta patienter ferebant; sed hoc ipso valdè gaudebant. Vnde de Apostolis dicitur: Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij: quoniam digni sunt habiti pro nomine Iesu contumeliã pati. Et Apostolus de seipso dicit: Gaudeo in tribulationibus meis pro vobis. Ad hoc etiam exhortatur nos Apostolus Iacobus in Canonica sua. Omne (inquit) gaudiũ existimate fratres charissimi, cum in tẽtationes varias incideritis. Gaudeamus ergo fratres corde, gaudeamus ore, gaudeamus & opere. Nam sicut domus perfecta non potest dici, nisi fundamento iam erecto, tecti fiat additio; sic non est perfectum gaudium, quod existens in solo corde, non redundat in opere. Nunquid potest ignis in stipula latere, & non foris in flammam prodire? Nam & canis, dum viam leporis inuenit, mirabiliter gaudet in corde, & hoc ipsum manifestat in corpore, & in voce, & pariter in opere: quia post inuenta vestigia, maximè incipit currere. Sic & hæc Virgo sancta, gaudium, quod de Deo gerebat in corde, promebat ore, & explicabat opere. Quare de hoc in eius Legenda: & apta ad propositum gaudia.

† Arist. to.3.l.2. Moral. Nicomach. cap.3. *Actor.5.c* *Colos.1.d* *Iac.1.a*

DE VNA S. VIRGINE,

SERMO IV. in ordine XXXV.

AVDI *filia, & vide: & inclina aurem tuam.* Iuxta philosophicam doctrinam, & quod manifestum est, † Omnes homines naturaliter scire desiderant: & non tantum ista, vel alia; sed appetunt scire omnia tam cœlestia, quam terrena. Vnde Dominus, cũ vocatus à quodã cæco, diceret: Quid vis vt faciam tibi? Ille ait: Domine, vt videam. Non dixit hoc, vel hoc tantum: sed vt videam. Videre appetunt omnes per naturam. Propter quod docet Philosophus, quod hæc est causa quare sensus nostros amamus: quia per eos quasi omnia discimus eo quod ex multis memoriis vnum experimentum accipiatur; & ex multis experimentis vnum vniuersale colligatur, quod est principiũ artis, & scientiæ. Et addit Philosophus, quod ideò sensum visus amamus præ cunctis; quia per ipsum plura, quam per alia discimus. Isti enim duo sensus, scilicet visus, & auditus, sunt, per quos multa accipimus. Dominus ergo volens hanc sanctam Virginem erudire, ideò eam ad hoc maximè inuitat per hos duos sensus, dicens: *Audi filia & vide, &c.* In quo vtique verbo eã & nos in ea inuitat ad duo: Primo, ad sui discipulatus humilitatem, vt eius doctrinam, & disciplinam imitemur: Secundo, ad intellectus viuacitatem; vt quidquid in Christi doctrina latet, contemplemur. Nam in auditu notatur reuerentia, qua reuerenter diuina audita auscultamus: Sed in visu notatur diligentia, qua diuinis rebus exquirendis intendimus. Primo ergo inuitat Dominus ad verborum suorum reuerentiam, quando dicit; *Audi filia.* Secundo, inuitat ad eorundem diligentiam, cum subdit: *Et vide*, id est, diligenter attende. Sed quia de visu, id est, quid videre debeamus, supra satis abundè in duobus sermonibus de Apostolis dictũ est; Hic de solo auditu dicendum est. Est ergo hic notandum, quod cum sancta Virgine debemus audire Christum: Primo erudientem, vt prudentissimum Consulẽ: Secundo Christum præcipientem, vt potentissimum Ducem: Tertio Christum exhortantem, vt sanctissimũ Præsulem: Quarto Christum consolantem, vt benignissimum Patrem: Quinto ipsum redarguentem, vt æquissimum Iudicem. Est ergo hic notandum, quod cum sancta Virgine quinque debemus audire, vt sic Verbũ Domini nos docentis audiat anima mansuete, vt intelligat. Verbum præcipientis audiat studiosè, vt faciat. Verbum exhortantis audiat affectuosè, vt non pereat. Verbum consolationis audiat sollicitè, vt pulsanti aperiat. Sed verbum correptionis audiat tremebundè, vt pœnitentiam agat. Nisi enim hæc Virgo sancta hæc verba Domini sic audiisset (vt ex eius vita apparet) ad palmam victoriæ non venisset.

Psal.44.e *† Arist. Metaph. lib.1. c.1. parte 7.* *Luc.18.g* *Arist. ibid. & paulo inferius cap. eodem.* *Aristotelis ibidem.* *De SS. Apostolis serm. 5. & 6.*

Dico ergo, quod primo audire debemus Christum nos erudientem, & hoc mansuete, tanquam prudentissimum Consulem. Consueuerunt homines libenter audire, quos vident sibi prudenter consulere vtilia, & bene se docere: At Christus est diuina Sapientia, in qua omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei sunt absconditi. Ergo omne, quod docet, est consilium firmum, & est audienti proficuum: ergo est pacificè audiendum. Vnde ipse per Moysen clamat: Audite celi (hoc est cælestes viri) quæ loquor, & audiat terra (id est, corda terrenis infixa) verba oris mei. Ad terram loquitur de doctrina sua, quam mansuetè docet esse audiendam, cum addit idem: Concrescat vt pluuia doctrina mea. quasi dicat: Fiat in vobis doctrina mea, sicut pluuia in terra, quæ à terra recepta, eã mollificat, & eã impinguat, & ad fructificandũ eã præparat. Sic & Domini nostri doctrina mãsuetè audita, id est, in terra cordis nostri suscepta, remouet ab ea cordis duritiem: impinguat

Coloss.2.a *Deu.32.a*

pinguat eam, dum eam facit esse deuotam : & ad fructum præparat eam, dum eam ducit ad pœnitentiam.
Tob 4.a Et propterea in Dei persona dicitur ad hominem: Audi fili mi verba mea, & ea quasi fundamentum in corde tuo construe.
Baruc.3.c Et: Audi Israël verba, siue mandata vitæ. Vitæ verba sunt doctrina Christi: eo quod ad vitam
Ioan.6.g sunt inductiua. Vnde ipse dicit: Verba, quæ locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt: eo quod spirituales homines faciunt, & ad vitam æternam obseruata perducũt. Sed sunt hodie multi; qui doctrinam Christi nolunt audire : sed prædicatores fugiunt, & sacerdotes non consulunt, & sic vt bene agant, intelligere nolunt. O summa dementia, & ratio totaliter cæca : nolle audire Patris benignissimi monita, quibus peruenitur ad vitã, & sine quibus peruenitur ad damnationem æternam. Audiebant Romani olim suorum Consulum monita, & obseruabant eorum decreta. Tenent medici ad literam Hippocratis dicta, Conseruabant antiqui Romani edicta Iustiniani, & iurisconsulta : Imitantur dialectici Aristotelis argumenta: Sed non est, qui audiat, & conseruet incommutabilis Dei sapientiæ verba, & quæ nequeunt esse falsa, nec dubia: nec suspecta, nec vnquã fallentia : sed sunt vera, & stabilia, & sunt firma, &
Mat.24.c Mar.13.d æterna. Cælum (inquit Dominus) & terra transibunt: verba autem mea non transibunt, nec peribunt. Vnde
Hebr.2.a Apostolus, arguens à minori sic ait: Abundantius oportet nos seruare ea, quæ audiuimus, ne forte pereffluamus. Si enim (inquit) qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis præuaricatio, & inobedientia accipit mercedis retributionem; quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem ? Et ideo ibidem dicit : Irritam quis faciens legem Moysi, si omni miseratione, duobus, vel tribus testibus moritur: Quanto magis putatis maiora mereri supplicia, qui filium Dei, id est, verba filij Dei conculcabit, & sanguinem testamenti, quo confirmatum est testamentum nouum, pollutum duxerit, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Vide, quam graue, & damnabile est doctrinam Dei non audire: cum à suis parẽtibus discant animalia bruta, nec vnquam recedant à parentum doctrina, sicut in ceruis, & elephantibus, & aliis animalibus sunt exempla: immo, quod maius est, & ab hominibus discunt bruta : sicut videmus, quod canes discunt sedere, & coram dominis candelam tenere. Et picæ discunt verba humana formare: & elephantes regem cognoscere, eumque adorare. Quomodo ergo non faciunt homines in Christi doctrina, quod in doctrinis hominum, repugnante natura, inueniuntur facere bruta?

Secundo, audire debemus Christum præcipientem, & hoc studiosissimè, sicut potentissimum Ducem. Quis est in regno Franciæ, qui respuat verba Regis, & qui eius præcepta contemnat, qui vltionis gladio non succumbat? Si sic graue est, contemnere regis terreni mãdata; quam graue est tunc contemnere Christi mandata? Si sic graue est, contemnere Christi doctrinam, quam, graue est contemnere Christi mandata? Plus est enim mandare, quam docere : quia illud est Magistrorum, hoc autem Dominorum. Nam obediunt suis magistris leones : obediunt suis bubulcis boues : & obediunt suis dominis canes. Vnde vocati veniunt, repulsi recedunt, missi ad bestiam currunt, omne quod capiunt, domino suo custodiunt. Turpe est, & detestanda res, vt dum videmus grues, apes, & anseres, & homines infideles suis regibus obedire; & quod nos fideles Regi potentissimo, & immortali omnino non obediamus: sed eius præcepta pedibus conculcamus.
Prou.2.a Audi quid dicatur: Fili mi, si susceperis sermones meos & mandata mea absconderis penes te; vt audiat sapiẽtiam auris tua : inclina cor tuum ad ad cognoscendam prudentiam. Quid est enim prudentiam agnoscere, nisi mandatis Dei credere, & ea seruare ? Vnde in Prouer-
Prou.4.c biis : Fili ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam: nec recedant ab oculis tuis. Custodi (inquit) ea in medio cordis tui : quia vita sunt in-
A uenientibus ea. Vnde dicere deberet vnusquisque nostrum illud, quod Samuel dixit à Domino vocatus:
1.Reg.3.a Loquere (inquit) Domine: quia audit seruus tuus. O quam felices essemus, si sic obedientes essemus. Quam sanctè viueremus, quam secure moreremur, & quam iucunde ad Patriam migraremus ! Nunc Israel audi
Deut.4.a præcepta mea, quæ doceo te, vt faciens ea, viuas, & ingrediens possideas terram, quam Dominus Patrum vestrorum daturus est vobis. Sed conqueritur Dominus
Psal.17.d per Prophetam dicens : Populus, quem non cognoui,
Isa.1.a seruiuit mihi : in auditu auris obediuit mihi Cognouit bos Possessorem suum & asinus præsepe Domini sui: Populus autem meus non cognouit me. Quid est Deum non cognoscere, nisi mãdata eius nolle seruare?

Tertio, audire debemus Christum exhortantem nos, & hoc effectuosè, tanquam sanctissimum Præ-
B sulem: Ipse enim dixit : Si volueritis, & audieritis me,
Isa.1.e bona terræ comedetis Miro modo animabantur Martyres ad bellum, quos verbis & exemplis Præsules animabant. Quis enim non animetur ad pugnandum, attendens summum Pontificem Christum nos animare verbis, & animare exemplis, & insuper animare auxiliis ? Nonne valde animatus est Stephanus primus Martyr, dum ad auxiliandũ Christum paratum aspe-
Act.7.g xit? Ecce, inquit, video cęlos apertos, & Iesum stantem; & pro me pugnantem meque adiuuantem. Exhortatio enim maiorũ, miro modo valet in bono, & nocet in malo. Et quid mirũ, cum falcones sic animantur clamori-
Exempla. bus? Miro modo canes animosi fiunt, cum suos dominos confortantes aduertunt. Boues faciliùs iugũ ferunt dum bubulcos se confortare audiunt, & maximè can-
C tando hoc faciunt: eo quod melodiã libenter audiunt. Valde gaudent equi prœliis, dum vocẽ tubæ audiũt exhortantis. Miro modo pugiles animantur : cum clamoribus excitantur. Fiunt ad pugnã milites promiores, & fortius agitant lanceas, strictosque mucrones, dum vo-
1.Mac.2.b ce clamantis principis animantur. Exemplum de Mathatia, quomodo exhortatoriis verbis ad moriendum
2.Mach.2.b pro defensione legis filios animauit. Et de Iuda Machabæo in verbis suis, quomodo omnes animabat ad pugnam, vt essent parati: & non solum homines, sed &
Exemplum. bestias penetrarent. Nam & apes, quantumcunque fatigatæ fuerint in volando, mirabiliter mox confortantur, viso suo rege. Ergò quis non animabitur, dum à Rege omnium regum fuerit confortatus ?

Quarto, audire debemus Christum nos consolantem
D & hoc sollicitè, tanquam benignissimum patrem. Vnde Propheta dicebat : Audiam quid loquatur in me
Psal.84.b Dominus Deus : quoniam loquetur pacem in plebem suam Mira dulcedo, & inæstimabilis delectatio, & admirabilis animæ pacificatio; dum Deus in suis intimis alloquitur animam: & fit quædã delectabilis vnio animæ cum diuina essentia. Nihil enim est delectatio, quã
Exempla. amantis cum suo amato coniunctio. Si sic delectantur cerui, dum audiunt cantũ; si sic apes, dum audiunt cymbalum; si sic cygni dum audiunt aliquem dulcem sonũ; quantum putas delectari animam, diuinum audire col-
Apoc.3.d loquium, & dulce ipsius experiri conuiuium? Vndę: Ecce ego sto ad hostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam; ego intrabo ad eum, &
E cœnabo cum illo, & ipse mecum. O summa delectatio, cœnare cum summo bono, in quo est omnis dulcedo in infinitum: plus quam lingua dicere poterit, vel cogitatio cordis attingat! Quid enim melle dulcius ? sed in infinitum magis est animæ Deus dulcis Tantæ enim dulcedinis est Deus, vt nullis pœnis anima grauetur, dum diuina dulcedo animæ est pręsens, sicut in sanctis Martyribus apparet, qui gladios contẽpserunt, & ignes eo quod delectatio, quam interius sentiebant, pœnam omnem extrinsecus superabat. Tantæ enim dulcedinis est clara Dei visio, & dulcis eius fruitio; quod si homo Deum videret, pœnam in inferno non sentiret.

Quinto autem audire debemus Christum corripientem nos, & hoc verecunde, & tremebunde, tanquã se-

Genes. 3. e uerissimum iudicem. Vnde Adam primus parens ait: Audiui vocem tuam in paradiso, & timui. A Quis enim non timeat iudicem potentissimum, omnia potentem, & nullum formidantem, nec vllius personam accipiétem? Quis non timeat iudicem sapientissimum, omnia cognoscentem, & exquirentem, & examinantem? Quis non timeat iudicem iustissimum, nulli omninò parcentem, sed pœnam omnibus, vt dignum est, inferentem? Ergò nullum formidabit: quia omnipotens est. Nullius fallaciis decipi potest: quia omnisciés est. Nullius mercibus corrumpi potest: quia iustissimus est. Vis scire, Iob 9. c quia omnipotens est? Si fortitudo quęritur, robustissimus est. Et ibidem: Quis restitit ei, & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi, quos subuertit in furore suo. Qui commouet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur. Qui præcipit Soli, & non oritur: & Stellas claudit, quasi sub signaculo. Qui extédit cælos solus, & graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora austri. Qui facit magna, & incomprehensibilia: quorum B Ibidem. b non est numerus. Et addit: Si repente interroget, quis respódebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus cuius iræ nemo resistere potest, & sub quo curuantur, qui portant orbem. Vis scire, quia scit omnia? audi Iob Ibid. a eodem capitulo dicentem: Sapiens corde est, & si voluero contendere cum eo; non potero ei respondere Ibid. b vnum pro mille. Et ibidem: Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Iob ibid. b Vis audire, quia seuerissimus est? audi Iob in eodem cap. In turbine conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam absq; causa. Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus. Et ibidem: Si quæritur (inquit) æquitas iudicij; nemo audebit testimonium reddere, & si me iustificare voluero; os meum condemnabit me: & si innocentem me ostédero; prauum me comprobabit. Lege totum capitulum. C Et finaliter 12. capitulum Sapientiæ: vbi de hac mate- Sap. 12. b ria sunt multa, & pulchra, quæ timoris sunt incussiua. Iob 9. d Et dicas cú Iob in eodé capitulo: Verebar omnia opera mea, sciens, quod nó parceres delinquéti. Rogemus, &c.

DE VNA S. VIRGINE, ET MARTYRE.

SERMO V. in ordine XXXVI.

Psal. 44. a DIFFVSA *est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.* Quis quantacunque scientia pollet, etiam si linguá D eruditam possideat, digne laudare valeat, quam Deus in nobili prærogatiua electá hanc, & dilectam sibi Virginem gratia decorante in via, & gloria consummante in Patria statuerit? Omnis enim humana perfectio, vel respicit statum viæ, in quo merita cumulantur; vel statum Patriæ, in quo præmia condonantur; Dignú est enim, quod qui legitime bellat coronam post triumphum accipiat. Nam ante triumphú nemo laudandus, & nemo coronandus est. Non est enim laudanda nauigantis felicitas, donec nauim in littore statuat, & portú tranquillitatis obtineat: qua quádiu E hinc inde à ventis flantibus mare saltat, & inter tumentes fluctus ambulat; incertú est, ad quem finem perueniat. Similiter nec miles laudandus est, quádiu de bello aliquid restat: quia sicut vincere potest; sic & perdere similiter potest. Hanc ergò sanctá Virginé, similiter & Martyré, quæ iam naué suam collocauit in littore, & plená victoriá reportauit ab hoste; in verbo pręmisso à duobus legimus commendatá à sancto Propheta. Primo, ab eloquentia virtuosa, qua refulsit in merito: Secundo, ab excellentia gloriosa, qua splendet in præmio. Primum enim respicit vitam mortalé in qua cum hoste pugnauit. Secundum respicit vitam immortalem in qua de hoste triumphum accepit. Primum est, meritoria causa: Secúdum est, merces, siue præmium. Primú notatur, cum dicitur: *Diffusa est gratia in labiis tuis.* Secundum notatur, cum dicitur: *Propterea benedixit te Deus in æternú.* Dicit ergo Propheta: *Diffusa est gratia.* Non enim solum habuit gratiam oris; sed etiam cordis. Et require in eius legenda, quantum fuerit Deo grata. Vt ergo nos possimus habere diuinam gratiam, tria sunt attendenda; Primum, quis sit ad eam perueniendi modus: Secundum, quis sit eius effectus, & vsus: Tertium verò, quis sit eius fructus.

Est ergo notandum primo, & videndum de modo, quo habenda sit gratia. Nota igitur, quod ad gratiam possidendam, & conseruandam, quatuor sunt necessaria. Primo, vt sit cor mundum & purum: Secundo, quod sit profundum: Tertio, quod sit latum, & amplú. Quarto, quod etiam sit clausum; Vt sic primo sit purum per munditiam castitatis in carne: Secundo sit profundum per infimum humilitatis in mente: Tertio sit latum per effectum charitatis in opere: Quarto sit clausum per conseruationem taciturnitatis in ore; vt sit castitas cótra fœtorem luxuriæ: sit humilitas contra tumorem superbiæ; sit charitas contra liuorem inuidiæ; sit taciturnitas contra nimietatem eloquentiæ. Dico, quod ante omnia cor debet esse purum per múditiam castitatis in corpore, contra fœtorem luxuriæ. Et de hoc exponitur illud: Succingite lumbos mentis vestræ: 1. Pet. 1. c sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam. Nullus potest sperare, accepturum se gratiá, nisi mentis, & corporis perfectè teneat succinctos, & strictos lumbos. Luc. 12. c Vnde dicitur: Sint lumbi vestri præcincti, &c. Quod Greg. to. 3. hom. 13. in Euang. exponens Gregorius ait: Lumbos enim præcingimus, dum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Quis non fugiat luxuriam, cum animalia detestantur Exempla. adulterina connubia? propter quod leo punit adulterantem leæná cum pardo: Et ciconia masculus fœminam. Et etiam detestantur turpitudinem, & fœtorem luxuriæ; vt elephas post coitum cum vxore, nunquam ad socios ire præsumit, nisi prius aquis se lauerit. Et si faciunt bruta; quid tunc facere debent rationalia? Et, si sic est cum vxore propria; quid tunc si coëat cum aliena? Sed heu, quia facti sunt hodie Christiani, non solú vt Pagani, sed equi amatores, & emissarij in fœminas; vt vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniet. Et addit Propheta: Nunquid non hos visitabo, dicit Dominus, Iere. 5. e & in gente tali non vlciscetur anima mea? Secundo, debet cor esse profundum per infimú humilitatis, contra tumorem superbiæ. Ad valles enim currunt aquæ, & in montibus altis non inueniuntur aquæ: quia cum interius sint cauernosæ propter naturam vacuitatis, quam natura non admittit; aquas à mari attrahunt, & sic fontes foras erumpunt, & flumina magna faciunt. Sic & vir humilis, dum se vacuum credit, diuinam gratiam ad se trahit; & tanto amplius, quanto se humiliat profundius. Sic superbus: quanto magis ascendit, tanto fortius inderuit. Vnde enim Saül superbissimus cecidit, illuc Dauid humilis ascendere meruit; & tanto magis, se humiliauit. Vnde dicitur in Cantico Dominæ nostræ: Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ. Et Luc. 1. e iterum: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Et quid mirum, quod ita sit, cum dicat Apostolus, Iac. 4. b quod Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam? Quomodo ascendere poterit, cum Omnipotés contradicit? Nunquid gallina audet se ibi erigere, vbi Exempla. scit vulpem esse? Nunquid agnus se ibi erigit, vbi lupus ei resistit? Quis in regno Franciæ caput audeat erigere, vel erigi in sublime, rege sibi resistente? Ergò superbus ascendet, & non potiùs ruet, qui Omnipotenté contra se habet? Vnde ipse ad superbum loquitur per Abdiæ 1. a Abdiam prophetam: Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrę: qui dicis in corde, quis detrahet me deorsum? Sed si exaltatus fueris, & inter sidera posueris nidum tuum; inde detraham te dicit Dominus. Tertio debet cor esse latum per effectú charitatis in opere, cótra liuoré inuidiæ. Nunquid ignis in stipula

pula potest esse,& non ardere, & fumum non facere? Nunquid potest ignis esse,& corpus propinquum non calefacere? Nunquid non carbo ignitus carbones extinctos accendit, quos iuxta se inuenit? Nonne candela accensa incendit extinctam, si illi fuerit applicata? Sed charitas ignis est:ergo quomodo in anima poterit esse, & proximum nō accendere? Quid autem est proximum inflammare, nisi cum per beneficia ad amandum mouere? Vnde Apost. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum:& si sitit, potum da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius, id est, inflammabis eum ad amandum te. Nam vt dicitur, qui viderit fratrem suum necessitatem habere,& clauserit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in illo? Propter hæc omnia dicitur: Si diligitis eos, qui vos diligunt; quæ vobis est gratia? Nam & peccatores diligentes se diligunt. Et si benefacitis his, qui vobis benefaciunt; quæ vobis est gratia? Si quidem peccatores hoc faciunt; Ergo omnibus benefaciendum est. Quarto, debet cor esse clausum per obseruantiam taciturnitatis in ore, contra vitium linguæ. Vnde dicitur: Audi tacens:& pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Nam ibidem: Sapiens in verbis seipsum amabilem reddit: sed gratia fatuorū effunditur. Debet ergo homo (secundum beatum Iacobum) velox esse ad audiendum,& tardus ad iram,& tardus ad loquēdum: quia taciturnitas disponit ad gratiam,& loquacitas ad iram. Ob quam causam magistra nostra natura posuit linguam inter duo claustra; ne faciliter prosiliret in verba. Multum monachi proficiunt, qui claustra custodiunt: sed cito deficiunt, qui sæpius foras vadūt. Quare lingua nostra seruanda est intra claustra, ne in vana verba leuiter prorūpat: quia, vt ait Propheta: Vir linguosus non dirigetur in terra. Sic ergo patet modus, per quem venimus ad gratiam, & in nobis ipsam augmentamus. Restat quis eius vsus sit.

Rom.12.d — 1.Ioan.3.d — Luc.6.e — Eccl.32.b — Iacob.1.c — Psal.139.b

Nota ergo, quòd vsus gratiæ consistit in quatuor: Primo, in honorando diuinam Maiestatem, per reuerentiam honorantem: Secundo, in refrænando propriam voluntatem, per temperantiam cohibentem: Tertio in releuando proximi paupertatem, per misericordiam subuenientem: Quarto in tolerando mundanam aduersitatem, per patientiam tolerantem. Dico primo, quod primus vsus gratiæ est in honorando diuinam Maiestatem, per reuerentiam adorantem, & vsque ad pedes se humiliantem. Si tantam reuerentiam exhibent Præsules summo Pontifici: Si tantam milites suo Regi, siue Barones Imperatori; vt pro magno habeant, si eorum pedibus possunt aduolui; Quanta est reuerentia exhibenda summo Domino, vniuersa scienti, & omnia gubernanti, & singula disponenti? Vnde dicitur: Habemus gratiam, per quam seruiamus placentes Deo cum metu,& reuerentia. Quis vnquā ad Domini thronum sic reuerenter accessit,& non quod petiit, impetrauit? Exemplum de Publicano, qui reuerenter accessit, & iustificationem, & veniam reportauit. Sed econtra Phariseus, qui irreuerenter accessit, nihil à Deo obtinuit sed potius culpam auxit. Vnde dicitur: Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur: & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Si enim tantam reuerentiam exhibent animalia suo regi, scilicet leoni; quod ad eius rugitum timeant: gradum figant, expectent cum tremore, quid iubeat: nec circulum, quem cauda designat, pertransire præsumant: Quid omnium animalium, immo omnium creaturarum faciendum est Creatori? Nam & apes sic suum regem honorant, vt ad eius iussum alueolum exire non præsumant: & ad eius imperium castra ponunt, quem fatigatum in humeris portant; ita vt ad eius obsequium vniuersæ se offerant, quem summè diligunt,& honorant. O ingratitudo magna, superbia humana, digna vt aliquando confundantur: nam animalia bruta leonem in reuerentia habent,& metu; quem tyrannum crudelissimum ad se deuoranda præsentiunt: Et apes suo regi sic seruiunt, à quo nihil accipiunt, & tamen seruitia multa præstant, dum eum regem faciunt. Et homo

Heb.12.b — Hebr.4.f — Exemplum. Hiero lib.3. in Oseam super cap.11. tom.5.

A creatura dignissima, à Deo formata, & omnibus rebus mundi præposita, pretioso sanguine redempta, & de morte ad vitam reducta; renuit suo Regi seruire. Vnde ipse de hoc conqueritur dicens: Ego honorifico Patrem meum,& vos inhonorastis me. Et: Si ego Pater vester, vbi est honor meus? Secundus gratiæ vsus est in refrænando propriam voluntatem, per temperantiam constringentem. Turpe est, & rationi contrarium, vt vbi se refrænat brutalis natura, quæ tota in lasciuiam prona est, vt sine fræno viuat rationalis creatura, quæ sensualitatis, & carnis est domina, & non ancilla. Nam elephas cum vxore propria, quando in duobus annis quinque diebus luxuriæ vacat; tunc valde se occultat, vt videri non valeat: quæ postquam conceperit, ad eam vlterius non accedit: immò per tres annos cessat, postquam conceperit. Sed quis hominum ista facit? B immo non dico cum vxore, sed quis abstinet à fornicatione? nam multi Pagani etiam ab vxoribus se conseruarunt, dum fœtorem luxuriæ attenderunt. Vnde Tullius nobilissimus Philosophus, Dum vxori simul, & philosophiæ non posset incumbere, libellum repudij dedit ei: Cumque à quodam suo amico ad secundas nuptias rogaretur, ait: Non sufficio, amice, philosophiæ,& vxori intendere. Et ideo notandum est hic, quod Areolus philosophus in quodam suo libro dicit de nuptiis: Quærit enim an vir sapiens debeat ducere vxorem, si sit pulchra, si sit casta, si bene morigerata, si ex honestis parentibus nata, &c. quæ in muliere sunt commendanda: & ait: Raro ista omnia conueniunt in aliqua, quæ etsi conueniant, à sapiente tamen vxor ducenda non est. Et rationem assignat, quare: Vxores (inquit) quærunt C pretiosas vestes, supellectilem variam, aurum, & gemmas,& obsequentes ancillas: Et tamen (vt ipse addit) tota nocte proponunt marito suo tales quæstiones garrulas: Talis (inquit) ornatior me hodie processit ad publicum. Talis ab hominibus honoratur, & ego in contemptu fœminarum, quasi ancilla despicior. Tu etiam (ait viro) talem inspexisti vicinam: dic mihi: quod loquebaris cum ancilla? De foro etiam veniens: quid mihi, inquit, portasti? Et sic fit, quod nec amicum, nec sodalem habere possumus: quia vxor alterius amorem suum odium suspicatur aliarum. Et adhuc aliam causam reddit, quare vxor non sit ducenda: eo quod nulla sit vxoris electio; sed qualiscumque fuerit, est supportanda; si scilicet iracunda, si fatua, si superba, si penitus deformata, &c. Et addit: Equus, bos, asinus, bestia,& seruus prius videntur, & probantur, quam à quocumque D emantur: sola vxor homini occultatur, ne forte antea displiceat, quam ducatur. Ex quibus omnibus manifeste concludit, quod à sapiente non sit vxor ducenda. Ergo si cum vxore tam grauis sit cohabitatio, & periculosa; qualis tunc erit cum aliqua aliena? Et propter hæc omnia bene frænanda est luxuria, & in manibus fræna tenenda. Vnde & dicebat Apostolus: Cumque placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam; continue nō acquieui carni, & sanguini. Sed quis est hodie talis, elephanti sit similis? Quis non canibus similis, & equis? Vtinam equis essemus similes, qui cum matribus & sororibus suis non libenter vadunt in grege: eo quod nolunt cum eis concumbere: nec ab eis videri volunt. Exemplum de equo Phi- E losophus narrat, qui dum facie cooperta super matrem ascenderet; tandem cum matrem cognosceret, ruptis vinculis fugit, & per quandam rupem se præcipitauit, & sic in mortem se dedit. Tertius vsus est in releuando fraternam necessitatem, per misericordiam subleuantem. Vnde dicit Apostolus: Vnusquisque, prout accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes. Turpe est, vt misericordiam, quam exhibent sibi bruta, non exhibeat homo, animal mansuetum à natura. Nam videmus quod passeres, paruæ aues, non solum proprios, sed alienos nutriunt filios, casu quocumque à matribus derelictos. Et si passer cadat in laqueum; omnes vndique concurrunt,& subsidium omne, quod possunt, impendunt, ipsumque in vinculis pascunt. O crudelitas

Ioan.8.f. — Mala.1.b — Gal.1.b — Arist.9.de Nat.Animal.c.47. — 1.Pet.4.b

litas humana. O corda dura, tigridis lacte nutrita: vnde vobis tanta crudelitas? Constat, quod Deus crudelitatem prohibet, & misericordiam docet: immo omnia eius opera prima, media, siue infima, ad misericordiam mouent. Naturalia etiam suprema, siue media, siue infima, clamant misericordiam; dum cælestia corpora, dum terrena, dum quatuor elementa tot nobis impedunt beneficia. Ergo tantum in hominibus tanta crudelitas est; vt mutuo se non pascant, neque subueniant, mutuis vulneribus dum intra se crudelius, quam animalia bruta, pugnant. Quartus vsus gratiæ est tolerando humanam aduersitatem, per patientiam supportantem. Vnde:
1. Pet. 2. e Hæc est (inquit) gratia, si propter iustitiam Dei sustinet, quis tristitias patiens, iniusteque. Quæ est (inquit) gratia, si peccantes colaphizati sufferetis? Sed si benefacientes sustinetis patienter, hæc est gratia apud Deum. Non est tamen negandum, sed firmiter confitendum, quod etiam peccatores, & de peccato dolentes, & pro peccato se punientes, inueniunt gratiam apud Deum: quia si sic non esset, sacramentum pœnitentiæ nullum esset: nec latro ille misericordiam inuenisset, quia Deo audi-
Luc. 23. e re meruit: Hodie mecum eris in paradiso. Sed non est tanta gratia, si patienter sustineat ille, qui peccauit, sicut illius est, qui pari non meruit: & sic de aliis paribus. Debemus ergo mala omnia sustinere corde tranquillo, vt nullis frangamur aduersis: sed flantibus ventis, & marinis impellentibus vndis, nauem nostram iactis anchoris tamdiu inconcussam seruemus, donec peruenire contingat ad portum. Nam & ipse pisciculus paruus, Echinus, dum tempestatem præsentit, calculum in ore capit, quo quasi anchora inter fluctus se regit, vt sic perire non possit. Nos ergo piscis exemplo, dum procellis tentationum atterimur; Christum lapidem recipiamus, vt eius auxilio euadamus periculum, & clamando, siue ipsum orando ad portum æternæ gloriæ perueniamus. Nam & merguli, dum præsentiunt tempestatem adesse, quam docente natura cognoscunt; ad terram clamando confugiunt. Sic ergo patet, quis gratiæ modus: quis quoque eius sit vsus. Restat videre, quis eius fructus.

Idem. sup. in serm. de vna Virg. 2. & in ordi. 33.

Est ergo notandum, quod est quadruplex eius fructus: Nam gratia primo animam impinguat, siue interius delectat propter nitorem conscientiæ. Secundo, vitam exterius pulchrificat, per honestatem vitæ. Tertio, à malo liberat, finiendo statum præsenti miseriæ. Quarto, in bono confirmat, per excellentiam gloriæ.

Dico primo, quod gratia animam interius delectat; dum eam viuificat, & à culpa expurgat. Sicut enim lux purgat à tenebris aërem, & ipsum subtiliat, dum vapores in ipso consumit; sic & gratia purgat mentem, dum vapores peccatorum in ea consumendo repellit. Gratia enim similis est igni, cuius virtus est purgatiua, & à metallo rubiginis expulsiua. Vnde quod ignis auro, quod lima ferro, quod tribula grano; hoc facit gratia viro iusto, dum eum purgat iustificando ab omni peccato. Vnde Apostolus per gratiam expurgatus, & intus in con-
2. Cor. 1. c scientia factus totus luminosus, dicebat: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ: quoniam in simplicitate nostra, & non in sapientia carnali; sed in Dei gratia conuersati sumus in mundo.

Secundo, gratia totam vitam nostram pulchrificat & colorat, per honestatem morum, & vitæ. Non potest esse, si homo sit pulcher interius, quin sit pulcher exterius: quia exterior pulchritudo ab interiori causatur. Sicut posita causa, ponitur consequenter & effectus, vt posito sole, ponitur lumen eius, & posito igne, ponitur calor eius; Sic posita pulchritudine mentis, ponitur consequenter pulchritudo oris, & operis. Qui igitur est pulcher interius in affectu, pulcher est & exterius in aspectu, pulcher in incessu, pulcher in auditu, pulcher totus & honestus in tactu, pulcher totus & honestus in habitu, & vestitu. Vnde per omnia talis est homo gratia adornatus, qualis est calor ignis, qui foris & intus est
Esthe. 2. e igni simillimus. Vnde dicitur de muliere gratiosa: Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur. Et ideo propter hanc pulchritudinem tam exteriorem, quam interiorem de anima gratiosa dicitur: Tota pulchra es Cant. 4. a
amica mea, & macula non est in te. Nix enim est tota alba, quia non solum exterius: sed etiam est alba per totum interius: sic & anima plena gratia, quia intus & extra est alba; ideo dicitur pulchra.

Tertio, gratia ab omni malo nos liberat, dum finit dolores, & mala præsentis vitæ, siue miseriæ, quod maxime fit in morte. Tunc enim gratia in anima inualescit, dum vitam miseram fine concludit: & omnem culpam, quæ esse potest causa mortis, in anima ipsa consumit: ita quod etiam sæpe maculas veniales abstergit. Ob hanc itaque causam dicit Apostolus: O infe- Rom. 7. d
lix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et addit: Gratia Dei per Dominum nostrum Iesum Christum. O quam deberemus gratiam hanc amare, per quam à malis omnibus liberamur totius vitæ præsentis, quæ sunt quasi innumerabiles dolores, scilicet paupertates, variæ tentationes, infelicitates, febres insuper & mors. Amant enim animalia suos amatores, siue adiutores, & suos benefactores, suosque liberatores. Vnde panthera, crudelissima fera, quam- Exemplum
vis pulcherrima, quia tota oculata, & albis oculis superpicta; cum catuli sui in quamdam foueam cecidissent, de qua exire non poterant: sed quidam homo casu ibi transiens, illos liberauerit, dilectione illa comperta, & beneficio non ingrata, illi quantum potuit arridebat, & læta cauda grates referebat: ita quod per totum desertum associauit, & à feris defendit, & viam illi ostendit. Ergo non amabimus gratiam, immo gratiæ largitorem, cuius gratia à culpis purgamur, & ad bona omnia illustramur, & à malis pœnarum omnium liberamur.

Quarto, diuina gratia nos in bono confirmat, dum nos perducit ad excellentiam gloriæ, & ad lumen claritatis æternæ. O quando hoc erit, vt beati intremus ad Regnum, vbi summa lux in seipso videtur, vbi vere summum bonum toto corde amatur, tenetur, & stringitur: vbi manducatur quidquid desideratur, vt nihil aliud appetatur, vbi est visio clarissima, degustatio dulcissima, pax securissima, requies opulentissima, & absque omni malo lætitia sempiterna. Vnde nihil est omnino aliud gloria, quam gratia consummata, & in suo summo bono constituta, vt crescere non possit. Vnde & Apostolus di- Rom 6. d
cebat: Stipendia peccati mors est: gratia autem Dei vita æterna. Ad hanc perducat nos Christus summi Regis Filius, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit per infinita sæculorum sæcula. Amen. Bene ergo dictum est: *Diffusa est gratia, &c.* In quo est commendata eloquentia virtuosa, in qua refulsit in merito. Sequitur.

Propterea benedixit te Deus in æternum. In quo notatur excellentia gloriosa, quæ non splendet in præmio. Dignum enim est, & rationi consonum, vt quæ gloriose vixit in via, gloriose regnet in Patria. Et quæ in vita per gratiam facta est munda, sit semper in Patria benedicta. Vnde dicitur: Qui diligit cordis munditiam, propter gra- Prou. 22. b
tiam labiorum habebit amicum, Regem summæ gloriæ: Non regem vtique qualemcumque, sed Regem beneuolentiæ, & Regem vniuersa scientem, & Regem omnipotentem, & Regem omnia disponentem. Propter quod huic Virgini sanctæ dicitur: *Propterea benedixit te Deus in æternum.* Benedixit, inquam, non benedictione tantum temporali; de qua dicitur: Ecce odor filij Gen. 27. e
mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Deus: Nec tantum benedictione spirituali, de qua Abraham dictum est: In semine tuo benedicentur omnes tribus terræ: Gen. 22. a
sed etiam benedictione sempiternali: de qua dicitur: Terra sæpe superuenientem imbrem bibens (hoc est in Hebr. 6. b
via per lacrymarum gratiam) & generat herbam bonam operationum sanctarum illis, à quibus colitur: accipit à Deo benedictionem, supple in Patria, per gratiam consummatam. Terra enim ista, hæc sancta Virgo fuit, quæ dicitur terra: quia fuit ad modum terræ, infima per humilitatem, fuit sole illustrata per fidem, fuit so-

lis ardore excocta per charitatem, fuit arida per castitatem, fuit fœcunda per operationis strenuitatem, fuit firma per patientiæ firmitatem. Et ideò potest de ea illud accipi Psalmistæ: Benedixisti Domine terrã tuam. Vnde hæc fuit Abygaïl, cui benedixit Dauid. Benedictum eloquium tuum: hoc quantum ad benedictionem viæ: & benedicta tu; hoc quantum ad benedictionem gloriæ. Vnde hæc fuit illa Iudith sancta, cui dicitur: Benedixit te Dominus in virtute sua, qui per te ad nihilum redegit inimicos nostros, vt non deficiat laus tua in ore hominum. Laudemus ergo eam, vt ipsa laudata assistat pro nobis apud Diuinam clementiam, reddens eam nobis placatam; adiuuante nos & cum ea Matre Dei sanctissima, quæ omnium Virginum est Regina, immo etiam totius mundi Domina: cuius supplicatio pia non potest apud Dominum esse cassa. Amen.

Psalm.84.a *1.Reg.25.f* *Iudith.3.e*

DE BEATA, SEMPERQVE VIRGINE MARIA.

SERMO I. in ordine XXXVII.

Gen.15.e

VSPICE *cælum, & numera stellas, si potes, &c.* Virgo Regia, ex Dauidica stirpe nata, à Deo ab æterno prædestinata, & creaturis cæteris prælecta: à Patriarchis præfigurata, à Prophetis prænuntiata, ab Angelo salutata, & ab Apostolis prædicata, omni laude dignissima, plus quàm valeat dici vlla lingua, ita vt omne, quod dici poterat de ea, quæ Dei Mater est facta, minus sit semper. Vnde ad ipsius excellentiam designandã, quamvis deficiãt cunctæ figuræ cunctę scripturę, & cunctæ pariter creaturę: Cęlum tamen, cùm sit situ altissimum: Qualitate præfulgidum: Natura purissimum: Figura rotundum: Et influentia permaximum, ipsius est maximè signum: & ideò satis congruè verbum propositum est assumptum, quod à Deo cuilibet nostrum potest sub metaphora esse dictum: *Suspice cælum, & numera stellas, &c.* In quo vtique verbo subtili mente discusso, Regia Dei Virgo triplici commendatur præconio, memoriæ perpetuæ commendando. Nam describitur verbo, vt admirabilis animæ intuenti: vt sic sit admirabilis propter ipsius altissimam potestatem: vt venerabilis animę intuenti propter ipsius eximiam sanctitatem: vt ineffabilis homini eloquenti, propter diuinorũ omniũ vbertatem. Igitur primo probatur esse admirabilis potentiæ cognitiuæ, propter prærogatiuam dominij, cùm dicitur: *Suspice*, id est, magnitudinem eius admirare. Secundo, probatur esse venerabilis potentiæ amatiuæ, propter excellentiam meriti, cùm adiungitur: *cælum*, quia omnis sanctitatis est signatiuum. Tertio, ostenditur ineffabilis potentiæ narratiuæ, propter multitudinem donorum Dei, cùm additur: *numera stellas, si potes*, quasi dicat: Hoc diuinum cælum tantis est donis adornatum, vt numerato ad numerandum semper restat. Verùm quia eius alta sublimitas, ipsius eximia sanctitas, donorum eius varietas, & vbertas potest accipi ex solo cælo: ideo de nomine cæli solo hic tenendus est sermo: & quia in sermonibus de festiuitatibus eius, multa dixi de proprietatibus cæli, & Virgini adaptaui; nunc alia via procedendum est. Est igitur hic notandum, quod licet multis modis fiat distinctio cælorum: aliquando x. vel xi. aliquando viij. vel vij. à pluribus esse dicuntur: ab iis tamen, qui magis sunt famosi, & diuinis literis nominati, quinque cæli esse dicuntur. Nam primum cælum est aëreum, secundum sui superiorem partem purissimum. Secundum cælum est igneum calidissimum. Tertium est cælum sidereum solidissimum. Quartum est cælum aqueum frigidissimum. Quintum verò est cælum empyreum luminosissimum. Domina ergo nostra fuit cælum aëreum, per vtriusque hominis puritatem omnimodam: fuit cælum igneum, per ardentissimam charitatem: fuit cælum sidereum, per patientiæ firmitatem, & gratiarum olim copiositatem: fuit cælum aqueum, per frigidissimam castitatem: fuit cælum empyreum, per totius sapientiæ claritatem.

Cælorum numerus varius.

Dicimus ergo, quod primum cælum dicitur aëreum, quod præ cæteris est nobis propinquum, in superiori parte sui purissimum, nullis vaporibus, vel exhalationibus perturbatum: & nulli est extraneæ naturæ permixtum: quod sic ab antiquis Philosophis est probatum. Mons olympus est mons altissimus vltra medium spatium aëris in altum proiectus, in quem, vt inde aliqui possent considerare de astris, ascendebant: sed quia ibi erat tanta aëris puritas, quod natura ferre non poterat; spongias ad nares ferebant aqua plenas, ex quibus grossum aërem attrahebant: Cúmq; illuc ascenderunt, digito in pulueribus ibi scribebant, quas literas sequẽti anno inueniebant intactas, cùm montem denuo ascendebant: quod esse nequaquam potuisset, si ibi vllus ventus, vel aquarum inundatio fuisset. Ex quibus omnibus manifeste colligitur, quod aëreum cælum est illa parte purissimum, nullisque vaporibus est infectum: de hoc itaque cælo accipitur illud: Considerate volatilia cæli, quæ non serunt, nec metunt, nec congregant in horrea: & tamen Pater cælestis pascit illa: constat enim certissimè, quod in alio cælo aues non sunt, quàm in aëre. Fuit igitur Virgo Regia cælum aëreum, per omnimodam vtriusque hominis puritatem: vnde ipsa fuit figurata in illa stella clarissima, quæ in cælo aëreo generata, Magos duxit ad Christum: quia Domina nostra tota, ad modum illius stellæ, fuit purissima, omni carens penitus macula, tam in corpore, quam in anima: vnde ipsi soli cõuenit illud: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Non solùm ait: pulchra es, in quo notat eam omnem pulchritudinem habuisse hominis: Sed addit: & macula non est in te: in quo notat eam nullam maculam admisisse, vt sic fuerit summè pulchra per omnis boni præsentiam: & fuerit absque macula per omnis mali, & culpæ absentiam. Et hoc est, quod dicit Anselmus: Decebat, vt illius hominis conceptus de matre purissima fieret ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi. Quid potest de ea dici sublimius? quid gloriosius: hæc enim intantum Deo proxima fuit, tantaque sanctitate resplenduit, & sic in summo bonorum omnium culmen obtinuit; vt creatura aliqua, non vnita Verbo, capax maioris non sit. Nam si maioris boni creatura aliqua capax fuisset; quod Anselmus dicit, verum non fuisset, scilicet quod Virgo beata tanta puritate fulsisset, qua maior sub Deo intelligi nequiret, vt haberemus aliquid tam excellentissimæ puritatis. Sed hodie impletum est illud: Cæli non sunt mundi in conspectu eius. Sumus enim similes cælo aëreo, secundum partem hanc inferiorem; in qua generantur tonitrua, & coruscationes; fulgura, & grandines, niues, & pluuia. Quid est enim cælum tonare, nisi potentes contra pauperes verba pomposa proferre? Quid coruscationibus timorem ingerere, & fulminibus quosq; ferire, nisi verbis, & factis minores arctare? Quid grandinibus terram percutere, nisi tempestates cordium, & discordias seminare? Quid ningere, nisi malis exemplis calida corda facere frigescere? Quid est impetuosè pluere, & terras cultas dissipare, nisi ad guerras, & odia, pacifica corda mouere, & corda bene gratia culta subuertere?

Olympus montis eiusq; qualitas, & altitudo. *Matt.6.d* *Matt.2.b* *Cant.4.c* *Anselm. lib. de Concept. Virginali, & peccato origin. cap.18.* *Iob.15.b*

Secundum cælum dicitur igneum, quod est summè calidum, summè actualissimum; ita quod iuxta se est inflammatiuum, & omnis fœditatis ab aëre sibi proximo abstractiuum. Ignis enim, cùm in rem sibi proximam agit; quod quidem est sibi contrarium, ab ea expellit: sicut patet in lignis viridibus, & metallis: deinde in eam suum calorem immittit, & eam inflãmando dissoluit, & dum vsque ad rei intima se immergit; omnem scoriam in ea consumit. Vnde videmus, quod locus, vbi fit ignis continuus, magis est sanus, quàm alius locus: quia per

ignem expurgatur. De hoc igitur cęlo; habetur, vbi Helias ad quinquagenarium principem ait: Si homo Dei sum; descendat ignis de cælo, & deuoret te, &c. Et: Ignis Dei descendit de cælo, & tactas oues, puerosque consumpsit. Fuit ergo beata Virgo cælum igneum, propter ardentissimã charitatẽ: Sicut enim ignis est in summo calidus, & in vltimo, id est, in quarto gradu; sic Domina nostra fuit charitate in summo ardentissima †, quæ nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Vnde Hugo dixit, quòd in ea amor Spiritus sancti singulariter ardebat: ideò in carne eius mirabilia faciebat. Et dicit singulariter: quia nulla posteà creatura, ita per amorem exarescet: quæ amantissimum filium suum, & vnicum, quem Mulier plus seipsa amauit, nobis dedit, & pro nobis obtulit. Quia igitur tota ardens fuit; omnes se amantes, eamque tangentes incendit: vnde dici potest similis cuidam lapidi pretioso, qui manus se tangentis adurit. Est etiam similis carboni inflammato, quẽ quanto plus strinxeris; tanto amplius tibi manum vrit. O quàm felices, qui huic igni cælesti approximant, vbi eius incendium ad se trahant. Si vis scire, an hunc rectè habeas ignem, audi; Hoc facit diuinus hic ignis in animo, quod nullus ignis facit in ferro: Nam ferrum igne non tactum est frigidum, est durum, est rubiginosum, non pulchrum: sed dum ferro aduenit ignis, ipsum vtique calefacit, ipsum in mollitiem vertit, & si eius actio est fortis; ipsum totaliter liquefacit, & eius rubiginem ex toto consumit, ac in suam pulchritudinem ipsum vertit, sicut ipse sensus ostendit. Tu ergo, qui habes cor non carneum, sed ferreum, nimis vtique durum; an hoc igne tangeris, & affectu calescis, & compassione mollescis, & omnis peccati rubigine spoliaris, & igneus totus efficeris, & totus amore liquescis, vt illud dicere possis: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est? Vnde si te inuenis frigidum ad operandum, durum ad compatiendum; & sordidum ad peccandum; scias à te esse remotum hunc diuinum ignem; & hoc diuinum incendium, quod cælum igneum est dictum: nam secundùm Gregorium, Amor Dei nunquam est otiosus: operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est.

4. Reg. 5. d
Iob 1. c
† Antiph. 2. ad Laudes Natut. in Nat. Dom.
Cant. 5. b
Greg. tom. 3. hom. 30. in Euang.

Tertium cælum dicitur sidereum, quod etiam appellatum est firmamentum: non quòd sit immotum, cùm moueri probetur ad sensum, per motum stellarum in eo fixarum: sed ideo potius, quia inter aquas superiores, & inferiores, quas diuidit, vniformiter semper incedit: ita quòd aquis inferioribus perturbatis, ventisque permotis, cælum tamen nullatenus à sua parte recedit. De hoc cælo habetur: Fiat (inquit Deus) firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis: & sequitur: Et vocauit Deus firmamentum cælum. Hoc etiam cælum, vt esset vsquequaque perfectum, & per omnia speciosum, ac virtute permaximum; tantis stellis præfulgidis est adornatum; vt soli Deo sit notus numerus earum. Magnus Dominus noster; & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Vnde hoc probatur: Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Domina autem fuit cælum firmamentum, vniformiter semper motum, per patiẽtiæ firmitatem: & cælum stelliferum, per omnium donorum, & gratiarum Dei copiositatem. Sicut enim cælum nõ est vllo modo porosum, sed solidũ; sic Dei Mater pia nullo modo fuit porosa, vel vacua; sed solida: quia omni gratia fuit plena. Cuius admirabilis patientia, & soliditas non porosa tunc maximè claruit, quãdo prædulcem Filium suum mori conspexit. Nam licet in ea aquæ inferiores, id est, vires sensitiuæ, vel sensibiles fortissimè fuerint concussæ ventis in sui Filij passione; superiores tamen à sua non fuerũt pace permotæ. Et licet sentina nauis, id est, pars sensibilis, repleta tunc fuerit aquis maris; pars tamen superior nauis semper ventis prosperis nauigauit. Vnde ipsa est illa petra, super quam domus fundata, & firmata, quã etsi flumina, ventiq; percutiant; tamen inter flumina illa immobilis perseuerat. Mons Sion non commouebitur in æternum. Vnde ei potuit dicere Christus illud Matthæi: Super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam: quia in passione Dominica tota deficiente Ecclesia primitiuorum in fide, sola Domina nostra firma in fide permansit, vt petra. Fuit ergo similis adamãti †, cuius tanta est fortitudo, vt sanguine solo rumpatur hircino. Quia Maria, Regia Virgo nunquam nisi Christi sanguine recenter effuso, potuit esse turbata: quia nullo fuit alio tẽpore perturbata. Si enim iuxta Philosophorum sententiam non cadit perturbatio in sapientem virum; quanto magis Domina omnium sapientissima nunquam perturbationem mentis est passa: Seneca: Non perturbabit bonum virum, quidquid ei acciderit: sciet enim accidere hoc ex lege diuina, ex qua cũcta dependent. Sed nota, quod hoc cælum; quod dictum est firmamentum, stellis est innumeris adornatum: quia Domina nostra omnibus diuinis gratiis fuit plena, in nullo dono alicui sancto cõcesso penitus diminuta: quia non solùm fuit plena, sed superplena, sicut dicit Ansel. Vnde bene dictum est in themate: *Numera stellas, si potes*, quasi dicat Dominæ nostræ gratiæ sunt innumerę, soli Deo notæ. Vnde de ea potest exponi illud: Fecit Deus duo luminaria magna, & stellas: & posuit eas in firmamento cæli. Duo magna luminaria, magis mundi famosa, & Ecclesię illuminatiua, quæ fuerunt in mundi Regina; fuerunt virginitas similiter & humilitas: è quibus ad eam inclinata est diuina Maiestas; vt quæ in se erat humillima, fieret sublimissima omnibꝰ gratiis Dei plena. Vnde ipsa est tantum illa benedicta, de qua dicit Propheta: Benedixisti Domine terram tuam: quia sicut in terra fit cõcursus, & multiplicatio omnium radiorum cælestium; sic in Domina nostra omnia dona iuncta sunt gratiarum. Vnde docetur in scientia perspectiua, quod omne corpus perspicuum luminosum in quolibet puncto sui dirigit vnam lineam radiosam in centrum, vt est ibi probatum; quod quanto vna linea alterius est vicinior; tanto est potentior ad suum effectum imprimendum in centrum. Quare, cùm terra sit cæli cẽtrum, siue medium; & sit sicut punctum comparata ad cælum; tanta fit in ea multiplicatio radiorum; quod cum sit elementum frigidum, & siccum: & sic generationi non aptum; fit tamen summè fœcundum, virtute cælestium radiorum. Sic & in Dei nostri Matre tantus concursus factus est gratiarum, vt supra naturam facta sit fœcundissima, & Dei simul mater, & filia.

Genes. 1. a
Psalm. 146. a
Supra ibid.
Psalm. 124. a
Exempla.
† Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 4. in principio tom. 5.
Hieron. in lib. 3. in Amos super cap. 7. tom. 5. & alia multa dicit de adamante.
Senec. epistol. 76.
Genes. 1. b
Psalm. 84. a

Quartum cælum est aqueum: quia est effectu frigidissimum, & caloris siderei temperatiuum, secundum omnem doctrinam Sanctorum. De hoc autem cælo dicitur in Daniele in Cantico trium puerorum: Benedicite aquæ omnes, quæ super cælos sunt Domino. Et Psalmus: Aquæ, quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini. Hoc cælum Domina nostra fuit, per eminentissimam castitatem, non solùm carnis, sed & mentis, & omnium sensuum corporis. Intantum friguit, & calor omnis noxius in ea extinctus fuit; quod nunquam illum carnalem motum mentis habuit, vel carnis: immo à nemine concupisci potuit: quia eius intuitus ita virtuosus erat; quod in aliis libidinem extinguebat: ideo ipsa dicta est Stella Maris: quia sicut stella est omnino incorrupta; sic Virgo hæc Regia non solùm in se fuit castissima, sed & castitatis in aliis causatiua. Vnde similis fuit illi lapidi pretioso, qui nullo potest igne calefieri, vel incendi. Vnde in Luna est signata in Scriptura; quæ magnæ frigiditatis in rebus est causatiua. Nam sicut asserunt sapientes, tantæ frigiditatis est; vt omni mense pruinam terris induceret; nisi eius frigus solis caliditas temperaret. Stella etiam Saturni intantum est frigidissima: quod caloris solis est frænatiua. Est etiam signata in lilio, quod est flos albus, odoriferus, in se natura frigidus, & aliorum infrigidatiuus. Ego (ipsa inquit) flos campi, & lilium conuallium: sed quis hodie castus? Quia gloriabitur, mundum se habere cor? Nemo mundus à sorde, & cætera.

Dan. 3. e
Psalm. 184. a
Cant. 2. b
Prou. 20. b

Quartum

Genes.1.a

Quintum cælum est cælum empyreum, quod est creatione purum, situ altissimum, omnium contentiuũ, nulli motui subiectum: sed summè quietum, & per totum vniformiter luminosum. Et de hoc cælo intelligitur illud: In principio creauit Deus cælum, & terram. Nam cum secunda die factum fuerit firmamentum, & cælum aqueum; ante omnem diem factum est cælum empyreum cum materia quatuor elementorum, & innumera multitudine Angelorum. Hoc cælum fuit Domina nostra, per totius Sapientiæ veritatem: vnde de ea dicit Bernard. Maria totam diuinæ penetrauit Sapientiæ abyssum, vt quantum, sine personali vnione creaturæ, conditio patitur, illi luci inaccessibili videretur immersa. Ex quo arguitur, quòd in pura creatura non potuit maior esse Sapientia. Ob hoc enim dicitur maris stella: quia est nauigantium directiua: vel dicitur etiam Luna: quia à Sole tota est illuminata, & accepti luminis refulsiua.

Bern. tom.1. in serm. de B. Virgine sup. verba Apocalyp.

Epilogus.

Ergo, qui vult habere vtriusque hominis puritatem, feruentissimam charitatem, patientiæ firmitatem, corporis, & animæ castitatem, & veri luminis claritatem; aduocet hanc Dei Matrem. Vnde Bernard. In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam inuoca, Mariam cogita: non recedat ab ore tuo, nec à corde; & vt impetres orationis eius suffragium, non deseras conuersationis Exemplum. Rogemus, &c.

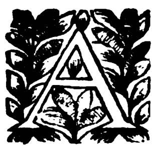
Bern. serm.2. sup. Missus est, tom.1.

DE BEATA, SEMPERQVE VIRG. MARIA.

SERMO II. in ordine XXXVIII.

Luc.1.c

Arist. tom.4. lib.1. de Cælo, text.4.

AVE *gratia plena Dominus tecum.* Perfecto (teste Philosopho) nulla possibilis est fieri additio. Non enim perfectum est, cui aliquid adiici potest: quomodo enim dici potest domus perfecta, quamdiu restat aliquid faciendum in ea. Cum ergo Dei perfecta sint opera; necesse est dicere, quòd omne genus creaturæ, quantumcunque vile, habeat suum esse: dum tamen habeat, quod ipsam decet habere; vt nihil omninò ei sit addere, vel ab eo detrahere: immò si ei aliquid adderes, genus rei mutares: quia si omni generi aliquid addi posset; nihil perfectum à Deo factum esset quare nec summè perfectus opifex ex opere apparet. Nam Philosophus & Augustinus docent, vniuersum adeò esse perfectum; vt in nullo sit penitus diminutum, nec possit additamentum ei fieri vllum: non quia non posset Omnipotens addere, cùm sit infinitæ potentiæ: sed quia creatura non potest vltra capere, quæ eo ipso quòd creatura est, à Deo creata est in numero, pondere, & mensura. Vnde in lib. de Anima dicitur quod omnium natura constantium terminus est: & ratio magnitudinis & augmenti. Si enim creatura semper maioris boni, quàm habet, capax esset: nunquam statum in ascendendo haberet: & sic nunquam perfecta esset: quia ad maius bonum omni tempore aspiraret. Vt ergo opera diuina in suis generibus essent perfecta; creaturis omnibus est certa præfixa mensura, quam transgredi non est possibile in natura. Vnde videmus, quòd plantæ, & alia animalia rectam habent in crescendo mensuram. Cùm igitur in qualibet creatura hoc sit; rationalis tamen natura omnium naturarum dignissima est, eo quòd sit ad beatitudinem ordinata: & inter omnium creaturarum genera summè perfecta: propter quam cætera sunt facta, vt habetur in physica, & omnis attestatur Scriptura diuina. Sed notandum est, quòd ad perfectum cuiuslibet generis creaturæ requiritur, vt varietur indiuidua, vt se habeãt, in omnibus tanquam excedentia, & excessa: quia si omnia essent æqualia, frustra essent omnia. Si enim esset Sol in natura omnia cæli sidera, vbi Luna, vbi cætera luminaria, & efficacia tam diuersa? Si omnes homines essent reges; vbi

Arist. tom.4. lib.1. de Cælo text.4.

Arist. lib.6. Physic. tex. 91. tom.4.

Arist. lib.2. Physic. text. 24. tom.4.

A seruientes, & quibus imperarent? Nullus ergo rex esset, si omnes homines essent æquales. Item si in corpore nostro omnia membra oculus essent; vbi esset auditus, vbi olfactus? vbi tactus? & si hoc; vbi corpus? Si ergo omnia membra essent oculus; nullum esset humanum corpus. Differunt ergo humani generis indiuidua, vt esse possint omnia non solùm esse inter se differẽtia, & gradus suscipere in natura; sed etiam in gratia: & cætera singula Dei dona: ita tamen quod in vano aliquo conueniant omnia, quæ per partes in cæteris sunt diuisa. Vnde secundùm Philosophum, ille est optimus equus, qui omnia illa habet, quæ illi generi sunt cõpetẽtia. Vnde dicit, quod si optimus equus melior est optimo asino; equus simpliciter asino est melior. Cùm igitur B summum indiuiduum in humana natura sit mundi regina, in qua omnia simul conueniunt Dei dona, quę per partes sunt aliis Sanctis distributa, ideo ipsa inter puras creaturas est in summo creaturæ perfecta, & in nullo penitus diminuta. Vnde Hieron. Cæteris Sanctis per partes data est gratia: sed in Maria totam se infudit gratiæ plenitudo. Ex auctoritatibus in superiori sermone iam dictis Anselm. & Bernardi patet apertè, quod tanta fuit in ea gratia, tantáque sapientia; vt in creatura non vnita diuinitati maior non possit intelligi. Quid magis potuit percipere creatura, quàm Deum habere filiũ sibi subiectum? Nonne hoc admirabilissimum, valdéq; stupendum infra creaturas vix contentum? Vnde Bernard. Mirare vtrumlibet, & elige quod amplius mireris: siue Filij benignissimam dignationem, siue Matris excellentissimam dignitatem. Vtrinq; inquit, stupor; vtrinq; mi- C raculum. Et quod Deus fœminæ obtẽperet, humilitas sine exemplo: & quod Deo fœmina principetur, sublimitas sine socio. Vnde & in alio loco dicit: Mariam in cælo super omnia exaltatam, & in throno Dei quodam modo collocatam, Angeli omnes & Sancti laudibus honorant dignissimis. Propter hanc ergo perfectionem summam, dicitur: *Aue gratia plena.* In quibus verbis est summa eius perfectio designata: Nam summa perfectio in duobus consistit, scilicet in amotione omnis mali, & in plenitudine omnis boni: nec præsentia omnis absq; carentia omnis mali potest facere plene beatum. Vt igitur nihil in Domina nostra perfectionis deesset, describitur, Primo, per omnis mali absentiam, cùm dicitur: *Aue*, quod est dicere: sine væ. Secundo describitur per omnis boni præsentiam, cùm infertur: *gratia* D *plena.* Tunc enim vas dicitur esse plenum, quando in eo nihil manet vacuum, sed foras spargitur quidquid illi fuerit superfluum. Dicamus igitur: *Aue gratia plena.* Est igitur hic notandum, quod licet Domina nostra fuerit omni gratia plena & superfusa; quadruplicem tamen habuit gratiam specialiter. Nam primò, plena fuit Domina gratia præueniente in sua sanctificatione, gratia præseruatiua contra turpitudinem culpæ. Secundo, gratia fœcundante in filij Dei conceptione, gratia fœcundatiua propter conceptum integritatis virgineæ. Tertio, gratia decorante in sua conuersatione, gratia decoratiua propter pulchritudinem vitæ. Quarto, gratia consummante in sua glorificatione, & vlterius gratia completiua, propter eminentiam E gloriæ tam in anima quàm in corpore.

Dico primo, quod* Domina nostra fuit plena gratia præueniente in sua sanctificatione, gratia scilicet præseruatiua contra fœditatem originalis culpæ, quam cõtraxisset ex corruptione naturæ; nisi speciali gratia præuenta, præseruatáq; fuisset. Solus enim Filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, & ipsa mater eius Virgo. Credẽdum est enim, quod nouo sanctificationis genere in eius cõceptionis primordio Spiritus sanctus eã à peccato originali (non quod infuit, sed quod infuisset) redemit, atque singulari gratia præseruauit. Et de hoc potest exponi illud: Gratia super gratiam, mulier sancta, & pudorata. Mulier sancta & pudica fuit Virgo Maria, quæ non solum habuit gratiam cunctis communem; sed super hanc habuit gratiam sanctificantem,

Arist. tom.3. Moral. Nichomachior. lib.2. cap.6.

Hieronym. in serm. de Assumpt. Beatæ Mariæ, paulò post initiũ epist. 10. tom.9.

Bern. tom.1. hom.1. sup. Missus est.

Bern. tom.1. serm.1. in Assumpt. B. Mariæ Virginis.

** Beatam Virginem in peccato originali fuisse conceptam cum B. Bernardo, cum S. Thoma & cum aliis B. Bonauentura in lib.3. sent. dist.3. art.1. quæst.1. & 2. omnino tuetur. Hinc serm. hunc B. Bonauenturæ non esse; omnino fatendum est, cum ipse multis aliis in locis opinionem in lib.3. Sententiarum affirmatam, omnino & constanter defendat.*

Eccl.26.c

Bern.to.2. epist.174.

vt non solum in conuersatione, sed etiam fuerit Sancta in ventre. A Bernardus:Fuit profecto Domini Mater ante sancta,quàm nata.Puto,inquit, quòd tanta gratia sanctificationis in eam descenderit, quòd non solum eius sanctificauerit ortum, sed deinceps ab omni peccato seruauit immunem.In quo Ieremiam Prophetam,Ioannem Baptistam,&omnes sanctificatos in ventre præcessit,quia nulli vnquam peccato obnoxia fuit.

Aug.to.7. lib.de Natu. & gratia cap.36.

Aug.Cum de peccatis agitur,nullam de Matre Domini volo habere quæstionem:qua sola excepta, si omnes Sancti simul,& omnes Sanctæ iungentur in vnum,nihil aliud respondere possent,nisi quod dicitur:

1.Ioan.1.c

Si dixerimus,quod peccatum non habemus, verè nosipsos seducimus,& veritas in nobis non est.Vnde ipsa sola de omnibus potuit verè dicere illud:

Iob 27.b

Non reprehendit me cor meum in omni vita mea.In hoc dono,fratres, eam imitari non possumus: B quia sicut in peccato concipimur,ita & nascimur:sed in hoc considerare debemus, quod ille, qui tam mundum præseruauit Virginis vterum,non fœdum, sed mundum requirit habitaculum.

Psal.92.b

Domum tuam Domine decet sanctitudo. Domus Dei est noster animus,qui debet esse per omnia mundus,& sanctus,ne nobis illud dicatur:

Mat.21.b

Domus mea domus orationis est:vos autem fecistis speluncam latronum.Quis est tam rusticalis,qui non mundaret domum suam, si sciret Regem Romanorum ad se in domum esse venturum?

Exemplum.

Valdè enim turpe est, quod apes tam paruæ carne,&sanguine quasi nullæ,ab omni suas domunculas mundant sorde, nec vllum sine morte possunt pati fœtorem. Et homo creaturarum omnium dominus, non verecundatur fieri totus fœtidus,cum tamen inhabitator eius sit Deus.

Exempla.

Nã & passeres,& hirundines paruæ C aues omnes fæces de suis nidis eiiciunt, & filios eiicere instruunt. Sed quidam nostrum sunt scabronibus similes,qui odorifera fugiunt, & in facibus bouinis se totaliter inuoluunt.Vnde de eis potest illud dici:

Ioël.1.d

Putruerunt iumenta in stercore suo:homines dicuntur iumenta, dum rationali relicta natura, fiunt similes brutis;propter quod Psalmus:

Psal.48.d

Homo cum in honore esset,non intellexit,&c.

Secundò,Domina nostra fuit plena gratia fœcundante in filij sui conceptione: vnde ei ab Angelo dictum est:

Luc.1.c

Ne timeas Maria:inuenisti enim gratiam apud Dominum,ecce concipies,& paries filium, &c.O quàm magnum,quàm altissimum præconium, quanta vtiq; laude dignum,quod simul & semel Dei esset Mater,& D Filia,& Ancilla: Virgo & fœcunda. Quis vnquam audiuit tale quid?quis videt huic simile? Verùm propter hanc gratiam facta est Deo intima & amicissima super omnem creaturam.

Esther 2.c

Vnde de Esther dictum est in figura, quæ interpretatur præparata:& huius virginis fuit persona signatiua:Introducta est Esther, inquit ad cubiculum regis,& adamauit eam rex super omnes mulieres,habuitq; misericordiam & gratiam coram eo,& posuit diadema regis in capite eius. Quid hoc sublimius?quid gloriosius?mundi totius Domina facta est & Regina;hæc est enim,vt dicitur.

Apoc.12.a

Mulier illa amicta Sole,& Luna sub pedibus eius: corona stellarum duodecim.

Bern.serm. de B.Virg. sup.verba Apocal.

Vnde Bern.dicit de ea:Quàm familiaris es Christo ô Domina,quàm illi proxima, quantam gratiã apud eum inuenisti:vt maneret in te,&tu in ipso:vestis eum E & tu vestiris ab ipso:vestis eum substantia carnis, sed ille te vestit gloria suæ Maiestatis. In hac tam sublimi gratia, si non sit Domina imitanda; est tamen omni hora benedicenda,& prædicanda, & laudanda, & in nostrum auxilium inuocanda.In omnibus pressuris respice stellam maris, voca & clama Mariam: quia ipsa est,quæ dat in mari viam,& inter fluctus firmissimam semitam. Ipsa est enim anchora, qua nauis in mari firmatur: & est nauis, qua homo à tentationum fluctibus liberatur. Ille solus ab eius abstineat laudibus,qui eam in tribulatione inuocans, non fuerit exauditus.

Tertiò,Domina nostra fuit plena gratia decorante in omni sua conuersatione.Vnde in figura ipsius dicitur:

Esther 2.c

Erat formosa valde, & incredibili pulchritudine, omniumq; oculis gratiosa & amabilis videbatur. Hæc est illa Rebecca(de qua dicitur)puella decora nimis,Virgoque pulcherrima & incognita viro.

Gen.24.b Cant.4.c

Vnde ei dicitur: Tota pulchra es amica mea,tota,dicit:quia in carne,& in mente pulcherrima fuit; vt nunquam sibi similis fuerit. Vnde Bern. super illo Verbo: Tota pulchra es, ait:Facie quidem pulcherrima,mente integerrima, & spiritu sanctissima.Hieron.Si diligenter inspicias,nihil est omninò virtutis,nihilq; speciositatis, nihil candoris,& gloriæ,quod non ex ea resplendeat. Erat enim multis candidata meritorum virtutibus,& dealbata niue candidius: simplicitatem columbinam in omnibus repræsentans.Ex hac enim multa pulchritudine vitæ, virtutem habuit adamantis, quia sicut adamas ad se ferrum trahit;sic Virgo sancta ad se deduxit de supernis verbum Dei.

Exemplũ. Bern.to.1. hom.2.sup. missus est.

Vnde Bern. Virgo regia, gemmis ornata virtutum, geminoq; mentis & corporis candore præfulgida,& decore, specie sua & pulchritudine in cælestibus cognita: cælorum ciuium in se prouocauit affectum & aspectum:ita vt Regis animum ad se inclinaret,cælestem nuntium ad se de supernis educeret. In hac igitur tantæ conuersationis gratia, etsi eam ex toto imitari non possumus,debemus tamen eam sequi, quantum valemus;vt cum ea habere laboremus mentis & corporis castitatem, mentis humilitatem; Dei & proximi charitatem,in aduersis patientiæ firmitatem, & perseuerantiæ in bonis longanimitatem. Nam & Bern.dicit:Si vis in aduersis eius impetrare suffragium; vide ne deseras ipsius conuersationis exemplum. Sed multi sunt similes porcis:potius inueniri volunt in luto,quàm in domo, & potius in loco fœtido & lutoso, quàm in floribus & odoribus plenis locis.

Quartò,Domina nostra habuit gratiam consummantem in sua corporis & animæ glorificatione. Nihil est enim aliud gloria,quàm gratia consummata. Vnde de hoc potest exponi illud:

Prou.11.c

Mulier gratiosa inueniet gloriam,& licet sit omnibus hoc commune; Domina tamen nostra, &c. omnes creaturas præcessit in gratia, sic & præcedet in gloria.Quare necesse est, vt qui vult à Deo gratiam impetrare, ad hanc mediatricem accedat deuotissimo corde:quia cum sit Regina totius misericordiæ,nihil omninò habens in regno iustitiæ,nihil petenti poterit denegare.

Bern.ser.de Natiuit. Beatæ Mariæ.

Nam,vt Bern.ait, A peccatore rogata ostendit Filio pectus, & vbera: Filius autem Patri latus & vulnera:quare nulla potest esse repulsa, vbi tot concurrunt charitatis insignia. Vnde ait Apost. Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius. Nam & ipsa ait:

Esther 10.b Eccl.24.c

In me omnis gratia vitæ & veritatis:in me omnis spes vitæ & veritatis. Transite ergo ad me omnes qui concupiscitis,& generationibus meis adimplemini.

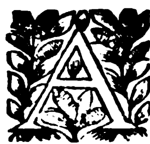
Bern.to.1. serm.de B. Virgine sup. verba Apoc.

Bern. Quando misereri non poterit Mater omnipotentiæ?quando misereri noluerit Regina misericordiæ?cur ad Mariam fugere trepidat humana fragilitas? reuolue totam seriem Scripturarum,& si quid asperum, si quid durum inueneris in Maria;deinceps suspectam eam habeas,& eam accedere verearis. Tota,inquit, est dulcis,tota suauis, tota misericors, omnibus offerens lac & lanam.Rogemus ergo,&c.

DE BEATA, SEMPERQVE VIRG. MARIA.

SERMO III. in ordine XXXIX.

Luc.1.c

Ave gratia plena. Mos inoleuit antiquus, vsque ad nostram ætatem, vel ad nostra tempora successiuè deductus, & est ipsa consuetudine approbatus, & quasi in naturã cõuersus;vt illos oris officio salutemus,quibus bonũ appetimus.Angelus ergo sanctus de

de cælo veniens, dum ad clausam Virginem intrat, eam approbato iam more salutat. Et in verbo præmisso duo denuntiat. Primo enim suum, quem habet ad Virginē, monstrat affectum. Secundo vero, in Virgine monstrat gratiæ complementum. Primum facit, eam officiosissimè salutando. Sed secūdum adiungit, eam plenam gratia prædicando. Primum fuit in Angelo annuntiante indicium eximietatis. Secundum vero in Virgine admirante fuit signum insignissimæ dignitatis. Primo ergo præmittit salutationem, cum ait: *Aue*. Secundo verò donorum plenitudinem præostendit, cum dicit: *gratia plena*. Verum quia in sermonibus de ipsa salutatione eius satis videtur dictum esse; Nunc superest solum de eius plenitudine sermonem hunc contexere: quia de gratia dictum est in superiori sermone. Est ergo notandum quantum ad præsens sufficit, quod distinguitur plenitudo tripliciter: scilicet Primo, plenitudo sufficientiæ siue gratiæ necessariæ: Secundo, plenitudo excellentiæ prærogatiuæ virgineæ: Tertio, plenitudo redundantiæ, siue superaffluentiæ diuinæ potentiæ. Dico, quod prima plenitudo sufficientiæ siue gratiæ ad salutem necessariæ, est communiter omnium saluandorum: quia sine hac plenitudine diuinorum donorum, nullus vnquam hominum ad regnum potuit peruenire cælorum. Vnde scriptum est: Repleti sunt omnes Spiritu sancto, &c. *Act.2.a* Est tamen sciendum, quod plenitudo hæc eam habentibus non est æqualis: sed minus, & magis esse cernitur in diuersis. Vnde Apostolus: Diuisiones gratiarū sunt, idem autem Dominus Et iterum: Vnicuique datur gratia secundum mensuram donationis Christi. *1.Cor.12.a* Quia tamen sine hac plenitudine non est salus; seipsum homo diligenter scrutetur, ne vacuus ab ea inueniatur. Vis autem scire, si hanc plenitudinē habeas, & si Dei gratia plenus existas? Nota pleni proprietates, quas inferius annotaui: de quibus, vt memini, in sermonibus mortuorum aliqua dixi. Nam quod est plenum aliquo refrigeratiuo, si in igne ponatur, nullo modo exuritur, sed integrum conseruatur. Et est exemplum de vase *Exemplum.* metallino vel terreo: quæ si aqua impleantur, ab igne in nullo læduntur: sed vacua ad ignem si ponantur, corrumpuntur. Ergo, cum gratia sit animæ refrigeratiua, nulla tribulatione rumpitur anima, quæ est gratia Dei plena: ergo si rumperis, Dei gratia plenus non existis. Item quod plenum est, stabile est & firmum; nec facilè mouetur à vento percussum: immò vbi mouetur, vas vacuum, immobile permanet, quod est plenum. Ergo si te in tentationibus non inuenis esse firmum, scias te esse vacuum, & non plenum. Item vas plenum ab eo quod est repletum, in nulla sui parte est separatum: sed in omni puncto sui est illi coniunctum: & cum eo interius contiguum habet contactum: qualitercunque applicetur exterius, à suo contactu nunquam interius recedit: ergo si tu propter cogitationem exteriorum, deuotionem perdis interiorum bonorum scias te esse vacuum & non plenum. Item omne continens, & contentum in figura sunt conformia. Exemplum de nube, quæ cum nullius sit determinatæ figuræ; illius nubis figuram induit, cui immediatè se vnit. Vnde & Philosophus omnia elementa probat esse sphæricæ figuræ: quia cum primum continens sit cælum sphæricum; necesse est illud esse rotundum: quod sibi immediate est coniunctum: quia aliter esset ibi ponere vacuum, quod esset naturæ contrarium. *Arist.to.4. lib.7. de cælo tex.30.* Quale igitur est continens primum, tale est primum contentum: & per consequens tale secūdum, tertium, quartum, quintum, & sic vsque ad vltimum. † Igitur Spiritu sancto plenus existis forma & regula, scil. nullo modo recedit. Item omne plenum per omne foramen suum emittit foras de eo, quo est repletum; nec aliquid potest emittere ab illo extraneū: ergo si Deo est plenus; de nullo alio, quā de eo aliquid loqui potes: quod si aliter, plenus Deo non es. Item quod aliquo est plenum, quotiescunq; ad terram fuerit inclinatum, aliquid emittit de eo, quo fuerat plenum ante: Ergo cum tu terrenis inclinaris, Deo

† Hoc loco aliquid desiderari videtur quia locutio est manca.

A euacuatis, etiam si non sentis. Item quod est aliquo liquore plenum, non potest alium recipere liquorem: vnde vas aqua plenum, non potest recipere vinum, nisi illa primo fuerit effusa. Similiter & cor Deo plenum respuit omne mundanum: quod si aliquid admittit, Deo plenum vtique non existit. Item vas solido corpore plenum non sonat percussum, sicut patet in dolio; quod continet in se vinum: sed sonat plurimum, si fuerit vacuum; sicut patet ad sensum. Sic & cor Deo plenum, non murmurat, quantumcunque percussum: ergo si in malo murmuras, necesse est vt Deo vacuum te esse cōcedas. Sed diligenter attende, quod quidam non appetunt plenitudinem gratiæ: sed potius plenitudinem pecuniæ: cum tamen dicatur quod auarus non implebitur pecunia. *Eccl.5.b* Nonne igitur stultum est, eo velle repleri; quo

B repleri est impossibile? Sed quæ ratio, quare non potest homo impleri pecunia, cum sit res solida? Quid enim solidius auro, quid compactius: Sed oculo rationis attēde, quæ dico: certo enim tenemus experimento, quod omne, quod natum est aliquod totum capere in seipso, non potest repleri aliquo minus illo. Exemplum de vase tres modios capiente, de quo certum est: ipsum vno vel duobus non posse repleri. At cor humanum est capax Dei boni, videlicet infiniti: ergo nullo modo bono finito potest repleri. Item cor quod non habet habitatorem Deum, omninò est vacuum: cum ad Deum continendum sit ordinatum: & quia natura non patitur vacuum esse aliquid; cor per naturam suæ natiuitatis semper, vt repleri possit: aliquid attrahit: cum ex eis attractis satiari non possit; ab attrahendo non desistit. *Arist.to.7. problemat. sect.9 q.9.*

C Quare auarus vsque ad mortem congregare non desinit; quia nunquam plenitudinem assequitur, quam intendit. Nota etiam hic, quod omne vacuum illud maximè attrahit, quod sibi conforme existit: quare magnes in præsentia omnium metallorum nullum ex eis attrahit nisi ferrum. Sic & carnales attrahunt sibi lasciuiam, superbi sublimia, auari vero temporalia, & sicut terra defossa, vt est in puteis, ex omni parte oris sibi aerē attrahit; sic auari & grifonici, quia superuacui, quare diuina gratia vacui, per fas & per nefas congregare non cessant Sed nota hic auarorum stultitiā, dum non cessant congregare pecuniam, quia omnino faciūt contra naturam. Nam omne vacuum, si naturaliter agit solum illud attrahit, vnde repleri possit. Vnde si contra vas vacuum essent aliquæ creaturæ corporeæ, non at-

D traharet, nisi corporeas: quia eius vacuitas non posset impleri per alias: quare si illas attraheret, quibus repleri non posset, frustra ageret: cum tamen natura nihil penitus agat frustra, ergo summa est hominis amentia, & omnino contra naturam operans semper frustra, dū repleri volens, non attrahit nisi vana. Sed vtinam consideraret, quod quando res attrahens plus debito attrahit, & plusquam sibi necesse sit; vnde viuere diutius credidit, inde perit. Exemplū de candela. siue de lychno *Exemplum* in lampade, quæ dum de humore plusquam sibi necesse sit, attrahunt, extinctionē suæ lucis incurrunt. Nam & terra, quando de aqua plusquā sibi necesse sit, accipit; fit omnino inutilis, & semina in se iactata corrūpit. Et sic etiā pereunt nostra corpora, quando plusquā vitę necesse sit attrahunt sibi vana. O fatuitas, summa, vt deficiat nobilissima creatura, vana attrahendo, non solida bona: vbi non illa deficiunt, quæ penitus carent vi-

E ta: nec etiā deficiunt ipsa bruta; cum nec terræ committant semina, nec congregent quidquam in horrea.

Secunda plenitudo gratię est plenitudo supereminentiæ: qua aliquid dicitur cæteris supereminere: & hæc plenitudo fuit in beatissima Dei Matre, quæ omnia dona, quæ alij Sancti acceperunt in parte, ipsa omninò habuit in plenitudine. Nam, sicut in capite sunt omnes sensus: sed in aliis partibus corporis tantum est sensus tactus; sic Domina nostra omnia habuit Dei dona, quæ in Sanctis aliis sunt diuisa, sicut ostensum est in primis duobus sermonibus supra. Vnde dicitur: In plenitudine Sanctorum detentio mea. *Eccl.24.b*

Hieron. in epist. 10. de Assumptione B. Mariæ paulo post initium tom. 9. Et est sensus: totum teneo in plenitudine, quod alij Sancti tenent in parte. Hieronymus: cæteris per partes datur gratia: sed in Mariam tota se infundit plenitudo gratiæ. In hac plenitudine eam imitari non possumus, sed laborare debemus, vt accipiamus partem, quam possimus; ne vacui bonis apud Deum inueniamur. Nam quando terra erat inanis & vacua, nullis fructibus plena; fuisse legitur tenebrosam: & tenebræ erant super faciem abyssi. *Gen. 1. a* Et Gregorius dicit: Si non possum ex messe multos manipulos ferre; nunquid ad aream debeo vacuus redire? Nam si multos ferre non possum, feram duos, vel vnum: quia etsi Redemptor noster labores penset in retributione, tamen vires pensat cum pondere.

Tertia plenitudo est plenitudo redundantiæ, siue supereffluentiæ, quãdo aliquid sic dicitur esse plenum, vt effundat circa se locum. Nam & fluuius, quando suas ripas impleuerit, si adhuc aqua excrescit, in omnia loca se vicina diffundit, & de sua superabundantia locis vicinis impendit: quod in Nilo, fluuio Ægypti semper fieri consueuit semel in anno: cum aqua ei ab eo impendatur, non de cœlo. Fluuius etiam quilibet, postquam suum locum impleuerit; ad loca remotissima fluit ex abundantia, quam accipit. Flumina nutriunt hortos, & plantas rigare non desinunt, & vsque ad mare fluxu continuo se diffundunt: vt aqua gratiarum illuc redeat, vnde venit. Hæc autem gratia abundantiæ redundantis in Saluatore nostro, Dei filio, Iesu Christo primo & principaliter fuit. Vnde de eo dicitur: De plenitudine eius omnes accepimus. *Ioan. 1. b* Item: Plenum gratiæ & veritatis. Ipse enim est lux, qua illustramur ad verum & ignis, quo inflammamur ad bonum: potest tamen impetratoriè & meritorie appropriari Dominæ nostræ hoc donum gratiæ, propter quod dicitur esse similis Lunæ, cuius est accipere lumen, & terris refundere. Radix etiam humorem abundantem, quem accipit, toti arbori distribuit. Sic & virtus nutrimentalis, cibum, quem accipit, membris vniuersis distribuit: & ideò de Domina nostra dicit Bernardus: *Bern. tom. 1. ser. de Beata Virgine sup. verba Apocalyp.* De plenitudine eius accipiant vniuersi, æger curationem, captiuus redemptionem, tristis consolationem, peccator veniam iustus gratiam, Angelus lætitiã, tota Trinitas gloriam, Filij persona carnis humanæ substantiam. Ad hanc igitur accedamus, hanc honoremus, hanc in nostrum auxilium inuocemus, quæ tanti apud Dominum est meriti; vt non possit repulsam pati, cum sit digna in omnibus exaudiri. In cuius figura Rex Salomon matri aduenienti assurrexit; & thronum matris iuxta suum poni fecit, eique dixit: Pete mater mea: nõ enim fas est, vt auertam faciem meam. *3. Reg. 2. c* Iulianus Imperator à fide apostatans, habitum Monachi proiiciens, quem habebat, vt dæmones sibi obedientes haberet: nam Necromantiam, vel Magicam artem exercebat, crucem Christi vndique destruebat: Cumque contra Persas ad bellum iret, & dæmones sibi victoriam promitterent, omnisque Dei Ecclesia contra eum oraret, talem visionẽ Basilius vidit: *Hanc de Iuliani apostatæ morte visionem sub aliis nominibus conscriptam vide in Niceph. hist. Ecclesiast. lib. 10. cap. 35.* Cum enim apud Cæsarẽ Episcopus esset, sibi videbatur quod Domina nostra in Ecclesiam maiorem descenderet cum multitudine Angelorum: in qua Ecclesia quidam miles, nomine Mercurius, iacebat mortuus, & in eadem Ecclesia arma sua reposita erant quem Iulianus pro fide occiderat. Domina autem ad exercitum astantem dicebat: Quis me de Iuliano apostata vindicabit, qui me & filium meum blasphemare non cessat? Tunc tacentibus cunctis, illa ait: Vocate mihi Mercurium. Cumq; ille aduenisset; Illa eum suis armis assumptis ad exercitum ire iussit, & vt Iulianum occideret, imperauit. Tunc euigilans Basilius, ecclesiam intrauit, & in tumulo corpus Mercurij nõ inuenit, nec arma ibidem pendentia vidit. Secundo verò mane veniens, & corpus eius & arma inuenit: tunc visionẽ veram esse credidit, & post paucos dies quidam de exercitu venit, qui eum à quodam milite interfectum narrauit: quisquis ille fuisset, sciri non potuit. Fertur autẽ quod dum flueret eius sanguis, ipse de proprio suo sanguine manum impleuit, & contra cœlum proiiciens ait: Vicisti Galilæe, vicisti, appellabat autem Dominum Galilæum. Rogemus ergo, &c.

DE ANGELIS,

SERMO I. in ordine XL.

Misit Dominus *Angelum suum, & liberauit me de manu Herodis, &c.* *Act. 12. b* Naturale est, vt homines ibi libenter habitẽt, vbi cõcepti, vbi nati sunt, & nutriti: propter quam causam multi ex impulsu naturæ plus appetunt esse in vilissimo rure, quam in nobilissima ciuitate. *Exemplum.* Vnde dicitur de ciconia, vermibus, & serpentibus infesta, ac humanæ societatis amica; quod nidum suum primum nunquam deserit, si coacta non fuerit: Sed quando hyeme cogente, recedit, nidum terra replet, & nidi virgulas atq; spinas cum luto conglutinat, ne ventus eas eiiciat vel dissoluat. In reditu verò suo in vere eundem locum occupat, & contra alias nidum occupare volentes acriter certat, vel pugnat. Vide ergo quanta sit Angelorum charitas, qui in cælo empyreo creati, tanquam in loco sibi conuenienti, & apto diuinæ contemplationi, pro diuina obedientia & charitate ad proximum, habitant nobiscum in terra, in loco obscurissimo cælo empyreo, comparato, & licet diuina contemplatione non careant: quia Deum vbique contemplantur, tamen illius loci amœnitate priuãtur, & in terra Deum contemplantur, quę corpori congrua esse probatur, sicut ex diuina ordinatione ostenditur. Sunt ergo à nobis Angeli valdè diligendi, valde honorandi, & valdè prædicandi: ne ipsorum beneficiis videamur ingrati. Hoc igitur attendens Apostolus Petrus ait: *Misit Dominus Angelum suum, &c.* In quo verbo tria notat Apostolus. Primo mittentis Dei auctoritatem. Quid enim Deo sublimius? Secundo missi nuntij dignitatem. Quid Dei nuntio dignius? Tertio, ipsius missionis vtilitatem. Quid à carcere liberari vtilius? Mittit Dominus: mittitur angelus: & liberatur captiuus. Notatur ergo primo diuina sublimitas siue auctoritas, cum dicitur: *Misit Dominus.* Secũdo vero notatur Angeli dignitas, cum infertur: *Angelum suum.* Tertio verò notatur missionis vtilitas; cum adiungitur: *& liberauit me de manu Herodis.* Vt ergo omnia simul tractemus, & sub pacis membris multa, & quasi innumera Angelorum beneficia constringamus; dicamus, quod quatuor sunt beneficia Angelorum ad quæ possunt reduci alia quæ nobis ab ipsis conferuntur. Nota ergo, quod in via sunt nobis quatuor necessaria, si volumus peruenire ad Patriam. Nam primo indigemus scientia illustrante, propter potentiam cognitiuam. Secundo indigemus gratia inflammante, propter potẽtiam affectiuam. Tertio indigemus fortitudine roborante, propter potentiã operatiuã. Quarto indigemus victoria consummãte, vt perueniamus ad Patriam. Videte ergo beneficia Angelorũ. Nam primo per eos instruimur in accipienda sciẽtia. Secundo eorum precibus adiuuamur, in impetranda gratia. Tertio per eos roboramur in facienda iustitia. Quarto per eos defendimur, in obtinenda victoria.

Dico, quod primum quo indigemus, est salutaris scientia qua nostra perficitur cognitiua, quid enim est homo absque scientia? est enim similis Lunæ, quando in nullo est illuminata, sed est tota opaca, obscura: & dicitur esse nulla. Est etiam anima absque scientia sicut domus, quæ clausa est vndique, nullo lumine illustrata: quæ nullo vsui, nisi incendio est apta. Nullum enim est animal, quod si fuerit cæcum, & lumine ex toto priuatum, quod non sit inutile ad suum officium exercendũ. Quod hirundo dum industria naturali cognoscit; filios ad lucem succo cuiusdam herbæ reducit (vt dicit Philosophus) si eos cæcari contigerit: quod & mustela *Arist. to. 5. lib. 6. Hist.*

similiter

similiter facit. Animal enim cæcum solum aptum est ad molendum, vel vt comedatur idoneum. Vnde capones impinguandi à quibusdam cæcantur vt amplius & citius impinguentur: & iumentum dum pistrino ad molendum ponitur, in oculis velatur: vt circa molam facilius reuoluatur. Vnde omnes qui carent hac salutari scientia, vel more caponum fiunt diaboli esca: vel more animalium tota die voluuntur circa molam, id est circa mundi inutilem curam. Valdè ergo honorandi sunt Angeli, qui sunt nostri magistri; in obtinenda scientia. Vnde officium angelorum (secundum Dionysium) est illuminare, purgare & perficere: quod vtiq; faciunt, non animas informando (quod conuenit soli Deo) sed exterius exercitando more Doctoris optimi, & nobilissimi. Vnde Angelus dixit: Missus sum, vt docerem te: quia vir desideriorum es: Et hoc signatum esse dicitur: Vade, accipe librum de manu Angeli. Quid est enim librum accipere de manu Angeli nisi per eum instrui & doceri? Vnde dicitur: Accepistis legem in dispositione Angelorum. Et dicitur: Lex ordinata est per Angelos in manu Mediatoris. Si ergo omnes homines (vt docet Philosophus) scire desiderant; nec scire possumus, nisi doceamus; quantum illos amare debemus à quibus continuè non in vanis, sed in salutiferis edocemur? Quis adeo malus esset, qui, si cæcus esset, illum non amaret, qui sibi lumen redderet? Sed omnes nascimur cæci, & omni scientia nudi, secundum intentionem Philosophi: & quod maius est, certi experimento, ergo quantum venerari debemus sanctos Dei Angelos, à quibus instruamur?

Animal. c. 5. & to. 6. lib. 4. de Generat. Animal. c. 6. — *Dionys. lib. de Cæl. Hierarch. c. 3.* — *Dan. 9. f* — *Apoc. 10. c* — *Act. 7. g* — *Gal. 3. c* — *Arist. to. 7. lib. 1. Metaph. tex. 1.* — *Arist. to. 3. lib. 6. Ethic. Nicomach. tex. 30.*

Secundo indigemus gratia inflammante, vt perficiatur in nobis potentia amatiua. Nam, vt habetur in libro de Anima, Anima perficitur virtutibus & scientia. Nam tolle gratiam virtutum ab anima: quid est nisi mortua, carens vita? Sicut enim anima est corporis vita, sic animæ vita est gratia. Et ideo gratia non habita, anima dicitur mortua: quia priuata est vita, nó quantum ad esse primum, sed quo ad esse secundum, quo ordinatur ad Deum. Gratia enim Dei similis est Soli inflammanti, & omnia incendenti: Sol enim omnia inflămat, quæ sub eo sunt: tolle Solem à rebus, & omnia frigore contabescent. Nam si Sol non esset, Luna omni mense hyemem terris adduceret, & sic omnia deperirět. Vnde terra non Soli opposita vel à Sole respecta, est omnino infructuosa, vt probat ipsa experientia, Sic etiam est de gratia, qua non habita, frigida intantum sunt omnia, vt omnis operatio omnino sit perdita, quia Deo non grata: immò cordis nostri terra est omninò infructuosa. Vnde anima sine dono gratiæ est sicut carbo spoliatus igne, & sicut lucerna sine lumine, & sicut nox Sole carens. Si ergo mortui, absque fructu & sine gratia sumus; sequitur quod Angelos reuereri debemus, quorum intercessionib. gratiam impetramus. Vnde scribitur: Respondens Angelus Domino dixit: Vsquequo Domine exercituum non misereberis Ierusalem? & sequitur, quod respondit Dominus Angelo verba bona, verba consolatoria. Quid enim respondere fecit hæc, nisi quia ad preces Angeli deprecantis per gratiam reconciliatus est illis? Vnde in figura dicitur, quod Angelus alius venit, & stetit ante altare, &c.

Zach. 1. c — *Apoc. 8. b*

Tertio indigemus operatione bona, vt perficiatur nostra operatiua. Quid enim valet scientiam habere operandi? Quid valet habere gratiam ad operandum, nisi adsit operatio bona; quæ appellatur iustitia, eo quod totius vitæ sit completiua? Nam si in operatione bona ad operandum non adsit potentia, mortua est anima. Nam constat, quod iustus ex fide viuit: nec minus constat, quod fides sine operibus mortua est. Ergo si ex fide animæ vita est, & fides sine operatione mortua est; absq; operatione bona non potest esse animæ vita. Ita charitas est vita animæ. Hugo: Scio, anima mea, quia est vita tua: sed vbi operatio non est, amor non est: ergo nec ibi vita animæ (scilicet gratia) esse potest. Minorem probat Gregorius dicens: Amor Dei nunquam est otiosus: operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est. Quomodo potest planta viuere, & nullos fructus facere. Nunquid viuente radice, deficiet humor bonus in arbore? Quid est animal, quod vita non careat; si ea, quæ sunt naturæ suæ, non agat? ergo & homo mortuus est, & non viuit; si quæ salutis suæ sunt, prætermittit: Reuereri ergo debemus Angelos per quos ad bona opera prouocamur, & adiuuamur. Nonne coadiutores nostri sunt Angeli, vt iustè possimus operari? Ecce ego mitto Angelum meum &c. Duo facit: quia præcedit ad opus auxiliando, & custodit impedimentum remouendo. Angelis suis Deus mandauit de te, &c. Exemplum de Angelo, qui apparuit beato Antonio propter tædium vacanti otio: qui accipiens coram eo folia palmarum, cœpit operari vasculum: cumque aliquantulum fecisset, genuflectebat, & orabat, & ad opus iteratò surgebat. Cumque sic diu fecisset, dixit ad Antonium: Sic fac, & saluaberis.

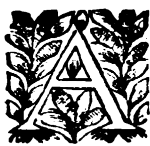
Iac. 2. d — *Greg. tom. 3. hom. 30. in Euang.* — *Exod. 23. c* — *Psal. 90. c*

Quarto indigemus contra hostes victoria consummante in gratia, & perducente ad gloriam. Quid enim valeret volenti Romam ire, si vsque ad portam iret, nec intus introiret? Quid prodest scutum tota die tenere, fortiter hostem inuadere, vtraque manu pugnare: si nudum obtenta victoria, proiecto clypeo, contingat te fugere? Non ergo valet scientia, non prodest gratia, non adiuuant opera bona: si non fit in fine victoria, quæ est omnium malorum finitiua, & omnium collectiua bonorum: sola enim perseuerantia coronatur, & omnis laus in fine canitur. Non enim (vt ait Apost.) coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Quid enim est legitimè certare, nisi finem operi suo dare; & in bono perseuerare? Prius enim est moriendum, quàm diabolo cedendum, vel fugiendum. Exemplum de Iuda Machabæo, qui priusquam fugeret, voluit interire. Nam & leo si se videri credit, nunquam hostes fugit: sed se videndum in medio campo omnibus iaculis exponit; prius volens mori quam fugere. Si igitur tantum bonum est victoria, quantam illis debemus reuerentiam, qui nostram pugnam faciunt, nec iuuare nos cessant, nisi victoria prius obtineatur. Ipsi sunt propugnatores nostri, qui pro nobis adhuc viuentib. bellant, qui in morte eos iuuant, qui nos post mortem associant, qui nos Domino repræsentant, & nostros defectus coram eo suis orationibus velant. Nam dicitur: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem; supple tantum: sed aduersus, &c. Sed ab his per Angelos liberamur. Vnde in figura dicitur: Tollens se Angelus Domini; qui præcedebat castra, &c. & postea quomodo omnes inmersi sunt, filiis Israel liberatis. Factum est prælium, &c.

2. Tim. 2. c — *Exempla.* — *Ephes. 6. b* — *Exod. 14. d* — *Apoc. 12. b*

DE ANGELIS,

Sermo II. in ordine XLI.

Angeli eorum semper vident faciem Patris. *Magna est (vt dicit Hieron.) dignitas animarum: quia quilibet habet Angelū suum ad custodiā delegatum. Quis enim in tot malis, in tantis periculis, tantisq; diaboli tentamentis, tot mundi periculis & fallacibus blandimentis, & carnis tam innumeris incendiis posset esse securus; si non esset custos Angelus? Nam Angeli sunt ex natura potentes, & ideo ipsorum ministerium est beneficium, & ex dispensatione diuina sunt nobis præsentes, & ideo est ministerium ipsorum continuum, semper tamen diuinæ contemplationi coniunctum. Et ideo in verbo præmisso quantum ad duo Angeli describuntur. Primo, quantum ad vim ministratiuam, qua nobis seruiunt, humanæ indigentię consulendo. Secundo, quantū ad vim contemplatiuam, qua Deo semper assistunt, fontem diuini luminis contemplando.

Matt. 18. b — *Hieron. in lib. 3. in Mat. super cap. 18 ante medium to. 6. & in Dialogo de orig. Animarum in fine tom. 9.*

Primum

Primum respicit humanam necessitatem: Secundum A verò Angelorum felicitatem: Primum est officium charitatis, sed secundum est opus dignitatis Notatur ergo primo virtus administratiua, cum dicitur: *Angeli eorum.* Notatur secundo virtus contemplatiua, cum additur: *semper vident faciem Patris.* Sed quia in superioribus sermonibus multa, immò quasi omnia de ministerio Angelorum dicta sunt; Nunc de contemplatione videamus. Est ergo notãdum, quod ad visionem beatam quatuor requiruntur, videlicet Primo, vt sit aperta. Secundo, vt sit iucunda. Tertio, vt sit plena. Quarto, vt sit æterna. Quodcumque enim istorum deficeret, visio beata esse non posset. Cum enim (secundum Bernardũ) beatitudo sit omnium bonorum plenitudo. Et secundum Boetium, sit status bonorum omnium aggregatione perfectus: si aperta visio summi boni non esset clara serenitas, & visioni iucunditas, & iucunditati B non iungeretur satietas, & satietati non iungeretur æternitas; non esset ibi bonorum omnium plenitudo: ergo nec vera beatitudo. Vt ergo nihil desit beatitudini Angelorum. Primo vident Dominum visione apertissima. Secundo visione clarissima. Tertio visione plenissima. Et nihilominus tertio vident visione securissima.

Boet. de Consolat. Philosophica, lib. 3. prosa 2.

Dico primo, quod Angeli vident Deum visione serenissima, nullo ænigmate obumbrata, vel nullo medio conuelata. Si enim non sic viderent, beati non essent: quia adhuc Deum videre in seipso appeterent: quia Angeli appetitus terminatus non esset: ergo nec omnis boni plenitudinem attingeret: Sicut enim Apostolis in terra adhuc viuentibus Christus dixit: Beati oculi qui vident, quę vos videtis. Et dicitur: Abraham exultauit, vt videret diem meum: vidit & gauisus est. Quanto magis illi dicendi sunt beati, qui non Christũ in forma tantum humana; sed eum conspiciunt in diuina? Nunc enim (ait Apostolus) videmus per speculũ in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. O felix visio, ô desiderata contemplatio, illam summam essentiam cernere in seipsa, quæ omnis esse causa existit: & illam potentiã, quæ de nihilo tam magna produxit: & illam sapientiã, quæ tam multa, tã pulchra, tanta varietate distinxit & illã bonitatẽ beneuolam, quæ vniuersa persistere facit! Quid hoc melius? quid sublimius? Vnde Aug. de visione hac refert Platonem Philosophum quædam dixisse: Tam, inquit, delicata est visio diuina, tantoque amore dignissima; vt quidquid haberi possit, illa non habita, non faciat hominem beatum, sed miserum. Vadant ergo miseri homines lasciui, filij diaboli, & tota die vana conspiciant, politas mulierum facies aduertant, & auro cupidorum incendantur, & ab illa visione excellentissima se excludant, vt in futuro non Deum, sed dæmones videant: non gloriam inueniant, sed perpetuas pœnas luant. Quæ enim est causa, quod in sensibus non superant bruta? Certè nos capræ præcedunt in visu: Lupi nos superant in olfactu: & araneæ, vt videtur, in tactu. Et quare creatura summæ nobilitatis in sensibus superaris à brutis? vt scias, quia tua bona non externa, sed interna: non terrena, sed superna: non cum brutis in terra, sed cum Angelis in cælo quærenda. In sensibus ergo te superant bruta: quia facta sunt ad sola sensibilibus bona: tu autem in sensibus deficis, vt per hoc docearis, vt ad bona rationis, quæ sunt animæ intima, reuertaris. Qui ergo Deum videre desiderat ab exterioribus omnibus oculos auertat & ad se redeat: nec in vanis beatitudinem suam ipsius quærat. Auerte oculos meos, &c.

Luc. 10. c *Ioan. 8. g* *1. Cor. 13. c* *Aug. to. 5. lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 18.* Exempla. *Psal. 118. e*

Secundo, Angeli vident Deum visione iucunda. Quid enim valeret Deum videre, nec de visione gaudere? Immo quomodo posset summum delectabile videri, & in eo non delectari! Si pulchritudo pantheræ sic attrahit animalia ad se videndum: si sic delectat aspectus hortorum, si sic suauitas liliorum, rosarum, & violarũ, si sic amœnitas agrorum florentium, si sic pulchritudo stellarum. Quantum credis delectat cernere summũ bonum, pulchritudinem omnium sæculorum, & pulchritudinis omnis principium? Dulce lumen, & delectabile est oculis videre Solem. Et si sic delectat creatum hunc respicer Solem; quid delectationis putas illis esse, qui Creantem intuentur Solem? Dicitur enim de aquila, quod tunc habet delectationem suam, quando Solem conspicit in rota: ergo quid est videre summã essentiam omnibus delectationibus plenam? non enim absque summa delectatione potest cerni diuina essentia Vnde dicitur: Videntes exultabitis lætitia inenarrabili: quia ad eam exprimendam deficit omnis lingua. Si enim sic delectat gustum esus carnium quadrupedum, auium, piscium, & saporũ: si sic contactus carnalium rerum. Quid est degustare summum bonum, in quo est plenitudo omnium delectationum, plusquã dicere sufficiamus in infinitum? Deficiunt enim omnes linguæ à narratione eius, propter magnitudinem esse ipsius. Nam tam magna, tam ampla, tam summa est illa dulcedo, vt eam non exprimat vllus sermo. Vnde Apostolus semel illuc raptus, vidit arcana Dei, quæ non licet homini loqui: Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti diligẽtibus te. Quam magna multitudo dulcedinis, &c. Bernardus: Semel te gustaui mi bone Iesu, semel te gustaui: & vtinam millies mori possem, vt iterum te gustarem. Vtinam haberemus desideriũ Prophetæ dicentis: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes, &c. Sitiuit. Sicut ceruus nunquam est ita lassus, quin à gustu aquæ & transitu reparetur; sic nulla homini tribulatio grauis esset, qui illius sũmi boni modicam stillulam degustaret. Pereant ergo filij Belial, quos solum nunc vana delectant: vt à delectatione perpetuo C se excludant. Nos ergo, qui credimus videre bona Domini in terra viuentium; fugiamus hunc vanum gustum, vanum aspectum, vanum auditum, vanum olfactum, & omnem delectabilem sensum. Nam in Iob dicitur: Videbitis faciem eius in iubilo. Est autem iubilus quædam indicibilis lætitia (vt Gregorius dicit) mentis, quæ non potest lingua exprimi, nec ex toto videri. Exemplum de cane leporario, qui dum inuenit vestigia leporis, tantam lætitiam concipit, vt à quibusdam vocibus imperfectis abstinere non possit.

Exempla. *1. Pet. 1. b* *2. Cor. 12. a* *Isa. 64. a* *Psal. 30. c* *Bernard.* *Psal. 41. a* *Psal. 26. d* *Iob 33. d* *Greg. tom. 1. lib. 8. exposit. Moral. in cap. 8. Iob cap. 31.*

Tertiò, Angeli vident Deum visione plenaria. Si enim, vt tactum est, illud bonum plenum non esset, ita quod in vllo bono omnino deficeret, summũ non esset: nec Angelicum appetitũ ex toto perficeret, cum semper maius bonum appetere posset. Necesse est ergo, vt illud sit plenissimum bonum, vt maius excogitari non D possit. Vnde Dominus dixit ad Moysen: Ego ostendam tibi omne bonum, id est, perfectum bonum. Et quid est perfectum bonum, nisi bonum consummatum, cui non potest fieri additamentum? Vnde Apostolus: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ Deus præparauit iis, qui diligunt illum: quasi dicat: Tam ampla, tam alta, tam innumera sunt illa bona, vt omnem excedant humanum intuitum, humanum auditum, & omnem animi cogitatum. Quare concludere licet, quod illud bonum tantum est, quod maius esse non potest. Inebriabuntur ab vbertate domus meæ, &c. Et ibidem: Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.

Exod. 33. d *1. Cor. 2.* *Psal. 35. b*

E

DE ANGELIS,

SERMO III. in ordine XLII.

QVI facit *Angelos suos spiritus.* Quantum illi milites natura sublimes, virtute potentes, diuinis reuelationibus sapientes, pietate clemẽtes; veloces: quos Scriptura omnes assistere Domino docet; quis verbis exprimere potest? Ipse solus eos perspicere nouit, qui eos condidit, tam sublimes effecit. & suos Angelos, id est, suos nuntios esse constituit. Et ideò valde congruè

Psal. 103. a

congrue dictum est: *Qui facit Angelos suos*. Est vero sensus: Ille, qui cuncta creauit, qui vniuersa perfecit, vt voluit; ille milites suos, qui ex natura spiritus sunt, ex nobilitate naturæ, fecit nuncios ex administratione. Vnde Apostolus ad Hebræos: Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capient salutis. Videte ergo fratres, ne recedat à corde, ne recedat ab ore, ne recedat ab opere, quantum Deum nostrum debeamus amare: quia non solum condidit mundum, & totum nobis dedit in vsum, sed & Angelos tradidit in ministerium: & tandem seipsum in pretium. In verbo autem præmisso subtiliter explanato sancti Angeli describuntur, quantum ad tria. Primo, ex parte auctoritatis diuinæ. Secundo, ex parte generositatis naturæ. Tertio vero ex parte gratiæ, siue administrationis commissæ. Nam ex diuina auctoritate nobis sunt venerabiles: Ex naturæ sublimitate nobis sunt admirabiles: Sed ex officij sui charitate & humilitate simul & pietate nobis sunt diligibiles. Notatur ergo primo circa Angelos diuina auctoritas, cum dicitur: *Qui facit*. Notatur secundo Angelicæ naturæ sublimitas, cum additur: *spiritus*. Hæc sunt in creatura ex sua natura accepta. Exigebat enim perfectio vniuersi, vt sicut quædam natura, siue creatura est simul corporalis & spiritualis, quædam pure corporalis; ita esset quædam natura tantum spiritualis. Nam quarta doctrina esse non potuit, vt esset aliqua creatura, quæ nec corporalis esset, nec spiritualis. Tertio vero notatur mentis Angelicæ charitas. siue humilitas, cum infertur: *Angelos suos*, id est, nuntios, non quod compellantur: sed voluntarie obsequuntur, diuina reuerentia & fraterna charitate deuicti. Dicamus ergo: *Qui facit Angelos suos spiritus*. Vt ergo ista omnia simul tractemus; Sciendum est, quod Angeli à Deo creati sunt natura nobilissimi principes: Sunt diuini culminis adoratores: sunt diuini operis prædicatores. Nam primo admirantur & laudant diuinam Sapientiam simul & prouidentiam, qua omnia disponuntur & variantur. Secundo, venerantur & adorant diuinam Omnipotentiam, qua omnia producuntur. Tertio loquuntur & prædicant diuinam beneuolentiam, qua homines redimuntur.

Dico primo, quod sancti Angeli admirantur, & laudant diuinam sapientiam simul & prouidentiam, qua omnia distinguuntur & disponuntur. Dum enim considerant rerum omnium varietates, mutationes, successiones & dispositiones; diuinam prouidentiam, quæ omnium talium est prima causa admirantur & laudant. Vnde Dominus ad Iob: Vbi eras, cum me laudarent astra matutina? Stellæ matutinæ, quæ maxime apparent fulgidæ, sunt potestates Angelicæ quarum est Deum continue laudare ex tanta operum diuersitate & admiratione; vt de mutatione circa se facta non ploret, sed potius admiratione Angelica Deum laudet. Nam & Psal. Laudent eum omnes Angeli eius, & sequitur: quia ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptum posuit & non præteribit. In quo verbo diuina notatur prouidentia, formans, & disponens omnia. Quis enim, nisi amens, non admiretur, & ex hoc Deum laudet? Ipsa super cælestia agmina sunt tanta varietate distincta, vt quidam ex Angelis sint semper diuinis aspectibus assistentes: qui sunt de superiori Hierarchia. Quidam sunt præsidentes, & aliis imperantes: sicut qui sunt de media Hierarchia. Quidam sunt obedientes, & iussa complentes: sicut qui sunt de infima Hierarchia. Quis non miretur, & Deum laudet, dum tantam videt doctrinam cælorum, orbium, & stellarum, non solum in specie & claritate, sed etiam in virtute differentium? Quis non miretur, & Deum laudet, dum videt tantam diuersitatem hominum, moribus, & vita differentium: in quibus omnibus tanta est diuersitas facierum, in modico, vel in nullo similium? Quis non miretur, & Deum laudet, dum conspicit in mundo tam modico tantam diuersitatem terrarum, tantam diuersitatem montium, collium, & vallium, tantam varietatem prouinciarum, castrorum, ciuitatum, & villarum, linguarum & morum, tantam varietatem saporum, odorum, & florum? Quis non miretur, & Deum laudet, dum conspicit tantam, varietatem lapidum, ac omnium metallorum? Quis non miretur, & laudet Deum, dum tantam cernit diuersitatem fructuum & granorum? Quis non miretur, & laudet Deum, dum cernit tantam diuersitatem animalium volatilium, gressibilium, & natatilium: tantam diuersitatem pilorum, virtutum, & naturarum? Attende ergo homo: quia omnia ista pro te facta sunt: & tibi in iudicio obiicienda sunt. A te gratiæ pro tantis bonis requirendæ sunt: in quibus si defeceris, grauiter punieris. †Si enim omnia animalia currunt, vt videant pantheram, quia tota varia est, albis maculis superpicta; quis non debeat admirari tantam circa nos diuinam prouidentiam, tam sapienter disponentem, tam multa? Quare non attenditis quomodo dies succedat nocti: & nox pari modo diei? Si enim dies semper esset, Sol vniuersa exureret: Si vero nox semper esset, frigus vniuersa vastaret. Disposuit ergo diuina prouidentia, vt mutatio sibi succederet, vt se mutuis alternationibus temperarent. Consimili modo & succedit hyemi ver: æstas veri: & autumnus æstati. Item in minori mundo pueritia succedit infantiæ: adolescentia pueritiæ: senectus adolescentiæ: & sic est in aliis rebus inuenire. Ergo cum sanctis Angelis admiremur, & laudemus tantam diuinam prouidentiam, & tantam in rebus sapientiam, donec veniamus ad Patriam, vbi est pro omnibus admiratio magna, & laus perpetua. Vnde: Tunc videbis, quanta sit in rebus diuina prouidentia & affluens (admirabili scientia) & mirabitur cor tuum circa singula Dei opera. Et adimplebitur illud Psal. Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius, id est, secundum quod apparuerit magnus in operibus suis. Nam secundum quod ipse magnus est, laudari à nemine sufficienter potest.

Secundo, sancti Angeli venerantur, & adorant diuinam Omnipotentiam, qua producta sunt omnia. Quid enim est adorare, nisi ex diuinę potentiæ consideratione seipsum deiicere, & resilire in propriam paruitatem? Deum ergo adorant, dum altitudinem potentiæ suæ considerant, quam etsi in se comprehendere non possunt: in omnibus tamen venerantur & colunt. Vnde dicitur in Apocalypsi: Omnes Angeli stabant in circuitu Throni, &c. & ceciderunt in facies suas, & adorauerunt Deum. Et Psalm. Adorate eum omnes Angeli eius. Sic & nos Omnipotentiam eius exemplo Angelico reuereri & adorare debemus: quā pro nobis manifestauit in creatione, dum de nihilo vniuersa tam magna, tam pulchra, tam multa, & tam vtilia sola voluntate produxit. Tam enim excellens opus est creare, quod nulli Philosophi potuerunt credere, aliquid de nihilo posse fieri: vnde coacti sunt plura principia ponere, & maximè ipsam materiam, quam dicunt ingenitam esse. Vnde Boëtius: Communis omnium sententia est, cuius nullus vnquam veterum contradixit, ex nihilo nihil posse fieri. Tam enim altum est opus de nihilo operari; quod si omnis potentia creata, tam Angelica, quam humana, cælestis pariter & terrena in vnum esset conflata, non posset ex nihilo minimam creaturam producere. Ergo non est ille adorandus, qui corpora cælestia tam clara, quam alta: tam pulchra, quam multa: tantis virtutibus plena: & ipsam rationalem creaturam ex nihilo, suo verbo produxit? Exemplum hoc accipiamus Magorum, quos venientes ad Christum adorandum, non retardauit longitudo viarum, non asperitas temporum, non magnitudo regalium expensarum: sed venientes, & intrantes domum, inuenerunt puerum cum maria matre eius; & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, &c. Nota ordinem, quomodo debeas Deum adorare. Nam venerunt, prociderunt, adorauerunt, & obtulerunt. Quia ad Deum veniendum est deuotione: procidendum est toto corde: adorandum est corde, & ore: sed offerendum est

Marginalia (left): Hebr. 1.d; Iob 38.a; Psal. 148.a

Marginalia (right): †Hieron. in epist. 20. de certo Paschali circa finem tom. 9.; Isa. 40.b; Psal. 150.a; Apoc. 7.c; Psal. 96.b; Boet. lib. 5. prosa 1. de Cōsolat. Philosoph.; Matt. 2.b; Hier. lib. 3. in Oseam sup. cap. 11. tom. 5.

est ei aliquid opere. Quomodo non adorabis,& timebis Omnipotentem; quando sic timent animalia suum regem? Nonne ad leonis rugitum omne animal figit gressum, vt nec audeat transire circulum, quem leo cauda descripserit? Nonne grues suum regem venerantur, & colunt ad cuius imperium terram petunt, & de terra se erigunt? Quid dicam de apibus, quæ suum regem venerantur, adeo, vt omnes ad suum seruitium se offerant,& si eum offendant, de seipsis vltionem expectant,& vulnere proprij aculei se occidant? Quod, inquam; regnum Barbarorum, & aliarum nationum in veneratione non habeat regem suum? solus Rex regum,& Dominus dominantium contemnitur à populo suo: nec ei debitus honor impenditur. Sed veniet dies illa, quando, velint nolint, adorabunt eum; sed misericordiam inuenire non poterunt. Vnde dicitur: Zelus, & furor viri, id est Christi, non parcet in die nouissimo: nec acquiescet cuiusdam precibus, nec accipiet pro redemptione dona plurima. Prou.6.d

Tertio, Angeli loquuntur, & prædicant diuinam misericordiam, qua homines redimuntur. Et hoc plane habetur: vbi, nato Domino, pastoribus vigilantibus Angelus apparuit dicens: Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Si Christus Deus natus est, vt nos (charissimi fratres) non Angelos, liberaret:& Angeli non redempti, ob charitatem nostram, sic Regem natum prædicant, atque gaudentita vt Gloria in excelsis Deo cantarent; quid homo redemptus, Deo reconciliatus, ab hoste pessimo liberatus facere debet? Gaudete, inquit Apostolus, in Domino semper: iterum dico, gaudete: quia Dominus prope est. Si sic gaudendum, atque iterum gaudendum est ex Domini expectatione; quantum gaudendum est ex sua redemptione? O quam graue peccatum, & quam detestandum, & quam acriter persequendum; non prædicare, non amare tam grande beneficium, quod Angeli tripudiant, cæli exultant, elementa cuncta, & infernalia vlulant,& deplorant. Bernardus: O duri, ô insensati filij Adã, quos non emollit tanta benignitas Saluatoris, tam ingens flamma amoris. Quare filij perditionis non attenditis fœnum, non consideratis tam strictum præsepium, non Deum panniculis inuolutum, positum in medio animalium? Bos, & asinus Deum adorant, stellæ prædicant, cæli admirantur, & laudant: omnisque Scriptura ipsum venisse denuntiat: & solus homo, propter quem venerat, non laudat, non prædicat, sed persequitur venientem. Exemplum de Herode cum principibus sacerdotum, qui eum quærebant ad mortem. Vnde ipse conqueritur per Isaiam: cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israël autem non cognouit me, & Populus meus non intellexit. Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me.

Luc.2.b Luc.2.b Phil.4.a Matt.2.a Isai.1.a

DE ANGELIS,

SERMO IV. in ordine XLIII.

ANGELIS *suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibus viis tuis.* Admirabilis & stupenda, & laudum præconiis prædicanda circa nos Altissimi bonitas, & amabilis plurimum Angelorum, militumque cælestium charitas simul, & pietas;& plangenda non parum nostra tam multa necessitas. Hæc enim tria in auctoritate præmissa, sunt notata. Nam primo notatur circa nos diuina diligentia procedens ex superadmirabili bonitate. Notatur secundo, Angelorum sanctorum custodia, procedens est intima charitate. Notatur tertio, humana indigentia veniens ex naturæ infirmitate. Nam diuina diligentia quam bonitas summa facit, notatur, cum dicitur: *Angelis suis mandauit de te.* Angelica cura, quam charitas summa gignit, notatur, cum additur: *vt custodiant te.* Sed nostra indigentia, quam naturæ necessitas introducit, cum additur: *in omnibus viis tuis.* Quæ enim sunt viæ meæ, nisi in peccato culpæ originalis concipi, in doloribus nasci, in gemitibus conuersari, & necessario mori? Ista sunt, pro quibus orabat Propheta Dauid, dicens: De necessitatibus meis erue me. Vt ergo omnia ista simul tractemus; scire debemus, quod licet ex bonitate Dei permaximè omnibus hominibus Angelorum adsit custodia; Quatuor tamen genera hominum sunt, quibus maxime sancti Angeli assistunt: Nam recte conuersantium, Quidam sunt vigilantes: Quidam sunt orantes: Quidam sunt laborantes: Quidam sunt sustinentes. Nam quidam vigilant ex prudentia: Quidam orant ex reuerentia: Quidam laborant ex obedientia: Et quidam omnia mala portant ex mentis constantia. Assistunt sancti Angeli ex consideratione vigilantibus: Item deuote supplicantibus: Item prompte obedientibus: Item viriliter mala portantibus. Psal.90.c Psal.24.e

Dico primo, quod Angeli assistunt vigilantibus ex consideratione: Vult enim Deus nos sollicite vigilare, vigiliis carnem atterere,& propriæ saluti intendere. Nam inter grues quædam semper vigiles sunt, & sollicite castra custodiunt. Vnde Philosophus dicit, quod vnum pedem tenent in terra, alterum vero tenent suspensum à terra in quo lapillum tenentes, eius casu, si dormierint, excitentur. Valde enim turpe est, & rationi contrarium; vt brutum volatile pro sua salute vigiliam teneat: & rationale animal dormiat, nec pericula sua aduertat. Nam & leo, si cogente natura dormiat, semper tamen oculi vigilant: eo quod eos dormiendo non claudat: lepusculus etiam quando dormit, nunquam oculos claudit. In quibus omnibus sic docemur, vt semper quasi vigiles simus, Iuxta illud: Ego dormio, & cor meum vigilat. Vnde Dominus exemplo vtens Patrisfamilias, dicit: Si sciret Paterfamilias, quando fur venturus esset, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam: ideoque & vos estote parati: quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Quis enim est, qui in carcere esset, & iudicem semper expectaret, vt eum tortori traderet, somno vacaret,& non fletibus potius intenderet? Vnde B. Arsenius dixit, quantum vigilandum esset: quod scil. Monacho sufficeret, si vna hora dormiret. Væ igitur illis miseris, qui tota nocte dormiunt, vt in die vanitatibus intendant. Quid enim de tempore accepto à Deo ad pœnitentiam pro animæ salute intendunt? Si enim sic tempus expendunt mercatores pro temporalibus lucris, si sic scholares pro temporalibus scientiis lucratiuis, si sic mulieres in filis fuso contortis: Quid facere deberent homines pro diuinis charismatibus obtinendis, quibus in cælo obtineant regnum pacis? Sed attendendum est, quod sicut sancti Angeli assistunt vigilantibus; sic resistunt desidiæ vacantibus. Exemplum de Angelo, qui restitit Balaam in via, qui ab asina didicit, & correptus est, Lege Historiam,& prædica eam: quia satis est pulchra. Arist.lib.9. Hist.animal. c.10.tom.5. Exempla. Cant.5.a Matt.25.d Num.22.d. & seq.

Secundò, assistunt Angeli orantibus ex deuotione. Vnde Angelus: Quando orabas tu, & Sara vxor tua, ego obtuli orationem tuam coram Domino,& sequitur. Ego sum Raphaël Angelus, &c. Multa enim est virtus orationis; quæ Deum lenit, Angelos ad se trahit, & dæmones deiicit, & affligit. Narrat enim Historia Scholastica, quod tempore, quo Iulianus apostata ad bellum procedebat in Persiam, sibi dæmonem parentem in Occidentem misit, vt scire posset, quid in partibus Occidentalibus ageretur. Dæmon igitur iter arripuit, qui Monachum, siue Religiosum plurimum orantem in via inuenit: Cumque per decem dies ab orando non cessaret, & diuina virtute orationis, vltra transire non posset; ad Iulianum rediit, & quare transire non potuerit, indicauit. Nam & Sanctus Pater vidit, quod cum Fratres orabant, dæmones extra cellam fugiebant: sed dum ab oratione cessabant, mox ad eos in cellam redibant. Si ergo vis Tob.12.c

Angelum

Angelum tibi semper assistere, non cesses semper orare. Quis est enim, si multis malis pressus, ab aduersario A potente obsessus; qui nuncium regis sibi auxiliantem, & eum ab omnibus periculis defendentem, non rogaret instanter, vt staret, & à se non recederet, & cordis affectu, & oris affatu, & oculorum nutu, & manu complicata ad manum, immo certe si cuncta membra corporis linguas haberent, omnia Angelum precarentur vt staret? ergo continue est orandum. Nam & sicut Angelus assi-

Act.12.a&d stit orantibus, & humilibus: sic resistit superbientibus. Exemplum de Herode, qui indutus veste regia sicut legitur in Historia Scholastica (ex auro argẽtoque contexta, tanto fulgore repercussa solaribus radiis, refulgebat: quem, cùm populus astaret, aliquid in se diuinum habere, credebat; & ideo ipsi, quasi Deus esset, vocibus acclamabant. Cumque tantis applausibus exultaret, nec diuinas laudes respueret, tunc ab Angelo est percussus morte: tunc fertur dixisse ad populum: quem tantis B fauoribus prædicatis, ecce Deus vester maior.

Tertio, assistunt Angeli obedientibus, & laborantibus in continua actione. Nec mirum: nam videmus, quod nuncij alicuius regis, si fideles sunt, vere regi multum assistunt, & fauet illis; qui bene obediunt in palatiis regis, continue laborant in regalibus agris. Ergo, si sic faciunt nuntij sæculares; quanto magis hoc faciunt Ange-

3.Reg.19.b licæ potestates? Vnde scribitur quod Angelus tetigit Heliam, qui fessus erat: laborauerat enim, & confortauit eum dicens: Surge, comede, &c. Et dicitur, quod Pe-

Act.12.a trus erat vinctus catenis duabus, & custodes ante ostiũ custodiebant carcerem. Et ecce Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo, &c. Quis ergo, si non stultus sit, non debeat laborare, vt possit tam fortes auxiliatores habere? Stultissimum est, nõ obedire potentissimo Regi, sola non sibi, sed nobis vtilia imperanti: cùm C membra etiam corporis nostri sic obediant cordi, & animalia bruta leoni. Nam de cornis dicitur, quod postquam bellauerint inter se pugna forti; victus per omnia obedit victori. Simus ergo obediẽtes in diuinis operibus laborantes, si Angelos volumus habere assistentes. Nam non laborantibus, non obedientibus, sed voluptatibus,

Psal.34.a deliciis vacantibus resistunt Angeli: Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & Angelus Domini persequens eos. Exemplum est de sene luxurioso, & vacante à bono

Dan.13.f opere: cui Daniël ait: Ecce Angelus Domini, accepta sententia, scindet te medium, &c. Exemplum de An-

Gen.19.e gelis, qui Sodomam subuerterunt: eo quod vacantes otio, luxuriæ intendebant.

Quarto, assistunt Angeli patienter se agentibus in tribulatione. Quis enim tot mala, quæ caro suggerit, mundus ingerit, & dæmon impingit, portare posset, si D Angeli non iuuarent? Quis etiam audeat desperare, & non viriliter agere, cum tam strenuos milites noscat sibi

Tob.5.d assistere? Vnde dicebat Tobias vxori suæ: Noli flere: credo enim, quod Angelus Dei bonus comitetur ei.

4.Reg.a Exemplum de hoc habemus: Vbi Ezechias cum aliis patienter tribulationem sustinentibus, Angelus Domini in ipsa nocte percussit in castris Assyriorum octuagintaquinque millia hominum pugnatorum. Item dicitur:

Dan.6.f Misit Deus Angelum suum, & conclusit ora leonum. Lege Historiam & narra: nam & ibidem dicitur, quod

Dan.3.a Angelus Domini descendit in fornacem, & fecit medium fornacis, quasi roris flantem. Omnes istæ Historiæ narrandæ sunt: quia valde sunt pulchræ & Angelicæ assistentiæ probatiuæ. Sed attendendum, quod sicut assi-

2.Reg.23.a stunt patientibus; sic resistunt vanè de se gloriantibus. E Exemplum: Dicitur enim quod cum Dauid populum numerari fecerit; Angelus Domini ex populo octoginta millia interfecit, &c.

DE DEDICAT. ECCL.

SERMO I. in ordine XLIV.

SANCTIFICAVI *domum hanc, quam ædificasti: vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum.* Verba sunt Domini ad Salomonem: & videntur satis competere hodiernæ solemnitati, in qua dedicationem templi celebramus. In verbis autem propositis duo notãtur. Primum est, templi dedicatio, cum dicitur: *Sanctificaui domum hanc, quam ædificasti.* Secundum est, dedicationis ratio, cum dicitur: *vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum.* Circa primum notandum, quod est triplex domus Dei, & triplex est sanctificatio correspondens. Prima est materialis: Secunda est spiritualis: Tertia est cœlestis. 3.Reg.9.a

De prima domo, scilicet materiali dicitur: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Et dicitur templum materiale domus Dei: quia Deus in eo colitur, & adoratur, Vnde in Psalmo: Adorabo ad templum sanctum tuum. Sanctificatur autem domus in dedicatione. Vnde quando Moyses dedicauit templum, & altare, dicitur quod sanctificauit illud: Dicitur autem Ecclesia in dedicatione sanctificari propter tria. Prima ratio est, quia sanctis operibus mancipatur, scilicet orationum frequentationi, lectionum recitationi, diuinæ laudis dedicationi, & veri sacrificij oblationi. Hoc est, quod dicit Isaïas: Lætificabo eos in domo orationis meæ, holocausta eorum placebunt mihi super altari meo, & domus mea domus orationis vocabitur. Idem habetur: Sed heu, multis hodie posset dici illud, quod subditur in Matthæo: Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Illis autem videlicet, qui non veniunt ad Ecclesiam propter laudes decantandas, sed potius propter bursas implendas: sicut latro latet in spelunca, vt spoliet transeuntes. Ideo dicitur: Nunquid spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocatum est nomen tuum? quasi dicat sic. Si autem quod in Ecclesia accipiũt, in bonis vsibus expenderent, hoc esset tolerabile: Sed timendum est, ne possit dici illud, quod dicitur: Templum luxuria, & comessationibus erat plenum, & scortantium cum meretricibus. Ideo conqueritur Dominus: Quid est, inquit, quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Isti quæstioni satis facile est respondere: & respondet Dominus: Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, abundantia & otium. Secunda ratio, quare domus dicitur sanctificari in dedicatione: quia tunc sanctorum Angelorum custodiæ deputatur. Vnde: Circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi, id est, sanctis Angelis, qui sunt milites mei: de quibus militibus dicitur: Nunquid est numerus militum eius? Isti enim milites domum istam custodiunt: quia astant orantibus. Vnde in Psalmo: Præuenerunt principes, id est Angeli, coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarum, id est, animarum sanctarum in choro, & tympano laudes decantantium. Ideo etiam dicit Apostolus quod mulier orans debet velare caput suum propter Angelos: Valet enim reuerentia ipsis astantibus exhiberi, & gloriosi Angelici spiritus nobis adesse credendi sunt, cum diuinis mancipamur obsequiis vel officiis, id est, cum Ecclesiam ingressi, vel lectionibus sacris aurem accõmodamus, Psalmodiæ operam damus, vel orationibus incumbimus, vel Missarum solemnia celebramus. Non dubitare licet, quod vbi Dominici corporis, & sanguinis mysteria geruntur; supernorum ciuium adesse conuentus, qui monumentum, in quo venerabile corpus positum fuerat, & iam resurgendo abscesserat, tam sedulis excubiis seruauerunt. Debet igitur eis adstantibus reuerentia exhiberi. Quod est contra illos, qui non venerunt orare, sed potius garrulare in Ecclesia: & maxime mulieres: cum tamen dicat Apostolus:

Margin references (right column): Ioan.2.c; Psal.5.b; Num.7.a; Isai.56.c; Matt.21.b; Hierem.7.b; 1. Mach.6.a; Hierem.9.c; Ezech.16.; Zach.9.b; Iob.25.a; Psal.67.c; 1.Cor.11.a; Mat.28.a; Marc.16.a; Luc 24.a; Ioan.20.e

qui asperſi ſunt iam aqua compunctionis. Signa thau
A id eſt, ſignum crucis: Ad literam enim hæc figura thau
in Hebræo habet modum crucis: & ideo recte ſignat
Crucem, ſicut dicitur in Gloſſa. O quam bonum eſt iſto
ſigno ſignari! Hoc eſt ſignum, quod inter ſeruos Dei, &
ſeruos diaboli diſtinguit: quia ſicut dicitur: Qui autem Gal.5.d
ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis, &
concupiſcentiis. Vnde de illo ſigno dicitur: Nolite no- Apoc.7.a
cere terræ, & mari, neque arboribus, quoadvſque ſigne-
mus ſeruos Dei noſtri in frontibus eorum. Hoc eſt etiam
illud ſignum, quod dæmones fugat, & deiicit. Vnde le-
gimus in dialogo B. Gregorij, quod dæmones dixerunt Greg. tom.3
de Iudæo ſigno crucis munito: Væ, væ, vas vacuum & lib.3.dial.
ſignatum: vacuum ſcilicet gratia, ſed ſignatum. Ideo di- cap.7.
cebat Dauid: Fac, inquit, mecum ſignum in bono, vt vi- Pſal.85.b
B deant qui oderunt me & confundantur. Hoc eſt etiam
ſignum, quod ab æterna morte liberat. Omnem, ſuper Ezech.9.e
quem videritis ſignum thau, id eſt, ſignum crucis pœ-
nitentiæ, nec occidatis. hoc figuratum fuit vbi dicitur:
Erit vobis ſanguis, id eſt, memoria ſanguinis, ſiue imita- Exod.12.d
tio paſſionis Chriſti, ſignum eſt in ædibus noſtris, &
per illud ſignum, ſicut dicitur ibidem, liberati fuerunt
ab exterminatore. Sed licet hoc ſignum ita ſit vtile, ho-
die tamē pauci ſunt, qui iſto ſigno ſignari velint: immo
potius iſtud ſignum vehementer abhorrent. De quibus
dicitur in Pſalmo: Timebunt, qui habitant terminos, Pſal.94.b
id eſt homines vitioſi, qui habitant in terminis, id eſt,
in vitiis: virtus enim conſiſtit in medio, ſicut dicit* Phi- *Ariſt. tom.
loſophus; ſed vitium in extremitatibus comprobatur. 3.Moral.
Qui igitur habitabunt iſtos terminos, timebunt à ſignis Nicoma-
C tuis Domine Ieſu: quæ ſigna ſunt humilitas, pauper- chior.lib.2.
tas, & pœnalitas. De quibus ſignis dicitur: Hoc vobis c.6.& lib.2.
ſignum: Inuenietis infantulum, ecce humilitas: pannis Moral.Eu-
inuolutum, ecce paupertas: & poſitum in præſepio, ecce demior.
pœnalitas. Per præſepium enim, in quo eſt locus arctus, cap.5.
arctitudo pœnitentiæ, & pœnalitas intelligitur: inter Luc.2.b
ea vere bone Ieſu, poſitus es tu, & Crux tua in ſignum
tibi: hodie à multis contradicitur, ſicut dicit Simeon. Luc.2.e
Signa enim omnino contraria ſuſcipiunt: ſignum, ſci-
licet ſuperbiæ in apparatu veſtium, contra Chriſti hu-
militatem, & paupertatem. De iſto ſigno dicitur: Tu ſcis Eſther.14.e
Domine, quod abominor ſignum ſuperbiæ. Signum
etiam voluptatis, & laſciuiæ contra Chriſti pœnalita-
tem. De quo dicunt miſeri peccatores: Coronemus nos Sap.2.b
roſis antequam marceſcant; vino, & pretioſis vnguenti-
bus impleamus nos, & non pertranſeat nos flos tempo-
D ris. nullum ſit pratum, quod non pertranſeat luxuria
noſtra, & ſequitur: vbique relinquamus ſigna lætitiæ.
De iſto etiam ſigno dicitur: Ad omne caput viæ ædifica- Ezech.16.e
ſti ſignum proſtitutionis tuæ. Vere qui iſtis ſignis ſunt
ſignati, non dedicant domum ſuam Chriſto, ſed potius
Antichriſto. Tales enim portant karacterem Antichri-
ſti, ſiue beſtiæ in fronte, id eſt in corde, & in manu, id eſt, Apoc.14 b
in operatione, ſicut dicitur. A talibus quæretur in iudi-
cio, cuius eſt imago, & ſuperſcriptio? & non poterunt
reſpondere, niſi Cæſaris, id eſt, diaboli, & tunc præcipiet
Dominus: Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & Matt.22.b
quæ ſunt Dei, Deo. Iſto igitur ſigno non debet ſignari
domus Dei ſpiritualis, ſed ſigno Crucis, id eſt, pœniten-
tiæ. Iſto ſigno ſignatus erat Apoſtolus, qui dicebat: Sti- Gal.6.d
gmata Domini Ieſu in corpore meo porto. Gloſſa. Sti-
E gmata, id eſt, ſigna militiæ, quæ me probāt eſſe militem
eius, ſcil. tribulationes. Tertio debet inungi oleo lætitiæ
ſpiritualis, ſicut etiam ad literam inungitur domus Dei
materialis oleo materiali. Iſta inunctione inunctus fuit
excellenter Chriſtus. Vnde in Pſalmo: Vnxit te Deus Pſal.44.b
Deus tuus oleo lætitiæ. De iſto oleo dicitur alibi: Vt ex- Pſal.103.b
hilaret faciem in oleo. Sed aduertendum eſt, quod ſicut
videmus ad literam in dedicatione domus materialis,
quod vnctio ponitur ſuper Cruces: ſic vnctio iſta diuina
lætitiæ, videlicet ſpiritualis, ponenda eſt ſuper crucem
pœnitentiæ. In tribulationibus enim immittitur ſpecia-
liter diuina conſolatio, ſecundum illud Pſalmi: Secun- Pſal.93.d
dum multitudinem doloris in corde meo, cōſolatio tua
lætificauit animam meam. Iſtam enim vnctionem non

merentur

Bern. tom. 1. serm. 6. de Ascens. Domini circa med.

Bern. tom. 2. in Declamationibus sub finem.

Bern. tom. 1. serm. 6. de Ascens. Domini.

merentur accipere, qui crucem pœnitentiæ recusant portare. Vnde Bernardus in sermone de Ascensione: Præoccupatos sæcularibus desideriis animos delectatio sancta declinat: nec misceri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis: vt pariter quæ in cœlo sunt, sapias, & quæ sunt super terram. hoc est quod dicit alibi: Delicata est diuina consolatio, non datur admittentibus alienam. Et iterum: Vbi crapulam ructantis inter pocula senserit Christus; sua vina, quæ super mel, & fauum dulciora sunt, propinare non dignatur: vbi ciborum curiosa diuersitas, vbi diuitis supellectilis, discolor varietas oculos simul pascit, & ventrem; panis cœlestis ieiunam deserit mentem. Qui igitur vult vnctionem istam recipere, necesse est, quod prius sciat crucem pœnitentiæ portare: nec tamen omnes, qui crucem portant, istam vnctionem percipiunt. Distinguit enim Bernardus. inter portantes crucem pœnitentiæ in quodam sermone de Ascensione, sic dicens: Aduertere potes in omnibus fere religiosis congregationibus viros repletos esse consolatione, superabundantes gaudio, iucundos semper, & hilares, ferentes spiritu, &c. quibus amabilis disciplina, dulce ieiunium, breues vigiliæ, labor delectabilis manuum, & vniuersa denique huius sanctæ conuersationis austeritas refrigerium videatur. Contra sane inuenire est homines pusillanimes, deficientes sub onere, virga, & calcaribus indigentes: quorũ remissa lætitia, pusillanimis tristitia est: quorum rara, & breuis compunctio, &c. & enumerat ibi multa mala de ipsis, & postea subiungit: Nonne tibi vita horum inferno penitus appropinquare videtur? socij plane sunt tribulationis, sed non consolationis. Patet ergo, quod non omnes portantes crucem pœnitentiæ percipiunt vnctionem spiritualis lætitiæ; sed illi soli in angaria portant crucem, sicut ille, de quo dicitur quod angariauernnt eum, vt tolleret crucem Iesu. Quæ autem sit ista vnctio, dicit Apostolus: Qui vnxit nos, & qui signauit nos, & dedit nobis pignus spiritus gloriæ, id est, arrham de possidenda vita æterna. Differt enim pignus, & arrha: Arrha enim est pars pretij, pignus non. Arrha ergo est quædam prægustatio æternæ beatitudinis imperfecta: hic enim modicum prægustatur, sed in futuro pleno calice bibitur. In Psalmo: Et torrente voluptatis tuæ potasti eos. Hæc ergo vnctio est quædam prægustatio futuræ dulcedinis æternæ, propter quam Sanctis, quidquid hic patiuntur, non solum leue videtur, sed etiam dulce, hoc est, quod dicitur: Issachar asinus fortis accubãs inter terminos, & vidit requiem, quod esset bona: & terram, quod esset optima: & supposuit humerum suum ad portandum. Issachar interpretatur memoria Domini, vel vir mercedis: & signat virum, qui in omnibus operibus suis est memor Dei: & omnia facit intẽtione mercedis æternæ: qui asinus fortis dicitur, propter passionum tolerantiam: accubans inter terminos, propter desiderium cœlestis Patriæ. Dicit enim Glossa: Habitare in terminis est, non de mundanis quærere, sed vltimum desiderare: vidit requiem, quod sit bona, & terram quod sit optima: quando de delectatione, quæ erit in Patria, datur ei modicum prægustare, & tunc supposuit humerum suum ad portandum: Iugum Domini leue, & onus suaue. Vnde dicit Glossa: Qui ad promissam requiem ire desiderat mandatorum onera libenter portet. Hæc est sanctorum consolatio, quam non nouit, nisi qui accipit. Qui istam vnctionem semel sentiret, libenter crucem pœnitentiæ portaret. Sed sicut dicit B. Bernardus, Multi pœnitentiam fugiunt, qui crucem vident, sed non vnctionem. Si igitur abhorres crucem; respice vnctionem, considera præmium: quia sicut dicit Gregorius, Consideratio præmij minuit vim flagelli. Sic igitur debet ista domus inungi oleo lætitiæ spiritualis, quod fluit desuper, scilicet ex consideratione æternæ beatitudinis. Quarto debet illuminari, & lucere lumine honestæ conuersationis. De quo lumine dicitur: Sitis sine querela, & simplices filij Dei in medio nationis prauæ, & peruersæ: inter quos lucetis, id est, lucere debetis, sicut luminaria in mundo. Non enim debet sufficere viro sancto, quod in

Matt. 27. d

2. Cor. 1. c

Psal. 35. b

Gen. 49. b

Matth. 2. in fine.

Phil. 2. b

se ardeat: sed debet foris lucere per conuersationis honestatem, vt in eo adimpleatur illud, quod dicitur: Ambulabunt gentes in lumine tuo, id est, gentiliter viuentes proficient ad exemplum tuum. Ideo dicit Dominus de Ioanne: Ille erat lucerna ardens & lucens: ardens interius charitate, & lucens exterius honestate. Et vere quando sic est, quod domus ista spiritualis sit illuminata, tunc est Deo perfecte dedicata: quia tunc Deus in ea laudatur, & glorificatur. Vnde: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. Sed heu, domus illa sanctificata à multis polluitur. Vnde conqueritur: In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ polluisti sanctificationem tuam. Hoc est etiam, quod dicitur, quod ascendentes in montem Sion, viderunt sanctificationem desertam, & altare prophanatum, & portas exustas, & in atriis virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus: & pastoforia diruta, Tunc sanctificatio deserta efficitur, quando cor hominis, quod erat Deo sanctificatum à gratia, per peccatum deseritur. Tunc etiam altare prophanatur, quando cor in quo solebat immolari hostia laudis, per peccatum polluitur. Tunc portæ exuruntur, cum incentiua vitiorum per sensus ad animam ingrediuntur. Tunc virgulta in atriis nascuntur, cum multitudo superfluarum cogitationum in corde generatur. Tunc pastoforia dirimuntur, cum secreta mentis per illicita desideria dissipantur. Hanc destructionem deplorat Propheta dicens: Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam (scilicet diaboli) polluerunt templum sanctum tuum. Sed vere; qui ita templum Dei polluerunt, timere debent illam sententiam Apostoli: Quicunque templum Dei violauerit, disperdat illum Deus. Sic igitur patet de dedicatione domus spiritualis.

Est iterum tertia domus, domus scilicet cœlestis, de qua dicitur in Psal. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Et alibi: Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini, &c. Vere optimum est, habitare in domo ista. Hæc est enim domus securissima propter loci altitudinem: Fundamenta enim eius in montibus sanctis; dicitur de domo ista. Et alibi: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, vsque in Hierusalem: & quare, subiungit causam: Montes, id est, sancti Angeli, in circuitu eius, ipsam custodientes, & Dominus in circuitu populi sui. Hæc est domus maxima propter loci latitudinem: ibi nulla erit pressura. Ideo dicitur: O Israël, quam est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Magnus, & non habens finem, excelsus, & immensus. Hæc est domus amœnissima propter loci pulchritudinem. De isto decore dicitur in Psalmo: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Ad pulchritudinem autem ipsius facit etiam mansionis pulcherrima dispositio: secundum quod dicitur: In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Propter istam admirabilem pulchritudinem dicebat Psalmus: Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, &c. vsque ad domum Dei. Hæc est domus iucundissima propter suauis melodiæ (quæ ibi auditur) dulcedinem. Ideo dicitur de ista domo: Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Et alibi: Beati qui habitant in domo tua Domine, &c. Hæc est domus opulentissima, propter omnis boni pulchritudinem. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Propter omnia ista bona, quæ in hac domo reperiuntur, dicebat Dauid: Melior est dies vna in atriis tuis super millia, scilicet in mundo. Et sequitur: Elegi abiectus esse, id est, minimus in domo Dei nostri, &c. Dedicatio autem, siue sanctificatio istius domus, est plena, & perfecta liberatio ab omni culpa, & miseria. Quandiu enim habitamus domos luteas; corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & ideo sine peccato, & miseria esse non possumus.

tũ non habemus,ipſi nos
non eſt. Et : Quis poteſt
?mundus ſum à peccato,
ɔmo nulla eſt culpa,nulla
& perfecta puritas:Popu-
ur ab eo iniquitas. Tunc
;loriosſam Eccleſiam,non
gam, ſicut dicitur;Nulla
: abſterget Deus omnem
ı erit amplius, &c.vſque
:In iſta ergo perfecta li-
onſiſtit hæc domus dedi-
rincipale,in quo notatur

ıle , in quo tangitur de-
ponerem nomen meum
. Ad hoc enim dedicatur
ıabitaculum. Vnde nota
pliciter dedicata , habitat
enim domo materiali ha-
præſentiam , ſcil. ſub ſa-
m.In tertia per gloriam.
o materiali dedicata per
ſub ſacramemto. Vnde:
ıus diebus vſque ad con-
e figuratum eſt, vbi dici-
Domini nebula imple-
itur ibidem , quod dixit
abitaret in nebula. Quid
arere, vel habitare in ne-
iſti corpus, latere ſub ſa-
culum teſtimonij,& ha-
.
gratiam. Vnde:Vos eſtis
bitabo in illis,&c. Poſtea
promiſſiones, ſcil. quod
ndemus nos ab omni in-
perficientes ſanctificatio-
(ſecundum quod dicitur)
o peccatis.O quã bonum
n ipſo enim omnia bona
ıt mihi bona pariter cum
ata. Et Tobias:Omnia in
ittere te ire à nobis. Sed,
oſpitem recedere : immo
ıt, ſecundum illud, quod
omine, quia homo pecca-

gloriam : Hæc enim eſt
ſicut dicitur:Ego in altiſ-
ominum, vt det nobis ſic
ſcil. per crebras & deuo-
icare, & ſanctificare,ſcil.
tur in ea habitare:& tan-
n tertiam recipere. Quod
eſt benedictus in ſæcula

ECCLESIÆ,
ordine XLV.

*Ieruſalem nouam, deſcen-
paratam, ſicut ſponſam or-*
ım, quod duplex eſt ciui-
is.Vna laudabilis:alia de-
ɔoſitũ.De ſecunda dicitur:
auerunt ciuitatem,& tur-
nterpretatur fœtor,ſiue pu-
tum,quod pręſtat munda-
ıc ciuitatem videns Chri-
t:Si cognouiſſes & tu vti-

A que fleres , &c. Spiritualiter per hanc ciuitatem iſte mundus accipitur, qui ciuitati multis de cauſis comparatur,quæ hic eſt in ſtatu turpiſſimo. Et ideo bene poſſemus ſuper ipſam flere, ſuper quam etiam boni & electi deflent. Quia quod Deus ſecundum Hiſtoriam ſolus fecit, hoc quotidie per electos ſuos in generali agit. Plangit reprobos, qui neſciunt quod plangantur:qui ſi damnationem ſuam præuiderent, ſeipſos cum electorum & ſanctorum lacrymis plangerent.Poſſent enim tria de illa ciuitate dici:Quia ædificatur turpiter:Infatuatur ſubtiliter : Et conſummatur mirabiliter

Primo, ædificatur turpiter. Vnus ædificat diabolo domum fœtidam; porcorum ſtabulum, per luxuriam. Alter palatium, per ſuperbiam, & ſic de ſingulis. Carpentarij diaboli ſunt:Væ eis, quia domus eorum deſtruuntur:Væ qui ædificant ciuitatem in ſanguinibus & præparant vr- *Abac.2.b*
B bem in iniquitate ſua. Nota,quod vnus ædificat de ſpolio, alter de furto, tertius de vſura, &c. Vnde Ouidius:

Non habet euentus ſordida præda bonos.

Secundo , infatuatur ſubtiliter : quia pulchra eſt iniquitate. Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circundabit eam ſuper muros eius iniquitas, & labor : & non defecit de plateis eius vſura & dolus.Hæc enim ciuitas nunquam caret bello inteſtino: & ideo neceſſe eſt, quod quilibet iſtius ciuitatis inhabitator caueat ſibi. Vnde : Vnuſquiſque à proximo ſe cuſtodiat, & in omni fratre non habeat fiduciam:quia omnis frater ſupplantans ſupplantabit , & omnis amicus fraudulenter incedit. Ideo in illa ciuitate nullus eſt ſecurus,ſicut dicitur:Formido, & fouea, & laqueus ſuper te, qui habitator es terræ. Hoc totum fit ex inductu trium *Pſal.54.b* *Iere.9.b* *Iſa.24.c*
C inſtitorum eius, qui fraudulenta mercimonia exhibent, & pro leui pretio dant, id eſt, tantum pro duobus, ſcil. corpore & anima , quæ damnatur æternaliter. Hos tres inſtitores deſcribit Ioannes dicens : Omne quod eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ. Hi tres maximam partem filij fraudulenter ſubiugarunt. Vnde lamentatur: Fili hominis aſſume ſuper Tyrum lamentum ; id eſt, mundum. Glo. Quidquid de Tyro dicitur, ad anguſtias ſæculi refertur. Sequitur : Græcia, Moſoch, Tubal ipſi inſtitores tui. Græcia mundi gloriam : Moſoch diram nequitiam:Tubal carnis laſciuiam ſignant. Prima exhibet ſuperbiam & auaritiam:Secunda inuidiam & iram: quia inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum:Tertia exhibet gulam & luxuriam, & acediam, & *1.Ioan.2.a* *Ezec.27.a* *Ezec.ibid.* *Sap.2.d*
D quos incautos viderit , decipit. Dic, quos quælibet decipit.

Tertio , conſummatur mirabiliter in iudicio futuro. Vnde : Væ, væ ciuitas illa magna Babylon , ciuitas illa fortis, quomodo vna hora veniet iudicium tuum:& negotiatores terræ flebunt, & lugebunt ſuper illam ; quoniam merces eorum nemo amplius emet , &c. Et illud pulchre figuratur, vbi dicitur, quod Ioſuë miſit nuntios ad Raab in ciuitatem Hiericho:quibus receptis iuramẽto permiſerunt ſaluare domum eius,in cuius ſignum funiculus in feneſtra eius ligatur. Et ſequitur,quod dixit Dominus ad Ioſuë : Circuite vrbem ſeptem diebus:die autem ſeptimo tollent ſeptem ſacerdotes ſeptem buccinas,ſeptieſque circuibunt ciuitatem,& clangent buccinis, & muri funditus corruent & factum eſt ita:& in- *Apoc.18.f* *Ioſuë 5.a* *Ioſuë 6.a*
E terfecerunt à viro vſque ad mulierem:ab infante vſque ad ſenem:boues, oues,aſinos. Raab vero fecit Ioſuë viuere, & habitare in medio Iſraël vſque in præſens. Spiritualiter pro Ioſuë Chriſtus figuratur, cui omne iudicium dedit Pater. Per Hiericho mundus iſte : Septem diebus circuitur : Ab Adam vſq; ad Noë : A Noë vſq; ad Abraham: Ab Abraham vſque ad Moyſen : A Moyſe vſque ad Dauid : A Dauid vſque ad tranſmigrationem : A tranſmigratione vſque ad Chriſtum : A Chriſto vſq; ad finem mũdi. In his ſeptem diebus ſacerdotibus clangentibus ſepties circuitur. Per hos ſeptem ſacerdotes ſeptem prælatorum genera figurantur; & cum vnus tuba canit,ciuitas cadit : hoc eſt mundus. Primus, Ioannes Baptiſta hic decollatur , qui ſic ce-

cinit:

Matt.3.a Luc.10.a cinit: Pœnitentiam agite, &c. Secundus, LXXII. discipuli, qui despiciuntur. Vnde: Misit illos binos ante faciem suam. Tertius, Christus, qui crucifigitur, qui sic cecidit: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, &c. Quartus, duodecim Apostoli, quibus ait: In Synagogis suis flagellabunt vos. Et ibidem: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum, &c. Quintus, Prædicatores moderni, vt nos, & nostri similes: qui canimus tibi vitia fugienda, virtutes amplectendas, pœnam fugiendam, & gloriam appetendam. Sextus, Helias, & Enoch: Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille, ducentis quadraginta; & cum finierint testimonium suum, bestia, quæ ascendet de abysso, faciet aduersus eos bellum, & vincet illos, & occidet eos. Septimus, sunt Angeli: Cum hi tuba sua canent, & omnes resurgent: hos etiam audient mortui auribus. Vnde: Mittet Angelos suos cum voce magna, &c. Hoc septimo clangore muri Hiericho corruent, id est, mundus. Vnde sequitur: Vociferante omni populo, & clangentibus tubis, illico corruent. Per illos septem sacerdotes figurantur septem cœtus cælestium, videlicet Angeli, Virgines, Martyres, Confessores, Prophetæ, Apostoli, Euangelistæ. Isti septem interficient septem genera hominum. Vnde sequitur: Cœperuntque ciuitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea, à viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem, boues, oues, asinos. Per hos figurantur septem genera hominum, quos Dominus durissime iudicabit. Primo viros hoc est per potentiam opprimentes, vt sunt mali nobiles, prædones, & oppressores pauperum: qui modo tantæ fortitudinis sunt, vt aliena rapiant, pauperes concutiant. Vnde: Rapina pauperis in domo vestra. Hi viri interficientur in iudicio, & eorum colla à pauperibus conculcabuntur. Vnde dicitur: Ite, ponite pedes vestros super colla regum. Vbi tunc erit potentia eorum? Non in fortitudine sua roboratur vir. Secundo, mulieres, delicate scilicet viuentes. Mulier quasi gerens mollia. Hæ sunt, quæ nihil pro Deo incommodi sentiunt, sed semper in deliciis, & mollibus incedunt, & nutriuntur, & isti manducabunt pœnas inferni. Vnde: Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora, scilicet inferni Hæc est illa maledicta mulier, quæ multos seducit. Hæc (vt dicit) si primatum habeat, confudit virum suum: ideo interficiuntur. Tertio, infantes, hoc est non fantes in confessione, & oratione: & hi ad literam sunt iuuenes, qui etiam occiduntur: Illis, Domine, qui in vita sua insensate, & iniuste vixerunt, dedisti summa tormenta. Et sequitur: Infantium insensatorum more viuentes, qui veterem pellē Æthiopis non possunt mutare in vestem nouitatis. Vnde: Si mutare potest Æthyops pellem suam: & pardus varietates suas; & vos poteritis benefacere, cum didiceritis mala. Versus;

Margin: Mat.3.c; Mat.10.b; Apoc.11.a; Mat.13.d; Iosue 6.c; Isa.3.c; Iosuē 10.d; 1.Reg.2.b; Thre.4.a; Eccl.25.a; Sap.12.f; Hier.13.d — A, B, C, D

Quod noua testa capit, inueterata sapit.

Et hi etiam occiduntur. Quinto, boues, hoc est Ecclesiæ prælatos. Isidorus: Bos est rex iumentorum. Ista iumenta iam computrescunt in stercore suo. Quod diffinit Gregorius dicens: Iumenta in stercore putrescere, est homines carnales in fœtore luxuriæ vitam finire. Sexto oues, quo ad falsos religiosos, qui oues in habitu lupi sunt in actu. De quibus Dominus in Euangelio: Attendite à falsis Prophetis, &c. tales etiam oues damnantur. Sicut oues in inferno positi sunt mors, depascet eos. Septimo, asinos, quo ad malos subditos, id est communem populum, qui vt asini stolidi sunt, nihil cognitionis habentes. Vnde: Sepultura asini sepelietur putrefactus, & proiectus extra portas Hierusalem. Sequitur: Raab vero, & omnia, quæ habuit, fecit Iosuē viuere, & habitauit in medio Israël. Per Raab, quæ interpretatur latitudo, intelliguntur hi, qui habent latitudinem charitatis, sine qua nullus saluatur: vel etiam recepit nuntios, id est prædicatores verbi Dei, quos in superioribus collocauit, id est altæ memoriæ commendauit. Hæc in fenestra animæ, id est, affectiua coccum ligauit, est rufum funiculum, dum memoriam Dominicæ Passionis habet, vt dicit Glossa. Et ideo cum Dominus ad iudi-

Margin: Isidor.; Greg. tom. 3. hom. 10. in Euang.; Matt.7.b; Psal.48.c; Hiere.22.c — E

cium venerit, saluatur in filiis Israël, id e
ctis coniungitur. Post hoc mundus ana
est mundani, qui maledicuntur. Vnde
ciuitas anathema sit: quæ est maior exco
qua nunquam obsoluentur. Rogemus,

DE DEDIC. ECC

SERMO III. in ordine.

SANCTIFICAVIT *taberna*
tissimus. Loquitur Proph
tione Ecclesiæ sub metaph
lis describens Ecclesiam. P
dam: Secundo eius conse
primo dicit: *tabernaculum.* De secundo: *s*

Quantum ad primum, allegorice p
Ecclesia signatur, & singulariter ipsa est
ticularibus ecclesiis vna, quæ bene di
lum, Est enim tabernaculum locus mil
grinātium, & vigilantium. Vnde in ta
tant milites, & viatores, & pastores. M
bonis Laicis, & sæcularibus. Peregrinat
ricis, & Regularibus. Vigilat in bonis P
ribus. De primo: Nigra sum, sed formo
lem: sicut tabernacula cedar. Nigra, sicu
dar; formosa, sicut pelles Salomonis. Ta
id est Agarenorum per pelles extendun
tur: quia sæculares ex sollicitudine qu
mundana fuscati sunt interius: exterius
tate fraterna sunt dilatati, & pulchri inte
in laboribus plurimis formosa: ex refo
imaginis, & gloria conscientiæ interio
Apostolus: Quandiu sumus in hoc tab
miscimus grauati: eoquod nolumus exsp
uestiri: vt absorbeatur quod mortale e
peregrinus ex incōmodis vitæ, ex dilati
ferens secum, nisi quod sit necessarium
clericus, cuius par hęreditatis est solus
religiosus, qui terrenorum abiecit pon
sam sui gemitus: quia sursum anhelat, q
oporteat, & ideo cum caro trahat de
ptione; & spiritus leuet eum sursum
motibus contrariis profert gemitum, p
colatum. Heu mihi, quia incolatus n
est. De tertio, cui in solitudine locun
eius in terra salsuginis. Et sequitur: Ci
pascuæ suæ: & virentia quæque perc
prælatus manet in loco solitudinis, ex f
te: in terra salsuginis, ex feruenti chari
litudinis ex diligenti subditorum info
. Quantum ad secundum, hoc taberna
tur, quando Ecclesia consecratur. Sanct
mitur in sacra Scriptura tripliciter. Pr
tione à peccato: Liberati à peccato,
Deo, habetis fructum vestrum in sanct
do, pro dedicatione cultui diuino: vn
& vasa tabernaculi dicta sunt sanctifi
diuino cultui. Sumpto vnctionis oleo,
lum, & omnia vasa eius; vt sanctifica
confirmatione in bono: sicut enim I
gratia confirmati, dicuntur sanctificati
de vulua, sanctificaui te; in hunc modu
ficatur, quando in laicis, & sęcularibus
tur: quando in Clericis, & Religiosis d
catis commendatur: quando in Pasto
confirmatur. De primo: Quidquid pot
mas, igne pūrgabitur: quod autem ign
stinere, aqua expiationis sanctificabit
vulgaris sanctificatio, & communis,
aquam baptismi & ignem pœnitenti
quemlibet laicum oportet; per purgati
peccato, & actuali. Transiuimus per ig

n refrigeriũ. De secundo dicitur ad Aaron
lericorum:In fide,& lenitate ipsius sanctũ
elegit eum ex omni carne.In fide;quoad
te patientiæ,quo ad proximũ:& separetur
ie,id est à carnali voluptate,quo ad seipsum
esia sanctificata non aduoluitur vlterius ad
n, quantum ad modum:sic nec isti vlte-
atum reuertantur. Sed sciat vnusquisque
idere in sanctificatione,& honore.De ter-
s qui accedũt ad me,sanctificentur,ne per-
& sanctificentur, & confirmentur in bono,
t columnæ,& stabilimentũ in populo. Ipsi
esse sanctificati , quo ad propriã sanctifica-
io ad aliorum sustentationem. Qui sanctus
tur adhuc.In figura ergo huius triplicis san-
offerebantur in sanctificatione tabernaculi
.Bos qui congruit labori laicorum. Agnus
t simplicitatem religiosorum.Aries, qui est
qui conuenit regimini Prælatorum. Et in
e altaris,tria apponuntur,maximè in paruis
gnum signans fragilitatem in sæcularibus:
titatem in regularibus:Lapis firmitatem in
oraliter potest exponi verbum propositum
nostrum , qui dicimur Dei tabernaculum
Tabernaculum meum in medio vestri, &
vos vltra anima mea. Secundum autem
m,quam facit Dauid in Psalm. Quam dile-
ula; Per atrium, & altare possumus distin-
rtes in tabernaculo. Atrium, pro sexu pro-
s tabernaculum, quod dicebatur Sãcta san-
ministrorum quotidiano seruitio:Posterius
n, quod dicebatur Sancta sanctorum , pro
nmo,qui solus intrabat illuc cum sanguine
io. Sic in nobis , qui sumus tabernaculum
erior est corpus nostrum , sicut quoddam
anterior est pars animalis : sed pars poste-
a nostra,sicut quoddam Sancta sanctorum.
Certus sum quòd velox est depositio taber-
Hæc autem dicebatur de imminenti dissolu-
is sui. De secundo:Eriges tabernaculum.Et
eretur autẽ velum per circulos : intra quod
testimonij,quo Sanctuarium,& Sanctua-
a diuidentur. Sicut enim pars illa opposita
ir, velo,quod discernebat inter Sancta , &
torum,ne videretur, sic ex parte sensualita-
pars animalis,in nobis oriuntur quidam mo-
num, & affectionum superflui,velantes, &
nobis lumen veritatis , ne animalis homo,
cipit ea quæ Dei sunt,intueatur. Vnde Mu-
bere velamen super caput suum:nam capil-
ci pro velamine.Capilli de carne nascentes,
nales affectiones , & erroneas cogitationes
De tertio : Post velamentum autem secun-
rnaculum : quod dicitur Sancta sanctorum,
iritus absolutus ab impetu carnis,& appeti-
tis liberè fertur ad Deum.Et sic patet,quid
rnaculum.
videndum est,quomodo debeat illud taber-
nctificari. Corpus enim , anima, & spiritus
a sunt.Deus autem pacis sanctificet vos per
teger spiritus vester, anima , & corpus sine
Aduentu Domini nostri Iesu Christi serue-
autem sanctificandum est per pœnitentiam
m per sapientiam. De primo dicit Domi-
sen:Vade ad populum,&sanctifica illos ho-
auent vestimenta, & sint parati in diem ter-
enim tertio descendet Dominus super mon-
Tres dies referuntur ad tres illuminationes,
es pœnitẽtiæ partes, per quas illuminamur,
ram pœnitentiam sanctificamur. Hæc au-
catio consistit in mortificatione carnis, cùm
compunctione, cùm exultatione. In cuius
consecrationibus Ecclesiarum ponitur ci-
& aqua, & vinum. In cinere mortifica-
discretio, in aqua compunctio, in vino

exultatio. De Primo : Cinis vitulæ aspersus inquinatos *Hebr.9.b*
A sanctificat, ad emundationem carnis:quod fit, cum mortificatur caro ex memoria præteritæ delectationis. Vitula enim est animal lasciuum:& cinis remanet post ignem mortuum. De secundo : Sicut exhibuistis membra seruire immunditiæ , & iniquitati ad iniquitatem; *Rom.6.c* ita nunc exhibete , &c. Hæc enim discretio habenda est in pœnitentia,vt mortificetur in carne quod est carnale;non eneruetur quod est spirituale vel naturale:vel secundum quantitatem culpæ præteritæ mortificatio sit carnis in operibus pœnitentiæ. Mortificanda est enim caro, ne superbiat:sed non est exterminanda, ne deficiat. Et sicut in cõsecratione Ecclesię cinis,& sal simul miscentur; ita in pœnitentia mortificatio & discretio coniunguntur. Obsecro vos per misericordiam Dei:vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo *Rom.12.a*
B placentem , rationabile obsequium vestrum. Adiungit, & sanctificationem interserit. De tertio : Effundã super vos aquã mundam,& mundabimini ab omnib[9] inquinamentis vestris. Aqua enim compunctionis,est aqua benedicta, per quam sanctificamur, & abluuntur peccata. *Ezec.36.e* Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri , neque molles , neque masculorum concubitores, *1.Cor.6.b* neque fures,neque auari, &c.regnum Dei possidebunt: & hæc aliquando quidem fuistis,sed abluti estis,& sanctificati estis. De quarto:In omni dato hilarem fac vultum,tunc,& in exultatione sanctifica decimas tuas.Nunquid flendum est in quinto mense , vel sanctificare me *Eccl.35.b* debeo,sicut feci iam multis annis ? quia conpunctio non *Zach.7.a* debet esse nimia , ne vergat ad desperationem:sed mo-
C derata non excludens exultationem. Et sicut cinis & sal simul ponebantur;ita vinum & aqua simul miscentur,vt computet illud in bono, quod dictum est in malo : Vinum tuum mixtum est aqua. Nam si vinum defuerit, *Isa.1.f* contabescit cor per desperationem. Si aqua defuerit luxuriabit in præsumptionem.Has igitur habẽtes promis- *2.Cor.7.d* siones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis , perficientes sanctificationem in timore Dei: quod dixit, promissiones, pertinet ad vinum exultationis:quod dicit in timore Dei ; pertinet ad aquam compunctionis.In cuius figura Nazaræi, sanctificati Domino,in principio suæ consecrationis non poterant bibere vinum:sed completa sanctificatione poterant. Vir , siue *Num.6.a* mulier , cum fecerint votum , vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare ; à vino, & omni , quod inebriare potest , abstinebunt. Et prope finem eiusdem
D capitis dicitur,quod completa consecratione,licite poterat Nazaræus bibere vinum:quia cordis compunctio in- *Ibid.d* choatur in amaritudine, terminatur in dulcedine.

Secundo anima sanctificanda est per misericordiam. Animalis enim pars in nobis subiecta est fragilitati:quia à nostra fragilitate materiam habemus sufficientem aliis miserendi. Qui timent Dominum , præparabunt corda sua,& in conspectu illius sanctificabunt animas suas,& *Eccl.1.a* hoc per opera misericordiæ:quia per hoc declinatur timor iudicij, quod erit de disceptatione circa opera pietatis. Sanctificatur autem anima per misericordiam tripliciter. Primo, si proximo , corde misericorditer compatiaris. Secundo , si ore dulciter consoleris. Tertio, si opere largiter suffrageris. Inde est , quod in figura horum trium tria ponuntur in consecrationibus Ecclesia-
E rum;oleum, aspersoriũ de hyssopo, & balsamum.Chrisma enim quo vnguntur altaria, compositum est ex oleo *Ecclesiarum consecratio, & mysteria.* & balsamo. Oleum superfertur cæteris liquoribus, pietatem significans quæ superfertur cæteris operibus:quia pietas secundum Apostolum valet in omnibus. Hyssopus herba humilis dum valet pro pectore, tollit asperi- *1.Tim.4.c* tatem à lingua ignorante misericordiam oris, per dulcedinem sermonis. Balsamum conseruans à corruptione corpus, signat largitatem , quæ declaratur per exterius opus.De Primo dicitur:Moyses vnxit omnia tabernaculi vasa, & sanctificauit ea oleo : quia ad omnes patien- *Leuit.8.a* tes vtenda est cordis compassio', vt sit animæ sanctifica- *Exo.30.e* tio. Sumpto vnctionis oleo , vnges tabernaculum cum vasis suis, vt sanctificetur,quia omnia membra Christi,

quæ

Iudith.9.d quę habitant in tabernaculo fragilitatis nostræ ad tempus debent excubare compassione. De secundo: Da verbum Domine in ore meo, & in corde meo consilium corrobora, vt domus tua in sanctificatione permaneat. Sicut enim lingua canis curat infirmitatem;sic lingua consolationis alleuiat infirmum patientem. De tertio: Isa.17.d Erunt negotiatores eius, & mercedes eius sanctificatæ Deo. Glossa interlinearis:Dicit, Deo : quia quod erogamus pauperi pro Christo facimus Deo. Vnde si Martinus sciuisset,quem vestisset chlamyde, quem dimisit; puto,quod non dimisisset,nisi integram vestem eius humeris imposuisset.Forte est chrisma, vel balsamū illud, Exo.37.d dicitur thymiama ad sanctificationem : Composuit & oleum ad sanctificationis vnguentum,& thymiama de aromatibus mundissimis opere pigmentarij. A

Secundo, sanctificandus est spiritus per Sapientiam. Infusa enim Sapientia spiritui, desipit caro à carnali 2.The.2.c appetitu.De qua sanctificatione dicit Apostolus, quod elegit nos Deus primitias in salutem,in sanctificatione spiritus, & in fide veritatis. Sicut enim prælibatur vinum, vt eo gustato feratur ad doliū;sic in missis primitiis spiritus, ad Patriam frequenter suspirat animus. Et quoniam in spiritu,secundum Augustinum,est superior portio rationis,quando ad Deum conuertitur,inuenitur ratio imaginis,quantum ad memoriam, intellectum,& voluntatem : ideo sanctificetur spiritus tripliciter.Primo, cum memoria tenet acerbitatem Dominicæ Passionis:Secundo, cum intellectiua habet veritatem cum 1.Cor.1.d sobrietate veræ cognitionis:Tertio, cum voluntate tenet soliditatem dilectionis.De primo : Ex ipso vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis Sapientia à Deo: & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Quod totum exponit Bernardus de passione : Sicut enim per sanguinem passionis Christi sanctificatus est mundus ab originali peccato,sic per memoriam passionis eius sancti-1.Pet.1.a ficatur quilibet Christianus ab actuali. Petrus Apostolus Iesu Christi,electis aduenis,&c,secundum præscientiam Dei Patris in sanctificationem spiritus, in obedientiam,& aspersionem sanguinis Iesu Christi, gratia vobis, & pax multiplicetur. Si enim sanguis taurorum sanctificauit in veteri lege,quanto magis sanguis Christi emundat conscientias nostras ab operibus mortuis? Ephes.5.e propter hoc enim Christus semetipsum tradidit pro Ecclesia sua, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ. Lauacro aquæ fluxus gratiæ signatur, qui procedit de Verbo incarnato,& passo,quando per memoriam viuit Exo.29.a in mente.De secundo : Panes quoque qui sunt in canistro, vestibulo tabernaculi testimonij comedent:vt fit placabile sacrificium, & sanctificetur offerentium manus.Panes xij.in canistro,sunt xij.articuli fidei in corde humano, qui sunt in vestibulo tabernaculi testimonij: quia proponuntur cuilibet fideli,vt sanctificentur offe-Ephes.1.a rentium manus : quia tunc fides sanctificat, cum probatur per opus. De tertio : Elegit nos ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate. Et nota, quod in eorum figura tria apponuntur in sanctificatione Ecclesiæ de Scriptura,quam facit Episcopus ad modum crucis,in memoria Passionis. Vnde etiam scribit literas Latinas, Græcas, & Hebraïcas : signans crucis titulum literis scriptum, Luc.17.d vt significetur sanguis vituli,qui fundebatur super cornua altaris,& aspergebatur contra populum,& sanctifi-Isa.10.e cabat eum. Secundum est, candelæ, quæ apponuntur, quæ signant limpiditatem cognitionis.Erit lumen Israël in igne,& sanctus eius in flamma.Tertium est lapis,qui consecratur, signans soliditatem dilectionis. Hæc est Heb.10.a enim illa oblatio vna, per quam sumus sanctificati in æternum, & consummati. Per vnam oblationem consummauit in æternum sanctificantes. Charitas enim sempiterna est, quia nunquam excidit, & ipsa est consummatio, quia est vinculum perfectionis. Quam nobis præstare dignetur,&c.

Margin letters beside the column: B, C, D, E

DE DE
SERMO
D OMVS
isto,quo
cramenti
Dedicatur Eccle
tionis populo D
liter orat,exaudi
tit,accipit:& qui
Et nota,quod ore
pulsamus.Sic &
petimus : & affe
lando quærimus:
Dominus per Pro
nis vocabitur. D
ratione. Prima e
quocumque petit
opus ad orationem
ri : quod ostendit
ementes de temp
domus orationis
est, quod ibi pec
remissionem.Secu
tinet liberatione
obtinet eiusdem f
impetrat salubrita
cunditatem. Sext
Septima conuersi
ua, quod captiua
octo causas expre
ciis, quæ conferu
Iudas Machabæus
tionis,sicut dicitu
Primam causam
ter, dicens : Quic
subdit:tu exaudies
homo in proximu
fuerit astrictus, &
mum tuam ; tu ex
qui orat pro pecca
tionis. Proximus
Domini per Sama
illum, qui incidit
humani generis sa
sionis,velut fasciis
ximū,cum peccau
tem caro, & frate
quasi iuramento,
pro nobis facta e
abrenuntiare diab
tuum adhærere C
contra sponsionem
datum diabolo co
quæ sentit se contr
primam irritam fe
nenda confugiat a
cum Publicano as
pectus suum dicen
ri : Qui, iuxta se
mum suam exclusa
hoc est quod dicit
uerit homo in prox
Secundam ca
populus tuus, Israe
ab inimicis. Et : C
precati fuerint te
lo Domine, & red
anima,superata ten
exauditur, orans p
nes sunt. Dominus

micos. Prœlium inimicorum est tentatio dæmonum: A
.4.b Si exurgat aduersum me prœlium.In prœlio contra inimicum exurgimus, cum tentationem diabolicam superamus. Quod figuratum est:nam pugnauerunt Philistiim
.1.a aduersum Israël,& cæsus est:fugerunt vnusquisque in tabernaculum suum:propter quam causam lamentabatur Ieremias : Facti sunt hostes eius in capite,inimici eius locupletati sunt. Fiunt hostes in capite;cum diabolus pugnat contra Prælatos Ecclesiæ.Ducit autem in captiuitatem patuulos , cùm per peccatum in seruitutem redegit simplices laicos, & subditos. Locupletati sunt, cum principes in Ecclesia, scil. Clerici, & Religiosi ca-
12.a piuntur per peccatum.Quicunque igitur senserit se dia-
ral.5.d bolica tentatione impugnari,& sua infirmitate superari;
.8.d confugiat ad domum orationis orans deuote. Illumina oculos meos,&c. Et iuxta verbum Salomonis:Si deprecatus fuerit in domo orationis, exaudietur in cœlo. B

Tertiam causam exprimit Salomon:Si clausum fuerit cœlum,& non pluerit,& orauerint in loco isto,& à peccatis suis conuersi fuerint;propter afflictionem suam,tu exaudies, & dabis pluuiam super terram. Hoc intelligi-
g.17.a tur spiritualiter,& ad literam. Ad litteram sic : Propter
.28.b. peccata inducitur sterilitas terræ , & pluuia fœcundans terram subtrahitur ; sicut legitur quod ad verba Heliæ non pluerat annis tribus,& mensibus sex. Et in maledictionibus : Si non audieris vocem Domini tui, maledi-
.26.a ctus eris. Sit cœlum, quod supra te est, æneum:& terra, quam calcas,ferrea:det tibi Dominus imbrem terræ pulnerem. Econtra,vbi dicitur:Si in præceptis meis ambu- C
.d laueritis,dabo vobis pluuias, & terra dabit fructū suum. Si ergo elongatur terræ sterilitas ex defectu pluuiarum; confugiant fideles ad domum orationis.Helias erat homo similis nobis,passibilis , & oratione orauit , vt non plueret super terram annos tres, & menses sex : & rursum orauit , & cœlum dedit pluuiam. Spiritualiter sic:
.141.b Sterilitas terræ significat indeuotionem animæ,quæ sic sicca est,vt in ea non est humor contritionis, nec com-
2.c passionis,quæ potest dicere illud : Anima mea sicut terra sine aqua tibi:pluuia vero est compunctionis,& compassionis gratia. Quis est pluuiæ pater, vel quis genuit stillas roris?Si ergo anima propter peccata sua in tātum D arefacta sit,vt non possit sua,nec aliena peccata lugere,
1.d & clausum sit ei cœlum,id est,subtractum internæ gratiæ beneficium ; confugiat ad domum orationis, dicens
2.c,f illud : Anima mea quasi area sitiens imbrem , suspexit ad te : quoniam exsiccati sunt fontes aquarum. Et dicitur in eodem : Descendere faciet Dominus ad vos im-
g.8.f brem serotinum,& matutinum.

Quartam causam exprimit Salomon , quod in domo orationis exauditur orans salubritatem dicens : Fames si orta fuerit in terra,aut pestilentia, aut corruptus aër, aut locusta,aut rubigo, & afflixerint populum tuum,& inimicus eius obsederit portas repente , & orauerit in loco isto ;tu exaudies.Ad litteram,propter peccata hæc aliquando proueniunt , fames ex defectu terræ nascentium : pestilentia ex inæqualitate corporum, siue exteriori corruptione humorum : si ergo hoc viderimus ac-
.9.c cidere ; fugiamus ad domum orationis , dicentes illud, sicut scriptum est in lege Moysi,omne malum venit super nos, & non rogauimus faciem tuam : Peccauimus, iniuste egimus , iniquitatem fecimus : Domine in omnem iustitiam tuam auertatur ira tua, obsecro. Et iuxta orationem Salomonis Dominus exaudiet in cœlo,& salubritatem dabit.Spiritualiter possunt intelligi hæc verba septem,pro septem capitalium vitiorum corruptionibus:fames pertinet ad gulam;pestilentia,eo quod inficit per contagium,ad luxuriam:corruptus aër, ad inuidiam, cuius proprium est , corrupta verba de eo , cui inuidet, semper proferre: & sic corrumpit aërem per detractionem : ærugo, quæ non solum terræ nascentia vitiat,sed Iac.5.a
etiam metalla, pertinet ad auaritiā. Agite nunc diuites, &c. Locusta pertinet ad superbiam,& vanam gloriam: superbus enim, in modum locustæ , non vult proficisci per conuictum societatis , sed salit superius per eleua- Apoc.9.a
tionem superbiæ.Exierunt locustæ de puteo abyssi.Rubigo,eo quod vitiat spicas,assimilatur iræ.In hoc potest Ioël.1.a
sensu accipi illud: Residuum erucæ comedit locusta : & residuum locustæ comedit bruchus:& residuum bruchi comedit rubigo.Obsessio inimicorum iuxta portas , acidiam signat , per quam dæmones ita animam possident; vt non possit progredi ad operationem humanā.Quamcunque ergo animam hæc mala obsident , vadat ad domum orationis,&c.

Quintam causam exprimit Salomon,scilicet quod in 3.Reg.8.d
domo orationis exauditur orans iucunditatem,dicens:Si quis cognouerit plagam cordis sui,& expanderit manus suas in domo hac,tu exaudies in cœlo,& propitiaberis. Eccl.25.c
Cordis plaga dicitur tristitia. Omnis plaga,tristitia cordis est. Propter quod dicitur : Tristitia sæculi mortem 2.Cor.7.c
operatur. Si qua anima sentiat se tristitia cordis oppressam , confugiat ad domum orationis petens à Saluatore consolationem,& iucunditatem. Vnde:Miserere mei Psal.85.a
Deus quoniam ad te clamaui,&c.

Sextam causam designat Salomon , scilicet quod in domo orationis exauditur alienigena, orans prosperita- 3.Reg.8.e
tem,dicens:Qui non est de populo tuo Israël,cum venerit , & orauerit in loco isto;tu exaudies. Populus Israël, Ioan.1.b
populus iustorum. Iuxta illud:Qui non ex sanguinibus, Isai.1.b
neque ex voluntate,&c. Alienigenæ sunt populus peccatorum.Dereliquerunt Dominum,& blasphemauerunt sanctum Israël : alienati sunt retrorsum. Mira ergo exprimitur clementia animæ peccatricis, cum virtute sanctificationis, & dedicationis Ecclesiæ exaudiatur in ea. Matt.5.g
Oratio alienigenæ , id est, peccatoris , à cœlesti Patre, qui Solem suum facit oriri super bonos , & malos , & pluit super iustos , & iniustos : quia quamvis indigni sint peccatores ; tamen frequentes orationes Ecclesiæ exaudiuntur ad temporalem fœlicitatem , iuxta orationem Salomonis. 3.Reg.8.c

Septimam causam exprimit Salomon ibidem de impugnatione,orans victoriam,conuersus ad domum orationis dicens:Si gressus fuerit populus tuus per viam ad bellum,quocunque miseris eos , &c. & contra domum orabunt,quam ædificaui nomini tuo,& exaudies in cœlo orationes eorum.In quo mirabilis ostenditur dispensatio diuinæ pietatis ex gratia Ecclesiasticæ dedicationis : quia non solum pœnitentium in domo orationis exauditur oratio , sed etiam absentium , dummodo cor suum referant per considerationem , & deuotionem ad orationes, quæ in Ecclesia fiunt. Cum fueritis in itinere,vel in labore,siue in iusta negotiatione,si ad domum orationis interesse non potestis , quasi egressi ad pugnam,dirigite orationem mentis vestræ ad domum ora- 3.Reg.8.e
E tionis,& sic orantes exaudit : iuxta verbum Salomonis.

Octauam causam expressit Salomon , scilicet quod oppressus,& captiuatus exauditur,si conuersus orauerit ad domum orationis , dicens : Si peccauit tibi populus,& iratus tradideris eos inimicis,& captiui ducti fuerint,& deprecati in captiuitate fuerint, dicentes:Peccauimus,inique egimus,& orauerint te contra viam templi,quod ædificaui nomini tuo,tu exaudies.Traditur quis propter peccata tribulationibus,afflictionibus,ægritudinibus,tenetur in captiuitate languoris,ita quod non potest ascendere ad domum orationis;in illa tamen remanet ei excusatio : sed compunctus corde dicat : Peccaui in meipso , inique egi in proximum , impie gressi in Deum,& conuertat intentionem cordis ad domum orationis;exaudietur,&c.

Finis Sermonum S. Bonauenturæ, de Sanctis in communi, de Beata Maria semper Virgine, nec non de Angelis , ac de Ecclesiæ Dedicatione.

quæ non ſolum terræ naſcentia vitiat,ſed
, pertinet ad auaritiã. Agite nunc diuites,
rtinet ad ſuperbiam,& vanam gloriam:
, in modum locuſtæ, non vult proficiſci
n ſocietatis, ſed ſalit ſuperius per eleua-
æ. Exierunt locuſtæ de puteo abyſſi. Ru-
itiat ſpicas, aſſimilatur iræ. In hoc poteſt
ad. Reſiduum erucæ comedit locuſta: &
læ comedit bruchus: & reſiduum bruchi
. Obſidio inimicorum iuxta portas, aci-
er quam dæmones ita animam poſſident,
ogredi ad operationem humanã. Quam-
nimam hæc mala obſident, vadat ad do-
&c.

iam exprimit Salomon, ſcilicet quod in
exauditur orans iucunditatem, dicens: Si
plagam cordis ſui, & expanderit manus
, tu exaudies in cœlo, & propitiaberis.
citur triſtitia. Omnis plaga, triſtitia cor-
quod dicitur: Triſtitia ſæculi mortem
a anima ſentiat ſe triſtitia cordis opprei-
ad domum orationis petens à Saluato-
m, & iucunditatem. Vnde: Miſerere mei
ad te clamaui, &c.

m deſignat Salomon, ſcilicet quod in
exauditur alienigena, orans proſperita-
non eſt de populo tuo Iſraël, cum vene-
n loco iſto; tu exaudies. Populus Iſraël,
. Iuxta illud: Qui non ex ſanguinibus,
ate, &c. Alienigenæ ſunt populus pec-
uerunt Dominum, & blaſphemauerunt
lienati ſunt retrorſum. Mira ergo ex-
tia animæ peccatricis, cum virtute ſan-
dedicationis Eccleſiæ exaudiatur in ea
æ, id eſt, peccatoris, à cœleſti Patre,
facit oriri ſuper bonos, & malos, &
, & iniuſtos: quia quamvis indigni
tamen frequentes orationes Eccleſiæ
temporalem fœlicitatem, iuxta oratio-

ſam exprimit Salomon ibidem de im-
s victoriam, conuerſus ad domum ora-
reſſus fuerit populus tuus per viam ad
ue miſeris eos, &c. & contra domum
ificaui nomini tuo, & exaudies in cœ-
m. In quo mirabilis oſtenditur diſpen-
atis ex gratia Eccleſiaſticæ dedicatio-
um pœnitentium in domo orationis
, ſed etiam abſentium, dummodo cor
conſiderationem, & deuotionem ad
Eccleſia fiunt. Cum fueritis in itine-
iue in iuſta negotiatione, ſi ad domum
e non poteſtis, quaſi egreſſi ad pu-
tionem mentis veſtræ ad domum ora-
es exaudit: iuxta verbum Salomonis.
ſam expreſſit Salomon, ſcilicet quod
iuatus exaudiatur, ſi conuerſus orauer-
tionis, dicens: Si peccauit tibi popu-
leris eos inimicis, & captiui ducti fue-
n captiuitate fuerint, dicentes: Pecca-
nus, & orauerint te contra viam ter-
nomini tuo, tu exaudies. Traditur quis
ibulationibus, afflictionibus, ægritudi-
aptiuitate languoris, ita quod non po-
domum orationis; in illa tamen tem-
ed compunctus corde dicat: Peccaui
egi in proximum, impie greſſi in-
t intentionem cordis ad domum ora-
&c.

eata Maria ſemper Virgine,
catione.

INI

RERVM, ET

Inſigniorum in Sermo

S. R. E. Cardinalis,

TOMO

COMPR

Prior numerus paginam

A

D.

E.

F.

G.

R.

S.